

Risale-i Nur Müellifi

Bediüzzaman

Said
Nursî

Tarihçe-i Karyatî

Tarihçe-i Hayat

Bediüzzaman Said Nursi

Risale-i Nur Külliyyatı Müellifi

Bediüzzaman

Said
Nursî

Hayatı – Mesleği

Tercüme-i Hâli

İstanbul - 2013

TARİHÇE-İ HAYAT

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2013

Bu eserin tüm yayın hakları İyk Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin İyk Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN

978-605-5119-00-3

Yayın Numarası

163

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan A.Ş.

TS EN ISO 9001:2008

Ser No: 300-01

Sarıncı Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR

Tel: (0232) 274 22 15

Mayıs 2013

Genel Dağıtım

Gökkuşaklı Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. Nu: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey / İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Şahdamar Yayınları

Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1

34696 Üsküdar / İSTANBUL

Tel: (0216) 522 11 44 Fax: (0216) 522 11 78

www.sahdamaryayinlari.com

İçindekiler

Takdim	1
Önsöz	4
Üstad'ın Ferâgatı	11
Şefkat ve Merhameti	12
İstiğnâsı	13
İktisatçılığı	14
Tevazu ve Mahviyetkârlığı	15
İlmî Cephesi	16
Fikrî Cephesi	17
Tasavvuf Cephesi	18
Edebî Cephesi	20
Giriş	22
1. BEDİÜZZAMAN'IN İLK HAYATI	33
O Zamanki Hayatına Kısa Bir Bakış	40
İstanbul'a İlk Gidişi	58
Hürriyet'e Hitap	62
Yaşasın Şariat-ı Ahmedî (aleyhissalâtü vesselâm)	65
Hakikat	67
"Divan-ı Harb-i Örfî ve Said Nursî" Adlı Eserden Bazı Kısımlar	69
İstanbul'dan Van'a Dönüşü	93
Şark'taki Aşiretlerle Muhâvere ve Münâzaralarından Birkaç Misal	95
Şam Seyahati	107
Hutbe-i Şâmiye'den Bazı Parçalar	107

Sultan Reşad'ın Rumeli Seyahatine İştirak Etmesi.....	122
Gönüllü Alay Kumandanı Olarak Yapmış Olduğu Hizmetler.....	129
İşârâtü'l-İ'câz'ın İfade-i Meramı	130
Ruslar'a Esir Düşmesi.....	136
Dokuzuncu Rica'dan Bir Kısım.....	141
Esaret Dönüşü Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye Âzâlığı.....	144
Esaret Dönüşü İstanbul Hayatına Dair Kaleme Aldığı Bazı Kısımlar.....	146
Onuncu Rica.....	146
On Birinci Rica.....	149
Rüyada Bir Hitabe.....	156
Yirmi Sekizinci Mektup'un Üçüncü Risalesi'nden Bir Bölüm (Dârü'l-Hikmet'te bulunduğzu zamanlarda geçirdiği bir inkılâb-ı ruhi).....	165
İstanbul'un İşgali Sırasında Hutuvât-ı Sitte'yi Yayınlaması.....	167
Ankara'ya Davet Edilmesi.....	168
Meb'usân'a Hitap.....	169
Ankara Hayatıyla İlgili Bazı Malûmat.....	174
Bediüzzaman Hazretleri'nin Ankara'dan Van'a Dönüşü.....	179
Ankara'daki Hayatına Dair Risale-i Nur'dan Bir Parça.....	181
2. BARLA HAYATI	183
Bediüzzaman'ın Batı Anadolu'ya Nefyedilmesi ve Risale-i Nur'un Zuhuru.....	185
Barla.....	186
Risale-i Nur'un Te'lifi ve Neşri.....	195
Üstad'ın Barla'daki Hayatına ve Risale-i Nur'un Mahiyetine Dair Bazı Kısımlar.....	207
Dördüncü Mektup.....	207
Altıncı Mektup.....	211
On Üçüncü Mektup.....	215
Yirmi İkinci Lem'a.....	221
Yirmi Altıncı Lem'anın Altıncı Ricası.....	232

Nur Risaleleri'nin Te'lifi Zamanlarında Yazılan Bazı Mektuplar.....	234
Yirmi Sekizinci Mektup'un Üçüncü Meselesi'nin Tetimmesi	234
Yirmi Sekizinci Mektup'un Yedinci Meselesi.....	236
Mahrem Bir Suâle Cevaptır.....	248
Yedinci Meselenin Hâtimesi.....	250
Üstad'a ve Nur Talebelerine Ait Bazı Mektuplar	254
3. ESKİŞEHİR HAYATI	263
Bediüzzaman'ın Eskişehir Mahkemesi Müdâfaâtından Bir Kısım	268
O Müdâfaadan Bir Parça.....	268
Müdâfaâtın Birinci Tetimmesi.....	278
Müdâfaâtın İkinci Tetimmesi	284
Ehemmiyetsiz, Fakat Ehemmiyetli Bir Suç Olarak Sorulan Bir Mesele	291
Hapisteki Nur Talebelerine Teselli İçin Yazılan Bir Fıkra	296
Son Müdâfaât'a İlhak Edilmiş Bir Mukaddime.....	297
İddianâme'ye Karşı İtiraznâmem	303
Ceza Hâkimine Son Müdâfaa	309
Tashihi-i Dâvâ İçin Heyet-i Vekile'ye Yazılmış Bir Arzuhâl.....	319
On Altıncı Mektup	325
On Altıncı Mektup'un Zeyli.....	340
4. KASTAMONU HAYATI	347
Üstad'ın Kastamonu'da İken Yazdığı Bazı Mektuplar.....	351
Üstad'ın Kastamonu'daki Hayatına Dair Yazılan Bir Mektup.....	400
Âyetü'l-Kübrâ'nın (Yedinci Şuâ) İkinci Makamı'nın Birinci Bâb'ı.....	409
Münâcât (Üçüncü Şuâ).....	466
5. DENİZLİ HAYATI	491
Üstad'ın Denizli Mahkemesi'nde Yaptığı Müdâfaadan Bazı Kısımlar	495
Üstad'ın Denizli Hapsinde İken Yazdığı Mektuplardan Bir Kısım	519
Meyve Risalesi'nden (On Birinci Şuâ) Altıncı Mesele.....	536
Meyve Risalesi'nden Yedinci Mesele	542

6. EMİRDAĞ HAYATI	559
Mukaddime.....	561
Said Nursi'nin Denizli Hapsinden Tahliyesi ve Emirdağ'a Nefyi.....	566
Üstad'ın Emirdağ'da Zehirlenmesi.....	568
Üstad Gelenlerle Ne Konuşurdu.....	570
Üstad'ın Emirdağ'daki İkameti Sırasında, O'nun ve Talebelerinin Yazdığı Mektuplardan Bir Kısmı.....	575
Hüsrev Abi'ye Ait Bir Şiir.....	647
Merhum Hasan Feyzi'nin Risale-i Nur Hakkındaki Manzumesi.....	648
Merhum Hasan Feyzi'nin Bir Şiiri.....	654
Hasan Feyzi'nin Diğer Şiiri "Hazretinize Buradan Aynılırken Söylemişim".....	656
7. AFYON HAYATI	659
Bediüzzaman'ın Tevkifi.....	661
Bediüzzaman'ın Afyon Mahkemesi.....	662
On Beşinci Rica.....	668
Afyon Mahkemesi Büyük Müdâfaât'ından Parçalar.....	676
Üstad'ın Afyon Hapsinde İken Talebelerine Yazdığı Mektuplardan Bazı Kısımlar.....	709
Risale-i Nur Nedir? Bediüzzaman Kimdir?.....	736
8. ISPARTA HAYATI	741
1950'den Sonra.....	743
Afyon Hapsi'nden Sonra Hizmet-i Nuriye Nasıl Cereyan Etti.....	745
Bediüzzaman ve Talebelerinin 1950'den Sonra Yazdığı Mektuplardan Bazıları.....	749
Tahliller.....	760
Üstad'ın Emirdağ'a Gidişi.....	783
İstanbul Mahkemesi.....	785
Üstad'ın Müdâfaası.....	789
Avukat Mihri Helâv'ın Müdâfaasından Parçalar.....	792

Avukat Seniyyüddin Başak'ın Müdâfaası.....	793
Avukat Abdurrahman Şeref Lâç'ın Müdâfaası.....	794
Beraat Kararının Tebliği.....	799
Üstad'ın Emirdağ'a Tekrar Gidişi ve Samsun Mahkemesi.....	802
Üstad Said Nursi'nin Isparta'da İkametleri.....	810
Isparta'daki Hayatından Muhtelif Safhalar.....	812
Mahkeme Safahâtı.....	812
Nurlar'ın Neşri.....	813
Üstad'ın Barla'ya Gidişi.....	814
BEDİÜZZAMAN VE RİSALE-İ NUR.....	817
Risale-i Nur Nedir ve Nasıl Bir Tefsirdir.....	817
Konuşan Yalnız Hakikattir.....	822
Üniversite Nur Talebelerinin Bir Açıklaması.....	825
Üstad'ın Ziyaretçilere Dair Bir Mektubu.....	841
Üstad Bediüzzaman'ın Vefatından Önce Vermiş Olduğu En Son Ders.....	848
Reisicumhur'a ve Başvekil'e.....	856
RİSALE-İ NUR VE HARİÇ MEMLEKETLER.....	861
Risale-i Nur'un Harîç Memleketlerdeki Fütuhatına Kısa Bir Bakış.....	861
Risale-i Nur Hizmetiyle Alakalı Olarak Yurt Dışından Gönderilen Bazı Mektuplar.....	864
Kaynakların Tesbitinde Faydalanılan Eserler.....	893
Şahıslar.....	901
Âyet İndeksi.....	957
Karma İndeks.....	961

Tarihçe-i Hayat

Takdim

Elinizdeki Tarihçe-i Hayat, 1958'de hazırlanarak Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin nazarından geçmiş, “Şahsıma ait bahislerden ziyade hizmet-i Kur'âniye'ye müteallik kısımlar neşredilmeli” diyen Üstad'ın tashih ettiği şekilde neşredilmiştir. Eserin içinde münderiç “Âyetü'l-Kübrâ” ve “Münâcât” gibi risalelerin ilâvesini ise Bediüzzaman Hazretleri bizzat tensip etmiş ve Risale-i Nur Külliyyatı'ndan mâdud bu eser için “Yirmi mecmua kadar ehemmiyeti var” diyerek tavsiyede bulunmuştur.

Bu itibarla, Tarihçe-i Hayat'ta muhterem müellifin son iki senelik hayatı ve dâr-ı bekâya irtihalleri bulunmamaktadır.

Bediüzzaman Hazretleri, 23 Mart 1960'ta, Ramazan'ın yirmi beşinci günü Urfa'da âlem-i fâniden âlem-i bâkîye irtihal etti. Cenaze namazı, kardeşi Abdülmecid Efendi ile Türkiye'nin dört bucağından gelebilen talebeleri, dostları ve Urfa halkı tarafından eda edildi. Üç ayı mütecâviz bir zaman sonra 27 Mayıs idaresi tarafından mezarı yıkılarak mübârek na'şı meçhul bir yere nakledildi.

Bediüzzaman Said Nursî'nin vefatında, tereke hâkimi tarafından tesbit edilen saat, cübbe gibi 200-300 lira tutan eşyası, onun aleyhindeki ithamlara en güzel cevabı teşkil etmiştir. Ömrü boyunca mal mülk sahibi olmamış bu büyük zâtın hayatı gibi mematı dahi, onun yegâne gayesinin rıza-yı ilâhiye erişmek ve bu vatan evlâdının imanına hizmet etmekten ibaret olduğunu, bazı garazkârların itham ettikleri gibi dünyevî bir menfaat veya siyasî bir gaye peşinde koşmadığını, ehl-i insafa isbat etmiştir.

Geçen zaman içinde şu hakikat alenî ve pek âşikâr göründü ki: Kur'ân-ı Hakîm'in, asrımızın fehmine bir dersi olan Risale-i Nur Külliyyatı, dâhil ve

Âyetü'l-Kübrâ: “En büyük delil” anlamına gelen 7. Şuâ risalesi.

Fehm: Anlayış.

Mâdud: Sayılan, kabul edilen.

Memat: Ölüm.

Müellif: Yazar.

Münâcât: “Yakın. Sessizce, içten içe dua etme” anlamına gelen

3. Şuâ risalesi.

Münderiç: Yerleştirilmiş, içine alınmış.

Müteallik: Alâkalı, ilgili.

Mütecâviz: Aşkın, aşan.

Tashih etmek: Düzeltmek, yanlışları gidermek.

Tensip etmek: Münasip görmek, uygun bulmak.

Tereke: Vefat eden kimseden geri kalan mal, mülk.

hariçte fevkalâde inkişaf ve hizmete medardır. Bu suretle Tarihçe-i Hayat'a dercedilen muhterem Üstad'ın yazı, mektup ve müdâfaalarındaki ifade ve beyanlarının tahakkuk ve tezahür etmiş olması, ehemmiyetle kayda değer bir hâdisedir. Çünkü bu hâdise, Bediüzzaman'ın Kur'ân hâdimi ve iman-ı tahkiki muallimi olarak yaşadığını göstermektedir. Yeni yetişen nesil, iman ve Kur'ân dersinde işte böyle bir muallime muhtaçtır. Bu ihtiyaç sebebiyledir ki bu millet, bu memleket, bu zaman ve zemin, Risale-i Nur hakikatine karşı lâkayt kalmamıştır, kalamazdı da... Çünkü Bediüzzaman Hazretleri, asr-ı hâzırın ve gelecek nesillerin fitrî ihtiyacını ve zamanımızın iktizasını, tâ bir asır önce keşfetmişti.

Reisicumhur'a ve Başvekil'e yazdığı son mektuplarından birisinde, vaktiyle şarkta kurulacak olan üniversite için görüşlerini şöyle açıklıyor ve bu üniversitenin lüzum ve ehemmiyetini dile getiriyordu:

“Felsefe fûnûnu ile ulûm-u diniye birbiriyle barışsın ve Avrupa medeniyeti, İslâmiyet hakâikiyle tam musâlaha etsin ve ehl-i mektep ve ehl-i medrese birbirine yardımcı olarak ittifak etsin.”

İşte Risale-i Nur hizmetinin ve dâvâsının özü ve ruhu budur.

Bediüzzaman Hazretleri böyle bir üniversiteyi, şimdi ciddî ve vahim bir hâl alan bir tehlikeye karşı bir tedbir olarak da düşünmüş, bu tehlikeye yirminci asrın başından itibaren dikkat çekmiştir. Bu tehlike; anarşi, komünizm ve menfî ırkçılık gibi tehlikelerdir. Bediüzzaman, Afrika'da Câmiü'l-Ezher olduğu gibi Asya'da da hususan İslâm âleminin merkezi durumunda olan Şarkî Anadolu'da bir dârülfünun, bir İslâm üniversitesinin açılması ile, İslâm milletleri arasına sokulacak ırkçılık fitnesine karşı durabileceğini ve hakikî milliyet olan İslâmiyet milliyeti çerçevesinde kardeşçe yaşamının mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Nitekim ırkçılık bugün bir problem hâlini almıştır. Millî birliğimizi tahribe müteveccih hücumlarda, yıkıcı ve bölücü cereyanlarda menfî ırkçılık fikrine daima bir tahrik unsuru olarak başvurulması, Bediüzzaman Hazretleri'nin ısrarla dikkatleri menfî ırkçılık tehlikesine çekmek isteyişindeki manayı ortaya koymaktadır.

Asr-ı hâzır: Şimdiki, yaşadığımız asır.

Dârülfünun: Üniversite.

Fûnûn: Fenler, bilimler.

Hakâik: Hakikatler.

İktiza: Gerek, icab.

İman-ı tahkiki: Sağlam, sarsılmaz iman.

Medar: Vesile, vâsıta, sebep.

Menfî ırkçılık: Kendi ırkını diğer milletlerden üstün gören; zararlı, yıkıcı milliyetçilik düşüncesi.

Musâlaha etmek: Barışmak, uzlaşmak.

Şarkî Anadolu: Doğu Anadolu.

Ulûm-u diniye: Dinî ilimler.

İrkçılık meselesinde olduğu gibi, daha birçok siyasî ve içtimâî meselelerde de Bediüzzaman Hazretleri'nin koyduğu teşhis ve gösterdiği çâreler günümüzde canlılığını korumakta, hatta zaman geçtikçe onun fikirlerinin değeri daha iyi anlaşılmaktadır. (*)

Hazreti Üstad'ın Hizmetinde Bulunan Talebeleri

* Bu Tarihçe-i Hayat'a, Hazreti Üstad'ın son hayatında "Reisicumhur'a ve Başvekil'e" diye yazdığı mektubu ile vefatından az önce talebelerine yazdığı son vasiyetnâmesini de ilave edip neşrediyoruz.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

Önsöz

Bu önsöz Medine-i Münevvere'de bulunan mühim bir âlim tarafından yazılmıştır.

Büyük İkbâl'e* ait olan Önsöz'de demiştim ki; “Büyüklerin tarih-i hayatları okunurken, ulvî menkıbeler söylenip aziz hâtraları anılırken, insan başka bir âleme girdiğini hissediyor, gönlünü tertemiz sevgi hislerinin ulvî ateşi yakıyor ve ilâhî feyzi sarıyor. Tarih öyle büyük insanlar kaydeder ki, birçok büyükler onlara nisbetle küçük kalır.”

Tarihe şerefler veren erler anılırken,
Yükselmede ruh, en geniş âlemlere yerden.
Bin râyihanın feyzi sarar ruhu derinden,
Geçmiş gibi cennetteki gül bahçelerinden...

Bu derin hakikati, önsözü yazarken bütün azamet ve ihtişamıyla idrak etmiş bulunuyorum. Zira, aziz ve muhterem okuyucularımıza en derin bir ihlâs ve samimiyetle takdim ettiğimiz bu eser, hemen bir asra yaklaşan uzun ve bereketli ömrünün her safhası binlerle harikaya sahne olan gönüller fatihi büyük Üstad Bediüzzaman Said Nursî'ye, onun yüz otuz parçadan ibaret olan Risale-i Nur Külliyyatı'na ve ahlâk ve faziletleri, ihlâs ve samimiyetleri, iman ve irfanlarıyla hayatın her safhasında sadece bir ülkeye değil, bütün insanlık âlemine tertemiz örnekler vermekte devam eden Nur talebelerine aittir.

Bir kitabın mukaddimesini, o kitabın hülâsası diye tarif ederler. Hâlbuki, her mevzu muhtakik bir esere sığmayacak kadar derin ve geniş olan bu muazzam kitabın muhteviyatını böyle birkaç sayfalık mukaddimeye sığdırmak kabil midir?

¹ Ancak O'ndan yardım dileriz.

Bugüne kadar âcizâne yazdığım manzum ve mensur yazılarımın hiçbirinde bu kadar acz ve hayret içerisinde kalmamıştım. Binâenaleyh, bu eseri derin bir zevk, ilâhî bir neş'e ve coşkun bir heyecanla okuyacak olanlar, hayranlıkla görecekler ki; Bediüzzaman, çocukluğundan beri müstesna bir şekilde yetişen ve bütün ömrü boyunca ilâhî tecellilere mazhar olan bambaşka bir âlim ve mümtaz bir şahsiyettir.

Ben bu büyük zâtı, eserlerini ve talebelerini inceden inceye tetkik edip de o nur âleminde hissen, fikren ve ruhen yaşadıktan sonra, büyük ve eski bir Arap şâirinin, bir beytiyle çok derin bir hakikati ifade ettiğini öğrendim: *"Bütün âlemi bir şahsiyette toplamak Cenâb-ı Hakk'a zor gelmez!"*¹

* * *

Gayesinin ulviyetinden, dâvâsının ihtişamından ve imanının azametinden feyiz ve ilham alan bu kutbun cazibesine takılanların adedi günden güne çoğalmaktadır. Akıllara hayret veren bu ulvî hâdis, münkirleri kahrettiği gibi müminleri de şâd ve mesrur eylemekte devam edip gidiyor.

İmanlı gönüllerde mânevî bir râbîta hâlinde yaşayan bu ilâhî hâdis, büyük bir mücâhid, kalbleri vecd içinde bırakan bir üslûpla bakınız nasıl ifade ediyor:

"Ahlâksızlık çirkefinin bir tufan hâlinde her istikamete taşıp uzanarak her fazileti boğmaya koyulduğu kara günlerde, onun yani Bediüzzaman'ın feyzini bir sır gibi kalbden kalbe, mukâvemeti imkânsız bir hamle hâlinde intikal eder görmekte teselli buluyoruz. Gecelerimiz çok karardı ve çok kararan gecelerin sabahları pek yakın olur."²

Evet, bir sır gibi kalbden kalbe, mukâvemeti imkânsız bir hâlde yayılıp dağılan bu nurun memleketin her köşesinde feyiz ve tesirini görenler, hayret ve dehşetler içinde sormaya başladılar: Şöhreti memleketimizin her tarafını kaplayan bu zât kimdir? Hayatı, eserleri, meslek ve meşrebi nedir? Tuttuğu yol bir tarikat mı, bir cemiyet mi, yoksa siyâsî bir teşekkül müdür?

¹ Ebû Nüvâs, *Divan*, s. 218.

² Cevdet Sezer, "Bediüzzaman" *Tarihçe-i Hayat*, s. 776, 777.

Manzum: Şiir.

Mensur: Düz yazı, nesir.

Meşreb: Yol, tarz.

Mukâvemet: Karşı koyma, dayanma.

Mücâhid: Kendini Allah yoluna adanmış kimse.

Münkir: İnkâr eden, kâfir.

Râbîta: Bağ, alâka.

Şâd ve mesrur etmek: Sevindir-

mek, mutlu etmek.

Teşekkül: Şekillenme, oluşum.

Ülviyet: Yücelik.

Vecd: Coşku. İlâhî aşkın insan benliğine bütünüyle sarması.

Bununla da kalmadı, derhal gerek idarî ve gerek adlî çok mühim takipler ve pek ciddi tetkikler, uzun ve müsel sel mahkemeler cereyan etti. Neticede, bu ilâhî tecellînin gönüller ülkesine kurulan bir “iman ve irfan müessesesi”nden başka bir şey olmadığı tahakkuk edince, adaletin ilâhî bir surette tecellîsi şu şekilde zuhur etti: “Bediüzzaman Said Nursî ve bütün Risale-i Nur eserlerinin beraatı” kararı resmen ilân edildi. Ve artık ruhun maddeye, hakkın bâtıla, nurun zulmete, imanın küfre her zaman galebe çalacağı, ezelden ebede değişmeyecek olan ilâhî kanunların başında gelen bir hakikat olduğu güneşler gibi belirdi.

Herhangi bir iklimde zuhur eden bir ıslahatçının mahiyet ve hakikatini, sadâkat ve samimiyetini gösteren en gerçek mîyar; dâvâsını ilâna başladığı ilk günlerle, muzaffer olduğu son günler arasında ferdî ve içtimâî, uzvî ve ruhî hayatında vücûda gelen değişiklik farklarıdır, derler. Mesela o adam ilk günlerde mütevazî, âlicenap, ferâgat ve mahviyetkâr.. hülâsa, bütün ahlâk ve fazilet bakımından cidden örnek olan gayet temiz ve son derece mümtaz bir şahsiyetti. Bakalım, cihadında muzaffer olup hislerde, emellerde, gönüllerde yer tuttuktan sonra, yine o eski temiz ve örnek hâlinde kalabilmiş mi? Yoksa, zafer neşesiyle, birçok büyük sanılan kimseler gibi yere göğe sığmaz mı olmuş?

İşte, büyük-küçük herhangi bir dâvâ ve gaye sahibinin mahiyet ve hakikatini, şahsiyet ve hüviyetini en hakikî çehresiyle aksettirecek olan en berak ayna budur. Tarih boyunca bu müthiş imtihanı kazanmanın şaheser misalini, evvelâ peygamberler ve bilhassa Sultanü'l-enbiya (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, sonra onun halife ve sahabeleri ve daha sonra da onların nurlu yolunda yürüyen büyük zâtlar vermişlerdir.

* * *

Peygamber Efendimiz, şu ¹ الرَّسَالَةُ وَالْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ yani: “Âlimler, peygamberlerin vârisleridirler.” hadis-i şerifleriyle âlim olmanın pek kolay bir şey olmadığını, i'câzkâr belâgatlarıyla beyan buyuruyorlar.

¹ Tirmizî, İlim 19; Ebû Davud, İlim 1; İbn-i Mâce, Mukaddime 17; Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned 5/196.

Âlicenap: Yüksek karakterli, faziletli.

Galebe çalmak: Galip gelmek, yenmek.

Islahatçı: Reformcu.

i'câzkâr: Mu'cizeli.

Mahviyetkâr: Alçak gönüllü, mütevazî.

Mîyar: Ölçü, kıtas, kriter.

Mümtaz: Seçkin, üstün.

Müsel sel: Silsile halinde, zincirleme uzayıp giden.

Uzvî: Maddî, bedenî.

Zira, mademki bir âlim peygamberlerin vârisidir; o hâlde, hak ve hakikatın tebliğ ve neşri hususunda, aynen onların tutmuş oldukları yolu takip etmesi lâzımdır. Her ne kadar bu yol, bütün dağ, taş, çamur, çakıl, uçurum; daha beteri takip, tevkif, muhakeme, hapis, zindan, sürgün, tecrid, zehirlenme, idam sehpaları ve daha akıl ve hayale gelmeyen nice bin zulüm ve işkencelerle dolu da olsa...

İşte Bediüzzaman, yarım asırdan fazla o mukaddes cihadı ile bütün ömrü boyunca bu çetin yolda yürüyen ve karşısına çıkan binlerle engeli bir yıldırım süratiyle aşan ve peygamberlerin vârisi olan bir âlim olduğunu amelî bir surette isbat eden bir zâttır.

Kendisinin ilmî, ahlâkî, edebî, birçok fazilet ve meziyetleri arasında, beni en çok meftun eden şey, onun, o dağlardan daha sağlam, denizlerden daha derin, semâlardan daha yüksek ve geniş olan imanıdır. Rabbim, o ne muazzam iman! O ne bitmez ve tükenmez sabır! O ne çelikten irade! Hayal ve hâtıralara ürpermeler veren bunca tazyik, tehdit, tâzib ve işkencelere rağmen; o ne eğilmez baş, ne boğulmaz ses ve nasıl kısılmaz nefestir!

Büyük İkbâl'in heyecanlı şiirlerinden aldığım coşkun bir ilham neş'esiyle vaktiyle yazdığım "Mücâhid" unvanını taşıyan bir manzumede, aşağıdaki mısraları okuyanlardan, belki şâirâne bir mübalâğada bulunduğumu söyleyenler olmuştur. Lâkin şu mukaddimesini yazmakla şeref duyduğum şaheseri okuyanlar, vecd ile dolu bir hayranlıkla anlayacaklar ki Allah'ın ne kulları varmış! Eğer bir iman, kemâlini bulursa neler yapar ve ne harikalar doğururmuş!

Bir azm, eğer iman dolu bir kalbe girerse,
İnsan da o imandaki son sırta ererse,

En azgın ölümler ona zincir vuramazlar,
Volkan gibi coşkun akıyor, durduramazlar!

Rabbimden iner azmine kuvvet veren ilham,
Peygamberi rüyada görür belki her akşam!

Amelî: Fiilî, tatbikî, uygulamalı.

Azm: Azim, gayret, kararlılık.

Cihad: Allah'ın dinini yüceltmek için gösterilen müsbet manada maddî mânevî çaba, gayret.

Kemâl: Mükemmellik, eksiksizlik, kusursuzluk.

Manzume: Şiir. Vezinli, kâfiyeli eser.

Meftun: Düşkün, tutkun.

Tâzib: Acı çekirme, eziyet etme.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, baskı.

Tebliğ: Bildirme, ulaştırma.

Tecrid: Kimseyle görüştürmeme. Hücre hapsi.

Tevkif: Tutuklama.

Hep nur onun iman dolu kalbindeki mihrap,
Kandil olamaz ufku dünyadaki mehtap!

Kar-kış demez, irkilmez, üzülmaz, acı duymaz;
Mevsim, bütün ömrünce ılık gölgeli bir yaz.

Cennetteki âlemleri dünyada görür de,
Mahvolma eğilmez sıra dağlar gibi derde!

En sarp uçurumlar gelip etrafını sarsa,
Ay batsa, güneş sönse, ufuklar da kararsa,

Gökler yıkılıp çökse, yolundan yine dönmez,
Ruhundaki imanla yanan meşale sönmez!

Kalbinde yanardağ gibi, iman ne mukaddes!
Vicdanına her an şunu haykırmada bir ses:

Ey yolcu, şafaklar sökecek, durma, ilerle,
Zulmetlere kan ağlatacak meşalelerle!

Yıldızlara bas, çık yüce âlemlere, yüksel!
İnsanlığı kurtarmaya cennetten inen el...

Sanki bu mısralar iman kahramanı, büyük mücâhid Bediüzzaman Hazretleri için yazılmış. Zira bu yüksek sıfatlar, hep onun sıfatlarıdır. Cenâb-ı Hak şu âyet-i kerîmede bakınız, mücâhidlere neler vaad ediyor:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ¹

Meâl-i şerifi: “Bizim uğrumuzda mücâhede edenlere mutlaka yollarımızı gösteririz. Ve hiç şüphe yok ki, Allah muhsinlerle –Allah’ı görür gibi ibadet eden mücâhidlerle– beraberdir.”

Demek ki, iman ve Kur’ân uğrunda candan ve cihandan geçen mücâhidlere büyük Allah, hakikat ve hidayet yollarını göstereceğini vaad bu-yuruyor. Hâşâ, Cenâb-ı Hak vaadinde hulf etmez! Yeter ki, bu azim vaad-i ilâhiyi icap ettirecek şartlar tahakkuk etsin.

¹ Ankebût Sûresi, 29/69.

Azîm: Çok büyük.

Hulf etmek: Sözünde durmamak.

Mücâhede: Gayret etme. Bütün İslâm’ı yaymak için var gücüyle olumsuzluklara karşı koyup çalışma.

Bu âyet-i kerîme, Üstad'ın karakter ve şahsiyetini tahlil hususunda bize nurdan bir rehber oluyor ve o nurun billûr ışığı altında artık en ince çizgileri ve en hassas noktaları görüp sezebiliyoruz. Zira, mademki bir insan Cenâb-ı Hakk'ın hıfz ve himâyesinde bulunmak nimetine mazhar olmuştur; artık onun için korku, endişe, üzüntü, yılma, usanma vesâire gibi şeyler bahis mevzuu olamaz.

Allah'ın nuru ile nurlanan bir gönlün semâsını hangi bulutlar kaplayabilir! Her an huzur-u ilâhîde bulunmak bahtiyarlığına eren bir kulun ruhunu, hangi fânî emel ve arzular, hangi zavallı teveccüh ve iltifatlar ve hangi pespâyeye gaye ve ihtiraslar tatmin, teskin ve teselli edebilir!

Allah'tır onun yârı, mürebbîsi, velîsi,
Andıkça bütün nur oluyor duygusu, hissi.

Yükselmededir mârifet iklimine her an,
Bambaşka ufuklar açıyor ruhuna Kur'ân.

Kur'ân ona yâd ettiriyor "Bezm-i Elest"i.
Âşık, o tecellînin ezelden beri mesti.

İşte Bediüzzaman, böyle harikalar harikası bir inâyete mazhar olan mübârek bir şahsiyettir. Ve bunun içindir ki zindanlar ona bir gülistan olmuş, oradan ebediyetlerin nurlu ufuklarını görür. İdam sehpaları, birer vaaz ve irşad kürsüsüdür; oradan insanlığa ulvî bir gaye uğrunda sabır ve sebat, metânet ve celâdet dersleri verir. Hapishaneler birer Medrese-i Yusufiye'ye inkılâb eder, oraya girerken bir profesörün üniversiteye ders vermek için girdiği gibi girer. Zira oradakiler, onun feyiz ve irşadına muhtaç olan talebeleri-dir. Her gün birkaç vatandaşın imanını kurtarmak ve cânileri, melek gibi bir insan hâline getirmek onun için dünyalara değışilmez bir saadettir.

Böyle bir yüksek iman ve ihlâs şuuruna mâlik olan insan, hiç şüphesiz ki zaman ve mekân mefhumlarının fânîleri üzerinde bıraktığı yaldızlı tesirleri, kesif madde âleminde bırakarak ruhu ile mâneviyât âleminin pırıl pırıl nurlar

Bezm-i Elest: Elest Medisi. Cenâb-ı Hakk'ın ruhları yaratıp "Ben Rabbiniz değil miyim?" diye sorduğunda, ruhların "Elbette Rabbinizsin!" şeklinde cevap vermeleri. (Bkz.: A'râf, 7/172)
Celâdet: Yigittik, kahramanlık, metânet.
Hıfz ve himâye: Koruma, gözetme.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.
Kesif: Yoğun, katı.
Mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.
Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.), uğradığı iftira ve haksızlık sonucu girdiği hapishaneyi bir medrese gibi değerlendirmesinden kinâye olarak, Bediüzzaman

Hazretleri'nin hapishaneler için kullandığı bir tabir.

Mefhum: İfade, kavram.

Mürebbî: Terbiye eden, yetiştiren, eğiten.

Pespâye: Seviyesiz, aşağılık, alçak.
Teveccüh: Yönelme, yakınlık gösterme.

saçan ufuklarına yükselmiş bir hâldedir. Büyük mutasavvıfların (*rahmetullâhi aleyhim*) “fenâ fillâh”, “bekâ billâh” diye tarif ve tavsif buyurdıkları yüksek mertebe, işte bu kudsî şerefe nâil olmaktadır.

Evet, her müminin kendine mahsus bir huzur, huşû, tefeyyüz, tecerrüd ve istiğrak hâli vardır. Ve herkes iman ve irfanı, salâh ve takvâsı, feyiz ve mâneviyâtı nisbetinde bu ilâhî hazdan feyizyâb olabilir. Lâkin bu güzel hâl, bu tatlı visal ve bu emsalsiz haz, geçen âyet-i kerîmedeki ihsan erbabı olan o büyük mücahidlerde her zaman devam ediyor. Ve işte onlar, bu sebepten dolayıdır ki Mevlâ'yı unutmak gafletine düşmüyorlar. Nefisleriyle arslanlar gibi bütün ömürleri boyunca çarpışıyorlar. Ve hayatlarının her lâhzası, en yüksek terakki ve tekâmül hâtıraları kaydediyor. Ve bütün varlıkları, o cemâl, kemâl ve celâl sıfatlarıyla muttasıf olan Rabbül-âlemîn'in rızasında erimiş bulunuyorlar.

Mevlâ, bizleri de o bahtiyarlar zümresine ilhak eylesin, âmin...

* * *

Yukarıdaki sayfalarda büyük Üstad'ın dostlarını meftun ve hayran ettiği kadar da düşmanlarını dehşetler içerisinde bırakan azametli imanından bahsettik. Biraz da mümtaz şahsiyeti, nurdan bir hâle hâlinde sarmakta olan üstün meziyetlerinden, ahlâk ve kemâlâtından bahsedelim. Malûm ya her şahsiyeti, muhtelif ve muayyen meziyetler çerçeveler. Binâenaleyh, Üstad'ın şahsiyetini tekvin eden başlıca sıfatlar şunlardır:

Bekâ billâh: Kulun, kendi varlığını ve varlığının devamlılığını, canlılığını, ilim sahibi olmasını, işitip görmesini, Cenâb-ı Hakk'ın vücûd, bekâ, hayat, ilim, sem, basar gibi sıfatlarıyla vicdanında görmesidir.

Celâl: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini ve bütün eşyadaki umumi tecellilerini ifade eden sıfatı.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, her bir varlığa ayrı ayrı hususi tecellilerini ifade eden sıfatı.

Fenâ fillâh: Kulun fiilleri, sıfatları ve varlığı itibarıyla, Hakk'ın fiil, sıfat ve Zât'ında fânî olması.

Feyizyâb: Feyiz bulan, ilâhî lütf-lara mazhar olan.

Hâle: Ay ve güneşin etrafında baze görünen parlak daire.

Huşû: Allah karşısında acz, fakr ve eksikliklerin gereği duyulan derin bir mahviyet, saygı, tevazu hissi.

Huzur: Cenâb-ı Hakk'ın emri, iradesi ve nazarı altında hazır olduğunun devamlı farkında olma.

İlhak eylemek: Katmak, eklemek.

İstiğrak: Kendinden geçme, dünyayı kalben unutma, kalbini dünyevî endişelerden temizleyip bütünüyle Hakk'a yönelme.

Kemâl: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü kusurdan, eksiklikten münezzeh olduğunu, bütün mükemmell, kusursuz fiil ve sıfatların sahibi olduğunu ifade eden sıfatı.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Muayyen: Belirli, belli.

Mutasavvıf: Tasavvuf erbabı, âlimleri.

Muttasıf: Vasıflı, söz konusu sıfata sahip olan.

Salâh: Salih, dindar, faziletli olma.

Tavsif: Sıfatlarını belirtme, anlatma.

Tecerrüd: Bütün beşerî benlik, arzu, istekler ve dünyanın fânî yüzünden kalben sıyrılmak.

Tefeyyüz: Feyiz alma, ilâhî lütf-lara mazhar olma.

Tekâmül: Olgunlaşma, kemâle erme.

Tekvin: Oluşturma, meydana getirme.

Terakki: İlerleme, yükselme.

Visâl: Kavuşma, ulaşma.

Ferâgati

Bir dâvâ sahibinin ve bilhassa ıslahatçının muvaffakiyet şartlarının en mühimmi ferâgattir. Zira gözler ve gönüller, bu mühim noktayı en ince bir hassasiyetle tetkik ve takibe meyyaldirler. Üstad'ın bütün hayatı ise baştan başa ferâgatin şaheser misalleriyle dolup taşmaktadır.

Allâme Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi* merhumdan, ferâgate ait şöyle bir söz işitmiştim: *"İslâm bugün öyle mücâhidler ister ki dünyasını değil, âhiretini dahi feda etmeye hazır olacak!"*

Büyük adamdan sâdır olan bu büyük sözü tamamen kavrayamadığım için, mutasavvıfların istiğrak hâllerinde söyledikleri esrarlı sözlere benzeterek, herkese söylememiş ve olur olmaz yerlerde de açmamıştım. Vaktâ ki aynı sözü Bediüzzaman'ın ateşler saçan heyecanlı ifadelerinde de okuyunca anladım ki büyüklere göre ferâgatin ölçüsü de büyüyor...

Evet, İslâm için bu kadar acıklı bir ferâgate katlanmaya razı olan mücâhidleri, Erhamü'r-râhimîn olan Allahu Zülkerem Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri bırakır mı? O fedâi kulunu lütuf ve kereminden, inâyet ve merhametinden mahrum etmek, şânına -hâşâ- yakışır mı?

İşte Bediüzzaman, bu müstesna tecellînin en parlak misalidir. Bütün ömrü boyunca mücerred yaşadı. Dünyanın bütün meşrû lezzetlerinden tamamen mahrum kaldı. Bir yuva kurmak ve orada mesud bir aile hayatı geçirmek sevdasına düşmeye vakit ve fırsat bulamadı. Fakat Cenâb-ı Hak, kendisine öyle şeyler ihsan etti ki, fâni kalemlerle tarif olunamayacak kadar muazzam ve muhteşemdir. Bugün, dünyada hangi bir aile reisi -mânen- Bediüzzaman Hazretleri kadar mesuddur? Hangi bir baba milyonlarla evlâda sahip olmuştur? Hem de nasıl evlâtlar! Ve hangi bir üstad, bu kadar talebe yetiştirebilmiştir?

Bu kudsî ve ruhî râbîta -biiznillâhi teâlâ- dünyalar durdukça duracak ve nurdan bir sel hâlinde ebediyetlere kadar akıp gidecektir. Çünkü bu ilâhî

Allâme: Büyük âlim, üstad.

Biiznillâhi teâlâ: Yüce Allah'ın izniyle.

Erhamü'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi Hz. Allah.

Ferâgat: Maddi-mânevî her türlü hakkından vazgeçme, şahsi bir şey istememe.

Meyyal: Meyilli, istekli, eğilimli.

Mücerred: Maddi-mânevî meşru bütün nimetlerden, lezzetlerden uzak, sıyrılmış olan.

Sâdır olmak: Çıkmak, meydana gelmek.

Teâlâ ve Tekaddes: Bütün kusurlardan, eksikliklerden uzak Yüce Allah.

Vaktâ ki: Ne vakit, ne zaman ki...

Zülkerem: Çok cömert, büyük ihsan ve lütuf sahibi.

dâvâ, Kur'ân-ı Kerîm'in nur deryasında tebellür eden bir varlık olduğu gibi Kur'ân'dan doğmuş ve Kur'ân'la beraber yaşayacaktır...

Şefkat ve Merhameti

Büyük Üstad, hak ve hakikati tâ çocukluğunda bulmuştu. Kalbinin fer-yadını ve ruhunun münâcâtını dinlemek için mağaralara kapandığı günlerde bile ibadet ve taatten, tefekkür ve murâkabelerden, feyiz ve huzur almanın zevkine ermiş olan bir “ârif-i billâh” idi.

Lâkin, karanlık gece dalgalarını andıran korkunç küfür ve ilhad kâbusu-nun müslüman dünyasını ve dolayısıyla memleketimizi kaplamak üzere oldu-ğu o tehlikeli günlerde, yatağından fırlayan bir arslan gibi yanardağları andı-ran bir kükreyişle cihad meydanına atıldı. Bütün rahat ve huzurunu bu mu-kaddes dâvâya feda etti. Ve işte bu hikmete mebnidir ki; o günden beri her sözü bir dilim lâv, her fikri bir ateş parçası olmuş, düştüğü gönülleri yakıyor, hisleri, fikirleri alevlendiriyor...

Büyük Üstad'ın tam bir uzlet ve inzivâdan sonra tekrar irşad ve cemiyet hayatına atılması, aynen İmam Gazâlî'nin* hayatında geçirmiş olduğu o mü-him ve tarihî merhaleye benzemektedir. Demek ki Cenâb-ı Hak, büyük mür-şidleri böyle bir müddet inzivâda terbiye, tasfiye ve tezkiye ettikten sonra ten-vir ve irşad vazifesiyle mükellef kılıyor. Ve bu sebeptendir ki bir mâ-i mukattar-dan daha temiz ve berrak olan yüreklerinden kopup gelen nefesler, kalblere akseder etmez bambaşka tesirler icra ediyor. Arz ettiğim gibi İmam Gazâlî'nin bundan dokuz yüz sene evvel ahlâk ve fazilet sahasında yapmış olduğu fütu-hatı bu asırda Bediüzzaman, iman ve ihlâs vâdisinde başarmıştır.

Evet, Hazreti Üstad'ı bu müthiş cihad meydanlarına sevk eden, hep bu eşsiz şefkat ve merhameti olmuştur. Ve bunu bizzat kendisinden dinleyelim:

“Bana, ‘Sen şuna buna niçin sataştın?’ diyorlar. Farkında de-ğilim; karşımda müthiş bir yangın var, alevleri göklere yükseliyor. İçinde

Ârif-i billâh: Cenâb-ı Hak'ın isim ve sıfatlarının tecellilerini ruhi tec-rübeleri neticesinde vicdanında sezen, ilâhî marifete ermiş veli.

Fütuhat: Fetihler, zaferler.

İlhâd: İnançsızlık, dinsizlik.

Mâ-i mukattar: İmbikten geçip, damla damla akan berrak su.

Mebni: ...den dolayı, ...den ötürü.

Murâkabe: İnsanın kendini kont-rolü, denetimi. Tas: Allah'tan başka her şeyden alâkayı kese-rek kalben Cenâb-ı Hak'la yö-nelmek, ilâhî ilmin her şeyi kuşat-mış olduğu bilinciyle nefsinin, ya-saklara karşı gemleyip ve hayatı-nı, Allah'ın emirleri doğrultusun-da sürdürmek.

Münâcât: Yakarış. Sessizce, içten

içe yalvarma.

Taat: İtaat, kulluk.

Tasfiye: Sıfırlanma, duru hâle getirme.

Tebellür: Billurlaşma, parıltıdır.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

Tezkiye: Arındırma, temizleme.

Uzlet ve inzivâ: Bir kenara çekilip insanlardan uzak yaşama.

eulâdım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum. Yolda birisi beni kösteklemek istemiş de ayağım ona çarpmış, ne ehemmiyeti var! O müthiş yangın karşısında bu küçük hâdise bir kıymet ifade eder mi? Dar düşünceler, dar görüşler!..”

İstiğnâsı

Üstad'ın hayatı boyunca cemiyetimizin her tabakasına vermekte olduğu binlerle istiğnâ örnekleri, dillere destan olmuş bir ulviyeti hâizdir. Mâsivâdan tam manasıyla istiğnâ ederek, uzvî ve ruhî bütün varlığı ile Rabbü'l-âlemîn'in bitmez ve tükenmez hazinesine dayanmayı, müddet-i hayatında bir itiyad değil; âdeta bir mezhep, meşrep ve meslek olarak kabul etmiştir. Ve bunda da ne pahasına olursa olsun sebat eylemekte hâlâ devam etmektedir. İşin orijinal tarafı; bu meslek, kendi şahsına münhasır kalmamış, talebelerine de kudsî bir mefkûre hâlinde intikal etmiştir. Nur deryasında yıkanmak şerefine mazhar olan bir Nur talebesinin istiğnâsına hayran olmamak kabil değildir!

Bakınız, Üstad, Mektubat unvanını taşıyan şaheserin İkinci Mektup'unda bu mühim noktayı altı vecih ile ne kadar asil bir iman ve irfan şuuruyla izah eder:

“Birincisi: Ehl-i dalâlet, ehl-i ilmi, ilmi vâsita-yı cer etmekle itham ediyorlar. ‘İlmi ve dini kendilerine medar-ı maîşet yapıyorlar.’ deyip insafsızcasına onlara hücum ediyorlar. Binâenaleyh bunları fiilen tekzib lâzımdır.

İkincisi: Neşr-i hak için enbiyaya ittibâ etmekle mükellefiz. Kur’ân-ı Hakîm’de hakkı neşredenler, ¹ *إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ... إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ* diyerek insanlardan istiğnâ göstermişler.”

İşte Risale-i Nur Külliyyatı'nın mazhar olduğu ilâhî fütuhât, hep bu enbiya mesleğinde sebat kahramanlığının şaheser misali ve harikulâde neticesidir. Ve bu sayede Üstad, izzet-i ilmiyesini cihan-kıymet bir elmas gibi muhafaza eylemiştir.

¹ “Benim mükâfatım ancak Allah'a aittir.” (Yunus Sûresi, 10/72; Hûd Sûresi, 11/29, 51; ...).

Cihan-kıymet: Dünyalar kadar, çok değerli.
Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, sapık ve kâfirlere.
Fillen: Bizzat yaparak, uygulayarak
Hâiz: Sahip, elde etmiş.
İstiğnâ: Bir şey istememe, tenez-zül etmeme, tok gözlülük.

İtiyad: Âdet, alışkanlık.
İttibâ etmek: Uymak, bağlanmak.
İzzet-i ilmiye: İlmin izzeti, onuru.
Mâsivâ: Allah'tan başka bütün varlıklar.
Medar-ı maîşet: Geçim vâsıtası.
Mefkûre: İdeal, ülkü.

Münhasır: Özel, ona ait.
Neşr-i hak: Gerçeği yaymak.
Tekzib: Yalanlama.
Vâsita-i cer: Menfaat sağlama aracı.

Artık herkesin uğrunda esir olduğu maaş, rütbe, servet ve daha nice bin şahsî ve maddî menfaatlerle asla alâkası olmayan bir insan, nasıl olur da gönüller fatihi olmaz! İmanlı gönüller, nasıl onun feyiz ve nuruyla dolmaz!

İktisatçılığı

İktisat, bundan evvel bahsettiğimiz “istiğnâ”nın tefsir ve izahından başka bir şey değildir. Zaten iktisat sarayına girebilmek için, evvelâ istiğnâ denilen kapıdan girmek lâzımdır. Bu sebeple iktisatla istiğnâ, lâzımla melzum kabilindendir.

Üstad gibi istiğnâ hususunda peygamberleri kendine örnek kabul eden bir mücahidin iktisatçılığı, kendiliğinden husûle gelecek kadar tabîî bir haslet hâlini alır. Ve artık ona günde bir tas çorba, bir bardak su ve bir parça ekmek kâfi gelebilir. Zira bu büyük insan, büyük ve munsif Fransız şâiri Lamartin'in* dediği gibi: “Yemek için yaşamıyor, belki yaşamak için yiyor.”

Üstad'ın meşrep ve mesleğini tamamen anladıktan sonra, artık onun yüksek iktisatçılığını böyle yemek içmek gibi basit şeylerle mukayese etmeyi çok görüyorum. Zira bu büyük insanın yüksek iktisatçılığını mânevî sahalarda tatbik etmek ve maddî olmayan ölçülerle ölçmek lâzım gelir.

Mesela Üstad bu yüksek iktisatçılık kudretini sırf yemek, içmek, giymek gibi basit şeylerle değil; bilakis fikir, zihin, istidat, kabiliyet, vakit, zaman, nefis ve nefes gibi mânevî ve mücerred kıymetlerin israf ve heder edilmemesiyle ölçen bir dâhidir. Ve bütün ömrü boyunca bir karakter hâlinde takip ettiği bu titiz muhasebe ve murâkabe usûlünü, bütün talebelerine de telkin etmiştir. Binâenaleyh bir Nur talebesine olur olmaz eseri okutturmak ve her sözü dinlettirmek kolay bir şey değildir. Zira onun gönlünün mihrak noktasında yazılı olan şu “Dikkat!” kelimesi, en hassas bir kontrol vazifesi görmektedir.

İşte Bediüzzaman, kudretli bir ıslahatçı ve harikalar harikası bir pedagog (mürebbî) olduğunu, yetiştirdiği tertemiz nesille fiilen isbat etmiş ve iktisat tarihine nurdan pırıltılarla yazılan bir atlas sayfa daha ilâve eden bir nâdire-i fitrattır.

Haslet: Tabiat, huy, mizaç.
Kabil: Aynı türden, aynı cinsten olan.
Melzum: Lâzımın gerektirdiği şey.
(İstiğnâ lâzım ise onun gereklerinden biri de iktisat etmektir.)

Mihrak noktası: Hareket, çıkış noktası.
Munsif: İnsaflı.
Mücerred: Maddî bir cismi olmayan, soyut.

Nâdire-i fitrat: Yaratılış harikası, eşi-benzeri az görülen kimse.

Tevazu ve Mahviyetkârlığı

Nur Risaleleri'nin bu kadar harikulâde bir şekilde cihana yayılmasında bu iki hasletin çok faydası olmuş ve pek derin tesirleri görülmüştür. Çünkü Üstad, sohbet ve te'liflerinde kendine bir "kutbu'l-ârifin" ve bir "gavsu'l-vâsılın" süsü vermediği için gönüller ona pek çabuk ısınmış, onu tertemiz bir samimiyetle sevmiş ve derhal ulvî gayesini benimsemiştir.

Mesela ahlâk ve fazilete, hikmet ve ibrete ait olan birçok sohbet ve telkinlerini, doğrudan doğruya nefesine tevcih eder. Keskin ve âteşin hitabelerinin ilk ve yegâne muhatabı, öz nefsidir. Oradan –merkezden muhite yayılırcasına– bütün nur ve sürûra, saadet ve huzura müştâk olan gönüllere yayılır.

Üstad, hususi hayatında gayet halim-selim ve son derece mütevazidir. Bir ferdi değil, hiçbir zerreyi incitmemek için âzamî fedakârlıklar gösterir. Sayısız zahmet ve meşakatlere, ızdırıp ve mahrumiyetlere katlanır; fakat imanına, Kur'ân'ına dokunulmamak şartıyla!..

Artık o zaman bakmışsınız ki; o sâkin deniz, dalgaları semâlara yükselen bir tufan, sahillere heybet ve dehşet saçan bir umman kesilmiştir. Çünkü o, Kur'ân-ı Kerîm'in sâdik hizmetkârı ve iman hudutlarını bekleyen kahraman ve fedâi bir neferidir. Kendisi bu hakikati veciz bir cümleyle şu şekilde ifade eder:

"Bir nefer nöbette iken başkumandan da gelse silâhını bırakmayacak. Ben de Kur'ân'ın bir hizmetkârı ve bir neferiyim. Vazife başındayken karşıma kim çıkarsa çıksın 'hak budur' derim başımı eğmem!.."

Vazife başında ve cihad meydanındayken şu mısralar lisan-ı hâlidir:

Şahlanan bir ata benzer, kırarım kanlı gemi,
Sinsi düşmanlara, hâşâ, satamam benliğimi!

Benliğimden uzak olmaktır esaret bence,
Böyle bir zillate düşmek ne hazin işkence!

Âteşin: Ateşli, coşkun.

Gavsu'l-vâsılın: Allah'ın izniyle sıkışanlara, darda kalanlara -Hızır gibi- imdâd eden; velilere de mânevî seyahatlerinde karşılaştıkları vartalarda hususî yardıma bulunan büyük veli.

Kutbu'l-ârifin: Âriflerin, velilerin kutbu, rehberi.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mahviyetkâr: Alçak gönüllü.

Muhit: Çevre.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Sürûr: Sevinç, neşe.

Te'lif: Yazı, kitap.

Tevcih etmek: Yönlendirmek, yönleltmek.

Umman: Okyanus.

Ebedî vuslatın aşkıyla geçer her ânım,
Dest-i kudretle yapılmış kaledir imanım.

Bu mukaddes emelimden ne kadar dilşâdım,
Görmek ister beni cennette şehid ecdadım.

Ruhum oldukça müebbed, ebedîdir ömrüm,
En büyük vuslata, Allah'a çıkan yoldur ölüm.

* * *

Kitaba girmezden evvel Üstad'ı ilmî, fikrî, tasavvufî ve edebî cephelerini de mütâlâa etmek isterdim. Fakat çok derin ve pek şümûllü olan bu mevzuların birkaç sayfa ile hülâsa edilemeyeceğini kat'î bir surette idrak ettikten sonra, artık adı geçen mevzulara birkaç cümleyle temas etmeyi münasip gördüm.

Rabbim imkânlar lütfederse, bu derin mevzuları, Risale-i Nur Külliyyatı ve Nur talebeleri ile birlikte, büyük ve müstakil bir eserle, tahlilî bir surette tetkik ve mütâlâa etmeyi bütün ruhumla arzu ediyorum. Bu hususta, büyük Üstadımız'ın ve aziz kardeşlerimin kıymetli dualarını niyaz eylerim!

Üstad'ın İlmî Cephesi

Merhum Ziya Paşa, * şu:

“Âyinesi iştir kişinin, lâfa bakılmaz.
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.”¹

beyti ile nesilden nesile bir düstur hâlinde intikal edecek olan çok büyük bir hakikati ifade etmiştir.

Evet, müslüman ırkımıza Risale-i Nur Külliyyatı gibi muazzam bir iman ve irfan kütüphanesini hediye eden, gönüller üzerinde mukaddes bir nur müessesesi kuran mümtaz ve müstesna zâtın kudret-i ilmiyesi hakkında tafsilâta girişmek, öğle vakti güneşi tarif etmek kadar fuzulî bir iştir.

¹ Ziya Paşa (1825-1880), *Terkib-i Bend* (5).

Âyine: Ayna.

Dest-i kudret: Kudret eli. Cenâb-ı Hakk'ın her şeye yeten kudreti.

Dilşâd: Sevinçli, neşeli.

Müebbed: Ebedî, dâimî, sonsuz.

Mütâlâa: İnceleme, araştırma, etüt etme.

Rütbe-i akıl: Akıl seviyesi.

Tahlilî: Çözümeye dayalı, analitik.

Tetkik: İnceleme, araştırma.

Yalnız, yanık bir şâirimizin:

*"Hüsn olur kim seyrederken ihtiyâr elden gider."*¹

dediği gibi, hayatının her lâhzasında ilâhî tecellilere mazhar bulunan bu mübârek zâtın ilim ve irfanından, ahlâk ve kemâlâtından bahsetmek, insana bambaşka bir zevk ve ilâhî bir haz veriyor. Bunun için sözü uzatmaktan kendimi alamıyorum.

Üstad, Risale-i Nur Külliyyatı'nda dinî, içtimâî, ahlâkî, edebî, hukukî, felsefî ve tasavvufî en mühim mevzulara temas etmiş ve hepsinde de harikulâde bir surette muvaffak olmuştur. İşin asıl hayret veren noktası, birçok ulemânın tehlikeli yollara saptıkları en çetin mevzuları gayet açık bir şekilde ve en kat'î bir surette hallettiği gibi en girdaplı derinliklerden Ehl-i Sünnet ve Cemaat'ın tuttuğu nurlu yolu takip ederek sahil-i selâmete çıkmış ve eserlerini okuyanları da öylece çıkarmıştır.

Bu sebeple Risale-i Nur Külliyyatı'nı aziz milletimizin her tabakasına kemâl-i emniyet ve samimiyetle takdim etmekle şeref duyuyoruz. Nur Risaleleri, Kur'ân-ı Kerîm'in nur deryasından alınan berrak katreler ve hidayet güneşinden süzülen billûr huzmelerdir. Binâenaleyh, her müslümana düşen en mukaddes vazife, imanı kurtaracak olan bu nurlu eserlerin yayılmasına çalışmaktır. Zira, tarihte pek çok defalar görülmüştür ki bir eser; nice fertlerin, ailelerin, cemiyetlerin ve sayısız insan kitlelerinin hidayet ve saadetine sebep olmuştur. Ah, ne bahtiyardı o insan ki bir mümin kardeşinin imanının kurtulmasına sebep olur!

Üstad'ın Fikrî Cephesi

Malûm ya her mütefekkirin kendine mahsus bir tefekkür sistemi, fikrî hayatında takip ettiği bir gayesi ve bütün gönlüyle bağlandığı bir ideali vardır. Ve onun tefekkür sisteminden, gaye ve idealinden bahsetmek için uzun mukaddimeler serdedilir. Fakat Bediüzzaman'ın tefekkür sistemi, gaye ve ideali, uzun mukaddimelerle filan yorulmaksızın, bir cümleyle hülâsa edilebilir:

¹ Ziya Paşa, *Eş'âr-ı Ziya*, s. 46.

Ehl-i Sünnet ve Cemaat: İnanclarında ve amellerinde Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ve O'nun nurlu ashabının yoluna tâbî olanlar, Sünniler.
Huzme: Demet, ışık demeti.

Hüsn: Güzellik.
İhtiyâr: İrade, tercih.
Kemâl-i emniyet: Tam bir güven içinde.
Kîm: "Ki" anlamında kullanılan bağlaç.

Mütefekkir: Düşünür. Tefekkür eden; geniş, derin ve sistemli düşünen.
Sahil-i selâmet: Güvenli sahil.
Serdetmek: Ortaya sürmek, izah etmek.

Bütün semâvî kitapların ve bilumum peygamberlerin yegâne dâvâları olan “Hâlık-ı kâinat”ın ulûhiyet ve vahdâniyetini ilân” ve bu büyük dâvâyı da ilmî, mantıkî ve felsefî delillerle isbat eylemektir.

– O hâlde Üstad'ın mantık, felsefe ve müsbet ilimlerle de alâkası var?

– Evet, mantık ve felsefe Kur'ân'la barışıp hak ve hakikate hizmet ettikleri müddetçe Üstad en büyük mantıkçı ve en kudretli bir filozoftur. Mukaddes ve cihanşümûl dâvâsını isbat vâdisinde kullandığı en parlak delilleri ve en kat'î burhanları, Kur'ân-ı Kerim'in “Allah kelâmı” olduğunu her gün bir kat daha isbat ve ilân eden “müsbet ilim”dir.

Zaten felsefe, aslında hikmet manasına geldikçe, Vâcib'ül-vücûd Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri'ni, Zât-ı Bârî'sine lâyük sıfatlarla isbata çalışan her eser en büyük hikmet ve o eserin sahibi de en büyük hakîmdir.

İşte Üstad, böyle ilmî bir yolu, yani Kur'ân-ı Kerim'in nurlu yolunu takip ettiği için binlerle üniversitelinin imanını kurtarmak şerefine mazhar olmuştur. Hazret'in bu hususta hâiz olduğu ilmî, edebî ve felsefî daha pek çok meziyetleri vardır. Fakat onları, eserlerinden misaller getirerek –inşallah– müstakil bir eserde arz etmek emelindeyim. Ve minallahi't-tevfik!

Tasavvuf Cephesi

Nakşibendî meşâyihinden, her harekâtını Peygamber-i Zîşan Efendimiz Hazretleri'nin harekâtına tatbik etmeye çalışan ve büyük bir âlim olan bir zâta sordum:

– Efendi Hazretleri, ulemâ ile mutasavvife arasındaki gerginliğin sebebi nedir?

– Ulemâ, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ilmine, mutasavvıflar da ameline vâris olmuşlar. İşte bu sebepten dolayıdır ki, Fahr-i Cihan Efendimiz'in hem

Cihanşümûl: Dünya çapında, evrensel.

Fahr-i Cihan: Kâinatın iftihar tablosu.

Hakim: Varlığın hakikatine vâkıf, hikmet sahibi âlim.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

Meşâyih: Şeyhler.

Minallahi't-tevfik: “Başarı, muvaffakiyet Allah'tandır!”

Mutasavvife: Tasavvuf erbabı, âlimleri.

Müsbet ilimler: Deney ve gözleme dayanan, deneylerle isbatlanabilen pozitif ilimler.

Peygamber-i Zîşan: Şanlı Peygamber (s.a.s.).

Teâlâ ve Tekaddes: Bütün kudsurlardan, eksikliklerden uzak Yüce Allah.

Ülemâ: Âlimler, bilginler.

Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki mutlak hâkimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.

Vâcib'ül-Vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vahdâniyet: Allah'ın birliği.

Zât-ı Bârî: Her şeyi yoktan var eden; birbirine uygun, en mükemmel şekilde, kusursuz yaratan Zât.

ilmine ve hem ameline vâris olan bir zâta 'zülcenâheyn', yani 'iki kanatlı' deniliyor. Binâenaleyh, tarîkattan maksat, ruhsatlarla değil; azîmetlerle amel edip ahlâk-ı Peygamberî ile ahlâklanarak, bütün mânevî hastalıklardan temizlenip Cenâb-ı Hakk'ın rızasında fânî olmaktır. İşte bu ulvî dereceyi kazanan kimseler, şüphesiz ki ehl-i hakikattirler. Yani, tarîkattan maksut ve matlup olan gayeye ermişler demektir. Fakat bu yüksek mertebeyi kazanmak, her adama müyesser olamayacağı için, büyüklerimiz matlup olan hedefe kolaylıkla erebilmek için muayyen kâideler vaz' eylemişlerdir. Hülâsa tarikat, şeriat dairesinin içinde bir dairedir. Tarîkattan düşen şeriata düşer, fakat –maâzallah– şeriattan düşen ebedî hüsranda kalır.

Bu büyük zâtın beyanatına göre, Bediüzzaman'ın açtığı nur yolu ile, hakîkî ve şâibesiz tasavvuf arasında cevherî hiçbir ihtilâf yoktur. Her ikisi de rızayı Bârî'ye ve binnetice cennet-i âlâya ve dîdar-ı Mevlâ'ya götüren yollardır.

Binâenaleyh, bu asil gayeyi istihdaf eden herhangi mutasavvıf bir kardeşimizin, Risale-i Nur Külliyyatı'nı seve seve okumasına hiçbir mâni kalmadığı gibi; *bilakis Risale-i Nur, tasavvuftaki "murâkabe" dairesini Kur'ân-ı Kerîm yoluyla genişleterek, ona bir de "tefekkün" vazifesini en mühim bir vird olarak ilâve etmiştir.*

Evet, insanın gözüne-gönlüne bambaşka ufuklar açan bu "tefekkün" sebebiyle, sadece kalbinin murâkabesiyle meşgul olan bir sâlik, kalbi ve bütün letâîfiyle birlikte, zerrelerden kürelere kadar bütün kâinatı azamet ve ihtişamıyla seyir ve temâşâ, murâkabe ve müşâhede ederek, Cenâb-ı Hakk'ın

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Azîmet: Dinî hüküm ve emirleri bir mazeret veya ruhsat olduğu hâlde yine de usûl ve kaidesine göre yerine getirme.

Bîn-netice: Sonuçta, netice olarak.

Cennet-i âlâ: Yüce cennet.

Cevherî: Asla, öze ait.

Dîdar-ı Mevlâ: Allah'ın cemâli.

İstihdaf: Hedef, gaye edinme.

Kemâl-i vecd: İlâhî aşkın insan benliğini bütünüyle saran mânevî coşkusu.

Letâîf: Mânevî duyular, ruhânî dinamikler.

Maâzallah: "Allah korusun!"

Maksud: Maksat, niyet, gaye.

Matlub: Aranan, talep edilen.

Muayyen: Belirli, belli.

Murâkabe: İnsanın kendini kontrolü, denetimi. Tas.: Allah'tan başka her şeyden alâkayı keserek kalben Cenâb-ı Hakk'a yönelmek, ilâhî ilmin her şeyi kuşatmış olduğu bilinciyle nefsinin, yasaklara karşı gemleyip ve hayatını, Allah'ın emirleri doğrultusunda sürdürmek.

Müyesser olmak: Kismet, nasip olmak.

Rıza-yı Bârî: Allah rızası.

Ruhsat: Dinî izin. Dinî hükümlerde yine dinin belirlediği mazeretlerle yükümlülüğün en azını veya daha kolayını yerine getirebilme izni.

Sâlik: Bir yol tutup o yolda giden kimse. Tas.: Allah'ın rızasını kazanma hedefine bağlı, belli bir disiplin içinde O'na yürüyen; yürüyerek tabiatındaki uzaklaşma temayüllerini nötralize eden veya kendi uzaklığını aşmaya çalışan hak yolcusu.

Vaz' eylemek: Koymak, yerleştirmek.

Vird: Belli aralıklarla devamlı okunan dua, zikir.

o âlemlerde bin bir şekilde tecellî etmekte olan esmâ-yı hüsnâsını, sıfât-ı ulyâsını kemâl-i vecd ile görerek, artık sonsuz bir mâbedde olduğunu aynelyakîn, ilmelyakîn ve hakkalyakîn derecesinde hisseder. Çünkü içine girdiği mâbed öyle ulu bir mâbeddir ki; milyarlarca sığmayan cemaatin hepsi aşk ve şevk, huşû ve istiğraklar içinde Hâlık'ını zikrediyor. Yanık, tatlı ve güzel lisanları; şive, nağme, ahenk ve besteleriyle bir ağızdan

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ¹

diyorlar.

Risale-i Nur'un açtığı iman ve irfan ve Kur'ân yolunu takip eden, işte böyle muazzam ve muhteşem bir mâbede girer.. ve herkes de iman ve irfanı, feyiz ve ihlâsı nisbetinde feyizyâb olur.

Edebî Cephesi

Eskiden beri lafız ve mana, üslûp ve muhteva bakımından, edipler ve şâirler, mütefekkirler ve âlimler ikiye ayrılmışlardır. Bunlardan bazıları sadece üslûp ve ifadeye, vezin ve kâfiyeye kıymet vererek; manayı, ifadeye feda etmişlerdir ve bu hâl de kendini en çok şiirde gösterir. Diğer zümre ise en çok mana ve muhtevaya ehemmiyet vererek; özü, söze kurban etmemişlerdir.

Artık Bediüzzaman gibi büyük bir mütefekkirin edebî cephesi, bu küçük mukaddime ile kolayca anlaşılır sanırım. Zira Üstad, o kıymetli ve bereketli ömrünü, kulaklarda kalacak olan sözlerin tanzim ve tertibiyle değil; bilakis kalblerde, ruhlarda, vicdan ve fikirlerde kudsî bir ideal hâlinde insanlıkla beraber yaşayacak olan din hissinin, iman suurunun, ahlâk ve fazilet mefhumunun asırlara, nesillere telkiniyle meşgul olan bir dâhidir. Artık bu kadar ulvî bir gayenin tahakkuku için candan ve cihandan geçen bir mücâhid, pek tabiidir ki fânî şekillerle meşgul olamaz.

¹ “Allah, her türlü noksandan münezzehtir. Bütün hamdler, övgüler Allah'adır. Allah'tan başka ilâh yoktur. Allah, büyüktür.” (Buhârî, *Teheccüd* 21; Ebû Davud, *Salât* 135; Nesâî, *İftitah* 32; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 4/353).

Esmâ-yı hüsnâ: Allah'ın güzel isimleri.

Feyizyâb: Feyiz bulan, feyiz elde eden.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak edinilen bilgi.

Huşû: Allah karşısında acz, fakr ve eksikliklerin gereği duyulan derin bir mahviyet, saygı, tevazu hissi.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İstiğrak: Kendinden geçme, dünyayı kalben unutmama, kalbini dünyevî endişelerden temizleyip bütünüyle Hakk'a yönelme.

Sıfât-ı ulyâ: Yüce sıfatlar.

Bununla beraber Üstad zevk inceliği, gönül hassasiyeti, fikir derinliği ve hayal yüksekliği bakımından harikulâde denecek derecede edebî bir kudret ve melekeyi hâizdir. Ve bu sebeple üslûp ve ifadesi, mevzuya göre değişir.

Mesela ilmî ve felsefî mevzularda mantikî ve riyâzî delillerle akli ikna ederken gayet veciz terkipler kullanır. Fakat gönlü mest edip ruhu yükselteceği anlarda ifade o kadar berraklaşır ki tarif edilemez. Mesela semâlardan, güneşlerden, yıldızlardan, mehtaplardan ve bilhassa bahar âleminden ve Cenâb-ı Hakk'ın o âlemlerde tecellî etmekte olan kudret ve azametini tasvir ederken üslûp o kadar latîf bir şekil alır ki; artık her teşbih, en tatlı renklerle çerçevelemiş bir levhayı andırır.. ve her tasvir, harikalar harikası bir âlemi canlandırır.

İşte bu hikmete mebnidir ki; bir Nur talebesi, Risale-i Nur Külliyyatı'nı mütâlaasıyla –üniversitenin herhangi bir fakültesine mensup da olsa– hissen, fikren, ruhen, vicdanen ve hayalen tam manasıyla tatmin edilmiş oluyor. Nasıl tatmin edilmez ki; Risale-i Nur Külliyyatı, Kur'ân-ı Kerîm'in cihanşümûl bahçesinden derilen bir gül demetidir. Binâenaleyh onda o mübârek ve ilâhî bahçenin nuru, havası, ziyası ve kokusu vardır.

Ruhun bu ihtiyacını söyler akan sular,
Kur'ân'a her zaman beşerin ihtiyacı var.

*Ali Ulvi Kurucu**

* * *

Giriş

Evvelâ şunu itiraf edelim ki; bu Tarihçe-i Hayat büyük Üstad'ın hayatını tam manasıyla ifade etmekten çok uzaktır. Pek çok noktalar kısa kesilmiştir.

Hem, onun şahsiyetine ait hususları aydınlatacak ve açacak mahiyetteki vak'a ve hâdiselerden bir çoğu zikredilmemiştir. Serd edilen fikir ve kanaatleri teyid eden vak'a ve hâdiseler pek çoktur. Bahsetmeyişimizin yegâne sebebi, kendisinin razı olmamasıdır.

Evvelden beri, hem sohbetlerinde, hem mektuplarında bu zamanın cemaat zamanı olup, şahsî kemâlât ve meziyetlerin hizmet-i imaniyede şahs-ı mânevî kadar tesiri olmadığını zikretmesi.. hem şahsından ziyade, Kur'ân-ı Hakîm'den nebeân eden Risale-i Nur'a nazar edilmesini, bütün kıymet ve faziletin Risale-i Nur'da tecellî eden hakikat-i Kur'âniye'ye ait olduğunu defalarca ihtar etmesi.. ve kendisine ait böyle bir tarihçe-i hayat hazırlandığını duyduğu zaman, "Tafsilâtâ lüzum yok. Yalnız Risale-i Nur hizmetine dair bahisler yazılsın." diye haber göndermesi gibi sebeplere binâen, şahsına ait bahisler gayet kısa kesilmiştir.

Üstad'ın hayatına temas eden ve daha ziyade hizmet-i nuriyeye ait mektuplar, müdâfaalar, muhtelif zamanlara ait o zamandaki ahvâlini bir derece ifade eden makale ve hâtıralarını olduğu gibi koyduk. Bu suretle, bu eser, istikbaldeki münevver Nur talebeleri için hakikî bir me'haz teşkil etmektedir. Muhterem edip ve muharrirler, bundan istifade ile inşallah daha mükemmel, daha hakikatli ve faydalı tarihçe-i hayatlar hazırlayacaklardır.

Şurasını da hatırlatmak isteriz ki bu eser, muhtelif meslek ve meşrep-lere mensup bulunan muharrirlerin indî mütâlaalarına, ve ediplerin yersiz mübalâğalara kaçan kalemlerine havale edilerek sâfiyeti bozulmamıştır.

İndî: Umuma ait olmayıp kişinin kendi kanaatine, görüşüne göre olan.

Me'haz: Kaynak.

Muharrir: Yazar.

Nebeân etmek: Fışkırmak, kay-

nağından çıkmak.

Serd etmek: Ortaya koymak, izah etmek.

Şahsî kemâlât: Şahsî faziletler, erdemler.

Tafsilât: Ayrıntılar.

Teyid etmek: Pekiştirmek, desteklemek.

Hem yine itiraf edelim ki Risale-i Nur'un parlak ve nurlu vasfına ve Said Nursî'nin baştan başa iffet-i mücesseme ve şecaat-i harika teşkil eden hayat ve ahlâkına lâıyk izah, ifade ve üslûp ile meydana çıkamadık. Bu zâtın ifâ ettiği binler küllî hizmetten birtek hizmet.. yaşadığı müteaddit zamanlardan tek bir zamanda gösterdiği kahramanlık ve harika şecaati.. te'lif ettiği âsârından birtek eseri dahi onun için muazzam bir tarihçe-i hayat hazırlanmasına sebep olabilirken; binler ayrı ayrı seciye, ahlâk-ı âliye, hizmet-i Kur'âniye, şehâmet-i imaniye ile dolu ve yüz otuz kadar eserleriyle, değil bir kasaba, bir vilayet, bir memlekette; belki milletler, devletler muvâcehesinde Âlem-i İslâm ve insaniyete şâmil ve müessir hizmet-i külliye ile mücehhez tarihçesi, elbette bu esere sığmaz ve sığmadı.

Hem Üstad'ın mesleğini, meşrebini ve hususî ahvâlini, pek çok seciye ve hasletleri şahsında ve hizmetinde toplayan şahsiyetini tarif edemedik. Onun yaşadığı müteaddit hayat safhalarını yakından gören ve içinde bulunan talebe ve hizmetkârlarını birer birer dinlemek ve görüşmek lâzımdır ki, tarihçe-i hayatı bir derece mufassal hazırlanabilsin.

* * *

Bu eserin mütâlaasıyla görülecek ki; bugün, yalnız Anadolu ve Âlem-i İslâm için değil, bütün insaniyet için kayda değer büyük bir hakikat meydana çıkmıştır. Bu hakikat, umumun iştirakiyle külliyyet kesbederek, **“Risale-i Nur Hizmet-i İmaniyesi”** ve **“Bediüzzaman ve Nur Talebeleri”** diye adlandırılmaktadır. Bu hakikatin ve bu cereyanın neden ibaret bulunduğu.. menşei, gaye ve ideali ne olduğu.. halk tabakalarındaki tesiri.. fert ve cemiyetin hayat-ı maddiye ve mâneviyesine, istikbaldeki milletçe emniyet ve saadetiminin teminine ait tesiri bu Tarihçe-i Hayat ile tebâruz etmektedir.

Netice itibarıyla, zehirlemekten zevk alan akrep misillü ve anarşist ruhlu olmayan her bir fert, bu dâvânın karşısında ancak sevinç duyar.

Belki bize şöyle bir suâl sorulabilir: “Acaba bu Tarihçe-i Hayat ile Said Nursî, beşerin efkârına insan üstü bir varlık olarak gösterilmek mi isteniyor?”

– Hayır!..

Âsâr: Eserler.

İffet-i mücesseme: İffet, namus âbidesi.

Menşei: Kaynak, asıl, esas.

Mufassal: Geniş, ayrıntılı.

Muvâcehe: Karşı, ön.

Mücehhez: Techizatlı, donanımlı.

Müessir: Tesirli, etkili.

Müteaddit: Birçok, farklı farklı.

Şâmil: İçine alan, kuşatan.

Şecaat-i harika: Harika cesaret, yiğitlik.

Şehâmet-i imaniye: İmandan kaynaklanan cesaret.

Tebâruz etmek: Belli olmak, görünmek.

Dünyanın ve hayatın mahiyetini bilen insanlar için, muvakkat âlâyışın, şan ve şöhretin hiçbir kıymeti yoktur. Hakikati müdrîk bir insan, fânilerin sahte iltifatlarına kıymet vermez ve arkasına dönüp bakmaz.

İşte, Said Nursî bu noktadan da mânevî büyük bir kahramandır. Hayatı, insanı hayrette bırakan çeşitli kahramanlıklarla dolu olmakla beraber; hakta, hak yolunda fânî olup, şahsından ferâgat etmede de mümtaz bir fedakâr olarak nazara çarpmaktadır. İlâhî bir inâyete mazhariyetle, dağ gibi engelleri aşmış, bu asrın yüzlerce menfî cereyanları karşısında kudsî dâvâsını çekinmeyerek ilân edip selâmete çıkarması, kendisinin şahsiyetinden tamamıyla ferâgat ettiğini, hak yolunda fedai olduğunu göstermektedir.

Evet, Said Nursî şahsî dehasıyla ve inâyet-i Hak'la insanlık âleminde yeni bir çığır açmıştır. Bu zât, bütün istidadını ve benliğini ezeli bir hakikate feda ederek, bütün zamanlarda hükümran olan bu Kur'ânî hakikati dâvâ edinmiştir. Şahsında ve hizmetinde görünen bütün yüksek vasıf ve kemâlât, ancak kudsî dâvâsından aksetmektedir.

Nasıl ki binler ayna ortasında bulunan bir lâmba; nurânî, ışığa mâlik olduğu için karşısındaki aynalar adedince külliyyet kesbeder ve o kadar kıymet alır; zira her bir aynada bir lâmba, ışıyla beraber mevcuttur. Aynen öyle de Bediüzzaman, şu kâinatın ve umum zamanların mânevî güneşi olan Kur'ân-ı Hakîm'e ve din-i mübîn-i İslâm'ın mübelliği Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtu vesselâm*)'a müteveccih olmuştur. Ve onların zıyasına mâkes Risale-i Nur'un zuhuruna, inkişafına vesile olduğu için, eserinden ışık alan, dâvâsından feyiz ve kuvvet alan yüz binler, hatta milyonlarca insanın ayna-misal akıl, kalb ve ruhlarında mânen yaşamakta ve örnek bir insan, büyük bir mütefekkir olarak kabul ve yad edilmektedir.

İşte onu mânen yaşatan bu gibi kıymetlerdir.

Dalâlet cereyanlarının karşısında, ehl-i iman fedakârlarından büyük bir şahs-ı mânevî meydana çıkararak, muhkem bir sedd-i Kur'ânî ve imanî tesis edip müminlerin nokta-yı istinadı olmasıdır.

İnandığı kudsî dâvâyâ gösterdiği azim ve sebatla müminlerin kalblerini ihtizâza vererek, ruhlarda İslâmî aşk ve heyecanı uyandırmasıdır.

Âlâyış: Gösteriş, debdebe.
Din-i mübîn: Gerçekleri ortaya koyan; apaçık, pırıl pırıl din.
Ezeli: Başlangıcı, öncesi olmayan, zaman üstü.
İhtizâza vermek: Titretmek, ha-

rekete geçirmek.
İnâyet: Yardım, destek.
Mâkes: Akseden yer, ayna.
Menfî: Olumsuz, yıkıcı.
Muhkem: Sağlam, metin.

Muvakkat: Geçici, kısa süreli.
Mübellîğ: Bildiren, tebliğ eden.
Müdrîk: İdrak eden, anlayan.
Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Fânilere perestîş eden biçâre insanlara bâki ve lâyetmût bir hakikati gösterip nazarları oraya çevirmeye çalışmasıdır.

Vazifesinin böyle ulviyetiyle beraber –fakat beşeriyet itibarıyla– ubûdiyet vazifesiyle de kendini herkesten ziyade kusurlu, noksan ve âciz gören ve öyle bilen, dergâh-ı rahmette acz ve fakr ile niyaz eden ve insanlığa rahmeti, sadeti talep eden bir abd-i azizdir, bir fakir-i müstağnidir. Evet O, “*Bir kim senin imanını kurtarırsam, o zaman bana cehennem dahi gül-gülîstan olur.*” demektedir. Nefsindeki enâniyet ve gurur putunu kırmakla kalmamış; âlemdeki tabiat-perestlerin putlarını dahi târûmâr etmek gibi bir vazife gördüğü, dost ve düşman, herkesin malûmu olmuştur.

İşte Bediüzzaman hakkında takdir ve tebriki ifade eden bütün yazılar bu mana içindir.

Bazı gazetelerin zaman zaman yaptıkları neşriyattan anlaşılıyor ki; din ve İslâmiyet düşmanları, ekseriya perde ardından bahaneler icad ederek dine saldırmaktadırlar. Doğrudan doğruya dinin ve İslâmiyet’in aleyhinde bulunmuyorlar; dine hizmet eden, bu uğurda türlü fedakârlıklara katlananları nazar-ı âmmeye kötülemek, halkın sevgisini çürütmek için hücumla geçiyorlar, ta ki dine hizmet edenleri âtıl vaziyete getirip dinî inkişafa mâni olsunlar; imansızlığın, ahlâksızlığın revaç bulmasını temin etsinler. Demokrasi devrinde ve din hürriyetine müsaade edildiği bu zamanda böyle olursa, “Din zehirdir.” diye millet kürsüsünden ilânat yapıldığı bir devirde dindarlara, hususan İslâmî gelişme ve inkişafa hizmet edenlere nasıl davranıldığı kolayca anlaşılır.

Devr-i Sâbık’ta, Üstad ve Nur talebelerini mahkemeye sevk edenler arasında öyleleri çıkmış ki kanun perdesi altında menfî ideolojilerine, şahsî kin ve ihtiraslarına göre hareket etmişler.. vazifelerinin icabını yapmaları lâzım gelirken, sanki vatan ve millet hainlerini yakalamış gibi çeşitli hakaret ve iftiralarla Bediüzzaman ve talebelerine hücum etmişler.. mahkeme beraat vermişken, kanunu tatbik etmekle mükellef bazıları, Said Nursî için yakında idam edileceği şâyiasını etrafa yaymaktan sıkılmamışlardır.

Abd-i aziz: İzzetli, aziz kul.

Devr-i Sâbık: Önceki dönem. Demokrat Parti iktidarı (1950) öncesi dönem.

Fakir-i müstağni: Allah’ın sonsuz zenginliği karşısında kendi fakirliğinin ve ihtiyaçlarının şuurunda olan, fakat insanlardan istekte

bulunmaya tenezzül etmeyen, tok gözlü kimse.

Lâyetmût: Ölümsüz.

Nazar-ı âmm: Kamuoyu, halkın nazarı.

Perestîş etmek: Aşırı düşkün olmak, taparcasına sevmek.

Şâyia: Söylenti.

Tabiat-perest: Eşyayı, tabiatın yarattığını kabul eden, naturalist.

Biz, bu yazılarla onlar aleyhinde konuşmak değil, bir hakikati beyan etmek istiyoruz. Belki onlardan birçoğu bu hareketinde mâzurdur, mecburen yapmıştır.

Her ne olursa olsun, bu muâmeleler isbat ediyor ki; Bediüzzaman'ın muhakeme olunduğu, mahkemeye sevk edildiği tarihlerde gizli dinsizler, ifsat komiteleri faaliyette idiler. Mahkeme eliyle mahkûm edemedikleri ve dâvâsına mâni olamadıkları Said Nursî'ye, insafsızca iftiralarda, yalan propagandalarda bulunacaklardı ve bulundular.

Bu elîm vaziyeti gören her insaf sahibi, onun müstakîm bir din adamı, hakikat adamı olduğunu söylemekten çekinmemiştir. Binâenaleyh, Bediüzzaman ve Risale-i Nur hakkında tekrarla ve ısrarla devam edegelen takdîr-kâr yazı ve takrizlerin neşredilmesinin bir mühim âmîli de bu olsa gerektir ve tenkit edilmemelidir. Nazar-ı dikkatle bu zâtı ve eserlerini temâşâ edenler, kemâl-i takdirle tebrik ve senâdan kendilerini alamamışlardır.

Bilhassa mahkûm ettirilmek için sevk edildiği mahkemeler ve ehl-i vukûflar, eserlerini ve hayatını tetkikten sonra, eserlerinde görünen kemâlât ve güzelliği tasdik etmişlerdir. Şu hâlde, milletin en zeki ve ferasetli tabakasının, ehl-i akıl ve kalbin yarım asırdan beri devam edegelen ve gittikçe umumiyet kesbeden "Said Nursî ve Risale-i Nur" hakkındaki kanaat ve ifadeleri, gerçekten büyük bir hakikatin tezahürü olarak kabul edilmek icap eder.

* * *

Suâl: Madem Allah Alîm'dir. O'nun bilmesi ve iltifatı kâfidir. Ehl-i kemâl büyük zâtlar, daima kendilerini setretmişler. Hem bâki bir âlemde hakikatler bütün çıplaklığıyla ortaya döküleceğine göre, niçin Risale-i Nur'un meziyetleri, ilâhî inâyet ve ikramlar çoklukla zikredilmiş.. Said Nursî'nin hizmet-i Kur'âniye'si esnasında mazhar olduğu harika muvaffakiyet ve kemâlât beyan edilmiş ve bunlar niçin neşredilmiş.. hatta ilmî eserlerinin bir çoğunun arkasında bu nevi takrizler konulmuş?

Cevap: Bu hususta muknî cevaplar bazı mektuplarda vardır. Bir hülâsası şudur:

Alîm: Her şeyi bilen.

Ehl-i kemâl: Mükemmel, olgun insan.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Muknî: İkna edici, doyurucu.

Müstakîm: İstikametli, doğru, düzgün.

Setretmek: Gizlemek.

Takriz: Bir kitap hakkında başkaları tarafından kaleme alınan takdir yazısı.

Bediüzzaman'ın Risale-i Nur'un neşriyle hizmeti, doğrudan doğruya Kur'ân hesabıdır. İman hakikatlerinin neşri, müslümanların imanlarının takviyesi, kuvvetlenmesi, dolayısıyla İslâm dininin teâli etmesi, din düşmanlarının müfsit hücumlarının def edilmesi ve İslâm dininin insanlar arasında maddî ve mânevî kemâlâtın zübde ve hülâsası olduğunu âleme ilân etmek ve herkese kanaat-i kat'îye vermek için zikredilmiştir. Yukarıda bahsedildiği gibi aleyhte olanlar öyle insafsızca hücumlarda bulunmuşlardır ki, Said Nursî hadsiz muârizlara, çok kuvvetli ve kesretli düşmanlara karşı az, fakir ve zayıf olan Risale-i Nur talebelerine kuvve-i mâneviye, gaybî imdat, teşcî, sebat ve metânet vermek için, Risale-i Nur hakkındaki ikram-ı ilâhî ve hizmetin makbuliyetine ait inâyet-i rabbâniyeyi zikretmiş; insafsız hücum ve asılsız iftiralara karşı mecburiyetle müdâfaaya geçilmiştir.

Hem Tarihçe-i Hayat'a geçen bir mektubunda Bediüzzaman:

"Ben itiraf ediyorum ki böyle makbul bir eserin mazharı olmaya hiçbir vecihle liyakatım yoktur. Fakat çok ehemmiyetsiz bir çekirdekten koca dağ gibi bir ağacı halk etmek kudret-i ilâhiyenin şe'nindendir ve âdetidir ve azametinde delildir. Ben kasekle temin ederim ki, Risale-i Nur'u senâdan maksadım, Kur'ân'ın hakikatlerini ve imanın rükünlerini teyid ve isbat ve neşirdir. Hâlık-ı Rahîm'ime yüz binler şükür olsun ki beni kendime beğendirmemiş, nefsimin ayıplarını ve kusurlarını bana göstermiş.. ve o nefis-i emmâreyi başkalara beğendirmek arzusu kalmamış. Kabir kapısında bekleyen bir adamın, arkasındaki fânî dünyaya riyâkârâne bakması, acınacak bir hamâkattir ve dehşet verici bir hasârettir.

İşte bu hâlet-i ruhiye ile yalnız hakâik-i imaniyenin tercümanı olan Risale-i Nur'un, Kur'ân'ın malı olarak meziyetlerini izhar ediyorum. Sözler'deki hakâik ve kemâlât benim değil, Kur'ân'ındır ve Kur'ân'dan tereşşuh etmiştir. Madem ben fâniyim, gideceğim; elbette bâki olacak bir şey ve bir eser benimle bağlanmamak gerektir ve bağlanmamalı. Evet, lezzetli üzüm salkımlarının hâsiyetleri kuru çubuğunda aranılmaz. İşte ben de öyle kuru çubuk hükmündeyim."

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen, bilinmeyen.

Hakâik: Hakikatler.

Hâlık-ı Rahîm: Merhamet ve ihşanı pek çok olan Yüce Yaratıcı.

Hamâkat: Ahmaklık.

Hâsiyet: Özellik.

İnâyet-i rabbâniye: İlâhî yardım.

İzhar etmek: Göstermek, açığa çıkarmak.

Kemâlât: Mükemmellikler.

Muâriz: Karşı gelen, muhalif.

Müfsit: İfsat eden, bozan, yıkan.

Senâ: Övrme, övgü.

Şe'n: İşleyiş, iş tarzı.

Teâli etmek: Yükselmek, yücelmek.

Tereşşuh etmek: Sızmak.

Teşcî: Cesaretlendirmek, cesaret vermek.

Teyid: Pekiştirme, destekleme.

Zübde: Öz, kaymak.

Evet, Said Nursî, Risale-i Nur'la dinsizliğe ve İslâmiyet aleyhindeki cereyanlara karşı giriştiği Kur'ân ve iman hizmetinde çok yardımcılara, hükûmet ve milletçe teşvik ve müzâherete muhtaçken, bilakis çeşitli iftira, tezvîr ve ithamlarla hapse sürülmek, eserlerini imha etmek, halkı kendinden soğutmak için aleyhinde türlü isnadlar yapılmıştır. Elbette hak bildiği mesleğini, Kur'ân'ın şerefine ve Hazreti Peygamber'in nübüvvetinin teâlisine ait hizmetini aleyhteki iftirallardan müberrâ kılmak için hakikati söyleyecek, müdâfaada bulunacak; faraza bazıları tarafından şahsî bir noksanlık telâkki edilse bile, umurun istifade ve saadeti için şahsî zararına da razı olacaktır.

Onun için, Risale-i Nur hakkında beyan edilen ve neşredilen senâlara bu gibi noktalardan bakmak lâzımdır; yoksa hizmete zarar olur. Dar düşünce ile hareket etmek zamanında değildir.

İmansızlar, kendi muzır mesleklerini, menfî ideolojilerini, sahte kahramanları, hatta İslâm düşmanlarını –onlar asla lâıyk olmadığı hâlde– çeşitli medh ü senâ ile insanlığın nazarına göstermeye, alkış toplamaya çalışıyorlar. Uzağa gitmeye lüzum yok; dünyayı saran dehşetli dinsizlik cereyanını idare edenler büyük kahramanlar olarak ilân edilirken, neden müslümanlar hak dinlerini medh ü senâ etmesinler, onun kemâlâtını, ulviyetini neşretmesinler; Kur'ân'a ayna olan ve bu zamanın dinsizlik cereyanlarına meydan okuyup, dine en büyük hizmeti ifâ eden bir eser külliyyatı ve onun muhterem, mütevazî ve hadsiz zulümlere maruz kalmış müellifi medhedilmesin? Hâlbuki yazılan yazılar, mücerred mevzular olarak değil, ekseriyetle müdâfaa kabîlinden, aleyhteki iftirallara cevap olarak neşredilmiş hakikatlerdir.

* * *

Üstad'ın hayatı, küllî hizmeti noktasından topluca iki büyük safha arz etmektedir:

Birincisi: Doğuşundan itibaren tahsil hayatı, Van'daki ikameti, İstanbul'a gelişi, siyasî hayatı, seyahatleri, Harb-i Umumî'ye iştiraki, Rusya'daki esareti, İstanbul'da Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzâlığında bulunuşu, Kuvâ-yı Milliye'de İstanbul'daki hizmeti, Ankara'ya gelerek ilk Meclis-i Meb'usân'daki

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye:

1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Meclis-i Meb'usân: Millet Meclisi.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Muzır: Zararlı.

Müberrâ: Uzak, beri.

Mücerred: Sadece düşünceden

ibaret, soyut.

Müzâheret: Destekleme, arkasından olma.

Tezvîr: Yalan söyleyerek kandırma, karalama.

faaliyetleri ve kısa bir müddet sonra Van'a çekilip inzivâyı ihtiyâr etmesi gibi her biri ayrı bir hayat sahnesi olan Üstad'ın hayatının bu birinci safhası, iman ve Kur'ân hizmeti itibarıyla ikinci safha hayatının mukaddimesi hükmündedir. İkinci büyük hizmetine hazırlıktır. Ömrünün ellinci senesine kadardır.

İkincisi: Van'da inzivâda iken garba nefyedilip Isparta'nın Barla nahiyesinde ikamete memur edildiği zamandan başlar ki Risale-i Nur'un zuhuru ve intişarıdır. Âzamî ihlâs, âzamî fedakârlık, âzamî sadâkat, metânet ve dikkat ve iktisat içinde Risale-i Nur'la giriştiği hizmet-i imaniye ve mânevî cihad-ı diniyedir.

Hayatının bu ikinci safhası, Harb-i Umumî neticesinde Osmanlı hilâfetine inkıraz bulmasıyla insanlık âleminde medeniyet-i beşeriye mahveden ve semâvî dinlerle mücadeleyle esas ittihaz edinen komünizm rejiminin insanîyetin yarısını istilâ ederek dünyayı dehşete saldı ve memleketimizi tehdide yeltendiği ve mânevî tahribatının tehlikesine maruz kaldığımız bir devreye rastlar. Bu devre, bin senedir Kur'ân'a bayraktarlık yapmış, İslâmiyet'e asırlarca hizmet etmiş kahraman bir millet için dikkatle incelenmesi lâzım gelen bir devredir.

Üstad, Risale-i Nur'u te'lif ederken; Kur'ân'ın i'câzî lem'aları olan bu eserlerin her tâife-i insaniyede inkişaf edeceğini.. dinsizliğin memleketimizi istilâsına mâni olacağını, memleket ve millet için bir sedd-i Kur'ânî vazifesini göreceğini.. Risale-i Nur hizmetinin umumiyet kesbedip Türk milletinin yine İslâmiyet'in kahraman bir ordusu ve fedakârı olacağını.. Risale-i Nur'un neşri ve ileride resmen intişarı milletçe benimsenmesi ve Maârif Dairesi'nin hakikat-i Kur'âniye'ye yapışması neticesi, maddeten ve mânen milletin terakki edeceğini.. İslâmiyet'in büyük kuvvet bulacağını zikretmiştir.

Risale-i Nur bir alemdir, unvandır. Bu zamanda zuhur eden Kur'ânî hakikatler manzumesidir. Necip milletimizin, insaniyet-i kübrâ olan İslâmiyet'e

Alem: Alâmet, nişan.

Âzamî: En üst seviyede, fevkalâde.

Garb: Batı.

i'câzî: Mu'cizevî.

İhtiyâr etmek: Seçmek, tercih etmek.

İnkıraz: Son bulma, bitip tükenme.

İnsaniyet-i kübrâ: Büyük insanlık. Evrensel insanî değerleri bünyesinde toplayan İslâmiyet.

İttihaz etmek: Edinmek, kabul etmek.

Lem'a: Parıltı.

Maârif Dairesi: Eğitim Bakanlığı.

Manzume: Sistem, dizî.

Necip: Asil, soylu.

Nefyedilmek: Sürülmek, sürgüne yollanmak.

Tâife-i insaniye: İnsan grubu, zümresi.

Terakki etmek: İlerlemek, yükselmek.

sarılması, yepyeni bir ruh ve taze bir iman aşkı ve heyecanı içinde uyanmasının ifadesidir. İçinde bulunduğumuz asrın değiştirdiği hayat şartları ve yeni bir dünya nizamı ve görüşü karşısında imanın tahkim ve takviyesiyle feveran eden hamiyet-i İslâmiye'nin manasıdır. Mütenebbih, kalbleri iman ve muhabbet-i nebevî ile coşkun ve cihan-değer şeref-i intisabıyla serfiraz fedakârların yetişmesi ve bu milletin mazisine mütenebbih kahramanlığı, yüksek iman ve ahlâkı izhar etmesi işarettir.

Bediüzzaman, Risale-i Nur'u, hiçbir makam ve meşrebin tesiri altında kalmadan, maddî-mânevî hiçbir menfaat ve hissiyât karışmadan, doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakîm'in, umumun istifade edebileceği ve umuma hitap eden hakikatlerini tefsir etmiş, bu hakikatlerin tercümanlığını yapmıştır. Te'lif ettiği âsârından herkes istifade edebilmektedir. Bir tâifeye, bir sınıf halka mahsus değildir.

Bu Tarihçe-i Hayat, okuyucularının nazarını, -bu zamanda- Kur'ân'ın hikmet nurları olan Risale-i Nur'a çevirip, ondan istifadeyi gösterecektir. Said Nursî ise Kur'ân'ın hizmetinde fedakârâne çalışmış, sünnet-i Peygamberî'ye ittibâ etmiş, numûne-i imtisal bir zât olarak görünmektedir.

Tarihçe-i Hayat'ta geçen bazı mektuplardan anlaşılacağı üzere Said Nursî, bir zamanlar felsefe mesleğinde çok ileri gitmiş, sonra Kur'ân-ı Hakîm'in irşadıyla hak ve hakikate erişmiş ve bu zamanda fen ve felsefe ile iştigal edip şek ve şüphelere mâruz kalanları, aklî delillerle şüphelerden kurtaracak eserler te'lif etmiştir.

Risale-i Nur'un yolu, mesleği, bu zamandaki hayat şartlarına, insanların ahvâl-i ruhiyelerine göre en selâmetli, en kısa ve umumî bir cadde-i Kur'ân'dır. Serâpâ ilim ve tefekkür üzerine gitmektedir. İçtimâî hayatta çeşitli hizmetler gören fertlerin istifadesi büyüktür. Risale-i Nur'u okuyan ve ondan ders alarak tefekkür-ü imaniyeyi kazananlar, dünyevî vazife ve mesleklerini âhîret hayatına ve ebedî saadete vesile yaparak büyük bahtıyarlığa erişecektir.

Âsâr: Eserler.

Feveran etmek: Coşmak, taşmak.

Hamiyet-i İslâmiye: Dini değerlere sahip çıkma, koruma duygusu, gayreti.

İttibâ etmek: Uymak, tâbi olmak.

Meşreb: Yol, usûl, tarz.

Muhabbet-i nebevî: Peygamber sevgisi.

Mütenebbih: Dikkatli, aklı başında.

Numûne-i imtisal: Örnek alınacak model, ideal.

Serâpâ: Baştan ayağa, tamamen.

Serfiraz: Üstün, seçkin.

Şeref-i intisab: Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) bağlılıkla kazanılan şeref.

Tahkim: Sağlamaştırma, güçlendirme.

Tefekkür-ü imaniye: İmanı pekiştiren tefekkür, düşünme.

İslâm dinindeki bu büyük hakikati derk eden münevverler, elbette, hak dininin hizmetini büyük bir saadette deruhte edecekler, hakikati arayan fakat bulamayan insanlığa da neşre çalışacaklar. Evet talebe, profesör, meb'us, kim olursa olsun, mes'uliyet dairesi olanlar, muhitini tenvir ile mükelleftir. Bir vilayet, hatta bir memleketin saadet ve selâmeti, tenvir ve irşadiyla mükellef olanlar, elbette çok daha ziyade müteyakkız davranmak mecburiyetindedirler.

Said Nursî, Risale-i Nur'la bu millete en büyük hizmeti, iyiliği yapmıştır. Mukabilinde, şahsı için bir teşekkür dahi istemiyor. Gerçi şahsına tevcih edilen yüksek medih ve tavsifâtı hâvî mektuplar var. Bunları, okuyucuların Nurlar'dan istifadelerine bir alâmet olduğu cihetle, Risale-i Nur hesabına kabul etmiş. Hakikatte Said Nursî'nin bu millettten, gençlikten istediği, iman ile, dünyevî ve uhrevî saadeti kazanmalarıdır. Bunun için, Kur'ân'ın bu zamana ait dersi olan Risale-i Nur'u esas tutup her yerde, her dairede neşrini, iman hakikatlerinin öğrenilmesini istemektedir. Kendisi defalarca bu millet ve memleket aleyhindeki cereyanlara karşı yegâne çârenin Risale-i Nur olduğunu ihtar etmekte ve müjdelemektedir.

Üstad'ın rıza-yı ilâhîye mâtuf hizmet, hareket ve faaliyetlerini başka mak-sat ve gayelere yorumlamak isteyenler, ancak basiresizliklerini ilân ediyorlar.

İnsanın yüksek mahiyet ve ruhunun istediği hakikî saadet, ancak Kur'ân'ın gösterdiği yolda ve rıza-yı ilâhînin parıldadığı ufuktur. Bedi-üzzaman, Risale-i Nur'la insanlığa bu yolu ve bu ufku göstermekte, sırat-ı müstakîm ashabının nurlu kâfilesine iltihak etmenin insan için elzem olduğunu duyurmakta ve isbat etmektedir.

İşte biz, âcizâne hazırladığımız bu eserle bu hakikate bir nebze hizmet etmek istedik. İstikbalin münevver bahtiyarlarına bir me'haz olarak bu eseri neşrediyoruz. Daha derin ve geniş bir tarihçe hazırlanması dileğimizdir.

وَمِنَ اللَّهِ التَّوْفِيقُ¹

Hazırlayanlar

* * *

¹ Tevfik ancak Allah'tandır.

Derk etme: Anlama, idrak etme.
Deruhte etmek: Üstüne almak, yüklenmek.
Hâvi: İhtiva eden, içeren.
Meb'us: Milletvekili.
Me'haz: Kaynak.

Münevver: Aydın, toplumu aydınlatan, entelektüel.
Müteyakkız: Uyanık, dikkatli.
Sırat-ı müstakîm ashabı: Ebedî saadete ulaştırılan dosdoğru yolda yürüyen topluluk; peygamberler,

sıddıklar, şehitler ve salih insanların kâfilesi.
Tavsifât: Vastflandırma, güzel sıfatlarla övmeler.
Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

Birinci Kısım

İlk Hayatı

Bediüzzaman Said Nursî, Rûmî 1293 tarihinde¹ Bitlis vilayetine bağlı Hizan kazasının İsparit nahiyesinin Nurs köyünde doğmuştur. Babasının adı Mirza, anasının adı Nuriye'dir.

Dokuz yaşına kadar peder ve vâlidesinin yanında kaldı. O esnada bir hâlet-i ruhiye, tahsilde bulunan büyük biraderi Molla Abdullah'ın* ilimden ne derece feyizyâb olduğunu tetkike sevk etti. Molla Abdullah'ın gittikçe tekâmül ederek köydeki okumamış arkadaşlarından okumakla tezahür eden meziyetini düşünüp hayran kaldı.

Bunun üzerine ciddî bir şevk ile tahsili gözüne aldı ve bu niyetle nahiyeleri İsparit ocağı dâhilinde bulunan Tağ köyünde Molla Mehmed Emin Efendi'nin medresesine gitti. Fakat fazla duramadı. Hâlet-i fitriyeleri icabı, daima izzetini (Hâşiye) koruması ve hatta âmirâne söylenen küçük bir söze dahi tahammül edememesi, medreseden ayrılmasına sebep oldu. Tekrar Nurs'a döndü.

Nurs'ta ayrıca bir medrese olmadığından dersini, büyük biraderinin haf-tada bir defa sılaya geldiği günlere hasrederdi.

Bir müddet sonra Pirmis karyesine, sonra Hizan Şeyhi'nin* yaylasına gitti. Burada da tahakküme tahammülsüzlüğü, dört talebe ile geçinmemesine sebep oldu. Bu dört talebe birleşip kendisini daima tâciz ettiklerinden, bir gün

Hâşiye: Molla Said'de küçük yaşta görülen bu izzet, nefse muhabbetten gelmiyordu. Kader-i ilâhî, istikbalde ilâ-yı kelimetullah vazifesini inâyetiyle vereceği bir abidine, o vazifeyi bihakkın ifâsı için lâzım olacak hasletlerden biri olan izzet-i ilmiyeyi vermişti. Molla Said, henüz o zaman bunun mahiyet ve hikmetini belki bilemiyordu; fakat zaman gösterdi ki şimdi muhteşem bir ağaç mahiyetini alan Risale-i Nur'un muazzam ve geniş hizmetinin levâzımâtından olan izzet-i ilmiyeyi, Cenâb-ı Hak, Molla Said'in ruhunda, ta o zaman küçük bir çekirdek olarak dercetmişti.

¹ Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin doğum tarihi; Rûmî 1293, Hicrî 1295, Miladî 1878 olarak tesbit edilmiştir. Bkz.: Köprü Dergisi "Bediüzzaman Hangi Tarihte Doğdu" Bahar 2000, 70. Sayı.

Âmirâne: Emreder tarzda.

Bihakkın: Gerektiği gibi, hakkıyla.

Feyizyâb olmak: Feyiz bulmak, ilâhî lütuflara mazhar olmak.

Hâlet-i fitriye: Yaratılıştan gelen, fitrî hâl, durum.

İlâ-yı kelimetullah: Allah'ın dini-ni yüceltme.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

İzzet-i ilmiye: İlmî izzeti, onuru.

Karye: Köy.

Levâzımât: Gerekli, lüzumlu olan şeyler.

Tâciz etmek: Rahatsız etmek.

Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

Tekâmül etmek: Olgunlaşmak, kemâle ermek.

Tetkik: İnceleme, araştırma.

Şeyh Seyyid Nur Muhammed Hazretleri'nin huzuruna çıkıp, izhâr-ı acz ile arkadaşlarını şikâyet etmeyerek şöyle dedi:

– “Şeyh efendi, bunlara söyleyiniz, benimle dövüştükleri vakit dördü birden olmasınlar, ikişer ikişer gelsinler.”

Seyyid Nur Muhammed, küçük Said'in bu mertliğinden hoşlanarak:

– “Sen benim talebemsin, kimse sana ilişemez.” buyurdu.

Bu hâdiseden sonra “Şeyh Talebesi” diye yâd edildi. Burada bir müddet kaldıktan sonra, biraderi Molla Abdullah ile beraber Nurşin köyüne geldiler. Yaz olması dolayısıyla, ahâlî ve talebelerle birlikte Şeyhan Yaylası'na gittiler. Orada, biraderi Molla Abdullah ile bir gün dövüşmüş. Tâgî Medresesi müderrisi Mehmed Emin Efendi, küçük Said'e:

– “Ne için kardeşinin emrinden çıkıyorsun?” diye işe karışmış.

Bulundukları medrese, meşhur Şeyh Abdurrahman Hazretleri'nin* olması dolayısıyla, hocasına şu yolda cevap verir:

– “Efendim, şu tekkede bulunmak hasebiyle siz de benim gibi talebesiniz. Şu hâlde burada hocalık hakkınız yoktur.” diyerek, gündüz vakti bile herkesin güçlüğüle geçebileceği cesîm bir ormandan geceleyin geçerek Nurşin'e gelir.

Şarkî Anadolu'da medrese teşkilâtındaki hususiyetlerden birisi şudur ki: İcazet almış bir âlim, istediği köyde hasbeten lillâh bir medrese açar. Medrese talebelerinin ihtiyacı; iktidarı olursa medrese sahibi tarafından, iktidarı yoksa halk tarafından temin edilir; hoca meccânen ders verir, talebelerin iâşe ve levâzımâtını da halk deruhte ederdi. Bunların içinde yalnız Molla Said, hiç bir suretle zekat almıyordu. Zekat ve başkasının eser-i minneti olan bir parayı kat'iyen kabul etmiyordu. (Hâşiye)

Hâşiye: Zekat ve sadaka ve mukabilsiz hiçbir şey almadığının sebep ve hikmeti, Risale-i Nur'dan İkinci Mektup ve sâir risalelerde beyan edilmiştir. Evet, Molla Said'in istikbalde Risale-i Nur'la göreceği hizmet-i imaniyeyi kemâl-i ihlâsla ifâsı ve bu hizmetin meydana gelebilmesi için “*uhrevî hizmetin mukabilinde hiçbir şey talep etmemek*” olan kudsi düsturun icmâlî bir fihristesi, daha küçük yaşında iken rahmet-i ilâhiye tarafından ruhunda yerleştirilmişti.

Cesîm: Büyük.

Eser-i minnet: Minnet eseri; kişiyi minnet altında bırakan durum.

Hasbeten lillâh: Maddî-mânevî hiçbir menfaat gözetmeksizin, yalnız Allah rızası için.

iâşe: Beslenme, yeme-içme.

İcmâlî: Kusaca, topluca, özet halinde.

İktidar: Güç, kuvvet.

İzhâr-ı acz: Acziyetini, güçsüzlüğünü ortaya koyma, bildirme.

Meccânen: Karşılıksız olarak, ücretsiz.

Mukabil: Karşılık.

Şarkî Anadolu: Doğu Anadolu.

Uhrevî: Âhirete yönelik.

Nurşin'de bir müddet kaldıktan sonra Hizan'a döndü. Sonra medrese hayatını terk ederek pederinin yanına geldi ve bahara kadar evde kaldı. O sırada şöyle bir rüya görür:

“Kıyamet kopmuş, kâinat yeniden dirilmiş. Molla Said, Peygamber (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ı nasıl ziyaret edebileceğini düşünür. Nihâyet sırat köprüsünün başına gidip durmak hatırına gelir: ‘Herkes oradan geçer, ben de orada beklerim.’ der ve sırat köprüsünün başına gider. Bütün Peygamberân-ı İzâm Hazerâtı'nı birer birer ziyaret eder. Peygamber Efendimiz'i de ziyarete mazhar olunca uyanır.”

Artık bu rüyadan aldığı feyiz, tahsil-i ilim için ^(Hâşiye) büyük bir şevk uyanır. Pederinden izin alarak, tahsil yapmak üzere Arvas nahiyesine gider. Burada icra-yı tedris eden meşhur Molla Mehmed Emin Efendi, kendisine ders vermeye tenezzül etmeyip, talebelerinden birisine okutmasını tavsiye edince, izzetine ağır gelir. Bir gün bu meşhur müderris câmide ders okutmakta iken, Molla Said itiraz ederek, “Efendim, öyle değil!” hitabında bulunur. Okutmasına tenezzül etmediğini hatırlatır.

Orada bir müddet kaldıktan sonra, Mir Hasan Veli Medresesi'ne gitti. Aşağı derecede okuyan yeni talebelere ehemmiyet verilmemek bu medresenin âdeti olduğunu anlayınca, sırayla okunması icap eden yedi ders kitabını terk ederek, sekizinci kitaptan okuduğunu söyledi.

Birkaç gün sonra Vastan kasabasına gittiyse de orada tebdil-i hava için ancak bir ay kadar kaldı. Bilâhare Molla Mehmed isminde bir zâtın refâkatinde Erzurum vilayetine tâbi Bayezid'e hareket etti. Hakikî tahsiline işte bu tarihte başlar.

Hâşiye: Tarihçe-i Hayat'ında yazılmamış, o rüyada mazhar olduğu bir hakikati sonradan şöyle anladık ki: Molla Said, Hazreti Peygamber'den ilim talebinde bulunmasına karşılık Hazreti Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*), ümmetinden suâl sormamak şartıyla ilm-i Kur'ân'ın tâlim edileceğini tebşir etmişler.

Aynen bu hakikat hayatında tezahür etmiş; daha sabâvetinde iken bir allâme-i asır olarak tanınmış ve kat'iyen kimseye suâl sormamış, fakat sorulan bütün suâllere mutlaka cevap vermiştir.

Allâme-i asır: Çağın üstadı, büyük âlimi.

Bilâhare: Daha sonra.

İcra-yı tedris etmek: İlim öğretmek, ders vermek.

Peygamberân-ı İzâm Hazerâtı: Yüce, büyük peygamberler.

Refâkat: Arkadaşlık, yol arkadaşlığı.

Sabâvet: Çocukluk dönemi.

Tâbi: Bağlı.

Tebdil-i hava: Hava değişimi.

Tebşir etmek: Müjde vermek, müjdelemek.

Tezahür etmek: Ortaya çıkmak, belirmek.

Bu zamana kadar hep “Sarf ve Nahiv” mebâdileriyle meşgul olmuştu ve “İzhar”a kadar okumuştur. Bayezid’de Şeyh Mehmed Celâlî Hazretleri’nin nez-dinde yaptığı bu hakikî ve ciddî tahsili, üç ay kadar devam etmiştir. Fakat pek gariptir; zira Şarkî Anadolu usûl-ü tedrisiyle, Molla Câmi’den nihâyete kadar ikmâl-i nüsah etti. Buna da her kitaptan bir veya iki ders, nihâyet on ders teder-rüs etmekle muvaffak oldu ve mütebâkisini terk eyledi. Hocası Şeyh Mehmed Celâlî Hazretleri ne için böyle yaptığını suâl edince, Molla Said cevaben:

– “Bu kadar kitabı okuyup anlamaya muktedir değilim. Ancak bu ki-taplar bir mücevherat kutusudur, anahtarını sizdedir. Yalnız sizden şu kutula-rın içinde ne bulunduğunu göstermenizin istirhamındayım. Yani bu kitapla-rın neden bahsettiklerini anlayayım da bilâhare tab’ima muvâfık olanlara ça-şırsım.” demiştir.

Maksadı ise esasen kendisinde fitraten mevcut bulunan icad ve teceddüd fikrini medrese usûllerinde göstermek ve bir teceddüd vücûda getirmek (Hâşiye)

Hâşiye: Yirmi üç senede te’lifi tamamlanan ve yüz otuz kitaptan müteşekkil “Risale-i Nur” adlı eserleriyle İlm-i Kelâm sahasında bir teceddüd yaptığı görülmüştür. Evet kendisi, on beş sene tahsili lâzım gelen ilmi üç ayda elde etmesi, gaybî bir işaretir ki: “Bir zaman gelecek, on beş sene değil, bir sene bile ilm-i iman dersini alacak medreseler ele geçmeyecek. İşte o zamanda müştâklara on beş senelik dersi on beş haftada ellere verebilecek Kur’ânî bir tefsir çıkacak ve Said onun hizmetinde bulunacak.”

Evet, tam zuhur etti ve aynen görüldü. Risale-i Nur, otuz senelik müthiş bir zamanda gizli dinsiz ve ifsat komitelerinin hücumlarına rağmen iman hakikatleri derslerini yüz binler nüshalarıyla her tarafta neşrettiler ve binler kalemlerin gayretleriyle matbaalara ihtiyaç bırakmadan Kur’ân’ın bu yeni dersleri yayıldı, milyonlarca insanın imanlarının takviyesine vesile oldu.

Anadolu’daki Risale-i Nur’un faaliyeti, iman hizmeti ve mâkul yüksek dersleri, her-kesin nazar-ı dikkatini celbetti; mahkemeler ve tetkikler yoluyla Cenâb-ı Hak, Nurlar’ı, ehl-i siyaset ve hükûmete de okutturdu.. ve mektepliler arasında yayıldı.. genç İslâm ve iman fedakârları çoğaldı.. ve bunun büyük bir neticesi olarak, küfr-ü mutlakın ve dalâletin hücu-mu önlendi, geri çekildi. Yer yer bütün vatanada din lehinde cereyanlar başladı. İzn-i ilâhî ile Âlem-i İslâm ve insaniyete doğmaya başlayan İslâmî saadetin fecr-i sâdıkını gösterdi. Elhamdû lillâhi Rabbi’l-âlemîn...

Fecr-i sâdık: Gerçek şafak, ikinci fecir. Tan yerinin ağarmasından güneşin doğuşuna kadar kesinti-siz devam eden aydınlık.

Gaybî: Gayba ait, gelecekle ilgili. **İkmâl-i nüsah etmek:** Medrese usûlünce okunması gereken büt-tün kitapları okumak, eğitimini tamamlamak.

İlm-i Kelâm: İslâm’ın inanca ait meselelerini aklî delillerle isbatla-yan ilim.

İzhar: İmam Birgivi’nin (v. 1573) “İzharu’l-Esrar” isimli Arapça dil bilgisine dair eseri.

Mâkul: Anlaşılabılır, akla uygun.

Mebâdî: Ön bilgiler, ilk esaslar; vâsita ilimler.

Molla Câmi: Molla Câmi’nin (v. 1492) “el-Fevâidü’z-Ziyâiyye fi Şerh’i’l-Kâfiye” isimli Arapça dil bilgisine dair eseri. Bu eser daha çok müellifin kendi ismiyle tanın-mıştır.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Mütebâkî: Geriye kalan, diğer.

Nezd: Yan, kat, huzur.

Sarf ve Nahiv: Arap dil bilgisi, grameri.

Tab’: Tabiat, mizaç, karakter.

Teceddüd: Yenilenme, yenilik.

Tederrüs etmek: Ders almak, okuyup öğrenmek.

Usûl-ü tedris: Öğretim, ders usûlü.

ve bir sürü hâşiye ve şerhlerle vakit zâyi etmemekti. Bu suretle, alelusûl yirmi sene tahsili lâzım gelen ulûm ve fûnûnun zübde ve hülâsasını üç ayda tahsil ve ikmal etmiştir.

Bunun üzerine hocalarının “Hangi ilim tab'ına muvâfık?” olduğu suâline cevaben:

– “Bu ilimleri birbirinden tefrik edemiyorum. Ya hepsini biliyorum veyahut hiçbirisini bilmiyorum.” der.

Herhangi bir kitabı eline alırsa, anlardı. Yirmi dört saat zarfında “Cem'u'l-Cevâmî”, “Şerhü'l-Mevâkıf”, “İbnü'l-Hacer” gibi kitapların iki yüz sayfasını, kendi kendine anlamak şartıyla mütâlaa ederdi. O derece ilme dalmıştı ki, hayat-ı zâhiri ile hiç alâkadar görünmezdi. Hangi ilimden olursa olsun, sorulan suâle tereddütsüz derhal cevap verirdi.

* * *

Alelusûl: Usûl üzere, genel usûlün gerektirdiği çerçevede.

Cem'u'l-Cevâmî: Şâfiî âlimlerinden Tâcüddin es-Sübkî'nin (v. 1370) yazmış olduğu, fıkıh usûlüne dair bir eser.

Hâşiye: Bir eserin bazı kavram ve konularını izah etmek için kenarına veya altına eklenen açıklamalar, dipnotlar.

Fûnûn: Fenler, bilimler.

İbnü'l-Hacer: Şâfiî âlimlerinden

İbn-i Hacer el-Heytemî'nin (v. 1567) fıkha dair “Tuhfetü'l-Muhtac bi Şerhi'l-Minhac” adlı eseri. Eser, müellifinin ismiyle de anılmaktadır.

Mütâlaa etmek: İncelemek, tetkik etmek.

Şerh: Bir eserin tamamını açıklamaya yönelik yapılan izahlar.

Şerhü'l-Mevâkıf: Adudüddin el-İcî'ye ait “Mevâkıf” isimli kelâm kitabına birçok âlim tarafın-

dan şerh yazılmıştır. Seyyid Şerif Cürcanî (v. 1413) tarafından yapılan şerh en meşhurdur.

Tefrik etmek: Ayırdetmek, ayırmak.

Ulûm: İlimler.

Zübde: Öz, esas.

O Zamanki Hayatına Kısa Bir Bakış

Evvelâ: Hükemâ-yı İshrâkıyyûn'un mesleklerine sülûk ederek, zühhd ve riyâzete başladı. Hükemâ-yı İshrâkıyyûn, tedric kanunu mûcibince vücutlarını riyâzete alıştırmışlardı. O ise tedrice riayet etmeyerek, birdenbire riyâzete daldı. Gün geçtikçe vücudu tahammül etmeyerek zayıf düşmeye başladı. Üç günde bir parça ekmekle idare ediyordu. Ulemâ-yı İshrâkıyyûn'un "riyâzetin küşâyış-i fikre hizmet ettiği" nazariyesi üzerine, onlar gibi yapacağım diye çalışıyordu.

Sâniyen: İmam Gazâlî Hazretleri'nin İhyâu'l-Ulûm'unda tasavvuf noktası nazarında ¹ مَا لَا يَرِيكَ إِلَى مَا يَرِيكَ kaidesine ittibâen, ekmeği bile bir zaman terk edip ot ile idareye koyuldu.

Sâlisen: Nadir konuşuyordu. Kürtlerin edip dâhilerinden Molla Ahmed-i Hânî Hazretleri'nin,* gündüzleyin bile havf ile girilen kubbe-i saadetine kaplanır, bazen geceleyin de orada kalırdı. Bundan dolayı ahâli, Bediüzzaman'a "Ahmed-i Hânî Hazretleri'nin feyzine mazhar olmuştur." diyordu. Bu hâli, müşârûnileyhin kerametine hamlederlerdi. O vakitlerde kendisi on üç, on dört yaşlarında idi.

Sonra, ulemâdan mümtaz simalarla mülâkat etmeye karar verdi ve Bağdat'a ziyaret kastıyla hocasından izin istedi. Derviş kıyafetine girdi. Yolları takip etmeden dağlarda, ormanlarda gece dolaşarak Bağdat'a gitmek niyetinde iken Bitlis'e geldi. Bitlis'te Şeyh Mehmed Emin Efendi Hazretleri'nin yanına giderek, iki gün kadar dersinde bulundu. Şeyh Mehmed Emin Efendi, kendisine kisve-i ilmiyeye girmesini teklif etti. Molla Said cevaben:

¹ "Şüpheliyi bırak, şüphe vermeyene bak!" (Bkz.: Buhârî, *Buyû'* 3; Tirmizî, *Kıyamet* 60; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 3/153).

Havf: Korku.

Hükemâ-yı İshrâkıyyûn: Hakikati bulma yolunda ruhen arınmayı esas alan ve bu arınma neticesindeki "keşf, ilham, sezgi, müşâhede ve esrarın kalbe açılması" gibi düsturlarla hakikate ulaşılabilirliğini kabul eden İshrak felsefesi filozofları.

İttibâen: Uyarak, tâbi olarak.

Kisve-i ilmiye: İlim adamlarının

giydiği resmî kıyafet, (cübbe, sanık v.s.).

Küşâyış-i fikir: Düşünme melekkesinin açılması, zihnin berraklaşması.

Mûcib: Gerek, gerektirici sebep.

Müşârûnileyh: İşaret edilen, sözü edilen kişi.

Nazariye: Görüş, teori.

Riyâzet: Yeme, içme, uyuma ve gereksiz konuşmayı azaltarak nef-

si daha çok ve daha samimi ibadete, tefekkür ve zikre alıştırmaya çalışmak.

Sâlisen: Üçüncü olarak.

Sâniyen: İkinci olarak.

Sülûk etmek: Bir yola girip o yolu takip etmek.

Tedric: Belli bir süreç içerisinde, safha safha ilerleme.

Zühhd: Dünyevî hazları terk edip, cismanî meyllere karşı koyma.

– “Ben henüz sinn-i bulûğa vâsıl olmadığımından, muhterem bir müderris kıyafetini kendime yakıştıramıyorum. Ve ben bir çocuk iken nasıl hoca olabilirim?” diyerek, teklifini kabul etmemiştir.

Bundan sonra, Şirvan'daki biraderinin yanına gitti. Orada büyük kardeşiyle ilk görüşmede aralarında şöylece kısa bir muhâvere cereyan etti.

Molla Abdullah:

– “Sizden sonra ben Şerh-i Şemsî kitabını bitirdim, siz ne okuyorsunuz?”

Bediüzzaman:

– “Ben seksen kitap okudum.”

Molla Abdullah:

– “Ne demek?”

Bediüzzaman:

– “İkmâl-i nüсах ettim ve sıranıza dâhil olmayan birçok kitapları da okudum.”

Molla Abdullah:

– “Öyleyse seni imtihan edeyim.”

Bediüzzaman:

– “Hazırım, ne sorarsanız sorunuz!”

Molla Abdullah, biraderini imtihan eder. Kifâyet-i ilmiyesini takdirle, sekiz ay evvel talebesi bulunan Molla Said'i kendisine üstad kabul etti ve talebelerinden gizli olarak küçük biraderinden ders almaya başladı. Ve bittabi, daha evvel okuttuğu kardeşini kendisine üstad yaptığını sezdirmiyordu. Nihâyet talebeler, Molla Abdullah'ın Molla Said nezdinde ders okuduğunu kapıdan, anahtar deliğinden gizlice görünce taaccüp ederek sormuşlarsa da Molla Abdullah cevaben –nazar değmemek için– “Ben ona ders veriyorum.” demiş ve durumu geçiştirmişti.

Bittabi: Doğal olarak, elbette.

Kifâyet-i ilmiye: İlmi yeterlilik.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma,

diyalog.

Sinn-i bülûğ: Bülûğ, ergenlik yaşı.

Şerh-i Şemsî: Kazvinî'nin

“Şemsiyye” isimli mantık ilmine

dair kitabına birçok şerh yazılmış-

tır. Medreselerde yaygın olarak

okutulan, Kutbeddin Râzi'ye (v.

1364) ait olan şerhidir.

Taaccüp etmek: Hayret etmek, şaşımak.

Vâsıl olmak: Ulaşmak, erişmek.

Molla Abdullah'ın yanında bir müddet kaldıktan sonra Siirt'e gelir. Orada bulunan Molla Fethullah Efendi'nin medresesine gider. Molla Fethullah, Molla Said'e:

– “Geçen sene Süyûfî okuyordunuz, bu sene Molla Câmi'yi mi okuyorsunuz?”

Bediüzzaman:

– “Evet Câmi'yi bitirdim.”

Molla Fethullah hangi kitabı sorduysa, “bitirdim” cevabını alınca, tahayyürde kaldı. Bu kadar kitabı bitirdiğini, hem de az zamanda bitirdiğini aklına sığıştıramadı, taaccüp etti ve dedi:

– “Geçen sene deli idin, bu sene de mi delisin?”

Bediüzzaman:

– “İnsan başkasına karşı kesr-i nefis için hakikati ketmedebilir. Fakat babadan daha muhterem olan üstadına karşı hakikat-i mahzdan başka bir şey söyleyemez. Emrederseniz, söylediğim kitaplardan beni imtihan ediniz.” der.

Molla Fethullah hangi kitaptan sorduysa, cevabını güzelce verir.

Bunun üzerine bu muhâvereyi dinleyen ve bir sene evvel Said'in hocasının hocası bulunan Molla Ali Suran nâmındaki zât, kendilerinden ders almaya başladı.

Molla Fethullah:

– “Pekâlâ, zekâda harikasınız. Fakat hıfzınız nasıldır? Makamat-ı Harîriye'den birkaç satırını iki defa okumakla hıfzedebilir misiniz?” diyerek, kitabı uzatır.

Molla Said alarak, bir yaprağını bir defa okumakla hıfzettir ve okudu.

Molla Fethullah:

– “Zekâ ile hıfzın ifrat derecede bir kimsede tecemmûu nâdirdir.” diyerek, hayrette kaldı.

Hakikat-i mahz: Sade, katıksız gerçek.

Hıfz: Ezberleme, akılda tutma yeteneği.

İfrat: Aşırı, çok fazla.

Kesr-i nefis: Nefsin gururunu kırma.

Ketm: Gizli tutma, saklama.

Makamat-ı Harîriye: Arap edebiyatının meşhur âlimlerinden Muhammed Harîrî'nin (v. 1122) çok güçlü ve yüksek bir üslup kullanarak yazdığı, elli kısa hikâyeden oluşan edebî eseri.

Süyûfî: Celâleddin Süyûfî'nin (v. 1505) “el-Behcetü'l-marziyye fi

şerhi'l-Elfiyye” adlı Arap diline dair eseri. Bu eser “Süyûfî” ismiyle de meşhur olmuştur.

Tahayyür: Şaşırma, hayret içinde kalma.

Tecemmû: Toplanma, bir araya gelme.

Bediüzzaman orada iken, “Cem'u'l-Cevâmi” kitabını, günde bir-iki saat iştigal etmek üzere bir haftada hıfzettii. Bunun üzerine Molla Fethullah şu kelâmı söyleyerek kitabın üzerine yazdı:

قَدْ جَمَعَ فِي حِفْظِهِ جَمَعَ الْجَوَامِعِ جَمِيعَهُ فِي جُمُعَةٍ¹

Bu hâl Siirt'te şüyû bulmuş ve Molla Fethullah, ulemâya:

– “Bizim medreseye gayet genç bir talebe geldi. Her ne suâl ettimse bilâ-tevakkuf cevap verdi. Bu yaşta zekâsına ve ilmine ve fazlına hayran kaldım.” diyerek, pek çok medheder.

Bunun üzerine ulemâ bir yerde toplanarak Bediüzzaman'ı davet ederler. Bediüzzaman, intihap ettikleri bütün suâllerine bilâ-tereddüd cevap verirken, Molla Fethullah'ın yüzüne bakıyordu. Sanki kitaba bakıyor gibi kendilerinden okuyarak cevap veriyordu. Bunu gören ulemâ, Bediüzzaman'ın harikulâde bir genç olduğuna hükmedip, faziletini takdir ve senâ ettiler.

Bu hâl etrafta işitilir. Ahâli, kendisine veliyyullah derecesinde ihtiram eder ve o nazarla bakarlar. Bu vaziyet, ikinci derecede bulunan birtakım âlim ve talebelerin rekabetlerini arttırdı. Genç, tecrübesiz talebelerden bir kısmı, ilmen mağlup edemedikleri Bediüzzaman'ı kavga yoluyla iskât etmek teşebbüsünde bulunmuşlarsa da meseleden haberdar olan Siirt ahâlisi, kendisini kurtarmak için gelmişler. Ahâli nazarında büyük mevkii olduğu için, derhal muâırzların ellerinden kurtarılmış ve bir odaya bırakılmış ise de Bediüzzaman, mesleklerine olan fevkalâde muhabbetinden, muâırzları bulunan talebe ve ehl-i ilmin cahillere hedef olmamasını temin için kendisi odadan çıkıp, muâırzları tarafından telef edilse bile ehl-i ilmin işine cahillerin karışmamasını müdâfaa eder. Bu ihtilâfı kaldırmak maksadıyla herhangi bir talebeyi:

– “Beni öldürünüz, ilmin haysiyetini muhafaza ediniz.” diyerek, yüzünü çevirmiş ise de hiçbir talebe kendisine hücum etmemiş ve nihâyet ihtilâf bertaraf edilmiştir. Siirt Mutasarrıfı, kendisini muhafaza etmek üzere yanına çağırıldığı ve o talebeleri nefyedeceği haberini tebliğ etmeye gönderdiği jandarmaya karşı Bediüzzaman:

¹ O, Cem'u'l-Cevâmi kitabının tamamını bir haftada hıfzetmiştir.

Bilâ-tereddüd: Tereddütsüz, kararlı.

Bilâ-tevakkuf: Duraksamadan, duraklamadan.

İntihap etmek: Seçmek.

İskât etmek: Susturmak.

Muâırz: Karşı gelen, muhalif.

Mutasarrıf: Osmanlı yönetim teşkilatında vilâyet ile kaza arasındaki “sancak” adı verilen yerlerin

yöneticisi, sancak beyi.

Nefyetmek: Sürmek, sürgüne yollamak.

Senâ etmek: Övmek, methetmek.

Veliyyullah: Allah dostu, veli.

– “Biz talebeyiz; birbirimizle dövüşürüz, barışırız. Binâenaleyh, mesleği-miz haricinde bulunan birisinin bize karışması muvâfık olmadığından, gelemeyeceğim. Ve hata da benimdir.” cevabında bulunarak jandarmaları reddetmiştir. Bu esnada on beş, on altı yaşlarında bulunuyordu. Lâkin kuvve-i bedeniye pek çevik ve metindi. “**Saidü'l-Meşhur**” lâkabıyla yâd ediliyordu.

Siirt'te, kendisiyle mücadele etmek isteyen bütün arkadaşlarına karşı hâzır bulunduğu ve aynı zamanda sorulacak bütün suâllere cevap vereceğini, kimseye suâl sormayacağını ilân etti.

Sonra tekrar Bitlis'e geldi. Bitlis'te bir-iki şeyh hânedanının, âlim ve talebelerin arasında geçimsizlik olduğunu işitir. Fesadı netice veren sözlerin, bilhassa gıybetin İslâmiyet'e yakışmadığını onlara ihtar edince, Molla Said'i, Şeyh Emin Efendi'ye şikâyet ederler. Şeyh Emin ise:

– “Henüz çocuk olduğundan, kabil-i hitap değildir.” der.

Bu söz Molla Said'e tebliğ edildiği anda, zaten bu gibi sözlere fitraten tahammülsüz olduğundan, Şeyh Emin Efendi'nin huzuruna çıkarak elini öper ve:

– “Efendim, beni imtihan ediniz. Kabil-i hitap olduğumu isbat etmek isterim.” der.

Şeyh Emin Efendi, mütenevvî ilimlerden ve en müşkül meselelerden on altı suâl tertip ederek sorar. Molla Said, suâllerin umumuna cevap verdikten sonra, Kureyş Câmii'ne gider, ahâliye vaaz ve nasihat etmeye başlar. Bunun üzerine Bitlis ahâlisinin bir kısmı Molla Said'e, bir kısmı da Şeyh Emin Efendi'ye yardım etmek isterler. Bundan dolayı vali, büyük bir vukuata meydan vermemek için Bediüzzaman'ı nefyeder. Bu defa da Şirvan'a gider.

Zaten infirad eden böyle zâtların muârizları pek çok bulunur. Bilhassa mücadele-i ilmiyede mağlup düşenlerden bazı zâhir hocalar, Molla Said'i ahâli nazarında küçük düşürmek için var kuvvetleriyle çalışıyorlardı. Her hususâtını tecessüs ettirirlerdi. Bir gün, nasılsa kazaen sabah namazını geçirmiş. Buna vâkıf olan hasımları:

– “Molla Said namazı terk etmiştir.” diyerek, ahâli arasında işâada bulundular. Molla Said'den soruldu ki:

Hususât: Kişiye ait hususlar, durumlar.

İnfirad etmek: Sahip olduğu meziyetlerinden ötürü başkalarından

ayrılmak, tek başına olmak.

İşâa: Bir haberi yayma, herkese duyurma.

Kabil-i hitap: Kendisiyle konuş-

labilir, muhatap olmaya müsait.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü türlü.

Tecessüs etmek: Gizlice takip etmek, gözetlemek.

– “Niçin herkes bunu böyle söylüyor?” Molla Said:

– “Evet, *esassız bir şey, âlemin içinde çabuk yayılmaz. Hata ben-
dedir. Onun için iki cezaya uğradım: Birisi Allah'ın itabı, diğeri nâsın târizi.*
Bunun esas sebebi ise geceleyin âdet edindiğim vird-i şerifi terk ettiğimdir.
*İşte âlemin ruhu bu hakikate temas etmişse de tamamını kavrayamaya-
rak ismini bilemeyip şu vecihle hatayı isimlendirmişler.*” cevabını verir.

Şirvan'da bulunduğu sırada Siirt civarından birisi gelerek:

– “Aman efendim, Siirt'e bir çocuk gelmiş, kendisi on dört, on beş yaşın-
da, umum ulemâyı ilzam etti. Şunu ilzam etmek için sizi dâvete geldim.” der.

Molla Said de şu dâvete icabet ederek Siirt'e gitmek için hazırlanır. Yola
düşerler, iki saat gittikten sonra, o küçük hocanın evsaf ve kıyafetini sorar. O
adam:

– “Efendim, ismini bilmiyorum; fakat ilk gelişte derviş kıyafetinde olup
omzunda bir posteki vardı. Bilâhare talebe kıyafetine girdi ve umum ulemâyı
ilzam etti.”

Bunu dinlediğinde, kendisinden bahsettiğini ve bir sene evvelki kendi
vukuatının şimdi civar köylerde şüyû bulduğunu anlayarak geriye döner,
dâvete icabet etmez.

Bilâhare Siirt'e bağlı Tillo kasabasına gitti. Meşhur bir türbeye kapandı.
Orada harika olarak Kâmus-u Okyanus'u Bâbü's-Sin'e kadar hıfzetti. Ne fikre
binâen kâmusu hıfzettiği sorulduğunda:

– “Kâmus, her kelimenin kaç manaya geldiğini yazıyor. Ben de bunun
aksine olarak, her manaya kaç kelime kullanıldığını gösterir bir kâmus
vücûda getirmek merakına düştüm...” cevabında bulundu.

Mezkûr türbeye kapandığı vakit küçük biraderi Mehmed* yemeğini geti-
riyordu. Yemek içindeki taneleri, kubbenin etrafında bulunan karıncalara ve-
rerek, kendisi ekmeğini yemeğin suyuna batırarak kanaat ediyordu.

– “Neden dolayı taneleri karıncalara veriyorsun?” denildiğinde:

Bâbü's-Sin: Sözlükte “sin” harfi-
nin bulunduğu bölüm.

İlzam etmek: Cevap veremez
hale getirmek, susturmak.

İtab: Azarlama, ceza.

Kâmus-u Okyanus: Mecdüddin

Firûzâbâdi'ye (v. 1415) ait olan
“el-Kâmusu'l-Muhit” isimli Arapça
sözlük.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Nâs: İnsanlar.

Posteki: Koyun vesâire derisin-

den yapılmış post.

Târiz: Söz dokundurma, üstü ka-
palı şekilde tenkid etme, iğnele-
me.

Vird: Belli vakitlerde devamlı
okunan dua, zikir.

– “Bunlarda hayat-ı içtimaiyeye mâlikiyet ve fevkalâde vazifeşinaslık ve çalışma bulunduğunu müşâhede ettiğim için, cumhuriyet-perverliklerine mükâfaten kendilerine muâvenet etmek istiyorum.” cevabında bulunmuştur. (Hâşiye)

Tillo'da iken, bir gece Şeyh Abdülkadir Geylânî* (*kudûse sirruhi*) Hazretleri'ni rüyasında görür. Geylânî Hazretleri (*kudûse sirruhi*) kendisine hitaben:

– “Molla Said! Miran aşireti reisi Mustafa Paşa'ya gidiniz ve kendisini tarîk-i hidayete davet ediniz. Yaptığı zulümden vazgeçerek namaza ve emr-i mârufa müdâvim olmasını tavsiye ediniz. Aksi takdirde öldürünüz!”

Molla Said, bu rüyayı görür görmez, hemen tedarikini yaparak Miran aşiretine doğru Tillo'dan hareket eder, doğruca Mustafa Paşa'nın çadırına girer. Paşa orada bulunmadığından, biraz istirahat eder. Sonra Mustafa Paşa içeri girer. Orada hazır olanların hepsi kıyam ettikleri hâlde Molla Said yerinden bile kımıldanmaz. Paşa'nın nazar-ı dikkatini celbedince, aşiret binbaşlarından Fettah Bey'den kim olduğunu sorar. Fettah Bey, meşhur Molla Said olduğunu bildirir. Hâlbuki Paşa, ulemâdan hiç hoşlanmazdı. Şüphesiz bunun üzerine daha fazla kızmış ise de izhar etmemişti. Molla Said'e niçin buraya geldiğini sorunca, Molla Said cevaben:

– “Seni hidayete getirmeye geldim. Ya zulmü terk edip namazını kılacak-sın veyahut seni öldüreceğim.” demesinden, Paşa hiddetlenerek dışarı çıkar. Biraz dolaştıktan sonra yine çadıra girer ve Molla Said'e niçin geldiğini tekrar sorar. Molla Said:

Hâşiye: 1935'te Eskişehir Ağırceza Mahkemesi'nde “Cumhuriyet hakkında fikrin nedir?” suâline cevaben, “Eskişehir Mahkeme Reisi'nden başka, daha sizler dünyaya gelmeden benim dindar bir cumhuriyetçi olduğumu elinizdeki Tarihçe-i Hayat'ım isbat eder.” diyerek yukarıda zikredilen “karınca hâdisesini” anlatır ve şöyle der:

“Hulefâ-yı Râşidîn her biri hem halife, hem reisicumhur idi. Sıddık-ı Ekber, Aşere-i Mübeşşere'ye ve Sahabe-i Kirâm'a elbette reisicumhur hükmünde idi. Fakat manasız isim ve resim değil, belki hakikat-i adaleti ve hürriyet-i şer'iye'yi taşıyan mana-yı dindar cumhuriyetin reisleri idiler.”

Aşere-i Mübeşşere: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kendilerine cennetlik olduklarını müjdelediği on bahtiyar sahâbi.

Cumhuriyet-perverlik:

Cumhuriyet yönetimini sevmek, cumhuriyete düşkünlük.

Emr-i mâruf: Dinin ve aklın güzel gördüğü işler.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı, sosyal hayat.

Hulefâ-yı Râşidîn: Dört büyük halife; Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali (r.anhüm).

Hürriyet-i şer'iye: İslâm'ın insanlara sunduğu asil hürriyet.

Kıyam etmek: Ayağa kalkmak.

Mana-yı dindar: Tam anlamıyla

dindar, dine tam anlamıyla bağlı.

Muâvenet etmek: Yardım etmek, yardımcı olmak.

Müdâvim: Bir işi devamlı olarak, aksatmadan yapan.

Sıddık-ı Ekber: Hz. Ebubekir (r.a.).

Tarîk-i hidayet: Hidayet yolu.

Vazifeşinaslık: Vazifesini titizlikle yapma, vazifeye bağlılık.

– “Sana söyledim ya, onun için geldim.” der.

Mustafa Paşa çadırın direğinde asılı bulunan Said'in kılıcına işaret ederek:

– “Bu pis kılıçla mı?”

Bediüzzaman:

– “Kılıç kesmez, el keser!” cevabında bulunur.

Mustafa Paşa, tekrar dışarıya çıkarak biraz gezindikten sonra içeriye girer. Bediüzzaman'a:

– “Benim Cezire'de¹ çok âlimlerim var. Eğer hepsini ilzam edebilirsen senin dediğini yaparım. Eğer ilzam edemezsen seni nehre atarım.”

Molla Said:

– “Bütün ulemâyı ilzam etmek benim haddim olmadığı gibi, beni de nehre atmak senin haddin değildir. Fakat ulemâyâ cevap verince sizden bir şey isterim ki, o da mavzer tüfeğidir. Şayet sözünde durmazsan, seni onunla öldüreceğim.” der.

Bu muhâvereden sonra Paşa ile birlikte atlarla Cezire'ye giderler. Yolda, Paşa kat'iyen Molla Said'le konuşmaz. “Bani Hani” dedikleri mevkiye gelince, yorgunluğundan Molla Said orada biraz yatar. Uykudan uyanır uyanmaz etrafında bütün Cezire âlimlerinin, kitapları ellerinde beklediklerini görür. Biraz görüştükten sonra çay ikram edilir. Cezire âlimleri Molla Said'in şöhretini iştittikleri için, mebhût ve hayran bir vaziyette çaylarını bile unutarak Molla Said'in suâline intizar etmekte idiler. Molla Said ise kendi çayını içtikten sonra, dalgın dalgın karşısında bulunan bir-iki âlimin çayını da içer, onlar fark edemezler. Mustafa Paşa, hocalara hitaben:

– “Ben okumuş değilim; fakat Molla Said ile mücadelenizde mağlup olacağınızı şimdi anlıyorum. Zira bakıyorum ki, siz düşünmekten çaylarınızı unutduğunuz hâlde, Molla Said kendi çayını içtikten başka, iki-üç bardak da sizin çayınızı içti.”

Bunun üzerine, biraz latife ettikten sonra Molla Said bu âlimlere karşı:

– “Efendiler! Bendeniz vaad etmişim, hiç kimseye suâl sormam. Binâenaleyh, suâllerinize muntazırım.” der.

¹ Şırnak iline bağlı Cizre ilçesinin önceden kullanılan adı.

Bu hocalar kırk kadar suâl sorarlar. Umumuna cevap verdikten sonra, her nasılsa Molla Said bir suâlin cevabını yanlış söylediği hâlde karşısındaki-ler doğru telâkki ederek tasdik etmişlerdi. Meclis dağılınca Molla Said hatırlar, hemen arkalarından koşarak:

– “Afedersiniz, bir suâlin cevabını yanlış söylediğim hâlde farkına varmadınız.” diyerek, cevabını tashih eder.

Hocalar dediler:

– “İşte şimdi hakkıyla bizi tam ilzam ettiniz!”

Sonra o hocalardan bir kısmı Molla Said'den ders almaya gelirler.

Bundan sonra Mustafa Paşa, ahdettiği mavzer tüfeğini hediye eder ve namaz kılmaya başlar.

Molla Said, ilimdeki emsalsiz harika istidadı derecesinde vücutça da gayet idmanlı ve kuvvetli idi. Güreş tutmaktan pek hoşlanırdı. Medreselerde bulunan umum talebelerle güreşirdi. Hiçbirisi güreşte bile onu mağlup edemezdi.

Mustafa Paşa ile bir gün at yarışına çıkarlar. Fakat kastî olarak Mustafa Paşa, gayet serkeş ve tâlimsiz ve hiç binilmemiş bir at hazırlanmasını emreder. Molla Said'e binmek için verir. (Allahu âlem, attan düşüp ölmesini istemiş.) On altı yaşında bulunan Molla Said, serkeş atı biraz dolaştırdıktan sonra koşturmayı arzu eder. At, onun verdiği istikametten çıkarak başka bir istikamete doğru koşar. Var kuvvetiyle durdurmak ister ise de muvaffak olamaz. Nihâyet çocukların bulunduğu yere gider. Cezire ağalarından birisinin oğlu yol üstüneyken hayvan iki ayağını kaldırıp çocuğun omuzları arasına vurunca çocuk yere düşerek hayvanın ayakları altında çırpınmaya başlar. Nihâyet etraftan imdada ulaşırlar. Çocuğu hareketsiz, ölü suretinde görünce Molla Said'i öldürmek isterler. Ağanın hizmetçileri hançerlerini çekince, Molla Said hemen rovelverine el atar ve adamlara hitaben:

– “Hakikate bakılırsa, çocuğu Allah öldürmüştü. Zâhire bakılırsa, at öldürmüştü. Sebebe bakılırsa, Kel Mustafa öldürmüştü; çünkü bu atı bana o verdi. Durunuz, ben gelip çocuğa bakayım, ölmüşse sonra muharebe edelim.” diyerek attan inerek çocuğu kucaklar. Çocukta hareket görmeyince soğuk suyun içine batırıp çıkarır. Çocuk gülerек gözünü açar. Bunun üzerine bütün ahâli mütehayyir kalırlar.

Bu acîb vak'a üzerine bir müddet Cezire'de kaldıktan sonra, talebesi Molla Salih ile bedevî Araplar'ın meskeni olan Biro'ya giderler. Orada biraz kalınca tekrar Mustafa Paşa'nın eskisi gibi zulme başladığını işitir, yanına gider ve ona nasihat eder, tehdit eder. Bir gün bir münakaşa arasında Mustafa Paşa'ya:

– “Yine mi zulme başladın? Seni Hak nâmına öldüreceğim!” tehdidin-
de bulunur. Paşa'nın kâtibi ortaya atılır. O sırada Molla Said, Mustafa Paşa'yı
zulmünden dolayı çok tahkir eder.

Paşa bu tahkire tahammül edemeyerek, öldürmek için üzerine hü-
cum eder, fakat Miran ağaları zaptederler. Nihâyet Mustafa Paşa'nın oğlu
Abdülkerim, Molla Said'e yaklaşarak:

– “Onun akîdesi yanlıştır; rica ederim, şimdilik buradan başka yere teş-
rif ediniz.” der.

Abdülkerim'in sözünü kırmaz; yalnız olarak, bedevîlerin meskeni olan
Biro Çölü'ne doğru hareket eder. Yolda bedevî eşkiyalarına tesadüf eder.
Bedevîlerin silâhları mızrak ve Molla Said'in silâhı mavzer olduğundan, eşki-
yalara doğru kurşun atmaya başlar, eşkiyalar çekilirler. Yoluna devam eder-
ken ikinci çeteye tesadüf eder. Bu defa eşkiyalar çok olduğundan etrafını çe-
virirler. Kendisini öldürecekleri sırada içlerinden birisi tanıyarak:

– “Ben bunu Miran aşiretinin içinde gördüm. Bu meşhur bir adamdır.”
deyince, derhal bedevîler çekilerek kusurlarının af buyrulmasını dilerler. Ve
korkulu olan yerlerde kendilerine muhafızlık yapmak istemişlerse de, Molla
Said reddedip yalnız olarak yoluna devam eder.

Birkaç gün sonra Mardin'e gelir. Mardin ulemâsı muârazaya kalkıştırlarsa
da muvaffak olamazlar; evlâtları yaşında olan genç Said'de harika bir şekilde-
ki ilmî kudreti görünce kendilerine üstad kabul ederler.

Bu esnada Mardin'e gelen iki talebeye tesadüf etti. Bunlardan biri-
si, Cemâleddin Efganî'ye* mensup olup, diğeri Tarikat-ı Sünûsiye'den idi.
Bunlar vâsıtasıyla hem Cemâleddin Efganî'nin mesleğine, hem de Tarîk-i
Sünûsi'ye âşinâlık peydâ etti.

Akîde: İnanç, inanış.

Bedevî: Medeniyetten uzak yaşa-
yan, göçebe.

Muâraz: Sözlü tartışma, müca-
dele.

Tahkir etmek: Hakaret etmek,
küçük düşürmek.

Tarikat-ı Sünûsiye: Muhammed
b. Ali es-Sünûsî (v. 1859) tara-
fından kurulan tarikat. Kuzey
Afrika'da sömürgeci Batı devletle-

rine karşı vermiş oldukları müca-
dele ile öne çıkan Sünûsîler, müs-
lumanları dinî, içtimâî ve siyâsî
yönden bilinçlendirip halkın eği-
tim seviyesini yükseltmeyi gaye
edinmişlerdir.

Molla Said çok genç yaşta iken siyasî hayata atılır, vatan ve millete hizmete başlar. İlk hayat-ı siyasiyesi Mardin'de başlamıştır. Bunun üzerine bir mutasarrıfın pençe-i kahriyle, elleri bağlı, muhafız nezaretinde Bitlis'e nefyedildi. Jandarmalarla yolda giderken namaz vakti gelir. Namaz kılmak için, kayıtların açılmasını jandarmalara ihtar eder. Jandarmalar kabul etmeyince, demir kayıtları bir mendil gibi açarak önlerine atar. Jandarmalar bu hâli keramet addedip hayretler içinde kalırlar. Teslimiyetle, rica ve isticram ile: “Biz şimdiye kadar muhafızınız idik; bundan sonra hizmetçiniziz.” derler. (*)

Bitlis'te iken bir gün kendilerine vali ile bir kısım memurların içki içtikleri ihbar olununca, hiddetlenerek:

– “Bitlis gibi dindar bir memlekette hükûmeti temsil eden bir zâtın irtikâb ettiği bu muâmeleyi kabul edemem.” diyerek, içki meclisine gider. Evvelâ içki hakkında bir hadis-i şerif okuduktan sonra pek acı sözler söyler. Valinin vurdurmak için işaret etmesi ihtimaline binâen de bir elini rovelverinin bulunduğu yerde tutar. Fakat vali fevkalâde mütehammil ve hamiyetli bir zât olduğundan, kat'iyen ses çıkarmaz. Oradan ayrılınca valinin yaveri, genç Said'e:

– “Ne yaptınız? Söyledikleriniz, idamınızı mûciptir.” der.

Genç Said:

– “İdam hayalime gelmedi; hapis ve nefiy zannederdim. Her ne ise, bir münkeri def etmek için ölürsem ne zararı var?” cevabında bulunur.

Oradan avdetinden bir-iki saat sonra, iki polis vâsıtasıyla vali kendisini istetir. Valinin odasına girerken, vali hürmet ve tâzimle genç Said'i karşılayarak elini öpmek ister. İltifatla yer göstererek:

– “Herkesin bir üstadı vardır. Sen de benim üstadımsın.” der.

* * *

* Bir gün Bediüzzaman'a soruldu: “Kaydı nasıl açtın?” Dedi: “Ben de bilmem. Fakat olsa olsa namazın kerametidir.”

Avdet: Dönüş.

Hamiyetli: Önem verdiği değerleri koruma hususunda gayretli.

İrtikâb etmek: Kötü bir şey yapmak, suç işlemek.

Mûcib: Gerek, gerektirici sebep.

Mutasarrıf: Osmanlı yönetim teşkilatında vilayet ile kaza arasındaki “sancak” adı verilen yerlerin yöneticisi, sancak beyi.

Münker: Dinin ve aklın kabul etmeyip çirkin gördüğü durum, kötülük.

Mütehammil: Tahammül gösteren, sabredip dayanan.

Nefyedilmek: Sürülmek, sürgüne yollanmak.

Genç Said, fıtraten bir kanun altında yaşamayı ve harekâtının tahdit olunmasını sevmez, her hâlinde, her hareketinde gayet serbest olmasını arzu eder ve daima: “Ben hürriyet ve serbestiyetimi hiçbir keyfi kanunla tahdit ettirmem.” derdi. Bunun içindir ki ilk İstanbul'a teşriflerinde yine her kayıttan uzak kalmakta ısrar etmiş ve hayatının bütün safhalarında bu vaziyet müşâhede edilmiştir.

Ondaki bu serbestiyet ve hürriyet aşkı, hayatının yarısından sonra Avrupa'dan gelen müthiş bir dalâlet ve zındıka taarruzuna karşı koymayı ve felsefe-i tabiiyeden doğan dehşetli bir istibdâd-ı mutlakın hilâf-ı Kur'ân prensiplerine boyun eğmemeyi, onlara itaat etmemeyi ve hakikî hürriyet-i meşrûa olan İslâmî hürriyet ve medeniyete çalışmayı netice vermiştir.

Molla Said, Bitlis'te iken on beş-on altı yaşlarında idi. Henüz sinn-i bulûğa vâsıl olmuştu. O zamana kadar bütün malûmatı “sünûhât” kabîlinden olduğu için uzun uzadıya mütâlaaya lüzum görmezdi. Fakat o zaman sinn-i bulûğa vâsıl olduğundan mı veyahut siyasete karıştığından mı, her nedense eski sünûhât yavaş yavaş kaybolmaya başladı. Bunun üzerine her türlü fenne ait eserleri tetkike koyuldu. Bilhassa din-i İslâm'a vârid olan şek ve şüpheleri reddetmek için “Metâli” ve “Mevâkîf” nâm eserlerle, ulûm-u âliye (الْأَلِيَّة) (Sarf, Nahiv, Mantık vesâire) ve âliyeye (عَالِيَّة) (Tefsir ve İlm-i Kelâm'a) dair kırk kadar kitabı iki sene zarfında hıfzıyla. Hatta her gün okumak şartıyla, hıfzettiği kitapların üç ayda bir kere devrine muvaffak oluyordu. Molla Said'in iki mutezad hâli vardı:

Birincisi: Fikrinin münkeşif bulunduğu vakitler ki her ne eline alırsa, onu anlamaması mümkün değildi.

İkincisi: Fikrinin münkabız bulunduğu vakitler ki mütâlaa değil, konuşmaktan bile hoşlanmazdı.

Felsefe-i tabiiye: Yaratmayı tabiata vererek Allah'ın inkâr eden felsefî cereyan.

Hilâf-ı Kur'ân: Kur'ân-ı Kerim'in hakikatlerine aykırı.

Hürriyet-i meşrûa: Meşrû, dinî sınırlar içinde kalan, İslâm'ın insanlara sunduğu asıl hürriyet.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Metâli: Sirâcüddin Urmevî'ye (v. 1283) ait mantık ilmine dair bir eser.

Mevâkîf: Adudüddin el-İcî'ye (v. 1355) ait kelâm ilmine dair bir eser.

Mutezad: Birbirine zıt.

Münkabız: Tutuk, daralmış, kabz hâlinde.

Münkeşif: Açık, açılmış.

Sarf ve Nahiv: Arap dil bilgisi, grameri.

Sinn-i bulûğ: Bülûğ, ergenlik yaşı.

Sünûhât: Kalbe doğan manalar, ilhamlar.

Tahdit: Sınırlama.

Ulûm-u âliye (الْأَلِيَّة): Âlet ilimleri; Arapça, Belâgat, Mantık gibi ilimler.

Ulûm-u âliye (عَالِيَّة): Yüksek ilimler. İslâm'ın inanca, düşünceye ait meselelerini inceleyen Tefsir, Hadis, Kelâm gibi ilimler.

Vârid olmak: Gelmek, ulaşmak.

Molla Said, günde bir-iki cüz okumak suretiyle Kur'ân'ı hıfza başladı. Her gün iki cüz ezber etmekle, Kur'ân'ın mühim bir kısmını hıfzına aldı, fakat iki sünûhât ile tekmili müyesser olmadı:

Birincisi: Kur'ân'ın çok süratle okunması bir hürmetsizlik olmasın diye.

İkincisi: Kur'ân hakâikinin hıfzının daha ziyade lüzumu var diye kalbine gelmiş. *Onun için, Kur'ân hakâikinin anahtarı olacak ve şübehâta karşı muhafaza ve mukabele edecek, hikmet ve fûnûn-u İslâmîye'ye dair kırk risaleyi iki senede hıfzına aldı. Her gün bir parça ezberden okumak suretiyle, hepsini üç ayda ancak devrediyordu.*

"Mirkat" ismindeki kitabı, hâşiye ve şerh olmaksızın hıfz etmeye başladı. Bilâhare eline geçen mezkûr kitabın hâşiye ve şerhi ile kendi nokta-yı nazarını karşılaştırmış. Bütün meseleler muvâfık olup ancak üç kelime tevâfuk etmemiş; bu tevcihleri de ulemânın tahsinine mazhar olarak kabul edilmiştir.

Bir gün Bitlis meşâyihinden Şeyh Mehmed Küfrevî Hazretleri'nin* kendilerine beddua ettiğini birisi yalandan söyler. Bunun üzerine müşârûnileyhi ziyarete gider. Şeyh Hazretleri, Molla Said'e iltifat eder, teberrüken bir ders verir. İşte Molla Said'in en son aldığı ders bu olmuştur.

Bir gece Molla Said, rüyasında Şeyh Mehmed Küfrevî Hazretleri'ni görür. Kendisine hitaben:

– "Molla Said, gel beni ziyaret et, gideceğim." demesi üzerine hemen gider, ziyaret eder. Ve Şeyh'in uçup gittiğini görünce uyanır. Saate bakar, saat gecenin yedisidir. Tekrar yatar. Sabahleyin Şeyh'in hanesinden matem seslerinin yükseldiğini işitir, oraya gider ve Şeyh Hazretleri'nin gece saat yedide vefat ettiğini haber alır. Mahzun olarak geriye döner.

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ¹ ، رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ آمِينَ²

¹ "Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz." (Bakara Sûresi, 2/156).

² Allah'ın rahmeti üzerine olsun, âmin.

Fünûn-u İslâmîye: İslâmî fenler, bilimler.

Hakâik: Hakikatler.

Hâşiye: Bir eserin bazı kavram ve konularını izah etmek için kenarına veya altına eklenen açıklamalar, dipnotlar.

Mahzun: Hüzünlü, üzgün.

Meşâyih: Şeyhler.

Mirkat: Molla Hüseyin Feramuz'un (v. 1480) Hanefî mezhebi fıkıh usûlüne dair eseri.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Müşârûnileyh: İşaret edilen, sözü edilen kişi.

Nokta-yı nazar: Bakış açısı.

Şerh: Bir eserin tamamını açıklamaya yönelik yapılan izahlar.

Şübehât: Şüpheler.

Tahsin: Beğenme, takdir etme.

Teberrüken: Bereketle vesile olması niyetiyle, bereket umarak.

Tekmil: Bitirme, tamamlama.

Tevâfuk etmek: Birbirine uygun düşmek, muvâfık olmak.

Tevcih: Mana verme, yorumlama, tefsir etme.

Molla Said, Şark'ın büyük ulemâ ve meşâyihinden olan Seyyid Nur Mehmed, Şeyh Abdurrahman Tâgî, Şeyh Fehim* ve Şeyh Mehmed Küfrevî gibi zevât-ı âliyenin her birisinden ilim ve irfan hususunda ayrı ayrı derslere nâil olduğundan, onları fevkalâde severdi. Ulemâdan Şeyh Emin Efendi, Molla Fethullah ve Şeyh Fethullah Efendilere de ziyade muhabbeti vardı.

Van'da mâruf ulemâ bulunmadığından, Hasan Paşa'nın daveti üzerine Molla Said Van'a gitti. Van'da on beş sene kalarak, aşâirin irşadı için aralarında seyahatle tedris ve tederrüs vazifesiyle hayat geçirdi. Van'da bulunduğu müddet, vali ve memurîn ile ihtilat ederek, bu asırda yalnız eski tarzdaki İlm-i Kelâm'ın, İslâm dini hakkındaki şek ve şüphelerin reddine kâfi olmadığına kanaat hâsıl etmiş ve fûnûnun tahsiline lüzum görmüştür. (Hâşiyeye)

Bu kanaati hâsıl ettiği o zamanda, ulûm-u müsbete denilen bütün fenleri tettebbuya başlayarak pek kısa bir zamanda tarih, coğrafya, riyâziyat, jeoloji, fizik, kimya, astronomi, felsefe gibi ilimlerin esaslarını elde etmiştir. Bu ilimleri bir hocadan ders alarak değil, yalnız kendi mütâlaası sayesinde hakıyla anlamıştır.

Mesela bir coğrafya muallimini –mübâhaseye girişmeden evvel, yirmi dört saat içerisinde eline geçirdiği bir coğrafya kitabını hıfz etmek suretiyle ertesi gün– Van Valisi merhum Tahir Paşa'nın* konağında onu ilzam eder. Ve yine aynı surette bir muâraza neticesinde, beş gün zarfında kimya-yı gayri-uzvîyi (inorganik kimya) elde ederek, kimya muallimiyle muârazaya girişir ve onu da ilzam eder. İşte pek genç yaşındaki mezkûr harikulâdeliklere ve bahr-i umman hâlinde bir ilme mâlikiyetine şahit olan ehl-i ilim, Molla Said'e “**Bediüzzaman**” lâkabını vermiştir.

Hâşiyeye: Bediüzzaman'ın çok genç yaşındaki bu vukûfiyeti, onun istikbaldeki çok muazzam hizmet-i Kur'âniye ve İslâmîye'si için hazırlanmasını temin etmiştir. Bu kanaatini o zaman izhar ettiğinden, otuz-kırk sene sonra, İlm-i Kelâm'da bir teceddüd yapan Risale-i Nur Külliyyatı'nın te'lifine Cenâb-ı Hak muvaffak eylemiştir.

Aşâir: Aşiretler.

Bahr-i umman: Çok büyük okyanus.

Bediüzzaman: Yaşadığı dönem itibarıyla eşi, benzeri olmayan.

Fûnûn: Fenler, bilimler.

İhtilat etmek: Karışmak, beraber yaşamak.

İlm-i Kelâm: İslâm'ın inanca ait meselelerini akli delillerle isbatlayan ilim.

İlzam etmek: Cevap veremez hale getirmek, susturmak.

İzhar etmek: Açığa vurmak, göstermek.

Mâruf: Herkesçe bilinen, tanınmış.

Memurîn: Memurlar.

Mezkûr: Zikredilen, anlatılan.

Muâraza: Sözlü tartışma, mücadele.

Mübâhase: Karşılıklı konuşma, tartışma.

Riyâziyat: Matematik v.b. sayısal ilimler.

Teceddüd: Yenilenme, yenilik.

Tederrüs: Ders alma, okuyup öğrenme.

Tedris: Öğretme, ders verme.

Tettebbu: Araştırma, inceleme.

Ulûm-u müsbete: Deney ve gözleme dayanan, deneylerle isbatlanabilen pozitif ilimler.

Zevât-ı âliye: Büyük, yüce zâtlar.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Van'daki Horhor Medresesinin bahçesinden Van Kalesi ve mağaraların görünüşü.

Bediüzzaman, Van'da bulunduğu müddet zarfında, o zamana kadar edindiği fikir ve mütâlaalar ve ilmî ve dinî tedris usûllerini görmekle ve zamanın ihtiyac-ı zarurîlerini nazar-ı itibara almakla kendisine mahsus bir usûl-ü tedris icad eder. Bu da hakâik-i diniyeyi, asrın fehmine uygun en yeni izah ve beyan tarzlarıyla isbat etmek suretiyle talebelerini tenvir etmektir.

Molla Said, Van'da bulunduğu zamanlarda, bazı hususlarda o havâlinin ulemâsına muhalif bulunuyordu. ^(Hâşiye) Bu hususlar şunlardır:

1- *Kat'iyen hiç kimseden hediye olarak para almamak ve maaş bile kabul etmemek.* Evet, hayatta hiçbir maddî mülkiyeti olmayıp, fakir ve kimsesiz ve daimî nefiy ve hapislerle çok sıkıntılı ve dehşetli musibetler içerisinde yaşadığı hâlde kimseden para ve mukabelesiz hediye almadığı, bilmüşâhede görülmüştür.

2- *Hiçbir âlimden suâl sormamak.* Yirmi sene zarfında, daima ancak sorulanlara cevap vermişti. Bu hususta kendileri derlerdi ki: “Ben ulemânın ilmini inkâr etmem; binâenaleyh kendilerinden suâl sormak fazladır. Benim ilimden şüphe edenler varsa sorsunlar, onlara cevap vereyim.”

3- *Yanında bulunan talebelerini aynı kendisi gibi zekat ve hediye almaktan men etmek.* Onları da yalnız rıza-yı ilâhî için çalıştırırdı. Hatta çok zamanlar talebelerini kendi iâşe ederdi.

4- *Daima mücerred kalmak ve dünyada hiçbir şeyle alâka peydâ etmemek.* Bunun içindir ki: “Bütün malımı bir elimle kaldırıp götürebilmeliyim.” demiştir. Bu hâlin sebebi sorulunca: “Bir zaman gelecek, herkes benim hâlime gıpta edecektir. Sâniyen, mal ve servet bana lezzet vermiyor; dünyaya ancak bir misafirhane nazarıyla bakıyorum.” derdi.

Van'da bulunduğu vakit, merhum Vali Tahir Paşa, Avrupa kitaplarını tettebbu ederek kendisine suâller tertip edip sorardı. Bunların hiçbirisini görmediği ve Türkçe'yi de yeni konuşmaya başladığı hâlde, cevabında tereddüt etmezdi. Bir gün kitapları görür ve Tahir Paşa'nın bunlardan suâl tertip ettiğini anlayarak az bir zamanda kitapların muhtevasını elde eder.

Hâşiye: Aynı vaziyet, seksen senelik hayatında da devam etmiştir.

Bilmüşâhede: Bizzat şahit olunanak.

Fehm: Anlama, anlayış.

Hakâik-i diniye: Dine dair, dinî hakikatler.

Mücerred: Maddî-mânevî, meşrû bütün nimetlerden, lezzetlerden uzak, sıyrılmış.

Nefiy: Sürgün.

Sâniyen: İkinci olarak.

Tenvir etmek: Nurlandırmak, aydınlatmak.

Usûl-ü tedris: Öğretim, ders usûlü

O zamanda en büyük gaye ve düşüncesi, Mısır'daki Câmîü'l-Ezher'e mukabil Bitlis ve Van'da "**Medresetü'z-Zehra**" isminde bir dârülfünun vücuda getirmektir. Bu teşebbüsünü kuvveden fiile çıkarmak niyetinde olup bunu tasarlüyordu.

Van'da yaz zamanlarını, Bâşit ve Beytüşşebab nâmındaki yaylalarda geçiriyordu. Bir gün Tahir Paşa'ya, mezkûr dağların başında Temmuz'da bile buz bulunduğunu söyler. Tahir Paşa itiraz eder ve: "Temmuz'da kat'iyen oralarda buz bulunmaz." iddiasında bulunur. Yaylada iken bir gün bunu hatırlayarak Tahir Paşa'ya yazdığı ilk Türkçe mektubunda der:

– "*Ey Paşa! Bâşit başında buz tuttu. Görmediğin şeyi inkâr etme. Her şey senin malûmatında münhasır değildir, vesselâm!*"

Molla Said, aşiretler arasında olan herhangi bir geçimsizliği iştince hemen müdahale ederek, irşad yoluyla her iki tarafı da derhal barıştırdı. Hatta hükûmetin bile barıştırmaktan âciz kaldığı Şeker Ağa ile Miran Reisi Mustafa Paşa'yı barıştırdı. Ve Mustafa Paşa'ya:

– "Daha tevbe etmedin mi?" diye sorunca, Mustafa Paşa da cevaben:

– "Seydâ! Ne söylerseniz sözünüzden çıkmam." demiştir.

Mustafa Paşa, at ile para teberrû etmek ister. Bediüzzaman reddederek:

– "Şimdiye kadar kimseden para almadığımı iştmediniz mi? Bâhusus sizin gibi zalimden nasıl para alırım? Ve siz galiba tevbenizi bozdunuz. Şu takdirde Cezire'ye ulaşamazsınız." demiştir. Ve hakikaten Cezire'ye yetişmeden yolda öldüğünü haber alır.

Bediüzzaman, riyâziyede harikulâde bir sürat-i intikale mâlik idi. Herhangi bir müşkül meseleyi, zihnen hemen hallederdi. Hatta Cebir Mukabele ilminde bir risale te'lif etmişti. Tahir Paşa nezdinde hesap meseleleri münakaşa mevzuu olduğunda, hesaba dair hangi mesele bahsedilse, başkaları ve en mahir kâtipler neticeyi bulamadan, Molla Said zihnen çıkarıyordu. Çok defalar böyle yarışlara girişir ve umumunda daima birinci gelirdi. Bir defasında şöyle bir suâl sordular:

Bâhusus: Özellikle.

Cebir Mukabele ilmi: Bilinmeyen sayısal değerleri, denklem kurma yoluyla bulmayı ya da bilinmeyenler arasındaki bağlantıyı ortaya çıkarmayı konu edinen matematik ilminin bir kolu.

Dârülfünun: Üniversite.

Kuvveden fiile çıkarmak: Uygulamaya koymak, pasif hâlden aktif hâle geçirmek.

Münhasır: Sınırlı, çevrili, mahsus.

Riyâziye: Hesaba dayalı sayısal

ilimler.

Seydâ: Efendi, şeyh.

Sûrat-i intikal: Anlayış, kavrayış çabukluğu.

Teberrû etmek: Bağışta bulunmak, bağışlamak.

– “On beş müslim, on beş gayr-i müslim farz edilerek, birbiri ardına dizilince bunlara yapılacak her kurada gayr-i müslime isabet etmesi matluptur. Nasıl taksim edilir?” Bu suâle cevaben:

– “Bunların yüz yirmi dört vaziyet-i muhtemelesi vardır.” diyerek yapar. Hem de der:

– “Bundan daha müşkülünü de kendim icad ederim. İki bin beş yüz vaziyet-i muhtemeleye göre yaparım.”

İki saat zarfında yüz adamdan elli adet gayr-i müslimi o vaziyette taksim eder ki daima kurayı gayr-i müslime düşürür. Ve hatta beş yüz gayr-i müslim olmakla iki yüz elli bin vaziyet-i muhtemele üzerine bir mesele çıkarttı ve Tahir Paşa'ya göstererek bir risale şeklinde yazdı. (Hâşiye-1)

Bediüzzaman, Van'da bulunduğu zamanlarda, Vali Tahir Paşa ile bazı gazetelerden havâdis okurdu. Bilhassa İslâmiyet'i alâkadar eden hususlara dikkat ederdi. Van'daki ikameti esnasında, Âlem-i İslâm'ın vaziyetini bir derece öğrenmiş bulunuyordu. Bir gün Tahir Paşa bir gazetede şu müthiş haberi ona göstermişti. Haber şu idi:

İngiliz Meclis-i Meb'usân'ında Müstemlekât Nâzırı, elinde Kur'ân-ı Kerîm'i göstererek söylediği bir nutukta:

“Bu Kur'ân, İslâmlar'ın elinde bulundukça biz onlara hâkim olamayız. Ne yapıp yapmalıyız, bu Kur'ân'ı onların elinden kaldırmalıyız; yahut müslümanları Kur'ân'dan soğutmalıyız.” diye hitabede bulunmuş.

İşte bu müthiş haber, onda tarifi fevkinde bir tesir uyandırmıştı. İstidadı şimşek gibi alevli, duyguları ve bütün letâifi uyanık ve ilim, irfan, ihlâs, cesaret ve şecaat gibi harika inâyet ve seciyelere mazhar olan Bediüzzaman'ın, bu havâdis üzerine: “Kur'ân'ın sönmez ve söndürülmez mânevî bir güneş hükmünde olduğunu, ben dünyaya isbat edeceğim ve göstereceğim.” diye kuvvetli bir niyet ruhunda uyanır ve bu sâikle çalışır. (Hâşiye-2)

Hâşiye-1: Maatteessüf o risale Van'da bir yangında yanmıştır.

Hâşiye-2: Said Nursî, altmış beş sene evvel Van'da Vali Tahir Paşa'nın yanında iken okuduğu bir gazetede, İngiliz Müstemlekât Nâzırı'nın İngiliz Meclis-i Meb'usân'ında elinde Kur'ân'ı göstererek:

“Bu Kur'ân müslümanların elinde kaldıkça biz onlara hakikî hâkim olamayız. Ya Kur'ân'ı ortadan kaldırmalıyız, veya onları Kur'ân'dan soğutmalıyız.” sözü üzerine, ⇨

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

İstidat: Kabiliyet, yetenek.

Letâif: Latifeler, mânevî duyular.

Matlup: İstenen, arzulanan.

Müstemlekât Nâzırı: Sömürgeler

bakanı.

Sâik: Sevk eden sebep, âmil.

Şecaat: Cesaret, yiğitlik.

Bediüzzaman, Şarkî Anadolu'da Medresetü'z-Zehra nâmında bir dârülfünun açmak, ya Van'da veyahut da Diyarbakır'da dârülfünun derecesinde bir medrese tesisine çalışmak için İstanbul'a geldi. İstanbul'a gelişini bir muharriş şöyle tasvir etmişti: "Şarkın yalçın kayalıklarından, bir ateşpâre-i zekâ, İstanbul âfâkında tulû etti."

ruhunda bir fevran ve nihâyetsiz bir gayret uyanır. Kur'an'ın bir mu'cize olduğunu isbat ederek her tarafa neşretmek ve kâfirleri tam susturmak ister, buna kat'î karar verir. Van'da bulunduğu on beş sene müddet içerisinde hıfzına aldığı seksenden ziyade kitabı ezbere devrettiği gibi, Âlem-i İslâm'ın hâl-i hazırda durumu hakkında da gerekli her türlü malûmatı elde eder.

Nazîrsiz bir allâme olan Bediüzzaman, daha genç yaşında görünen müstesna zekâ ve ilminden de anlaşıldığı gibi, sâir emsalleri fevkinde, kendisine ayrıca hikmet-i Kur'âniye tâlîm edilmişti. Kendisi, asr-ı hâzırın ihtiyacını karşılayacak, zamanın ilmi ve edebî seviyesinin fevkinde bütün dünyaya Kur'an'ın mu'cize olduğunu isbat ve herkesi ikna edebilecek bir kabiliyet, metânet, emel ve fedakârlık taşıyordu.

Bir buğday tanesi kadar çam çekirdeğinden dağ gibi bir ağacın zuhuru, kudret-i ilâhiyeyi açıkça gösterdiği gibi maddî hiçbir kuvvete sahip olmayan, bilakis mazlum ve bir nevi elleri, kolları bağlı bir vaziyette Bediüzzaman'ın çekirdek-misal hayatı ve hizmetiyle tarihin en dehşetli bir devrinde hem Anadolu, hem Âlem-i İslâm, hem dünyanın ekserisine de maddeten tesir edecek ve zihniyetlerini değiştirecek mânevî, küllî ve cihanşümûl bir inkişafın zuhuru, aynen bir kudret-i mutlak ve istihdam-ı ilâhî ve sevk-i rabbânî ile olduğu akla ve kalbe görünmektedir.

Filhakika, bir eserinde tahdis-i nimet suretinde, hizmet-i imaniyeye ait inâyet-i ilâhiyeden bahsederken şöyle der:

"Eski Harb-i Umumi'de ve daha evvelerinde bir vâkıa-yı sâdikada görüyorum ki: Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağı'nın altındayım. Birden o dağ, müthiş infilâk etti; dağlar gibi parçaları dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki merhum validem yanımdadır. Dedim:

– Ana, korkma. Cenâb-ı Hakk'ın emridir. O hem Rahim'dir, hem Hakim'dir.

Birden o hâlette iken baktım ki, mühim bir zat bana âmirâne diyor ki:

– İ'câz-ı Kur'an'ı beyan et!

Uyandım, anladım ki; bir büyük infilâk olacak. O infilâk ve inkılâptan sonra Kur'an etrafındaki surlar kırılacak. Doğrudan doğruya Kur'an kendi kendini müdâfâa edecek ve Kur'an'a hücum edilecek. İ'câzı onun çelik bir zırhı olacak. Ve şu i'câzın bir nev'ini, şu zamanda izharına –haddimin fevkinde olarak– benim gibi bir adam namzet olacak ve namzet olduğumu anladım."

Âmirâne: Âmir gibi, emreder tarzda.

Ateşpâre-i zekâ: Ateş parçası gibi keskin, harika bir zekâ.

Fevran: Coşma, galeyâna gelme.

Filhakika: Gerçekten, doğrusu.

İ'câz-ı Kur'an: İnsanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'an-ı Kerim üslubu.

İnfilâk etmek: Şiddetli patlamak, parçalanmak.

İstihdam-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın hizmet ettirmesi, görevlendirmesi.

Kudret-i mutlak: Tam, sınırsız bir kudret.

Muharriş: Yazar.

Nazîrsiz: Benzersiz.

Sevk-i rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın yönlendirmesi, sevkî.

Şarkî Anadolu: Doğu Anadolu.

Tahdis-i nimet: Şükür maksadıyla Cenâb-ı Hakk'ın nimetlerini ilan etmek.

Tulû etmek: Doğmak, belirmek.

Vâkıa-yı sâdika: Sâdık rüya, görüldüğü gibi çıkan rüya.

İstanbul'a gelmeden evvel bir gün Tahir Paşa:

– “Şark ulemâsını ilzam ediyorsun, fakat İstanbul'a gidip o denizdeki büyük balıklara da meydan okuyabilecek misin?” demişti.

İstanbul'a gelir gelmez ulemâyı münâzaraya davet etti. Bunun üzerine İstanbul'daki meşhur âlimler grup grup ziyarete gelip suâller soruyorlar ve o, hepsinin de cevaplarını sahih olarak veriyordu. *Bundan maksadı, Şarkî Anadolu'daki ilim ve irfan faaliyetine nazar-ı dikkati celbetmektir. Yoksa Molla Said, kat'iyen hodfûrûşluğu sevmeydi.* Her türlü gösteriş ve âlâyîşten müberrâ olarak hareket ederdi. İlim, cesaret, hâfıza ve zekâ itibarıyla pek harika idi. Aynı derecede, belki daha ziyade olarak, hâlis ve muhlis idi. Tasannû ve tekellüften kat'iyen hoşlanmazdı. İstanbul'daki ikametgâhının kapısında şöyle bir levha asılı idi: **“Burada her müşkül halledilir, her suâle cevap verilir; fakat suâl sorulmaz.”** (Hâşîye)

İstanbul'da grup grup gelen ulemânın suâllerini cevaplandırıyordu. Genç yaşında böyle bilâ-istisna bütün suâllere cevap vermesi ve gayet muknî ve belîğ ifade ve harika hâl ve tavırlarıyla, ehl-i ilmi hayranlıkla takdire sevk

Hâşîye: Burada şunu ilâveten beyan etmek icap eder ki: Said Nursî'nin hayatının son otuz-kırk senesinde, din-i İslâm'a ve Kur'ân'a hizmet cihetinde fevkalâde bir rahmet ve inâyetle Risale-i Nur ihsan edildiğinden ve âlemşümûl bir mânevî cihad-ı diniye ve hizmet-i Kur'âniye'de bulunduğundan anlaşılmış ve sonra kendileri de bir mânevî ihtarla kaleme almışlardır ki:

Onun hayatı bir intizam dairesinde geçiyordu. Yani, ileride mühim bir hizmet-i Kur'âniye'de bulunacağı için, Cenâb-ı Hak o hizmet-i Kur'âniye'ye zemin hazırlamak hikmetiyle Said'i fevkalhad şartlar içerisinde ve fevkalâde inâyet altında harika bir zekâ ve deha ile mücehhez olarak istihdam ve istimal ediyordu.

Onun için Tarihçe-i Hayat'ın başında beyan edildiği vecihle, onun hayat ve ahvâline bu nokta-yı nazarla bakmak lâzımdır. Ve hatta kendisi Hürriyet'ten evvel birçok talebelerine, dostlarına: *“Bir nur görüyorum, istikbale büyük ümitlerle bakıyorum.”* diye, ehemmiyetli bir Kur'ân hizmetinin vuku bulacağını haber veriyordu. Bir hiss-i kable'l-vuku ile Risale-i Nur'un şimdiki mânevî hizmet-i Kur'âniye ve imaniyesini, o zamanları siyaset âleminde olacak zannedip, bütün kuvvetiyle İstanbul'da siyaseti dine, Kur'ân'a âlet ederek çalışıyordu.

Belîğ: Edebî, düzgün ve yerinde.

Bilâ-istisna: İstisnasız.

Fevkalhad: Haddin üstünde, aşırı derecede.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, gösteriş.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İlzam etmek: Cevap veremez hale getirmek, susturmak.

İstimal etmek: Çalıştırmak.

Muknî: İkna edici, doyurucu.

Müberrâ: Uzak, beri.

Mücehhez: Donanımlı.

Münâzara: İlmî tartışma.

Sahiî: Doğru.

Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

Tekellûf: Gereksiz zorlamalara girme, gösteriş.

ediyordu. Ve “Bediüzzaman” unvanına bihakkın lâıyk görüyorlar ve bu fevkalâde zâtı, bir “nâdire-i hilkat” olarak tavsif ediyorlardı.

Hatta bu zamanlarda Mısır Câmîü'l-Ezher Üniversitesi reislerinden meşhur Şeyh Bahît Efendi* İstanbul'a bir seyahat için geldiğinde, Kürdistan'ın sarp, yalçın kayaları arasından gelerek İstanbul'da bulunan Bediüzzaman Said Nursî'yi ilzam edemeyen İstanbul ulemâsı, Şeyh Bahît'ten bu genç hocanın ilzam edilmesini isterler. Şeyh Bahît de bu teklifi kabul ederek bir münâzara zemini arar. Ve bir namaz vakti Ayasofya Câmii'nden çıkıp çayhaneye oturulduğunda bunu fırsat telâkki eden Şeyh Bahît Efendi, yanında ulemâ hazır bulunduğu hâlde Bediüzzaman'a hitaben, **مَا تَقُولُ فِي حَقِّ الْأَوْرَبَائِيَّةِ وَالْعُثْمَانِيَّةِ**, yani, “Avrupa ve Osmanlılar hakkında ne diyorsunuz, fikriniz nedir?” der.

Şeyh Bahît Efendi'nin bu suâlden maksadı, Bediüzzaman'ın şek olmayan bir bahr-i umman gibi ilmini ve ateşpâre-i zekâsını tecrübe etmek değil, belki, zaman-ı istikbale ait şiddet-i ihatasını ve idare-i âlemdeki siyasetini anlamak idi. Buna karşı Bediüzzaman'ın verdiği cevap şu oldu:

إِنَّ الْأَوْرَبَا حَامِلَةً بِالْإِسْلَامِيَّةِ فَسَلِّدُ يَوْمًا مَا،
وَلِإِنَّ الْعُثْمَانِيَّةَ حَامِلَةً بِالْأَوْرَبَائِيَّةِ فَسَلِّدُ يَوْمًا مَا

Yani, “Avrupa bir İslâm devletine hâmileler, günün birinde onu doğuracak. Osmanlılar da Avrupa ile hâmileler; o da onu doğuracak.”

Bu cevaba karşı Şeyh Bahît Hazretleri:

– “Bu gençle münâzara edilmez. Ben de aynı kanaattayım. Fakat bu kadar veciz ve belîgâne bir tarzda ifade etmek, ancak Bediüzzaman'a hastır.” (*) demiştir.

* Nitekim Bediüzzaman'ın dediği gibi ihbârâtın iki kutbu da tahakkuk etmiş, bir-iki sene sonra Meşrûtiyet devrinde şeâir-i İslâmiye'ye muhalif çok âdât-ı ecnebiyeyi ahzetmek ve gittikçe Türkiye'de yerleştirmek; ve şimdi Avrupa'da Kur'an'a ve İslâmiyet'e karşı gösterilen hüsn-ü alâka ve bilhassa bahtiyar Alman milletinde fevc fevc İslâmiyet'i kabul etmek gibi hâdiseler, o ihbarı tamamıyla tasdik etmişlerdir.

Âdât-ı ecnebiye: Gayr-ı müslimlere ait âdetler.

Ahzetmek: Almak.

Bahr-i umman: Çok büyük okyanus.

Belîgâne: Açık ve net bir edebî üslup ile.

Fevc fevc: Akın akın, gruplar ha-

line.

Hüsn-ü alâka: Güzel, olumlu ilgi.

İhbârât: Gelecekle ilgili verilen haberler.

Kutup: Uç.

Nâdire-i hilkat: Yaratılış hârikası, eşî-benzeri az görülen kimse.

Şeâir-i İslâmiye: İslâm'ı temsil eden semboller. İslâm'a has özel-likler.

Şek: Şüphe, kuşku.

Şiddet-i ihata: Çok engin kavrama ve anlama kuvveti.

Zaman-ı istikbal: Gelecek zaman.

Bediüzzaman'ın İstanbul'da hayatı, bir derece siyasîdir. Siyaset yoluyla İslâmiyet'e hizmet edilecek diye kanaat besliyordu. Siyasî hayata karışması, İslâmiyet'e hizmet aşkının bir neticesi idi. Daima hürriyet taraftarı idi. Gördüğü haksızlıklardan dolayı Jön Türkler'e daima muhalefette bulunarak: "Siz dini incittiniz, gayretullahı dokundunuz, şeriatı tezyif ettiniz; neticesi vahim olacaktır." diye izhâr-ı muhalefetten çekinmiyordu.

Hürriyet'ten sonra mücahid arkadaşlarıyla beraber İttihad-ı Muhammedî (*aleyhissalâtü vesselâm*) Cemiyeti'ni kurmuşlar, cemiyet pek kısa bir zamanda inkişafa başlamış, hatta Bediüzzaman'ın bir makalesiyle Adapazarı ve İzmit havâlisinde elli bin kişi cemiyete dâhil olmuştu.

Hürriyeti sû-i tefsir etmemek ve meşrûtiyeti, meşrûtiyet-i meşrûa olarak kabul etmek lâzım geldiğini ileri sürerek bu hususta dinî gazetelerde makaleler neşrediyor ve hitabelerde bulunuyordu. Bu makale ve hitabeleri, emsalsiz denecek kadar belîğ ve muknî idi. Ehl-i ilim ve ehl-i siyaset, Said Nursî'nin bu yazılarından ve derslerinden çok istifade etmişlerdir. O zamandaki intibâh-ı millîyi, Anadolu ve Asya'nın saadet-i dünyeviyesinin fecr-i sâdık olarak müjde veriyor, fakat elden kaçmaması için evâmîr-i şer'iyeyi çabuk imtisal etmenin zarurî olduğunu ileri sürüyordu. "Eğer meşrûtiyeti hürriyet-i şer'îye ile kabul etmezsek ve öyle tatbik edilmezse, elimizden kaçacak, müstebit bir idareye yerini terk edecek." diye ihtar ediyordu. O nutuk ve makalelerden numûne olarak cüz'î bir kısmını buraya dercediyoruz:

Evâmîr-i şer'îye: Yükümlülük ifa eden dinî emirler.

Fecr-i sâdık: Gerçek şafak, ikinci fecir. Tan yerinin ağarmasından güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam eden aydınlık.

Hürriyet-i şer'îye: İslâm'ın insanlara sunduğu asıl hürriyet.

İmtisal etmek: Uymak, emri yerine getirmek.

İntibâh-ı millî: Millî uyanış.

İzhâr-ı muhalefet: Muhalefet ettiğini, karşı olduğunu gösterme.

Jön Türkler: Genç Türkler. Daha çok 2. Abdülhamid dönemindeki siyasî muhalefet hareketleri ve bu hareketlere katılanlar için kullanılan bir tabir.

Meşrûtiyet: Padişahın yetkilerinin sınırlandırıldığı, seçimle gelen bir meclise dayalı idare, yönetim şekli.

Meşrûtiyet-i meşrûa: Meşrû, dinî sınırlar içindeki meşrûtiyet.

Müstebit: Baskıcı, zorba.

Sû-i tefsir: Yanlış açıklama, kötü yorumlama.

Tezyif etmek: Hafife almak, alay etmek, değersiz göstermek.

Bediüzzaman Said Nursî'nin ilân-ı Hürriyet'in üçüncü gününde irticâlen söylediği ve sonra Selânik'te Hürriyet Meydanı'nda tekrar ettiği ve o zamanın gazetelerinin neşrettikleri nutkunun suretidir.

Hürriyete Hitap

Ey hürriyet-i şer'î! Öyle müthiş ve fakat güzel ve müjdeli bir sadâ ile çağıryorsun ki, benim gibi bir bedevîyi tabakât-ı gaflet altında yatmışken uyandırıyorsun. Sen olmasaydın, ben ve umum millet, zindan-ı esarette kalacaktık. Seni ömr-ü ebedî ile tebşir ediyorum.

Eğer aynü'l-hayat şeriatı, menba-ı hayat yapsan ve o cennette neşv ü nema bulsan; bu millet-i mazlumenin de eski zamana nisbeten bin derece terakki edeceğini müjde veriyorum. Eğer hakkıyla seni rehber etse ve ağrâz-ı şahsî ve fikr-i intikam ile sizi lekedar etmezse...

Yâ Rab! Ne saadetli bir kıyamet ve ne güzel bir haşır ki, ¹وَالْبَغْتُ بَعْدَ الْمَوْتِ hakikatinin küçük bir misalini bu zaman bize tasvir ediyor. Şöyle ki:

Asya'nın ve Rumeli'nin köşelerinde medfun olan medeniyet-i kadîme hayata başlamış; menfaatini mazarrat-ı umumiyyede arayan ve istibdadı arzu edenler ²يَا لَيْتَنِي كُنْتُ رُأْبًا demeye başladılar.

Yeni Hükûmet-i Meşrûta'mız mu'cize gibi doğduğu için inşallah bir sene-ye kadar, ³نُكْلِمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا sırımına mazhar olacağız. Mütevekkilâne,

¹ Ölümünden sonra dirilişin (hak olduğu)..

² "Ah ne olurdu, keşke toprak olaydım!" (Nebe Sûresi, 78/40).

³ "(Meryem, (bana değil, O'na sorun manasında) çocuğa işaret etti.) Beşikteki bir bebekle nasıl konuşabiliriz ki? (dediler)." (Meryem Sûresi, 19/29).

Ağrâz-ı şahsî: Şahsî garazlar, maksatlar.

Aynü'l-hayat: Hayat pınarı, kaynağı.

Hükûmet-i Meşrûta: Meşrûtiyet Hükûmeti.

Hürriyet-i şer'î: İslâm'ın insanlara sunduğu dinî sınırlar içindeki hürriyet.

İrticâlen: Hazırlanmaksızın, kalbe geldiği gibi.

İstibdad: Baskıcı yönetim.

Mazarrat-ı umumiye: Halkın zarar ve ziyânı.

Medeniyet-i kadîme: Eski medeniyet.

Medfun: Gömülü, defnedilmiş.

Menba-ı hayat: Hayatın kaynağı.

Mütevekkilâne: Tevekkül ederek.

Neşv ü nema: Gelişip büyüme.

Tebşir etmek: Müjdelemek.

Terakki etmek: İlerlemek, yükselmek.

sabûrâne tuttuğumuz otuz sene Ramazan-ı sükûtun sevabıdır ki azapsız cennet-i terakki ve medeniyet kapılarını bize açmıştır. Hâkimiyet-i milliye'nin beraat-i istihlâli olan kanun-u şer'î, hâzin-i cennet gibi bizi duhûle davet ediyor.

Ey mazlum ihvân-ı vatan! Gidelim dâhil olalım!

Birinci kapısı, şeriat dairesinde ittihad-ı kulûb..

İkincisi, muhabbet-i milliye..

Üçüncüsü, maârif..

Dördüncüsü, sa'y-i insanî..

Beşincisi, terk-i sefâhetir. Ötekilerini sizin zihninize havale ediyorum...

.....

Sakin, ey ihvân-ı vatan! Sefâhetlerle ve dinde lâubaliliklerle tekrar öldürmeyiniz!

Ve bütün efkâr-ı fâsideye ve ahlâk-ı rezileye ve desâis-i şeytaniyeye ve tabasbusâta karşı; şeriat-ı garrâ üzerine müesses olan kanun-u esası Azrail hükmüne geçti, onları susturdu. Sakin ey ihvân-ı vatan! İsrâfât ve hilâf-ı şeriat ve lezâiz-i nâmeşrûa ile tekrar ihya etmeyiniz!

Demek şimdiye kadar mezarda idik, çürüyorduk. Şimdi bu ittihad-ı millet ve meşrûtiyet ile rahm-i mâdere geçtik; neşv ü nema bulacağız.

Yüz bu kadar sene geri kaldığımız mesafe-i terakkiden –inşallah– mu'cize-i Peygamberî (*aleyhissalâtü vesselâm*) ile şimendifer-i kanun-u şer'îye-i esasiyeye

Beraat-i istihlâl: Güzel başlangıç. Bir esere, eserin muhtevasındaki hakikatlere işaret eden güzel ve ilgi çekici ifadelerle başlama.

Desâis-i şeytaniye: Şeytanî hileler, oyunlar.

Duhûl: İçeriye girme, dahil olma.

Efkâr-ı fâside: Yanlış, yıkıcı, zararlı fikirler.

Hâzin-i cennet: Cennet bekçisi, muhafızı melek.

Hilâf-ı şeriat: İslam'ın hüküm ve kurallarına aykırılık, muhalefet.

İhvân-ı vatan: Vatan kardeşleri, vatandaşlar.

İhya etmek: Hayat vermek, canlandırmak.

İsrâfât: İsrâflar, savurganlıklar.

İttihad-ı kulûb: Kalblerin birliği.

İttihad-ı millet: Milletin birlik ve beraberliği.

Kanun-u esası: Anayasa.

Kanun-u şer'î: Dinî esaslara uygun kanun, anayasa.

Lezâiz-i nâmeşrûa: Yasak olan lezzetler.

Maârif: Eğitim, ilim, irfan.

Müesses: Kurulu.

Rahm-i mâder: Anne karnı, döl yatağı.

Ramazan-ı sükût: Susma, suskunluk orucu.

Sabûrâne: Çok sabırlı bir şekilde.

Sa'y-i insanî: İnsanın çalışması, gayreti.

Şeriat-ı garrâ: Pırıl pırıl, tertemiz İslâm hukuku.

Şimendifer-i kanun-u şer'îye-i esasiye: Bir tren gibi uzun mesafeleri kısa sürede aşmaya vesile olacak olan dinî esaslara uygun mahiyetteki anayasa.

Tabasbusât: Yaltaklanmalar, riyakârlıkla kendini beğendirmeye çalışmalar.

Terk-i sefâhet: Gayr-i meşrû zevk ve eğlenceleri terk etme.

amelen ve burak-ı meşveret-i şer'iyeye fikren bineceğiz. Bu vahşet-engiz sahra-yı kebîri kısa zamanda tayyetmekle beraber, mîlel-i mütemeddine ile omuz omuza müsabaka edeceğiz. Zira onlar kâh öküz arabasına binmişler, yola gitmişler. Biz birdenbire şimendifer ve balon gibi mebâdiye bineceğiz, geçeceğiz. Belki, câmi-i ahlâk-ı hasene olan hakikat-i İslâmiye'nin ve istidad-ı fitrînin ve feyz-i imanın ve şiddet-i açlığın hazma verdiği teshil yardımıyla fersah fersah geçeceğiz. Nasıl ki vaktiyle geçmiştik. Talebeliğin bana verdiği vazife ile ve hürriyetin ferman-ı mezuniyetiyle ihtar ediyorum ki:

Ey ebnâ-yı vatan! Hürriyeti sû-i tefsir etmeyiniz, tâ elimizden kaçmasın. Ve müteaffin olan eski esareti, başka kapta bize içirmekle bizi boğmasın. ^(Hâşiye) Zira hürriyet, mürâât-ı ahkâm ve âdâb-ı şeriat ve ahlâk-ı hasene ile tahakkuk eder ve neşv ü nema bulur.

.....

Bediüzzaman

* * *

Hâşiye: Evet, daha dehşetli bir istibdat ile, pek acı ve zehirli bir esareti bize içirdiler.

Amelen: Uygulayarak, amel ederek.

Burak-ı meşveret-i şer'iyeye: Dinî esaslara dayanan istişare, şûrâ bineği.

Câmi-i ahlâk-ı hasene: Bütün güzel huyları, seciyeleri bünyesinde toplayan.

Ebnâ-yı vatan: Vatan evlatları.

İstidad-ı fitrî: Yaradılıştan gelen yetenek, yatkınlık.

Mebâdi: İlk esaslar, maksada ulaşmayı sağlayan vâsıtalar.

Mîlel-i mütemeddine: Medenî milletler.

Mürâât-ı ahkâm: Hükümlere, kurallara riâyet etme, uyma.

Müsabaka etmek: Yarışmak.

Müteaffin: Bozulmuş, çürüyüp kokmuş.

Sahra-yı kebîr: Büyük sahra, çöl.

Tayyetmek: Geçmek, aşmak.

Teshil: Kolaylık.

Vahşet-engiz: Korku veren, ür-kütücü.

Yaşasın Şeriat-ı Ahmedî

(aleyhissalâtü vesselâm)

Dinî Ceride, no: 77

5 Mart 1325 (18 Mart 1909)

Şeriat-ı garrâ, kelâm-ı ezeliiden geldiğinden, ebede gidecektir. Nefs-i emmârenin istibdâd-ı rezilesinden selâmetimiz, İslâmiyet'e istinad iledir. O hablû'l-metine temessük iledir.

Ve haklı hürriyetten hakkıyla istifade etmek, imandan istimdat iledir. Zira, Sâni-i Âlem'e hakkıyla abd ve hizmetkâr olanın, halka ubûdiyete te-nezzül etmemesi gerektir.

Herkes kendi âleminde bir kumandan olduğundan, âlem-i asgarında cihad-ı ekber ile mükelleftir.¹ Ve ahlâk-ı Ahmedîye (aleyhissalâtü vesselâm) ile tahallûk ve sünnet-i nebeviyeyi ihya ile muvazzaftır.

Ey evliya-yı umûr! Tevfik isterseniz, kavânîn-i âdetullaha tevfik-i hareket ediniz. Yoksa tevfigsizlik ile cevap-ı red alacaksınız. Zira, mâruf umum enbiyanın memâlik-i İslâmiye ve Osmaniye'den zuhuru, kader-i ilâhînin bir işaret ve remzidir ki; bu memleket insanların makine-i tekemmülâtının buharı diyanettir. Ve bu Asya ve Afrika tarlasının ve Rumeli bostanının çiçekleri, ziya-yı İslâmiyet ile neşv ü nema bulacaktır.

¹ Nefse karşı mücadeleyi "cihad-ı ekber" olarak vasıflandıran hadis-i şerif için bkz.: Beyhakî, Züh'd 2/165; Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd 13/523.

Âlem-i asgar: Hususî dünya, kü-çük âlem.

Bostan: Bahçe.

Ceride: Gazete.

Cihad-ı ekber: Büyük cihad.

Nefisle mücadele.

Evliya-yı umûr: İşin başında olanlar, yöneticiler.

Hablû'l-metin: Kopmaz, sağlam ip.

İstibdâd-ı rezile: Alçak, rezil baskı.

İstimdat: Medet dileme, yardım isteme.

İstinad: Dayanma.

Kavânîn-i âdetullah: Cenâb-ı Hakk'ın icraatında uyguladığı kanunlar.

Kelâm-ı ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın zamanları aşan yüce kelâmı, beyanı.

Makine-i tekemmülât: Gelişip ilerlemeyi, mükemmel bir seviyeye erişmeyi sağlayan güç kaynağı, makine.

Mâruf: Herkesçe bilinen, tanınmış.

Memâlik-i İslâmiye: Müslümanların bulunduğu topraklar, ülkeler.

Muvazzaft: Vazifeli, görevli.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Sâni-i Âlem: Âlemi yapan, yaratan.

Tahallûk: Ahlâklanma.

Temessük: Sıkıca tutunma, sarılma.

Tevfik: Muvaffakiyet, ilâhî yardım.

Tevfik-i hareket etmek: Uygun hareket etmek.

Dünya için din feda olunmaz. Gebermiş istibdadı muhafaza için vaktiyle mesâil-i şariat rüşvet verildi. Dinin meseleleri terk ve feda edilmesinden, zarardan başka ne faydası görüldü?

Milletin kalb hastalığı, zaaf-ı diyanettir. Bunu takviye ile sıhhat bulabilir.

Bizim cemaatimizin meşrebi, muhabbete muhabbet ve husûmete husûmettir. Yani, beyne'l-İslâm muhabbete imdat; ve husûmet askerini bozmaktır.

Mesleğimiz ise, ahlâk-ı Ahmediye ile tahallûk ve sünnet-i peygamberîyi ihya etmektir. Ve rehberimiz şariat-ı garrâ.. ve kılıcımız da berâhin-i kâtia.. ve maksadımız îlâ-yı kelimetullahtır.

Bediüzzaman

* * *

Berâhin-i kâtia: Kesin burhanlar, deliller.

Beyne'l-İslâm: Müslümanlar arasında.

Husûmet: Düşmanlık.

Îlâ-yı kelimetullah: Allah'ın dinini yüceltme.

İmdat: Yardım, destek.

Mesâil-i şariat: Dinî hüküm ve kurallarla ilgili meseleler.

Meşreb: Yol, tarz, tabiat.

Zaaf-ı diyanet: Dini yaşamadaki zayıflık.

Hakikat

Dinî Ceride, no: 70

26 Şubat 1324 (Mart 1909)

Biz “Kâlû Belâ”dan cemîyet-i Muhammedî’de dâhiliz. Cihetü’l-vahdet-i ittihadımız tevhiddir. Peyman ve yeminimiz imandır. Madem ki muvahhidiz, müttehidiz.

Her bir mümin îlâ-yı kelimetullah ile mükelleftir. Bu zamanda en büyük sebebi, maddeten terakki etmektir. Zira, ecnebîler fûnûn ve sanayi silâhıyla bizi istibdâd-ı mânevîleri altında eziyorlar. Biz de fen ve sanat silâhıyla îlâ-yı kelimetullahın en müthiş düşmanı olan cehil ve fakr ve ihtilâf-ı efkâra cihad edeceğiz.

Amma cihad-ı haricîyi şeriat-ı garrânın berâhin-i kâtiasının elmas kılıçlarına havale edeceğiz. Zira medenilere galebe çalmak ikna iledir, söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile değildir.

Biz muhabbet fedaileriyiz, husûmete vaktimiz yoktur.

Meşrûtiyet ki; adalet.. ve meşveret.. ve kanunda inhisâr-ı kuvvetten ibarettir. On üç asır evvel şeriat-ı garrâ teessüs ettiğinden, ahkâmda Avrupa’ya dilencilik etmek, din-i İslâm’a büyük bir cinayettir. Ve şimale müteveccihen namaz kılmak gibidir.

Ahkâm: Hükümler, kanun hükümleri.

Cehil: Cehalet.

Cihad-ı haricî: Dış düşmanlara karşı yapılan cihad.

Cihetü’l-vahdet-i ittihad: Birlik ve beraberliğin ortak paydası, buluşma noktası.

Fakr: Fakirlik.

Fûnûn: Fenler, bilimler.

Husûmet: Düşmanlık.

İcbar: Baskı, zorlama.

İhtilâf-ı efkâr: Fikrî ayrılıklar, anlaşmazlıklar.

İstibdâd-ı mânevî: Mânevî baskı, hâkimiyet.

Kâlû Belâ: Cenâb-ı Hakk’ın ruhları yaratıp “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” dediğinde, ruhların “Elbette!” diyerek bunu ikrar ettikleri zaman. (Bkz.:A’raf Sûresi, 7/172)

Kanunda inhisâr-ı kuvvet:

Gücün kanunlara has kılınması, sadece kanunların eline verilmesi, kanun hâkimiyeti.

Meşveret: İştişare etme. Fikir alışverişinde bulunma.

Muvahhid: Cenâb-ı Hakk’ın birliğine inanan.

Müteveccihen: Yönelerek.

Müttehid: Birlikte, birleşmiş.

Peyman: Söz verme, sözleşme.

Şeriat-ı garrâ: Pırl pırl, tertemiz İslâm Dini.

Şimal: Kuzey.

Teessüs etmek: Tesis edilmek, kurulmak.

Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa, istibdat tevzî olunmuş olur. إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ¹ hâkim ve âmir-i vicdanî olmalı. O da mârifet-i tam ve medeniyet-i âmm veyahut din-i İslâm nâmıyla olmalı. Yoksa istibdat daima hükümfermâ olacaktır.

İttifak hüdâdadır, hevâ ve heveste değil. İnsanlar hür oldular, ama yine abdullahtırlar. Her şey hür oldu...

Başkasının kusuru, insanın kusuruna senet ve özür olamaz.²

Yeis, mâni-i herkemâldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün." istibdâdın yâdigârıdır.

Bediüzzaman

* * *

¹ "Muhakkak ki Allah, mutlak kuvvet sahibidir, her işte üstün ve mutlak galiptir." (Hac Sûresi, 22/40, 74).

² Bkz.: "Birisinin hatasıyla başkası mes'ul olamaz." (En'âm Sûresi, 6/164; İsrâ Sûresi, 17/15; Fâtır Sûresi, 35/18; Zümer Sûresi, 39/7; Necm Sûresi, 53/38).

Abdullah: Allah'ın kulu.

Âmir-i vicdanî: Vicdanda bulunan âmir, sevk edici.

Hüdâ: Doğru yol, hidayet.

Mâni-i herkemâl: Her türlü mükemmelliğin, gelişmenin engeli.

Medeniyet-i âmm: Umumî bir medeniyet.

Tevzî olunmak: Dağıtılmak, paylaşılmak.

Yâdigâr: Hâtra.

Yeis: Ümitsizlik.

İstanbul Hahambaşısı yahudi Karasso ile Bediüzzaman arasında Selânik'te cereyan eden bir konuşma sırasında, Karasso konuşmayı yarıda bırakarak dışarıya fırlamış ve arkadaşlarına, "Eğer yanında biraz daha kalsaydım, az kalsın beni de müslüman edecekti." diyerek mağlûbiyetini hayret ve telâşla izhar etmiştir. Karasso ki, Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak için sinsi ve tertipli bir şekilde çalışan gizli bir teşkilâta mensup olup, ortada fevkalâde bir rol oynuyordu. Karasso'nun Bediüzzaman'ı ziyaret etmekten maksadı, onu kendi fikrine çevirmek ve meş'um gayesine âlet etmekte. Fakat heyhat!..

* * *

Nihâyet, menhus 31 Mart Hâdisesi meydana gelir. Şeriat isteyen ve o hâdisede ismi karışan on beş kadar hoca idam edilir. Bediüzzaman, onlar mahkeme binasının bahçesinde asılı durdukları ve kendisi de pencereden onları gördüğü bir hâlde muhakeme olunur. Mahkeme reisi Hurşid Paşa sorar:

– "Sen de şeriat istemişsin?"

Bediüzzaman cevap verir:

– "*Şeriatın bir hakikatine, bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Zira şeriat, sebeb-i saadet ve adalet-i mahz ve fazilettir. Fakat, ihtilâlcilerin isteği gibi değil!*"

Bediüzzaman'ın Divan-ı Harp'teki bu kahramanca müdâfaası, o zaman iki defa tab' edilip neşredilmiştir. O dehşetli mahkemeden idamını beklerken beraat etmiş ve mahkemeye teşekkür etmeyerek, yolda Bayezid'den ta Sultan Ahmed'e kadar, arkasında kalabalık bir halk kitlesi mevcut olduğu hâlde, "*Zalimler için yaşasın cehennem! Zalimler için yaşasın cehennem!*" nidâlarıyla ilerlemiştir.

Divan-ı Harp'teki müdâfaasının bir kısmı bu Tarihçe-i Hayat'ta yazılmıştır. Ta ki 31 Mart Hâdisesi'nin iç yüzü ve Bediüzzaman'ın kahramanca müdâfaası bir derece anlaşılabilirsin:

“İki Mekteb-i Musibet Şehâdetnâmesi yahut Divan-ı Harb-i Örfî ve Said Nursî” adlı eserden parçalar:

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Mukaddime

Vaktâ ki hürriyet divanelikle yâd olunurdu, zayıf istibdat tımarhaneyi bana mektep eyledi.

Vaktâ ki îtidal, istikamet; irtica ile iltibas olundu, Meşrûtiyet'te şiddetli istibdat, hapishaneyi mektep eyledi.

Ey şu şehâdetnâmemi temâşâ eden zevât! Lütfen ruh ve hayalinizi mi-safireten, yeni medeniyete karışmış asabî bir bedevî talebenin hâl-i ihtilâlde olan ceset ve dimağına gönderiniz. Tâ tahtie ile hataya düşmeyiniz.

31 Mart Hâdisesi'nde, Divan-ı Harb-i Örfî'de dedim ki:

Ben talebeyim. Onun için her şeyi mizan-ı şeriatla muvâzene ediyorum. Ben milliyetimizi, yalnız İslâmiyet biliyorum. Onun için her şeyi de İslâmiyet nokta-yı nazarından muhakeme ediyorum.

Ben hapishane denilen âlem-i berzahın kapısında dururken ve darağacı denilen istasyonda âhirete giden şimendiferi beklerken, cemiyet-i beşeriye-nin gaddarâne hâllerini tenkit ederek; değil yalnız sizlere, belki bu zamandaki nev-i benîbeşere irad ettiğim bir nutuktur. Onun için السَّرَائِرُ³ sırınca, kabir-i kalbden hakâik çıplak çıktı. Nâmahrem olan kimseler nazar etmesin.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² “Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

³ “O gün, gizli kalmış bütün sırlar ortaya dökülür.” (Târik Sûresi, 86/9).

Âlem-i berzah: Dünya ile âhiret hayatı arasındaki ara dönem.

Bedevî: Medeniyetten ve şehir hayatından uzak yaşıyan.

Dimağ: Akıl, zihin.

Hakâik: Hakikatler.

Hâl-i ihtilâl: İhtilâl, karmaşa hâli.

İltibas olunmak: Karıştırılmak.

İrtica: Gericilik.

İstibdat: Baskıcı yönetim.

İtidal: Soğukkanlı, dengeli, ölçülü olma.

Meşrûtiyet: Padişahın yetkilerinin sınırlandırıldığı, seçimle gelen bir meclise dayalı idare, yönetim şekli.

Muhakeme etmek: Değerlendirmek, dikkatle incelemek.

Mukaddime: Giriş, önsöz.

Muvâzene etmek: Kıyaslamak,

karşılaştırmak.

Nâmahrem: Yabancı.

Nev-i benîbeşer: İnsanoğlu, insanlar.

Şehâdetnâme: Diploma.

Şimendifer: Tren.

Tahtie: Hatalı bulma, suçlama.

Vaktâ: Ne vakit, ne zaman.

Zevât: Zâtlar, kişiler.

Âhirete kemâl-i iştîyak ile müheyyâyım. Bu asılanlarla beraber gitmeye hazırım. Nasıl ki bir bedevî garâip-perest, İstanbul'un acâib ve mehâsinini iştîmiş, fakat görmemiş; nasıl kemâl-i hâhişle görmeyi arzu eder. Ben de mârez-i acâib ve garâib olan âlem-i âhireti o hâhişle görmek istiyorum. Şimdi de öyleyim. Beni oraya nefyetmek, bana ceza değil! Sizin elinizden gelirse, beni vicdanan tâzib ediniz! Ve illâ başka suretle azap, azap değil, benim için bir şandır!

Bu hükûmet, zaman-ı istibdatta akla husûmet ediyordu. Şimdi de hayata adâvet ediyor. Eğer hükûmet böyle olursa; yaşasın cünûn! Yaşasın mevt! Zalimler için de yaşasın cehennem!

Ben zaten bir zemin istiyordum ki efkârımı onda beyan edeyim. Şimdi bu Divan-ı Harb-i Örfî iyi bir zemin oldu. Bidayetlerde herkesten suâl olunduğu gibi Divan-ı Harp'te bana da suâl ettiler:

– “Sen de şeriat istemişsin?”

Dedim:

– “Şeriatın bir hakikatine, bin ruhum olsa feda etmeye hazırım! Zira şeriat, sebeb-i saadet ve adalet-i mahz ve fazilettir. Fakat ihtilâlcilerin isteyiş gibi değil!”

Hem de dediler:

– “İttihad-ı Muhammediye'ye (*aleyhissalâtü vesselâm*) dâhil misin?”

Dedim:

– “Maaliftihar! En küçük efradındayım. Fakat benim tarif ettiğim vecihle... Ve o ittihattan olmayan, dinsizlerden başka kimdir? Bana gösterin!..”

İşte o nutku şimdi neşrediyorum. Tâ ki, Meşrûtiyet'i lekeden.. ve ehl-i şeriatı me'yusiyetten.. ve ehl-i asrı, tarih nazarında cehil ve cünûndan.. ve hakikati, evham ve şüpheden kurtarayım. İşte başlıyorum:

Dedim: Ey Paşalar, zâbitler! Hapsimi iktiza eden cinayetlerin icmâli:

Bidayet: Baş, başlangıç.

Cünûn: Delilik.

Efkâr: Fikirler.

Efrad: Fertler, şahıslar.

Garâip-perest: Garip, hayret verici şeylere çok düşkün, meraklı.

Husûmet / adâvet: Düşmanlık.

İcmâl: Özet, kısaca anlatım.

İllâ: Aksi hâlde, aksi takdirde...

İttihad-ı Muhammediye: Derviş Vahdeti ve arkadaşları tarafından 1909'da İstanbul'da kurulan bir cemiyet.

Kemâl-i hâhiş: Son derece büyük bir istek ve arzu.

Maaliftihar: İftiharla, sevinerek.

Mârez-i acâib: Harikulâde, benzersiz şeylerin sergilendiği yer.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Mehâsin: Güzellikler.

Mevt: Ölüm.

Müheyyâ: Hazır.

Nefyetmek: Sürmek, sürgüne yollamak.

Tâzib etmek: Acı çektirmek, cezalandırmak.

إِذَا مَحَاسِنِي اللَّائِي أَدَلُّ بِهَا كَانَتْ دُثُوبِي فَقُلْ لِي كَيْفَ أُعْتَذِرُ¹

Yani “Medar-ı iftiharım olan mehâsinim, şimdi günah sayılıyor! Artık nasıl îtizâr edeyim, mütehayyirim!”

Mukaddime olarak söylüyorum:

Mert olan cinayete tenezzül etmez. Şayet isnad olursa cezadan korkmaz. Hem de haksız yere idam olunsam, iki şehid sevabını kazanırım. Şayet hapis-te kalsam, böyle, hürriyeti lafızdan ibaret bulunan gaddar bir hükûmetin en rahat mevkii hapishane olsa gerektir. Mazlumiyetle ölmek, zâlimiyetle yaşa-maktan daha hayırlıdır. Bunu da derim ki:

Siyaseti dinsizliğe âlet yapan bazı adamlar, kabahatini setr için başkasını “irtica” ile ve “dinini siyasete âlet yapmakla” itham ederler. Şimdiki hafiye-ler eskisinden beterdirlir. Bunların sadâkatine nasıl itimad olunur? Adalet on-ların sözlerine nasıl bina olunur? Hem de cerbeze ile insan, adalet yaparken zulme düşüyor. Zira insan kusursuz olmaz. Fakat uzun zamanda ve efrad-ı kesîre içinde ve tahallül-ü mehâsinle tâdil olunan müteferrik kusurları cerbe-ze ile cemedip, bir zaman-ı vâhidde bir şahs-ı vâhiden sudûrunu tevehhüm ederek şedit cezaya müstehak görür. Hâlbuki bu tarz, bir zulm-ü şeditir.

Şimdi gelelim on bir buçuk cinayetlerimin tâdâdına: (Hâşiye)

Birinci Cinayet

Geçen sene bidayet-i Hürriyet'te elli-altmış telgraf umum şark aşiretlerine sadâret vâsıtasıyla çektim. Meâli şu idi:

Hâşiye: Müellifin meslek ve meşrebine ait parçalar alınmış olup, tafsîlât arzu edenler mezkûr esere müracaat etsinler.

¹ Ebû Ubeyd Buhtûrî, *Divan* 2/954.

Bidayet-i Hürriyet: 2. Meşrû-tiyet'in başlangıcı (1909).

Cemetmek: Toplamak, bir ara-ya getirmek.

Cerbeze: Sözü iyi kullanıp ger-çekleri çarpıtma gücü. Diyalektik üslup.

Efrad-ı kesîre: Birçok fertler, şa-hıslar.

Hafiye: Casus, ajan.

İtizâr etmek: Özür dilemek.

Medar-ı iftihar: Övünç sebebi,

kaynağı.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Müteferrik: Farklı farklı, çeşitli.

Mütehayyir: Hayret içinde, şaş-kın.

Sadâret: Sadrazamlık makamı, bugünkü Başbakanlık.

Setr: Örtme, gizleme.

Sudûr: Meydana gelme, ortaya çıkma.

Şahs-ı vâhid: Tek bir şahıs.

Şedit: Şiddetli.

Tâdâd: Sayma, tek tek anlatma.

Tâdil olunmak: Yumuşatılmak, düzeltilmek.

Tafsîlât: Geniş ayrıntılar.

Tahallül-ü mehâsin: Güzelliklerin araya girmesi.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zan-netmek, vehmetmek.

Zaman-ı vâhid: Tek bir zaman, aynı zaman.

“Meşrûtiyet ve kanun-u esası işittiğiniz mesele ise; hakikî adalet ve meşveret-i şer’iyeden ibarettir. Hüsn-ü telâkki ediniz, muhafazasına çalışınız. Zira dünyevî saadetimiz meşrûtiyettir. Ve istibdattan herkesten ziyade biz zarardideyiz.”

Her yerden bu telgrafların cevabı, müsbet ve güzel olarak geldi. Demek vilâyât-ı şarkıyeyi tenbih ettim, gafil bırakmadım. Tâ yeni bir istibdat onların gafletinden istifade etmesin. “Neme lâzım” demediğimden cinayet işledim ki bu mahkemeye girdim!..

İkinci Cinayet

Asyafya'da, Bayezid'de, Fatih'te, Süleymaniye'de umum ulemâ ve talebeye hitaben müteaddit nutuklar ile şeriatın ve müsemmâ-yı meşrûtiyetin münasebet-i hakikiyesini izah ve teşrih ettim. Ve mütehakkimâne istibdadın, şeriatla bir münasebeti olmadığını beyan ettim. Şöyle ki:

سَيِّدُ الْقَوْمِ حَدِّمُهُمْ¹ hadisinin sırrıyla; şeriat âleme gelmiş, tâ istibdadı ve zâlimâne tahakkümü mahvetsin...

Herhangi bir nutuk irad ettim ise; her bir kelimesine kimsenin bir itirazı varsa, burhan-ı kat’î ile isbata hazırım. Ve dedim ki:

“Asıl şeriatın meslek-i hakikîsi, hakikat-i meşrûtiyet-i meşrûdudur.”

Demek meşrûtiyeti, delâil-i şer’iye ile kabul ettim. Başka medeniyetçiler gibi, taklidî ve hilâf-ı şeriat telâkki etmedim. Ve şeriatı rüşvet vermedim. Ve ulemâ ve şeriatı, Avrupa’nın zunûn-u fâsidesinden iktidarına göre kurtarma-ya çalıştığımın cinayet ettim ki, bu tarz muâmelinizi gördüm!..

¹ “Halkın efendisi, onlara hizmet edendir. (Memuriyet bir hizmetkârlıktır; hâkimiyet ve benlik için bir tahakküm âleti değil!)” (Beyhakî, *Şuabü’l-îmân* 6/334; Hatib el-Bağdâdî, *Târihu Bağdâd* 10/187; Deylemî, *Müsned* 2/324; Münâvî, *Feyzu’l-kadîr* 4/122).

Delâil-i şer’iye: Dine ait, dinî deliller.

Hakikat-i meşrûtiyet-i meşrûa: Meşrû, dinî sınırlar içindeki meşrûtiyet hakikati.

Hilâf-ı şeriat: İslâm’ın hüküm ve kurallarına aykırı, muhalif.

Hüsn-ü telâkki etmek: İyi kabul etmek, güzel karşılamak.

Kanun-u esası: Anayasa.

Meşveret-i şer’iye: Dinî esaslara dayanan istişare, fikir alışverişi.

Müsemmâ-yı meşrûtiyet: “Meşrûtiyet” ismiyle isimlendirilen yönetim biçimi.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Mütehakkimâne: Hakimlik takınarak, zorbalıkla.

Tenbih etmek: Uyararak, ikaz etmek.

Teşrih etmek: Açıklamak, şerh etmek.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Zarardide: Zarar gören, zarara uğrayan.

Zunûn-u fâside: Aslı esas olmayan yanlış tahminler, şüpheler.

Üçüncü Cinayet

İstanbul'da yirmi bine yakın hemşehrilerimi, –hamal ve gafil ve safdil olduklarından– bazı particiler onları iğfal ile vilâyât-ı şarkıyeyi lekedare etmelerinden korktum. Ve hamalların umum yerlerini ve kahvelerini gezdim. Geçen sene, anlayacakları suretle meşrûtiyeti onlara telkin ettim. Şu meâlde:

“İstibdad, zulüm ve tahakkümdür. Meşrûtiyet, adalet ve şeriattır. Padişah, Peygamberimiz'in emrine itaat etse ve yoluna gitse halifedir. Biz de ona itaat edeceğiz. Yoksa, Peygamber'e tâbi olmayıp zulmedenler, padişah da olsalar haydutturlar.

Bizim düşmanımız cehalet, zaruret, ihtilâftır. Bu üç düşmana karşı; sanat, mârifet, ittifak silâhıyla cihad edeceğiz. Ve bizi bir cihette teyakkuza ve terakkiye sevkeden hakikî kardeşlerimiz Türkler'le ve komşularımızla dost olup el ele vereceğiz. Zira husûmette fenalık var, husûmete vaktimiz yoktur. Hükûmetin işine karışmayacağız. Zira hikmet-i hükûmeti bilmiyoruz...”

İşte o hamalların, Avusturya'ya karşı –benim gibi bütün Avrupa'ya karşı^(*)– boykotajları ve en müşevveş ve heyecanlı zamanlarda âkilâne hareketlerinde bu nasihatın tesiri olmuştur. Padişaha karşı irtibatlarını tâdil etmeye ve boykotajlarla Avrupa'ya karşı harb-i iktisadî açmaya sebebiyet verdiğimden, demek cinayet ettim ki bu belâyâ düştüm!..

Dördüncü Cinayet

Avrupa, bizdeki cehalet ve taassup müsaadesiyle, şeriâtı –hâşâ ve kellâ– istibdada müsait zannettiklerinden, nihâyet derecede kalben üzülmüştüm. Onların zannını tekzib etmek için, meşrûtiyeti herkesten ziyade şariat nâmına alkışladım. Lâkin yine korktum ki; başka bir istibdat tekrar o zannı tasdik

* Bediüzzaman'a zurefâdan biri, bir gün, irfaniyle mütenâsip bir esvap giymesi lüzumundan bahseder. Müşârünileyh de: “Siz, Avusturya'ya güya boykot yapıyorsunuz, hem onun gönderdiği kalpakları giyiyorsunuz. Ben ise bütün Avrupa'ya boykot yapıyorum, onun için yalnız memleketimin maddî ve mânevî mamulâtını giyiyorum.” buyurmuştur.

Âkilâne: Akıllıca, mantıklı bir şekilde.

Esvap: Elbise, giyecek.

Hâşâ ve kellâ: Asla! Hayır, olmaz!..

Hikmet-i hükûmet: Halkı idare ve yönetmenin gerektirdiği hikmet, maslahat.

İğfal: Aldatma, kandırma.

Mamulât: İmal edilmiş, yapılmış ürünler.

Müşârünileyh: İşaret edilen, söz edilen kişi.

Müşevveş: Karışık, kargaşa içinde.

Mütenâsip: Orantılı, uyumlu.

Safdil: Temiz kalbli, hile oyun nedir bilmediğinden çabuk aldanan.

Taassup: Körü körüne bağlılık, tutuculuk.

Tekzib etmek: Yalanlamak.

Zurefâ: Zarif, kibar ve nâzik kimseler.

eder diye, ne kadar kuvvetim varsa Ayasofya Câmii'nde meb'usâna hitaben feryat ettim. Ve söyledim ki:

Meşrûtiyeti, "meşrûtiyet" unvanı ile telâkki ve telkin ediniz. Tâ yeni ve gizli ve dinsiz bir istibdat, pis eliyle o mübareği ağrâzına siper etmekle lekedar etmesin.

Hürriyeti, âdâb-ı şeriatla takyid ediniz. Zira cahil efrad ve avâm-ı nâs kayıtsız hür olsa, şartsız tam serbest olsa, sefih ve itaatsiz olur.

Adalet namazında kıbleniz dört mezhep olsun. Tâ ki namaz sahih ola. Zira hakâik-i meşrûtiyetin, sarâhaten ve zımnen ve iznen dört mezhepten istihracı mümkün olduğunu dâvâ ettim.

Ben ki bir âdi talebeyim. Ulemâya farz olan bir vazifeyi omuzuma aldım, demek cinayet ettim ki bu tokadı yedim!..

Beşinci Cinayet

Gazeteler, iki kıyas-ı fâsîti cihetiyle ve haysiyet kırıcı bir neşriyat ile ahlâk-ı İslâmiye'yi sarstılar. Ve efkâr-ı umumiyeyi perişan ettiler. Ben de gazetelerle, onları reddeden makaleler neşrettim. Dedim ki:

Ey gazeteciler! Edipler edepli olmalı, hem de edeb-i İslâmiye ile müteeddib olmalı. Ve onların sözleri, kalb-i umumî-i müsterek-i milletten bîtarafâne çıkmalı. Ve matbuat nizamnâmesini, vicdanınızdaki hiss-i diyanet ve niyet-i hâlisa tanzim etmeli.

Hâlbuki siz, iki kıyas-ı fâsitle, yani taşırayı İstanbul'a ve İstanbul'u Avrupa'ya kıyas ederek efkâr-ı umumiyeyi bataklığa düşürdünüz. Ve şahsî garazları ve fikr-i intikamı uyandırdınız. Zira elif-bâ okumayan çocuğa, felsefe-i tabiiye derisi verilmez. Ve erkeğe, tiyatrocu karı libası yakışmaz. Ve Avrupa'nın hissiyâtı,

Âdâb-ı şeriat: Dinin, gözetilmesi gereken genel usûlleri, prensipleri.

Âdi: Basit, sıradan.

Ağrâz: Gizli maksatlar, kötü niyetler.

Avâm-ı nâs: Sıradan insanlar, genel halk kitlesi.

Bîtarafâne: Tarafsız bir şekilde.

Efkâr-ı umumîye: Halkın görüş ve düşünceleri, kamuoyu.

Efrad: Fertler, şahıslar.

Felsefe-i tabiiye: Yaratmayı tabiata vererek Allah'ı inkâr eden felsefî cereyan.

Hakâik-i meşrûtiyet: Meşrûtiyet yönetiminin esasları, hakikatleri.

İstihrac: Hüküm, sonuç çıkarma.

Kalb-i umumî-i müsterek-i millet: Bütün bir milletin bağlı olduğu ortak değerleri temsil eden kalb.

Kıyas-ı fâsîti: Mantık kurallarına uymayan, geçersiz, yanlış kıyas.

Libas: Elbise.

Matbuat nizamnâmesi: Basın-yayın kanunu, tüzüğü.

Meb'usân: Meb'uslar, milletvekilleri.

Meşrûtiyet: Dinin belirlediği hüküm ve kurallara uygunluk.

Müteeddib: Edeplenmiş, terbiye edilmiş.

Sahih: Doğru, geçerli.

Sarâhaten: Açıkça.

Sefih: Haram helal demeden zevk peşinde olan kimse.

Takyid etmek: Kayıt ve şart altına almak, bağlamak.

Zımnen: Açık olmayarak, üstü kapalı olarak.

İstanbul'da tatbik olunmaz. Akvâmın ihtilâfı, mekânların ve aktârın tehâlûfû; zamanların ve asırların ihtilâfı gibidir. Birisinin libası, ötekinin endamına gelmez. Demek Fransız Büyük İhtilâli, bize tamamen hareket düsturu olamaz. Yanlışlık, tatbik-i nazariyât.. ve mukteza-yı hâli düşünmemekten çıkar.

Ben ki ümmî bir köylüyüm, böyle cerbezeli ve mugâlatalı ve ağrâzlı muharrirlere nasihat ettim; demek cinayet işledim!..

Altıncı Cinayet

Kaç defa büyük içtimalarda, heyecanları hissettim. Korktum ki avâm-ı nâs siyasete karışmakla âsâyîşi ihlâl etsinler. Türkçe'yi yeni öğrenen köylü bir talebenin lisanına yakışacak lafızlar ile heyecanı teskin ettim.

Ezcümle, Bayezid'de talebenin içtimasında ve Ayasofya mevlidinde ve Ferah Tiyatrosu'ndaki heyecana yetiştim. Bir derece heyecanı teskin ettim. Yoksa bir fırtına daha olacaktı.

Ben ki bedevî bir adamım. Medenîlerin entrikalarını bildiğim hâlde işlerine karıştım. Demek cinayet ettim!..

Yedinci Cinayet

İşittim; İttihad-ı Muhammedî (*aleyhissalâtü vesselâm*) nâmıyla bir cemiyet teşekkül etmiş. Nihâyet derecede korktum ki bu ism-i mübârekin altında bazılarının bir yanlış hareketi meydana gelsin. Sonra işittim; bu ism-i mübâreki bazı mübârek zevât, –Süheyl Paşa ve Şeyh Sâdık gibi zâtlar– daha basit ve sırf ibadete ve sünnet-i seniyyeye tebaiyete nakletmişler. Ve o siyasî cemiyetten kat-ı alâka ettiler. Siyasete karışmayacaklar.

Lâkin tekrar korktum, dedim: Bu isim umumun hakkıdır, tahsis ve tahdit kabul etmez. Ben nasıl ki dindar müteaddit cemiyete bir cihette mensubum, zira maksatlarını bir gördüm; kezâlik o ism-i mübâreke intisap ettim. Lâkin tarif ettiğim ve dâhil olduğum İttihad-ı Muhammedî'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) tarifi budur ki:

Aktâr: Bölgeler, taraflar, kısımlar.

Akvâm: Kavimler, milletler.

Ezcümle: Bu cümleden olarak.

İçtima: Toplanma, bir araya gelme.

İntisap etmek: Bağlanmak.

Kat-ı alâka: İlişkiyi kesme.

Kezâlik: Bunun gibi, yine öyle.

Mugâlatâ: Yanıltıcı, aldatıcı ifa-

de, diyalektik.

Muharrir: Yazar, köşe yazarı.

Mukteza-yı hâl: İçinde bulunulan şartların, durumun gereği.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Tahdit: Bir sınır belirleme, sınırlandırma.

Tahsis: Has kılma, hususileştirme.

Tatbik-i nazariyât: Henüz doğru luğu isbat edilmemiş nazariyeleri, teorileri uygulama.

Tebaiyet: Uyuma, tâbi olma.

Tehâlûf: Birbirine uymama, zıt olma.

Teskin etmek: Sakinleştirmek, yatıştırmak.

• Şarktan garba, cenuptan şimale uzanan bir silsile-i nurânî ile merbut bir dairedir.

- Dâhil olanlar da bu zamanda üç yüz milyondan ziyadedir.
- Bu ittihadın cihetü'l-vahdeti ve irtibatı, tevhid-i ilâhîdir.
- Peyman ve yemini, imandır.
- Müntesipleri, "Kâlû Belâ"dan dâhil olan umum müminlerdir.
- Defter-i esmâları da Levh-i Mahfuz'dur.
- Bu ittihadın nâşir-i efkârı, umum kütüb-ü İslâmiye'dir.
- Günlük gazeteleri de îlâ-yı kelimetullahı hedef-i maksat eden umum dinî gazetelerdir.

• Kulüp ve encümenleri, câmi ve mescidlerdir ve dinî medreseler ve zikirhanelerdir.

- Merkezi de Haremeyn-i Şerîfeyn'dir.
- Böyle cemiyetin reisi, Fahr-i Âlem'dir (*aleyhissalâtü vesselâm*).
- Ve mesleği; herkes kendi nefsiyle mücâhede, yani ahlâk-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ile tahallûk ve sünnet-i nebeviyeyi ihya.. ve başkalara da muhabbet ve –eğer zarar etmezse– nasihat etmektir.

• Bu ittihadın nizamnâmesi, sünnet-i nebeviye; ve kanunnâmesi, evâmîr ve nevâhi-i şer'iyedir.

• Ve kılıçları da berâhin-i kâtıadır. Zira medenîlere galebe çalmak ikna iledir, icbar ile değildir. Tahrir-i hakikat, muhabbet iledir. Husûmet ise vahşet ve taassuba karşı idi.

Berâhin-i kâtia: Kesin burhanlar, deliller.

Cenup / şimal: Güney / kuzey.

Cihetü'l-vahdet: Birleşme, buluşma noktası.

Defter-i esmâ: Üye isimlerinin kayıtlı olduğu defter.

Encümen: Meclis, komisyon.

Evâmîr ve nevâhi-i şer'îye: Yükümlülük ifade eden dinî emirler ve yasaklar.

Fahr-i Âlem: Bütün âlemin kendisi ile iftihar ettiği Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Garb / şark: Batı / doğu.

Haremeyn-i Şerîfeyn: Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere.

İcbar: Baskı, zorlama.

İhya: Yaşatma, canlandırma.

Îlâ-yı kelimetullah: Allah'ın dinini yüceltme.

İttihad: Birlik ve beraberlik.

Kâlû Belâ: Cenâb-ı Hakk'ın ruhları yaratıp "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" dediğinde, ruhların "Elbette!" diyerek bunu ikrar ettikleri zaman. (Bkz.: A'râf, 7/172)

Kütüb-ü İslâmiye: İslâmî kitaplar.

Levh-i Mahfuz: Olmuş ve olacak her şeyin yazıldığı asıl kütük. Cenâb-ı Hakk'ın takdir bu yurduğu hükümlerin bulunduğu asıl levha.

Merbut: Bağlı, irtibatlı.

Mücâhede: Mücadele, cihad etme

Nâşir-i efkâr: Fikir yayın organı.

Peyman: Söz verme, sözleşme.

Silsile-i nurânî: Nurlu halka, zincir.

Tahallûk: Ahlaklanma.

Tahrir-i hakikat: Gerçeği araştırma.

- Hedef ve maksatları da, îlâ-yı kelimetullahtır.

Şeriat da yüzde doksan dokuz ahlâk, ibadet, âhiret ve fazilete aittir. Yüzde bir nisbetinde siyasete mütealliktir; onu da ulû'l-emirlerimiz düşünsünler.

Şimdiki maksadımız, o silsile-i nûraniyeyi ihtizâza getirmekle herkesi bir şevk ve hâhiş-i vicdaniye ile tarîk-i terakkide kâbe-i kemâlâta sevk etmektir. Zira îlâ-yı kelimetullahın bu zamanda bir büyük sebebi, maddeten terakki etmektir.

İşte ben bu ittihadın efradındanım. Ve bu ittihadın tezahürüne teşebbüs edenlerdenim. Yoksa sebep-i ıftirak olan fırkalardan, partilerden değilim.

Elhâsıl: Sultan Selim'e biat etmişim. Onun ittihad-ı İslâm'daki fikrini kabul ettim. Zira o, vilâyât-ı şarkıyeyi ikaz etti. Onlar da ona biat ettiler. Şimdiki şarklılar, o zamandaki şarklılardır. Bu meselede seleflerim Şeyh Cemâleddin Efganî, allâmelerden Mısır müftüsü merhum Muhammed Abduh,* müfrit âlimlerden Ali Suâvî,* Hoca Tahsin* ve ittihad-ı İslâm'ı hedef tutan Nâmîk Kemâl* ve Sultan Selim'dir ki, demiş:

İhtilaf u tefrika endişesi
Kûşe-i kabrimde hatta bîkarar eyler beni.
İttihatken savlet-i âdâyı def'e çâremiz
İttihad etmezse millet, dâğ-dâr eyler beni.

*Yavuz Sultan Selim**

Ben zâhiren buna teşebbüs ettim, iki maksad-ı azîm için:

Birincisi: O ismi tahdit ve tahsisten halâs etmek ve umum müminlere şümûlünü ilân etmek, tâ ki tefrika düşmesin ve evham çıkmasın.

Biat etmek: Bağlılığını bildirmek, itaat edeceğine dair söz vermek.

Bîkarar: Huzursuz, muzdarip.

Dâğ-dâr eylemek: Çok acı vermek, ızdırap ateşiyle yakmak.

Fırka: Grup, topluluk.

Hâhiş-i vicdaniye: Vicdanan duyulup hissedilen arzu, istek.

Halâs etmek: Kurtarmak.

İhtilaf u tefrika: Ayrılığa düşme ve bölünme.

İhtizâza getirmek: Titretmek, harekete geçirmek.

İttihad-ı İslâm: İslâm birliği, müslümanların birliği.

Kâbe-i kemâlât: İlerlemenin ve mükemmele ulaşmanın en yüksek seviyesi.

Kûşe-i kabr: Kabrin köşesi.

Müfrit: Aşırı, ölçüyü kaçıran.

Müteallik: Alâkalı, ilgili.

Savlet-i âdâ: Düşmanların saldırısı, hücumu.

Sebeb-i ıftirak: Bölünüp parçalanma, ayrılık sebebi.

Selef: Kendinden önce olan, öncesi.

Şümûl: İhata, kapsamlılık, genişlik.

Tarîk-i terakkî: Yükselme, ilerleme yolu.

Tezahür: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

Ulû'l-emir: Yönetici, işin başında olan.

İkincisi: Bu geçen musibet-i azîmeye sebebiyet veren fırkaların iftirakının, tevhid ile önüne set olmaktı. Vâ esefâ ki zaman fırsat vermedi. Sel geldi, beni de yıktı.

Hem derdim: Bir yangın olsa bir parçasını söndüreceğim. Fakat hocalık elbisem de yandı. Ve uhdesinden gelemediğim bir yalancı şöhret de maa'l-memnuniye ref oldu.

Ben ki âdi bir adamım. Böyle meclis-i meb'usân ve âyan ve vükelânın en mühim vazifelerini düşündürecek bir emri, uhdeme aldım. Demek cina-yet ettim!..

Sekizinci Cinayet

Ben işittim ki askerler bazı cemiyetlere intisap ediyorlar. Yeniçeriler'in hâdise-i müdhîşesi hatırıma geldi. Gayet telâş ettim. Bir gazetede yazdım ki:

Şimdi en mukaddes cemiyet, ehl-i iman askerlerin cemiyetidir. Umum mümin ve fedakâr askerlerin mesleğine girenler, neferden seraskere kadar dâhildir. Zira ittihat, uhuvvet, itaat, muhabbet ve îlâ-yı kelimetullah dünyanın en mukaddes cemiyetinin maksadıdır. Umum mümin askerler tamamıyla bu maksada mazhardırlar. Askerler merkezdir. Millet ve cemiyet onlara intisap etmek lâzımdır. Sâir cemiyetler, milleti, asker gibi mazhar-ı muhabbet ve uhuvvet etmek içindir.

Amma ittihad-ı Muhammedî (*aleyhissalâtü vesselâm*) ki umum müminlere şâmilidir. Cemiyet ve fırka değildir. Merkezi ve saff-ı evveli gaziler, şehidler, âlimler, mürşidler teşkil ediyor. Hiçbir mümin ve fedakâr asker –zâbit olsun, nefer olsun– hariç değil ki tâ intisaba lüzum kalsın. Lâkin bazı cemiyet-i hayriye, kendine “İttihad-ı Muhammedî” diyebilir. Buna karışmam.

Ben ki âdi bir talebeyim. Böyle büyük ulemânın vazifelerini gasbettim. Demek cinayet ettim!..

Dokuzuncu Cinayet

Mart'ın Otuz Birinci günündeki dehşetli hareketi, iki-üç dakika uzaktan temâşâ ettim. Müteaddit metâlibi işittim. Fakat yedi renk süratle çevrilirse

Âyan: Meclis, senato üyeleri.

Cemiyet-i hayriye: Hayır cemiyeti, hayır kurumu.

Maa'l-memnuniye: Memnuniyetle.

Mazhar-ı muhabbet ve uhuvvet

etmek: Sevgi ve kardeşliğe eriş-tirmek, nâil etmek.

Metâlib: İstekler, talepler.

Ref olmak: Ortadan kalkmak.

Saff-ı evvel: İlk saf.

Serasker: Başkomutan.

Udde: Sorumluluk.

Vâ esefâ: Vah vah, çok yazık!

Vükelâ: Bakanlar.

Zâbit: Subay, komutan.

yalnız beyaz görüldüğü gibi; o ayrı ayrı matlablardaki fesadâtı binden bire indiren ve avâmı anarşilikten kurtaran ve efrad elinde kalan umum siyaseti, mu'cize gibi muhafaza eden lafz-ı şeriat yalnız göründü.

Anladım; iş fena, itaat muhtel, nasihat tesirsizdir. Yoksa her vakit gibi yine o ateşin söndürülmesine teşebbüs edecektim. Fakat avâm çok, bizim hemşehriler gafil ve safdil, ben de bir şöhet-i kâzibe ile görünüyorum. Üç dakikadan sonra çekildim. Bakırköyü'ne gittim, tâ beni tanıyanlar karışmasınlar. Rast gelenlere de karışmamak tavsiye ettim.

Eğer zerre miktar dahlim olsa idi, –zaten elbisem beni ilân ediyor, istemediğim bir şöhet de beni herkese gösteriyordu– bu işte pek büyük görünecektim. Belki Ayastefanos'a kadar tek başıma olsun Hareket Ordusu'na mukabele ederek isbat-ı vücûd edecektim, merdâne ölecektim. O vakit dahlim bedihi olurdu. Tahkike lüzum kalmazdı.

İkinci günde bir ukde-i hayatımız olan itaat-i askeriyeden suâl ettim. Dediler ki:

– “Askerlerin zâbitleri, asker kıyafetine girmiş. İtaat çok bozulmamış.”

Tekrar suâl ettim:

– “Kaç zâbit vurulmuş?” Beni aldattılar, dediler:

– “Yalnız dört tane. Onlar da müstebit imişler. Hem şeriatın âdâb ve hududu icra olunacak.”

Bir de gazetelere baktım; onlar da o kıyâmı meşrû gibi tasvir ediyorlardı. Ben de bir cihette sevindim. Zira en mukaddes maksadım, şeriatın ahkâmını tamamen icra ve tatbiktir. Fakat itaat-i askeriyeyle hâle geldiğinden, nihâyet derecede me'yus ve müteessir oldum. Ve umum gazetelerle askere hitaben neşrettim ki:

Âdâb: Dinin genel usûlleri, prensipleri.

Avâm: Genel halk tabakası, sıradan kimseler.

Bedihi: Açık, âşikâr.

Dahli olmak: Müdahale etmek, karışma durumunda olmak.

Fesadât: Fesatlar, karışıklıklar.

Halel: Zarar, noksanlık.

Hareket Ordusu: İttihat ve Terakki'nin, 1909 yılında 31 Mart Hâdisesi'ni bastırmak için

Selanik'ten Mahmut Şevket Paşa komutasında İstanbul'a gönderdiği ordu.

Hudud: Hadler. İslâm hukukunun belirlediği cezalar.

İsbat-ı vücûd etmek: Var olduğunu göstermek, görünmek.

Kıyâm: Ayaklanma.

Lafz-ı şeriat: “Şeriat” lafzı, kelimesi.

Matlab: İstek, talep.

Me'yus: Ümitsiz.

Muhtel: Bozulmuş, karışıklığa uğramış.

Müstebit: Baskıcı, zorba.

Şöhet-i kâzibe: Gerçeği yansıtmayan, yalancı şöhet.

Tahkik: Araştırma, soruşturma.

Ukde-i hayat: Hayat çekirdeği, düğümü; hayatın esası.

"Ey askerler! Zâbitleriniz bir günah ile nefislerine zulmediyorlarsa, siz o itaatsizlikle otuz milyon Osmanlı ve üç yüz milyon nüfus-u İslâmiye'nin haklarına bir nevi zulmediyorsunuz. Zira umum İslâm ve Osmanlılar'ın haysiyet, saadet ve bayrak-ı tevhidi, bu zamanda bir cihette sizin itaatınız ile kâimdir. Hem de şeriat istiyorsunuz, fakat itaatsizlikle şeriata muhalefet ediyorsunuz!"

Ben onların hareketini ve şecaatlerini okşadım. Zira efkâr-ı umumiyenin yalancı tercümanı olan gazeteler, nazarımıza hareketlerini meşrû göstermişlerdi. Ben de takdirle beraber, nasihatimi bir derece tesir ettirdim. İsyanı bir derece bastırdım. Yoksa böyle âsân olmazdı.

Ben ki bilfiil tımarhaneyi ziyaret etmiş bir adamım, "Neme lâzım, böyle işleri akıllılar düşünsün." demediğimden cinayet ettim!..

Onuncu Cinayet

Harbiye Nezareti'ndeki askerler içine, cuma günü ulemâ ile beraber gitim. Gayet müessir nutuklarla sekiz tabur askeri itaate getirdim. Nasihatlerim tesirini sonradan gösterdi. İşte nutkun sureti:

"Ey asâkir-i muvahhidîn! Otuz milyon Osmanlı ve üç yüz milyon İslâm'ın namusu ve haysiyeti ve saadeti ve bayrak-ı tevhidi, bir cihette sizin itaatınıza vâbestedir. Sizin zâbitleriniz bir günah ile kendi nefisine zulmetse, siz bu itaatsizlikle üç yüz milyon İslâm'a zulmediyorsunuz. Zira bu itaatsizlikle uhuvvet-i İslâmiye'yi tehlikeye atıyorsunuz.

Biliniz ki! Asker ocağı cesîm ve muntazam bir fabrikaya benzer. Bir çark itaatsizlik etse, bütün fabrika herc ü merc olur. Asker neferâtı siyasete karışmaz. Yeniçeriler şahiddir. Siz şeriat dersiniz, hâlbuki şeriata muhalefet ediyorsunuz ve lekedar ediyorsunuz.

Şeriat ile, Kur'ân ile, hadis ile, hikmet ile, tecrübe ile sabittir ki: Sağlam, dindar, hakperest ulû'l-emre itaat farzdır.¹ Sizin ulû'l-emriniz,

¹ Bkz.: "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Resulüne ve sizden olan ulû'l-emre de itaat edin." (Nisa Sûresi, 4/59). Ayrıca bkz.: "Size idareci olarak tayin edilen insan siyahî bir köle dahi olsa Kitabullah'ı tatbik ettikçe ona itaat edin." (Buhârî, Ahkâm 4; İbn-i Mâce, Cihad 39).

Asâkir-i muvahhidîn: Cenâb-ı Hakk'ın birliğine inanan, birlik ve beraberliğin temsilcisi askerler.

Âsân: Kolay.

Bayrak-ı tevhid: Birlik ve beraberliğin simgesi olan tevhid bayrağı.

Cesîm: Büyük.

Harbiye Nezareti: Savunma Bakanlığı.

Herc ü merc: Allak bullak, kar-makansık.

Kâim: Var olan, ayakta duran.

Müessir: Tesirli, etkili.

Neferât: Neferler, askerler.

Nüfus-u İslâmiye:

Müslümanların nefisleri.

Şecaat: Yücelik, cesaret.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Vâbeste: Bağlı.

üstadınız; zâbitlerinizdir. Nasıl ki mâhir mühendis, hâzık tabip bir cihette günahkâr olsalar, tıp ve hendeselerine zarar vermez; kezâlik münevverü'l-efkâr ve fenn-i harbe âşına, mektepli, hamiyetli, mümin zâbitlerinizin bir cüz'î nâmeşrû hareketi için itaatinize hâlel vermekle Osmanlılar'a ve İslâmlar'a zulmetmeyiniz!¹

Zira itaatsizlik yalnız bir zulüm değil, milyonlarca nüfusun hakkına bir nevi tecavüz demektir. Bilirsiniz ki bu zamanda bayrak-ı tevhid-i ilâhî sizin yed-i şecaatinizdedir. O yed'in kuvveti de itaat ve intizamdır. Zira bin muntazam ve mutî asker, yüz bin başı bozuğa mukabildir. Ne hâcet, yüz sene zarfında otuz milyon nüfusun vücûda getirmediği böyle pek çok kan döküren inkılâbları siz itaatinizle kan dökmeden yaptınız.

Bunu da söylüyorum ki hamiyetli ve münevverü'l-fikir bir zâbiti zâyî etmek, mânevî kuvvetinizi zâyî etmektir. Zira şimdi hüküm-fermâ, şecaat-i imaniye ve aklıye ve fenniyedir. Bazen bir münevverü'l-fikir, yüze muka-bildir. Ecnebîler size bu şecaatle galebeye çalışıyorlar. Yalnız şecaat-i fitriye kâfi değil!..

Elhâsül: Fahr-i Âlem'in fermanını size tebliğ ediyorum ki; itaat farzdır, zâbitinize isyan etmeyiniz. Yaşasın askerler! Yaşasın meşrûta-yı meşrûa!..”

Demek ki ben, bu kadar âlim varken, böyle mühim vazifeleri deruhte ettiğimden cinayet ettim!..

On Birinci Cinayet

Ben vilâyât-ı şarkiyede aşiretlerin hâl-i perişanîyetini görüyordum. Anladım ki: Dünyevî bir saadetimiz, bir cihetle fûnûn-u cedide-i medeniye ile olacak. O fûnûnun da gayr-i müteaffin bir mecrâsı ulemâ.. ve bir menbaı da medreseler olmak lâzımdır. Tâ ulemâ-yı din, fûnûn ile ünsiyet peydâ etsin.

¹ Baştaki yönetici günahkâr olsa da fitne ve anarşiye sebebiyet vermemek için o yöneticiye itaat etmek gerektiğini ifade eden hadis-i şerifler için bkz.: Buhârî, *Fiten* 2; Müslim, *İmâret* 52, 65; Dârimî, *Rikak* 78.

Deruhte etmek: Üstüne almak, yüklenmek.

Fûnûn-u cedide-i medeniye: Yeni, modern bilimler.

Gayr-i müteaffin: Bozulmamış, çürüyüp kokmamış.

Hamiyet: Dinî ve millî değerlere bağlılık duygusu, onları koruma gayreti.

Hâzık: Mâhir, uzman.

Hendese: Mühendislik.

Hüküm-fermâ: Hüküm süren.

Kezâlik: Bunun gibi, yine öyle.

Mecrâ: Akış yolu, kanalı.

Menba: Kaynak.

Meşrûta-yı meşrûa: Meşrû, dinî sınırlar içindeki meşrûtiyet.

Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.

Münevverü'l-efkâr: Aydın fikirli, bilgili, kültürlü.

Nâmeşrû: Meşrû olmayan, dinen yasak olan.

Şecaat-i imaniye ve aklıye ve fenniyeye: İman, akıl ve bilim kaynaklı cesaret, kahramanlık.

Yed-i şecaat: Yiğitlik, cesaret eli.

Ünsiyet: Yakınlık, aşinalık.

Vilâyât-ı şarkiyeye: Doğu illeri.

Zira o vilâyâtta yarî-bedevî vatandaşların zimâm-ı ihtiyârı, ulemâ elindedir. Ve o sâik ile Dersaadet'e geldim, saadet tevehhümü ile!..

O vakitte –şimdi münkasım olmuş, şiddetlenmiş olan– istibdatlar, merhum Sultan-ı mahlû'a isnad edildiği hâlde; onun Zabtiye Nâzırı ile bana verdiği maaş ve ihsan-ı şâhânesini kabul etmedim, reddettim. Hata ettim. Fakat o hatam, medrese ilmi ile dünya malını isteyenlerin yanlışlarını göstermekle hayır oldu. Aklımı feda ettim, hürriyetimi terk etmedim. O şefkatli sultana boyun eğmedim. Şahsî menfaatimi terk ettim. Şimdiki sivrisinekler beni cebirle değil, muhabbetle kendilerine müttetik edebilirler.

Bir buçuk senedir burada, memleketimin neşr-i maârifî için çalışıyorum. İstanbul'un ekserisi bunu bilir.

Ben ki bir hamalın oğluyum. Bu kadar dünya bana müyesser iken, kendi nefsimi hamal oğulluğundan ve fakr-ı hâlden çıkarmadım. Ve dünya ile kökleşemediğim ve en sevdiğim mevki olan vilâyât-ı şarkıyenin yüksek dağlarını terk etmekle millet için tımarhaneye, tevkifhaneye ve meşrûtiyet zamanında işkenceli hapishaneye düşmeme sebebiyet veren öyle umûrlara teşebbüs etmekle büyük bir cinayet eyledim ki bu dehşetli mahkemeye girdim!..

Yarı Cinayet

Şöyle ki: Daire-i İslâm'ın merkezi ve râbitası olan nokta-yı hilâfeti elinden kaçırmamak fikriyle.. ve sâbık sultan merhum Abdülhamid Han Hazretleri,* sâbık içtimâî kusurâtını derk ile nedâmet ederek kabul-ü nasihate istidad kesbetmiş zannıyla.. ve “Aslah tarîk, musâlahadır.” mülâhazasıyla, şimdiki en çok ağrâz ve infîlâtâ mebde ve tohum olan bu vukua gelen şiddet suretini

Ağrâz: Gizli maksatlar, kötü niyetler.

Aslah: En iyi, en selametli.

Cebir: Baskı, zorbalık.

Derk: Anlama, idrak etme.

Dersaadet: “Saadet kapısı” manasında İstanbul'a verilen isim.

Fakr-ı hâl: Fakirlik hâli.

İçtimâî: Sosyal, toplumsal.

İhsan-ı şâhâne: Padişah tarafından verilen ihsan, bağış.

İnfîlât: Karşı hareketlenmeler, tepkiler.

İstidad: Yatkınlık, kabiliyet.

Kusurât: Kusurlar.

Mebde: Başlangıç noktası, kaynak.

Musâlahâ: Barışma, uzlaşma.

Mülâhaza: Düşünce.

Münkasım: Kısımlara ayrılmış, bölünmüş.

Müttetik: İttifak eden, anlaşılan.

Müyesser: Kolaylaştırılmış, nasip olmuş.

Nedâmet etmek: Pişman olmak.

Neşr-i maârif: İlim ve irfanın yaygınlaştırılması.

Peydâ etmek: Elde etmek, kazanmak.

Râbita: Bağlantı vâsıtası.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sâik: Sürükleyici sebep, faktör.

Sultan-ı mahlû: Tahtından indirilmiş Sultan, 2. Abdülhamid Han.

Tarîk: Yol, tarz.

Tevkifhane: Tutuklanan kimsele-
rin konulduğu yer.

Umûr: İşler.

Zabtiye Nâzırı: Emniyet Genel Müdürü.

Zimâm-ı ihtiyâr: İrade ve tercihlerinin yönetimi, idaresi.

daha ahsen surette düşündüğümünden, merhum sultan-ı sâbika, ceride lisanıyla söyledim ki:

“Münhasif Yıldız'ı dârülfünun et, tâ Süreyya kadar âlî olsun! Ve oraya seyyahlar, zebâniler yerine, ehl-i hakikat melâike-i rahmeti¹ yerleştir; tâ cennet gibi olsun! Ve Yıldız'daki milletin sana hediye ettiği servetini, milletin baş hastalığı olan cehaletini tedavi için büyük dinî dârülfünunlara sarf ile millete iade et ve milletin mürüvvet ve muhabbetine itimad et! Zira senin şâhâne idarene millet mütekeffildir. Bu ömürden sonra sırf âhireti düşünmek lâzım. Dünya seni terk etmeden evvel sen dünyayı terk et! Zekatü'l-ömrü, Ömer-i Sâni yolunda sarf eyle!

Şimdi muvâzene edelim: Yıldız, eğlence yeri olmalı veya dârülfünun olmalı? Ve içinde seyyahlar gezmeli veya ulemâ tedris etmeli? Ve gaspedilmiş olmalı veyahut hediye edilmiş olmalı? Hangisi daha iyidir? İnsaf sahipleri hükmetsin!”²

Ben ki bir gedâyım, bir büyük padişaha nasihat ettim, demek yarı cinayet ettim.

Cinayetin öteki yarısını söylemek zamanı gelmedi... (Hâşiye)

Yazık! Eyvahlar olsun! Saadetimiz olan meşrûtiyet-i meşrûaya ve bir menba-ı hayat-ı içtimaiyemiz ve İslâmiyet'e uygun olan maârif-i cedideye,

Hâşiye: O yarının zamanı; on beş sene sonra, yirmi sekiz senedir müellifin sebeb-i hapsi olan, “Sirâcü'n-Nur”un âhirindeki bahse bakınız. Tam o yarı cinayeti bileceksiniz.

1 Bkz.: “Melekler, ilim talebelerinden memnun olarak kanatlarını (üzerlerine) koyarlar. Semavât ve yerde olanlar ve hatta denizdeki balıklar âlim için istiğfar ederler.” (Ebû Davud, *İlim* 1; Tirmizî, *İlim* 19). “Bir cemaat bir araya gelerek Allah'ı zikrederse, mutlaka melekler etraflarını sarar, Allah'ın rahmeti onları bürür.” (Müslim, *Zikir* 39; Tirmizî, *Daavât* 7).

2 Bu bahis, Üstad Bediüzzaman tarafından “Dağ Meyvesi Acı da Olsa Devadır” başlığı altında Volkan Gazetesi'nde yayınlanan makalede yer almaktadır. Bkz.: Âsar-ı Bediyye, s. 486.

Ahsen: Daha güzel, daha iyi.

Âlî: Yüce, yüksek.

Ceride: Gazete.

Dârülfünun: Üniversite.

Gedâ: Fakir, yoksul.

Maârif-i cedide: Yeni, modern bilimler.

Menba-ı hayat-ı içtimaiye: Toplumsal hayatın kaynağı.

Meşrûtiyet-i meşrûa: Meşrû, dinî sınırlar içindeki meşrûtiyet (Padişahın yetkilerinin sınırlandırıldığı, seçilmiş gelen bir meclise dayalı idare, yönetim şekli).

Muvâzene etmek: Kıyaslamak, karşılaştırmak.

Münhasif: Sönük, parlaklığı gitmiş.

Mürüvvet: İnsanlık, iyilikseverlik, mertlik.

Mütekeffil: Kefil olan, üstlenen.

Ömer-i Sâni: İkinci Ömer. Hz. Ömer'in (r.a.) soyundan gelen, Emevîler'in 8. halifesi Ömer bin Abdülaziz. Hz. Ömer'in yolundan giderek zühd ve takva sahibi bir devlet reisi olmuş, devlet yönetiminde hak ve adaleti esas alarak “İkinci Ömer” olarak yad edilmiştir.

Sirâcü'n-Nur: “Nur kandili, lam-bası” anlamında Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

Süreyya: Ülker takım yıldızı.

Yıldız: 2. Abdülhamid Han'ın devlet yönetiminin merkezi olarak kullandığı saray.

Zebânî: Cehennemde görevli azap melekleri (zâbita kuvvetleri).

Zekatü'l-ömrü: Ömrün zekatı, bir kısım.

millet nihâyet derecede müştâk ve susamış olduğu hâlde, bu hâdisede ifrat-perver olanlar meşrûtiyete garazlar karıştırmakla ve fikren münevver olanlar da dinsizce harekât-ı lâubaliyâne ile milletin rağbetine karşı maatteessûf set çektiler. Bu seddi çekenler, ref etmelidirler. Vatan nâmına rica olunur.

Ey paşalar, zâbitler! Bu on bir buçuk cinayetin şahitleri binlerle adamdır. Belki, bazılarına İstanbul'un yarısı şahittir. Bu on bir buçuk cinayetin cezasına rıza ile beraber, on bir buçuk suâlîme de cevap isterim. İşte bu seyyiâtıma bel-del bir hasenem de var. Söyleyeceğim:

Herkesin şevkini kıran.. ve neşesini kaçıran.. ve ağrâzlar ve taraftarlıklar hissini uyandıran.. ve sebep-i tefrika olan ırkçılık, cemiyât-ı akvâmiye teşkiline sebebiyet veren.. ve ismi meşrûtiyet ve manası istibdat olan.. ve "ittihad ve terakki" ismini de lekedar eden buradaki şube-i müstebidâneye muhalefet ettim.

Herkesin bir fikri var... İşte sulh-u umumî, aff-ı umumî ve ref-i imtiyaz lâzım. Tâ ki biri, bir imtiyaz ile başkasına haşerât nazarıyla bakmakla nifak çıkmasın.

Fahir olmasın, derim: Biz ki hakikî müslümanız. Aldanırız, fakat aldatmayız. Bir hayat için yalana tenezzül etmeyiz. Zira biliyoruz ki:

إِنَّمَا الْحِيلَةُ فِي تَرْكِ الْحِيلِ¹

Fakat meşrû, hakikî meşrûtiyetin müsemmasına ahd ü peyman ettiğimden, istibdat ne şekilde olursa olsun, meşrûtiyet libası giysin ve ismini taksın; rast gelsem sille vuracağım.

Fikrimce meşrûtiyetin düşmanı; meşrûtiyeti gaddar, çirkin ve hilâf-ı şariat göstermekle meşveretin de düşmanlarını çok edenlerdir. "Tebeddül-ü esmâ ile hakâik tebeddül etmez."

¹ En menfaatli ve en iyi hile, hilesizliktir.

Ahd ü peyman etmek: Yemin etmek, söz vermek.

Cemiyât-ı akvâmiye: Milliyetçilik unsuruna dayalı cemiyetler.

Fahir: Övünme.

Harekât-ı lâubaliyâne: Lâubali, umursamaz, saygısız davranışlar.

Hasene: İyilik.

Hilâf-ı şariat: İslam'ın hüküm ve kurallarına aykırı, muhalif.

Ifrat-perver: Aşırıya kaçmaya, ölçüyü kaçırmaya düşkün olan.

İstibdat: Baskıcı yönetim.

İttihad ve terakki: Birlik, beraberlik ve yükselme, ilerleme. (İttihad ve Terakki Partisi)

Libas: Elbise.

Maatteessûf: Maalesef, ne yazık ki.

Münevver: Aydın, bilgili.

Müsemma: Bir isimle nitelendirilen varlık. Meselâ: Meşrûtiyet sadece bir "isim", meşrûtiyetin kendisi de "müsemma" dır.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Ref etmek: Ortadan kaldırmak.

Ref-i imtiyaz: Belli bir kesime tanınan fazla hak ve imkanların, ayrıcalıkların kaldırılması.

Sebeb-i tefrika: Bölünme, ayrılma sebebi.

Seyyiât: Kötülükler.

Sulh-u umumî: Genel barış.

Şube-i müstebidâne: Baskıcı bir yönetimi esas alan şube.

En büyük hata; insan, kendini hatasız zannetmek olduğundan, hatamı itiraf ederim ki: Nâsın nasihatini kabul etmeden, nâsa nasihati kabul ettirmek istedim. Nefsimi irşad etmeden başkasının irşadına çalıştığım, emr-i bi'l-mârufu tesirsiz etmekle tenzil ettim.

Hem de tecrübe ile sabittir ki; ceza bir kusurun neticesidir. Fakat bazen o kusur, işlenmemiş başka kusurun suretinde kendini gösterir. O adam masum iken cezaya müstehak olur. Allah musibet verir, hapse atar; adalet eder. Fakat hâkim ona ceza verir; zulmeder.

Ey ulü'l-emr! Bir haysiyetim vardı; onunla İslâmiyet milliyetine hizmet edecektim, kırdınız. Kendi kendine olmuş, istemediğim bir şöret-i kâzibem vardı, onunla avâma nasihatimi tesir ettiriyordum, maa'l-memnuniye mahvettiniz. Şimdi usandığım bir hayat-ı zaîfem var, kahrolayım eğer idama esirgersem! Mert olmayayım, eğer ölmeye gülmekle gitmezsem! Sureten mahkûmiyetim, vicdanen mahkûmiyetinizi intac edecektir. Bu hâl bana zarar değil, belki şandır!

Fakat millete zarar ettiniz. Zira nasihatimdeki tesiri kırdınız.

Sâniyen; kendinize zarardır. Zira hasmınızın elinde bir hüccet-i kâtia olurum. Beni mihenk taşına vurdunuz. Acaba fırka-yı hâlisa dediğiniz adamlar böyle mihenge vurulsalar, kaç tanesi sağlam çıkacaktır?

Eğer meşrûtiyet, bir fırkanın istibdadından ibaret ise ve hilâf-ı şeriat hareket ise: ^(Hâşiye) فَلْيَشْهَدْ الْقَلَانَ أَبِي مُرْتَجِعْ Zira yalanlarla ittihat, yalandır. Ve ifsadât üzerine müesses olan ism-i meşrûtiyet, fâsiddir. Müsemmâ-yı meşrûtiyet; hak, sıdk, muhabbet ve imtiyazsızlık üzerine bekâ bulacaktır.

.....

Hâşiye: Yani; bütün dünya, cin ve ins şahit olsun ki ben mürteciyim.

Avâm: Genel halk tabakası, sıradan kimseler.

Emr-i bi'l-mâruf: Dinin ve aklın güzel gördüğü şeyleri emretme.

Esirgemek: Vermekten kaçınmak, acımak.

Fâsid: Bozuk, yanlış.

Fırka-yı hâlisa: Samimi, dürüst parti, grup.

Hakâik: Hakikatler.

Hayat-ı zaîfe: Zayıf, dayanıksız hayat.

Hüccet-i kâtia: Kesin delil.

İfsadât: Bozgunculuklar, fesat çikarmalar.

İntac etmek: Netice vermek, ortaya çıkarmak.

Maa'l-memnuniye: Memnuniyetle.

Meşveret: İstişare, şûrâ.

Mihenk taşı: Ölçek, ayar taşı, tartı.

Müesses: Kurulu.

Mürteci: Gerici.

Nâs: İnsanlar.

Sâniyen: İkinci olarak.

Şöhret-i kâzibe: Gerçeği yansıtmayan, yalancı şöret.

Tebeddül-ü esmâ: İsimlerin değişmesi.

Tenzil etmek: İndirmek, düşürmek.

Ülül'-emr: Yönetici, işin başında olan.

"31 Mart Hâdisesi" denilen o sâika ve müthiş fırtına, esbâb-ı adîde tah-tında öyle bir istidad-ı tabîiyyî müheyyâ etmişti ki; neticesi herc ü merc oldu-ğu hâlde, -min-indillah- ehl-i kıyâmın lisanına, daima mu'cizesini gösteren ism-i şeriat geldi. O fırtınayı gayet hafif geçirdiğinden, Nisan'ın nısfından son-raki gazeteleri indillah mahkûm ediyor. Zira o hâdiseye sebebiyet veren yedi mesele ve onunla beraber yedi hâl nazar-ı mütâlaaya alınsa, hakikat tezahür eder. Onlar da bunlardır:

1- Yüzde doksanı İttihad ve Terakki'nin aleyhinde, hem onların tahakkü-mü ve istibdadı aleyhinde bir hareket idi.

2- Fırkaların meydan-ı münakaşâtı olan vükelâyı tebdil idi.

3- Sultan-ı mazlumu sukût-u musammemden kurtarmaktı.

4- Hissiyât-ı askeriyenin ve âdâb-ı dindârânelerinin muhalif telkinâtının önüne set olmaktı.

5- Pek çok büyütülen Hasan Fehmi Bey'in* katilini meydana çıkarmaktı.

6- Kadro haricine çıkanları ve alay zâbitlerini mağdur etmemekti.

7- Hürriyeti, sefâhete şümûlünü men ve âdâb-ı şeriatla tahdit.. ve avâmın siyaset-i şer'î bildikleri yalnız kısas ve kat-ı yed haddini icra idi.

Fakat zemin bataklık.. ve dam (tuzak) ve plân serilmişti. Mukaddes olan itaat-i askeriye feda edildi.

Üssül-esas esbap; fırkaların taraftarâne ve garazkârâne münakaşâtı.. ve ga-zetelerin belâgat yerine mübâlağât ve yalan ve ifrat-perverâne keşmekeşleri idi.

Belâgat: Edebiyat. Güzel, kusur-suz ve yerinde ifade etme.

Ehl-i kıyâm: Ayaklananlar, isyan-cılar.

Esbâb-ı adîde: Çeşitli, birçok se-bepler.

Esbap: Sebepler.

Fırka: Siyasi parti.

Garazkârâne: Kötü maksatlı, ga-razlı bir tarzda.

Had: Ceza.

İfrat-perverâne: Aşırıya kaçma-ya, ölçüyü kaçırmaya istekli.

İstidad-ı tabîi: Doğal, tabîi yat-kınlık, yetenek.

Kat-ı yed: El kesme.

Keşmekeş: Çekişme, kavgâ.

Meydan-ı münakaşât: Tartış-maların, anlaşmazlıkların alanı.

Min-indillah: Allah katından.

Mübâlağât: Mübâlağalar, abart-malar.

Müheyyâ etmek: Hazır etmek, hazırlamak.

Nazar-ı mütâlaa: Dikkatli bir şe-kilde inceleme.

Nısf: Yarı.

Sâika: Yıldırım.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, beynsizlik, cahillik.

Siyaset-i şer'î: İslâmiyet'in ka-bul edip gerekli gördüğü yönetim esasları, kuralları.

Sukût-u musammem: Karar-laştırılmış, kesin düşme, tahttan indirilme.

Sultan-ı mazlum: Zulme uğra-mış sultan. (2. Abdülhamid Han)

Şümûl: Kapsama.

Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

Tahdit: Sınırlandırma.

Taht: Alt.

Taraftarâne: Taraf tutar bir tarz-da.

Tebdil: Değiştirme.

Üssül-esas: Ana esas, temel.

Vükelâ: Bakanlar.

Bu metâlib-i seb'ada; nasıl ki yedi renk çevrilse yalnız beyaz görünür, bunda da yalnız ziya-yı şeriat-ı beyzâ tecellî etti, fesadın önüne set çekti.

.....

Bütün kuvvetimle derim ki: Terakkimiz, ancak milliyetimiz olan İslâmiyet'in terakkisiyle ve hakâik-i şeriatın tecellîsiyledir. Yoksa "Yürüyüşünü terk etti, başkasının da yürüyüşünü öğrenmedi." diye olan darb-ı mesele mäsadak olacağız.

Evet, hem şan u şeref-i millet-i İslâmiye, hem sevab-ı âhîret.. hem hamiyet-i milliye, hem hamiyet-i İslâmiye.. hem hubb-u vatan, hem hubb-u din ile mütehasşis olmalıyız...

Ey paşalar, zâbitler! Cinayetlerime ceza ve şimdi suâllerime de cevap isterim.

İslâmiyet ise insaniyet-i kübrâ.. ve şeriat ise medeniyet-i fuzlâ (en faziletli medeniyet) olduğundan; Âlem-i İslâmiyet, medine-i fâzıla-yı Eflâtuniye olmaya sezâdır.

Birinci Suâl: ^(Hâşiye) Gazetelerin aldatmalarıyla meşrû bilerek, buradaki görenek ve âdâta binâen cereyan-ı umumîye kapılan safdillerin cezası nedir?

İkinci Suâl: Bir insan, yılan suretine girse.. yahut bir veli, haydut kıyafetine girse.. veyahut meşrûtiyet, istibdat şekline girse ona taarruz edenlerin cezası nedir? Belki hakikaten onlar yilandırılar, haydutturlar ve istibdatturlar.

Üçüncü Suâl: Acaba müstebit yalnız bir şahıs mı olur? Müteaddit şahıslar müstebit olmaz mı? *Bence, kuvvet kanunda olmalı, yoksa istibdat münkasım olmuş olur. Ve komitecilikle tam şiddetlenir.*

Dördüncü Suâl: Bir mâsumu idam etmek mi yoksa on cânıyı affetmek mi daha zarardır?

Hâşiye: Bu suâller, kırk-elli mâsum mahpusun tahliyesine sebep oldu.

Âdât: Âdetler.

Darb-ı mesel: Atasözü, deyim.

Hamiyet-i İslâmiye: Dinî değerlere sahip çıkma, İslâm gayreti.

Hamiyet-i milliye: Millî değerlere bağlılık, onları koruma gayreti.

Hubb-u vatan: Vatan sevgisi.

İnsaniyet-i kübrâ: En büyük insanlık. Evrensel insanî değerleri bünyesinde toplayan İslâmiyet.

Mäsadak: İfade edilen hükmü tasdik eden, doğruluğunu isbat eden.

Medine-i fâzıla-yı Eflâtuniye: Eflâtun'un hayalindeki faziletli toplum, fazilet medeniyeti.

Metâlib-i seb'a: Yedi istek, talep.

Münkasım: Kısımlara ayrılmış, bölünmüş.

Müstebit: Baskıcı, zorba.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Mütehasşis olmak: Etkilenmek, hislenmek.

Safdil: Temiz kalbli, hile oyun nedir bilmediğinden çabuk aldanan.

Sezâ: Layık, münasip.

Ziya-yı şeriat-ı beyzâ: Pırıl pırıl, bembeyaz İslâm şeriatının ışığı.

Beşinci Suâl: Maddî tazyikler, ehl-i meslek ve fikre galebe etmediği gibi daha ziyade nifak ve tefrika vermez mi?

Altıncı Suâl: Bir mâden-i hayat-ı içtimaiyemiz olan ittihad-ı millet, ref-i imtiyazdan başka ne ile olur?

Yedinci Suâl: Müsâvâtı ihlâl ve yalnız bazılara tahsis ve haklarında kanunu tamamıyla tatbik etmek zâhiren adalet iken, bir cihette acaba müsâvât-sızlıkla zulüm ve garaz olmaz mı? Hem de tebrie ve tahliye ile mâsumiyetleri tebeyyün eden ekser-i mahbusinin, belki yüzde sekseni mâsum iken; acaba ekseriyet nokta-yı nazarında bu hâl hüküm-fermâ olsa, garaz ve fikr-i intikam olmaz mı? Divan-ı Harb'e diyeceğim yok, ihbar edenler düşünsünler!

Sekizinci Suâl: Bir fırka kendisine bir imtiyaz taksa, herkesin en hassas nokta-yı asabiyesine daima dokundura dokundura, zorla herkesi meşrûtiyete muhalif gibi gösterse ve herkes de onların kendilerine taktığı ism-i meşrûtiyet altında olan muannid istibdada ilişmiş ise acaba kabahat kimdedir?

Dokuzuncu Suâl: Acaba bahçıvan bir bahçenin kapısını açsa, herkese ibâha etse, sonra da zâyiat vuku bulsa kabahat kimdedir?

Onuncu Suâl: Fikir ve söz hürriyeti verilse, sonra da muâheze olunsu; acaba biçâre milleti ateşe atmak için bir plân olmaz mı? Böyle olmasa idi, başka bahaneyle mevki-i tatbiki konulacağı hayale gelmez mi idi?

On Birinci Suâl: Herkes meşrûtiyete yemin ediyor. Hâlbuki ya müsemma-yı meşrûtiyete kendi muhalif veya muhalefet edenlere karşı sükût etse, acaba keffâret-i yemin vermek lâzım gelmez mi? Ve millet yalancı olmaz mı? Ve mâsum olan efkâr-ı umumiye; yalancı, bunak ve gayr-i mümeyyiz addolunmaz mı?

Addolunmak: Kabul edilmek, sayılmak.

Efkâr-ı umumiye: Halkın görüş ve düşünceleri, kamuoyu.

Ekser-i mahbusin: Mahbusların birçoğu.

Gayr-i mümeyyiz: İyi kötü, kân zaran ayırt edemeyen kimse.

İbâha etmek: Faydalanmak üzere izin vermek, serbest bırakmak.

İttihad-ı millet: Milletin birlik ve beraberliği.

Keffâret-i yemin: Yaptığı yemini bozan kimseye lâzım olan

keffâret.

Mâden-i hayat-ı içtimaiye: Toplumsal hayatın kaynağı.

Mevki-i tatbiki koymak: Uygulamaya koymak.

Muâheze olunmak: Hesaba çekilmek, sorgulanmak.

Muannid: İnatçı.

Müsâvât: Eşitlik.

Müsemma-yı meşrûtiyet: "Meşrûtiyet" in sadece ismi değil bizzat kendisi. Meşrûtiyet'in icap ettirdiği mana.

Nifak: Münafıklık, ikiyüzlülük.

Nokta-yı asabiye: İnsanı tahrik edip sinirlendirebilen alınganlık noktası.

Ref-i imtiyaz: Belli bir kesime tanınan fazla hak ve imkanların, ayrıcalıkların kaldırılması.

Tahsis: Has kılma, mahsus kılma, ayırma.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, baskı.

Tebeyyün etmek: Belli olmak, açığa çıkmak.

Tebrie: Temize çıkma, beraat etme.

Tefrika: Ayrılık, bölünme.

Elhâsıl: Şedit bir istibdat ve tahakküm, cehalet cihetiyle şimdi hükümfermâdır. Güya istibdat ve hafiyelik tenâsüh etmiş. Ve maksat da Sultan Abdülhamid'den istirdad-ı hürriyet değılmiş. Belki hafif ve az istibdadı, şidetli ve kesretli yapmış!

Yarım Suâl: Nazik ve zayıf bir vücut ki sivrisineklerin ve arıların ısırmasına tahammül edemediğı için gayet telâş ve zahmetle onları def e çalışırken biri çıksa, dese ki: "Maksadı sivrisinekleri, arıları def etmek değıl.. belki büyük arsları ikaz edip kendine musallat etmek ister." Acaba böyle demekle, hangi ahmağı kandıracaktır?

Suâlin diğ er yanısı çıkmaya izin yoktur!

Ey paşalar, zâbitler! Bütün kuvvetimle derim ki:

Gazetelerde neşrettiğim umum makalâtımdaki umum hakâikte nihâyet derecede musırırm. Şayet zaman-ı mâzi cânibinden, Asr-ı Saadet mahkemesinden adaletnâme-i şeriatla dâvet olunsam; neşrettiğim hakâiki aynen ibraz edeceğim. Olsa olsa o zamanın ilcaâtının modasına göre bir libas giydireceğim.

Şayet müstakbel tarafından üç yüz sene sonraki tenkidât-ı ukalâ mahkemesinden tarih celbnâmesiyle celbolunsam; yine bu hakikatleri, tevessü ve inbisat ile çatlayan bazı yerlerini yamalamakla beraber taze olarak orada da göstereceğim.

Demek, "Hakikat tahavvül etmez; hakikat haktır. **الْحَقُّ يَغْلُو وَلَا يَغْلَى عَلَيْهِ**"

Millet uyanmış, mugâlata ve cerbeze ile iğfal olursa da devam etmeyecektir. Hakikat telâkki olunan hayalin ömrü kısadır. Feveran eden efkâr-ı umumiye ile o aldatmalar ve mugâlata dağılacaktır ve hakikat meydana çıkacaktır inşallah!..

¹ "Hak yücedir ve ona üstün gelinmez." Bkz.: Buhârî, Cenâiz 79; Taberânî, el-Mu'cemül'eusat 6/128.

Adaletnâme-i şeriat: Dinî hüküm ve kurların adalet çağrısı, adaletle davet fermanı.

Cânib: Yön, taraf.

Celbnâme: Mahkeme çağrısı, mahkemeye davet yazısı.

Cerbeze: Sözü iyi kullanıp gerekleri çarpıtma gücü. Diyalektik üslup.

Feveran etmek: Coşmak, taşmak.

Hafiyelik: Ajanlık, casusluk.

İbrâz etmek: Göstermek, ortaya koymak.

İğfal olunmak: Aldatılmak, kandırılmak.

İlcaât: Zorlamalar, mecburiyetler. **İstirdad-ı hürriyet:** Hürriyeti geri alma, geri getirme.

Kesretli: Çokça, çok sayıda.

Makalât: Makaleler.

Mugâlata: Yanıltıcı, aldatıcı ifade, diyalektik.

Musır: Israrlı.

Müstakbel: Gelecek zaman.

Tahavvül etmek: Değışmek, dönüştürmek.

Tenâsüh etmek: Şekil değıştirip yeniden ortaya çıkmak.

Tenkidât-ı ukalâ: Akıllı kimsele rin tenkit ve eleştirileri.

Tevessü / inbisat: Genişleme, yayılma.

Zaman-ı mâzi: Geçmiş zaman.

Sizin işkenceli hapishanenin hâli: Zaman müthiş, mekân muvahhiş, mahbusın mütevahhiş, gazeteler mürçif, efkâr müşevveş, kalbler hazin, vicdanlar müteessir ve me'yus; bidâyet-i hâlde memurlar şemâtetli, nöbetçiler müz'ic olmakla beraber, vicdanım beni tâzib etmediği için o hâl bana eğlen-ce gibi idi. Musibetlerin tenevvüü, mûsikinin nağmelerinin tenevvüü gibi ba-na geliyordu.

Hem de geçen sene tımarhanede tahsil ettiğim dersi, şimdi bu mektep-te itmam ettim. Musibet zamanının uzunluğundan, uzun dersler gördüm. Dünyanın ruhânî lezzeti olan hüzn-ü mâsumâne ve mazlumâneden, “zayıfa şefkat ve gadre şiddet-i nefret” dersini aldım.

Ümidim kavîdir ki; çok mâsumların kalblerinden hararet-i hüznle tebahhur eden “Ây! Vây!” ve “Âh!”lar, rahmetli bir bulut teşkil edecektir. Ve Âlem-i İslâm'daki yeni yeni İslâm devletlerinin teşekkülleriyle o rahmetli bulut teşekküle başlamıştır.

Eğer medeniyet böyle haysiyet kırıcı tecavüzlere.. ve nifak verici iftirala-ra.. ve insafsızcasına intikam fikirlerine.. ve şeytancasına mugâlatalara.. ve di-yanette lâubâlicesine hareketlere müsait bir zemin ise; herkes şahit olsun ki; o “saadet-saray-ı medeniyet” tesmiye olunan böyle mahall-i ağrâza bedel, vilâyât-ı şarkiyenin hürriyet-i mutlakanın meydanı olan yüksek dağlarındaki bedeviyet ve vahşet çadırlarını tercih ediyorum. Zira bu mimsiz medeniyet-te görmediğim hürriyet-i fikir ve serbestî-i kelâm ve hüsn-ü niyet ve selâmet-i kalb, Şarkî Anadolu'nun dağlarında tam manasıyla hüküm-fermâdır.

Bildiğime göre edipler, edepli olurlar. Edepsiz bazı gazeteleri nâşir-i ağ-râz görüyorum. Eğer edep böyle ise ve efkâr-ı umumî böyle karmakarışık olsa; şahit olunuz ki böyle edebiyattan vazgeçtim. Bunda da dâhil değilim.

Bedeviyet: Medeniyetten uzak olma, göçebelik.

Bidâyet-i hâl: Başlangıçta, işin başında.

Efkâr: Fikirler, düşünceler.

Gadr: Zulüm, haksızlık.

Hazin: Hüzünlü, kederli.

İtmam etmek: Tamamlamak.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Mahall-i ağrâz: Gizli maksatların, kötü niyetlerin yeri, ortamı.

Mahbusın: Mahpuslar.

Me'yus: Ümitsiz.

Mimsiz medeniyet: Değersiz medeniyet. “Medeniyet” kelimesinin başındaki “m” ve “e” harfi (Osmanlıca’da mim harfi) olmazsa “değersizlik, alçaklık” anlamında “deniyet” kalır.

Muvahhiş: Korkunç, ürkütücü.

Mürçif: Asılsız haberler yayan, fitneci.

Müşevveş: Karmakarışık, dağınık.

Müteessir: Üzgün, rahatsız.

Mütevahhiş: Korkan, ürken.

Müz'ic: Rahatsız eden, sıkıntı ve-
ren.

Nâşir-i ağrâz: Gizli maksatların, kötü niyetlerin yayıcısı.

Şemâtet: Başkasının başına gelen felâkete sevinme, alaycı tavır.

Tâzib etmek: Acı çekirtmek, azab etmek.

Tebahhur etmek: Buharlaşmak.

Tenevvü: Türlü türlü olma, çeşitlilik.

Tesmiye olunmak: İsimlendirilmek, adlandırılmak.

Vahşet: İlkellik, yalnızlık.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Vatanımın yüksek dağlarında, yani Bâşit başındaki ecrâm ve elvâh-ı âlemi, gazetelere bedel mütâlaa edeceğim.

Muarrâdır fezâ-yı feyzimiz şeyn-i temennâdan,
Bize dâd-ı ezeldir, zîrden bâlâdan istiğnâ.
Çekildik neşve-i ümitten, tûl-ü emellerden,
Öyle mecnunuz ki ettik vuslat-ı leylâdan istiğnâ!..¹

Tenbih

Medeniyetten istifam, sizi düşündürecek. Evet böyle istibdat ve sefâhete ve zilletle memzuç medeniyete, bedeviyeti tercih ediyorum. Bu medeniyet, eşhası fakir ve sefih ve ahlâksız eder. Fakat hakikî medeniyet, nev-i insanın terakki ve tekemmülüne ve mahiyet-i nev'iyesinin kuvveden fiile çıkmasına hizmet ettiğinden, bu nokta-yı nazardan medeniyeti istemek, insaniyeti istemektir.

Hem de mana-yı meşrûtiyete ibtilâ ve muhabbetimin sebebi şudur ki:

Asya'nın ve Âlem-i İslâm'ın istikbalde terakkisinin birinci kapısı, meşrûtiyet-i meşrûa ve şeriat dairesindeki hürriyettir. Ve tâlih ve taht ve baht-ı İslâm'ın anahtarı da meşrûtiyetteki şûrâdır. Zira şimdide kadar üç yüz yetmiş milyon İslâm, ecânibin istibdâd-ı mânevîsi altında eziliyordu. Şimdi hâkimiyet-i İslâmiye âlemde, bâhusus bundan sonra Asya'da hükümfermâ olduğu hâlde her bir ferd-i müslüman, hâkimiyetin bir cüz-ü hakikisine

¹ Abdullah Cevdet, Kahriyyât, s. 76.

Baht-ı İslâm: Müslümanlığın tâlihi, kaderi.

Bâhusus: Özellikle.

Bâlâ: Yüksek, yüce.

Dâd-ı ezel: Ezelde ihsan edilmiş Allah vergisi.

Ecânib: Yabancılar, gayr-i müslimler.

Ecrâm: Gök cisimleri; gezegenler, yıldızlar.

Elvâh-ı âlem: Kâinatın levhaları, manzaraları.

Eşhas: Şahıslar, fertler.

Fezâ-yı feyz: Feyiz aldığımız fezâ, gökyüzü.

İbtîlâ: Bağlanma, düşkünlük.

İstibdâd-ı mânevî: Mânevî baskı, hâkimiyet.

İstiğnâ: Kimseden bir şey isteme-me, tenezzül etmeme, tok gözlülük.

Kuvveden fiile çıkmak: Pasif hal-den aktif hale geçerek ortaya çıkmak.

Mahiyet-i nev'ie: Türünün nite-liği (insaniyet hakikati).

Mana-yı meşrûtiyet: Meşrûtiyetin (padişahın yetkilerinin sınırlandı-ğı, seçime gelen bir meclise da-yalı idare, yönetim şekli) icap et-tirdiği mana.

Memzuç: Karışmış, mezc olmuş.

Meşrûtiyet-i meşrûa: Meşrû, dinî sınırlar içindeki meşrûtiyet.

Muarrâ: Arınmış, pak ve temiz.

Mütâlaa etmek: İncelemek, tet-kik etmek.

Sefih: Haram helal demeden zevk peşinde olan, beyinsiz.

Şeyn-i temennâ: Başkasının önünde eğilme, ondan bir şeyler dilenme ayıbı, lekesi.

Şûrâ: Fikir alışverişi, istişare me-kanizması.

Taht: Hâkimiyet, hükümrânlık.

Tekemmül: Kemâle erme, mü-kemmelleşme.

Tûl-ü emel: Bitmez, tükenmez, sonu gelmeyen arzu ve istekler.

Zir: Alt, aşağı.

mâlik olur. Ve hürriyet, üç yüz yetmiş milyon İslâm'ı esaretten halâs etmeye bir çâre-i yegânedir. Farz-ı muhâl olarak burada yirmi milyon nüfus, tesis-i hürriyette çok zarar-dîde olsalar da feda olsunlar. Yirmiye verir, üç yüzü alırız.

Yazık! Eyvahlar olsun! Bizdeki unsurlar, ırklar; hava gibi muhtelittir. Su gibi memzuç olmamışlar. İnşallah elektrik-i hakâik-i İslâmiyet'le imtizaç ederek, ziya-yı maârif-i İslâmiye hararetiyle kuvvet tevliid ederek, bir mizac-ı mutedile-i adalet vücûda gelecektir.

Yaşasın meşrûtiyet-i meşrûa!.. Sağ olsun hakikat-i şeriat terbiyesinden tam ders alan neyyir-i hürriyet!

İstibdadın Garibüzzaman'ı
Meşrûtiyetin Bediüzzaman'ı
Şimdikinin de Bid'atüzzaman'ı
Said Nursî

* * *

Bundan sonra İstanbul'da fazla kalmaz, Van'a gitmek üzere İstanbul'dan ayrılır. Batum yoluyla Van'a giderken Tiflis'e uğrar. Tiflis'te, Şeyh Safvan Tepesine çıkar. Dikkatle etrafı temâşâ ederken yanına bir Rus polisi gelir ve sorar:

– “Niye böyle dikkat ediyorsun?”

Bediüzzaman der:

– “Medresemin plânını yapıyorum.”

O der:

– “Nerelisin?”

Bediüzzaman:

– “Bitlisliyim.”

Rus polisi:

– “Bu Tiflis'tir!”

Bid'atüzzaman: Zamanın dışın-da, zamana aykırı olarak ortaya çıkmış kimse.

Elektrik-i hakâik-i İslâmiyet: İslâmiyet hakikatlerinin elektriği.

Halâs etmek: Kurtarmak.

İmtizaç etmek: Birleşmek, uyuşmak.

Mizac-ı mutedile-i adalet: Dengeli ve ölçülü adalet yapısı, karakteri.

Muhtelit: Farklı nitelikteki unsurlardan meydana gelen, karma.

Neyyir-i hürriyet: Nurlu, parıltılı hürriyet.

Tevliid etmek: Doğmak, meydana gelmek.

Zarar-dîde: Zarar gören, zarara uğrayan.

Ziya-yı maârif-i İslâmiye: İslâmî ilim ve irfan ışığı.

Bediüzzaman:

– “Bitlis, Tiflis birbirinin kardeşidir.”

Rus polisi:

– “Ne demek?”

Bediüzzaman:

– “Asya'da Âlem-i İslâm'da üç nur birbiri arkasında inkişafa başlıyor. Sizde birbiri üstünde üç zulmet inkişâ'a başlayacaktır. Şu perde-i müstebidâne yırtılacak, takallüs edecek, ben de gelip burada medrese mi yapacağım.”

Rus polisi:

– “Heyhat!.. Şaşarım senin ümidine?”

Bediüzzaman:

– “Ben de şaşarım senin aklına! Bu kışın devamına ihtimal verebilir misin? Her kışın bir baharı, her gecenin bir nehârı vardır.”

Rus polisi:

– “İslâm, parça parça olmuş?”

Bediüzzaman:

– “Tahsile gitmişler. İşte Hindistan, İslâm'ın müstaid bir veledidir; İngiliz mekteb-i idadisinde çalışıyor. Mısır, İslâm'ın zeki bir mahdumudur; İngiliz mekteb-i mülkiyesinden ders alıyor. Kafkas ve Türkistan, İslâm'ın iki bahadır oğullarıdır; Rus mekteb-i harbiyesinde tâlim ediyorlar. İlâ âhir...

Yahu şu asilzâde evlât, şehâdetnâmelerini aldıktan sonra, her biri bir kıta başına geçecek, muhteşem âdil pederleri olan İslâmiyet'in bayrağını âfâk-ı kemâlâtta temevvüc ettirmekle, kader-i ezelinin nazarında feleğin inadına, nev-i beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilân edecektir.”

* * *

Âfâk-ı kemâlât: Bütün mükemmellik ufukları.

Asilzâde: Asil bir aileden gelen, soylu.

Evlât: Oğullar.

Hikmet-i ezeliye: Cenâb-ı Hakk'ın ezelden takdir buyurduğu hikmeti.

Inkişâ: Yırtılma, parçalanıp dağılma.

Inkişaf: Belirleme, ortaya çıkma.

Kader-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın ezelden ebede her şey için belirlediği takdiri.

Mahdum: Erkek evlat, oğul.

Mekteb-i idadi: Ortaöğretim, lise.

Mekteb-i mülkiye: Siyasal Bilgiler Fakültesi.

Müstaid: Kabiliyetli, istidatlı.

Nehâr: Gündüz.

Nev-i beşer: İnsanlık, insan türü.

Perde-i müstebidâne: Baskıcı, zorba yönetim perdesi.

Şehâdetnâme: Diploma.

Takallüs etmek: Büzüşmek, daralmak.

Temevvüc ettirmek: Dağılma, daim.

Van'a muvâsalat ettikten sonra, aşâiri (aşiretleri) dolaşarak içtimâî, medenî, ilmî derslerle onları irşada çalışmıştır. Bu hususta, suâl-cevap hâlinde, “Münâzarât” isimli bir kitap neşretmiştir.

Bediüzzaman'ın bir taraftan ehl-i siyasetle, diğer taraftan halk tabakası ve aşiretlerle muhâveresi, şüphesiz ki gayet merak-âverdir. Bütün bunlarda, bu zâtın yegâne azim ve gayesinin İslâmiyet nurunun ve Kur'ân hakikatlerinin dünyaya yayılması olduğu ve kendisinin de bir dellâl-ı Kur'ân vazifesini bütün hayatında ifâ ettiği görülmektedir.

Bediüzzaman'ın Şark'taki Aşâirle Muhâvere ve Münâzaralarından Birkaç Mîsal

Suâl: Dine zarar olmasın, ne olursa olsun?

Cevap: İslâmiyet güneş gibidir, üflemeyle sönmez. Gündüz gibidir, göz yummakla gece olmaz. Gözünü kapayan, yalnız kendine gece yapar.

Hem de mağlup biçâre bir reise.. yahut müdâhin memurlara.. ve yahut mantıksız bir kısım zâbitlere itimat edilirse ve dinin himayesi onlara bırakılırsa mı daha iyidir; yoksa efkâr-ı âmme-i milletin arkasındaki hissiyât-ı İslâmiye'nin mâdeni olan –herkesin kalbindeki şefkat-i imaniye olan– envâr-ı ilâhînin lemeâtının içtimâlarından ve hamiyet-i İslâmiye'nin şerârât-ı neyyirânesinin imtizacından hâsıl olan amûd-u nurânînin ve o seyf-i elmasın hamiyetine bırakılırsa mı daha iyidir, siz muhakeme ediniz!

Evet şu amûd-u nurânî, dinin himâyetini; şehâmetinin başına, murâkabenin gözüne, hamiyetinin omzuna alacaktır. Görüyorsunuz ki lemeât-ı müteferrika, tele'lüe başlamış. Yavaş yavaş incizap ile imtizaç edecektir.

Amûd-u nurânî: Nurlu sütun.
Dellâl-ı Kur'ân: Kur'ân hakikatlerini ilan eden, Kur'ân hakikatlerine çağırان.
Efkâr-ı âmme-i millet: Kamuoyu. Milletin genel kanaati.
Envâr-ı ilâhî: İlâhî nurlar.
Hamiyet-i İslâmiye: Dinî değerlere sahip çıkma, koruma duygusu, gayreti.
Himâyet: Koruma, gözetme.
İçtima: Toplanma, bir araya gelme.

İmtizaç: Karışma, birleşme.
İncizap: Cezb edilme, çekilme.
Lemeât: Parıltılar.
Lemeât-ı müteferrika: Farklı farklı, çeşitli parıltılar.
Mâden: Kaynak.
Merak-âver: Merak uyandıran, dikkat çekici.
Muhâvere: Karşılıklı konuşma, diyalog.
Murâkabe: Kontrol, denetim.

Muvâsalat etmek: Ulaşmak, varmak.
Müdâhin: Menfaati için yüze gülen, yağcılık yapan, ikiye bölme.
Sejf-i elmas: Elmas kılıç.
Şehâmet: Akıl ve zeka ile birlikte olan cesaret.
Şerârât-ı neyyirâne: Nurlu, ışık saçan kıvılcıklar.
Tele'lü: Parıldama.

Fenn-i hikmette takarrur etmiştir ki: Hiss-i dinî, lâsiyyemâ (bâhusus) din-i hakk-ı fıtrînin sözü daha nâfiz, hükmü daha âlî, tesiri daha şeditir.

Evet, evet... Sivrisinek tantanasını kesse, balarısı demdemesini bozsa, sizin şevkiniz hiç bozulmasın, hiç teessüf etmeyiniz. Zira kâinatı, nağamâtıyla raksa getiren hakâikin esrarını ihtizâza veren musika-yı ilâhiye hiç durmuyor; mütemâdiyen güm güm eder.

Padişahlar padişahı olan Sultan-ı Ezeli, Kur'ân denilen musika-yı ilâhiyesi ile umum âlemi doldurarak kubbe-i âsumanda şiddetli ses getirmekle, sade-i kehf-misal olan ulemâ ve meşâyih ve hutebânın dimağ, kalb ve femlerine vurarak, aks-i sadâsı onların lisanlarından çıkıp seyr ü seyelân ederek, çeşit çeşit sadâlarla dünyayı güm güm ile ihtizâza getiren o sadânın tecessüm ve intibâıyla umum kütüb-ü İslâmiye'yi bir tanbur ve kanunun bir teli ve bir şeridi hükmüne getiren ve her bir tel, bir neviyle onu ilân eden o sadâyı semâvî ve ruhânîyi kalbin kulağıyla işitmeyen veya dinlemeyen; acaba o sadâya nisbeten sivrisinek gibi bir emîrin demdemelerini ve karasinekler gibi bir hükûmetin adamlarının vızvızlarını işitecek midir?...

Suâl: Hürriyeti bize çok fena tefsir etmişler. Hatta âdetâ hürriyette insan her ne sefâhet ve rezalet işlerse, başkasına zarar etmemek şartıyla bir şey denilmez, diye bize anlatmışlar. Acaba böyle midir?

Cevap: Öyleleri hürriyeti değil, belki sefâhet ve rezaletlerini ilân ediyorlar ve çocuk bahanesi gibi hezeyan ediyorlar. Zira, nâzenin hürriyet, âdâb-ı şeriatla müteeddibe ve mütezeyyine olmak lâzımdır. Yoksa, sefâhet ve rezaletteki hürriyet, hürriyet değildir. Belki hayvanlıktır, şeytanın istibdadıdır. Nefs-i emmâreye esir olmaktır.

Âdâb-ı şeriat: Dinin, gözetilmesi gereken genel usûlleri, prensipleri.
Aks-i sadâ: Yankı.
Demdeme: Vızılı ses.
Din-i hakk-ı fıtrî: Fıtrata uygun, hak din olan İslâmiyet.
Fem: Ağız.
Fenn-i hikmet: Hikmet ilmi.
Hakâik: Hakikatler.
Hutebâ: Hatipler.
İhtizâza vermek: Titretmek, harekete geçirmek.
İntibâ: İz bırakma, yansıma; basılma.
Kubbe-i âsuman: Gök kubbe, semâ kubbesi.

Kütüb-ü İslâmiye: İslâmî kitaplar
Lâsiyyemâ (bâhusus): Özellikle.
Meşâyih: Seyhler.
Müteeddibe: Edeplenmiş, terbiye edilmiş.
Mütemâdiyen: Aralıksız, devamlı
Mütezeyyine: Zînetlenmiş, süslenmiş.
Nâfiz: Tesirli, etkili.
Nağamât: Nağmeler.
Nâzenin: Nazik, hassas.
Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.
Nev: Tür, çeşit.
Sade-i kehf-misal: Sedeften bir mağaraya benzeyen.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, beyinsizlik, cahillik.
Seyr ü seyelân etmek: Sürekli akıp gitmek.
Sultan-ı Ezeli: Saltanatının başlangıcı ve sonu olmayan Cenâb-ı Hak.
Şedit: Şiddetli.
Takarrur etmek: Yerleşmek, sabit olmak.
Tecessüm: Cisim ve vücuda kavuşma.
Teessüf etmek: Üzülme, eseflenmek.

Hürriyet-i umumî, efradın zerrât-ı hürriyâtının muhassalıdır. Hürriyetin şe'ni odur ki: Ne nefsine, ne gayrıya zararı dokunmasın...

Fakat, ey göçerler! Sizde olan yarı hürriyettir, diğer yarısı da başkasının hürriyetini bozmamaktır. Hem de kût-u lâ'emût ve vahşet ile âlûde olan hürriyet, sizin dağ komşularınız olan hayvanlarda da bulunuyor. Vâkia, şu biçâre vahşi hayvanların bir lezzeti ve tesellisi varsa, o da hürriyetleridir.

Lâkin, güneş gibi parlak, her ruhun mâşukası ve cevher-i insaniyetin küfüvvü o hürriyettir ki: Saadet-saray-ı medeniyette oturmuş ve mârifet ve fazilet ve İslâmiyet terbiyesiyle ve hulleleriyle mütezeyyine olan hürriyettir...

Suâl: Nasıl hürriyet imanın hâssasıdır?

Cevap: Zira, râbîta-yı iman ile Sultan-ı kâinat'a hizmetkâr olan adam, başkasına tezellül ile tenezzül etmeye ve başkasının tahakküm ve istibdadı altına girmeye o adamın izzet ve şehâmet-i imaniyesi bırakmadığı gibi, başkasının hürriyet ve hukukuna tecavüz etmeyi dahi o adamın sefkat-i imaniyesi bırakmaz!

Evet, bir padişahın doğru bir hizmetkârı, bir çobanın tahakkümüne tezellül etmez. Bir biçâreye tahakküme dahi o hizmetkâr tenezzül etmez. Demek iman ne kadar mükemmel olursa, o derece hürriyet parlar. İşte Asr-ı Saadet!..

Suâl: Bir büyük adama ve bir veliye ve bir şeyhe ve bir büyük âlime karşı nasıl hür olacağız. Onlar meziyetleri için bize tahakküm etmek haklarıdır. Biz onların faziletlerinin esiriyiz.

Cevap: Velâyetin, şeyhliğin, büyüklüğün şe'ni; tevazu ve mahviyettir, tekebbür ve tahakküm değildir! Demek tekebbür eden, sabiyy-i müteşeyyihtir, siz de büyük tanımayınız!

Suâl: Heyhat! Bize teselli veren şu ulvî emeli ye'se inkılâp ettiren ve etrafımızda hayatımızı zehirlendirmek ve devletimizi parça parça etmek için ağızlarını açmış olan o müthiş yılanlara ne diyeceğiz?

Âlûde: Karışık, iç içe.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Hulle: Elbise, giysi.

İstibdat: Baskı, hâkimiyet.

Kût-u lâ'emût: Ölmeyecek kadar olan rızık, yiyecek.

Küfûv: Denk ve münâsîp olan.

Mâşuka: Sevgili, âşik olunan.

Muhassal: Elde edilen, meydana gelen, toplam.

Râbîta-yı iman: İman bağı.

Sabiyy-i müteşeyyih: Şeyhlik taslayan, şeyh geçinen çocuk.

Şe'n: Bir şeyin gereği, tabiatı, karakteri.

Şehâmet-i imaniye: İmandan kaynaklanan cesaret.

Tecavüz: Saldırma, hücum etme.

Tekebbür: Kibirlenme, gururlanma.

Tezellül: Kendini alçaltma, küçük duruma düşürme.

Vâkia: Her ne kadar, gerçi...

Ye's: Ümitsizlik.

Zerrât-ı hürriyât: Hürriyetlerin her bir zerresi.

Cevap: Korkmayınız! Medeniyet, fazilet ve hürriyet, âlem-i insaniyette galebe çalmaya başladığından, bizzarure terazinin öteki yüzü şey'en-feşey'en hafifleşecektir.

Farz-ı muhâl olarak –Allah etmesin!– eğer bizi parça parça edip öldürseler; emin olunuz biz, yirmi olarak öleceğiz, üç yüz olarak dirileceğiz. Başımızdan rezâil ve ihtilâfâtın gubârını silkip, hakikî münevver ve müttehid olarak kervan-ı benîbeşere pişdarlık edeceğiz. Biz en şedit, en kavî ve en bâki hayatı intac eden öyle bir ölümden korkmayız. Biz ölsek de İslâmiyet sağ kalır. O millet-i kudsiye sağ olsun!..

Suâl: Gayr-i müslimlerle nasıl müsâvi olacağız?

Cevap: Müsâvât ise fazilet ve şerefte değildir; hukuktur. Hukukta ise şah ve gedâ birdir. Acaba bir şeriat, “Karıncaya bilerek ayak basmayınız!” dese, tâzibinden men etse, nasıl benîâdemın hukukunu ihmal eder? Kellâ!.. Biz imtisal etmedik. Evet İmam Ali'nin (*radıyallâhu anhu*) âdi bir yahudi ile muhakemesi¹ ve medar-ı fahrınız olan Selâhaddin Eyyübî'nin miskin bir hristiyan ile mürâfaası, sizin şu yanlışınızı tashih eder zannederim. (Hâşiye)

Zira meşrûtiyet, hâkimiyet-i millettir; hükûmet, hizmetkârdır. Meşrûtiyet doğru olursa, kaymakam ve vali; reis değiller belki ücretli hizmetkârlardır. Gayr-i müslim, reis olamaz fakat hizmetkâr olur. Farz ediniz ki memuriyet, bir

Hâşiye: Eski Said, Nur'un parlak hâsiyetinden gelen kuvvetli bir ümit ve tam teselli ile siyaseti İslâmiyet'e âlet yaparak hararetle hürriyete çalışırken; diğer bir hiss-i kable'l-vuku ile dehşetli ve lâdinî bir istibdâd-ı mutlakın geleceğini bir hadis-i şerifin manasından anlayıp, eli sene evvel haber vermiş. Said'in teselli haberlerini, o istibdâd-ı mutlak yirmi beş sene bilfiil tekzip edeceğini hissetmiş ve otuz seneden beri *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالتَّيَّاسَةِ*¹ deyip siyaseti bırakmış, Yeni Said olmuştur.

¹ Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

¹ Bkz.: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/139-140; Zehebî, *Mizânü'l-İtidâl* 2/353.

Âdi: Normal, sıradan.

Benîâdem: İnsanoğlu, insanlar.

Bizzarure: İster istemez, kesinlikle.

Gedâ: Fakir, yoksul.

Gubâr: Toz.

Hâsiyet: Özellik, hususiyet.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

İhtilâfât: İhtilaflar, farklılıklar.

İmtisal etmek: Uymak, emri yerine getirmek.

İntac etmek: Netice vermek, ortaya çıkarmak.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Kavî: Güçlü.

Kellâ: Asla! Hayır olamaz!..

Kervan-ı benîbeşer: İnsanlık kervanı.

Lâdinî: Dinsiz.

Medar-ı fahr: Övünç sebebi.

Muhakeme/ mürâfaa: Mahkeme edilme, yargılanma.

Münevver: Nurlu, aydın.

Müsâvî / müsâvât: Eşit / eşitlik.

Müttehid: Birleşmiş, birliğini sağlamış.

Pişdar: Öncü, rehber.

Rezâil: Rezellikler.

Şey'en-feşey'en: Azar azar.

Tashih etmek: Düzeltmek.

Tâzib: Acı çekirme, eziyet etme.

Tekzip etmek: Yalanlamak.

nevi riyâset ve bir ağalıktır; gayr-i müslimlerden üç bin adamı ağalığımıza, riyâsetimize şerik ettiğimiz vakitte, millet-i İslâmiye'den aktâr-ı âlemde üç yüz bin adamın riyâsetine yol açılıyor. Biri zâyi edip bini kazanan zarar etmez.

[Otuz Bir Mart Hâdisesi Hakkında Bir Cevabı]

Ben Otuz Bir Mart Hâdisesi'nde şuna yakın bir hâl gördüm. Zira, İslâmiyet'in meşrûtiyet-perver ve hamiyetli fedaileri, cevher-i hayat makamında bildikleri nimet-i meşrûtiyeti şeriata tatbik edip ehl-i hükûmeti adalet namazında kibleye irşad.. ve nâm-ı mukaddes şeriatı meşrûtiyet kuvvetiyle îlâ.. ve meşrûtiyeti şeriat kuvvetiyle ibkâ.. ve bütün seyyiât-ı sâbıkayı muhalefet-i şeriat üzerine ilkâ etmek için bazı telkinatta ve teferruatın tatbikatında bulundular. Sonra, sağını solundan fark edemeyenler –hâşâ– şeriatı, istibdada müsait zannederek, tûtî kuşları taklidi gibi “Şeriat isteriz!” demekle, hakikî maksat ortada anlaşılmaz oldu. Zaten plânlar serilmişti. İşte o zaman yalan olarak hamiyet maskesini takınan bazı herifler, o ism-i mukaddese tecavüz ettiler. İşte cây-ı ibret bir nokta-yı siyah!.. (Hâşîye)

.....

Hakikaten bence bir müslüman neslinden gelen bir adamın akıl ve fikri, İslâmiyet'ten tecerrüd etse bile, fıtratı ve vicdanı hiçbir vakit İslâmiyet'ten vazgeçemez. En ebleh ve en sefih bile, sedd-i rasîn-i istinadımız olan İslâmiyet'e bütün mevcudiyetiyle taraftardır. Lâsiyyemâ, siyasetten haberdar olanlar...

• Hem Zaman-ı Saadet'ten şimdiye kadar hiçbir tarih bize bildirmiyor ki: *Bir müslüman, muhakeme-i aklıyesi ile başka bir dini İslâmiyet'e tercih etmiş olsun ve delil ile başka bir dine dâhil olmuş olsun. Dinden çıkanlar var, o başka mesele... Taklit ise ehemmiyetsizdir. Hâlbuki edyân-ı sâire*

Hâşîye: Gitme, dikkat et; âlihimmeth olanlar, o hâdisede sükût ettiler. Garazkâr cerideler, hakikî hüriyetin sadâsını susturdular. Meşrûtiyet pek az adamların üstüne münhasır kaldı, fedakârları da dağıldılar.

Aktâr-ı âlem: Âlemin her tarafı, dört bir yanı.

Âlihimmeth: Çok gayretli, pek çalışkan.

Cây-ı ibret: İbret verici, ibretlik.

Ceride: Gazete.

Cevher-i hayat: Hayatın özü, ruhu.

Ebleh: Pek akılsız, pek budala.

Edyân-ı sâire: Diğer dinler.

Garazkâr: Garazı olan, kötü maksatlı.

Hamiyet: Dinî ve millî değerle-

re bağlılık duygusu, onları koruma gayreti.

İbkâ: Kalıcı, sürekli kılmak.

İlâ: Yüceltme.

İlkâ etmek: Atmak, bırakmak.

Lâsiyyemâ: Özellikle.

Meşrûtiyet-perver: Meşrûtiyet (padişahın yetkilerinin sınırlandırılması, seçilmiş gelen bir meclise dayalı idare) yanlısı, taraftarı.

Muhakeme-i aklıye: Akıl yürütme, değerlendirme.

Riyâset: Önderlik, reislik.

Sedd-i rasîn-i istinad: Kendisine dayanan en sağlam set, kale.

Sefih: Haram helal demeden zevk peşinde olan, beynsiz.

Seyyiât-ı sâbika: Geçmişte yapılan kötülükler.

Şerik etmek: Ortak etmek.

Tecerrüd: Sıynılma, uzaklaşma.

Tûtî kuşu: İştittiği sesleri tekrar eden papağan.

müntesipleri, mutlaka fevc fevc muhakeme-i aklıye ile ve burhan-ı kat'î ile daire-i İslâmiyet'e dâhil olmuşlar ve olmaktadırlar.

Eğer biz doğru İslâmiyet'i ve İslâmiyet'e lâıyk doğruluğu ve istikameti göstersek, bundan sonra onlardan fevc fevc dâhil olacaklardır.

• Hem de tarih bize bildiriyor ki: Ehl-i İslâm'ın temeddünü, hakikat-i İslâmiyet'e ittibâları nisbetindedir. Başkalarının temeddünü ise, dinleriyle mâkûsen mütenâsıptır.

• Hem de hakikat bize bildiriyor ki: Mütenebbih olan beşer, dinsiz olamaz. Lâsiyyemâ, uyanmış, insaniyeti tatmış, müstakbele ve ebede namzet olmuş adam, dinsiz yaşayamaz. Zira uyanmış bir beşer, kâinatın tehâcümüne karşı istinad edecek ve gayr-i mahdud âmâline (emellerine) neşv ü nema verecek ve istimdatgâhı olacak noktayı –yani din-i hak olan dâne-i hakikatî– elde etmezse yaşamaz!.. Bu sırdandır ki herkeste din-i hakkı bulmak için bir meyl-i taharri uyanmıştır. Demek, istikbalde nev-i beşerin din-i fıtrîsi İslâmiyet olacağına beraatü'l-istihlâl vardır.

Ey insafsızlar! Umum âlemi yutacak, birleştirecek, besleyecek, ziyalandıracak bir istidatta olan hakikat-i İslâmiyet'i nasıl dar buldunuz ki fukaraya ve mutaassıp bir kısım hocalara tahsis edip, İslâmiyet'in yarı ehlini dışarıya atmak istiyorsunuz!

Hem de umum kemâlâtı câmî ve bütün nev-i beşerin hissiyât-ı âliyesini besleyecek mevâddı muhit olan o kasr-ı nurânî-i İslâmiyet'i, ne cüretle matem tutmuş bir siyah çadır gibi, bir kısım fukaraya ve bedevîlere ve mürtecilere has olduğunu tahayyül ediyorsunuz! Evet, herkes aynasının müşâhedâtına tâbidir. Demek sizin siyah ve yalancı aynanız, size öyle göstermiştir.

Beraatü'l-istihlâl: Güzel başlangıç. Bir esere, eserin muhtevasındaki hakikatlere işaret eden güzel ve ilgi çekici ifadelerle başlama.
Burhan-ı kat'î: Kesin delil.
Câmî: İçine alan, kuşatan.
Ebed: Sonsuzluk.
Fevc fevc: Akın akın, gruplar halinde.
Gayr-i mahdud: Sınırsız.
Hissiyât-ı âliye: Yüce, ulvî hisler.
İstidat: Kabiliyet.
İstimdatgâh: Yardım istenen yer, medet veren kuvvet kaynağı.
İstinad etmek: Dayanmak.

İttibâ: Tâbi olma, uyma, bağlılık.
Kasr-ı nurânî-i İslâmiyet: Nurlu İslâmiyet sarayı.
Kemâlât: Mükemmellikler, ilerlemeler.
Mâkûsen mütenâsıp: Ters orantılı.
Mevâd: Maddeler, unsurlar.
Meyl-i taharri: Arama, araştırma meyli.
Muhit: Kapsayan, kuşatan.
Mutaassıp: Körü körüne bağlı, tutucu.
Mürteci: Gerici.
Müstakbel: Gelecek zaman.

Müşâhedât: Müşâhedeler, görenek şahit olunan bilgiler (görüntüler).
Mütenebbih: Uyanık, akli başında.
Namzet olmak: Aday olmak.
Neşv ü nema: Büyüme, boy atıp gelişme.
Tahayyül etmek: Hayal etmek, düşünmek.
Tahsis etmek: Has kılmak, ayırmak.
Tehâcüm: Saldın, hücum.
Temeddün: Medenileşme, medenî ilerleme.

Suâl: İfrat ediyorsun, hayali hakikat görüyorsun, bizi de techil ile tahkir ediyorsun. Zaman Âhîrzaman'dır, gittikçe daha fenalaşacak?

Cevap: Neden dünya herkese terakki dünyası olsun da, yalnız bizim için tedenni dünyası olsun!.. Öyle mi! İşte ben de sizinle konuşmayacağım, şu tarafa dönüyorum. Müstakbeldeki insanlarla konuşacağım:

Ey üç yüz seneden sonraki yüksek asrın arkasında gizlenmiş ve sâkitâne Nur'un sözünü dinleyen ve bir nazar-ı hafiyy-i gaybî ile bizi temâşâ eden Saidler, Hamzalar, Ömerler, Osmanlar, Tahirler, Yusuf lar, Ahmedler vesâireler!..

Sizlere hitap ediyorum. Başlarınızı kaldırınız, "Sadakte!" deyiniz!.. Ve böyle demek sizlere borç olsun.

Şu muasır larım, varsın beni dinlemesinler. Tarih denilen mâzi derelelerinden sizin yüksek istikbalinize uzanan telsiz telgrafla sizin ile konuşuyorum. Ne yapayım, acele ettim, kışta geldim; sizler cennet-âsâ bir baharda geleceksiniz. Şimdi ekilen Nur tohumları, zemininizde çiçek açacaktır. Biz, hizmetimizin ücreti olarak sizden şunu bekliyoruz ki:

Mâzi kıtasına geçmek için geldiğiniz vakit, mezarımıza uğrayınız. O bahar hediyelerinden bir kaç tanesini medresemin ^(Hâşiye-1) mezar taşı denilen ve kemiklerimizi misafir eden ve Horhor toprağının kapıcısı olan kale-nin başına takınız. Kapıcıya tenbih edeceğiz, bizi çağırınız. Mezarımızdan ¹ هَيْتًا لَكُمْ sadâsını işiteceksiniz.

Şu zamanın memesinden bizimle süt emen ve gözleri arkada mâziye bakan ve tasavvurât ları kendileri gibi hakikatsiz ve ayrılmış olan bu çocuklar, varsınlar şu kitabın ^(Hâşiye-2) hakâikini hayal tevehhüm etsinler. Zira ben biliyorum ki, şu kitabın mesâili hakikat olarak sizde tahakkuk edecektir.

Hâşiye-1: Medresetü'z-Zehra'nın Van'daki numûnesi olan ve vefat eden Horhor Medresesi'nin mezar taşı hükmünde bulunan Van Kalesi demektir.

Hâşiye-2: İstikbalde te'lif edilecek Risale-i Nur Külliyyatı'nı hiss-i kable'l-vuku ile haber veriyor.

¹ Ne mutlu size! Gözünüz aydın...

Cennet-âsâ: Cennet gibi, cennete benzeyen.

Hakâik: Hakikatler.

İfrat etmek: Aşırma gitmek.

İstikbal: Gelecek.

Mesâil: Meseleler.

Muasır: Aynı asırda yaşayan, çağdaş.

Nazar-ı hafiyy-i gaybî: Görünmeyen, gizli bakış.

Sadakte: "Doğru söyledin!"

Sâkitâne: Susmuş bir şekilde, sessizce.

Tahkir etmek: Hakaret etmek; hor, hakir görmek.

Tasavvurât: Tasavvurlar, düşün-

celer.

Techil: Cehaletle itham etme.

Tedenni: Gerileme, düşüşe geçme.

Terakki: İlerleme, yükselme.

Tevvehhüm: Sanma, zannetme.

Ey muhataplarım! Ben çok bağıriyorum. Zira asr-ı sâlis-i aşr'ın (yâni on üçüncü asrın) minaresinin başında durmuşum, sureten medenî ve dinde lâkayt ve fikren mâzinin en derin derelerinde olanları câmiye da-vet ediyorum.

İşte ey iki hayatın ruhu hükmünde olan İslâmiyet'i bırakan iki ayak-lı mezar-ı müteharrik bedbahtlar! Gelen neslin kapısında durmayınız. Mezar sizi bekliyor, çekiliniz, tâ ki hakikat-i İslâmiye'yi hakkıyla kâinat üzerinde temevvüc-sâz edecek olan nesl-i cedid gelsin!..

Suâl: Eskiler bizden âlâ veya bizim gibi. Gelenler bizden daha fena gelecekler?

Cevap: Ey Türkler ve Kürtler! Acaba şimdi bir miting yapsam, sizin bin sene evvelki ecdadınızı ve iki asır sonradaki evlâtlarınızı şu gürültühane olan asr-ı hâzır meclisine dâvet etsem, acaba sağ tarafta saf tutan eski ecdadınız demeyecekler mi:

"Hey mirasyedi yaramaz çocuklar! Netice-i hayatımız siz misiniz! Heyhat... Bizi akîm bir kıyas ettiniz, bizi kısır bıraktınız!"

Hem de sol safında duran ve şehristan-ı istikbalden gelen evlâtlarınız, sağdaki ecdatlarınızı tasdik ederek demeyecekler mi ki:

"Ey tembel pederler! Siz misiniz hayatımızın suğrâ ve kübrâsı! Siz mi-siniz şu şanlı ecdadımızla bizi rabteden râbitamızın hadd-i evsatı! Heyhat... Ne kadar hakikatsiz ve karıştırmacı ve müşâğabeli bir kıyas oldunuz!" (Hâşiye-1)

İşte ey bedevî göçerler (ve ey inkılâp softaları)! (Hâşiye-2) Manzara-yı hayal (Hâşiye-3) üstünde gördünüz ki, şu büyük mitingde iki taraf da sizi protesto ettiler.

Hâşiye-1: Fenn-i Mantık'ın tâbiratı. O zaman İlm-i Mantık dersini alan talebeleri o mecliste bulunmasından öyle söylemiş.

Hâşiye-2: Sonradan ilâve edilmiştir.

Hâşiye-3: Hayal dahi bir simotoğrafıdır.

Akîm kıyas: Doğru netice verme-yen veya neticesi olmayan kıyas.

Asr-ı hâzır: Şimdiki, yaşadığımız asır.

Hadd-i evsat: Orta terim. Kıyası meydana getiren önermelerde tekrar eden ve sonuca ulaşmada gerekli bağlantıyı kuran terim.

Kübrâ: Büyük önerme. Kıyası meydana getiren önermeler ara-sında hadd-i ekberi (büyük terim; sonuç önermesinin yüklemi olan terim) ihtiva eden önerme.

Mezar-ı müteharrik: Hareketli, yürüyen mezar (canlı cenaze).

Müşâğabeli kıyas: Meşhur gibi görünen fakat aslında yanlış olan önermelerden oluşan geçersiz, al-datıcı kıyas.

Nesl-i cedid: Yeni nesil.

Râbita: Bağlantı vâsıtası.

Rabtetmek: Bağlamak.

Simotoğraf: Sinematoğraf. Gö-rüntüleri kaydetmeye ve bir ekran üzerine yansıtmaya yarayan alet.

Softa: Yobaz, bir fikre körü körü-ne bağlı kimse.

Suğrâ: Küçük önerme. Kıyası meydana getiren önermeler ara-sında hadd-i aşgarı (küçük terim; sonuç önermesinin mevzu olan terim) ihtiva eden önerme.

Şehristan-ı istikbal: Gelecek za-manın şehri.

Temevvüc-sâz etmek: Dalgalan-dırmak.

[Cevaplardan Bir Kısım]

Öyle ise ben derim: Hakikaten sizin harikulâde şecaate istidadınız vardır. Zira, bir menfaat veya cüz'î bir haysiyet veya itibarî bir şeref için veya "Filan yiğittir." sözlerini işitmek gibi küçük emirlere hayatını istihfaf eden, veya ağasının namusunu istizam için kendini feda eden kimseler, eğer uyansalar, hazinelere değer olan İslâmiyet milliyetine, ^(Hâşiye) yani üç yüz milyon İslâm'ın uhuvvetlerini ve mânevî yardımlarını kazandıran İslâmiyet milliyetine, binler ruhu da olsa, acaba istihfaf-ı hayat etmezler mi? Elbette hayatını on paraya satan, on liraya binler şevkle satar.

Maatteessüf, güzel şeylerimiz gayr-i müslimler eline geçtiği gibi güzel olan ahlâklarımızı da yine gayr-i müslimler çalmışlar. Güya bizim bir kısım içtimaî ahlâk-ı âliyemiz, yanımızda revaç bulmadığından, bize darılıp onlara gitmiş. Ve onların bir kısım rezâili, kendileri içinde çok revaç bulmadığından cehaletimizin pazarına getirilmiş!..

Hem büyük bir taaccüp ile görmüyor musunuz ki: Terakkiyât-ı hâziranın üssül-esası ve belki din-i hakkın muktezası olan "*Ben ölürsem devletim, milletim ve ahabplarım sağdırlar.*" gibi kelime-i beyzâ ve haslet-i hamrâyı gayr-i müslimler çalmışlar. Çünkü onların bir fedaisi der: "*Ben ölürsem milletim sağ olsun. İçinde bir hayat-ı mâneviyem vardır.*" Ve bütün sefaletin ve şahsiyâtın esası olan: "*Ben öldükten sonra dünya ne olursa olsun, isterse tufan olsun.*" veyahut ¹ *وَإِنْ مِثْ عَطْشًا فَلَا تَزَلِ الْقَطْرُ* olan kelime-i hamkâ ve seciye-i avrâ himmetimizin elini tutmuş, rehberlik ediyor.

İşte en iyi haslet ki, dinimizin muktezasıdır. Biz ruhumuzla, canımızla, vicdanımızla, fikrimizle ve bütün kuvvetimizle demeliyiz ki:

Biz ölsek milletimiz olan İslâmiyet haydır, ile'l-ebed bâkidir. Milletim sağ olsun, sevab-ı uhrevî bana kâfidir. Milletin hayatındaki hayat-ı mânevi-

Hâşiye: Milliyetimiz bir vücuttur. Ruhu İslâmiyet, aklı Kur'ân ve imandır.

¹ "Ben susuzluktan ölürsem, tek damla bile yağmasın!" (Ebû Firâs Hamedânî, *Divan*, s. 162).

Haslet-i hamrâ: Kırmızı, güzel haslet, huy.

Hay: Canlı, diri.

Himmet: Gayret, çaba, emek.

İstidat: Kabiliyet, yatkınlık.

İstihfaf etmek: Küçümsemek, hafife almak.

İstizam: Büyültme, büyük gösterme.

İtibarî: Gerçek ve fiili olmayan, farz edilen.

Kelime-i beyzâ: Ak, çok parlak söz.

Kelime-i hamkâ: Ahmakça söz.

Mukteza: Gerek, icab.

Rezâil: Rezillikler.

Seciye-i avrâ: Tek gözlü, sadece dünyayı maksat edinen seci-

ye, huy.

Sevâb-ı uhrevî: Âhîret sevabı.

Şahsiyât: Şahsîlik, bencillik.

Şecaat: Cesaret, yiğitlik.

Taaccüp: Hayret, şaşkınlık.

Terakkiyât-ı hâzıra: Mevcut, modern gelişmeler.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Üssül-esas: Ana esas, temel.

وَالْمَوْتُ يَوْمَ نَوْرُوزِنَا¹ yem beni yaşattırır, âlem-i ulvîde beni mütelezziz eder. deyip, Nur'un ve hamiyetin nurlu rehberlerini kendimize rehber etmeliyiz.

Suâl: Her şeyden evvel bize lâzım olan nedir?

Cevap: Doğruluk.

Suâl: Daha?

Cevap: Yalan söylememek.

Suâl: Sonra?

Cevap: Sıdk, sadâkat, ihlâs, sebat, tesânüd.

Suâl: Neden?

Cevap: Küfrün mâhiyeti yalandır, imanın mâhiyeti sıdktır. Şu burhan kâfi değil midir ki; hayatımızın bekâsı, imanın ve sıdkın ve tesânüdü de-
vamıyladır.

* * *

Suâl: En evvel rüesâmız ıslah olunmalı?

Cevap: Evet, reisleriniz, malınızı ceplerine indirip hapsettikleri gibi akıllarınızı da sizden almışlar veya dimağınızda hapsetmişler. Öyle ise şimdi, onların yanındaki akıllarınızla konuşacağız:

Eyyühe'r-rûs ve'r-rüesâ! Tekâsülî olan tevekkülden sakınınız! İşi bir-
birinize havale etmeyiniz! Elinizdeki malımızla ve yanınızdaki aklımızla
bize hizmet ediniz. Çünkü şu mesâkinin istihdam etmekle ücretinizi almış-
sınız;

فَعَلَيْكُمْ بِالَّتَدَارِكِ لِمَا ضَيَعْتُمْ فِي الضَّيْفِ.²

İşte, şimdi hizmet vaktidir...

¹ Ölüm, Nevruz günümüzdür, baharımızdır.

² "Vakit geçmiş değil, yazın kaybettiklerinizi şimdi tedârik etmelisiniz." Darb-ı mesel olarak kullanılan bu ifade hakkında bkz.: Zemahşeri, *Müstaksâ* 1/329; Meydânî, *Mecmeu'l-emsâl* 2/68.

Âlem-i ulvî: Yüce âlem, âhiret âlemi.

Eyyühe'r-rûs ve'r-rüesâ: Ey başlar ve baştakiler.

Hamîyet: Dinî ve millî değerlere bağlılık duygusu, onları koruma gayreti.

İstihdam etmek: Çalıştırmak, kullanmak.

Mesâkin: Miskinler, yoksullar.

Mütelezziz etmek: Zevk, haz vermek.

Rüesâ: Reisler, yöneticiler.

Sıdk: Doğruluk, dürüstlük.

Tekâsülî tevekkül: Tembelliği netice veren yanlış tevekkül anlayışı.

Tesânüd: Dayanışma.

Elhâsıl: İslâm uyandı ve uyanıyor. (Hâşiye) Fenalığı fena, iyiliği iyi olarak gördüler. Evet, şu dereler aşâirini tevbekâr eden işte bu sırdır. Hem de bütün İslâm, yavaş yavaş bu istidadı almakta ve kesbetmektedir. Lâkin sizler bedevî olduğunuzdan ve fitrat-ı asliyeniz oldukça bozulmamış olduğundan, İslâmiyet'in kudsî milliyetine daha yakınsınız.

* * *

Seyahatimde beni tanımayanlar kıyafetime bakıp beni tâcir zannettiklerinden derlerdi ki:

Suâl: Tâcir misin?

Cevap: Evet hem tâcirim hem de kimyagerim.

Suâl: Nasıl?

Cevap: İki madde var mezcettiriyorum. Birinden tiryak-ı şâfi, birinden elektrik-i muzî tevellüd eder.

Suâl: Bunlar nerede bulunur?

Cevap: Medeniyet ve fazilet çarşısında; cephesinde “insan” yazılı, iki ayak üstünde gezen sandık içindeki, üstünde “kalb” yazılan ya siyah veya pırlanta gibi parlak olan bir kutudadır.

Suâl: İsimleri nedir?

Cevap: İman, muhabbet, sadâkat, hamiyet!..

Ceride-i seyyâre, Ebû lâ-şey,
İbnü'z-zaman, Ehu'l-acâib,
İbnü ammi'l-garâib
Said Nursî

* * *

Hâşiye: Evet, kırk beş sene evvel söylenen bu sözü; Pakistan, Arabistan aşâiri dahi hâkimiyet ve istiklâliyetlerini kazandıklarından, Eski Said'i bu dersinde tasdik ediyorlar ve daha da edecekler...

Aşâir: Aşiretler.

Ceride-i seyyâre: Gezici, seyyar gazete.

Ebû lâ-şey: Hiçbir şeyin babası.

Ehu'l-acâib: Acâiblerin kardeşi.

Elektrik-i muzî: Işık veren, ay-

dınlatan elektrik.

İbnü ammi'l-garâib: Garipliklerin amca oğlu.

İbnü'z-zaman: Zamanın çocuğu.

Kesbetmek: Kazanmak, elde etmek.

Mezcetmek: Katmak, karıştırmak.

Tevellüd etmek: Oluşmak, meydana gelmek.

Tiryak-ı şâfi: Şifalı ilaç.

Sonra Van'dan Şam'a gider. Şam ulemâsının ilhahı ve ısrarı üzerine, Câmiü'l-Emevî'de on bine yakın ve içerisinde yüz ehl-i ilim bulunan azîm bir cemaate karşı bir hutbe irad eder. Bu hutbe fevkalâde takdir ve tahsin ile kabile mazhar olur. Bilâhare buradaki hutbesi, “Hutbe-i Şâmiye” nâmıyla tab' edilmiştir.

Bu Hutbe-i Şâmiye; İslâm âleminin içinde bulunduğu maddî-mânevî hastalıkların nelerden ibaret bulunduğunu, felâket ve esarete hangi sebeplerden dolayı maruz kaldıklarını bildiren; ve buna karşı çâre-i halâs gösteren; ve bundan sonra, İslâmiyet'in zemin yüzünde maddî-mânevî en yüksek terakkiyi göstereceğini, İslâmî medeniyetin kemâl-i haşmetle meydana geleceğini ve zemin yüzünü pisliklerden temizleyeceğini delâil-i akliye ile isbat eden, müjde veren, çok kıymetli, bütün müslümanlara hatta insanlığa şâmil bir dersi, bir hutbedir.

Hutbe-i Şâmiye'nin baş taraflarında diyor:

Ben, bu zaman ve zeminde beşerin hayat-ı içtimaiye medresesinde ders aldım ve bildim ki; ecnebîler, Avrupalılar terakkide istikbale uçmalarıyla beraber, bizi maddî cihette kurûn-u vustâda durduran ve tevkif eden, altı tane hastalıktır. O hastalıklar da bunlardır:

- 1- Ye'sin (ümitsizliğin) içimizde hayat bulup dirilmesi.
- 2- Sıdkın hayat-ı içtimaiye-i siyasiyede ölmesi.
- 3- Adâvete muhabbet.
- 4- Ehl-i imanı birbirine bağlayan nurânî râbitaları bilmemek.
- 5- Çeşit çeşit sâri hastalıklar gibi intişar eden istibdat.
- 6- Menfaat-i şahsiyesine himmeti hasretmek.

Adâvet: Düşmanlık duygusu.
Bilâhare: Daha sonra.
Çâre-i halâs: Kurtuluş çâresi.
Delâil-i akliye: Akli deliller.
Hasretmek: Sınırlamak, sadece ona ait kılmak.
Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.
Himmet: Gayret, çaba, emek.

İlhah: Zorlama, ısrar etme.
İntişar etmek: Yayılmak.
İrad etmek: İfade etmek, söylemek.
İstibdat: Baskıcı yönetim.
İstikbal: Gelecek.
Kurûn-u vustâ: Orta çağ.
Râbita: Bağ, alâka.

Sâri: Bulaşıcı, salgın.
Şâmil: İçine alan, kuşatan.
Tab' edilmek: Basılmak.
Tahsin: Güzel bulma, beğenme.
Terakki: Gelişme, ilerleme.
Tevkif etmek: Durdurmak.

Bu altı dehşetli hastalığın ilâcını da bir tıp fakültesi hükmünde hayat-ı içtimaiyemizde, eczahane-i Kur'âniye'den ders aldığım altı kelime ile beyan ediyorum. Muâlececin esasları, onları biliyorum.

Birinci Kelime

“El-emel”, yani rahmet-i ilâhiyeden kuvvetli ümit beslemek.

Evet, ben kendi hesabıma aldığım derse binâen:

Ey İslâm Cemaati! Müjde veriyorum ki şimdiki Âlem-i İslâm'ın saadet-i dünyeviyesi, bâhusus Osmanlılar'ın saadeti ve bilhassa İslâm'ın terakkisi onların intibahıyla olan Arab'ın saadetine fecr-i sâdıkının emâreleri inkişafa başlıyor ve saadet güneşinin de çıkması yakınlaşmış. Ye'sin yağmına olarak ben dünyaya işittirecek ^(Hâşiye) derecede kanaat-i kat'iyemle derim:

İstikbal yalnız ve yalnız İslâmiyet'in olacak; ve hâkim, hakâik-i Kur'âniye ve imaniye olacak!

Bu dâvâma çok burhanlardan ders almışım. Şimdi o burhanlardan mukaddemâtı bir buçuk burhanı zikredeceğim. O burhanın mukaddemâtına başlıyoruz:

İslâmiyet hakâiki; hem mânen, hem maddeten terakki etmeye kâbil ve mükemmel bir istidadı var.

Birinci cihet olan mânen terakki ise: Biliniz! Hakikî vukuatı kaydeden tarih, hakikate en doğru şahittir. İşte tarih bize gösteriyor, hatta Rus'u mağlup eden Japon başkumandanının İslâmiyet'in hakkâniyetine şehâdeti de şudur ki:

Hâşiye: Eski Said hiss-i kable'l-vuku ile 1371'de^{*1} başta Arap Devletleri, Âlem-i İslâm'ın ecnebî esaretinden ve istibdadından kurtulup İslâmî devletler teşkil edeceklerini, kırk beş sene evvel haber vermiş. İki Harb-i Umumî ve otuz-kırk sene devam eden istibdâd-ı mutlakı düşünmemiş, 1370'te olan vaziyeti 1327'de olacak gibi müjde vermiş, tehirinin sebebini nazara almamış.

*1 1951-1952'de.

Bâhusus: Özellikle.

Burhan: Delil.

Fecr-i sâdık: Gerçek şafak, ikinci fecir. Tan yerinin ağarmasından güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam eden aydınlık.

Hakâik-i Kur'âniye ve imaniye: İman ve Kur'an hakikatleri.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

İntibah: Uyanma, ayılma.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Muâlece: Tedavi.

Mukaddemât: Sonuca ulaşabilmek için bilinmesi gereken ön bilgiler.

Tehir: Geciktirme, erteleme.

Ye's: Ümitsizlik.

“Hakikat-i İslâmiye'nin kuvveti nisbetinde ve müslümanlar o kuvvete göre hareket etmeleri derecesinde ehl-i İslâm temeddün edip terakki ettiğini tarih gösteriyor. Ve ehl-i İslâm'ın, hakikat-i İslâmiye'de zaafiyeti derecesinde tevahhuş ettiklerini, vahşete ve tedennîye düştüklerini ve herc ü merc içinde belâlara, mağlûbiyetlere düştüklerini tarih gösteriyor. Sâir dinler ise bilakis-tir.”

Eğer biz ahlâk-ı İslâmiye'nin ve hakâik-i imaniyenin kemâlâtını ef'âlimizle izhar etsek, sâir dinlerin tâbileri, elbette cemaatlarla İslâmiyet'e girecekler. Belki küre-i arzın bazı kıtaları ve devletleri de İslâmiyet'e dehâlet edecekler.

Ey bu Câmi-i Emevî'deki kardeşlerim gibi, Âlem-i İslâm'ın câmi-i kebîrinde olan kardeşlerim! Siz de ibret alınız. Bu kırk beş senedeki bu dehşetli hâdisâtтан ibret alınız, tam aklınızı başınıza alınız, ey mütefekkir ve akıl sahibi ve kendini münevver telâkki edenler!

Hâsıl-ı kelâm: Biz Kur'ân şâkirtleri olan müslümanlar, burhana tâbi oluyoruz; akıl ve fikir ve kalbimizle hakâik-i imaniyeye giriyoruz. Başka dinlerin bazı efrâtı gibi ruhbanları taklit için burhanı bırakmıyoruz. *Onun için akıl ve ilim ve fennin hükmettiği istikbalde, elbette burhan-ı aklîye istinad eden ve bütün hükümlerini akla tesbit ettiren Kur'ân hükmedecek!*

Hem de İslâmiyet güneşinin inkişafına ve beşeri tenvir etmesine mümânaat eden perdeler açılmaya başlamışlar, o mümânaat edenler çekilmeye başlıyorlar. Kırk beş sene evvel, o fecrin emâreleri göründü. Yetmiş birde (1371) fecr-i sâdik başladı veya başlayacak. Eğer bu, fecr-i kâzib de olsa otuz-kırk sene sonra fecr-i sâdik çıkacak!

Evet hakikat-i İslâmiyet'in mâzi kıtasını tamamen istilâsına sekiz dehşetli mâniler mümânaat ettiler:

Câmi-i kebîr: Büyük câmi.

Dehâlet etmek: Himâyesine girmek, katılmak.

Efâl: Fiiller, icraatlar.

Efrât: Fertler.

Fecr-i kâzib: Yalancı şafak. Fecr-i sâdıkтан (gerçek şafak) evvel kısa bir süre belirip sonra kaybolan geçici aydınlık vakti.

Herc ü merc: Kargaşa, kanışıklık.

İstinad etmek: Dayanmak.

İzhar etmek: Göstermek, açığa çıkarmak.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, mükemmellikler.

Mâzi: Geçmiş zaman.

Mümânaat etmek: Mani olmak, engellemek.

Münevver: Aydın.

Mütefekkir: Düşünen, düşünür.

Ruhban: Din adamları sınıfı, rahipler.

Tâbi: Uyan, bağlı olan.

Tedennî: Alçalma, gerileme.

Temeddün etmek: Medenîleşmek, medenî hâle gelmek.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Tevahhuş etmek: Vahşileşmek, yabanileşmek.

Birinci, İkinci, Üçüncü Mâniler: Ecnebîlerin cehli.. ve o zamanda vahşetleri.. ve dinlerine taassuplarıdır.

Bu üç mâni, mârifet ve medeniyetin mehâsini ile kırıldı, dağılmaya başlıyor.

Dördüncü, Beşinci Mâniler: Papazların, ruhânî reislerin riyâsetleri ve tahakkümleri.. ve ecnebîlerin körü körüne onları taklit etmeleridir.

Bu iki mâni dahi; fikr-i hürriyet ve meyl-i taharri-i hakikat nev-i beşerde başlamasıyla zeval bulmaya başlıyor.

Altıncı, Yedinci Mâniler: Bizdeki istibdat.. ve şeriatın muhalefetinden gelen sû-i ahlâkımız mümânaat ediyordular.

Bir şahıstaki münferit istibdat kuvveti şimdi zeval bulması, cemaat ve komitenin dehşetli istibdatlarının otuz-kırk sene sonra zeval bulmasına işaret etmekle.. ve hamiyet-i İslâmiye'nin şiddetli fevranıyla ve sû-i ahlâkın çirkin neticeleri görülmesiyle, bu iki mâni de zeval buluyor ve bulmaya başlamış. İnşallah tam zeval bulacak.

Sekizinci Mâni: Fünûn-u cedidenin bazı müsbet mesâili, hakâik-i İslâmiye'nin zâhirî manalarına muhalif ve muâriz tevehhüm edilmesiyle, zaman-ı mâzideki istilâsına bir derece set çekmiş. Mesela küre-i arzda emr-i ilâhî ile nezarete memur “Sevr” ve “Hût” nâmlarında iki ruhânî melâikeyi¹ dehşetli, cismânî bir “öküz”, bir “balık” tevehhüm edip ehl-i fen ve felsefe, hakikati bilmediklerinden İslâmiyet'e muâriz çıkmışlar.

Bu misal gibi yüz misal var ki hakikati bilindikten sonra en muannid feylesof da teslim olmaya mecbur oluyor. (Hatta Risale-i Nur, Mu'cizât-ı

¹ Bkz.: Taberî, *Câmiu'l-beyân* 1/153, 194, 21/72; Hâkim, *Müstedrek* 4/636; İbn-i Abdilberr, *Temhid* 4/9; Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid* 8/131.

Cismânî: Cisimden olan, maddî.

Fevran: Coşma, taşma.

Fünûn-u cedide: Yeni, modern bilimler.

Hamiyet-i İslâmiye: İslâmî değerlere sahip çıkma, koruma duygusu, gayreti.

Hût: Balık.

Mehâsin: Güzellikler.

Mesâil: Meseleler.

Meyl-i taharri-i hakikat: Hakikati araştırma meyli.

Muânz: Karşı çıkan, muhalif.

Münferit: Tek başına, ferdi.

Müsbet: Doğruluğu isbat edilmiş, kesin.

Riyâset: Önderlik, reislik.

Ruhânî: Vücudu maddî olmayan, ruh sahibi.

Sevr: Öküz.

Sû-i ahlâk: Kötü ahlâk.

Taassup: Körü körüne bağlılık, tutuculuk.

Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zan etmek, vehmetmek.

Zâhirî: Görünen, görünüşteki

Zeval bulmak: Yok olmak, kaybolup gitmek.

Kur'âniye'de fennin iliştigi bütün âyetlerin her birisinin altında Kur'an'ın bir lem'a-yı i'câzını gösterip.. ehl-i fennin medar-ı tenkit zannettikleri Kur'an-ı Kerim'in cümle ve kelimelerinde, fennin eli yetişmediği yüksek hakikatleri izhar edip.. en muannid feylesofu da teslime mecbur ediyor. Meydandadır, isteyen bakabilir ve baksın; bu mâni, kırk beş sene evvel söylenen o sözden sonra nasıl kırıldığına görsün.)

Evet bazı muhakkikîn-i İslâmiye'nin bu yolda te'lifâtı var. Bu sekizinci dehşetli mânianın zir ü zeber olacağına dair emâreler görünüyor.

Evet şimdi olmasa da otuz-kırk sene sonra fen ve hakikî mârifet ve medeniyetin mehâsini, bu üç kuvveti tam techiz edip, cihâzâtını verip, o sekiz mânileri mağlup edip dağıtmak için; taharri-i hakikat meyelânını ve insafı ve muhabbet-i insanıyeti, o sekiz düşman tâifesinin sekiz cephesine göndermiş, şimdi onları kaçırmaya başlamış. İnşallah yarım asır sonra onları darmadağın edecek. Evet meşhurdur ki: *"En kat'i fazilet odur ki, düşmanları dahi o faziletin tasdikine şehâdet etsin."*

.....

Bediüzzaman, misal olarak, İslâmiyet'in hakkâniyeti hakkında takdîrkâr ifadelerde bulunan "Prens Bismark" ile "Mister Carlyle"ın sözlerini naklettikten sonra diyor:

İşte Amerika ve Avrupa'nın zekâ tarlaları, Mister Carlyle ve Bismark gibi böyle dâhi muhakkikleri mahsulat vermesine istinaden ben de bütün kanaatimle derim ki; *Avrupa ve Amerika, İslâmiyet'le hâmileler. Günün birinde bir İslâmî devlet doğuracak. Nasıl ki Osmanlılar Avrupa ile hâmile olup bir Avrupa devleti doğurdu.*

Ey Câmî-i Emevî'deki kardeşlerim ve yarım asır sonraki Âlem-i İslâm câmiindeki ihvanlarım! Acaba baştan buraya kadar olan mukaddimeler netice vermiyor mu ki; *istikbalin kıtalarında hakikî ve mânevî hâkim olacak ve beşeri, dünyevî ve uhrevî saadete sevk edecek yalnız İslâmiyet'tir ve*

Cihâzât: Cihazlar, donanımlar.

İhvan: Kardeşler.

İstinaden: Dayanarak.

Lem'a-yı i'câz: Kur'an-ı Kerim'in i'câzına dâir lem'a, mu'cize parlaklığı.

Mânia: Mani, engel.

Medar-ı tenkit: Tenkit sebebi.

Muannid: İnatçı.

Mu'cizat-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in mu'cize oluşunun isbat edildiği ve herkesi âciz bırakan eşsiz üslûbunun anlatıldığı 25. Söz.

Muhabbet-i insanıyet: İnsanlık sevgisi.

Muhakkikîn-i İslâmiye: İslâmî ilimlerde incelemelerini derinle-

mesine ve alabildiğince hassasiyetle yapan, eşyanın iç yüzüne vâkıf olabilen ilim adamları.

Te'lifât: Kitaplar.

Techiz etmek: Gerekli cihazlarla donatmak.

Zir ü zeber: Darmadağın, yerle bir.

İslâmiyet'e inkılâp etmiş ve hurâfâtın, tahrifâtın sıyrılacak İsevîler'in hakikî dinidir ki, Kur'an'a tâbi olur, ittifak eder.¹

İkinci Cihet: Yani maddeten İslâmiyet'in terakkisinin kuvvetli sebepleri gösteriyor ki; İslâmiyet, maddeten dahi istikbale hükmedecek.

“Birinci Cihet” mâneviyât cihetinde terakkiyâtı isbat ettiği gibi; bu “İkinci Cihet” dahi maddî terakkiyâtını ve istikbaldeki hâkimiyetini kuvvetli gösteriyor. Çünkü Âlem-i İslâm'ın şahs-ı mânevîsinin kalbinde, gayet kuvvetli, kırlmaz “Beş Kuvvet” içtima ve imtizaç edip yerleşmiş:

Birincisi: Bütün kemâlâtın üstadı.. ve üç yüz yetmiş milyon nefisleri birtek nefis hükmüne getirebilen.. ve hakikî bir medeniyetle ve müsbet ve doğru fenlerle techiz edilmiş olan.. ve hiçbir kuvvet onu kıramayacak bir mahiyette bulunan **hakikat-i İslâmiyet**'tir.

İkinci Kuvvet: Medeniyetin ve sanatın hakikî üstadı.. ve vesilelerin ve mebâdilerin tekemmülüyle cihazlanmış olan şedit bir **ihtiyaç** ve belimizi kıran tam bir **fakr** öyle bir kuvvettir ki susmaz ve kırılmaz.

Üçüncü Kuvvet: Yüksek şeylere müsabaka suretinde beşere yüksek maksatları ders veren.. ve o yolda çalıştıran.. ve istibdâdâtı parça parça eden.. ve ulvî hisleri heyecana getiren.. ve gıpta ve haset ve kıskançlık ve rekabetle ve tam uyanmakla ve müsabaka şevkiyle ve teceddüt meyliyle ve temeddün meylânıyla techiz edilen üçüncü kuvvet, yalnız **hürriyet-i şer'iye**dir. Yani insanîyete lâayk en yüksek kemâlâta olan meyil ve arzu ile cihazlanmış olmak.

Dördüncü Kuvvet: Şefkatle cihazlanmış **şehâmet-i imaniye**dir. Yani tezellül etmemek; haksızlara, zalimlere zillet göstermemek.. mazlumlara da zellil etmemek. Yani hürriyet-i şer'iyenin esasları olan; müstebitlere dalkavukluk etmemek.. ve biçârelere tahakküm ve tekebbür etmemektir.

¹ Âhırzaman'da Hazreti İsa'nın (a.s.) gelerek, İslâm şeriatına göre amel edeceğine dair bkz.: Buhârî, Enbiyâ 49; Müslim, İman 244-246.

Fakr: Fakirlik.

Hurâfât: Hurâfele, boş ve bätıl inançlar.

Hürriyet-i şer'iye: İslâm'ın insanlara sunduğu asıl hürriyet.

İmtizaç etmek: Karışmak, birleşmek.

İsevî: Hz. İsa'ya (a.s.) mensup olan; hristiyan.

İstibdâdât: İstibdatlar, baskılar.

Mebâdî: İlk esaslar, maksada ulaşmayı sağlayan vâsıtalar.

Meyelân: Eğilim, meyl.

Müsabaka: Yarışma.

Müstebit: Despot, baskıcı, zorba.

Şedit: Şiddetli.

Şehâmet-i imaniye: İmandan kaynaklanan cesaret.

Tahrifât: Tahrifler, bozmalar.

Teceddüd: Yenilenme.

Tekebbür etmek: Kibirlenmek, kendini büyük görmek.

Tekemmül: Gelişme, mükemmelleşme.

Temeddün: Medenîleşme, medenî ilerleme.

Tezellül etmek: Kendini alçaltmak, küçük duruma düşürmek.

Zellil etmek: Aşağılamak, hor ve hakir etmek.

Zillet: Alçalma, miskinlik.

Beşinci Kuvvet: İzzet-i İslâmiye'dir ki, îlâ-yı kelimetullahı ilân ediyor. Ve bu zamanda îlâ-yı kelimetullah, maddeten terakkiye mütevakıf.. ve medeniyet-i hakikiyeye girmekle îlâ-yı kelimetullah edilebilir. İzzet-i İslâmiye'nin iman ile kat'î verdiği emri, elbette Âlem-i İslâm'ın şahs-ı mânevîsi –o kat'î emri– istikbalde tam yerine getireceğine şüphe edilmez.

Evet nasıl ki eski zamanda İslâmiyet'in terakkisi, düşmanın taassubunu parçalamak ve inadını kırmak ve tecavüzâtını def etmek, silâh ile kılıç ile olmuş; istikbalde silâh, kılıç yerine hakikî medeniyet ve maddî terakki ve hak ve hakkaniyetin mânevî kılıçları düşmanları mağlup edip dağıtacak.

Biliniz ki bizim muradımız medeniyetin mehâsini ve beşere menfaati bulunan iyilikleridir. Yoksa medeniyetin günahları, seyyiâtları değil ki; ahmaklar o seyyiâtları, o sefâhetleri mehâsin zannedip, taklit edip malımızı harap ettiler. Ve dini rüşvet verip, dünyayı da kazanamadılar. Medeniyetin günahları iyiliklerine galebe edip seyyiâtı hasenâtına râcih gelmekle beşer –iki Harb-i Umumî ile– iki dehşetli tokat yiyip, o günahkâr medeniyeti zîr ü zeber edip öyle bir kustu ki, yeryüzünü kanla bulaştırdı. İnşallah istikbaldeki İslâmiyet'in kuvvetiyle medeniyetin mehâsini galebe edecek, zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek, sulh-u umumîyi de temin edecek.

Evet Avrupa'nın medeniyeti, fazilet ve hüdâ üstüne tesis edilmediğinden; belki heves ve hevâ, rekabet ve tahakküm üzerine bina edildiğinden, şimdiye kadar medeniyetin seyyiâtı hasenâtına galebe edip, ihtilâlcî komitelerle kurtlaşmış bir ağaç hükmüne girdiği cihetle; Asya medeniyetinin galebesine kuvvetli bir medar, bir delil hükmündedir. Ve az vakitte galebe edecektir.

Acaba istikbale karşı ehl-i iman ve İslâm için böyle maddî ve mânevî terakkiyâta vesile ve kuvvetli, sarsılmaz esbap varken ve demiryolu gibi istikbal saadetine yol açıldığı hâlde, nasıl me'yus olup ye'se düşünüyorsunuz ve Âlem-i İslâm'ın kuvve-i mâneviyesini kırıyorsunuz! Ve yeis ve ümitsizlikle zannediyorsunuz ki, "Dünya herkese ve ecnebilere terakki dünyasıdır; fakat yalnız biçâre ehl-i İslâm için tedenni dünyası oldu!" diye pek

Hasenât: İyilikler.

Hüdâ: Doğru yol, hidayet.

Îlâ-yı kelimetullah: Allah'ın dini-ni yüceltme.

Me'yus: Ümitsiz.

Medar: Dayanak noktası, sebep.

Mehâsin: Güzellikler.

Mütevakıf: Bağlı.

Râcih: Üstün, daha ağır basan.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, beyinsizlik, cahillik.

Seyyiât: Kötülükler.

Tecavüzât: Tecavüzler, saldırılar.

Tedenni: Gerileme, düşüşe geçme.

Ye's / yeis: Ümitsizlik.

yanlış bir hataya düşüyorsunuz. Madem meylü'l-istikmal (tekâmül meyli) kâinatta, fıtrat-ı beşeriyede fıtraten dercedilmiş, elbette beşerin zulüm ve hatasıyla başına çabuk bir kıyamet kopmazsa; istikbalde hak ve hakikat, Âlem-i İslâm'da, nev-i beşerin eski hatîâtına keffâret olacak bir saadet-i dünyeviyeyi de gösterecek inşallah...

Evet bakınız, zaman hatt-ı müstakîm üzerine hareket etmiyor ki mebde ve müntehâsı birbirinden uzaklaşsın. Belki küre-i arzın hareketi gibi bir daire içinde dönüyor. Bazen terakki içinde yaz ve bahar mevsimi gösterir. Bazen tedenni içinde kış ve fırtına mevsimini gösterir. Her kıştan sonra bir bahar, her geceden sonra bir sabah olduğu gibi, nev-i beşerin da-hi bir sabahı, bir baharı olacak inşallah...

Hakikat-i İslâmiye'nin güneşi ile sulh-u umumî dairesinde hakikî medeniyeti görmeyi, rahmet-i ilâhiyeden bekleyebilirsiniz.

İkinci Kelime

Müddet-i hayatımda tecrübelerimle fikrimde tevellüd eden şudur:

Yeis en dehşetli bir hastalıktır ki Âlem-i İslâm'ın kalbine girmiş.

İşte o yeistir ki bizi öldürmüş gibi garpta bir-iki milyonluk küçük bir devlet, şarkta yirmi milyon müslümanları kendine hizmetkâr ve vatanlarını müstemleke hükmüne getirmiş.

Hem o yeistir ki yüksek ahlâkımızı öldürmüş, menfaat-i umumiye-yi bırakıp menfaat-i şahsiyeye nazarımızı hasrettirmiş.

Hem o yeistir ki kuvve-i mâneviyemizi kırmış. Az bir kuvvetle, imandan gelen kuvve-i mâneviye ile şarktan garba kadar istilâ ettiği hâlde o kuvve-i mâneviye-i hârika, me'yusiyetle kırıldığı için, zalim ecnebîler dört yüz seneden beri üç yüz milyon müslümanı kendilerine esir etmiş.

Hatta bu yeis ile başkasının lâkaytlığını ve füturunu kendi tembelliği-ne özür zanneder, "Neme lâzım." der, "Herkes benim gibi berbattır." diye şehâmet-i imaniye-yi terk edip hizmet-i İslâmiye'yi yapmıyor.

Fütür: Gevşeklik, bıkkınlık.

Garp / şark: Batı / doğu.

Hasretmek: Sınırlamak, sadece ona ait kılmak.

Hatîât: Hatalar, yanlışlar.

Hatt-ı müstakîm: Düz bir çizgi.

Mebde ve müntehâ: Baş ve son.

Başlangıç ve bitiş noktası.

Müstemleke: Sömürge.

Tekâmül: Olgunlaşma, kemâle erme.

Tevellüd etmek: Doğmak, meydana gelmek.

Madem bu derece bu hastalık bize bu zulmü etmiş, bizi öldürüyor; biz de o kâtilimizden kisasımızı alıp öldüreceğiz. ¹ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ kılıcı ile o ye'sin başını parçalayacağız. ² هَادِسِينِ هَا لَا يَذْرُكُ كَلَّهُ لَا يَثْرُكُ كَلَّهُ hadisinin hakikatıyla belini kıracağız inşallah!

Yeis; ümmetlerin, milletlerin “seretan” denilen en dehşetli bir hastalığıdır. Ve kemâlâta mâni ve ³ أَبَا عِنْدَ حُسْنِ ظَنِّ عَبْدِي بِی hakikatine muhaliftir. Korkak, aşağı, âcizlerin şe'nidir, bahaneleridir. Şehâmet-i İslâmiye'nin şe'ni değildir. Hususan Arap gibi nev-i beşerde medar-ı iftihar yüksek seciyelerle mümtaz bir kaumin şe'ni olamaz. Âlem-i İslâm milletleri Arab'ın metânetinden ders almışlar. İnşallah yine Araplar ye'si bırakıp İslâmiyet'in kahraman ordusu olan Türkler'le hakikî bir tesânüd ve ittifak ile el ele verip Kur'an'ın bayrağını dünyanın her tarafında ilân edeceklerdir.

Üçüncü Kelime

Bütün hayatımdaki tahkikatımla ve hayat-ı içtimaiyenin çalkamasıyla hülâsa ve zübdesi bana kat'î bildirmiş ki:

Sıdk, İslâmiyet'in üssü'l-esasıdır ve ulvî seciyelerinin râbitasıdır ve hissiyât-ı ulviyesinin mizacıdır.

Öyle ise hayat-ı içtimaiyemizin esası olan sıdkı, doğruluğu içimizde ihya edip onunla mânevî hastalıklarımızı tedavi etmeliyiz.

Evet sıdk ve doğruluk, İslâmiyet'in hayat-ı içtimaiyesinde ukde-i hayatiyesidir.

Riyâkârlık, fiilî bir nevi yalancılıktır.

Dalkavukluk, tasannû, alçakça bir yalancılıktır.

Nifak ve münafıklık, muzır bir yalancılıktır.

¹ “Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyiniz.” (Zümer Sûresi, 39/53).

² “Bir şey bütünüyle elde edilmezse, tamamen de terk edilmez.” (Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/404).

³ “Kuluma, bana karşı duyduğuş hüs-n-ü zanını üzere muâmele ederim.” (Beyhakî, *Şuabü'l-îman* 1/406, 6/546). Ayrıca bkz.: Buhârî, *Tevhid* 15, 35; Müslim, *Zikir* 2, 19, *Tevbe* 1.

Medar-ı iftihar: Övünç kaynağı.

Mizac: Tabiat, huy.

Muzır: Zararlı.

Seciye: Karakter, huy, tabiat.

Seretan: Kanser.

Şe'n: Bir şeyin gereği, tabiatı, karakteri.

Tahkikat: Araştırmalar, incelemeler.

Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

Tesânüd: Dayanışma.

Ukde-i hayatiye: Hayat çekirdeği, düğümü; hayatın esası.

Üssü'l-esas: Ana esas, temel.

Zübde: Öz, kaymak.

Yalancılık ise Sâni-i Zülcelâl'in kudretine iftira etmektir.

Küfür, bütün envâıyla kizptir, yalancılıktır.

İman sıdktır, doğruluktur.

Bu sırta binâen kizb ve sıdkın ortasında hadsiz bir mesafe var; şark ve garp kadar birbirinden uzak olmak lâzım geliyor. Nâr ve nur gibi birbirine girmemek lâzım. Hâlbuki gaddar siyaset ve zalim propaganda birbirine karıştırmış, beşerin kemâlâtını da karıştırmış. (Hâşiye)

Hâşiye: Ey kardeşlerim! Kırk beş sene evvel Said'in bu dersinden anlaşıyor ki; o Said siyasetle, içtimaiyât-ı İslâmiye ile ziyade âlakadardır. *Fakat sakın zannetmeyiniz ki o, dini siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Hâşâ belki o, bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve derdi ki: "Dinin bir hakikatını bin siyasete tercih ederim."*

Evet o zamanda kırk-elli sene evvel hissetmiş ki bazı münafık zındıkların, siyaseti dinsizliğe âlet etmeye teşebbüs niyetlerine ve fikirlerine mukabil, o da bütün kuvvetiyle siyaseti İslâmiyet'in hakâikine bir hizmetkâr, bir âlet yapmaya çalışmış. Fakat o zamandan yirmi sene sonra gördü ki; o gizli münafık zındıkların garplılaşmak bahanesiyle, siyaseti dinsizliğe âlet yapmalarına mukabil, bir kısım dindar ehl-i siyaset, dini siyaset-i İslâmiye'ye âlet etmeye çalışmışlardı. İslâmiyet güneşi yerdeki ışıklara âlet ve tâbi olamaz. Ve âlet yapmak İslâmiyet'in kıymetini tenzil etmektir, büyük bir cinayettir.

Hatta Eski Said o çeşit siyaset tarafgirliğinden gördü ki; bir sâlih âlim kendi fikr-i siyâsisine muvâfık bir münafığı hararetle senâ etti. Siyasetine muhalif bir sâlih hocayı tenkit ve tefsik etti. Eski Said ona dedi:

– "Bir şeytan senin fikrine yardım etse, rahmet okutacaksın. Senin fikr-i siyâsiyene muhalif bir melek olsa, lânet edeceksin."

Bunun için Eski Said: "أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالنِّيَاسَةِ" dedi ve otuz beş seneden beri (şimdi kırk beş sene oldu) siyaseti terk etti. (Hâşiyecik)

Said Nursî

Hâşiyecik: Hem Üstadımızın yirmi yedi senelik hayatı ve yüz otuz parça kitabı ve mektupları, üç mahkeme ve hükûmet memurları tarafından tam tedkik edildiği ve aleyhinde çalışan zalim, mürted ve münafıklara karşı mecbur da olduğu hâlde, hatta idamı için gizli emir verildiği hâlde, dini siyasete âlet ettiğine dair en ufak bir emare bulamamaları, dini siyasete âlet etmediğini kat'î isbat ediyor. Ve hayatını yakından tanıyan biz Nur şâkirtleri ise bu fevkalâde hâle karşı hayranlık duymakta ve Risale-i Nur dairesindeki hakikî ihlâsa bir delil saymaktayız.

Nur Şâkirtleri

*1 Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınım.

Envâ: Türler, çeşitler.

Garplılaşmak: Batılılara, Avrupalılara benzemek.

İçtimaiyât-ı İslâmiye: İslâm âleminin toplumsal hayatı.

Kizb: Yalan.

Muvâfık: Benimseyen, razı olan, memnun.

Mürted: İrtidat eden, dinden dönen, dinsiz.

Nâr: Ateş.

Sâni-i Zülcelâl: Her şeyi mükemmel ve harika yapan Yüce Yaratıcı.

Senâ etmek: Methetmek, övmek.

Tefsik etmek: Bir kimseyi fâsik, günahkâr olarak nitelemek, günahkâr saymak.

Tenzil etmek: İndirmek, düşürmek.

Ey bu Câmi-i Emevî'deki kardeşlerim ve kırk-elli sene sonra Âlem-i İslâm mescid-i kebîrindeki dört yüz milyon ehl-i iman olan ihvanımız! Necat yalnız sıdkla, doğrulukla olur. "Urvetü'l-vüskâ" sıdktır, yani "en muhkem ve onunla bağlanacak zincir" doğruluktur.

Amma maslahat için kızb ise zaman onu nesh etmiştir.

Dördüncü Kelime

Bütün hayatımda, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeden kat'î bildiğim ve tahki-katların bana verdiği netice şudur ki:

Muhabbete en lâyük şey muhabbettir ve husûmete en lâyük sıfat husûmettir. Yani hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi temin eden ve saadete sevk eden muhabbet ve sevmek sıfatı, en ziyade sevilme ve muhabbe-te lâyıktır. Ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi zîr ü zeber eden düşmanlık ve adâvet, her şeyden ziyade nefrete ve adâvete ve ondan çekilmeye müste-hak ve çirkin ve muzır bir sıfattır.

Beşinci Kelime

Meşveret-i şer'iyyeden aldığım ders budur:

Şu zamanda bir adamın bir günahı, bir kalmıyor. Bazen büyür, sirayet eder, yüz olur. Birtek hasene bazen bir kalmıyor. Belki bazen binler dere-ceye terakki ediyor. Bunun sırr-ı hikmeti şudur:

Hürriyet-i şer'îye ile meşveret-i meşrûa, hakikî milliyetimizin hâkimiyetini gösterdi. Hakikî milliyetimizin esası, ruhu ise İslâmiyet'tir. Ve hilâfet-i Osma-niye ve Türk Ordusu'nun o milliyete bayraktarlığı itibarıyla o İslâmiyet milli-yetinin sade fi ve kalesi hükmündedir. Arap ve Türk hakikî iki kardeş, o kale-i kudsiyenin nöbetarlarıdır.

İşte bu kudsî milliyetin râbıtasıyla, umum ehl-i İslâm birtek aşiret hükmü-ne geçiyor. Aşiretin efradı gibi İslâm tâifeleri de, birbirine uhuvvet-i İslâmiye

Hasene: Sevap, iyilik.

Hayat-ı içtimaiye-i beşeriye: Toplum hayatı.

Husûmet / adâvet: Düşmanlık.

Mescid-i kebîr: Büyük mescid.

Meşveret-i şer'îye / meşveret-i

meşrûa: Dinî esaslara dayanan istişare, fikir alışverişi.

Muhkem: Sağlam, metin.

Necat: Kurtuluş.

Nesh etmek: İptal etmek, hü-kümsüz bırakmak.

Râbta: Bağ, irtibat.

Sade: Sedef, inci kabuğu.

Tâife: Zümre, grup.

Uhuvvet-i İslâmiye: İslâmî kar-deşlik.

ile murtabit ve alâkadar olur. Birbirine mânen (lüzum olsa maddeten) yardım eder. Güya bütün İslâm tâîfeleri bir silsile-i nurâniye ile birbirine bağlıdır.

Nasıl ki bir aşiretin bir ferdi bir cinayet işlese, o aşiretin bütün efradı, o aşiretin düşmanı olan başka aşiretin nazarında müttehem olur. Güya her bir ferd o cinayeti işlemiş gibi o düşman aşiret onlara düşman olur. O tek cinayet, binler cinayet hükmüne geçer. Eğer o aşiretin bir ferdi, o aşiretin mahiyetine temas eden medar-ı iftihar bir iyilik yapsa, o aşiretin bütün efradı onunla iftihar eder. Güya her bir adam, aşirette o iyiliği yapmış gibi iftihar eder.

İşte bu mezkûr hakikat içindir ki bu zamanda, hususan kırk-elli sene sonra seyyie, fenalık, işleyenin üstünde kalmaz. Belki milyonlar nüfus-u İslâmiye'nin hukukuna tecavüz olur. Kırk-elli sene sonra çok misalleri görülecek.

Ey bu sözlerimi dinleyen bu Câmî-i Emevî'deki kardeşler ve kırk-elli sene sonra Âlem-i İslâm câmiindeki ihvân-ı müslimîn!

“Biz zarar vermiyoruz, fakat menfaat vermeye iktidarımız yok, onun için mâzuruz.” diye özür beyan etmeyiniz. Bu özrünüz makbul değil. Tembelliğiniz ve “Neme lâzım!” deyip çalışmamanız ve ittihad-ı İslâm ile milliyet-i hakikiye-i İslâmiye ile gayrete gelmediğiniz, sizlere gayet büyük bir zarar ve bir haksızlıktır.

İşte seyyie böyle binlere çıktığı gibi bu zamanda hasene –yani İslâmiyet'in kudsiyetine temas eden iyilik– yalnız işleyene münhasır kalmaz. Belki bu hasene, milyonlar ehl-i imana mânen fayda verebilir. Hayat-ı mâneviye ve maddiyesinin râbitasına kuvvet verebilir. Onun için “Neme lâzım!” deyip kendini tembellik döşğine atmak zamanı değil!..

Ey bu câmideki kardeşlerim ve kırk-elli sene sonraki Âlem-i İslâm mes-cid-i kebîrindeki ihvanlarım!

Zannetmeyiniz ki ben bu ders makamına size nasihat etmek için çıktım. Belki buraya çıktım, sizde olan hakkımızı dâvâ ediyorum. Yani Kürt gibi küçük tâîfelerin menfaati ve saadet-i dünyeviyeleri ve uhreviyeleri, sizin gibi büyük ve muazzam tâife olan Arap ve Türk gibi hâkim üstadlarla bağlıdır. Sizin tembelliğiniz ve füturunuz ile biz biçâre küçük kardeşleriniz olan İslâm tâîfeleri zarar görüyoruz.

Fütur: Gevşeklik, bıkkınlık.
İhvân-ı müslimîn: Müslüman kardeşler.
İttihad-ı İslâm: İslâm birliği, müslümanların birliği.

Murtabit: İrtibatlı, bağlı.
Müttehem: Töhmüt altına alınmış, suçlanmış.
Nüfus-u İslâmiye: Müslüman nefisler, canlar.

Seyyie: Günah, kötülük.
Silsile-i nurâniye: Nurlu halka, zincir.

Hususan ey muazzam ve büyük ve tam intibaha gelmiş veya gelecek olan Araplar!

En evvel bu sözler ile sizinle konuşuyorum. Çünkü bizim ve bütün İslâm tâifelerinin üstadları, imamları ve İslâmiyet'in mücahidleri sizlerdiniz. Sonra muazzam Türk milleti o kudsî vazifenize tam yardım ettiler. Onun için tembellikle günahnız büyüktür. Ve iyiliğiniz ve haseneniz de gayet büyük ve ulvîdir. Hususan kırk-elli sene sonra Arap tâifeleri, Cemâhir-i Müttefika-yı Amerika gibi en ulvî bir vaziyete girmeye, esarete kalan hâkimiyet-i İslâmiye'yi eski zaman gibi küre-i arzın nısfında belki ekserisinde tesisine muvaffak olmanızı rahmet-i ilâhiyeden kuvvetle bekliyoruz. Bir kıyamet çabuk kopmazsa, inşallah nesl-i âti görecektir.

Sakin kardeşlerim! Tevehhüm tahayyül etmeyiniz ki ben bu sözlerimle siyasetle iştiğal için himmetinizi tahrik ediyorum... Hâşâ! Hakikat-i İslâmiye bütün siyasâtın fevkindedir. Bütün siyasetler ona hizmetkâr olabilir. Hiçbir siyasetin haddi değil ki İslâmiyet'i kendine âlet etsin.

Ben kusurlu fehmimle şu zamanda heyet-i içtimaiye-i İslâmiye'yi çok çark ve dolapları bulunan bir fabrika suretinde tasavvur ediyorum. O fabrikanın bir çarkı geri kalsa, yahut bir arkadaşı olan başka bir çarka tecavüz etse, makinenin mihanikiyeti bozulur. Onun için ittihad-ı İslâm'ın tam zamanı gelmeye başlıyor. Birbirinizin şahsî kusurlarına bakmamak gerektir.

Bunu da teessüf ve teellüm ile size beyan ediyorum ki:

Ecnebîlerin bir kısmı, nasıl kıymettar malımızı ve vatanlarımızı bizden aldılar, onun bedeline çürük bir mal verdiler; aynen öyle de yüksek ahlâkımızı ve yüksek ahlâkımızdan çıkan ve hayat-ı içtimaiyeye temas eden seciyelerimizin bir kısmını bizden aldılar. Terakkilerine medar ettiler. Ve onun fiyatı olarak bize verdikleri sefihâne ahlâk-ı seyyieleridir, sefihâne seciyeleridir.

Cemâhir-i Müttefika-yı Amerika: Amerika Birleşik Devletleri.

Fehm: Anlama, anlayış.

Fevk: Üst.

Heyet-i içtimaiye-i İslâmiye: İslâm âleminin sosyal yapısı.

Himmet: Gayret, çaba, emek.

İntibah: Uyanış, ayılma.

Mihanikiyet: Mekanik, dengeli

hareket, işleyiş.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Nısf: Yarı, yarım.

Sefihâne: Haram helâl demeden zevk peşinde koşanların, eğlence düşkünlerinin, beynsizlerin hayat tarzı.

Siyasât: Siyasetler.

Tahayyül etmek: Hayal etmek.

Tahrik etmek: Hareket ettirmek, harekete geçirmek.

Teellüm: Elem duyma, kederlenme, tasalanma.

Tevehhüm: Zan, vehim, kuruntu.

Mesela bizden aldıkları seciye-i milliye ile bir adam onlarda der: “Eğer ben ölsem milletim sağ olsun. Çünkü milletimin içinde bir hayat-ı bâkiyem var.” İşte bu kelimeyi bizden almışlar ve terakkiyâtlarında en metin esas da budur. Bizden hırsızlamışlar. Bu kelime ise din-i haktan ve iman hakikatlerinden çıkar. O bizim, ehl-i imanın malıdır.

Hâlbuki ecnebîlerden içimize giren pis ve fena seciye itibarıyla bir hodgâm adam bizde diyor: “Ben susuzluktan ölsem, hiç yağmur bir daha dünyaya gelmesin. Eğer ben görmezsem bir saadeti, dünya istediği gibi bozulsun.” İşte bu ahmakâne kelime dinsizlikten çıkıyor, âhireti bilmemekten geliyor. Hariçten içimize girmiş, zehirliyor.

Hem o ecnebîlerin bizden aldıkları fikr-i milliyetle bir ferdi, bir millet gibi kıymet alıyor. Çünkü bir adamın kıymeti, himmeti nisbetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir.

Bazılarımızdaki dikkatsizlikten ve ecnebîlerin zararlı seciyelerini almamızdan, kuvvetli ve kudsi İslâmî milliyetimizle beraber herkes “Nefsî! Nefsî!” demekle ve milletin menfaatini düşünmemekle ve menfaat-i şahsiyesini düşünmekle bin adam, bir adam hükmüne sukut eder.

مَنْ كَانَ هِمَّتُهُ نَفْسُهُ فَلَيْسَ مِنَ الْإِنْسَانِ لِأَنَّهُ مَدَنِيٌّ بِالطَّبْعِ

Yani, “Kimin himmeti yalnız nefsi ise o insan değil. Çünkü insanın fıtratı medenîdir. Ebnâ-yı cinsini mülâhazaya mecburdur. Hayat-ı içtimaiye ile hayat-ı şahsiyesi devam edebilir.”

Mesela bir ekmeği yese kaç ellere muhtaç ve ona mukabil o elleri mânen öptüğünü ve giydiği libasla kaç fabrikayla alâkadar olduğunu kıyas ediniz. Hayvan gibi bir postla yaşamadığından ebnâ-yı cinsiyle fitraten alâkadar olmasından ve onlara mânevî bir fiyat vermeye mecbur olduğundan fıtratıyla medeniyet-perverdir.

Menfaat-i şahsiyesine hasr-ı nazar eden, insanlıktan çıkar, masum olmayan câni bir hayvan olur. Bir şey elinden gelmese, hakikî özü olsa o müstesna!

“Nefsî! Nefsî!” demek: Sadece kendi menfaatini düşünmek.

Ahmakâne: Ahmakça.

Ebnâ-yı cins: Hemcinsler, diğer insanlar.

Hasr-ı nazar etmek: Dikkatini

sadece belli bir noktaya odaklamak, yoğunlaştırmak.

Hayat-ı bâkiye: Sonsuz hayat.

Hodgâm: Kendini düşünen,encil.

Libas: Elbise, giysi.

Medeniyet-perver: Medeniyet sever.

Mülâhaza: Düşünme, dikkate alma.

Sukut etmek: Düşmek, değer kaybetmek.

Altıncı Kelime

Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslâmiye'deki saadetlerinin anah-tarı, meşveret-i şer'iyedir. ¹ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ âyet-i kerîmesi, şûrâyı esas olarak emrediyor.

Evet nasıl ki nev-i beşerdeki “telâhuk-u efkâr” unvanı altında, asırlar ve zamanların tarih vâsıtasıyla birbiriyle meşvereti, bütün beşeriyetin terakkiyatı ve fûnûnunun esası olduğu gibi en büyük kıta olan Asya'nın en geri kalması-nın bir sebebi, o şûrâ-yı hakikiyeyi yapmamasıdır.

Asya kıtasının ve istikbalinin keşşafı ve miftahı, şûrâdır. Yani nasıl ferdler birbiriyle meşveret eder; tâîfeler, kıtalar dahi o şûrâyı yapmaları lâzımdır ki üç yüz, belki dört yüz milyon İslâm'ın ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak, meşveret-i şer'ie ile şehâmet ve şefkat-i imaniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer'iyedir ki o hürriyet-i şer'ie, âdâb-ı şer'ie ile süslenip, garp medeniyet-i sefihânesindeki seyyiâtı atmaktır. İmandan gelen hürriyet-i şer'ie, iki esası emreder:

أَنْ لَا يَذِلَّ.. وَلَا يَتَذَلَّلَ.

مَنْ كَانَ عَبْدًا لِلَّهِ لَا يَكُونُ عَبْدًا لِلْعِبَادِ. وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ.

نَعَمْ: الْحَرِّيَّةُ الشَّرْعِيَّةُ عَطِيَّةُ الرَّحْمَنِ.

Yani iman bunu iktiza ediyor ki:

- *Tahakküm ve istibdat ile başkasını tezlil etmemek ve zillete düşür-memek..*
- *ve zalimlere tezellül etmemek.*

¹ “İşleri, aralarında istişareye dayalı olarak yürütülür.” (Şûrâ Sûresi, 42/38).

Âdâb-ı şer'ie: Dinin, gözetilme-si gereken genel usûlleri, prensip-leri.

Fünûn: Fenler, bilimler.

Hayat-ı içtimaiye-i İslâmiye: Müslümanların sosyal hayatı.

Hürriyet-i şer'ie: İslâm'ın insan-lara sunduğu asıl hürriyet.

İstibdat: Baskıcı yönetim.

Keşşaf: Keşfeden, ortaya çıkaran.

Medeniyet-i sefihâne: Haram helal demeden, hayatı zevk ve eğlence olarak benimseyen me-deniyet.

Miftah: Anahtar.

Şûrâ: Fikir alışverişi, istişare.

Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

Telâhuk-u efkâr: Fikirlerin birbi-rine eklenmesi, fikir birikimi.

Tevellüd etmek: Doğmak, mey-dana gelmek.

Tezellül etmek: Kendini alçalt-mak, küçük duruma düşürmek.

Tezlil etmek: Aşağılamak, zelil ve hakir duruma düşürmek.

Zillet: Küçük düşme, hor ve ha-kir görülme.

Allah'a hakikî abd olan, başkalara abd olamaz. Birbirinizi –Allah'tan başka– kendinize Rab yapmayınız!¹ Yani Allah'ı tanımayan; her şeye, herkese nisbetine göre bir rubûbiyet tevehhüm eder, başına musallat eder.

Evet: Hürriyet-i şer'iye, Cenâb-ı Hakk'ın Rahmân, Rahîm tecellîsiyle bir ihsanıdır ve imanın bir hâssasıdır.

فَلْيَخِي الصِّدْقُ، وَلَا عَاشَ الْيَأْسُ، فَلْتَدُمِ الْمَحَبَّةُ، وَلْتَقَوِ الشُّورَى
وَالْمَلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهَوَى وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى. آمِينَ...

Yaşasın sıdk! Ölsün ye's! Muhabbet devam etsin! Şûrâ kuvvet bulsun!

*Bütün levn ve itab ve nefret, hevâ ve hevese tâbi olanlara olsun!
Selâm ve selâmet hüdâya tâbi olanlar üstüne olsun! Âmin...*

¹ Bkz.: "De ki: (...) Allah'tan başkasına kulluk etmeyelim. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım, kimimiz kimimizi Allah'tan başka Rab edinmesin." (Âl-i İmrân Sûresi, 3/64).

Abd: Kul.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Hüdâ: Doğru yol, hidayet.

İtab: Azarlama.

Levn: Ayıplama, kınama.

Rahîm: Yaratıklarına karşı da-
ima sonsuz ve sınırsız şefkat ve
merhamet eden.

Rahmân: Zâtında muazzam bir
rahmet sahibi olan.

Rubûbiyet: Rab olma; hâkimiyet,
otorite.

Ye's: Ümitsizlik.

Şam'da fazla kalmadı. Şarkî Anadolu'da "Medresetü'z-Zehra" nâmıyla vücûda getirmek istediği dârülfünunun küşadı için çalışmak üzere İstanbul'a geldi. Sultan Reşad'ın* Rumeli'ye seyahati münasebetiyle vilâyât-ı şarkıye nâmına refâkat etti. Yolda şimendiferde iki mektep muallimi ile aralarında bir bahis açılır. Şimendiferde yaptıkları bu mübâhasenin hülâsası, Hutbe-i Şâmiye adlı eserin zeylinde yazılmıştır. Bir kaç cümlesini aynen alıyoruz:

"Hürriyet'in başında, Sultan Reşad'ın Rumeli'ye seyahati münasebetiyle vilâyât-ı şarkıye nâmına ben de refâkat ettim. Şimendiferimizde iki mektepli mütefennin arkadaşıyla bir mübâhase oldu. Benden suâl ettiler ki:

– "Hamîyet-i diniye mi, yoksa hamîyet-i millîye mi daha kuvvetli, daha lâzım?" Dedim:

– "Biz müslûmanlar indimizde ve yanımızda din ve milliyet, bizzat müttehittir. İtibarî, zâhirî, ârızî bir ayrılık var. Belki din, milliyetin hayatı ve ruhudur. İkisine, birbirinden ayrı ve farklı bakıldığı zaman; hamîyet-i diniye, avâm ve havassa şâmil oluyor.. hamîyet-i millîye, yüzden birisine –yani menfaat-i şahsiyesini millete feda edene– has kalır. Öyle ise hukuk-u umumîye içinde hamîyet-i diniye esas olmalı, hamîyet-i millîye ona hâdim ve kuvvet ve kalesi olmalı.

Hususan biz şarklılar, garphılar gibi değiliz. İçimizde, kalblerde hâkim, hiss-i dinîdir. Kader-i ezeli, ekser enbiyayı şarkta göndermesi işaret ediyor ki; yalnız hiss-i dinî, şarkı uyandırır, terakkiye sevk eder. Asr-ı Saadet ve Tâbiîn bunun bir burhan-ı kat'îsidir.

Ârızî: Geçici, sonradan olan.

Avâm: Genel halk tabakası, sıradan kimseler.

Bizzat: Asıl itibarıyla, aslen.

Dârülfünun: Üniversite.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Hamîyet-i diniye: Dinî değerlere sahip çıkma, koruma duygusu, gayreti.

Hamîyet-i millîye: Millî değerlere bağlılık, onları koruma gayreti.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İtibarî: Farazî, öyle kabul edilen.

Kader-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın ezelden belirlediği takdiri.

Küşad: Açılış.

Medresetü'z-Zehra: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1. Dünya Savaşı'ndan önce açılması için teşebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Parlak, aydın anlamına gelen "Ezher" Üniversitesi ne benzer, kardeş olarak düşünüldüğünden, arı kökten "Zehra" sıfatı kullanılmıştır. Burada okuyan gençlere hem pozitif, modern ilimler; hem de dinî ilimler birlikte verilecek, böylece insanlar bütün yönleriyle yetişip gelişecek; kalb ve akıl bütünlüğü ile çağın problemleri gerçek anlamda çözüme kavuşacaktı.

Mübâhase: Karşılıklı konuşma, tartışma.

Mütefennin: Fen ilimleri okumuş.

Müttehî: Bir, birleşmiş.

Şâmil: İçine alan, kapsayan.

Şark / garp: Doğu / batı.

Şarkî Anadolu: Doğu Anadolu.

Şimendifer: Tren.

Tâbiîn: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ashabından sonra gelip onların talebeleri olan nesil.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Zeyl: Ek, ilave.

Ey bu hamiyet-i diniye ve milliyeden hangisine daha ziyade ehemmiyet vermek lâzım geldiğini soran bu şimendifer denilen medrese-i seyyârede ders arkadaşlarım ve şimdi zamanın şimendiferinde istikbal tarafına bizimle beraber giden bütün mektepliler! Size de derim ki:

– “Hamiyet-i diniye ve İslâmiyet milliyeti, Türk ve Arap içinde tamamıyla mezc olmuş ve kâbil-i tefrik olamaz bir hâle gelmiş. Hamiyet-i İslâmiye, en kuvvetli ve metin ve Arş’tan gelmiş bir zincir-i nurânîdir.. kırılmaz ve kopmaz bir urvetü’l-vüskâdır.. tahrip edilmez, mağlup olmaz bir kudsi kaledir.” dediğim vakit, o iki münevver mektep muallimleri bana dediler:

– “Delilin nedir? Bu büyük dâvâya, büyük bir hüccet ve gayet kuvvetli bir delil lâzım, delil nedir?”

Birden şimendiferimiz tünelden çıktı, biz de başımızı çıkardık, pencereden baktık; altı yaşına girmemiş bir çocuğu şimendiferin tam geçeceği yolun yanında durmuş gördük. O iki muallim arkadaşlarıma dedim:

– “İşte bu çocuk lisan-ı hâliyle suâlimize tam cevap veriyor. Benim belime o mâsum çocuk, bu seyyar medresemizde üstadımız olsun. İşte lisan-ı hâli bu gelecek hakikati der:

Bakınız, bu dâbbetü’l-arz, dehşetli hücum ve gürültüsü ve bağırmasıyla ve tünel deliğinden çıkıp hücum ettiği dakikada geçeceği yola bir metre yakınlıkta o çocuk duruyor. O dâbbetü’l-arz, tehdidiyle ve hücumunun tahakkümü ile bağırarak tehdit ediyor. ‘Bana rast gelenlerin vay hâline!’ dediği hâlde o mâsum, yolunda duruyor. Mükemmel bir hürriyet ve harika bir cesaret ve kahramanlıkla, beş para onun tehdidine ehemmiyet vermiyor. Bu dâbbetü’l-arzın hücumunu istihfaf ediyor ve kahramancılığıyla diyor:

‘Ey şimendifer! Sen, gök gürültüsü gibi bağırmanla beni korkutamazsın!’ Sebat ve metânetinin lisan-ı hâli güya der:

‘Ey şimendifer! Sen bir nizamın esirisin. Senin gem’in, dizginin, seni gezdirenin elindedir. Senin, bana tecavüz etmek haddin değil. Beni istibdadın altına alamazsın. Haydi yoluna git, kumandanın izniyle yolundan geç!’

Arş: Allah’ın tahtı, bütün kâinatı kuşatan yüce hâkimiyeti.

Dâbbetü’l-arz: Yeryüzünde hareket edip yol alabilen binek. Tren.

İstibdat: Baskı, hâkimiyet.

İstihfaf etmek: Küçümsemek, hafife almak.

Kâbil-i tefrik: Ayrılması mümkün, ayrılabilir.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Medrese-i seyyâre: Hareket eden, seyyâr medrese.

Mezcolmak: Katışmak, bütünleşmek.

Münevver: Aydın.

Ürvetü’l-vüskâ: Çok sağlam, kopmaz bir zincir.

İşte ey bu şimendiferdeki arkadaşlarım ve elli sene sonra, fenlere çalışan kardeşlerim!

Bu mâsum çocuğun yerinde, Rüstem-i İrani* veya Herkül-ü Yunani o acib kahramanlıklarıyla beraber tayy-ı zaman ederek o çocuğun yerinde bulunduğunu farz ediniz. Onların zamanında şimendifer olmadığı için elbette şimendiferin bir intizam ile hareket ettiğine bir itikatları olmayacak. Birden bu tünel deliğinden başında ateş, nefesi gök gürültüsü gibi, gözlerinde elektrik berkleri olduğu hâlde, birden çıkan şimendiferin dehşetli tehdit hücumuyla Rüstem ve Herkül tarafına koşmasına karşı, o iki kahraman ne kadar korkacaklar, ne kadar kaçacaklar! O harika cesaretleriyle bin metreden fazla kaçacaklar.

Bakınız, nasıl bu dâbbetü'l-arzın tehdidine karşı hürriyetleri, cerasetleri mahvolur. Kaçmaktan başka çâre bulamıyorlar. Çünkü onlar, onun kumandanına ve intizamına itikat etmedikleri için mutî bir merkez zannetmiyorlar; belki gayet müthiş, parçalayıcı, vagon cesâmetinde yirmi arslanı arkasına takmış bir nevi arslan tevehhüm ederler.

Ey kardeşlerim ve ey elli sene sonra bu sözleri işiten arkadaşlarım! İşte altı yaşına girmeyen bu çocuğa, o iki kahramandan ziyade cesaret ve hürriyet ve çok mertebe onların fevkinde bir emniyet ve korkmamak hâletini veren; o masumun kalbinde hakikatin bir çekirdeği olan “şimendiferin intizamına.. ve dizgini bir kumandanın elinde bulunduğuna.. ve cereyanı bir intizam altında.. ve birisi onu kendi hesabıyla gezdirmesine” olan itikadı ve itmînanı ve imanıdır.

Ve o iki kahramanı gayet korkutan ve vicdanlarını vehme esir eden, onların “onun kumandanını bilmemek ve intizamına inanmamak” olan cahilâne itikatsızlıklarıdır...

O iki temsilde, o iki acib kahramanın pek acib korku ve telâşlarına ve elemelerine sebep, onların adem-i itikatları ve cehaletleri ve dalâletleri olduğu gibi; Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerle isbat ettiği bir hakikati ki, bu risalenin mukaddimesinde bir-iki misali söylenmiş, mesele şudur ki:

Acib: Harika, hayret verici.

Adem-i itikat: İnanmama, inançsızlık.

Berk: Şimşek.

Cereyan: Hareket.

Cesâmet: Büyüklük, irilik.

Fevk: Üst.

İtikat: İnanma, inanç.

İtmînan: Tam tamına emin olma, güvenme.

Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.

Tayy-ı zaman: Zamanı aşma. Çok uzun bir zamanı pek kısa sürede katetme, atlama.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zannetmek, vehmetmek.

Küfür ve dalâlet, bütün kâinatı ehl-i dalâlete binler müthiş düşmanlar tâifeleri ve silsileleri gösteriyor. Kör kuvvet, serseri tesadüf, sağır tabiat elleriyle, manzume-i şemsiyeden tut, ta kalbdeki verem mikroplarına kadar binler tâife düşmanlar bîçâre beşere hücum ettiklerini.. ve insanın câmi mahiyeti ve küllî istidâdâtı ve hadsiz ihtiyâcâtı ve nihâyetsiz arzularına karşı mütemâdiyen korku, elem, dehşet ve telâş vermesiyle, küfür ve dalâlât bir cehennem zakkumu olduğunu ve bu dünyada da sahibini bir cehennem içine koyduğunu.. din ve imandan hariç binler fen ve terakkiyât-ı beşeriye o Rüstem ve Herkül'ün kahramanlıkları gibi beş para fayda vermediğini gösterip, yalnız iptal-i his nev'inden muvakkaten o elim korkuları hissetmemek için sefâhet ve sarhoşlukla şırına ediyor..

İşte iman ve küfrün muvâzenesi; âhirette cennet ve cehennem gibi meyveleri ve neticeleri verdiği gibi, dünyada da iman, bir mânevî cenneti temin ve ölümü bir terhis tezkeresine çevirmesini.. ve küfür, dünyada da hi bir mânevî cehennem ve hakikî saadet-i beşeriye mahvetmesi ve ölümü bir idam-ı ebedî mahiyetine getirmesini, kat'î bir his ve şuhûda istinad eden Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerine havale edip kısa kesiyoruz.

Bu temsilin hakikatini görmek isterseniz, başınızı kaldırınız, bu kâinata bakınız. Ne kadar şimendifer misillü balon, otomobil, tayyare, berriye ve bahriye gemiler; karada, denizde, havada kudret-i ezeliyenin nizam ve hikmetle halk ettiği yıldızların kürelerine ve kâinat ecrâmına ve hâdisâtın silsilelerine ve müteselsil vâkiâtlarına bakınız.

Hem âlem-i şehâdette ve cismânî kâinatta bunların vücûdu gibi, âlem-i ruhânî ve mânevîyâtta kudret-i ezeliyenin daha acîb müteselsil nazîreleri var olduğunu, akli bulunan tasdik eder, gözü bulunan çoğunu görebilir.

Âlem-i şehâdet: Duyu organları ile kavranılan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Bahriye: Denize ait, denizle ilgili.

Berriye: Karaya (toprağa) ait, karayla ilgili.

Câmi: İçine alan, kapsayıcı.

Dalâlât: Dalâletler.

Ecrâm: Gökteki ve yerdeki büyük-küçük bütün varlıklar.

Hâdisât / vâkıât: Hâdiseler, olaylar.

Halk etmek: Yaratmak.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.

İptal-i his: Duyguları bastırma, hissedemez hâle getirme.

İstidâdât: İstidatlar, kabiliyetler.

İstinad etmek: Dayanmak.

Kudret-i ezeliye: Cenâb-ı Hakk'ın ezeli olan sonsuz kudret ve kuvveti.

Manzume-i şemsiye: Güneş Sistemi.

Muvakkaten: Kısa süreli, geçici olarak.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Müteselsil: Birbiri ardınca, zincirleme devam eden.

Nazîre: Benzer, denk.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beynsizlik.

Silsile: Kesintisiz, peş peşe devam etme.

Şuhûd: Bir şeyin gerçeğine şahit olma, hakikati ayan beyan görme.

Tâife: Zümre, grup.

Terakkiyât-ı beşeriye: İnsanlığın kazandığı ilerlemeler, gelişmeler.

Vücûd: Varlık, var olma.

İşte, kâinat içinde maddî ve mânevî bütün bu silsileler, imansız ehl-i dalâlete hücum ediyor, tehdit ediyor, korkutuyor, kuvve-i mâneviyesini zîr ü zeber ediyor.

Ehl-i imana değil tehdit ve korkutmak, belki sevinç ve saadet, ünsiyet ve ümit ve kuvvet veriyor. Çünkü ehl-i iman, iman ile görüyor ki; o hadsiz silsileleri, maddî ve mânevî şimendiferleri, seyyar kâinatları mükemmel intizam ve hikmet dairesinde birer vazifeye sevk eden bir Sâni-i Hakîm onları çalıştırıyor. Zerre miktar vazifelerinde şaşırıyorlar, birbirine tecavüz edemiyorlar. Ve kâinattaki kemâlât-ı sanata ve tecelliyât-ı cemâliyyeye mazhar olduklarını görüp kuvve-i mâneviyeyi tamamıyla eline verip, saadet-i ebediyenin bir numûnesini iman gösteriyor.

İşte, ehl-i dalâletin imansızlıktan gelen dehşetli elemlerine ve korkularına karşı hiçbir şey, hiçbir fen, hiçbir terakkiyât-ı beşeriye bir teselli veremez, kuvve-i mâneviyeyi temin edemez. Cesareti zîr ü zeber olur. Fakat muvakkat gaflet perde çeker, aldatır.

Ehl-i iman, iman cihetiyle değil korkmak ve kuvve-i mâneviyesi kırılmak, belki o temsildeki mâsum çocuk gibi, fevkalâde bir kuvvet-i mâneviye ve bir metânetle ve imandaki hakikatle onlara bakıyor. Bir Sâni-i Hakîm'in hikmet dairesinde tedbir ve iradesini müşâhede eder, evham ve korkulardan kurtulur. *"Sâni-i Hakîm'in emri ve izni olmadan bu seyyar kâinatlar hareket edemezler, ilişemezler."* deyip anlar. Kemâl-i emniyetle, hayat-ı dünyeviyesinde de derecesine göre saadete mazhar olur.

Kimin kalbinde imandan ve din-i haktan gelen bu hakikat çekirdeği bulunmazsa ve nokta-yı istinadı olmazsa, bilbedâhe, temsildeki Rüstem ve Herkül'ün cesaretleri ve kahramanlıkları kırıldığı gibi, onun cesareti ve kuvve-i mâneviyesi muzmahil olur ve vicdanı tefessüh eder. Ve kâinatın hâdisâtına esir olur. Her şeye karşı korkak bir dilenci hükmüne düşer.

Bilbedâhe: Apaçık, besbelli.

Kemâlât-ı sanat: Sanat mükemmellikleri, güzelliikleri.

Muvâzene: Kıyas, karşılaştırma.

Muzmahil: Darmadağın, perişan bir hâlde.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Sâni-i Hakîm: Her şeyi yerli yer-

ince mükemmel bir şekilde yaratan Hz. Allah.

Tecelliyât-ı cemâliye: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğine ve lütüflarına ait yüce sıfatlarıyla eşyadaki icrâatları.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Tefessüh etmek: Bozulmak, kokuşmak.

Ünsiyet: Dostluk, yakınlık.

Zîr ü zeber: Darmadağın, yerle bir.

İmanın bu sırr-ı hakikatini ve dalâletin de bu dehşetli şekâvet-i dünyeviyesini Risale-i Nur yüzer kat'î hüccetlerle isbat ettiğine binâen, bu pek uzun hakikati kısa kesiyoruz.

Acaba en ziyade kuvve-i mâneviyeye ve teselliye ve metânete ihtiyacını hissetmiş bu asırdaki beşer, bu zamanda o kuvve-i mâneviyeyi ve teselliye ve saadeti temin eden ve İslâmiyet ve imandaki nokta-yı istinad olan hakâik-i imaniyeyi bırakıp “garplılaşmak” unvanıyla, İslâmiyet milliyetinden istifade yerine, bütün bütün kuvve-i mâneviyeyi kırıp ve teselliyi mahveden ve metânetini kıran dalâlet ve sefâhete ve yalancı politika ve siyasete dayanmak, ne kadar maslahat-ı beşeriyeden ve menfaat-i insaniyeden uzak bir hareket olduğunu, pek yakın bir zamanda intibaha gelmiş, başta İslâm olarak, beşer hissedecek. Dünyanın ömrü kalmışsa Kur'ân'ın hakâikine yapışacak.

* * *

O vakit Kosova'da, büyük bir İslâm dârülfünununun tesisine teşebbüs edilmişti. Orada hem İttihatçılar'a, hem Sultan Reşad'a der ki:

“Şark, böyle bir dârülfünuna daha ziyade muhtaç ve Âlem-i İslâm'ın merkezi hükmündedir.”

Bunun üzerine şarkta bir dârülfünun açılacağını vaad ederler. Bilâhare Balkan Harbi çıkmasıyla, o medrese yeri yani Kosova istilâ edilir. Bunun üzerine müracaatla Kosova'daki dârülfünun için tahsis edilen 19 bin altın liranın Şark Dârülfünunu için verilmesini talep eder, bu talebi kabul edilir.

Bediüzzaman tekrar Van'a hareket eder. Van Gölü kenarındaki Artemit'te (Edremit) o dârülfünunun temeli atılır. Fakat ne çâre ki Harb-i Umumi'nin zuhuruyla, teşebbüs geri kalır. Zaten o kış Molla Said, talebelerine: *“Hazır olunuz, büyük bir musibet ve felâket bize yaklaşıyor!”* diye haber vermişti.

Bilâhare: Daha sonra.

Dârülfünun: Üniversite.

Garplılaşmak: Batılılara, Avrupalılara benzemek.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.

İntibaha gelmek: Uyanmak, ayılmak, doğruya ve gerçeğe ulaşmak.

İttihatçılar: İttihat ve Terakki Cemiyeti mensupları veya taraftarları.

Şekâvet-i dünyeviye: Dünyada iken cehennemî bir hayat yaşama, dünyadaki mutsuzluk.

Üstad Bediüzzaman Said Nursi'nin temelini attığı Darülfünun'un yeri.

Bediüzzaman Hazretlerinin Van'daki hayatına ait Çoravanis köyündeki Medresenin yanından Erek dağının görünüşü.

Bediüzzaman Said Nursî'nin Gönüllü Alay Kumandanı Olarak Vatan ve Millete Fedakârâne Hizmetleri

Bediüzzaman Kafkas Cephesi'nde Enver Paşa* ve fırka kumandanının hayranlıkla takdir ettikleri hizmet-i cihadiyeyi yaptıktan sonra, Rus kuvvetlerinin ilerlemesinden dolayı Van'a çekildi. Van'ın tahliyesi ve Ruslar'ın hücumu sırasında, bir kısım talebeleriyle Van Kalesi'nde şehid oluncaya kadar müdâfaaya kat'î karar verdikleri hâlde, geri çekilen Van valisi Cevdet Bey'in* ısrarıyla, Vastan kasabasına çekildi. Vali, kaymakam, ahâli ve asker Bitlis tarafına çekilirken, bir alay Kazak süvarisi Vastan üzerine hücum etmişti. Molla Said, Van'dan kaçan ahâlinin mal ve çoluk-çocuklarının düşman eline geçmemesi için otuz-kırk kadar kaçamamış asker ve bir kısım talebeleriyle o Kazaklar'a karşı koymuş ve hepsinin kurtulmasını sağlamıştır. Hatta hücum eden Kazaklar'a dehşet vermek için, geceleyin onların üstündeki yüksek bir tepeye hücum tarzında çıkıyor, güya büyük bir imdat kuvveti gelmiş zannettirerek, Kazaklar'ı oyalayıp ilerletmiyordu. Böylelikle, Vastan'ın Rus istilâsından kurtulmasına sebep olmuştur.

O muharebe zamanlarında sipere döndüğü vakit, kıymettar talebesi Molla Habib* ile "İşârâtü'l-İcâz" nâmındaki tefsirini te'lif ediyordu. Bazen avcı hattında, bazen at üzerinde, bazen de sipere girdikleri zaman; kendisi söylüyor, Molla Habib de yazıyordu. İşârâtü'l-İcâz'ın büyük bir kısmı bu vaziyette te'lif edilmiştir. (Hâşiye)

Hâşiye: Tenbih: Bu İşârâtü'l-İcâz tefsiri, eski Harb-i Umumi'nin birinci senesinde, cephe-i harpte, me'hazsız olarak, kitap mevcut olmadığı hâlde te'lif edilmiştir. Harp zamanının zaruretinden başka, dört sebebe binâen gayet muhtasar ve îcazlı bir tarzda yazılmış; Fatiha ve nisf-i evvel daha mücmel, daha muhtasar kalmıştır:

Evvelâ: O zaman, izaha müsaade etmiyordu. Eski Said, îcazlı ve kısa tâbiratla ifade-i merâm ediyordu.

Sânîyen: Gayet zeki olan kendi talebelerinin derece-i fehimlerini düşünüyordu, başkaların anlamalarını düşünmüyordu.

Sâlisen: Eski Said, en dakik ve en ince olan nazm-ı Kur'ân'da îcazlı olan i'câzı beyan ettiği için, kısa ve ince düşmüştür. ⇨

Avcı hattı: Savaşta düşmana doğru atılarak ön safta ilerleyen asker topluluğu.
Derece-i fehim: Anlayış seviyesi.
İcâz: İnsanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim üslubu.

İcâz: Oldukça az sözle çok şeyler ifade etme üslubu.
Me'haz: Kaynak.
Muhtasar: Kısa, özet.
Mücmel: Kusa, öz.
Nazm-ı Kur'ân: Kur'ân'ın âhenkli

bir şekilde dizilmiş âyet ve sûrelerinden oluşan metni.
Nisf-i evvel: İlk yarım.
Sâlisen: Üçüncü olarak.
Sânîyen: İkinci olarak.
Tâbirat: Tabirler, ifadeler.

Bu harika tefsirin başındaki “İfade-i Merâm”ı tefsir hakkında bir derece malûmat vermesi itibarıyla aynen dercediyoruz.

İfade-i Merâm

Kur’ân-ı Azîmüşşân; bütün zamanlarda gelip geçen nev-i beşerin tabakalarına, milletlerine, fertlerine hitaben, Arş-ı Âlâ’dan irad edilen ilâhî ve şümüllü bir nutuk ve umumî ve rabbânî bir hitabe olduğu gibi, bilinmesi bir ferdin veya küçük bir cemaatin iktidarından hariç olan, bilhassa bu zamanda, dünya maddiyâtına ait pek çok fenleri, ilimleri câmîdir.

Fakat şimdi ise Yeni Said nazarıyla mütâlaa ettim. Elhak, Eski Said’in bütün hatîâtıyla beraber, şu tefsirdeki tedkikât-ı ilmiyesi, onun bir şaheseridir. Yazıldığı vakit daima şehid olmaya hazırlandığı için, hâlis bir niyet ile ve belâgatın kanunlarına ve ulûm-u Arabiye’nin düsturlarına tatbik ederek yazdığı için hiçbirini cerh edemedim. Belki Cenâb-ı Hak, bu eseri ona keffâretü’z-zünub yapacak ve bu tefsiri tam anlayacak adamları da yetiştirecek inşallah!

Eğer Birinci Harb-i Umumî gibi mâniler olmasaydı, tefsirin şu birinci cildi i’câz vücûhundan olan i’câz-ı nazmîyi beyan ettiği gibi, diğer cüzler ve mektuplar da müteferrik tefsir hakikatlerini içine alsaydı, Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan’a güzel bir tefsir-i câmî olurdu.

Belki inşallah şu cüz-ü tefsir, yüz otuz adet “Sözler” “Lem’alar” ve “Mektubat” risaleleriyle beraber me’ haz olursa, ileride bahtiyar bir heyet öyle bir tefsir-i Kur’ânî yazsın inşallah!

Said Nursi

Hem, İstanbul’da Fetva Emîni Ali Rıza Efendi,* çok zaman bu tefsiri mütâlaa ile yanına gelen dostlarına müteaddit defalar: “Bu *İşârâtü’l-İ’câz*, bin tefsir kuvvetinde ve kıymetindedir!” diye yemin ederek ilân ediyordu.

Şark ulemâsı, Şam ve Bağdat’ta büyük âlimler: “*İşârâtü’l-İ’câz* gayet harika ve emsalsiz bir tefsirdir.” diye istihsan etmişlerdir.

Arş-ı Âlâ: Yüce arş. Yerde ve gökte, maddî ve mânevî bütün varlıklarla alâkalı ilâhî emir, irade ve işleyişin ilk tecelli ve zuhur mahallî sayılan, fakat mahiyetini sadece Cenâb-ı Hakk’ın bilebileceği yüce bir âlem.

Belâgat: İfadenin doğru, düzgün, yerinde, kusursuz ve muhataba faydalı bir şekilde kullanılması.

Câmî: İçine alan, kapsayan.

Cerh etmek: Çürütmek, tenkit etmek.

Hatîât: Hatalar.

İ’câz-ı nazmî: Kur’ân’ın harf, kelime ve âyetlerinin âhenkli bir

bütünlük içinde dizilişindeki mu’cizelik.

İfade-i merâm: Maksadın ifadesi.

İrad etmek: İfade etmek, söylemek.

İstihsan etmek: Beğenmek, takdir etmek.

Keffâretü’z-zünub: Günahların affı için vesile, keffâret.

Kur’ân-ı Azîmüşşân: Şanı yüce Kur’ân-ı Kerim.

Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur’ân-ı Kerim.

Mütâlaa etmek: İncelemek, tetkik etmek.

Müteaddit: Birçok.

Müteferrik: Çeşitli, farklı.

Nev-i beşer: İnsanoğlu, insanlar.

Rabbânî: Cenâb-ı Hakk’ın sonsuz ilim, irade ve kudretini yansıtan.

Tedkikât-ı ilmiye: İlmî incelemeleler, tedkikler.

Tefsir-i câmî: Kur’ân’ın hakikatlerini açıklayan çok geniş, kapsamlı tefsir.

Ulûm-u Arabiye: Arap Dili ve Edebiyatı’nı inceleyen ilimler.

Vücûh: Yönler, vecihler.

Bu itibarla; zamanca, mekânca, ihtisasça, daire-i ihataşı pek dar olan bir ferdin fehminden, karîhasından çıkan bir tefsir, bihakkın Kur'ân-ı Azîmüşşân'a tefsir olamaz... Çünkü Kur'ân'ın hitabına muhatap olan milletlerin, insanların ahvâl-i ruhiyelerine, maddiyâtına ve câmî bulunduğu ince fenlere, ilimlere bir fert vâkıf ve sahib-i ihtisas olamaz ki ona göre bir tefsir yapabilsin. Maahâzâ bir ferdin mesleği, meşrebi, taassuptan hâli olamaz ki hakâik-i Kur'âniye'yi görsün, bîtarafâne beyan etsin. Maahâzâ ferdin fehminden çıkan bir dâvâ, kendisine has olup, başkası o dâvânın kabulüne davet edilemez. Meğer ki bir nevi icmânın tasdikine mazhar ola.

Binâenaleyh, Kur'ân'ın ince manalarının ve tefsirlerde dağınık bir surette bulunan mehâsininin ve zamanın tecrübesiyle fennin keşfi sayesinde tecelli eden hakikatlerinin tesbitiyle, her biri birkaç fende mütehasıs olmak üzere, muhakkikîn-i ulemâdan yüksek bir heyetin tedkikâtıyla, tahkikâtıyla bir tefsirin yapılması lazımdır. Nitekim kanunî hükümlerin tanzim ve ittıradı, bir ferdin fikrinden değil, yüksek bir heyetin nazar-ı dikkat ve tedkikâtından geçmesi lâzımdır ki umumî bir emniyeti ve cumhur-u nâsın itimadını kazanmak üzere millete karşı bir kefâlet-i zımniye husûle gelsin ve “icmâ-ı ümmet hücceti” elde edebilsin.

Evet, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın müfessiri; yüksek bir deha sahibi.. ve nâfiz bir içtihadâ mâlik.. ve bir velâyet-i kâmileyi hâiz bir zât olmalıdır. Bilhassa bu zamanda bu şartlar, ancak yüksek ve azîm bir heyetin tesânüdüyle

Bihakkın: Tam bir liyakatle, hak kıyla.

Binâenaleyh: Bunun üzerine, bundan dolayı.

Bîtarafâne: Tarafsız bir şekilde.

Cumhur-u nâs: Halkın çoğunluğu, geneli.

Daire-i ihata: Anlama, kavrama alanı, ilmi kapasite.

Fehm: Anlama, anlayış.

Hâiz: Sahip, elde etmiş.

Hâli: Boş, uzak.

Husûle gelmek: Meydana gelmek, oluşmak.

Hüccet: Delil.

İttırad: Bir hükümün külliyet kazanarak düzenli bir şekilde cereyan etmesi, sürekliliği.

İcmâ: Bir meselede oluşan ittifak, oy birliği.

İcmâ-ı ümmet: Ümmetin ittifakı, fikir birliği.

İçtihad: Dinî kaynaklardan dine ait hüküm çıkarma.

İhtisas: Uzmanlık, uzmanlaşma.

Karîha: Fikir kabiliyeti, zihin kudreti.

Kefâlet-i zımniye: Üstü kapalı, dolaylı kefillik, güvence.

Maahâzâ: Bununla beraber, bununla birlikte.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak.

Mehâsin: Güzellikler.

Meşreb: Yol, tarz.

Muhakkikîn-i ulemâ:

İncelemelerini derinlemesine ve alabildiğince hassasiyetle yapan, eşyanın iç yüzüne vâkıf olabilen ilim adamları.

Müfessir: Kur'ân-ı Kerim'i tefsir usûlü kurallarına göre açıklayan, yorumlayan kimse.

Mütehasıs: Uzman.

Nâfiz: Tesirli, nüfuz eden.

Taassup: Aşırı derecede, körü körüne bağlılık, fanatizm.

Tanzim: Düzenleme, belirli bir nizama koyma.

Tedkikât/tahkikât: Araştırmalar, incelemeler.

Tesânüd: Dayanışma.

Velâyet-i kâmile: Allah'a kulluk ve yakınlığın en mükemmel seviyede temsil edilmesiyle, ilâhî yardım ve desteğe, keşif ve ilhama açık bir ruh saflığına mazhar olmayı netice veren velâyet yolunun zirvesi.

telâhuk-u efkârından.. ve ruhlarının tenâsübüyle birbirine yardım etmek-ten.. ve hürriyet-i fikirle taassuptan âzâde olmakla tam ihlâslarından doğan dâhi bir şahs-ı mânevîde bulunur; ve o şahs-ı mânevî Kur'ân'ı tefsir edebilir. Çünkü "Cüzde bulunmayan, küldede bulunur." kaidesine binâen, her fertte bulunmayan bu gibi şartlar, heyette bulunur.

Böyle bir heyetin zuhurunu çoktan beri bekliyorken, hiss-i kable'l-vuku kabilinden, memleketi yıkıp yakacak büyük bir zelzelenin arifesinde bulunduğumuz zihne geldi. (Hâşiye)

"Bir şey tamamıyla elde edilmediği takdirde tamamıyla terk etmek caiz değildir." kaidesine binâen, acz ve kusurumla beraber, Kur'ân'ın bazı hakikatleriyle, nazmındaki i'câzına dair bazı işaretleri tek başıma kaydetmeye başladım. Fakat Birinci Harb-i Umumî'nin patlamasıyla Erzurum'un, Pasinler'in dağlarına ve derelerine düştük. O kıyametlerde, o dağ ve tepelerde fırsat buldukça, kalbime gelenleri birbirine uymayan ibarelerle o dehşetli ve muhtelif hâllerde yazıyordum. O zamanlarda, o gibi yerlerde müracaat edilecek tefsirlerin, kitapların bulunması mümkün olmadığından; yazdıklarım, yalnız sünûhât-ı kalbiyemden ibaret kaldı. Şu sünûhâtım eğer tefsirlere muvâfık ise, nurun alâ nur; şayet muhalif cihetleri varsa, benim kusurlarına atfedilebilir.

Evet, tashihe muhtaç yerleri vardır; fakat hatt-ı harpte, büyük bir ihlâsla, şehidler arasında yazılıp giydirilen o yırtık ibarelerin tebdiline –şehidler kan ve elbiselerinin tebdiline cevaz verilmediği gibi¹ – cevaz veremedim ve kalbim razı olmadı. Şimdi de razı değildir; çünkü hakikat-i ihlâs ile baktım, tashih yerini bulamadım. Demek, sünûhât-ı Kur'âniye olduğundan i'câz-ı Kur'âniye onu yanlışlardan himaye etmiş.

Hâşiye: Evet Van'da, Horhor Medresemizin damında, esnâ-yı derste büyük bir zelzelenin gelmekte olduğunu söyledi. Hakikaten söylediği gibi az bir zaman sonra Harb-i Umumî başladı.

Hamza, * Mehmed Şefik, * Mehmed Mihri*

¹ Bkz.: Nesâî, *Cenâiz* 82, *Cihâd* 37; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 3/299, 5/431.

Âzâde olmak: Kurtulmak, serbest olmak.

Cüz: Bölüm, parça.

Esnâ-yı ders: Ders esnâsı.

Hatt-ı harp: Savaş meydanı, cephesi.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine dogma, önsezi.

i'câz-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in mu'cizesi.

Kül: Bütün.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Sünûhât-ı kalbiye: Kalbe doğan manalar, ilhamlar.

Sünûhât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'den gelen manalar, ilhamlar.

Şahs-ı mânevî: Belli bir gaye için çalışan bir topluluğun mânevî şahsiyeti.

Tashih: Düzeltme.

Tebdil: Değiştirme.

Telâhuk-u efkâr: Fikirlerin birbirine eklenmesi, fikir birikimi.

Tenâsüb: Birbirine uyma, uygunluk.

Maahâzâ, kaleme aldığım şu “İşârâtü'l-İ'câz” adlı eserimi, hakikî bir tefsir niyetiyle yapmadım. Ancak ulemâ-yı İslâm'dan ehl-i tahkikin takdirlerine mazhar olduğu takdirde, uzak bir istikbalde yapılacak yüksek bir tefsire bir örnek ve bir me'haz olmak üzere, o zamanların insanlarına bir yâdigâr maksadıyla yaptım.

* * *

O muharebede yirmi talebe kadar kıymettar ve İşârâtü'l-İ'câz tefsirinin kâtibi olan Molla Habib, İran cephesinde kumandan Halil Paşa ile mühim bir muhabere vazifesini temin ettikten sonra Vastan'da şehid düşer.

O muharebeler esnasında, Ermeni fedaileri bazı yerlerde çoluk çocuğu kesiyorlardı. Buna karşı Ermeniler'in çocukları da bazen öldürülüyordu. Bediüzzaman'ın bulunduğu nahiyeye binlerle Ermeni çocuğu toplanmıştı. Molla Said askerlere: “Bunlara işmeyiniz!” diye emretti. Daha sonra bu Ermeni çoluk çocuğunu serbest bıraktı. Onlar da Ruslar'ın içerisindeki ailelerinin yanına döndüler. Bu hareket Ermeniler için büyük bir ibret dersi olup, müslümanların ahlâkına hayran kalmışlardı. Bu hâdise üzerine, Ruslar bizi istilâ ettiklerinde, fedai komitelerin reisleri müslüman çoluk-çocuğunu kesmek âdetini bırakıp, “Madem Molla Said bizim çoluk-çocuklarımızı kesmedi, bize teslim etti; biz de bundan sonra müslümanların çocuklarını kesmeyeceğiz.” diye ahdettiler. Molla Said, bu suretle o havâlideki binlerle masumların felâketten kurtulmasını temin etmiş oldu.

Bir müddet sonra Ruslar, Van ve Muş tarafını istilâ edip, üç fırka ile Bitlis'e hücum ettiği sırada, Bitlis Valisi Memduh Bey ile Kel Ali, Bediüzzaman'a:

– “Elimizde bir tabur asker ve iki bin kadar gönüllünüz var; biz geri çekilmeye mecburuz.” dediler.

Bediüzzaman onlara:

– “Etraftan kaçıp gelen ahâlinin ve hem de Bitlis halkının malları, çoluk ve çocukları düşman eline düşecek; biz mahvoluncaya kadar dört-beş gün mukâvemete mecburuz.” demesi üzerine onlar:

Ahdetmek: Söz vermek.

Ehl-i tahkik: Gerçeği araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ulaşan ilim adamları.

Havâli: Çevre, civar, yöre.

Muhabere: Haberleşme.

Muharebe: Çarpışma, savaş.

Mukâvemet: Karşı koyma, dayanma.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri Birinci Cihan Harbi'nin sonlarında

– “Muş'un sukut etmesi dolayısıyla otuz topumuzu askerler bu tarafa kaçırmaya çalışıyorlar. Eğer sen, o otuz topu gönüllülerinle ele geçirebilirsen, birkaç gün o toplanla mukabele ederiz ve ahâli de kurtulur.” dediler.

Bediüzzaman:

– “Öyle ise ben, ya ölürüm veya o toplanı getiririm.” diyerek üç yüz gönüllünün başına geçti.

Geceleyin Nursin tarafına, toplanın getirildiği cihete gitti. Toplanı takib eden bir alay Rus Kazakı'na kendi muhbirleri: “Bitlis'i müdâfaa eden Gönüllü Kumandanı, üç bin adamla ve dağdaki meşhur Musa Bey bin kişi ile toplanı kurtarmaya geliyorlar.” diyerek pek ziyade mübalâğa ile ihbar etmeleri üzerine, Kazak Kumandanı korkmuş, ilerleyememişti. Bediüzzaman da beraberindeki üç yüz gönüllüyü rast geldikleri toplanlara birer ikişer taksim edip Bitlis'e gönderir; kendisi ise ilerleyerek toplanı birer birer kurtarıp, en son toplanı da üç arkadaşıyla birlikte ele geçirir. Bu şekilde, otuz toplan Bitlis'e gelmesini temin eder. O toplanlarla üç-dört gün asker ve gönüllüler düşmana mukabele edip, bütün ahâli ve cihâzât ve mallar kurtulur.

Bediüzzaman, o harpte gönüllülere cesaret vermek için sipere girmeyecek avcı hattında dolaşırdı. Avcı hattında en ileride atını sağa sola koştururken, birden hatırına gelir ve ruhuna ilişir ki: “Şu anda şehid olsam; bu vaziyetim, yani en ileride göze çarpan şu hâlim, sakın mertebe-i şehâdetin bir esası olan ihlâsıma zarar vermesin, bir hodfûrûşluk manası olmasın.” diyerek, birden atını döndürür ve arkadaşlarının yanına gelir. (Hâşiye)

Hâşiye: İşte, muharebenin şiddetli anında, hayat-memat meselesi vaktinde “Benim zâhiren kahramanlık gibi görünen bu vaziyetim hakikî ihlâsa aykırı olmasın!” diye düşünmesi kemâlât-ı insaniyenin bir misalidir denilebilir. Meydan-ı harpte, düşman karşısında, güllerle içerisinde; talebelerine cesaret vermek için en elzem bir kahramanlığı fiilen göstermek emeliyle avcı hattında atını sağa sola döndürürken, bu suretle cesaret-i imaniye ve şehâmet-i İslâmiye'yi en âlâ bir derecede bir kumandan manasıyla ifâ ederken, ruhunda ve niyetinde en âli ve sâfi bir mertebe-i kemâl olan sırr-ı ihlâsı kaçırmamayı ehemmiyetle düşünmesi ve dikkat kesilmesi; onun zâhiren takdire şayan hizmet-i diniyesi, fedakârâne mücâhadesi kadar, belki daha ziyade, ruhunun kemâline de delalet eder. ⇨

Avcı hattı: Savaşta düşmana doğru atılarak ön safta ilerleyen asker topluluğu.

Cihâzât: Cihazlar, donanımlar.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, gösteriş.

Kemâlât-ı insaniye: Şahsî faziletler, güzellikler.

Memat: Ölüm.

Muhbir: Casus, ajan.

Sukut etmek: Düşmek, teslim olmak.

Şehâmet-i İslâmiye: İslâmiyet kaynaklı, müslümanlıktan gelen cesaret.

Avcı hattında dolaşırken vücuduna dört gülle isabet etmiş, fakat geri çekilmemiş ve gönüllülerin cesareti kırılmaması için sipere dahi girmemiştir. Hatta bunu işiten vali Memduh Bey ve kumandan Kel Ali, “Aman geri çekilsin!” diye haber gönderdikleri zaman, demiş:

– “*Bu kâfirlerin güllesi beni öldürmeyecek!..*”

Hakikaten üç gülle, ölecek yerine isabet ettiği hâlde; biri hançerini, diğeri tütün tabakasını delip geçmiş ve kendisine bir zarar vermemiştir.

Geceleyin vali ve kumandan Kel Ali ve ahâli kurtulduktan, gönüllüler ve askerler çekildikten sonra; bir kısım fedakâr talebeleriyle, Bitlis'te bakiye kalan bir kısım biçâreler için kendilerini feda etmek fikriyle kaçmazlar. Sabahleyin düşmanın bir taburu ile müsâdeme ederler, arkadaşlarının çoğu şehid olur. Hatta yeğeni ve fedakâr bir talebesi olan Ubeyd* dahi kendi bedeline şehid düştükten sonra düşmanın üç sıra askerini yararak geçip, hayatta kalan üç talebesiyle pek acîb bir surette su üzerinde bulunan bir sütteye girer. Hem yaralı, hem ayağı kırık bir hâlde; otuz üç saat su ve çamur içinde kalır. Tüfek elinde, o vaziyet-i müdhişe içinde, üst kattaki odada düşman askeri ve zâbitleri bulunduğu hâlde, kemâl-i istirahat-i kalble ve ahâlinin kurtulmasının sevinçleriyle sürûr içinde, beraberindeki arkadaşlarına teselli vererek der:

– “*Karşımıza ne vakit çoklukla düşman askerleri gelirse; o vakit silâhlarımızı kullanacağız, kendimizi ucuza satmayacağız, bir-iki düşmana kurşun atmayağız...*”

Latif bir inâyet-i ilâhiyedir ki; otuz üç saat, onlar Rus askerlerini gördükleri ve Ruslar da onları aradıkları hâlde bulamadılar. Bu esnada Bediüzzaman, talebeleri olan gönüllü fedailere hitaben:

İşte Molla Said, bütün hayatının şehâdetiyle gerçi beyne'l-İslâm “Bediüzzaman”, “Sâhibüzzaman”, “Fahrüddeverân”, “Fatînûlasr” unvanlarıyla yâdedilmiş; fakat bu hiçbir zaman hakikatsiz ve bir sözden ibaret değildir. Risale-i Nur ile yaptığı muazzam hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'si ve teşkil ettiği hamiyet-i diniye ile serfiraz milyonlar fedakâr talebelerin kudsi şahs-ı mânevîsi, bir şahid-i sâdık ve bir delil-i kâti'dir.

Bediüzzaman: Yaşadığı dönem itibarıyla yegâne, eşsiz olan.

Beyne'l-İslâm: Müslümanlar arasında.

Delil-i kâti: Kesin delil.

Fahrüddeverân: Kendi asrının ve kendinden sonraki asırların övünç kaynağı.

Fatînûlasr: Asrın en zekisi, en

fetânetlisi.

Hamiyet-i diniye: Dinî değerlere sahip çıkma, koruma duygusu, gayreti.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Kemâl-i istirahat-i kalb: Tam bir kalb huzuru, rahatlığı.

Latif: Hoş, güzel, ince.

Müsâdeme etmek: Çarpışmak.

Sâhibüzzaman: Zamanın sahibi, bulunduğu zamana hükmü geçen, asrın söz sahibi imâmı.

Serfiraz: Üstün, seçkin.

Sütte: Örtü, perde.

Şahid-i sâdık: Doğru şahit.

– “Arkadaşlar! Durmayınız... Sizlere hakkımı helâl ettim, beni bırakınız, siz kendinizi kurtarmaya çalışınız.” demesi üzerine, fedakâr ve kahraman talebeler:

– “Sizi bu hâlde bırakıp gidemeyiz; şehid olursak, yine hizmetinizde olsun.” deyip kalırlar. Sonra Ruslar esir edip; Van, Celfa, Tiflis, Kiloğrif, Kosturma'ya sevkederler.

Ermeni fedaileri meşhurdur; hatta öyle rivayet ederler ki: “Fedailerin yüzleri, kızarmış kömür üstüne tutulup gözleri patlama derecesine gelse dahi, yine sır vermezler.” İşte Ruslar o zaman diyorlardı ki: “Bediüzzaman'ın gönüllüleri, Ermeni fedailerinin fevkindedir! Bunun içindir ki bizim Kazaklar'ımızı imhada fazla muvaffak olmuşlardır.”

Bediüzzaman'ı üserâ kampına götürürler. Burada şu şekilde şâyân-ı takdir bir hâdise cereyan eder. Şöyle ki:

Bir gün Rus Başkumandanı esirleri teftişe gelir. Teftiş esnasında, Bediüzzaman kumandana selâm vermez ve yerinden kalkmaz. Kumandan kızar, belki tanınamıştır diyerek tekrar önünden geçtiği zaman yine yerinden kalkmayınca, kumandan tercüman vâsıtasıyla der:

– “Beni herhâlde tanımadılar?”

Bediüzzaman:

– “Tanıyorum, Nikola Nikolaviç'tir.”

Kumandan:

– “Şu hâlde Rus ordusuna, dolayısıyla Rus Çan'na hakaret ediyorlar.”

Bediüzzaman:

– “Hakaret etmedim. Ben bir müslüman âlimiyim. İmanlı bir kimse, Cenâb-ı Hakk'ı tanımayan bir adamdan üstündür. Binâenaleyh ben sana kıyam etmem!” der.

Bunun üzerine Bediüzzaman divan-ı harbe verilir. Birkaç zâbit arkadaş, hemen özür dileyerek vahim neticenin önlenmesine çalışmasını istirham ederler.

Fakat Bediüzzaman:

– “Bunların idam kararı, benim ebedî âleme seyahat etmem için bir pasaport hükmündedir.” deyip kemâl-i izzet ve şecâatle hiç ehemmiyet vermez.

Nihâyet idamına karar verilir. Hüküm infaz edileceği vakit, namaz kılmak için müsaade ister; vazife-i diniyesini ifadan sonra, atılacak kurşunlara göğsünü gereceğini beyan eder. Tam bu esnada, namazını eda ederken Rus kumandanı gelerek Bediüzzaman'dan özür dileyip:

– “O hareketinizin, mukaddesatınıza olan bağlılıktan ileri geldiğine kanaat getirdim, rica ederim, beni affediniz.” diyerek verilen idam hükmünü geri aldırır.

* * *

Bediüzzaman, iki buçuk sene kadar Sibiryâ taraflarında esarette kalır. Bütün hayatını, fisebilillâh Kur'ân'a, İslâmiyet'e, sünnet-i seniyyenin ihyasına hasr ve vakfeden bu fedakâr-ı İslâm, buralarda da kat'iyen boş durmaz. İçerisinde bulunduğu muhiti tenvir ve irşad için çalışır.

Bu müddet içinde kendisiyle beraber esarette bulunan zâbitlere dersler veriyordu. Bir gün, doksan zâbit arkadaşına ders verdiği sırada, bir Rus kumandanı gelir. “Siyasî ders veriyor” diye dersine mâni olursa da faaliyetinin dinî, ilmî, içtimaî olduğunu öğrenince serbest bırakır.

Nihâyet esaretten firar ile kurtulup, Petersburg ve Varşova'ya gelmeye muvaffak olur. Bilâhare Viyana tarîkiyle 1334 senesinde¹ İstanbul'a teşrif eder.

Harb-i Umumî'de gönüllü alay kumandanı olan Bediüzzaman Said Nursî, bu esaret hayatını bir eserinde ^(Hâşiye) şöyle anlatıyor:

Hâşiye: Bu esaretten hayli zaman geçtikten sonra, Barla'ya bir esir gibi gönderilen Üstad, eski macera-yı hayatından bir kısmını da “Yirmi Altıncı Lem'anın On Üç Ricası” olarak kaleme almıştır. Merak edenler o risaleye müracaat edebilirler.

¹ 1918 yılında.

وقت نومبر ۱۱۷۹ھ

Offener Befehl

Nr. 63

ОТКРИТЬ ЛИСТЪ

N°

آچيق امر

نومبر ۶۳

számú

Nyilt paranes

für Herrn... } Said Mirza } für Herrn...
за Господина... } } für Herrn...

Съществено чинъ

Truppenteil

Съпателъ...

Отъ какъ поведе...

на части...

Staatsangehörigkeit

Hausnag

Националитетъ

Rest von

Utlazik

Настоящият

nach

за

Zweck der Reise

Az utazás célja

Приведенъ изъ азъ

изъ азъ

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

17 Haziran

Dieser Anweisung - offene Befehl - ist nur gültig im Zusammenhang mit
ausgestellt von

ÖN YÜZÜ

İsmi : Said Mirza Efendi
Rütbesi : Fahrî Kaymakam
Kıtası : Gönüllü Kürt Süvari Alayı
Tâbiyeti : Osmanlı
Seyahat mebdai : Sofya
Gideceği mahal : İstanbul (Dersaadet)
Sebeb-i seyahat : Esaretten avdet 17 Haziran 1918

Bediüzzaman'ın Rusya esaretinden firar edip Almanya yolu ile Sofya'ya geldiği zaman, Sofya Ateşemiliterliği tarafından verilen pasaportudur

Das Einverständnis zur Benutzung des Balkanzuges*) wird ^{mitgeteilt} erteilt.

A Balkánvonal használatára való beleegyezés ^{nem adatik meg} megadatik

В согласии ^{Алла} распоряжение на пользование с Балканской желез.

*)

اجرت اردو امارتوں کے حساب کے تحت جیٹ ٹاؤن اولہ جندہ

Die Fahrkosten sind zu | sten der Heeresverwaltung
stunden -- sind bar z zahlen**).

zendok - megfizetendok).

Исхода на патримето едво и разпореченіе да бѣже съ на предѣтъ и отидеть въ
такоже на поново управленіе трѣба да се дѣлають отъ патримета**).

Bediüzzaman'ın Rus
esaretinden dönüşt-
te aldığı «vatana
avdet» belgesinin
arka yüzü.

Unterschrift des Inhabers.

A tulajdonos aláírása

Подпись на притекател на този старител лист.

مل و تاریخ
17/ June 1918
Ort und Datum:
Hely és keltezés
Mikro n. d. 1918.

مهر دسی و امضا
Stempel und Unterschrift.
Pecset és aláírás.
Жестъ и подписъ.

*) بالمان و روسہ سپاہت ایچون بعض مساعده وک انصافی دہا ہا نہ متصورہ. (**) مائے اویانار چرچہ جندہ.

- *) Die entsprechende Genehmigung zur Benutzung des Balkanzuges ist den hiesigen zuständigen Dienststellen vorbehalten
- **) Nicht Zutreffendes ist zu durchstreichen.
- **) Nos megfizetendok:
- **) да се заплатят изискваните разходи.

مطابق غلامان تارو

Bediüzzaman'ın Rus esaretinden dönüştte aldığı "Vatana Avdet"
belgesinin arka yüzü

Yirmi Altıncı Lem'anın Dokuzuncu Ricası'ndan Bir Kısım

Harb-i Umumi'de, esaretle Rusya'nın şark-ı şimalisinde, çok uzak olan Kosturma vilayetinde bulunuyordum. Orada Tatarlar'ın küçük bir câmii, meşhur Volga Nehri'nin kenarında bulunuyordu. Oradaki arkadaşlarım olan esir zâbitler içinde sıkılıyordum. Yalnızlık istedim. Dışarıda izinsiz gezemiyordum. Tatar mahallesi, kefâletle beni o Volga Nehri'nin kenarındaki küçük câmiye aldılar.

Ben yalnız olarak câmide yatıyordum. Bahar da yakın. O şimal kıtasının pek çok uzun gecelerinde çok uyanık kalıyordum. O karanlık gecelerde ve karanlıklı gurbette, Volga Nehri'nin hazin şırıltıları ve yağmurun rikkatli şırıltıları ve rüzgarın firkatli esmesi, beni derin gaflet uykusundan muvakkaten uyandırır.

Gerçi daha kendimi ihtiyar bilmiyordum, fakat Harb-i Umumi'yi gören ihtiyardır. Güyâ ¹أُولَٰئِكَ شَيْئًا سَرِّينَا sınına mazhar olarak, öyle günlerdir ki; çocukları ihtiyarlandığı cihetle, kırk yaşında iken kendimi seksen yaşında bir vaziyette buldum. O karanlıklı uzun gece ve hazin gurbet ve hazin vaziyet içinde hayattan ve vatandan bir me'yusiyet geldi. Aczime, yalnızlığıma baktım, ümidim kesildi. O hâlette iken Kur'ân-ı Hakîm'den imdad geldi; dilim ²عَفْوُ جُؤَيْمٍ مَدَّدَ خَوَاهِمَ زِدْرَكَاهَتْ إِلَهِي dedi, kalbim de ağlayarak dedi:

عَرِيْمٌ بِكَيْسَمٍ صَعِيْفٍ نَأْتُوْنَمُ الْاَمَانُ كُوَيْمٍ

عَفْوُ جُؤَيْمٍ مَدَّدَ خَوَاهِمَ زِدْرَكَاهَتْ إِلَهِي ³

¹ “Dehşetinden çocukları birden ak saçlı ihtiyarlara çevirecek o gün...” (Müzzemmil Sûresi, 73/17).

² “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

³ Garibim, kimsesizim, zayıfım, güçsüzüm, imdat derim. Dergâhından affını, yardımını dilerim, ey Allah'ım!

Firkat: Ayrılık, hasret.

ci olarak.

Şimal: Kuzey.

Kefâlet: Kefil olma.

Rica: Ümit.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Rikkatli: Dokunaklı, acıklı.

Muvakkaten: Kısa süreli, geçi-

Şark-ı şimali: Kuzeydoğu.

Ruhum dahi vatanımdaki eski dostları düşünüp o gurbette vefatımı tahayyül ederek, Niyazi Mısrî* gibi dedim:

*Dünya gamından geçip,
Yokluğa kanat açıp,
Şevk ile her dem uçup,
Çağırırım dost, dost! ¹ diye, dostları arıyordu.*

Her ne ise... O hüznü, rikkatli, firkatli uzun gurbet gecesinde, dergâh-ı ilâhîde zaaf ve aczim o kadar büyük bir şefaathî ve vesile oldu ki, şimdi de hayretteyim. Çünkü birkaç gün sonra, gayet hilâf-ı me'mul bir surette, yayan gidilse bir senelik mesafede, tek başımla Rusça bilmediğim hâlde firar ettim. Zaaf ve aczime binâen gelen inâyet-i ilâhiye ile hârika bir surette kurtuldum. Tâ Varşova ve Avusturya'ya uğrayarak İstanbul'a kadar geldim ki, bu surette kolaylıkla kurtulmak pek hârika olmuştu. Rusça bilen en cesur ve en kurnaz adamların muvaffak olamadıkları, çok teshilât ve çok kolaylıkla, o uzun firarî seyahati bitirdim.

Fakat o Volga Nehri kenarındaki câmideki mezkûr gecenin vaziyeti bana bu kararı verdirmiş ki; "Bakiye-i ömrümü mağaralarda geçireceğim. Bu insanların hayat-ı içtimaiyesine karışmak artık yeter. Madem sonunda yalnız kabre gideceğim; yalnızlığa alışmak için şimdiden yalnızlığı ihtiyâr edeceğim." demiştim.

Fakat maatteessüf, İstanbul'daki ciddî ve çok ahabap ve İstanbul'un şâşaalı hayat-ı dünyeviyesi, hususan haddimden çok fazla bana teveccüh eden şân u şeref gibi neticesiz şeyler, o kararımı muvakkaten bana unutturdu. Güyâ o gurbet gecesini, hayatımın gözünde nurlu siyahlıktı. Ve İstanbul'un beyaz, şâşaalı gündüzü, o hayat gözümün nirsuz beyazı idi ki ileriye göremedi, yine yattı. Tâ iki sene sonra Gavs-ı Geylânî, Fethu'r-Rabbânî kitabıyla tekrar gözümü açtırdı.

* * *

¹ Niyazi Mısrî, *Divan* s. 169 (157. şiir, 11. beyit).

Bakiye-i ömrü: Ömrün kalanı.
Gavs-ı Geylânî: İran'ın Gilan eyaletinden olan büyük veli, Hz. Abdülkadir Geylânî (k.s.).
Hilâf-ı me'mul: Umulanın, bek-

nenin aksi.
İhtiyâr etmek: Tercih etmek, seçmek.
Maatteessüf: Maalesef, ne yazık ki.

Mezkûr: Zikredilen, bahsi geçen.
Teshilât: Kolaylaştırmalar, kolaylıklar.

Bediüzzaman Hazretleri Rusya esaretinden avdet edip Almanya'ya uğradığı
zaman Almanlar tarafından 1918 tarihinde alınmış fotoğrafı

İstanbul'u tekrar şereflendirmesi, ehl-i ilmi ve halkı çok fazla memnun ve mesrur etti. Kendisine haber verilmeden, Meşihat Dairesi'ndeki Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzâlığına tâyin olundu. Dârü'l-Hikmet o zaman, Mehmed Âkif,* İzmirli İsmail Hakkı,* Elmalılı Hamdi* gibi İslâm âlimlerinden mürekkep bir İslâm Akademisi mahiyetinde idi.

Çok zeki, kahraman ve gayûr bir âlim olan veled-i mânevîsi ve biraderzâdesi Abdurrahman* (*rahmetullâhi aleyhi*) şöyle anlatıyor:

1334 senesinde¹ esaretten geldikten sonra, amcam rızası olmadan Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye âzâ tâyin edildi. Fakat esarette çok sarsılmış olduğundan, bir müddet mezunen vazifeye gidemedi. Çok defa istifa etmek teşebbüsünde bulundu, fakat dostları bırakmadılar. Bunun üzerine Dârü'l-Hikmet'e devamla başladı. Hâline dikkat ediyordum ki, zarureten fazla kendine masraf yapmıyordu. "Maîşetçe neden bu kadar muktesid yaşıyorsun?" diyenlere cevaben:

– "Ben sevâd-ı âzama tâbi olmak isterim.² Sevâd-ı âzam ise bu kadar tedarik edebilir. Ben, ekalliyet-i müsrifeye tâbi olmak istemem." demişlerdir.

Dârü'l-Hikmet'ten aldığı maaştan miktar-ı zarureti ayırdıktan sonra, mütebâkisini bana vererek, "Hıfzet!" derdi. Ben de bir sene zarfındaki fazla kalmış paraları, amcamın bana olan şefkatine, hem malı istihkar etmesine itimaden haberi olmadan tamamen sarf ettim. Sonra bana dedi ki:

– "Bu para bize helâl değildi, millet malı idi, niçin sarf ettin? Madem ki öyledir, ben de seni vekilharçlıktan azl ile kendimi nasbettim!"

¹ 1918 yılında.

² Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ayrılığa düşmemeyi ve toplumdaki büyük çoğunluğa tâbi olmayı tavsiye ettiği hadis-i şerif için bkz.: Müslim, *İmâret* 59; Tirmizî, *Fiten* 7; Ebû Davud, *Salât* 46.

Biraderzâde: Kardeş çocuğu, yeğen.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye:

1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Ekalliyet-i müsrife: Azınlıkta kalan israfçı kesim.

Gayûr: Çok duyarlı, çok çalışkan, çok gayretli.

Hıfzetmek: Korumak, muhafaza etmek.

İstihkar etmek: Hafife almak, önemsememek.

Maîşet: Yaşama, geçim.

Meşihat Dairesi: Dinî işlerin yürütüldüğü yer. Şeyhülislâmlık.

Mezunen: İzinli olarak.

Muktesid: İktisatlı, kanaatkâr.

Mürekkep: Bir araya gelmiş, oluşmuş.

Mütebâki: Geriye kalan kısım.

Nasbetmek: Görevlendirmek, tayin etmek.

Sevâd-ı âzam: Halkın büyük çoğunluğu.

Vekilharçlık: Mal sâhibi adına alışveriş ve harcama yapma görevi.

Bir müddet aradan geçti... Hakâikten on iki te'lifâtını tab' ettirmek kalbine geldi. Maaştan toplanan paraları, o te'lifâtların tab'ına verdi. Yalnız bir-iki küçüğü müstesna olmak üzere, diğerlerini etrafa meccânen dağıttı. Niçin sattırmadığını suâl ettim. Dedi ki:

– “Maaştan bana kût-u lâyemût caizdir, fazlası millet malıdır. Bu suretle millete iade ediyorum...”

Dârü'l-Hikmet'teki hizmeti, hep böyle şahsî teşebbüsü ile idi. Çünkü orada müştereken iş görmek için bazı mâniler görüyordu. Onu tanıyanlar biliyorlar ki, Bediüzzaman kefenini boynuna takmış ve ölümünü göze almıştır. Onun içindir ki Dârü'l-Hikmet'i-İslâmiye'de demir gibi dayandı. Ecnebî tesirâtı, Dârü'l-Hikmet'i kendine âlet edemedi. Yanlış fetvalara karşı pervâsızca mücadele etti. İslâmiyet'e muzır bir cereyan ortaya atıldığı vakit, o cereyanı kırmak için eser neşrederdi.

Hakâik: Hakikatler.

Kût-u lâyemût: Ölmeyecek kadar olan rızık, yiyecek.

Meccânen: Karşılıksız olarak, ücretsiz.

Muzır: Zararlı.

Müştereken: Birlikte, beraberlik içinde.

Tab' ettirmek: Bastırmak.

Te'lifât: Kaleme alınan eserler.

Tesirât: Tesirler, etkiler.

Esaretten avdetinden sonraki İstanbul hayatına dair
kaleme aldığı bir parçadır:

Yirmi Altıncı Lem'a'dan Onuncu Rica

Bir zaman esaretten geldikten sonra, İstanbul'da bir-iki sene yine gafflet galebe etti. Siyaset havası, nazarımı nefsimden kaldırıp âfâka dağıtmış iken, bir gün İstanbul'un Eyüb Sultan kabristanının dereye bakan yüksek bir yerinde oturuyordum. İstanbul etrafındaki âfâka baktım. Birden, bakıyorum benim hususî dünyam vefat ediyor, bazı cihette ruh çekiliyor gibi bir hâlet-i hayaliye bana geldi. Dedim: "Acaba bu kabristanın mezar taşlarındaki yazıları mıdır ki, bana böyle hayal veriyor?" diye nazarımı çektim. Uzağa değil, o kabristana baktım. Kalbime ihtar edildi ki:

"Bu senin etrafındaki kabristanın, yüz İstanbul, içinde vardır. Çünkü yüz defa İstanbul buraya boşalmış. Bütün İstanbul'un halkını buraya boşaltan bir Hâkim-i Kadîr'in hükmünden kurtulup müstesna kalamazsın, sen de gideceksin."

Ben kabristandan çıkıp, bu dehşetli hayal ile Sultan Eyüb Câmîi'nin mahfelindeki küçük bir odaya çok defa girdiğim gibi bu defa da girdim. Düşündüm ki ben üç cihette misafirim; bu menzilcikte misafir olduğum gibi İstanbul'da da misafirim, dünyada da misafirim. Misafir, yolunu düşünmeli. Nasıl ki bu odadan çıkacağım, bir gün de İstanbul'dan da çıkacağım, diğer bir gün de dünyadan çıkacağım.

İşte bu hâlette, gayet rikkatli ve firkatli, elemli bir hüznün ve gam kalbime, başıma çöktü. Çünkü ben yalnız bir-iki dostu kaybetmiyorum; İstanbul'da binler sevdiğim dostlarımdan mufârakat gibi, çok sevdiğim İstanbul'dan da ayrılacağım. Dünyada yüz binler dostlarımdan iftirak gibi, çok sevdiğim ve mübtelâ olduğum o güzel dünyadan da ayrılacağım, diye düşünürken yine kabristanın o yüksek yerine gittim. Arasına sinemaya ibret için gittiğimden, bana İstanbul içindeki insanlar o dakikada, sinemada geçmiş zamanın

Âfâk: Dış dünyaya ait, kişiyi doğrudan ilgilendirmeyen meseleler.
Avdet: Dönüş.
Firkat: Aynılık, hasret.
Hâkim-i Kadîr: Her şeye hükmeden, sonsuz ve sınırsız kudret

sahibi Hz. Allah.
Mahfel: Camilerdeki hususî bölüm, oda.
Menzilcik: Yer, mesken, küçük kulübe.
Mufârakat / iftirak: Aynılık.

Mübtelâ: Tutkun.
Rikkatli: Dokunaklı, acıklı.

gölgelerini hazır zamana getirmek cihetiyle, ölmüş olanları ayakta gezer suretinde gösterdikleri gibi aynen ben de o vakit gördüğüm insanları, ayakta gezen cenazeler vaziyetinde gördüm. Hayalime dedim ki: “Madem bu kabristanda olanlardan bir kısmı, sinemada gezer gibi görölüyor; ileride kat’iye bu kabristana girecekleri, girmiş gibi gör; onlar da cenazelerdir, geziyorlar.”

Birden Kur’ân-ı Hakîm’in nuruyla ve Gavs-ı Âzam Şeyh-i Geylânî Hazretleri’nin irşâdıyla, o hazin hâlet, sürûrlü ve neş’eli bir vaziyete inkılâp etti. Şöyle ki:

O hazin hâle karşı Kur’ân’dan gelen nur böyle ihtar etti ki; senin, şimal-i şarkîde, Kosturma’daki gurbetinde bir-iki esir zâbit dostun vardı. Bu dostların her hâlde İstanbul’a gideceklerini biliyordun. Sana birisi dese idi: “Sen İstanbul’a mı gideceksin, yoksa burada mı kalacaksın?” Elbette zerre miktar aklın varsa, İstanbul’a ferah ve sürûrla gitmesini kabul edecektin. Çünkü bin birden dokuz yüz doksan dokuz ahababın İstanbul’dadırlar. Burada bir-iki tane kalmış, onlar da oraya gidecekler. Senin için İstanbul’a gitmek; hazin bir firak, elîm bir ıftirak değil. Hem de geldin, memnun olmadın mı? O düşman memleketindeki pek karanlık uzun gecelerinden ve pek soğuk, fırtınalı kışlarından kurtuldun. Bu güzel, dünya cenneti gibi İstanbul’a geldin.

Aynen öyle de; *senin küçüklüğünden bu yaşına kadar, sevdiklerinden yüzde doksan dokuzu sana dehşet veren kabristana göçmüşler. Bu dünyada kalan bir-iki dostun var, onlar da oraya gidecekler. Dünyada vefatın firak değil, visâldir; o ahbaplara kavuşmaktır. Onlar, yani o ervâh-ı bâkiye, eskimiş yuvalarını toprak altında bırakıp bir kısmı yıldızlarda, bir kısmı âlem-i berzah tabakâtında geziyorlar diye ihtar edildi.*

Evet bu hakikati, Kur’ân ve iman o derece kat’î bir surette isbat etmiştir ki; bütün bütün kalbsiz, ruhsuz olmazsa veyahut dalâlet kalbini boğmamış ise, görüyor gibi inanmak gerektir. Çünkü bu dünyayı hadsiz envâ-ı lütuf ve ihsanıyla böyle tezyin edip mükrimâne ve şefikâne rubûbiyetini gösteren ve tohumlar gibi en ehemmiyetsiz cüz’î şeyleri dahi muhafaza eden bir

Âlem-i berzah: Ruhlar âlemiyle cismaniyet âleminin birleşik noktası.

Envâ-ı lütuf: Türlü türlü lütuflar, ikramlar.

Ervâh-ı bâkiye: Bâki, ebedî ruhlar.

Firak: Ayrılık.

Mükrimâne: Cömertçe.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk’ın her şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Sürûr: Sevinç.

Şefikâne: Şefkatlice.

Şimal-i şarkî: Kuzeydoğu.

Tabakât: Tabakalar, katmanlar.

Tezyin etmek: Bezemek, süslemek.

Visâl: Kavuşma.

Zâbit: Subay, komutan.

Sâni-i Kerîm ve Rahîm; masnûâtı içinde en mükemmel ve en câmî, en ehemmiyetli ve en çok sevdiği masnûu olan insanı, elbette ve bilbedâhe sureten görüldüğü gibi böyle merhametsiz, âkıbetsiz idam etmez, mahvetmez, zâyî etmez. Belki bir çiftçinin toprağa serptiği tohumlar gibi, başka bir hayatta sünbül vermek için, Hâlık-ı Rahîm o sevgili masnûunu bir rahmet kapısı olan top-rak altına muvakkaten atar. (Hâşiye)

İşte bu ihtâr-ı Kur'ânî'yi aldıktan sonra o kabristan, İstanbul'dan ziyâde bana ünsiyetli oldu. Halvet ve uzlet, bana sohbet ve muâşeretten daha ziyâde hoş geldi. Ben de Boğaz tarafındaki Sarıyer'de, bir halvethâne ken-dime buldum. Gavs-ı Âzam (*kaddesallâhu sirrahı*) Fethu'r-Rabbânî'siyle, bana bir üstad ve tabip ve mürşid olduğu gibi, İmam Rabbânî* de (*kaddesallâhu sirrahı*) Mektubat'ıyla, bir enîs, bir müşfik, bir hoca hükmüne geçti. O vakit ihtiyarlığa girdiğimden ve medeniyetin ezvâkından çekildiğimden ve hayat-ı içtimaiye-den sıyrıldığımın pek çok memnun oldum. Allah'a şükrettim.

* * *

Hâşiye: Bu hakikat; iki kere iki dört eder derecesinde sâir risalelerde, hususan Onuncu ve Yirmi Dokuzuncu Sözlere'de isbat edilmiştir.

Bilbedâhe: Apaçık, besbelli.

Câmî: Şümûllü, kapsamlı.

Enis: Dost, cana yakın.

Ezvâk: Zevkler.

Hâlık-ı Rahîm: Merhamet ve ih-sanı pek çok olan Yüce Yaratıcı.

Halvet ve uzlet: Bir kenara çe-kilme, tek başına kalma. Tas.: Mâsivâdan (Hak'tan gayri her şey) uzaklaşarak kalb ve ruhun

kendine özgü dinamikleri ile Allah'a yönelme.

Kaddesallâhu sirrah: Allah, sı-mnı ve bereketini yüce eylesin.

Masnûât / masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Muâşeret: İnsanlarla bir arada yaşama.

Müşfik: Şefkatli.

Sâni-i Kerîm ve Rahîm: Sınırsız kerem ve ihsan, sonsuz rahmet ve şefkat sahibi Yüce Yaratıcı.

Ünsiyet: Bir şeye karşı içte duyulan yakınlık, sıcaklık, dostluk.

On Birinci Rica

Esaretten geldikten sonra, İstanbul'da Çamlıca Tepesi'nde bir köşkte, merhum biraderzâdem Abdurrahman ile beraber oturuyorduk. Bu hayatım, hayat-ı dünyeviye cihetinde bizim gibilere en mesûdâne bir hayat sayılabilir. Çünkü esaretten kurtulmuştum, Dârü'l-Hikmet'te meslek-i ilmiyeme münasip en âli bir tarzda neşr-i ilme muvaffakiyet vardı. Bana teveccüh eden haysiyet ve şeref, haddimden çok fazla idi. Mevkice İstanbul'un en güzel yeri olan Çamlıca'da oturuyordum. Hem her şeyim mükemmeldi. Merhum biraderzâdem Abdurrahman gibi gayet zeki, fedakâr, hem bir talebe, hem hizmetkâr, hem kâtip, hem evlâd-ı mâneviyem beraberdi. Dünyada herkesten ziyâde kendimi mesud bilirken aynaya baktım; saçımda, sakalımda beyaz kolları gördüm.

Birden esarete, Kosturma'daki câmideki intibâh-ı ruhî yine başladı. Onun eseri olarak, kalben merbut olduğum ve medar-ı saadet-i dünyeviye zannettiğim hâlâtı, esbabı tetkike başladım. Hangisini tetkik ettimse, baktım ki; çürüktür, alâkaya değmiyor, aldatıyor. O sıralarda en sadâkatlı zannettiğim bir arkadaşım, umulmadık bir sadâkatsizlik ve hatıra gelmez bir vefasızlık gördüm. Hayat-ı dünyeviyeden bir ürkmek geldi. Kalbime dedim: "Acaba ben bütün bütün aldanmış mıyım? Görüyorum ki; hakikat noktasında acınacak hâlimize, pek çok insanlar gıpta ile bakıyorlar. Bütün bu insanlar divane mi olmuşlar, yoksa şimdi ben divane mi oluyorum ki, bu dünya-perest insanları divane görüyorum?"

Her ne ise... Ben, ihtiyarlığın verdiği şiddetli intibah cihetinde, en evvel alâkadar olduğum fânî şeylerin fâniliğini gördüm. Kendime de baktım, nihâyet-i aczde gördüm. O vakit, bekâ isteyen ve bekâ tevehhümüyle fânilere mübtelâ olan ruhum bütün kuvvetiyle dedi ki: "Madem cismen fâniiyim, bu fânilerden bana ne hayır gelebilir? Madem ben âcizim, bu âcizlerden ne bekleyebilirim? Benim derdime çâre bulacak bir Bâki-i Sermedî, bir Kadîr-i Ezeli lâzım." diyerek taharriye başladım.

Bâki-i Sermedî: Ebedî, sonu olmayan Hz. Allah.

Bekâ: Kalıcı olma, ebedilik.

Dünya-perest: Dünyaya düşkün olan.

Hâlât: Hâller, durumlar.

İntibâh-ı ruhi: Ruhun ilâhî hakikatlere uyanması.

Kadîr-i Ezeli: Güç ve kuvvetinin başlangıcı ve sonu olmayan Hz. Allah.

Medar-ı saadet-i dünyeviye: Dünya mutluluğunun vesilesi, kaynağı.

Merbut: Bağlı, irtibatlı.

Taharri: Arama, araştırma.

Tetkik: İnceleme, araştırma.

Tevehhüm: Zan, vehim, kuruntu.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri Birinci Cihan Harbi'nin akabinde İstanbul'da
biraderzâdesi Abdurrahman ile birlikte

O vakit, her şeyden evvel, eskiden beri tahsil ettiğim ilme müracaat edip bir teselli, bir rica aramaya başladım. Maatteessüf o vakte kadar ulûm-u felsefeyi, ulûm-u İslâmiye ile beraber havsalama doldurup o ulûm-u felsefeyi pek yanlış olarak mâden-i tekemmül ve medar-ı tenevvür zannetmiştim. Hâlbuki o felsefî meseleler ruhumu çok fazla kirletmiş ve terakkiyât-ı mânevîyemde engel olmuştu.

Birden, Cenâb-ı Hakk'ın rahmet ve keremiyle Kur'ân-ı Hakîm'deki hikmet-i kudsiye imdada yetişti. Çok risalelerde beyan edildiği gibi, o felsefî meselelerin kirlerini yıkadı, temizlettirdi.

Ezcümle, fûnûn-u hikmetten gelen zulûmât-ı ruhiye, ruhumu kâinata boğduruyordu. Hangi cihete baktım, nur aradım; o meselelerde nur bulamadım, teneffüs edemedim. Tâ Kur'ân-ı Hakîm'den gelen ve ¹لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ cümlesiyle ders verilen tevhid, gayet parlak bir nur olarak bütün o zulûmâtı dağıttı; rahatla nefes aldım. Fakat nefis ve şeytan, ehl-i dalâlet ve ehl-i felsefe-den aldıkları derse istinad ederek, akıl ve kalbe hücum ettiler. Bu hücumdaki münâzarât-ı nefsiye, -lillâhilhamd- kalbin muzafferiyetiyle neticelendi. Çok risalelerde kısmen o münâzaralar yazılmış. Onlara iktifâ edip, burada yalnız binde bir muzafferiyet-i kalbiyeyi göstermek için, binler burhandan birtek burhan beyan edeceğim. Tâ ki gençliğinde hikmet-i ecnebiye veya fûnûn-u medeniye nâmı altındaki kısmen dalâlet, kısmen mâlâyâniyat meseleleriyle ruhunu kirletmiş, kalbini hasta etmiş, nefsini şımartmış bir kısım ihtiyarların ruhunda temizlik yapsın; tevhid hakkında şeytan ve nefsin şerrinden kurtulsun. Şöyle ki:

Ulûm-u felsefiyenin vekâleti nâmına nefsim dedi ki:

“Bu kâinattaki eşyanın tabiatıyla bu mevcudâta müdahaleleri var. Her şey bir sebebe bakar. Meyveyi ağaçtan, hububatı topraktan istemeli. En cüz'î, en küçük bir şeyi de Allah'tan istemek ve Allah'a yalvarmak ne demektir?”

¹ “O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmrân Sûresi, 3/2, 6, 18; ...).

Ezcümle: Bu cümleden olarak.
Fûnûn-u hikmet: Felsefe bilimleri.
Fûnûn-u medeniye: Modern bilimler.
Havsalâ: Anlama, zihin kapasitesi.
Hikmet-i ecnebiye: Yabancı felsefe, Batı felsefesi.
İktifâ etmek: Yetinmek.

İstinad etmek: Dayanmak.
Lillâhilhamd: Allah'a şükürler olsun ki.
Mâden-i tekemmül: İlerleme, kemâle erme kaynağı.
Mâlâyâniyat: Faydasız ve boş şeyler.
Medar-ı tenevvür: Aydınlanma sebebi, vesilesi.

Münâzarât-ı nefsiye: İnsanın kendi nefsiyle yaptığı tartışmalar, iç münâkaşalar.
Terakkiyât-ı mânevîye: Mânevî ilerlemeler, yükselişler.
Ulûm-u İslâmiye: İslâmî ilimler.
Zulûmât-ı ruhiye: Ruhî karanlıklar.

O vakit nur-u Kur'ân ile sırr-ı tevhid, şu gelecek surette inkişaf etti. Kalbim o mütefelsif nefsim dedi:

En cüz'î ve en küçük şey, en büyük şey gibi, doğrudan doğruya bütün bu kâinat Hâlıkı'nın kudretinden gelir ve hazinesinden çıkar. Başka surette olamaz. Esbap ise bir perdedir. Çünkü en ehemmiyetsiz ve en küçük zannettiğimiz mahlûklar, bazen sanat ve hilkat cihetinde en büyüğünden daha büyük olur. Sinek, tavuktan sanatça ileri geçmezse de geri de kalmaz. Öyle ise büyük küçük tefrik edilmeyecek. Ya bütünü esbâb-ı maddiye-ye taksim edilecek veyahut bütünü birden birtek zâta verilecektir. Birinci şık muhâl olduğu gibi bu şık vâciptir, zarurîdir.

Çünkü birtek zâta, yani bir Kadîr-i Ezeli'ye verilse; madem bütün mevcudâtın intizamât ve hikmetleriyle vücûdu kat'î tahakkuk eden ilmi, her şeyi ihata ediyor.. ve madem ilminde her şeyin miktarı taayyün ediyor.. ve madem bilmüşâhede her vakit hiçten, nihâyetsiz sühûletle, nihâyetsiz sanatlı masnûlar vücûda geliyor.. ve madem o Kadîr-i Alim'in bir kibrit çakar gibi emr-i kün feyekûn¹ ile hangi şey olursa olsun icad edebildiğini, hadsiz kuvvetli deliller ile, çok risalelerde beyan ettiğimiz ve hususan Yirminci Mektup ve Yirmi Üçüncü Lem'a'nın âhırinde isbat edildiği gibi, hadsiz bir kudreti var. Elbette, bilmüşâhede görülen hârikulâde sühûlet ve kolaylık, o ihata-yı ilmi-yeden ve azamet-i kudretten geliyor.

Mesela, nasıl ki göze görülmeyen eczalı bir mürekkeple yazılan bir kiba, o yazıyı göstermeye mahsus bir ecza sürülse; o koca kitab, birden her bir göze vücûdunu gösterip kendini okutturur. Aynen öyle de; o Kadîr-i Ezeli'nin ilm-i muhitinde, her şeyin suret-i mahsusası bir miktar-ı muayyen ile taayyün ediyor. O Kadîr-i Mutlak emr-i kün feyekûn ile, o hadsiz kudretiyle ve nâfiz

¹ "(O, bir şeyi yaratmak isteyince sadece) 'ol!' der, o da olur." (Bakara Sûresi, 2/117; Âl-i İmrân Sûresi, 3/47, 59; En'âm Sûresi, 6/73; Nahl Sûresi, 16/40; ...).

Bilmüşâhede: Bizzat şahit olunarak.

Ecza: Kimyevî madde.

Esbâb-ı maddiye: Maddî sebepler.

Hâlık: Yaratıcı.

İcad etmek: Vücûda getirmek, var etmek.

İhata etmek: Kapsamak, kuşatmak.

İhata-yı ilmiye: Cenâb-ı Hakk'ın ilminin sınırsızlığı, her şeyi kapsaması.

İlm-i muhit: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan ezeli, ebedi, sonsuz, sınırsız ilmi.

İntizamât: İntizamlar, düzenler, ahenkler.

Kadîr-i Alim: Her şeye gücü yeten, her şeyi bilen Hz. Allah.

Kadîr-i Mutlak: Her şeye gücü yeten, mutlak ve sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.

Masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlık. Allah'ın yarattığı her şey.

Miktar-ı muayyen: Belirli miktar.

Muhâl: İmkânsız.

Mütefelsif: Felsefeye çok dalmış, filozoflaşmış.

Nâfiz: Tesirli, nüfuz eden.

Suret-i mahsus: Kendine has şekil, görünüm.

Sühûlet: Kolaylık.

Taayyün: Belli olma, belirlenme.

Tefrik etmek: Ayırdetmek, ayırmak.

Vâcib: Gerekli, kesin.

Vücûd: Varlık, var olma.

iradesiyle, o yazıya sürülen ecza gibi, gayet kolay ve sühûletle kudretin bir cilvesi olan kuvvetini o mâhiyet-i ilmiyeye sürer, o şeye vücûd-u hâricî verir; göze gösterir, nukûş-u hikmetini okutturur.

Eğer bütün eşya birden o Kadîr-i Ezelî'ye ve Alîm-i küllî şey'e verilmezse; o vakit sinek gibi en küçük bir şeyin vücûdunu, dünyanın ekser nevilerinden hususî bir mizan ile toplamak lâzım gelmekle beraber, o küçük sineğin vücûdunda çalışan zerrelere o sineğin sırr-ı hilkatini ve kemâl-i sanatını bütün dekâikiyle bilmekle olabilir. Çünkü esbâb-ı tabiiye ile esbâb-ı maddiye, bilbedâhe ve umum ehl-i aklın ittifakıyla, hiçten icad edemez. Öyle ise her hâlde onlar icad etse, elbette toplayacak. Madem toplayacak, hangi zîhayat olursa olsun, ekser anâsır ve envâından numûneler, içinde vardır. Âdetâ kâinatın bir hülâsası, bir çekirdeği bütün hükmündedir.

Elbette, o hâlde bir çekirdeği bütün bir ağaçtan, bir zîhayatı bütün rûy-i zeminden ince elekle eleyip ve en hassas bir mizan ile ölçüp toplattırmak lâzım geliyor. Ve madem esbâb-ı tabiiye cahildir, câmiddir; bir ilmi yoktur ki bir plân, bir fihriste, bir model, bir program takdir etsin, ona göre mânevî kalıba gelen zerrâtı eritip döksün; tâ dağılmasın, intizamını bozmasın. Hâlbuki her şeyin şekli, heyeti hadsiz tarzlarda olabildiği için, hadsiz had ve hesaba gelmez eşkâller, miktarlar içinde birtek şekil ve miktarda, sel gibi akan anâsırın zerrelere dağılmayarak, muntazaman, miktarsız, kalıpsız, birbiri üstünde kitle hâlinde durdurmak ve zîhayata muntazam bir vücûd vermek; ne derece imkândan, ihtimâlden, akıldan uzak olduğu görünüyor. Elbette kimin kalbinde körlük yoksa görür.

Evet bu hakikate binâen, **إِنَّ الدِّينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ** ^(Hâşiye) **اجْتَمَعُوا لَهُ** bu âyet-i azîmenin sırrıyla bütün esbâb-ı maddiye toplansa,

Hâşiye: Yani, Allah'tan başka bütün çağırdığınız ve ibadet ettiğiniz şeyler toplansalar, bir sineği halk edemezler.

¹ Hac Sûresi, 22/73.

Alîm-i küllî şey: Her şeyi bilen Hz. Allah.

Anâsır: Unsurlar, maddeler, elementler.

Bilbedâhe: Açıık, besbelli.

Câmid: Cansız, donuk.

Dekâik: İncelikler.

Envâ: Türler, çeşitler.

Esbâb-ı tabiiye: Tabii, doğal sebepler.

Eşkâl: Şekiller, biçimler.

Heyet: Yapı, biçim.

Kemâl-i sanat: Sanatın mükemmelliği, yaratılıştaki kusursuzluk.

Muntazaman: Düzenli bir şekilde.

Nev: Tür, cins.

Nukûş-u hikmet: Hikmet nakışları. Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki her şeyi yerli yerince yarattığını gösteren sanatları.

Rûy-i zemin: Yeryüzü.

Sırr-ı hilkat: Yaratılış sırrı.

Vücûd-u hâricî: Duyu organları ile kavranılan şehâdet âleminde girmiş, müstakil varlık.

Zerrât: Zerreler.

Zihayat: Canlı, hayat sahibi varlık.

onların ihtiyârları da olsa, birtek sineğin vücudunu ve o vücudun cihâzâtını mizan-ı mahsusla toplayamazlar. Toplasalar da o vücudun miktar-ı muayyenesinde durduramazlar. Durdursalar da daima tazelenmekte olan ve o vücûda gelip çalışan zerrâtı, muntazaman çalıştıramazlar. Öyle ise bilbedâhe esbap, bu eşyaya sahip çıkamazlar. Demek Sahib-i Hakikîleri başkadır.

Evet, öyle bir Sahib-i Hakikîleri var ki, ¹ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَغْنُكُمْ إِلَّا كَنْفَسٌ وَاحِدَةٌ, âyetinin sırrıyla, bütün zeminin yüzündeki zîhayatı, bir sineğin ihyası kadar kolay yapar. Bir baharı, birtek çiçek kolaylığında îcad eder. Çünkü toplamaya muhtaç değil. Emr-i kün feyekûn'e mâlik olduğundan.. ve her baharda hadsiz mevcudât-ı bahariyenin madde-i unsuriyesinden başka, hadsiz sıfât ve ahvâl ve eşkâllerini hiçten îcad ettiğinden.. ve ilminde her şeyin plânı, modeli, fihristesi ve programı taayyün ettiğinden.. ve bütün zerrât O'nun ilim ve kudreti dairesinde hareket ettiklerinden, kibrit çakar gibi her şeyi nihâyet kolaylıkla îcad eder. Ve hiçbir şey, zerre miktar hareketini şaşırmaz. Seyyârât, mutî bir ordusu olduğu gibi zerrât dahi muntazam bir ordusu hükmüne geçer.

Madem o kudret-i ezeliyeye istinaden hareket ediyorlar ve o ilm-i ezelinin düsturuyla çalışıyorlar; işte o eserler, o kudrete göre vücûda gelir. Yoksa o küçük, ehemmiyetsiz şahsiyetlerine bakmakla o eserler küçülmez. O kudrete intisap kuvvetiyle bir sinek, bir Nemrud'u gebertir..² karınca, Firavun'un sarayını harap eder..³ zerre gibi küçük çam tohumu, dağ gibi koca bir çam ağacının yükünü omzunda taşıyor.

Bu hakikati çok risalelerde isbat ettiğimiz gibi, nasıl ki bir nefer, askerlik vesikasıyla padişaha intisap noktasında yüz bin defa kendi kuvvetinden fazla bir şahı esir etmek gibi eserlere mazhar olur. Öyle de her şey, o kudret-i ezeliyeye intisabıyla, yüz bin defa esbâb-ı tabiiyenin fevkinde mu'cizât-ı sanata mazhar olabilir.

¹ "Sizin hepinizi yaratmak da, ölümünüzün ardından (âhirette) hepinizi diriltmek de, (O'nun için) ancak bir kişiyi yaratmak ve diriltmek gibidir." (Lokman Sûresi, 31/28).

² İbn-i Kesîr, *el-Bidâye* 1/140-141.

³ Taberî, *Tarihü'l-ümem ve'l-mülûk* 1/243, 244.

Cihâzât: Cihazlar, donanımlar.

Fevk: Üst.

İhtiyâr: Seçebilme gücü, irade.

İhya: Hayat verme, diriltme.

İlm-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın ezeli, sonsuz ilmi.

İntisap: Bağlanma, mensup olma.

Kudret-i ezeliye: Cenâb-ı Hakk'ın ezeli olan sonsuz kudret ve kuvveti.

Madde-i unsuriye: Bir varlığın meydana getirildiği asıl madde.

Mizan-ı mahsus: Özel, hassas ölçü.

Mu'cizât-ı sanat: Sanat harikaları, yaratılış mu'cizeleri.

Mutî: İtaatkâr, söz dinleyen.

Seyyârât: Gezenler.

Sıfât: Sıfatlar.

Elhâsıl: Her şeyin nihâyet derecede hem sanatlı, hem sühûletli vücûdu gösteriyor ki, muhit bir ilim sahibi olan bir Kadîr-i Ezeli'nin eseridir. Yoksa yüz bin muhâl içinde, değil vücûda gelmek, belki imkân dairesinden çıkıp imtinâ dairesine girecek ve mümkün suretinden çıkıp, mümtenî mâhiyetine girecek ve hiçbir şey vücûda gelmeyecek, belki de vücûda gelmesi muhâl olacaktır.

İşte bu gayet ince ve gayet kuvvetli ve gayet derin ve gayet zâhir bir burhan ile şeytanın muvakkat bir şâkirdi ve ehl-i dalâletin ve ehl-i felsefenin bir vekili olan nefsim sustu. Ve –lillâhilhamd– tam imana geldi. Ve dedi ki:

Evet, bana öyle bir Hâlık ve Rab lâzım ki; en küçük hâtîrât-ı kalbimi ve en hafî niyazımı bilecek ve en gizli ihtiyâc-ı ruhumu yerine getirdiği gibi, bana saadet-i ebediyeyi vermek için koca dünyayı âhirete tebdil edecek¹ ve bu dünyayı kaldırıp âhireti yerine kuracak.. hem sineği halk ettiği gibi semâvâtı da icad edecek.. hem güneşi semânın yüzüne bir göz olarak çaktığı gibi bir zerreyi de göz bebeğimde yerleştirecek bir kudrete mâlik olsun. Yoksa sineği halk edemeyen, hâtîrât-ı kalbime müdahale edemez, niyaz-ı ruhumu işitemez. Semâvâtı halk etmeyen, saadet-i ebediyeyi bana veremez.

Öyle ise benim Rabbim O'dur ki; hem hâtîrât-ı kalbimi ıslah eder, hem cev-v-i havayı bulutlarla bir saatte doldurup boşalttığı gibi, dünyayı âhirete tebdil edip, cenneti yapıp, kapısını bana açar; “Haydi, gir!” der.

İşte, ey nefsim gibi bedbahtlık neticesinde bir kısım ömrünü nursuz felsefî ve ecnebî fûnûnuna sarf eden ihtiyar kardeşlerim! Kur'ân'ın lisânındaki mütemâdiyen ²لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ferman-ı kudsiyesinden ne kadar kuvvetli ve ne kadar hakikatli ve hiçbir cihette sarsılmaz ve zedelenmez ve tagayyür etmez kudsî bir rûkn-ü imanîyi anlayınız ki, nasıl bütün mânevî zulûmâtı dağıtır ve mânevî yaraları tedâvi eder!..

* * *

¹ Dünyanın kaldırılıp yerine ahiret yurdunun ikame edileceğini gösteren ayet-i kerîme için bkz.: İbrahim Süresi, 14/48.

² “O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Süresi, 2/163, 255; Âl-i İmrân Süresi, 3/2, 6, 18; ...).

Cevv-i hava: Gökyüzü, hava.

Hafî: Gizli, saklı.

Hâtîrât-ı kalb: Kalbe gelen duygular, fikirler.

Islah etmek: İyileştirmek, düzeltmek.

İmkân: Olabilirlik. Mümkün olma.

İmtinâ: İmkânsızlık. Mümkün olmayış.

Muvakkat: Geçici, kısa süreli.

Mümkün: Olabilir, mümkün.

Mümtenî: İmkânsız.

Mütemâdiyen: Devamlı olarak.

Rûkn-ü imanî: İmanın esası, temeli.

Tagayyür etmek: Değişmek.

Tebdil etmek: Değiştirmek.

İstanbul'da Dârü'l-Hikmet'te bulunduğu zaman,
Sünûhât risalesinde yazdığı gayet acıb bir vâkıa-yı ruhaniye:

Rüyada Bir Hitabe

1335 senesi¹ Eylûl'ünde, dehrin hâdisâtının verdiği yeisle, şiddetle muzdarip idim. Şu kesif zulmet içinde bir nur arıyordum. Mânen rüya olan yakazada bulamadım. Hakikaten yakaza olan rüya-yı sâdıkada bir ziya gördüm. Tafsilâtı terk ile, yalnız bana söylettirilmiş noktaları kaydedeceğim. Şöyle ki:

Bir Cuma gecesinde nevm ile âlem-i misale girdim. Biri geldi, dedi:

– “Mukadderât-ı İslâm için teşekkül eden bir meclis-i muhteşem seni istiyor.”

Gittim, gördüm ki; münevver, emsalini dünyada görmediğim, selef-i sâlihînden ve a'sârın meb'uslarından² her asrın meb'usları içinde bulunur bir meclis gördüm. Hicap edip kapıda durdum. Onlardan bir zât dedi ki:

– “Ey felâket, helâket asrının adamı, senin de reyin var. Fikrini beyan et.”

Ayakta durup dedim:

– “Sorun, cevap vereyim.”

Biri dedi:

– “Bu mağlûbiyetin neticesi ne olacak; galibiyette ne olurdu?”

Dedim:

¹ 1919 senesi.

² Bkz.: “Allah (c.c.) bu ümmet için, her yüz senenin başında, dini tecdit edecek (devrin ihtiyacına göre İslâm'ı) anlatacak kimseler gönderecektir.” (Ebû Davud, *Melâhim* 1; Taberânî, *el-Mu'cemül-evsat* 6/324; Hâkim, *Müstedrek* 4/567, 568).

A'sâr: Asırlar.

Âlem-i misal: Maddî âlem ile gayb âlemi arasında yer alan ara kesit. Mânevî sûret ve modellerin yansıdığı âlem.

Dârü'l-Hikmet: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Dehr: Zaman.

Hicap etmek: Utanmak, mahcup olmak.

Kesif: Yoğun.

Meb'us: Temsilci, vekil.

Mukadderât-ı İslâm: İslâm'ın ve müslümanların kaderi.

Münevver: Nurlu, pırl pırl, aydın.

Nevm: Uyku.

Rey: Görüş, kanaat, oy.

Rüya-yı sâdika: Şuuraltı veya bir hastalık neticesi olmadan, dupduru ve tertemiz duygularla beklenmedik anda görülen, müjde, teşvik, ilham, yol gösterme, ikaz

ve ibret ihtiva eden, irşada yönelik doğru rüya.

Selef-i sâlihîn: Ehl-i Sünnet'in ilk dönem rehberleri; güvenilir, dürüst ilim sahipleri.

Tafsilât: Ayrıntılar.

Yakaza: Uyanıklık hâli.

Yeis: Ümitsizlik.

Zulmet: Karanlık.

– “Musibet şerr-i mahz olmadığı için, bazen saadette felâket olduğu gibi felâketten dahi saadet çıkar. Eskiden beri ilâ-yı kelimetullah ve bekâ-yı istiklâliyet-i İslâm için, farz-ı kifâye-i cihadı deruhte ile kendini, yek-vücut olan Âlem-i İslâm’a fedaya vazifedar ve hilâfete bayraktar görmüş olan bu Devlet-i İslâmiye’nin felâketi, Âlem-i İslâm’ın saadet-i müstakbelesiyile telâfi edilecektir. Zira şu musibet, mâye-i hayatımız ve âb-ı hayatımız olan uhuvvet-i İslâmiye’nin inkişaf ve ihtizâzını hârikulâde tâcil etti. Biz incinirken Âlem-i İslâm ağılıyor; Avrupa ziyade incitse, bağıracaktır. Şayet ölsek, yirmi öleceğiz, üç yüz dirileceğiz. Harikalar asrındayız. İki-üç sene mevitten sonra meydanda dirilenler var.

Biz mağlûbiyetle bir saadet-i âcile-i (عَاجِلَه) muvakkate kaybettik. Fakat bir saadet-i âcile-i (أَجَلَه) müstemirre bizi bekliyor. Pek cüz’î ve mütehavvil ve mahdud olan hâli, geniş istikbal ile mübâdele eden kazanır.”

Birden meclis tarafından denildi:

– “İzah et.”

Dedim:

– “Devletler, milletler muharebesi, tabakât-ı beşer muharebesine terk-i mevki ediyor. Zira beşer esir olmak istemediği gibi, ecir olmak da istemez. Galip olsa idik, hasmımız ve düşmanımız elindeki cereyan-ı müstebidâneye belki daha şedidâne kapılacak idik. Hâlbuki o cereyan hem zalimâne, hem tabiat-ı Âlem-i İslâm’a münâfi, hem ehl-i imanın ekseriyet-i mutlakasının menfaatine mübâyin, hem ömrü kısa, parçalanmaya namzettir. Eğer ona yapışsa idik, Âlem-i İslâm’ı fitratına, tabiatına muhalif bir yola sürükleyecek idik.

Âb-ı hayat: Hayat veren su.

Bekâ-yı istiklâliyet-i İslâm:

Müslümanların bağımsızlığının devamı, hür yaşamaya devam etmeleri.

Cereyan-ı müstebidâne: Baskıcı, zorba cereyan, akım.

Deruhte: Üstüne alma, yüklenme.

Ecir: Ücretli, işçi.

Farz-ı kifâye-i cihad: Toplumun geneline farz olan, ancak yeterli sayıda kişiler tarafından yerine getirildiği takdirde toplumun diğer fertleri üzerinden mes’uliyeti kalkan cihad vazifesi.

Hâl: Yaşanılan zaman, şimdiki zaman.

İhtizâz: Titreme, hareket etme.

İlâ-yı kelimetullah: Allah’ın dini-ni yüceltme.

İstikbal: Gelecek zaman.

Mahdud: Sınırlı.

Mâye-i hayat: Hayatın mayası, esası.

Mevt: Ölüml.

Muharebe: Çarpışma, savaş.

Mübâdele etmek: Değiştirmek, değiştirmek, değiş tokuş yapmak.

Mübâyin: Aykırı, uyuşmayan.

Münâfi: Aykırı, ters.

Mütehavvil: Bir hâlde durmayan, sürekli başka bir şekle girip değişen.

Saadet-i âcile-i (أَجَلَه) müstemirre: Ertelenmiş, daha sonraya bi-

rakılmış fakat sürekli devam edecek olan kalıcı mutluluk.

Saadet-i âcile-i (عَاجِلَه) muvakkate: Peşin olarak önden verilmiş fakat kısa süreli olan geçici mutluluk.

Saadet-i müstakbele: Gelecekteki mutluluk.

Şedidâne: Şiddetli bir şekilde.

Şerr-i mahz: Sıf, tamamen şer.

Tabakât-i beşer: İnsan sınıfları, sosyal sınıflar.

Tâcil etmek: Hızlandırmak, ça- bukleştirmek.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Şu medeniyet-i habîse ki, biz ondan yalnız zarar gördük. Ve nazar-ı şeriatı merdud.. ve seyyiâtı hasenâtına galebe ettiğinden, maslahat-ı beşer fetvasıyla mensuh.. ve intibâh-ı beşerle mahkûm-u inkıraz.. sefih, mütemerrid, gaddar, mânen vahşî bir medeniyetin himayesini Asya'da deruhte edecektik.”

Meclisten biri dedi:

– “Neden şeriat şu medeniyeti (Hâşiye) reddeder?”

Dedim:

– “Çünkü beş menfi esas üzerine teessüs etmiştir:

• *Nokta-yı istinadı, kuvvettir.. o ise şe’ni, tecavüzdür.*

• *Hedef-i kastı, menfaattir.. o ise şe’ni, tezâhumdur.*

• *Hayatta düsturu, cidaldir.. o ise şe’ni, tenâzûdur.*

• *Kitleler mâbeynindeki râbitası, âheri yutmakla beslenen unsuriyet ve menfi milliyettir.. o ise şe’ni, böyle müthiş tesâdümdür.*

• *Cazibedar hizmeti, hevâ ve hevesi teşcî ve arzularını tatmin ve metâlibini teshildir.. o hevâ ise şe’ni, insaniyeti derece-i melekîyeden,*

Hâşiye: Bizim muradımız, medeniyetin mehâsini ve beşere menfaati bulunan iyiliklerdir! Yoksa, medeniyetin günahları, seyyiâtı değil ki, ahmaklar o seyyiâtı, o sefâhetleri mehâsin zannedip taklit edip, malımızı harap ettiler.

Medeniyetin günahları, iyiliklerine galebe edip, seyyiâtı hasenâtına râcih gelmekle, beşer iki Harb-i Umumî ile iki dehşetli tokat yiyip, o günahkâr medeniyeti zir ü zeber edip öyle bir kustu ki, yeryüzünü kanla bulaştırdı. İnşallah, istikbaldeki İslâmiyet’in kuvvetiyle, medeniyetin mehâsini galebe edecek, zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek, sulh-u umumîyi de temin edecek.

Âher: Başka, diğer.

Cidal: Mücadele, kavga.

Hasenât: İyilikler.

Hedef-i kasd: Yöneldiği hedef.

İntibâh-ı beşer: İnsanlığın gerçeklere uyanması, ayılması.

Mâbeyn: Ara.

Mahkûm-u inkıraz: Bitip tükenmeye mahkûm.

Maslahat-ı beşer: İnsanlığın faydası, yararı.

Medeniyet-i habise: Çirkin, pis medeniyet.

Mehâsin: Güzellikler, iyilikler.

Menfi milliyet: Kendi ırkını diğer milletlerden üstün gören; zararlı,

yıkıcı milliyetçilik düşüncesi.

Menfi: Olumsuz.

Mensuh: Hükmü yürürlükten kaldırılmış, iptal edilmiş.

Merdut: Reddedilmiş, kabul edilemez.

Metâlib: İstekler, talepler.

Mütemerrid: İnatçı.

Nazar-ı şeriat: Dinî esaslara göre.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Râbita: Bağ, alâka.

Râcih: Üstün, daha ağır basan.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, beynsizlik, cahillik.

Sefih: Haram helal demeden zevk peşinde olan, beynsiz.

Seyyiât: Kötülükler.

Şe’n: Karakter, işleyiş, gerek.

Tecavüz: Haddi aşma, saldırma.

Teessüs etmek: Kurulmak, yerleşmek.

Tenâzû: Çekişme, çatışma.

Tesâdüm: Çarpışma, vuruşma.

Teshil: Kolaylaştırma.

Teşcî: Cesaretlendirme.

Tezâhum: Sıkıntı, zahmet verme.

Unsuriyet: İrkçilik.

Zir ü zeber: Darmadağın, yerle bir.

dereke-i kelbiyete indirmektir. İnsanın mesh-i mânevîsine sebep olmaktadır. Bu medenîlerden çoğu, eğer içi dışına çevrilse, kurt, ayı, yılan, hınzır, maymun postu görülecek gibi hayale gelir.

İşte, onun için bu medeniyet-i hâzıra, beşerin yüzde seksenini meşakkate, şekâvete atmış; onun mümevveh (hayâlî) saadete çıkarmış; diğer onu da beyne beyne bırakmış. Saadet odur ki, külle, ya eksere saadet ola. Bu ise ekall-i kalîlindir ki, nev-i beşere rahmet olan Kur'ân, ancak umurun, lâakal ekseriyetin saadetini tazammun eden bir medeniyeti kabul eder.

Hem serbest hevânın tahakkümüyle havâic-i gayr-i zaruriye, havâic-i zaruriye hükmüne geçmişlerdir. Bedâvette bir adam dört şeye muhtaç iken, medeniyet yüz şeye muhtaç ve fakir etmiştir. Sa'y, masrafa kâfi gelmediğinden, hileye, harama sevk etmekle, ahlâkın esasını şu noktadan ifsat etmiştir. Cemaate, nev'e verdiği servet, haşmete bedel; ferdi, şahsı fakir, ahlâksız etmiştir.

Kurûn-u ûlânın mecmû-u vahşetini, bu medeniyet bir defada kustu!

Âlem-i İslâm'ın şu medeniyete karşı istinkâfî ve soğuk davranması ve kabulde ıztırabı cây-ı dikkattir. Zira istiğnâ ve istiklâliyet hâssasıyla müm-taz olan şeriattaki ilâhî hidayet, Roma felsefesinin dehasıyla aşıl原因maz, imtizaç etmez, bel' olunmaz, tâbi olmaz.

Bir asıldan tev'em (ikiz) olarak neşet eden Eski Roma ve Yunan iki dehaları, su ve yağ gibi; mürûr-u a'sâr (asırlar) ve medeniyet ve Hristiyanlığın temizine çalıştığı hâlde, yine istiklâllerini muhafaza, âdetâ tenâsühle o iki ruh şimdi de başka şekillerde yaşıyorlar. Onlar tev'em ve esbâb-ı temiz

Bedâvet: Medeniyetten uzak dönem, göçebelik.

Bel' olunmak: Yutulmak, asimile olmak.

Beyne beyne: İkinin arasında, ortasında.

Cây-ı dikkat: Dikkat çekici, ilginç.

Dereke-i kelbiyet: Köpeklik derekesi, aşağı seviyesi.

Ekall-i kalîl: Azın da en azı.

Ekser: Çoğunluk.

Esbâb-ı temiz: Kaynaştırma, birleştirme sebepleri.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Havâic-i gayr-i zaruriye: Zaruri olmayan ihtiyaçlar.

Havâic-i zaruriye: Zaruri ihtiyaçlar.

İmtizaç etmek: Kaynaşmak, birleşmek, uyusmak.

İstiğnâ: Kimseden bir şey isteme, tenezül etme, tok gözlülük.

İstiklâliyet: Kimseye bağımlı olmama.

İstinkâf: Çekinme, kaçınma.

Kurûn-u ûlâ: İlk asırlar.

Küll: Bütün, herkes.

Lâakal: En az, en azından.

Mecmû-u vahşet: Bütün vahşeti, vahşetin toplamı.

Medeniyet-i hâzıra: Günümüz medeniyeti, Batı Medeniyeti.

Mesh-i mânevî: Ahlâkça yozlaşma, çirkinleşip tanınmaz hâle gelme.

Mürûr-u a'sâr: Asırların geçmesi.

Nev': Tür, cins (insanlık).

Sa'y: Çalışma, kazanç.

Şekâvet: Bahtsızlık, mutsuzluk.

Tazammun etmek: İhtiva etmek, içermek.

Temiz: Kaynaştırma, birleştirme.

Tenâsüh: Başkalaşma, kalıp ve şekil değiştirme.

varken imtizaç olunmazsa, şeriatın ruhu olan nur-u hidayet, o muzlim, pis medeniyetin esası olan Roma dehasıyla hiçbir vakit mezcolummaz, bel' olunmaz."

Dediler:

– "Şeriat-ı garrâdaki medeniyet nasıldır?"

Dedim:

– "Şeriat-ı Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) tazammun ettiği ve emrettiği medeniyet ise ki, medeniyet-i hâzıranın inkişâından inkişaf edecektir. Onun menfî esasları yerine, müsbet esaslar vaz' eder:

• İşte nokta-yı istinad, kuvvete bedel haktır ki; şe'ni, adalet ve tevâzüdür.

• Hedef de menfaat yerine fazilettir ki; şe'ni, muhabbet ve tecâzübdür.

• Cihetü'l-vahdet de unsuriyet ve milliyet yerine, râbta-yı dinî, vatanî, sınıftır ki; şe'ni, samimî uhuvvet ve müsâlemet ve haricin tecavüzüne karşı, yalnız tedâfüdür.

• Hayatta düsturu, cidal yerine düstur-u teâvündür ki; şe'ni, ittihat ve tesânüddür.

• Hevâ yerine hüdâdır ki; şe'ni, insaniyeten terakki ve ruhen tekâmüldür. Hevâyı tahdit eder; nefsin hevesât-ı süfliyesinin teshiline bedel, ruhun hissiyât-ı ulviyesini tatmin eder.

Demek, biz mağlûbiyetle ikinci cereyana takıldık ki, mazlumların ve cumhurun cereyanıdır. Başkalarından yüzde seksen fakir ve mazlumsa, İslâm'dan doksan, belki doksan beştir.

Cihetü'l-vahdet: Birleşme, buluşma noktası, ortak payda.

Cumhur: Ekseriyet, çoğunluk.

Düstur-u teâvün: Yardımlaşma kanunu.

Hevesât-ı süfliye: Bayağı, değer-siz istekler, arzular.

Hüdâ: Doğru yol, hidayet.

Inkişâ: Yırtılma, parçalanıp dağılma.

İttihat: Birlik, birleşme.

Mezcolummak: Karıştırılmak, birleştirilmek.

Muzlim: Kara, karanlık.

Müsâlemet: Barış, barışıklık.

Müsbet: Olumlu.

Râbta-yı dinî, vatanî, sınıftı:

Aynı dine, vatana ve sosyal sınıfa mensup olmaktan kaynaklanan bağ.

Şeriat-ı garrâ: Pırl pırl, tertemiz İslâm Dini.

Tahdit etmek: Bir sınır belirlemek, sınırlandırmak.

Tecâzüb: Birbirine yakınlık gösterme, yaklaşma.

Tedâfü: Savunma, müdâfaa.

Tekâmül: Olgunlaşma, kemâle erme.

Terakki: İlerleme, yükselme.

Tesânüd: Dayanışma.

Tevâzün: Dengeli olma, iki taraf arasında eşitlik sağlama.

Vaz' etmek: Koymak, yerleştirmek.

Âlem-i İslâm şu ikinci cereyana karşı lâkayt veya muâriz kalmakla hem istinatsız, hem bütün emeğini heder, hem onun istilâsıyla istihaleye mâruz kalmaktan ise, âkilâne davranıp onu İslâmî bir tarza çevirip, kendine hâdim kılmaktır. Zira düşmanın düşmanı, düşman kaldıkça dosttur. Nasıl ki düşmanın dostu, dost kaldıkça düşmandır.

Şu iki cereyan birbirine zıt, hedefleri zıt, menfaatleri zıt olduğundan; birincisi dese 'Öll..' diğeri diyecek 'Dirill..' Birinin menfaati zarar, ihtilâf, tedennî, zaaf, uyumamızı istilzam ettiği gibi; ötekinin menfaati dahi kuvvetimizi, ittihadımızı bizzarure iktiza eder.

Şark husûmeti, İslâm inkişafını boğuyordu; zâil oldu ve olmalı. Garp husûmeti, İslâm'ın ittihadına, uhuvvetin inkişafına en müessir sebeptir; bâki kalmalı."

Birden o meclisten tasdik emâreleri tezahür etti. Dediler:

– "Evet, ümitvar olunuz. Şu istikbal inkılâbı içinde, en yüksek gür sadâ İslâm'ın sadâsı olacaktır!"

Tekrar biri sordu:

– "Musibet, cinayetin neticesi, mükâfatın mukaddimesidir. Hangi fiilinizle kadere fetva verdirdiniz ki şu musibetle hükmetti? Musibet-i âmme ekseriyetin hatasına terettüp eder. Hâzırda mükâfatınız nedir?"

Dedim:

– "Mukaddimesi üç mühim erkân-ı İslâmiye'deki ihmalimizdir: Salât, saum, zekat.

♦ Zira, yirmi dört saatten yalnız bir saati, beş namaz için Hâlık Teâlâ bizden istedi. Tembellik ettik; beş sene yirmi dört saat tâlim, meşakkat, tahrik ile bir nevi namaz kıldırdı.

Âkilâne: Akıllıca.

Bizzarure: Zaruri olarak, kesinlikle.

Erkân-ı İslâmiye: İslâm'ın esasları, şartları.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Hâlık Teâlâ: Yüce Yaratıcı.

Hâzır: Şimdiki zaman, mevcut durum.

Husûmet: Düşmanlık.

İstihale: Hâl, durum, şekil değişimi.

İstilzam / iktiza etmek: Gerek-tirmek, icap ettirmek.

İstinad: Dayanak.

Muânz: Karşı gelen, muhalif.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Musibet-i âmme: Herkese zarar dokunan, genel musibet.

Müessir: Tesirli, etkili.

Salât: Namaz.

Savm: Oruç.

Şark / garp: Doğu / batı.

Tahrik: Hareket ettirme, harekete geçirme.

Tedennî: Alçalma, gerileme.

Terettüp etmek: Netice olarak ortaya çıkmak, sonuçlanmak.

Zâil olmak: Bitmek, yok olmak.

♦ Hem senede yalnız bir ay oruç için nefsimizden istedi. Nefsimize acıdık; keffâreten beş sene oruç tutturdu.

♦ “On”dan, “kırk”tan yalnız biri, ihsan ettiği maldan zekat istedi. Buhl ettik, zulmettik; O da bizden müterâkim zekatı aldı. ¹ *الْجَزَاءُ مِنْ جَنْسِ الْعَمَلِ*.

Mükâfat-ı hâzıramız ise: Fâsık, günahkâr bir milletten, humsu olan dört milyonu velâyet derecesine çıkardı; gazilik, şehâdetlik verdi. Müşterek hatadan neşet eden müşterek musibet, mâzi günahını sildi.”

Yine biri dedi:

– “Bir âmir, hata ile felâkete atmış ise?”

Dedim:

– “Musibettede mükâfat ister. Ya âmir-i hatadârın hasenâtı verilecektir; o ise hiç hükmünde... Veya hazine-i gayp verecektir. Hazine-i gaypta böyle işlerdeki mükâfatı ise, derece-i şehâdet ve gaziliktir.”

Baktım, meclis istihsan etti. Heyecanımdan uyandım. Terli, el-pençe yaktakta oturmuş, kendimi buldum. O gece böyle geçti...

* * *

¹ “Her amel kendi cinsinden şeyle karşılık görür.” (İbn-i Receb, *Câmiu'l-ulûmi ve'l-hikem* 1/186; İbn-i Hacer, *Fethu'l-bârî* 10/77; Aliyyülkârî, *el-Esrâru'l-merfûa* s. 103).

Âmir-i hatadâr: Hata yapan âmir, idareci.

Buhl: Cimrilik.

Hazine-i gayp: Cenâb-ı Hakk'ın görünmeyen, gayb âlemindeki hazinesi.

Hums: Beşte bir.

İstihsan etmek: Beğenmek, takdir etmek.

Mâzi: Geçmiş zaman.

Müşterek: Ortak.

Müterâkim: Birikmiş, yığılmış.

Bediüzzaman, yanında başka kitaplar bulundurmuyordu. “Neden başka kitaplara bakmıyorsun?” denildiğinde, buyururlardı ki:

– “Her şeyden zihnimi tecrit ile Kur’ân’dan fehmediyorum.”

Eserlerinden nakletse de bazı mühim gördüğü mesâil, tağyir etmeden alırdı. “Ne için aynen böyle tekrar ediyorsun?” diye sorulduğunda;

– “Hakikat usandırmaz. Libası değiştirmek istemem.” buyururdu.

Yukarıda bir nebze zikredilmişti ki Bediüzzaman, hakâik-i Kur’âniye’ye^(Hâşiye) ait on iki te’lifâtını tab’ ettirmişti. Bu eserlerden üç-dördü Türkçe

Hâşiye: Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri’nin İstanbul’da ve bir kısmını bilâhare Ankara’da tab’ ile neşrettiği o zamanki eserleri, kırk sene sonra “Arabî Mesnevî-i Nuriye” ismiyle bir arada bir mecmua hâlinde neşredildi. İşte bu Mesnevî-i Nuriye’nin mukaddimesinde bu eserler hakkında diyor:

“Kırk elli sene evvel Eski Said, ziyade ulûm-u akliye ve felsefiyede hareket ettiği için hakikatü’l-hakâike karşı ehl-i tarikat ve ehl-i hakikat gibi bir meslek aradı. Ekser ehl-i tarikat gibi yalnız kalben harekete kanaat edemedi. Çünkü aklı, fikri hikmet-i felsefe ile bir derece yaralı idi, tedavi lâzımdı.

Sonra, hem kalben hem aklen hakikate giden bazı büyük ehl-i hakikatın arkasında gitmek istedi. Baktı; onların her birinin ayrı, cazibedar bir hâssası var. Hangisinin arkasından gideceğine tahayyürde kaldı. İmam Rabbânî de ona gaybî bir tarzda ‘Tevhid-i kible et!’ demiş. Yani, ‘Yalnız bir üstadın arkasından git!’ O çok yaralı Eski Said’in kalbine geldi ki:

‘Üstad-ı hakikî Kur’ân’dır, tevhid-i kible bu üstadla olur.’ diye yalnız o üstad-ı kudsinin irşadiyle hem kalbi, hem ruhu, gayet garip bir tarzda sülûke başladılar. Nefs-i emmâresi de şükûk ve şübehâtıyla onu mânevî ve ilmî mücâhedeye mecbur etti. Gözü kapalı olarak değil, belki İmam Gazâlî, Mevlânâ Celâleddin ve İmam Rabbânî gibi kalb, ruh ve akıl gözleri açık olarak, ehl-i istiğrakın akıl gözünü kapadığı yerlerde, o makamlarda gözü açık olarak gezmiş. Cenâb-ı Hakk’a hadsiz şükûr olsun ki, Kur’ân’ın dersiyle, irşadiyle hakikate bir yol bulmuş. Hatta, *تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ*^{1*} *وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَهُ آيَةٌ* hakikatine mazhar olduğunu Yeni Said’in Risale-i Nur’uyla göstermiş. ⇨

Bilâhare: Daha sonra.

Ehl-i istiğrak: Basiret ve şuuru, yaşadığı hâlin duygu ve hûyalarının baskısı altında kalmış, kendinden geçmiş kimseler.

Fehmetmek: Anlamak.

Gaybî: Gayba ait, geleceğe ait.

Hakâik-i Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim’in hakikatleri.

Hakikatü’l-hakâik: Hakikatlerin hakikati, hakikatlerin aslı, esası.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Libas: Elbise. (Mananın kalıbı, taşıyıcısı olan lâfiz.)

Mesâil: Meseleler.

Mücâhede: Gayret, mücadele, cihad.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Neşretmek: Yayımlamak.

Sülûk: Mânevî yolculuk, mânen ilerleme.

Şükûk / şübehât: Kuşuklar, şüpheler.

Tab’: Basma, bastırma.

Tağyir etmek: Değiştirmek.

Tahayyürde kalmak: Ne yapacağını şaşırarak, hayret içinde kalmak.

Tecrit: Ayırma, soyutlama.

Te’lifât: Kaleme alınan eserler.

Ulûm-u akliye: Akla dayalı ilimler.

olup, mütebâkisi Arabî'dirler. Bu zamana kadar hiçbir kitapta emsali bulunmayan bir tarz-ı beyan ve ifadeyle hakikatleri isbat ediyorlar.

* * *

Mevlânâ Celâleddin, İmam Rabbânî ve İmam Gazâlî gibi akıl ve kalb ittifakıyla gittiği için, her şeyden evvel kalb ve ruhun yaralarını tedavi ve nefsinin evhamdan kurtulmasını temine çalışıp –felillâhilhamd– Eski Said, Yeni Said'e inkılâb etmiş. Aslı Farisî, sonra Türkçe olan Mesnevî-i Şerif gibi, o da Arapça bir nevi Mesnevî hükmünde *Katre*, *Hubab*, *Habbe*, *Zühre*, *Zerre*, *Şemme*, *Şûle*, *Lem'alar*, *Reşhalar*, *Lâsiyyemalar* ve *sâir* dersleri ve Türkçe'de *Nokta* ve *Lemeât*'ı gayet kısa bir surette yazmış, fırsat buldukça da tab' etmiş.

Yarım asra yakın o mesleği *Risale-i Nur* suretinde, fakat dâhilî nefis ve şeytanla mücadeleyle bedel; hariçte, muhtaç mütehayyirlere ve dalâlette giden ehl-i felsefeye karşı *Risale-i Nur*, geniş ve küllî Mesnevîler hükmüne geçti.

O fidanlık Mesnevî, turuk-u hafîye gibi enfûsî ve dâhilî cihetinde çalışmış, kalb ve ruh içinde yol açmaya muvaffak olmuş. Bahçesi olan *Risale-i Nur*; hem enfûsî hem ekser cihetinde turuk-u cehriye gibi âfâkî ve hariç daireye bakıp, mârifetullaha geniş ve her yerde yol açmış. Adeta, Musa (aleyhisselâm)'ın asâsî gibi nereye vurmuş, su çıkarmış.

Hem *Risale-i Nur*, hükemâ ve ulemânın mesleğinde gitmeyip, Kur'ân'ın bir i'câz-ı mânevîsiyle her şeyde bir pencere-i mârifet açmış, bir senelik işi bir saatte görür gibi Kur'ân'a mahsus bir sırrı anlamıştır ki, bu dehşetli zamanda hadsiz ehl-i inadin hücumlarına karşı mağlûb olmayıp galebe etmiş...”

1* “Bütün her şeyde Allah'ın varlık ve birliğini gösteren bir âyet (işaret) vardır.” (Bkz.: Esfehânî, *Eğânî* 4/39; Kalkaşendî, *Subhu'l-a'sâ* 12/413; Übşeyhî, *Müstatraf* 1/16, 2/280).

Âfâkî: Dış âlemle ait.

Felillâhilhamd: “Allah'a hamdolsun ki...”

Enfûsî: İç âleme ait.

Hükemâ: Felsefeciler, filozoflar.

İ'câz-ı mânevî: Mânevî mu'cize.

Mesnevî: Her beyti kendi içinde kâfiyeli olan manzum eser.

Mesnevî-i Şerif: Hz. Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin meşhur eseri.

Mütebâkî: Geriye kalan kısmı.

Mütehayyir: Şaşkın.

Turuk-u cehriye: Zikirlerini sesli, açıktan yapan tarikatlar.

Turuk-u hafîye: Zikirlerini sessiz, içten yapan tarikatlar.

Dârü'l-Hikmet'te bulunduğu zamanlarda geçirdiği bir inkılâb-ı ruhîyi, bilâhare neşrettiği bir eserinde şöyle beyan ediyor:

Eski Said'in gafil kafasına müthiş tokatlar indi.. ¹ *الْمَوْتُ حَقٌّ* kaziyyesini düşündü.. kendini bataklık çamurunda gördü.. medet istedi.. bir yol aradı.. bir halâskâr taharri etti. Gördü ki yollar muhtelif.. tereddütte kaldı. Gavs-ı Âzam olan Şeyh-i Geylânî'nin (*radıyallâhu anhu*) Fethu'r-Rabbânî nâmındaki kitabıyla tefe'ül etti. Tefe'ülde şu çıktı:

أَنْتَ فِي دَارِ الْحِكْمَةِ فَاطْلُبْ طَبِيبًا يُدَاوِي قَلْبَكَ ²

Acıbdır ki, o vakit ben Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzâsı idim. Güya ehl-i İslâm'ın yaralarını tedaviye çalışan bir hekim idim. Hâlbuki en ziyade hasta bendim.. hasta evvelâ kendine bakmalı.. sonra hastalara bakabilir.

İşte, Hazreti Şeyh bana der ki: “*Sen kendin hastasın. Kendine bir tabip ara!*” Ben dedim: “*Sen tabibim ol.*” Tuttum, kendimi ona muhatap addedererek, o kitabı bana hitap ediyor gibi okudum. Fakat kitabı çok şiddetliydi.. gururumu dehşetli kırıyordu.. nefsimde şiddetli ameliyat-ı cerrahiye yaptı.. dayanamadım, yarısına kadar kendimi ona muhatap ederek okudum, bitirmeye tahammülüm kalmadı. O kitabı dolaba koydum. Fakat sonra, ameliyat-ı şifakârâneneden gelen acılar gitti, lezzet geldi. O birinci üstadımın kitabını tamam okudum ve çok istifade ettim.. ve onun virdini ve münâcâtını dinledim.. çok istifâza ettim.

¹ “Ölüm kesin bir gerçektir.” (Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 3/180). Ayrıca, ölüm gerçeğini ifade eden âyet-i kerîmeler için bkz.: Bakara Sûresi, 2/28; Âl-i İmrân Sûresi, 3/185; Hac Sûresi, 22/66; Câsiye Sûresi, 45/26; Kaf Sûresi, 50/19; Cuma Sûresi, 62/8; Mülk Sûresi, 67/2.

² “Sen Dârü'l-Hikmet'tesin; kalbini tedâvi edecek bir doktor ara!” (Bkz.: Abdülkadir Geylânî, *el-Fethu'r-Rabbânî* s. 265).

Acib / acâib: Şaşırtıcı, hayret verici şey / şeyler.

Ameliyat-ı cerrahiye: Cerrâhi müdahale, operasyon.

Ameliyat-ı şifakârâne: Şifâlı, iyileştirici ameliyat.

Dârü'l-Hikmet: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Halâskâr: Kurtarıcı.

İnkılâb-ı ruhî: İnsanın iç dünyasında, ruh âleminde meydana gelen değişim.

İstifâza etmek: Feyz almak, feyizlenmek; mânevî zenginlik kazanmak.

Kaziyye: Hüküm.

Münâcât: Yalvarma, yakarma, dua etme.

Taharri etmek: Aramak, araştırmak.

Tefe'ül: Kitabın herhangi bir sayfasını rast gele açarak oradaki metinden kendine veya önündeki meselelere bir çözüm şekli arama veya bir ders çıkarma.

Vird: Belli arahklarla devamlı okunan dua, zikir.

Sonra İmam Rabbânî'nin Mektubat kitabını gördüm, elime aldım, hâlis bir tefe'ül ederek açtım. Acâiptendir ki, bütün Mektubat'ında yalnız iki yerde "Bediüzzaman" lafzı var.¹ O iki mektup bana birden açıldı. Pederimin ismi Mirza olduğundan, o mektupların başında "Mirza Bediüzzaman'a Mektup" diye yazılı olarak gördüm. "Fesühbânallah" dedim. "Bu bana hitap ediyor." O zaman Eski Said'in bir lâkabı "Bediüzzaman" idi. Hâlbuki hicretin üç yüz senesinde, Bediüzzaman Hemedânî'den* başka o lâkapla iştihar etmiş zâtları bilmiyordum. Demek İmam'ın zamanında dahi öyle bir adam vardı ki, ona o iki mektubu yazmış. O zâtın hâli benim hâlime benziyormuş ki, o iki mektubu kendi derdime devâ buldum.

Yalnız İmam, o mektuplarında tavsiye ettiği gibi çok mektuplarında musırrâne şunu tavsiye ediyor: *"Tevhid-i kible et!"*² Yani, *"Birini üstad tut, arkasından git, başkasıyla meşgul olma!"* Şu en mühim tavsiyesi, benim istidadıma ve ahvâl-i ruhiyeme muvâfık gelmedi. Ne kadar düşündüm: Bunun arkasından mı, yoksa ötekinin mi, yoksa daha ötekinin mi arkasından gideyim? Tahayyürde kaldım.. her birinde ayrı ayrı cazibedar hâsiyetler var.. biriyle iktifâ edemiyordum. O tahayyürde iken, Cenâb-ı Hakk'ın rahmetiyle kalbime geldi ki: *"Bu muhtelif turukların başı ve bu cedvellerin menbaı ve şu seyyârelerin güneşi Kur'an-ı Hakîm'dir. Hakikî tevhid-i kible bunda olur. Öyleyse, en âlâ mürşid de ve en mukaddes üstad da O'dur."* O'na yapıştım... (Hâsiye)

* * *

Hâsiye: Yazının sonunda diyor: "Nâkis ve perişan istidadım elbette lâıykıyla o mürşid-i hakikînin âb-ı hayat hükmündeki feyzini massedip alamıyor. Fakat ehl-i kalb ve sahib-i hâlin derecâtına göre, o feyzi, o âb-ı hayatı, yine onun feyziyle gösterebiliriz.

Demek, Kur'an'dan gelen o Sözler ve o nurlar, yalnız aklî mesâil-i ilmiye değil; belki kalbî, ruhî, hâli mesâil-i imaniyedir. Ve pek yüksek ve kıymettar maârif-i ilâhiye hükmün dedirler.

¹ İmam Rabbânî, Mektubat 1/86 (74. Mektup), 1/87 (75. Mektup).

² İmam Rabbânî, Mektubat 1/87 (75. Mektup).

Âb-ı hayat: Hayat veren su.

Cedvel: Dere, küçük akarsu.

Derecât: Dereceler.

Fesühbânallah: Hayret ve şaşkınlık bildiren bir ünlem.

Hâsiyet: Özellik, fayda, kıymet.

İktifâ: Yetinmek.

İstidad: Kabiliyet, yatkınlık.

İştihar etmek: Tanınmak, meş-

hur olmak.

Maârif-i ilâhiye: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Massetmek: Emmek, içine çekmek.

Menba: Kaynak.

Mesâil-i ilmiye: İlmi meseleler.

Musırrâne: Israrlı bir şekilde.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Nâkis: Eksik, yarım.

Sahib-i hâl: Hak nızasını ve sevgisini gaye edinen, hâl ehli, ermiş.

Seyyâre: Gezegen.

Tahayyürde kalmak: Şaşkırmak, ne yapacağını bilememek.

Turuk: Yollar.

“Harb-i Umumî’de mağlûbiyetimizden dolayı fazla müteessir olduğunuzu görüyoruz.” diyenlere cevaben;

– “Ben kendi elemelerime tahammül ettim, fakat ehl-i İslâm’ın eleminden gelen teellümât beni ezdi. Âlem-i İslâm’a indirilen darbelerin en evvel kalbime indiğini hissediyorum. Onun için bu kadar ezildim. Fakat bir ışık görüyorum ki, o elemelerimi unutturacak inşallah.” diyerek tebessüm eylerdi.

İstanbul’da en büyük ve en ehemmiyetli ve tesirli hizmet-i vataniye ve milliyesinden birisi de “Hutuvât-ı Sitte” adlı eseriyle gaddar zalimlerin yüzlerine tükürüp, izzet-i diniyeyi ve şeref-i İslâmiye’yi muhafaza etmesidir. İstanbul’un yabancılar tarafından işgali sıralarında, İngiliz Anglikan Kilisesi’nin, Meşihat-ı İslâmiye’den sorduğu altı suâlîne, altı tükürük manasında verdiği mâkul ve sert cevapları, onun derece-i cesaret ve kemâlât ve şecaati-ni fiilen göstermektedir.

Hutuvât-ı Sitte’yi neşrettiği zaman, Çanakkale’de muharebe oluyordu. İstanbul’un işgalini müteakip İngiliz Başkumandanı’na bu eser gösterilir ve Bediüzzaman’ın bütün kuvvetiyle aleyhte bulunduğu kendisine ihbar edilir. O cebbar kumandan, idam kararıyla vücûdunu ortadan kaldırmak istediye de, fakat kendisine, Bediüzzaman idam edilirse bütün Şarkî Anadolu, İngiliz’e ebediyen adâvet edeceği ve aşiretler her ne pahasına olursa olsun isyan edecekleri söylenmesi üzerine bir şey yapamaz.

İstanbul’da İngilizler, desiseleriyle Şeyhülislâm’ı ve diğer bazı ulemâyı lehlerine çevirmeye çalışmalarına mukabil Bediüzzaman, Hutuvât-ı Sitte adlı eseri ve İstanbul’daki faaliyetleriyle İngiliz’in, Âlem-i İslâm ve Türkler aleyhindeki müstemlekecilik siyasetini ve entrikalarını, tarihî düşmanlığını etrafa neşrederek, Anadolu’daki Millî Kurtuluş Hareketi’ni desteklemiş, bu hususta en büyük âmillerden birisi olmuştu.

Bu hizmetine dair kendi ifadesinden bir parça:

Adâvet: Düşmanlık.

Âmil: Faktör, etken.

Desise: Hile, oyun.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri’nin 1920’de İngilizlerin İstanbul’u işgali sırasında yazıp gizlice bastırarak dağıttığı, işgale karşı millî ilimci harekete geçi-

ren “Altı Adım” anlamındaki broşürü.

Kemâlât: Faziletler, mükemmellikler.

Meşihat-ı İslâmiye: Osmanlı Devleti’nde bugünkü Din İşleri Yüksek Kurulu’nun vazifesini gören şeyhülislâma bağlı daire.

Müteessir: Üzgün, rahatsız.

Müstemlekecilik: Sömürgecilik.

Şarkî Anadolu: Doğu Anadolu.

Şecaat: Cesaret, yiğittik.

Teellümât: Elem duymalar, acılar.

“Bir zaman İngiliz Devleti, İstanbul Boğazı'nın topraklarını tahrip ve İstanbul'u istilâ ettiği hengâmda, o devletin en büyük daire-i diniyesi olan Anglikan Kilisesi'nin Başpapazı tarafından, Meşihat-ı İslâmiye'den dinî altı suâl soruldu. Ben de o zaman, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'nin âzâsı idim. Bana dediler:

– ‘Bir cevap ver. Onlar, altı suâllerine altı yüz kelimeyle cevap istiyorlar.’ Ben dedim:

– ‘Altı yüz kelimeyle değil, altı kelimeyle değil, hatta bir kelimeyle değil, belki bir tükürükle cevap veriyorum. Çünkü o devlet, işte görüyorsunuz, ayağını boğazımıza bastığı dakikada, onun papazı mağrurâne üstümüzde suâl sormasına karşı yüzüne tükürmek lâzım geliyor... Tükürün o ehl-i zulmün o merhametsiz yüzüne!..’ demiştim.”

* * *

İstanbul'daki bu çok ehemmiyetli ve muvaffakiyetli hizmetinden, Türk milletine pek ziyade menfaatler husûle geldiğini müşâhede eden Ankara Hükûmeti, Bediüzzaman'ın kıymet ve ehemmiyetini takdir ederek Ankara'ya davet ederler. M. Kemal Paşa, şifreyle davet etmişse de cevaben:

– “Ben, tehlikeli yerde mücâhede etmek istiyorum. Siper arkasında mücâhede etmek hoşuma gitmiyor. Anadolu'dan ziyade burayı daha tehlikeli görüyorum.” demiştir.

Üç defa şifreyle davet ediliyor. Eski Van Valisi, dostu meb'us Tahsin Bey* vâsıtasıyla davet edildiği için, nihâyet karar verir ve Ankara'ya gelir. Ankara'da alkışlarla karşılanır. Fakat ümit ettiği muhiti bulamaz. Kendisi, Hacı Bayram civarında ikamet eder. Meclis-i Meb'usân'da dine karşı gördüğü lâkaytlık ve garplılaşmak bahanesi altında Türk milletinin kudsî mefâhir-i tarihiyesi olan şeâir-i İslâmiye'den bir soğukluk gördüğü için, meb'usların ibadete, bilhassa namaza müdâvim olmalarının lüzum ve ehemmiyetine dair bir beyannâme neşreder ve meb'uslara dağıtır. Kâzım Karabekir Paşa* da M. Kemal'e okur. O beyannâme şudur:

Garplılaşmak: Batılılara, Avrupalılara benzemek.

Husûle gelmek: Olmak, meydana gelmek.

Mağrurâne: Gururlu, kibirdi bir tarzda.

Meb'us: Milletvekili.

Meclis-i Meb'usân: Millet Meclisi.

Mefâhir-i tarihiye: Tarihî iftihar tabloları, övünülecek değerler.

Mücâhede etmek: Cihad etmek, mücadele etmek.

Müdâvim olmak: Devam etmek, devamlı olarak yerine getirmek.

Şeâir-i İslâmiye: İslâm'ı temsil eden semboller. İslâm'a has özellikler.

يَا أَيُّهَا الْمَبْعُوثُونَ! إِنَّكُمْ لَمَبْعُوثُونَ لَيَوْمٍ عَظِيمٍ¹

Ey mücahidîn-i İslâm! Ey ehl-i hall ve akd!..

Bu fakirin bir meselede on sözünü, birkaç nasihatini dinlemenizi rica ediyorum.

Evvelâ: Şu muzafferiyetteki hârikulâde nimet-i ilâhiye bir şükür ister ki devam etsin, ziyade olsun.² Yoksa, nimet böyle şükür görmezse gider. Mademki Kur'ân'ı, Allah'ın tevfiğiyle düşmanın hücumundan kurtardınız; Kur'ân'ın en sarîh ve en kat'î emri olan salât gibi ferâizi imtisal etmeniz lâzımdır. Tâ onun feyzi böyle harika suretinde üstünüzde tevâlî ve devam etsin.

Sâniyen: Âlem-i İslâm'ı mesrur ettiniz, muhabbet ve teveccühünü kazandınız. Lâkin o teveccüh ve muhabbetin idâmesi, şeâir-i İslâmiye'yi iltizam ile olur. Zira müslümanlar, İslâmiyet hasebiyle sizi severler.

Sâlisen: Bu âlemde, evliyâullah hükmünde olan gazi ve şühedâlara kumandanlık ettiniz. Kur'ân'ın evâmîr-i kat'îyesine imtisal etmekle, öteki âlemde de o nurânî gürûha refik olmaya çalışmak, âlî himmetlilerin şe'nidir. Yoksa burada kumandan iken, orada bir neferden istimdâd-ı nur etmeye muhtar kalacaksınız.³ Bu dünya-yı deniyye, şan ve şerefiyle öyle bir metâ değil ki aklı başındaki insanları işbâ etsin, tatmin etsin ve maksud-u bizzat olsun.

¹ Ey (halkı temsilen buraya gönderilip bu mecliste toplanan) meb'uslar! Muhakkak ki sizler o en mühim günde (hesap gününde Allah'ın huzurunda) diriltilip toplanacaksınız!

² Bkz.: "Rabbînin şöyle ilan buyurdu: 'Eğer şükrederseniz, Ben nimetlerimi daha da artırırım, ama nankörlük ederseniz haberiniz olsun ki azabım pek şiddetlidir!'" (İbrahim Sûresi, 14/7).

³ Bkz.: "Gün gelecek, mümin erkekleri ve mümin kadınları, önlerinde ve sağ taraflarındaki nurlarıyla, koşarcasına cennete doğru ilerlediklerini göreceksin... O gün münafık erkek ve kadınlar, müminlere: 'N'olur,' derler, 'Yüzümüze bir bakın da nurunuzdan biz de yararlanalım!' Bunun üzerine onlara şöyle denilir: 'Arkanıza dönün de bir nur arayın!' Derken, aralarına bir duvar çekilir. Bu duvarın bir kapısı olup bu kapının iç tarafında rahmet, dış tarafında ise azap vardır." (Hadid Sûresi, 57/12, 13).

Âlî: Yüce, yüksek.

Dünya-yı deniyye: Alçak, değersiz dünya.

Ehl-i hall ve akd: Ele aldıkları meselelere çözüm üretip, bir neticeye bağlayan kimseler.

Evâmîr-i kat'îye: Kesin emirler.

Ferâiz: Farzlar. Yapılması kat'î ve açık delillerle emredilen dinî emir ve vazifeler.

Himmet: Gayret, çaba, emek.

İdâme: Devam ettirme, sürdürme.

İltizam: Kabullenme, benimseme.

İmtisal etmek: Uymak, emri yerine getirmek.

İstimdâd-ı nur etmek: Nurundan yardım dilemek, nur istemek.

İşbâ etmek: Doymak.

Maksud-u bizzat: Asıl maksat.

Metâ: Mal, sermaye.

Muztar: Çâresiz, mecbur.

Mücahidîn-i İslâm: İslâm mücahitleri.

Refik: Arkadaş, yoldaş.

Salât: Namaz.

Sâlisen: Üçüncü olarak.

Sâniyen: İkinci olarak.

Sarih: Açık.

Şe'n: Karakter, işleyiş, gerek.

Şühedâ: Şehitler.

Tevâlî etmek: Sürmek, uzayıp gitmek, devam etmek.

Tevfik: Yardım etme, muvaffak kılma.

Râbian: Bu millet-i İslâm'ın cemaatleri –her ne kadar bir cemaat namazsız kalsa, hatta fâsık da olsa yine– başlarındakini mütedeyyin görmek ister. Hatta umum şarkta, umum memurlara dair en evvel sordukları suâl bu imiş: “Acaba namaz kılıyorlar mı?” derler. Namaz kılsa mutlak emniyet ederler; kılmazsa, ne kadar muktedir olsa nazarlarında müttehemdir.

Bir zaman, Beytüşşebab aşâirinde isyan vardı. Ben gittim, sordum:

– “Sebeb nedir?”

Dediler ki:

– “Kaymakamımız namaz kılmıyordu. Öyle dinsizlere nasıl itaat edeceğiz?”

Hâlbuki bu sözü söyleyenler de namazsız, hem de eşkıya idiler.

Hâmisen: Enbiyanın ekseri şarkta ve hükemânın ağlebi garpta gelmesi, kader-i ezelinin bir remzidir ki; *şarkı ayağa kaldıracak din ve kalbdır, akıl ve felsefe değildir.* Madem şarkı intibaha getirdiniz, fıtratına muvâfık bir cereyan veriniz. Yoksa, sa'yiniz ya hebâen mensûrâ gider veya sathî kalır...

Sâdisen: Hasrınız ve İslâmiyet düşmanı İngiliz, dindeki lâkaytlığınızdan pek fazla istifade ettiler ve ediyorlar. Hatta diyebilirim ki; Yunan kadar İslâm'a zarar veren, dinde ihmalinizden istifade eden insanlardır. Maslahat-ı İslâmiye ve selâmet-i millet nâmına bu ihmali, a'mâle tebdil etmeniz gerektir. Görülüyor ki; İttihatçılar'ın o kadar azim ve sebat ve fedakârlıklarıyla, hatta İslâm'ın şu intibahına da sebep oldukları hâlde, bir kısmı dinde lâubalilik tavrını gösterdikleri için, dâhildeki millettten nefret ve tezyif gördüler. Hariçteki İslâmlar, dindeki ihmallerini görmedikleri için onlara takdir ve hürmet verdiler ve veriyorlar.

Sâbian: Âlem-i küfür, bütün vesâitiyle ve medeniyetiyle, felsefesiyle, fûnûnuyla, misyonerleriyle Âlem-i İslâm'a hücum ve maddeten uzun

A'mâl: Ameller.

Ağleb: Çoğu, büyük kısmı.

Aşâir: Aşiretler.

Fûnûn: Fenler, bilimler.

Garp: Batı.

Hâmisen: Beşinci olarak.

Hebâen mensûrâ: Boşa gitmiş, boşa harcanmış.

Hükemâ: Felsefeciler, filozoflar.

İntibah: Uyanış, ayılma.

İslâmlar: Müslümanlar.

İttihatçılar: İttihat ve Terakki

Cemiyeti mensubları veya taraftarları.

Kader-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın ezelden belirlediği takdiri.

Maslahat-ı İslâmiye: İslâmiyetin, müslümanların faydası, maslahatı.

Muktedir: İktidar sahibi, kuvvetli.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Müttehem: Töhmetsiz alınmış, suçlanmış.

Râbian: Dördüncü olarak.

Remz: İşaret.

Sa'y: Çalışma, çaba, gayret.

Sâbian: Yedinci olarak.

Sâdisen: Altıncı olarak.

Sathî: Yüzeysel.

Şark: Doğu.

Tebdil etmek: Değiştirmek.

Tezyif: Küçümseme, kıymetsiz görme.

Vesâit: Vâsıtalar, araçlar.

zamandan beri galebe ettikleri hâlde, -Âlem-i İslâm'a- dinen galebe edemedi. Ve dâhilî bütün fırak-ı dâlle-i İslâmiye, birer kemmiye-i kalîle-i muzırza suretinde mahkûm kaldığı.. ve İslâmiyet, metânetini ve salâbetini "sünnet ve cemaat"le muhafaza eylediği bir zamanda, lâubaliyâne, Avrupa medeniyet-i habîsesinden süzülen bir cereyan-ı bid'akârâne, sinesinde yer tutamaz. Demek Âlem-i İslâm içinde mühim ve inkılâpvârî bir iş görmek, İslâmiyet'in desâtirine inkıyad ile olabilir, başka olamaz. Hem olmamış, olmuş ise çabuk ölüp sönmüş...

Sâminen: Zaaf-ı dine sebep olan Avrupa medeniyet-i sefihânesi yırtılmaya yüz tuttuğu bir zamanda ve medeniyet-i Kur'ân'ın zaman-ı zuhuru geldiği bir anda, lâkaydâne ve ihmalkârâne müsbet bir iş görülmez. Menfice, tahripkârâne iş ise bu kadar rahnelere maruz kalan İslâm zâten muhtaç değildir.

Tâsian: Sizin muzafferiyetinizi ve hizmetinizi takdir eden ve sizi seven, cumhur-u müminîndir. Ve bilhassa tabaka-yı avâmdır ki sağlam müslümanlardır. Sizi ciddî sever ve tutar ve size minnettardır ve fedakârlığınızı takdir ederler. Ve itibaha gelmiş en cesîm ve müthiş bir kuvveti, size takdim ederler. Siz dahi, evâmîr-i Kur'âniye'yi imtisal ile onlara ittisal ve istinad etmeniz, maslahat-ı İslâm nâmına zarurîdir. Yoksa, İslâmiyet'ten tecerrüd eden bedbaht, milliyetsiz, Avrupa meftunu firenk mukallitlerini avâm-ı müslimîne tercih etmek, maslahat-ı İslâm'a münâfî olduğundan Âlem-i İslâm, nazarını başka tarafa çevirecek ve başkasından istimdat edecektir.

Cereyan-ı bid'akârâne: Dinî esaslara aykırı usûllere göre hareket eden, dinde bir yeri olmayan cereyan, akım.

Cesîm: Büyük.

Cumhur-u müminîn: Müminlerin çoğunluğu.

Desâtir: Düsturlar, prensipler.

Fırak-ı dâlle-i İslâmiye: Müslümanlar arasındaki dalâlete düşmüş, doğru yoldan ayrılmış gruplar.

Firenk: Avrupalı, Batılı.

Ihmalkârâne: Ihmalkâr bir tarzda.

İnkılâpvârî: İnkılâba benzer, değişimci.

İnkıyad: Uyuma, itaat etme.

İstimdat etmek: Meded, yardım istemek.

İstinad etmek: Dayanmak.

İttisal etmek: Birleşmek, bağlanmak.

Kemmiye-i kalîle-i muzırza: Sayıca az, zararlı azınlık.

Lâkaydâne: Umursamaz bir şekilde, ilgisizce.

Lâubaliyâne: Lâubali, umursamaz, saygısız bir şekilde.

Medeniyet-i habîse: Çirkin, pis medeniyet.

Medeniyet-i sefihâne: Haram helâl demeden, hayatı zevk ve eğlence olarak benimseyen medeniyet.

Meftun: Düşkün, tutkun.

Menfi: Olumsuz, yıkıcı.

Mukallit: Taklitçi.

Münâfî: Aykırı, zıt.

Müsbet: Olumlu.

Rahne: Gedik, yara, zarar.

Salâbet: Sağlamlık, kararlılık.

Sâminen: Sekizinci olarak.

Tabaka-yı avâm: Genel halk tabakası.

Tahripkârâne: Tahrip edici, yıkıcı bir şekilde.

Tâsian: Dokuzuncu olarak.

Tecerrüd etmek: Sınırlamak, uzaklaşmak.

Zaaf-ı din: Dinî değerlere olan bağlılığın zayıflaması.

Zaman-ı zuhur: Ortaya çıkma vakti.

Âşiren: Bir yolda dokuz ihtimal-i helâket, tek bir ihtimal-i necat varsa; hayatından vazgeçmiş, mecnun bir cesur lâzım ki o yola sülûk etsin. Şimdi, yirmi dört saatten bir saati işgal eden namaz gibi zaruriyât-ı diniyenin imtisalinde yüzde doksan dokuz ihtimal-i necat var. Yalnız gaflet, tembellik haysiyetiyle, bir ihtimal-i zarar-ı dünyevî olabilir. Hâlbuki ferâizin terkinde, doksan dokuz ihtimal-i zarar var. Yalnız gaflet ve dalâlete istinat eden tek bir ihtimal-i necat olabilir. Acaba dine ve dünyaya zarar olan ihmal ve ferâizin terkine ne bahane bulunabilir? Hamiyet nasıl müsaade eder?

Bâhusus bu mücahidîn kumandanlar ve büyük meclis taklit edilir. Kusurlarını millet ya taklit veya tenkit edecek; ikisi de zarardır. Demek onlarda hukukullah, hukuk-u ibâdî da tazammun ediyor.

Sırr-ı tevâtür ve icmâî tazammun eden hadsiz ihbârâtı ve delâilî dinlemeyen.. ve safsata-yı nefis ve vesvese-i şeytandan gelen bir vehmi kabul eden adamlarla, hakikî ve ciddî iş görülmez. Şu inkılâb-ı azîmin temel taşları sağlam gerek!..

Şu meclisin şahsiyet-i mâneviyesi, -sahip olduğu kuvvet cihetiyle- mana-yı saltanatı deruhte etmiştir. Eğer şeâir-i İslâmiye'yi bizzat imtisal etmek ve ettirmekle mana-yı hilâfeti dahi vekâleten deruhte etmezse; hayat için dört şeye muhtaç, fakat an'ane-i müstemirre ile günde lâakal beş defa dine muhtaç olan, şu fıtratı bozulmayan ve lehviyât-ı medeniye ile ihtiyâcât-ı ruhiyesini unutmayan milletin hâcât-ı diniyesini meclis tatmin etmezse; bilmeceburiye mana-yı hilâfeti tamamen, kabul ettiğiniz isim ve resme ve lafza verecek. O manayı idâme etmek için kuvveti dahi verecek. Hâlbuki meclis elinde bulunmayan ve meclis tarikiyle olmayan

An'ane-i müstemirre: Sürmekte, devam etmekte olan âdet, gelenek.

Âşiren: Onuncu olarak.

Bâhusus: Özellikle.

Bilmeceburiye: Mecburen.

Delâil: Deliller.

Deruhte etmek: Üstüne almak, yüklenmek.

Hâcât-ı diniye: Dinî ihtiyaçlar.

Hamiyet: Dinî ve millî değerlere bağlılık duygusu, onları koruma gayreti.

Hukuk-u ibâd: Kul hakları.

Hukukullah: Allah hakları.

İcmâ: Bir meselede oluşan ittifak, oy birliği.

İhbârât: Haberler, bilgiler.

İhtimal-i necat: Kurtulma ihtimali.

İhtiyâcât-ı ruhiye: Ruhî, mânevî ihtiyaçlar.

İnkılâb-ı azîm: Çok büyük inkılâp, değişim.

Lâakal: En az, en azından.

Lehviyât-ı medeniye: Medeniye-
tin gayr-ı meşrû oyun ve eğlen-
celeri.

Mücahidîn: Mücahitler.

Sırr-ı tevâtür: Bir haberin, yalan-
da ittifak etmeleri mümkün olma-
yan birçok kişi tarafından nakle-
dilmesi sırrı.

Sülûk etmek: Bir yola girip o yo-
lu takip etmek.

Tarik: Yol.

Tazammun etmek: İhtiva etmek,
içermek.

öyle bir kuvvet, inşikak-ı asâya sebebiyet verecektir. İnşikak-ı asâ ise, *وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا*¹ âyetine zıttır.

Zaman, cemaat zamanıdır. Cemaatin ruhu olan şahs-ı mânevî daha metindir ve tenfiz-i ahkâm-ı şer'iyeye daha ziyade muktedir. Halife-i şahsî, ancak ona istinad ile vezâifini deruhte edebilir. Cemaatin ruhu olan şahs-ı mânevî eğer müstakîm olsa, ziyade parlak ve kâmil olur; eğer fena olsa, pek çok fena olur. Ferdin, iyiliği de fenalığı da mahduttur. Cemaatin, gayr-i mahduttur.

Harice karşı kazandığınız iyiliği, dâhildeki fenalıkla bozmayınız. Bilirsiniz ki ebedî düşmanlarınız ve zıtlarınız ve hasımlarınız, İslâm'ın şeâirini tahrip ediyorlar. Öyle ise zarurî vazifeniz, şeâiri ihya ve muhafaza etmektir; yoksa şuursuz olarak şuurlu düşmana yardımdır. Şeâirde tehâvün, zaaf-ı milliyeti gösterir. Zaaf ise düşmanı tevkiif etmez, teşcî eder...

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ²

* * *

Bu Meb'usân'a Hitap, namaz kılanlara altmış meb'us daha ilâve eder. Namazgâh olan küçücük odayı, büyük bir odaya tebdil ettirir.

Bu parça, meb'uslara ve umum kumandanlara ve ulemâlara okuturulmakla, reisle şiddetli bir münakaşaya sebebiyet verir. Bir gün divan-ı riyâsette, elli-altmış meb'us içinde, karşılıklı fikir teâtisinde M. Kemal Paşa:

– “Sizin gibi kahraman bir hoca bize lâzımdır. Sizi, yüksek fikirlerinizden istifade etmek için buraya çağırdık. Geldiniz, en evvel namaza dair şeyleri yazdınız, aramıza ihtilâf verdiniz” der.

¹ “Hepiniz toptan, Allah'ın ipine (dinine) sınıksız sanlın.” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/103).

² “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

Divan-ı riyâset: Başkanlık divanı, makamı.

Halife-i şahsî: Hilâfet makamının temsilcisi olan tek bir şahıs, halife.

İnşikak-ı asâ: Bölünme, ikiliğe düşme, birliğin bozulması.

Mahdut: Sınırlı.

Meb'usân: Milletvekilleri.

Müstakîm: İstikametli, doğru, düzgün.

Teâtî: Karşılıklı alış-veriş.

Tebdil: Değiştirme.

Tehâvün: Gevşeklik, aldurmama.

Tenfiz-i ahkâm-ı şer'îye: Dinî hükümlerin yürütülmesi, işletilmesi.

Teşcî etmek: Cesaretlendirmek, cesaret vermek.

Tevkiif etmek: Durdurmak.

Vezâif: Vazifeler, yükümlülükler.

Zaaf-ı milliyet: Milli şuurun zayıflığı.

Bu söz üzerine Bediüzzaman, birkaç mâkul cevabı verdikten sonra, şiddetle ve hiddetle iki parmağını ileri uzatarak:

– “Paşa! Paşa! İslâmiyet’te, imandan sonra en yüksek hakikat namazdır. Namaz kılmayan haindir, hainin hükmü merduttur.”¹ der. Fakat Paşa tarzı verir, işlemez.

Bediüzzaman, Ankara’da bulunduğu müddetçe, en birinci maksadı olan, Şark Dârülfünunu’nun tesisi için uğraşmaktan kat’iyen geri durmadı. Bir gün meb’uslar heyetine der:

– “Bütün hayatımda bu dârülfünunu takip ediyorum. Sultan Reşad ve İttihatçılar, yirmi bin altın lira verdiler. Siz de o kadar ilâve ediniz...”

O zaman, yüz elli bin banknot vermeye karar verdiler. Bunun üzerine, “Bunu meb’uslar imza etmelidirler.” der. Bazı meb’uslar diyorlar ki:

– “Yalnız, sen medrese usûlüyle, sırf İslâmiyet noktasında gidiyorsun. Hâlbuki şimdi, garplılara benzemek lâzım.”

Bediüzzaman:

– “O vilâyât-ı şarkıye, Âlem-i İslâm’ın bir nevi merkezi hükmündedir; fûnûn-u cedide yanında ulûm-u diniye de lâzım ve elzemdir. Çünkü ekser enbiyanın şarkta, ekser hükemânın garpta gelmesi gösteriyor ki, şarkın terakkiyatı din ile kâimdir. Başka vilayetlerde sırf fûnûn-u cedide okuttursanız da şarkta her hâlde millet, vatan maslahatı nâmına ulûm-u diniye esas olmalıdır. Yoksa, Türk olmayan müslümanlar, Türk’e hakiki kardeşliğini hissedemeyecek. Şimdi bu kadar düşmanlara karşı teavün ve tesânüde muhtacdır. Hatta bu hususta size bir hakikatli misal vereyim:

Eskiden, Türk olmayan bir talebem vardı. Eski medreseimde, hamiyetli ve gayet zeki o talebem, ulûm-u diniyeden aldığı hamiyet dersiyle her vakit derdi:

¹ Hainin şahitliğinin kabul edilmeyeceğini bildiren hadis-i şerif için bkz.: Tirmizî, *Şehâdât* 2; Ebû Davud, *Akdiye* 16; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 2/181, 204, 208. Ayrıca bu konunun fikhî hükmü için bkz.: Kâsânî, *Bedâi’u’s-sanâi’* 1/156; Merğînânî, *el-Hidâye* 3/124; İbn-i Âbidîn, *Hâşiye* 7/112.

Fûnûn-u cedide: Yeni, modern bilimler.

Garp: Batı.

Hamiyet: Dinî ve millî değerlere bağlılık duygusu, onları koruma gayreti.

Hükemâ: Felsefeciler, filozoflar.

Kâim: Var olan, ayakta duran.

Merdut: Fiil ve sözlerinin hukukî geçerliliği olmayan, şahitliği kabul görmeyen.

Şark Dârülfünunu: Doğu Üniversitesi.

Tarziye vermek: Özur dilemek.

Teavün: Yardımlaşma.

Terakkîyât: İlerlemeler, gelişmeler.

Tesânüd: Dayanışma.

Ulûm-u diniye: Dinî ilimler.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

– ‘Sâlih bir Türk, elbette fâsık kardeşimden ve babamdan bana daha ziyade kardeşir ve akrabadır.’

Sonra aynı talebe, talihsizliğinden sırf maddî fûnûn-u cedide okumuş. Sonra ben –dört sene sonra– esaretten gelince onunla konuştum. Hamiyet-i milliye bahsi oldu. O dedi ki:

– ‘Ben şimdi, Râfızî bir Kürd’ü, sâlih bir Türk hocasına tercih ederim.’

Ben de:

– ‘Eyvah!’ dedim, ‘Ne kadar bozulmuşsun!’ Bir hafta çalıştım, onu kurtardım, eski hakikatli hamiyete çevirdim.

İşte, ey meb'uslar!.. O talebenin evvelki hâli, Türk milletine ne kadar lüzumu var! İkinci hâli, ne kadar vatan menfaatine uygun olmadığını fikrinize havale ediyorum. Demek –farz-ı muhâl olarak– siz başka yerde dünyayı dine tercih edip, siyasetçe dine ehemmiyet vermeseniz de her hâlde şark vilayetlerinde din tedrisatına âzamî ehemmiyet vermeniz lâzım.”

Bu hakikatli mâruzat üzerine, muhalifler dışarı çıkıp, 163 meb'us o kararı imza ederler.

* * *

Bediüzzaman, küçük yaşında iken tasavvur ettiği ve hayatını o yolda feda etmeye azmettiği ve hayatının bir gayesi ve neticesi olarak kabul ettiği “Âlem-i İslâm'da büyük bir intibah ve inkişaf” emeliyle Ankara'ya gelmişti. Daha Meşrûtiyet'in ilânından evvel, İstanbul'a gelmeden, Şarkî Anadolu'da yüzlerce ehl-i ilim ve erbâb-ı fazilet kimselerle mübâhaseleri ve İstanbul'da birdenbire meydana çıkarak ulemâyı hayrete sevk etmesi ve ehl-i siyaseti telâşa düşürmesi, ruhunda “büyük bir İslâmî inkılâbın müessisi” hâlinin mevcut olduğunu gösteriyordu. Ve kendisi, daha eskiden ruhunda bu vazifenin mes'uliyetini, hem şevk ve sürûrunu hissetmişti.

Fâsık: Günahkâr.

Hamiyet-i milliye: Millî değerlere bağlılık, onları koruma gayreti.

İntibah: Uyanış, ayılma.

Mâruzât: Arzedilen, ifade edilen hususlar.

Meşrûtiyet: Padişahın yetkilerinin sınırlandığı, seçimle gelen bir meclise dayalı idare, yöne-

tim şekli.

Mübâhase: Karşılıklı konuşma, tartışma.

Müessis: Tesis eden, kuran, temel atan.

Râfızî: Hz. Ebubekir'in ve Hz. Ömer'in (r.anhümâ) halifeliklerini kabul etmeyen aşırı Şii koluna mensup.

Sâlih: Dinî emir ve yasaklara uyan, iyi ahlâk sahibi kimse.

Sürûr: Sevinç.

Şarkî Anadolu: Doğu Anadolu.

Hürriyet'in ilânını müteakip, gazetelerde meşrûtiyeti şeriata hâdim yapmakla, Anadolu ve Âlem-i İslâm kıtasında büyük bir saadetin zuhuru vesile olunacak ümidiyle neşrettiği makaleler ve muhtelif içtimalardaki nutukları, hep bu mezkûr niyet ve tasavvurunun neticesi idi. "el-Hutbetü's-Şâmiye", "Sünûhât" ve "Lemeât" gibi bazı eserlerinde de görüldüğü gibi, "Şu istikbal zulûmâtı ve inkılâpları içerisinde en gür ve en muhteşem sadâ, Kur'ân'ın sadâsı olacaktır!" diye beyanatı vardı.

Abbasîler'i müteakiben Âlem-i İslâm içinde İslâmî idareyi ele alan Türkler'in bin senelik muazzam idaresinden ve hilâfet sürmelerinden sonra, bütün dünyayı dehşete veren bir Harb-i Umumî meydana gelmiş, Osmanlı Devleti inkıraz bulmuş, İslâm'ın ebedî düşmanları merkez-i hükûmeti istilâ ederek, müslümanlığın mahvolduğu kanaatine varmışlardı.

İşte Bediüzzaman, ilâhî kudretin tecellisiyle ve ihsanıyla, böyle en elzem bir vakitte, dine revaç verebilecek bir teşekkülün zuhuru dolayısıyla ve kendisi de beraber çalışmak ümidiyle Ankara'ya gelmişti. Avn-i ilâhî ve mu'cize-i Peygamberî ile düşman taarruzlarını defeden ve milletin idaresinin başına geçen yeni Hükûmet-i Cumhuriye'de, doğrudan doğruya Kur'ân'a istinad eden.. ve Âlem-i İslâm'ın vahdetini nokta-yı istinad yapacak.. ve İslâmiyet'in hakikatinde mevcut kuvve-i ulviye ile maddî ve mânevî medeniyeti meydana getirecek bir niyet ve gayeyi bulundurmak ve aşılacak üzere Meclis'te çalışıyordu. Fakat pek kuvvetli mâniler karşısına çıktı.

Âlem-i İslâm'ı alâkadar eden ve bin üç yüz yıllık ümmetin, dehşetli tehlikesinden istiâze ettiği (Allah'a sığındığı)¹ bir zamanın ve fitneyi ateşlendireceklerin kimler olduğunu anlamış bulunuyordu. Bir gün riyâset odasında, M. Kemal Paşa ile iki saat kadar konuştular. İslâm ve Türk düşmanlarının arasında nam kazanmak emeliyle şeâir-i İslâmiye'yi tahrip etmenin, bu millet ve vatan ve Âlem-i İslâm hakkında büyük zarar tevliid edeceğini; eğer bir inkılâp

¹ Ahırzaman fitnesinden Allah'a sığınmayı tavsiye eden bazı hadis-i şerifler için bkz.: Buhârî, *Ezân* 149, *Deavât* 39, 44-46; Müslim, *Fiten* 95; İbn-i Mâce, *İkâmetü's-salat* 26.

Avn-i ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İçtima: Toplanma, bir araya gelme.

İnkıraz bulmak: Son bulmak, bitip tükenmek.

Merkez-i hükûmet: Başkent. (İstanbul)

Mezkûr: Zikredilen, bahsi geçen.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Riyâset: Başkanlık.

Şeâir-i İslâmiye: İslâm'ı temsil eden semboller. İslâm'a has özellikler.

Tevliid etmek: Doğurmak, meydana getirmek.

Vahdet: Birlik.

Zuhur: Belirme, ortaya çıkma.

Zulûmât: Karanlıklar.

yapmak icap ediyorsa, doğrudan doğruya İslâmiyet'e müteveccihen Kur'ân'ın kudsî kanun-u esasîsi noktasından yapmak lâzım geldiği meâlinde ihtarlarda bulunur ve şu temsili ders verir: (Hâşiye)

“Mesela; Ayasofya Câmii, ehl-i fazl ve kemâlden mübârek ve muhterem zâtlarla dolu olduğu bir zamanda; tek tük, sofada ve kapıda haylaz çocuklar ve serseri ahlâksızlar bulunup, câminin pencerelerinin üstünde ve yakınında ecnebîlerin eğlence-perest seyircileri bulunsa, bir adam o câmi içine girip ve o cemaat içine dâhil olsa, eğer güzel bir sadâ ile şirin bir tarzda Kur'ân'dan bir aşır okusa, o vakit binler ehl-i hakikatin nazarları ona döner, hüsn-ü teveccühle, mânevî bir dua ile, o adama bir sevab kazandırır. Yalnız, haylaz çocukların ve serseri mülhidlerin ve tek tük ecnebîlerin hoşuna gitmeyecek.

Eğer o mübârek câmiye ve o muazzam cemaat içine o adam girdiği vakit, süflî ve edepsizce fuhşa ait şarkıları bağırıp çağırarsa, raks edip zıplasa; o vakit o haylaz çocukları güldürecek, o serseri ahlâksızları fuhşiyata teşvik ettiği için hoşlarına gidecek ve İslâmiyet'in kusurunu görmeyecek. Fakat umum o muazzam ve mübârek cemaatin bütün efradından, bir nazar-ı nefret ve tahkir celbedecektir. Eşfel-i sâfilîne sukut derecesinde nazarlarında alçak görünecektir.

İşte aynen bu misal gibi;

- Âlem-i İslâm ve Asya, muazzam bir câmidir.. ve içinde ehl-i iman ve ehl-i hakikat, o câmideki muhterem cemaattir.
- O haylaz çocuklar ise, çocuk akıllı dalkavuklardır.
- O serseri ahlâksızlar; frenk-meşrep, milliyetsiz, dinsiz heriflerdir.
- Ecnebî seyircileri ise, ecnebîlerin nâşir-i efkâr olan gazetecilerdir.

Hâşiye: Mektubat, 29. Mektup, 6. Risale olan 6. Kısım, 1. Desise.

Aşır: Kur'ân-ı Kerim'den on âyetlik bir bölüm.

Celbetmek: Çekmek, sebep olmak.

Eğlence-perest: Eğlence düşkünü.

Ehl-i fazl ve kemâl: Faziletli, olgun kimseler.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Eşfel-i sâfilîn: En aşağı yer, insanın düşebileceği en kötü durum,

en aşağı mertebe.

Frenk-meşrep: Yabancı kültürü benimseyen, Avrupalıları taklit eden.

Fuhş / fuhşiyat: Günahlar, ahlâksızlıklar, meşrû olmayan cinsellikler.

Hüsn-ü teveccüh: Takdir etme, beğenme.

İstihzâkârâne: Alay eder şekilde.

Kanun-u esasî: Temel, esas kanun, anayasa.

Mülhid: Dinsiz, inançsız, ateist.

Mütezziz: Lezzet alan, zevk duyan.

Müteveccihen: Yönelerek.

Nâşir-i efkâr: Fikir yayın organı.

Nazar-ı nefret ve tahkir: Nefret ve hakaret ederek bakma.

Sukut: Düşme, değer kaybetme.

Süflî: Alçak, bayağı, pes.

Her bir müslüman, husûsan ehl-i fazl ve kemâl ise, bu câmide derecesine göre bir mevkii olur, görünür, nazar-ı dikkat ona çevrilir. Eğer İslâmiyet'in bir sırr-ı esası olan ihlâs ve rıza-yı ilâhî cihetinde, Kur'ân-ı Hakîm'in ders verdiği ahkâm ve hakâik-i kudsiyeye dair harekât ve a'mâl ondan sudûr etse, lisan-ı hâlî mânânen âyât-ı Kur'âniye'yi okusa, o vakit mânânen Âlem-i İslâm'ın her bir ferdinin vird-i zebânı olan ¹ اَعِزَّ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ¹ duasında dâhil olup hissedar olur ve umumu ile uhuvvetkârâne alâkadar olur. Yalnız hayvanât-ı muzırna nev'inden bazı ehl-i dalâletin ve sakallı çocuklar hükmündeki bazı ahmakların nazarlarında kıymeti görünmez.

Eğer o adam, medar-ı şeref tanıdığı bütün ecdadını ve medar-ı iftihar bildiği bütün geçmişlerini ve ruhen nokta-yı istinad telâkki ettiği selef-i sâlihînin cadde-i nurânîlerini terk edip heveskârâne, hevâ-perestâne, riyâkârâne, şöhrat-perverâne, bid'akârâne işlerde ve harekâtta bulunsa; mânânen bütün ehl-i hakikat ve ehl-i imanın nazarında en alçak mevkîye düşer. اَتَّقُوا فِرَاسَةً² sırımına göre; ehl-i iman ne kadar âmî ve cahil de olsa, akli derk etmediği hâlde, kalbi öyle hodfûrûş adamları görse soğuk görür, mânânen nefret eder.

İşte hubb-u câha meftun ve şöhrat-perestliğe mübtelâ adam –ikinci adam–, hadsiz bir cemaatin nazarında esfel-i sâfilîne düşer. Ehemmiyetsiz ve müstehzi ve hezeyancı bazı serserilerin nazarında, muvakkat ve menhûs bir

¹ Allah'ım! Erkeğiyle kadınıyla bütün müminleri bağışla.

² "Müminin ferasetinden çekinin! Zira o baktı mı Allah'ın nuruyla bakar." (Tirmizî, *Tefsîru sûre (15) 6*; Taberânî, *el-Mu'cemül-kebir* 8/102; Taberânî, *el-Mu'cemül-evsat* 3/312, 8/23).

Ahkâm: Hükümler.

A'mâl: Ameller, işler.

Âmî: Halktan, sıradan biri.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı

Kerim'in âyetleri.

Bid'akârâne: Dinin aslına aykırı bir tarzda.

Cadde-i nurânî: Pırl pırl, aydınlık cadde.

Derk etmek: Anlamak, idrak etmek.

Hakâik-i kudsiye: Mukaddes, yüce hakikatler.

Hayvanât-ı muzırna: Zararlı canlılar.

Hevâ-perestâne: Nefse tapınırcasına.

Heveskârâne: Heveslice.

Hezeyan: Saçmalama.

Hodfûrûş: Kendini beğenmiş.

Hubb-u câh: Makam arzusu, düşkünlüğü.

Lisan-ı hâl: Hal dili, davranışlarının ifade ettiği anlam.

Medar-ı iftihar: Övünç sebebi, vesilesi.

Medar-ı şeref: Şeref, onur vesilesi.

Meftun: Düşkün, tutkun.

Menhûs: Uğursuz, kötü.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müstehzi: Alay eden, alaycı.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Riyâkârâne: İkiyüzlülükle, gösteriş

niş düşkününü bir tarzda.

Selef-i sâlihîn: Ehl-i Sünnet'in ilk dönem rehberleri; güvenilir, dürrüst ilim sahipleri.

Sırr-ı esas: Temel, asıl sır, gaye.

Sudûr etmek: Olmak, meydana gelmek.

Şöhrat-perestlik: Şöhrat düşkünlüğü.

Şöhrat-perverâne: Şöhrete düşkün bir tarzda.

Telâkki etmek: Kabullenmek, benimsemek.

Uhuvvetkârâne: Kardeşçe, kardeş gibi.

Vird-i zebân: Dilden düşmeyen, devamlı tekrarlanan dua, zikir.

mevki kazanır. ¹ *إِلَّا الْمَتِّينَ* sırımına göre; dünyada zarar, berzahta azab, âhirette düşman bazı yalancı dostları bulur.

Birinci suretteki adam, faraza hubb-u câhı kalbinden çıkarmazsa, fakat ihlâsı ve rıza-yı ilâhîyi esas tutmak ve hubb-u câhı hedef itti haz etmemek şartıyla; bir nevi meşrû makam-ı mânevî, hem muhteşem bir makam kazanır ki, o hubb-u câh damarını kemâliyle tatmin eder. Bu adam az, hem pek az ve ehemmiyetsiz bir şey kaybeder; ona mukabil, çok hem pek çok kıymettar, zararsız şeyleri bulur. Belki birkaç yılını kendinden kaçırr; ona bedel, çok mübârek mahlûkları arkadaş bulur, onlarla ünsiyet eder. Veya ısırcı yabancı eşek arılarını kaçırp, mübârek rahmet şerbetçileri olan arıları kendine celbeder. Onların ellerinden bal yer gibi, öyle dostlar bulur ki; daima dualarıyla âb-ı kevser gibi feyizler, Âlem-i İslâm'ın etrafından onun ruhuna içirilir ve defter-i a'mâlîne geçirilir."

M. Kemal Paşa itiraz ile içindeki niyet ve hâlet-i ruhiyesini ifadeyle Bediüzzaman'ı kendine çekmek ve nüfuzundan istifade etmek ister. Ve Bediüzzaman'a meb'usluk, hem Dârü'l-Hikmet'teki eski vazifesini, hem şarkta Şeyh Sünûsî'nin* yerine vâiz-i umumî, hem bir köşk tahsisı gibi teklifler yapar.

Bediüzzaman, rivayetlerde gelen eşhâs-ı Âhîrzaman'a ait haberlerin mühim bir kısmını ve Hürriyet'ten evvel İstanbul'da te'vilini söylediği hadislerin ihbar ettiği Âhîrzaman'ın dehşetli şahıslarının,² Âlem-i İslâm ve insaniyette zuhur ettiğini görür. Ve yine, gelen rivayetlerden, onlara karşı çıkacak ve mukabele edecek olan hizbül-Kur'ân hakkında, "O zamana yettiğiniz zaman, siyaset cânibiyle onlara galebe edilmez; ancak mânevî kılıç hükmünde i'câz-ı Kur'ân'ın nurlarıyla mukabele edilebilir." tavsiyesine mürâatla,

¹ "Müttakiler dışında dünyadaki bütün dostlar, o gün birbirine düşmandır." (Zuhur Sûresi, 43/67).

² Bu konudaki bazı hadisler ve Üstad Bediüzzaman'ın bu hadislerle ait yorumları için bkz.: Şuâlar, 5. Şuâ.

Âb-ı kevser: Kevser suyu.

Berzah: Kabir.

Cânib: Yön, taraf.

Dârü'l-Hikmet: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Defter-i a'mâl: Amel defteri. İnsanın yaptığı bütün fiillerin kaydedildiği defter.

Eşhâs-ı Âhîrzaman: Âhîrzaman'da ortaya çıkacağı rivayet edilen bazı şahıslar.

Feyiz: Mânevî haz, lütf, bereket.

Hizbül-Kur'ân: Kur'ân cemaati. Kur'ân'a bağlı kimseler.

i'câz-ı Kur'ân: Kur'ân-ı Kerim'in mu'cizesi.

İttihaz etmek: Edinmek, kabul etmek.

Kemâl: Tam, mükemmel.

Mürâat: Gözetme, riâyet etme.

Te'vil: Âyet ve hadislerin ifade ettiği, delâlet ettiği mana tabakalarını yorumlama, açıklama.

Ünsiyet etmek: Yakın, dost olmak.

Ankara'daki Hayatına Dair Risale-i Nur'dan Bir Parça

(Yirmi Üçüncü Lem'a "Tabiat Risalesi"nden)

..... 1338'de Ankara'ya gittim.¹ İslâm Ordusu'nun Yunan'a galebesinden neş'e alan ehl-i imanın kuvvetli efkârı içinde gayet müthiş bir zındıka fikri, içine girmek ve bozmak ve zehirlendirmek için dessasâne çalıştığını gördüm. Eyvah dedim, bu ejderha imanın erkânına ilişecek!

O vakit, şu âyet-i kerîme² bedâhet derecesinde vücûd ve vahdâniyeti ifham ettiği cihetle ondan istimdât edip, o zındıkanın başını dağıtacak derecede Kur'ân-ı Hakîm'den alınan kuvvetli bir burhanı, Nur'un Arabî risalesinde yazdım.³ Ankara'da, Yeni Gün Matbaası'nda tab' ettirmiştim. Fakat maatteessüf Arabî bilen az ve ehemmiyetle bakanlar da nadir olmakla beraber, gayet muhtasar ve mücmel bir surette o kuvvetli burhan tesirini göstermedi. Maatteessüf o dinsizlik fikri hem inkişaf etti, hem kuvvet buldu...

* * *

¹ Yani 1922 yılında.

² "Peygamberleri onlara: 'Hiç gökleri ve yeri yaratan yüce Yaratıcı hakkında şüphe edilebilir mi?' dedi." (İbrahim Sûresi, 14/10).

³ Bu risale, Mesnevî-i Nuriye'de yer alan Habbe Risalesi'nin Zeyl'ü'z-Zeyl kısmıdır.

Bedâhet: Açıklık, gözle görülür olma.

Dessasâne: Sinsice hileler, entrikalar çevirerek.

Efkâr: Fikirler.

İfham etmek: Anlatmak, bildirmek.

İstimdât etmek: Medet dilemek, yardım istemek.

Maatteessüf: Maalesef, ne yazık ki.

Muhtasar: Kısa, özet.

Mücmel: Kısa, öz.

Tab' ettirmek: Bastırmak.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

Vücûd: Allah'ın varlığı.

Zındıka: Dinsizlik. Din düşmanlığı.

İkinci Kısım

Barla Hayatı

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin, Barla'ya ilk geldikleri zaman çekilmiş resmi

Risale-i Nur'un Zuhuru

Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin Şarkî Anadolu'da dünyaya gelişinden itibaren geçirdiği hayat safhalarını buraya kadar birer birer gördük, temâşâ ettik. Şimdi, geçen kırk-elli senelik hayatının neticesi ve meyvesi hükmünde, tarihin pek ender kaydettiği cihan vüs'atindeki muazzam bir dâvâyâ giriyoruz. Bütün maddî ve mânevî zulmetleri izale edip âlemi nuruyla ziyalandıracak olan Risale-i Nur meydana çıkıyor; dünya ilim ve irfan sahasına Türkiye'den bir güneş doğuyor!

* * *

Bediüzzaman Hazretlerinin Vilâyât-ı Şarkîye'den Garbî Anadolu'ya Nefyedilmesi, Risale-i Nur'un Zuhuru, Te'lif ve Neşri

Van'da, mezkûr mağarada yaşamakta iken, şarkta ihtilâl ve isyan hareketleri oluyor. “Sizin nüfuzunuz kuvvetlidir.” diyerek yardım isteyen bir zâtın mektubuna, “*Türk milleti asırlardan beri İslâmiyet'e hizmet etmiş ve çok veliler yetiştirmiştir. Bunların torunlarına kılıç çekilmez. Siz de çekmeyiniz; teşebbüsünüzden vazgeçiniz. Millet, irşad ve tenvir edilmelidir.*” diye cevap gönderiyor. Fakat yine hükûmet, Bediüzzaman'ı Garbî Anadolu'ya nefy ediyor.

Van'da mağaradan çıkarılıp Anadolu'ya hareket etmek üzere jandarmalarla sevk edilirken, yollara dökülüp “Aman Efendi Hazretleri, bizi bırakıp gitme. Müsaade buyur, sizi göndermeyelim. Arzu ederseniz Arabistan'a götürelim.” diye yalvaran silâhlı gruplara, ahâliye ve ileri gelen zâtlara: “*Ben Anadolu'ya gideceğim, onları istiyorum.*” diyerek, hepsini teskin ediyor.

Evvelâ Burdur vilayetine askerî muhafızlarla nefyediliyor. Burdur'da zulüm ve tarassutlar altında işkenceli bir esaret hayatı geçiriyor. Fakat asla boş durmuyor; On Üç Ders olan “Nur'un İlk Kapısı” kitabındaki hakikatleri bir kısım ehl-i imana ders verip, gizli olarak kitap hâline getiriyor. Bu hikmet

Garbî Anadolu: Batı Anadolu.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Nefyedilmek: Sürülmek, sürgüne yollanmak.

Neşr: Yayma, yayınlama.

Şarkî Anadolu: Doğu Anadolu.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Te'lif: Yazma, meydana getirme.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Teskin etmek: Sakinleştirmek,

yatıştırmak.

Vilâyât-ı şarkîye: Doğu illeri.

Vüs'at: Enginlik, genişlik.

Zuhur: Belirme, ortaya çıkma.

Zulmet: Karanlık.

cevherlerinin kıymetini takdir eden müştâk ehl-i iman, el yazılarıyla bu kitabı çoğaltıyorlar. Nihâyet, “Burada Said Nursî boş durmuyor, dinî musâhabelerde bulunuyor.” diye, gizli din düşmanları tarafından rapor tanzim ettiriliyor.

Ve burada da, “Ücra bir köşede, mahrumiyetler, kimsesizlik ve gurbet hayatı içinde kendi kendine ölür gider.” düşüncesiyle dağlar arasında tenha bir yer olan Isparta vilayetine bağlı Barla nahiyesine gönderilmeye karar veriliyor.

Bediüzzaman Said Nursî Burdur'da iken bir gün, o zamanın Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Mareşal Fevzi Çakmak* Burdur'a geliyor. Vali, Mareşal'e, “Said Nursî hükûmete itaat etmiyor; gelenlere dinî dersler veriyor.” diye şekvâda bulunuyor. Mareşal Fevzi Çakmak, Bediüzzaman'ın ne kadar dâhi ve ne kadar mânevî büyük ve müstakim bir zât olduğunu bildiği için diyor ki: “Bediüzzaman'dan zarar gelmez. İlişmeyiniz, hürmet ediniz.”

Sürgün edildiği bütün yerlerde, Bediüzzaman aleyhinde cebirle, resmî kimseler vâsıtasıyla dehşetli propagandalar yaptırılarak, ehl-i imanın Üstad Bediüzzaman'a yaklaşmamaları ve dinî derslerinden istifade etmemeleri için çok menfî gayretler sarf ediliyor. Fakat Üstad'ın imanî derslerinin nüfuz ve kıymeti, ahâli arasında kalbden kalbe sirayet ediyor ve eserlerine olan aşk ve muhabbet, kalbleri istilâ ediyor.

Barla

Barla, ehl-i imanın mânevî imdadına gönderilen Risale-i Nur Külliyyatı'nın te'lif edilmeye başlandığı ilk merkezdir.

Barla, millet-i İslâmiye'nin, hususan Anadolu halkının başına gelen dehşetli bir dalâlet ve dinsizlik cereyanına karşı, Kur'ân'dan gelen bir hidayet nurunun, bir saadet güneşinin tulû ettiği beldedir.

Barla, rahmet-i ilâhiyenin ve ihsan-ı rabbanînin ve lütf-u Yezdânî'nin bu mübârek Anadolu hakkında, bu kahraman İslâm milletin evlâtları ve Âlem-i İslâm hakkında, hayat ve mematlarının, ebedî saadetlerinin medarı olan eserlerin lemeân ettiği bahtiyar yerdir.

Cebir: Baskı, zorlama.

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye: Genelkurmay.

İhsan-ı rabbanî: Cenâb-ı Hakk'ın ihsanı, nimeti.

Lemeân etmek: Parlamak, parıldamak.

Lütf-u Yezdânî: İlâhî lütuf.

Medar: Vesile, vâsıta, sebep.

Menfî: Olumsuz.

Musâhabe: Sohbet, söyleşme.

Müstakim: Dosdoğru, düzgün.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Şekvâ: Şikayet.

Tulû etmek: Doğmak, belirmek.

Bediüzzaman Said Nursî, Barla nahiyesinde daimî ve çok şiddetli bir istibdat ve zulüm ve tarassut altında bulunduruluyordu.

Barla'ya nefiy sebebi ise; kalabalık şehirlerden uzaklaştırıp böyle ücra bir köye atılarak, ruhunda mevcut hamiyet-i İslâmiyenin feveran etmesine mâni olmak, onu konuşturmamak, söyletmemek, İslâmî, imanî eserler yazdırmamak, âtil bir vaziyete düşürüp dinsizlerle mücâhededen ve Kur'ân'a hizmetten men etmek idi.

Bediüzzaman ise, bu plânın tamamen aksine hareket etmekte muvaffak oldu. Bir an bile boş durmadan, Barla gibi تنها bir yerde Kur'ân ve iman hakikatlerini ders veren Risale-i Nur eserlerini te'lif ederek perde altında neşrini temin etti. Bu muvaffakiyet ve bu muzafferiyet ise, çok muazzam bir gali-biyet idi. Zira o pek dehşetli dinsizlik devrinde, hakikî birtek dinî eser bile yazdırılmıyordu. Din adamları susturulup yok edilmeye çalışılıyordu. Dinsizler Bediüzzaman'ı yok edememişler, uyuşmuş kalb ve akılları ihtizâza getiren İslâmî ve imanî neşriyatına mâni olamamışlardı. Bediüzzaman'ın yaptığı bu dinî neşriyat, yirmi beş senelik eşedd-i zulüm ve istibdâd-ı mutlak devrinde hiçbir zâtın yapamadığı bir iş idi.

Bediüzzaman, Barla'ya 1926-1927 senelerinde nefyedilmiştir.¹ Bu tarihler, Türkiye'de yirmi beş sene devam edecek bir istibdâd-ı mutlakın icrâ-yı faaliyetinin ilk seneleri idi. Gizli dinsiz komiteleri, “İslâmî şeâirleri birer birer kaldırarak İslâm ruhunu yok etmek, Kur'ân'ı toplatıp imha etmek” plânlarını güdüyorlardı. Buna muvaffak olunamayacağını iblisâne düşünerek, “Otuz sene sonra gelecek neslin, kendi eliyle Kur'ân'ı imha etmesini intac edecek bir plân yapalım.” demişler ve bu plânı tatbika koyulmuşlardı. İslâmiyet'i yok etmek için tarihte görülmemiş bir tahribat ve tecavüzat hüküm sürmüştür.

Evet altı yüz sene, belki Abbasîler zamanından beri, yani bin seneden beri Kur'ân-ı Hakîm'in bir bayraktarı olarak bütün cihana karşı meydan okuyan Türk milletini, bu vatan evlâtlarını, İslâmiyet'ten uzaklaştırmak ve

¹ Üstad Bediüzzaman Hazretleri'nin Barla'ya geliş tarihi 1 Mart 1927 olarak tesbit edilmiştir. Bkz.: Necmeddin Şahiner, *Bilinmeyen Teraflarıyla Bediüzzaman*, s. 276.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Feveran etmek: Coşmak, taşmak.

Hamiyet-i İslâmiye: Dinî değerlere sahip çıkma, koruma duygusu, gayreti.

İblisâne: Şeytanca.

İhtizâza getirmek: Titretmek, harekete geçirmek.

İntac etmek: Netice vermek, ortaya çıkarmak.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba,

çok baskıcı yönetim.

İstibdat: Baskıcı yönetim.

Mücâhede: Cihad, mücadele.

Şeâir: İslâm'ı temsil eden semboller. İslâm'a has özellikler.

Tecavüzat: Tecavüzler, saldırılar.

mahrum bırakmak için, müslümanlığa ait her türlü bağların koparılmasına çalışılıyor ve bilfiil de muvaffak olunuyordu. Bu vâkıa, cüz'î değil küllî ve umumî idi. Milyonlarca insanın, hususan gençlerin ve milyonlar mâsumların, talebelerin iman ve itikatlarına, dünyevî ve uhrevî felâketlerine taalluk eden çok geniş ve şümüllü bir hâdise idi. Ve kıyamete kadar gelip geçecek Anadolu halkının ebedî hayatlarıyla alâkadardı.

O zaman ve o senelerde, bin yıllık parlak mâzinin delâlet ve şehâdetiyle, Kur'ân'ın bayraktarı olarak en yüksek bir mevki-i muallâyı ihraz etmiş bulunan kahraman bir milletin hayatında, İslâmiyet ve Kur'ân aleyhinde dehşetli tahavvüller ve tahripler yapılıyor.. ve cihanın en namdar ordusunun bin senelik cihad-ı diniye ile geçen parlak mâzisi ve o mâzide medfun muhterem ecdadı, yeni nesillere ve mektepli talebelere unutturulmaya çalışılıyor.. ve mâzi ile irtibatları kesilerek birtakım maskeli ve suretâ parlak kelâmlarla iğfalâtta bulunularak, komünizm rejimine zemin hazırlanıyordu.

İslâmiyet'in hakikatinde mevcut maddî-mânevî en yüksek terakki ve medeniyet umdeleri yerine, dinsiz felsefenin bataklığındaki nursuz prensipler, edepsiz edip ve filozofların fikir ve ideolojileri, gizli komünistler, farmasonlar, dinsizler tarafından telkin ediliyor ve çok geniş bir çapta tedris ve tâlime çalışılıyordu. Bilhassa İngiliz, Fransız gibi İslâm düşmanlarının İslâm âlemini mad-detten ve mânen yıpratmak, sömürmek emellerinin başında, kahraman Türk milletinin dinî bağlardan uzaklaştırılması, örf-âdet, an'ane ve ahlâk bakımından tamamen İslâmiyet'e zıt bir duruma getirilmek plânları vardı ve bu plânlar maalesef tatbik sahasına konmuştu!..

İşte Bediüzzaman Said Nursî'nin, Risale-i Nur'la Anadolu'daki hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'sine cansiperâne çalışan bir fedâi-yi İslâm olarak başladığı seneler ki, zemin yüzünün görmediği pek dehşetli bir dinsizlik devrinin başlangıcı ve teessüs zamanı idi. Bunun için, Bediüzzaman'ın Risale-i Nur'la hizmetine nazar edildiği vakit, böyle dehşetli bir zamanı göz önünde bulundurmak icap eder. Zira, tarihte emsali görülmemiş bu kadar ağır şerâit tahtında yapılan zerre kadar hizmet, dağ gibi bir kıymet kazanabilir; ufacık bir hizmet, büyük bir değeri ve neticeyi hâiz olabilir.

Cansiperâne: Canını vericesine.

Delâlet: Delil olma, isbatlama.

Farmason: Mason, dinsiz.

İğfalât: Kandırmalar, aldatmalar.

İhraz etmek: Erişmek, elde etmek.

Medfun: Gömülü, defnedilmiş.

Mevki-i muallâ: Yüce mevki.

Namdar: Namlı, şanlı.

Suretâ: Görünüşte, zâhiren.

Şerâit: Şartlar.

Şümûl: İhata, kapsamlılık.

Taalluk: İlgili, alakalı olmak.

Tahavvül: Değişim.

Taht: Alt.

Tedris / tâlim: Öğretme, ders verme.

Teessüs: Tesis edilme, kurulma.

Terakki: İlerleme, gelişme.

Umde: Temel, esas, prensip.

İşte Risale-i Nur, böyle dehşetli ve ehemmiyetli bir zamanın mahsulü ve neticesidir. Risale-i Nur'un müellifi, yirmi beş senelik din yıkıcılığının hükmettiği dehşetli bir devrin cihad-ı diniye meydanının en büyük kahramanı ve tâ kıyamete kadar ümmet-i Muhammediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) dârüsselâma davet eden ve beşeriyete yol gösteren rehber-i ekmeldir. Ve hem Risale-i Nur, Kur'ân'ın elmas bir kılıcıdır ki, zaman ve zemin ve fiiliyât bunu kat'iyetle isbat etmiş ve gözlere göstermiştir.

İşte öyle elîm ve fecî ve dehşetli bir devri ihdas eden dinsizlerin icraatı olan pek ağır şartlar dâhilinde Bediüzzaman'ın inâyet-i Hak'la te'lîfe muvafak olduğu Risale-i Nur eserleri, dinsizliğin istilâsına karşı, yıkılması gayr-i kabil olan muazzam ve muhteşem bir set teşkil etmiştir.

Risale-i Nur, maddiyyûnluk, tabîiyyûnluk gibi dine muâzır felsefenin muhâl, bâtıl ve mümtenî olduğunu, cerh edilmez burhanlarla, akli, mantikî delillerle isbat ederek en dinsiz filozofları dahi ilzam etmiştir. Küfr-ü mutlakı mağlûbiyete dâçar etmiş, dinsizliğin istilâsını durdurmuştur.

Evet, Bediüzzaman'a yapılan o tarihî zulüm ve işkence ve ihânetler altın-da feveran edip parlayan Risale-i Nur, bu zamanda ve istikbalde bir seyfü'l-İslâm'dır.

Risale-i Nur, ruhların sevgilisi, kalblerin mahbubu, âşıkların mâşuku, canların cananı olmuş; icabında bu canan için canlar feda edilmiştir.

Risale-i Nur, "beşerin sertâcı ve halâşkârı" mevki-i muallâsında hizmet yapmış ve yapmaktadır.

Risale-i Nur, Kur'ân'ın son asırlarda beklenen bir mu'cize-i mânevîsi olarak tulû etmiş ve başta müellifi Bediüzzaman Said Nursî olarak milyonlarla talebeleri ve kardeşleri, bu hakikat-i Kur'âniye etrafında pervaneler gibi dönerek onun nuruyla nurlanmışlar, ondaki Kur'ân ve iman hakikatlerini masetmişler (emmişler), imanlarını kuvvetlendirmişler ve bu hakikat-i kübrâyı

Cerh etmek: Çürütmek, yaralamak.

Dârüsselâm: Emniyet ve huzurun yurdu, cennet.

Gayr-i kabil: Mümkün, kabil olmayan.

Hakikat-i kübrâ: Pek büyük hakikat.

Halâşkâr: Kurtarıcı.

İhdas etmek: Meydana getirmek, yapmak.

İhânet: Hakaret etme, aşağılama.

İlzam etmek: Delil göstererek susturmak.

İnâyet-i Hak: Cenâb-ı Hak'ın yardımı.

Maddiyyûnluk: Maddecilik, materyalizm.

Mahbub / canan: Sevgili.

Muânz: Karşı çıkan, muhalif.

Muhâl / mümtenî: İmkânsız.

Pervane: Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.

Rehber-i ekmel: En mükemmel rehber.

Sertâc: Baş tâcı.

Seyfü'l-İslâm: İslâm kılıcı.

Tabîiyyûnluk: Yaratmayı tabiata vererek Allah'ı inkâr etme.

bütün dünyaya ilân etmek ve ölünceye kadar onu okumak ve ona hizmet etmek gayesini azmetmişlerdir.

Evet, Türk milletini ve bu vatan ahâlisini ve Âlem-i İslâm'ı ebede kadar şerefle yaşatacak ve mâzide olduğu gibi istikbalde de tarihin altın sayfalarına, Kur'ân ve İslâmiyet hizmetinde Âlem-i İslâm'ın pişdarı ve namdar kumandanı olarak kaydettirecek medar-ı iftihar Risale-i Nur'dur. Büyük bir vüs'at ve külliyeti taşıyan ve Anadolu'da ve İslâm âleminde zuhur edip her tarafta hüsn-ü kabule ve tesire mazhariyetle gittikçe inkişaf ve intişar eden bu eser, Kur'ân'ın malıdır, Âlem-i İslâm'ın ve ehl-i imanın malıdır ve bu vatan ahâlisinin İslâmî bir medar-ı iftiharındır. Bu memlekette hükmeden bir hükûmetin nokta-yı istinadı, hem aynı zamanda bütün dünyaya duyuracağı muazzam hakikatler manzumesidir ki, inşallah bir zaman gelip radyoyla bütün âlemlere ders verilecek ve ilân edilecektir.

Evet, dünya ilim ve irfan sahasına Türkiye'den bir güneş doğmuştur. Bu yeni doğan güneş, bin üç yüz yıl evvel âlem-i beşeriyete doğmuş olan güneşin bir in'ikâsıdır ve o mânevî güneşin her asırda parlayan lem'alarından birisidir ve beklenen son mu'cize-i mânevîsidir. Yalnız mâneviyât sahasında değil, zâhiren ve maddeten dahi tesirini göstermiştir.

Evet Risale-i Nur, bütün dünya milletlerinin hayatlarını muhafaza ve müdâfaa için sarıldıkları ve güvendikleri atom ve emsali bomba ve silâhlarının fevkinde muazzam bir tesire sahiptir. Bunun böyle olduğunu, bir parça ilim ve basiret nazarıyla Nur Risaleleri'ne bakanlar ve Risale-i Nur müellifi Bediüzzaman Said Nursî'nin otuz seneden beri Anadolu'daki hizmet-i imaniyelerine dikkat edenler görür, anlar ve tasdik ederler. Hakikate nüfuz eden zâtlar için, Risale-i Nur'un tulûundan bugüne kadar geçen zaman içerisindeki yapılan hizmetin neticeleri nihâyet derecede muhteşem ve muazzamdır, mil-yarlar takdir ve tebrike lâyıktır!

Evet Risale-i Nur, iman-ı tahkikîyi bu vatanda neşretmekle imanı kuvvetlendirip, bu memleketteki dinsizlik ve imansızlık, dalâlet ve sefâhete karşı mukabele ve müsbet bir tarzda mücadele ederek bunları mağlup etmiştir. Büyük ve küllî ve umumî mücâhede-i diniyesinde muzaffer olmuştur.

İman-ı tahkiki: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.
İn'ikâs: Yansıma, aksetme.
Lem'a: Parıltı, ışık.
Manzume: Sistem, dizi.

Medar-ı iftihar: Övünç sebebi.
Mücâhede-i diniye: Dinî cihad, mücadele.
Müsbet: Olumlu, yapıcı.
Nokta-yı istinad: Dayanak nok-

tası.
Pişdar: Öncü, rehber.
Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beyinsizlik.

Tâife-i mücahidîn olan Nur talebeleri, âzamî sadâkat ve ittihattan neşet eden azîm, mânevî, makbul bir sırta rahmet-i ilâhiyenin celbine ve teveccühüne vesile olmuştur. Bu ihlâslı tâife-i mücahidîn, küçük bir çekirdek gibi dar bir dairede iken, o çekirdekte âlemi istilâ edecek bir şecere-i tûbânın mahiyeti bulunduğu misillü, on dördüncü asr-ı Muhammedî'de (*aleyhissalâtu vesselâm*) Kur'ân'dan çıkan Risale-i Nur'un Anadolu'da tulû ve intişar etmesiyle, neticede neşv ü nema ederek Âlem-i İslâm ve insaniyete kadar genişlemiş ve daha da genişleyecektir!

İşte Risale-i Nur, hem fevkalâde ihlâsı ve hem yalnız tevhid ve iman akîdelerinin hizmetini esas-ı meslek ittihaz ederek bir kudsiyet kazanması ve mahiyetinde bütün hakâik-i Kur'âniye ve İslâmiye mevcut bulunarak her tarafı kaplayacak bir nur-u hakikat olması dolayısıyla, rahmet-i ilâhiye cânibinde, bu millet-i İslâmiye'yi, maddî-mânevî felâket ve helâket tehlikelerinden, bir sedd-i Kur'ânî ve nur-u imanî olarak muhafazaya vesile olmuştur.

Risale-i Nur, iman ve Kur'ân muhaliflerine karşı mücadelesinde cebir ve münâzaa yolunu değil, ikna ve isbat yolunu ihtiyâr etmiştir.

Risale-i Nur, yüz otuz risalelerinde, doğrudan doğruya hakikatin berrak veçhesini bütün vuzuh ve çıplaklığıyla göstermiştir. Din-i hak olan İslâmiyet'i ve âlem-i insaniyetin hidayet güneşi olan Kur'ân'ın mu'cizeliğini bütün dünya efkârı muvâcehesinde ve bütün fikir ve felsefe sahasında cerh edilmez kat'î delillerle göstermiştir. Ve mantikî hüccetlerle isbat etmiştir ki, yeryüzündeki bilumum kemâlât ve medeniyet ve terakki umdeleri, semâvî dinler ve peygamberler eliyle gelmiş ve bilhassa İslâmiyet'in zuhuruyla âlem-i insaniyet, İslâm âleminin taht-ı riyâsetinde cehalet gayyâsından kurtulmuş ve kurtulacaktır. Felsefe ve hikmetin içerisinde görünen fazilet, menfaat-i umumiye ve sâire gibi insanî esaslar ise, güneşin doğmasıyla ondan yayılan ve aydınlanan gece âleminin nurları gibi, nübüvvet güneşinin tulûu, beşeriyetin fikir ve kalblerinde akisler ve lem'alar husûle getirmiş olmasındandır. Hakikatli felsefe ve hikmetin, fen ve sanatın üzerinde görünen bu ışıklar, Kur'ân güneşinin ve nübüvvet kandilinin âlem-i beşeriyete akislerinden ve cilvelerinden mütevelliddir.

Akide: İnanç, inanış.

Cânib: Yön, taraf.

Celb: Kendine çekme.

Efkâr: Fikirler.

Gayyâ: Çukur.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in hakikatleri.

İttihat: Birlik ve beraberlik.

İttihaz etmek: Edinmek, kabul lenmek.

Kemâlât: Faziletler, mükemmellikler.

Muvâcehe: Karşı, ön.

Münâzaa: Tartışma, çekişme.

Mütevellid: Doğan, meydana gelen.

Neşv ü nema: Gelişip büyüme.

Şecere-i tûbâ: Tûbâ ağacı.

Taht-ı riyâset: Reisliği, önderliği altında.

Tâife-i mücahidîn: Mücâhitler tâifesi, grubu.

Veçhe: Yüz, yön.

Vuzuh: Açıklık, netlik.

Ey Âlem-i İslâm! Uyan, Kur'ân'a sarıl! İslâmiyet'e, maddî ve mânevî bütün varlığıyla müteveccih ol!

Ve Ey Kur'ân'a bin yıllık tarihinin şehâdetiyle hâdim olan ve İslâmiyet nurunun zemin yüzünde nâşiri bulunan yüksek ecdadın evlâdı! Kur'ân'a yönel ve onu anlamaya, okumaya ve onu anlatacak, onun bu zamanda bir mu'cize-i mânevîsi olan Nur Risaleleri'ni mütâlâa etmeye çalış. Lisanın, Kur'ân'ın âyetlerini âleme duyururken, hâl ve etvâr ve ahlâkın da onun manasını neşretsin; lisan-ı hâlinle de Kur'ân'ı oku. O zaman sen, dünyanın efendisi, âlemin reisi ve insaniyetin vâsıta-yı saadeti olursun!

Ey asırlardan beri Kur'ân'ın bayraktarlığı vazifesiyle cihanda en mu-kaddes ve muhterem bir mevki-i muallâyı ihraz etmiş olan ecdadın evlât ve torunları! Uyanınız! Âlem-i İslâm'ın fecr-i sâdıkında gaflette bulunmak, kat'iyen akıl kârı değil. Yine Âlem-i İslâm'ın intibahında rehber olmak, arkadaş, kardeş olmak için; Kur'ân'ın ve imanın nuruyla münevver olarak, İslâmiyet'in terbiyesiyle tekemmül edip hakikî medeniyet-i insaniye ve terakki olan medeniyet-i İslâmiye'ye sarılmak ve onu, hâl ve harekâtında kendine rehber eylemek lâzımdır.

Avrupa ve Amerika'dan getirilen ve hakikatte yine İslâm'ın malı olan fen ve sanatı, nur-u tevhid içinde yoğurarak, Kur'ân'ın bahsettiği tefekkür ve mana-yı harfî nazarıyla, yani onun sanatkârı ve ustası nâmıyla onlara bakmalı ve "Saadet-i ebediye ve sermediyeyi gösteren hakâik-i imaniye ve Kur'âniye mecmuası olan Nurlar'a doğru ileri, arş!" demeli ve dedirmeliyiz!..

Ey eski çağların cihangir Asya ordularının kahraman askerlerinin torunları olan muhterem din kardeşlerim!

Beş yüz senedir yattığınız yeter! Artık Kur'ân'ın sabahında uyanınız. Yoksa, Kur'ân-ı Kerîm'in güneşinden gözlerinizi kapatarak gaflet sahra-sında yatmakla vahşet ve gaflet sizi yağma edip perişan edecektir.

Kur'ân'ın mecrâsından ayrılarak, birleşmeyen su damlaları gibi top-rağa düşmeyiniz. Yoksa, toprak gibi sefâhet ve şehvet-i medeniye sizi

Cihangir: Dünya hâkimi, dünya-ya hükmeden.

Fecr-i sâdık: Gerçek şafak, ikinci fecir.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

İntibah: Uyanış, ayılma.

Lisan-ı hâl: Hâl dili. Davranışların ifade ettiği anlam.

Mana-yı harfî: Her varlığın, Yaraticısına bakan ve O'nu gös-teren yönleri, anlamları.

Mecrâ: Akış yolu, kanalı.

Münevver olmak: Nurlanmak, aydınlanmak.

Mütâlâa etmek: İncelemek, tet-kik etmek.

Müteveccih olmak: Yönelmek, dönmek.

Nâşir: Neşreden, yayan.

Saadet-i ebediye ve sermedi-ye: Sürekli, bitmeyen ebedî mut-luluk.

Tekemmül etmek: Olgunlaşmak, mükemmelleşmek.

emerek yutacaktır. Birleşen su damlaları gibi, Kur'an-ı Kerim'in saadet ve selâmet mecrâsında ittihat ederek, sefâhet ve rezalet-i medeniyeyi süpürüp, bu vatana âb-ı hayat olan hakikat-i İslâmiye sularını akıtınız!

O hakikat-i İslâmiye suları ile bu topraklarda iman ziyası altında hakikî medeniyetin fen ve sanat çiçekleri açacak, bu vatan maddî ve mânevî saadetler içinde gül ve gülistana dönecektir inşallah!..

Sadede dönüyoruz. Evet Bediüzzaman Said Nursî, Barla'da ikamete memur edilip Risale-i Nur'u te'lif ettiği seneler –yukarıda bir nebze zikrettiğimiz gibi– zerreyi dağ gibi kıymetlendiren ehemmiyetli seneler idi. Nasıl ki kı-şın dondurucu soğuşunda ve ağır şerâit altında bir saatlik nöbet, bir sene ibadetten hayırlıdır. Aynen öyle de, o zaman-ı müdhîşede, değil yüz otuz risale-yi, belki iman ve İslâmiyet'e dair hakikî birtek risale yazabilmek dahi, binler risale kıymet ve ehemmiyetinde idi.

Evet, dinsizliğin hüküm-fermâ olduğu o dehşetli devirde, ehl-i din, terzil edilmeye çalışılıyordu. Hatta Kur'an'ı dahi tamamen kaldırmak ve Rusya'daki gibi dinî akîdeleri tamamen imha etmek düşünülmüş; fakat millet-i İslâmiyece bir aksülameli netice verebilmesi ihtimali ileri sürülünce bundan vazgeçilmiş, yalnız şu karar alınmıştı:

“Mekteplerde yaptıracağımız yeni öğretim usûlleriyle yetişecek gençlik, Kur'an'ı ortadan kaldıracak ve bu suretle milletin İslâmiyet'le olan âlâkası kesilecek!..”

Bütün bu dehşet-engiz plânları çeviren o müthiş fitnenin menbaları; şimdiki dinî inkişafın muârızı ve düşmanları olan haricî dinsiz cereyanların reisleri ve adamları idi. Evet, Türk milleti içerisinde meydana getirilen o dehşetli hâdisâtın iç yüzünü, tafsîlâtını, istikbalin hakikat-perest tarihçilerine ve bunları, şimdi Demokrat idarededeki serbestiyetle bir derece neşretmekte olan İslâm-Türk muharriplerine havale ediyoruz. *Bizim vazifemiz, yalnız ve yalnız hakâik-i imaniye ve Kur'âniye ile meşgul olmaktır. Biz yalnız ve yalnız iman ve İslâmiyet cereyanındayız.*

Evet, o dalâlet ve zındıkanın en azgın devirlerinde Bediüzzaman Said Nursî, daimî nezaret ve tarassut altında ve böyle müthiş ve pek çok ağır şerâit içerisinde idi. Nemrutlar'ın, Firavunlar'ın, Şeddalılar'ın ve Yezidler'in yapamadığı zulümlerin envâi Bediüzzaman'a yapılıyordu. Ve yirmi beş sene böyle

devam etti. O zaman Âlem-i İslâm, maddeten fakirdi ve müstevlilerin esaretinde bulunuyordu. Bütün gizli fesat ve dinsizlik komiteleri, hem Türkiye'de, hem Âlem-i İslâm'da müthiş faaliyetler yapıyor ve taraftarları onları destekliyor ve hepsi de İslâmiyet aleyhinde ittifak ediyorlardı.

İşte Risale-i Nur, Asr-ı Saadet'te, İslâm'ın cihanı fetih anahtarları hükmünde olan Bedir, Uhud muharebelerinin ehemmiyeti nev'inden bir kıymeti ihtiva eden bir zamanın mahsulüdür ki, vesile olduğu hizmet-i imaniye ve ifâsında bulunduğu mânevî cihad-ı diniye, tarihte Asr-ı Saadet'ten mâadâ hiçbir zamanda görülmemiş bir azamettedir. Eli kolu bağlı hükmünde olan Bediüzzaman Said Nursî, öyle dehşetli bir esarete, nefiy ve inzivâda te'lif ve neşrettiği yüz otuz parça Risale-i Nur eserleriyle, belîğ bir hatip olarak Anadolu mescidinde ve Âlem-i İslâm câmiinde konuşuyor, ehl-i İslâm'a Kur'ân'dan aldığı dersini tekrar ediyor.

Güya Bediüzzaman Said Nursî, on dördüncü asr-ı Muhammedi'nin ve yirminci asr-ı milâdînin minaresinin tepesinde durup, muasırları olan ehl-i İslâm ve insaniyete bağırıyor ve bu asrın arkasında dizilmiş ve müstakbel sıralarında saf tutmuş olan nesl-i âti (Hâşîye) ile bir mürşid-i âzam, bir müceddid-i ekber olarak konuşuyor.

Hâşîye: Risale-i Nur'a herkesten ziyade iştîyak gösteren, mâsum gençler ve çocuklardır. Binler numûnesinden bir numûnesi şudur:

Bir zaman, Bolvadin kazasından geçerken, Üstad'ın geldiğini gören ilk ve orta mektep talebeleri, bilâ-istisna hepsi mektebin bahçesinden çıkarak arabanın etrafını alıp selâm veriyorlardı ve lisan-ı hâllerıyla "Hoşgeldiniz" diyerek tebriklerini ve minnettarlıklarını takdim ediyorlardı. Bunun hikmetini, bir müddet evvel Emirdağ'da, bindiği faytonun geçtiğini görüp tâ uzaklardan dikenlere basarak "Bediüzzaman dede, Bediüzzaman dede!" diye Emirdağ köylerinin yollarında koşuşan mâsum çocuklar münasebetiyle, Üstadımızdan sormuştuk. O zaman;

"Bu mâsumların akılları derk etmiyor; fakat ruhları bir hiss-i kable'l-vuku ile hissediyor ki, Risale-i Nur'la bunlar hem imanlarını kurtaracak; hem vatanlarını, hem kendilerini, hem istikballerini dehşetli tehlikelerden muhafaza edecekleri için bu hakikati kalbleri hissetmiş. Ve benim Risale-i Nur'un tercümanı olmam hasebiyle, Risale-i Nur'a ait muhabbet, teşekkürât ve minnettarlığı bana gösteriyorlar." dedi ve onlara dua ettiğini söyledi.

Üstad Bediüzzaman, çocukları pek sever, böyle etrafında toplandıklarında, "Mâsum olduğunuz için dualarınız makbuldür, bana dua ediniz." diye onlara iltifat ederdi. İşte, anneleri hep Nur talebeleri olan Bolvadin mâsumlarının samimî alâkalarının sebebi bu idi.

Belîğ: Sözü, ifadeyi muhatabın idrak seviyesine göre, yerinde, düzgün, faydalı şekilde kullanan kimse, söz üstadı.

Derk etme: Anlama, idrak etme.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

Mâadâ: Dışında, ... den başka.

Muasırlar: Aynı asırda yaşayan, çağdaş.

Müceddid-i ekber: Her yüz yılda bir, devrin ihtiyacına göre İslâm'ı anlatan, peygamberlik mesleğinin mânevî vârisi olan büyük zât.

Müstevli: İstila eden, işgalci.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Risale-i Nur'un Te'lifi ve Neşri

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri öyle müşkül ve ağır vaziyetler altında Risale-i Nur Külliyyatı'nı te'lif ediyor ki, tarihte hiçbir ilim adamının karşılaşmadığı zorluklara mâruz kalıyor. Fakat sönmeyen bir azim, irade ve hizmet aşkı-na mâlik olduğu için, yılmadan, yıpranmadan, usanıp bıkmadan, bütün kuvvetini sarf ederek emsalsiz bir sabır ve tahammül ve ferâgat-i nefis ile, bu millet ve memleketi komünizm ejderinden, mason âfâtından, dinsizlikten muhafaza edecek, -eden ve etmekte olan- ve Âlem-i İslâm'ı ve beşeriyeti tenvir ve irşadda büyük bir rehber olan bu harikulâde Risale-i Nur eserlerini meydana getiriyor. Yüz otuz parça olan Risale-i Nur Külliyyatı'nın te'lifi, yirmi üç sene-de hitama eriyor.

Nur Risaleleri, şiddetli ihtiyaç zamanında te'lif edildiğinden, her yazılan risale, gayet şifalı bir tiryak ve ilâç hükmünü taşıyor ve öyle de tesir edip pek çok kimselerin mânevî hastalıklarını tedavi ediyor. Risale-i Nur'u okuyan her bir kimse, güya o risale kendisi için yazılmış gibi bir hâlet-i ruhiye içinde kalarak, büyük bir iştiaç ve şiddetli bir ihtiyaç hissederek mütâlâa ediyor. *Nihâyet öyle eserler vücûda geliyor ki, bu asır ve gelecek asırların bütün insanların imanî, İslâmî, fikrî, ruhî, kalbî, aklî ihtiyaçlarına tam cevap verecek ve kâfi gelecek Kur'ânî hakikatler ihsan ediliyor.*

Risale-i Nur, Kur'ân-ı Hakîm'in hakikî bir tefsiridir. Âyetler, sırasıyla değil; devrin ihtiyacına cevap veren imanî hakikatleri mübeyyin âyetler tefsir edilmiştir.

Tefsir iki kısımdır: Biri, âyetin ibaresini ve lafzını tefsir eder; biri de âyetin mana ve hakikatlerini izahla isbat eder. Risale-i Nur, bu ikinci kısım tefsirlerin en kuvvetlisi ve en kıymetli ve en parlağı ve en mükemmeli olduğu, ehl-i tahkik ve tetkikten binlercesinin şehâdetiyle ve tasdikiyle sabittir.

Risale-i Nur'un te'lifi ve neşriyatı, şimdide kadar misli görülmemiş bir tarzdadır. Bediüzzaman Said Nursî, kendi eliyle risaleleri yazıp teksir edecek

Ehl-i tahkik ve tetkik: Gerçeği araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ulaşan ilim adamları.

Ferâgat-ı nefis: Başkalarının rahat ve selameti için kendi menfa-

atlerini terketme.

Hitâma ermek: Bitmek, tamamlanmak.

Mübeyyin: Beyan eden, açıklayan.

Neşr: Yayma, yayınlama.

Te'lif: Yazma, meydana getirme.

Teksir etmek: Çoğaltmak.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

derecede bir yazıya mâlik değildir, yarım ümmîdir. Bunun için kâtiplere süratle söyler ve süratle yazılır. Günde bir-iki saat te'lifâtla meşgul olarak on, on iki ve bir-iki saatte yazılan harika eserler vardır.

Üstad Bediüzzaman'ın te'lif ettiği risaleleri, talebeler, elden ele ulaştırmak suretiyle müteaddit nüshalar yazarlar, yazılan nüshaları müellifine getirirler. Müellif, müstensihlerin yanlışlarını düzeltir. Bu tashihâtı yaparken, eserin aslı ile karşılaştırmadan kontrol eder. Şimdi de yirmi beş otuz sene evvel te'lif ettiği bir eseri tashih ederken aslına bakmaz.

Yazılan risaleleri, etraf köylerden ve kazalardan gelenler, büyük bir merak ve iştiaqla alıp gidiyorlar ve el yazısıyla neşrediyorlardı.

Üstad Bediüzzaman, Kur'an'dan başka hiçbir kitaba müracaat etmeden ve te'lifât zamanında yanında hiçbir kitap bulunmadan Nur Risaleleri'ni te'lif etmiştir.

Merhum Mehmed Âkif'in:

*Doğrudan doğruya Kur'an'dan alıp ilhamı,
Asrın idrakine söyletmeliyiz İslâm'ı.*

beytiyle ifade ettiği idealini tahakkuk ettirmek, Bediüzzaman'a müyesser olmuştur.

Risale-i Nur'un neşir keyfiyeti de tarihte hiçbir eserde görülmemiştir. Şöyle ki:

Kur'an hattını muhafaza etmek hizmetiyle de muvazzaf olan Risale-i Nur'un, muhakkak Kur'an yazısıyla neşredilmesi lâzımdı. Eski yazı yasak edilmiş ve matbaaları kaldırılmıştı. Bediüzzaman'ın parası, serveti yoktu; fakirdi, dünya metâıyla alâkası yoktu. Risaleleri elle yazarak çoğaltanlar da ancak zarurî ihtiyaçlarını temin ediyorlardı.

Risale-i Nur'u yazarlar karakollara götürülüyor, işkence ve eziyetler yapıyor, hapsilere atılıyordu. Bediüzzaman aleyhinde hükûmet eliyle yaptırılan propaganda ve tazyiklerle her tarafa dehşetler saçılıyor; ahâli, Hazreti Üstad'a yaklaşmaya, ondan din, iman dersi almaya cesareti kalmayacak derecede

Hat: Yazı.

Metâ: Mal, servet.

Muvazzaf: Vazifeli, görevli.

Müellif: Yazar, te'lif eden.

Müstensih: Yazılı bir nüshaya bakarak eliyle onun bir suretini

yazan kimse.

Müteaddit: Birçok.

Tashihat: Düzeltmeler.

Tazyik: Sıkıştırma, sıkıntı verme.

Te'lifât: Eser yazma, kitap te'lif etme.

Yarım ümmî: Bediüzzaman Hazretleri'nin kendi el yazısını beğenmediği, yazı yazmada zorlandığı için kendilerine uygun gör-dükleri bir niteleme.

evhamlandırılıyordu. Vaktiyle de din adamlarının, hakikat-perestlerin, sırf dindar oldukları için darağaçlarında can vermeleri, bir korku ve yılgınlık havası meydana getirmişti. Hüküm sürmekte olan eşedd-i zulüm ve istibdâd-ı mutlak içinde, ehl-i diyanet sükût-u mutlaka mahkûm edilmişti. Ne dinin hakikatlerinden bahseden hakikî bir risale neşrettiriliyor ve ne de o hakikatler millete ders verdiriliyordu. Bu suretle İslâmiyet, ruhsuz bir ceset hâline getirilmeye çalışılıyor; din-i İslâm'ın mahiyeti ve esaslarını ders vermek, kat'iyen men ediliyordu. ^(Hâşiye)

İşte başlangıçta pek azgın olan bu dinsizlik devri, Risale-i Nur'un umumiyet kesbeden neşriyatıyla yıkılmış; ehl-i imanın mânevî ve maddî (bilhassa mânevî) hayatına tatbik edilen istibdat zincirleri parçalanmıştır. Risale-i Nur, dinsizliğin belini kırmış ve temel taşlarını târumar etmiştir.

Evet, o zamanlar ki, dinsizliğin mukabil cephesinde Risale-i Nur şimşekler gibi parlamış ve Kur'ân-ı Hakîm'in bu nuru, bütün satvet ve şevketiyle zuhur ederek perde altında neşrolunmuştur.

Risale-i Nur'dan tahkikî iman dersi alan ve gittikçe ziyadeleşen Nur talebelerinin imanları inkişaf etmiş, imanî bir şehâmet ve İslâmî bir cesarete sahip olmuşlardır. Nasıl ki cesur bir kumandan yüzlerce askere lisan-ı hâliyle cesaret verir ve nokta-yı istinad olursa, aynen öyle de, Risale-i Nur şahs-ı mânevîsinin mümessili olan Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri başta olarak, tahkikî iman dersleriyle imanları kuvvetlenen yüz binlerce, şimdi milyonlarca Nur talebeleri, ehl-i imana bir nokta-yı istinad ve bir hüsn-ü misal olmuşlardır. Nur talebelerinin bu iman kuvvetleri ve dinsizliğe karşı kahramanca mücadeleleri, halkın üzerinde çok tesir yapmış ve bir intibah (uyanıklık) husûle getirmiştir. Böylelikle, milletin içindeki korku ve evhamları da Risale-i Nur'la izale etmişler, vatan ve millette umumî bir cesaret, ümit ve ferahlık husûle getirip müslümanları yeisten kurtarmışlardır.

Hâşiye: Bütün o dinsizlik icraatını, bugünkü dinî inkişafı hazmedemeyen gizli dinsizler yapıyordu.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Hüsn-ü misal: Güzel örnek.

İnkişaf etmek: Ortaya çıkmak, ilerlemek.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Mümessil: Temsilci, sözcü.

Satvet: Karşı konulamayan kuvvet, tesir.

Sükût-u mutlak: Tam bir sessizlik, suskunluk.

Şehâmet: Akıl ve zeka ile birlikte olan cesaret.

Şevket: Büyüklük, güç, kuvvet.

Tahkikî iman: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

Târumar etmek: Dağıtmak, perişan etmek.

Yeis: Ümitsizlik.

Risale-i Nur'u gaye-i hayat edinen bir Nur talebesi, yüz adam kuvvetinde olduğu ve yüz nâsih kadar iman ve İslâmiyet'e hizmet ettiği, ehl-i hakikatçe müsellemler ve musaddaktır. Nur talebeleri, dinsizliğin şâşaalı taarruzlarına, tantanalı yaygaralarına, zulümlerine, hapislerine, Üstadları gibi, kıymet vermeden, korkmadan, lüzumunda canlarını, mallarını, evlâd u iyâllerini dahi çekinmeden Risale-i Nur'la iman ve İslâmiyet'e hizmet uğrunda feda etmişlerdir. Nur talebeleri, tek bir şeyi gaye edinmiştir: *"İmanlarını kurtarmak niyetiyle Risale-i Nur'u okumak ve rıza-yı ilâhî için iman ve İslâmiyet'e Risale-i Nur'la hizmet etmek."* Bu gayelerinde muvaffak olmak için, her şeylerini bu hizmete hizmetkâr yapmışlardır.

Evet Nur talebeleri, ümmet-i Muhammediye'yi sahil-i selâmete çıkaran bir sefine-i rabbâniyenin hademeleri olduklarına inanmışlardır. Hayatta en büyük gayeleri, Kur'ân ve imana hizmet ederek, ümmet-i Muhammed'in refah ve saadet içinde yaşamasına vesile olmaktır.

Risale-i Nur'un el yazısıyla neşri senelerinde, evlerinden yedi-sekiz sene çıkmadan Risale-i Nur'u yazıp neşredenler olmuştur. O zamanlar, Isparta havâlisinde erkek, kadın, genç ve ihtiyarlardan binlerce Nur talebesi, hatta Nur dershanesi olan Sav Köyü, bin kalemlle senelerce Nur Risaleleri'ni yazıp çoğaltıyorlardı. Risale-i Nur, te'lifinden yirmi sene sonra, teksir makinesiyle neşredilmiş ve otuz beş sene sonra da matbaalarda basılmaya başlanmıştır. İnşallah bir zaman gelecek, Risale-i Nur Külliyyatı altınla yazılacak.. ve radyo diliyle muhtelif lisanlarda okunacak.. ve zemin yüzünü geniş bir dersthane-i nuriyeye çevirecektir.

Risale-i Nur'un neşrinde, mübârek hanımlar da ehemmiyetli feda-kârlıklara mazhar olmuşlardır:

Hatta Hazreti Üstad'a gelip: "Üstadım! Ben, efendimin göreceği dünyevî işleri de yapmaya çalışacağım; o senindir, Risale-i Nur'undur." diyen ve erkeklerin Risale-i Nur hizmetinde çalışmalarına daha fazla imkânlar veren kahraman hanımlar görülmüştür. Risale-i Nur'u yazan efendilerine geceleri lâmba tutarak, onların din, iman hizmetlerine canla başla iştirak etmişlerdir.

Risale-i Nur'u, hanımlar, kızlar elleriyle yazmışlar, göz nurları dökmüşler, mübârek kâtibeler olarak imana hizmet etmişlerdir. Hatta öyle Nur talebesi

Evlâd u iyâl: Aile reisinin geçimlerini sağlamak zorunda olduğu kimseler, çocuk çocuk.

Musaddak: Tasdik edilmiş, kabul

edilmiş.

Müsellemler: Kabul edilmiş.

Nâsih: Nasihat eden, nasihatçi.

Sefine-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'a ait gemi.

Teksir: Çoğaltma.

hanımlar vardır ki, kendilerini son nefeste iman nuruyla hüsn-ü hâtimeye nâil edecek Nur Risaleleri'ni hararetle okumuşlar ve diğer din kardeşleri olan hanımlara da okuyup tanıtmışlar; Nurlar'ı hanımlar içinde neşrederek, çok hanımların Kur'ân ve iman nurlarıyla nurlanmalarına vesile olup kahramanca hizmette bulunmuşlardır. Risale-i Nur'u okuyup okutmakla iman mertebelerinde terakki edip âdetâ birer mürşid mertebesine yükselmişlerdir.

Hanımlar, sırf Allah rızasını tahsil için, safvet ve ihlâsla, Risale-i Nur'daki parlak ve çok feyizli Kur'ân nurlarına bağlanmış ve kalblerinde sönmez bir muhabbet ve sevgi besleyerek dünya ve âhirette bahtiyar olacak bir vaziyete kavuşmuşlardır. Risale-i Nur'un kıymet ve büyüklüğü, temiz kalblerine o kadar yerleşmiş ki, onu beraberce okuyup dinledikçe, içleri nurlarla, feyizlerle dolup taşmış, nurânî gözyaşları dökerek cûş u hurûşa gelmişlerdir.

Ne bahtiyardır o hanımlar ki, Risale-i Nur'un bu mukaddes imanî hizmetinde çalıştıkları için, onlar daima hayırla yâd edilecek, âhiretlerine nurlar gönderilecek, kabirleri cennet-misal pümnur olacak ve âhirette de en yüksek mertebelere ulaşacaklardır inşallah. En başta Bediüzzaman Hazretleri'nin dualarına dâhil olmakla beraber, Nur talebeleri mâbeynindeki şirket-i mâneviye sırrıyla defter-i hasenâtlarına hayırlar kaydedilmektedir. Risale-i Nur'a samimî alâkaları, o fedakâr hanımları, milyonlarca Nur talebelerinin dualarına nâil etmektedir. Risale-i Nur'ları okuyup okutmakla büyük mânevî kazançlara, yüksek derecelere erişmektedirler. İnşallah, ekserî hanımların böyle olmasını, rahmet-i ilâhîden kuvvetle itikat ve ümit ve niyaz ediyoruz.

Basiretli Nur nâşirleri, otuz beş sene evvel Risale-i Nur'daki yüksek hakikatleri görmüş, o kudsî dersleri almış ve o zamandan beri ihlâs ve sadâkatle gizli din düşmanlarına göğüs germiştir. Nur kahramanlarının haneleri müteaddit defalar arandığı ve kendileri defalarca hapslere atılarak orada şiddetli azaplar ve sıkıntılar çektiirdiği hâlde, elmas kalemleriyle Risale-i Nur'un bu kadar senedir nâşirliğini yapmışlardır. İstedikleri takdirde dünya nimetleri kendilerine yâr olduğu hâlde, her türlü şahsî, dünyevî rütbelere, varlıklardan ferâgatle, ömürlerini Risale-i Nur'un hizmetine vakfetmişlerdir.

Cûş u hurûşa gelmek: Coşup taşmak.

Hüsn-ü hâtime: Güzel, mutlu son.

İtikat etmek: İnanmak, kabul etmek.

Mâbeyn: Ara.

Nâşir: Neşreden, yayan.

Safvet: Sıfık, temizlik, iç duruluğu.

Şirket-i mâneviye: Dinî bir hizmete dâhil olan herkesin, bu hizmetteki diğer arkadaşlarının yap-

mış olduğu dualara ve hayırlı işlere hissedar olup sevap kazanmasını sağlayan mânevî ortaklık.

“Acaba, Risale-i Nur şâkırtlarındaki bu cehd ve kuvvetin, bu ferâgat ve fedakârlığın ve bu derece sebat ve sadâkatin sebebi nedir?” diye bir suâl sorulursa, bu suâlin cevabı muhakkak ki şu olacaktır:

“Risale-i Nur’daki cerh edilmez yüksek hakikatler.. iman hizmetinin yalnız ve yalnız rıza-yı ilâhî için yapılması.. ve Bediüzzaman Hazretleri’nin âzamî ihlâsıdır.”

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, Barla’da sekiz sene kadar kalmıştır. Ekserî zamanlarını kırlarda, bağ ve bahçelerde geçiriyordu. İki-üç saat kadar uzaklıktaki تنها dağlara veya bağlara çekilir, Nur Risaleleri’ni te’lif eder; bir taraftan da te’lif ettiği risaleler Isparta ve havâlisinde el yazısıyla istinsah edilip kendisine gönderildiğinde bunları tashih ederdi. Bir gün içinde hem tashihat yapar.. hem gidip gelme dört-beş saat süren yerlere yaya olarak gider.. hem aynı günün üç-dört saatini te’lifâta hasreder.. ve hem de çok zaman yemeğini kendisi hazırlardı. O zamanlarda kırk yerde, risaleler, Risale-i Nur’a müştâk ilk talebeler tarafından el yazısıyla çoğaltılıyordu. Üstad bu kitapları sırtına yüklenir; dağ, bağ veya kırlara kadar gider, orada tashihini yapar, evine gelirdi.

Nefye mahkûm edilerek, zamanın en dehşetli zulmüne mâruz bırakılmış ve kimseyle görüşmesine müsaade edilmemişti. Fakat o, bu yokluk içinde tükenmez bir varlığa kavuşmuştu. Çünkü o, Âlem-i İslâm ve insaniyeti tenvir ve irşad edecek Kur’ân’dan gelen iman hakikatlerini te’lif ediyor ve aynı zamanda neşrediyordu. Bütün meşgalesini, te’lif etmekte olduğu eserlere hasretmişti.

Bir gün gelecek bu eserler Anadolu’ya yayılacak.. Âlem-i İslâm merkezlerine gidecek.. ehl-i siyasetin nazar-ı dikkatini celbedecek.. ve o zaman, Âlem-i İslâm’ın asırlardır bayraktarlığını yapmış bir millet içerisinde yerleştirilmek istenen dinsizlik, imansızlık ideolojilerini parçalayacak.. son asırların dalâlet tâgûtlarının şahs-ı mânevîsinden ibaret olan ehl-i küfür, ehl-i sefâhet ve ehl-i dalâlet cereyanlarının bu vatani istilâsına set çekecek.. istikbal nesillerinin ebedî kurtuluş ve saadetini temine medar olacaktır.

İşte o, tarihin en muazzam bir hâdisesinin mebdini izn-i ilâhî ve tasarruf-u rabbanî ile hazırladığı için, böyle çok mukaddes bir manayı hâvî dâvânın

Cehd: Gayret, çaba.

Cerh etmek: Çürütmek, yaralamak.

Hasretmek: Adamak, bağlamak.

Hâvî: İhtiva eden, içeren.

İstinsah etmek: Bir nüshayı elle yazarak çoğaltmak.

Mebde: Başlangıç.

Medar: Dayanak, vesile, sebep.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Nefy: Sürgün.

Tâgût: Put, şeytan. İnsanları Allah’a karşı isyana sevk eden.

Tasarruf-u rabbanî: Cenâb-ı Hakk’ın tasarrufu, sevk etmesi.

hâmili bulunduğu itibarıyla, dünyanın en mesudu, zamanın en bahtıyarı idi. Giyinişinde, gayesinde, idealinde zerre kadar değişiklik ve tezelzül olmamıştı. Bilakis, hâl-i âlemin itikatlarını düzeltecek, zulmeti izale edecek bir meş'ale-i hidayeti hâmil idi. Vazifesi ve hizmeti, bütün insanların iki cihana ait saadet ve refahını tazammun ettiği için, bir cehd ve azım içinde bulunuyordu.

* * *

Üstad'ın Barla'daki ikametgâhı, iki odadan ibaret bir evdir. Esasen müstakil bir evi ve yeryüzünde taht-ı tasarruf ve temellükünde bir karış yeri dahi yoktur. Barla'da sekiz sene müddetle ikamet ettiği ev, üç yüz elli milyon ehl-i İslâm'ın merkezi hükmünde ilk derslane-i nuriyesidir. Bu derslane-i nuriyenin altında, daimî akan bir çeşme vardır. Ve önünde, derslane-i nuriyeye bitişik çok kalın ve üç sütun hâlinde semâya yükselen gayet muhteşem bir Çınar ağacı vardır. Çınar ağacının dalları arasında bir kulübecik yapılmıştır. Burası, Hazreti Üstad'ın bahar ve yaz mevsimlerindeki istirahati ve vazife-i tefekkürîye ve ubûdiyeti için en münasip bir menzildir. Üstad'ın sıddık hizmetkârları, talebeleri ve Barla ahâlisi diyorlar ki:

“Üstad'ı, geceleri, derslane-i nuriyenin önündeki bir şecere-i mübâreke olan Çınar ağacının dalları arasında bulunan kulübecikte, sabahlara kadar tesbihatla, ezkârla terennüm eder görürdük. Hele bahar ve yaz mevsimlerinde bu muhteşem ağacın binlerce dalları arasında şevk ve cezbe içinde uçuşan kuşlar arasında Üstad'ın böyle sabahlara kadar çalışmasını görürdük de, ne zaman uyur, ne zaman kalkar, bilemezdik.”

Üstad çok hasta olur, çok vakitleri de hastalık ve sıkıntıyla geçerdi. Pek az yer, o da bir parça çorba gibi mahdut bir şeydi.

Geceleri, Kur'ân-ı Kerîm'den vird edildiği sûreleri.. ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın münâcât-ı meşhûresi olan Cevşenü'l-Kebîr nâmındaki münâcâtını.. ve Şâh-ı Geylânî ve Şâh-ı Nakşibend* gibi eâzım-ı evliyanın

Eâzım-ı evliya: Allah dostu velilerin büyükleri.

Ezkâr: Zikirler.

Hâmil: Taşıyan, yüklenen.

Mahdut: Sayılı, sınırlı.

Menzil: Kalınan yer, mesken, ev.

Münâcât-ı meşhûre: Meşhur dua, yakanış.

Sıddık: Pek dürüst, pek vefalı.

Şecere-i mübâreke: Bereketli ağaç.

Taht-ı tasarruf: Tasarrufu, idare-si altında.

Tazammun etmek: İhtiva etmek, içermek.

Temellük: Sahip olma, mülk edinme.

Terennüm etmek: Güzel ve hoş bir şekilde söylemek.

Tezelzül: Sarsılma. Sarsıntı.

Vird: Belli aralıklarla devamlı okunan dua, zikir.

Zulmet: Karanlık.

Üstad Hazretlerinin Barla'da 8,5 sene kaldığı Nur'un ilk medresesi, önündeki muhteşem çınar ağacı ile dallar arasında tefekkür ve ibadet ettiği köşkü.

münâcât ve hizblerini.. ve salavât-ı nuriyeleri.. ve bilhassa Risale-i Nur'un menbaı olan Hizb'ü'n-Nuriye'yi.. ve âyât-ı Kur'âniye'nin lemeâtı olan ve bir silsile-i tefekkür bulunan ve Yirmi Dokuzuncu Lem'a'da cem edilen hizb ve münâcâtları okur, bunları tamam edince de yine Risale-i Nur'la meşgul olurdu.

Gündüzleri ise daima Risale-i Nur'un mütâlaası ve tashihiyle meşgul olur; Risale-i Nur hizmetini her şeye tercih eder, Risale-i Nur'a ait yetişecek acele bir iş zamanında diğer meşguliyetlerini bırakır, evvelâ o işi tamamlardı.

Said Nursî, bahar mevsiminde menzilin önündeki muhteşem Çınar ağacının dalları arasındaki kulübeciğe çıkar, vazifesini orada ifâ eder; Risale-i Nur'un hakikatlerini, menba ve mâden-i hakikisi olan mele-i âlâda tefeyyüz ve temâşâ ve tefekkür ederdi. Üstad'ın, gerek شَجَرَةَ مُبَارَكَةٍ¹ sırrına mazhar olan bu Çınar ağacı ve gerekse Çam Dağları'ndaki o çok ünsiyet ettiği ağaçların ve dağların başındaki tefekkür ve hissiyatını ifade edebilmek acaba mümkün müdür? Asla mümkün değildir!

Cenâb-ı Hak, kemâl-i rahmetiyle bu ferd-i feridi, kemâlât-ı insaniyenin bütün envânını câmî bir istidatta yaratmış ve bu istidatların da âzamî şekilde inkişafını irade etmiş ki; bu müstesna zâtı, İslâmiyet ağacının son asırlara uzanan ve binler dal budak salan Risale-i Nur şahs-ı mânevîsi itibarıyla bütün hakâikte "üstad-ı küll" hükmüne getirmiş ve topyekûn İslâmiyet hakikatlerinin bir aks-i nurunu ve tecellisini Risale-i Nur şahs-ı mânevîsinde dercederek, ehl-i hakikat ve kemâli hayretle baktırmış ve böylece, risalet-i Ahmediye ve hakikat-i Muhammediye'nin câmî bir aynası olan Risale-i Nur ile Said Nursî, bir Said olarak çürümüş, erimiş, fakat mânen bütün Âlem-i İslâm olarak

1 "Kutlu, pek bereketli bir ağaç..." (Nur Sûresi, 24/35).

Aks-i nur: Nurunun aksi, yansıması.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Câmî: İçine alan, kuşatan.

Cem edilmek: Toplanmak, bir araya getirilmek.

Dercetmek: İçine almak, koymak.

Ehl-i hakikat ve kemâl: Daima hak ve hakikat peşinde olan faziletli insanlar.

Envâ: Türler, çeşitler.

Ferd-i ferid: Benzersiz, yegâne kimse.

Hakâik: Hakikatler.

Hizb: Zikir ve dua maksadıyla bazı âyet ve dualardan derlenen bölüm.

Hizb'ü'n-Nuriye: Asıl adı Hizb'ül-Vird'ül-Ekber olan, Zülfikar adlı eserin sonunda yer alan ve bizat Üstad Hazretleri'nin "On gün-de bir defa okunsa, imana büyük inkişaf ve kuvvet verir." dediği tefekkürî bir risale.

İstidat: Kabiliyet, yetenek.

Kemâlât-ı insaniye: İnsanı olgunlaştıran, yücelten faziletler, güzelliğler.

Lemeât: Parıltılar.

Mâden-i hakikî: Gerçek, asıl kaynak.

Mele-i âlâ: Yüce topluluk. Bazı meleklerin ve ruhanîlerin içinde bulunduğu gökyüzündeki yüce âlem.

Menba: Kaynak.

Silsile-i tefekkür: Tefekkür silsilesi, zinciri.

Tefeyyüz: Feyiz alma, ilâhî lütuflara mazhar olma.

Temâşâ: İzleme, seyretme.

Ünsiyet etmek: Yakınlık kurmak, dost olmak.

Üstad-ı küll: Her şeyi, herkese öğretebilecek yegâne üstad.

tevellüd etmiş, bekâ bulmuştur. Ve tâ kıyamete kadar Risale-i Nur bâki kalacak ve daima tekemmül edecektir.

Hiç mümkün müdür ki, sinek kanadının îcadından lâkayt kalmayan ve o kanadın zerrelerinde pek çok hikmet ve maslahatları takip eden Sâni-i Zülcelâl, Risale-i Nur ile, onun te'lif edildiği menzillerle ve Nur müellifinin kudsî vazifelerini gördüğü yerlerle alâkadar olmasın ve öyle kudsî hizmetlere hâdim (hizmet eden) olan mekânlar ve dershane-i nuriyeler ve şecere-i mübârek, rahmetin kasd-ı tahsisinden hariç kalsın! Kat'iyen mümkün değildir.

Said Nursî Hazretleri Barla'da iken, yaz aylarında bazen Çam Dağı'na çıkar, bir müddet yalnız olarak orada kalırdı. Bulundukları dağ hayli yüksekti. Barla dershane-i nuriyesinin önündeki Çınar ağacının tepesindeki kulübeciği gibi, Çam Dağı'nın en yüksek tepesinde olan iki büyük ağaç üzerinde dershane-i nuriye manasında birer menzili vardı. Bu Çam ve Katran ağaçlarının tepelerinde Risale-i Nur'la meşgul oluyordu. Hem ekser zamanlar, Barla'dan bu ormanlık havâliye gelip giderdi. Ve derdi ki: “*Ben bu menzilleri, Yıldız Sarayı'na değişmem!*”

Şimdi sözü burada keserek, Üstad'ın Risale-i Nur'u te'lif ettiği mezkûr Çam Dağı'nda ve Barla nahiyesindeki hayatına ve Risale-i Nur'un mahiyetine ait risale ve mektuplardan bir kaçını aşağıya dercediyoruz.

* * *

Bekâ: Ebedilik, ölümsüzlük.

Havâli: Çevre, civar, yöre.

Îcad: Vücûda getirme, var etme.

Kasd-ı tahsis: Özel bir yer verme, husûsî bir teveccühte bulun-

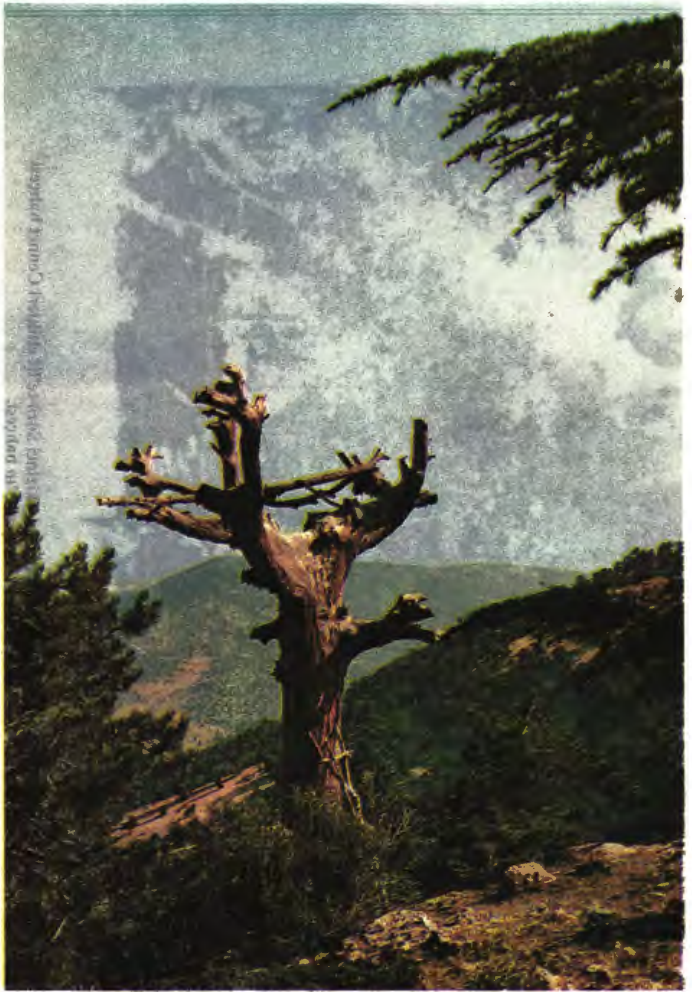
ma kastı.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Sâni-i Zülcelâl: Her şeyi mükemmel ve harika yapan Yüce Allah.

Tekemmül etmek: Gelişmek, mükemmelleşmek.

Tevellüd etmek: Doğmak.

Üstad Hazretlerinin yaz aylarında kaldığı Çam dağlarından Eğirdir gölüne nazır tepedeki Katran ağacı

**Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin Barla'ya dört-beş saat mesafedeki
Çam dağında bulundukları zaman üzerinde tefekkür ettikleri Çam ağacı**

Dördüncü Mektup

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

سَلَامُ اللَّهِ وَرَحْمَتُهُ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ وَعَلَى إِخْوَانِكُمْ لَا سَيِّمًا... إِلَى آخِرِهِ³

Aziz Kardeşlerim!

Ben şimdi Çam Dağı'nda, yüksek bir tepede, büyük bir çam ağacının tepesinde bir menzilde bulunuyorum. İnsten tevahhuş ve vuhûşa ünsiyet ettim. İnsanlarla sohbet arzu ettiğim vakit, hayalen sizleri yanımda bulur, bir hasbihâl ederim, sizinle müteselli olurum. Bir mâni olmazsa, bir-iki ay burada yalnız kalmak arzusundayım. Barla'ya dönsem, arzunuz veçhile sizden ziyade müştâk olduğum şifâhî bir musâhabe câresini arayacağız.

Şimdi bu çam ağacında hatıra gelen iki-üç hatırayı yazıyorum:

Birincisi

Bir parça mahrem bir sırdır, fakat senden sır saklanmaz, şöyle ki:

Ehl-i hakikatin bir kısmı, nasıl ki ism-i Vedûd'a mazhardırlar ve âzamî bir mertebede o ismin cilveleriyle, mevcudâtın pencereleriyle Vâcibü'l-vücûd'a bakıyorlar; öyle de şu hiç-ender hiç olan kardeşinize yalnız hizmet-i Kur'ân'a istihdamı hengâmında ve o hazine-i bînihâyenin dellâlı olduğu

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44).

³ Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi, size ve kardeşlerinize olsun. Hâssaten... ilh.

Cilve: Tecelli, yansıma.

Dellâl: Gösteren, ilan eden, tellâl.

Ehl-i hakikat: Dâima hak ve hakikat peşinde olup gerçeği bulanlar.

Hasbihâl: Sohbet etme, görüşüp konuşma.

Hazine-i bînihaye: Bitmeyen, tükenmeyen hazine.

Hengâm: Vakit, sıra.

Hiç-ender hiç: Bütünüyle, tamamen hiç hükmünde.

İns: İnsan, beşer.

İsm-i Vedûd: "Kullarını çok seven ve onlar tarafından da çok sevilen" anlamında Cenâb-ı Hakk'ın güzel bir ismi.

İstihdam: Çalıştırma, görevlendirme.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak, şereflenmek.

Menzil: Yer, mesken, küçük kulübe.

Musahabe: Sohbet etme, söyleşme.

Müştâk: Şevkli, arzulu.

Müteselli olmak: Avunmak, teselli olmak.

Şifâhî: Sözlü.

Tevahhuş etmek: Ürkemek, çekinmek.

Ünsiyet etmek: Âşına, yakın olmak. Alışmak.

Vâcibu'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vech: Yön.

Vuhûş: Yabancıklık, yalnızlık.

bir vakitte, ism-i Rahîm ve ism-i Hakîm mazhariyetine medar bir vaziyet verilmiş. Bütün Sözler, o mazhariyetin cilveleridir. İnşallah, o Sözler, ¹اُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا¹ sırrına mazhardırlar.

İkincisi

Tarîk-i Nakşî hakkında denilen:

“Der tarîk-i Nakşibendî lâzım âmed çâr terk:
Terk-i dünya, terk-i ukbâ, terk-i hestî, terk-i terk.”

olan fıkra-yı rânâ birden hatıra geldi. O hâtıra ile beraber, birden şu fıkra tulû etti:

“Der tarîk-i acz-mendî, lâzım âmed çâr çiz;
Fakr-ı mutlak, acz-i mutlak, şükr-ü mutlak, şevk-i mutlak, ey aziz!”

Sonra senin yazdığın: “Bak kitab-ı kâinatın safha-yı renginine... ilâ âhir...” olan rengin ve zengin şiir hatırıma geldi. O şiir ile semânın yüzündeki yıldızlara baktım. “Keşke şâir olsaydım, bunu tekmil etseydim!” dedim. Hâlbuki şiir ve nazma istidadım yokken yine başladım, fakat nazım ve şiir yapamadım; nasıl hutûr etti ise, öyle yazdım. Benim vârisim olan sen, istersen nazma çevir, tanzim et. İşte birden hatıra gelen şu:

¹ “Kime hikmet nasip edilmişse doğrusu, büyük bir hayra mazhar olmuştur.” (Bakara Sûresi, 2/269).

Acz-i mutlak: Tam bir âcizlik. Cenâb-ı Hakk'ın engin ve sonsuz kudreti karşısında Allah'a olan ihtiyacı bilme.

Âmed: Gelir, geldi.

Çâr: Dört.

Çiz: Şey, nesne.

Fakr-ı mutlak: Tam bir fakirlik. Cenâb-ı Hakk'ın engin ve sonsuz zenginliği karşısında Allah'a olan ihtiyacı bilme.

Fıkra-yı rânâ: Güzel, hoş fıkra.

Hutûr etmek: Hatıra, akla gelmek.

İsm-i Hakîm: “Her şeyi yerli yerince yapan” anlamında Cenâb-ı Hakk'ın güzel bir ismi.

İsm-i Rahîm: “Kullarına karşı sonsuz lütuf ve merhamet eden, onları gözetken” anlamında Cenâb-ı Hakk'ın güzel bir ismi.

İstidat: Kabiliyet, yetenek.

Kitab-ı kâinat: Kâinat kitabı. Bilgi verme bakımından kitap gibi olan kâinat.

Mazhariyet: Muvaffak olma, nâil olma, elde etme.

Medar: Vesile, vâsita, sebep.

Safha-yı rengin: Renkli, parlak sayfa.

Şevk-i mutlak: İman ve Kur'an hizmetinde gevşekliğe düşmeme ve Cenâb-ı Hak karşısında dâima arzu, ümit ve güven içerisinde olma.

Şükr-ü mutlak: Cenâb-ı Hakk'ın her halükârda verdiklerine karşı şükretme.

Tanzim: Düzenleme, şiirde belirli bir ölçü belirleme.

Tarîk-i acz-mendî: Âcizlik yolu. Allah'a ulaşma yolunda, O'nun

sınırsız kudreti karşısında insanın, sonsuz âcizliğini rehber edinme metodu.

Tarîk-i Nakşî: Nakşibendî Tarîkatı.

Tekmil etmek: Bitirmek, tamamlamak.

Terk-i dünya: Dünyayı terk etme, dünyanın zevk ve rahatından uzaklaşma.

Terk-i hestî: Varlığı terk etme.

Terk-i terk: Terk ettiği düşüncesini de terk etme, unutmama.

Terk-i ukbâ: Âhirete ait mükâfat beklentilerinden uzaklaşma.

Tulû etmek: Doğmak, belirlemek.

Dinle de yıldızları, şu hutbe-i şirinine,
Nâme-i nurunu hikmet, bak ne takrir eylemiş.

Hep beraber nutka gelmiş, hak lisaniyla derler:
Bir Kadîr-i Zülcelâl'in haşmet-i sultanına,
Birer burhan-ı nur-efşânız, vücûd-u Sâni'a
Hem vahdete, hem kudrete şahidleriz biz!..

Şu zeminin yüzünü yaldızlayan
Nâzenin mu'cizâtı çün melek seyranına.
Şu semânın arza bakan, cennete dikkat eden,
Binler müdakkik gözleriz biz!..^{1(Hâşiye)}

Tûba-yı hilkatten semâvât şikkına,
Hep kehkeşan ağsânına,
Bir Cemîl-i Zülcelâl'in dest-i hikmetiyle takılmış,
Pek güzel meyveleriz biz!..

Şu semâvât ehline birer mescid-i seyyâr,
Birer hâne-i devvâr, birer ulvî âşiyâne,
Birer misbah-ı nevvâr, birer gemi-i cebbâr,
Birer tayyâreleriz biz!..

Hâşiye: Yani, cennet çiçeklerinin fidanlık ve mezraacığın olan zeminin yüzünde hadsiz mu'cizât-ı kudret teşhir edildiğinden semâvât âlemindeki melâikeler o mu'cizâtı ve o harikaları temâşâ ettikleri gibi; ecrâm-ı semâviyenin gözleri hükmünde olan yıldızlar dahi, güya melâikeler gibi zemin yüzündeki nâzenin masnûâtı gördükçe cennet âlemine bakıyorlar ve o muvakkat harikaları bâki bir surette cennette dahi temâşâ ediyorlar gibi bir zemine, bir cennete bakıyorlar. Yani, o iki âleme nezâretleri var demektir.

Ağsân: Dallar.

Burhan-ı nur-efşân: Aydınlatıcı, parlak delil.

Cemîl-i Zülcelâl: Büyüklük ve güzelliğin yegâne sahibi Hz. Allah.

Çün: Zirâ, madem ki, gibi.

Dest-i hikmet: Hikmet eli. Cenâb-ı Hakk'ın her şeyde birçok fayda ve maslahat gözetken, yerli yerince işleyen hikmeti.

Ecrâm-ı semâviye: Büyük gök cisimleri, gezegenler, yıldızlar.

Gemi-i cebbâr: Cenâb-ı Hakk'ın emrine, kudretine âmâde; kâinat denizinde yüzen bir gemi hükümündeki yıldızlar.

Hâne-i devvâr: Gezici, sürekli dönen ev.

Haşmet-i sultan: Saltanatının yüceliği, büyüklüğü.

Hutbe-i şirin: Tatlı, şirin hutbe.

Kadîr-i Zülcelâl: Büyüklük ve gücün yegâne sahibi Hz. Allah.

Kehkeşân: Samanyolu.

Masnûât: Sanat değeri olan varlıklar (Allah'ın yarattığı her şey).

Mescid-i seyyâr: Hareket edebilen, seyyar, portatif mescit.

Misbah-ı nevvâr: Aydınlatan lâmba.

Mu'cizât-ı kudret: Cenâb-ı Hakk'ın güç ve kuvvetinin mu'cizeleri.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müdakkik: Dikkatli, hassas.

Nâme-i nur: Işıklı, son derece parlak mektup.

Nezâret: Bakmak, koruyup kollamak.

Nâzenin: Nazik, hoş.

Takrir etmek: Belirlemek, yerleştirmek, ifade etmek.

Temâşâ etmek: Bakmak, seyretmek.

Tûba-yı hilkat: Yaratılış ağacı.

Ulvî âşiyâne: Büyük ikametgâh, yuva.

Vahdet: Birlik.

Vücûd-u Sâni': Yaradan'ın varlığı.

Bir Kadîr-i Zülkemâl'in, bir Hakîm-i Zülcelâl'in
 Birer mu'cize-i kudret, birer harika-yı sanat-ı hâlıkâne,
 Birer nâdire-i hikmet, birer dâhiye-i hilkat,
 Birer nur âlemiyiz biz!..

Böyle yüz bin dil ile yüz bin burhan gösteririz,
 İştittiririz insan olan insana!..
 Kör olası dinsiz gözü, görmez oldu yüzümüzü,
 Hem işitmez sözümüzü, hak söyleyen âyetleriz biz!..

Sikkemiz bir, turramız bir,
 Rabbimize musahharız;
 Müsebbihiz, zikrederiz abidâne.
 Kehkeşanın halka-yı kübrâsına mensup birer meczuplarız biz!..

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي¹

Said Nursî

* * *

¹ Bâki olan yalnız Allah'tır.

Abidâne: Kullara yaraşır şekilde.

Burhan: Delil.

Dâhiye-i hilkat: Yaratılış harikası.

Hakîm-i Zülcelâl: Büyüklük ve hikmetin yegâne sahibi Hz. Allah.

Halka-yı kübrâ: En büyük halka.

Harika-yı sanat-ı hâlıkâne: Yaradan'ın sanat harikası.

Kadîr-i Zülkemâl: Güç ve güzelliğin yegâne sahibi Hz. Allah.

Kehkeşân: Samanyolu.

Meczup: Kendinden geçen, cebeli.

Mu'cize-i kudret: Kudret harikası, mu'cizesi.

Musahhar: Emrine âmâde, görevli.

Müsebbih: Tesbih eden, Allah'ı anan.

Nâdire-i hikmet: Nadide, az görülen hikmet eseri.

Sikke: Damga.

Turra: Mühür.

Altıncı Mektup

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ ²
سَلَامُ اللَّهِ وَرَحْمَتُهُ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمَا وَعَلَى إِخْوَانِكُمَا مَا دَامَ الْمَلَوَانِ
وَتَعَاقَبَ الْعُصْرَانِ وَمَا دَارَ الْقَمَرَانِ وَاسْتَقْبَلَ الْفَرْقَدَانِ ³

Gayretli kardeşlerim, hamiyetli arkadaşlarım ve dünya denilen diyâr-ı gurbette medar-ı tesellilerim!

Madem Cenâb-ı Hak sizleri, fikrime ihsan ettiği manalara hissedar etmiştir. Elbette hissiyâtıma da hissedar olmak hakkınızdır. Sizleri ziyade müteessir etmemek için, gurbetimdeki fırkatimin ziyade elîm kısmını tayyedip, bir kısmını sizlere hikâye edeceğim, şöyle ki:

Şu iki-üç aydır pek yalnız kaldım. Bazen on beş-yirmi günde bir defa misafir yanımda bulunur. Sâir vakitlerde yalnızım. Hem yirmi güne yakındır, dağcılar yakınımda yok, dağıldılar...

İşte gece vakti, garîbâne, şu dağlarda sessiz, sedasız, yalnız ağaçların hazinâne hemhemeleri içinde kendimi birbiri içinde beş muhtelif renkli gurbetlerde gördüm:

• **Birincisi:** İhtiyarlık sırıyla, hemen ekseriyet-i mutlaka ile, akran ve ahababım ve akâribimden yalnız ve garip kaldım. Onlar beni bırakıp âlem-i berzaha gittiklerinden neşet eden hazin bir gurbeti hissettim.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44).

³ Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketleri, gece ve gündüz devam ettikçe, sabah ve akşam birbirini takip ettikçe, ay ve güneş döndükçe, Ferkadân denilen iki yıldız doğdukça ikinize ve kardeşlerinize olsun.

Akârib: Yakınlar, akrabalar.

Âlem-i berzah: Kabir hayatı, dünya ile âhîret hayatı arasında ki ara dönem.

Ekseriyet-i mutlaka: Genellik, büyük çoğunluk.

Elîm: Elem veren, üzücü.

Fırkat: Aynılık.

Garîbâne: Garipçe, garip olarak.

Hamiyet: Dinî ve millî değerleri koruma gayreti.

Hazinâne: Hüzünlü bir şekilde.

Hemheme: Rüzgârın esmesi ile ağaç yapraklarından çıkan ses.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi.

Müteessir etmek: Etkilemek, üz-mek.

Neşet etmek: Meydana gelmek.

Tayyetmek: Çıkarmak, kaldırmak.

♦ İşte, şu gurbet içinde ayrı diğer bir daire-i gurbet açıldı; o da geçen bahar gibi alâkadar olduğum ekser mevcudât, beni bırakıp gittiklerinden hâsıl olan firkatli bir gurbeti hissettim.

♦ Ve şu gurbet içinde bir daire-i gurbet daha açıldı ki; vatanımdan ve akâribimden ayrı düşüp, yalnız kaldığımdan tevellüd eden firkatli bir gurbeti hissettim.

♦ Ve şu gurbet içinde gecenin ve dağların garîbâne vaziyeti bana rikkatli bir gurbeti daha hissettirdi.

♦ Ve şu gurbetten dahi, şu fânî misafirhânedan ebedül-âbâd tarafına harekete âmâde olan ruhumu fevkalâde bir gurbette gördüm.

Birden “Fesühânallah!” dedim, bu gurbetlere ve karanlıklara nasıl dayanılır diye düşündüm, kalbim feryad ile dedi:

Yâ Rab! Garîbem, bîkesem, zaîfem, nâtüvânem, alîlem, âcizem, ihtiyarem;

*Bî-ihityârem, el-amân-gûyem, afv-cûyem, medet-hâhem zidergâhet İlahî!*¹

Birden nur-u iman, feyz-i Kur’ân, lütf-u Rahmân imdadıma yetiştir. O beş karanlıklı gurbetleri, beş nurânî ünsiyet dairelerine çevirdiler.

Lisanım, ² *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* söyledi.

Kalbim, *فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ*³ âyetini okudu.

Aklım dahi ızdırabından ve dehşetinden feryâd eden nefsim hitaben dedi:

¹ Allah'ım! Garibim, kimsesizim, zayıfım, güçsüzüm, hastayım, âcizim, yaşlıyım, ihtiyârım elimde değil, aman diliyorum, af istiyorum, yardım diliyorum, senin dergahından Allah'ım!

² “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

³ “Buna rağmen aldırılmaz, yüz çevirirlerse, Ey Resûlüm de ki: “Allah bana yeter. O'ndan başka ilâh yoktur. Ben yalnız O'na dayanırım. Çünkü O, büyük Arş'ın, muazzam hükümrânlığın sahibidir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Ebedül-âbâd: Sonsuza kadar, ilelebet.

Feyz-i Kur’ân: Kur’ân'ın bereketi.

Lütf-u Rahmân: İlahî lütuf.

Nurânî: Parlak, aydın.

Rikkat: İncelik, yumuşaklık.

Tevellüd etmek: Doğmak, ortaya çıkmak.

Ünsiyet: Dostluk, yakınlık.

Bırak bîçâre feryâdı, belâdan kıl tevekkül.
Zira feryâd; belâ-ender, hatâ-ender belâdır bil!

Belâ vereni buldunsa eğer;
Safâ-ender, vefâ-ender, atâ-ender belâdır bil!

Madem öyle, bırak şekvâyı, şükret!
Çün belâbil, demâ keyfinden güler hep gül-mül.

Ger bulmazsan bütün dünya;
Cefâ-ender, fenâ-ender, hebâ-ender belâdır bil!

Cihan dolu belâ başında varken,
Ne bağırırın küçücük bir belâdan, gel tevekkül kıl!

Tevekkül ile belâ yüzünde gül, tâ o da gülsün;
O güldükçe küçülür, eder tebeddül.

Hem üstadlarımdan Mevlânâ Celâleddin'in* nefsine dediği gibi dedim:

أَوْكُفْتُ النَّسْتُ وَتَوَكُّفْتِي بَلَى شُكْرِي بَلَى چِیْشْتِ كَشِیْدَنْ بَلَا
سِرِّ بَلَا چِیْشْتِ كِه، یَغْنِیْ مَمْن حَلَقَه زَنْ دَرْ گِه فَقَرُو فَنَا¹

O vakit nefsim dahi: “Evet, evet... Acz ve tevekkül ile, fakr ve iltica ile nur kapısı açılır, zulmetler dağılır.”² “الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نُورِ الْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ” dedi. Meşhur Hikem-i Atâiyye'nin şu fıkrası:

¹ “O ‘Ben sizin Rabbiniz değil miyim?’ dedi. Ve sen ‘belâ’ (evet Rabbimizsin) dedin. Belâ demenin şükru elinden çok şey gelmeyeceğinin şuuruyla Allah’a olan ihtiyacını bilme.
² İman nurunu ve İslâm Dini’ni bahşeden Allah’a hamdotsun.

Acz: Âcizlik. Sebepler açısından elinden çok şey gelmeyeceğinin şuuruyla Allah’a olan ihtiyacını bilme.

Atâ: Lütuf, ihsan.

Belâbil: Bülbüller.

Bîçâre: Çaresiz.

Çün: Gibi.

Demâ: Her zaman, dâima.

Ender: ...içinde (belâ ender belâ: belâ içinde belâ).

Fakr: Muhtaçlık. Cenâb-ı Hakk’ın her şeyin hakiki sahibi olduğu şuuruyla Allah’a olan ihtiyacını bilme.

Ger: Eğer.

İltica: Sığınma.

Şekvâ: Şikayet.

Tebeddül etmek: Değişmek, başka bir şekil almak.

Tevekkül: Allah’a güvenmek. Sebeplere tevessül ettikten sonra neticeyi Allah’a bırakmak.

مَاذَا وَجَدَ مَنْ فَقَدَهُ وَمَاذَا فَقَدَ مَنْ وَجَدَهُ¹

♦ Yani: “Cenâb-ı Hakk’ı bulan, neyi kaybeder? Ve O’nu kaybeden, neyi kazanır?”

♦ Yani: “O’nu bulan her şeyi bulur; O’nu bulmayan hiçbir şey bulmaz, bulsa da başına belâ bulur.” Ne derece âlî bir hakikat olduğunu gördüm ve² طُوبَى لِلْعُرَبَاءِ³ hadisinin sırrını anladım, şükrettim.

İşte kardeşlerim! Karanlıkları bu gurbetler, çendan nur-u imanla nurlandılar, fakat yine bende bir derece hükümlerini icra ettiler ve şöyle bir düşünceyi verdiler: “Madem ben garîbim ve gurbetteyim ve gurbete gideceğim. Acaba şu misafirhânedeki vazifem bitmiş midir? Tâ ki sizleri ve Sözler’i tevkil etsem ve bütün bütün alâkamı kessem...” fikri hatırıma geldi. Onun için sizden sormuştum ki; “Acaba yazılan Sözler kâfi midir, noksanı var mı? Yani, vazifem bitmiş midir? Tâ ki rahat-ı kalble kendimi nurlu, zevkli, hakikî bir gurbete atıp, dünyayı unutup, Mevlânâ Celâleddin’in dediği gibi

دَانِي سَمَاعٍ جِهَ بُودِ بِي خُودِ شَدَن زِهَسْتِي

أَنْدَرُ فَنَائِي مُطْلَقُ ذَوْقِ بَقَا چَسِيدَن³

deyip, ulvî bir gurbeti arayabilir miyim?” diye sizi o suâller ile tasdî etmiştim.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي⁴

Said Nursî

¹ Bkz.: İbn-i Atâullah İskenderî, *Hikem-i Atâiyye*, (Şerh: Abdülmecid Şümûbî) s. 208.

² “Gariplere müjdeler olsun.” (Bkz.: Müslim, *İman* 232; Tirmizî, *İman* 13; İbn-i Mâce, *Fiten* 15).

³ Semâ’ın ne olduğunu bilir misin? Varlık âleminden geçip, mutlak fenâ (makam) içinde bekâ zevkini tatmaktır.

⁴ Bâki olan yalnız Allah’tır.

On Üçüncü Mektup

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ ²
السَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى ³ ، وَالْمَلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهَوَى ⁴

Aziz Kardeşlerim!

Hâl ve istirahatimi ve vesika için adem-i müracaatımı ve hâl-i âlem siyasetine karşı lâkaytlığımı pek çok soruyorsunuz. Şu suâlleriniz çok te-kerrür ettiğinden, hem mânen de benden sorulduğundan; şu üç suâle, Yeni Said değil, belki Eski Said lisanıyla cevap vermeye mecbur oldum.

Birinci Suâliniz

İstirahatin nasıl? Hâlin nedir?

E/cevap: Cenâb-ı Erhamür'râhimîn'e yüz bin şükrediyorum ki; ehl-i dünyanın bana ettiği envâ-ı zulmü, envâ-ı rahmete çevirdi. Şöyle ki:

Siyaseti terk ve dünyadan tecerrüd ederek bir dağın mağarasında âhireti düşünmekte iken, ehl-i dünya zulmen beni oradan çıkarıp nefyettiler. Hâlık-ı Rahîm ve Hakîm o nefyi bana bir rahmete çevirdi. Emniyetsiz ve ihlâsı bozacak esbaba maruz o dağdaki inzivâyı; emniyetli, ihlâslı Barla dağlarındaki halvete çevirdi. Rusya'da esarette iken niyet ettim ve niyaz ettim ki, âhir ömrümde bir mağaraya çekileyim. Erhamür'râhimîn, bana Barla'yı o

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44).

³ "Kurtuluş ve selamet, hidayete uyanlardır." (Tâhâ Sûresi, 20/47).

⁴ Azarlama, kinama da nefsine tâbi olanlardır.

Adem-i müracaat: Müracaat etmemek, başvurmamak.

Cenâb-ı Erhamür'râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi Cenâb-ı Hak.

Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

Envâ-ı rahmet: Türlü türlü rahmet.

Envâ-i zulüm: Türlü türlü zulüm.

Esbap: Sebepler, şartlar.

Hâlık-ı Rahîm ve Hakîm: Her işi yerli yerince, merhamet ve ihsanı pek çok Yüce Yaratıcı.

Halvet: Bir kenara çekilme, tek başına kalma. Tas.: Mâsivâdan (Hakk'tan gayri her şey) uzaklaşarak kalb ve ruhun kendine özgü dinamikleri ile Allah'a yönelme.

Nefy / nefyetmek: Sürgün / sürgüne yollamak.

Hâl-i âlem siyaseti: Dünyanın bugünkü siyasi durumu.

İnziva: Bir köşeye çekilme.

Lâkayt: Kayıtsız, ilgisiz.

Tecerrüd: Sıyrılma, uzaklaşma.

Tekerrür etmek: Tekrarlanmak.

Vesika: Gerekli belge.

mağara yaptı, mağara faydasını verdi. Fakat sıkıntılı mağara zahmetini, zayıf vücuduma yüklemeli.

Yalnız, Barla'da iki-üç adamda bir vehhamlık vardı. O vehhamlık sebebiyle bana eziyet verildi. Hatta o dostlarım, güya istirahatimi düşünüyorlar. Hâlbuki o vehhamlık sebebiyle hem kalbime, hem Kur'ân'ın hizmetine zarar verdiler.

Hem ehl-i dünya bütün menfilere vesika verdiği ve cânileri hapisten çıkarıp affettikleri hâlde, bana –zulüm olarak– vermediler. *Benim Rabb-i Rahîm'im, beni Kur'ân'ın hizmetinde ziyade istihdam etmek ve Sözlere nâmıyla envâr-ı Kur'âniye'yi bana fazla yazdırmak için, dağdağasız bir surette beni şu gurbette bırakıp, bir büyük merhamete çevirdi.*

Hem ehl-i dünya, dünyalarına karışabilecek bütün nüfuzlu ve kuvvetli rüesâları ve şeyhleri, kasabalarda ve şehirlerde bırakıp akrabalarıyla beraber herkesle görüşmeye izin verdikleri hâlde, beni zulmen tecrit etti, bir köye gönderdi. Hiç akraba ve hemşehrilerimi –bir-iki tanesi müstesna olmak üzere– yanıma gelmeye izin vermedi. *Benim Hâlık-ı Rahîm'im o tecridi, benim hakkımda bir azîm rahmete çevirdi. Zihnimi sâfi bırakıp, gill u gıştan âzâde olarak Kur'ân-ı Hakîm'in feyzini olduğu gibi almaya vesile etti.*

Hem ehl-i dünya bidayette, iki sene zarfında iki âdi mektup yazdığımı çok gördü. Hatta şimdi bile, on veya yirmi günde veya bir ayda bir-iki misafirin sırf âhiret için yanıma gelmesini hoş görmediler, bana zulmettiler. *Benim Rabb-i Rahîm'im ve Hâlık-ı Hakîm'im o zulmü bana merhamete çevirdi ki, doksan sene mânevî bir ömrü kazandıracak şu şuhûr-u selâsede, beni bir halvet-i mergûbeye ve bir uzlet-i makbûleye koymaya çevirdi. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ*

¹ عَلَى كُلِّ حَالٍ¹, işte hâl ve istirahatim böyle...

¹ “Bize uygun gördüğü her hâlimizden ötürü hamdolsun Rabbimize.” Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 128; Ebû Davud, *Edeb* 97, 98; İbn-i Mâce, *Edeb* 55, *Dua* 2; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 2/117.

Âdi: Basit, sıradan.

Âzâde: Hür, serbest.

Azîm: Büyük.

Bidayet: Başlangıç.

Dağdağa: Gürültü, patırtı.

Envâr-ı Kur'âniye: Kur'ân'a ait nurlar.

Gill u gış: Garez, içte saklanan öfke, kin.

Halvet-i mergûbe: Aranan, arzu

edilen yalnızlık.

İstihdam etmek: Çalıştırmak, hizmet ettirmek.

Menfi: Sürülmüş, sürgünde yaşayan.

Nüfuz: Tesir, etki.

Rabb-i Rahîm: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhameti ile kullarını terbiye eden Yüce Allah.

Rüesâ: Reisler, önde olanlar.

Şeyh: Hoca, âlim, tarikat önderi.

Şuhûr-u selâse: Üç aylar (Receb, Şaban ve Ramazan Ayları).

Tecrid etmek: Ayırmak, yalnız bırakmak.

Üzlet-i makbûle: Makbul, beğenilen yalnızlık.

Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.

İkinci Suâliniz

Neden vesika almak için müracaat etmiyorsun?

Elcevap: Şu meselede ben kaderin mahkûmuyum, ehl-i dünyanın mahkûmu değilim. Kadere müracaat ediyorum. Ne vakit izin verirse, rızkımlı buradan ne vakit keserse, o vakit giderim. Şu mananın hakikati şudur ki:

Başta gelen her işte iki sebep var; biri zâhirî, diğeri hakikî. Ehl-i dünya zâhirî bir sebep oldu, beni buraya getirdi. Kader-i ilâhî ise, sebep-i hakikîdir; beni bu inzivâyâ mahkûm etti. Sebebi zâhirî zulmetti; sebep-i hakikî ise adalet etti. Zâhirîsi şöyle düşündü: “Şu adam, ziyadesiyle ilme ve dine hizmet eder, belki dünyamıza karışır.” ihtimaliyle beni nefyedip üç cihetle katmerli bir zulüm etti. Kader-i ilâhî ise benim için gördü ki, hakkıyla ve ihlâsla ilme ve dine hizmet edemiyorum.. beni bu nefye mahkûm etti. Onların bu katmerli zulmünü muzaaf bir rahmete çevirdi.

Mademki nefyimde kader hâkimdir ve o kader âdildir; ona müracaat ederim. Zâhirî sebep ise, zâten bahane nev'inden bir şeyleri var. Demek onlara müracaat manasızdır. Eğer onların elinde bir hak veya kuvvetli bir esbap bulunsaydı, o vakit onlara karşı da müracaat olunurdu.

Başlarını yesin! Dünyalarını tamamen bıraktığım ve –ayaklarına do-laşsın– siyasetlerini büsbütün terk ettiğim hâlde; düşündükleri bahaneler, evhamlar, elbette asılsız olduğundan, onlara müracaatla o evhamlara bir hakikat vermek istemiyorum. Eğer, uçları ecnebî elinde olan dünya siyasetine karışmak için bir iştihâm olsaydı; değil sekiz sene, belki sekiz saat kalma-yacak tereşşuh edecekti, kendini gösterecekti. Hâlbuki sekiz senedir birtek ga-zete okumak arzum olmadı ve okumadım. Dört senedir burada taht-ı nezaret-te bulunuyorum; hiçbir tereşşuh görünmedi. Demek Kur'ân-ı Hakîm'in hiz-metinin bütün siyasetlerin fevkinde bir ulviyeti var ki, çoğu yalancılıktan ibaret olan dünya siyasetine tenezzüle meydan vermiyor.

Adem-i müracaatımın ikinci sebebi şudur ki: Haksızlığı hak zanne-den adamlara karşı hak dâvâ etmek, hakka bir nevi haksızlıktır. Bu nevi haksızlığı irtikâb etmek istemem.

Ecnebî: Yabancı.

Evham: Zanlar, aslı esas olma-yan kuruntular, vehimler.

İrtikâb etmek: Suç işlemek, kötü

bir şey yapmak.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Taht-ı nezaret: Gözetim altı.

Tereşşuh / tereşşuh etmek:

Sızıntı / sızmak.

Zâhirî: Görünen, görünürdeki.

Üçüncü Suâliniz

Dünyanın siyasetine karşı ne için bu kadar lâkaytsın? Bu kadar safahât-ı âleme karşı tavrını hiç bozmuyorsun? Bu safahâtı hoş mu görüyorsun? Veyahut korkuyor musun ki, sükût ediyorsun?

Elcevap: Kur'an-ı Hakîm'in hizmeti, beni şiddetli bir surette siyaset âleminden men etti. Hatta düşünmesini de bana unutturdu. Yoksa bütün sergüzeşt-i hayatım şahittir ki, hak gördüğüm meslekte gitmeye karşı korku, elimi tutup men edememiş ve edemiyor.

Hem neden korkum olacak? Dünya ile, ecelimden başka bir alâkam yok.. çoluk çocuğumu düşüneneğim yok.. malımı düşüneneğim yok.. hânedanımın şerefini düşüneneğim yok... Riyâkâr bir şöhet-i kâzibeden ibaret olan şân ve şeref-i dünyeviye'nin muhafazasına değil, kırılmasına yardım edene rahmet!.. Kaldı ecelim... O, Hâlık-ı Zülcelâl'in elindedir. Kimin haddi var ki, vakti gelmeden ona ilişsin. Zâten izzetle mevîti, zilletle hayata tercih edenlerdeniz. Eski Said gibi birisi şöyle demiş:

وَنَحْنُ أَنَاسٌ لَا تَوَسُّطَ بَيْنَنَا
لَنَا الصَّدْرُ دُونَ الْعَالَمِينَ أَوْ الْقَبْرِ¹

Belki hizmet-i Kur'an, beni hayat-ı içtimaiye-i siyasiye-i beşeriye'yi düşünmekten men ediyor, şöyle ki:

Hayat-ı beşeriye bir yolculuktur. Şu zamanda, Kur'an'ın nuruyla gördüm ki, o yol bir bataklığa girdi. Mülevves ve ufûnetli bir çamur içinde kâfile-i beşer düşe kalka gidiyor.

- Bir kısmı, selâmetli bir yolda gider.
- Bir kısmı, mümkün olduğu kadar çamurdan, bataklıktan kurtulmak için bazı vâsıtaları bulmuş.

¹ "Biz kendilerine arada, ortada bir yer olmayan kişileriz. Bizim için ya âlemin üstünde yer almak, ya da kabre girmek vardır." (Bkz.: Ebû Firâs el-Hamedânî, *Divan*, s. 165; İbn-i Kays, *Kura'd-dayf* 1/71).

Hâlık-ı Zülcelâl: Ulu, Yüce Yaratıcı.

Hânedan: Büyük aile, köklü soy.

Hayat-ı beşeriye: İnsan hayatı.

Hayat-ı içtimaiye-i siyasiye-i beşeriye: Siyasi ve sosyal hayat.

İzzet: Aziz olma, yücelik, şeref, onur.

Mevt: Ölüm.

Mülevves: Kirli, pis.

Safahât-ı âlem: Dünyada meydana gelen gelişmeler.

Sergüzeşt-i hayat: Hayatta kişinin başından geçen hâller, olaylar.

Sükût etmek: Susmak.

Şeref-i dünyeviye: Dünyaya ait şeref.

Şöhret-i kâzibe: Yalancı, aldatıcı şöhet.

Ufûnetli: Kokuşmuş.

Zillet: Aşağılık.

• Bir kısm-ı ekseri, o ufûnetli, pis, çamurlu bataklık içinde karanlıkta gidiyor. Yüzde yirmisi sarhoşluk sebebiyle, o pis çamuru misk ü amber zannederek yüzüne gözüne bulaştırıyor.. düşerek kalkarak gider, tâ boğulur. Yüzde sekseni ise, bataklığı anlar, ufûnetli, pis olduğunu hisseder.. fakat mütehayyirdirler, selâmetli yolu göremiyorlar.

İşte bunlara karşı iki çâre var:

Birisi: Topuz ile o sarhoş yirmisini ayıltmaktır.

İkincisi: Bir nur göstermekle mütehayyirlere selâmet yolunu irâe etmektir.

Ben bakıyorum ki; yirmiye karşı seksen adam, elinde topuz tutuyor. Hâlbuki o bîçâre ve mütehayyir olan seksene karşı hakkıyla nur gösterilmiyor. Gösterilse de bir elinde hem sopa, hem nur olduğu için emniyetsiz oluyor. Mütehayyir adam “Acaba nurla beni celbedip, topuzla dövmek mi istiyor?” diye telâş eder. Hem de bazen ârızalarla topuz kırıldığı vakit, nur dahi uçar veya söner.

♦ İşte, o bataklık ise gafletkârâne ve dalâlet-pîşe olan sefihâne hayat-ı içtimaiye-i beşeriye'dir.

♦ O sarhoşlar, dalâletle telezüz eden mütemerritlerdir.

♦ O mütehayyir olanlar; dalâletten nefret edenlerdir, fakat çıkamıyorlar.. kurtulmak istiyorlar, yol bulamıyorlar.. mütehayyir insanlardır.

♦ O topuzlar ise siyaset cereyanlarıdır.

♦ O nurlar ise hakâik-i Kur'âniye'dir. Nura karşı kavgâ edilmez, ona karşı adâvet edilmez. Sırf şeytan-ı racîmden başka ondan nefret eden olmaz.

İşte, ben de nur-u Kur'ân'ı elde tutmak için ¹أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسَّيِّئَةِ deyip siyaset topuzunu atarak, iki elimle nura sarıldım. Gördüm ki:

¹ Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

Adâvet: Düşmanlık.

Celbetmek: Kendine çekmek.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik.

Dalâlet-pîşe: Sapıklıkla iç içe.

Gafletkârâne: Gafilce, bilgisizce.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'ân-ı

Kerim'e ait hakikatler.

Hayat-ı içtimaiye-i beşeriye:

Toplum hayatı.

İrâe etmek: Göstermek.

Kısm-ı ekser: Çoğunluk, en büyük kesim.

Misk ü amber: Güzel, hoş koku.

Mütehayyir: Şaşkın.

Mütemerrid: İsrarıcı, inatçı.

Sefihâne: Beyinsizce, aptalca.

Şeytan-ı racîm: Taşa tutulmuş, lanetlenmiş şeytan.

Telezüz etmek: Hoşlanmak, zevk almak.

Siyaset cereyanlarında hem muvâfıkta, hem muhalifte o nurların âşıkları var. Bütün siyaset cereyanlarının ve tarafgirliklerin çok fevkinde ve onların garazkârâne telâkkiyâtlarından müberrâ ve sâfi olan bir makamda verilen ders-i Kur'ân ve gösterilen envâr-ı Kur'âniye'den hiçbir taraf ve hiçbir kısım çekinmemek ve itham etmemek gerektir. Meğer dinsizliği ve zındıkayı siyaset zannedip ona tarafgirlik eden insan suretinde şeytanlar ola veya beşer kıyafetinde hayvanlar ola...

Elhamdülillâh! Siyasetten tecerrüd sebebiyle, Kur'ân'ın elmas gibi hakikatlerini propaganda-yı siyaset ithamı altında cam parçalarının kıymetine indirmedim. Belki gittikçe o elmaslar kıymetlerini her tâifenin nararında parlak bir tarzda ziyadeleştiriyor.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَيْنَا اللَّهُ
لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ¹

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي²

Said Nursî

* * *

¹ "Hamdolsun bizi bu cennete eriştiren Allah'a! Eğer Allah bizi muvaffak kılmısaydı, biz kendiliğimizden yol bulamazdık. Rabbimizin elçilerinin gerçeği bildirdikleri bir kere daha kesinlikle anlaşılmıştır." derler." (A'râf Sûresi, 7/43).

² Bâki olan yalnız Allah'tır.

Envâr-ı Kur'âniye: Kur'ân'a ait nurlar.

Fevk: Üst.

Garazkârâne: Kötü niyet besler bir tarzda.

Muvâfık: Uygun, yerinde bulan, benimseyen.

Müberrâ: Uzak, berî.

Propaganda-yı siyaset: Siyasi propaganda, faaliyet.

Tâife: Zümre, grup.

Tarafgirlik: Taraf tutma, taraftarlık.

Tecerrüd: Sıynılma, uzaklaşma.

Telâkkiyât: Şahsî anlayış ve görüşler.

Zındıka: Dinsizlik, inançsızlık.

Ziyadeleştirmek: Arttırmak.

Yirmi İkinci Lem'a

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

Isparta'nın âdil valisine ve adliyesine ve zâbitasına, en mahrem ve en has ve hâlis kardeşlerime mahsus olarak, yirmi iki sene evvel Isparta'nın Barla nâhiyesinde iken yazdığım gayet mahrem bu risaleciğimi, Isparta milletiyle ve hükûmetiyle alâkadarlığını gösterdiği için takdim ediyorum. Eğer münasip görülse, ya yeni veya eski harfle daktilo ile birkaç nüsha yazılsın ki, yirmi beş otuz senedir esrârımı arayanlar ve tarassud edenler de anlasınlar ki; gizli hiçbir sırrımız yok. Ve en gizli bir sırrımız, işte bu risaledir, bilsinler!

Said Nursî

İşârât-ı Selâse

On Yedinci Lem'anın On Yedinci Notası'nın Üçüncü Meselesi iken suâllerinin şiddet ve şümûlüne ve cevaplarının kuvvet ve parlaklığına binâen, Otuz Birinci Mektup'un Yirmi İkinci Lem'ası olarak Lemeât'a karıştı. Lem'alar bu Lem'aya yer vermelidirler. Mahremdir; en has ve hâlis ve sâdik kardeşlerimize mahsustur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا²

Bu Mesele “Üç İşaret”tir.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² “Allah'a dayanıp güvenene Allah kâfidir. Allah buyruğunu elbette yerine getirir. Gerçekten Allah her şey için bir ölçü, her iş için bir vâde belirlemiştir.” (Talâk Sûresi, 65/3).

İşârât-ı Selâse: Üç İşaret.

Lemeât: Lem'alar adlı kitap.

Mahrem risale: Belirli kişilere yazılmış, özel risale.

Mahrem: Aralarında yakınlık olan kimse, çok yakın arkadaş, sırdaş.

Şümûl: Kapsamlılık, genişlik.

Tarassud etmek: Gözetlemek.

Birinci İşaret

Şahsıma ve Risale-i Nur'a ait mühim bir suâl.

Çoklar tarafından deniliyor ki: Sen, ehl-i dünyanın dünyasına karışmadığın hâlde, nedendir ki her fırsatta onlar senin âhiretine karışıyorlar; hâlbuki hiçbir hükûmetin kanunu, târikü'd-dünya ve münzevîlere karışmıyor?

E/cevap: Yeni Said'in bu suâle karşı cevabı sükûttur. Yeni Said: "Benim cevabımı kader-i ilâhî versin." der. Bununla beraber, mecburiyetle, emaneten istiâre ettiği Eski Said'in kafası diyor ki:

Bu suâle cevap verecek, Isparta vilayetinin hükûmetidir ve şu vilayetin milletidir. Çünkü bu hükûmet ve şu millet, benden çok ziyâde bu suâlin altındaki mana ile âlakadardırlar. Madem binler efradı bulunan bir hükûmet ve yüz binler efradı bulunan bir millet, benim bedelime düşünmeye ve müdâfaa etmeye mecburdur; ben neden lüzumsuz olarak müddeîlerle konuşup müdâfaa edeyim?

Çünkü dokuz senedir ben bu vilayetteyim; gittikçe daha ziyâde dünyalarına arkamı çeviriyorum. Hiçbir hâlim de mestur kalmamış. En gizli, en mahrem risalelerim dahi hükûmetin ve bazı meb'usların ellerine geçmiş. Eğer ehl-i dünyayı telâşa ve endişeye düşürecek dünyevî bir karışmak hâlim ve karıştırmak teşebbüsüm ve fikrim olsaydı, bu vilayet ve kazalardaki hükûmet, dokuz sene dikkat ve tecessüs ettikleri hâlde ve ben de çekinmeyerek yanıma gelenlere esrârımı beyan ettiğim hâlde, hükûmet bana karşı sükût edip ilişmediler. Eğer milletin ve vatanın saadetine ve istikbaline zarar verecek bir kabahatim varsa, dokuz seneden beri valisinden tut, köy karakol kumandanına kadar kendilerini mes'ul eder. Onlar kendilerini mes'uliyetten kurtarmak için, hakkımda habbeyi kubbe yapanlara karşı, kubbeyi habbe yapıp beni müdâfaa etmeye mecburdurlar. Öyle ise bu suâlin cevabını onlara havale ediyorum.

Amma şu vilayetin milleti, umumiyetle benden ziyâde beni müdâfaa etmek mecburiyetleri şundandır ki; bu dokuz senedir hem kardeş, hem dost,

Ehl-i dünya: Sadece geçici dünya zevklerine bağlanıp ahireti unutan kimseler.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

İstiâre etmek: Geçici bir süre

kullanmak için ödünç almak.

Meb'us: Milletvekili.

Mestur: Örtülü, gizli.

Müddei: İddia eden, savcı.

Münzevî: İnsanlardan uzaklaşıp tek başına yaşayan kimse.

Sükût: Susma.

Târikü'd-dünya: Geçici dünya zevklerini terk eden, kalbinde dünya sevgisine yer veremeyen kimse.

Tecessüs: Gizlice takip etme, gözlemleme.

hem mübârek olan bu milletin hayat-ı ebediyesine ve kuvvet-i imaniyesine ve saadet-i hayatiyesine bilfiil ve maddeten tesirini gösteren yüzer risalelerle çalıştığımızı.. ve hiçbir dağdağa ve zarar, hiç kimseye o risaleler yüzünden gelmediği.. ve hiçbir garazkârâne tereşşuhât-ı siyasiye ve dünyeviye görülmediği.. ve –lillâhilhamd– şu Isparta vilayeti, eski zamanın Şam-ı Şerifi'nin mübârekiyeti ve Âlem-i İslâm'ın medrese-i umumîsi olan Mısır'ın Câmiü'l-Ezher'i mübârekiyeti nev'inden, kuvvet-i imaniye ve salâbet-i diniye cihetinde bir mübârekiyet makamını Risale-i Nur vâsıtasıyla kazanarak; bu vilayette, imanın kuvveti lâkaydlığa ve ibadetin iştiağı sefâhete hâkim olmasını ve umum vilayetlerin fevkinde bir meziyet-i dindarâneyi Risale-i Nur bu vilayette kazandırdığından, elbette bu vilayetteki umum insanlar, hatta faraza dinsizi de olsa, beni ve Risale-i Nur'u müdâfaaya mecburdur.

Onların çok ehemmiyetli müdâfaa hakları içinde, benim gibi vazifesini bitirmiş ve –lillâhilhamd– binlerle şâkirtler benim gibi bir âcizin yerinde çalışmış ve çalıştığı hengâmda, ehemmiyetsiz cüz'i hakkım, beni müdâfaaya sevk etmiyor. Bu kadar binlerle dâvâ vekilleri bulunan bir adam, kendi dâvâsını kendi müdâfaa etmez.

İkinci İşaret

Tenkitkârâne bir suâle cevaptır.

Ehl-i dünya tarafından deniliyor ki: Sen neden bizden küstün? Bir defa olsun hiç müracaat etmeyip sükût ettin? Bizden şiddetli şekvâ edip “Bana zulmediyorsunuz!” diyorsun. Hâlbuki bizim bir prensibimiz var, bu asrın muktezâsı olarak hususî düsturlarımız var. Bunların tatbikini sen kendine kabul etmiyorsun. Kanunu tatbik eden zâlim olmaz, kabul etmeyen isyan eder.

Bilfiil: Bizzat, fiilen, pratikte.

Câmiü'l-Ezher: Ezher Üniversitesi.

Dağdağa: Gürültü, patırtı.

Dâvâ vekili: Avukat.

Fevk: Üst, üzeri.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.

Hayat-ı ebediye: Sonsuz, devamlı olan ahiret hayatı.

Hengâm: Vakit, sıra.

Kuvvet-i imaniye: İman gücü.

Sarsılmaz, güçlü iman.

Lillâhilhamd: “Allah'a hamd olsun ki...”

Medrese-i umumî: Genel, herkese açık okul.

Meziyet-i dindarâne: Dindarlık meziyeti.

Muktezâ: Gerek.

Mübârekiyet: Mübarek olma, kutluluk, azizlik.

Saadet-i hayatiye: Mutlu, huzurlu bir şekilde yaşama.

Salâbet-i diniye: Dini mukaddesatı korumada gösterilen kararlılık, sağlam duruş.

Sefâhet: Haram helâl demeden zevk peşinde olma, beynsizlik.

Şakirt: Öğrenci.

Şekvâ etmek: Şikayet etmek.

Tenkitkârâne: Tenkit eder, eleştirir bir tarzda.

Tereşşuhât-ı siyasiye ve dünyeviye: Siyasî ve dünyevî çıkarlar güdüldüğünü gösteren ipuçları.

Ezcümle, bu asr-ı hürriyette ve bu yeni başladığımız cumhuriyetler devrinde, müsâvât esası üzerine “tahakküm ve tagallübü kaldırmak” düsturu, bizim bir kanun-u esasîmiz hükmüne geçtiği hâlde, sen kâh hocalık, kâh zâhidlik suretinde teveccüh-ü âmmeyi kazanarak, nazar-ı dikkati kendine celbederek, hükûmetin nüfuzu hâricinde bir kuvvet, bir makam-ı içtimâî elde etmeye çalıştığın, zâhir hâlin ve eski zamandaki macera-yı hayatının delâletiyle anlaşıyor. Bu hâl ise, –şimdiki tâbir ile– burjuvaların müstebidâne tahakkümleri içinde hoş görünebilir. Fakat bizim tabaka-yı avâmın intibahıyla ve galebeyle tezâhür eden tam sosyalizm ve bolşevizm düsturları, bizim daha ziyâde işimize yaradığı için; o sosyalizm düsturlarını kabul ettiğimiz hâlde, senin vaziyetin bize ağır geliyor, prensiplerimize muhalif düşüyor. Onun için sana verdiğimiz sıkıntıdan şekvâya ve küsmeye hakkın yoktur?

Elcevap: Hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede bir çıkış açan, eğer kâinattaki kanun-u fıtrata muvâfık hareket etmezse; hayırlı işlerde ve terakkide muvaffak olamaz. Bütün hareketi şer ve tahrip hesabına geçer. Madem kanun-u fıtrata tatbik-i harekete mecburiyet var; elbette fitrat-ı beşeriyeyi değiştirmek ve nev-i beşerin hilkatindeki hikmet-i esâsiyeyi kaldırmakla, “mutlak müsâvât” kanunu tatbik edilebilir. Evet ben, neseben ve hayatça avâm tabakasındanım. Ve meşreben ve fikren “müsâvât-ı hukuk” mesleğini kabul edenlerdenim. Ve şefkaten ve İslâmiyet'ten gelen sırr-ı adalet ile, burjuva denilen tabaka-yı havassın istibdat ve tahakkümlerine karşı eskiden beri muhalefetle çalışanlardanım. Onun için bütün kuvvetimle adalet-i tâmmeye lehinde, zulüm ve tagallübün ve tahakküm ve istibdadın aleyhindeyim.

Adalet-i tâmmeye: Tam, eksiksiz adalet.

Asr-ı hürriyet: Özgürlük çağı.

Bolşevizm: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sovyet baskı rejimi.

Burjuva: Halkın orta sınıfına mensup olan, şehirlî.

Delâlet: İşaret etme, gösterme.

Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca.

Fıtrat-ı beşeriyeye: İnsan tabiatı.

Hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeye: Toplum hayatı.

Hikmet-i esâsiyeye: Esas, temel hikmet, ilâhî gaye.

Hilkat: Yaratılış.

İntibâh: Uyanma, ayılma.

İstibdat: Baskıcı yönetim.

Kanun-u esasî: Anayasa.

Kanun-u fıtrat: Yaratılış kanunu.

Makam-ı içtimâî: Sosyal mevki.

Meşreben: Edinilen yol, tarz olarak.

Mutlak müsâvât: Tam tamına eşitlik.

Müsâvât esası: Eşitlik ilkesi.

Müsâvât-ı hukuk: Herkesin eşit haklara sahip olması.

Müstebidâne: Keyfî, baskıcı bir tarzda.

Nazar-ı dikkati celb etmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Neseben: Soy olarak, soyca.

Nev-i beşer: İnsan türü.

Nüfuz: Tesir, etki.

Sosyalizm: Hürriyetleri, mülki-

yet haklarını sınırlayarak insanlar arasında eşitlik uygulamayı hayal eden sistem.

Tabaka-yı avâm: Genel halk tabakası.

Tabaka-yı havas: Seçkinler sınıfı.

Tagallüb: Zorbalık.

Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

Tatbik-i hareket: Uygun hareket etmek.

Terakki: İlerleme, yükselme.

Teveccüh-i âmmeye: Halkın teveccühü, beğenisi.

Tezahür etmek: Ortaya çıkmak, belirlemek.

Zâhidlik: Dünya ve içindeki fani lezzetleri terk etme.

Fakat nev-i beşerin fıtratı ve sırr-ı hikmeti, müsâvât-ı mutlaka kanununa zıddır. Çünkü Fâtır-ı Hakîm, kemâl-i kudret ve hikmetini göstermek için, az bir şeyden çok mahsulât aldırır ve bir sayfada çok kitapları yazdırır ve bir şey ile çok vazifeleri yaptırdığı gibi, beşer nevi ile de binler nev'in vazifelerini gördürür.

İşte o sırr-ı azîmdendir ki, Cenâb-ı Hak, insan nev'ini binler nev'ileri sünbül verecek ve hayvanâtın sâir binler nev'ileri kadar tabakât gösterecek bir fıtratta yaratmıştır. Sâir hayvanât gibi kuvâlarına, latifelerine, duygularına had konulmamış; serbest bırakıp hadsiz makamatta gezecek istidat verdiğinden, bir nev' iken binler nev' hükmüne geçtiği içindir ki, arzın halifesi ve kâinatın neticesi ve zihayâtın sultanı hükmüne geçmiştir.

İşte nev-i insanın tenevvünün en mühim mâyesi ve zenbereği, müsabaka ile, hakikî imanlı fazilettir. Fazileti kaldırmak, mâhiyet-i beşeriyenin tebdiliyle, aklın söndürülmesiyle, kalbin öldürülmesiyle, ruhun mahvedilmesiyle olabilir. Evet şu hürriyet perdesi altında müthiş bir istibdadı taşıyan şu asrın gaddar yüzüne çarpılmaya lâayık iken ve hâlbuki o tokada müstehak olmanın gayet mühim bir zâtın yanlış olarak yüzüne savrulan kâmilâne şu sözün:

*Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile, imha-yı hürriyet!
Çalış idraki kaldır, muktedirsən âdemiyetten! ¹*

sözünün yerine, bu asrın yüzüne çarpmak için ben de derim:

*Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile, imha-yı hakikat!
Çalış kalbi kaldır, muktedirsən âdemiyetten!*

Veyahut,

*Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile, imha-yı fazilet!
Çalış vicdanı kaldır, muktedirsən âdemiyetten!*

¹ Nâmık Kemal, Hürriyet Kasidesi.

Âdemiyet: İnsanlık.

Bîdâd: Adaletsizlik, zulüm.

Fâtır-ı Hakîm: Her şeyi yerli yerince Yaradan.

İmha-yı fazilet: Erdemi, ahlâkı yok etmek.

İmha-yı hürriyet: Özgürlüğü kaldırmak.

İstidat: Kabiliyet, yetenek.

Kâmilâne: Kâmil, olgun kimsele-

re yakışır bir tarzda.

Kemâl-i kudret: Kusursuz, yüce kudret.

Kuvâ: Duygular, hisler, fizikî güçler.

Latife: Mânevî duygu ve hisler.

Mâhiyet-i beşeriye: İnsanın yapısı.

Makamat: Makamlar, dereceler.

Muktedir: Gücü yeten, kuvvetli.

Müsâvât-ı mutlaka: Tam tamına eşitlik.

Nev': Tür, cins.

Sırr-ı azîm: Derin, ince sır.

Sırr-ı hikmet: Var olma gayesindeki sır.

Tebdil: Değiştirme.

Tenevvü: Türlü türlü olma, çeşitlilik.

Zihayat: Canlı.

Evet imanlı fazilet, medar-ı tahakküm olmadığı gibi, sebep-i istibdad da olamaz. Tahakküm ve tagallüb etmek, faziletsizliktir. Ve bilhassa ehl-i faziletin en mühim meşrebi, acz ve fakr ve tevazu ile hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeye karışmak tarzındadır. Lillâhilhamd, bu meşreb üstünde hayatımız gitmiş ve gidiyor. Ben kendimde fazilet var diye fahir suretinde dâvâ etmiyorum. Fakat nimet-i ilâhiyeyi tahdis suretinde, şükretmek niyetiyle diyorum ki:

Cenâb-ı Hak fazl u keremiyle, ulûm-u imaniye ve Kur'âniye'ye çalışmak ve fehmetmek faziletini ihsan etmiştir. Bu ihsan-ı ilâhiyi, bütün hayatımda –lillâhilhamd– tevfik-i ilâhî ile şu millet-i İslâmiye'nin menfaatine, saadetine sarf ederek; hiçbir vakit vâsita-yı tahakküm ve tagallüb olmadığı gibi; ekser ehl-i gafletçe matlub olan teveccüh-ü nâs ve hüsn-ü kabul-ü halk dahi, mühim bir sırâ binâen benim menfurumdur, onlardan kaçıyorum. Yirmi sene eski hayatımı zâyi ettiği için onları kendime muzır görüyorum. Fakat Risale-i Nur'u beğenmelerine bir emâre biliyorum, onları küstürmüyorum.

İşte ey ehl-i dünya! Dünyanıza hiç karışmadığım.. ve prensiplerinize hiçbir cihet-i temasım bulunmadığı.. ve dokuz sene esaretteki bu hayatımın şehâdetiyle yeniden dünyaya karışmaya hiçbir niyet ve arzum yokken, bana eski bir mütegalib ve daima fırsatı bekleyen ve fikr-i istibdad ve tahakküm taşıyan bir adam gibi yapılan bunca tarassud ve tazyikiniz, hangi kanun iledir? Hangi maslahat iledir? Dünyada hiçbir hükûmet böyle fevka'l-kanun ve hiçbir ferdin tasvibine mazhar olmayan bir muâmeleye müsaade etmediği hâlde, bana karşı yapılan bu kadar bed muâmelelere, yalnız, değil benim küsmem, belki eğer bilse nev-i beşer küser, belki kâinat küsüyor!

Bed: Kötü.

Cihet-i temas: İlişki yönü.

Ehl-i fazilet: Erdemli, ahlâklı kişiler.

Emâre: Alâmet, belirti, işaret.

Fahr: Övünmek.

Fazl: Lütuf, ihsan.

Fehm etmek: Anlamak.

Fevka'l-kanun: Kanunsuz, hukuk dışı.

Hüsn-ü kabul-ü halk: Halkın kabullenmesi, benimsemesi.

Kerem: Cömertlik, bol bol verme.

Lillâhilhamd: "Allah'a hamd olsun ki..."

Matlub: Aranan, arzulanan.

Medar-ı tahakküm: Baskı altına alma, zorbalık sebebi.

Menfur: Nefret edilen, iğrenilen şey.

Muzır: Zararlı.

Mütegalib: Zalim, zorba.

Sebeb-i istibdat: Zülüm, baskı ve keyfi idare gerekçesi.

Tagallüb: Zorbalık.

Tahdis: Anlatma, söyleme.

Tarassud: Gözetleme.

Tasvib: Uygun görme, onaylama.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, baskı.

Teveccüh-ü nâs: İnsanların takdiri, beğenisi.

Tevfik-i ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, muvaffak etmesi.

Ulûm-u imaniye ve Kur'âniye: İman ve Kur'an ilimleri.

Üçüncü İşaret

Mağlatalı divanecesine bir suâl.

Bir kısım ehl-i hüküm diyorlar ki: Madem sen bu memlekette duruyorsun; şu memleketin cumhurî kanunlarına inkıyad etmek lâzım gelirken, sen neden inzivâ perdesi altında kendini o kanunlardan kurtarıyorsun? Ezcümle; şimdiki hükûmetin kanununda, vazife hâricinde bir meziyeti, bir fazileti kendine takıp, onunla bir kısım millete tahakküm edip nüfuzunu icrâ etmek, müsâvât esasına istinad eden cumhuriyetin bir düsturuna münâfidir. Sen neden vazifesiz olduğun hâlde elini öptürüyorsun? Halk beni dinlesin diye hodfûrûşâne bir vaziyet takınıyorsun?

Elcevap: Kanunu tatbik edenler evvelâ kendilerine tatbik ettikten sonra başkasına tatbik edebilirler. Siz kendinize tatbik etmediğiniz bir düsturu başkasına tatbik etmekle, herkesten evvel siz düsturunuzu, kanununuzu kırıyor-sunuz ve karşı geliyorsunuz. Çünkü bu müsâvât-ı mutlaka kanununun bana tatbikini istiyorsunuz. Ben de derim:

Ne vakit bir nefer, bir müşirin makam-ı içtimâisine çıkarsa.. ve milletin o müşire karşı gösterdikleri hürmet ve teveccühe iştirak ederse.. ve onun gibi o teveccüh ve hürmete mazhar olursa; veyahut o müşir, o nefer gibi âdileşirse.. ve o neferin sönük vaziyetini alırsa.. ve o müşirin vazife hâricinde hiçbir ehemmiyeti kalmazsa.. hem eğer, en zeki ve bir ordunun muzafferiyetine sebebiyet veren bir erkân-ı harp reisi, en aptal bir neferle teveccüh-ü âmmeye ve hürmet ve muhabbette müsâvâta girerse o vakit sizin bu müsâvât kanununuz hükmünce bana şöyle diyebilirsiniz: “Kendine hoca deme! Hürmeti kabul etme! Faziletini inkâr et! Hizmetçine hizmet et! Dilencilere arkadaş ol!”

Eğer deseniz: Bu hürmet ve makam ve teveccüh, vazife başında olduğu vakte mahsustur ve vazifedarlara hastır. Sen vazifesiz bir adamsın; vazifedarlar gibi milletin hürmetini kabul edemezsin.

Âdileşmek: Sıradanlaşmak, sıradan bir hâl almak.

Cumhurî kanunları: Bütün vatandaşları ilgilendiren cumhuriyet kanunları.

Ehl-i hüküm: Yetkililer, idareciler.

Erkân-ı harp: Genelkurmay.

Hodfûrûşâne: Kendini övercesine, daima kendini öne sürerek.

Inkıyad etmek: Boyun eğmek, uymak.

İnzivâ: Tek başına, yalnız yaşama.

Mağlata: Şaşırtma, yanıltma maksadı ile söylenen söz.

Makam-ı içtimâî: Sosyal mevki, konum.

Münâfî: Zıt, ters.

Müsâvât: Eşitlik.

Müsâvât-ı mutlaka: Kayıtsız, şartsız eşitlik.

Müşir: Mareşal.

Nüfuz: Tesir, etki.

Teveccüh: Sevgi ve ilgi duyma, yakınlık gösterme.

Teveccüh-ü âmme: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

İlcevap: Eğer insan yalnız bir cesetten ibaret olsa.. ve insan dünyada lâyetmûtâne dâimî kalsa.. ve kabir kapısı kapansa.. ve ölüm öldürölse, o vakit vazife yalnız askerlik ve idare memurlarına mahsus kalırsa; sözünüzde da-hi bir mana olurdu.

Fakat madem insan yalnız cesetten ibaret değil. Cesedi beslemek için; kalb, dil, akıl, dimağ koparılıp o cesede yedirilmez, onlar imha edilmez. Onlar da idare ister.

Ve madem kabir kapısı kapanmıyor ve madem kabrin öbür tarafındaki endişe-i istikbal her ferdin en mühim meselesidir. Elbette milletin itaat ve hür-metine istinad eden vazifeler, yalnız milletin hayat-ı dünyeviyesine ait içtimâî ve siyasî ve askerî vazifelere münhasır değildir.

Evet yolculara seyahat için vesika vermek bir vazife olduğu gibi, ebed tarafına giden yolculara da hem vesika, hem o zulümâtılı yolda nur vermek öyle bir vazifedir ki, hiçbir vazife o vazife kadar ehemmiyetli değildir. Böyle bir vazifenin inkârı, ölümün inkârıyla ve her gün ¹ *dâvâsını, cenazelerinin mührüyle imza edip tasdik eden otuz bin şâhidin şehâdetini tek-zib ve inkâr etmekle olur.*

Madem mânevî hâcât-ı zaruriyeye istinad eden mânevî vazifeler var. Ve o vazifelerin en mühimmi; ebed yolunda seyahat için pasaport varaka-sı.. ve berzah zulümâtında kalbin cep feneri.. ve saadet-i ebediyenin anah-tarı olan imandır ve imanın ders ve takviyesidir. *Elbette o vazifeyi gören ehl-i mârifet, her hâlde küfrân-ı nimet suretinde kendine edilen nimet-i ilâhiyeyi ve fazilet-i imaniyeyi hiçe sayıp, sefihler ve fâsıkların makamına sukut etmeyecektir. Kendini, aşağıların bid'alarıyla, sefâhetleriyle bulaş-tırmayacaktır. İşte beğenmediğiniz ve müsâvâtsızlık zannettiğiniz inzivâ bunun içindir.*

¹ "Ölüm kesin bir gerçektir." (Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemül-kebir* 3/180). Ayrıca bkz.: Bakara Sûresi, 2/28; Âl-i İmrân Sûresi, 3/185; Hac Sûresi, 22/66; Câsiye Sûresi, 45/26; Kaf Sûresi, 50/19; Cuma Sûresi, 62/8; Mülk Sûresi, 67/2.

Berzah: Kabir.

Bid'a: Dinî bir asla dayanmayan, sonradan ortaya çıkan.

Ehl-i mârifet: İlim, ırfan sahibi kimse.

Endişe-i istikbal: Gelecek endişesi.

Fâsık: Günahları ve haramları iş-lemeyi âdet edinen.

Hâcât-ı zaruriye: Kesin, zarurî ih-

tiyaçlar.

İçtimâî: Sosyal, toplumsal.

İstinad etmek: Dayanmak.

Küfrân-ı nimet: Nankörlük.

Lâyetmûtâne: Ölmeyecekmiş gibi.

Münhasır: Sınırlı, özgü.

Saadet-i ebediye: Ebedî, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Sefâhet: Haram helâl demeden

zevk peşinde olma, beyinsizlik.

Sefih: Haram helâl demeden

zevk peşinde olan, beyinsiz.

Sukut etmek: Düşmek, değer kaybetmek.

Tekzip: Yalanlama.

Varaka: Kâğıt, belge.

Vesika: Belge.

Zulümât: Karanlıklar.

İşte bu hakikatle beraber, beni işkence ile tâciz eden sizin gibi enâniyette ve bu kanun-u müsâvâtı kırmakta firavunluk derecesinde ileri giden mütekebbirlere karşı demiyorum. Çünkü mütekebbirlere karşı tevazu, tezellül zannedildiğinden, tevazu etmemek gerektir. Belki ehl-i insaf ve mütevazi ve âdil kısmına derim ki:

Ben –felillâhilhamd– kendi kusurumu, aczimi biliyorum; değil müslümanlar üstünde mütekebbirâne bir makam-ı ihtiram istemek, belki her vakit nihâyetsiz kusurlarımı, hiçliğimi görüp, istiğfar ile teselli bulup, halklardan ihtiram değil, dua istiyorum. Hem zannederim benim bu mesleğimi, benim bütün arkadaşlarım biliyorlar. Yalnız bu kadar var ki, Kur'ân-ı Hakîm'in hizmeti esnasında ve hakâik-i imaniyenin dersi vaktinde, o hakâik hesabına ve Kur'ân şerefine o makamın iktiza ettiği izzet ve vakar-ı ilmiyeyi ders vaktinde muhafaza edip, başımı ehl-i dalâlete eğmemek için, o izzetli vaziyeti muvakkaten takınıyorum. Zannederim, ehl-i dünyanın kanunlarının haddi yoktur ki, bu noktalara karşı çıkabilsin!

Cây-ı Hayret Bir Tarz-ı Muâmele: Malûmdur ki; her yerde ehl-i maârif, mârifet ve ilim noktasında muhakeme eder. Nerede ve kimde mârifet ve ilmi görse, meslek itibârıyla ona karşı bir dostluk ve bir hürmet besler. Hatta düşman bir hükûmetin bir profesörü bu memlekete gelse, ehl-i maârif, onun ilim ve mârifetine hürmeten onu ziyaret ederler ve ona hürmet ederler.

Hâlbuki İngiliz'in en yüksek meclis-i ilmiyesinin, Meşihat-ı İslâmiye'den sorduğu altı suâlin cevabını, altı yüz kelime ile Meşihat-ı İslâmiye'den istedikleri zaman, bura maârifinin hürmetsizliğine uğrayan bir ehl-i mârifet, o altı suâle altı kelime ile mazhar-ı takdir olmuş bir cevap veren.. ve ecnebîlerin en mühim ve hükemâların en esaslı düsturlarına hakikî ilim ve mârifetle muâraza edip galebe çalan.. ve Kur'ân'dan aldığı kuvvet-i mârifet ve ilme

Cây-ı hayret: Hayret verici, şaşırtıcı.

Ecnebî: Yabancı, gayr-i müslim.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan sapanlar, ayrılanlar.

Ehl-i maârif: İlim, irfan sahibi kimseler. İlim adamları.

Enâniyet: Benlik, gurur, egoizm.

Felillâhilhamd: "Allah'a hamd olsun ki..."

Galebe çalmak: Galip gelmek.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hükemâ: Bilgeler, filozoflar.

İstiğfar: Cenâb-ı Hak'tan af dileme.

İstinâden: Dayanarak.

Kanun-u müsâvât: Eşitlik ilkesi.

Kuvvet-i mârifet ve ilim: İlim, irfan gücü.

Makam-ı ihtiram: Saygı gösterilen, saygıdeğer konum.

Mazhar-ı takdir: Takdir edilmiş, beğenilmiş.

Meclis-i ilmiye: İlim Konseyi.

Meşihat-ı İslâmiye: Şeyhülislâmlık.

Muâraza: Karşı koyma, mücadele.

Muvakkaten: Belli bir süre için, geçici olarak.

Mütekebbir: Kibirlenen, büyüklük taslayan.

Mütekebbirâne: Kibirlenerek, çalım satar bir tarzda.

Tezellül: Kendini alçaltma, küçük duruma düşürme.

Vakar-ı ilmiye: İlimin insana kazandırdığı ağırbaşlılık, saygınlık.

istinaden Avrupa feylesoflarına meydan okuyan.. ve Hürriyet'ten altı ay evvel İstanbul'da hem ulemâyı ve hem de mekteplileri münâzaraya davet edip kendisi hiç suâl sormadan suâllerine noksansız olarak doğru cevap veren.. (Hâşiye) ve bütün hayatını bu milletin saadetine hasreden.. ve yüzer risale, o milletin Türkçe olan lisânıyla neşredip o milleti tenvir eden.. hem vatandaş, hem din-daş, hem dost, hem kardeş bir ehl-i mârifete karşı; en ziyâde sıkıntı veren.. ve hakkında adâvet besleyen.. ve belki hürmetsizlik eden, bir kısım maârif daire-sine mensup olanlarla az bir kısım resmî hocalardır.

İşte, gel bu hâle ne diyeceksin? Medeniyet midir? Maârifperverlik midir? Vatanperverlik midir? Milliyetperverlik midir? Cumhuriyetperverlik midir? Hâşâ! Hâşâ! Hiç hiçbir şey değil. Belki bir kader-i ilâhîdir ki, o kader-i ilâhî, o ehl-i mârifet adamın dostluk ümit ettiği yerden adâvet gösterdi ki, hürmet yüzünden ilmi riyâya girmesin ve ihlâsı kazansın.

Hâtîme

Kendimce câ-yı hayret ve medar-ı şükran bir taarruz:

Bu fevkalâde enâniyetli ehl-i dünyanın enâniyet işinde o kadar hassasiyet var ki, eğer şuuren olsa idi, kerâmet derecesinde veyahut büyük bir deha derecesinde bir muâmele olurdu. O muâmele de şudur:

Kendi nefsim ve aklım bende hissetmedikleri bir parça riyâkârâne enâniyet vaziyetini, onlar enâniyetlerinin hassasiyet mizanıyla hissediyorlar gibi, şiddetli bir surette, ben hissetmediğim enâniyetimin karşısına çıkıyorlar. Bu sekiz-dokuz senede, sekiz-dokuz defa tecrübem var ki, onların zâlimâne bana karşı muâmelelerinin vukûundan sonra, kader-i ilâhîyi düşünüp "Ne için bunları bana musallat etti." diye nefsimin desiselerini arıyordum. Her defada, ya nefsim şuursuz olarak enâniyete fitrî meyletmış veyahut bilerek beni

Hâşiye: Yeni Said diyor ki: Şu makamda Eski Said'in iftiharkârâne söylediği şu sözlerle ben iştirak etmiyorum. Bu risalede sözü ona verdiğim için susturamıyorum. Enâniyetlilere karşı bir parça enâniyetini göstereceğim diye sükût ediyorum.

Adâvet: Düşmanlık.

Desise: Hile, oyun.

Hasretmek: Adamak, bağlamak.

Hâtîme: Son, son söz.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

iftiharkârâne: Gururlu, övünen bir tarzda.

Maârifperverlik: İlim, irfan sevgisi.

Medar-ı şükran: Minnettarlık, teşekkür sebebi.

Münâzara: Tartışma.

Neşretmek: Yayımlamak.

Riyâkârâne: Riyâkârca, gösteriş düşkünü bir tarzda.

Şuuren: Bilinçli, şuurlu olarak.

Tenvir etmek: Aydınlatmak.

Vukû: Olma, meydana gelme.

Zâlimâne: Zalimce.

aldatmış, anlıyorum. O vakit kader-i ilâhî, o zâlimlerin zulmü içerisinde hak-kımda adalet etmiş, derdim.

Ezcümle, bu yazın arkadaşlarım güzel bir ata beni bindirdiler. Bir seyrangâha gittim. Şuursuz olarak nefsimde hodfûrûşâne bir keyif arzusu uyanmakla ehl-i dünya öyle şiddetli o arzusun karşısına çıktılar ki, yalnız o gizli arzuyu değil, belki çok iştihalarımı kestiler.

Hatta ezcümle, bu defa Ramazan'dan sonra, eski zamanda gayet büyük, kudsî bir imamın bize karşı gaybî kerâmetiyle iltifatından sonra kardeşlerimin takvâ ve ihlâsları ve ziyaretçilerin hürmet ve hüsn-ü zanları içinde –ben bilme-yerek– nefsim müftehirâne, güyâ müteşekkîrâne perdesi altında riyâkârâne bir enâniyet vaziyetini almak istedi. Birden bu ehl-i dünyanın hadsiz hassa-siyetle ve hatta riyâkârlığın zerrelerini de hissedebilir bir tarzda, birden bana iliştiler. Ben Cenâb-ı Hakk'a şükrediyorum ki, bunların zulmü bana bir vâsıta-yı ihlâs oldu.

رَبِّ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِيْنِ ۝ وَاَعُوْذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَّحْضُرُوْنِ

اَللّٰهُمَّ يَا حَافِظُ يَا حَفِيْظُ يَا خَيْرَ الْحَافِظِيْنَ اِحْفَظْنِيْ وَاحْفَظْ نَاشِرَ هٰذِهِ الرَّسَائِلِ وَرَفَقَائِيْ
مِنْ شَرِّ النَّفْسِ وَالشَّيْطَانِ وَمِنْ شَرِّ الْجِنَّ وَالْاِنْسَانِ وَمِنْ شَرِّ اَهْلِ الصَّلَاةِ وَاَهْلِ
الطُّغْيَانِ اَمِيْنَ اَمِيْنَ اَمِيْنَ²

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ³

* * *

¹ “Yâ Rabbî! Şeytanların vesveselerinden, onların yanımda bulunmalarından Sana sığınırım!” (Müminûn Sûresi, 23/97-98).

² Ey Hâfız ve Hafız olan ve muhafaza edenlerin en hayırlısı olan Allahım! Beni, bu risalelerin nâşirini ve arkadaşlarımı nefsin ve şeytanın şerrinden, cinlerin ve insanların şerrinden, dalâlete düşmüş ve azgınlık yapanların şerrinden muhafaza et, âmin, âmin, âmin...

³ “Sübhanısın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Gaybî: Gayba, geleceğe ait.

Hodfûrûşâne: Kendini övercesi-ne, daima kendini öne sürerek.

Hüsn-ü zan: Bir kişi veya bir şey hakkında iyi, olumlu düşünme.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Müteşekkîrâne: Şükreder bir tarzda.

Seyrangâh: Gezinti yeri.

Vâsıta-yı ihlâs: “Sadece Allah ır-zasını hedefleyerek hareket etme” hasletini kazanma vâsıtası.

Yirmi Altıncı Lem'anın Altıncı Ricası

Bir zaman elîm bir esaretimde, insanlardan tevahhuş edip Barla Yaylası'nda Çam Dağı'nın tepesinde yalnız kaldım. Yalnızlıkta bir nur arıyordum. Bir gece, o yüksek tepenin başındaki yüksek bir çam ağacının üstündeki üstü açık odacıkta idim. Üç dört gurbeti birbiri içinde ihtiyarlık bana ihtar etti. Altıncı Mektup'ta izah edildiği gibi; o gece ıssız, sessiz, yalnız, ağaçların hışırtılarından ve hemhemelerinden gelen hazin bir sadâ, bir ses, rikkatime, ihtiyarlığıma, gurbetime ziyâde dokundu. İhtiyarlık bana ihtar etti ki; gündüz nasıl şu siyah bir kabre tebeddül etti, dünya siyah kefenini giydi, öyle de; senin ömrünün gündüzü de geceye.. ve dünya gündüzü de berzah gecesine.. ve hayatın yazı dahi ölümün kış gecesine inkılâp edeceğini kalbimin kulağına söyledi. Nefsim bilmeceburiye dedi:

Evet, ben vatanımdan garip olduğum gibi, bu elli sene zarfındaki ömrümde zeval bulan sevdiklerimden ayrı düştüğümünden ve arkalarında onlara ağlayarak kaldığımdan, bu vatan gurbetinden daha ziyâde hazin ve elîm bir gurbettir. Ve bu gece ve dağın garibâne vaziyetindeki hazin gurbetten daha ziyâde hazin ve elîm bir gurbete yakınlaşıyorum ki, bütün dünyadan birden mufârakat zamanı yakınlaştığını ihtiyarlık bana haber veriyor.

Bu gurbet gurbet içinde ve bu hüznün hüznün içindeki vaziyetten bir rica, bir nur aradım.

Birden “iman-ı billâh” imdada yetişti. Öyle bir ünsiyet verdi ki; bulunduğum muzaaf vahşet bin defa tezâuf etse idi, yine o teselli kâfi gelirdi.

Evet, ey ihtiyar ve ihtiyareler! Madem Rahîm bir Hâlıkımız var; bizim için gurbet olamaz. Madem O var, bizim için her şey var. Madem O var,

Bilmeceburiye: Mecburen, zorunlu olarak.

Elîm: Üzüntü verici, acı.

Garibâne: Tuhaf, alışılmayan, gurbet hissi veren.

Gurbet: Gariplik, yabancılık.

Hâlık: Yaratıcı, yaratan.

Hazîn: Hüzünlü, üzüntülü.

Hemheme: Rüzgârın esmesi ile ağaç yapraklarından çıkan ses.

İhtar etmek: Hatırlatmak, dikkati çekmek.

İhtiyare: İhtiyar kadın.

İman-ı billâh: Allah'a iman hakikati.

İnkılâp: Değişme, dönüşme.

Mufârakat: Ayrılık.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Rahîm: Pek merhametli, çok şefkatli.

Rikkat: Acıma, incelik, yufka yüreklilik.

Tebeddül: Değişme, başkalaşma.

Tevahhuş: Ürkme, çekinme.

Tezâuf etmek: Artmak, katlanmak.

Ünsiyet: Âşinalık, dostluk, sıcaklık.

Vahşet: Yalnızlık, ıssızlık, tenhalık.

Zeval: Sona erme, yok olma.

Ziyâde: Fazla.

melâikeleri de var. Öyle ise bu dünya boş değil, hâlî dağlar, boş sahrâlar Cenâb-ı Hakk'ın ibâdiyla doludur.¹ Zîşuur ibâdından başka, O'nun nuruyla, O'nun hesabıyla taşı da ağacı da birer mûnis arkadaş hükmüne geçer; lisan-ı hâl ile bizim ile konuşabilirler ve eğlendirirler.

Evet, bu kâinatın mevcudâtı adedince ve bu büyük kitab-ı âlemin harfleri sayısınca vücûduna şehâdet eden.. ve zîruhlara medar-ı şefkat ve rahmet ve inâyet olabilen cihâzâtı ve mat'ûmâtı ve nimetleri adedince rahmetini gösteren deliller, şâhidler, bize Rahîm, Kerîm, Enîs, Vedûd olan Hâlıkımızın, Sâni'imizin, Hâmimizin dergâhını gösteriyorlar. O dergâhta en makbul bir şefaathî, acz ve zaafîr. Ve acz ve zaafın tam zamanı da, ihtiyarlıktır. Böyle bir dergâha makbul bir şefaathî olan ihtiyarlıktan küsmek değil, sevmek lâzımdır.

* * *

¹ Göremediğimiz her tarafın secde eden meleklerle dolu olduğunu bildiren hadis-i şerif için bkz.: Tirmizî, Zühd 9; İbn-i Mâce, Zühd 19; Bezzâr, Müsned 9/358.

Acz: Âcizlik, güçsüzlük.

Cihâzât: Donanımlar.

Dergâh: Makam.

Enîs: Dost.

Hâlî: Tenha, boş.

Hâmi: Himaye eden, koruyan.

İbâd: Kullar.

İnâyet: Yardım, lütuf.

Kerîm: İhsanı bol, pek cömert.

Kitab-ı âlem: Kâinat kitabı, kitap gibi çok mana ifade eden kâinat.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışların ifade ettiği anlam.

Mat'ûmât: Yemekler, yenecek şeyler.

Medar-ı şefkat: Şefkat sebebi.

Mûnis: Cana yakın, sevimli, dost.

Sâni': Her şeyi sanatlı, estetik ölçülerle yaratan.

Vedûd: Kullarını çok seven ve onlar tarafından da çok sevilen.

Zaaf: Zayıflık, kuvvetsizlik.

Zîruh: Ruh sahibi.

Zîşuur: Akıl sahibi, şuurlu.

Bediüzzaman Said Nursî'nin Birkaç Mektubu ve Nur Risaleleri'nin Te'lifi Zamanlarında Risale-i Nur'u El Yazıları ile Neşredenlerden Bazılarının Fıkralarıdır

Yirmi Sekizinci Mektup'un Üçüncü Meselesi'nin tetimmesi olabilir küçük ve hususî bir mektuptur.

Âhiret Kardeşlerim ve Çalışkan Talebelerim Hüsrev Efendi ve Re'fet Bey!

Sözler nâmındaki envâr-ı Kur'âniye'de üç keramet-i Kur'âniye'yi hissediyorduk. Sizler dahi gayret ve şevkinizle bir dördüncüsünü ilâve ettirdiniz. Bildiğimiz üç ise:

Birincisi: Te'lifinde fevkalâde sühûlet ve sürattir. Hatta beş parça olan On Dokuzuncu Mektup, iki-üç günde ve her günde üç-dört saat zarfında –mecmûu on iki saat eder– kitapsız, dağda, bağda telif edildi. Otuzuncu Söz hastalıklı bir zamanda, beş-altı saatte telif edildi. Yirmi Sekizinci Söz olan Cennet Bahsi bir veya iki saatte, Süleyman'ın* dere bahçesinde telif edildi. Ben ve Tevfik* ile Süleyman bu sürate hayrette kaldık ve hâkezâ.. te'lifinde bu keramet-i Kur'âniye olduğu gibi...

İkincisi: Yazmasında dahi fevkalâde bir sühûlet, bir iştîyak ve usanmamak var. Şu zamanda ruhlara, akıllara usanç veren çok esbap içinde bu Sözler'den biri çıkar.. birden çok yerlerde kemâl-i iştîyakla yazılmaya başlanıyor.. mühim meşgaleler içinde onlar her şeye tercih ediliyor ve hâkezâ...

Üçüncü Keramet-i Kur'âniye: Bunların okunması dahi usanç vermiyor. Husûsan ihtiyaç hissedilse, okundukça zevk alınıyor, usanılmıyor.

İşte, siz dahi dördüncü bir keramet-i Kur'âniye'yi isbat ettiniz. Hüsrev* gibi kendine tembel diyen ve beş senedir Sözler'i işittiği hâlde yazmaya

Envâr-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in nurları.

Kemâl-i iştîyak: Son derece iştîyak, arzu.

Kerâmet-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'e ait, onun vesilesi ile ge-

len ikram, kerâmet.

Mârifetullah: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Mecmu: Bütün, genel.

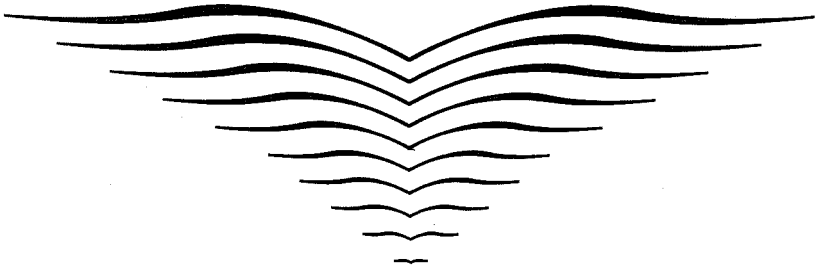
Sühûlet: Kolaylık.

Tenvir etmek: Aydınlatmak.

Tetimme: Tamamlayıcı ek.

cidden tembellik edip başlamayan bir kardeşimiz, bir ayda on dört kitabı güzel ve dikkatli yazması şüphesiz dördüncü bir keramet-i esrar-ı Kur'âniye'dir.

Husûsan Otuz Üçüncü Mektup olan Otuz Üç Pencereleler'in kıymeti tamamen takdir edilmiş ki, gayet dikkatle ve güzel yazılmış. **Evet o risale, mârifetullah ve iman-ı billâh için en kuvvetli ve en parlak bir risaledir.** Yalnız, baştaki pencereler gayet icmâl ve ihtisarla gidilmiştir. Fakat gittikçe inkişaf eder, daha ziyade parlar. Zaten sâir te'lifâta muhalif olarak ek-ser Sözler'in başları mücmel başlar, gittikçe genişlenir, tenevvür eder.

İcmâl: Özlü, kısa anlatım.

İhtisar etmek: Özetlemek, kısaca ifade etmek.

İman-ı billâh: Allah'a iman.

İnkişaf: Belirne, ortaya çıkma.

Kerâmet-i esrar-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in bazı sırlı özelliklerinden kaynaklanan ikram, kerâmet.

Te'lif: Bir araya getirme, bilgileri toplayıp kitap yazma.

Mücmel: Kısa, öz.

Yirmi Sekizinci Mektup'un Yedinci Meselesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ¹

Şu mesele, “Yedi İşaret” tir.

Evvelâ, tahdis-i nimet suretinde birkaç sırr-ı inâyeti izhar eden “Yedi Sebeb” i beyan ederiz.

Birinci Sebeb: Eski Harb-i Umumî'den evvel ve evâilinde, bir vâkıa-yı sâdıkada görüyorum ki Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağı'nın altındayım. Birden o dağ, müthiş infilâk etti. Dağlar gibi parçaları dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki merhum vâlidem yanımdadır. Dedim: “Ana, korkma! Cenâb-ı Hakk'ın emridir, O Rahîm'dir ve Hakîm'dir.” Birden, o hâlette iken baktım ki mühim bir zât bana âmirâne diyor ki: “İ'câz-ı Kur'ân'ı beyan et!” Uyandım, anladım ki; bir büyük infilâk olacak.. o infilâk ve inkılâptan sonra Kur'ân etrafındaki surlar kırılacak.. doğrudan doğruya Kur'ân kendi kendini müdâfaa edecek.. ve Kur'ân'a hücum edilecek.. i'câzı, onun çelik bir zırhı olacak.. ve şu i'câzın bir nev'ini şu zamanda izharına, haddimin fevkinde olarak benim gibi bir adam namzet olacak.. ve namzet olduğumu anladım.

Madem i'câz-ı Kur'ân'ı bir derece beyan, Sözlere oldu. Elbette, o i'câzın hesabına geçen ve onun reşehâtı ve berekâtı nev'inden olan hizmetimizdeki inâyâtı izhar etmek, i'câza yardımdır ve izhar etmek gerektir.

¹ “De ki; Allah'ın lütfuyla, rahmetiyle, evet sadece bununla ferahlanın. Çünkü bu, onların dünya malı olarak topladıkları bütün şeylerden daha hayırlıdır.” (Yunus Sûresi, 10/58).

Âmirâne: Âmir gibi, emreder tarzda.

Berekât: Bereketler, bolluklar.

Evâil: Başlangıçlar, ilk zamanlar.

Fevk: Üst.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Hâlet: Hâl, durum.

Harb-i Umumî: Dünya Savaşı.

İ'câz-ı Kur'ân: İnsanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim üslubu.

İnâyât: İnayetler, iyilikler, lütuflar.

İzhar: Ortaya çıkarma, gösterme.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lütuf ve merhamet eden, onları gözetken Hz. Allah.

Reşehât: Sızıntılar. Bir pınar kay-

nağından çıkan duru, berrak ilk damlalar.

Sırr-ı inâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardımında görülen incelik, sır.

Tahdis-i nimet: Şükür maksadı ile Cenâb-ı Hakk'ın nimetlerini ilan etmek.

Vâkıa-yı sâdika: Sâdık rüya, görüldüğü gibi çıkan rüya.

İkinci Sebep: Madem Kur'ân-ı Hakîm mürşidimizdir, üstadımızdır, imamımızdır, her bir âdâpta rehberimizdir. O, kendi kendini medh ediyor. Biz de onun dersine ittibâen, onun tefsirini medhedeceğiz.

Hem madem yazılan Sözler, onun bir nevi tefsiridir.. ve o risaleler ki hakâik-i Kur'âniye'nin malıdır ve hakikatleridir.. ve madem Kur'ân-ı Hakîm ekser sûrelerde, husûsan ¹آل'arda ²ح'lerde kendi kendini kemâl-i haşmetle gösteriyor, kemâlâtını söylüyor, lâıyk olduğu medhi kendi kendine ediyor. Elbette, *Sözler'de in'ikâs etmiş Kur'ân-ı Hakîm'in lemeât-ı i'câziyesinden ve o hizmetin makbuliyetine alâmet olan inâyât-ı rabbâniyenin izharına mükellefiz.* Çünkü o üstadımız öyle eder ve öyle ders verir.

Üçüncü Sebep: Sözler hakkında, tevazu suretinde demiyorum; belki bir hakikati beyan etmek için derim ki:

Sözler'deki hakâik ve kemâlât benim değil, Kur'ân'ındır ve Kur'ân'dan tereşşuh etmiştir. Hatta Onuncu Söz, yüzer âyât-ı Kur'âniye'den süzül-müş bazı katarâttır. Sâir risaleler dahi umumen öyledir.

Madem ben öyle biliyorum ve madem ben fâniyim, gideceğim. Elbette bâki olacak bir şey ve bir eser, benimle bağlanmamak gerektir ve bağlanmamalı. Ve madem ehl-i dalâlet ve tuğyan, işlerine gelmeyen bir eseri, eser sahibini çürütmekle eseri çürütmek âdetleridir. Elbette, semâ-yı Kur'ân'ın yıldızlarıyla bağlanan risaleler, benim gibi çok itirazâta ve tenkidâta medar olabilen ve sukut edebilen çürük bir direk ile bağlanmamalı.

Hem madem örf-ü nâsta, bir eserdeki mezâyâ, o eserin masdarı ve menbaı zannettikleri müellifinin etvârında aranılıyor.. ve bu örfe göre, o hakâik-i âliyyeyi ve o cevâhir-i gâliyyeyi kendim gibi bir müflise ve onların binde birini

¹ "Elif, Lâm, Râ." (Yunus Sûresi, 10/1; Hûd Sûresi, 11/1; Yusuf Sûresi, 12/1; İbrahim Sûresi, 14/1; Hicr Sûresi, 15/1).

² "Hâ, Mîm." (Mümin Sûresi, 40/1; Fussilet Sûresi, 41/1; Şûrâ Sûresi, 42/1; Zuhuruf Sûresi, 43/1; Duhân Sûresi, 44/1; Câsiye Sûresi, 45/1; Ahkaf Sûresi, 46/1).

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in âyetleri.

Cevâhir-i gâliye: Değerli, pahalı cevherler.

Ehl-i dalâlet ve tuğyan: Doğru yoldan ayrılmış, zulüm ve inkârda ileri gidenler.

Etvâr: Tavrılar, davranışlar.

Hakâik-i âliye: Yüce hakikatler.

In'ikâs: Yansıma, aksetme.

Inâyât-ı rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımları, lütufları.

İttibâen: Uyarak, tâbi olarak.

Katarât: Katreler, damlalar.

Kemâlât: Mükemmellikler.

Kemâl-i haşmet: Mükemmel bir yücelik, ihtişam.

Lemeât-ı i'câziye: Mu'cizeli parıltılar, lem'alar.

Medar: Sebep, vesile.

Mezâyâ: Meziyetler, özellikler.

Müellif: Yazar.

Mükellef: Yükümlü.

Örf-ü nâs: İnsanlar arasında kabul görmüş, yerleşmiş âdet, gelenek.

Sema-yı Kur'ân: Kur'ân-ı Kerim'in semâsı, atmosferi.

Sukut etmek: Düşme, kayma.

Tereşşuh etmek: Sızmak.

kendinde gösteremeyen şahsiyetime mal etmek, hakikate karşı büyük bir haksızlık olduğu için; risaleler kendi malım değil, Kur'an'ın malı olarak, Kur'an'ın reşehât-ı meziyâtına mazhar olduklarını izhar etmeye mecburum. Evet, lezzetli üzüm salkımlarının hâsiyetleri, kuru çubuğunda aranılmaz. İşte ben de öyle bir kuru çubuk hükmündeyim.

Dördüncü Sebep: Bazen tevazu, küfrân-ı nimeti istilzam ediyor; belki küfrân-ı nimet olur. Bazen de tahdis-i nimet, iftihar olur. İkisi de zarardır. Bunun çâre-i yegânesi –ki ne küfrân-ı nimet çıksın, ne de iftihar olsun– meziyet ve kemâlâtları ikrar edip, fakat temellük etmeyerek, Mün'im-i Hakikî'nin eser-i in'âmı olarak göstermektir. Mesela, nasıl ki murassa ve müzeyyen bir elbise-i fâhireyi biri sana giydirse ve onunla çok güzelleşsen, halk sana dese, “Mâşallah, çok güzelsin, çok güzelleştin.” Eğer sen tevazukârâne desen, “Hâşâ, ben neyim? Hiç! Bu nedir, nerede güzellik?” O vakit küfrân-ı nimet olur ve hulleyi sana giydiren mahir sanatkâra karşı hürmetsizlik olur. Eğer müftehirâne desen, “Evet, ben çok güzelim. Benim gibi güzel nerede var? Benim gibi birini gösteriniz.” O vakit, mağrurâne bir fahirdir. İşte fahirden, küfrândan kurtulmak için demeli ki: “Evet, ben güzelleştim. Fakat güzellik libasıdır ve dolayısıyla libası bana giydirenindir, benim değildir.”

İşte, bunun gibi ben de sesim yetişse bütün küre-i arza bağırarak derim ki: Sözler güzeldirler, hakikattirler. Fakat benim değildirler; Kur'an-ı Kerim'in hakâikinden telemmû etmiş şualardır.

وَمَا مَدَحْتُ مُحَمَّدًا بِمَقَالَتِي وَلَكِنْ مَدَحْتُ مَقَالَتِي بِمُحَمَّدٍ ﷺ

düsturuyla derim ki:

¹ “Ben sözlerimle Muhammed'i (aleyhissalâtü vesselâm) övmüş olmadım; aslında sözlerimi Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)la övmüş ve güzelleştirmiş oldum.” Hassân İbn-i Sâbit'in sözü olarak; İbnü'l-Esir, el-Meselû's-sâir 2/357; Kalkaşendî, Subhu'l-aşâ 2/321; İmam Rabbânî, Mektubat 1/58 (44. Mektup).

Elbise-i fâhire: Kıymetli, çok güzel elbise.
Eser-i in'âm: Cenâb-ı Hakk'ın nimet verdiği için belirti, eseri.
Fahir: Övünme, övünç.
Hâsiyet: Özellik.
Hulle / libas: Elbise, giysi.
İkrar etmek: Sözlü ifade ile tasdik etmek.
İstilzam etmek: Gerektirmek, icap ettirmek.

Küfrân-ı nimet: Nankörlük.
Mağrurâne: Gururlu, kibirli bir tarzda.
Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak.
Murassa: Süslü, sımalı.
Müftehirâne: İftiharla, övünerek.
Mün'im-i Hakikî: Nimetin asıl sahibi.
Müzeyyen: Zinetli, süslü.

Reşehât-ı meziyât: Meziyetlerinden, özelliklerinden kaynaklanan damlalar, sızıntılar.
Şuâ: Işın, ışık parçası.
Tahdis-i nimet: Şükür maksadı ile Hakk'ın nimetlerini ilan etmek.
Telemmû etmek: Parlamak, ıslıdamak.
Temellük etmek: Sahiplenmek, kendine mâl etmek.
Tevazukârâne: Alçak gönüllülükle.

وَمَا مَدَحْتُ الْقُرْآنَ بِكَلِمَاتِي وَلَكِنْ مَدَحْتُ كَلِمَاتِي بِالْقُرْآنِ

Yani, “Kur’ân’ın hakâik-i i’câzını ben güzelleştiremedim, güzel gösteremedim. Belki Kur’ân’ın güzel hakikatleri benim tâbirâtlarımı da güzelleştirdi, ulvîleştirdi.”

Madem böyledir; hakâik-i Kur’ân’ın güzelliği nâmına, Sözler nâmındaki aynalarının güzelliklerini ve o aynadarlığa terettüp eden inâyât-ı ilâhiyeyi izhar etmek, makbul bir tahdis-i nimettir.

Beşinci Sebep: Çok zaman evvel, bir ehl-i velâyetten işittim ki: O zât, eski velilerin gaybî işaretlerinden istihraç etmiş ve kanaati gelmiş ki; “Şark tarafından bir nur zuhur edecek, bid’alar zulûmâtını dağıtacak.” Ben, böyle bir nurun zuhuruna çok intizar ettim ve ediyorum. Fakat çiçekler baharda gelir. Öyle kudsi çiçeklere zemin hazır etmek lâzım gelir. Ve anladık ki, bu hizmetimizle o nurânî zâtlara zemin ihzâr ediyoruz.

Madem kendimize ait değil; elbette, Sözler nâmındaki nurlara ait olan inâyât-ı ilâhiyeyi beyan etmekte medar-ı fahir ve gurur olamaz, belki medar-ı hamd ve şükür ve tahdis-i nimet olur.

Altıncı Sebep: Sözler’in te’lifi vâsıtasıyla Kur’ân’a hizmetimize bir mükâfât-ı âcile ve bir vâsıta-yı teşvik olan inâyât-ı rabbâniye, bir muvaffakiyettir. Muvaffakiyet ise izhar edilir. Muvaffakiyetten geçse, olsa olsa bir ikram-ı ilâhî olur. İkrâm-ı ilâhî ise, izharı bir şükür-ü mânevîdir.

Ondan dahi geçse, olsa olsa, hiç ihtiyârımız karışmadan bir keramet-i Kur’âniye olur. Biz mazhar olmuşuz. Bu nevi ihtiyârsız ve habersiz gelen bir kerametın izharı zararsızdır. Eğer âdi kerâmâtın fevkine çıksa, o vakit

Âdi: Normal, sıradan.

Aynadarlık: Ayna tutmak, yansıtmak.

Bid’a: Dinde bir aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şey.

Ehl-i velâyet: Tam bir iman ve takva ile Allah’a kul olanlar, Allah dostları.

Fevk: Üst.

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen.

Hakâik-i i’câz: İnsanları benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur’ân’ın gerçekleri.

İhtiyâr: Tercih, irade.

İhzâr etmek: Hazırlamak, hazır hâle getirmek.

İnâyât-ı ilâhiye / inâyât-ı rabbâniye: Cenâb-ı Hakk’ın yardımları.

İntizar etmek: Beklemek.

İstihraç etmek: Bazı emareleri beliren şeylerden o şeyin bütününe dair bilgi veya neticeyi çıkarmak.

İzhar: Açığa vurma, gösterme.

Kerâmât: Kerâmetler, lütuflar.

Kerâmet-i Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim vesilesi ile gelen ikram, kerâmet.

Medar-ı fahr ve gurur: Övünme ve gururlanma sebebi.

Medar-ı hamd ve şükür: Hamd etme, şükretme sebebi.

Mükâfât-ı âcile: Peşin ücretler, avanslar.

Şark: Doğu.

Te’lif: Bir araya getirme, kitap yazma.

Terettüp etmek: Gerekmek, üzerine düşmek.

Zulûmât: Karanlıklar.

olsa olsa Kur'ân'ın i'câz-ı mânevîsinin şûleleri olur. Madem i'câz izhar edilir; elbette i'câza yardım edenin dahi izharı, i'câz hesabına geçer. Hiç medar-ı fahir ve gurur olamaz; belki medar-ı hamd ve şükrandır.

Yedinci Sebep: *Nev-i insanın yüzde sekseni ehl-i tahkik değildir ki; hakikate nüfuz etsin ve hakikati, hakikat tanıyıp kabul etsin. Belki, surete, hüsn-ü zanna binâen makbul ve mütemet insanlardan işittikleri mesâili takliden kabul ederler. Hatta, kuvvetli bir hakikati zayıf bir adamın elinde zayıf görür.. ve kıymetsiz bir meseleyi kıymetli bir adamın elinde görse, kıymetli telâkki eder.*

İşte ona binâen, benim gibi zayıf ve kıymetsiz bir bîcârenin elindeki hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'nin kıymetini, ekser nâsın nokta-yı nazarında düşürmemek için, bilmecburiye ilân ediyorum ki; ihtiyârımız ve haberimiz olmadan birisi, bizi istihdam ediyor; biz bilmeyerek, bizi mühim işlerde çalıştırıyor. Delilimiz de şudur ki, şuurumuz ve ihtiyârımızdan hariç bir kısım inâyâta ve teshilâta mazhar oluyoruz. Öyleyse, o inâyetleri bağırarak ilân etmeye mecburuz.

İşte, geçmiş yedi esbaba binâen, küllî birkaç inâyet-i rabbâniyeye işaret edeceğiz.

Birinci İşaret: Yirmi Sekizinci Mektup'un Sekizinci Meselesi'nin Birinci Nüktesi'nde beyan edilmiştir ki, “tevfukât”tır. Ezcümle: Mu'cizât-ı Ahmediye Mektubatı'nda, Üçüncü İşareti'nden tâ On Sekizinci İşareti'ne kadar altmış sayfa; habersiz, bilmeyerek, bir müstensihin nüshasında –iki sayfa müstesna olmak üzere mütebâki bütün sayfalarda– kemâl-i muvâzenetle, iki yüzden ziyade Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm) kelimeleri birbirine bakıyorlar. Kim insaf-la iki sayfaya dikkat etse, tesadüf olmadığını tasdik edecek. Hâlbuki tesadüf,

Bilmecburiye: Mecburen.

Binâen: ... dayanarak, bunun üzerine.

Ehl-i tahkik: Gerçeği araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ulaşan kimseler.

Esbap: Sebepler.

Ezcümle: Başlıca, kısaca.

Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye: İman ve Kur'ân hakikatleri.

Hüsn-ü zan: Bir kişi veya bir şey hakkında iyi, olumlu düşünme. İ'câz-ı mânevî: Mânevî mu'cize.

İnâyet-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

İstihdam etmek: Çalıştırmak, hizmet ettirmek.

Kemâl-i muvâzenet: Mükemmel bir düzen, denklilik.

Küllî: Şümûllü, kapsamlı.

Mesâil: Meseleler.

Mu'cizât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait mu'cizeler.

Mütemet: İtimat edilen, güvenilen.

Müstensih: Yazarak çoğaltan, temize çeken kimse.

Mütebâki: Geriye kalan.

Nâs: İnsanlar.

Nev-i insan: İnsanoğlu, insanlar.

Nokta-yı nazar: Bakış açısı.

Nüfuz etmek: İyice kavramak.

Şûle: Işık, parlaklık, alev.

Telâkki etmek: Kabullemek, benimsemek.

Teshilât: Kolaylaştırmalar.

Tevfukât: Tevâfuklar, uygun gelmeler.

olsa olsa bir sayfada kesretli emsal kelimeleri bulunsa yanı yanıya tevâfuk olur, ancak bir-iki sayfada tamamen tevâfuk edebilir. O hâlde böyle umum sayfa-larda *Resûl-i Ekrem* (*aleyhissalâtu vesselâm*) kelimesi; iki olsun, üç olsun, dört olsun veya daha ziyade olsun, kemâl-i mizanla birbirinin yüzüne baksa elbette tesa-dûf olması mümkün değildir. Hem sekiz ayrı ayrı müstensihnin bozmadığı bir tevâfukun, kuvvetli bir işaret-i gaybiye içinde olduğunu gösterir.

Nasıl ki ehl-i belâgatın kitaplarında belâgatın derecâtı bulunduğu hâlde, Kur'ân-ı Hakîm'deki belâgat, derece-i i'câza çıkmış; kimsenin haddi değil ki ona yetişsin. Öyle de mu'cizât-ı Ahmediye'nin bir aynası olan On Dokuzuncu Mektup ve mu'cizât-ı Kur'âniye'nin bir tercümanı olan Yirmi Beşinci Söz ve Kur'ân'ın bir nevi tefsiri olan Risale-i Nur eczalarında tevâfukât, umum ki-tapların fevkinde bir derece-i garâbet gösteriyor. Ve ondan anlaşıyor ki; mu'cizât-ı Kur'âniye ve mu'cizât-ı Ahmediye'nin bir nevi kerametidir ki o aynalarda tecellî ve temessül ediyor.

İkinci İşaret: Hizmet-i Kur'âniye'ye ait inâyât-ı rabbâniyenin ikincisi şu-dur ki: Cenâb-ı Hak benim gibi kalemsiz, yarım ümmî, diyar-ı gurbette kimse-siz, ihtilattan men edilmiş bir tarzda; kuvvetli, ciddî, samimî, gayûr, fedakâr.. ve kelimeleri birer elmas kılıç olan kardeşleri bana muâvin ihسان etti. Zayıf ve âciz omzuma çok ağır gelen vazife-i Kur'âniye'yi, o kuvvetli omuzlara bindirdi, kemâl-i kereminden yükümü hafifletirdi. O mübârek cemaat ise –Hulûsi'nin* tâbiriyle– telsiz telgrafın âhizeleri hükmünde –ve Sabri'nin* tâbiriyle– Nur fabrikasının elektriklerini yetiştiren makineler hükmünde ayrı ayrı meziyet-leri ve kıymetli muhtelif hâsiyetleriyle beraber –yine Sabri'nin tâbiriyle– bir tevâfukât-ı gaybiye nev'inden olarak, şevk ve sa'y u gayret ve ciddiyette bir-birine benzer bir surette, esrar-ı Kur'âniye'yi ve envâr-ı imaniyeyi etrafa neş-retmeleri ve her yere erişirmeleri ve şu zamanda (yani hurufât değişmiş,

Belâgat: Edebiyat. Güzel, düz-gün, kusursuz ve yerinde ifade sanatı.

Derece-i garâbet: Farklılık, di-ğerlerinden ayıran derece.

Derece-i i'câz: Mu'cize derecesi.

Ehl-i belâgat: Edebiyatçılar, söz ve ifade ustaları.

Envâr-ı imaniye: İman nurları.

Esrar-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in sırları.

Gayûr: Çok duyarlı, çok çalışkan, çok gayretli.

Hâsiyet: Özellik.

Hurufât: Harfler.

İhtilât: Karışık, içice olma.

İşaret-i gaybiye: Gayba ait, gö-rünmeyen, bilinmeyen bir şeye ait işaret.

Kemâl-i kerem: Pek büyük, ek-siksiz bir cömertlik.

Kemâl-i mizan: Mükemmel bir ölçü, denge.

Kesretli: Çokça, çok sayıda.

Mu'cizât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'e ait mu'cizeler.

Sa'y u gayret: Çaba ve gayret.

Tecellî etmek: Belirmek, görün-mek.

Temessül etmek: Görünmek, yansımak.

Tevâfukât-ı gaybiye: Gayba ait tevâfuklar, uygunluklar.

Yarım Ümmî: Bediüzzaman Hazretleri'nin, kendi el yazısını beğenmediği için kendilerine uy-gun gördükleri bir niteleme.

matbaa yok, herkes envâr-ı imaniyeye muhtaç olduğu bir zamanda) ve fütur verecek ve şevki kıracak çok esbap varken; bunların fütursuz, kemâl-i şevk ve gayretle bu hizmetleri, doğrudan doğruya bir keramet-i Kur'âniye ve zâhir bir inâyet-i ilâhiyedir.

Evet, velâyetin kerameti olduğu gibi, niyet-i hâlisânın dahi kerameti vardır. Samimiyetin dahi kerameti vardır. Bâhusus, lillâh için olan bir uhuvvet dairesindeki kardeşlerin içinde ciddî, samimî tesânüdün çok kerametleri olabilir. Hatta şöyle bir cemaatin şahs-ı mânevîsi bir veliyy-i kâmil hükmüne geçebilir, inâyâta mazhar olur.

İşte, ey kardeşlerim ve ey hizmet-i Kur'ân'da arkadaşlarım! Bir kaleyi fet-heden bir bölüğün çavuşuna, bütün şerefi ve bütün ganimeti vermek nasıl zulümdür, bir hatadır. Öyle de şahs-ı mânevînin kuvvetiyle ve kalemlerinize hâsıl olan fütuhattaki inâyâtı benim gibi bir biçâyeye veremezsiniz. *Elbette, böyle mübârek bir cemaatte, tevâfukât-ı gaybiyeden daha ziyade kuvvetli bir işaret-i gaybiye var ve ben görüyorum, fakat herkese ve umuma gösteremiyorum.*

Üçüncü İşaret: Risale-i Nur eczaları, bütün mühim hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'yi, hatta en muannide karşı dahi parlak bir surette isbatı, çok kuvvetli bir işaret-i gaybiye ve bir inâyet-i ilâhiyedir. Çünkü hakâik-i imaniye ve Kur'âniye içinde öyleleri var ki en büyük bir dâhi telâkki edilen İbn-i Sina,* fehminde aczini itiraf etmiş; “Akıl buna yol bulamaz!” demiş. Onuncu Söz Risalesi, o zâtın dehasıyla yetişemediği hakâiki, avâmlara da çocuklara da bildiriyor.

Hem mesela; sırr-ı kader ve cüz-ü ihtiyârînin hâlli için, koca Sa'd-ı Teftazânî* gibi bir allâme, kırk elli sayfada meşhur *Mukaddemât-ı İsnâ Aşer* nâmıyla Telvih nâm kitabında ancak hallettiği ve ancak havassa bildir-diği aynı mesâili, kadere dair olan Yirmi Altıncı Söz'de İkinci Mebhas'ın iki

Allâme: En üst seviyede olan âlim, üstad.

Bâhusus: Özellikle.

Cüz-i ihtiyârî: İnsanın küçücük iradesi, tercih gücü.

Ecz: Bölümler, kısımlar.

Fehm: Anlama, anlayış.

Fütuhat: Hususi, beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan nimetler, ilâhî ihسانlar.

Fütur: Gevşeklik, usanç.

Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye: İman ve Kur'ân hakikatleri.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

İnâyât: Cenâb-ı Hakk'ın yardımları, lütufları.

Kemâl-i şevk ve gayret: Büyük bir arzu ve gayret.

Lillâh: Allah için, Allah rızası için.

Mesâil: Meseleler.

Muannid: İnatçı.

Niyet-i hâlisâ: Hâlis, samimi ni-

yet.

Sırr-ı kader: Kader sırrı, meselesi.

Şahs-ı mânevî: Hükmî şahsiyet, tüzel kişilik.

Telâkki etmek: Kabullemek, benimsemek.

Veliyy-i kâmil: Bütün mânevî güzelliklerini mahiyetinde toplayabilmiş, kullukta zirveye ulaşmış; örnek, ideal rehber.

sayfasında tamamıyla, hem herkese bildirecek bir tarzda beyanı, eser-i inâyet olmazsa nedir?

Hem bütün ukûlü hayrette bırakan ve hiçbir felsefenin eliyle keşfedilemeyen ve sırr-ı hilkat-i âlem ve tılsım-ı kâinat denilen ve Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın i'câzıyla keşfedilen o tılsım-ı müşki'l-küşâ ve o muamma-yı hayret-nümâ, Yirmi Dördüncü Mektup ve Yirmi Dokuzuncu Söz'ün âhirindeki remizli nüktede ve Otuzuncu Söz'ün, tahavvülât-ı zerrâtın altı adet hikmetinde keşfedilmiştir. Kâinattaki faaliyet-i hayret-nümânın tılsımını ve hilkat-i kâinatın ve âkıbetinin muammasını ve tahavvülât-ı zerrâtındaki harekâtın sırr-ı hikmetini keşif ve beyan etmişlerdir; meydandadır, bakılabilir.

Hem sırr-ı ehadiyet ile şeriksiz vahdet-i rubûbiyeti, hem nihâyetsiz kurbîyet-i ilâhiye ile nihâyetsiz bu'diyetimiz olan hayret-engiz hakikatleri, kemâl-i vuzuhla On Altıncı Söz ve Otuz İkinci Söz, beyan ettikleri gibi; kudret-i ilâhiyeye nisbeten zerrât ve seyyârât müsâvi olduğunu.. ve haşr-i âzamda umum zîruhun ihyası, bir nefsin ihyası kadar o kudrete kolay olduğunu.. ve şirkin hilkat-i kâinatta müdahalesi imtinâ derecesinde akıldan uzak olduğunu kemâl-i vuzuhla gösteren Yirminci Mektup'taki **وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**¹ kelimesi beyanında ve üç temsili hâvî onun zeyli, şu azîm sırr-ı vahdeti keşfetmiştir.

¹ "Allah her şeye kâdirdir." (Mâide Sûresi, 5/120; Hûd Sûresi, 11/4; Rûm Sûresi, 30/50; ...).

Âhir: Son.

Azîm: Çok büyük.

Bu'diyet: Kullanın Cenâb-ı Hak'tan mahiyet bakımından uzaklığı.

Eser-i inâyet: Cenâb-ı Hakk'ın lütfunun belirtisi.

Faaliyet-i hayret-nümâ: Şaşırtıcı faaliyet, hareket.

Haşr-i âzam: Büyük diriliş.

Hâvî: İhtiva eden, barındıran.

Hilkat-i kâinat: Kâinatın yaratılışı.

i'câz: Mu'cizeli oluş. İnsanları benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim üslubu.

İhyâ: Hayat verme.

İmtinâ: İmkânsızlık, mümkün olmayış.

Kemâl-i vuzuh: Tam bir açıklık, açık seçiklik.

Kudret-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın kudreti.

Kur'ân-ı Azîmüşşân: Şâni yüce Kur'ân-ı Kerim.

Kurbîyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın kullarına şâh damarlarından daha yakın olması.

Muammâ-yı hayret-nümâ: Şaşırtıcı muamma, bilmece.

Müsâvi: Denk, eşit.

Remiz: İşaret, îmâ.

Seyyârât: Gezegenerler.

Sırr-ı ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğinin her varlıkta özel şekilde tecellî etmesi.

Sırr-ı hikmet: Var olma gayesindeki sır.

Sırr-ı hilkat-i âlem: Âlemin yaratılış sırrı.

Sırr-ı vahdet: Birlik sırrı.

Şerik: Ortak.

Tahavvülât-ı zerrât: Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçalarında meydana gelen değişiklikler.

Tılsım-ı kâinat: Kâinatın şifresi, sırrı.

Tılsım-ı müşki'l-küşâ: Kapalı kapıları açan sırlı anahtar.

Ükûl: Akıllar.

Vahdet-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyetindeki birliği.

Zerrât: Zereler. Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçaları.

Zeyl: Ek, ilâve.

Zîruh: Ruh sahibi.

Hem hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'de öyle bir genişlik var ki en büyük zekâ-yı beşerî ihata edemediği hâlde; benim gibi zihni müşevveş, vaziyeti pe-rişan, müracaat edilecek kitap yokken, sıkıntılı ve süratle yazan bir adamda, o hakâikin ekseriyet-i mutlakası dekâikiyle zuhuru, doğrudan doğruya Kur'an-ı Hakîm'in i'câz-ı mânevîsinin eseri ve inâyet-i rabbâniyenin bir cilvesi ve kuvvetli bir işaret-i gaybiyedir.

Dördüncü İşaret: Elli altmış risaleler ^(Hâşiye) öyle bir tarzda ihsan edilmiş ki; değil benim gibi az düşünen ve zuhurata tebaiyet eden ve tetkike vakit bulamayan bir insanın, belki büyük zekâlardan mürekkep bir ehl-i tetkikin sa'y ve gayretiyle yapılmayan bir tarzda te'lifleri, doğrudan doğruya bir eser-i inâyet olduklarını gösteriyor. Çünkü bütün bu risalelerde bütün derin hakâik, temsilât vâsıtasıyla, en âmî ve ümmî olanlara kadar ders veriliyor. Hâlbuki o hakâikin çoğunu, büyük âlimler "Tefhim edilmez!" deyip değil avâma, belki havassa da bildiremiyorlar.

İşte, en uzak hakikatleri en yakın bir tarzda, en âmî bir adama ders verecek derecede, benim gibi Türkçe'si az, sözleri muğlâk, çoğu anlaşılma- ve "Zâhir hakikatleri dahi müşkülleştiriyor." diye eskiden beri iştihar bulmuş ve eski eserleri -kısmen- o sû-i iştiharı tasdik etmiş bir şahsın elinde bu harika teshilât ve sühûlet-i beyan; elbette, bilâ-şüphe, bir eser-i inâyettir ve onun hüneri olamaz ve Kur'an-ı Kerîm'in i'câz-ı mânevîsinin bir cilvesidir ve temsilât-ı Kur'âniye'nin bir temessülüdür ve in'ikâsıdır.

Beşinci İşaret: Risaleler umumiyetle pek çok intişar ettiği hâlde; en büyük âlimden tut, tâ en âmî adama kadar ve ehl-i kalb büyük bir veliden tut, tâ en muannid dinsiz bir feylesofa kadar olan tabakât-ı nâs ve tâifeler, o risaleleri gördükleri ve okudukları ve bir kısmı tokatlarını yedikleri hâlde tenkit

Hâşiye: Şimdi yüz otuzdur.

Âmî: Halktan, sıradan, herhangi biri.

Bilâ-şüphe: Şüphesiz.

Dekâik: İncelikler.

Ehl-i tetkik: Araştırmacılar.

Ekseriyet-i mutlaka: Çoğunluk.

i'câz-ı mânevî: Mânevî mu'cize.

in'ikâs: Yansıma, aksetme.

İntişar: Çıkma, yayılma.

İştihar etmek: Tanınmak, meşhur olmak.

Muannid: İnatçı.

Muğlâk: Kapalı, zor anlaşılır.

Mürekkep: Bir araya gelmiş, oluşmuş.

Müşevveş: Kanşık, düzensiz.

Müşkülleştirmek: Zorlaştırmak, çözülmez hâle getirmek.

Sa'y: Çalışma, çaba.

Sû-i iştihar: Kötü şöhet.

Sühûlet-i beyan: Kolay, rahat anlaşılır ifade etme.

Tabakât-ı nâs: İnsan sınıfları, grupları.

Tebaiyet etmek: Uymak, tâbi olmak.

Tefhim: Anlatmak.

Temessül: Görünme.

Temsilât: Benzetmeler, misaller.

Temsilât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'deki temsiller, misallen-dirmeler.

Teshilât: Kolaylaştırmalar.

Ümmî: Herhangi bir eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen.

Zekâ-yı beşerî: İnsan zekası.

Zuhurat: Hesapta olmayan, beklenmedik, hâdiseler.

edilmemesi.. ve her tâife derecesine göre istifade etmesi, doğrudan doğruya bir eser-i inâyet-i rabbâniye ve bir keramet-i Kur'âniye olduğu gibi, çok tedkikât ve taharriyâtın neticesiyle ancak husûl bulan o çeşit risaleler, fevkalâde bir süratle, hem idrakimi ve fikrimi müşevveş eden sıkıntılı inkıbaz vakitlerinde yazılması dahi, bir eser-i inâyet ve bir ikram-ı rabbânîdir.

Evet, ekser kardeşlerim ve yanımdaki umum arkadaşlarım ve müstensihler biliyorlar ki On Dokuzuncu Mektup'un beş parçası, birkaç gün zarfında; her gün iki-üç saatte ve mecmûu on iki saatte, hiçbir kitaba müracaat edilmeden yazılması; hatta en mühim bir parça ve o parçada lafz-ı Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) kelimesinde zâhir bir hâtem-i nübüvveti gösteren dördüncü cüz; üç-dört saatte, dağda, yağmur altında, ezber yazılmış. Ve Otuzuncu Söz gibi mühim ve dakik bir risale, altı saat içinde bir bağda yazılmış. Ve Yirmi Sekizinci Söz, Süleyman'ın bahçesinde bir, nihâyet iki saat içinde yazılması gibi.. ekser risalelerin böyle olması ve eskiden beri sıkıntılı ve münkabız olduğum zaman en zâhir hakikatleri dahi beyan edemediğimi, belki bilemediğimi yakın dostlarım biliyorlar. Husûsan o sıkıntıya hastalık da ilâve edilse, daha ziyade beni dersten, te'liften men etmekle beraber; en mühim Sözler ve risalelerin, en sıkıntılı ve hastalıklı zamanımda, en süratli bir tarzda yazılması, doğrudan doğruya bir inâyet-i ilâhiye ve bir ikram-ı rabbânî ve bir keramet-i Kur'âniye olmazsa nedir?

Hem hangi kitap olursa olsun, böyle hakâik-i ilâhiyeden ve imaniyeden bahsetmişse, alâküllihâl bir kısım mesâilî, bir kısım insanlara zarar verir. Ve zarar verdikleri için, her mesele herkese neşredilmemiş. Hâlbuki şu risaleler ise, şimdiye kadar hiç kimsede –çoklardan sorduğum hâlde– sû-i tesir ve aksûlâmel ve tahdiş-i ezhan gibi bir zarar vermedikleri, doğrudan doğruya bir işaret-i gaybiye ve bir inâyet-i rabbâniye olduğu bizce muhakkaktır.

Altıncı İşaret: Şimdi bence kat'iyet peydâ etmiştir ki; ekser hayatım, ihtiyâr ve iktidarımın, şuur ve tedbirimin haricinde, öyle bir tarzda geçmiş

Aksûlâmel: Ters tepki, reaksiyon.

Alâküllihâl: İster istemez, mutlaka.

Eser-i inâyet-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın lütfunun belirtisi.

Hakâik-i ilâhiye ve imaniye: İlâhî ve imanî hakikatler.

Hâtem-i nübüvvet: Peygamberliğe son mührü vuran, peygamberliğin son temsilcisi.

Husûl bulmak: Meydana gelmek, oluşmak.

İnkıbaz: Tutukluk, isteksizlik, mânevî sıkıntı, kabz hâli.

Kat'iyet peydâ etmek: Kesinlik kazanmak.

Kerâmet-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in kerâmeti.

Lâfz-ı Resûl-i Ekrem: "Resûl-i Ekrem (s.a.s.)" kelimesi.

Mecmû: Toplam, yekûn.

Mesâil: Meseleler.

Münkabız: Tutuk, isteksiz, kabz hâlinde olan.

Müstensih: Yazılı bir nüshaya bakarak eliyle onun bir suretini yazan kimse.

Sû-i tesir: Kötü, olumsuz etki.

Taharriyât: Araştırmalar.

Tahdiş-i ezhan: Zihinleri, kafaları karıştıрма.

Tetkikât: İncelemeler, tetkikler.

ve öyle garip bir surette ona cereyan verilmiş, tâ Kur'an-ı Hakîm'e hizmet edecek olan bu nevi risaleleri netice versin. Âdeta bütün hayat-ı ilmiyem, mukaddemât-ı ihzâriye hükmüne geçmiş ve Sözlere'le i'câz-ı Kur'an'ın izharı, onun neticesi olacak bir surette olmuştur. Hatta, şu yedi sene nefyimde ve gurbetimde ve sebepsiz ve arzumun hilâfında tecerrüdüm ve meşrebime muhalif, yalnız bir köyde imrâr-ı hayat etmekteyim.. ve eskiden beri ülfet ettiğim hayat-ı içtimaiyenin çok râbitalarından ve kaidelerinden nefret edip terk etmekteyim, doğrudan doğruya bu hizmet-i Kur'âniye'yi hâlis, sâfi bir surette yaptırmak için bu vaziyet verildiğine şüphem kalmamıştır. Hatta çok defa bana verilen sıkıntı ve zulmen bana karşı olan tazyikât perdesi altında bir dest-i inâyet tarafından merhametkârâne, Kur'an'ın esrarına hasr-ı fikir ettirmek ve nazarı dağıtmamak için yapılmıştır, kanaatindeyim. Hatta eskiden mütâlaaya çok müştâk olduğum hâlde, bütün bütün sâir kitapların mütâlaasından bir men, bir mücânebet ruhuma verilmişti. Böyle gurbette medar-ı teselli ve ünsiyet olan mütâlaayı bana terkettiren, anladım ki doğrudan doğruya âyât-ı Kur'âniye'nin üstad-ı mutlak olmaları içindir.

Hem yazılan eserler, risaleler –ekseriyet-i mutlaka– hariçten hiçbir sebep gelmeyerek, ruhumdan tevellüt eden bir hâcete binâen, âni ve defî olarak ih-san edilmiş. Sonra bazı dostlarıma gösterdiğim vakit demişler: “Şu zamanın yaralarına devâdır.” İntişar ettikten sonra ekser kardeşlerimden anladım ki tam şu zamandaki ihtiyaca muvâfık ve derde lâayık bir ilâç hükmüne geçiyor.

İşte, ihtiyâr ve şuurumun dairesi haricinde, mezkûr hâletler ve sergüzeşt-i hayatım ve ulûmların envâlarındaki hilâf-ı âdet, ihtiyârsız tettebbuâtım, böyle

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Defî: Hemen, birden.

Dest-i inâyet: Yardım eli.

Ekseriyet-i mutlaka: Genellik, çoğunluk.

Envâ: Türler, çeşitler.

Hâcet: İhtiyaç.

Hâlet: Hâl, durum.

Hasr-ı fikir: Fikri, bir meselede hapsedme, yoğunlaştırma.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hayat-ı ilmiye: İlim hayatı.

Hilâf: Ters, zıt.

Hilâf-ı âdet: Alışılmışın dışı, tersi. İ'câz-ı Kur'an: İnsanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'an-ı Kerim üslubu.

İhtiyâr: Tercih, irade.

İmrâr-ı hayat: Hayatını sürdürmek, yaşamaya devam etmek.

İntişar etmek: Yayılmak.

İzhar: Açığa çıkarma, gösterme. **Medar-ı teselli ve ünsiyet:** Teselli olma ve yakınlık duyma ve silesi.

Merhametkârâne: Merhametli bir şekilde.

Meşrep: Yol, tarz, tabiat.

Mukaddemât-ı ihzâriye: Hazırlık, hazırlanma öncesinde yapılan çalışmalar.

Muvâfık: Yerinde, uygun.

Mücânebet: Çekinme, uzak durma.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Mütâlaa: İnceleme, araştırma.

Nefy: Sürgün.

Râbita: Bağ, alâka.

Sergüzeşt-i hayat: Hayatta kişinin başından geçen hâller, olaylar.

Tazyikât: Sıkıştırmalar, baskılar.

Tecerrüd: İnsanlardan ayrı, yalnız başına yaşama.

Tettebbuât: Araştırmalar, incelemeler.

Tevellüt etmek: Doğmak, ortaya çıkmak.

Ulûm: İlimler.

Ülfet: Alışma.

Üstad-ı mutlak: Mutlak, tam rehber.

bir netice-i kudsiyeye münker olmak için, kuvvetli bir inâyet-i ilâhiye ve bir ikram-ı rabbânî olduğuna bende şüphe bırakmamıştır.

Yedinci İşaret: Bu hizmetimiz zamanında, beş-altı sene zarfında, bilâ-mübalâğa yüz eser-i ikram-ı ilâhî ve inâyet-i rabbâniye ve keramet-i Kur'âniye'yi gözümüzle gördük. Bir kısmını On Altıncı Mektup'ta işaret ettik. Bir kısmını Yirmi Altıncı Mektup'un Dördüncü Mebhası'nın Mesâil-i Müteferrikası'nda, bir kısmını Yirmi Sekizinci Mektup'un Üçüncü Meselesi'nde beyan ettik. Benim yakın arkadaşlarım bunu biliyorlar. Dâimî arkadaşım Süleyman Efendi, çoklarını biliyor. *Husûsan Sözlér'in ve risalelerin neşrinde ve tashihâtında ve yerlerine yerleştirmekte ve tesvid ve tebyizinde fevka'l-me'mul, kerametkârâne bir teshilâta mazhar oluyoruz.. keramet-i Kur'âniye olduğuna şüphemiz kalmıyor. Bunun misalleri yüzlerdir.*

Hem maîşet hususunda o kadar şefkatle besleniyoruz ki en küçük bir arzu-yu kalbimizi bizi istihdam eden Sahib-i İnâyet, tatmin etmek için fevka'l-me'mul bir surette ihsan ediyor ve hâkezâ...

İşte bu hâl gayet kuvvetli bir işaret-i gaybiyedir ki biz istihdam olunuyoruz. Hem rıza dairesinde, hem inâyet altında bize hizmet-i Kur'âniye yaptırılıyor.

الْحَمْدُ لِلَّهِ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي¹

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً تَكُونُ لَكَ رِضَاءً وَلِحَقِّهِ آدَاءً وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ

وَسَلِّمْ تَسْلِيمًا كَثِيرًا، آمِينَ.³

1 Allah'a hamdotsun; bu Rabbimin ihsanıdır.

2 "Sübhanısın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin." (Bakara Sûresi, 2/32).

3 Allah'ım! Efendimiz Muhammed'e, O'nun âl ve ashabına, senin hoşnutluğuna ve O'nun hakkının ödenmesine vesile olacak şekilde çok salât ve selâm eyle, âmin...

Bilâ-mübalâğa: Abartısız, mübalâğasız.

Eser-i ikram-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın ikramının, ihsanının belirtisi, eseri.

Fevka'l-me'mul: Umulanın, beklenenin üstünde.

Hâkezâ: Böylece, bunun gibi.
İstihdam etmek: Çalıştırmak, hizmet ettirmek.

İşaret-i gaybiye: Gayb âlemine ait işaret.

Kerâmetkârâne: Kerâmetli bir tarzda.

Maîşet: Yaşama, geçinme.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak, şereflenmek.

Mesâil-i müteferrika: Birbiri ile ilgisi olmayan meseleler.

Münker olmak: Çekilmek, sürüklenmek.

Netice-i kudsiye: Mukaddes, kutlu netice, sonuç.

Sahib-i İnâyet: Yardım sahibi.

Tashihât: Düzeltmeler.

Tebyiz: Temize çekme.

Teshilât: Kolaylaştırmalar.

Tesvid: Müsvedde yazma.

Mahrem Bir Suâle Cevaptır

Şu sırr-ı inâyet, eskiden mahremce yazılmış; On Dördüncü Söz'ün âhirine ilhak edilmişti. Her nasılsa ekser müstensihler unutup yazmamışlardı. Demek münasip ve lââyık mevkii burasıymış ki gizli kalmış.

Benden suâl ediyorsun: “Neden senin Kur'ân'dan yazdığın Sözler'de bir kuvvet, bir tesir var ki, müfessirlerin ve âriflerin sözlerinde nâdiren bulunur? Bazen bir satırda bir sayfa kadar kuvvet var, bir sayfada bir kitap kadar tesir bulunuyor.”

Elcevap: Güzel bir cevaptır! Şeref, i'câz-ı Kur'ân'a ait olduğundan ve bana ait olmadığından, bilâ-pervâ derim:

Ekseriyet itibarıyla öyledir. Çünkü; yazılan Sözler tasavvur değil, tasdikdir.. teslim değil, imandır.. mârifet değil, şehâdetdir, şuhûddur.. taklit değil, tahkiktir.. iltizam değil, iz'andır.. tasavvuf değil, hakikattir.. dâvâ değil, dâvâ içinde burhandır.

Şu sırrın hikmeti budur ki: Eski zamanda esâsât-ı imaniye mahfuzdu; teslim kavî idi. Teferruâtta, âriflerin mârifetleri delilsiz de olsa beyanâtları makbul idi, kâfi idi. Fakat şu zamanda dalâlet-i fenniye, elini esâsâta ve erkâna uzatmış olduğundan:

Âhir: Son.

Ârif: Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarının tecellilerini ruhi tecrübeleri neticesinde vicdanında sezen, ilâhî mârifete ermiş veli.

Bilâ-pervâ: Çekinmeden, sıkılmadan.

Burhan: Delil.

Dalâlet-i fenniye: Bilim ve felsefeden kaynaklanan çarpık, sapık düşünceler.

Dâvâ: İddiâ.

Erkân: Esaslar, temeller. Dinin temel prensipleri.

Esâsât-ı imaniye: İman esasları, imanın temel şartları.

Hikmet: Gâye, sebep.

i'câz-ı Kur'ân: İnsanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı

Kerim üslubu.

İlhak etmek: İlâve etmek, eklemek.

İltizam: Benimseme, taraftar olma.

İz'ân: İyice anlama, tam kavrama.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Mahfuz: Korunmuş, sağlam.

Mahrem: Gizli, hususi.

Mârifet: İlim ve fenlerle öğrenerek edinilen bilgi.

Müfessir: Kur'ân-ı Kerim'i sağlam bilgi ve akıl ölçüleri çerçevesinde çalışıp, Allah Teâlâ'nın kastettiği manayı anlatan âlim.

Müstensih: Yazılı bir nüshaya bakarak eliyle onun bir suretini yazan kimse.

Sırr-ı inâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardımında görülen incelik, sır.

Şehâdet / şuhûd: Bir şeyin gerçeğine şahit olma, hakikati ayan beyan görme.

Tahkik: Doğruyu araştırma, açığa çıkarma.

Tasavvur: Zihinde canlandırma, göz önüne getirme.

♦ Her derde lâyük devâyı ihsan eden Hakîm-i Rahîm olan Zât-ı Zülcelâl, Kur'ân-ı Kerîm'in en parlak mazhar-ı i'câzından olan temsilâtından bir şûlesini, acz ve zaafıma, fakr ve ihtiyacıma merhameten hizmet-i Kur'ân'a ait yazılarıma ihsan etti..

♦ Felillâhilhamd, sırr-ı temsil dürbünüyle en uzak hakikatler, gayet yakın gösterildi..

♦ Hem sırr-ı temsil cihetü'l-vahdetiyle, en dağınık meseleler toplatıldı..

♦ Hem sırr-ı temsil merdiveniyle, en yüksek hakâike kolaylıkla yetiştirildi..

♦ Hem sırr-ı temsil penceresiyle, hakâik-i gaybiyeye, esâsât-ı İslâmiye'ye şuhûda yakın bir yakîn-i imaniye hâsıl oldu..

♦ Akıl ile beraber vehim ve hayal, hatta nefis ve hevâ teslime mecbur olduğu gibi, şeytan dahi teslim-i silâha mecbur oldu...

Elhâsıl: Yazılarımda ne kadar güzellik ve tesir bulunsa, ancak temsilât-ı Kur'âniye'nin lemeâtındandır. Benim hissem; yalnız şiddet-i ihtiyacımla taleptir. ve gayet aczimle tazarruumdur. Dert benimdir, devâ Kur'ân'ındır.

* * *

Cihetü'l-vahdet: Birleşme, buluşma noktası.

Felillâhilhamd: "Allah'a şükürler olsun ki ..."

Hakâik: Gerçekler.

Hakâik-i gaybiye: Gayba ait, görünmeyen hakikatler.

Hakîm-i Rahîm: Her şeyi yerli yerince yapan pek merhametli, Hz. Allah.

Hevâ: Zararlı ve günah olan arzular.

Lemeât: Parıltılar.

Mazhar-ı i'câz: Kur'ân-ı Kerîm'in mu'cize üslubunun görüldüğü yer.

Sırr-ı temsil: Benzetmelerle, misaller getirilerek anlatmadaki sır ve bereket.

Şûle: Işık, parıltı, alev.

Tazarru: Tevazu ve huşu içinde Allah'a yalvarma.

Temsilât: Benzetmeler, misaller.

Temsilât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerîm'deki temsiller, misaller.

Yakîn-i imaniye: Kesin, şüphesiz inanma.

Zât-ı Zülcelâl: Sonsuz gücün ve hâkimiyetin sahibi Yüce Zât.

Yedinci Meselenin Hâtimesidir

Sekiz inâyet-i ilâhiye suretinde gelen işârât-ı gaybiyeye dair gelen veya gelmek ihtimali olan evhamı izâle etmek ve bir sırr-ı azîm-i inâyeti beyan etmeye dairdir.

Şu Hâtîme “Dört Nükte”dir.

Birinci Nükte: Yirmi Sekizinci Mektup'un Yedinci Meselesi'nde yedi-sekiz küllî ve mânevî inâyât-ı ilâhiyeden hissettiğimiz bir işaret-i gaybiyeyi, “Sekizinci İnâyet” nâmıyla, “tevâfukât” tâbiri altındaki nakışta o işârâtın cilvesini gördüğümüzü iddia etmiştik. Ve iddia ediyoruz ki, bu yedi-sekiz küllî inâyâtlar o derece kuvvetli ve kat'îdirler ki, her birisi tek başıyla o işârât-ı gaybiyeyi isbat eder.

Farz-ı muhâl olarak, bir kısmı zayıf görülse, hatta inkâr edilse, o işârât-ı gaybiyenin kat'iyetine hâlel vermez. O sekiz inâyâtı inkâr edemeyen, o işârâtı inkâr edemez. Fakat tabakât-ı nâs muhtelif olduğu, hem kesretli tabaka olan tabaka-yı avâm, gözüne daha ziyade itimat ettiği için o sekiz inâyâtın içinde en kuvvetlisi değil, belki en zâhirîsi tevâfukât olduğundan –çendan ötekiler daha kuvvetli, fakat bu daha umumî olduğu için– ona gelen evhamı defetmek maksadıyla, bir muvâzene nev'inden, bir hakikati beyan etmeye mecbur kaldım. Şöyle ki:

O zâhirî inâyet hakkında demiştik: Yazdığımız risalelerde, *Kur'ân* kelimesi ve *Resûl-i Ekrem* (*aleyhissalâtu vesselâm*) kelimesinde öyle bir derece tevâfukât görünüyor; hiçbir şüphe bırakmıyor ki, bir kast ile tanzim edilip muvâzi bir vaziyet verilir. Kast ve irade ise bizlerin olmadığına delilimiz, üç-dört sene sonra muttali olduğumuzdur. Öyleyse, bu kast ve irade, bir inâyet eseri

Çendan: Gerçi, her ne kadar.

Halel vermek: Zarar vermek, bozmak.

Hâtîme: Son, son söz.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, yardım etmesi.

İşârât-ı gaybiye: Gayb âlemine ait işaretler.

İzâle etmek: Gidermek.

Kesret: Çoğunluk, genel.

Küllî: Şümûllü, kapsamlı.

Muttali olmak: Haberdar olmak, öğrenmek.

Muvâzene: Tartma, kıyaslama.

Muvâzi: Paralel, aynı hizada.

Sırr-ı azîm-i inâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardım etmesindeki çok büyük sır.

Tabakât-ı nâs: İnsan sınıfları, grupları.

Tabaka-yı avâm: Genel halk tabakası.

Tanzim: Düzenleme, belirli bir ölçü içerisinde yerleştirme.

Tevâfukât: Uygun gelmeler. Bazı kelimelerin tesadüfe verilemeyecek derecede yazıda alt alta, yan yana veya karşılıklı bir şekilde birbirine orantılı, denk gelmeleri.

olarak gaybîdir. Sırf i'câz-ı Kur'ân ve i'câz-ı Ahmediye'yi teyid suretinde ve iki kelime de tevâfuk suretinde o garip vaziyet verilmiştir. Bu iki kelimenin mübârekiyeti, i'câz-ı Kur'ân ve mu'cizât-ı Ahmediye'ye bir hâtem-i tasdik olmakla beraber; sâir misil kelimeleri dahi, ekseriyet-i azîme ile tevâfuka mazhar etmişler. Fakat onlar birer sayfaya mahsus; şu iki kelime, bir-iki risale-nin umumunda ve ekser risalelerde görünüyor. Fakat mükerrer demişiz: Bu tevâfukun aslı, sâir kitaplarda da çok bulunabilir. Ama kast ve irade-i âliye'yi gösterecek bu derece garâbette değildir.

Şimdi bu dâvâmızı çürütmek kabil olmadığı hâlde, zâhir nazarlarda çürümüş gibi görmekte bir-iki cihet olabilir:

Birisi: “Sizler düşünüp öyle bir tevâfuku rast getirmişsiniz,” diyebilirler. “Böyle bir şey yapmak kast ile olsa, rahat ve kolay bir şeydir.”

Buna karşı deriz ki: Bir dâvâda iki şahid-i sâdık kâfidir. Bu dâvâmızdaki kast ve irademiz taalluk etmeyerek, üç-dört sene sonra muttali olduğumuza yüz şahid-i sâdık bulunabilir. Bu münasebetle bir nokta söyleyeceğim: Bu keramet-i i'câziye, Kur'ân-ı Hakîm belâgat cihetinde derece-i i'câzda olduğu nev'inden değildir. Çünkü i'câz-ı Kur'ân'da kudret-i beşer, o yolda giderek o dereceye yetişemiyor. Şu keramet-i i'câziye ise, kudret-i beşerle olmuyor; kudret, o işe karışmıyor. ^(Hâşiye)

Hâşiye: On Dokuzuncu Mektup'un On Sekizinci İşareti'nde, bir nüshada, bir sayfada dokuz Kur'ân tevâfuk suretinde bulunduğu hâlde, birbirine hat çektik, mecmuunda “Muhammed” lafzı çıktı. O sayfanın mukabilindeki sayfada sekiz Kur'ân tevâfukla beraber, mecmuunda “lafzullah” çıktı. Tevâfukâtta böyle bedî şeyler çok var.

Bu hâşiyenin meâlini gözümüzle gördük.

Bekir, * Tevfik, Süleyman, Galip, * Said

Bedî: Benzersiz, orijinal, harika.

Belâgat: Edebiyat. Sözlü veya yazılı ifadeyi doğru, düzgün, yerinde, kusursuz ve muhataba faydalı bir şekilde kullanma sanatı.

Dâvâ: İddiâ.

Derece-i i'câz: Mu'cize derecesi.

Ekseriyet-i azime: Büyük çoğunluk.

Garâbet: Gariplik, şaşkınlık.

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen.

Hâtem-i tasdik: Tasdik, onay mührü.

i'câz-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait mu'cize.

i'câz-ı Kur'ân: İnsanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim üslubu.

İrade-i âliye: Yüce irade.

Kerâmet-i i'câziye: Kur'ân-ı Kerim'in mu'cizeli üslubundan kaynaklanan ilâhî ikram, hususi lütuf.

Kudret-i beşer: İnsan gücü, kapasitesi.

Lâfzullah: “Allah” lafzı, kelimesi.

Mazhar etmek: Nâil etmek, şereflendirmek.

Meâl: Mana, netice.

Mecmu: Bütün, genel.

Mu'cizât-ı Ahmediye:

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mu'cizeleri.

Mübarekiyet: Mübarek olma, kutluluk, azizlik.

Mükerrer: Tekrar edilen, tekrarlanmış.

Şahid-i sâdık: Doğru şahit.

Taalluk etmek: İlgili, bağlı olmak.

Teyid: Destekleme, pekiştirme.

Zâhir nazar: Sathî, yüzeysel bakış.

Üçüncü Nükte: İşaret-i hâssa, işaret-i âmmeye münasebetiyle bir sır-ı dakik-i rubûbiyet ve rahmâniyete işaret edeceğiz:

Bir kardeşimin güzel bir sözü var. O sözü bu meseleye mevzu edeceğim. Sözü de şudur ki; bir gün güzel bir tevâfukâtı ona gösterdim. Dedi:

“Güzel! Zaten her hakikat, güzeldir. Fakat bu Sözler’deki tevâfukât ve muvaffakiyet daha güzeldir.” Ben de dedim: *“Evet, her şey ya hakikaten güzeldir, ya bizzat güzeldir veya neticeleri itibarıyla güzeldir. Ve bu güzelliği, rubûbiyet-i âmmeye ve şümûl-ü rahmete ve tecellî-yi âmmeye bakar. Dediğin gibi, bu muvaffakiyetteki işaret-i gaybiye daha güzeldir. Çünkü bu rahmet-i hâssaya ve rubûbiyet-i hâssaya ve tecellî-yi hâssaya bakar bir surettedir.”* Bunu bir temsille fehme takrib edeceğiz, şöyle ki:

Bir padişahın umumî saltanatı ve kanunu ile merhamet-i şahanesi umum efrad-ı millete teşmil edilebilir. Her fert, doğrudan doğruya o padişahın lütfuna, saltanatına mazhurdur. O suret-i umumiyede efradın çok münasebât-ı hususiyesi vardır. İkinci cihet, padişahın ihsânât-ı hususiyesidir ve evâmîr-i hâssasıdır ki; umumî kanunun fevkinde bir ferde ihsan eder, iltifat eder, emir verir.

İşte bu temsil gibi, Zât-ı Vâcibü'l-vücûd ve Hâlık-ı Hakîm ve Rahîm'in umumî rubûbiyet ve şümûl-ü rahmeti noktasında her şey hissedardır. Her şeyin hissesine isabet eden cihette, hususî onunla münasebettardır. Hem kudret ve irade ve ilm-i muhitiyle her şeye tasarrufâtı, her şeyin en cüz'î işlerine müdahalesi, rubûbiyeti vardır. Her şey, her şe'ninde O'na muhtaçtır.. O'nun

Efrad-ı millet: Vatandaşlar.

Evâmîr-i hâssa: Hususi emirler.

Fehm: Anlama, anlayış.

Fevk: Üst.

Hâlık-ı Hakîm ve Rahîm: Her şeyi yerli yerince yaratan sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Hz. Allah.

Ihsânât-ı hususiye: Hususi ihsanlar, hediyeler.

İlm-i muhit: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan ezeli, ebedî, sonsuz, sınırsız ilmi.

İşaret-i âmmeye: Umumi, genel işaret.

İşaret-i hâssa: Hususi, özel işaret.

Mazhar: Erişen, nâil olan.

Merhamet-i şahane: Padişaha yaraşan merhamet, şefkat.

Muvaffakiyet: Allah'ın yardımıyla elde edilen başarı.

Münasebât-ı hususiye: Hususi ilişkiler.

Rahmet-i hâssa: Cenâb-ı Hakk'ın bazı varlıklara has, hususi rahmeti.

Rubûbiyet-i âmmeye: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi içine alan engin terbiye ve idaresi.

Rubûbiyet-i hâssa: Cenâb-ı Hakk'ın bazı varlıklara has, hususi terbiye ve idaresi.

Sırr-ı dakik-i rubûbiyet ve rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın “Rab ve Rahmân” sıfatlarına dair ince nükte, sır.

Suret-i umumiyeye: Genel görünüm.

Şe'n: İş, hâl, durum.

Şümûl-ü rahmet: Allah'ın rahmetinin enginliği, bütün varlığı kuşatması.

Takrib etmek: Yaklaştırmak, yakınlaştırmak.

Tecellî-yi âmmeye: Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarının bütün varlıkları kuşatarak tecellî etmesi.

Tecellî-yi hâssa: Cenâb-ı Hakk'ın bazı varlıklara has, hususi tecellisi.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek.

Zât-ı Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Allah.

ilim ve hikmetiyle işleri görülür, tanzim edilir. Ne tabiatın haddi var ki, o daire-i tasarruf-u rubûbiyetinde saklansın.. ve tesir sahibi olup müdahale etsin.. ve ne de tesadûfün hakkı var ki, o hassas mizan-ı hikmet dairesindeki işlerine karışsın. Risalelerde, yirmi yerde kat'î hüccetlerle tesadûfî ve tabiatî nefyetmişiz.. ve Kur'ân kılıcıyla idam etmişiz.. müdahalelerini muhâl göstermişiz. Fakat, rubûbiyet-i âmmedeki daire-i esbâb-ı zâhiriyyede, ehl-i gafletin nazarında hikmeti ve sebebi bilinmeyen işlerde, tesadûf nâmını vermişler. Ve hikmetleri ihata edilmeyen bazı efâl-i ilâhiyenin kanunlarını –tabiat perdesi altında gizlenmiş– görememişler, tabiata müracaat etmişler.

İkincisi, hususî rubûbiyetidir ve has iltifat ve imdad-ı rahmânîsidir ki, umumî kanunların tazyikâtı altında tahammül edemeyen fertlerin imdadına, Rahmânü'r-Rahîm isimleri imdada yetişirler, hususî bir surette muâvenet ederler, o tazyikâttan kurtarırlar. Onun için, her zihayat, husûsan insan, her anda O'ndan istimdat eder ve medet alabilir. İşte bu hususî rubûbiyetindeki ihsânâtı, ehl-i gaflete karşı da tesadûf altına gizlenmez ve tabiata havale edilmez.

İşte bu sırta binâendir ki; İcâz-ı Kur'ân ve Mu'cizât-ı Ahmediye'deki işârât-ı gaybiyeyi, hususî bir işaret telâkki ve itikat etmişiz.. ve bir imdad-ı hususî ve muannidlere karşı kendini gösterecek bir inâyet-i hâssa olduğunu yakîn ettik.. ve sırf lillâh için ilân ettik. Kusur etmişsek Allah affetsin, âmin...

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَاْنَا¹

* * *

¹ “Ey Rabbimiz! Unutur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme!” (Bakara Sûresi, 2/286).

Daire-i esbab-ı zâhiriye: Görünen, dış sebepler zinciri.

Daire-i tasarruf-u rubûbiyet: Allah'ın yaratıp, yönettiği her şeyi içine alan daire, varlık dairesi.

Efâl-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'a ait fiiller, işler.

Ehl-i gaflet: Gerçeklerden habersiz yaşayanlar.

Hüccet: Delil.

İcâz-ı Kur'ân: Kur'ân-ı Kerim'in mu'cizeliğinden bahseden 25. Söz.

İhata etmek: Kavramak, iyice anlamak.

İhsanât: İhsanlar, hediyeler.

İmdad-ı rahmânî: Pek merhametli Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

İnâyet-i hâssa: Hususi yardım.

İstimdat: Medet isteme, yardım dileme.

İşârât-ı gaybiye: Gayba ait işaretler.

İtikat etmek: Gönülden inanmak.

Lillâh: “Allah için, Allah nzası için.”

Mizan-ı hikmet: Her şeyi yerli yerince yaratan hikmet ölçüsü, terazisi.

Mu'cizât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mu'cizelerinin ele alındığı 19. Mektup.

Muannid: İnatçı.

Muâvenet: Yardım.

Muhâl: İmkânsız.

Nefyetmek: Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Rahmânü'r-Rahîm: Yaratıklarına karşı merhamet ve ihsanı çok fazla olan, daima sonsuz ve sınırsız şefkat ve merhamet eden Hz. Allah.

Tazyikat: Sıkıştırmalar, baskılar.

Telâkki etmek: Kabullemek, benimsemek.

Yakîn etmek: Şüphesiz, kesin bir şekilde inanmak.

Zihayat: Canlı.

Kardeşlerim!

Size, Üstad ve talebeler ve ders arkadaşları içinde fayda verecek bir fikri mi beyan edeceğim, şöyle ki:

Sizler –haddimin fevkinde– bir cihette talebemsiniz ve bir cihette ders arkadaşlarımsınız ve bir cihette muîn ve müşâvirlerimsiniz.

Aziz Kardeşlerim! Üstadınız lâyuhtî değil. Onu hatasız zannetmek hatadır. Bir bahçede çürük bir elma bulunmakla bahçeye zarar vermez. Bir hazinede silik para bulunmakla hazineyi kıymetten düşürmez. Hasenenin on sayılma sılla, seyyienin bir sayılmak sırrıyla¹ insaf odur ki; bir seyyie, bir hata görünebilir de sâir hasenâta karşı kalbi bulandırıp itiraz etmemektir.

Hakâike dair mesâilde külliyyatları ve bazen de tafsilâtları, sünûhât-ı ilhâmiye nev'inden olduğundan hemen umumiyetle şüphesizdir, kat'îdir...

Biliniz, kardeşlerim ve ders arkadaşlarım! Benim hatamı gördüğünüz ve kit serbestçe bana söylemeniz mesrur olacağım. Hatta başıma vursanız, Allah razı olsun diyeceğim. Hakk'ın hatırını muhafaza için başka hatırlara bakılmasın. Nefs-i emmârenin enâniyeti hesabına Hakk'ın hatırı olan bilmediğim bir hakikat-i kiki müdâfaa değil ale'r-re'si ve'l-ayn kabul ederim.

Biliniz ki şu zamanda şu vazife-i imaniye çok mühimdir. Benim gibi zavallı, fikri çok cihetlerle inkısam etmiş bir bîcâreye yüklenmemeli, elden geldiğince kadar yardım etmeli...

Cenâb-ı Hak, kemâl-i rahmetinden, iki senedir ciddî hakâike nisbeten yoksun olmuşlar, fâkiheler nev'inden tevâfukât-ı latifeyle ezhânımızı taltif etti, zihnimizi neş'elendirdi. Kemâl-i merhametinden o tevâfukât-ı latife meyveleriyle, cidden bir hakikat-i Kur'âniye'ye zihnimizi sevk etti ve ruhumuza, o meyveleri gıdâ ve kût yaptı. Hurma gibi hem fâkihe, hem kût oldu. Hem hakikat, hem zînâ ve meziyet birleşti.

¹ Bkz.: "Kim Allah'a güzel bir işle gelirse, iyilik işlerse, ona on misli verilir; kim de bir kötülükle gelirse, sadece kötülüğüne denk bir ceza görür ve hiç kimseye haksızlık edilmez." (En'âm Sûresi, 6/160) Ayrıca yapılan iyiliklere kat kat mükafat verilirken kötülüklerin ise ancak misliyle cezalandırılacağı dair bkz.: Neml Sûresi 27/89-90; Buhârî, *Rikak* 31; Müslim, *İman* 207.

Ale'r-re'si ve'l-ayn: Baş göz üstüne.
Ezhân: Zihinler.
Fâkihe: Yemiş, meyve.
Hakâik: Hakikatler.
İnkısam etmek: Bölünmek, parçalara ayrılmak.

Kût: Gıda, azık.
Lâyuhtî: Hatasız, yanlışmayan, hata etmeyen.
Mesâil: Meseleler.
Muîn: Yardımcı.
Müşâvir: Danışman.
Sünûhât-ı ilhâmiye: Kalbe doğan, ilham edilen manalar.

Taltif etmek: İltifat etme, lütuf bulunma.
Tarz-ı telâkki: Anlayış, algılama tarzı.
Tevâfukât-ı latife: Güzel, hoş tevâfuklar, uygun gelmeler.

Kardeşlerim! Bu zamanda dalâlet ve gaflete karşı pek çok mânevî kuvve-
te muhtacız. Maatteessüf, ben şahsım itibarıyla çok zayıf ve müflisim. Harika
kerâmâtım yok ki, bu hakâiki onunla isbat edeyim. Ve kudsî bir himmetim
yok ki, onunla kulûbu celbedeyim. Ulvî bir deham yok ki, onunla ukûlû tes-
hir edeyim. Belki Kur'ân-ı Hakîm'in dergâhında, bir dilenci hâdim hükmün-
deyim. Bu muannid ehl-i dalâletin inadını kırmak ve insafa getirmek için,
Kur'ân-ı Hakîm'in esrarından bazen istimdat ederim. Kerâmât-ı Kur'âniye
olarak, tevâfukâtta bir ikram-ı ilâhî hissettim, iki elimle sarıldım.

Evet, Kur'ân'dan tereşşuh eden İşârâtü'l-İlcâz ve Risale-i Haşir'de kat'î
bir işaret hissettim. Emsalleri bulunsun bulunmasın, bence bir keramet-i
Kur'âniye'dir.

* * *

Aziz, Sıddık, Çalışkan Kardeşim!

Senin gördüğün vazife-i Kur'âniye'nin hepsi mübârektir. Cenâb-ı Hak
sizi muvaffak etsin, fütur vermesin, şevkinizi artırsın.

Uhuvvet için bir düsturu beyan edeceğim ki o düsturu cidden nazara al-
malısınız:

*Hayat, vahdet ve ittihadın neticesidir. İmtizaçkârâne ittihat gittiği
vakit, mânevî hayat da gider.* ¹ *وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ* işaret etti-
ği gibi, tesânüd bozulsa cemaatin tadı kaçır. Bilirsiniz ki üç elif ayrı ay-
rı yazılrsa kıymeti üçtür. Tesânüd-ü adedî ile yazılrsa, yüz on bir kıyme-
tinde olduğu gibi, sizin gibi üç-dört hâdim-i Hak, ayrı ayrı ve taksimü'l-
a'mâl olmamak cihetiyle hareket etseler, kuvvetleri üç-dört adam kadar-
dır. Eğer hakikî bir uhuvvetle.. birbirinin faziletleriyle iftihar edecek bir

¹ "Sakin birbirinizle ihtilâf etmeyin; sonra korkuya kapılıp zaafa düşersiniz, rüzgârınız (kuvvetiniz) gider." (Enfâl Sûresi, 8/46).

Fütur: Gevşeklik, usanç.

Hâdim-i Hak: Hakk'ın hizmetçisi, hakikate hizmet eden.

İmtizaçkârâne: Birbirine uyum gösterir bir tarzda.

İstimdat etmek: Meded, yardım istemek.

Kerâmât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'e ait kerametler.

Kulûb: Kalbler.

Muannid: İnatçı.

Taksimü'l-a'mâl: İş, görev pay-
laşımı.

Tereşşuh etmek: Sızmak.

Tesânüd: Dayanışma.

Tesânüd-ü adedî: Sayıların da-
yanışması; yan yana gelerek bü-
yük değerler kazanması.

Teshir: Emri altına almak, kendi-
ne bağlamak.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Ükûl: Akıllar.

Vahdet / ittihad: Birlik / beraber-
lik, birleşme.

tesânüdle.. birbirinin aynı olmak derecede bir tefâni sırrıyla hareket etseler, o dört adam, dört yüz adam kuvvetinin kıymetindedirler.

Sizler koca Isparta'yı değil, belki büyük bir memleketi tenvir edecek elektriklerin makinistleri hükmündesiniz. Makinenin çarkları birbirine muâvenete mecburdur. Hem birbirini kıskanmak değil, belki bilakis birbirinin fazla kuvvetinden memnun olurlar. Şuurlu farzettığımız bir çark, daha kuvvetli bir çarkı görse memnun olur. Çünkü vazifesini tahfif ediyor. Hak ve hakikatin, Kur'ân ve imanın hizmeti olan büyük bir hazine-i âliye omuzlarında taşıyan zâtlar, kuvvetli omuzlar altına girdikçe iftihar eder, minnettar olur, şükreder.

Sakin birbirinize tenkit kapısını açmayınız. Tenkit edilecek şeyler kardeşlerinizden hariç dairelerde çok var. Ben nasıl sizin meziyetinizle iftihar ediyorum, o meziyetlerden ben mahrum kaldıkça, sizde bulunduğundan memnun oluyorum, kendimindir telâkki ediyorum; siz de Üstadınızın nazarıyla birbirinize bakmalısınız. Âdeta, her biriniz ötekinin faziletlerine nâşir olunuz.

Bediüzzaman

* * *

Sevgili ve Muhterem Üstadım!

Sözlerinizin (yani risalelerinizin) her biri birer deva-yı azîmdir. Sözlerinizden pek çok feyz alıyorum. O kadar ki, okudukça tekrar etmeyi istiyorum. Ve tekrarında duyduğum ilâhî bir zevki tarif edemeyeceğim. Bugün sözlerinizden değil hepsini, bir tanesini alan insafla okursa hakkı teslim.. ve münkir ise gittiği yolu terke.. fâsık ise tevbeyle mecbur olacağına kat'iyen ümitvârım...

Hüsrev

* * *

Fâsık: Günahkâr.

Hazine-i âliye: Değerli, büyük hazine.

Muâvenet: Yardım etme, yardımlaşma.

Münkir: İnkâr eden, inançsız.

Nâşir: İlançı, yayan.

Tahfif etmek: Hafifletmek.

Tefâni: Arkadaşlarının meziyet ve hisleri ile yetinmesini bilme, fedakarlık.

Telâkki etmek: Kabullenmek, benimsemek.

Tenvir etmek: Aydınlatmak.

Nur Risaleleri'ne çok müştâk ve onların mütâlaasından intibaha gelen bir doktora yazılan mektuptur.

Merhaba Ey Kendi Hastalığını Teşhis Edebilen Bahtiyar Doktor, Samimî ve Aziz Dostum!*

Senin hararetili mektubunun gösterdiği intibâh-ı ruhî şâyân-ı tebriktir.

Biliniz ki mevcudât içinde en kıymettar, hayattır. Ve vazifeler içinde en kıymettar, hayata hizmettir. Ve hidemât-ı hayatiye içinde en kıymettarı, hayat-ı fâniyenin hayat-ı bâkiyeye inkılâp etmesi için sa'y etmektir. Şu hayatın bütün kıymeti ve ehemmiyeti ise, hayat-ı bâkiyeye çekirdek ve mebde ve menşe olması cihetindendir. Yoksa, hayat-ı ebediyeyi zehirleyecek ve bozacak bir tarzda şu hayat-ı fâniyeye hasr-ı nazar etmek, ânî bir şimşeği sermedî bir güneşe tercih etmek gibi bir divaneliktir.

Hakikat nazarında herkesten ziyade hasta olan, maddî ve gâfil doktorlardır. Eğer eczahane-i kudsiye-i Kur'âniye'den tiryak-misal imanî ilâçları alırsalar, hem kendi hastalıklarını, hem beşeriyetin yaralarını tedavi ederler. İnşallah senin şu intibahın, senin yarana bir merhem olduğu gibi seni dahi doktorların marazına bir ilâç yapar.

Hem bilirsin, me'yus ve ümitsiz bir hastaya mânevî bir teselli, bazen bin ilâçtan daha ziyade nâfidir. Hâlbuki, tabiat bataklığında boğulmuş bir tabip, o bîçâre marizin elîm ye'sine bir zulmet daha katar. İnşallah bu intibahın, seni öyle bîçârelere medar-ı teselli eder, nurlu bir tabip yapar.

Bilirsin ki ömür kısadır, lüzumlu işler pek çoktur. Acaba benim gibi sen dahi kafanı teftiş etsen, malûmatın içinde ne kadar lüzumsuz, faydasız, ehemmiyetsiz, oyun yığınları gibi câmid şeyleri bulursun. Çünkü ben teftiş ettim, çok lüzumsuz şeyleri buldum. İşte o fennî malûmatı, o felsefî maârifî faydalı, nurlu, ruhlu yapmak çâresini aramak lâzımdır. Sen dahi Cenâb-ı Hak'tan bir intibah iste ki, senin fikrini Hakîm-i Zülcelâl'in hesabına çevirsin, tâ o oyunlara

Câmid: Cansız, katı.

Eczahâne-i kudsiye-i Kur'âniye: Kur'an'ın her hastalığa çâre sunan mukaddes eczahânesi.

Hakîm-i Zülcelâl: Her şeyi yerli yerince yapan, yaratan Ulu Allah.

Hasr-ı nazar etmek: Bakışını, dikkatini belirli bir noktaya odaklamak, yoğunlaştırmak.

Hidemât-ı hayatiye: Hayatı ko-

ruma ve sürdürme adına yapılması gerekli işler, vazifeler.

İntibâh-ı ruhî: Ruhun ilâhî hakikatlere uyanması, ruhî uyanış.

Maraz / mariz: Hastalık / hasta.

Me'yus: Ümitsiz.

Mebde: Başlangıç.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.

Menşe: Kaynak, memba.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Nâfi: Faydalı.

Sa'y etmek: Çalışmak.

Sermedî: Sonsuz.

Ye's: Ümitsizlik.

Zulmet: Karanlık.

bir ateş verip nurlandırır. Lüzumsuz maârif-i fenniye, kıymetli maârif-i ilâhiye hükmüne geçsin.

Zeki dostum! Kalb çok arzu ederdi; ehl-i fenden envâr-ı imaniyeye ve esrar-ı Kur'âniye'ye iştîyak derecesinde ihtiyacını hissetmek cihetinde Hulûsî Bey'e benzeyecek adamlar ileri atılsın. Hem madem Sözler senin vicdanınla konuşabilirler; her bir Söz'ü, şahsımdan değil, belki Kur'ân'ın dellâlından sana bir mektuptur ve eczahane-i kudsiye-i Kur'âniye'den birer reçetedir farzet. Gaybûbet içinde hâzırâne bir musâhabe dairesini onlarla aç.

Hem arzu ettiğin vakit bana mektup yaz. Ben cevap yazmasam da gücenme. Çünkü eskiden beri mektupları pek az yazarım. Hatta üç senedir kardeşimin çok mektuplarına karşı birtek cevap yazdım.

Said Nursî

* * *

Risale-i Nur'un tesvidinde çok hizmeti sebkât eden temiz kalbli, ihlâslı, güzel bir hâfız, müdakkik bir hoca olan Hâfız Hâlid'in* bir fıkrasıdır.

Risale-i Nur'un müellifi Bediüzzaman, nâdire-i cihan, hâdim-i Kur'ân Said Nursî (*radîyallâhu anhu*) hakkında hissiyâtımdan binden birini beyan ediyorum:

Üstadım, kendisi Nur ism-i celîline mazhardır. Bu ism-i şerif, kendileri hakkında bir ism-i âzamdır. Kendi karyesinin ismi Nurs, vâlidesinin ismi Nuriye,* Kâdirî üstadının ismi Nureddin, Nakşî üstadının ismi Seyyid Nur Muhammed, Kur'ân üstadlarından Hâfız Nuri,* hizmet-i Kur'âniye'de hususî imamı Zinnûreyn; fikrini, kalbini tenvir eden âyet-i nur¹ olması ve müşkül mesâilini izaha vâsita olan nur temsilâtı gayet kıymettardır. Resâilin mecmûuna Risale-i Nur tesmiyesi, Nur ismi onun hakkında ism-i âzam olduğunu teyid etmektedir.

¹ Nur Sûresi, 24/35.

Envâr-ı imaniye: İman nurları.
Gaybûbet: Görüşememe, birbiri-
 rinden uzakta bulunma.
Hâdim-i Kur'ân: Kur'ân-ı
 Kerim'in hizmetkârı.
Hâzırâne: Huzurda bulunuyor gi-
 bi, yüz yüze görüşürcesine.
İsm-i âzam: Kendisi ile dua edil-
 diğinde Allah'ın icabet ettiği en
 büyük ismi.
İsm-i celîl: Yüce isim.

Karye: Köy.
Maârif-i fenniye: Herhangi bir bi-
 limsel sahaya ait bilgiler.
Maârif-i ilâhiye: Allah'ı sıfat, isim
 ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb
 ve vicdan kültürü.
Mecmûa: Hepsi, tamamı.
Musâhabe: Sohbet etme, söyleşme.
Müdakkik: Dikkatli, inceleyici,
 araştırmacı.
Nâdire-i cihan: Dünya hârikası,

eşi-benzeri az görülen kimse.
Resâil: Risaleler.
Sebkât etmek: Öne geçmek.
Tesmiye: İsimlendirme.
Tesvid: Müsvedde yazma, temi-
 ze çekme.
Zinnûreyn: Hz. Osman'ın (r.a.)
 Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.)
 iki defa damat olduğunu ifade
 eden "iki nur sahibi" anlamında
 bir lâkabı.

Risale-i Nur adlı harika te'lifâtının bir kısmı Arabî olmakla beraber, Risale-i Nur eczaları şimdiye kadar yüz on dokuz bâliğ olmuştur. (Hâşiye) Her bir risale, kendi mevzuunda harikadır. Gayet yüksek olmakla beraber, Onuncu Söz ismiyle iştihar eden haşre dair olan risalesi pek harikadır, câmîdir. Ulemâca sırf naklî olan haşri ve neşri, gayet kuvvetli ve kat'î delâil-i aklıye ile isbat etmiştir. Onunla çokları imanını kurtarmış.

¹ جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرُ نُورًا âyetinin sırrıyla diyebilirim ki; Risale-i Nur bir kamer-i mârifettir ki, şems-i hakikat olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'dan nurunu istifâza eylemiş ki, ² نُورُ الْقَمَرِ مُسْتَفَادٌ مِنَ الشَّمْسِ olan meşhur kaziyye-i felekiyye mäsadak olmuştur. Hem diyebilirim ki; Üstadım, Kur'ân hakkında bir kamer hükmünde olup semâ-yı risaletin şemsi olan Resûl-i Ekrem'den (aleyhissalâtü vesselâm) nuru istifade edip Risale-i Nur şeklinde tezahür etmiş.

Üstadım, başkalarında nadiren bulunan mümtaz hasletlerinden, zâhirî tavrının pek fevkinde bir vaziyet gösteriyor. Zâhir hâle bakılsa, ilmihali bilmiyor gibi görünüyor. Birden bakarsın, bir derya kesiliyor.

Mezun olduğu miktarı, Resûl-i Ekrem'den (aleyhissalâtü vesselâm) istifade derecesi nisbetinde söyler. Resûl-i Ekrem'den (aleyhissalâtü vesselâm) cihet-i istifadesi olmadığı vakitlerde yeni ay gibi mahviyet gösterir. “Bende nur yok, kıymet yok!” der. Bu hasleti de tam tevazudur ve ³ مَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ hadisiyle tam âmil olmasıdır.

Hâşiye: Şimdi yüz otuz bâliğ olmuştur.

¹ “O Allah ki, güneşi aydınlatan parlak bir ışık kaynağı yaptı; ayı ise (güneşe bağlı olarak) ışıklı kıldı.” (Yunus Suresi, 10/5).

² Ayın ışığı, kendinden değil güneşten gelir.

³ “Mütevazı olanı Allah yüceltir.” Bezzâr, *Müsned* 3/161. Ayrıca yakın manadaki hadis-i şerifler için bkz.: Müslim, *Birr* 69; Tirmizî, *Birr* 82; İbn-i Mâce, *Zühd* 16; Dârimî, *Zekât* 35.

Âmil olmak: Yerine getirmek, yapmak.

Bâliğ olmak: Erişmek, ulaşmak.

Câmi: Geniş, kapsamlı.

Delâil-i aklıye: Akli deliller.

Haşr ve neşr: Öldükten sonra tekrar dirilip mahşer meydanında toplanma.

İstifâza etmek: Feyz almak, feyizlenmek; mânevî zenginlik kazanmak.

İştihar etmek: Tanınmak, meşhur olmak.

Kamer-i mârifet: Mârifet ayı.

Kaziyye-i felekiye: Gök bilimiyle ilgili hüküm, astronomi hükmü.

Mahviyet: Alçak gönüllülük, tevazu.

Mäsadak olmak: İfade edilen hükme uygun, onun kapsamında olmak, bir hükmü tasdik etmek.

Nakli: Nakle dayanan, rivâyet yoluyla bilinen.

Semâ-yı risalet: Peygamberlik semâsı.

Şems-i hakikat: Hakikat güneşi.

Te'lifât: Kitaplar.

Yeni ay: Hilâl.

İşte bu haslet icabâtındandır ki; bizim gibi talebelerinden, bazı mesâil-i ilmiyede muhalefet bulunsa, onların sözlerini içinde arar, hak bulduğu vakit kemâl-i tevazuyla ve lezzetle kabul ederek teslim eder, “Mâşallah! Siz ben-den daha iyi bildiniz. Allah razı olsun!” der. Hak ve hakikati, nefsin gurur ve enâniyetine daima tercih eder. Hatta ben bazı meselelerde muhalefet ediyordum. Bana karşı gayet mültefit, memnunâne bir tavır alır; eğer yanlış yap-sam, güzelce, damarım dokunmayarak beni ikaz eder. Eğer güzel bir şey söylemiş isem, çok memnun olur.

Üstadım, bilhassa hikmet-i hakikiye fenninde, yani hikmet-i şariat ve İslâmiyet noktasında pek harikadır. Ve hikmet-i beşeriyede dahi çok ileridir; hatta o ilimde, Eflatun* ve İbn-i Sina'yı geçmiş diyebilirim.

Bundan on üç sene evvel, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzâsından iken, kü-çükten beri şimdiye kadar, izn-i ilâhî ile onun bir muîni ve nâsırı ve muhafı-zı olan kutb-u rabbânî ve kandil-i nurânî Abdülkadir-i Geylânî (*aleyhi nazaru'r-rafîmânî*) Hazretleri'nin Fethu'r-Rabbânî risalesini tefe'ülen açtığı esnada,

أَنْتَ فِي دَارِ الْحِكْمَةِ فَاطْلُبْ طَبِيبًا يَدَاوِي قَلْبَكَ¹

ibâresi çıktı. O ibare, onun hakkında pek mânidar olarak, Eski Said'i Yeni Said'e çevirmesine sebebiyet vermiştir.

Eski Said olduğu zamanlarda, İngilizlerin dinî suâllerine gayet latîf ve müskit bir cevap vermiştir. Ve İlm-i Mantık'ta, İbn-i Sina'nın te'lifâtını geçecek Tâlikat nâmında harika bir risalesi var. İşkâl-i mantıkıyeyi kıyas-ı istikrâî cihetiyle on bine kadar iblâğ edip hiçbir âlimin yetişemediği bir derece-i ihata

¹ “Sen Dârü'l-Hikmet'tesin; kalbini tedâvi edecek bir doktor ara!” (Bkz.: Abdülkadir Geylânî, *el-Fethu'r-Rabbânî* s.265).

Âzâ: Üye.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye:

1918-1922 yılları arasında, za-manın problemlerine İslâmî çö-zümler üretme doğrultusunda fa-aliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Derece-i ihata: Kavrama, anla-ma seviyesi.

Hikmet-i beşeriye: Felsefe.

Hikmet-i şariat ve İslâmiyet:

İslâm düşüncesi, İslâmî ilimler.

İblâğ etmek: Ulaştırmak, eriştir-mek.

İcabât: Gerekler, icaplar.

İşkâl-i mantıkıye: Mantık prob-lemeleri.

Kemâl-i tevazu: Tam, mükem-mel bir tevazu.

Kıyas-ı istikrâî: Tümevarım, tek tek olayları kıyaslayarak umumî sonuçlar çıkarma.

Kutb-u rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın büyük velisi, insan-ı kâmil.

Mesâil-i ilmiye: İlmî meseleler.

Muîn: Yardımcı, gözetip kolla-yan.

Mültefit: İltifat eden, güler yüz gösteren.

Müskit: Susturan, susturucu.

Nâsır: Yardımcı, destek veren.

Tefe'ülen: Kendine veya önün-deki meselelere çözüm şekli ara-mak veya ders çıkarmak üzere ki-tabın herhangi bir sayfasını rast gele açarak.

göstermiş. Sünûhât isminde bir risalesinde gördüm ki; Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm), âlem-i manada, bir medresede ona ders verdiğini görmüş. O ders-i mâneviyeye binâen İşârâtü'l-İ'câz nâmındaki harika tefsiri yazmış. Bana bir gün dedi ki:

“Harb-i Umumî hâdisât ve netâicleri mâni olmasaydı, İşârâtü'l-İ'câz'ı Allah'ın tevfiği ve izniyle altmış cilt yazacaktım. İnşallah Risale-i Nur, âhiren o mutasavver harika tefsirin yerini tutacak.”

Üstadım'la yedi-sekiz sene musâhabetim esnâsında mühim meşhudatım çoktur. Fakat ¹ تَدُلُّ عَلَى الْبَحْرِ mûcibince, deryaya delâlet maksadı ile bu fıkra kâfi görüldü. Çünkü Üstadım'dan iftirak zamanı idi, acele yazdım. Üstadım, ² وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ âyetinin sırrıyla, çok defa yanlarında beni musâhib bulmak hakkını ve teveccüh duasıyla yerine getireceklerine eminim...

Hâfız Hâlid (rahmetullâhi aleyhi)

* * *

¹ Damla, denizin varlığını gösterir.

² “Yanınızdaki arkadaşta da (ihsanda bulunun.)” (Nisâ Sûresi, 4/36).

Âhiren: Son olarak, en sonunda.

Âlem-i mana: Mana âlemi, mânevî âlem.

İftirak: Ayrılık.

Meşhudat: Görülen, şahit olunan şeyler.

Mûcib: Gerek, gerektirici sebep.

Musâhabet: Beraberlik, dostluk.

Musâhib: Sohbet arkadaşı, yakın dost.

Mutasavver: Tasavvur edilen, olması düşünülen.

Netâic: Neticeler, sonuçlar.

Tevfik: Yardım etme, muvaffak kılma.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Barla'da Yirmi Sekizinci Söz'ü te'lif ettikleri
“Cennet Bahçesi” diye tesmiye olunan Süleyman'ın bahçesi

Üçüncü Kısım

Eskişehir Hayatı

Risale-i Nur'un gittikçe inkişaf ettiğini, iman ve İslâmiyet'in kuvvetlenmeye başladığını anlayan gizli din düşmanları, "Bediüzzaman, gizli cemiyet kuruyor, rejim aleyhindedir, rejimin temel nizamlarını yıkıyor!" gibi uydurma ve hükûmeti aldatıcı tertip ve ithamlarla, 1935 senesinde, Eskişehir Ağırceza Mahkemesi'nde, idam kastıyla ve muhakkak surette mahkûm edilmesi direktifiyle hakkında dâvâ açtırılıyor.

Bunun üzerine, Dâhiliye Vekili ve Jandarma Umum Kumandanı, tec-hiz edilmiş askerî bir kıta ile birlikte Isparta'ya geliyorlar. Isparta-Afyon yolu boyunca süvari askerleri yerleştiriliyor. Isparta vilayeti ve civarı, askerî birliklerle kontrol altında bulunduruluyor. Bir sabah vakti, mâsum ve mazlum Bediüzzaman inzivâgâhından çıkarılarak, talebeleriyle beraber, elleri kelepçeli olarak kamyonlarla Eskişehir'e sevk ediliyor. Yolda, Bediüzzaman ve talebelerine yakın bir alâka duyan müfreze kumandanı Ruhi Bey kelepçeleri çözdürüyor. Bu suretle namazlar kazaya bırakılmadan yola devam ediliyor. Hakikati ve Bediüzzaman'ın mâsumiyetini idrak eden müfreze kumandanı, Bediüzzaman ve talebelerinin bir dostu olmuştur.

Yüz yirmi talebesiyle Eskişehir Hapishanesi'ne getirilen Said Nursî, tam bir tecrid-i mutlak içerisine alınarak, kendisine ve talebelerine dehşetli işkenceler tatbikine başlanıyor...

Bediüzzaman Said Nursî, kendisine yapılan bu işkence ve azaplara rağmen, Otuzuncu Lem'a ve Birinci ve İkinci Şuâları te'lif ediyor. Hapisteki birçok kimseler, Üstad Bediüzzaman hapse girdikten sonra ıslah-ı nefis ederek mütedeyyin bir hâle geliyorlar.

Dâhiliye Vekili: İçişleri Bakanı.

İslah-ı nefis: Nefsini ıslah etme, durumunu düzeltme.

İnkişaf etmek: Yayılmak, genişlemek.

İnzivâgâh: Tek başına, yalnız yaşayan yer.

Müfreze: Askerî birlik.

Mütedeyyin: Dindar, dinine bağlı.

Nizam: Sistem, düzen.

Techiz edilmek: Donatılmak, hazırlanmak.

Tecrid-i mutlak: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürme. Hücre hapsi.

Te'lif etmek: Yazmak.

Umum: Genel.

Gizli dinsizler, Isparta havâlisinde, “Bediüzzaman ve talebeleri idam edilecek” diye propagandalar yaptırarak, korku ve dehşet saçıyorlar. (Hâşiye) Diğer taraftan Bediüzzaman'ın hapse konulmasından mütevellit muhtemel bir isyan hareketinin vukûundan korkan istibdat ve ceberut devrinin hükûmet reisi, şark vilayetlerine seyahate çıkıyor.

Hâlbuki Bediüzzaman, ömrü boyunca müsbet hareket etmeyi düstur edinmiş, “Birkaç adamın hatasıyla yüzer adamların zarar görmesine sebep olunamaz.” demiştir.¹ Bunun içindir ki, yapılan o kadar gaddarâne zulümler esnasında birtek hâdisе meydana gelmemiş ve Bediüzzaman Said Nursî, talebelerine daima sabır ve tahammül ve yalnız iman ve İslâmiyet'e çalışmayı tavsiye etmiştir. Ve bu gibi evhamların, dinsizlik hesabına, maksad-ı mahsusla husûle getirildiğini herkes anlamıştır.

Bediüzzaman, yüz yirmi talebesiyle beraber 1935'de Eskişehir Ağırceza Mahkemesi'ne sevk ediliyor. Âni yapılan araştırmalarla elde edilen bütün risale ve mektuplar meydanda olduğu hâlde, mahkûmiyetlerini intac edecek bir delile rast gelinememiş ve neticede kanaat-i vicdaniye ile, keyfî bir surette Said Nursî'ye on bir ay ve on beş arkadaşına da altışar ay ceza vererek, mütebâki kalan yüz beş kişiyi beraat ettirmiştir. Hâlbuki isnad edilen suç sabit olsaydı, Bediüzzaman Said Nursî'nin idamına ve arkadaşlarının da hiç olmazsa ağır hapsine hükmedilecekti. Nitekim bu yersiz karara Bediüzzaman itiraz

Hâşiye: Evet, zulmün sonu, zalimin mahvına olarak öyle tecellî eder ve etmiştir ki, o plânları yapanlar, şimdi ölümün idam-ı ebedisine mahkûm bir vaziyette cehennemin esfel-i sâfilinine yuvarlanmakta, tam mağlûbiyet ve cehennem azabından daha şedit azaplar içerisinde, şevketi sönmüş olarak, zelilâne bir ömür geçirmektedirler.

Bediüzzaman ise, iman ve İslâmiyet'in bahadır ve kahraman bir hâdimi olarak, İslâmî bir zîzzet ve imanî bir şehâmetle hâlâ yaşamakta, Kur'ân ve iman hizmetini devam ettirmekte ve İslâmî zaferleriyle müslüman Türk milletine ve Âlem-i İslâm'a mânevî bayramlar idrak ettirmektedir.

¹ Bkz.: “Birisinin hatasıyla başkası mes'ul olamaz.” (En'âm Sûresi, 6/164; İsrâ Sûresi, 17/15; Fâtır Sûresi, 35/18; Zümer Sûresi, 39/7; Necm Sûresi, 53/38).

Ceberut: Baskı, zorlama.
Esfel-i sâfilin: En aşağı nokta, çukur.
Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.
Husûle getirmek: Oluşturmak, meydana getirmek.
İdam-ı ebedi: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.
İntac etmek: Netice vermek, doğurmak.

İstibdat: Baskıcı yönetim.
Kanaat-i vicdaniye: Vicdanan verilen not, fikir, karar.
Maksad-ı mahsus: Husûsî bir maksat, kasıt.
Müsbet hareket: Olumlu, yapıcı hareket.
Mütebâki: Geriye kalan, diğer.
Mütevellit: Doğan, kaynaklanan.
Şark: Doğu.

Şedit: Şiddetli.
Şehâmet: Cesaret, yiğitlik.
Şevket: Büyüklük, debdebe, heybet.
Zelilâne: Zillete düşmüş bir şekilde.

etmiş ve bu cezanın bir beygir hırsızına veya bir kız kaçırıcısına lâîk olduğunu belirterek, kendisinin ya beraatına veya idamına veyahut yüz bir sene hapse mahkûmiyetine hükmedilmesini ısrarla istemiştir.

Burada, harika bir hâdiseyi nakletmeden geçemeyeceğiz. Şöyle ki:

Bediüzzaman hapiste iken, bir gün, o zamanın Eskişehir Müddeiumumîsi, Üstad'ı çarşıda görür. Hayret ve taaccüple ve vazifesine son vereceği ihtarıyla, hapishane müdürüne:

– “Niçin Bediüzzaman'ı çarşıya çıkardınız? Şimdi çarşıda gördüm.” der. Müdür de:

– “Hayır efendim. Bediüzzaman hapishanede, hatta tecrittedir. Bakınız!” diye cevap verir.

Bakarlar ki Üstad yerindedir. Bu harika vâkıa adliyede şâyi olur. Hâkimler “Bu hâle akıl erdiremiyoruz.” diye birbirlerine naklederler. (Hâşiye)

* * *

Hâşiye: Aynen bunun gibi bir vâkıa da Bediüzzaman Denizli hapsinde iken olmuştur. Üstad'ı, halk iki-üç defa muhtelif câmilerde sabah namazında görür. Savcı işitir. Hapishane müdürüne pürhiddet: “Bediüzzaman'ı sabah namazında dışarıya, câmiye çıkarmışsınız” der. Tahkikat yapar ki, Üstad hapishaneden dışarıya kat'iyen çıkarılmamış.

Eskişehir hapishanesinde iken de bir Cuma günü, hapishane müdürü, kâtip ile otururken bir ses duyuyor:

– “Müdür bey! Müdür bey!” Müdür bakıyor.

Bediüzzaman yüksek bir sesle:

– “Benim mutlaka bugün Ak Câmi'de bulunmam lâzım!”

Müdür:

– “Peki Efendi Hazretleri!” diye cevap veriyor. Kendi kendine: “Herhâlde Hoca Efendi kendisinin hapse olduğunu ve dışarıya çıkamayacağını bilemiyor.” diye söylenir ve odasına çekilir.

Öğle vakti, Bediüzzamanın gönlünü alayım, Ak Câmi'ye gidemeyeceğini izah edeyim düşüncesiyle Üstad'ın koğuşuna gider. Koğuş penceresinden bakar ki, Bediüzzaman içeride yok! Hemen jandarmaya sorar, “İçeride idi, hem kapı kilitli!” cevabını alır. Derhal câmiye koşar. Bediüzzaman'ın ileride, birinci safda, sağ tarafta namaz kıldığını görür. Namazın sonlarında Bediüzzaman'ı yerinde göremeyip hemen hapishaneye döner; Hazreti Üstad'ın “Allah'ü ekber!” diyerek secdeye kapandığını hayretler içerisinde görür. (Bu hâdiseyi bizzat o zamanki hapishane müdürü anlatmıştır.)

Bediüzzaman Said Nursî'nin Eskişehir Mahkemesi Müdâfaâtından Bir Kısım

1935

Eskişehir Mahkemesi'nde, Said Nursî'nin siyâsî şeylerle meşgul olmadığı tahakkuk etmiş, sadece bir âyet-i kerîmeyi tefsir eden bir risalesinden dolayı¹ ceza verilmiştir ki, âyet-i kerîme tefsirinden dolayı bir müfessiri cezalandırmak, dünyanın hiçbir mahkemesinde görülmemiştir, elbette ve elbette büyük bir adlî hatadır.

O Müdâfaadan Bir Parça

Ey heyet-i hâkime! Beni dört-beş madde ile itham edip tevkif ettiler:

Birinci Madde

İrtica fikriyle dini âlet edip, emniyet-i umumiyeyi ihlâl edebilecek bir teşebbüs niyeti olduğu ihbar edilmiş.

Elcevap: **Evvelâ**, imkânât başkadır, vukuat başkadır. Her bir fert, çok adamları öldürebilmesi mümkündür. Bu imkân-ı katil cihetiyle mahkemeye verilir mi? Her bir kibrit bir haneyi yakması mümkündür. Bu yangın imkânıyla kibritler imha edilir mi?

Sâniyen: Yüz bin defa hâşâ! İştigal ettiğimiz ulûm-u imaniye, rıza-yı ilâhiyeden başka hiçbir şeye âlet olamaz. Evet güneş, kamere peyk ve tâbi olmadığı gibi, saadet-i ebediyenin nurânî ve kudsî anahtarı ve hayat-ı uhreviyenin bir güneşi olan iman dahi, hayat-ı içtimaiyenin âleti olamaz. Evet, bu

¹ Tesettür Risalesi'nde (24. Lem'a) üzerinde durulan bu âyetin meâli şu şekildedir: "Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve mümin kadınlara söyle: Ev dışına çıktıkları zaman dış elbiselerini üzerlerine salıversinler. Böyle yapmaları onların iffetli tanınmaları ve kendilerine sarkıntılık edilerek incitilmemeleri yönünden en uygun bir davranıştır. Allah gafurdur, rahîmdir." (Ahzâb Sûresi, 33/59).

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hayat-ı uhreviye: Âhîret hayatı.

Heyet-i hâkime: Hâkimler heyeti.

İmkânât: Gerçekleşmesi mümkün olan, fakat gerçekleşmemiş şeyler.

İmkân-ı katil: Cinayet işlemenin mümkün olması.

İrtica: Gericilik.

Müdâfaât: Müdâfaalar, savunmalar.

Müfessir: Kur'an-ı Kerim'i tefsir usûlü kurallarına göre açıklayan, izah eden kimse.

Peyk: Uydu.

Sâniyen: İkinci olarak.

Tâbi: Uyan, peşinden giden.

Tevkif etmek: Tutuklamak.

Ulûm-u imaniye: İman ilimleri.

Vukuat: Gerçekleşmiş hâdiseler, olaylar.

kâinatın en muazzam meselesi ve şu hilkat-i âlemin en büyük muamması olan sırr-ı imandan daha ehemmiyetli bir mesele-i kâinat yoktur ki, bu mesele-i sırr-ı iman ona âlet olsun.

Ey heyet-i hâkime! Eğer bu işkenceli tevkifim yalnız hayat-ı dünyevi-yeme ve şahsıma ait olsaydı; emin olunuz ki, on seneden beri sükût ettiğim gibi yine sükût edecektim. Fakat bu tevkifim, çokların hayat-ı ebediyelerine ve muazzam tılsım-ı kâinatın keşfini tefsir eden Risale-i Nur'a ait olduğundan, yüz başım olsa ve her gün biri kesilse, bu sırr-ı azîmden vazgeçmeyeceğim. Ve sizin elinizden kurtulsam, elbette ecel pençesinden kurtulamayacağım. Ben ihtiyarım, kabir kapısındayım.

İşte o müthiş tılsım-ı kâinat keşşafı olan Kur'ân-ı Hakîm'in o muazzam keşfini göze gösterir bir surette tefsir eden Risale-i Nur'un, o tılsıma ait yüzer meselelerinden, bu herkesin başına gelecek olan ecele ve kabre ait yalnız bu sırr-ı imana bakınız ki:

Acaba bu dünyanın bütün muazzam mesâil-i siyasiyesi, ölümüne, ecele inanan bir adama daha büyük olabilir mi ki, bunu ona âlet etsin. Çünkü vakit muayyen olmadığından, her vakit baş kesebilen ecel, ya idam-ı ebedîdir ve yahut daha güzel bir âleme gitmeye terhis tezkeresidir. Hiçbir vakit kapanmayan kabir, ya hiçlik ve zulümât-ı ebediye kuyusunun kapısıdır veya daha daimî ve daha nurânî, bâki bir dünyanın kapısıdır.

İşte Risale-i Nur, keşfiyât-ı kudsiye-i Kur'âniye'nin feyziyle, iki kere iki dört eder derecesinde kat'iyetle gösterir ki, eceli, idam-ı ebedîden terhis ve sikasına ve kabri dipsiz, hiçlik kuyusundan müzeyyen bir bahçe kapısına çevirmeleri, şüphesiz, kat'î bir çâresi var. İşte bu çâreyi bulmak için, bütün dünya saltanatı benim olsa bilâ-tereddüt feda ederim. Evet, hakikî akli başında olan, feda eder...

İşte efendiler! Bu mesele gibi yüzer mesâil-i imaniyeyi keşif ve izah eden Risale-i Nur'a, evrak-ı muzırğa gibi -hâşâ, yüz bin defa hâşâ!- siyaset

Bâki: Ebedî, dâimî.

Bilâ-tereddüt: Tereddütsüz, kesin olarak.

Evrak-ı muzırğa: Zararlı yayınlar, belgeler.

Hilkat-i âlem: Kâinatın, âlemin yaratılışı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.

Keşf: Bir sırrı, gizli bir şeyi bilme,

ortaya çıkarma.

Keşfiyât-ı kudsiye-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in keşfedip insanlara bildirdiği varlığın perde arkasına ait mukaddes hakikatler.

Keşşaf: Keşfeden, ortaya çıkaran. **Kur'ân-ı Hakîm:** Hüküm ve hikmet kitabı, her hükmü yerli yerinde olan Kur'ân-ı Kerim.

Mesâil-i siyasiye: Siyasî mese-

leler.

Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.

Muayyen: Belirli, belli.

Müzeyyen: Süslü, zinetli.

Tılsım-ı kâinat: Kâinatın şifresi, sırrı.

Zulümât-ı ebediye: Sonsuz karanlıklar.

cereyanlarına âlet edilmiş garazkâr kitaplar nazarıyla bakmak, hangi insaf müsaade eder, hangi akıl kabul eder, hangi kanun iktiza eder? Acaba istikbalin nesl-i âtisi ve hakikî istikbal olan âhiretin ehli ve Hâkim-i Zülcelâl'i, bu suâli müsebbiplerinden sormayacaklar mı?

Hem bu mübârek vatanda, fıtraten dindar bu millete hükmedenler, elbette dindarlığa taraftar olması ve teşvik etmesi, vazife-i hâkimiyet cihetiyle lâzımdır.

Hem madem, lâik cumhuriyet, prensibiyle bîtarafâne kalır ve o prensibiyle dinsizlere ilişmez; elbette dindarlara dahi bahanelerle ilişmemek gerektir.

Sâlisen: Bundan on iki sene evvel Ankara reisleri, İngilizler'e karşı "Hutuvât-ı Sitte" nâmındaki eserimle mücâhedâtımı takdir edip beni oraya istediler. Gittim. Gidişatları, benim ihtiyarlık hissiyâtıma uygun gelmedi.

– "Bizimle çalış!" dediler. Dedim:

– "Yeni Said öteki dünyaya çalışmak istiyor. Sizinle çalışamaz, fakat size de ilişmez."

Evet, ilişmedim ve işlenlere de iştirak etmedim. Çünkü an'anât-ı milliye-i İslâmiye lehinde istîmal edilebilir bir deha-yı askeriyi, an'ane aleyhine çevirmeye maatteessüf bir vesile oldu. Evet ben Ankara reislerinde, hususan Reiscumhur'da bir deha hissettim ve dedim:

– "Bu dehayı kuşkulandırmakla an'anât aleyhine çevirmek caiz değildir."

Onun için, ne kadar elimden gelmişse dünyalarından çekildim, karışmadım. On üç seneden beri siyasetten çekildim. Hatta bu yirmi bayramdır, birikisinden başka umumlarında, bu gurbette, kendi odamda yalnız ve mahpus gibi geçirdim; tâ ki siyasete bulaşmam tevehhüm edilmesin.

Hükûmetin işlerine ilişmediğime ve karışmak istemediğime delâlet eden:

An'anât-ı milliye-i İslâmiye: Millî ve İslâmî gelenekler, âdetler.

Bîtarafâne: Tarafsızca.

Garazkâr: Garazı olan, kötü maksatlı.

Hâkim-i Zülcelâl: Her şeye hükmeden, her suçluya hak ettikleri hükmü veren Yüce Allah.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1920'de İngilizlerin

İstanbul'u işgali sırasında yazıp gizlice bastırarak dağıttığı, işgale karşı millî bilinci harekete geçiren "Altı Adım" anlamındaki broşürü.

İstikbal: Gelecek zaman.

İstîmal edilmek: Kullanılmak.

Maatteessüf: Maalesef, ne yazık ki.

Mücâhedât: Gayretler, çabalar.

Müsebbip: Sebep olan. Bir şeyin oluşmasına neden olan.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Sâlisen: Üçüncü olarak.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zannetmek, vehmetmek.

Birinci Delil: On üç senedir siyaset lisanı olan gazeteleri bu müddet zarfında hiç okumadığım; dokuz sene oturduğum Barla köyünde ve dokuz ay ikamet ettiğim Isparta'daki dostlarım biliyorlar. Yalnız Isparta tevkifhanesinde, gayet insafsız bir gazetecinin dinsizcesine, Risale-i Nur'un talebelerine hücumunun bir fıkrası, istemediğim hâlde kulağıma girdi.

İkinci Delil: On senedir Isparta vilayetinde bulunuyordum. Dünyanın çok tahavvülâtı içinde siyasete karışmak teşebbüsüne dair hiçbir emâre, hiçbir tereşşuhât görülmediğidir.

Üçüncü Delil: Hiçbir hatıra gelmeyen, âni olarak benim ikametgâhım bastırıldı, tam taharri edildi. On seneden beri en mahrem evrakımı ve kitaplarımı aldılar. Hem vali dairesi, hem polis dairesi bu kitaplarımda siyaset-i hükûmete ilişecek hiçbir maddeyi bulamadıklarını itiraf etmeleridir. Acaba on sene değil, belki on ay benim gibi sebepsiz nefyedilen ve merhametsizce zulüm gören ve işkenceli tazyik ve tarassut edilen bir adamın en mahrem evrakı meydana çıksa, zalimlerin yüzlerine savrulacak on madde çıkmaz mı?

Eğer denilse “Yirmiden ziyade mektupların yakalandı.” Ben de derim:

O mektuplar, birkaç sene zarfında yazılmışlar. Acaba on sene zarfında on dosta, on ve yirmi ve yüz mektup çok mu? Madem muhabere serbesttir ve dünyanıza ilişmezler; bin olsa da bir suç teşkil etmezler.

Dördüncü Delil: Müsâdere edilen bütün kitaplarımı görüyorsunuz ki, siyasete arkalarını çevirip bütün kuvvetleriyle imana ve Kur'ân'a, âhirete müteveccih olmalarıdır. Yalnız iki-üç risalelerde Eski Said sükûtu terk ederek, bazı gaddar memurların işkencelerine karşı hiddet etmiş; hükûmete değil, belki vazifesini sû-i istîmal eden o memurlara itiraz etmiş, mazlumâne şekvâsını yazmış. Fakat yine o iki-üç risaleyi mahrem deyip neşrine izin vermedim. Has bir kısım dostlarıma münhasır kalmışlardır. Hükûmet ele bakar ve zâhire dikkat eder. Kalbe bakmak, gizli ve hususî işlere bakmak hakkı yoktur ki, herkes kalbinde ve hanesinde istediğini yapabilir ve padişahları zemmeder, beğenmez...

Mahrem: Herkes tarafından görülüp bilinmesi istenmeyen, uygun olmayan.

Muhabere: Haberleşme.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Müteveccih: Yönelmiş, yönelik.

Nefyedilmek: Sürülmek, sürgüne

yollanmak.

Neşr: Yayma, yayınlama.

Sû-i istîmal: Kötüye kullanma.

Şekvâ: Şikayet.

Taharri etmek: Aramak, araştırmak.

Tahavvülât: Değişimler.

Tarassut etmek: Gözetlemek.

Tazyik etmek: Sıkıştırmak, baskı altına almak.

Tereşşuhât: Sızıntılar, damlalar.

Tevkifhane: Tutuklanan kimselerin konulduğu yer.

Zâhir: Dış, görünen.

Zemmetmek: Kınamak, yermek.

Ezcümle: Yedi sene evvel –daha yeni ezan çıkmadan– bir kısım memurlar sarığıma, hem hususî Şâfiice ibadetime müdahale etmek istemelerine mukabil, bir kısa risale yazıldı.¹ Bir zaman sonra yeni ezan çıktı; ben o risaleyi mahrem dedim, intişarını men ettim.

Hem ezcümle: Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de bulunduğum zaman, tesettür âyeti² aleyhinde Avrupa'dan gelen itiraza karşı bir cevap yazmıştım. Bundan bir sene evvel, eski matbû risalelerimden alınan ve “On Yedinci Lem'a” nâmındaki risalenin bir meselesi olarak kaydedilmiş ve sonra “Yirmi Dördüncü Lem'a” ismini alan kısacık Tesettür Risalesi, ilerideki kanunlara temas etmemek için o Tesettür Risalesi'ni setrettim. Her nasılsa, yanlışlıkla bir yere gönderilmiş. Hem o risale, medeniyetin, Kur'ân'ın âyetine ettiği itiraza karşı, müskit ve ilmi bir cevaptır. Bu hürriyet-i ilmiye, Cumhuriyet zamanında elbette kayıt altına alınamaz.

Beşinci Delil: Dokuz senedir, bir köyde inzivâyı ihtiyâr ettiğim.. ve hayat-ı içtimaiyeden ve siyasetten sıyrılmak istediğim.. ve bu defa gibi müteaddit başıma gelen bütün işkencelere tahammül edip, dünya siyasetine karışmamak için bu on senede hiç müracaat etmediğimdir. Eğer müracaat etseydim, Barla yerine İstanbul'da oturabilirdim. Ve belki bu defadaki gaddarâne tevkifimin sebebi; müracaatsızlıktan küsen ve gururlarına dokunan Isparta Valisi'nin ve hükûmetin bazı memurlarının, garazlarından veya iktidarsızlıklarından hab-beyi kubbe yapıp, Dâhiliye Vekâleti'ni evhamlandırmasıdır.

Elhâsıl: Benimle temas eden bütün dostlarım bilirler ki, siyasete değil karışmak, değil teşebbüs belki düşünmesi dahi esas maksadıma ve ahvâl-i ruhiyeme ve hizmet-i kudsiye-i imaniyeme muhaliftir ve olamıyor. Bana nur verilmiş, siyaset topuzu verilmemiş. Bu hâlin bir hikmeti şudur ki:

¹ Mektubat, 29. Mektup, 6. Risale olan 6. Kısımın (Hücumât-ı Sitte) Zeyli, Es'ile-i Sitte Risalesi.
² Ahzâb Sûresi, 33/59.

Dâhiliye Vekâleti: İçişleri Bakanlığı.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca.

Gaddarâne: Gaddarca, zalimce.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Hürriyet-i ilmiye: Bilimsel özgürlük.

İhtiyâr etmek: Seçmek, tercih etmek.

İntişar: Yayılma.

İnzivâ: Bir köşeye çekilme, tek başına yaşama.

Matbû: Tab' edilmiş, basılmış.

Müskit: Susturan, susturucu.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Tevkif: Tutuklanma.

Hakâik-i imaniyeye cidden müştâk ve memuriyet mesleğine giren birçok zâtları, bu hakâike endişeli ve tenkitkârâne baktırmamak, onlardan mahrum etmemek için Cenâb-ı Hak kalbime, siyasete karşı şiddetli bir kaçınmak ve bir nefret vermiştir kanaatindeyim.

.....

Binbaşı Merhum Âsım Bey* isticvab edildi. Eğer doğru dese, Üstad'ına zarar gelir ve eğer yalan dese, kırk senelik namuskârâne ve müstakimâne askerliğinin haysiyetine çok ağır gelir diye düşünüp, "Yâ Rab! Canımı al!" diyerek on dakikada teslim-i ruh eyledi, istikamet şehidi oldu. Ve dünyada hiçbir kanunun hata diyemeyeceği bir muâvenet-i hayriyeye ve bir tasdike hata tevehhüm edenlerin çirkin hatalarına kurban oldu.

Evet, Risale-i Nur'dan tam ders alan, bir su içer gibi kolayca terhis tezkeresi telâkki ettiği ecel şerbetini içer. Eğer benden sonra dünyada kalan kardeşlerimin teellümlerini düşünmeseydim, ben de âlicenap kardeşim Âsım Bey gibi "Yâ Rab! Canımı da al!" diyecektim. Her neyse...

Benim sebeb-i ithamımdan olan,

Üçüncü Madde

Risale-i Nur'un müsaade-i hükûmet alınmadan intişarı ve hissiyât-ı imaniyeyi kuvvetleştirmesiyle, ileride belki hükûmetin serbestâne prensiplerine set çeker ve emniyet-i umumiye-i ihlâl eder.

İcevap: Risale-i Nur, nurdur. Nurdan zarar gelmez. Siyaset topuzunu on üç seneden beri atmıştır. Ve bu vatanın ve bu milletin iki hayatlarının temel taşları olan hakikat-i kudsiyesini tesbit eder. Ve bu mübârek milletin yüzde doksan dokuzuna zararsız menfaati olduğuna, eczalarını okuyan bütün zâtları iştah edebilirim. Haydi biri çıksın, desin: "Bunda bir zarar gördüm."

Sâniyen: Benim matbaam yok ve müteaddit kâtiplerim yok. Birisini zorla bulabilirim. Ve hüsn-ü hattım yok. Yarım ümmiyim, bir saatte ancak bir

Âlicenap: Yüksek karakterli, faziletli.

Ecza: Cüzler, kısımlar.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hüsn-ü hat: Güzel yazma, güzel yazı.

İsticvab edilmek: Sorgulanmak.

İstikamet: Doğruluk, dürüstlük.

İştah etmek: Şahit göstermek.

Muâvenet-i hayriye: Hayırlı işlerde yardımlaşma.

Müstakimâne: İstikametli, doğru, düzgün bir şekilde.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Namuskârâne: Namuslu bir şekilde.

Sebeb-i itham: İtham edilme, suç-

lanma sebebi.

Teellüm: Elem duyma, kederlenme, tasalanma.

Tenkitkârâne: Tenkit ederek.

Yarım ümmî: Bediüzzaman Hazretleri'nin kendi el yazısını beğenmediği, yazı yazmada zorlandığı için kendilerine uygun gördükleri bir niteleme.

sayfayı çok noksan yazımla yazabilirim. Merhum Âsım Bey gibi bazı zâtlar, benim için bir yâdigâr olarak, güzel yazılarıyla yardım ettiler. Benim çok hazine gurbetimdiki hâtrâtımı yazdılar. Sonra, o envâr-ı imaniyeyi derdine tam derman bulan bir kısım zâtlar, onları okumak istediler ve okudular; hayat-ı ebediyelerine tam bir tiryak olduğunu hakkalyakîn gördüler, kendilerine istinsah ettiler.

Elinize geçen ve nazar-ı teftişinizde bulunan “Fihriste Risalesi” gösteriyor ki; *Risale-i Nur'un her bir cüzü, bir âyet-i Kur'âniye'nin hakikatini tefsir eder. Hususan erkân-ı imaniyeye dair âyetleri öyle bir vuzuhla tefsir eder ki, Avrupa filozoflarının bin seneden beri Kur'an aleyhinde hazırladıkları hücum plânlarını ve esaslarını bozuyor.*

Şimdilik elinizde “İhtiyar Risalesi”nin On Birinci Rica'sında binler imanî ve tevhidî burhanlardan birtek burhan var. Numûne için ona bakınız, dikkat ediniz; dâvâm doğru mudur, yanlış mıdır, anlarsınız.

Hem bu vatana ve bu millete ne kadar menfaatli olduğuna numûne için, Risale-i Nur'un eczalarından olan “İktisat Risalesi”.. ve hastalara, imandan gelen yirmi beş devalı risale.¹ ve ihtiyarlara, imandan gelen yirmi altı rica ve teselli risaleleri, bu mübârek milletin yarısından ziyade bir yekûn teşkil eden fakirler, hastalar, ihtiyarlar tâifelerine gayet kıymettar bir hazine-i servet ve tiryak ve ziya olduğunu insafla bakan herkes kabul eder kanaatindeyim.

Hem vazife-i tahkikatınıza yardım için derim: Fihriste Risalesi, yirmi senelik risalelerin bir kısmının fihristesidir. İçindeki risalelerin bir kısmının asılları Dârü'l-Hikmet'ten başlar. Fihriste'deki numaralar, te'lif tertibiyle değildir. Mesela Yirmi İkinci Söz, Birinci Söz'den daha evvel te'lif edilmiş ve Yirmi İkinci Mektup, Birinci Mektup'tan daha evvel yazılmış. Bunlar gibi çok var...

¹ Lem'alar, 25. Lem'a (Hastalar Risalesi).

Envâr-ı imaniye: İman nurları.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

Fihriste Risalesi: İki kısımdır. Birinci kısım, Sözler ve Mektubat'ın tamamının, Lem'alar'ın da 14. Lem'a'ya kadar olan kısmının fihristeleridir. Bu kısım Hz. Üstad tarafından yapılmış ve 15. Lem'a olmuştur. İkinci kısım ise Lem'alar'ın kalan kısmı ile Şuâlar ve Mesnevî-i Nuriye'nin fihriste-

leridir. Bu kısmın fihristeleri de Nur'un has talebeleri tarafından yapılmış ve 10. Şuâ olmuştur.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşayarak öğrenme.

İhtiyar Risalesi: Lem'alar kitabındaki 26. Lem'a.

İktisat Risalesi: Lem'alar kitabındaki 19. Lem'a.

İstinsah etmek: Bir nüshayı elle yazarak çoğaltmak.

Nazar-ı teftiş: Gözden geçirme, denetleme, kontrol.

Tâife: Zümre, grup.

Te'lif: Yazma, meydana getirme.

Tertib: Sıra, düzen.

Vazife-i tahkikat: Araştırma, soruşturma vazifesi.

Vuzuh: Açıklık, netlik.

Sâlisen: İman ilminden ibaret olan Risale-i Nur eczaları, emniyet ve âsâyişi temin ve tesis ederler. Evet güzel seciyelerin ve iyi hasletlerin menşee ve menbaı olan iman, elbette emniyeti bozmaz, temin eder. İmansızlıktır ki, seciyesizliğiyle emniyeti ihlâl eder.

Hem bunu biliniz ki, yirmi-otuz sene evvel bir gazete gördüm ki, İngilizler'in bir Müstemlekât Nâzırı demiş: "Bu Kur'ân müslümanların elinde varken biz onlara hakikî hâkim olamayız... Bunun kaldırılmasına ve çürütülmesine çalışmalıyız!"

İşte bu kâfir muannidin bu sözü, otuz senedir nazarımı Avrupa filozoflarına çevirmiş olduğundan, nefsimden sonra onlarla uğraşıyorum. Dâhiliyeye pek bakamıyorum ve dâhildeki kusuru, Avrupa'nın hatası, ifsadıdır derim. Avrupa filozoflarına hiddet ediyorum, onları vuruyorum. Felillâhilhamd, Risale-i Nur o muannid kâfirin hülyasını kırdığı gibi, maddiyyûn, tabîiyyûn filozoflarını tam susturur bir vaziyete girmiştir. Dünyada, hangi şekilde olursa olsun hiçbir hükûmet yoktur ki, kendi memleketinin böyle mübârek mahsulünü ve sarsılmaz bir mâden-i kuvve-i mâneviyesini yasak etsin ve nâşirini mahkûm eylesin! Avrupa'da rahiplerin serbestiyeti gösteriyor ki, hiçbir kanun, târik-i dünya olanlara ve âhirete ve imana kendi kendine çalışanlara ilişmez.

Elhâsıl: On sene kadar sebepsiz bir nefye mahkûm; ihtilattan, muhabereden memnû, gurbettede bir ihtiyar adamın, saadet-i ebediyenin anahtarı olan imanına dair hâtîrât-ı ilmiyesini yazmasını, dünyada hiçbir kanun ona yasak diyemez ve demez kanaatindeyim. Ve şimdiye kadar hiçbir âlim tarafından tenkit edilmemesi, elbette o hâtîrât, ayn-ı hak ve mahz-ı hakikat olduğunu isbat eder.

Benim ithamım ve tevkifime sebep gösterilen,

Dördüncü Madde

Devletçe yasak edilen tarîkat dersini vermekle ihbar edilmiş olmaklı-ğıdır.

Felillâhilhamd: "Allah'a hamdolsun ki..."

Hâtîrât-ı ilmiye: Kalbe gelen ilmi düşünceler, fikirler.

İhtilat: Sosyal hayata katılma.

Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.

Mâden-i kuvve-i mâneviye:

Mânevî güç ve moral kaynağı.

Mahz-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi.

Memnû: Men edilmiş, yasaklı.

Menşee / menba: Kaynak.

Muannid: Dik kafalı, inatçı.

Müstemlekât Nâzırı: Sömürgeler bakanı.

Nâşir: Neşreden, yayınlayan.

Tabîiyyûn: Yaratıcıyı inkâr edip tabiatı yaratıcı sayan kimseler.

Târik-i dünya: Geçici dünyaya zevklerini terkedene, kalbinde dünya sevgisine yer vermeyen kimse.

Elcevap: **Evvelâ**, elinizde bulunan bütün kitaplarım şahittirler ki, ben hakâik-i imaniyeyle meşgulüm. Hem müteaddit risalelerimde yazmışım ki: “*Tarîkat zamanı değil, belki imanı kurtarmak zamanıdır. Tarîkatsız cennete giden pek çok; fakat imansız cennete girecek hiç yok. Onun için imana çalışmak lâzımdır.*” diye beyan etmişim.

Sâniyen: On senedir Isparta vilayetinde bulunuyorum. Biri çıksın, “Bana tarîkat dersi vermiş” desin! Evet, bazı has âhiret kardeşlerime ulûm-u imaniye ve hakâik-i âliye dersini hocalık itibarıyla vermişim. Bu, tarîkat tâlimi değil belki hakikat tedrisidir. Yalnız bu kadar var ki:

Ben Şâfiîyim, namazdan sonraki tesbihatım, Hanefî tesbihatından biraz farklıdır. Hem akşam namazından yatsı namazına kadar ve fecirden evvel, hiç kimseyi kabul etmemek şartıyla, kendi kendime günahlarımdan istiğfar ve âyetler okumak gibi şeylerle meşguliyetim var. Zannederim, dünyada hiçbir kanun bu hâle yasak diyemez.

Bu mesele-i tarîkat münasebetiyle hükûmet ve mahkeme memurları tarafından benden soruluyor: “Ne ile yaşıyorsun?”

Elcevap: Dokuz sene ikamet ettiğim Barla halkının müşâhadesiyle; şiddet-i iktisat berekâtıyla.. ve tam kanaat hazinesiyle..¹ ve ekser günlerde her bir gün yüz para ile, bazı daha az bir masrafla yaşadığımı benimle temas eden dostlarım bilirler. Hatta yedi sene zarfında elbise, pabuç gibi şeylere yedi banknotla idare ettim.

Hem elinizde bulunan Tarihçe-i Hayat'ımın şehâdetiyle, bütün hayatımda halkların hediye ve sadakalarından istinkâf edip, en sâdik dostlarımla hırtlıklarını rencide ederek hediyesini reddetmişim. Eğer mecburiyetle hediye almışsam, mukabilini vermek şartıyla aldığımı, bana hizmet eden dostlarım bilirler. Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de aldığım maaştan çoğunu, o zaman yazdığım kitapların tab'ına sarf ettim; az bir kısmını, hacca gitmek için sakladım. İşte o cüz'î para, iktisat ve kanaat berekâtıyla on sene bana kâfi geldi ve yüz suyumu döktürmedi. Daha o mübârek paradan biraz var.

¹ Bkz.: “Kanaat, bitip-tükenme bilmeyen bir hazinedir.” (Taberânî, *el-Mu'cemül-evsat* 7/84; Beyhakî, *Zühd* 2/88).

Ey heyet-i hâkime! Bu uzun ifâdâtımı dinlemekten usanmamak gerektir. Çünkü yirmi-otuz kitab, benim tevkîfnâmemin evrakı içine girmişler. Bu kadar itham evrakıma karşı, elbette bu uzun olan ifade kısa kalır. Ben, on üç senedir dünya siyasetine karışmadığımdan, kanunları bilmiyorum. Hem, kendimi müdâfaa için aldatmaya tenezzül etmediğime Tarihçe-i Hayat'ım şahittir. Ben, hakikat-i hâli olduğu gibi beyan ettim. Sizin vicdanınız var ve kanunların gadirsiz vech-i tatbiklerini bilirsiniz, hakkımda hükümünüzü verirsiniz. Bunu da biliniz ki:

Bazı iktidarsız memurların ya iktidarsızlıklarından veya evhamlarından veya keçi-kurt bahanesi nev'inden veya kendilerine bir pâyeye vermek veya hükûmete yaranmak fikriyle, yeni serbestî kanunlarının tatbiklerine zemin hazırlamak entrikalarından, hakkımda dürbünle bakarak habbeyi kubbe gösterdiler.

Sizlerden ümidimiz şudur ki: İktidarınızdan, onların evhamlarının kubbesinin habbe olduğunu göstermektir. Yani onların dürbünlerini aksine çevirip bakarsınız...

Hem bir ricam var: Müsâdere edilen kitaplarımın, bin liradan ziyade bence kıymetleri var; bana iade ediniz. Onların mühim bir kısmı on iki sene evvel Ankara Kütüphanesi'ne iftihar ve teşekkürle kabul edildiğini, kütüphane nâzırı gazeteyle ilân etmiştir.

Şimdilik hayatıma hükümleri geçen heyetinizin reyîyle bu ifademini bir suretini müddeiumumîye verip beni bu zarara sokanlar aleyhinde ikâme-i dâvâ etmek ve bir suretini Dâhiliye Vekâleti'ne ve bir suretini de Meclis-i Meb'usân'a vermek istiyorum.

* * *

Gadir: Zulüm, haksızlık.

İfâdât: İfadeler, sözler.

İkâme-i dâvâ etmek: Dâvâ açmak.

Meclis-i Meb'usân: Millet Meclisi.

Müddeiumumî: Savcı.

Nâzır: Sorumlu, idareci.

Rey: Görüş, kanaat.

Tevkîfnâme: Tutuklama yazısı, tutanağı.

Vech-i tatbik: Uygulanma, tatbik edilme yönü.

Yukarıdaki Müdâfaâtımın Birinci Tetimmesi

Beni istintak eden zâtın ve heyet-i hâkimenin nazar-ı dikkatlerine!

Evvelki ifademe üç maddeyi ilâve ediyorum:

Birinci Madde

Bizi hayrette bırakan ve gayet şaşırtan ve bir garazı ihsas eden ve bililtizam hiçten bir sebep-i itham icad etmek nev'inden, musırrâne, bir cemiyet ve teşkilât varmış gibi soruyorlar ve “Bu teşkilâtı yapmak için nereden para alıyorsunuz?” diyorlar.

Elcevap: **Evvelâ**, ben dahi soranlardan soruyorum: Böyle bir cemiyet-i siyasiyenin, bizim tarafımızdan vücûduna dair hangi vesika, hangi emâreler var ve parayla teşkilât yaptığımıza hangi delil ve hangi hüccet bulmuşlar ki, bu kadar musırrâne soruyorlar?

Ben, on senedir Isparta vilayetinde şiddetli tarassut altında bulunmuşum. Bir-iki hizmetkâr ve on günde bir-iki yolcudan başka adamları görmeyen, garip, kimsesiz, dünyadan usanmış, siyasetten gayet şiddetle nefret etmiş.. ve kuvvetli siyasî muhalif cemiyetlerin ne kadar aksülameller ile zararlı ve akîm kaldığını mükerrer müşâhedâtla görmüş.. ve kendi kavim ve binler dostlarını içinde, en mühim fırsatta, siyasî cemiyet ve cereyanları reddetmiş ve kaşınmamış.. ve iman-ı tahkikinin gayet kudsî ve hiçbir şeyle zedelenmesi caiz olmayan hizmeti bozmak ve ağrâz-ı siyasî ile çürütmeyi en büyük bir cinayet telâkki ederek şeytandan kaçır gibi siyasetten kaçan ve on seneden beri ¹ *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ* kendine düstur eden.. ve hileyi hilesizlikte

¹ Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

Ağrâz-ı siyasî: Siyasi kasıtlar, niyetler.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Aksülamel: Ters tepki.

Bililtizam: Kesinlikle, kasıtlı bir şekilde.

Heyet-i hâkime: Hâkimler heyeti.

İhsas etmek: Hissettirmek, belirtmek.

İman-ı tahkikî: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

İstintak etmek: Sorgulamak, ifade almak.

Musırrâne: İsrarlı bir şekilde.

Mükerrer: Tekrar eden, tekrarlanan.

Müşâhedât: Müşâhedeler, görerek şahit olunan izlenimler.

Tarassut: Gözetim.

Tetimme: Tamamlayıcı ek.

Vücûd: Var edilme, var olma.

bulan.. asabî.. ve bilâ-pervâ esrarını fâş eden.. on sene koca Isparta vilayetinin hassas ve cessas memurlarına böyle teşkilât sezdirmeyen bu adamdan, “Böyle bir teşkilât var ve siyasi bir dolabı çeviriyorsunuz.” diyenlere karşı yalnız ben değil, belki Isparta vilayeti ve bütün beni tanıyanlar, belki bütün ehl-i akıl ve vicdan, onların iftiralarını nefretle karşılar ve “Garazkâr plânlar ile onu itham ediyorsunuz.” diyecekler.

Sâniyen: Meselemiz imandır. İman uhuvvetiyle bu memlekette ve Isparta'nın yüzde doksan dokuz adamlarıyla uhuvvetimiz var. Hâlbuki cemiyet ise ekser içinde ekalliyetin ittifakıdır. Bir adama karşı doksan dokuz adam cemiyet olmaz. Meğer gayet insafsız bir dinsiz, herkesi –hâşâ– kendisi gibi tevehhüm edip, bu mübârek ve dindar milleti tahkir etmek niyetiyle böyle işâa eder..

Sâlisen: Benim gibi pek ciddî bir muhabbetle Türk milletini seven.. ve Kur'ân'ın senâsına mazhariyetleri cihetiyle¹ Türk milletini pek çok takdir eden.. ve altı yüz seneden beri bütün dünyaya karşı koyan ve Kur'ân'ın bayraktan olan bu millete karşı gayet şiddetli taraftar bulunan.. ve bin Türk'ün şehâdetiyle, bin milliyetçi Türkçüler kadar Türk milletine bilfiil hizmet eden.. ve kıymettar otuz-kırk Türk gençleri, namazsız otuz bin hemşehrilerine tercih etmekle bu gurbeti ihtiyâr eden.. ve hocalık haysiyetiyle izzet-i ilmiyeyi muhafaza eden ve hakâik-i imaniyeyi pek vâzih bir surette ders veren bir insanın, on sene ve belki yirmi-otuz sene zarfında, yirmi-otuz değil, belki yüz ve bin talebesi, sırf iman ve hakikat ve âhiret noktasında onunla fedakârâne bağlansa ve âhiret kardeşi olsa çok mudur ve zararı mı var? Hiç ehl-i vicdan ve insaf bunları tenkide cevaz verir mi? Ve bunlara cemiyet-i siyasiye nazarıyla bakabilir mi?

Râbian: On sene zarfında yüz banknot ile idare eden ve günde bazen kırk para ile geçinen ve yetmiş yamalı bir abayı yedi sene giyen bir adam hakkında “Nereden para alıp yaşıyorsun ve teşkilât yapıyorsun?” diyenlerin, ne kadar insaftan uzak düşüklerini ehl-i insaf anlar.

¹ Blz.: Mâide Sûresi, 5/54.

Bilâ-pervâ: Çekinmeden, pervâsız.
Cessas: Dikkatli, algılaması seri olan.

Cevaz vermek: İzin vermek, uygun bulmak.

Ekalliyet: Azınlık.

Ekser: Çoğunluk.

Fâş etmek: Açıklamak, ifşa etmek.

İhtiyâr etmek: Seçmek, tercih etmek.

İşâa etmek: Bir haberi yaymak, herkese duyurmak.

Kırk para: 1 kuruş.

Mazhariyet: Nâil olma, şereflenme.

Senâ: Övgü, medih.

Tahkir etmek: Hakaret etmek, küçük düşürmek.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zanmetmek, vehmetmek.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Vâzih: Açık.

İkinci Madde

Menemen Hâdisesi'nin bir yalancı taklidini yapıp, millete dehşet verip, serbestî kanunları kolayca tatbik etmek desisesiyle hükûmeti iğfal ederek, güya "Hükûmetin serbestî kanunlarını kabul ettirmesine yardım ediyoruz." entrikasıyla, beni Barla'dan Isparta'ya cebren celbettirler. Baktılar, ben öyle fitnelere âlet olamıyorum ve öyle her cihetçe vatana, millete, dine zararlı olan akim teşebbüslere meylim yoktur anladılar ki, o vakit plânlarını değiştirdiler. Benim beğenmediğim bir şöhet-i kâzibemden istifade edip, hiç hatır ve hayalimize gelmeyen entrikalarla başımıza Menemen hâdisi-i vâkiasının bir mevhum taklidini geçirdiler. Hem millete, hem hükûmete, hem mâsum, mevkuf birçok efrad-ı millete büyük zarar verdiler.

Şimdi yalanları meydana çıktıkça, kurdun keçiye bahane bulması nev'inden bahaneler bulup, memurîn-i adliye'yi şaşırtmak istiyorlar. Adliye memurlarının bu meselede çok dikkate ve ihtiyata muhtaç olduklarını, müdâfaa-yı milliye hukukum noktasında hatırlatıyorum.

Asıl itham edilecek onlardır ki, hükûmetin bazı erkânına dalkavukluk edip ve sahtekârlıkla, bir yalancı cemiyet maskesi altında, bazı safdil, mâsum bîcâreleri tehyic ederek küçük bir hâdisi çıkarır; sonra şeytan gibi habbeyi kubbe gösterip hükûmeti şaşırtır, çok mâsumları ezdirir, memlekete büyük bir zarar verir, kabahati de başkalara yükler. İşte bu meselemiz aynen böyledir.

Üçüncü Madde

Hükûmetin daireleri içinde en ziyade hürriyetini muhafaza etmeye ve tesirât-ı hâriciyeden en ziyade bîtarafâne, hissiyâtsiz bakmakla mükellef olan, elbette mahkemedir. Ben mahkemenin hürriyet-i tâmmesine istinaden, hürriyetle, hukuk-u hürriyetimi bu suretle müdâfaa etmeye hakkım vardır.

Bitarafâne: Tarafsız bir şekilde.

Cebren: Zorla.

Celbetmek: Çekmek, getirmek.

Desise: Hile, oyun.

Efrad-ı millet: Vatandaşlar.

Hâdisi-i vâkua: Gerçekleşmiş hâdisi, olay.

Hukuk-u hürriyet: Özgürlük hakları.

iğfal etmek: Aldatmak, kandır-

mak.

İstinaden: Dayanarak.

Memurîn-i adliye: Adliye memurları.

Mevhum: Vehmedilen, hayal ürünü.

Mevkuf: Tutuklu.

Safdil: Temiz kalbli, hile oyun nedir bilmediğinden çabuk aldan.

Şöhet-i kâzibe: Gerçeği yansıtmayan, yalancı şöhet.

Tehyic etmek: Harekete geçirmek, sürüklemek.

Tesirât-ı hâriciye: Dış tesirler.

Evet, her yerde adliyelerde mal ve can meseleleri var. Eğer bir hâkim şahsen hiddet edip bir katili katletse, o hâkim kâtil olur. Demek adliye memurları, hissiyâtta ve tesirât-ı hâriciyeden bütün bütün âzâde ve serbest olmazsa, sureten adalet içinde müthiş günahlara girmek ihtimali var.

Hem cânilerin ve kimsesizlerin ve muhaliflerin dahi bir hakkı var. Ve hakkını aramak için, gayet bîtarafâne bir merci isterler.

Adalet noktasından tarafgirlik fikrini verip, adaletin mahiyetini zulme çeviren, hakkımda sarf edilen bir tâbirdir ki, Isparta'da ve burada bazı isticvablarda ismim Said Nursî iken, her tekrarında "Said Kürdî" ve "bu Kürt" diye beni öyle yâd ediyorlar. Bununla, hem âhîret kardeşlerimin hamiyet-i milliyelerine ilişip aleyhime bir his uyandırmak, hem mahkeme ve adaletin mahiyetine bütün bütün zıt ve muhalif bir cereyan vermektir. Evet, hâkim ve mahkeme tarafgirlik şâibesinden müberrâ ve gayet bîtarafâne bakması birinci şart-ı adalet olduğuna dair binler vukuât-ı tarihiyeden, Hazreti Ali (radîyallâhu anhu)ın hilâfeti zamanında bir yahudi ile mahkemede beraber oturmaları¹ ve çok padişahların, âdi adamlar ile mahkeme-i adalette görülmesi gibi çok hâdisât-ı tarihiye varken, benim hakkımda bir yabanilik hissini veren ve nazar-ı adaleti şaşırtmak isteyen adamlara derim:

"Ey efendiler! Ben her şeyden evvel müslümanım ve Kürdistan'da dünyaya geldim. Fakat bu Türkler'e hizmet ettim ve yüzde doksan dokuz menfaatli hizmetim Türkler'e olmuş.. ve en çok hayatım Türkler içinde geçmiş.. ve en sâdık ve en hâlis kardeşlerim Türkler'den çıkmış.. ve İslâmiyet ordularının en kahramanı Türkler olduğundan, meslek ve hizmet-i Kur'âniyem cihetiyle, her millettten ziyade Türkler'i sevmek ve taraftar olmak kudsî hizmetimin muktezası olduğundan, bana Kürt diyen ve kendini milliyet-perver gösteren adamların bini kadar Türk milletine hizmet ettiğimi, hakikî ve civanmert bin Türk gençlerini işhad edebilirim.

Hem heyet-i hâkimenin ellerinde bulunan otuz-kırk kitabımı, hususan İktisat ve İhtiyarlar ve Hastalar Risalelerini işhad ediyorum ki, Türk

¹ Bkz.: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/139-140; Zehebî, *Mizânü'l-İtidâl* 2/353; Suyûtî, *Târihu'l-hulefâ* s. 184-185.

Âdi: Sıradan, herhangi biri.

Hamiyet-i millîye: Millî değerlere bağlılık, millet sevgisi.

İsticvab: Sorgulama.

İşhad etmek: Şahit göstermek.

Merci: Başvurulan yer, merkez.

Milliyet-perver: Milletini seven, milliyetçi.

Mukteza: Gerek, icap.

Müberrâ: Uzak, beri.

Tarafgirlik: Taraf tutma, taraf-tarlık.

milletinin beşten dört kısmını teşkil eden musibetzedde, fakirler ve hastalar ve ihtiyarlar ve dindar müttakiler tâîfelerine bin Türkçü kadar hizmet eden o kitaplar, Kürtler'in ellerinde değil, belki Türk gençlerinin ellerindedirler."

Heyet-i hâkimenin müsaadesiyle, bizi bu belâyâ sokan ve hükûmetin mühim bazı erkânını iğfal eden ve milliyet-perverlik perdesi altında entrikaları çeviren mülhid zalimlere derim:

Ey efendiler! Benim hakkımda tesbit edilmeyen ve tesbit edilse dahi bir suç teşkil etmeyen ve suç olsa bile yalnız beni mes'ul eden bir madde yüzünden, kırkta fazla Türk'ün en kıymettar gençlerini ve en muhterem ihtiyarlarını, büyük bir cinayet işlemişler gibi bu belâyâ atmak, milliyet-perverlik midir?

Evet, sebepsiz böyle işkenceli tevkife düşenler içinde Türk gençlerinin medar-ı iftihar olacak bir kısım zâtlar var ki, ^(Hâşîye) uzaktan kıymetini hissedip, ona yalnız bir selâm veya imanî bir risale göndermemle, onu bir cânî gibi çokluk-çocukları içinden alıp bu belâyâ atmak milliyetçilik midir?

Ben ki, sizin nazarınızda yabanî millettenim diyorum. *Bu mevkuf olan civanmert ve muhterem Türk gençleri ve ihtiyarları içinde öyleleri var ki, onların bir tanesini, kendi milletimden yüz adama da değiştirmem.*

Ve onların içinde öyleleri var ki, on sene bana zulmeden memurlara, beş seneden beri onların hatırları için o zalimlere bedduayı bıraktım.

Ve onların içinde öyleleri var ki, âlî seciyelerin en hâlis numûnelerini o âlicenap Türk arkadaşlarda kemâl-i hayret ve takdirle gördüm. Ve Türk milletinin sırr-ı tefevvukunu onlarla anladım...

Ben vicdanımla ve çok emârelerle temin ederim ki, eğer bu mâsum mevkıflar adedince vücutlarım bulunsaydı veyahut onların umumuna gelen her nevi meşakkatlerini alabilseydim, kasem ederim ki, müftehirâne, o kıymettar

Hâşîye: O zatlar, men-i mahkeme ile iki aylık sıkıntılı tevkiften sonra tahliye edilmişlerdir.

Âlî: Yüce, yüksek.

Âlicenap: Yüksek karakterli, faziletli.

Medar-ı iftihar: Övünç kaynağı.

Men-i mahkeme: Sorgu hakimliğinin, yaptığı ilk tahkikattan sonra yargılamanın devam etmesine lüzum görmeyip mahkemeyi dur-

durması.

Mevkuf: Tutuklu.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Mülhid: Dinsiz, inançsız.

Müttakî: Takva sahibi. Dinin emir ve yasaklarına titizlikle uyan kimse.

Sırr-ı tefevvuk: Üstünlük, üstün olma sırrı.

Tevkif: Tutuklanma.

zâtlara bedel çekmek isterdim. Benim bunlara karşı bu hissim, onların kıymet-i zâtiyeleri içindir, yoksa şahsıma karşı faydası dokunması için değildir. Çünkü bir kısmını yeni görüyorum. Bir kısmı, belki o benden fayda görmüş; ben ondan zarar görmüşüm. Fakat binler zarar görsem, yine onların kıymeti nazarımda tenzil etmez.

İşte ey Türkçülük dâvâ eden mülhid zalimler! Türk milletinin medar-ı iftiharları olabilecek bu kadar zâtları gayet âdi ve ehemmiyetsiz bahanelerle –sizin tâbirinizle– benim gibi bir Kürt yüzünden perişan etmek, tezvil etmek milli-yetçilik midir? Türkçülük müdür? Vatanperverlik midir? Haydi, o insafsız vicdanınıza havale ediyorum!

İşte mahkeme-i âdile, onların mâsumiyetini anlamakla çoklarını tahliye etti. Eğer ortada bir suç varsa, o suç benimdir. Onlar, ulüvv-ü cenaplarından, benim gibi garip ve ihtiyar bir hocaya soba yakmak, su getirmek, yemek pişirmek ve kendime mahsus bir risalemi tebyiz etmek gibi cüz'î işlerimi sırf lillâh için yapmışlar ve benim hatırım için hatıra defterim hükmünde olan iki risalemin âhirlerinde, bir hatıra olmak üzere imzalarını atmışlar. Acaba dünyada, böyleleri, böyle bahanelerle muâheze edecek bir kanun, bir usûl ve bir maslahat var mı?

* * *

Âhir: Son.

Lillâh: Allah için, Allah rızası için.

Mahkeme-i âdile: Adaletli mahkeme.

Muâheze etmek: Hesaba çekmek, sorgulamak.

Tebyiz etmek: Temize çekmek.

Tenzil etmek: İndirmek, düşürmek.

Tezvil etmek: Aşağılamak, zelil ve hakir duruma düşürmek.

Ulüvv-ü cenap: Şeref, haysiyet, yüksek karakter.

Müdâfaâtının İkinci Tetimmesi

Ey Heyet-i Hâkime!

Gelecek beyanatımda, belki vazifenizce lüzumsuz şeyler bulunacak. Fakat bu meselelerle umum memleket, belki dünya alâkadardır. Yalnız siz değil, onlar dahi mânen dinliyorlar.

Hem beyanatımda intizamsızlık göreceksiniz. Sebebi ise mühim bir hakım bana verilmedi. Benim hüsn-ü hattım yok. Çok rica ettim ki, bu hayat-memat meselesinde, bir yazıcı bana veriniz; tâ hakkımı müdâfaa için bir istida yazdırayım. Vermediler. Belki beni iki ay, gayet insafsızcasına bütün bütün konuşmaktan menettiler. Onun için, gayet noksan ve müşevveş yazımla intizamlı yazamadım. İşte âhir beyanatım budur:

• Eğer farz-ı muhâl olarak, müfsit muhbirlerin ihbar ettikleri gibi, “Risale-i Nur, hükûmetin birtakım siyasetiyle ve bazı kanunlarıyla tevfik edilmiyor, muâraza ediyor; belki başka siyasî kanaatlerdir.. ve ayrı ayrı fikirlerdir.. ve umum risaleler imandan değil, belki siyasetten bahseder.” diye, gayet zâhir bir iftira farz ve kabul edilse, cevaben derim:

Madem hürriyetin en geniş şekli cumhuriyettir ve madem hükûmet ise cumhuriyetin en serbest suretini kabul etmiştir. Elbette, hakikî ve kat’î ve reddedilmez kanaat-i ilmiyeyi ve efkâr-ı sâibeyi –âsâyîşe dokunmamak şartıyla– cumhuriyetin hürriyeti, o hürriyet-i ilmiyeyi istibdat altına alamaz ve onu bir suç tanımaz. Evet, dünyada hiçbir hükûmet var mıdır ki, bütün birtek kanaat-i siyasiyede bulunsun? Haydi –farz-ı muhâl olarak– ben, perde altında kendi kendime kanaat-i siyasiyemi yazmışım ve bir kısım has dostlarıma göstermişim; bunda suç var diyen kanunları iştmemişim. *Hâlbuki Risale-i Nur, iman nurundan bahseder; siyaset zulmetine sukut etmemiş ve tenez-zül etmez.*

Efkâr-ı sâibe: İsabetli, doğru fikirler.

Hürriyet-i ilmiye: Bilimsel özgürlük.

Hüsn-ü hat: Güzel yazma, güzel yazı.

İstibdat: Baskı, hâkimiyet.

İstida: Dilekçe.

Kanaat-i ilmiye: İlmi değerlendirmeye dayanan kanaat.

Kanaat-i siyasiye: Siyasî kanaat, görüş.

Memat: Ölümler.

Muâraza etmek: Karşı çıkmak, mücadele etmek.

Muhbir: İhbar eden, casus.

Müfsit: İfsad eden, bozguncu.

Müşevveş: Karışık, düzensiz.

Sukut etmek: Düşmek.

Tevfik edilmek: Uygun düşmek, bağdaşmak.

Zâhir: Açık, görünür.

Zulmet: Karanlık.

• Eğer faraza, lâik cumhuriyetin mahiyetini bilmeyen bir dinsiz dese: “Senin risalelerin, kuvvetli bir dinî cereyan veriyor, lâdinî cumhuriyetin prensiplerine muâraza ediyor.”

Ölceap: Hükûmetin lâik cumhuriyeti, “dini dünyadan ayırmak” demek olduğunu biliyoruz. Yoksa, hiçbir hatıra gelmeyen “dini reddetmek ve bütün bütün dinsiz olmak” demek olduğunu, gayet ahamak bir dinsiz kabul eder.

Evet, dünyada hiçbir millet dinsiz olarak yaşamadığı gibi, Türk milleti misillü bütün asırlarda mümtaz olarak, bütün aktâr-ı cihanda ve nerede Türk varsa müslümandır. Sâir anâsır-ı İslâmiye'nin, küçük de olsa yine bir kısmı İslâmiyet haricindedir. Böyle pek ciddî ve hakikî dindar ve bin sene kadar hak dininin kahraman ordusu olarak zemin yüzünde, mefâhir-i milliyesini milyonlar menâbi-i diniye ile çakan ve kılıçlarının uçlarıyla yazan bir mübârek milleti, “dini reddeder veya dinsiz olur” diye itham eden yalancı dinsizler ve milliyetsizler, öyle bir cinayet işliyorlar ki, cehennemnin esfel-i sâfilin tabakasında ceza görmeye müstehak olurlar.

Hâlbuki Risale-i Nur, hayat-ı içtimaiyenin kanunlarını da ihata eden dinin geniş dairesinden bahsetmez. Belki asıl mevzuu ve hedefi, dinin en has ve en yüksek kısmı olan imanın erkân-ı azîmesinden bahseder.

Hem ekseriyetle muhatabım, evvel kendi nefsim, sonra Avrupa filozoflarıdır. Böyle mesâil-i kudsiyeden –doğru olmak şartıyla– zarar tevehhüm eden, yalnız şeytanlar olabilirler tasavvurundayım. Yalnız üç-dört risale, tenkitkârâne şekvâ suretinde bir kısım memurlara bakmış. Fakat o risaleler, hükûmetle mübâreze ve tenkit için değil, belki bana zulmeden ve memuriyetini sû-i istîmal eden bir kısım memurlara karşıdır.

Hem sonra da, sû-i tefehhüme medar olmamak için, o üç-dört risalelere “mahremdir” deyip neşrini men etmişiz. Sâir risalelerin ekseriyet-i mutlaka-sı, dört-beş sene evvel ve bir kısmı sekiz-on sene evvel, bir kısmı on üç sene

Aktâr-ı cihan: Cihanın her tarafı, dört bir yanı.

Anâsır-ı İslâmiye: Müslüman unsurlar, milletler.

Ekseriyet-i mutlaka: Büyük çoğunluk.

Erkân-ı azîme: Büyük esaslar, temeller.

Esfel-i sâfilin: En aşağı seviye.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

Lâdinî: Laik, dini olmayan.

Medar: Vesile, vâsita, sebep.

Mefâhir-i milliye: Övünülecek millî değerler.

Menâbi-i diniye: Dinî kaynaklar.

Mesâil-i kudsiye: Mukaddes meseleler, konular.

Misillü: Gibi.

Mübâreze: Mücadele, kavga.

Mümtaz: Seçkin, diğerlerinden farklı.

Neşr: Yayma, yayınlama.

Sû-i istimal etmek: Kötüye kullanmak.

Sû-i tefehhüm: Yanlış anlama.

Şekvâ: Şikayet.

Tasavvur: Düşünce.

Tenkitkârâne: Tenkit eder bir tarzda.

Tevehhüm etmek: Vehme, kuruntuya kapılmak.

evvel te'lif edilmişlerdir. Yalnız İktisat ve İhtiyarlar ve Hastalar risaleleri geçen sene te'lif edilmişler.

Ve bununla beraber, risaleler, hükûmetin kanunlarına mugâyir olmadığını ve âsâyîşi ihlâl ve halkı idlâl mahiyetinde bulunmadığını ve bilakis hükûmetçe takdirlerle karşılanması lâzım geleceğini, zerre miktar aklı bulunan ve risaleleri bâtarafâne tetkik eden, tasdik eder.

Ve eğer, farz-ı muhâl olarak, hükûmetin nokta-yı nazarına çok noktaları muhalif olsa bile, 28 Temmuz 1933 tarihinden evvelki cürümlerin bu kısımlarını affetmekte olan ve âhiren neşredilen Af Kanunu mûcibince o risaleleri takibe mahal kalmadığını iddia edip, bize edilen haksızlığın bir an evvel def edilmesini ve risalelerin iade olunmasını talep ederim.

• Eğer insaniyetin mahiyetini, hayvaniyetin en bedbaht ve en aşağı derecesinde telâkki.. ve dünyayı daimî ve lâyezal tevehhüm.. ve insanı bâki ve lâyemût tahayyül eden bir sarhoş vicdansız tarafından denilse: “Senin bütün risalelerin, imanı pek kuvvetli ders veriyor. Dünyadan soğutuyor, nazarı âhirete çeviriyor. Biz ise bütün kuvvet ve dikkat ve zihnimizle dünya hayatına müteveccih olmamızla bu zamanda yaşayabiliriz. Çünkü şimdi, yaşamak ve düşmanlardan sakınmak çok müşkülleşmiştir.”

Elcevap: İman-ı tahkikînin dersleri, gerçi nazarı âhirete baktırıyor; fakat dünyayı, o âhiretin mezraası¹ ve bir çarşısı ve bir fabrikası göstermekle, daha ziyade dünya hayatına çalıştırır. Hem, imansızlıktaki müthiş bir surette kırılan kuvve-i mâneviyeyi, gayet kuvvetli bir tarzda kazandırır. Ve me'yusiyet içinde atâlet ve lâkaytlığa düşenleri şevk ve gayrete, sa'ye sevk eder, çalıştırır.

Acaba bu dünyada yaşamak isteyenler, böyle, hayat-ı dünyeviye'nin lezzetini, hem çalışmaya şevki, hem hadsiz musibetlerine karşı dayanmaya medar kuvve-i mâneviyesini temin eden.. ve itiraz kabul etmeyen delillerle isbat

¹ “Dünya, âhiretin tarlasıdır.” manasındaki hadis için bkz.: Gazâlî, *İhyâu ulûmî'd-dîn* 4/19; Sehâvî, *el-Makâsîdül-hasene* s. 497; Aliyyü'l-kârî, *el-Esrârü'l-merfûa* s. 205.

Âhiren: Son olarak.

Atâlet: Tembellik.

Bâki: Daimî, ebedî.

Cürüm: Suç.

İdlâl: Bozma, yoldan çıkarma.

İman-ı tahkikî: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

Lâyemût: Ölümsüz.

Lâyezal: Yok olmayan, dâimi.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Mûcib: Gerek.

Mugâyir: Zıt, muhalif, aykırı.

Müteveccih: Yönelmiş, yönelik.

Sa'y: Çalışma, çaba, gayret.

Tahayyül etmek: Hayal etmek.

Telâkki: Kabul etme, benimseme.

Tetkik etmek: İncelemek, araştırmak.

edilen iman-ı tahkikinin derslerine yasak denecek bir kanunun vücûdunu kabul ederler mi ve öyle bir kanun olabilir mi?

• Eğer idare-i millet ve âsâyîş-i memleketin hakikî esaslarını bilmeyen bir cahil hamiyet-füruş dese: “Senin risalelerin, âsâyîşi bozanlara ve idareyi karıştıranlara bir medar olabilir cihetiyle.. ve sen dahi ihtiyatsızlık edip idare-i hâzıraya itiraz etsen, risalelerin kuvvetiyle bir gâile açmak ihtimaliyle sana iliştiriyoruz.”

Elcevap: Risale-i Nur'dan ders alan, elbette çok mâsumların kanını ve hukukunu zâyi eden fitnelere girmez ve bilhassa tecrübeleriyle, mükerreren akîm ve zararlı kalan fitnelere hiçbir cihetle yanaşmaz. Ve bu on senedeki on fitnelere, Risale-i Nur'un şâkirtlerinin ondan birisi, belki asla hiçbirisi karışmadığı gösterir ki, risaleler böyle fitnelere zıt ve âsâyîşi temine medardırlar. Acaba idarece ve âsâyîşi muhafazaca, bin imanlı adam mı, yoksa on dinsiz serseri mi daha kolaydır? *Evet iman, güzel seciyeler vermekle hem merhamet hissini, hem zarar vermekten sakınmak meylini verir.*

Amma benim ihtiyatsızlığım ise, bu on üç senedir imkân dairesinde ne kadar elimden gelmişse, hükûmetin nazar-ı dikkatini celbetmemek ve onunla uğraşmamak ve işlerine karışmamak için Isparta vilayetine malûm olan hari-ka bir surette münzeviyâne ve merdümگیرizâne ve müşfikkârâne ve siyasetten müctenibâne yaşadığımı bu memleket bilir.

Ey beni bu belâyâ sevk eden insafsızlar! Anlaşıyor ki, âsâyîş aleyhinde hareket etmediğimden benden kızdınız, hiddet ettiniz. Âsâyîşe düşmanlık damarıyla beni tevkif ettirdiniz. Evet, âsâyîşi bozmak ve idareyi karıştırmak isteyenler, benim hakkımda hükûmeti iğfal ederek ve adliyeyi lüzumsuz işgal edip beni tevkif ettirenlerdir. Onların hakkında değil yalnız biz, belki memleket nâmına, başta müddeiumumî olarak heyet-i hâkime dâvâ etmelidir.

• Eğer denilse: “Sen vazifesizsin, milletin hürmetini kabul edip vazifedarlar gibi dinî ders veremezsin. Hem, dinî ders verecek resmî bir daire var; onun müsaadesi lâzımdır.”

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Gâile: Belâ, sıkıntı.

Hamiyet-füruş: Dinî ve millî değerlere bağlı olmadığı halde kendini öyle gösteren kimse.

İdare-i hâzıra: Şimdiki, mevcut yönetim.

Merdümگیرizâne: İnsanlarla temastan sıkılan, temastan olumsuz etkilenen bir hâlde.

Müctenibâne: Kaçınır, çekinir bir tarzda.

Müddeiumumî: Savcı.

Mükerreren: Tekrar tekrar, de-

vamlı.

Münzeviyâne: İnsanlardan uzak, tek başına yaşar bir hâlde.

Müşfikkârâne: Şefkat gösteren, şefkatli bir tarzda.

Vücûd: Varlık, var olma.

Elcevap: Evvelâ, benim matbaam ve kâtiplerim yoktur ki vazife-i neşri yapsın. Bizimki hususîdir. Hususî işlere, hususan imanî ve vicdanî olsa, hürriyet-i vicdan düsturu onun serbestiyetini temin eder.

Sâniyen: Hükûmet-i İttihadiye ittifakla, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de Avrupa'ya karşı hakâik-i İslâmiye'yi isbat edecek ve millete ders verecek bir vazifeyle tanzif etmeleri.. ve Diyanet Riyâseti'nin Van'da beni vâiz tâyin etmesi.. ve şimdiye kadar yüz risaleden ziyade eserlerim ulemâ ellerinde gezmesi ve tenkit edilmemesi isbat eder ki, millete ders vermeye hakkım vardır.

Sâlisen: Eğer kabir kapısı kapansaydı ve insan dünyada lâzemût kalıyorsa, o vakit vazifeler yalnız askerî ve idarî ve resmî olurdu. Madem her gün lâakal otuz bin şahit, cenazeleriyle ¹دَافِئَاتِ الْمَوْتِ dâvâsını imza ediyorlar; elbette dünyaya ait vazifelerden daha ehemmiyetli imanî vazifeler var. İşte Risale-i Nur o vazifeleri Kur'ân'ın emriyle ifâ ediyor.

Madem Risale-i Nur'un âmiri, hâkimi olan Kur'ân'ın kumandası üç yüz elli milyona hükmedip tâlimat yaptırıyor.. ve her gün lâakal beş defa, beşten dördünün ellerini dergâh-ı ilâhîye açtıyor.. ve bütün câmilerde ve cemaatlerde ve namazlarda, kudsî ve semâvî fermanlarını hürmetle okutturuyor; elbette onun hakikî bir tefsiri ve o güneşin bir nuru ve onun bir memuru olan Risale-i Nur, o vazife-i imaniyesini, biiznillâh, sadmelere uğratmayarak görecektir. Öyleyse ehl-i dünya ve ehl-i siyaset, onunla mübâreze değil, belki ondan istifade etmeye pek çok muhtaçtırlar.

Evet, şu tılsım-ı kâinatın muğlâkını keşfeden ve mevcudâtın nereden neye ve ne olacaklarının tılsımını açan Risale-i Nur'un eczalarından Yirmi Dokuzuncu Söz.. ve tahavvülât-ı zerrâtın muammasını keşfeden Otuzuncu

¹ “Ölüm kesin bir gerçektir.” (Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 3/180). Ayrıca bkz.: Bakara Sûresi, 2/28; Âl-i İmrân Sûresi, 3/185; Hac Sûresi, 22/66; Câsiye Sûresi, 45/26; Kaf Sûresi, 50/19; Cuma Sûresi, 62/8; Mülk Sûresi, 67/2.

Biiznillâh: Allah'ın izniyle.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye:

1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Ecza: Cüzler, kısımlar.

Hakâik-i İslâmiye: İslâmî hakikatler, esaslar.

Hükûmet-i İttihadiye: İttihat ve Terakki Hükûmeti.

Keşfetmek: Bir sırrı, gizli bir şeyi bilmek, ortaya çıkarmak.

Lâakal: En az, en azından.

Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.

Muğlâk: Kapalı, zor anlaşılır.

Sadme: Çarpma, toslama, belâ.

Tahavvülât-ı zerrât: Zerrelerde (atom veya molekül gibi madde-

nin en küçük parçalarında) meydana gelen değişimler, yeni oluşumlar.

Tanzif etmek: Vazife vermek, görevlendirmek.

Tılsım-ı kâinat: Kâinatın şifresi, sırrı.

Vazife-i neşr: Yayınlama, yayıncılık vazifesi.

Söz.. ve kâinatta mütemâdiyen fenâ ve zeval içindeki faaliyet ve hallâkiyet-i umumiye tılsım-ı acibini hall ve keşfeden Yirmi Dördüncü Mektup.. ve tevhidin en derin ve en mühim muammasını keşf ve hall ve izah eden ve haşr-i beşerî, bir sineğin ihyası kadar kolay olduğunu isbat eden Yirminci Mektup.. ve tabiat-perestlerin fikr-i küfrîlerini esasıyla bozan ve tahrip eden “Tabiat Risalesi” nâmındaki Yirmi Üçüncü Lem'a gibi Risale-i Nur'un çok cüzleri var. Bunların yalnız birisindeki muammayı keşfeden bir âlim, bir edip, bir profesör, hangi hükûmette olsa, takdirle mükâfat ve ikramiye verileceğini, bu risaleleri dikkatle mütâlaa eden tasdik eyler.

Bu beyanatıma, sadetten hariç tafsîlât nazarıyla bakmamak gerekir. Çünkü Risale-i Nur'un yüzden ziyade risaleleri benim evrak-ı tevkifiyem hükümüne geçmiş olduğundan, hem heyet-i hâkime tetkikle mükelleftir; hem ben, izah ve cevap vermeye, Kur'ân'a ve Âlem-i İslâm'a ve istikbale alâkadarlığı ci-hetiyle mecburum.

Madem bir meselenin tam tenevvürü, herhâlde uzak ve yakın bütün ihtimalleri beyan etmekle olur; meselemize ait uzak bir ihtimali beyan etmeye ihtiyac var. Şöyle ki:

• Eğer dinsizliği ve küfrü kendine meslek ittihaz eden bedbaht bir kısım adamlar, bir maksad-ı siyâsinin perdesi altında hükûmetin bazı erkânına hulûl edip işgal etseler veya memuriyet mesleğine girseler ve Risale-i Nur'u desiselerle imha ve beni tehditlerle susturmak için deseler: “Taassup zamanı geçti. Mâziyi unutmak ve istikbale bütün kuvvetimizle müteveccih olmak lâzımken, senin irticakârâne bir surette dinî ve imanî kuvvetli ders vermen işimize gelmez!..”

Desise: Hile, oyun.

Evrak-ı tevkifiye: Tutuklanma belgeleri, dosyası.

Fenâ ve zeval: Bitme, sona erme, yok olma.

Fikr-i küfrî: İnkâra dair fikir, düşünce.

Hallâkiyet-i umumiye: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığı kuşatan, sürekli devam eden ve sınırsız olan yaratma, var etme fiili.

Halletmek: Çözmek.

Haşr-i beşerî: Cenâb-ı Hakk'ın insanları öldükten sonra tekrar diriltmesi.

Hulûl etmek: Sızmak, içine girmek.

İşgal etmek: Aldatmak, kandırmak.

İhya: Hayat verme, diriltme.

İrticakârâne: Gerici, gericiliği savunan.

İstikbal: Gelecek zaman.

İttihaz etmek: Edinmek, kabul etmek.

Mâzi: Geçmiş zaman.

Mütâlaa etmek: İncelemek, tetkik etmek.

Mütemâdiyen: Aralıksız, devamlı.

Taassup: Tutuculuk, bağnazlık.

Tabiat-perest: Eşyayı, tabiatın yarattığını kabul eden kimse, naturalist.

Tafsîlât: Ayrıntılar.

Tenevvür: Aydınlanma, açıklığa kavuşma.

Tılsım-ı acib: Hayret veren acı-ıp şifre, sır.

Elcevap: **Evvêlâ**, o mâzî zannedilen zaman ise istikbale inkılâp etmiş. Ve hakikî istikbal odur. Ve oraya gideceğiz.

Sâniyen: Risale-i Nur, tefsiri olduğu haysiyetiyle Kur'ân-ı Hakîm ile bağlanmış. Kur'ân ise küre-i arzı Arş'a bağlayan câzibe-i umumiye gibi bir hakikat-i cazibedardır. Asya'da hükmedenler, Kur'ân'ın Risale-i Nur gibi tefsirleriyle mübâreze edemezler. Belki musâlaha ederler, ondan istifade ederler ve himaye ederler.

Amma benim susmam ise; madem âdi bir keşif yolunda ve ehemmiyetsiz bir fikr-i siyasî peşinde ve dünyevî bir haysiyet yüzünden çok ehl-i izzetin başları çekinmeyerek feda edilse; elbette koca cennetin fiyatı olacak bir servet.. ve hayat-ı ebediyeyi kazandıracak bir âb-ı hayat.. ve bütün filozofları hayrette bırakacak bir keşfiyât yolunda, vücudum zerrelere adedince başlarım bulunsa ve feda edilmesi lâzım gelse, bilâ-tereddüt feda edilir.

Hem, beni tehdit veya imha suretiyle susturmak, bir dil yerine bin dil konuşturacak. Yirmi seneden beri ruhlarda yerleşen Risale-i Nur, susmuş bir dilime bedel, binler dilleri söylettirmesini Rahîm-i Zülcelâl'den ümitvârim.

* * *

Âb-ı hayat: Hayat veren su.

Arş: Sema. Allah'ın tahtı. Bütün kâinatı kuşatan yüce hâkimiyeti.

Câzibe-i umumiye: Çekim kuvveti.

Ehl-i izzet: İzzetli, itibarlı kimşeler.

Hakikat-i cazibedar: Cazibeli, çekici hakikat.

Musâlaha etmek: Barışmak, uz-

laşmak.

Rahîm-i Zülcelâl: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhamet sahibi Yüce Allah.

Ehemmiyetsiz, Fakat Ehemmiyetli Bir Suç Olarak Bana Sorulan Bir Mesele

Diyorlar ki: “Sen şapkayı başına koymuyorsun; mahkeme gibi çok resmî yerlerde başını açmıyorsun. Demek o kanunları reddediyorsun. O kanunları reddetmenin cezası şiddetlidir?”

Elcevap: Bir kanunu reddetmek başkadır ve o kanunla amel etmemek bütün bütün başkadır. Evvelkinin cezası idam ise, bunun cezası ya bir gün hapis ve bir lira ceza-yı nakdî, veya bir tekdir veya bir ihtardır. Ben o kanunlarla amel etmiyorum; hem amel etmekle dahi mükellef olamıyorum. Çünkü münzevî yaşıyorum. Bu kanunlar hususî menzillere girmez...

Bir ihtar: Bu iki aydır gayet dikkatle ve ince elekle elemek suretiyle, hem Isparta, hem Eskişehir mahkemeleri, hem Dâhiliye Vekâleti on seneden beri terâküm eden mahrem kitaplarımı ve hususî mektuplarımı müsâdere edip teftiş ettikleri hâlde gizli bir komite ve cemiyet gibi medar-ı itham hiçbir maddeyi tesbit etmediklerini itirafıla beraber, daha tetkike devam ediyorlar. Ben de derim:

Ey efendiler! Beyhude yorulmayınız. Eğer aradığınız faraza varsa, hiçbir ucunu bu kadar zaman bulamadığınızdan, biliniz ki, *onu idare eden öyle acîb bir dehadır ki, mağlup edilmez ve mukabele edilmez. Çâre-i yegâne, onunla musâlahadır. Yoksa, bu kadar mâsumlara zarar vermek ve ezmek yeter! Belki gayretullaha dokunur, galâ (kıtlık) ve veba gibi belâlara vesile olur.*

Hâlbuki benim gibi asabî.. ve en gizli olan sırrını yabanî adamlara çekinmeyerek söyleyen.. ve Divan-ı Harb-i Örfî’de, meşhur ve pek merdâne ve fedakârâne müdâfaâtı yapan.. ve ihtiyarlık zamanında en ziyade âkıbeti tehlikeli ve meçhul sergüzeşlerden sakınmaya mecbur olan bir adama, böyle hiç keşfedilmeyecek komiteciliği isnad etmek, belâhet derecesinde bir safdilliktir, veyahut bir entrikadır.

Acîb: Harika, benzersiz.

Belâhet: Aptallık, budalalık.

Ceza-yı nakdî: Para cezası.

Divan-ı Harb-i Örfî: 1909 yılında 31 Mart Vakası’ndan sonra kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi.

Faraza: Varsayalım, mesela.

Gayretullaha dokunmak: İşlenen günahın ilâhî gazabı yansıtan bir

olayla noktalanması.

Medar-ı itham: İtham ediime sebebi, töhmet sebebi.

Menzil: Kalınan yer, mesken, ev.

Müdâfaât: Müdâfaalar, savunmalar.

Münzevî: İnsanlardan uzak, tek başına yaşayan kimse.

Müsâdere: Mahkemece el konul-

ma.

Safdil: Saf, temiz kalbli.

Sergüzeş: Baştan geçen macera, hâdis.

Tekdir: Azarlama.

Terâküm etmek: Birikmek, yığılmak.

Tetkik: İnceleme.

Heyet-i hâkimedan bir hakkımı isterim. Benden müsâdere edilen kitaplarımın, bence bin liradan ziyade kıymetleri var. Ve onların mühim bir kısmı, on iki sene evvel Ankara Kütüphanesi'nde iftihar ve teşekkürlerle kabul edilmiş. Hususan, sırf uhrevî ve imanî olan “On Dokuzuncu Mektup” ile “Yirmi Dokuzuncu Söz”ün benim için çok ehemmiyetleri var. Benim mânevî servetim ve netice-i hayatımdırlar ve i'câz-ı Kur'ânî'nin on kısmından bir kısmının cilvesini göze gösterdikleri için fevkalâde bence kıymetleri var. Hem onları, kendime mahsus olarak yazdırıp yıldızlatmışım.

Hem, ihtiyarlığımın gayet hazin hâtırâtına dair olan “İhtiyarlar Risalesi”nin üç-dört nüshalarından bir tanesini kendime mahsus yazdırmıştım. Madem muâheze edilecek hiçbir dünyevî madde içlerinde yoktur; onları ve Arabî risalelerimi, bilhassa Kur'ân'ın cüzlerini bana iade etmenizi bütün ruhumla istiyorum.

Hapiste ve kabirde dahi olsam, o kitaplarım, bu garip dünyanın bana yüklediği beş elîm ve hazin gurbetlerde enislerim ve arkadaşlarımdırlar.¹ Onları benden ayırmakla, tahammülsüz bir altıncı gurbete düşeceğim ve bu çok ağır gurbetin tazyikinden çıkan âhlardan sakınmalısınız!..

Mahkemenin Reis ve Âzâlarından Ehemmiyetli Bir Hakkımı Talep Ederim

Şöyle ki:

Bu meselede yalnız şahsım medar-ı bahis değil ki, siz beni tebrîe etmekle ve hakikat-i hâle muttali olmanızla mesele hallolsun. Çünkü ehl-i ilim ve ehl-i takvânın şahs-ı mânevîsi, bu meselede nazar-ı millette itham altına girdiği.. ve hükûmete dahi ehl-i takvâ ve ilme karşı bir emniyetsizlik geldiği.. ve ehl-i takvâ ve ilim, tehlikeli ve zararlı teşebbüslerden nasıl sakınacağını bilmesi lâzım olduğu için, benim müdâfaâtımın kendim kaleme aldığım bu son kısmını, her hâlde yeni huruflla, matbaa vâsıtasıyla iştirakini isterim.

¹ Bahsedilen “beş gurbet” hakkında bkz.: Mektubat, 6. Mektup; Tarihçe-i Hayat, s. 211.

Ehl-i takvâ: Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı kimseler.
Elîm: Elem veren, üzücü.
Enis: Dost.
Hakikat-i hâl: İşin doğrusu, aslı.
Huruf: Harfler.
i'câz-ı Kur'ânî: Kur'ân-ı Kerim'in,

insanları benzerini yapmaktan aciz bırakan mu'cize üslubu.
İştirak: Yayılma, yayınlanma.
Medar-ı bahis: Söz konusu.
Muâheze edilmek: Hesaba çekilmek, sorgulanmak.
Muttali olmak: Haberdar olmak,

öğrenmek.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

Tebrîe etmek: Temize çıkarmak.

Tâ ki ehl-i takvâ ve ehl-i ilim, entrikalara kapılmayıp zararlı, tehlikeli teşebbüslere yanaşmasınlar ve şahs-ı mânevîsi nazar-ı millette ithamdan kurtulsun.

Ve hükûmet dahi, ehl-i ilim hakkında emniyet etsin ve bu anlaşılmalazlık ortadan kalsın.

Ve hükûmete ve millete ve vatana çok zararlı düşen bu gibi hâdiseler ve anlaşılmalazlık daha tekerrür etmesin.

* * *

Elhak, bundan dokuz sene evvel Onuncu Söz, sekiz yüz nüsha yayılmasıyla, ehl-i dalâletin kalblerindeki inkâr-ı haşri kalblerinde sıkıştırıp lisanına getirmeye meydan vermedi, ağızlarını tıkadı ve harika burhanlarını gözlerine soktu. Evet Onuncu Söz, haşir gibi bir rûkn-ü azîm-i imanın etrafında çelikten zırh oldu, ehl-i dalâleti susturdu. Elbette Hükûmet-i Cumhuriye bundan memnun oldu ki, meb'usânın ve valilerin ve büyük memurların ellerinde kemâl-i serbestiyetle Onuncu Söz'ün nüshaları gezdi.

* * *

Dört aydan beri, bu hayat-memat meselesinde, hiçbir yerden benim acınacak hâlim bir mektupla dahi sordurulmadığı ve benim hakkımda halkı tenfir edecek bir surette teşhir etmekle nefret-i âmmeyi aleyhime celbedip bütün bütün teshilât ve muâvenetten mahrum kalmış, garip ve kimsesiz hâlîmi tasvir eden, itiraznâmemde izah ettiğim bir hikâye:

Bir zaman, bir padişahın mübtelâ olduğu bir hastalığın ilâcı, bir çocuğun kanı imiş. O çocuğun pederi, çocuğu, hâkimin fetvasıyla bir para mukabilinde padişaha vermiş. Çocuk, mecliste ağlamak ve şekvâ yerine gülmüş. Sormuşlar:

– “Neden istimdat etmiyorsun, şikâyet etmiyorsun, gülüyorsun?”

Celbetmek: Çekmek, getirmek.

Elhak: Gerçekten.

İnkâr-ı haşir: Öldükten sonra dirilmeyi, mahşerde toplanıp hesap vermeyi inkâr etme.

İstimdat etmek: Meded dilemek, yardım istemek.

İtiraznâme: İtiraz yazısı.

Kemâl-i serbestiyet: Tam bir

serbestlik.

Meb'usân: Meb'uslar, milletvekilleri.

Muâvenet: Yardım etme, yardımcı olma.

Nefret-i âmm: Kamuoyu nefreti.

Rûkn-ü azîm-i iman: İmanın önemli ve büyük bir esası.

Şekvâ: Şikâyet.

Tekerrür etmek: Tekrarlanmak.

Tenfir etmek: Nefret ettirmek, soğukluk verip uzaklaştırmak.

Teshilât: Kolaylaştırmalar, kolaylıklar.

Teşhir etmek: Sergilemek, göz önüne sermek.

Demiş ki:

– “İnsan, musibete giriftar olduğu vakit, evvel pederine, sonra hâkime, sonra padişaha şekvâ eder. Benim pederim, beni kesilmek için satıyor. İşte hâkim de ölmekliğime karar veriyor. İşte padişah benim kanımı istiyor. Bu antika ve pek garip ve şekli çok çirkin ve hiç görülmemiş bu hâle karşı, ancak gülmekle mukabele edilir.”

İşte ey Şükrü Kaya* Bey! Biz de o çocuk hükmüne geçtik. Derdimizi, evvel mahallî hükûmetteki valiye, sonra mahkeme adaletine, sonra Dâhiliye Vekâleti'ne müracaat edip mazlumiyetimizi beyan ederek zalimlerden bizi kurtarmak için arzuhâl etmek mukteza-yı hâl iken, gördük ki:

• *En son şekvâmızı dinleyecek Dâhiliye Vekili'nin*, hakkımızda kapıldığı asılsız evhamına bir hakikat rengi vermek ve hatasını örtmek fikriyle, hatasında ısrar etmesi daha büyük bir hata olduğunu düşünmediğinden, dıçar olduğu gurur hastalığına, kanımızı isteyerek bizi asılsız bahanelerle perişan etmek istiyor. Biz de Şükrü Kaya'nın şahsını, Dâhiliye Vekili olan Şükrü Kaya Bey'e şekvâ ediyoruz. (Hâşiye)

Eğer serbestiyeti tam muhafaza etmek isteyen.. ve hiçbir tesir karşısında mağlup olmayan.. ve vicdanlarındaki hiss-i adaletle hükmeden bu mahkeme,

Hâşiye: Şükrü Kaya'nın ne derece asılsız evhama kapılıp garaz ettiğine delil şudur ki:

Benim gibi kimsesiz ve üç-dört biçâre arkadaşlarımı mahkemeye vermek için, kendisi, Ankara'dan yüz jandarma ve on beş-yirmi polis beraber alıp, güya Isparta'daki jandarma kuvveti ve bir fırka asker kâfi gelmiyormuş gibi, ortalığa bir dehşet vermesidir.

Acaba birtek polisin ve birtek jandarmanın eliyle yapılacak bir vazifeyi, millete iki-üç bin lira zarar verdirip, sonra tahliye edilen biçâre masumları Isparta'dan tâ Eskişehir'e beş yüz lira nakliyata sarf ettirmek ve o biçâreleri binlerce zararlara uğratmaktan başka, hayat-ı içtimâî arasındaki mevkilerini sarsıntılara dıçar etmek gibi mühim hâdiseleri icad etmekle, ne derece Dâhiliye Vekâleti'nin tedvirine ve âsâyişi temine ve bu biçâre milletin istirahatle çalışmalarına zarar verdiğini gösteriyor. Demek bililtizam, hiçten büyük bir hâdiseyi icad etmek garazıyla o vaziyeti göstermiş.

Habbeyi yüz kubbe yaparak, dâhiliyenin en ziyade sükûnete muhtaç olduğu bir zamanda böyle her tarafı sarsacak bir vaziyeti icad etmek ve kanunsuz kanun nâmına amel etmek, kanunca mühim bir cürüm yaptığını iddia edip, Şükrü Kaya'nın şahsını, Dâhiliye Vekili olan Şükrü Kaya Bey'e şekvâ ediyoruz.

Bililtizam: Kesinlikle, kasıtlı bir şekilde.

Dâhiliye: İçişleri, ülkenin iç durumuyla ilgili işler.

Dıçar olmak: Uğramak, maruz kalmak.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Mukteza-yı hâl: Şartların, durumun gereği.

Tedvir: Çekip çevirme, idare etme.

bizi Şükrü Kaya Bey'in şahsı hakkında dinleyeceklerini bilseydim, en evvel biz, Şükrü Kaya'nın şahsı aleyhine ikâme-i dâvâ edecektik. Çünkü bir seneden beri, her gün veya her hafta hakkımızda rapor isteye isteye aleyhimize casusların, zâbıtalının nazar-ı dikkatini celbettirip, kurban koyunu gibi kesmek için bizi beslettiriyordu.

• *Mahkeme ise*, adaletten başka hiçbir şey düşünmemek lâzım gelirken ve hakikaten mahkeme içindeki zâtlar da adalete tam bağlı oldukları hâlde, yüksek makamdaki Şükrü Kaya gibi şahsın tesirâtına karşı dayanamadıkları için, bizi tahliye edemeyip süründürüyorlar.

• *Mahallî hükûmet olan Isparta Valisi ve zâbitası ise*, herkesten ziyade bizi ve Ispartalı biçâre, mâsum mevkıfları himaye etmek ve bir an evvel kurulmasına sa'y etmeleri vazife-i vicdaniyeleri iken, bilakis çok manasız ve asılsız bahanelerle Isparta mevkıflarının, hususan muhtaç ve fakirlerin tayınlarını verdirmeyip, açıklık sefaletle düşmeleri için onları ezdirmeye çalışıyorlar.

İşte bu hâle şekvâ değil, belki ağlamanın nihâyet derecesini gösteren bu acı hâle, o çocuk gibi gülmekle mukabele ediyoruz ve tevekkül edip, işimizi Aziz-i Cebbâr'a havale ediyoruz!

* * *

Aziz-i Cebbâr: Yarattıklarının işlerini ve hallerini düzelten ve iradesi ile onları istediği şekilde yöneten, mutlak galip, Ulu Allah.

İkâme-i dâvâ: Dâvâ açma.

Mevkuf: Tutuklu.

Sa'y etmek: Gayret göstermek, çabalamak.

Tayın: Yiyecek, kumanya.

Tesirât: Tesirler, etkiler.

Mâsum Kardeşlerimin Mazlumiyyetinden Gelen Feryatlarının İşitilmediği ve Benim de Onlarla Konuşturulmadığım Bir Zamanda, Onların Me'yusiyetlerine Bir Teselli Vermek İçin Yazdığım Bir Fıkradır

(Bu makam münasebetiyle ilâve edilmiştir.)

Hafiz-i Zülcelâl'in hıfz ve himayetine bakınız ki:

Meselemiz münasebetiyle Risale-i Nur'un risaleleri adedine muvâfık olarak yüz yirmi küsur adamın, mahrem evraklarıyla istintakta oldukları hâlde.. ve ecnebîlerin entrikalarıyla.. ve muhalif komitecilerin dolaplarıyla, mevcut ve münteşir, müteaddit cemiyetlerin hiçbirisiyle, Risale-i Nur'un hiçbir şâkirdinin münasebettarlığını gösterecek hiçbir madde bulunmaması, gayet zâhir ve parlak bir himaye-i rabbâniyedir. Muhafaza-yı ilâhiye.. ve İmam Ali (radıyallâhu anhu) ve Gavs-ı Âzam'ın (kuddise sirruhu), Risale-i Nur'a ait keramet-i gaybiyelerini cidden teyid eden bir inâyet-i rahmâniyedir.

Kırk ikilik bir top güllesini, kırk iki mâsum ve mazlum kardeşlerimizin dergâh-ı ilâhiye açılan elleriyle doldurup, geri çevirip, atanların başlarında mânen patlattırdı. Bizlere, yalnız ehemmiyetsiz, sevaplı, hafif birkaç yara bededen başka olmadı. Böyle, bir seneden beri doldurulan bir toptan, böyle pek az zararla kurtulmak harikadır. Böyle pek büyük bir nimete karşı, şükür ve sürûr ve sevinçle mukabele etmek gerektir.

Bundan sonraki hayatımız bize ait olamaz; çünkü müfsitlerin plânlarına göre, yüzde yüz mahv idi. Demek bundan sonraki hayatı kendimize değil, belki hak ve hakikate vakfetmeliyiz. Şekvâ değil şükrettirecek rahmetin izini, yüzünü, özünü görmeye çalışmalıyız.

* * *

Gavs-ı Âzam: "En büyük ve-
li" anlamında Hz. Abdülkadir
Geylânî'nin lâkâbı (k.s.).

Hafiz-i Zülcelâl: Azamet ve hey-
bet sahibi olan muhafaza edici,
koruyucu Yüce Allah.

Hıfz / himayet: Koruma, gözetme.

Himaye-i rabbâniye: Cenâb-ı

Hakk'ın koruyup, gözetmesi.

İnâyet-i rahmâniye: Cenâb-ı

Hakk'ın engin rahmetiyle gelen
yardımı, desteği.

İstintak: Sorgulama, ifade alma.

Keramet-i gaybiye: Gayba, istik-
bale ait keramet. (Bkz.: Keramet-i
Aleviye için 18. ve 28. Lem'a ile
8. Şuâ; Keramet-i Gavsîye için 8.
Lem'a risaleleri.)

Kuddise sirruh: Sırrı ve bereke-
ti yüce olsun.

Mahv: Ortadan kaldırma, yok et-
me.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Muvâfık: Uygun, denk.

Müfsit: İfsad eden, bozguncu.

Münteşir: Yaygın, yayılmış.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Teyid etmek: Desteklemek, pe-
kiştirmek.

Garip ve bana pek çok ağır gelen ve üç günde bir bardak ayran ve bir bardak süttten başka bir şey yedirmeyen grip hastalığının üçüncü gününde, füc'eten hatırıma ihtar edildi. Ben de o hatırayı, teberrük için "mahkemedeki müdâfaâtımın bir mukaddimesi" olarak yazdım. Şiddet ve kusur varsa, hastalığıma aittir. Evet, ancak yüz adamın müdâfaa edeceği bir hakikati yalnız başıma müdâfaaya mecbur olduğumdan, teab-ı dimağî ve perişaniyete ve grip ve daha çok müz'ic ahvâl içinde, hakikati doğru olarak, olduğu gibi, bu kadar beyan edebildim.

Son Müdâfaât'a Sonradan Bir Hikmete Binâen İlhak Edilmiş Bir Mukaddimedir

Müdâfaâtımın bütün safahâtında gizli ve müthiş bir komiteye karşı mübâreze vaziyetini gösteren tarz-ı ifademdeki maksadım şudur:

• Nasıl ki Hükûmet-i Cumhuriye "dini dünyadan tefrik edip bîtarafâne kalmak" prensibini kabul etmiş; dinsizlere dinsizlikleri için ilişmediği gibi, dindarlara da dindarlıkları için ilişmemesi o prensibin icabâtındandır. Öyle de ben dahi bîtaraf ve hürriyet-perver olan Hükûmet-i Cumhuriye'yi, dinsizliğe taraftar ve entrikaları çeviren ve hükûmetin memurlarını iğfal eden gizli menfî komitelerden tefrik edilip, hükûmetin onlardan uzak olduğunu iddia ediyorum, o entrikacılarla bazen mübâreze ediyorum.

O komitelerden, tesadüfle hükûmetin memuriyetine girenler, ciddî dindarlara takmak için iki kulp elinde tutmuş, garaz ettikleri dindarlara takıyorlar ve hükûmeti iğfale çalışıyorlar.

O iki kulpun birisi; o mülhidlerin dinsizliğine temâyül göstermemek manasıyla "irtica" kulpunu takıyor.

Bîtarafâne: Tarafsız bir şekilde.
Füc'eten: Aniden, birdenbire.
Hürriyet-perver: Özgürlükçü.
İcabât: Gerekler, lâzım olan hususlar.
İğfal etmek: Aldatmak, kandırmak.
İlhak edilmek: İlave edilmek, eklenmek.

İrtica: Gericilik.
Menfî: Olumsuz, zararlı.
Mukaddime: Başlangıç, giriş.
Mübâreze: Çatışma, mücadele.
Mülhid: Dinsiz, inançsız.
Müz'ic: Rahatsız eden, sıkıcı.
Safahât: Safhalar, devreler.
Teab-ı dimağî: Zihin yorgunluğu.

Teberrük: Bereketle vesile olmasını dileme, bereket umma.
Tefrik etmek: Ayırmak.
Temâyül: Eğilim, meyletme.

Diğeri; -hâşâ ve hâşâ- dinsizliği, bu Hükûmet-i İslâmiye'nin ayn-ı siyaseti telâkki etmediğimiz manasında, "dini siyasete âlet etmek" kulpu ile lekelemek istiyorlar. (Hâşiye)

Evet Hükûmet-i Cumhuriye, o gizli müfsitlerin vatana ve millete muzır efkârlarını elbette terviç etmez ve taraftar olamaz. Men etmek, cumhuriyet kanunlarının muktezasıdır. Ve öyle müfsitlere taraftarlık ile, cumhuriyetin esaslı prensiplerine zıddı zıddına gidemez. Hükûmet-i Cumhuriye, bizimle o müfsitler mâbeyninde hakem hükmünü alsın. Hangimiz zalim ise ve tecavüz ediyorsa, o vakit o hakem, hükmünü versin ve hâkimlik noktasında hükmünü icra etsin.

Evet inkâr edilmez ki, kâinatta, dinsizlikle dindarlık, Âdem zamanından beri cereyan edip geliyor ve kıyamete kadar gidecektir. Bu meselemizin künhüne vâkıf olan herkes, bize olan bu hücumunun, doğrudan doğruya dinsizlik hesabına dindarlığa bir taarruz olduğunu anlar.

Ekser-i hükemânın garpta ve Avrupa'da zuhuru ve ağleb-i enbiyanın şarkta ve Asya'da tulûları kader-i ezelinin bir işaret ve remzidir ki, Asya'da hâkim, galip "din cereyanı"dır. Elbette Asya'nın ileri kumandanı olan bu Hükûmet-i Cumhuriye, Asya'nın bu fitrî hâsiyetinden ve mâdeninden istifade edecek. Ve bîtarafâne prensibini, değil dinsizlik tarafına, belki dindarlık tarafına temâyül ettirecektir.

İkinci Madde: Risale-i Nur'un eczalarında mevâdd-ı kanuniyeye muâriz meseleler bulunması ortaya konulabilir. Bu cihet mahkemeye aittir.

Hâşiye: Yani, "Hükûmet bir siyaset takip etmiyor, -hâşâ sümme hâşâ!- hükûmetin siyaseti dinsizliktir." diye tevehhüm eden o mülhidlerin nazarında benim, Kur'an-ı Hakîm'in nusûs-u kat'iyesinden tereşşuh eden Risale-i Nur ile takip ettiğim hakâik-i imaniyeye hizmetimi muhalif bir siyaset demekle, dünyada en şenî bir iftirayı eder.

Ağleb-i enbiya: Peygamberlerin çoğu, büyük kısmı.

Ayn-ı siyaset: Yönetim ve idaresinin ta kendisi.

Ecza: Cüzler, bölümler.

Efkâr: Fikirler.

Ekser-i hükemâ: Filozofların çoğu, büyük kısmı.

Garp: Batı.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.

Hâsiyet: Özellik, vasıf, hususiyet.

Hâşâ sümme hâşâ: Hayır, ha-

yır! Asla!..

Hükûmet-i İslâmiye: İslâm hükûmeti.

Kader-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın ezelden belirlediği takdiri.

Küh: Bir şeyin aslı, özü, gerçeği.

Mâbeyn: Ara, arası.

Mâden: Kaynak.

Mevâdd-ı kanuniye: Kanun maddeleri.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Mukteza: Gerek, icab.

Muzır: Zararlı.

Nusûs-u kat'îye: Bir hükme dayanak olan kesin, açık ifadeler.

Şark: Doğu.

Şenî: Çirkin, iğrenç.

Tecavüz etmek: Haddi aşmak, ileri gitmek.

Tereşşuh etmek: Sızmak, çıkmak, kaynamak.

Terviç etmek: Revaç vermek, ilgiyi arttırmak.

Tulû: Doğma, belirme.

Zuhur: Görünme, ortaya çıkma.

*Fakat Risale-i Nur, kendi başıyla yüz mânevî keşfiyâtı hâvî bir eser-
dir. Bu keşfiyâtın bir tekini bile, keşşâfın hakk-ı keşfini sıyanet etmekle,
ziya'a uğratmamak lâzım gelir. Keşfiyâtın ehemmiyeti, ehl-i hakikat ve ehl-i
ilim ve edipler ortasında gayet büyüktür ve ehemmiyeti var. Bir kimse diğeri-
nin keşfiyâtını temellük edemez. Eğer etse, onun aleyhinde ikâme-i dâvâ et-
mek, bütün memleketlerde câri olan bir kanundur.*

İleride hükûmetin müsaadesini istihsâl suretiyle neşretmek istediğim.. ve
yirmi-otuz seneden beri keşif ve te'lifine çalıştığım.. ve elli seneden beri devam
eden tedkikât ve mücâhedât-ı fikriye ve muhtelif menbalardaki taharriyât ve
mesaimin neticesi ve semeresi olarak yazdığım.. ve mânevî yüz keşfiyâtı gös-
teren.. ve binlerce hakikati hâvî yüzden ziyade risaleden ibaret olan Risale-i
Nur'un -te'lifinden sonra neşredilen bazı kanunlara uygun gelmeyen- on beş
noktasını ortaya atarak müttehem bir vaziyete koymak, bu hakikatlerin ve
benim onlara taalluk eden hukuklarımın ziya'ını mûcip olmakla beraber, di-
ğerinin intihal ve sirkatine ve temellük ve kendine mâl etmesine zemin ihzâr
ettiğinden; bu bâbda, evvel-emirde ve her şeyden ziyade hakikat nâmına ve
hukuk hesabına hakkımın muhafazası, âdil mahkemenizin nazara alacağı ilk
cihettir.

Ve bir cürüm âleti olmak tevehhümüyle müsâdere edilen risalelerimin
tazammun ettiği hakâik, ehl-i fen ve felsefeye ve Akademi Muhakkikleri'ne
karşı isbatıma medar olmak üzere elimde bulunması lâzım geleceğinden; bu
keşfiyât ve münâzarât-ı ilmiye üzerinde hazırlığımı tesbit etmek için tarafıma
iadesini isterim. Beni mahkûm etseniz de onlar mahkûm olamaz ve hapiste
dahi benim arkadaşım olmalıdırlar.

Bâb: Konu, bahis.

Cürüm: Suç.

Evvel-emir: İlk başta, en önce.

Hakâik: Hakikatler.

Hakk-ı keşf: Keşfetme, bulma
hakkı.

Hâvî: İhtiva eden, içeren.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

İntihal: Bir eseri, yazarının adını
belirtmeden, kısmen veya tama-
men kendisine mal etme, kendisi-
ne aitmiş gibi gösterme.

İstihsâl: Elde etme.

Keşfiyât: Keşifler, buluşlar.

Keşşâf: Keşfeden, keşfedici.

Medar: Dayanak, vâsıta.

Menba: Kaynak.

Mûcip olmak: Gerektirmek, se-
bep olmak.

Muhakkik: Araştırmacı.

Mücâhedât-ı fikriye: Fikren ya-
pılan çabalar, gayretler.

Münâzarât-ı ilmiye: İlmi konular-
da yapılan karşılıklı konuşmalar,
tartışmalar.

Müsâdere: Mahkemece el konul-
ma.

Müttehem: Töhmets altına alın-
mış, suçlanmış.

Sirkat: Hırsızlık.

Sıyanet etmek: Korumak, mu-
hafaza etmek.

Taalluk etmek: İlgili, alâkalı ol-
mak.

Taharriyât: Aramalar, araştırma-
lar.

Tazammun etmek: İhtiva et-
mek, içermek.

Te'lif: Yazma, meydana getirme.

Tedkikât: Araştırmalar, incele-
meler.

Temellük etmek: Sahiplenmek,
kendine mâl etmek.

Tevehhüm: Zan, vehim, kurun-
tu.

Ziya': Zâyi olma, kaybolma.

Mahkemelerin ihkak-ı hak cihetindeki haysiyetine, şerefine mühim bir nakîse, belki zıt olan garazkârların telkinatına tebaiyete, elbette mahkeme-i adalet tenezzül etmeyecek ve garazkârların entrikalarını akîm bırakacaktır. Ve adaletten ve ihkak-ı haktan daha büyük bir makam –vazife cihetinde– tanımayan mahkemenin, her türlü tesirâtın âzâde olarak vazifesini yapacağı esas adaletin muktezası olduğuna istinaden, şahsım nâmına değil, belki çok hakikatlerin ve birçok mâsum hukukların kendine bağlı olduğu bir hakikat-i âliye nâmına, hakkındaki asılsız evhamlarını bir an evvel Risale-i Nur'un hürriyetini ilân etmekle ref etmektedir.

Üçüncü Madde: Bize isnad edilen mevhum suç ise, umumî bir tâbirle ve kuyûd-u ihtirâziye nazara alınmayarak, Ceza Kanunu'nun 163. maddesi, yalnız zâhirine ve umumiyetine temas ettirip, mahkûmiyetim istilzam edilmek istenildiği anlaşılıyor.

Bize isnad edilen birkaç maddenin kat'i ve hakikî cevapları zaptınıza geçen müdâfaâtımda bulunmakla beraber, on veya on beş nokta yüzünden, mânevî yüz keşfiyatı hâvî, yüzler hakikat-i mühimmeyi câmî olan yüzden ziyade cüzden ibaret olan Risale-i Nur, mükâfat ve takdir yerine mucâzât ve tenkitle karşılanmıştır. Mahkemenizden bu hakkımı ve Risale-i Nur'un hürriyet hakkını istemek, büyük bir hakkımdır. Bu cihetin halli ve faslı lâbûd ve zarurîdir.

Dördüncü Madde: Şimdiye kadar bana hücum eden ve hükûmeti aleyhimize çeviren kimselerin garazkâr oldukları ve sırf garazla iliştikleri bununla anlaşılıyor ki, bizi vurmak için her kapıya başvurdular. Evvelâ “tarikatçılık” (bir şey bulamadılar), sonra “cemiyetçilik” sonra “siyasetçilik ve inkılâba muhalif hareket ve muhalif komitecilik ve izinsiz neşriyatçılık” gibi çok cihetlerle itham etmek ve bizi vurmak için çalıştıkları hâlde, bunların hiçbirinde tutunacak bir emâre bulamadıklarından, en nihâyet bir madde-i kanuniyenin, kuyûd-u ihtirâziyeyi nazara almayarak, zâhirî umumiyetten istifade edip, hiçbir zîakıl kabul etmeyecek ve onlara hak vermeyecek bir nokta ile bizi itham ve mahkûm etmek istiyorlar. Evet, bahsedeceğimiz noktayı, dünyada hiçbir

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Âzâde: Hür, serbest.

Câmî: İçine alan, toplayan.

Fasî: Ayırma, halletme.

İhkak-ı hak: Gerçeği ortaya çıkarma, hakkı üstün tutma.

İstilzam etmek: Gerektirmek, icap ettirmek.

İstinaden: Dayanarak.

Kuyûd-u ihtirâziye: Bazı hakların kullanılmasında ilerisi için hesaba katılan, bu hakların kullanılabilmesi için ileri sürülen şartlar, kayıtlar, koruyucu tedbirler.

Lâbûd: Gerekli, lâzım.

Mevhum: Vehim ve zanna dayanan.

Mucâzât: Cezalandırma.

Nakîse: Eksiklik, kusur.

Ref etmek: Ortadan kaldırmak.

Tebaiyet: Uyuma, tâbi olma.

Telkinat: Telkinler, fikir aşılama-lar.

Tesirât: Tesirler, etkiler.

Zîakıl: Akıl sahibi.

ziâkıl, hakikat olarak kabul etmez ve zerre miktarı insafı olan, “Bu iftiradır.” diyecektir. O nokta şudur:

“Said-i Kürdî dini siyasete âlet ediyor!” tâbiridir. Bu tâbirdeki ithamı çürütecek on beş-yirmi delilden ziyade ve beş-on kadarı müdâfaâtımda zaptınıza geçirilenlerden birisi şudur ki:

Yüzler şahidin şehâdetiyle isbat etmeye hazır olduğum şu beyan edeceğim hâlim, o ithamı esasıyla çürütüyor. Şöyle ki:

Dokuz sene oturduğum Barla köyü halkının müşâhedeyle.. ve dokuz ay ikamet ettiğim Isparta'daki dostlarımın şehâdetleriyle.. ve beni yakından tanıyan dostlarımın işhadiyla, on üç senedir ki, siyaset lisanı olan hiçbir gazeteyi ne okudum ve ne de istedim. Hatta mühim birkaç hâdisede, şahsımla alâkadar zannedilen ve herkesi meraka sevk eden vâkıalardan bahseden gazeteleri okumak arzusu bulunmadı ve okumadım ve okutmam.

On beş maddeden başka bütün mesâili, âhiretime ve imanıma ve hakikate müteveccih olduğu, hükûmetin tedkikât-ı amikasıyla tezahür eden Risale-i Nur ile Said, “Dini siyasete âlet ediyor” yani; kâinatta yüksek ve mukaddes tanıdığı bir hakikat-i kudsiye olan din-i hakkı ve iman-ı tahkikiyi siyasete, yani ihtilâl-kârâne, en tehlikeli ve en günahlı ve çok hukukun ziya'ına sebebiyet veren akîm, süflî bir maksada âlet etmiş, denilir mi? Böyle diyenler, ne kadar daire-i akıl ve insaf ve vicdandan uzak düştükleri ve uzak hükmettikleri anlaşılmaz mı?

Elbette mahkeme-i adalet, böyle asılsız bu evham ve isnadâtları ref edip, hakkımızda ihkak-ı hak edecektir. Gerçi, kanunları bilmemek eksere göre bir mâzeret teşkil etmez. Fakat haksız olarak, ücra bir köyde, tarassut altında, yabancı bir yerde şiddetle dünyadan küstürüp, nefiyle ikamet ettirip, mütemâdiyen tarassut ile tâciz edilen bir adamın kanunları bilmemesi, elbette ehl-i insafın nazarında bir özür teşkil eder.

İşte ben o adamım. Ve beni yanlış vehimle muâheze ettikleri mevâdd-i kanuniyenin hiçbirini bilmezdim. Hatta yeni hurufla imzamı atamazdım.

Huruf: Harfler.

İhtilâl-kârâne: İhtilâlcî, kanışıklık çıkarır bir tarzda.

İman-ı tahkiki: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

İsnadât: İsnatlar, iftiralar.

İşhad: Şahit gösterme.

Mesâil: Meseleler.

Mevâdd-i kanuniye: Kanun maddeleri.

Muâheze etmek: Hesaba çekmek, sorgulamak.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Nefiy: Sürgün.

Süflî: Basit, değersiz.

Tâciz etmek: Rahatsız etmek.

Tarassut: Gözetim, kontrol.

Tedkikât-ı amika: Derinlemesine yapılan araştırma ve incelemeler.

Tezahür etmek: Ortaya çıkmak, görünmek.

Bazen hizmetçimden başka, on günde bir adamla görüşmezdim. Herkes bana muâvenetten kaçır. Avukat tutmaya iktidarım yok. Bütün hayatımda “en menfaatli ve en iyi hile, hilesizlik olduğu” düstur olduğundan, bütün müdâfaâtımda hak ve hakikat ve sıdk ve doğruluk esasını takip ettim.

Bu hakikate binâen, benim müdâfaâtımda veyahut bazen nâdiren bir-iki risalelerimde, zaman-ı hâzırın kanunlarına ve resmî merasimlerine tevâfuk etmeyen ifâdâtıma nazar-ı müsamaha ile bakmak adaletin mukteziyât ve icabâtındandır.

Benim müdâfaâtımda mücmel kalan noktalar, iddianâmeye karşı yazdığım itiraznâmemde vardır ve itiraznâmemde mücmel kalan noktaların, müdâfaâtımda izahatı vardır; birbirini tekmlil eder.

163. madde-i kanuniyenin tazammun ettiği mana, kuyûd-u ihtirâziye ile beraber ve vâzı-ı kanunun irade ettiği maksat, “âsâyışın ihlâlüne medar olmamak” olduğuna binâen, ihlâl-i âsâyişe işaret ve delâlet edecek hiçbir emâre ve tereşşuhât, benim ve risalelerim yüzünde görülmediği.. ve zaptınıza geçen müdâfaâtımda, yirmi defa kat’î bir surette bu kanunun meselemizle alâkası olmadığını ve kat’iyen cezayı müstelzim bir cihet bulunmadığını isbat ettiğim hâlde, her nasılsa, yine bidayetteki evhamın tesirâtıyla, o madde-i kanuniye ile bizi muâheze etmek için mezkûr maddeyi ileri sürmek, hiçbir vecihle şân-ı adalete yakışmayacağından beraatımı talep eyleyerek en son sözüm:

حَسْبَنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ¹

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ²

* * *

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

² “Buna rağmen aldırılmaz, yüz çevirirlerse, Ey Resûlüm de ki: “Allah bana yeter. O’ndan başka ilâh yoktur. Ben yalnız O’na dayanırım. Çünkü O, büyük Arş’ın, muazzam hükûranlığın sahibidir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Bidayet: Baş, başlangıç.

Ifâdât: İfadeler, sözler.

İzahat: İzahlar, açıklamalar.

Mezkûr: Adı geçen, zikredilen.

Muâvenet: Yardım.

Mukteziyât / icabât: Gerekler, lâzım olan hususlar.

Mücmel: Kısa, özet.

Müstelzim: Gerektiren, icap ettiren.

Nazar-ı müsamaha: Hoşgörü, müsamahalı bakış.

Şân-ı adalet: Adaletin şânı, gereği.

Tekmil etmek: Eksikliğini gidermek, tamamlamak.

Tereşşuhât: Sızıntılar, damlalar.

Tevâfuk etmek: Birbirine uygun düşmek, muvâfik olmak.

Vâzı-ı kanun: Kanun koyucu.

Zaman-ı hâzır: Şimdiki zaman.

İddianâmeye Karşı İtiraznâmem

Ey heyet-i hâkime ve ey müddeiumumî! Bu iddianâmede sebep-i ithamım her bir maddeye karşı, istintak dairesinde zaptınıza geçen müdâfaâtımda cevapları vardır. Hususan, “Son Müdâfaâtım” nâmındaki otuz beş sayfalık bir müdâfaanâmeyi, itiraz yerine size takdim ediyorum. Bu noktaya nazar-ı adalet ve insafı çevirmek için derim ki:

• On seneden beri Isparta vilayetinde, mazlum bir surette, tazyik altında, âsâyiş-i dâhiliye ve emniyet-i umumiyyeye zarar verecek hiçbir emâre, hiçbir tereşşuhât olmadığı hâlde, emniyet-i dâhiliyeyi ihlâl etmek teşebbüsüyle itham edilmekliğime karşı hangi insaf, hangi vicdan müsaade eder?

Eğer 163. madde-i kanuniye manasına bizim hakkımızda vech-i tatbiki gibi mana verilse, o vakit başta Diyanet Riyâseti, bütün imamlar, hatipler ve vâizlere teşmil etmek lâzım gelir. Çünkü hayat-ı diniyeyi telkin etmekte onlarla beraberiz. Eğer telkinât-ı diniye, emniyet-i dâhiliyeyi mutlaka ihlâl etmek gibi manasız bir fikir ileri sürülse, umuma şâmil olur. Evet benim, onların fevkinde bir cihet var ki, o da kat’iyetle, şeksiz ve şüphesiz hakâik-i imaniyeyi izah etmekliğimdir. Bu ise farz-ı muhâl olarak, umum ehl-i dine bir itiraz gelse, bu hâl bizi itirazdan kurtarmaya vesile olur.

Benim hakkımda bu kadar tahkikatla beraber daha tesbit edilmeyen.. ve tesbit edilse de adalet-i hakikiye noktasında bir suç teşkil etmeyen.. ve bir suç teşkil edilse de yalnız beni mes’ul eden bir madde yüzünden, yüz yirmi kadar mâsum ve bîgünah kimseleri çoluk çocuğundan, işinden alıkoyup hapiste perişan etmek, elbette adliyenin nazar-ı adaletine uygun gelmez. Benimle ednâ bir teması bulunan çok biçâre mâsumlar, tevkif ile mühim zararlara dûçar oldular.

Âsâyiş-i dâhiliye: İç güvenlik, toplumun huzuru.

Bîgünah: Günahsız, suçsuz.

Dûçar olmak: Uğramak, maruz kalmak.

Ednâ: En küçük, en basit.

Fevk: Üst.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.

Heyet-i Hâkime: Hâkimler heyeti.

İstintak: Sorgulama, ifade alma.

Müddeiumumî: Savcı.

Sebeb-i itham: Töhmət, suçlama sebebi.

Şâmil: İçine alan, kapsayan.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, baskı.

Telkinât-ı diniye: Dinî nasihatler, telkinler.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek, içine aldirmek.

Tevkif: Tutuklama.

Vech-i tatbik: Uygulanma, tatbik edilme yönü.

• Şark Hâdisesi münasebetiyle nefyedilmem, iddianâmede iştiraki ihsas ettiğî cihetle cevap veriyorum ki:

Hükûmetin dosyalarında, benim künyem altında hiçbir meşrûhat yoktur. Sırf ihtiyat yüzünden nefyedildiğim, hükûmetçe sabit olmuştur. Ben, o zaman da şimdiki gibi münzevî yaşıyordum. Bir dağın mağarasında, bir hizmetçiy-le yalnız otururken, beni tutup on sene bilâ-sebep, müracaat etmediğim için dokuz sene bir köyde, bir sene de Isparta'da ikamete mahkûm edip, âhîrinde bu musibete giriftar ettiler.

• **Üçüncüsü:** İddianâmede “Barla'da iken tesis-i münasebet edildiği.. uzağında ve yakınında bulunan bu eşhasın maddî ve mânevî yardımlarını temin ederek faaliyete giriştiği.. ve heyet-i umumiyesine ‘Risale-i Nur’ adını verdiği ve kısım kısım yazdırdığı bu eserlerini muhtelif vâsıtalarla gizli gizli çoğalttırarak Antalya, Aydın, Milas, Eğirdir, Dinar ve Van gibi mıntıkalar-da, adamlarının delâletiyle neşir ve tâmin ettirdiği.. bu eserlerden devletin emniyet-i dâhiliyesini ihlâl edebilecek olanlarına ‘mahrem ve yarım mahrem’ diyerek işaretler koyduğu.. ve bu suretle istihdaf ettiğî gayesini kendisinin de kabul ve izhar etmiş bulunduğu” hakkındaki fıkraya karşı, şu kat’î ve izahlı cevabım, sizin evvelce zaptınıza geçen “Son Müdâfaa” nâmındaki otuz beş sayfalık müdâfaâtımı itiraznâme olarak takdimle beraber derim ki:

Yüz bin defa hâşâ! İman ilmini rıza-yı ilâhîden başka hiçbir şeye âlet etmemişim ve edemiyorum ve kimsenin de hakkı yoktur ki edebilsin. Ve Risale-i Nur nâmı altındaki yüz yirmi beş risale, yirmi sene zarfında te’lif edilmiş.

Mahrem dediğimiz risaleler ise; üç tanesi bize gurur ve riyâya medar olmamak için mahrem demişim. Şimdi ise o sırr-ı mahremin bir köşesini fâş etmeye mecbur olarak derim ki:

O mahremlerden birisi Keramet-i Gavsiye.. ikinci, Keramet-i Aleviye.. üçüncü, sırr-ı ihlâsa ait risalelerdir ki o iki keramet, benim haddimden yüz

Âhîr: Son, en son.

Bilâ-sebep: Sebepsiz.

Delâlet: Yol gösterme, aracılık etme.

Eşhas: Şahıslar.

Giriftar etmek: Uğratmak, maruz bırakmak.

İhsas etmek: Hissettirmek, duyurmak.

İstihdaf etmek: Hedef, gaye edinmek.

İştirak: Ortak olma.

İzhar etmek: Belli etmek, göstermek.

Keramet-i Aleviye: Hz. Ali Efendimiz’in (r.a.) Risale-i Nur’a ve müellifine işaret eden kerametlerinin anlatıldığı 18. Lem’a risalesi. (Daha sonra 28. Lem’a ve 8. Şuâ risaleleri de Keramet-i Aleviye olarak Risale-i Nur’a girmiştir.)

Keramet-i Gavsiye: Abdülkadir Geylânî (k.s.) Hazretlerinin Risale-i Nur müellifine işaret eden

(bakan) kerametlerinin anlatıldığı 8. Lem’a risalesi.

Meşrûhat: Açıklamalar, izahlar.

Münzevî: İnsanlardan uzak, tek başına yaşayan kimse.

Nefyedilmek: Sürülmek, sürgüne yollanmak.

Neşir ve tâmin: Herkese yayma, ulaştırma.

Tesis-i münasebet: İlişki kurma, irtibat sağlama.

derece fazla ve hizmet-i Kur'âniyemi takdir suretinde, Hazreti Ali ile Hazreti Gavs'ın işaretleridir. Ve riyâdan ve gururdan ve enâniyetten kurtaracak sırr-ı ihlâsa dair risaleye, en has kardeşlerime mahsus olarak, mahrem denmiştir. Âsâyış-i dâhiliye ile bunların ne münasebeti var ki onlar medar-ı itham oluyorlar!

İkinci kısım mahremler ise; Dârü'l-Hikmet'te ve dokuz sene evvel, Avrupa itirazâtına ve Doktor Abdullah Cevdet'in* dinsizce hücumlarına karşı yazdığım bir-iki risale..¹ ve bazı memurların bana insafsızcasına ve gaddarâne tecavüzlerine karşı şekvâ suretinde yazdığım iki küçük risaledir² ki Son Müdâfaâtım'da bahsetmişim.

Bu dört risalenin te'lifinden bir zaman sonra, bazı serbestî kanunlarına ve hükûmetin işine hiçbir cihette temas etmemek için, onların neşrini mendedip, “kısmen mahrem” demişim, en has bir-iki kardeşime mahsus kalmıştır. Delilim de şudur ki: Bu kadar taharriyâtınızda, o mahrem denilen risalelerin hiçbir yerde bulunmamasıdır. Yalnız umumunun fihristesi elinize geçmiş, o fihristeye göre bu noktalardan istifzaha lüzum görülmüş, ben de cevap vermiştim, o cevap da zaptınıza geçmiştir.

• İddianâmede, müteaddit mıntikalarda Risale-i Nur'un neşir ve tâmine, adamlar vâsıtasıyla çalıştığım beyan ediliyor. Cevaben derim ki:

Ben bir köyde, gurbette, kimsesiz, hüsn-ü hattım yok iken, tarassut altında, herkes benim muâvenetimden çekinirken, yalnız gayet mahdut dört-beş ahabıma bir yâdigâr olarak hâtırât-ı imaniyemi gönderdiğime “Neşriyat ve tâmime çalışıyor” demek, ne kadar hilâf-ı hakikat olduğunu elbette takdir edersiniz. Benim gibi haddinden çok fazla teveccüh-ü âmmeye mazhar bir insanın, on beş sene Van'da tedris ile meşgul olduğum hâlde, birtek dostuma bir-iki imanî risalelerimi göndermekle buna nasıl neşriyat denilir. Benim matbaam yok, kâtiplerim yok, hüsn-ü hattım yok; elbette neşriyat yapamadım.

¹ Bkz.: Mektubat, 11. Mektup, 3. ve 4. Mesele; Lem'alar, 24. Lem'a (Tesettür Risalesi).

² Bkz.: Mektubat, 28. Mektup, 4. Mesele; 29. Mektup, 6. Kısım (Hücumât-ı Sitte) Zeyli, Es'ile-i Sitte.

Dârü'l-Hikmet: Dârü'l-Hikmet'i İslâmiye. 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî İlimler Akademisi.

Hâtırât-ı imaniye: İmanî meselelere dair kalbe gelen düşünceler, fikirler.

Hilâf-ı hakikat: Gerçeğe aykırı.

Hüsn-ü hat: Güzel yazma, güzel yazı.

İstizah: Bir meselenin açıklanmasını, izahını isteme.

İtirazât: İtirazlar.

Mahdut: Sayılı, sınırlı.

Medar-ı itham: İtham edilme, suçlanma sebebi.

Muâvenet: Yardım etme.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Şekvâ: Şikayet.

Taharriyât: Aramalar, araştırmalar.

Tarassut: Gözetim, kontrol.

Tedris: Öğretme, ders verme.

Teveccüh-ü âmm: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

Demek Risale-i Nur cazibedardır, kendi kendine intişar ediyor. Yalnız bu kadar var ki:

“Onuncu Söz” nâmında haşre dair olan risaleyi, daha yeni harfler çıkmadan evvel tab' ettirdik. Hükûmetin büyük memurlarının ve meb'uslarının ve valilerinin ellerine geçti; kimse itiraz etmedi. Ondandır, sekiz yüz nüsha intişar etti. Onun intişarı münasebetiyle, onun gibi sırf uhrevî ve imanî bir kısım risaleler, kendi kendine, bir kısım insanların eline geçti. Elbette ihtiyârsız, kendi kendine bu intişar, benim hoşuma gitmiş. Ben de bazı hususî mektuplarımda, bu takdirimi teşvik tarzında yazmışım.

Bu üç aydır, bu kadar taharriyât-ı amîka neticesinde, koca bir memleket, on beş-yirmi adamın ellerinde kitaplarımı bulmuşlar. Benim gibi otuz sene te'lifât ve tedrisatla ömrü geçen bir adamın, yirmi hususî dostunda bazı hususî risaleleri bulunması ne suretle neşriyat olur? O neşriyatla nasıl “Bir hedefi takip edebilir” denilir?

Efendiler! Eğer ben dünyevî veyahut siyasî bir maksadı takip etseydim, bu on sene zarfında, on beş-yirmi değil, yüz bin adamlarla alâkadarlığım tezahür edecekti. Her neyse, bu noktaya dair Son Müdâfaâtım'da daha fazla izahat ve tafsîlât vardır.

.....

1 فَلَاؤْمِهِ الشَّدُسُ²، فَلِلذِّكْرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَى¹ âyetlerinin, eskiden beri medeniyetin itirazına karşı bütün tefsirlerde bulunan bir hakikat ve gayet kat'î ve şüphesiz bir cevab-ı ilmî,³ iddianâmede benim aleyhimde nasıl istîmal edilebilir?

• İddianâmede, yine Fihriste'den naklen, “hurûf-u Kur'âniye ve zikriyenin tercümeleri, yerlerini tutmadıkları” medar-ı tenkit beyan ediliyor. Bu mesele, sekiz seneden mukaddem olmuş bir meseledir ve hiçbir itiraz

1 “Erkek, kadın hissesinin iki mislini alır.” (Nisâ Sûresi, 4/176).

2 “Annenin hissesi altıda birdir.” (Nisâ Sûresi, 4/11).

3 Bkz.: Mektubat, 11. Mektup, 3. ve 4. Mesele.

Fihriste: Fihrist Risalesi. İki kısımdır. Birinci kısım, Sözler ve Mektubat'ın tamamının, Lem'alar'ın da 14. Lem'a'ya kadar olan kısmının fihristeleridir. Bu kısım Hz. Üstad tarafından yapılmış ve 15. Lem'a olmuştur. İkinci kısım ise Lem'alar'ın kalan kısmı ile Şuâlar ve Mesnevi-i Nuriye'nin fihristeleridir. Bu kısmın fihristeleri de

Nur'un has talebeleri tarafından yapılmış ve 10. Şuâ olmuştur.

Haşr: Öldükten sonra dirilme.

Hurûf-u Kur'âniye ve zikriye: Kur'ân-ı Kerim'in ve zikir, dua metinlerinin harfleri.

İhtiyârsız: İradesi olmaksızın, istemeden.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Medar-ı tenkit: Tenkit sebebi.

Mukaddem: Önce.

Tab' ettirmek: Bastırmak.

Taharriyât-ı amîka: Derinlemesine yapılan arama ve araştırmalar.

Te'lifât: Eser yazma, kitap te'lif etme.

Uhrevî: Âhirete yönelik.

kabul etmez bir hakikat-i ilmiyedir.¹ Ondan hayli zaman sonra, bu zamanın bazı muktezîyâtına göre tercüme edilmesinin hükûmetçe kabulü, ne suretle o hakikat-i ilmiyeyi aleyhime çevirir?

• Mescidimizin kapanması münasebetiyle, dört noktadan ibaret, bana vahşiyâne zulmeden nahiye müdürüyle birkaç arkadaşı ve kaza kaymakamının, şahsiyetlerine ve memuriyetlerinin sû-i istîmallerine karşı bir şekvânâmedir ki o risaleyi² kimseye vermedim. Çünkü hiç kimsede bulunmamıştır.

.....

“Onuncu Söz’ün tevâfukâtındandır ki: Onuncu Söz’ün satırları hem te’lif tarihine, hem dini dünyadan tefrik eden lâdinî cumhuriyetin ilânına tevâfuk ediyor ki haşrin inkârına bir emâredir.” Yani o fıkranın meâli budur:

“Madem cumhuriyet ‘dine, dinsizliğe işmiyor’ prensibiyle bîtarafâne kalıyor; ehl-i dalâlet ve ilhad, cumhuriyetin bu bîtarafılığından istifade etmekle, haşrin inkârını izhar etmeleri muhtemeldir.” demektir. Yoksa hükûmete bir taarruz değildir; belki hükûmetin bîtarafâne vaziyetine işaretir.

Elhak, bundan dokuz sene evvel Onuncu Söz, sekiz yüz nüsha yayılmasıyla, ehl-i dalâletin kalblerindeki inkâr-ı haşir kalblerinde sıkıştırdı, lisanlarına getirmelerine meydan vermedi, ağızlarını tıkadı. Onuncu Söz’ün harika burhanlarını gözlerine soktu. Evet Onuncu Söz, haşir gibi bir rûkn-ü azîm-i imanın etrafında çelikten bir sur oldu ve ehl-i dalâleti susturdu. Elbette Hükûmet-i Cumhuriye bundan memnun oldu ki meclisteki meb’usânın ve valilerin ve büyük memurların ellerinde kemâl-i serbestî ile gezdi.

.....

Avrupa medeniyet ve felsefesi nâmına.. ve belki İngilizler’in ifsat siyaseti hesabına tesettür âyetine³ ettikleri itiraza karşı, gayet kuvvetli ve müskit bir cevap-ı ilmîdir. Böyle bir cevap-ı ilmî, değil bundan on beş sene evvel,

¹ Bkz.: Mektubat, 26. Mektup, 4. Mebhas, 8. Mesele.

² Mektubat, 28. Mektup, 4. Risale olan 4. Mesele.

³ Ahzâb Sûresi, 33/59.

Bîtarafâne: Tarafsız bir şekilde.
Ehl-i dalâlet ve ilhad: Doğru yoldan ayrılan günahkârlar ve inançsızlar.
Elhak: Gerçekten.
İnkâr-ı haşir: Öldükten sonra dirilmeyi, mahşerde toplanıp hesap vermeyi inkâr etme.
Kemâl-i serbestî: Tam bir ser-

bestlik.
Lâdinî: Laik, dini olmayan.
Meb’usân: Meb’uslar, milletvekilleri.
Muktezîyât: Gerekirici sebepler, faktörler.
Müskit: Susturan, susturucu.
Rûkn-ü azîm-i iman: İmanın önemli ve büyük bir esası.

Sû-i istîmal: Kötüye kullanma.
Şekvânâme: Şikâyet yazısı.
Tefrik etmek: Ayırmak.
Te’lif: Yazma, meydana getirme.
Tevâfukât: Tevâfuklar, uygunluklar, denk gelmeler.
Vahşiyâne: Vahşice.

her zaman takdirle karşılanır. Bu hürriyet-i ilmiyeyi, elbette hürriyet-perver bir Hükûmet-i Cumhuriye tahdit edemez.

.....

Ey heyet-i hâkime! Risale-i Nur'un hedefi dünya olsaydı veya bir mak-sad-ı dünyevî, içinde niyet edilseydi yüz yirmi risale içinde, nazarınızda on binler medar-ı tenkit noktalar bulunacaktı. Böyle yüz yirmi bin tatlı meyve-ler içinde, sizce sulfato gibi acı gelmiş yalnız on beş meyveler bulunmasıyla o mübârek bahçeyi yasak etmek ve bahçe sahibini mes'ul etmek caiz olabilir mi? Adalet-perver olan vicdanınıza havale ediyorum.

Ben Son Müdâfaâtım'da beyan etmişim ki; otuz senedir, Avrupa filozofla-rına ve Avrupa filozofları hesabına dâhilde, ecnebî dolapları hesabına çalışan mülhidlere karşı muâraza ederek cevap vermişim ve veriyorum. Muhatabım, ekseriya nefsimden sonra onlar olduğunu, risalelerimi takip eden anlar. Şimdi ben sizlerden soruyorum:

Böyle Avrupa filozoflarının başına ve ecnebî entrikaları hesabına çalışan dinsiz her bir mülhidin yüzüne indirdiğim kuvvetli ilmî bir tokat, hangi suret-le hükûmet hesabına geçiyor? Böylelere ait olan tokadı hükûmet hesabına al-mak bizim havsalamız almıyor ve ihtimal de vermiyoruz. Hükûmet nâmına ve kanun hesabına bu haklı ilmî tokatları medar-ı mes'ul tutmak değil; belki Hükûmet-i Cumhuriye'nin hürriyet-perverliği, bu tokatları alkışlar.

İtizar

(Üç gün müddetle tebliğ edilen iddianâmeye karşı itiraznâme yazmak.)

Birinci günü geç geldiği için, akşama kadar ancak okundu. İkinci gün, kısm-ı âzamı tercüme edildi. Ancak beş-altı saat fırsat bulup, gayet acele bu uzun itiraznâmeyi yazdım. Evvelki müdâfaâtımda dediğim gibi, kanunları, hususan şimdiki resmî işleri bilmediğimden; çoktan beri ihtilattan memnû ol-duğumdan ve dört-beş saatte yazılan uzun itiraznâme, elbette çok müşevveş ve noksan olacaktır. Nazar-ı müsamaha ile bakmanızı temenni ederim.

* * *

Ekseriya: Ekseriyetle, çoğun-lukla.

Hürriyet-perver: Özgürlükçü.

İhtilat: Sosyal hayata katılma.

İtizar: Özur, mazeret beyanı.

Kısm-ı âzam: Çoğunluk.

Medar-ı mes'ul: Sorumlu tutul-ma sebebi.

Memnû: Men edilmiş, yasaklı.

Muâraza etmek: Karşı çıkmak, mücadele etmek.

Mülhid: Dinsiz, inançsız.

Müşevveş: Düzensiz, dağınık.

Nazar-ı müsamaha: Hoşgörülü, müsamahalı bakış.

Sulfato: Sülfat, kinin; bir çeşit kimyevi madde.

Tahdit etmek: Sınırlandırmak.

Ceza Hâkimine Son Müdâfaa

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Altmış küsur sayfadan ibaret olan ithamkârâne karnâmedeki –on iki sayfalık– şahsıma ait kısmına karşı müdâfaamdır.

Karnâmede aleyhimize zikredilen maddelere karşı, mahkemenin zaptına geçen müdâfaâtımda kat'î cevapları vardır. Bu karnâme nâmındaki asılsız ve vehimli ithamnâmeye karşı, on dokuz sayfadan ibaret itiraznâmemi ve yirmi dokuz sayfadan ibaret Son Müdâfaâtım'ı ibraz ediyorum. Bu iki müdâfaa, sorgu hâkimlerinin karnâmelerinin bütün bütün muâheze noktalarını ve esas ithamlarını kat'î bir surette red ile çürütüyor, asılsız olduğunu gösteriyor. Yalnız burada, bu karnâmenin istinad ettiği ve itham edenlerin nereden aldandıklarını, bu asılsız muâhezeyi nereden iktibas ettiklerini gösterir **“Beş Ümde”** olarak söyleyeceğim.

Birinci Ümde: Risale-i Nur'un, yüz yirmi parçasından iki-üç-dört parçasında on beş fıkrayı bahane tutup, beni ve Risale-i Nur'u “hükûmetin prensiplerine muhalif.. ve rejimine karşı muâriz.. ve emniyet-i dâhiliyesini ihlâl teşebbüs” ithamıyla gayet asılsız bir dâvâya elcevap:

Ben de derim: Acaba umum Avrupa'nın mâl-i müsterekesi olan medeniyet ve yalnız bu zaman ilcââtına binâen Hükûmet-i Cumhuriye'nin o medeniyetin bir kısım kanunlarını kabul etmesiyle, o medeniyetin menfaatli değil, belki kusurlu kısmına, hakâik-i Kur'âniye hesabına olarak müdâfaât-ı ilmiye-me hangi suretle “hükûmetin prensibine ve hükûmetin rejimine muhalif” ve “hükûmetin inkılâbı aleyhine hareket” nâmı veriliyor?

Acaba bu Hükûmet-i Cumhuriye, Avrupa medeniyetinin kusurlu kısmının dâvâ vekillğine tenezzül eder mi? Ve o kusurlu medeniyetin İslâmiyet'e muhalif kanunları, eski zamandan beri hükûmetin hedefi midir? Hükûmete muâriz vaziyet almak nerede, bu kısım kusurlu medeniyet kanunlarına karşı

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in hakikatleri.

İktibas etmek: Almak, aktarmak.

İlcâât: Zorlamalar, mecburiyetler.

İstinad etmek: Dayanmak.

İthamkârâne: Suçlar tarzda.

İthamnâme: Suçlama yazısı.

Mâl-i müstereke: Ortak mal, değer.

Muâheze: Hesaba çekme, sorgu-

lama.

Muâriz: Karşı gelen, muhalif.

Müdâfaât-ı ilmiye: İlmi müdâfaalar, savunmalar.

Ümde: Temel, esas.

hakâik-i Kur'âniye'yi ilmî bir surette müdâfaa etmek nerede? Kur'an-ı Hakîm'in âyât-ı kat'iyesiyle, bin üç yüz seneden beri, milyonlar tefsirlerinde ve hâlen kütüphanelerde dolu olan tefsirlerde,

فَلَا يَمْنَهُ الشُّدُسُ¹، فَلِلَّذِكْرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيْنِ²

فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ³، يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجُكُمْ⁴...

gibi âyetlerin hakâik-i kudsiyelerini Avrupa filozoflarının itiraz ve tecavüzatına karşı otuz seneden beri yazdığım müdâfaât-ı ilmiyemi “Hükûmetin inkılâbına, prensibine ve rejimine muhalif kastı var” diye beni itham etmek, öyle bir zâhir garaz ve öyle bir esassız vehimdir ki buradaki mahkeme-i âdileye taalluk etmeseydi, müdâfaa ve cevap vermeyi lâıyk görmezdim.

Hem acaba, eskiden beri bu vatan ve millete zarar niyetiyle, Avrupa'nın dinsiz komiteleri hesabına ve Rum, Ermeniler cemiyeti vâsıtasıyla dinsizlik ve ihtilâf ve fesat tohumlarını saçan mülhidlere karşı müdâfaât-ı ilmiyem, hangi suretle hükûmet aleyhine alınıyor? Ve hangi sebeple hükûmete bir taarruz manası veriliyor? Hangi insafla böyle dinsizliği hükûmete mal edip itham ediliyor? Hükûmet-i Cumhuriye'nin kuvvetli esasları böyle müfsit dinsizlerin aleyhinde olduğu hâlde, dinsizliği hükûmetin bazı prensiplerine mal edip, benim, vatan ve millet ve hükûmet hesabına öyle müfsitlere karşı yirmi seneden beri galibâne müdâfaât-ı ilmiyeme “dini siyasete âlet ve halkı hükûmet aleyhine teşvik” manasını vermek, hangi insaf kabul eder ve hangi vicdan razı olur?

Evet, değil bu mahkemeye, belki bütün dünyaya ilân ediyorum:

Ben, hakâik-i kudsiye-i imaniyeyi, Avrupa filozoflarına ve bilhassa dinsiz filozoflara ve bilhassa siyaseti dinsizliğe âlet edenlere ve âsâyişi mânen ihlâl edenlere karşı müdâfaa etmişim ve ediyorum.

Ben, Hükûmet-i Cumhuriye'yi, ilcâât-ı zamana göre bir kısım kanun-u medenîyi kabul etmiş ve vatan ve millete zarar veren dinsizlik cereyanlarına

¹ “Annenin hissesi altıda birdir.” (Nisâ Sûresi, 4/11).

² “Erkek, kadın hissesinin iki mislini alır.” (Nisâ Sûresi, 4/176).

³ “Size helâl olup da arzu ettiğiniz kadınlardan evlenebilirsiniz.” (Nisâ Sûresi, 4/3).

⁴ “Ey Peygamber! Eşlerine, (kızlarına ve mümin kadınlara) söyle: (Ev dışına çıktıkları zaman dış elbiselerini üzerlerine salıversinler.)” (Ahzâb Sûresi, 33/59).

meydan vermeyen bir Hükûmet-i İslâmiye biliyorum. Karamâne nâmındaki ithamnâmede, vazifesini yapan müstantıklara değil, belki müstantıkların istinad ettiği mühlid zalimlerin evham ve entrikalarına karşı derim:

Siz beni “dini siyasete âlet etmekle” itham ediyorsunuz. Ve o itham, zâhir bir iftira olduğu ve esassız, çürük bulunduğunu yüz delil-i kat’i ile isbat etmekle beraber, bu ağır iftiranıza mukabil ben de sizi “siyaseti din-sizliğe âlet etmek istiyorsunuz” diye itham ediyorum!..

Bir zaman, cerbezeli bir padişah, adalet niyetiyle çok zulmediyormuş. Bir muhakkik âlim ona demiş:

“Ey hâkim! Sen, raiyetine adalet nâmiyle zulüm ediyorsun. Çünkü tenkitkârâne cerbezeli nazarın, zamanen müteferrik kusurâtı birden toplar; bir zamanda tasavvur edip, sahibini şiddetli bir cezaya çarptırıyorsun. Hem, bir kavmin müteferrik efradından vücûda gelen kusurâtı, o tenkitkâr cerbezeli nazarında topluyorsun. Sonra o perde ile o tâifenin her bir ferdine karşı bir nefret, bir hiddet size gelir; haksız olarak onları vurursun.

Evet, senin bir sene zarfında attığın tükürük, bir günde senden çıkmış bulursa, içinde boğulacaksın. Müteferrik zamanda istimal ettiğin sulfato gibi acı ilâçları bir günde birkaç kişi istimal etse, hepsini de öldürebilir.

İşte aynı bunun gibi, mehâsinin ortalarında bulunmasıyla, arasına kusurâtı setretmek lâzım gelirken, sen raiyetine karşı kusurâtı izale eden mehâsini düşünmeden, cerbezeli nazarınla müteferrik kusurâtı toplayıp, ağır ceza veriyorsun.”

İşte o padişah, o muhakkik âlimin ikazâtıyla, adalet nâmına yaptığı zulümden kurtuldu.

.....

Gizli bir kuvvet, bililtizam beni mahkûm etmek istiyor. Ve her bahaneyi bulup, bin dereden su getirmek gibi her bir câreye müracaat edip, kurdun keçiye bahanesinden daha garip bahanelerle beni itham altına almak ve mahkûm ettirilmek istenildiğimi hissediyorum. Mesela üç aydır bu kelimeyi tekrar ediyorlar: “Said-i Kürdî, dini siyasete âlet ediyor.”

Bililtizam: Kesinlikle, kasıtlı bir şekilde.

Cerbezeli: Sözü iyi kullanarak gerçekleri çarpıtabilme gücüne sahip olan.

Efrad: Fertler, şahıslar.

İkazât: İkazlar, uyarılar.

İstimal etmek: Kullanmak.

İzale: Giderme, yok etme.

Kusurât: Kusurlar.

Mehâsin: Güzellikler, iyilikler.

Muhakkik: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yararcasına araştıran.

Müstantık: Sorguya çeken, sor-gu hâkimi.

Müteferrik: Çeşitli, farklı farklı.

Raiyet: Tebaa, halk.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Tenkitkârâne: Tenkit eder bir tarzda.

Vücûda gelmek: Meydana gelmek.

Zamanen: Zaman bakımından.

Ben de bütün mukaddesata yemin ediyorum ki: Bin siyasetim olsa, hakâik-i imaniyeye feda ediyorum. Ben, nasıl hakâik-i imaniyeyi dünya siyasetine âlet edebilirim? Ben yüz yerde bu ithamı çürüttüğüm hâlde, yine manasız nakarat gibi böyle tekrar edip ileri sürüyorlar. Demek, bililtizam ve her hâlde beni mes'ul etmek arzusunda bulunuyorlar.

Ben de aleyhimizdeki mülhid zalimleri, “siyaseti dinsizliğe âlet etmeleriy-le” itham ediyorum. Ve onların medar-ı ithamı olan bu müthiş manayı bildirmemek için bana isnad ettikleri “Said, dini siyasete âlet ediyor.” cümlesiy-le setre çalışıyorlar. Madem öyledir, her hâlde beni mahkûm etmek istiyorlar, ben de ehl-i dünyaya derim: *Bu ihtiyarlıktaki bir-iki senelik ömür için lüzumsuz tezellüle tenezzül etmem!..*

Beşinci Ümde: Dört Nokta'dır.

Birinci Nokta: Karamâmede kelimeler üzerinde oynanılıyor. Bir kelime-nin, kastı olmadığı hâlde bir manasından târiz çıkarıyorlar. Hâlbuki Risale-i Nur'da hedef bütün bütün ayrı olduğundan, kelimâtındaki kasta makrun olmayan târizler değil, belki tasrihler de bulunsa şâyân-ı af ve müsamahadır. Bu noktayı izah eden bu misal, mikyastır. Mesela:

Ben bir maksadımı hedef ederek yoluma koşup gidiyorum. İhtiyârsız, yolunda koşarken büyük bir adama çarpıp, o adam yere düşse, desem “Efendi, affet. Ben, maksadıma gidiyordum. Bilmeyerek çarpıldım.” Elbette affeder ve gücenmez. Eğer kastı olarak bir parmağımı o adama tâciz suretinde kulağına ilıştırsem, hakaret telâkki edecek ve benden gücenecek...

Risale-i Nur'un hedefi iman ve âhiret olduğundan, harekât-ı ilmiye ve fikriyesinde ehl-i dünyanın siyasetine çarpsa ve şiddetli kelimât bulunsa, şâyân-ı af ve müsamahadır. Maksadımız size ilişmek değildir. Hedefimizde yürüyoruz.

* * *

Harekât-ı ilmiye ve fikriye: İlimi ve fikri çalışmalar, faaliyetler.
İhtiyârsız: İrade dışı, istemeden.
Kasta makrun: Kasıtlı olarak, kasten.
Kelimât: Kelimeler.
Medar-ı itham: İtham edilme, suçlanma sebebi.

Mikyâs: Ölçü, ölçek.
Şâyân-ı af ve müsamaha: Affetmeye ve hoşgörüyle karşılamaya layık.
Tâciz: Rahatsız etme.
Târiz: Söz dokundurma, üstü kapalı şekilde tenkid etme, iğneleme.

Tasrih: Açık söyleme, açıkça belirtme.
Tezellül: Kendini alçaltma, küçük duruma düşürme.

Dünyada hiçbir misli görülmemiş bir haksızlığa maruz kaldım. Şöyle ki:

Son Müdâfaâtım ve üç itiraznâmem ile yirmi cihetle kat'î delillerle 163. maddenin bana temas etmediğini ve yirmi senede yazılan yüz yirmi risalemin içinde, kendilerince medar-ı tenkit yirmi kelimeden aşağı, mahdut birkaç nokta bulunmasıyla, ayrı ayrı zamanda yazılmış kıymettar ve menfaatli ve uhrevî ve Avrupa filozoflarının dinsiz ve mülhid şâkirtlerine karşı –Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'nin âzâlığı münasebetiyle– hakikî ve ilmî müdâfaâtım, çok zaman sonra kısmen ilcâât-ı zamana göre kabul edilen kanun-u medenînin bazı maddelerine, yüz bin kelimât içinde on-on beş kelimenin muvâfık gelmemesi sebebiyle hem benim mahkûmiyetim talep edilmiş.. hem mühim keşfiyât-ı mânevîyeyi hâvî yüz yirmi kitap olan Risale-i Nur'un elde bulunan nüshaları müsâdere edilmiş.. ve inde'l-muhakeme bütün ilmî ve mantıkî ve kanunî iddia ve müdâfaâtım, esbâb-ı mûcibe gösterilmeksizin sebepsiz ve kanunsuz reddedilmiştir.

163. madde-i kanuniye, “âsâyişi ihlâl edebilecek hissiyât-ı diniyeyi tahrik edenler” meâlinde bulunan şu kanunun, elbette bu hadsiz genişlik içinde bir tefsiri var. Elbette kuyûd-u ihtirâziyesi bulunacak. Yoksa bu madde, bu geniş mana ile beni mahkûm ettiği gibi, bütün ehl-i diyanete ve başta Diyanet Riyâseti olarak, bütün vâizlere ve bütün imamlara, bana teşmil edildiği gibi teşmil edilebilir. Çünkü yüz sayfadan fazla müdâfaât-ı kat'îye ve hakikiyem ile beraber, yine bana temas ettirilebilecek bir mana veriliyor ki o mana her nasihat eden kimseye ve hatta bir dostunu iyiliğe sevk etmek için irşad eden herkesi daire-i hükmü altına alabilir.

Daire-i hüküm: Hükmün geçerli olduğu alan.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye:

1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Ehl-i diyanet: Dindar kimseler.

Esbâb-ı mûcibe: Bir şeyi gerektiren sebepler, gerekçeler.

Hâvî: İhtiva eden, içeren.

Hissiyât-ı diniye: Dinî duygular.

İlcâât-ı zaman: Zamanın getirdiği mecburiyetler, zorlamalar.

İnde'l-muhakeme: Yargılanma esnasında, mahkeme sırasında.

Keşfiyât-ı mânevîye: Kalb ve ruh gözüyle, basiretle eşyanın perde ötesine nüfuz ederek vâkıf olunan bilgiler.

Kuyûd-u ihtirâziye: Bazı hakların kullanılmasında ilerisi için hesaba katılan, bu hakların kullanılabilmesi için ileri sürülen şartlar, kayıtlar, koruyucu tedbirler.

Mahdut: Sayılı, sınırlı.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Tahrik etmek: Harekete geçirmek, kıskırtmak.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek, içine aldirmek.

Bu madde-i kanuniyenin manası şu olmak gerektir ki; taassup perdesi altında muhalif bir siyaseti takip eden ve terakkiyât-ı medeniyeye set çekenlere set çekmek içindir. Bu maddenin, bu manada, çok kat'î delillerle isbat etmişiz ki bize bir cihet-i temâsı yoktur.

Evet bu madde, bu manada, tefsirsiz ve kuyûd-u ihtirâziyesiz ve garazkâr, istediği adamları onunla çarpmasına müsait, hudutsuz bir manada olamaz. Evet, ben on sene nezaret ve dikkat altında.. ve yirmi senede te'lif ettiğim yüz yirmi risaleyle bu kadar hakkımdaki tedkikât-ı amîka neticesinde cüz'î bir derece âsâyîşi ihlâl etmiş bir emâre, ne bende ve ne de o risaleleri okuyanlarda bulunmadığı hâlde.. ve yirmi vecihle isbat ettiğim ve beni yakından tanıyan zâtların şehâdetiyle, on üç seneden beri şeytandan kaçır gibi siyasetten kaçtığımı ve hükûmetin işine karışmadığımı ve tahammül-ü beşer fevkinde işkencelere tahammül edip dünyaya karışmadığımı ve iman hizmetini bu dünyada en büyük maksat telâkki ettiğim hâlde, "Said dini siyasete âlet edip, âsâyîşi ihlâl teşebbüse niyet ediyor." diye, beni 163. maddeye temas ettirmek, mahkûm etmek, bütün rû-yi zemindeki adliye ve mahkemelerin haysiyetine ilişecek ve nazar-ı dikkati celbedecek hiç görülmemiş bir hâdise-i adliye-dir kanaatindeyim.

İşte, cihangir hükümdarların ve kahraman kumandanların küçük mahkemelerde diz çöküp kemâl-i inkıyad ile mutâvaat göstermeleri, mahkemenin hiçbir cihet ile zedelenmeyecek bir haysiyet ve şerefine mevcudiyetini isbat eder. İşte, mahkemelerin bu yüksek ve mânevî haysiyetine dayanıp, hukuku mu, hürriyetle müdâfaa ediyorum.

Bir makale içindeki zararlı görülen dört-beş kelime sansür edildikten sonra mütebâkisinin neşrine izin verilirken, yüz yirmi kitabın, birbirinden ayrı ve ayrı ayrı zamanlarda te'lif edildiği hâlde, yalnız bir-iki risalede şimdiki nazarlara zararlı tevehhüm edilen on beş kelime yüzünden, yüz on beş mâsum ve menfaattar ve mühim bir kısmı Ankara Kütüphanesi'nde mevcut olup iftiharla

Cihangir: Dünya hâkimi, dünyaya hükmeden.

Cihet-i temâs: Temâs etme, ilişkili olma yönü.

Fevk: Üst.

Garazkâr: Garazı olan, kötü maksatlı.

Kemâl-i inkıyad: Tam bir teslimiyet, tamamen boyun eğme.

Mutâvaat: İtaat, boyun eğme.

Mütebâki: Geriye kalan, diğer.

Neşr: Yayma, yayınlama.

Nezaret: Gözetme, kontrol.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Taassup: Tutuculuk, bağnazlık.

Tedkikât-ı amîka: Derinlemesine yapılan araştırma ve incelemeler.

Terakkiyât-ı medeniyeye: Çağdaş, modern ilerlemeler, gelişmeler.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zan etmek, vehmetmek.

Vecih: Yön, şekil, tarz.

kabul edilen kitapların ele geçenlerinin müsâdere ile mahkûm edilmesi, rûy-i zemindeki adliyelerin şerefine ilîşecek mahiyettedir. Elbette Mahkeme-i Temyiz bu haysiyet ve şerefi sıyanet eder.

En ziyade tenkit edilen ve umum kitaplarımı muâhezeye sebebiyet veren beş-on mesele içinde en mühimi, gelecek bu iki meseledir:

فَلَا مِمَّ السُّدُسُ¹ ، فَلِلذِّكْرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيْنِ²

âyetleridir. İşte, benim ve kitaplarımın mahkûmiyeti beş-altı meseleden, en birinci bu iki meseledir.

Ben hakikî, menfaatli medeniyete karşı değil, belki kusurlu ve zararlı “mimsiz” tâbir ettiğim medeniyete karşı otuz-kırk seneden beri i'câz-ı Kur'ân'ı esas tutup, o medeniyetin muhalif noktalarını aşağı düşürüp, medeniyetin aczi ile i'câz-ı Kur'ân'ı isbat etmek esası üzerine, matbû ve gayr-i matbû, Arapça ve Türkçe çok kitaplar yazdım.

İrsiyet hakkındaki kanun-u medenînin, Kur'ân'ın bu iki âyetine muhalif maddelerini vaktiyle muvâzene etmişim. Onların muannid filozoflarını da ilzam edecek deliller göstermişim. Hükûmet-i Cumhuriye'nin ilcâât-ı zamanına göre kabul ettiği bir kısım kanun-u medenînin bir kısım maddelerini kabulden evvel, bu meseleleri, medeniyete ve filozoflara karşı yazmışım ve müdâfaa etmişim. Kurûn-u ûlâ ve vustâdaki zâyi olan kadınlık hukukunu, Kur'ân-ı Hakîm gayet ehemmiyetle muhafaza ettiğini beyan etmişim.

Şimdi, bu iki meseledeki beyanatım, Hükûmet-i Cumhuriye'nin kanununa muhaliftir diye, 163. madde ile muâheze edildim. Ben de adliyenin en yüksek mahkemesine derim ki:

¹ “Annenin hissesi altıda birdir.” (Nisâ Sûresi, 4/11).

² “Erkek, kadın hissesinin iki mislini alır.” (Nisâ Sûresi, 4/176).

i'câz-ı Kur'ân: Kur'ân-ı Kerim'in, lafızlarıyla olduğu gibi manası ve hükümleriyle de insanları, bir benzerini yapmaktan aciz bırakan hususiyeti, mu'cize oluşu.

İlzam etmek: Cevap veremez hale getirmek, susturmak.

İrsiyet: Vâris, mirasçı olma.

Kurûn-u ûlâ ve vustâ: İlk ve orta çağlar.

Mahkeme-i Temyiz: Yargıtay. Adliye mahkemeleri tarafından

verilen karar ve hükümleri nihai olarak inceleyen yüksek yargı makamı.

Matbû: Tab' edilmiş, basılmış.

Mimsiz medeniyet: Değersiz medeniyet. “Medeniyet” kelimesinin başındaki “m” ve “e” harfi (Osmanlıca'da mim harfi) olmazsa “değersizlik, alçaklık” anlamında “deniyet” kalır.

Muâheze: Hesaba çekilme, sorgulanma.

Muannid: İnatçı.

Muvâzene etmek: Kıyaslamak, karşılaştırmak.

Sıyanet etmek: Korumak, muhafaza etmek.

Bin üç yüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon insanların hayat-ı içtimaiyesinde en kudsi ve hakiki ve hakikatli bir düstur-u ilâhînin, üç yüz elli bin tefsirlerin tasdikine ve aynen hükümlerine istinaden.. ve bütün ecdadımızın ruhlarına hürmeten, i'câz-ı Kur'ân'ı Avrupa mülhidlerine karşı göstermek için, iki nass-ı âyeti, on beş sene evvel ve on sene evvel ve dokuz sene evvel üç kitabımda zikretmekliğim, beni şimdiki şerâit dâhilinde ve ahvâl-i sıhhiyem noktasında yaşayamayacağım bir mahpusiyete mahkûm edip ve dolayısıyla, bir cihette âdetâ idamıma hükmeden ve yüz on beş risalemi bunun gibi bir-iki mesele yüzünden mahkûm eden haksız bir kararı, elbette rûy-i zeminde adalet varsa, bu kararı red ve bu hükmü nakzedecektir!

En ziyade bizi gayet hayretle, nihâyet bir me'yusiyete düşüren şudur ki:

Isparta'da habbevi kubbe yapıp, hiçbir hakikate istinad etmeyen evham ve ihbârâta binâen hakkımda verdikleri karara karşı, mezhebimizde yalana hiçbir cihetle cevaz verilmediğinden, aleyhimde de olsa hak ve doğru söylemek mecburiyetiyle, yüz yirmi sayfa kuvvetli ve mantikî delillerle kendimi müdâfaa ettiğim ve bu kanunla hiçbir cihetle temasım olmadığını isbat ettiğim hâlde, bu müdâfaâtımı ve isbatımı hiç nazara almayarak, te'lif tarihiyle istinsah tarihlerini, hatta bir şahsa irsal eylediğim tarihleri dahi birbirine mağlata ile karıştırıp ve yirmi senelik işi, bir sene zarfında olmuş gibi görerek, nakarat gibi, Isparta'daki evhamlı kararı, hem sorgu hâkimlerinin kararnameinde, hem makam-ı iddianın iddianâmesinde, hem bizi mahkûm eden mahkemenin son kararında aynen, haklı müdâfaâtımız nazara alınmadan tekrar edilmiş ve bizi mahkûm etmişlerdir.

Ehl-i hak ve hakikati titreten bu haksızlığın bir an evvel refi ve Risale-i Nur'un mâsumiyetinin ilânını, şiddetle adliyenin en yüksek makamı olan mahkemedan beklerim. Eğer pek haklı ve kuvvetli bu feryadımı -farz-ı muhâl olarak- adliyenin yüksek makamı işitip dinlemezse, şiddet-i me'yusiyetimden diyeceğim:

Ahvâl-i sıhhiye: Sağlık durumu, şartları.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartma.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

Ihbârât: Haber vermeler, ihbarlar.

İrsal etmek: Göndermek.

İstinsah: Çoğaltma, kopyalama.

Mağlata: Şaşırtma, yanlışma maksadı ile söylenen söz.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Nakzetmek: Hükmü bozma, çürütmek.

Nass-ı âyet: Âyetin kesin ifadesi, hükmü.

Ref: Ortadan kaldırma.

Şerâit: Şartlar.

Te'lif: Yazma, oluşturma.

Ey beni bu belâya sevkedip bu hâdiseyi icad eden mülhid zalimler! Madem ve her hâlde, mânen ve maddeten beni idam etmeye niyet etmiştiniz. Neden umum mazlumların ve bîcârelerin hukuklarını muhafaza eden adliyenin çok ehemmiyetli haysiyetini rahnedar edecek entrikalarla, dolaplarla, adliyenin eliyle yürüdünüz? Doğrudan doğruya karşında merdâne çıkıp, “Senin vücûdunu bu dünyada istemiyoruz.” demeliy-diniz!

Sorgu hâkimlerinin dört aya yakın bir zamanda –yüz on yedi adamın isticvabı ve tahkikatıyla– meşgul olduğu bir meseleyi, bir buçuk günde Ağırceza Mahkemesi gayet sathî bir nazarla bakıp, onların içindeki noksan ve hataları görmeyerek ve bilhassa Akademi Heyeti muvâcehesinde izah ve isbat edeceğimi iddia ettiğim Risale-i Nur’daki mühim keşfiyât-ı mâneviyeye ait ilmî müdâfaâtım, esbâb-ı mûcibe ile red ve cerhedilmeksizin, sathî bir nazarla hükümde istîcal ettiklerinden, hakperest ve adalet-perver olmalarına rağmen bu sathî nazar sebebiyle, pek yanlış olan bu kararın isabet-i kanuniyesi olmadığından, mûcib-i tetkik ve nakzdır.

Netice: Bu bâbda duruşma evrakının ve bilhassa müsâdere edilen matbû ve gayr-i matbû risalelerimin tetkik ve mütâlaasından anlaşılacağı üzere; ilmî ve mantikî ve kanunî bütün itirazât ve müdâfaâtım nazar-ı teemmüle alınmamış.. gerek Sorgu Hâkimliği’nce ve gerek mahkemece esbâb-ı mûcibe gösterilmeksizin, delilsiz ve kanunsuz, indî mütâlaalarla açıktan reddedilmiş.. ve bu sebeple, otuz senedir Avrupa filozoflarına ve medeniyetin sefih kısmına karşı Türk-İslâm hukukunu müdâfaa eden ve tılsım-ı kâinatın muammasını açan ve mânevî keşfiyâtı hâvî risalelerim müsâdere olunduktan başka, ahvâl-i sıhhiyem noktasında tahammül edemeyeceğim cismânî ceza ile

Adalet-perver: Âdil, adalet yanlısı.

Bâb: Konu, husus.

Cerhetmek: Çürütmek, yaralamak.

Esbâb-ı mûcibe: Bir şeyi gerektiren sebepler, gerekçeler.

Hakperest: Hakkı, doğruyu gözeten.

İndî: Belli bir araştırmaya dayanmayan, esassız, keyfî.

İsabet-i kanuniye: Kanunî isabet, doğruluk.

İstical etmek: Acele etmek.

İsticvab: Sorgulama.

İtirazât: İtirazlar.

Keşfiyât-ı mâneviye: Kalb ve ruh gözüyle, basiretle eşyanın perde ötesine nüfuz ederek vâkıf olunan bilgiler.

Merdâne: Erkekçe, mertçe.

Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.

Mûcib-i tetkik ve nakz: Mahkeme kararının hükmünün bozulmasını ve karar düzeltme için tekrar araştırılıp incelenmesini gerektirici sebep.

Muvâcehe: Karşı, ön.

Mülhid: Dinsiz, inançsız.

Mütâlaa: İnceleme, araştırma.

Nazar-ı teemmül: Etraflıca, iyice araştırıp düşünerek bakma.

Rahnedar etmek: Yaralamak, zarara uğratmak.

Sathî: Yüzeysel.

Sefih: Haram helal demeden zevk peşinde olan, beyinsiz.

Tılsım-ı kâinat: Kâinatın şifresi, sırrı.

mahkûm edilmiş olduğumdan, gerek yukarıda serdedilen sebepler.. ve gerekse iddianâmeye karşı verdiğim itiraznâmem.. ve son celse-i muhakeme-de esasa dair “Beş Umde”yi hâvî tahriri takdim ettiğim ikinci itiraznâmem ve Son Müdâfaâtım'da tafsilen izahata.. ve ilmî ve kanunî sebeplere.. ve inde't-tetkik tesadüf buyurulacak nevâkıs-ı kanuniyeye binâen, pek açık ve sarîh bir surette mâzuriyetimi istilzam eden bu hükmünüzün nakzıyla adaletin izharını heyetinizden beklerim.

وَأَفْوِضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ¹ der ve tevekkül ile Cenâb-ı Hakk'a iltica eylerim.

* * *

¹ “Artık ben işimi Allah'a bırakıyorum. Çünkü Allah kullarını pek iyi görmektedir.” (Mümin Sûresi, 40/44).

Celse-i muhakeme: Yargılama oturumu.

İltica etmek: Sığınmak.

İnde't-tetkik: İnceleme, araştırma esnasında.

İstilzam etmek: Gerektirmek, icap ettirmek.

İzahat: İzahlar, açıklamalar.

Mâzuriyet: Mâzur olma, mâzaretili

olma.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Nakz: Alt mahkemenin kararını eksik veya hatalı bularak bozma, geri çevirme.

Nevâkıs-ı kanuniye: Kanunî boşluklar, eksiklikler.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sarih: Açık, net.

Serdetmek: Ortaya koymak, izah etmek.

Tafsilen: Genişçe, ayrıntılı.

Tahrir: Yazı.

Tashih lâyhası: Karar düzeltme talebiyle yazılan yazı.

Umde: Temel, esas.

Sâbık yüz küsur sayfadan ibaret yedi safha müdâfaâtım, müteaddit defa mahkemede okunmakla beraber, müteaddit mahkemenin defterlerinde zapta geçmiş bu gelecek tashih lâyihası ise, daha temyiz evrakımız gelmediğinden okunmamış ve zapta geçmemiştir. Elbette yakında o da zapta geçer.

Orada zâhiren görülecek şekvâ ise, hükûmete şekvâ etmektir. Ve tenkitler, hükûmeti iğfale çalışan entrikacıları tenkit etmektir.

Mahkeme-i Temyiz'in Dâvâmızı Nakzetsmeyip Tasdiki Takdirinde, Tashih-i Dâvâ İçin Heyet-i Vekile'ye Yazılmış Bir Arzuhâldir

Ey ehl-i hall ve akd! Dünyada emsali nadir bulunan bir haksızlığa giriftar edildim. Bu haksızlığa karşı sükût etmek, hakka karşı bir hürmetsizlik olduğundan, bilmecburiye gayet ehemmiyetli bir hakikati fâş etmeye mecburum. Diyorum ki:

Ya benim idamımı ve yüz bir sene cezaı istilzam edecek kusurumu kanun dairesinde gösteriniz.. veyahut bütün bütün divane olduğumu isbat ediniz.. veyahut benim ve risalelerimin ve dostlarımın tam serbestiyetimizi verip, zarar ve ziyânımızı müsebbiplerinden alınız. (Hâşiye)

Evet her bir hükûmetin bir kanunu, bir usûlü var; o kanuna göre ceza verilir. Hükûmet-i Cumhuriye'nin kanunlarıyla beni ve dostlarımı en ağır bir cezaya müstehak edecek esbap bulunmazsa, elbette takdir ve mükâfat ve tarzıye ile beraber, tam hürriyetimizi vermek lâzım gelir.

Hâşiye: Mahkeme-i Temyiz'den dâvâmızı nakz yerine tasdik geldiği takdirde, Heyet-i Vekile'ye ve hem Meclis-i Meb'usân'a, hem Dâhiliye Vekâleti'ne ve hem Adliye Nezareti'ne vermek üzere, dâvâmızı tashih münasebetiyle yazılmış bir lâyihadır. Eğer bu haklı derdimi ve ehemmiyetli hakkımı bu mercilere dinlettiremezsem, bu hayata veda etmek bana vâcib olur. Çünkü sükûtumla şahsî bir hakkımla beraber, binler muhterem hukuk zâyı olur.

Adliye Nezareti: Adalet Bakanlığı.
Dâhiliye Vekâleti: İçişleri Bakanlığı.

Ehl-i hall ve akd: Ele aldıkları meselelere çözüm üretip, bir neticeye bağlayan kimseler.

Heyet-i Vekile: Bakanlar Kurulu.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İstilzam etmek: Gerekirmek, ıcap ettirmek.

Lâyiha: Herhangi bir konuda görüş, düşünce ve talepleri ifade eden yazı.

Mahkeme-i Temyiz: Yargıtay. Adliye mahkemeleri tarafından verilen karar ve hükümleri nihâi olarak inceleyen yüksek yargı makâmı.

Meclis-i Meb'usân: Millet Meclisi.

Müsebbip: Sebep olan. Bir şeyin

oluşmasına neden olan.

Nakz etmek: Alt mahkemenin verdiği kararın eksik veya hatalı bularak verdiği hükmü bozmak, geri çevirmek.

Şekvâ: Şikayet.

Tarzıye: Özür dileme.

Tashih-i dâvâ: Dâvâyı düzeltme, karar düzeltme.

• Çünkü meydandaki gayet ehemmiyetli hizmet-i Kur'âniyem eğer hükûmetin aleyhinde olsa; böyle bir senelik bana ceza, birkaç dostuma altışar ay mahkûmiyetle olamaz. Belki yüz bir sene ve idam gibi bana ceza ve en ağır cezaları da benim ile ciddi hizmetime irtibat edenlere vermek lâzım gelir.

• Eğer hizmetimiz hükûmetin aleyhinde olmazsa; o vakit değil ceza, hapis, itham; belki takdir, mükâfatla karşılanmak lâzım gelir. Çünkü bir hizmet ki yüz yirmi risale o hizmetin tercümanları olmuş. Ve o hizmetle koca Avrupa filozoflarına meydan okuyup, esasları zir ü zeber edilmiş. Elbette o tesirli hizmet ya dâhilde gayet müthiş bir netice verir, veyahut gayet nâfi ve yüksek ve ilmi bir semere verecek.

Onun için, göz boyamak nev'inde.. ve efkâr-ı âmmeyi aldatmak tarzında.. ve hakkımızda zalimlerin entrikalarını, yalanlarını setretmek suretinde, çocuk oynacağı gibi bana bir sene ceza verilmez. Benim emsalim ya idam olur, darağacına müftehirâne çıkarlar; veyahut lâıyk olduğu makamda serbest kalırlar!

Evet, binler lira kıymetinde elmasları çalabilen mâhir bir hırsız, on kuruşluk bir cam parçasına hırsızlık etmekle, elmas çalmış gibi aynı cezaya kendini mahkûm etmek, dünyada hiçbir hırsızın, belki hiçbir zîşuurun kârı değildir. Böyle bir hırsız, kurnaz olur. Böyle nihâyet derecede eblehâne hareket etmez.

Ey efendiler! Haydi, vehminiz gibi ben o hırsız gibi oldum. Ben Isparta nahiyelerinden perişan bir köyde dokuz sene inzivâda bulunan ve şimdi benimle beraber gayet hafif bir cezaya mahkûm olan safdil beş-on bîcârelerin fikirlerini hükûmet aleyhine çevirmekle, kendini ve gaye-i hayatı olan risalelerini tehlikeye atmaktansa, eski zamanda olduğu gibi, Ankara'da veya İstanbul'da büyük bir memuriyette oturup, binler adamı takip ettiğim maksada çevirebilirdim. O vakit, böyle zelilâne mahkûmiyet değil, belki mesleğime ve hizmetime münasip bir izzetle dünyaya karışabilirdim. Evet, fahir ve temeddüh

Eblehâne: Akılsızca, budalaca.

Efkâr-ı âmme: Kamuoyu. Toplumun genel kanaati.

Fahir ve temeddüh: Kendini övme, medhetme.

Hodfûrûşâne: Kendini öven, beğendirmeye çalışan bir tarzda.

İnzivâ: Tek başına, yalnız yaşa-

ma.

İrtibat etmek: Bağlı olmak, bağlanmak.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Nâfi: Faydalı.

Safdil: Temiz kalbli, hile oyun nedir bilmediğinden çabuk aldanan.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Zellâne: Zillate düşmüş bir şekilde.

Zir ü zeber: Darmadağın, yerle bir.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

niyetiyle değil, belki mecburiyet ve mahcubiyetle, hodfûrûşâne eski bir kısım riyâkârlığımlı hatırlatmakla; beni ehemmiyetsiz, vücûdundan istifade edilmez, âdi mertebeye sukut ettirmek isteyenlerin yanlışlarını göstermek için derim:

“İki Mekteb-i Musibet Şehâdetnâmesi” nâmındaki matbû eski müdâfaâtımı görenlerin tasdikiyle, 31 Mart Hâdisesi'nde bir nutukla, isyan etmiş sekiz taburu itaate getiren..

ve bir zaman gazetelerin yazdıkları gibi, İstiklâl Harbi'nde “Hutuvât-ı Sitte” nâmında bir makale ile İstanbul'daki efkâr-ı ulemâyı İngiliz aleyhine çevirip, Harekât-ı Milliye lehinde ehemmiyetli hizmet eden..

ve Ayasofya'da binler adama nutkunu dinlettiren..

ve Ankara'daki Meclis-i Meb'usân'ın şiddetli alkışlamasıyla karşılanan..

ve yüz elli bin banknot, yüz altmış üç meb'usun imzası ile medrese ve dârülfünuna tahsisatı kabul ettiren..

ve Reisicumhur'un hiddetine karşı, divan-ı riyâsette ^(Hâşiye) kemâl-i metânetle fütur getirmeyerek mukabele edip namaza davet eden..

ve Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de, Hükûmet-i İttihadiye'nin ittifakıyla hikmet-i İslâmiye'yi Avrupa hükemâsına tesirli bir surette kabul ettirmek vazifesine lâayık görünen..

Hâşiye: Eski Said söz istiyor, diyor ki: “On üç senedir beni konuşturmadınız. Şimdi madem beni nazara alıp sizi itham altına alıyorklar ve sizden korkuyorlar. Elbette benim onlarla konuşmam lâzım geliyor. Gerçi benlik, enâniyet çirkindir; fakat mağrur ve muannid enâniyetlilere karşı, haklı bir surette ve sırf kendisini müdâfaa ve muhafaza etmek için benlik göstermek lâzım geliyor. Onun için, Yeni Said gibi mahviyetle, mülâyimâne konuşamayacağım.” Ben de ona söz verdim. Fakat enâniyetlerine, temeddühlerine iştirak etmiyorum.

Âdi: Sıradan, basit.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Dârülfünun: Üniversite.

Divan-ı riyâset: Başkanlık divanı, makamı.

Efkâr-ı ulemâ: İlim adamlarının fikirleri, genel kanaatleri.

Fütur: Gevşeklik, bezginlik.

Harekât-ı Milliye: Millî Hareketler. İstanbul'un İngilizler tarafından işgali ve millî mücadele yıllarında

meydana gelen sivil hareketler.

Hikmet-i İslâmiye: Doğru, yanıltılmayan, dupduru İslâmî bilgi.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1920'de İngilizlerin İstanbul'u işgali sırasında yazıp gizlice bastırarak dağıttığı, işgale karşı millî bilinci harekete geçiren “Altı Adım” anlamındaki broşürü.

Hükemâ: Bilginler, filozoflar.

Hükûmet-i İttihadiye: İttihat ve Terakki Hükûmeti.

Kemâl-i metânet: Tam bir kararlılık, sağlam bir duruş.

Mağrur: Gururlu, kibirli.

Mahviyet: Alçak gönüllülük, tevazu.

Matbû: Tab' edilmiş, basılmış.

Meb'us: Milletvekili.

Muannid: İnatçı.

Müdâfaât: Müdâfaalar, savunmalar.

Mülâyimâne: Yumuşakça.

Sukut ettirmek: Düşürmek. Değerini düşürmek.

Şehâdetnâme: Diploma.

ve cephe-i harpte yazdığı ve şimdi müsâdere edilen İşârâtü'l-İcâz o zamanın baş kumandanı olan Enver Paşa'ya o derece kıymettar görünmüş ki; kimseye yapmadığı bir hürmetle istikbaline koştugu o yâdigâr-ı harbin hayrına, şerefine hissedar olmak fikriyle, İşârâtü'l-İcâz'ın tab'ı için kâğıdını vererek, müellifinin harpteki mücâhedâtı takdîr-kârâne yâd edilen bir adam, böyle âdi bir beygir hırsız veyahut kız kaçırcı ve bir yankesici gibi en aşağı bir cinayetle kendini bulaştırıp, izzet-i ilmiyesini ve kudsiyet-i hizmetini ve kıymettar binler dostlarını rezil edip sukut edemez ki siz onu bir senelik ceza ile mahkûm edip, âdi bir keçi, koyun hırsız gibi muâmele edesiniz...

Ve sebepsiz, on sene sıkıntılı bir tarassutla tâzib ettikten sonra, şimdi de bir sene hapis ile beraber, bir sene de nezaret altında tutmak suretiyle –pa-dişahın tahakkümünü kaldıramadığı hâlde– garazkâr bir hafiyenin veya âdi bir polisin tahakkümü altında azap vermektense, idam edilmesini daha evlâ görür. Eğer böyle bir adam dünyaya karışsaydı ve karışmaya arzusu olsaydı ve hizmet-i kudsiyesi müsaade etseydi, Menemen Hâdisesi'nin ve Şeyh Said Vâkiası'nın onar misli olacak bir tarzda karıştırdı. Dünyaya iştittirecek bir top sadâsı, bir sinek sadâsına inmeyecekti.

Evet, Hükûmet-i Cumhuriye'nin nazar-ı dikkatine arz ediyorum ki beni bu belâyâ sevkeden gizli komitenin yaptığı tedâbir ve ettiği propaganda ve entrikalar bu hâli gösteriyor. Çünkü hiçbir hâdisede görülmemiş bir tarzda umumî bir propaganda, bir entrika ve bir dehşet aleyhimize döndüğüne delil şudur ki:

Altı aydır, yüz bin dostum varken, hiçbir bana bir mektup yazmadı, bir selâm gönderemedi; hükûmeti iğfale çalışan entrikacıların ihbârâtıyla vilâyât-ı şarkıyeden, ta vilâyât-ı garbiyeye kadar her yerde istintaklar, taharriyâtlar devam ettiğidir.

İşte, entrikacıların çevirdikleri plân, benim gibi binler adamı en ağır cezaya çarpacek bir hâdiseye göre tertip edilmiş. Hâlbuki, en âdi bir adamın en âdi bir hırsızlığı gibi bir hâdiseyi andıracak bir ceza vaziyetini netice verdi! Yüz on beş adamdan, on beş mâsumlara beş-altı ay ceza verildi.

Hafiy: Casus, ajan.

İstikbal: Karşılama.

İstintak: Sorgulama.

Mücâhedât: Mücâhedeler, çabalar, gayretler.

Müellif: Yazan, te'lif eden.

Tab': Basılma, baskı.

Taharriyât: Aramalar, araştırmalar.

Takdîr-kârâne: Takdir edilerek.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tâzib etmek: Acı çektirmek, eziyet etmek.

Tedâbir: Düzenlemeler, tedbirler.

Vilâyât-ı garbiye: Batı illeri.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Acaba dünyada hiçbir zîakıl, elinde gayet keskin elmas kılıç bulunsa, müthiş bir arslanın veya ejderhanın kuyruğuna hafifçe ilâştirip kendine mu-sallat eder mi?

Eğer maksadı tahaffuz veya dövüşmek ise, kılıcı başka yere havale eder. İşte, sizin nazarınızda ve vehminizde beni o adam gibi telâkki etmişsiniz ki be-ni bu tarzda cezaya, mahkûmiyete çarptınız.

Eğer bu derece hilâf-ı şuur ve muhalif-i akıl hareket ediyorsam, koca memlekete dehşet verip propaganda ile efkâr-ı âmmeyi aleyhime çevirmek değil, belki âdi bir divane gibi tımarhâneye gönderilmem lâzım gelir.

Eğer verdiğiniz ehemmiyete mukabil bir adam isem, elbette arslanı ken-dine saldırtmak ve ejderhayı kendine hücum ettirmek için, o keskin kılıcı on-ların kuyruklarına uzatmaz; belki mümkün olduğu kadar kendini muhafaza edecek...

Nasıl ki on sene ihtiyârî bir inzivâyı ihtiyâr edip, tâkat-i beşerin fevkinde sıkıntılara tahammül ederek, hükûmetin işine hiçbir cihetle karışmadım ve ka-rışmak arzu etmedim. Çünkü hizmet-i kudsiyem beni menediyor.

Ey ehl-i hall ve akd! Acaba hiç mümkün müdür ki yirmi sene evvel ga-zetelerin yazdığı gibi, bir makale ile otuz bin adamı kendi fikrine çeviren.. ve koca Hareket Ordusu'nun nazar-ı dikkatini kendine çeviren.. ve İngiliz Başpapazı'nın, altı yüz kelimeyle istediği suâllerine altı kelimeyle cevap ve-ren.. ve bidayet-i Hürriyet'te en meşhur bir diplomat gibi nutuk söyleyen bir adamın yüz yirmi risalesinde dünyaya, siyasete bakacak yalnız on beş keli-me mi bulunur? Hiçbir akıl kabul eder mi ki bu adam siyaseti takip ediyor ve maksadı dünyadır ve hükûmete ilişmektir? Eğer fikri, siyaset ve hükûmete ilişmek olsaydı, böyle bir adam, birtek risalesinde sarîhen, işaretlen yüz yerde maksadını ihsas edecekti!

Acaba o adamın maksadı siyasetçe tenkit olsaydı, yalnız tesettür ve ir-siyete dair eski zamandan beri carî bir-iki düsturdan başka medar-ı tenkit

Bidayet-i Hürriyet: 2. Meşrû-tiyet'in başlangıcı (1909).

Hareket Ordusu: İttihat ve Terakkî'nin, 1909 yılında 31 Mart Hâdisesi'ni bastırmak için Sela-nik'ten Mahmut Şevket Paşa ko-mutasında İstanbul'a gönderdiği ordu.

Hilâf-ı şuur: Şuursuz, bilinçsiz.

İhsas etmek: Hissettirmek, du-yurmak.

İhtiyârî: İradî. İradeyle, isteyerek yapılan.

İrsiyet: Miras, mirasçılık.

Medar-ı tenkit: Tenkit sebebi.

Sarîhen: Açıkça.

Tahaffuz: Korunma, sakınma.

Tâkat-i beşer: İnsanın gücü, ka-pasitesi.

Tesettür: Örtünme. İnsanın, di-nin belirlediği sınırlar ölçüsünde vücudunu diğer insanlara karşı gizlemesi.

Zîakıl: Akıl sahibi.

bulamaz mıydı? Evet, koca bir inkılâbı yapan bir hükûmetin rejimine muhalif bir fikr-i siyaseti takip eden bir adam, bir-iki malûm maddeler değil, yüz binler madde-i tenkit bulabilirdi. Güya Hükûmet-i Cumhuriye'nin –yalnız– inkılâbı, bir-iki küçük meseledir! Ben de onu hiçbir tenkit maksadım olmadığı hâlde, eski yazdığım bir-iki kitabımda zikrettiğim bir-iki kelime varmış diye, hükûmetin rejimine ve inkılâbına hücum ediyor denilmiş. İşte, ben de soruyorum: Böyle en ednâ bir cezaya medar olamayan ilmi bir maddeye, koca bir memleketi meşgul edip endişe verecek bir şekil verilir mi?..

İşte, beni ve beş-on dostlarımı bu âdi, ehemmiyetsiz cezaya çarpmak.. umum memlekette aleyhimize bir şiddetli propaganda ve milleti korkutup bizden nefret ettirmek.. ve Dâhiliye Nâzırı'nı, mühim bir kuvvetle –Isparta'da birtek neferin göreceği işi görmek için– Isparta'ya celbedilmesi.. ve Heyet-i Vekile Reisi İsmet, vilâyât-ı şarkıyeye o münasebetle gitmesi.. ve iki ay benim hapiste bütün bütün konuşmaktan men edilmem.. ve bu gurbette, kimsesizlikte, hiç kimse hâlimi sormak ve selâm göndermeye meydan verilmemek gösteriyor ki; dağ gibi bir ağaçta, nohut gibi birtek meyve bulundurup, manasız, hikmetsiz, kanunsuz bir vaziyettir ki, değil hükûmet-i cumhuriye gibi en ziyade kanun-perest ve kanunî bir hükûmet, belki hikmetle iş görmek manasıyla hükûmet nâmı verilen dünyada hiçbir hükûmetin işi olamaz.

Ben hukukumu kanun dairesinde istiyorum. Kanun nâmına kanunsuzluk edenleri, cinayetle itham ediyorum. Böyle cânilerin keyiflerini, elbette Hükûmet-i Cumhuriye'nin kanunları reddeder ve hukukumu iade eder ümidindeyim.

Eskişehir hapsinde tecrid-i mutlakta

Said Nursî

* * *

On Altıncı Mektup

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ
فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

Şu mektup ²فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيْتًا sırımına mazhar olmuş, şiddetli yazılmamış.

Çoklar tarafından sarîhen ve mânen gelen bir suâle cevaptır. Şu cevabı vermek benim için hoş değil, arzu etmiyorum. Her şeyimi, Cenâb-ı Hakk'ın tevekkülüne bağlamıştım. Fakat ben kendi hâlimde ve âlemimde rahat bırakılmadığım ve yüzümü dünyaya çevirdikleri için, Yeni Said değil, bilmecburiye Eski Said lisanıyla, şahsım için değil, belki dostlarımı ve Sözler'imî ehl-i dünyanın evham ve eziyetinden kurtarmak için, hakikat-i hâli hem dostlarıma, hem ehl-i dünyaya ve ehl-i hükme beyan etmek için "Beş Nokta"yı beyan ediyorum.

Birinci Nokta

Denilmiş: "Ne için siyasetten çekildin, hiç yanaşmıyorsun?"

Elcevap: Dokuz-on sene evveldeki Eski Said, bir miktar siyasete girdi. Belki siyaset vâsıtasıyla dine ve ilme hizmet edeceğim diye beyhude yoruldu.. ve gördü ki; o yol meşkûk ve müşkülâtlı ve bana nisbeten fuzûliyâne, hem en lüzumlu hizmete mâni ve hatarlı bir yoldur. Çoğu yalancılık ve bilmeyerek ecnebî parmağına âlet olmak ihtimali var.

¹ "Onlar öyle kimselerdir ki halk, kendilerine: 'Düşmanlarınız olan insanlar size karşı ordu hazırladılar, aman onlardan kendinizi koruyun!' dediklerinde, bu tehdit onların imanlarını artırmış ve 'Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!' demişlerdir." (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

² "Ona tatlı, yumuşak bir tarzda hitab edin." (Tâhâ Sûresi, 20/44).

Bilmecburiye: Mecburen.

Ecnebî: Yabancı.

Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

Ehl-i hüküm: İdareciler, yöneti-

ciler.

Evham: Vehimler, kuruntular.

Fuzûliyâne: Lüzumsuzca, gereksizce.

Hakikat-i hâl: Gerçek durum.

Hatar: Tehlike.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak, şereflenmek.

Meşkûk: Şüpheli.

Müşkülât: Müşküller, problemler.

Sarîhen: Açıkça.

Hem siyasete giren, ya muvâfık olur veya muhalif olur. Eğer muvâfık olsa; madem memur ve meb'us değilim, o hâlde siyasetçilik bana fuzûlî ve mâlâyânî bir şeydir. Bana ihtiyaç yok ki, beyhude karışayım. Eğer muhalif siyasete girsem, ya fikirle veya kuvvetle karışacağım. Eğer fikirle olsa, bana ihtiyaç yok. Çünkü mesâil tavazzuh etmiş, herkes benim gibi bilir. Beyhude çene çalmak manasızdır. Eğer kuvvet ile ve hâdiseler çıkarmak ile muhalefet etsem, husûlî meşkûk bir maksat için binler günaha girmek ihtimali var. Birinin yüzünden çoklar belâya düşer.

Hem on ihtimalden bir-iki ihtimale binâen günahlara girmek, maaşları günaha atmak, vicdanım kabul etmiyor diye Eski Said, sigara ile beraber gazeteleri ve siyaseti ve sohbet-i dünyeviye-i siyasiyeyi terk etti. Buna kat'î şahid, o vakitten beri sekiz senedir birtek gazete ne okudum ve ne dinledim. Okuduğumu ve dinlediğimi biri çıksın, söylesin. Hâlbuki sekiz sene evvel, günde belki sekiz gazete Eski Said okuyordu.

Hem beş senedir bütün dikkat ile benim hâlîme nezaret ediliyor. Siyaset-vârî bir tereşşuh gören söylesin. Hâlbuki benim gibi asabî ve *إِنَّمَا الْحِيلَةُ فِي* ¹ düsturuyla, en büyük hileyi hilesizlikte bulan pervâsız, alâkasız bir insanın, değil sekiz sene, sekiz gün bir fikri gizli kalmaz. Siyasete iştihası ve arzusu olsaydı tedkikâta, taharriyâta lüzum bırakmayarak top güllesi gibi sadâ verecekti.

İkinci Nokta

Yeni Said ne için bu kadar şiddetle siyasetten tecennüb ediyor?

Elcevap: *Milyarlar seneden ziyade olan hayat-ı ebediyeye çalışmasını ve kazanmasını, meşkûk bir-iki sene hayat-ı dünyeviye lüzumsuz, fuzûlî bir surette karışma ile feda etmemek için; hem en mühim, en lüzumlu,*

¹ En menfaatli ve en iyi hile, hilesizliktir.

Hayat-ı dünyeviye: Dünya hayatı.

Hayat-ı ebediye: Ebedi, sonsuz âhiret hayatı.

Hile: Dinî ölçüler içerisinde bir özür veya zaruret olduğunda kullanılabilir ruhsat, başvurulabilecek çare.

Husûl: Meydana gelme, olma.

Mâlâyânî: Boş, faydasız.

Meb'us: Milletvekili.

Mesâil: Meseleler.

Muvâfık: Benimseyen, razı olan, memnun.

Pervâ: Çekinme, sakınma.

Sadâ: Ses.

Sohbet-i dünyeviye-i siyasiye: Dünya siyaseti hakkında sohbet etme.

Taharriyât: Araştırmalar.

Tavazzuh etmek: Açık hale gelmek, aydınlanmak.

Tecennüb etmek: Sakınmak, uzak durmak.

Tereşşuh: Sızıntı.

Tetkikât: İncelemeler.

en saf ve en hakikatli olan hizmet-i iman ve Kur'an için şiddetle siyasetten kaçıyor. Çünkü diyor:

Ben ihtiyar oluyorum, bundan sonra kaç sene yaşayacağımı bilmiyorum. Öyle ise bana en mühim iş, hayat-ı ebediyeye çalışmak lâzım geliyor. Hayat-ı ebediyeyi kazanmakta en birinci vâsıta ve saadet-i ebediyenin anahtarı imandır, ona çalışmak lâzım geliyor. Fakat ilim itibarıyla insanlara dahi bir menfaat dokundurmak için şer'an hizmete mükellef olduğumdan, hizmet etmek isterim. Lâkin o hizmet, ya hayat-ı içtimaiye ve dünyeviye ye ait olacak; o ise elimden gelmez.

Hem fırtınalı bir zamanda sağlam hizmet edilmez. Onun için o ciheti bırakıp en mühim, en lüzumlu, en selâmetli olan imana hizmet cihetini tercih ettim. Kendi nefsimde kazandığım hakâik-i imaniyeyi ve nefsimde tecrübe ettiğim mânevî ilâçları, sâir insanların eline geçmek için o kapıyı açık bırakıyorum. Belki Cenâb-ı Hak bu hizmeti kabul eder ve eski günahıma keffâret yapar. Bu hizmete karşı şeytan-ı racîmden başka hiç kimse nin -mümin olsun, kâfir olsun; siddik olsun, zındık olsun- karşı gelmeye hakkı yoktur. Çünkü imansızlık başka şeylere benzemiyor. Zulümde, fıskta, kebâirde birer menhûs lezzet-i şeytaniye bulunabilir. Fakat imansızlıkta hiçbir cihet-i lezzet yok. Elem içinde elemdir.. zulmet içinde zulmettir.. azap içinde azaptır.

İşte, böyle hadsiz bir hayat-ı ebediyeye çalışmayı ve iman gibi kudsi bir nura hizmeti bırakmak, ihtiyarlık zamanında lüzumsuz, tehlikeli siyaset oyuncaklarına atılmak, benim gibi alâkasız ve yalnız ve eski günahlarına keffâret aramaya mecbur bir adamda ne kadar hilâf-ı akıldır, ne kadar hilâf-ı hikmettir, ne derece bir divaneliktir.. divaneler de anlayabilirler.

• Amma “Kur'an ve imanın hizmeti ne için beni men ediyor?” dersin, ben de derim ki:

Âlûde olmak: Bulaşmak.

Cihet-i lezzet: Lezzet yönü, lezzetli taraf.

Fısk: Günahkârlık, ahlaksızlık.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hilâf-ı akıl: Akla aykırı, ters.

Hilâf-ı hikmet: Hikmete aykırı.

Kebâir: Büyük günahlar.

Keffâret: Günahların affına vesile olması için yapılan şey.

Kudsi: Tertemiz, mukaddes.

Lezzet-i şeytaniye: Şeytanca haz, lezzet.

Menhus: Uğursuz, şom.

Mükellef olmak: Sorumlu, yükümlü olmak.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Siddik: Sözü özündeki temizliği ortaya koyan, ameli imanını doğrulayan, Allah dostu.

Şer'an: Dinin belirlediği ölçülere göre.

Şeytan-ı racîm: Taşa tutulmuş, lanetlenmiş şeytan.

Zındık: İnançsız, ateist.

Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye birer elmas hükmünde olduğu hâlde, siyaset ile âlûde olsa idim; elimdeki o elmaslar iğfal olunabilen avâm tarafından, "Acaba taraftar kazanmak için bir propaganda-yı siyaset değil mi?" diye düşünürler. O elmaslara, âdi şişeler nazarıyla bakabilirler. O hâlde ben o siyasete temas etmekle, o elmaslara zulmederim ve kıymetlerini tenzil etmek hükmüne geçer.

İşte, ey ehl-i dünya! Neden benim ile uğraşıyorsunuz, beni kendi hâlimde bırakmıyorsunuz?

• Eğer dersiniz: "Şeyhler bazen işimize karışıyorlar. Sana da bazen şeyh derler."

Ben de derim: Hey Efendiler! Ben şeyh değilim, ben hocayım. Buna delil, dört senedir buradayım; birtek adama tarikat verseydim, şüpheye hakkınız olurdu. Belki yanıma gelen herkese demişim: İman lâzım, İslâmiyet lâzım! Tarikat zamanı değil!

• Eğer dersiniz: "Sana Said-i Kürdî derler. Belki sende unsuriyet-perverlik fikri var, o işimize gelmiyor."

Ben de derim: Hey Efendiler! Eski Said ve Yeni Said'in yazdıkları meydanda!.. Şahid gösteriyorum ki; ben, ¹ *الْإِسْلَامِيَّةُ جَبَّتِ الْعَصَبِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةَ* ferman-ı kat'îsiyle eski zamandan beri menfî milliyet ve unsuriyet-perverliğe, Avrupa'nın bir nevi firenk illeti olduğundan, bir zehr-i kâtil nazarıyla bakmışım. Ve Avrupa, o firenk illetini İslâm içine atmış; ta tefrika versin, parçalasın, yutmasına hazır olsun diye düşünür. O firenk illetine karşı eskiden beri tedaviye çalıştığımı, talebelerim ve bana temas edenler biliyorlar. Madem böyledir, hey efendiler!. Her bir hâdiseyi bahane tutup, bana sıkıntı vermeye sebep nedir acaba? Şarkta bir nefer hata etse, garpta bir nefere askerlik münasebetiyle zahmet ve ceza vermek.. veya İstanbul'da bir esnafın cinayetiyle, Bağdat'ta bir dükkâncıyı esnafılık münasebetiyle mahkûm etmek nev'inden, her hâdise-i dünyeviyede bana sıkıntı vermek, hangi usûl iledir? Hangi vicdan hükmeder? Hangi maslahat iktiza eder?..

¹ "İslâmiyet, câhiliye ırkçılığını kesip atmıştır." Bkz.: Müslim, *İmâre* 53-54; Ebû Davud, *Edeb* 111, 112; İbn-i Mâce, *Fiten* 7.

Âdi: Basit, sıradan.

Firenk illeti: Batıdan, Avrupa'dan gelen hastalık.

Hâdise-i dünyevîye: Sıradan, günlük hâdise.

İğfal olunmak: Aldatılmak, kandırılmak.

Tefrika vermek: Ayrılık, anlaşmazlık sokmak.

Tenzil etmek: İndirmek, düşür-

mek.

Unsurîyet-perverlik: Irkçılık.

Zehr-i kâtil: Öldürücü zehir.

Üçüncü Nokta

Hâlîmi, istirahatimi düşünen ve her musibete karşı sabır ile sükûtumu istiğrab eden dostlarımın şöyle bir suâlleri var ki; “Sana gelen zahmetlere, sıkıntılara nasıl tahammül ediyorsun? Hâlbuki eskiden çok hiddetli ve izzetli idin, ednâ bir tahkire tahammül edemezdin?”

Elcevap: İki küçük hâdiseyi ve hikâyeyi dinleyiniz, cevabını alınız:

Birinci Hikâye: İki sene evvel benim hakkımda bir müdür sebepsiz, gıyabımda, tezyifkârâne, hakaretli sözler söylemişti. Sonra bana söylediler. Bir saat kadar Eski Said damarıyla müteessir oldum. Sonra Cenâb-ı Hakk'ın rahmetiyle şöyle bir hakikat kalbe geldi, sıkıntıyı izâle edip o adamı da bana helâl ettirdi. O hakikat şudur:

Nefsime dedim:

• *Eğer onun tahkiri ve beyan ettiği kusurlar, şahsıma ve nefsim aittir; Allah ondan razı olsun ki, benim nefsimin ayıplarını söyler.*

• *Eğer doğru söylemiş ise, beni nefsimin terbiyesine sevk eder ve gururdan beni kurtarmaya yardımcıdır.*

• *Eğer yalan söylemiş ise, beni riyâdan ve riyânın esası olan şöhret-i kâzibeden kurtarmaya yardımcıdır. Evet ben, nefsim ile musâlaha etmemişim. Çünkü terbiye etmemişim. Benim boynumda veya koyumda bir akrep bulunduğunu biri söylese veya gösterse ondan darılmak değil, belki memnun olmak lâzım gelir.*

• *Eğer o adamın tahkirâtı, benim imana ve Kur'an'a hizmetkârlığıma sıfatıma aittir ise o bana aittir değil. O adamı, beni istihdam eden Sahib-i Kur'an'a havale ediyorum. O Aziz'dir, Hakîm'dir.*

• *Eğer sırf beni sövmek, tahkir etmek, çürütmek nev'inden ise; o da bana aittir değil. Ben menfî ve esir ve garip ve elim bağılı olduğundan,*

Aziz: Ulu, izzetli, üstün, mutlak gâlip.

Ednâ: En küçük, en basit.

Gıyab: Hazır olmama, bulunmama.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

İstiğrab etmek: Şaşırarak, akıl erdirememek.

İstihdam etmek: Çalıştırmak, hizmet ettirmek.

İzâle etmek: Gidermek.

Menfî: Sürülmüş, sürgünde yaşıyan.

Musalâha: Barışma, barış.

Müteessir: Etkilenmiş, üzülümüş.

Sahib-i Kur'an: Kur'an-ı Kerim'in Sahibi, Hz. Allah.

Sükût: Susma, sessiz kalma.

Şöhret-i kâzibe: Yalancı, aldatıcı şöhret.

Tahkir: Hakaret,

Tahkirât: Hakaretler.

Tezyifkârâne: Küçümser, alaya alır bir tarzda.

haysiyetimi kendi elimle düzeltmeye çalışmak bana düşmez. Belki misafir olduğum ve bana nezaret eden şu köye, sonra kazaya, sonra vilayete hükmedenlere aittir. Bir insanın elindeki esirini tahkir etmek; sahibine aittir, o müdâfaa eder. Madem hakikat budur; kalbim istirahat etti.
دَدِمْتُ وَأَقْرَضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ¹
dedim. O vâkıayı olmamış gibi saydım, unuttum. Fakat maatteessüf sonra anlaşıldı ki, Kur'an onu helâl etmemiş...

İkinci Hikâye: Şu senede işittim ki, bir hâdisе olmuş. O hâdisenin vukûundan sonra yalnız icmâlen vukûunu işittiğim hâlde, o vâkıa ile ciddî alâkadar imişim gibi bir muâmele gördüm. Zâten muhabere etmiyordum. Etsem de pek nâdir olarak bir mesele-i imaniyeyi bir dostuma yazardım. Hatta dört senede kardeşime birtek mektup yazdım. Ve ihtilattan hem ben kendimi men ediyordum, hem de ehl-i dünya beni men ediyordu. Yalnız bir-iki ahbab ile haftada bir defa görüşebiliyordum. Köye gelen misafirler ise; ayda bir-ikisi, bazı bir-iki dakika bir mesele-i âhirete dair benimle görüşüyordu. Bu gurbet hâlimde; garip, yalnız, kimsesiz, nafaka için çalışmaya benim gibilere muvâfık olmayan bir köyde, her şeyden herkesten men edildim. Hatta dört sene evvel, harap olmuş bir câmiyi tamir ettirdim. Memleketimde imamlık ve vâizlik vesikam elimde olduğundan, o câmide dört senedir (Allah kabul etsin) imamlık ettiğim hâlde, şu mübârek geçen Ramazan'da mescide gide-medim. Bazen yalnız namazımı kıldım. Cemaatle kılınan namazın yirmi beş sevabından ve hayrından mahrum kaldım.

İşte, başıma gelen bu iki hâdiseye karşı, aynen iki sene evvel, o memurun bana karşı muâmelesine gösterdiğim sabır ve tahammülü gösterdim. İnşallah devam da ettireceğim. Şöyle de düşünüyorum ve diyorum ki:

• *Eğer ehl-i dünya tarafından başıma gelen şu eziyet, şu sıkıntı, şu tazyik, ayıplı ve kusurlu nefsim için ise helâl ediyorum. Benim nefsim belki bununla ıslâh-ı hâl eder; hem ona keffâretü'z-zünub olur. Dünya*

¹ "Artık ben işimi Allah'a bırakıyorum. Çünkü Allah kullarını pek iyi görmektedir." (Mümin Süresi, 40/44).

Islah-ı hâl: Durumunu düzeltme, uslanma.

İcmâlen: Kısaca, özet olarak.

İhtilat: Karışma, beraber olma.

Keffâretü'z-zünub: Günahların affı karşılığında yapılması istenen

yükümlülükler.

Maatteessüf: Maalesef, üzülerek.

Mesele-i imaniye: İmanla ilgili mesele.

Muhabere: Haberleşme.

Nezaret etmek: Bakmak, koru-

yup kollamak.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

Vuku: Olma, meydana gelme.

misafirhânesinin safâsını çok gördüm; azıcık cefasını görsem, yine şükrederim.

- Eğer imana ve Kur'ân'a hizmetkârlığım cihetiyle ehl-i dünya, beni tazyik ediyorsa onun müdâfaası bana ait değil! Onu Aziz-i Cebbâr'a havale ediyorum!

- Eğer asılsız ve riyâya sebep ve ihlâsı kıracak bir şöhrat-i kâzibeyi kırmak için teveccüh-ü âmmeyi hakkımda bozmak murad ise onlara rahmet... Çünkü teveccüh-ü âmmeye mazhar olmak ve halkların nazarında şöhrat kazanmak, benim gibi adamlara zarardır zannederim. Benim ile temas edenler beni bilirler ki; şahsıma karşı hürmet istemiyorum, belki nefret ediyorum. Hatta kıymettar mühim bir dostumu, fazla hürmeti için belki elli defa tekdir etmişim.

- Eğer beni çürütmek ve efkâr-ı âmmeden düşürmek, ıskat ettirmekten muradları, tercümanlık ettiğim hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'ye ait ise beyhudedir. Zira, Kur'ân yıldızlarına perde çekilmez. Gözünü kapayan yalnız kendi görmez, başkasına gece yapamaz.

Dördüncü Nokta

Evhamlı birkaç suâlin cevabıdır.

Birincisi

Ehl-i dünya bana der: “Ne ile yaşıyorsun? Çalışmadan nasıl geçiniyorsun? Memleketimizde tembelce oturanları ve başkasının sa'yi ile geçinenleri istemiyoruz.”

Elcevap: Ben iktisat ve bereketle yaşıyorum. Rezzâkımdan başka kimsemin minnetini almıyorum ve almamaya da karar vermişim. Evet, günde yüz para, belki kırk para ile yaşayan bir adam, başkasının minnetini almaz.

Aziz-i Cebbâr: Yarattıklarının işlerini ve hallerini düzelten ve iradesi ile onları istediği şekilde yöneten, mutlak gâlip, Ulu Allah.

Cefa: Eziyet, zahmet.

Efkâr-ı âmme: Kamuoyu, toplumun genel kanaati.

Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye: İman ve Kur'an hakikatleri.

Iskat etmek: Düşürmek.

İhlâs: Daima “Allah rızasını” gözeterek hareket etme düşüncesi.

Kırk para: 1 kuruş.

Rezzâk: Bütün mahluklarının rızıklarını veren Hz. Allah.

Safâ: Ferahlık, huzur.

Sa'y: Çalışma, gayret, çaba.

Tekdir etmek: Azarlamak.

Teveccüh-ü âmme: Halkın takdiri, beğenisi.

Yüz para: 2,5 kuruş.

Şu meselenin izahını hiç arzu etmiyordum. Belki bir gururu ve bir enâ-niyeti ihsas eder fikriyle beyan etmek, bana pek nâhoştur. Fakat, madem ehl-i dünya evhamlı bir surette soruyorlar, ben de derim ki:

Küçüklüğümden beri halkların malını kabul etmemek velev zekat da-hi olsa.. hem maâşî kabul etmemek.. (Yalnız bir-iki sene Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de dostlarımın icbarıyla kabul etmeye mecbur oldum ve o parayı da mânen millete iade ettik).. *hem maîşet-i dünyeviye için minnet altına girmemek, bütün ömrümde bir düstur-u hayatımdır.* Ehl-i memleketim ve başka yerlerde beni tanıyanlar bunu biliyorlar. Bu beş seneki nefyimde çok dostlar, bana hediyelerini kabul ettirmek için çok çalıştılar, kabul etmedim.

“Öyle ise, nasıl idare edersin?” denilse, derim:

Bereket ve ikram-ı ilâhî ile yaşıyorum. Nefsim çendan her hakarete, her ihênete müstehak ise de.. fakat, *Kur'ân hizmetinin kerameti olarak, er-zak hususunda ikram-ı ilâhî olan berekete mazhar oluyorum.* وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ¹ sımsıyla, Cenâb-ı Hakk'ın bana ettiği ihsânâtı yâdedip, bir şükr-ü mânevî nev'inde birkaç numûnesini söyleyeceğim. Bir şükr-ü mânevî olmak-la beraber; korkuyorum ki, bir riyâ ve gururu ihsas ederek o mübârek bereket kesilsin. Çünkü *müftehirâne gizli bereketi izhar etmek, kesilmesine sebep olur.* Fakat ne çâre, söylemeye mecbur oldum:

• İşte birisi: Şu altı aydır, otuz altı ekmekten ibaret bir kile buğday bana kâfi geldi. Daha var, bitmemiş. Ne miktar kifâyet edecek, bilmiyorum. (Hâşiye)

• İkincisi: Şu mübârek Ramazan'da, yalnız iki hânedan bana yemek geldi, ikisi de beni hasta etti. Anladım ki, başkasının yemeğini yemekten memnûm. Mütebâkisi, bütün Ramazan'da benim idareme bakan mübârek

Hâşiye: Bir sene devam etti.

¹ “Ve Rabbinin nimetini anlat da anlat.” (Duhâ Sûresi, 93/11).

Çendan: Gerçi.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Düstur-u hayat: Hayatta taviz verilmeyecek prensip, ilke.

Ehl-i memleket: Hemşehriler.

Erzak: Rızıklar, yiyecekler ve içe-

cekler.

İcbar: Zorlama, mecbur etme.

İhênât: Küçük görme, hafife alma.

İhsânât: İhsanlar, iyilikler.

İhsas etmek: Hissettirmek.

İzhar: Açığa vurma, gösterme.

Kifayet etmek: Yetmek, kâfi gelmek.

Maîşet-i dünyeviye: Dünyalık geçim.

Memnû olmak: Yasaklanmak, men edilmek.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Mütebâkî: Geriye kalan, artan.

Nefy: Sürgün.

Nev': Tür, çeşit.

Şükr-ü mânevî: Mânevî şükür; nimetin kadrini, anlamını bilme.

Velev: Şayet, dahi.

bir hânenin ve sâdık bir arkadaşım olan o hâne sahibi Abdullah Çavuş'un* ihbarı ve şehâdetiyle; üç ekmek, bir kıyye piring bana kâfi gelmiştir. Hatta o piring, on beş gün Ramazan'dan sonra bitmiştir.

• Üçüncüsü: Dağda, üç ay bana ve misafirlerime bir kıyye tereyağı, –her gün ekmekle beraber yemek şartıyla– kâfi geldi. Hatta Süleyman* isminde mübârek bir misafirim vardı. Benim ekmeğim de ve onun ekmeği de bitiyordu. Çarşamba günü idi, dedim ona: “Git ekmek getir.” İki saat, her tarafımızda kimse yok ki, oradan ekmek alınsın. “Cuma gecesi senin yanında bu dağda beraber dua etmek arzu ediyorum.” dedi. Ben de dedim: “تَوَكَّلْنَا عَلَى اللَّهِ¹, kal!” Sonra hiç münasebeti olmadığı hâlde ve bir bahane yokken, ikimiz yürüye yürüye bir dağın tepesine çıktık. İbrikte bir parça su vardı. Bir parça şeker ile çayımız vardı. Dedim: “Kardeşim, bir parça çay yap.” O ona başladı, ben de derin bir dereye bakar bir katran ağacı altında oturdum. Mûteessifâne şöyle düşündüm ki: “Küflenmiş bir parça ekmeğimiz var; bu akşam ancak ikimize yeter. İki gün nasıl yapacağız ve bu sâfi-kalb adama ne diyeceğim?” diye düşünmede iken, birdenbire başım çevrilir gibi başımı çevirdim, gördüm ki; koca bir ekmek, katran ağacının üstünde, dalları içinde bize bakıyor. Dedim: “Süleyman, müjde! Cenâb-ı Hak bize rızık verdi.” O ekmeği aldık; bakıyoruz ki, kuşlar ve hayvanât-ı vahşiye hiçbirli ilişmemiş. Yirmi-otuz gündür hiçbir insan o tepeye çıkmamıştı. O ekmek, ikimize iki gün kâfi geldi. Biz yerken, bitmek üzere iken, dört sene sâdık bir sıddıkım olan müstakîm Süleyman, ekmekle aşağıdan çıkageldi.

• Dördüncüsü: Şu üstümdeki sakoyu, yedi sene evvel, eski olarak almıştım. Beş senedir elbise, çamaşır, pabuç, çorap için dört buçuk lira ile idare ettim. Bereket, iktisat ve rahmet-i ilâhiye bana kâfi geldi.

İşte, şu numûneler gibi çok şeyler var ve bereket-i ilâhiyenin çok cihetleri var. Bu köy halkı çoğunu bilirler. Fakat sakın bunları fahir için zikrediyorum zannetmeyiniz, belki mecbur oldum. Hem benim için iyiliğe bir medar olduğunu düşünmeyiniz. *Bu bereketler, ya yanıma gelen hâlis dostlarıma*

¹ “Allah'a tevekkül ettik. (Allah kerim..!)”

Fahr: Övünme.

Hayvânât-ı vahşiye: Vahşi hayvanlar.

Kıyye: Okka. 1282 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

Medar: Sebep, vesile, kaynak.

Müstakim: Dosdoğru, düzgün.

Mûteessifâne: Eseflenerek, ke-derlenerek.

Sâfi-kalb: Temiz kalpli, saf insan.

Sako: Paltodan kısa, geniş kollu, bol dikimli üste giyilen kışlık elbise.

Sıddık: Pek dürüst, pek vefalı.

ihсандır.. veya hizmet-i Kur'âniye'ye bir ikramdır.. veya iktisadın bereketli bir menfaatidir.. veyahut "Yâ Rahîm, yâ Rahîm!" ile zikreden ve yanımda bulunan dört kedinin rızıklarıdır ki, bereket suretinde gelir, ben de ondan istifade ederim. Evet, hazin mırımlarını dikkatle dinlesen, "Yâ Rahîm, yâ Rahîm!" çektiklerini anlarsın.

Kedi bahsi geldi, tavuğu hatıra getirdi. Bir tavuğum var. Şu kışta, yumurta makinesi gibi pek az fâsıla ile her gün rahmet hazinesinden bana bir yumurta getiriyordu. Hem bir gün iki yumurta getirdi, ben de hayrette kaldım. Dostlarımdan sordum: "Böyle olur mu?" dedim. Dediler: "Belki bir ihsan-ı ilâhîdir." Hem şu tavuğun yazın çıkardığı küçük bir yavrusu vardı. Ramazan-ı Şerif'in başında yumurtaya başladı, tâ kırk gün devam etti. Hem küçük, hem kışta, hem Ramazan'da, bu mübârek hâli bir ikram-ı rabbânî olduğuna, ne benim ve ne de bana hizmet edenlerin şüphemiz kalmadı. Hem ne vakit anesi kesti, hemen o başladı.. beni yumurtasız bırakmadı.

İkinci Vehimli Suâl

Ehl-i dünya diyorlar ki; "Sana nasıl emniyet edeceğiz ki, sen dünyamıza karışmayacaksın? Seni serbest bıraksak, belki dünyamıza karışırsın. Hem nasıl bileceğiz ki, sen kurnazlık yapmıyorsun? Kendini târik-i dünya gösterip hal-kin malını zâhiren almaz, gizli alır bir kurnazlık olmadığını nasıl bileceğiz?"

Elcevap: Yirmi sene evvelki Divan-ı Harb-i Örfî'de ve Hürriyet'ten daha evvel zamanda çoklara malûm hâl ve vaziyetim ve "İki Mekteb-i Musibetin Şehâdetnâmesi" nâmında o zaman Divan-ı Harp'teki müdâfaâtım kat'î gösterir ki, değil kurnazlık belki ednâ bir hileye tenezzül etmez bir tarzda hayat geçirmişim.

Eğer hile olsaydı, bu beş sene zarfında sizlere temellukkârâne bir müracaat edilecekti. Hileli adam kendini sevdirir, kendini çekmez; iğfal ve aldatmaya daima çalışır. Hâlbuki bana karşı en mühim hücumlara ve tenkitlere

Divan-ı Harb-i Örfî: 1909 yılında 31 Mart Vakuasından sonra kurulan Sıku Yönetim Mahkemesi.

Ednâ: En küçük, en basit.

Hazin: Hüzünlü, kederli.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İhsan-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın ihsanı, nimeti.

İkram-ı rabbânî: İlâhî ikram.

Müdafaat: Müdafaalar, savunmalar.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lütuf ve merhamet eden, onları gözetten Hz. Allah.

Temellukkârâne: Dalkavukcasına, bir şahsa veya makama yararlanmaya çalışırcasına.

Târik-i dünya: Geçici dünya zevklerini terk eden kimse.

mukabil tezellüle tenezzül etmedim. ¹ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ deyip, ehl-i dünyaya arkamı çevirdim.

Hem de âhireti bilen ve dünyanın hakikatini keşfeden; akli varsa pişman olmaz, yeniden dünyaya dönüp uğraşmaz. Elli seneden sonra, alâkasız, tek başıyla bir adam; hayat-ı ebediyesini dünyanın bir-iki sene gevezeliğine, şarlatanlığına feda etmez.. feda etse, kurnaz olmaz, belki ebleh bir divane olur. Ebleh bir divanenin elinden ne gelir ki, onun ile uğraşılın.

Amma, zâhiren târik-i dünya, bâtinen tâlib-i dünya şüphesi ise;

² وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ ³ sırınca “Ben nefsimi tebrîe etmiyorum. Nefsim her fenalığı ister. Fakat şu fânî dünyada, şu muvakkat misafirhânede, ihtiyarlık zamanında, kısa bir ömürde, az bir lezzet için; ebedî, dâimî hayatını ve saadet-i ebediyesini berbat etmek, ehl-i aklın kârı değil.³ Ehl-i aklın ve zîşuurun kârı olmadığından, nefs-i emmârem ister istemez akla tâbi olmuştur.

Üçüncü Vehimli Suâl

Ehl-i dünya diyorlar ki; “Sen bizi sever misin? Beğeniyor musun? Eğer seversen, neden bize küsüp karışmıyorsun? Eğer beğenmiyorsan bize muâırzısın; biz, muâırzılarımızı ezeriz.”

Elcevap: Ben değil sizi, belki dünyanızı sevseydim, dünyadan çekilmezdim. Ne sizi ve ne de dünyanızı beğenmiyorum. Fakat karışmıyorum. Çünkü ben başka maksattayım.. başka noktalar benim kalbimi doldurmuş.. başka şeyleri düşünmeye kalbimde yer bırakmamış!.. Sizin vazifeniz ele bakmaktır, kalbe bakmak değil! Çünkü idarenizi, âsâyışınızı istiyorsunuz. El karışmadığı vakit, ne hakkınız var ki, hiç lâıyk olmadığınız hâlde “Kalb de bizi sevsin.” demeye... Kalbe karışsanız; evet, ben nasıl bu kış içinde baharı temenni

¹ “Allah’a tevekkül ettim. (Allah kerim..!)”

² Yusuf Sûresi, 12/53.

³ “Akıllı adam, nefsinin fena arzularına uymayıp ölümden sonrası için çalışandır.” (Bkz.: Tirmizî, *Sıfatu'l-kıyamat* 25; Hâkim, *Müstedrek* 1/125; İbn-i Mâce, *Zühd* 31; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 4/124).

Bâtinen: İçi itibarıyla.

Ebleh: Pek akılsız, pek budala.

Ehl-i akl: Akıllı kimseler.

Muâırz: Karşı gelen, muhalif.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Nefs-i emmâre: Daima kötüyeye

sevkedenden, sürekli günah arzusunda olan nefis.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Tâlib-i dünya: Geçici dünya zevklerinin peşinde koşan kimse.

Tebrie etmek: Temize çıkarmak.

Tezellül: Kendini alçaltma, küçük duruma düşürme.

Zâhiren: Görünüşte, görünüşe göre.

Zîşuur: Şuur sahibi.

ediyorum ve arzu ediyorum.. fakat irade edemiyorum, getirmeye teşebbüs edemiyorum. Öyle de; hâl-i âlemin salâhını temenni ediyorum, dua ediyorum ve ehl-i dünyanın ıslahını arzu ediyorum.. fakat irade edemiyorum, çünkü elimden gelmiyor.. bilfiil teşebbüs edemiyorum, çünkü ne vazifemdir, ne de iktidarım var.

Dördüncü Şüpheli Suâl

Ehl-i dünya diyorlar ki; “O kadar belâlar gördük ki, kimseye emniyetimiz kalmadı. Sana nasıl emin olabiliriz ki; fırsat senin eline geçse, arzu ettiğin gibi karışmazsın?”

Elcevap: Evvelki noktalar size emniyet vermekle beraber.. memleketimde, talebe ve akrabam içinde, beni dinleyenlerin ortasında, heyecanlı hâdiseler içinde dünyanıza karışmadığım hâlde.. diyar-ı gurbette ve yalnız, tek başıyla, garip, zayıf, âciz, bütün kuvvetiyle âhirete müteveccih, ihtilattan, muhabereden kesilmiş, iman ve âhret münasebetiyle uzaktan uzağa yalnız bazı ehl-i âhireti dost bulan ve başka herkese yabancı ve herkes de ona yabancı nazarıyla bakan bir insan; semeresiz, tehlikeli dünyanıza karışsa muzaaf bir divane olmak gerektir...

Beşinci Nokta

Beş küçük meseleye dairdir.

Birincisi

Ehl-i dünya bana diyorlar ki; “Bizim usûl-ü medeniyetimizi, tarz-ı hayatımızı ve suret-i telebbüsümüzü ne için sen kendine tatbik etmiyorsun? Demek bize muâırzsın!”

Ben de derim: *Hey Efendiler! Ne hak ile bana usûl-ü medeniyetinizi teklif ediyorsunuz? Hâlbuki siz, beni hukûk-u medeniyetten ıskat etmiş gibi, haksız olarak, beş sene bir köyde muhabereden ve ihtilattan memnû bir tarzda ikâmet ettirdiniz.*

Bilfiil: Gerçekten, bizzat.

Ehl-i âhret: Âhireti tercih edip ona göre yaşayanlar.

Hâl-i âlem: Dünya hâli, dünyanın durumu.

Hukuk-u medeniyet: Medenî haklar.

Iskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İhtilat: Karışma, beraber olma.

Memnû: Yasaklı, yasaklanmış.

Muhabere: Haberleşme.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Müteveccih: Yönelmiş.

Salâh: Düzeltme, iyileşme.

Semere: Verim, fayda, netice.

Suret-i telebbüs: Giyinme şekli.

Tarz-ı hayat: Yaşama tarzı.

Usûl-ü medeniyet: Medeniyet yolu, medeniyet esasları.

Her menfiyi şehirlerde dost ve akrabasıyla beraber bıraktınız ve sonra vesika verdiğiniz hâlde; sebepsiz, beni tecrit edip, bir-iki tane müstesna hiçbir hemşehri ile görüştürmediniz. Demek beni efrad-ı milletten ve raiyetten saymıyorsunuz. Nasıl kanun-u medeniyetinizin bana tatbikini teklif ediyorsunuz?

Dünyayı bana zindan ettiniz! Zindanda olan bir adama böyle şeyler teklif edilmez! Siz bana dünya kapısını kapadınız; ben de âhiret kapısını çaldım; rahmet-i ilâhiye açtı. Âhiret kapısında bulunan bir adama, dünyanın karmakarışık usûl ve âdâtı ona nasıl teklif edilir? Ne vakit beni serbest bırakıp memleketime iade edip hukukumu verdiniz, o vakit usûlünüzün tatbikini isteyebilirsiniz.

İkinci Mesele

Ehl-i dünya diyorlar ki; “Bize ahkâm-ı diniyeyi ve hakâik-i İslâmiye’yi tâlim edecek resmî bir dairemiz var. Sen ne salâhiyetle neşriyat-ı diniye yapıyorsun? Sen madem nefye mahkûmsun, bu işlere karışmaya hakkın yok.”

Elcevap: Hak ve hakikat inhisar altına alınmaz! İman ve Kur’ân nasıl inhisar altına alınabilir! Siz dünyanın usûlünü, kanununu inhisar altına alabilirsiniz. Fakat hakâik-i imaniye ve esâsât-ı Kur’âniye, resmî bir şekilde ve ücret mukabilinde dünya muâmelâtı suretine sokulmaz; belki bir mevhibe-i ilâhiye olan o esrar, hâlis bir niyet ile ve dünyadan ve huzûzât-ı nefsanîyeden tecerrüd etmek vesilesiyle o feyizler gelebilir.

Hem de sizin o resmî daireniz dahi, memlekette iken beni vâiz kabul etti, tayin etti. Ben o vâizliği kabul ettim, fakat maaşını terk ettim. Elimde vesika var. Vâizlik, imamlık vesikasıyla her yerde amel edebilirim. Çünkü benim nefyim haksız olmuştur. Hem menfîler madem iade edildi, eski vesikalarımın hükmü bâkidir.

Âdât: Adetler.

Ahkâm-ı diniye: Dinî hükümler.

Amel etmek: Çalışmak.

Efrad-ı millet: Vatandaşlar.

Esâsât-ı Kur’âniye: Kur’an-ı Kerim’in esasları, temel prensipleri.

Feyiz: İlâhi ihsan, vergi, bereket.

Hakâik-i İslâmiye: İslâmî gerçekler.

Huzûzât-ı nefsanîye: Nefsin hoşuna giden zevkler, hazlar.

Inhisar altına almak: Tekeline almak, kendine has kılmak.

Kanun-u medeniyet: Medeni, çağdaş kanun.

Menfi: Sürülmüş, sürgünde yaşıyan.

Mevhibe-i ilâhiye: Cenab-ı Hakk’ın ihsanı, hediyesi.

Muamelât: Muameleler, davranışlar.

Nefy: Sürgün.

Neşriyat-ı diniye: Dinî yayınlar.

Raiyet: Halk, yönetilenler.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Tecerrüd: Sıyrılma, uzaklaşma.

Tecrid etmek: Ayırmak, yalnız bırakmak.

Vesika: Belge.

Sâniyen: Yazdığım hakâik-i imaniyeyi doğrudan doğruya nefsimе hitab etmişim. Herkesi davet etmiyorum. Belki ruhları muhtaç ve kalbleri yaralı olanlar, o edviye-i Kur'âniye'yi arayıp buluyorlar. Yalnız medar-ı maişetim için, yeni huruf çıkmadan evvel, haşre dair bir risalemi tab' ettirdim. Bunu da bana karşı insafsız eski vali, o risaleyi tetkik edip, tenkit edecek bir cihet bulamadığı için ilişemedi.

Üçüncü Mesele

Benim bazı dostlarım, ehl-i dünya bana şüpheli baktıkları için, ehl-i dünyaya hoş görünmek için, benden zâhiren teberri ediyorlar, belki tenkit ediyorlar. Hâlbuki kurnaz ehl-i dünya, bunların teberrisini ve bana karşı içtinaplarını, o ehl-i dünyaya sadâkate değil, belki bir nevi riyâya, vicdansızlığa hamledip, o dostlarıma karşı fena nazarla bakıyorlar.

Ben de derim: *Ey Âhîret Dostlarım! Benim Kur'an'a hizmetkârlığımdan teberri edip kaçmayınız! Çünkü inşallah benden size zarar gelmez. Eğer faraza, musibet gelse veya bana zulmedilse, siz benden teberri ile kurtulamazsınız!.. O hâl ile, musibete ve tokata daha ziyade istihkak kesbedersiniz!.. Hem ne var ki, evhama düşüyorsunuz?*

Dördüncü Mesele

Şu nefiy zamanımda görüyorum ki; hodfûrûş ve siyaset bataklığına düşmüş bazı insanlar, bana tarafgirâne, rakîbâne bir nazarla bakıyorlar. Güya ben de onlar gibi dünya cereyanlarıyla alâkadamım.

Hey Efendiler! Ben imanın cereyanındayım.. karşımda imansızlık cereyanı var.. başka cereyanlarla alâkam yok!.. O adamlardan ücret mukabilinde iş görenler, belki kendini bir derece mazur görüyor. Fakat ücretsiz, hamiyet nâmına bana karşı tarafgirâne, rakîbâne vaziyet almak ve ilişmek ve eziyet etmek, gayet fena bir hatadır. Çünkü sâbikan isbat edildiği gibi, siyaset-i dünya ile hiç alâkadar değilim; yalnız bütün vaktimi ve hayatımı, hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'ye hasr ve vakfetmişim. Madem böyledir, bana

Edviye-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in insanlığa sunduğu ilaçlar.

Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye: İman ve Kur'an hakikatleri.

Hamiyet: Dini ve millî değerleri koruma gayreti.

Hasretmek: Sınırlamak, daraltmak.

Hodfûrûş: Kendini beğenmiş.

Huruf: Harfler.

İçtinap: Çekinme, sakınma.

İstihkak kesbetmek: Hak etmek, hak kazanmak.

Medar-ı maişet: Geçim vasıtası.

Rakîbâne: Rakipçe, hasımca bir

tarzda.

Sâbikan: Daha önce.

Sâniyen: İkinci olarak.

Tarafgirâne: Taraf tutar bir tarzda.

Teberri etmek: Yüz çevirmek, uzaklaşmak.

eziyet verip rakîbâne ilişen adam düşünsün ki; o muâmelesi zındıka ve iman-sızlık nâmına imana ilişmek hükmüne geçer.

Beşinci Mesele

Dünya madem fânidir.

Hem madem ömür kısadır.

Hem madem gayet lüzumlu vazifeler çoktur.

Hem madem hayat-ı ebediye burada kazanılacaktır.

Hem madem dünya sahipsiz değil.

Hem madem şu misafirhâne-i dünyanın gayet Hakîm ve Kerîm bir Müdebbir'i var.

Hem madem ne iyilik ve ne fenalık, cezasız kalmayacaktır.

Hem madem لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا¹ sırrınca teklif-i mâlâyutak yoktur.

Hem madem zararsız yol, zararlı yola müreccahtır.

Hem madem dünyevî dostlar ve rütbelere, kabir kapısına kadardır.²

Elbette en bahtiyar odur ki; dünya için âhireti unutmasın.. âhiretini dünyaya feda etmesin.. hayat-ı ebediyesini hayat-ı dünyeviye için bozmasın.. mâlâyânî şeylerle ömrünü telef etmesin.. kendini misafir telâkki edip misafirhâne sahibinin emirlerine göre hareket etsin.. selâmetle kabir kapısını açıp saadet-i ebediye girsin. (Hâşiye)

* * *

Hâşiye: Bu mademler içindir ki; şahsıma karşı olan zulümlere, sıkıntılara aldırmiyorum ve ehemmiyet vermiyorum. “Meraka değmiyor.” diyorum ve dünyaya karışmıyorum.

¹ “Allah hiçbir kimseyi güç yetiremeyeceği bir şekilde yükümlü tutmaz.” (Bakara Sûresi, 2/286).

² “Ölüyü üç şey takip eder, bunlardan ikisi döner biri kalır. Ona kabir kapısına kadar ailesi, malı ve ameli eşlik eder, ailesi ve malı geri döner ameli onunla kalır.” Bkz.: Buhârî, Rikak 42; Müslim, Zühd 5; Tirmizî, Zühd 46; Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned 3/110.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Hayat-ı ebediye: Ebedi, sonsuz âhiret hayatı.

Kerîm: Yaratıklarına daima, hesapsız, bol bol veren, Hz. Allah.

Mâlâyânî: Boş, faydasız.

Müdebbir: Düzenleyen, idare

eden.

Müreccah: Tercih edilen, üstün.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Teklif-i mâlâyutak: Dayanılmaz, taşınamayacak kadar yük yüklemek, sorumluluk vermek.

Telâkkî etmek: Kabullenmek, benimsemek.

Telef etmek: Öldürmek, yok etmek.

Zındıka: Dinsizlik, inançsızlık.

On Altıncı Mektup'un Zeyli

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Ehl-i dünya sebepsiz, benim gibi âciz, garip bir adamdan tevehhüm edip binler adam kuvvetinde tahayyül ederek, beni çok kayıtlar altına almışlar. Barla'nın bir mahallesi olan Bedre'de ve Barla'nın bir dağında, bir-iki gece kalmaklığıma müsaade etmemişler. İşittim ki, diyorlar: "Said elli bin nefer kuvvetindedir, onun için serbest bırakmıyoruz."

Ben de derim ki: Ey bedbaht ehl-i dünya! Bütün kuvvetinizle dünyaya çalıştığınız hâlde neden dünyanın işini dahi bilmiyorsunuz, divane gibi hükmediyorsunuz! Eğer korkunuz şahsımdan ise; elli bin nefer değil, belki bir nefer elli defa benden ziyade işler görebilir. Yani odamın kapısında durup, bana "Çıkmayacaksın!" diyebilir.

Eğer korkunuz mesleğimden ve Kur'ân'a ait dellâllığımdan ve kuvve-i mâneviye-i imaniyeden ise, elli bin nefer değil, yanlıssınız; meslek itibarıyla elli milyon kuvvetindeyim, haberiniz olsun! Çünkü Kur'ân-ı Hakîm'in kuvvetiyle sizin dinsizleriniz dâhil olduğu hâlde, bütün Avrupa'ya meydan okuyorum. Bütün neşrettiğim envâr-ı imaniye ile onların fûnûn-u müsbete ve tabiat dedikleri muhkem kalelerini zir ü zeber etmişim. Onların en büyük dinsiz feylesoflarını, hayvandan aşağı düşürmüşüm. Dinsizleriniz dahi içinde bulunan bütün Avrupa toplansa, Allah'ın teufikiyle beni o mesleğimin bir meselesinden geri çeviremezler, inşallah mağlup edemezler!..

Madem böyledir, ben sizin dünyanıza karışmıyorum, siz de benim âhiretime karışmayınız! Karışsanız da beyhudedir!

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44).

Bedbaht: Talihsiz, zavallı.

Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

Envâr-ı imaniye: İmana ait nur-lar.

Fûnun-u müsbete: Fen Bilimleri.

Kuvve-i mâneviye-i imaniye:

Manevi iman kuvveti.

Muhkem: Sağlam, metin.

Nefer: Asker, fert, kişi.

Tahayyül etmek: Hayal etmek.

Tevehhüm etmek: Kuruntuya kapılmak.

Tevfik: Yardım etme, muvaffak kılma.

Zir ü zeber: Darmadağın, param-parça.

*Takdir-i Hudâ, kuvve-i bâzu ile dönmez!
Bir şem'a ki Mevlâ yaka, üflemeyle sönmez!*

Benim hakkımda müstesna bir surette, pek ziyade ehl-i dünya tevehhüm edip, âdeta korkuyorlar. Bende bulunmayan ve bulunsa dahi siyasî bir kuşur teşkil etmeyen ve ithama medar olmayan şeyhlik, büyüklük, hânedan, aşiret sahibi, nüfuzlu, etbâ çok, hemşehrileriyle görüşmek, dünya ahvâliyle alâkadar olmak, hatta siyasete girmek, hatta muhalif olmak gibi bende bulunmayan emirleri tahayyül ederek evhama düşmüşler. Hatta hapiste ve harıçteki, yani kendilerince kabil-i af olmayanların dahi aflatırını müzakere ettikleri sırada, beni âdeta her şeyden men ettiler. Fena ve fâni bir adamın, güzel ve bâki şöyle bir sözü var:

*Zulmün topu var, güllesi var, kalesi varsa;
Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır.*

Ben de derim:

*Ehl-i dünyanın hükmü var, şevketi var, kuvveti varsa;
Kur'ân'ın feyziyle, hâdiminin de
Şaşırmaz ilmi, susmaz sözü vardır;
Yanılmaz kalbi, sönmez nuru vardır.*

Çok dostlarla beraber bana nezaret eden bir kumandan, mükerreren suâl ettiler: "Neden vesika için müracaat etmiyorsun, istida vermiyorsun?"

Elcevap: Beş-altı sebep için müracaat etmiyorum ve edemiyorum:

Birincisi: Ben ehl-i dünyanın dünyasına karışmadım ki onların mahkûmu olayım, onlara müracaat edeyim. Ben, kader-i ilâhînin mahkûmuyum ve ona karşı kusurum var, ona müracaat ediyorum.

İkincisi: Bu dünya çabuk tebeddül eder bir misafirhâne olduğunu yakînen iman edip bildim. Onun için hakikî vatan değil, her yer birdir. Madem vatanımda bâki kalmayacağım; beyhude ona karşı çabalamak, oraya gitmek

Etbâ: Tâbi olanlar, bağlılar.

Feyz: Bereket, ihsan, lütuf.

Hâdim: Hizmetkâr.

İstida: Dilekçe.

Kabil-i af: Affedilebilir, affı mümkün.

Kal'a: Kale.

Kuvve-i bâzu: Pazu, kol kuvveti.

Medar olmak: Sebep olmak.

Mükerreren: Defalarca, devamlı bir şekilde.

Müzakere etmek: Görüşmek.

Nezaret: Gözetme, kontrol etme.

Nüfuz: Tesir, etki.

Şem'a: Mum.

Şevket: Büyüklük, debdebe.

Takdir-i Hudâ: Allah'ın takdiri.

Tebeddül etmek: Değişmek.

Yakinen: Şüphesiz, kesin bir bilgi ile.

bir şeye yaramıyor. *Madem her yer misafirhânedir; eğer misafirhâne sahibinin rahmeti yâr ise herkes yârdır, her yer yarar. Eğer yâr değilse her yer kalbe bârdır ve herkes düşmandır.*

Üçüncüsü: Müracaat, kanun dairesinde olur. Hâlbuki bu altı senedir bana karşı muâmele, keyfî ve fevka'l-kanundur. Menfîler kanunuyla bana muâmele edilmedi. Hukûk-u medeniyetten ve belki hukûk-u dünyeviyeden ıskat edilmiş bir tarzda bana baktılar. Bu fevka'l-kanun muâmele edenlere, kanun nâmına müracaat manasız olur.

Dördüncü: Bu sene buranın müdürü, benim nâmıma Barla'nın bir mahallesi hükmünde olan Bedre Karyesi'nde tebdil-i hava için birkaç gün kal-maya dair müracaat etti.. müsaade etmediler. Böyle ehemmiyetsiz bir ihtiyacıma cevab-ı red verenlere nasıl müracaat edilir? Müracaat edilse, zillet içinde faydasız bir tezellül olur.

Beşincisi: *Haksızlığı hak iddia edenlere karşı hak dâvâ etmek ve onlara müracaat etmek; bir haksızlıktır, hakka karşı bir hürmetsizliktir. Ben bu haksızlığı ve hakka karşı hürmetsizliği irtikâb etmek istemem, vesselâm...*

Altıncı Sebep: Bana karşı ehl-i dünyanın verdikleri sıkıntı, siyaset için değil; çünkü onlar da bilirler ki, siyasete karışmıyorum, siyasetten kaçıyorum. *Belki bilerek veya bilmeyerek zındıka hesabına, benim dine merbûtiyetimden beni tâzib ediyorlar. Öyle ise onlara müracaat etmek, dinden pişmanlık göstermek ve meslek-i zındıkayı okşamak demektir.*

Hem ben onlara müracaat ve dehâlet ettikçe âdil olan kader-i ilâhî, beni onların zâlim eliyle tâzib edecektir. Çünkü onlar diyanete merbûtiyetimden beni sıkıyorlar. Kader ise –benim diyanette ve ihlâsta noksanîyetim var– arasıra ehl-i dünyaya riyâkârlıklarımından dolayı beni sıkıyor. Öyle ise, şimdilik şu sıkıntıdan kurtuluşum yok.

Bâr: Yük, eziyet, sıkıntı.

Dehâlet etmek: Sığınmak, yarıdım istemek.

Diyanet: Dindarlık.

Fevka'l-kanun: Hukuk dışı, kanunsuz.

Hukuk-u dünyevîye: Dünyaya ait yaşama, çalışma, barınma, seyahat gibi haklar.

Hukuk-u medenîyet: Medenî haklar.

Iskat etmek: Düşürmek, hüküm-süz kılmak.

İrtikâb etmek: Kötü bir şey yapmak.

Karye: Köy.

Keyfî: Usulsüz, keyfe göre.

Merbûtiyet: Bağlılık.

Noksaniyet: Eksiklik.

Riyâkârlık: İki yüzlülük, gösteriş için yapmak.

Tâzib etmek: Acı çektirmek, eziyet etmek.

Tebdil-i hava: Hava değişimi.

Tezellül: Kendini alçaltma, küçük duruma düşürme.

Zındıka: Dinsizlik, inançsızlık.

Zillet: Aşağılık.

Eğer ehl-i dünyaya müracaat etsem, kader der: “Ey riyâkâr! Bu müracaatın cezasını çek!”

Eğer müracaat etmezsem, ehl-i dünya der: “Bizi tanımıyorsun, sıkıntıda kal!”

Yedinci Sebep: Malûmdur ki bir memurun vazifesi, heyet-i içtimaiye-ye muzır eşhasa meydan vermemek ve nâfilere yardım etmektir. Hâlbuki beni nezaret altına alan memur, kabir kapısına gelen misafir bir ihtiyar adama لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ 'taki imanın latif bir zevkini izah ettiğim vakit, –bir cürm-ü meşhûd hâlinde beni yakalamak gibi– çok zaman yanıma gelmediği hâlde, o vakit güya bir kabahat işliyorum gibi yanıma geldi. İhlâs ile dinleyen o biçâreyi de mahrum bıraktı, beni de hiddete getirdi. Hâlbuki burada bazı adamlar vardı; o, onlara ehemmiyet vermiyordu. Sonra edepsizliklerde ve köydeki hayat-ı içtimaiyeye zehir verecek surette bulundukları vakit, onlara iltifat etmeye ve takdir etmeye başladı.

Hem malûmdur ki; zindanda yüz cinayeti bulunan bir adam, nezarete memur zâbit olsun, nefer olsun, her zaman onlarla görüşebilir. Hâlbuki bir senedir, hem âmir, hem nezarete memur hükûmet-i milliyeye iki mühim zât kaç defa odamın yanından geçtikleri hâlde, kat'â ve aslâ, ne benim ile görüştüler ve ne de hâlimi sordular. Ben evvel zannettim ki, adâvetlerinden yanaşmıyorlar. Sonra tahakkuk etti ki, evhamlarından.. güya ben onları yutacağım gibi kaçıyorlar.

İşte şu adamlar gibi eczası ve memurları bulunan bir hükûmeti, hükûmet diyerek merci tanıyıp müracaat etmek, kâr-ı akıl değil.. beyhude bir zillettir. Eski Said olsaydı, Antere* gibi diyecekti:

مَاءَ الْحَيَاةِ بِذَلِكَ كَجَهَنَّمَ وَجَهَنَّمَ بِالْعِزِّ فَخُرَّ مَنْرِلِي

¹ “Allah’tan başka ilâh yoktur.” (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

² Zillet altında yaşanan bir hayat cehennem gibidir. İzzet içinde yaşanan hayatın yeri cehennem de olsa orası benim için gurur duyacağım bir menzildir. (Bkz.: *Divanü Antere* s. 135).

Adâvet: Düşmanlık.

Cürm-ü meşhûd: Suçüstü.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Eşhâs: Şahıslar.

Evham: Vehimler, kuruntular.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Heyet-i içtimaiye: Sosyal yapı.

Hükûmet-i milliyeye: Milli hükûmet.

Kat'â: Kesinlikle, katıyen.

Latif: Hoş, güzel.

Merci: Başvurulan yer, merkez.

Muzır: Zararlı.

Nâfi: Faydalı.

Tahakkuk etmek: Gerçekleşmek.

Zabit: Subay, komutan.

Eski Said yok; Yeni Said ise, ehl-i dünya ile konuşmayı manasız görüyor. Dünyaları başlarını yesin! Ne yaparlarsa yapsınlar! Mahkeme-i Kübrâ'da onlarla muhakeme olacağız der, sükût eder.

Adem-i Müracaatımın Sebeplerinden Sekizincisi: “Gayr-i meşrû bir muhabbetin neticesi, merhametsiz bir adâvet olduğu” kaidesince âdil olan kader-i ilâhî, lâıyk olmadıkları hâlde meylettiğim şu ehl-i dünyanın zâlim eliyle beni tâzib ediyor. Ben de “bu azaba müstehakım” deyip sükût ediyordum. Çünkü Harb-i Umûmî’de gönüllü alay kumandanı olarak iki sene çalıştım, çarpıştım. Ordu kumandanı ve Enver Paşa takdirâtı altında kıymetli talebelerimi, dostlarımı feda ettim. Yaralanıp esir düştüm. Esaretten geldikten sonra “Hutuvât-ı Sitte” gibi eserlerimle kendimi tehlikeye atıp, İngilizler’in İstanbul’a tasallutu altında, İngilizler’in başlarına vurdum. Şu, beni işkenceli ve sebepsiz esaret altına alanlara yardım ettim.

İşte, onlar da bana, o yardım cezasını böyle veriyorlar. Üç sene Rusya’da esaretimde çektiğim zahmet ve sıkıntıyı, burada bu dostlarım bana üç ayda çektiler. Hâlbuki Ruslar, beni Kürt gönüllü kumandanı suretinde, Kazaklar’ı ve esirleri kesen gaddar adam nazarıyla bana baktıkları hâlde, beni dersten men etmediler. Arkadaşım olan doksan esir zâbitlerin kısm-ı ekserisine ders veriyordum. Bir defa Rus kumandanı geldi, dinledi.. Türkçe bilmediği için siyasî ders zannetti.. bir defa beni men etti.. sonra yine izin verdi. Hem aynı kışlada bir odayı câmi yaptık. Ben imamlık yapıyordum. Hiç müdahale etmediler.. ihtilattan men etmediler.. beni muhabereden kesmediler.

Hâlbuki bu dostlarım güya vatandaşlarım ve dindaşlarım ve onların menfaat-i imaniyelerine uğraştığım adamlar, hiçbir sebep yokken, siyasetten ve dünyadan alâkamı kestiğimi bilirlerken; üç sene değil, belki beni altı sene sıkıntılı bir esaret altına aldılar, ihtilattan men ettiler.. vesikam olduğu hâlde dersten, hatta odamda hususî dersimi de men ettiler.. muhabereye set çektiler. Hatta vesikam olduğu hâlde, kendim tamir ettiğim

Adem-i müracaat: Müracaat etmek, başvurmak.

Gayr-i meşrû: Haksız, hukuka aykırı.

Harb-i umumi: Dünya savaşı.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri’nin 1920’de İngilizlerin İstanbul’u işgali sırasında yazıp

gizlice bastırarak dağıttığı, işgale karşı millî bilinci harekete geçiren “Altı Adım” anlamındaki broşürü.

İhtilat: Karışma, beraber olma.

Kısm-ı ekseri: Çoğunluk, çok büyük kısım.

Mahkeme-i Kübrâ: Pek büyük

mahkeme.

Menfaat-i imaniye: İmana ait fayda, menfaat.

Muhabere: Haberleşme.

Takdirât: Takdirler, değerlendirmeler.

Sükût etmek: Susmak.

ve dört sene imamlık ettiğim mescidimden beni men ettiler. Şimdi dahi cemaat sevabından beni mahrum etmek için –dâimî cemaatim ve âhîret kardeşlerim– mahsus üç adama dahi imamet etmemi kabul etmiyorlar.

Hem istemediğim hâlde, birisi bana “iyi” dese, bana nezaret eden memur kıskanarak kızıyor, nüfuzunu kırayım diye vicdansızcasına tedbirler yapıyor, âmirlerinden iltifat görmek için beni tâciz ediyor.

İşte böyle vaziyette bir adam, Cenâb-ı Hak'tan başka kime müracaat eder? Hâkim, kendi müddeî olsa, elbette ona şekvâ edilmez. Gel sen söyle, bu hâle ne diyeceğiz? Sen ne dersen de.. ben derim ki; bu dostlarım içinde çok münafıklar var. Münafık kâfirden eşeddir.¹ Onun için, kâfir Rus'un bana çektiemediğini çektiriyorlar.

Hey bedbahtlar! Ben size ne yaptım ve ne yapıyorum? İmanınızın kurtulmasına ve saadet-i ebediyenize hizmet ediyorum! Demek hizmetim hâlis, lillâh için olmamış ki, aksülamel oluyor. Siz, ona mukabil her fırsatta beni incitiyorsunuz. Elbette, Mahkeme-i Kübrâ'da sizinle görüşeceğiz.

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ²، نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ³

derim.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي⁴

Said Nursî

* * *

¹ Bkz.: “Şu kesindir ki münafıklar cehennemın en alt katındadırlar.” (Nisâ Sûresi, 4/145).

² “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

³ “O ne güzel mevlâ, ne güzel yardımcıdır!” (Enfâl Sûresi, 8/40).

⁴ Bâki olan yalnız Allah'tır.

Aksülamel: Tepki, reaksiyon.

Eşedd: Daha şiddetli.

İmamet: İmamlık.

Lillâh: Allah için, Allah rızası için.

Müddei: İddia makamı, savcı.

Nüfuz: Tesir, etki.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Şekvâ etmek: Şikayet etmek.

Dördüncü Kısım

Kastamonu Hayatı

Bediüzzaman Said Nursî'nin Kastamonu'da, sekiz sene karakolun göz hapsi altında ikamete mecbur edildiği ev (solda) ve karşısında polis karakolu

Bediüzzaman Said Nursî, Eskişehir hapsinden çıktıktan sonra, Kastamonu vilayetine nefyediliyor. Uzun bir müddet polis karakolunda ikamete mecbur edildikten sonra, karakolun tam karşısında, daimî bir tarassut altında olan bir eve yerleştiriliyor.

Orada, sekiz sene ağır bir istibdat ve göz hapsi altında bir sürgün hayatı geçiriliyor. Fakat o kat'iyen boş durmuyor, neşr-i envâr-ı Kur'âniye'ye gizli olarak devam ediyor. Bilhassa İnebolu'da çok fedakâr ve faal talebeleri yetiştiriyor. Aynen Isparta talebeleri gibi, şevkle Risale-i Nur'u yazmaya ve etrafa perde altında neşretmeye başlıyorlar. Karadeniz havâlisinde de Risale-i Nur eserleri böylece büyük bir rağbet görmeye başlıyor.

Hazreti Üstad Kastamonu'da iken, Isparta'daki talebeleriyle daima alâkadardır. O, izn-i ilâhî ile biliyordu ki, Risale-i Nur'u dünyaya ilân ve neşredecek fedakârlardan ve nâşirlerden kısm-ı âzamı Isparta'dan çıkacak veya Isparta merkezindeki hizmetle bu büyük vazife ifâ edilecek.

Risale-i Nur şâkirtleri, sevgili Üstadlarının hâl ve istirahatıyla çok alâkadarlırlar. Müşfik Üstadlarından ve Nurcu kardeşlerinin Risale-i Nur hizmetlerinden sık sık haber almayı arzu ederler.

Bediüzzaman Said Nursî, yirmi yedi sene zarfında, Nur talebelerine hitaben ilmî, imanî, İslâmî mevzularda ve hizmet-i imaniyeye dair bazı mektuplar yazmıştır. Nur talebeleri de çok müştâk oldukları bu mektupları el yazılarıyla çoğaltarak neşretmişlerdir. Din düşmanlarının, postahanelerden Nur Risaleleri'ni ve mektuplarını göndermeyi yasak edecek dereceye varan şiddetli tazyikâtları zamanında, bu mektupları ve Nur Risaleleri'ni Nur talebeleri köyden köye, kasabadan kasabaya, vilayetten vilayete götürmüşlerdir. Hatta kendi aralarında "Nur Postacıları" meydana getirmişlerdir. Bütün ruh u canlarıyla gönüllü olan bu Nur Postacıları, bu hizmetin en kudsî bir vazife olduğuna inanmışlardır.

Faal: Çok çalışan, çok iş yapan, aktif.

Havâli: Çevre, civar, yöre.

İstibdat: Baskıcı yönetim.

Kısm-ı âzam: Çoğunluk, çok büyük kısım.

Müşfik: Şefkatli.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Nefyedilmek: Sürülmek, sürgüne yollanmak.

Neşr-i envâr-ı Kur'âniye: Kur'an'a ait nurları yayma.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tazyikât: Sıkıştırmalar, baskılar.

Gayet ehemmiyetli ve hakikatli olduğu kadar, gayet güzel olan ve Risale-i Nur'un "Lâhika Mektupları" ismini alan bu mektuplar, Nur talebelerinin ruhî birçok ihtiyaçlarını tatmin etmiştir. Hem Risale-i Nur talebelerine, Kur'ân ve iman hizmetinde birer rehber hükmüne geçmiş, hem İslâmiyet düşmanlarının bütün bütün yalan ve uydurma propagandalarına aldanmamak ve intibah vermek hususunda uyandırıcı bir tesir husûle getirmiştir. Ve bu suretle de, dinsizliğin o muvakkat şâsaalî saltanatı devrinde –çok kimselerin ümitsizliğe ve atâlete düşürüldüğü o karanlık günlerde– kalblere inşirah ve sürûr vermiş ve iman hizmeti için faaliyet aşkını yerleştirmiştir. Ve böylece müminleri yeisten kurtarıp İslâmiyet'in, Risale-i Nur'la istikbaldeki parlak zaferlerine işaretler edip müjdeler vermiştir.

Evet, o nurânî Lâhika mektupları ki, ruhları, kalbleri cezb ve fetheden, akılları teshir eden hakikatlerle doludur. Bu Lâhika mektuplarından bazıları ilerde yeri geldikçe dercedilecektir.

Hazreti Üstad'ın Kastamonu'daki hayatına dair malûmatı, Kastamonu'dan yazdığı mektupların bir kısmından bazı parçalar almakla ve oradaki hâlis ve sâdık Nur talebelerinin mektuplarından birkaç mektubunu bu Tarihçe'ye idhal etmek suretiyle takdim ediyoruz. Aşağıda yazılan mektuplar, beş yüz sayfadan ziyade olan Kastamonu Lâhikası'ndan; Üstad'ın, Kastamonu'dan Isparta'daki talebelerine gönderdiği mektuplarından beş-on mektuptur.

Bu mektuplarda Hazreti Üstad talebelerine; el yazısıyla risaleleri yazmalarının, neşretmelerinin ehemmiyetini.. Risale-i Nur talebelerinin şimdilik cüz'î gibi görünen hizmetlerinin, hakikatte, kâinatta en muazzam mesele olduğunu.. ve bir gün bu memlekette Risale-i Nur'un nuruyla geniş çapta fütuhât olacağını müjdelemekte.. Risale-i Nur'un dairesinin ve neşriyatının temellerini, esaslarını vaz' ve tahkim etmektedir.

* * *

Atâlet: Tembellik.

İdhal etmek: Yerleştirmek, içine almak.

İnşirah: Gönül rahatlığı, ferahlık.

İntibah: Uyanıklık, ayılma.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Tahkim etmek: Sağlamlaştırmak, güçlendirmek.

Teshir etmek: Emri altına almak, kendine bağlamak.

Vaz' etmek: Koymak, yerleştirmek.

Yeis: Ümitsizlik.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Risale-i Nur'un hizmetinde ekser şâkırtleri birer nevi keramet ve ikram-ı ilâhî hissettikleri gibi, bu âciz kardeşiniz çok muhtaç olduğu için çok nevilerini ve çeşitlerini hissediyorum. Ve bu sıralarda bu havâlideki şâkırtler, yeminle itiraf ediyorlar ki:

“Biz, Nur’un hizmetinde çalıştıkça hem maîşetçe, hem istirahat-i kalbe bir genişlik, bir ferah zâhir bir surette hissediyoruz.”

Ben kendimce o kadar hissediyorum ki, nefis ve şeytanım, o bedâhete karşı hayret ederek sustular.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Âhîret Kardeşlerime Mühim Bir İhtar

İki maddedir.

Birincisi: Risale-i Nur’a intisap eden zâtın en ehemmiyetli vazifesi, onu yazmak ve yazdırmaktır ve intişarına yardım etmektir. Onu yazan ve yazdıran ve okuyan, “Risale-i Nur Talebesi” unvanını alır. Ve o unvan altında, her yirmi dört saatte benim lisanımla belki yüz defa, bazen daha ziyade hayırlı dualarımda ve mânevî kazançlarımda hissedar olmakla beraber, benim gibi dua eden kıymetli binler kardeşlerin ve Risale-i Nur talebelerinin dualarına ve kazançlarına dahi hissedar olur.

Hem dört vecihle dört nevi ibadet-i makbule hükmünde bulunan kitabe-tinde; hem imanını kuvvetlendirmek.. hem başkalarının imanlarını tehlikeden

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Ekser: Çoğu.

Fütuhat: Fetihler, açılımlar.

İbadet-i makbule: Yerinde, ka-

bul edilen ibadet.

İntisap etmek: Bağlanmak, ait olmak.

Kitabet: Yazı, yazma.

Maîşet: Yaşama, geçim.

kurtarmaya çalışmak.. hem hadisin hükmüyle, bir saat tefekkür bazen bir se-
ne kadar bir ibadet hükmüne geçen tefekkür-ü imanîyi¹ elde etmek ve ettir-
mek.. hem hüsn-ü hattı olmayan ve vaziyeti çok ağır bulunan Üstadına yar-
dım etmekle hasenâtına iştirak etmek gibi çok faydaları elde edebilir. Ben ka-
semle temin ederim ki bir küçük risaleyi kendine bilerek yazan adam, bana
büyük bir hediye vermiş hükmüne geçer; belki her bir sayfası bir okka şeker
kadar beni memnun eder.

İkinci Madde: Maatteessüf, Risale-i Nur'un imansız ve emansız cin ve ins
düşmanları, onun çelik gibi metin kalelerine ve elmas kılıç gibi kuvvetli hü-
cetlerine mukabele edemediklerinden, çok gizli desiseler ve hafî vâsıtalar ile
haberleri olmadan yazarların şevklerini kırmak.. ve fütur vermek.. ve yazıdan
vazgeçirmek cihetinde şeytancasına hücum edip darbe vuruyorlar. Hususan
burada ihtiyaç pek çok.. ve yazıcılar pek az.. ve düşmanlar çok dikkatli.. kıs-
men talebeler mukâvemetsiz olduğundan, bu memleketi o Nurlar'dan bir de-
rece mahrum ediyorlar...

* * *

*Benimle hakikat meşrebinde sohbet etmek ve görüşmek isteyen adam
hangi risaleyi açsa benimle değil, hâdim-i Kur'ân olan Üstadıyla görüşür
ve hakâik-i imaniyeden zevkle bir ders alabilir.*

* * *

Sabri'nin mektubu yolda iken ve gelmeden evvel, o mektubun mânevî
tesiri ile bu âyeti², ³أَوْ مِنْ كَانَ مَبْنًى³ âyetiyle beraber düşünürken birden hatırı-
ma geldi:

¹ Gazâlî, *İhyâu ulûmî'd-dîn* 4/423; Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmî'l-Kur'ân* 4/314; Aliyyülkârî, *el-Masnû'* s. 82.

² Bkz.: Hûd Sûresi, 11/106-108.

³ "(Mânen) ölü iken (imanla kendisini dirilttiğimiz ve kendisi için onunla insanlar arasında yolunu hiç şaşırmadan rahatça hareket ettiği bir nur var ettiğimiz kimse...)" (En'âm Sûresi, 6/122).

Desise: Hile, oyun.

Fütur: Gevşeklik, usanç.

Hâdim-i Kur'ân: Kur'ân-ı Kerim'in hizmetkârı.

Hafî: Gizli, kapalı.

Hüsn-ü hat: Güzel yazma, gü-

zel yazı.

Hüsn-ü hat: Güzel yazma, gü-

zel yazı.

Kasem: Yemin.

Mukâvemet: Karşı koyma, da-
yanma.

Okka: Yaklaşık 1300 gr. ağırlı-
ğında eski bir ağırlık ölçü birimi.

Tefekkür-ü imanî: İmanı pekiştiren tefekkür, düşünme.

Risale-i Nur'un bu derece kuvvetli işaret-i Kur'âniye'ye.. ve şâkirtlerinin bu kadar kıymetli beşaret-i Furkaniye'ye ve aktâbların iltifatına mazhariyetinin sırrı ve hikmeti; *musibetin azameti ve dehşetidir ki, hiçbir eserin mazhar olmadığı kudsi bir takdir ve tahsin almış. Demek ehemmiyet onun fevkalâde büyüklüğünden değil, belki musibetin fevkalâde dehşetine ve tahribatına karşı, mücâhadesi cüz'î ve az olduğu hâlde, gayet büyük öyle bir ehemmiyet kesbetmiş ki, bu iki âyet de işaret ve beşaret-i Kur'âniye'de ifade eder ki; Risale-i Nur dairesi içine girenler, tehlikede olan imanlarını kurtarıyorlar ve imanla kabre giriyorlar ve cennete gidecekler diye müjde veriyorlar. Evet, bazı vakit olur ki, bir nefer gördüğü hizmet için bir müşirin fevkine çıkar, binler derece kıymet alır.*

* * *

On Dokuzuncu Söz'ün âhırinde beyan edilen, Kur'ân'daki tekrarın ekser hikmetleri, Risale-i Nur'da dahi cereyan ediyor. Bilhassa ikinci hikmeti tam tamına vardır. O hikmet şudur ki:

Herkes her vakit Kur'ân'a muhtaçtır. Fakat herkes, her vakit bütün Kur'ân'ı okumaya muktedir olamaz. Fakat bir sûreye gâliben muktedir olur. Onun için en mühim makâsıd-ı Kur'âniye, ekser uzun sûrelerde dercedilerek, her bir sûre bir küçük Kur'ân hükmüne geçmiş. Demek, hiç kimseyi mahrum etmemek için haşır ve tevhid ve kıssa-yı Musa (*alefihisselâm*) gibi bazı maksatlar tekrar edilmiş.

Aynı bu ehemmiyetli hikmet içindir ki, bazı defa haberim olmadan, ihtiyârım ve rızam olmadığı hâlde, bazı ince hakâik-i imaniye ve kuvvetli hüccetleri, müteaddit risalelerde tekrar edilmiş. Ben çok hayret ederdim. Neden bunlar bana unutturulmuş, tekrar yazdırılmış? Sonra kat'î bir surette bildim ki:

Herkes bu zamanda Risale-i Nur'a muhtaçtır. Fakat umumunu elde edemez. Elde etse de tamam okuyamaz. Fakat küçük bir Risale-i Nur hükmüne geçmiş bir risale-i câmiayı elde edebilir. Ve ekser vakitlerde

Aktâb: Kutuplar, en büyük veliler. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kâmil vârisleri.

Beşaret-i Furkaniye: Kur'ân-ı Kerim'in müjdesi.

Gâliben: Çoğunlukla, genellikle.

Haşır: Öldükten sonra tekrar dirilip mahşer meydanında toplanmak.

Makâsıd-ı Kur'âniye: Kur'ân'ın maksatları, gayeleri.

Müşir: Mareşal.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Risale-i câmia: Kapsamlı, geniş risale.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

muhtaç olduğu meseleleri ondan okuyabilir ve gıda gibi her zaman ihtiyaç tekrerrür ettiği gibi, o da mütâlaasını tekrar eder.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ شَيْخَانَهُ¹

Şefkat-i insaniye, merhamet-i rabbâniyenin bir cilvesi olduğundan² elbette rahmetin derecesinden aşmamak ve rahmeten li'l-âlemîn Zât'ın (aleyhissalâtü vesselâm) mertebe-i şefkatinden taşmamak gerektir. Eğer aşsa ve taşsa, o şefkat, elbette merhamet ve şefkat değildir. Belki dalâlete ve ilhada sirayet eden bir maraz-ı ruhî ve bir sakam-ı kalbîdir.

Mesela, kâfir ve münafıkların cehennemde yanmalarını ve azap ve cihad gibi hâdiseleri kendi şefkatine sığdırmamak ve te'vile sapmak, Kur'ân'ın ve edyân-ı semâviyenin bir kısım-ı azîmini inkâr ve tekzib olduğu gibi, bir zulm-ü azîm ve gayet derecede bir merhametsizliktir.

Çünkü mâsum hayvanları parçalayan canavarlara himâyetkârâne şefkat etmek, o biçâre hayvanlara şedit bir gadr ve vahşi bir vicdansızlıktır. Ve binler müslümanların hayat-ı ebediyelerini mahveden ve yüzer ehl-i imanı sû-i âkıbete ve müthiş günahlara sevkeden adamlara şefkatkârâne taraftar olmak.. ve merhametkârâne cezadan kurtulmalarına dua etmek, elbette o dua, o mazlum ehl-i imana dehşetli bir merhametsizlik ve şenî bir gadirdir.

Risale-i Nur'da kat'iyetle isbat edilmiş ki; küfür ve dalâlet, kâinata bû-yük bir tahkir ve mevcudâta bir zulm-ü azîmdir ve rahmetin ref'ine ve âfâtın

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Cenâb-ı Hak rahmeti yüz parçaya böldü. Bunun doksan dokuz parçasını nezd-i ulûhiyetinde tuttu. Birtek parçayı da yeryüzüne indirdi. Varlıklar arasındaki rahmetin kaynağı işte bu parçadır. Atın yavrusuna basma endişesiyle ayağını kaldırmaması da bu merhamet sebebiyledir." anlamındaki hadis için bkz.: Buhârî, Edeb 19, Rikâk 19; Müslim, Tevbe 17; Tirmizî, Deavât 107-108; İbn-i Mâce, Zühd 35.

Âfât: Afetler, belalar.

Edyân-ı semâviye: Semâvî, ilâhî dinler.

Gadır: Zulüm, haksızlık.

Himâyetkârâne: Koruyup gözeterek.

İlhâd: İnançsızlık, dinsizlik.

Kısım-ı azîm: Büyük bir kısım.

Maraz-ı ruhî: Ruhî hastalık.

Mütâlaa: İnceleme, etüt etme.

Rahmeten li'l-âlemîn: Bütün bir varlığa rahmet kaynağı.

Ref: Ortadan kaldırma.

Sakam-ı kalbî: Kalbî hastalık.

Sû-i âkıbet: Kötü son, sonuç.

Şedit: Şiddetli.

Şenî: Çirkin.

Tekerrür etmek: Tekrarlanmak.

Tekzib: Yalanlama.

nüzûlüne vesiledir. Hatta deniz dibinde balıklar, cânilerden şekvâ ederler ki; “İstirahatimizin selbine sebep oldular.” diye rivayet-i sahiha vardır.¹

O hâlde kâfirin ve münafığın azap çekmesine acıyıp şefkat eden adamlar, şefkate lâayık hadsiz mâsumlara acımıyorlar.

* * *

Risale-i Nur, hakâik-i İslâmiye'ye dair ihtiyaçlara kâfi geliyor, başka eserlere ihtiyaç bırakmıyor. Kat'i ve çok tecrübelerle anlaşılmış ki imanı kurtarmak ve kuvvetlendirmek ve tahkikî yapmanın en kısa ve en kolay yolu Risale-i Nur'dadır. Evet, on beş sene yerine on beş haftada Risale-i Nur o yolu kestirir, iman-ı hakikîye isâl eder.

Bu fakir kardeşiniz, yirmi seneden evvel kesret-i mütâlaayla bazen bir günde bir cilt kitabı anlayarak mütâlaa ederken, yirmi seneye yakındır ki Kur'ân ve Kur'ân'dan gelen Risale-i Nur bana kâfi geliyorlardı. Birtek kitaba muhtaç olmadım, başka kitapları yanımda bulundurmam. Risale-i Nur çok mütenevvî hakâike dair olduğu hâlde, te'lifi zamanında yirmi seneden beri ben muhtaç olmadım. Elbette siz, yirmi derece daha ziyade muhtaç olmamak lâzım gelir.

Hem madem ben sizlere kanaat ettim ve ediyorum, başkalara bakmıyorum, meşgul olmuyorum; siz dahi Risale-i Nur'a kanaat etmeniz lâzımdır, belki bu zamanda elzemdir...

* * *

Birinci Esas: Ehl-i imanın me'yusiyetine karşı, “İstikbalde bir nur var.” diye müjde verdiğidir. Bir hiss-i kable'l-vuku ile Risale-i Nur'un istikbalde, dehşetli bir zamanda çok ehl-i imanın imanlarını takviye edip kurtarmasını hissedip o adese ile Hürriyet İnkılâbı'ndaki siyaset dairelerine bakmış.

¹ Bkz.: Taberî, Câmiu'l-beyân 2/55; Beğavî, Meâlimü't-tenzîl 1/134.

Adese: Mercek.

Hakâik-i İslâmiye: İslâmî hakikatler, esaslar.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine dogma, önsezi.

Hürriyet İnkılâbı: 1909'da başla-

yan 2. Meşrûtiyet.

İsâl etmek: Ulaştırmak.

Kesret-i mütâlaa: Çok fazla araştırma ve incelemede bulunma.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Mütenevvî: Türlü türlü.

Nüzûl: İniş, inme.

Rivayet-i sahiha: Sahih, doğru rivayet.

Selb: Çekip alınma, yok edilme.

Şekvâ: Şikayet.

Tahkiki: Pekişmiş, sağlam.

Tâbirsiz, te'vilsiz tatbiki çalışmış; siyaset ve kuvvet ve kemiyet noktasında zannetmiş. Doğru hissetmiş, fakat tam doğru diyememiş.

İkinci Esas: Eski Said, bazı siyasî insanlar ve harika ediplerin hissettikleri gibi, çok dehşetli bir istibdadı hissedip ona (istibdada) karşı cephe almışlardı. O hiss-i kable'l-vuku tâbir ve te'vile muhtaç iken bilmeyerek resmî, zayıf ve ismî bir istibdat görüp o siyasî ve dâhi edipler ona karşı hücum gösteriyorlardı. Hâlbuki onlara dehşet veren, bir zaman sonra gelecek olan istibdatların zayıf bir gölgesini asıl zannederek öyle davranmışlar, öyle beyan etmişler. Maksat doğru, fakat hedef hata.

İşte Eski Said de eski zamanda böyle acib bir istibdadı hissetmiş. Bazı âsârında, ona hücum ile beyanatı var. O müthiş istibdâdât-ı acibeye karşı meşrûta-yı meşrûayı bir vâsita-yı necat görüyordu. Ve hürriyet-i şer'îye, Kur'ân'ın ahkâmı dairesindeki meşveretle o müthiş musibeti defeder, diye düşünüp öyle çalışmış...

Hem bu Münâzarat Risalesi'nin ruhu ve esası hükmünde olan hâtimesindeki Medresetü'z-Zehra hakikati ise; *istikbalde çıkacak olan Risale-i Nur medresesine bir zemin ihzâr etmek idi ki, bilmediği hâlde, ihtiyârsız olarak ona sevkolunuyordu. Bir hiss-i kable'l-vuku ile o nurânî hakikati maddî suretinde arıyordu. Sonra o hakikatin maddî ciheti dahi vücûda gelmeye başladı. Sultan Reşad (merhum), 19 bin altın lirayı Van'da temeli atılan o Medresetü'z-Zehra'ya verdi, temel atıldı. Fakat sâbık Harb-i Umumî çıktı, geri kaldı.*

Beş-altı sene sonra Ankara'ya gittim, yine o hakikate çalıştım. İki yüz meb'ustan 163 meb'usun imzalarıyla, o medresemize 150 bin banknota iblâğ ederek o tahsisat kabul edildi. Fakat binler teessüf, medreseler kapandı, o hakikat geri kaldı. Fakat Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki; o medresenin

Âsâr: Eserler.

Hâtîme: Son, son söz.

Hürriyet-i şer'îye: İslâm'ın insanlara sunduğu asıl hürriyet.

İblâğ etmek: Ulaştırmak, eriştirmek.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

İstibdâdât-ı acîbe: Hayret verici, benzeri görülmemiş istibdatlar, baskılar.

İstibdat: Baskı, hâkimiyet.

Kemiyet: Nicelik, sayı, miktar.

Meb'us: Milletvekili.

Medresetü'z-Zehra: Bediüzzaman Hazretleri'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan önce açılması için teşebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Burada okuyan gençlere hem pozitif, modern ilimler; hem de dinî ilimler birlikte verilecek, böylece insanlar bütün yönleriyle yetişip gelişecek; kalb ve akıl bütünlüğü ile çağın problemleri gerçek anlamda çözüme kavuşacaktı. Daha sonra kaleme al-

dığı Risale-i Nur'u da bu manada değerlendirmektedir.

Meşrûta-yı meşrûa: Meşrû, dinî sınırlar içindeki yönetim şekli, meşrûtiyet.

Meşveret: İstişare. Fikir alış verişinde bulunma.

Sâbık: Geçen, önceki.

Vâsita-yı necat: Kurtuluş aracı, vesilesi.

mânevî hüviyeti Isparta vilayetinde tesis edildi. Risale-i Nur'u tecessüm ettirdi. İnşallah, istikbalde Risale-i Nur şâkirtleri, o âlî hakikatin maddî suretini de tesis etmeye muvaffak olacaklar.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Risale-i Nur'un yüksek, kıymetli hizmet-i imaniyesi onlara kâfi olarak kanaat veriyordu. O şâkirtlerin gayet keskin kalb basireti, şöyle bir hakikati anlamış ki:

Risale-i Nur ile hizmet ise imanı kurtarıyor; tarikat ve şeyhlik ise velâyet mertebeleri kazandırıyor. Bir adamın imanını kurtarmak ise on mümini velâyet derecesine çıkarmaktan daha mühim ve daha sevaplıdır.² Çünkü iman, saadet-i ebediye kazandırdığı için bir mümine küre-i arz kadar bir saltanat-ı bâkiyeyi temin eder. Velâyet ise, müminin cennetini genişletir, parlattırır. Bir adamı sultan yapmak, on adamı vali yapmaktan daha sevaplı bir hizmettir.

İşte bu dakik sırrı, senin Ispartalı kardeşlerinin bir kısmının akılları görmese de umumunun keskin kalbleri görmüş ki, benim gibi bir biçâre günahkâr bir adamın arkadaşlığını evliyalara, belki de -eğer bulunsaydı- müçtehitlere dahi tercih ettiler.

Bu hakikate binâen, bu şehre bir kutup, bir gavs-ı âzam gelse, "Seni on günde velâyet derecesine çıkaracağım." dese, sen Risale-i Nur'u bırakıp onun yanına gitsen, Isparta kahramanlarına arkadaş olamazsın!

Said Nursî

* * *

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Peygamberimiz (s.a.s.), Hz. Ali'ye (r.a.) şöyle bir hitapta bulunmuştur: "Yâ Ali! Allah'a yemin ederim ki, senin vâsitanla birinin hidayete ermesi, (yeryüzü dolusu) kızıl deveyi Allah yolunda infak etmekten daha hayırlıdır." (Buhârî, *Fedâilü ashabi'n-Nebi* 9; Müslim, *Fedâilü's-sahabe* 33, 34).

Gavs-ı âzam: Sıkışanlara, darda kalanlara Allah'ın izniyle -Hızır gibi- imdâd eden; velilere de mânevî seyahatlerinde karşılaştıkları vartalarda hususî yardımda bulunan büyük veli.

Kutup: En büyük veli, hidayet rehberi, insan-ı kâmil.

Müçtehit: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Tecessüm ettirmek: Maddî bir varlık, bir cisim hâline getirmek.

بَاسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Risale-i Nur talebelerinden bir kısım kardeşlerimin, benim haddimin çok fevkinde hüsn-ü zanlarını tâdil etmek için ihtar edilen bir muhâveredir.

Bundan kırk sene evvel, büyük kardeşim Molla Abdullah (*rahmetullâhi aleyhi*) ile bir muhâveremi hikâye ediyorum:

O merhum kardeşim, evliya-yı azîmeden Hazreti Ziyaeddin'in* (*kudûse sirr-ı nûrî*) has müridi idi. Ehl-i tarikatça, mürşidinin hakkında müfritâne muhabbet ve hüsn-ü zan etse de makbul gördükleri için, o merhum kardeşim dedi ki:

– “Hazreti Ziyaeddin bütün ulûmu biliyor. Kâinatta, kutb-u âzam gibi her şeye ittılâ var.” Beni onunla raptetmek için çok harika makamlarını be-yan etti.

Ben de o kardeşime dedim ki:

– “Sen mübalâğa ediyorsun. Ben onu görsem, çok meselelerde onu ilzam edebilirim. Hem sen benim kadar hakikî onu sevmiyorsun. Çünkü kâinattaki ulûmları bilir bir kutb-u âzam suretinde tahayyül ettiğin bir Ziyaeddin'i seversin. Yani o unvanla bağlısın, muhabbet edersin. Eğer perde-i gayb açılrsa, hakikati görünse, senin muhabbetin ya zâil olur veya hut dörtte birisine iner. Fakat ben, o zât-ı mübâreki senin gibi pek ciddî severim, takdir ederim. Çünkü sünnet-i seniyye dairesinde, hakikat mesleğinde, ehl-i imana hâlis ve tesirli ve ehemmiyetli bir rehberdir. Şahsî makamı görülse, değil geri çekilmek, vazgeçmek, muhabbet noksan olmak, bilakis daha ziyade hürmet ve takdirle bağlanacağım. Demek ben hakikî bir Ziyaeddin'i, sen de hayalî bir Ziyaeddin'i seversin.”

Benim o kardeşim insaflı ve müdakkik bir âlim olduğu için, benim nokta-yı nazarımı kabul edip takdir etti.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Evliya-yı azîme: Büyük veliler.

İttılâ: Vâkıf, haberdar olma.

İlzam etmek: Delil göstererek susturmak.

Kutb-u âzam: Pek büyük veli, Allah dostu.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma, diyalog.

Müdakkık: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli, titiz kimse.

Müfritâne: İleri gider, aşırı bir tarzda.

Raptetmek: Bağlamak.

Tâdil etmek: Düzeltmek, yumuşatmak.

Ulûm: İlimler.

Zâil olmak: Yok olmak, kaybolmak.

Ey Risale-i Nur'un kıymetli talebeleri ve benden daha bahtiyar ve fedakâr kardeşlerim!

Şahsiyetim itibarıyla sizin ziyade hüsn-ü zannınız belki size zarar vermez; fakat sizin gibi hakikatbîn zâtlar vazifeye, hizmete bakıp, o noktada bakmalısınız. Perde açılrsa, benim baştan aşağıya kadar kusurâtla âlûde mahiyetim görünse, bana acıyacaksınız. Sizi kardeşliğimden kaçırmamak için kusurâtımı gizliyorum.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bir hafta evvelki mektubunuza karşı hüsn-ü zannınızı bir derece cerheden benim cevabımın hikmeti şudur ki:

Bu zamanda öyle fevkalâde hâkim cereyanlar var ki, her şeyi kendi hesabına aldığı için, faraza hakikî beklenen ve bir asır sonra gelecek o zât dahi bu zamanda gelse, harekâtını o cereyanlara kaptırmamak için siyaset âlemindeki vaziyetten ferâgat edecek ve hedefini değiştirecek diye tahmin ediyorum.

Hem üç mesele var: Biri *hayat*, biri *şeriat*, biri *imandır*. Hakikat noktasında en mühimmi ve en âzamı, iman meselesidir.

Fakat şimdiki umumun nazarında ve hâl-i âlem ilcââtında en mühim mesele hayat ve şeriat görüldüğünden o zât şimdi olsa da, üç meselenin birden umum rûy-i zeminde vaziyetlerini değiştirmek, nev-i beşerdeki câri olan âdetullaha muvâfık gelmediğinden, her hâlde en âzam meseleyi esas yapıp, öteki meseleleri esas yapmayacak. Tâ ki iman hizmeti, safvetini umumun nazarında bozmasın ve avâmın çabuk iğfal olunabilen akıllarında, o hizmet başka maksatlara âlet olmadığı tahakkuk etsin.

Hem, yirmi seneden beri tahrîpkârâne eşedd-i zulüm altında o derece ahlâk bozulmuş ve metânet ve sadâkat kaybolmuş ki, ondan belki de

Âdetullah: Cenâb-ı Hakk'ın icraatında uyguladığı kanunlar.

Âlûde: Karışık, iç içe.

Avâm: Genel halk tabakası.

Cerh: Çürütme, yaralama.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Ferâgat etmek: Maddî-mânevî her türlü hakkından vazgeçmek, şahsî bir şey istememek.

Hakikatbîn: Hakikati gören, doğru görüşlü.

İğfal olunmak: Aldatılmak, kandırılmak.

İlcâât: Zorlamalar, mecburiyetler.

Rûy-i zemin: Yeryüzü.

Tahrîpkârâne: Tahrîp edici, yıkıcı bir şekilde.

yirmiden birisine itimat edilmez. Bu acib hâlâta karşı fevkalâde sebat ve metânet ve sadâkat ve hamiyet-i İslâmiye lâzımdır; yoksa akîm kalır, zarar verir.

Demek en hâlis ve en selâmetli ve en mühim ve en muvaffakiyetli hizmet, Risale-i Nur şâkirtlerinin daireleri içindeki kudsî hizmettir.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

Bu seneki Ramazan-ı Şerif hem Âlem-i İslâm için, hem Risale-i Nur şâkirtleri için gayet ehemmiyetli ve pek çok kıymetlidir.

Risale-i Nur şâkirtlerinin “iştirak-i a'mâl-i uhreviye” düstur-u esasiyeleri sırrınca, her birisinin kazandığı miktar, her bir kardeşlerine aynı miktar defter-i a'mâline geçmesi, o düsturun ve rahmet-i ilâhiyenin muktezası olmak haysiyetiyle, Risale-i Nur dairesine sıdk ve ihlâsla girenlerin kazançları pek azîm ve küllîdir. Her biri, binler hisse alır. İnşallah, emvâl-i dünyeviyyenin iştiraki gibi inkısam ve tecezzî etmeden, her birisinin defter-i ameline aynı geçmesi; bir adamın getirdiği bir lâmba, binler aynaların her birisine aynı lâmba inkısam etmeden girmesi gibidir.

Demek, Risale-i Nur'un sâdık şâkirtlerinden birisi Leyle-i Kadr'in hakikatini ve Ramazan'ın yüksek mertebesini kazansa, umum hakikî sâdık şâkirtler sahip ve hissedar olmak, vüs'at-i rahmet-i ilâhiyeden çok kuvvetli ümitvâriz.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ سُبْحَانَهُ

Birinci Mesele: Kardeşlerimizden birisinin namaz tesbihatında tekâsül göstermesine binâen dedim:

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Emvâl-i dünyeviye: Dünyaya ait mallar.

Hamiyet-i İslâmiye: Dinî değerlere sahip çıkma, koruma duygusu, gayreti.

Haysiyet: İtibar, cihet, dolayı.

İnkısam / tecezzî: Bölünme, parçalanma.

İştirak-i a'mâl-i uhreviye: Âhirete yönelik bütün amellerde yapılan ortaklık.

Mukteza: Gerek, îcab.

Tekâsül: Tembellik, üşengeçlik.

Vüs'at-i rahmet-i ilâhiye: İlâhî rahmetin enginliği.

Namazdan sonraki tesbihatlar tarikat-ı Muhammediye'dir (aleyhissalâtü vesselâm) ve velâyet-i Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) bir evrâdıdır. O nokta-dan ehemmiyeti büyüktür.

Sonra bu kelimenin hakikati böyle inkişaf etti: Nasıl ki risalete inkılâp eden velâyet-i Ahmediye (aleyhissalâtü vesselâm) bütün velâyetlerin fevkinde-dir. Öyle de o velâyetin tarikatı ve o velâyet-i kübrânın evrâd-ı mahsusası olan namazın akabindeki tesbihat, o derece sâir tarikatların ve evrâdların fevkindedir.

Bu sır dahi şöyle inkişaf etti ki: Nasıl zikir dairesinde bir mecliste veyahut hatme-i Nakşiye'de bir mescitte birbiriyle alâkadar heyet-i mecmûada nurânî bir vaziyet hissediliyor. Kalbi hüşyar bir zât, namazdan sonra ، سُبْحَانَ اللَّهِ ،¹ deyip tesbihi çekerken, o daire-i zikrin reisi olan Zât-ı Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) muvâcehesinde yüz milyon tesbih edenler, tesbih elinde çektiklerini mânen hisseder. O azamet ve ulviyetle ، سُبْحَانَ اللَّهِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ dediği vakit, o halka-yı zikrin ve o çok geniş dairesi bulunan hatme-i Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) dairesinde yüz milyon müridlerin ، اَلْحَمْدُ لِلَّهِ ، اَلْحَمْدُ لِلَّهِ 'la-rından tezahür eden azametli bir hamdi düşünüp içinde اَلْحَمْدُ لِلَّهِ ile iştirak eder. Ve hâkezâ ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ³ ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ ve duadan sonra اَللّٰهُ اَكْبَرُ⁴ ، لَا اِلٰهَ اِلَّا اَللّٰهُ ، لَا اِلٰهَ اِلَّا اَللّٰهُ otuz üç defa o tarikat-ı Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) halka-yı zikrinde ve

1 Allah'ı bütün eksikliklerden tenzih ederim.

2 Bütün hamdler, övgüler Allah'adır.

3 Yegâne büyük, Allah'tır.

4 "Allah'tan başka ilâh yoktur." (Sâfât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

Evrâd: Virdler. Belirli zaman aralıkları ile devamlı okunan dualar, zikirler.

Evrâd-ı mahsus: Hususî virdler, dualar.

Hatme-i Ahmediye: Ümmet-i Muhammed'in (s.a.s.), Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) sünnetinde yer alan dua, zikir ve tesbihleri, Efendimiz'in (s.a.s.) yüksek, muazzaz huzur-u mânevîlerine hayâlen ve niyeten girerek okuyup bitirmeleri, hatmetmeleri.

Hatme-i Nakşiye: Nakşibendi tarikatı mensuplarının belirli günlerde müridlerinin huzurunda toplanarak belirli süre ve duaları yine belirli sayılarda okuyup bitirmeleri.

Heyet-i mecmûa: Toplanmış, bir araya gelmiş heyet, meclis.

Hüşyar: Uyanık, dikkatli.

İttibâen: Uyarak, tâbi olarak.

Muvâcehe: Karşı, ön. Mânen yüz yüze gelme, huzurunda bulunma.

Risalet: Peygamberlik.

Serzâkir: Zikredenlerin başı, zikir meclisini idare eden kişi.

Tarikat-ı Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) yolu, sünneti.

Velâyet-i Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kulluğundaki enginliği, derinliği ile Allah'a olan eşsiz yakınlığı.

Velâyet-i kübrâ: Peygamberler ve vârislerinin (asfiya) velâyeti.

hatme-i kübrâsında o sâbık mana ile o ihvan-ı tarîkatı nazara alıp o halkanın serzâkiri olan Zât-ı Ahmediye (*aleyhissalâtu vesselâm*)'a müteveccih olup

أَلْفَ صَلَاةٍ وَأَلْفَ أَلْفِ سَلَامٍ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ¹

der, diye anladım ve hissettim ve hayalen gördüm. Demek tesbihat-ı salâtiyenin çok ehemmiyeti var.

İkinci Mesele: Otuz birinci âyetin işaretinin beyanında, *يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ*² bahsinde denilmiş ki: “Bu asrın bir hâssası şudur ki, hayat-ı dünyevi-yeyi hayat-ı bâkiyeye bilerek tercih ettiriyor. Yani kırılacak bir cam parçasını, bâki elmaslara bildiği hâlde tercih etmek bir düstur hükmüne geçmiş.” Ben bundan çok hayret ediyordum. Bugünlerde ihtar edildi ki:

Nasıl bir uzu-u insanî hastalansa, yaralansa, sâir âzâ vazifelerini kısmen bırakıp onun imdadına koşar. Öyle de hırs-ı hayat ve hıfzı.. ve zevk-i hayat ve aşkı taşıyan ve fitrat-ı insaniyede dercedilen bir cihaz-ı insaniye, çok esbap ile yaralanmış, sâir letâifi kendiyile meşgul edip sukut ettirmeye başlamış; vazife-i hakikiyelerini onlara unutturmaya çalışıyor.

Hem nasıl ki bir cazibedar, sefihâne ve sarhoşâne, şâşaalı bir eğlence bulunsa, çocuklar ve serseriler gibi, büyük makamlarda bulunan insanlar ve mestûre hanımlar dahi o cazibeye kapılıp hakikî vazifelerini ta'til ederek iştirak ediyorlar. Öyle de bu asırda hayat-ı insaniye, hususan hayat-ı içtimaiyesi öyle dehşetli, fakat cazibeli ve elîm, fakat meraklı bir vaziyet almış ki insanın ulvî latîfelerini ve kalb ve aklını, nefs-i emmâresinin arkasına düşürüp pervane gibi o fitne ateşlerine düşürttürüyor.

Evet, hayat-ı dünyeviyyenin muhafazası için, zaruret derecesinde olmak şartıyla, bazı umûr-u uhreviyyeye muvakkaten tercih edilmesine ruhsat-ı şer'iyeye

¹ Sana milyonlar salât ve milyonlar selâm olsun Yâ Resûlallah.

² “(Âhirete inanmalarına rağmen, bile bile) dünyayı âhirete tercih ederler.” (İbrahim Sûresi, 14/3).

Hâssa: Özellik, hususiyet.

İhvan-ı tarikat: Tarikat kardeşleri, aynı yoldan gidenler.

Letâif: Mânevî duyular, ruhânî dinamikler.

Mestûre: Örtülü.

Muvakkaten: Kısa süreli, geçici olarak.

Pervane: Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.

Ruhsat-ı şer'iyeye: Dinî izin. Dinî hükümlerde yine dinin belirlediği mazeretlerle yükümlülüğün en azını veya daha kolayını yerine getirebilme izni.

Sefihâne: Haram helâl demeden zevk peşinde koşanların, eğlence düşkünlerinin, beynsizlerin hayatları tarzında.

Sukut ettirmek: Düşürmek, de-

ğerini düşürmek.

Şâşaa: Gösteriş, debdebe, ihtişam.

Ta'til etmek: Durdurmak, çalıştırmamak.

Tesbihat-ı salâtiye: Namaz tesbihleri, zikirleri.

Umûr-u uhreviye: Âhirete bakan, âhiretle ilgili meseleler.

var.¹ Fakat, yalnız bir ihtiyaca binâen, helâkete sebebiyet vermeyen bir zarara göre tercih edilmez, ruhsat yoktur. Hâlbuki bu asır, o damar-ı insanîyi o derece şırına etmiş ki küçük bir ihtiyaç ve âdi bir zarar-ı dünyevî yüzünden elmas gibi umûr-u diniyeyi terk eder.

Evet, insaniyetin yaşamak damarı ve hıfz-ı hayat cihazı, bu asırda israfât ile ve iktisatsızlık ve kanaatsizlik ve hırs yüzünden bereketin kalkmasıyla.. ve fakr ve zaruret-i mâişet ziyadeleşmesiyle o derece o damar yaralanmış ve şerâit-i hayatın ağırlaşmasıyla o derece zedelenmiş ve mütemâdiyen ehl-i dalâlet, nazar-ı dikkati şu hayata celb ede ede o derece nazar-ı dikkati kendine celbetmiş ki, ednâ bir hâcet-i hayatiyeyi büyük bir mesele-i diniyeye tercih ettiriyor.

Bu acib asrın bu acib hastalığına ve dehşetli marazına karşı Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın tiryak-misal ilâçlarının nâşiri olan Risale-i Nur dayanabilir. Ve onun metin, sarsılmaz, sebatkâr, hâlis, sâdık, fedakâr şâkırtleri mukâvemet edebilir. Öyleyse her şeyden evvel onun dairesine girmeli! Sadâkatle, tam metânet ve ciddî ihlâs ve tam itimatla ona yapışmak lâzım ki o acib hastalığın tesirinden kurtulsun.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hâfız Ali'nin* kendi üstadı hakkında, benim haddimden pek çok ziyade isnad ettiği meziyet ve mâsumiyeti, onun mâsum lisânıyla hakkımda medih olarak değil, belki bir nevi dua olarak tasavvur ediyoruz.

Hem Hâfız Ali'nin, Sav gibi yerler, karyeler ve Isparta birer medrese-i nuriye hükmüne geçmesi ve Risale-i Nur'un sâdık şâkırtleri harikulâde olarak günden güne yükselmeleri ve tenevvür etmeleri, bizleri, belki Anadolu'yu, belki Âlem-i İslâm'ı mesrur ve müferrah eden bir hakikatli haber telâkki ediyoruz.

¹ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/173; En'âm Sûresi, 6/145; Nahl Sûresi, 16/115.

Âdi: Basit, sıradan.

Ednâ: En küçük, en basit.

Hıfz-ı hayat: Hayatı koruma.

İsrafât: İsraflar.

Karye: Köy.

Mesrur: Sevinçli, mutlu.

Müferrah etmek: Ferahlandırmak, sevindirmek.

Mütemâdiyen: Devamlı bir şekilde.

Şerâit-i hayat: Hayat şartları.

Tenevvür etmek: Aydınlanmak,

nurlanmak.

Tiryak-misal: Panzehir gibi.

Zaruret-i mâişet: Geçim zorunluluğu. Hayatı devam ettirmek için mecburî olan şeyler.

Âhirdeki, Muhbir-i Sâdık'ın haber verdiği gibi "Mânevî fütuhât yapmak ve zulûmâtı dağıtmak zaman ve zemini hemen hemen gelmektedir..." diyen fıkrasına, bütün ruh u canımızla rahmet-i ilâhiyeden dua ile niyaz ediyoruz, temenni ediyoruz.

Fakat biz Risale-i Nur şâkırtleri ise vazifemiz hizmettir; vazife-i ilâhiyeye karışmamak ve hizmetimizi onun vazifesine bina etmekle bir nevi tecrübe yapmamakla beraber; kemiyete değil, keyfiyete bakmak, hem çoktan beri sukût-u ahlâka ve hayat-ı dünyeviyeyi her cihetle hayat-ı uhreviyeye tercih ettirmeye sevkeden dehşetli esbap altında Risale-i Nur'un şimdiye kadar fütuhatı.. ve zındıkanın ve dalâletin savletlerini kırması.. ve yüz binler biçârelerin imanlarını kurtarması.. ve biri yüze ve bine mukabil yüzer ve binler hakikî mümin talebeleri yetiştirmesi, Muhbir-i Sâdık'ın ihbarını aynen tasdik etmiş ve vukuat ile ispat etmiş ve ediyor ve inşa-lah hiçbir kuvvet, Anadolu sinelerinden onu çıkaramaz. Tâ Âhırzaman'da, hayatın geniş dairesinin asıl sahipleri, yani Mehdi ve şâkırtleri Cenâb-ı Hakk'ın izniyle gelir, o daireyi genişlettirir ve o tohumlar sümbüllerir. Bizler de kabrimizde seyredip Allah'a şükrederiz.

Said Nursi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Evvelce Hayat-ı Dünyeviyeyi Hayat-ı Uhreviyeye Tercih Etmeye Dair Yazılan İki Parçaya Tetimmedir

Bu acib asrın hayat-ı dünyeviyeyi ağırlaştırması ve yaşamak şerâitini ağırlaştırıp çoğaltması ve hâcât-ı gayr-i zaruriyeyi görenekle, tiryaki ve mübtelâ etmekle hâcât-ı zaruriye derecesine getirmesiyle hayatı ve yaşamayı, herkesin her vakitte en büyük maksat ve gayesi yapmıştır. Onunla hayat-ı diniye ve ebediye ve uhreviyeye karşı ya set çeker, veya ikinci, üçüncü derecede bırakır. Bu hatanın cezası olarak öyle dehşetli tokat yedi ki dünyayı başına cehennem eyledi.

Âhir: Son.

Fütuhât: Açılımlar, zaferler.

Hâcât-ı gayr-i zaruriye: Zaruri olmayan ihtiyaçlar.

Hâcât-ı zaruriye: Kesin, zaruri ihtiyaçlar.

Mehdi: Peygamber Efendimiz'in

(s.a.s) soyundan, kıyametten önce gelmesi beklenen, insanları dine yönlendirecek kişi.

Muhbir-i Sâdık: Doğru, yalınlımayan haberci, Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Savlet: Saldırı, hücum.

Sukût-u ahlâk: Ahlâkın bozulması, kaybolması.

Tetimme: Bir yazının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

Zındıka: Dinsizliği, din düşmanlığını meslek edinenler.

Zulûmât: Karanlıklar.

İşte bu dehşetli musibette, ehl-i diyanet dahi büyük bir vartaya düşüyorlar ve kısmen anlamıyorlar. Ezcümle:

Gördüm ki ehl-i diyanet, ehl-i takvâ bir kısım zâtlar bizimle gayet ciddi alâkadarlık peydâ ettiler. O bir-iki zâtta gördüm ki diyaneti ister ve yapmasını sever, tâ ki hayat-ı dünyevîyesinde muvaffak olabilsin, işi rast gelsin. Hatta tarîkatı, keşif ve keramet için ister. Demek âhiret arzusunu ve dinî vezâifin uhrevî meyvelerini dünya hayatına bir dirsek, bir basamak gibi yapıyor. Bilmiyor ki saadet-i uhrevîye gibi saadet-i dünyevîyeye dahi medar olan hakâik-i diniyenin fevâid-i dünyevîyesi, yalnız müreccih (tercih edici) ve teşvik edici derecesinde olabilir. Eğer illet derecesine çıksa ve o amel-i hayrın yapılmasındaki maksad o fayda olsa, o ameli ibtal eder; lâakal ihlâsı kırılır, sevabı kaçır.

Bu hasta ve gaddar ve bedbaht asrın belâ ve vebaşından ve zulüm ve zulûmâtından en mücerreb bir kurtarıcı, Risale-i Nur'un mizanları ve muvâzeneleriyle, neşrettiği nur olduğuna kırk bin şahit vardır. Demek Risale-i Nur'un dairesine yakın bulunanlar içine girmezse, tehlike ihtimali kavîdir.

Evet ¹اَلْاٰخِرَةُ عَلَى الدُّنْيَا işaretiyle bu asır, hayat-ı dünyevîyeyi hayat-ı uhrevîyeye, ehl-i İslâm'a da bilerek tercih ettirdi.

Hem 1334 tarihinden başlayıp öyle bir rejim ehl-i iman içine sokuldu. Evet ²اَلْاٰخِرَةُ cifir ve ebced hesabıyla 1333 veya dört ederek, aynı vakitte, eski Harb-i Umumî'de İslâmiyet düşmanları galebe çalmakla, muâhede şartını, dünyayı dine tercih rejiminin mebbebine tevâfuk ediyor. İki-üç sene sonra bilfiil neticeleri görüldü.

Said Nursî

* * *

¹ "Bile bile dünyayı (âhirete) tercih ederler." (İbrahim Sûresi, 14/3).

Cifir ve ebced hesabı: Rakam ve harflerden birtakım gaybî işaretler tesbit etmeye çalışan bir hesaplama yöntemi.

Fevâid-i dünyevîye: Dünyaya ait faydalar.

İlet: Herhangi bir şeyin var olması için şart olan, asıl sebep.

Kavî: Kuvvetli.

Keşif: Allah dostlarının ilâhî ih-san ve ilham ile bazı sırları, hakikatleri keşfetmesi.

Lâakal: En azından.

Mebde: Başlangıç.

Medar: Dayanak, vesile, sebep.

Muâhede: Antlaşma.

Muvâzene: Kıyaslama, karşılaştırma.

Mücerreb: Denenmiş, tecrübe edilmiş.

Tevâfuk etmek: Birbirine uygun, denk düşmek; muvâfık olmak.

Varta: Çukur, tehlike.

Vezâif: Vazifeler.

Üstad Bediüzzaman'ın İkinci Dünya Harbi Esnasında Yazdığı Mühim Bir Mektup

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Şiddet-i şefkat ve rikkatten ve bu kışın şiddetli soğuğuyla beraber mânevî ve şiddetli bir soğuk ve musibet-i beşeriyeden biçârelere gelen felâketler, sefaletler, açlıklar şiddetle rikkatime dokundu. Birden ihtar edildi ki:

Böyle musibetlerde kâfir de olsa hakkında bir nevi merhamet ve mükâfat vardır ki o musibet ona nisbeten çok ucuz düşer. Böyle musibet-i semâviye, mâsumlar hakkında bir nevi şehâdet hükmüne geçiyor.

Üç-dört aydır ki dünyanın vaziyetinden ve harbinden hiçbir haberim yokken, Avrupa'da, Rusya'daki çoluk-çocuğa acıyarak tahattur ettim. O mânevî ihtarın beyan ettiği taksimat bu elîm şefkate bir merhem oldu, şöyle ki:

• O musibet-i semâviyeden ve beşerin zâlim kısmının cinayetinin neticesi olarak gelen felâketten vefat eden ve perişan olanlar, *eğer on beş yaşına kadar olanlar ise ne dinde olursa olsun şehit hükmündedir. Müslümanlar gibi büyük mükâfât-ı mâneviyeleri, o musibeti hiçe indirir.*

• *On beşinden yukarı olanlar, eğer mâsum ve mazlum ise mükâfâtı büyüktür; belki onu cehennemden kurtarır.*

Çünkü Âhırzaman'da madem fetret derecesinde din ve din-i Muhammedî'ye (*aleyhissalâtü vesselâm*) bir lâkaytlık perdesi gelmiş. Ve madem Âhırzaman'da Hazreti İsa'nın (*aleyhisselâm*) din-i hakikisi hükmedecek, İslâmiyet'le omuz omuza gelecek.² Elbette şimdi, fetret gibi karanlıkta kalan ve Hazreti İsa'ya (*aleyhisselâm*) mensup hristiyanların mazlumlarının çektikleri felâketler onlar hakkında bir nevi şehâdet denilebilir. Hususan ihtiyarlar ve musibetzedeler, fakir ve zayıflar, müstebit büyük zâlimlerin cebir ve şiddetleri altında musibet çekiyorlar. Elbette o musibet onlar hakkında medeniyetin sefâhetinden ve küfranından ve felsefenin dalâletinden ve küfründen gelen

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Hz. İsa'nın din-i hakikisinin Âhırzaman'da İslâmiyet'le ittifakına işaret eden rivayetler için bkz.: Buhârî, Enbiyâ 49; Müslim, İman 244-247; Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned 3/345, 367, 384, 4/216. Ayrıca bkz.: Şuâlar, Beşinci Şuâ, 13. Mesele; Mektubat, Birinci Mektup, 1. Suâl.

günahlara keffâret olmakla beraber, yüz derece onlara kârdır, diye hakikatten haber aldım. Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn'e hadsiz şükrettim. Ve o elim elem ve şefkatten teselli buldum.

• Eğer o felâketi gören zâlimler ise ve beşerin perişanîyetini ihzâr eden gaddarlar ve kendi menfaati için insan âlemine ateş veren hodgâm, alçak insî şeytanlar ise tam müstehak ve tam adalet-i rabbâniyedir.

• Eğer o felâketi çekenler, mazlumların imdadına koşanlar ve istirahat-i beşeriye için ve esasât-ı diniyeyi ve mukaddesât-ı semâviyeyi ve hukuk-u insaniyeyi muhafaza için mücadele edenler ise elbette o fedakârlığın mânevî ve uhrevî neticesi o kadar büyüktür ki o musibeti onlar hakkında medar-ı şeref yapar, sevdirebilir.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık, Mübârek Kardeşlerim!

Üç gün evvel, aynen nurlu hediyeiniz Kastamonu'ya geleceği anda rüyada görüyorum ki; terfi-i makam ve rütbe için bizlere bir ferman-ı şâhâne mânevî bir cânipten geliyor, kemâl-i hürmetle ellerinde tutup bize getiriyorlardı. Biz baktık ki o ferman-ı âlî, Kur'ân-ı Azîmüşşân olarak çıktı. O hâlde bu mana kalbe geldi: Demek Kur'ân yüzünden Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsi ve biz şâkirtleri, bir terfi ve terakki fermanını âlem-i gayptan alacağız.

Şimdi tâbiri ise, o fermanı temsil eden mâsumların kalemiyle mânevî tefsir-i Kur'ân'ı aldığımızdır. Bu rüyanın şimdiki tâbiri çıkmadan bir-iki saat evvel Feyzi* ile Emin'in* gösterdikleri tâbir dahi hakır ve ehemmiyetlidir.

Hem bu medar-ı sürûr ve ferah olan hediye-i nurâniyeyi bir hiss-i kable'l-vuku ile benim ruhum tam hissetmiş, akla haber vermemiş idi ki; o gelmeden

Âlem-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Cânib: Yön, taraf.

Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi Cenâb-ı Hak.

Ferman-ı şâhâne: Padişahın, sultanın fermanı, buyruğu.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

Hodgâm: Kendi rahatını ve zevkini düşünen.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

İstirahat-i beşeriye: İnsanlığın rahatı, huzuru. Asayış.

Keffâret: Günahların affına vesile olması için yapılan şey.

Medar-ı şeref: Şeref, onur vesilesi.

Mukaddesât-ı semâviye: Dinin kutsal saydığı ilâhî değerler.

iki gün evvel, Feyzi ve Emin'in fıkrasında beyan edilen rüyayı gördüğüm gecenin gününde sabahtan akşama kadar ve ikinci günü de kısmen, hiç görmediğim bir tarzda bir sevinç, bir sürûr hissedip mütemâdiyen bir bahaneyle ferahımı izhar edip, otuz-kırk defa tebessümle güldüm.

Hem ben ve hem Feyzi, taaccüp ve hayret ettik. Otuz günde bir defa gülmeyenin, bir günde otuz defa gülmesi bizleri hayrette bıraktı. Şimdi anlaşıldı ki o sürûr ve o sevinç, mezkûr mânevî fermanı temsil eden mâsumların ve ümmîlerin kalemlerinin yazıları, nesl-i âtinin sahâif-i hayatlarına, Âlem-i İslâm'ın sahife-i mukadderâtına ve ehl-i imanın istikbalinin defterlerine neşr-i envâr edeceklerinin.. ve o mâsumların hâlis ve sâfi amelleri ve hizmetleriyle sahife-i a'mâlimizde hasenâtlarını yazıp kaydetmesinin.. ve Risale-i Nur şâkirtlerinin mukadderâtını mesûdâne idâmesinin haberini veren, o daha gelmeyen hediye den geliyordu. Benim, o azîm yekûndan hisseme düşen binden bir cüzü ruhen hissedilmiş, beni mesurâne heyecana getirmiş idi.

Evet, böyle yüzer mâsumların makbul amelleri ve reddedilmez duaları sâir kardeşlerimin defterlerine geçmesi misillü, benim gibi bir günahkârın sahife-i a'mâline dahi girmesi, binler sürûr ve sevinç verir. Böyle karanlık bir zamanda, bu ağır şerâit altında böyle mâsumâne ve kahramanâne çalışmak için biz, hem mâsumları ve o ümmîleri ve muallimlerini tebrik, hem peder ve vâlidelerini tebrik, hem köylerini tebrik, hem memleketlerini, hem milletlerini, hem Anadolu'yu tebrik ederiz.

Mübârek mâsumların ve ümmîlerin her birine birer hususî teşekkürnâme ve tebriknâme yazmak elimden gelseydi yazacaktım. Öyleyse bu arzumu bilfiil yazılmış gibi kabul etsinler. Ben onların isimlerini bir daire suretinde yazacağım, dua vaktinde bakacağım. Hem onları Risale-i Nur'un has şâkirtleri dairesine dâhil edip bütün mânevî kazançlarıma hissedar edeceğim.

Benim tarafımdan onların peder ve vâlidelerine veya akrabalarına ve üstadlarına selâmlarımızı tebliğ ediniz. Cenâb-ı Hak, onları ve evlâtlarını dünyada ve âhirette mesut eylesin! Âmin, âmin, âmin...

Said Nursî

* * *

İdâme: Devam ettirme, sürdürme.

Mesurâne: Sevinçli, mutlu bir şekilde.

Mezkûr: Zikredilen, anlatılan.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Neşr-i envâr etmek: Nurları yaymak, dağıtmak.

Sahâif-i hayat: Hayat sayfaları.

Sahife-i mukadderât: Kader sayfası.

Ümmî: Herhangi bir eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen.

بَاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz Kardeşlerim!

Hakâik-i imaniye, her şeyden evvel bu zamanda en birinci maksat olmak ve sâir şeyler ikinci, üçüncü, dördüncü derecede kalmak ve Risale-i Nur'la onlara hizmet etmek en birinci vazife ve medar-ı merak ve maksud-u bizzat olmak lâzım iken; şimdiki hâl-i âlem, hayat-ı dünyeviyeyi hususan hayat-ı içtimaiyeyi ve bilhassa hayat-ı siyasiyeyi ve bilhassa medeniyetin sefâhet ve dalâletine ceza olarak gelen gazab-ı ilâhînin bir cilvesi olan Harb-i Umumi'nin tarafgirâne, damarları ve âsâbları tehyiç edip bâtın-ı kalbe kadar, hatta hakâik-i imaniyenin elmasları derecesine o zararlı, fâni arzuları yerleştirecek derecesinde bu meş'um asır öyle şırınga etmiş ve ediyor ve öyle aşlamış ve aşıyor ki Risale-i Nur dairesi haricinde bulunan bir kısım sathî belki de bir kısım zayıf veliler, o siyasî ve içtimâî hayatın râbitaları sebebiyle hakâik-i imaniyenin hükmünü ikinci, üçüncü derecede bırakıp, o cereyanların hükmüne tâbi olarak, hemfikri olan münafıkları sever. Kendine muhalif olan ehl-i hakikati, belki ehl-i velâyeti tenkit ve adâvet eder. Hatta hissîyât-ı diniyeyi o cereyanlara tâbi yaparlar.

İşte bu asrın bu acîb tehlikesine karşı, Risale-i Nur'un hizmet ve meşgalesi, şimdiki siyaseti ve cereyanlarını o derece nazarımdan ıskat etmiş ki bu Harb-i Umumi'yi bu dört aydır merak etmedim, sormadım.

Hem Risale-i Nur'un has talebeleri, bâki elmaslar hükmünde olan hakâik-i imaniyenin vazifesi içinde iken zâlimlerin satranç oyunlarına bakmakla vazife-i kudsiyelerine fütur vermemek ve fikirlerini onlarla bulaştırmamak gerektir.

Cenâb-ı Hak, bize nur ve nurânî vazifeyi vermiş, onlara da zulümlü zulümâtli oyunları vermiş. Onlar bizden istiğna edip yardım etmedikleri ve elimizdeki kudsî nurlara müşteri olmadıkları hâlde, biz onların karanlıklı oyunlarına vazifemizin zararına bakmaya tenezzül etmek hatadır. Bize ve merakımıza, dairemiz içindeki ezvâk-ı mâneviye ve envâr-ı imaniye kâfi ve vâfidir.

Said Nursî

* * *

Bâtin-ı kalb: Kalbin içi.

Envâr-ı imaniye: İman nurları.

Ezvâk-ı mâneviye: Mânevî zevkler.

İskat etmek: Düşürmek, hüküm-süz kılmak.

Meş'um: Uğursuz, belalı.

Tehyiç etmek: Harekete geçir-

mek, sürüklemek.

Vâfi: Yeterli, başka bir şeye ihtiyaç bırakmayan.

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

Bugünlerde, Risale-i Nur'a sû-i kast edenlerin ve sizlere sıkıntı verenlerin haklarında, bana verdiği bir hiddet neticesinde bedduaya teşebbüs ettim. Birden Isparta'ya kıyamadım, beddua yerine “Yâ Rab, madem Isparta Risale-i Nur'un bir Medresetü'z-Zehra'sıdır, oradaki fena memurları dahi ıslah eyle ve hüsn-ü âkıbet ver.” diye dua eyledim ve ediyorum.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık, Fedakâr Kardeşlerim!

Nurlar, bilakis Isparta tevakkufuna karşı, buralarda inkişâfât ile tezahür etti.

الْحَمْدُ لِلَّهِ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي²

En ziyade bize nezaretle, bizimle ve siyasetle alâkadar mühim bir zât geldi. Ona dedim ki:

Bu on sekiz senedir sizlere müracaat etmedim ve hiçbir gazete okumadım. Bu sekiz aydır, bir defa cihanda ne oluyor diye sormadım. Üç senedir burada işitilen radyoyu dinlemedim. Tâ ki kudsî hizmetimize mânevî zarar gelmesin. Bunun sebebi şudur ki:

İman hizmeti, iman hakâiki, bu kâinatta her şeyin fevkindedir, hiçbir şeye tâbi ve âlet olamaz. Fakat bu zamanda, ehl-i gaflet ve dalâlet ve dinini dünyaya satan ve bâki elmasları şişeye tebdil eden gafil insanlar nazarında o hizmet-i imaniyeyi hariçteki kuvvetli cereyanlara tâbi veya âlet telâkki etmek ve yüksek kıymetlerini umumun nazarında tenzil etmek endişesiyle, Kur'ân-ı Hakîm'in hizmeti, bize kat'î bir surette siyaseti yasak etmiş.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Allah'a hamdolsun; bu Rabbimin ihsanıdır.

İnkişâfât: Gelişmeler, ilerlemeler.

Medresetü'z-Zehrâ: Bediüzzaman Hazretleri'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan önce açılması için teşebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Burada okuyan genç-

lere hem pozitif, modern ilimler; hem de dinî ilimler birlikte verilecek, böylece insanlar bütün yönleriyle yetişip gelişecek; kalb ve akıl bütünlüğü ile çağın problemleri gerçek anlamda çözüme kavuşacaktı. Daha sonra kaleme al-

dığı Risale-i Nur'u da bu manada değerlendirmektedir.

Tenzil etmek: İndirmek, düşürmek.

Tevakkuf: Duraklama, duraksama.

Sizler, ey ehl-i siyaset ve hükûmet! Evham edip bizlerle uğraşmayınız. Bilakis teshilât göstermeniz lâzım. Çünkü hizmetimiz, emniyet ve hürmet ve merhameti tesis ile hem âsâyişi, hem inzibatı, hem hayat-ı içtimaiye-yi anarşilikten kurtarmaya çalışıp, sizin hakikî vazifenizin temel taşlarını tesbit ediyor, takviye ve teyid ediyor.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Siddık Kardeşlerim!

Şimdi, bundan on dakika evvel, cesurca, fakat kalemsiz iki adam, Risale-i Nur dairesine biri birisini getirdi. Onlara dedim ki: “Bu dairenin verdiği büyük neticelere mukabil, sarsılmaz bir sadâkat ve kırılmaz bir metânet ister. Isparta kahramanlarının gösterdiği harikalar ve cihan-pesendâne hidemât-ı nuriyenin esası, harika sadâkatleri ve fevkalâde metânetleridir. Bu metânetin birinci sebebi, kuvvet-i imaniye ve ihlâs hasletidir. İkinci sebebi, cesaret-i fitriyedir.”

Onlara: “Sizler cesaretle ve efelikle tanınmışsınız ve dünyaya ait ehemmiyesiz şeyler için fedakârlık gösterirsiniz. Elbette Risale-i Nur'un kudsî hizmetinde ve cihana değer uhrevî neticelerine mukabil, merdâne ve fedakârâne cesaret gösterip sadâkatinizi muhafaza edersiniz.” dedim. Onlar da tam kabul ettiler.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Âlem-i insaniyette ve İslâmiyet'te üç muazzam mesele olan, **iman** ve **şeriat** ve **hayattır**. İçlerinde en muazzamı iman hakikatleri olduğundan, bu hakâik-i imaniye-i Kur'âniye başka cereyanlara, başka kuvvetlere tâbi ve âlet edilmemek.. ve elmas gibi o Kur'an'ın hakikatlerini, dini dünyaya

Cesaret-i fitriye: Yaradılıştan gelen cesaret.

Cihan-pesendâne: Bütün dünyanın beğeneceği, takdir edece-

ği bir tarzda.

Hidemât-ı nuriye: Risale-i Nur dairesindeki nurlu hizmetler, işler.

İnzibat: Disiplin, düzen.

Teshilât: Kolaylaştırmalar, kolaylıklar.

satan veya âlet eden adamların nazarında cam parçalarına indirmemek.. ve en kudsi ve en büyük vazife olan imanı kurtarmak hizmetini tam yerine getirmek için, Risale-i Nur'un has ve sâdık talebeleri, gayet şiddet ve nefretle siyasetten kaçıyorlar.

Hatta sizin bu kardeşiniz –siz de bilirsiniz– bu on sekiz senedir, o kadar muhtaç olduğum hâlde siyasete, hayat-ı içtimaiyeye temas etmemek için hükûmete karşı birtek müracaatım olmadığı gibi, bu sekiz-dokuz aydır küre-i arzın bu herc ü mercini, birtek defa ne suâl ve ne de merak ettim.

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ey Kardeşlerim!

Sizler biliyorsunuz ki bizim mesleğimizde benlik, enâniyet, şan ve şeref perdesi altında makam sahibi olmaktan, öldürücü zehir gibi ondan kaçıyoruz. Onu ihsas eden hâletten şiddetle içtinap ediyoruz.

Elbette, burada altı-yedi sene gözünüzle ve yirmi seneden beri tahkikatınızla anlamışsınız ki ben şahsıma karşı hürmet ve makam vermek istemiyorum. Sizleri o noktada şiddetle takdir etmişim. “Bana haddimden fazla mevkî vermeyiniz.” diye sizden darılıyorum. Yalnız, Kur’ân-ı Hakîm’in bu zamanda bir mu’cize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur hesabına ve ben de onun bir şâkirdi olmak haysiyetiyle, ona karşı tasdik-kârâne teslimi ve irtibatı, şâkirâne kabul ediyorum.

İşte bu derece enâniyetten ve benlikten, şan ve şeref nâmı altındaki riyâkârlıktan kaçmayı düstur-u hareket ittihaz eden adamlara karşı ehl-i hükûmetin, ehl-i idare ve zâbitanın evhama düşmeleri ne kadar manasız ve lüzumsuz olduğunu divaneler de anlar.

Said Nursî

* * *

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Düstur-u hareket ittihaz etmek: Hareket prensibi, metodu olarak kabul etmek.
Herc ü merc: Kargaşa, kanşıklık.

İçtinap etmek: Sakınmak.
İhsas etmek: Hissettirmek, duyurmak.
Şâkirâne: Şükrederek.

Tasdik-kârâne: Tasdik ederek, inanarak.
Tekdir etmek: Azarlamak.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bugünlerde, Kur'ân-ı Hakîm'in nazarında, imandan sonra en ziyade esas tutulan takvâ ve amel-i sâlih esaslarını düşündüm. **Takvâ**, menhiyattan ve günahlardan içtinap etmek.. ve **amel-i sâlih**, emir dai-resinde hareket ve hayrat kazanmaktır. Her zaman def-i şer, celb-i nef'a râcih olmakla beraber, bu tahribat ve sefâhet ve cazibedar hevesât zamanında bu takvâ olan def-i mefâsid ve terk-i kebâir üssü'l-esas olup büyük bir rüchâniyet kesbetmiş.

Bu zamanda tahribat ve menfî cereyan dehşetlendiği için, takvâ bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzlarını yapan, kebîreleri işlemeyen kurtulur. Böyle kebâir-i azîme içinde amel-i sâlihin ihlâsla muvaffakiyeti pek azdır. Hem, az bir amel-i sâlih, bu ağır şerâit içinde çok hükmündedir.

Hem, takvâ içinde bir nevi amel-i sâlih var. Çünkü bir haramın terki vâciptir. Bir vâcibi işlemek, çok sünnetlere mukabil sevabı var. Böyle zamanlarda, binler günahın tehâcümünde birtek içtinap, az bir amelle, yüzer günahın terkiyle, yüzer vâcip işlenmiş olur. Bu ehemmiyetli nokta, niyet ile, takvâ nâmıyla ve gûnahtan kaçınmak kastıyla menfî ibadetten gelen ehemmiyetli a'mâl-i sâlihâdır.

Risale-i Nur şâkirtlerinin, bu zamanda en mühim vazifeleri, tahribata ve günahlara karşı takvâyı esas tutup davranmak gerektir. Madem her dakikada, şimdiki tarz-ı hayat-ı içtiamiyede yüzer günah insana karşı geliyor; elbette takvâ ile ve niyet-i içtinap ile yüzer amel-i sâlih işlemiş

Celb-i nef: Faydalı ve menfaatli olanı almak, elde etmek.

Def-i mefâsid: Fesada sebep olan bozucu, yıkıcı şeyleri yok etmek, ortadan kaldırmak.

Def-i şer: Kötülüğü gidemek, yok etmek.

Kebâir-i azîme: Çok büyük günahlar.

Kebîre: Büyük günah.

Menfî ibadet: Kaza, hastalık, her türlü sıkıntı gibi zâhiren olumsuz ve katlanılması zor gibi görünen musibetlerin veya haramlara as-

la ve kat'a yaklaşmama hususunda sarf edilen cehdlerin, gayretlerin sağlam bir "niyet" ve ciddi bir "sabır"la ibadet hükmünü alması.

Menfî: Olumsuz.

Menhiyat: Yasaklar, haramlar.

Râcih: Tercih edilen, üstün.

Rüchâniyet kesbetmek: Üstünlük kazanmak, üstün gelmek.

Sefâhet: Haram helâl demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beyinsizlik.

Şerâit: Şartlar.

Tarz-ı hayat-ı içtiamiy: Toplumun hayat tarzı.

Tehâcüm: Saldırı, hücum.

Terk-i kebâir: Büyük günahları terketmek.

Üssü'l-esas: Ana esas, temel.

Vâcip: Yapılması farz gibi gerekli olan şey.

hükümündedir. Malûmdur ki bir adamın bir günde harap ettiği bir sara-yı, yirmi adam, yirmi günde yapamaz ve bir adamın tahribatına karşı yirmi adam çalışmak lâzım gelirken; şimdi, binler tahribatçıya mukabil, Risale-i Nur gibi bir tamircinin bu derece mukâvemeti ve tesirâtı pek hari-kadır. Eğer bu iki mütekâbil kuvvetler bir seviyede olsaydı, onun tamirin-de mu'cize-vâri muvaffakiyet ve fütuhat görülecekti.

Ezcümle: Hayat-ı içtimaiyeyi idâre eden en mühim esas olan hürmet ve merhamet gayet sarsılmış. Bazı yerlerde, gayet elîm ve bîçâre ihtiyarlar, peder ve vâlideler hakkında dehşetli neticeler veriyor.

Cenâb-ı Hakk'a şükür ki Risale-i Nur, bu müthiş tahribata karşı girdi-ği yerlerde mukâvemet ediyor, tamir ediyor. Sedd-i Zülkameyn'in tahribiy-le Ye'cüc ve Me'cüc'lerin dünyayı fesada vermesi gibi, şeriat-ı Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) olan sedd-i Kur'ânî'nin tezelsülûyle ve Ye'cüc ve Me'cüc'den daha müthiş olarak ahlâkta ve hayatta zulmetli bir anarşilik ve zulümlü bir dinsizlik fesada ve ifsada başlıyor.

Risale-i Nur şâkirtleri, böyle bir hâdisede mânevî mücâhedeleri, inşallah zaman-ı sahabedeki gibi, az amelle pek büyük sevap ve a'mâl-i sâlihaya me-dar olur.

Aziz kardeşlerim! İşte böyle bir zamanda, bu dehşetli hâdisâta karşı, ihlâs kuvvetinden sonra bizim en büyük kuvvetimiz, iştirak-i a'mâl-i uhrevî düsturuyla, kalemlerle her biri diğerinin a'mâl-i sâliha defterine hasenât yazdırdıkları gibi; lisanlarıyla her birinin takvâ kalesine ve siperine kuv-vet ve imdat göndermektir. Ve bilhassa fırtınalı tehâcûme hedef olan bu âciz kardeşinize, bu mübârek şuhûr-u selâsede ve eyyâm-ı meşhurede yardımı-na koşmak, sizin gibi kahraman ve vefadâr ve şefkatkârların şe'nidir. Bütün ruhumla bu imdad-ı mânevîyi sizden rica ediyorum. Ve ben dahi, iman ve sadâkat şartıyla, Risale-i Nur talebelerini bütün dualarıma ve mânevî kazanç-larıma, yirmi dört saatte, iştirak-i a'mâl-i uhreviye düsturuyla, bazen yüz defa-dan ziyade "Risale-i Nur Talebeleri" unvanıyla hissedar ediyorum.

Eyyâm-ı meşhure: Meşhur gün-ler. Kandil günleri.

İştirak-i a'mâl-i uhrevî: Âhirete yönelik bütün amellerde yapılan ortaklık.

Mu'cize-vâri: Mu'cizeye benzer.

Mütekâbil: Karşılıklı.

Sedd-i Kur'ânî: Kur'ân-ı Kerîm'in muhafazası, koruması.

Sedd-i Zülkameyn: Hz. Zülkameyn'in inşa ettiği set. (Bkz.: Kehf, 18/93-98. âyetler).

Şe'n: Karakter, gerek.

Şeriat-ı Muhammediye: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) vâsıtasıyla insanlara bildirilen dinî hüküm ve kurallar.

Şuhûr-u selâse: Üç aylar. Receb,

Şaban, Ramazan ayları.

Tezelsül: Sarsılma. Sarsıntı.

Ye'cüc ve Me'cüc: Kur'ân-ı Kerîm'de yeryüzünde anarşi ve bozgunculuk çıkardığı / çıkara-cağı bildirilen topluluk. (Bkz.: Kehf, 18/94-97; Enbiya, 21/96. âyetler).

Gül ve Nur ve Mübârekler ve Medrese-i Nuriye heyetleri ve ümmî ihtiyarlar ve mâsumlar başta olarak umum kardeşlerimize ve hemşirelerimize selâm ve selâmet ve saadetlerine dua ediyoruz.

Said Nursî

* * *

Cenâb-ı Hakk'a yüz binler şükür olsun ki Risale-i Nur kendi kendine tevessü ediyor. Her tarafta fütuhâtı var. Ehl-i dalâletin hileleri onu durdurmu-yor. Bilakis çok dinsizler teslim-i silâh ediyorlar. Hâfız Ali'nin dediği gibi, korkuları pek ziyadedir. Şimdi, dinsizlik taassubuyla değil, korku cihetiyle ilişiyor-lar. O korku, Risale-i Nur lehine dönecek inşallah.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

Bu âciz kardeşiniz, hem o eski dost zâta, hem ehl-i dikkate ve sizlere be-yan ediyorum ki:

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın feyziyle Yeni Said, hakâik-i imaniyeye dair o derece mantikî ve hakikatli burhanlar zikrediyor ki; değil müslüman ulemâsı, belki en muannid Avrupa filozoflarını da teslim mecbur ediyor ve etmektedir.

Amma Risale-i Nur'un kıymet ve ehemmiyetine işârî ve remzî bir tarzda, Hazreti Ali (radıyallâhu anhu) ve Gavs-ı Âzam'ın (kuddise sirruhu) ihbârâtı nev'inden, Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın dahi, bu zamanda bir mu'cize-i mânevîsi olan Risale-i Nur'a nazar-ı dikkati celbetmesi, mana-yı işârî

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Fütuhât: Fetihler, zaferler.

Gavs-ı Âzam: "En büyük veli" an-lamında Hz. Abdülkadir Geylânî'nin lâkâbı (k.s.).

Gül (fabrikası): Hz. Üstad'ın, Isparta merkezdeki Hüsrev abinin etrafında, Risale-i Nur hizmetinde bulunan Nur talebelerine verdiği bir unvan.

Hemşire: Kız kardeş, bacı.

İhbârât: Haber vermeler, bilgi-lendirmeler.

İşârî ve remzî: İşaretle gösterilen, imalî, remizli.

Medrese-i Nuriye: Hz. Üstad'ın, Risale-i Nur'ların elle yazılıp ço-ğaltılmasında ve intişarında gös-terdikleri gayretlerinden dolayı, Isparta'nın Sav (Sava) köyüne ve buradaki Nur talebelerine verdiği bir unvan.

Mübârekler: Hz. Üstad'ın Ispar-ta'nın Atabey ilçesine bağlı Kuleönü köyünden olan Nur tale-belerine verdiği bir unvan.

Nur (fabrikası): Hz. Üstad'ın, Isparta'ya bağlı İslâmköy'ündeki Hâfız Ali abinin etrafında, Risale-i Nur hizmetinde bulunan Nur tale-belerine verdiği bir unvan.

Tevevüs etmek: Genişlemek.

tabakasından remiz ve imaları, i'câzının şe'nindendir ve o lisan-ı gaybın belâgat-ı mu'cizekârânesinin muktezasıdır.

Evet, Eskişehir Hapishanesi'nde, dehşetli bir zamanda ve kudsi bir teselliye pek çok muhtaç olduğumuz hengâmda, mânevî bir ihtarla, "Risale-i Nur'un makbuliyetine dair eski evliyalardan şahit getiriyorsun. Hâlbuki ¹لَا رَطْبَ وَلَا يَابِسَ إِلَّا فِي كِتَابِ مُبِينٍ Kur'ân'dır. Acaba Risale-i Nur'u Kur'ân kabul eder mi? Ona ne nazarla bakıyor?" denildi. O acîb suâl karşısında bulundum.

Ben de Kur'ân'dan istimdat eyledim. Birden otuz üç âyetin mana-yı sarihinin teferruatı nev'indeki tabakâtıntan mana-yı işârî tabakasından ve o mana-yı işârî külliyyetinde dâhil bir ferdi Risale-i Nur olduğunu ve duhûlüne, medar-ı imtiyazına bir kuvvetli karîne bulunduğunu bir saat zarfında hissettim. Ve bir kısmını bir derece izahlı ve bir kısmını mücmelen gördüm. Kanaatimde hiçbir şek ve şüphe ve vehim ve vesvese kalmadı. Ben de *ehl-i iman*ın *imanını*, *Risale-i Nur*'la *muhafaza* niyetiyle o kat'î kanaatimi yazdım ve has kardeşlerime mahrem tutulmak şartıyla verdim.

• *Ve o risalede*² *biz demiyoruz ki*, âyetin mana-yı sarihi budur; tâ hocalar ³فِيهِ نَظَرْ desin. Hem dememişiz ki, mana-yı işârînin külliyyeti budur...

Belki diyoruz ki, mana-yı sarihinin tahtında müteaddit tabakalar var. Bir tabakası da mana-yı işârî ve remzîdir. Ve o mana-yı işârî de bir küllîdir, her asırda cüz'iyatları var. Risale-i Nur dahi bu asırda o mana-yı işârî tabakasının külliyyetinde bir ferdidir. Ve o ferdin kasten bir medar-ı nazar olduğuna ve ehemmiyetli bir vazife göreceğine eskiden beri ulemâ beyrinde câri bir düstur-u cifrî ve riyâzî ile karîneler, belki hüccetler gösterilmişken, Kur'ân'ın âyetine veya sarâhatine değil incitmek, belki i'câz ve belâgatına hizmet ediyor.

¹ "Yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki açık, net bir kitapta bulunmasın." (En'âm Sûresi, 6/59).

² Şuâlar, Birinci Şuâ risalesi.

³ Bakmak, araştırmak gerek.

Belâgat-ı mu'cizekârâne:

Mu'cizeli, edebî ifade.

Beyn: Ara.

Duhûl: İçine girme, dahil olma.

Düstur-u cifrî ve riyâzî: Harflerin rakam değerlerinden birtakım işaretiler tesbit etmeye çalışan yöntemin kuralı.

Hengâm: Vakit, zaman.

i'câz: Mu'cize. Mu'cize olma.

İstimdat: Medet dileme, yardım isteme.

Karîne: İşaret, emare, ipucu.

Külliyyet: Şümüllü, kapsamlı olma; umumiyet.

Lisan-ı gayb: Gaybın lisanı, gaybı anlatan dil.

Mana-yı sarîh: Açık mana.

Medar-ı imtiyaz: Aynalık sebebi.

Mukteza: Gerek, icap.

Mücmelen: Kısaca, açık olmaya rak.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Şe'n: Bir şeyin gereği, tabiatı, karakteri.

Taht: Alt.

Bu nevi işârât-ı gaybiyeye itiraz edilmez. Ehl-i hakikatin nihâyetsiz işârât-ı Kur'âniye'den had ve hesaba gelmeyen istihracâtlarını inkâr edemeyen, bunu da inkâr etmemeli ve edemez.

Amma, benim gibi ehemmiyetsiz bir adamın elinde böyle ehemmiyetli bir eserin zuhur etmesini istiğrab ve istib'ad edip itiraz eden zât, eğer buğday tanesi kadar çam çekirdeğinden dağ gibi çam ağacını halkeylemek azamet ve kudret-i ilâhiyeye delil olduğunu düşünse, elbette bizim gibi acz-i mutlak, fakr-ı mutlakta ve böyle ihtiyac-ı şedit zamanında böyle bir eserin zuhuru vüs'at-i rahmet-i ilâhiyeye delildir, demeye mecbur olur.

Ben, sizi ve müterizleri Risale-i Nur'un şeref ve haysiyetiyle temin ediyorum ki; bu işaretler ve evliyanın imalı haberleri, remizleri beni daima şükre ve hamde ve kusurlarımdan istiğfara sevketmiş. Hiçbir vakitte, hiçbir dakika, nefs-i emmâreme medar-ı fahir ve gurur olacak bir enâniyet ve benlik vermediğini, size bu yirmi senelik hayatımın göz önünde tereşşuhâtıyla ispat ediyorum.

Evet, bu hakikatle beraber insan kusurlardan, nisyandan, sehivden hâlî değil. Benim bilmediğim çok kusurlarım var. Belki de fikrim karışmış, risalelerde hatalar da olmuş.

Bu zamanda gayet kuvvetli ve hakikatli milyonlar fedakârları bulunan meşrepler, meslekler bu dehşetli dalâlet hücumuna karşı zâhiren mağlûbiyete düştükleri hâlde, benim gibi yarım ümmî ve kimsesiz, mütemâdiyen tarassut altında, karakol karşısında ve müthiş, müteaddit cihetlerle aleyhimde propaganda ve herkesi benden tenfir etmek vaziyetinde bulunan bir biçâre, elbette dalâlete karşı galibâne mukâvemet eden ve milyonlar efradı bulunan mesleklerden daha ileri, daha kuvvetli dayanan Risale-i Nur'a sahip değildir. O eser, onun hüneri olamaz ve onunla iftihar edemez. *Belki doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakîm'in bu zamanda bir mu'cize-i mâneviyesidirler ve rahmet-i ilâhiye tarafından ihsan edilmiştir.* O adam, binler arkadaşıyla

İstib'ad: Uzak görme, kabul etmeme.

İstiğrab: Garipseme, yadırgama.

İstihracât: Âyet ve hadislerin kinayeli, imalı anlamlarından veya müşahedelerden çıkarılan birtakım gaybî bilgiler.

İşârât-ı gaybiye: Gayba ait, henüz görünmeyen, bilinmeyen birtakım şeyler için verilmiş işaretler.

İşârât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerîm'deki birtakım işaretler, imalar.

Medar-ı fahir ve gurur: Övünme ve gururlanma sebebi.

Müteriz: İtiraz eden, itirazcı.

Nisyan: Unutma, unutkanlık.

Sehiv: Hata, yanlış.

Tenfir: Nefret ettirme.

Tereşşuhât: Sızıntılar, belirtiler.

Vüs'at-i rahmet-i ilâhiye: İlâhî rahmetin enginliği.

Yarım ümmî: Bediüzzaman Hazretleri'nin kendi el yazısını beğenmediği, yazı yazmada zorlandığı için kendilerine uygun gördükleri bir niteleme.

beraber o hediye-i Kur'âniye'ye el atmışlar. Her nasılsa birinci tercümanlık vazifesi ona düşmüş.

Onun fikri ve ilmi ve zekâsının eseri olmadığına delil; Risale-i Nur'un öyle parçaları var ki bazı altı saatte, bazı iki saatte, bazı bir saatte, bazı on dakika da yazılan risaleler var. Ben yeminle temin ediyorum ki Eski Said'in kuvve-i hâfızası beraber olmak şartıyla o on dakikalık işi, on saatte fikrimle yapamıyorum. O bir saatlik risaleyi, iki günde istidadımla, zihnimle yapamıyorum. Ve o altı saatlik risale olan Otuzuncu Söz'ü ne ben, ne de en müdakkik dindar filozoflar, altı günde o tahkikatı yapamaz. Ve hâkeza...

Demek, biz müflis olduğumuz hâlde gayet zengin bir mücevherat dükkânının dellâlı ve birer hizmetçisi olmuşuz.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bugünlerde sabah namazı tesbihatında İstanbul'daki ihtiyarın garaz-kârâne ve şahsıma karşı galiz gıybeti üzerine, Eski Said damarıyla nefsi emmârem heyecana geldi. "Mazlumum, bu nevi zulüm çekilmez!" dedi, intikamını almak istedi. Birden kalbime geldi:

"Belki Risale-i Nur'un İstanbul'da neşrine bir vesile olur. Sen madem hayat-ı dünyeviye ve hayat-ı uhreviye dahi Risale-i Nur'a feda ediyorsun; bu izzet-i nefis damarını dahi feda et. Hem sebab-i hilkat-i kâinat Fahr-i Âlem'e (aleyhissalâtu vesselâm) 'mecnun' tâbiri istimal eden insanlar bulunduğ gibi,¹ senin o güneşe nisbeten zerrecik bir izzet-i nefsinin kırılmasına ehemmiyet verme!" diye ihtar edildi, benim de kalbim rahat etti.

Said Nursî

¹ Bkz.: Hicr Sûresi, 15/6; Sâffât Sûresi, 37/36; Duhân Sûresi, 44/14; Tûr Sûresi, 52/29; Kalem Sûresi, 68/2, 51; Tekvîr Sûresi, 81/22.

Fahr-i Âlem: Bütün âlemin kendisi ile iftihar ettiği Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Galiz: Ağır, kaba.

Garazkârâne: Kötü maksatlı, ga-

razlı bir tarzda.

İstimal etmek: Kullanmak.

Mecnun: Akıl hastası, deli.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli

kötülükleri emreden nefis.

Nevi: Tür, çeşit.

Sebeb-i hilkat-i kâinat: Kâinatın yaratılış sebebi.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

İstanbul ulemâsının en büyüğü ve en müdakkiki ve çok zaman müftü'l-enam olan eski fetva emîni, meşhur Ali Rıza Efendi (rahmetullâhi aleyhi), Birinci Şuâ-ı İşârât-ı Kur'âniye ve Âyetü'l-Kübrâ gibi risaleleri gördükten sonra, Risale-i Nur'un mühim bir talebesi olan Hâfız Emin'e demiş ki:

“Bediüzzaman, şu zamanda, din-i İslâm’a en büyük bir hizmet eylediğini ve eserlerinin tam doğru olduğunu ve böyle bir zamanda ve mahrumiyet içinde, tam bir ferâgat-i nefis ettiğini ve onun Risale-i Nur’u, müceddid-i din olduğunu kat’iyen tasdik ederim. Cenâb-ı Hak, onu muvaffak eylesin, âmin...” demiş. Hem bazılarının, sakal bırakmamaklığına itirazları münasebetiyle, Mevlânâ Celâleddin Rumî’nin pederleri olan Sultanü'l-Ulemâ’nın* bir kıssası ile onu müdâfaa edip:

“Bediüzzaman’ın elbette bir içtihadı vardır. İtiraz edenler haksızdır.” demiş. Ve Hoca Mustafa’ya (merhum) emretmiş; söylediğimi yaz:

“Bediüzzaman’a kemâl-i hürmetle selâm ederim. Te’lifâtınızın ikmaline hız-ı can ile dua etmekteyim. Bazı ulemâü’s-sû’un tenkidine uğradığına müteessir olma! Zira ‘Yemişli ağaç taşlanır.’ kazıyyesi meşhurdur. Mücâhedâtınıza devam buyurun. Cenâb-ı Hak ve Feyyâz-ı Mutlak âcilen murad ve matlubunuza muvaffakun bi’l-hayr eylesin. Bâki Hakk’ın birliğine emanet olunuz.”

Eski Fetva Emîni
Ali Rıza

İşte böyle müdakkik ve ilim ve şeriat ve Kur’ân cihetinde bu zamanda söz sahibi en büyük âlim böyle hükmetmiş.

* * *

¹ O yüce Zât’ın adıyla

Ferâgat-ı nefis: Başkalarının rahat ve selameti için kendi menfaatlerini terketme.

Fetva emîni: Osmanlı Devleti’nde meşihat (şeyhülislâmlık) dairesinde fetva işlerine bakan dâirenin başkanı.

Feyyâz-ı Mutlak: Sınırsız bolluk ve bereketler lütfeden Hz. Allah.

Hız-ı can: Canından aziz bilip koruma.

Kazıyye: Hüküm.

Muvaffakun bi’l-hayr: Hayırlı iş ve hizmetlerde başarılı, muvaffak.

Mücâhedât: Gayretler, çabalar.

Müceddid-i din: Devrin ihtiyacına göre insanlara dinî hakikatleri yeniden anlatan, peygamberlik

mesleğinin mânevî vârisi olan zât. **Müftü'l-enam:** “Herkesin müftüsü” anlamında Şeyhülislâm’ın diğer bir ismi.

Te’lifat: Kitaplar.

Ulemâü’s-sû: Gerçekleri, menfaatleri için bile bile gizleyen, insanlara kötü örnek olan ilim adamları.

Aziz, Sıddık, Müdakkik, Müstakîm Kardeşlerim!

Gayet ciddî bir ihtarla bir hakikati beyan etmeye lüzum var. Şöyle ki:

لَا يَغْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ¹ sırrıyla, ehl-i velâyet, gaybî olan şeyleri, bildirilmezse bilmezler. En büyük bir veli dahi, hasmının hakikî hâlini bilmedikleri için, haksız olarak mübâreze etmesini Aşere-i Mübeşşere'nin mâbeynindeki muharebe gösteriyor. Demek iki veli, iki ehl-i hakikat birbirini inkâr etmekle makamlarından sukut etmezler. Meğer, bütün bütün zâhir-i şerîata muhalif ve hatası zâhir bir içtihatla hareket edilmiş ola.

Bu sırra binâen;

• وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ² 'deki ulüvv-ü cenâb düsturuna ittibâen..

• ve avâm-ı mümininin şeyhlerine karşı hüsn-ü zanlarını kırmamakla, imanlarını sarsılmadan muhafaza etmek..

• ve Risale-i Nur'un erkânlarının haksız itirazlara karşı haklı, fakat zararlı hiddetlerinden kurtarmak lüzumuna binâen..

• ve ehl-i ilhadın, iki taife-i ehl-i hakkın mâbeynindeki husûmetten istifade ederek, birinin silâhiyla, itirazıyla ötekini cerhedip ve ötekini delilleriyle berikini çürütüp ikisini de yere vurmak ve çürütmekten içtinâben..

Risale-i Nur şâkırtleri, bu mezkûr **dört esasa** binâen, muârızlara hiddet ve tehevür ile ve mukabele-i bilmisil ile karşılammalı. Yalnız kendilerini müdâfaa için musâlâhakârâne, medar-ı itiraz noktaları izah etmek ve cevap vermek gerektir.

¹ Hiç kimse gaybı bilemez, gaybı yalnız Allah bilir.

² "O muttakiler ki kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler." (Âl-i İmrân Sûresi, 3/134).

Aşere-i Mübeşşere: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kendilerine cennetlik olduklarını müjdelediği on bahtıyar sahâbî (r.anhum).

Avâm-ı müminin: Sıradan müminler.

Cerh: Çürütme, yaralama.

Ehl-i ilhad: Dinden sapanlar, inançsızlar.

Hasm / husûmet: Düşman, düşmanlık.

İçtinâben: Kaçınarak, sakınarak.

İttibâen: Uyarak, tâbi olarak.

Medar-ı itiraz: İtiraza mesnet, dayanak.

Muâniz: Karşı gelen, muhalif.

Mukabele-i bilmisil: Aynıyla karşılık verme.

Musâlâhakârâne: Etrafiyla barışık hareket eder tarzda.

Mübâreze: Mücadele, kavga.

Sukut etmek: Düşmek, değer kaybetmek.

Tâife-i ehl-i hak: Daima doğruyu temsil eden zümre.

Tehevür: Hiçbir şeyden çekinmeyip, korkusuzca hareket etme.

Ulüvv-ü cenâb: Şeref, haysiyet, yüksek karakter.

Zâhir-i şeriat: Dinin açık ve herkesçe bilinen hükümleri.

Çünkü bu zamanda enâniyet çok ileri gitmiş. Herkes, kâmeti miktarında bir buz parçası olan enâniyetini eritmeyip bozmuyor, kendini mâzur biliyor; ondan nizâ çıkıyor. Ehl-i hak zarar eder; ehl-i dalâlet istifade ediyor.

Malûm itiraz hâdisesi ima ediyor ki; ileride, meşrebini çok beğenen bazı zâtlar ve hodgâm bazı sofî-meşrepler ve nefis-i emmâresini tam öldürmeyen ve hubb-u câh vartasından kurtulmayan bazı ehl-i irşad ve ehl-i hak, Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine karşı kendi meşreplerini ve mesleklerinin revacını ve etbâlarının hüsn-ü teveccühlerini muhafaza niyetiyle itiraz edecekler; belki dehşetli mukabele etmek ihtimali var. Böyle hâdiselerin vukûunda bizlere, *îtidal-i dem ve sarsılmamak ve adâvete girmemek ve o muâriz taifenin de rüesâlarını çürütmek* gerektir.

Fâş etmek hatırıma gelmeyen bir sırrı, fâş etmeye mecbur oldum. Şöyle ki:

Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsi ve o şahs-ı mânevîyi temsil eden has şâkirtlerinin şahs-ı mânevîsi "ferid" makamına mazhar oldukları için, değil hususî bir memleketin kutbu, belki -ekseriyet-i mutlakayla- Hicaz'da bulunan kutb-u âzâmın tasarrufundan hariç olduğu gibi onun hüküm altına girmeye de mecbur değil. Her zamanda bulunan iki imam gibi onu tanımaya mecbur olmuyor. Ben eskiden, Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsini, o imamlardan birisini zannediyordum. Şimdi anlıyorum ki, Gavs-ı Âzam'da kutbiyet ve gavsiyetle beraber "ferdiyet" dahi bulunduğundan, Âhırzaman'da şâkirtlerinin bağlandığı Risale-i Nur, o "ferdiyet" makamının mazharıdır.

Adâvet: Düşmanlık.

Etbâ: Tâbi olanlar, bağlılar.

Fâş etmek: Açıklamak, ifşa etmek.

Ferid / ferdiyet: Sahip olduğu hususiyeti gereği bir benzeri bulunmayan, hiç kimseye bağlı olmaksızın doğrudan doğruya Kur'an'dan ders alıp, irşad vazifesinde bulunan velî / velilerin velâyet makamı.

Gavs-ı Âzam: "En büyük velî" anlamında Hz. Abdülkadir Geylanî'nin lâkâbı (k.s.).

Gavsiyet: Sıkışanlara, darda kalanlara Allah'ın izniyle -Hızır gibi- imdâd eden; velilere de mânevî seyahatlerinde karşılaştıkları var-talarda hususî yardımları bulunan büyük velilerin makamı.

Hodgâm: Kendi rahatını ve zevkini düşünen.

Hubb-u câh: Makam arzusu, düşkünlüğü.

Hüsn-ü teveccüh: Takdir etme, beğenme.

İki imam (imamân): Tas.: Kutb-u âzâmın -gavs-ı âzâmın- sağında ve solunda yer alan, kutupla beraber her zaman ve mekanda kutba bağlı olarak bulunan, kutbun iki veziri. Soldaki imam, sağdaki imama göre daha yüksek dereceye sahiptir. Ve kutup vefat ettiğinde onun yerine geçer. (Bilgi için bkz.: Cürcânî, Târifât, İmamân mad.; Bursevî, Ruhul-Beyan, Nâs S. tefsiri).

İtidal-i dem: Soğukkanlı, dengeli, ölçülü olma.

Kâmet: Boy, ölçü, değer.

Kutbiyet: Veliliğin zirvesi. Büyük velilik makamı.

Kutub / kutb-u âzam: En büyük velî, hidayet rehberi, insan-ı kâmil. Tas.: Kutbiyet mertebesi-ni kazanmış olan bir velî aynı zamanda gavsiyeti de hâiz olursa ona "kutb-u âzam" denir.

Nizâ: Çekişme, kavga.

Rüesâ: Reisler, yöneticiler.

Sofî-meşrep: Tarikata mensup, ehl-i tasavvuf olan kişi.

Varta: Çukur, tehlike.

Bu gizlenmeye lâyık olan bu sırr-ı azîme binâen, Mekke-i Mükerre-me'de dahi -farz-ı muhâl olarak- Risale-i Nur'un aleyhinde bir itiraz kutb-u âzamdan dahi gelse, Risale-i Nur şâkırtleri sarsılmayıp, o mübârek kutb-u âzâmın itirazını iltifat ve selâm suretinde telâkki edip, teveccühünü de kazanmak için, medar-ı itiraz noktaları o büyük üstadlarına karşı izah etmek, ellerini öpmektir.

Ey kardeşlerim, bu zamanda öyle dehşetli cereyanlar ve hayatı ve cihanı sarsacak hâdiseler içinde hadsiz bir metânet ve itidal-i dem ve nihâyetsiz bir fedakârlık taşımak gerektir.

Evet ¹ اَلْاٰخِرَةُ عَلٰى الدُّنْيَا âyetinin mana-yı işârîsiyle; âhireti bildikleri ve iman ettikleri hâlde dünyayı âhirete severek tercih etmek.. ve kırılabacak şeyeyi bâki bir elmasa bilerek rıza ve sevinçle tercih etmek.. ve âkıbeti görmeyen kör hissiyâtın hükmüyle, hazır bir dirhem zehirli lezzeti, ileride bir batman sâfi lezzete tercih etmek, bu zamanın dehşetli bir marazı, bir musibetidir.

O musibet sırrıyla, hakikî müminler dahi bazen ehl-i dalâlete taraftar olmak gibi dehşetli hatada bulunuyorlar. Cenâb-ı Hak, ehl-i imanı ve Risale-i Nur şâkırtlerini bu musibetlerin şerrinden muhafaza eylesin, âmin!

Said Nursî

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ ²

Ey Kardeşlerim!

Bu zamanda, hususan bu sıralarda, Risale-i Nur'un şâkırtleri tam bir metânet ve tesânüd ve dikkat etmeye mecburdurlar. Lillâhilhamd, Isparta ve havâlisi kahramanları demir gibi bir metânet göstermesiyle, başka yerlere de hüsn-ü misal oldu.

Ey Hüsrev! Tesirli ve güzel mektubunu aldım. Vazifenin başına geçmen bizi fevkalâde mesrur etti. Binler safâlarla geldin. Sen, bu bir buçuk sene

¹ "Bile bile dünyayı (âhirete) tercih ederler." (İbrahim Sûresi, 14/3).

² O yüce Zât'ın adıyla.

maddî kalemin işlemediğinden merak etme. Senin yerine o kerametli kaleminin yâdigârı olan Mu'cizât-ı Ahmediye'nin biri vilâyât-ı şarkiyede faalâne geziyor. Diğer son yazdığın nüsha da İstanbul'da, senin yerinde çalışıp inşallah fütuhât yapar. Senin yazdığın mu'cizeli iki Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın bu havâlide, hususan Ramazan-ı Şerif'te sana kazandırdıkları sevapları ve tahsin ve tebriklerini, inşallah, yakında tab'a girmesiyle Âlem-i İslâm'dan senin ruhuna yağacak rahmet dualarını düşün, Allah'a şükret.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben, pek kat'î bir surette ve bine yakın tecrübelerim neticesinde kat'î kanaatim gelmiş ve ekser günlerde hissediyorum ki; *Risale-i Nur'un hizmetinde bulunduğum günde, o hizmetin derecesine göre kalbimde, bedenimde, dimağımda, maîşetimde bir inkişaf, inbisat, ferahlık, bereket görüyorum.* Ve çokları itiraf ediyor ki, "Biz de hissediyoruz." derler. Hatta size geçen sene yazdığım gibi, benim pek az gıda ile yaşadığımın sırrı, o bereket imiş.

Hem, İmam Şâfiî'den* (*radıyallâhu anhu*) rivayet var ki: "Hâlis talebe-i ulûm-un rızıkına ben kefâlet edebilirim."¹ demiş. Çünkü rızıklarında vüs'at ve bereket olur.

Madem hakikat budur ve madem hâlis talebe-i ulûm unvanına Risale-i Nur şâkırtleri bu zamanda tam liyakat göstermişler. Elbette, şimdiki açlık ve kahta mukabil Risale-i Nur hizmetini bırakmak ve zaruret-i maîşet özüyle maîşet peşine koşmak yerine en iyi çâre, şükür ve kanaat ve Risale-i Nur talebeliğine tam sarılmaktır.

Said Nursî

* * *

¹ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/244; Kannûcî, *Ebcedü'l-ulûm* 1/98; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 6/175.

Dimağ: Beyin, zihin, akıl.

Faalâne: Faal, aktif bir şekilde.

Inbisat: Genişleme, yayılma, ferahlama.

Kaht: Kıtık, kuraklık.

Kefâlet etmek: Kefil olmak.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Talebe-i ulûm: İlim talep edenler, öğrenciler.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Vüs'at: Genişlik.

Zaruret-i maîşet: Geçim zorunluluğu, yaşama mecburiyeti.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Risale-i Nur ve ondan tam ders alan biz şâkirtleri, değil dünya siyasetlerine, belki bütün dünyaya karşı da Risale-i Nur'u âlet edemeyiz ve şimdiye kadar da etmemişiz. Biz ehl-i dünyanın dünyalarına karışmıyoruz. Bizden zarar tevehhüm etmek divaneliktir.

Evvelâ: Kur'ân bizi siyasetten men etmiş,² tâ ki elmas gibi hakikatleri ehl-i dünyanın nazarında cam parçalarına inmesin.

Sâniyen: Şefkat, vicdan, hakikat bizi siyasetten men ediyor. Çünkü tokata müstehak dinsiz münafıklar onda iki ise, onlarla müteallik yedi-sekiz mâsum biçâre, çoluk-çocuk, zayıf, hasta, ihtiyarlar var. Belâ ve musibet gelse, o sekiz mâsumlar o belâyâ düşecekler. Belki o iki münafık dinsiz, daha az zarar görecektir. Onun için siyaset yoluyla, idare ve âsâyişi ihlâl tarzında, neticenin husûlü de meşkûk olduğu hâlde girmekten, Risale-i Nur'un mahiyetindeki şefkat, merhamet, hak, hakikat; şâkirtlerini men ediyor.

Sâlisen: Bu vatan, bu millet ve bu vatandaki ehl-i hükûmet, ne şekilde olursa olsun, Risale-i Nur'a eşedd-i ihtiyaçla muhtaçtırlar. Değil korkmak veyahut adâvet etmek, en dinsizleri de onun dindârâne, hakperestâne düsturlarına taraftar olmak gerektir. Meğer ki bütün bütün millete, vatan, hâkimiyet-i İslâmiye'ye hıyanet ola.

Çünkü bu milletin ve vatanın, hayat-ı içtimaiyesini anarşilikten kurtarmak ve büyük tehlikelerden halâs etmek için, beş esas lâzım ve zarurîdir:

Birincisi: Merhamet.

İkincisi: Hürmet.

Üçüncüsü: Emniyet.

Dördüncüsü: Haram ve helâli bilip haramdan çekilmek.

Beşincisi: Serseriliği bırakıp itaat etmektir.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Bu muhtevaya işaret eden bazı âyet-i kerîmeler için bkz.: Mâide Sûresi, 5/32; En'âm Sûresi, 6/164; Enfâl Sûresi, 8/46...

İşte Risale-i Nur, hayat-ı içtimaiyeye baktığı vakit bu beş esası temin edip, hem âsâyişin temel taşını tesbit ve temin eder. Risale-i Nur'a ilişkinler kat'iyen bilsinler ki onların ilişkisi, anarşilik hesabına, vatan ve millete ve âsâyişe düşmanlıktır. İşte bunun bir hülâsasını o casusa söyledim. Dedim ki:

“Seni gönderenlere söyle. Hem de ki: On sekiz senedir bir defa kendi istirahati için hükûmete müracaat etmeyen.. ve yirmi bir aydır dünyayı herc ü merc eden harplerden hiçbir haber almayan.. ve çok mühim makamlarda çok mühim adamların dostâne temaslarını istiğnâ edip kabul etmeyen bir adama, ondan korkup, tevehhüm edip, dünyanıza karışmak ihtimali ile evhama düşüp tarassutlarla sıkıntı vermekte hangi mana var? Hangi maslahat var? Hangi kanun var? Divaneler de bilirler ki ona ilişmek divaneliktir.” O casus da kalktı gitti.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz Kardeşlerim!

Bu defa yazılarınızda İhlâs Risalelerini gördüğüm için, sizi o gibi risalelerin dersine havale edip, ziyade bir derse ihtiyaç görmedim. Yalnız bunu ihtar ediyorum ki; mesleğimiz, sırr-ı ihlâsa dayanıp, hakâik-i imaniye olduğu için, hayat-ı dünyaya, hayat-ı içtimaiyeye mecbur olmadan karışmak ve rekabete, tarafgirliğe ve mübârezeye seukeden hâlâtтан tecerrüd etmeye mesleğimiz itibarıyla mecburuz. Binler teessüf ki; şimdiki müthiş yılanların hücumuna mâruz bîçâre ehl-i ilim ve ehl-i diyanet, sineklerin ısırması gibi cüz'î kusurâtı bahane ederek, birbirini tenkitle, yılanların ve zındık münafıkların tahribatlarına ve kendilerini onların eliyle öldürmesine yardım ediyorlar.

Gayet muhlis bir kardeşimizin mektubunda, bir ihtiyar âlim ve vâizin, Risale-i Nur'a zarar verecek vaziyette bulunması, benim gibi binler kusurları bulunan bir bîçârenin, ehemmiyetli mazerete binâen bir sünneti terk ettiğim bahanesiyle şahsımı çürütüp, Risale-i Nur'a ilişmek istemiş.

Hâlât: Hâller, durumlar.

Herc ü merc etmek: Kargaşa çıkarmak, karıştırmak.

Muhlis: Çok hâlis, çok samimi.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tecerrüd etmek: Sıyrılmak, uzaklaşmak.

Evvelâ: Hem o zât, hem sizler biliniz ki: Ben, Risale-i Nur'un hizmetkârıyım ve o dükkânın bir dellâlıyım. Risale-i Nur ise, Arş-ı Âzam'a bağlı olan Kur'ân-ı Azîmüşşân ile bağlanmış bir hakikî tefsirdir. Benim şahsımdaki kusurât, ona sirayet etmez.

Sâniyen: O vâiz ve âlim zâta benim tarafımdan selâm söyleyiniz... Benim şahsıma olan tenkidini, itirazını, başım üstüne kabul ediyorum. Sizler de o zâtı ve onun gibileri münakaşaya ve münâzaraya sevketmeyiniz. Hatta tecavüz edilse de beddua ile de mukabele etmeyiniz. Kim olursa olsun, madem imanı var, o noktada kardeşimizdir. Bize düşmanlık da etse, mesleğimizce mukabele edemeyiz. Çünkü daha müthiş düşman ve yılanlar var.

Elimizde nur var, topuz yok! Nur incitmez, ışıyla okşar. Ve bilhasa ehl-i ilim olsa, ilimden gelen enâniyeti de varsa, enâniyetlerini tahrik etmeyiniz. Mümkün olduğu kadar, ¹مُرُوا بِاللَّغْوِ مَرًّا كِرَامًا² düsturunu rehber ediniz.

Hem o zât, madem evvelce Risale-i Nur'a girmiş ve yazıyla da iştirak etmiş, o daire içindedir. Onun fikren bir yanlışı varsa da affediniz. Değil onlar gibi ehl-i diyanet ve tarîkata mensup müslümanlar, şimdi bu acîb zamanda, imanı bulunan ve fırak-ı dâlleden bile olsa onlarla uğraşmamak.. ve Allah'ı tanıyan ve âhireti tasdik eden hristiyan bile olsa, onlarla medar-ı nizâ noktaları medar-ı münakaşa etmemeyi, hem bu acîb zaman, hem mesleğimiz, hem kudsî hizmetimiz iktiza ediyor.

Said Nursî

بِاسْمِهِ شَبَّحَانَهُ²

Risale-i Nur'un mesleği ise; vazifesini yapar, Cenâb-ı Hakk'ın vazifesine karışmaz. Vazifesi tebliğdir; kabul ettirmek, Cenâb-ı Hakk'ın vazifesidir.

¹ "O kullar, boş söz ve işlere rastladıklarında vakarla oradan geçip giderler." (Furkan Sûresi, 25/72).

² O yüce Zât'ın adıyla.

Arş-ı Âzam: Yerde ve gökte, maddî ve mânevî bütün varlıklarla alâkalı ilâhî emir, irade ve işleyişin ilk tecellî ve zuhur mahalli sayılan, fakat mahiyetini sadece

Cenâb-ı Hakk'ın bilebileceği yüce bir âlem.

Dellâl: Gösteren, ilan eden, tellâl.

Fırak-ı dâl: Dalâlete düşmüş, doğru yoldan ayrılmış gruplar.

Medar-ı nizâ: Çekişme, kavga sebebi.

Hem, kemiyete ehemmiyet verilmez. Sen o havâlideki birtek Âtîf'ı* bulsan, yüzü bulmuş gibidir. Merak etme. Hem, mümkün olduğu kadar hariçten gelen küçük ilişmelere ehemmiyet verme. Fakat ihtiyatla, bu atâlet mevsimi ve gaflet zamanı ve derd-i mâişet ibtilâsı zamanında cüz'î bir iştilal de ehemmiyetlidir. Tevakkuf değil! Muvaffakiyetsizlik, mağlûbiyet yok! Risale-i Nur'un her tarafta galibâne fütuhâtı var.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Risale-i Nur dünya işlerine âlet olamaz, dünya işlerine siper edilmez. Çünkü ehemmiyetli bir ibadet-i tefekkürîye olduğu cihetle, dünyevî maksatlar kasten ondan istenilmez. İstenilse ihlâs kırılır, o ehemmiyetli ibadet şekli değişir. Bazı çocuklar gibi, dövüştükleri vakit Kur'ân'ı siper eder. Başına gelen darbe Kur'ân'a geldiği gibi, Risale-i Nur, böyle muannid hasımlara karşı siper istîmal edilmemeli.

Evet, Risale-i Nur'a ilişkinler tokat yerler; yüzer vukuat şahittir. Fakat Risale-i Nur, tokatlarda istîmal edilmez ve niyet ve kast ile tokatlar gelmez. Çünkü sırr-ı ihlâs ve sırr-ı ubûdiyete münâfidir. Bizler, bizlere zulmedenleri, bizi himâye eden ve Risale-i Nur'da istihdam eden Rabbimize havale ediyoruz.

Evet, dünyaya ait harika neticeler, bazı evrâd-ı mühimme gibi, Risale-i Nur'a çokça terettüp ediyor. Fakat onlar istenilmez, belki verilir; illet olmaz, bir fayda olabilir. Eğer istemekle olsa, illet olur, ihlâsı kırar; o ibadeti kısmen ibtal eder.

Evet, Risale-i Nur'un o kadar dehşetli muannidlere karşı galibâne mukâvemeti, sırr-ı ihlâstan, hiçbir şeye âlet edilmemesinden ve doğrudan doğruya saadet-i ebediyeye bakmasından ve hizmet-i imaniyeden başka

Atâlet: Tembellik.

Derd-i mâişet: Geçim derdi.

Evrâd-ı mühimme: Belirli zaman aralıkları ile devamlı okunan önemli virdler, dualar, zikirler.

İbtîlâ: İmtihan, deneme.

İllet: Herhangi bir şeyin var olması için şart olan, asıl sebep.

İstîmal edilmek: Kullanılmak.

Kemiyet: Nicelik, sayı, miktar.

Muannid: İnatçı.

Münâfi: Aykırı, zıt.

Terettüp etmek: Netice olarak çıkmak, meydana gelmek.

Tevakkuf: Duraklama, duraksama.

bir maksat takip etmemesinden ve bazı ehl-i tarîkatın ehemmiyet verdikleri keşif ve kerâmât-ı şahsiyeye ehemmiyet vermemesindendir. Ve velâyet-i kübrâ ashâbları olan sahâbîler gibi, verâset-i nübüvvet sırrıyla, yalnız iman nurlarını neşretmek ve ehl-i imanın imanlarını kurtarmaktır.

Evet, Risale-i Nur'un bu dehşetli zamandaki kazandırdığı iki netice-i muhakkakası her şeyin fevkindedir; başka şeylere ve makamlara ihtiyaç bırakmıyor.

Birinci Neticesi: Sadâkat ve kanaat ile Risale-i Nur dairesine giren, imanla kabre gireceğine gayet kuvvetli emâreler var.

İkincisi: Risale-i Nur dairesinde, ihtiyârımız olmadan takarrur ve tahakkuk eden şirket-i mâneviye-i uhreviye cihetiyle, her bir hakikî sâdık şâkird; binler diller ile kalbler ile dua etmek, istiğfar etmek, ibadet etmek ve bazı melâike gibi kırk bin lisanla tesbih etmektir.¹ Ve Ramazan-ı Şerifteki hakikat-i Leyle-i Kadir gibi, kudsi ve ulvî hakikatleri, yüz bin el ile aramaktır.

İşte, bu gibi netice içindir ki Risale-i Nur şâkırtleri, hizmet-i nuriyeyi velâyet makamına tercih eder; keşif ve kerâmâtı aramaz ve âhiret meyvelerini dünyada koparmaya çalışmaz. Vazife-i ilâhiye olan muvaffakiyet ve halka kabul ettirmek ve revaç vermek ve galebe ettirmek ve müstehak oldukları şan u şeref ve ezvâk ve inâyetlere mazhar etmek gibi, kendi vazifelerinin haricinde bulunan şeylere karışmazlar ve harekâtını onlara bina etmezler. Hâlisen, muhlisen çalışırlar, "Vazifemiz hizmettir, o yeter." derler.

Said Nursî

* * *

¹ Bkz.: Taberî, Câmiu'l-beyân 15/156; Ebu's-Şeyh, el-Azame 2/547, 740, 742, 747, 3/868; İbn-i Kesir, Tefsîru'l-Kur'ân 3/62.

Ezvâk: Zevkler.

Hâlisen, muhlisen: Samimiyetle, sırf Allah rızası için.

Keşif: Allah dostlarının ilâhî ih-san ve ilham ile bazı sırları, hakikatleri keşfetmesi.

Revaç: Rağbet, itibar.

Şirket-i mâneviye-i uhreviye: Dinî bir hizmete dâhil olan herkesin, bu hizmetteki diğer arkadaşlarının yapmış olduğu dualara ve hayırlı işlere hissedar olup sevap kazanmasını sağlayan ahirete yönelik mânevî ortaklık.

Takarrur etmek: Sabit olmak, yerleşmek.

Velâyet: Velilik, Allah dostluğu.

Velâyet-i kübrâ: Peygamberler ve vârislerinin (asfiyâ) velâyeti.

Verâset-i nübüvvet: Peygamber vârisliği.

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

Seksen küsur sene kıymetinde bulunan ve Ramazan-ı Şerif'in mecmû-unda gizlenen hakikat-i Leyle-i Kadr'i kazanmak için, Risale-i Nur şâkırtlerinin şirket-i mâneviye-i uhreviyeleri muktezasınca, her biri, mütekellim-i maalgayr sîgasınca⁴ اِغْفِرْ لَنَا³، اِرْحَمْنَا²، اَجِرْنَا gibi tâbiratta, “biz” dedikleri vakit, Risale-i Nur'un sâdık şâkırtlerini niyet etmek gerektir. Tâ her bir şâkırt umu-mun nâmına münâcât edip çalışsın. Bu bîçâre, az çalışabilen ve haddinden çok fazla hizmet ondan beklenen bu kardeşinize, o hüsn-ü zanları yanlış çıkar-mamak için, geçmiş Ramazan gibi yardımınızı rica ediyorum.

Said Nursî

بِسْمِ سُبْحَانَهُ

İki-üç gün evvel, Yirmi İkinci Söz tashih edilirken dinledim. Gördüm ki:

İçinde hem küllî zikir, hem geniş fikir, hem kesretli tehlil, hem kuvvetli imanî ders, hem gafletsiz huzur, hem kudsî hikmet, hem yüksek bir ibadet-i tefekkürîye gibi nurlar var.

Bir kısım şâkırtlerin ibadet niyetiyle risaleleri, ya yazmak veya okumak veya dinlemekliğin hikmetini bildim. Bârekâllah dedim, hak verdim.

Said Nursî

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Bizi sıyanetinle koru.

³ Bize merhametinle muâmele et.

⁴ Bize acı ve mağîret et.

Huzur: Kalbî ve vicdanî itminana erme; ilâhî maiyyete mazhar olma.

İbadet-i tefekkürîye: Tefekkür tarzında yapılan ibadet.

Mecmû: Toplam, yekûn.

Mukteza: Gerek, icab.

Münâcât: Yalvarma, yakarma.

Mütekellim-i maalgayr sîgası: Arapça'da birinci çoğul şahıs (biz) zamiriyle yapılan isim veya fiil çekimi.

Tehlil: “Lâ ilâhe illallah” diye-rek Allah'ın birliğini ikrar ve ilan etmek.

Karadağ'ın Bir Meyvesi

بَاسْمِهِ سُنبَحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu defa mektup yerinde bu meyveyi gönderiyoruz.

Bir âyetin mana-yı işârisinin külliyyetinden bir ferdi; Hürriyet'ten bu ana kadardır. Teşrin-i Sâni otuzuncu gün, bin üç yüz elli sekizde (1358), Karadağ başına çıkıyordum. “İnsanların, hususan müslümanların bu teselsül eden helâketleri ve hasâretleri ne vakitten başladı, ne vakte kadardır?” hatıra geldi. Birden, her müşkülümü halleden Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, Sûre-i Ve'l-Asr'ı karşıma çıkardı. “Bak!” dedi. Baktım. Her asra hitap ettiği gibi, bu asrımıza da daha ziyade bakan² **إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ** âyetindeki makam-ı cifrîsi bin üç yüz yirmi dört (1324) edip, Hürriyet inkılâbıyla başlayan tebeddül-ü saltanat ve Balkan ve İtalyan harpleri ve Birinci Harb-i Umumî mağlûbiyetleri ve muâhedeleri ve şeâir-i İslâmiye'nin sarsılmaları ve bu memleketin zelzeleleri ve yangınları ve İkinci Harb-i Umumî'nin zemin yüzünde fırtınaları gibi, semâvî ve arzî musibetlerle hasâret-i insaniye ile **إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ** âyetinin bu asırda dahi bir hakikati, maddeten aynı tarihiyle gösterip, bir lem'a-yı i'câzını gösteriyor.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ³ -âhirdeki “ت” هـ sayılır; şedde sayılır ise- makam-ı cifrîsi bin üç yüz elli sekiz ve dokuz (1358 ve 9) olan bu senenin ve gelecek senenin aynı tarihini göstermekle o hasâretlerden, bâhusus

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² “Yemin olsun asra (hâdiselerle yüklü zamana, bilhassa onun son parçasına): Şurası bir gerçek ki, hüsrandır insan.” (Asr Sûresi, 103/1-2).

³ “Ancak iman edip, imanları istikametinde sağlam, yerinde, doğru ve ıslaha yönelik işler yapanlar müstesna.” (Asr Sûresi, 103/3).

Bâhusus: Özellikle.

Hasâret: Kayıp, zarar.

Hasâret-i insaniye: İnsanın başına gelen kayıp, zarar.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı

Kerim.

Lem'a-yı i'câz: Mu'cize parıltısı.

Makam-ı cifrî: Cifir hesabına göre değeri.

Mana-yı işârî: İşaret ve ima yoluyla anlatılan mana.

Muâhede: Antlaşma.

Şeâir-i İslâmiye: İslâm'ı temsil eden semboller.

Tebeddül-ü saltanat: Saltanatın el değiştirmesi.

Teselsül etmek: Birbirini takip etmek, art arda gelmek.

Teşrin-i Sâni: Kasım ayı.

mânevî hasâretlerden kurtulmanın çâre-i yegânesi iman ve a'mâl-i sâliha olduğu gibi ve mefhum-u muhalifiyle, o hasâretin de sebep-i yegânesi küfür ve küfran, şükürsüzlük, yani imansızlık, fısk ve sefâhet olduğunu gösterdi. Sûre-i Ve'l-Asr'ın azamet ve kudsiyetini.. ve kısalığıyla beraber gayet geniş ve uzun hakâikin hazinesi olduğunu tasdik ederek Cenâb-ı Hak'a şükrettik.

Evet, Âlem-i İslâm'ın, bu asrın en büyük hasâreti olan bu dehşetli İkinci Harb-i Umumî'den kurtulmasının sebebi, **Kur'ân'dan gelen iman ve a'mâl-i sâliha** olduğu gibi.. fakirlere gelen acı açlık ve kahtın sebebi, **orucun tatlı açlığını çekmedikleri..** ve zenginlere gelen hasâret ve zâyiatın sebebi de **zekat yerinde ihtikâr etmeleridir**. Ve Anadolu'nun bir meydan-ı harp olmamasının sebebi, **إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا kelime-i kudsiyesinin hakikatini fevkalâde bir surette yüz bin insanların kalblerine tahkikî bir tarzda ders veren Risale-i Nur olduğunu, pek çok emârelerle ve şâkirtlerinden binler ehl-i hakikat ve dikkatin kanaatleri ispat eder.**

* * *

Risale-i Nur'un Küçük ve Mâsum Şâkirtleri

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Risale-i Nur'un küçük ve mâsum şâkirtlerinden elli-altmış talebenin yazdıkları nüshalar bize de gönderilmiş. Biz de o parçaları üç cilt hâlinde cemettik. Hem o masum şâkirtlerin bazılarını isimleriyle kaydettik. Mesela:

İsimleri	Yaşları	İsimleri	Yaşları	İsimleri	Yaşları
Ömer	15	Hüseyin	11	Mustafa	14
Mustafa	13	Ahmed Zeki	13	Bekir	9
Hâfız Nebi	14	Ayşe	11	Ali	12
Hicret	15	Hâfız Ahmed	12	Ayşe	11

A'mâl-i sâliha: Sâlih ameller. İslâm'ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü işler, fiiller.

Cemetmek: Toplamak, bir araya getirmek.

Fısk: Günahkârlık, ahlâksızlık.

Hakâik: Hakikatler.

İhtikâr: İhtiyaç maddelerini depolarda saklayıp, daha sonra pahalıya satma, vurgunculuk.

Kaht: Kıtık, kuraklık.

Mefhum-u muhalif: Kastedilen

mananın tam tersi anlam.

Sefâhet: Haram helâl demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beyinsizlik.

Tahkikî: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme şeklinde.

Bu yaşta daha çok çocuklar var. Uzun olmasın diye yazılmadı. İşte bu mâsum çocukların Risale-i Nur'dan aldıkları derslerinin ve yazdıklarının bir kısmını bize göndermişler. Biz de onların isimlerini bir cetvelde dercettik.

Bunların bu zamanda bu ciddî çalışmaları gösteriyor ki; *Risale-i Nur'da* öyle mânevî bir zevk ve cazibedar bir nur var ki, mekteplerdeki çocukları okumaya şevkle sevk etmek için icad ettikleri her nevi eğlence ve teşviklere galebe edecek bir lezzet, bir sürûr, bir şevk, *Risale-i Nur* veriyor ki çocuklar böyle hareket ediyorlar.

Hem bu hâl gösteriyor ki; *Risale-i Nur* kökleşiyor. İnşallah, daha hiçbir şey onu koparamayacak, ensâl-i âtiyede devam edecek.

Aynen bu mâsum çocuk şâkırtler gibi, *Risale-i Nur'un* cazibedar dairesine giren ümmî ihtiyarların dahi kırk-elli yaşından sonra *Risale-i Nur'un* hatırı için yazıya başlayıp yazdıkları kırk-elli parçayı, iki-üç mecmua içinde dercettik.

Bu ümmî ihtiyarların ve kısmen çoban ve efelerin, bu zamanda, bu acîb şerâit içinde, her şeye tercihen *Risale-i Nur'a* bu surette çalışmaları gösteriyor ki; bu zamanda *Risale-i Nur'a* ekmekten ziyade ihtiyaç var ki, harmancılar, çiftçiler, çobanlar, yörük efeleri, hâcât-ı zaruriyeden ziyade *Risale-i Nur'a* çalışmaları *Risale-i Nur'un* hakkâniyetini gösteriyorlar.

Bu ciltte az, sâir altı cild-i âherde mâsumların ve ihtiyar ümmîlerin yazılarının tashihinde çok zahmet çektim. Vakit müsaade etmiyordu. Hatırıma geldi ve mânên denildi ki:

Sıkılma! Bunların yazıları çabuk okunmadığından, acelecileri yavaş yavaş okumaya mecbur ettiğinden, *Risale-i Nur'un* gıda ve taam hükmündeki hakikatlerinden hem akıl, hem kalb, hem ruh, hem nefis, hem his hisselerini alabilirler. Yoksa, yalnız akıl cüz'î bir hisse alır, ötekiler gidasız kalabilirler.

Risale-i Nur, sâir ilimler ve kitaplar gibi okunmamalı! Çünkü ondaki iman-ı tahkikî ilimleri, başka ilimlere ve maâriflere benzemez. Akıldan başka çok letâif-i insaniyenin de kuvvet ve nurlarıdır.

Acib: Benzersiz, şaşırtan, ürküten.
Cild-i âher: Diğer, başka cild.
Derc etmek: Yerleştirmek, içine koymak.
Ensâl-i âtiye: Gelecek nesiller.

Hâcât-ı zaruriye: Kesin, zaruri ihtiyaçlar.
İman-ı tahkikî: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.
Letâif-i insaniye: İnsanın mânevî duyuları.

Maârif: Marifetler, bilgiler.
Şerâit: Şartlar.
Taam: Yemek, yiyecek.
Tashih: Düzeltme.

Elhâsıl: Mâsumların ve ümmî ihtiyarların noksan yazılarında iki fayda var:

Birincisi: Teennî ve dikkatle okunmaya mecbur etmektir.

İkincisi: O mâsumâne ve hâlisâne ve samimî ve tatlı dillerinden, derslerinden Risale-i Nur'un şirin ve derin meselelerini lezzetli bir hayretle dinlemek ve ders almaktır.

Said Nursî

* * *

Isparta'ya Gönderilen Bir Mektup

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Namaz tesbihatının sırrına göre; nasıl ki namazdan sonra tesbih ve zikir ve tehlil ile bir hatme-i muazzama-yı Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*). ve zikir ve tesbih eden ve rûy-i zemin kadar geniş bir halka-yı tahmidât-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) dairesine tasavvuran ve niyeten girmek, medar-ı füyuzat olduğu gibi ben ve biz de Risale-i Nur'un geniş daire-i dersinde ve halka-yı envârında ders alan ve dua eden ve çalışan binler mâsum lisanların ve mübârek ihtiyarların dualarına ve a'mâl-i sâlihalarına hissedar olmak ve dualarına âmin demek hükmünde olarak, onlarla tayy-ı mekân ederek, hayalen omuz omuza, diz dize bulunmak hayaliyle ve niyetiyle ve tasavvuruyla kendimizi fevka'l-had bahtiyar biliyoruz. Hususan âhir ömrümde böyle kıymetli, mâsum mânevî evlâtları ve yüzer küçük Abdurrahmanlar'ı bulmak, benim için dünyada bir cennet hayatı hükmüne geçiyor.

Geçen Ramazan-ı Şerifte hastalığım münasebetiyle her bir kardeşim benim hesabıma birer saat çalışmalarının pek büyük neticesini aynelyakîn

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Fevka'l-had: Umulanın, beklenenin üstünde.

Halka-yı envâr: Nurlar halkası.

Halka-yı tahmidât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) sünnetinde yer alan ve ümmetine öğrettiği dua, tesbih ve hamdlerin okunduğu zikir halkası.

Hatme-i muazzama-yı Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in

(s.a.s.) sünnetinde yer alan ve ümmetine öğrettiği dua, zikir ve tesbihlerin, Ümmet-i Muhammed tarafından Efendimiz'in (s.a.s.) yüksek, muazzez huzur-u mânevîlerine hayâlen ve niyeten girerek okunduğu çok büyük hatme.

Medar-ı füyuzat: Feyiz sebebi, vesilesi.

Rûy-i zemin: Yeryüzü.

Tasavvuran: Zihinde canlandırarak, göz önüne getirerek.

Tayy-ı mekân: Allah'ın izni ile bir anda mesafeleri aşır bir yerden başka bir yere, mekâna gitme, orada görünme.

Teennî: Dikkat, temkin, acele etmeme.

Tehlil: "Lâ ilâhe illallah" diyerek Allah'ın birliğini ikrar ve ilan etmek.

ve hakkalyakîn gördüğümünden, böyle duaları reddedilmez mâsumların ve mübârek ihtiyarların ve bahtiyar üstadlarının, benim hesabıma arasına lisanen ve kalben duaları ve çalışmaları, kalemleriyle yardımları, benim Risale-i Nur'a hizmetimin uhrevî bir netice-i bâkiyesini dünyada dahi bana gösterdi.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي¹

Kardeşiniz

Said Nursî

* * *

Isparta'ya Gönderilen Bir Fıkradır

Risale-i Nur, kendi sâdık ve sebatkâr şâkirtlerine kazandırdığı çok büyük kâr ve kazanç ve pek çok kıymettar neticeye mukabil fiyat olarak, o şâkirtlerden tam ve hâlis bir sadâkat ve dâimî ve sarsılmaz bir sebat ister.

Evet, Risale-i Nur on beş senede kazanılan kuvvetli iman-ı tahkikiyi on beş haftada ve bazılara on beş günde kazandırdığını, yirmi senede, yirmi bin zât tecrübeleriyle şehâdet ederler.

Hem, iştirak-i a'mâl-i uhreviye düsturuyla, her bir şâkirdine her bir günde binler hâlis lisanlarla edilen makbul duaları.. ve binler ehl-i salâhatin işledikleri a'mâl-i sâlihanın misil sevaplarını kazandırıp her bir hakikî sâdık ve sebatkâr şâkirdini amelce binler adam hükmüne getirdiğini.. kerametkârâne ve takdîrkârâne İmam Ali'nin (*radîyallâhu anhu*) üç ihbarı..² ve Keramet-i Gaybiye-i Gavs-ı Âzam'daki (*kudûsî sirrüh*) tahsînkârâne ve teşvikkârâne beşareti.. ve Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın kuvvetli işaretiyle³ o hâlis şâkirtler, ehl-i saadet ve ashab-ı cennet olacaklarına müjdesi pek kat'î ispat ederler. Elbette böyle bir kazanç, öyle bir fiyat ister.

¹ Bâki olan yalnız Allah'tır.

² Bkz.: Lem'alar, 18. ve 28. Lem'a; Şuâlar, 8. Şuâ (Keramet-i Aleviye risaleleri).

³ Bkz.: Şuâlar, 1. Şuâ (İşârât-ı Kur'âniye risalesi).

Beşaret: Müjde, muştı.

Ehl-i salâhat: Tam bir iman ve takva ile kendini Allah'a veren iyi kullar.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak öğrenilen bilgi.

İman-ı tahkiki: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

İştirak-i a'mâl-i uhreviye:

Âhirete yönelik bütün amellerde yapılan ortaklık.

Keramet-i Gaybiye-i Gavs-ı

Âzam: Abdülkadir Geylânî Hazretleri'nin (k.s.) Risale-i Nur'a ve müellifine işaret eden gayba ait kerametlerinin anlatıldığı 8. Lem'a risalesi.

Tahsînkârâne: Güzel bulur, beğenir bir tarzda.

Takdîrkârâne: Takdir eder bir tarzda.

Teşvikkârâne: Teşvik eder bir tarzda.

Madem hakikat budur, Risale-i Nur dairesinin yakınında bulunan ehl-i ilim ve ehl-i tarikat ve sofî-meşrep zâtlar, onun cereyanına girmek ve ilim ve tarikattan gelen eski sermayeleriyle ona kuvvet vermek ve genişlemesine çalışmak ve şâkirtlerini teşvik etmek ve bir buz parçası olan enâniyetini, tam bir havuzu kazanmak için o dairedeki âb-ı hayat havuzuna atıp eritmek gerektir ve elzemdir. Yoksa, Risale-i Nur'a karşı rakibâne başka bir çığır açmakla hem o zarar eder, hem bu müstakîm ve metin cadde-i Kur'âniye'ye bilmeyerek zarar verir, zındıkaya bir nevi yardım olur.

Said Nursî

عنبر صدیق قارداشلم
 بواغای نامه دن اکلایلا
 که هوخومت بعض ارکانی اغفال ایدوب علیه
 سوق ایدن کیزلاندیققلر یلانلری عقیم قالوب
 یالان چیقتی شمدی بهانه اوله رق جمعیتمک
 وقومت چیلک اسنادیله یالانلری سترة حال شورلر
 و بوند بر اثری بنمله کیمسه ایتماس ایدن بیزدن
 بیون مأمور کرده چکینولورلر و کاصقتی ویردیلمک
 کندیلرخی آمرلرینه سودرلر خصوصاً (ماثم دیر)
 بنی اعتراض نامه نکه آخرنده بوکلنی فقیره ای دیه جکدم
 فقط بر فکر مانع اولدی فقیر تودر اوت بیز بر جمعیتم

Üstad'ın Denizli Hapsindeyken talebelerine gönderdiği ve
 kendi el yazısıyla yazdığı mektup

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu iddianâmeden anlaşıldı ki, hükûmetin bazı erkânını iğfal edip aleyhimize sevkeden gizli zındıkların plânları akım kalıp yalan çıktı. Şimdi bir bahane olarak cemiyetçilik ve komitecilik isnadıyla yalanlarını setre çalışıyorlar ve bunun bir eseri olarak benimle kimseyi temas ettirmiyorlar. Güya temas eden, birden bizden olur. Hatta büyük memurlar da çok çekiniyorlar ve bana sıkıntı verdimle kendilerini âmirlerine sevdireyorlar. Hususan (حاص م دیر) Ben, itiraznâmenin âhîrinde, bu gelen fıkrayı diyecektim, fakat bir fikir mâni oldu. Fıkra şudur:

Evet biz bir cemiyetiz!..

Akım: Neticesiz, sonuçsuz.

İğfal etmek: Aldatmak, kandırmak.

Setr: Örtme, gizleme.

داوایله بر جمعیتن وار که هر عصرده او حیوز ملیون
 داخل
 مسوولری وار و هر کون بش دفعه او مقدس
 جمعیتک پیر نیلیرله کمال حرمتله علاقه لرینی و خدمت
 کوسر بورلر (وانما المؤمنون اخوت) [قدسی بروغریله
 بر برینک یار دمنه دعا لر یله و معنوی قازانچر یله
 قوشورلر ایشته بز بو مقدس و معظم جمعیتک
 افرادندنر و وظیفه قرآنک ایمانی حقیقتلرنی
 تحقیقی بر صورتده اهل ایمانه بیلدیروب اولنر و کلام
 یمنی اعدام ایدین و دانی جیس خفردن قور تارقده
 سائر دنیوی و سیاهی و انشریقی جمعیت و قومته لر یله
 مناسبتنر یوقدر و تشنرل اتیز

Ve öyle bir cemiyetimiz var ki; her asırda üç yüz milyon dâhil mensupları var.. ve her gün beş defa, o mukaddes cemiyetin prensipleriyle kemâl-i hürmetle âlâkalarını ve hizmetlerini gösteriyorlar.. ve ¹ إِنَّْمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ kudsî programıyla birbirinin yardımına, dualarıyla ve mânevî kazançlarıyla koşuyorlar.

İşte biz, bu mukaddes ve muazzam cemiyetin efradındanız. Ve hususî vazifemiz de Kur'ân'ın imanî hakikatlerini tahkikî bir surette ehl-i imana bildirip onları ve kendimizi idam-ı ebediden ve dâimî haps-i münferitten kurtarmaktır. Sâir dünyevî ve siyâsî ve entrikalı cemiyet ve komitelerle münasebetimiz yoktur ve tenezzül etmeyiz.

¹ "Müminler birbirleriyle ancak kardeşler." (Hucurât Sûresi, 49/10).

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sakin sakın! Dünya cereyanları, hususan siyaset cereyanları ve bilhassa harice bakan cereyanlar sizi tefrikaya atmasın.. karşınızda ittihat etmiş dalâlet fırkalarına karşı sizi perişan etmesin! ² **الْحُبُّ فِي اللَّهِ، وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ** düstur-u rahmânî yerine, ³ **الْحُبُّ فِي السِّيَاسَةِ، وَالْبُغْضُ لِلْسِّيَاسَةِ** düstur-u şeytanî hükmederek, melek gibi bir hakikat kardeşine adâvet.. ve el-hannâs gibi bir siyaset arkadaşına muhabbet ve taraftarlıkla zulmüne rıza gösterip cinayetine mânen şerik eylemesin.

Evet, bu zamandaki siyaset, kalbleri ifsat edip, asabî ruhları azap içinde bırakır. Selâmet-i kalb ve istirahat-i ruh isteyen adam, siyaseti bırakmalı!

Evet, şimdi küre-i arzda herkes ya kalben, ya ruhen, ya aklen, ya beden gelen musibetten hissedarlıktan azap çekiyor, perişandır. Bilhassa ehl-i dalâlet ve ehl-i gaflet, merhamet-i umumiye-i ilâhiyeden ve hikmet-i tâmme-i sübhâniyeden habersiz olduğundan, rikkat-i cinsiye sebebiyle nev-i beşerle alâkadar olduğundan kendi eleminden başka, nev-i beşerin şimdiki elim ve dehşetli elemeleriyle dahi müteallim olup azap çekiyor. Çünkü lüzumsuz ve mâlâyânî bir surette vazife-i hakikiyelerini ve elzem işlerini bırakıp âfâkî ve siyasî boğuşmalara ve kâinatın hâdiselerini merakla dinleyerek, karışarak ruhlarını sersem, akıllarını geveze etmişler. “Zarara razı olana merhamet edilmez.” manasında ⁴ **لَا يُنْظَرُ لَهُ الرَّاغِبُ بِالضَّرَرِ** kaide-i esasiyesiyle

¹ Allah'ın selâmi, rahmeti ve bereketi; sonsuza kadar sürekli üzerinize olsun.

² “İçte duyulacak sevgi ve nefret Allah için olmalıdır.” ‘Allah için sevmek ve nefret etmek’ bazı hadislerde amellerin en faziletlisi sayılmış; ¹ bazı hadislerde de imanın en güçlü bir bağı olduğuna dikkat çekilmiştir. ²

¹ Ebû Davud, *Sünnet* 2; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 5/146; Bezzâr, *Müsned* 9/461.

² Tayâlisî, *Müsned* s. 101; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef* 6/170, 172, 7/80.

³ Siyaset için sevmek, siyaset için buğz etmek.

⁴ Bkz.: İmam Rabbânî, *Mektubat* 2/83 (49. Mektup).

El-hannâs: Sinsi şeytan.

Hikmet-i tâmme-i sübhâniye: Cenâb-ı Hakk'ın kâinatı baştan başa kuşatan mükemmel, eksiksiz hikmeti.

Merhamet-i umumiye-i ilâhiye:

Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan umumî, engin merhameti.

Müteallim: Acı, ızdırıp çeken.

Rikkat-i cinsiye: Hemcinsi olan diğer insanlara acıma, onların sı-

kıntı ve elemelerinden dolayı üzülmeye, müteessir olma.

Şerik: Ortak.

Tefrika: Ayrılık, bölünme.

şefkat hakkını ve merhamet liyakatini kendilerinden selbetmiştir. Onlara acınmaz ve şefkat edilmez. Ve lüzumsuz, başlarına belâ getiriyorlar.

Ben tahmin ediyorum ki; bütün küre-i arzın bu yangınında ve fırtınalarında selâmet-i kalbini ve istirahat-i ruhunu muhafaza eden ve kurtaran, yalnız hakikî ehl-i iman ve ehl-i tevekkül ve rızadır. Bunun içinde en ziyade kendini kurtaranlar, Risale-i Nur dairesine sadâkat ile girenlerdir.

Çünkü onlar, Risale-i Nur'dan aldıkları iman-ı tahkikî derslerinin nuruyla ve gözüyle, her şeyde rahmet-i ilâhiyenin izini, yüzünü görüp her şeyde kemâl-i hikmetini, cemâl-i adaletini müşâhede ettiklerinden, kemâl-i teslimiyet ve rıza ile rubûbiyet-i ilâhiyenin icraatından olan musibetleri teslimiyetle ve gülerek karşılıyorlar, rıza gösteriyorlar. Ve merhamet-i ilâhiyeden daha ileri şefkatlerini sürmüyorlar ki elem ve azap çeksinler.

İşte bu hakikate binâen, değil yalnız hayat-ı uhreviyyenin, belki dünyadaki hayatın dahi saadet ve lezzetini isteyenler –hadsiz tecrübeler ile– Risale-i Nur'un imanî ve Kur'ânî derslerinde bulabilir ve buluyorlar.

Said Nursî

* * *

Cemâl-i adalet: Cenâb-ı Hakk'ın adaletinin mutlak güzelliği, her varlığı eşit olarak gözetmesi.

İman-ı tahkiki: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

Kemâl-i hikmet: Mükemmel bir

hikmet. Her şeyin kusursuz bir şekilde yerli yerince olması.

Kemâl-i teslimiyet: Tam bir teslimiyet, tamamen teslim olma.

Rubûbiyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşa-

tan engin terbiye ve idaresi.

Selbetmek: Çekip almak, yok etmek.

**Kastamonu'da Üstad Bediüzzaman'a Sekiz Sene Hizmet Eden
Mehmed Feyzi ve Çaycı Emin Efendi'nin,
Kastamonu'daki Hayatına Dair, Emirdağ'da İken Hazreti Üstad'a
Yazdıkları Kıymetli Bir Mektuplarıdır**

الْسَّلَامُ عَلَیْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ بِعَدَدِ رَسَائِلِ التَّوَرِ الْمَقْرُوءَةِ وَالْمَكْتُوبَةِ¹

Çok Sevgili, Çok Kıymetli, Çok Müşfik Üstadımız Efendimiz
Hazretleri!

Evvelâ, Leyle-i Mirac'ınızı tebrik eder, ellerinizden öper, kusurumuzun affını rica ederiz.

Üstadımızın tercüme-i hâlini merak edenlere deriz ki:

Kur'ân-ı Hakîm, otuz üç âyâtının i'câzkâr işaretleriyle.. İmam Ali (radıyallâhu anhu), Celcelûtiye ve Ercûze'sinde kerametkâr delâlatıyla.. ve Gavs-ı Âzam (kuddise sirruhu), beşaretkâr beyanâtıyla Üstadımızın hakikî tercüme-i hâlini ve Risale-i Nur'un hakikî mahiyetini beyan etmişler. Üstadımızın şahs-ı mânevîsini bilmek isteyenler, Risale-i Nur'un İşârât-ı Kur'âniye ve Kerâmât-ı Aleviye ve Kerâmât-ı Gavsîye Risaleleri'ni ve Risale-i Nur'un sâir eczalarını dikkatle tettebbu etmeleri lâzımdır.

Yalnız bizim, Üstadımız hakkındaki kanaat-i kat'iyemiz şudur ki:

¹ Okunan ve yazılan Risale-i Nurlar adedince Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun!

Âyât: Âyetler.

Beşaretkâr: Müjdeli.

Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı bir kaside.

Delâlat: Deliller, işaretler.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Ercûze: Hz. Ali (r.a.) tarafından recez vezniyle yazılan, İsm-i Âzam'ı tazammun eden altı ismin ehemmiyetini beyan eden ve istikbalden haber veren meşhur kasidenin adı.

Gavs-ı Âzam: "En büyük ve-li" anlamında Hz. Abdülkadir Geylani'nin lâkâbı (k.s.).

İcâzkâr: Mu'cizeli.

İşârât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerîm'in Risale-i Nur'a ait işaret ve imalarını konu alan 1. Şuâ risalesi.

Kerâmât-ı Aleviye: Hz. Ali Efendimiz'in (r.a.) Risale-i Nur'a ve müellifine işaret eden kerametlerinin anlatıldığı 18. ve 28. Lem'a ile 8. Şuâ risaleleri.

Kerâmât-ı Gavsîye: Abdülkadir Geylânî (k.s.) Hazretlerinin

Risale-i Nur müellifine işaret eden kerametlerinin anlatıldığı 8. Lem'a risalesi.

Kerametkâr: Kerametli.

Kuddise sirruh: Sırrı ve bereketi yüce olsun.

Müşfik: Şefkatli.

Tercüme-i hâl: Öz geçmiş. Bir kimsenin hayatı ve hususî ahvâli hakkındaki bilgiler.

Tettebbu etmek: İncelemek.

İsm-i Nur ve İsm-i Hakîm'e mazhariyetle, Kur'ân-ı Hakîm'in hazinesinden nâil olduğu hakâik ve maârifi, tahdis-i nimet maksadıyla beşere ilân eden bu allâme-i zîfünun Bediüzzaman Hazretleri; ahlâk-ı Muhammediye (*aleyhissalâtu vesselâm*) ile tahallûk etmiş.. nefis ve hevâ berzahlarından geçmiş.. mekârim-i ahlâkın en mümtaz ve müstesna bir timsâl-i mücessemi olarak bu asırda bulunmuş.. şimdiye kadar bütün hayatında şâyân-ı hayret bir ulüvv-ü himmet ve sekînet ve iffet ve mahviyet içinde yaşamış.. gınâ-yı kalbi, tevekkül ve kanaati harikulâde.. maîşet ve kıyafeti pek sade.. ve mekârim-i ahlâkı pek fevkalâde.. dünyaya zerre kadar meyil ve muhabbet etmez...

Hem öyle bir tarzda izzet-i ilmiye hayatta muhafaza etmiş ki; asla kimseye arz-ı iftikar etmemek, hayatının en mühim bir düsturu olmuştur. Dünya kendilerine teveccüh etmişse de ondan yüz çevirmiş olan Üstadımız, emr-i maâşta Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle, iffet ve nezahetini daima muhafaza eder; sadaka, zekat ve hediyeleri almaz. Yakinen biliyoruz ki, Kastamonu'da bulundukları zaman, oturdukları evin îcarını vermek için yorganını sattılar da yine hiçbir suretle hediye kabul etmediler.

Hem Üstadımız, tekellûf ve taazzumdan asla hoşlanmaz ve talebelerinin dahi tekellûf kaydından âzâde olmalarını emreder. Ve buyururlar ki: *"Tekellûf, şer'an ve hikmeten fenadır. Çünkü tekellûf sevdası, insanı hadd-i mârufu tecavüze sevk eder. Mütakellif olanlar, bazen hodbinâne bir tezahür ve tefâhur tavrı.. ve muvakkat soğuk bir riyâkâr vaziyeti takınmaktan kurtulmaz. Hâlbuki bunların ikisi de ihlâsı zedeler."*

Allâme-i zîfünun: Geleneksel (dini) ve modern ilimlere vâkıf olan büyük âlim.

Arz-ı iftikar etmek: İhtiyacını belirtmek, fakirliğini dile getirmek.

Âzâde olmak: Kurtulmak, serbest kalmak.

Berzah: Perde, engel.

Emr-i maâş: Hayatını devam ettirme, geçim meselesi.

Gınâ-yı kalb: Gönül zenginliği.

Hadd-i mâruf: Dinin ve aklın makbul gördüğü, kabul ettiği sınırı.

Hakâik: Hakikatler.

Hodbinâne: Kendini beğenmiş bir tarzda.

İcar: Kira bedeli.

İnâyet: Yardım.

İsm-i Hakîm: Cenâb-ı Hakk'ın,

her işi yerli yerince, birçok fayda ve gaye gözeterek yaptığını bildiren ismi.

İsm-i Nur: "Bütün varlığı, âlemleri aydınlatan" anlamında Cenâb-ı Hakk'ın ismi.

Maârif: Marifetler, bilgiler.

Mahviyet: Alçak gönüllülük, tevazu.

Maîşet: Geçim, hayatını sürdürme.

Mazhariyet: Ayna olma, erişme, nâil olma.

Mekârim-i ahlâk: Yüce, üstün ahlâk.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Mütakellif: Gereksiz zorlamalara giren, gösterişe kapılan.

Sekînet: Kalb huzuru, sükûnet, temkin.

Şer'an: Dinin belirlediği ölçülere göre.

Taazzum: Büyüklenme, kibirlenme.

Tahallûk etmek: Ahlaklanmak.

Tahdis-i nimet: Şükür maksadıyla Cenâb-ı Hakk'ın nimetlerini ilan etmek.

Tecavüz: Haddi aşma, ileri gitme.

Tefâhur: Övünme, böbürlenme.

Tekellûf: Gereksiz zorlamalara girme, gösteriş.

Teveccüh etmek: Yönelmek.

Tezahür: Kendini gösterme, öne çıkarma.

Timsâl-i mücessem: Cisimleşmiş, cisme bürünmüş numûne, örnek.

Ulüvv-ü himmet: Yüksek gayret.

Hem Üstadımız, gayet mütevazidir. Tefevvuk ve temeyyüz dâiyelerinden, şöhrat sevdalarından ziyadesiyle sakınırlar. Kendilerine mahsus sâfi meşrebi, o gibi can sıkacak şeylerden âlidir. Herkese, hele ihtiyarlara ve çocuklara ve fukaralara, rıfk ve mülâyemetle uhuvvetkârâne bir muâmele-i hâlisânede bulunurlar. Mübârek yüzlerinde, mehâbet ve beşâsetle karışık bir nur-u vakar lemeân eder. Heybetle beraber âsâr-ı üns ve ülfet dahi görünür. Daima mütebessim bulunurlar. Fakat bazen tecelliyâtın muktezası olarak mehâbet ve celâl nazarı o derece tezahür eder ki, artık o zaman yanında bulunup da söz söylemek isteyen adamın âdeti dili tutulur, ne söylemek istediği anlaşılmaz. Bu âcizler, çok defa bu hâli müşâhede ettik.

Üstadımızın, az söylemek âdetidir. Fakat söylediğini veciz söyler, her hâlde düstur-u hikmet olarak pek mânidar ve pek şümüllü birer câmiü'l-kelimidirler.

Üstadımız, ne kimseyi zemmeder ve ne de yanında kimseyi gıybet ettirir. Bunlardan asla hoşlanmaz. Kusur ve hataları setrederler. Hem o kadar hüsn-ü zanna mâliktir ki, hatta kendisi hakkında bir nâseza söz tebliğ edene; “Hâşâ! Bu yalandır. Bu sözü söyledi dediğin zât, böyle söylemez.” buyururlar.

Üstadımızın nefisle mücâhedede bir rûsuh ve ihtisası vardır ki, asla huzuzât-ı nefsanîyelerine hizmet etmezler. Bir insana kâfi gelmeyecek kadar az yerler ve az uyurlar. Gecelerde, sabaha kadar câlib-i dikkat bir hâl-i hâşîâne ile ubûdiyette bulunurlar. Yaz ve kış bu âdetleri tehallûf etmez. Teheccüd ve münâcât ve evrâdlarını asla terk etmezler. Hatta bir Ramazan-ı Şerifte pek şiddetli hastalıkta, altı gün bir şey yemeden savm-ı visal içinde ubûdiyetteki

Âli: Yüce, yüksek.

Âsâr-ı üns ve ülfet: Dostluk ve yakınlık izleri, belirtileri.

Beşâset: Güler yüzlülük, sevinç.

Câlib-i dikkat: Dikkat çekici.

Câmiü'l-kelim: Kısa fakat birçok hakikati içine alan özlü söz.

Celâl: Büyüklük, yücelik, heybet.

Dâiye: Arzu, hırs.

Evrâd: Virdler. Belirli zaman aralıkları ile devamlı okunan dualar, zikirler.

Hâl-i hâşîâne: Allah karşısında acz, fakr ve kusurların gereği duyulan derin bir mahviyet, saygı, tevazu hâli.

Huzuzât-ı nefsanîye: Nefsin hoşuna giden zevkler, hazlar.

Lemeân etmek: Parlamak, parladamak.

Mehâbet: Heybet, ihtişam.

Meşreb: Yol, tarz, tabiat.

Muâmele-i hâlisâne: Samimi davranış, münasebet.

Mukteza: Gerek, icap.

Mücâhede: Savaşma, mücadele etme.

Münâcât: Yalvarma, yakarma.

Mütebessim: Tebessüm eden, gülümseyen.

Nâseza: Münasip olmayan, uygun düşmeyen.

Rıfk ve mülâyemet: Yumuşaklık, tatlılık, nezaket.

Rûsuh: Mahâret, ustalık.

Savm-ı visal: İftar etmeksizin peş

peşe birkaç gün tutulan oruç.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Şümül: İhata, kapsamlılık, genişlik.

Tebliğ etmek: Bildirmek, ulaştırmak.

Tecelliyât: Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarının varlıktaki tecellileri, yansımaları.

Tefevvuk: Üstünlük, üstün olma.

Tehallûf etmek: Değişmek, geri kalmak.

Temeyyüz: Kendini başkalarının seçkin ve farklı görme.

Uhuvvetkârâne: Kardeşçe.

Veciz: Kısa ve öz.

Zemmetmek: Kınamak, yermek.

mücâhedelerini terk etmediler. Komşuları her zaman derler ki: “Biz, sizin Üstadınızın sekiz sene yaz ve kış geceleri, aynı vakitlerde sabaha kadar hazine ve muhrîk sadâsıyla münâcât seslerini dinler ve böyle fâsılasız devamlı mücâhedesine hayretler içinde kalırdık.”

Hem Üstadımız, taharet ve nezafet-i şer'iyeye son derece riayet eder, her zaman abdestli olarak bulunur, asla mübârek vaktini boş geçirmez. Ya Risale-i Nur te'lifiyle veya tashihiyle meşgul veya münâcât-ı Cevşeniyeye'yi kıraat ve secdegâh-ı ubûdiyete kâim veya tefekkür-ü âlâ-yı ilâhî bahrine müstağrak bulunurdu.

Ekseriyetle, yaz zamanı şehre uzak ormanlık dağ vardı, Üstadımızla oraya giderdik. Yolda hem Risale-i Nur tashih ederler, hem bu âciz talebelerinin okudukları risaleye dikkat ederler ve tashih için hatalarını söylerler veya hut eski müellefâtından birisinden ders verirler, bu suretle yolda bile mübârek vaktini vazife ile geçirirlerdi. Evet biz itiraf ediyoruz ki; Üstadımızın nutkunda ki letâfet ve ülfetindeki halâvet o derece feyiz bahşederdi ki insan, sabahtan akşama kadar o vaziyette ders alsa, yol yürüse, asla sıkılmak ihtimali yoktu.

Hem Üstadımız, Risale-i Nur hizmetini her şeye tercih ederler ve buyurlardı ki: “Yirmi senedir Kur'ân-ı Hakîm'den ve Risale-i Nur'dan başka bir kitabı ne mütâlaa etmişim ve ne de yanımda bulundurmuşum; Risale-i Nur kâfi geliyor.” Evet, Feyyâz-ı Mutlak tarafından bütün hakâik-i Kur'âniye, kalb-i münevverlerine ilham ve ilkâ-yı küllî ile ifâza olunur da Kur'ân-ı Mu'cizül-Beyan'dan başka neye muhtaç olur? Bundan şüphesi olanlar, Risale-i Nur'a dikkat etsinler.

Cenâb-ı Hak Üstadımıza, Risale-i Nur'un te'lifinde öyle bir iktidar-ı bedî ihsan etmiştir ki, bu herkese nasip olacak hasletlerden değildir. O harika Nur Risaleleri, her biri gurbette, hastalık içinde, dağda, bağda, kâtipsiz, tahammülû

Bahr: Deniz.

Fâsıla: Ara, aralık.

Feyyâz-ı Mutlak: Sınırsız feyiz ve bereketler lûtfeden Hz. Allah.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'ân-ı

Kerim'in hakikatleri.

Halâvet: Tatlılık.

Ifâza: Feyz verme, bereket akitma.

İktidar-ı bedî: Benzersiz, harika kuvvet.

İlkâ-yı küllî: Cenâb-ı Hakk'ın çok geniş mana tabakalarını, ilhamla-

rı kalbe duyurması.

Kâim: Kıyam eden, namaz kılan.

Kalb-i münevver: Nurlu kalb.

Kur'ân-ı Mu'cizül-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Letâfet: İncelik, güzelliik, tatlılık.

Muhrik: Yakıcı.

Müellefât: Kitaplar, eserler.

Mustağrak: Boğulmuş, içinde kaybolmuş.

Mütâlaa etmek: İncelemek, tetkik etmek.

Nezafet-i şer'iy: Dinin gerekli kıldığı temizlik.

Nutk: Konuşma, hitabet.

Secdegâh-ı ubûdiyet: Allah'a ibadet edilen yer, seccâde.

Tefekkür-ü âlâ-yı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın nimetlerini tefekkür etme, düşünme.

Ülfet: Dostluk, yakınlık.

müşkül gayet ağır şerâit dâhilinde, zâhirî nice müşkülâtlarla meydana gelmiş ve müminlerin imdadına yetişmiştir. Fakat Cenâb-ı Hakk'a şükrolsun ki, inâyet-i ilâhiye, harika bir tarzda Üstadımıza fevkalâde muvaffakiyet ihsan etmiştir.

İşte bu sırdandır ki Cenâb-ı Hak ona, kâinatı bir kitab-ı semâvî ve arzı bir sayfa gibi keşif ve şuhûdla bihakkalyakîn okuyacak bir iktidar vermiş; mahz-ı inâyetle böyle kudsî bir esere sahip kılmıştır.

Evet, âyât-ı teşriiyei havî Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın hakâik ve maârifini.. ve âyât-ı kevniiyei şâmil kitab-ı kebîr-i kâinatın vezâif ve meânisini beyan edip, mârifetullahın en yüksek derecâtına urûca nev-i beşeri teşvik eden; ve bugünkü günde, ölmeye yüz tutan kalbleri bile izn-i ilâhî ile ihtizâza getirecek kadar harika bir eser-i bedîa, bir sereyân-ı serîa olan Risale-i Nur ile neşr-i hakâik eden bu vücûd-u mesud ile beşeriyet iftihar etmek lâzım gelirken; çok gariptir ki, ehl-i şekâvet tarafından zehir verilmeye cesaret ve taş attırılmaya bile cüret ediliyor.

Evet **أَشَدُّ الْبَلَاءِ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ ثُمَّ الْأَوْلِيَاءِ** sırıyla, enbiyanın vârisi olanların türlü türlü belâlara uğramaları, hikmet-i ilâhiye iktizasından olmasıyla, o zümre-i mübâreke gibi, Üstadımız daha nice belâlara hedef olmuştur. Hatta Kastamonu'ya ilk teşrif ettikleri zaman çocuklar, bir bedbaht şakî tarafından teşvik edilip, abdest almak için çeşmeye çıktıkları vakit taş atmışlar. Fakat Üstadımız daima gördüğü eza ve cefalara ulû'l-azmâne sabır ve tahammül eder. Hem safâ-yı sadre ve selâmet-i kalbe mâlik olduklarından, o çocuklara dahi hiddet etmeyip buyurlardı ki: "Bunlar, Sûre-i Yâsîn'den mühim bir

¹ "Belâların en şiddetlisi insanların en iyisi, en kâmilleri olan peygamberlerin, sonra derecelerine göre Allah'ın veli kullarının üzerine gelir." Yakın manadaki hadisler için bkz.: Tirmizî, *Zühd* 57; İbn-i Mâce, *Fiten* 23; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 1/172, 185; Buhârî, *Edebü'l-müfred* s. 179.

Âyât-ı kevniiye: Kâinatta işleyen ilâhî kanunlar.

Âyât-ı teşriiye: Dinî hüküm ve kuralları bildiren âyetler.

Bihakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşayarak öğrenilen bilgi ile.

Derecât: Dereceler.

Ehl-i şekâvet: Bedbaht, kötü kimseler.

Eser-i bedîa: Benzersiz, orijinal eser.

Havî: İhtiva eden, içeren.

İhtizâza getirmek: Titretmek, harekete geçirmek.

Keşif ve şuhûd: Eşyanın perde arkasını, gaybî âlemlere ait bilinmezleri Allah'ın izni ölçüsünde keşfedip, görme.

Kitâb-ı kebîr-i kâinat: Büyük kâinat kitabı.

Mahz-ı inâyet: Tamamen Allah'ın yardımı.

Mârifetullah: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Meânî: Manalar.

Müşkülât: Müşküller, zorluklar.

Neşr-i hakâik etmek: Hakikatleri neşretmek, yaymak.

Safâ-yı sadr: Gönül duruluğu, saflığı.

Sereyân-ı serîa: Süratlı bir şekilde yayılan, sirâyet eden.

Şakî: Haydut, kötü kimse.

Şâmil: İçine alan, kuşatan.

Şerâit: Şartlar.

Ulû'l-azmâne: Büyük bir azim, sabır ve kararlılıkla.

Urûc: Yükselme, çıkma.

Vezâif: Vazifeler.

Vücûd-u mesud: Saadete ermiş, bahtiyar varlık.

Zâhirî: Görünen, görünüştaki.

âyetin¹ nüktelerini keşfime sebep oldular.” diye onlara dua ederlerdi. Sonra bu çocuklar, Üstadımızın duaları bereketiyle şâyân-ı hayret bir hâl kesbettiler ki; Üstadımızı uzak-yakın nerede görürlerse koşarak yanına gelirler, mübârek elini öperler, duasını alırlardı.

Hem Üstadımızın harika hâlâtı ve şâyân-ı hayret garâib-i ahvâli, başta Risale-i Nur olarak pek çoktur. Evet biz itiraf ediyoruz ki, Üstadımız bizim hâtırât-ı kalbimizi bizden ziyade okur, çok defa haberimiz olmadığı bir meseleden bizleri şiddetli telâşla ikaz ederler, bizi hayrette bırakırlar. Fakat günler geçtikten sonra aynen Üstadımızın ikaz ettiği şeyle karşılaşır, aklımız başımıza gelirdi.

Üstadımızla dağa gittiğimiz zaman, daha şehre dönme zamanı gelmeden, birden Üstadımız kalkarlar, bize de emrederlerdi. Hikmetini sormak istediğimizde: “*Acele gidelim, Risale-i Nur hizmeti için bizi bekliyorlar.*” Hakikaten, şehre avdetimizde, mutlaka mühim bir Risale-i Nur şâkirdi bizi bekliyor bulur veya birkaç defa gelip gittiğini komşular haber verirlerdi.

Yine bir gün, Mevlânâ Hâlid Hazretleri'nin* (*kuddise sirruhi*) Küçük Âşık* nâmında bir talebesinin neslinden mübârek bir hanım, ^(Hâşiye) yanında çok senelerden beri muhafaza ettiği Mevlânâ Hazretleri'nin cübbesini, Ramazan-ı Şerifte teberrüken Üstadımızın yanında kalsın diye Feyzi ile gönderir. Üstadımız hemen Emin kardeşimize yıkamak için emrederek Cenâb-ı Hakk'a şükretmeye başlar. Feyzi'nin hatırına: “Bu hanım, benim ile yirmi gün için gönderdi, Üstadım neden sahip çıkıyor?” diye hayretler içinde kalır. Sonra o hanımı görür. O hanım, Feyzi'ye der ki: “*Üstad hediyeleri kabul etmediğinden, bu suretle belki kabul eder diye öyle söylemiştim. Fakat emanet onundur, canımız dahi feda olsun.*” der, o kardeşimizi hayretten kurtarır.

Evet, mübârek Üstadımızın o cübbeyi kabulü, Mevlânâ Hâlid'den sonra vazife-i teceddüd-ü dinin kendilerine intikaline bir âlâmet telâkki etmesindendir, derler. Hem de öyle olmak lâzım. Çünkü hadis-i sahihte:

Hâşiye: O hanım Âşiye'dir.*

¹ Bkz.: “Ahâli dedi ki: ‘Biz, sizde bir uğursuzluk görüyoruz. Eğer (bu tebliğ işine) bir son vermezseniz, bilin ki sizi taş a tutarız ve bizim elimizden size acı mı acı bir azap dokunur.’ Elçiler, ‘Uğursuzluk dediğiniz şey, size ancak sizden gelir. İrşad edildiniz diye mi böyle tepki gösteriyorsunuz?’ (Yâsin Sûresi, 36/18, 19).

Avdet: Geri dönme.

Garâib-i ahvâl: Garip, şaşırtıcı hâller.

Hâlât: Hâller, durumlar.

Hâtırât-ı kalb: Kalbdan geçen

duygular, düşünceler.

Teberrüken: Bereketle vesile olması niyetiyle, bereket umarak.

Vazife-i teceddüd-ü din: İslâm'ın terk veya ihmale maruz kalan bû-

tün değerlerini, devrin anlayışına uygun bir metodla yeniden inşa ve ikâme etme vazifesi.

إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا¹

buyurulmuş. Mevlânâ Hazretleri'nin velâdeti 1193, Üstadımız Hazretleri'nin ise 1293'tür. Bu hadisin tam izahı Risale-i Gavsîye'de vardır.

Üstadımız, arasıra bizlere hususan Feyzi'ye, latîfe tarzında buyururlardı ki: “Cezanız var, tokat yiyeceksiniz, hapse gireceksiniz!..” diye Denizli hapsimizi bize remzen haber verip hem bizi ikaz, hem kable'l-vuku bir mühim hâdiseyi keşfen beyan ediyorlardı. Hakikaten çok geçmedi, Üstadımızın dediği çıktı.

Yine Denizli hapsi hâdisesinden evvel buyurdular ki: “Kardeşlerim, çoktandır sekiz seneden fazla bir yerde kalmamışım. Şimdi buraya geleli sekiz sene oluyor. Bu sene, herhâlde ya vefat edeceğim veya başka yere nakledeceğim.” diye Kastamonu'dan teşrifini haber veriyorlardı.

Hem Denizli hapsi musibetinden evvel Üstadımız buyururlardı ki: “Kardeşlerim, Risale-i Nur'a birkaç cihette hücum hissediyorum, ziyade ihtiyat ediniz.” Hakikaten çok geçmedi, İstanbul'da bir ihtiyar hoca, bilme-yerek bir risalenin bir meselesine itiraz ediyor. Sonra eski fetva emîni merhum Ali Rıza Efendi Hazretleri, o hocanın itirazını red ve Risale-i Nur'un hakkâniyetini tam tasdik ediyor...

Bir müddet sonra, bir hayvan ürküp, Üstadımızın bacağını incitiyor. Aylarca ıztıraplar içinde, vazife-i ubûdiyetini ve Risale-i Nur'un hizmet-i kudsiyesini çok müşkülâtla ifâ edebildi. Sonra dağda müthiş bir zehirlenmeden mütevellit gayet ağır surette hasta iken, Denizli hapsi tevkifi meydana çıktı. Fakat o ferd-i ferid, tahammülü pek müşkül bu dehşetli hâlde, hem hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'deki azm-i metnini, hem ubûdiyetteki vezâifi ifâyâ son derece gayret edip asla fütur getirmeden ulû'l-azmâne bir sabır ile sebat ediyordu.

Yine Üstadımız, tevkifimizden evvel mükerreren buyururlardı ki: “Ehl-i dünya, Risale-i Nur'a ilişmesinler, ilişirlerse, âfetlerin hücumuna sebep

¹ “Her yüz senede Cenâb-ı Hak, bu ümmet için bir müceddid-i din gönderiyor.” (Ebû Davud, Melâhim 1; Taberânî, el-Mu'cemül-evsat 6/324; Hâkim, Müstedrek 4/567, 568).

Azm-i metin: Sarsılmaz azim, kararlılık.

Ferd-i ferid: Benzersiz, yegâne kimse.

Fetva emîni: Osmanlı Devleti'nde meşihat (şeyhülislâmlık) dâiresinde fetva işlerine bakan dâirenin

başkanı.

Fütur: Gevşeklik, bezginlik.

Kable'l-vuku: Olmadan, meydana gelmeden önce.

Mükerreren: Tekrar tekrar, defalarca.

Mütevellit: Doğan, meydana gelen.

Remzen: İşaretle.

Risale-i Gavsîye: Abdülkadir Geylânî (k.s.) Hazretleri'nin Risale-i Nur müellifine işaret eden kerametlerini anlatıldığı 8. Lem'a risalesi.

Tevkif: Tutuklama.

Velâdet: Doğum.

olurlar.” Hakikaten herkesçe malûmdur ki, Risale-i Nur şâkirtleri tevkif edilir edilmez her tarafta âfetler, zelzeleler, hastalıklar başlandı; tâ Risale-i Nur'un hakkâniyeti tasdik olunup vatana faydalı olduğu itiraf edilinceye kadar çok yerlerde, ezcümle Kastamonu'da zelzele devam etti. Hatta Kastamonu'nun tarihî yüksek kalesi (ki bazı risalelerin medresesi hükmüne geçti) Risale-i Nur'a ve müellifi olan Üstadımıza iştîyak ve hasretinden matem tutup, en sağlam köklü taşlarını aşağı atarak, Üstadımızın ihbar-ı gaybîsini maddeten tasdik etmiştir.

Üstadımız tevkifimizden mukaddem buyururlardı ki: “Risale-i Nur'a müt-hiş bir hücum plânı var, fakat merak etmeyiniz, müjde! İnâyet-i ilâhiye imdadımıza yetişecek. Şöyle ki:

Bugün, okumak için Hizb-i Âzam-ı Nuri'yi açmıştım, birden karşıma,

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ¹

âyeti çıktı. Mânen, ‘Bana bak!’ dedi. Ben de baktım, gördüm ki; manasının çok tabakalarından hususan mana-yı işârîsiyle ve cifrîsiyle hem hapis mu-sibetine, hem necatımıza işaret ve bize beşaret ediyor.” buyurdular.

İşte Denizli mahkemesi, beraat kararı vermezden dokuz ay evvel, bilâ-tereddüt bu âyetin definesinden aldığı cevheri izhar edip, hem bu âyet-i kerîmenin mühim nükte-i i'câzını keşf, hem de bu kuvve-i mâneviyeye muhtaç zayıf talebelerini tebşir etmekle bizleri mesrur eylemişlerdir. Bu âyetin tam izahı, Denizli Müdâfaası'nda ve Lâhikası'ndadır.²

Nüsha-yı nâdire-i zaman olan Üstadımız, gayet şecî ve metin ve ulû'l-azmâne bir cesaret-i fevkalâdeye mâlik bir lisanü'l-haktır ki, hak yolunda söz

¹ “Sabreyle! Başına gelen ilâhî takdire teslim ol! Sen, bizim himayemiz altındasın! Rabbini tesbihe ve O'na hamdetmeye devam et!” (Tûr Sûresi, 52/48).

² Bkz.: Tarihçe-i Hayat s. 520, 522.

Beşaret: Müjde.

Bilâ-tereddüt: Tereddütsüz.

Denizli Lâhikası: 13. Şuâ risalesi (Küçük Mektuplar Mecmuası).

Denizli Müdâfaası: 12. Şuâ risalesi. Hz. Üstad daha sonra bazı tasarruflarda bulunarak 12. Şuâ risalesini Afyon Müdâfaanâmesiyle birleştirmiş ve 14. Şuâ nâmını vermiştir.

Hizb-i Âzam-ı Nuri: Üstad Hazretleri'nin, Kur'ân-ı Kerim'den

Risale-i Nur'un üstadı ve kaynağı kabul ettiği bazı âyetleri zikir ve dua maksadıyla okumak için derleyerek bir araya getirdiği dua kitabı.

İhbar-ı gaybî: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden, gelecekte haber verme.

Lisanü'l-hak: Hak ve hakikatin lisanı.

Mana-yı işârî ve cifrî: İşaret yoluyla ve cifir hesabına göre çıkan mana.

Mesrur: Sevinçli, mutlu.

Mukaddem: Önce.

Necat: Kurtuluş.

Nükte-i i'câz: Kur'ân-ı Kerim'in mu'cize olduğunu gösteren ince bir nükte.

Nüsha-yı nâdire-i zaman: Çağın eşi bulunmaz, nâdir şahsiyeti, insan-ı kâmilî.

Şecî: Cesur, yürekli.

Tebşir: Müjde verme, müjdeleme.

söylemekten çekinmez ve levn-i lâimden korkmazlar. Bir gün “Bismillâh” yazılı kabir taşlarını, lâğımlar üzerine konurken görürler. Orada, dünyaca mühim zâtlar hazır oldukları hâlde, kimsenin söylemediği gayet acı sözlerle o haksız işe ve daha başka haksız işlere de sedd-i sedid olmuşlardır.

Hem memleketimizde her kim Üstadımızı rencide etmeye cesaret etmişse, Risale-i Nur'a zarar getirmişse, mutlaka sû-i âkıbete uğramışlardır. Bazıları dehâlet edip akılları başlarına gelmiş ise de, bazıları da cezalarını çekmişlerdir. Bu vak'aların bazıları Lâhika'da yazılmıştır.

Elhâsıl: Mübârek Üstadımızın evsaf-ı kemâlini ve mehâsin-i ahvâlini bizim gibi âcizlerin bihakkın tasvir ve tarif edebilmesine imkân yoktur. Hâlık-ı Zülcelâl ve'l-cemâl Hazretleri, Üstadımızı bir vücûd-u müstesna olarak yaratmış ve tevfik-i ilâhiyesine mazhar kılmıştır. Ne saadet ona ki, onun bizzat iş-tigal ettiği ve ehemmiyetle teşvik ve tavsiye ettiği Risale-i Nur ile hizmet-i Kur'âniye ve imaniyede buluna ve Risale-i Nur'dan dersini almış ola...

Üstadımız, memlekette bulundukça, fâsılasız neşr-i hakâik eylemiş ve bizim saadetimiz için feyiz bahşeden mübârek nefesini sarf etmiştir. Cenâb-ı Erhamû'r-râhimîn'den bütün ruh u canımızla niyaz ederiz ki:

Mahşer gününde dahi bizleri, ¹ **مَحْشَرُ** **سَعِيدٌ فِي بَطْنِ أُمَّهٖ** hadis-i şerifi-ne mazhar olan Üstadımız define-i ulûm ve fûnûn, bedi'ül-beyan allâme-i Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri ile birlikte haşretsin. Tâ ki o korkulu günde nurlu, müşfik, mübârek eliyle elimizi tutsun, huzur-u Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'a bizi götürsün inşallah!..

Risale-i Nur Şâkirtlerinden

Feyzi, Emin

* * *

¹ “Said (cennetlik, bahtiyar) kişi, daha anne karnında iken saiddir.” Bursevî, *Rûhu'l-beyân* 7/32. Ayrıca bkz.: Müslim, *Kader* 3; İbn-i Mâce, *Mukaddime* 7; Taberânî, *el-Mu'cemül-kebir* 3/176.

Bedi'ül-beyan: İfadesi, beyan gücü eşsiz ve orijinal olan.

Bihakkın: Gerektiği gibi, hakkıyla.

Cenâb-ı Erhamû'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi Cenâb-ı Hak.

Define-i ulûm ve fûnûn: İlim ve fenler defnesi.

Dehâlet etmek: Sığınmak, yardım istemek, himâyesine girmek.

Evsaf-ı kemâl: Kusursuz, yüce vasıflar, nitelikler.

Hâlık-ı Zülcelâl ve'l-cemâl: Yücelik ve heybeti ile beraber sonsuz güzelliklerin de sahibi Yüce Yaratıcı.

Levn-i lâim: Kınayanın kınama-

sı, ayıplaması.

Mehâsin-i ahvâl: Hâl ve davranışlardaki güzellikler.

Müşfik: Şefkatli.

Sedd-i sedid: Yerinde, çok sağlam sed.

Sû-i âkıbet: Kötü son, sonuç.

Tevfik-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, muvaffak etmesi.

Âyetü'l-Kübrâ Hakkında Birkaç Söz

Bediüzzaman Hazretleri Kastamonu'da iken, “Âyetü'l-Kübrâ” nâmıyla, Cenâb-ı Hakk'ın varlığını, birliğini, kâinattaki mevcudâtın lisanlarıyla isbat eden muazzam bir risale yazmıştır.

Bu risale için Üstadımız, “*Şimdiki dehşetli tahribata karşı bir hakikat-i Kur'âniye ve bir sedd-i âzamdır.*” demiştir.

Kalbe geldiği gibi acele olarak yazdırılmış, birinci müsvedde ile iktifa edilmiştir. Üstad, “Yazdığım vakit irade ve ihtiyârım ile olmadığını hissettiğimden, kendi fikrimle tanzim veya ıslah etmeyi muvâfık görmedim.” buyurmuştur.

Bu risale, ilk defa gizli olarak tab' edilmesinden dolayı, Üstad ve talebelerinin hapsine sebep olmuşsa da bilâhare Denizli ve Ankara Ağırceza Mahkemeleri, iki senelik tedkikâtlarından sonra beraatlarına ve risalenin iadesine ittifakla karar vermişlerdir.

İmam Ali (*radıyallâhu anı*) gayb-âşına nazarıyla bu risaleyi görmüş, Kaside-i Celcelûtiye'sinde bu risalenin ehemmiyetine ve makbuliyetine işaret edip ¹ *وَبِالْأَيَةِ الْكُبْرَى أُمْنِي مِنَ الْفَجْتِ* fıkрасıyla onu şefaathçi yaparak dua etmiştir.

Bu Âyetü'l-Kübrâ'nın tetkiki neticesinde Üstad ve talebelerinin beraatla hapisten kurtulmaları, İmam Ali'nin (*radıyallâhu anı*) bu duasının kabulünü isbat etmiştir.

Bu asırdaki dalâlet cereyanları, müslümanların imanlarında şiddetli bir tahribat yapmak teşebbüsüne karşı bu hakikat-i Kur'âniye'nin, bir sedd-i âzam olarak makam münasebetiyle buraya dercedilmesini, Hazreti Üstadımız muvâfık gördüler...

* * *

¹ “Âyetü'l-Kübrâ hümetine beni kurtar, emniyet ve huzur ver!” (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* -Hazreti Ali'nin (r.a.) Celcelûtiye'si-) s. 516).

Bilâhare: Daha sonra.

Gayb-âşına: Gaybı bilen.

Islah etmek: Düzeltmek, iyileştirmek.

İhtiyâr: Tercih, seçim.

İktifa etmek: Yetinmek.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Müsvedde: Bir yazının temize çekilmemiş ilk hâli.

Sedd-i âzam: Pek büyük set, en-

gel.

Tab' edilmek: Basılmak.

Tedkikât: Araştırmalar, incelemeler.

Âyetü'l-Kübrâ

Kâinattan Hâlık'ını Soran Bir Seyyahın Müşâhedâtıdır

Tevhid hakkında İki Makam'dan ibaret Yedinci Şuâ olan Âyetü'l-Kübrâ Risalesi'nin İkinci Makamı'nın bir kısmıdır

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَسْبِيحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا¹

Bu İkinci Makam, bu âyet-i muazzamayı tefsir etmekle beraber, tayyedi-
len Arabî Birinci Makam'ın burhanlarını ve hüccetlerini ve tercümesini ve kısa
bir meâlini beyan eder, şöyle ki:

*Bu âyet-i muazzama gibi pek çok âyât-ı Kur'âniye; bu kâinat Hâlık'ını
bildirmek cihetinde, her vakit ve herkesin en çok hayretle bakıp zevk ile
mütâlaa ettiği en parlak bir sahife-i tevhid olan semâvâtı en başta zikret-
melerinden, en başta ona başlamak muvâfıktır.*

Evet, bu dünya memleketine ve misafirhânesine gelen her bir misafir,
gözünü açıp baktıkça görür ki: Gayet keremkârâne bir ziyafetgâh.. ve gayet
sanatkârâne bir teşhîrgâh.. ve gayet haşmetkârâne bir ordugâh ve talimgâh..
ve gayet hayretkârâne ve şevk-engizâne bir seyrangâh ve temaşâgâh..

¹ “Yedi kat gök, dünya ve onların içinde olan herkes Allah'ı takdis ve tenzih eder. Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı hamd ile tenzih etmesin. Ne var ki siz onların bu tenzih ve takdislerini iyi anlayamazsınız. Bunca azametiyle beraber, kullarının gaflet ve cürümlerine karşı, O, halimdir (çok müsamahalıdır), gafûrdur (çok affedicidir).” (İsrâ Sûresi, 17/44).

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Âyet-i muazzama: Pek büyük, muazzam âyet.

Âyetü'l-Kübrâ: “En büyük âyet, en büyük delil” anlamında Bediüzzaman Hz. nin bu eserine verdiği diğer bir isim.

Burhan / hüccet: Delil.

Hâlık: Yaratıcı.

Haşmetkârâne: Muhteşem bir tarzda.

Keremkârâne: Çok cömertçe bir tarzda.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Müşâhedât: Müşâhedeler, görek şahit olunan bilgiler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Sahife-i tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini gösteren sayfa.

Sanatkârâne: Sanatlı bir şekilde.

Semâvât: Gökler, feza.

Seyrangâh: Gezme, dolaşma yeri.

Seyyah: Gezin, seyahat eden kimse.

Şevk-engizâne: İnsana aşk, şevk verir bir tarzda.

Tâlimgâh: Tâlim yeri, kuşla.

Tayyetmek: Çıkarmak, kaldırmak.

Temaşâgâh: İzleme, seyretme yeri.

Teşhîrgâh: Teşhir, sergi yeri.

Ziyafetgâh: Ziyafet yeri.

ve gayet mânidârâne ve hikmet-perverâne bir mütâlaagâh olan bu güzel misafirhânenin sahibini ve bu kitab-ı kebîrin müellifini ve bu muhteşem memleketin sultanını tanımak ve bilmek için şiddetle merak ederken, en başta **göklerin**, nur yaldızı ile yazılan güzel yüzü görünür. “Bana bak! Aradığını sana bildireceğim.” der. O da bakar, görür ki:

Bir kısmı, arızımızdan bin defa büyük ve o büyüklerden bir kısmı top gülesinden yetmiş derece süratli yüz binler ecrâm-ı semâviyeyi direksiz, düşürmeden durduran..¹ ve birbirine çarpmadan fevka'l-had çabuk ve beraber gezdiren.. yağsız, söndürmeden mütemâdiyen o hadsiz lâmbaları yandıran.. ve hiçbir gürültü ve ihtilâl çıkartmadan o nihâyetsiz büyük kütleleri idare eden.. ve güneş ve kamerin vazifeleri gibi, hiç isyan ettirmeden o pek büyük mahlûkları vazifelerle çalıştıran.. ve iki kutbun dairesindeki hesap rakamlarına sığışmayan bir nihâyetsiz uzaklık içinde, aynı zamanda aynı kuvvet ve aynı tarz ve aynı sikke-i fitrat ve aynı surette, beraber, noksansız tasarruf eden.. ve o pek büyük mütecâviz kuvvetleri taşıyanları, tecavüz ettirmeden kanunu-na itaat ettiren.. ve o nihâyetsiz kalabalığın enkazları gibi, göğün yüzünü kirletecek süprüntülere meydan vermeden, pek parlak ve pek güzel temizlettiren.. ve bir muntazam ordu manevrası gibi manevra ile gezdiren.. ve arzı döndürmesiyle, o haşmetli manevranın başka bir surette hakikî ve hayalî tarzlarını her gece ve her sene sinema levhaları gibi seyirci mahlûkâtına gösteren bir tezahür-ü rubûbiyet.. ve o rubûbiyet faaliyeti içinde görünen teshir, tedbir, tedvir, tanzim, tanzif, tavziften mürekkep bir hakikat, bu azameti ve ihâtatı ile o semâvât Hâlık'ının vücûb-u vücûduna ve vahdetine.. ve mevcudiyeti, semâvâtın mevcudiyetinden daha zâhir bulunduğuna bilmüşâhede şehâdet eder manasıyla **Birinci Makam'ın Birinci Basamağı'nda**:

¹ Bkz.: “Allah O'dur ki gökleri, sizin de görüp durduğunuz gibi, direksiz yükseltti.” (Ra'd Sûresi, 13/2); ayrıca bkz.: Lokman Sûresi 31/10.

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.

Ecrâm-ı semâviye: Gök cisimleri; gezegenler, yıldızlar.

Fevka'l-had: Haddinden fazla.

Hikmet-perverâne: Her şeyin yerli yerince olması gözetilmiş bir tarzda.

İhâtat: Kapsama, kuşatma.

İhtilâl: Kanışıklık, karmaşa, düzensizlik.

Kamer: Ay.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap, kâinat kitabı.

Mânidârâne: Anlamlı bir tarzda.

Müellif: Yazan, telif eden.

Mürekkep: Bir araya gelmiş, oluşmuş.

Mütecâviz: Aşkın, taşkın.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Sikke-i fitrat: Yaratılış mührü. Aynı zât tarafından yapıldığını gösteren mühür.

Tanzif: Temizleme.

Tanzim: Düzenleme.

Tavzif: Vazife verme, görevlen-

dirme.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Tedvir: Çekip çevirme, idareyi sürdürme.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

Tezahür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesinin çok zahir olarak görünmesi.

Vahdet: Birlik.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ جُوبٍ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: السَّمَوَاتُ بِجَمِيعِ مَا فِيهَا بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ النَّسْخِيرِ، وَالتَّذْيِيرِ، وَالتَّنْذِيرِ، وَالتَّنْظِيمِ، وَالتَّنْظِيفِ، وَالتَّوْظِيفِ الْوَاسِعَةِ الْمَكْمَلَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ.

denilmiştir.

Sonra, dünyaya gelen o yolcu adama ve misafire, **cevv-i semâ** denilen ve mahşer-i acaip olan *feza*, gürültü ile konuşarak bağıyor; “Bana bak! Merakla aradığını ve seni buraya göndereni benimle bilebilir ve bulabilirsin.” der. O misafir, onun ekşi, fakat merhametli yüzüne bakar. Müthiş, fakat müjdeli gürültüsünü dinler, görür ki:

Zemin ile âsuman ortasında muallakta durdurulan *bulut*, gayet hakîmâne ve rahîmâne bir tarzda zemin bahçesini sular ve zemin ahâlisine âb-ı hayat getirir ve harareti (yani yaşamak ateşinin şiddetini) tâdil eder ve ihtiyaca göre her yerin imdadına yetişir. Ve bu vazifeler gibi çok vazifeleri görmekte beraber, muntazam bir ordunun acele emirlere göre görünmesi ve gizlenmesi gibi, birden cevvi dolduran o koca bulut dahi gizlenir, bütün eczaları istirahatete çekilir, hiçbir eseri görülmez. Sonra “Yağmur başına arş!” emrini aldığı anda; bir saat, belki birkaç dakika zarfında toplanıp cevvi doldurur, bir kumandanın emrini bekler gibi durur.

Sonra o yolcu, cevdeki *rüzgâra* bakar. Görür ki: Hava o kadar çok vazifelerle gayet hakîmâne ve kerîmâne istihdam olunur ki, güya o câmid havanın şuursuz zerrelerinden her bir zerresi; bu kâinat sultanından gelen emirleri dinler, bilir ve hiçbirini geri bırakmayarak, o kumandanın kuvvetiyle yapar ve intizamla yerine getirir bir vaziyetle zeminin bütün nüfuslarına nefes vermek.. ve zihayata lüzumu bulunan hararet ve ziya ve elektrik gibi maddeleri ve sesleri nakletmek.. ve nebâtâtın telkihine vasıta olmak gibi¹ çok küllî vazifelerde ve hizmetlerde, bir dest-i gaybî tarafından gayet şuurkârâne ve alîmâne ve hayat-perverâne istihdam olunuyor.

¹ Bkz.: “Aşılacağı rüzgârlar gönderdik. Derken gökten yağmur indirip onunla sizi suladık.” (Hicr Sûresi, 15/22).

Alîmâne: Çok iyi bilerek.

Âsuman: Gökyüzü, semâ.

Câmid: Cansız.

Cevv-i semâ: Atmosfer.

Dest-i gaybî: Görünmeyen el.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hayat-perverâne: Hayat verir bir

tarzda.

İstihdam: Çalıştırma, görevlendirme, hizmet ettirme.

Kerîmâne: Çok cömertçe.

Mahşer-i acâib: Harikulâde, benzersiz şeylerin toplandığı yer

Muallâk: Asılı, asılmış.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Telkih: Aşılama.

Zihayat: Canlı.

Sonra yağmura bakıyor. Görür ki: O latif ve berrak ve tatlı ve hiçten ve gaybî bir hazine-i rahmetten gönderilen katrelerde o kadar rahmânî hediyeler ve vazifeler var ki; güya “rahmet, tecessüm ederek katreler suretinde hazine-i rabbâniyeden akıyor” manasında olduğundan, yağmura “rahmet” nâmı verilmiştir.¹

Sonra şimşeğe bakar ve ra'dı (gök gürültüsünü) dinler. Görür ki: Pek acib ve garîb hizmetlerde çalıştırılıyorlar.

Sonra gözünü çeker, aklına bakar, kendi kendine der ki: “Atılmış pamuk gibi bu câmid, şuursuz bulut, elbette bizleri bilmez ve bize acıyıp imdadımıza kendi kendine koşmaz ve emirsiz meydana çıkmaz ve gizlenmez; belki gayet Kadîr ve Rahîm bir kumandanın emriyle hareket eder ki, bir iz bırakmadan gizlenir.. ve defaten meydana çıkar, iş başına geçer.. ve gayet faal ve müteâl ve gayet cilveli ve haşmetli bir sultanın fermanıyla ve kuvvetiyle –vakit be vakit– cevval âlemini doldurup, boşaltır.. ve mütemâdiyen, hikmetle yazar ve paydos ile bozar tahtasına ve mahv ve isbat levhasına ve haşır ve kıyamet suretine çevirir.. ve gayet lütufkâr ve ihsan-perver, ve gayet keremkâr ve rubûbiyet-perver bir Hâkim-i Müdebbir'in tedbirleriyle rûzgâra biner.. ve dağlar gibi yağmur hazinelerini bindirir, muhtaç olan yerlere yetişir. Güya onlara acıyıp ağlayarak, göz yaşlarıyla onları çiçeklerle güldürür, güneşin şiddet-i ateşini serinlendirir.. ve sünger gibi bahçelerine su serper.. ve zemin yüzünü yıkar, temizler.”

Hem o meraklı yolcu kendi aklına der: “Bu câmid, hayatsız, şuursuz, mütemâdiyen çalkanan, kararsız, fırtınalı, dağdağalı, sebatsız, hedefsiz şu havanın perdesiyle ve zâhirî suretiyle vücûda gelen yüz binler hakîmâne ve râhimâne ve sanatkârâne işler ve ihsanlar ve imdatlar bilbedâhe isbat eder ki; bu çalışkan rûzgârın ve bu cevval hizmetkârın kendi başına hiçbir hareketi

¹ Bkz.: “O'dur ki, rahmeti olan (yağmurun) önünden müjdeci olarak rûzgârlar gönderir. Nihayet bu rûzgârlar o ağır bulutları hafif bir şeymiş gibi kaldırıp yüklediklerinde, bakarsın Biz onları, ekinleri ölmüş bir ülkeye sevk ederiz. Derken oraya su indiririz de orada her türlüşünden meyveler, ürünler çıkarırız. İşte ölüleri de böyle çıkaracağız. Gerekir ki düşünür ve ibret alırsınız.” (A'raf Sûresi, 7/57).

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Cevval: Çok hareketli.

Defaten: Bir defada, hemen, derhal.

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen.

Hâkim-i Müdebbir: Her şeyi hükmeden, her şeyi idare eden.

Hazine-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın hazinesi.

ihsan-perver: İyilik sever, çokça iyilik eden.

Kadîr: Her şeye gücü yeten, pek güçlü.

Keremkâr: Çok cömert.

Latîf: Hoş, ince, şeffaf.

Müteâl: Yüce.

Rahîm: Pek merhametli, çok şefkatli.

Rahmânî: Cenab-ı Hakk'ın engin rahmet ve merhametle ait.

Rubûbiyet-perver: Yarattıklarını gözetmeyi, idare ve terbiye etmeyi pek seven, Hz. Allah.

Tecessüm etmek: Maddi bir varlık, bir cisim halini almak.

yok, belki gayet Kadîr ve Âlîm ve gayet Hakîm ve Kerîm bir âminin emriyle hareket eder. Güya her bir zerresi, her bir işi bilir ve o âminin her bir emrini anlar ve dinler bir nefer gibi, hava içinde cereyan eden her bir emri rabbânîyi dinler, itaat eder ki; bütün hayvanâtın teneffüsüne ve yaşamasına ve nebâtâtın telkihine ve büyümesine ve hayatına lüzumlu maddelerin yetiştirilmesine ve bulutların sevk ve idaresine ve ateşsiz sefinelerin seyr ü seyahatine.. ve bilhassa seslerin ve bilhassa telsiz telefon ve telgraf ve radyo ile konuşmaların îsaline.. ve bu hizmetler gibi umumî ve küllî hizmetlerden başka, azot ve müvellidülhumûza (oksijen) gibi iki basit maddeden ibaret olan havanın zerreleri birbirinin misli iken zemin yüzünde yüz binler tarzda bulunan rabbânî sanatlarda kemâl-i intizam ile bir dest-i hikmet tarafından çalıştırılıyordur.”

Demek, ¹ **وَتَضْرِيفِ الرِّيحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ** âyetinin tasrihiyle; rüzgârın tasrihiyle, hadsiz rabbânî hizmetlerde istîmal.. ve bulutların teshiriyle, hadsiz rahmânî işlerde istihdam.. ve havayı o surette îcad eden, ancak Vâcibül-vücûd ve Kadîr-i küllî şey ve Âlîm-i küllî şey bir Rabb-i Zülcelâl-i ve'l-ikram'dır.” der, hükmeder.

Sonra yağmura bakar. Görür ki: Yağmurun taneleri sayısınca menfaatler ve katreleri adedince rahmânî cilveler ve reşhaları miktarınca hikmetler içinde bulunuyor. Hem o şirin ve latîf ve mübârek katreler, o kadar muntazam ve güzel halkediliyor ki; hususan yaz mevsiminde gelen dolu, o kadar mizan ve intizam ile gönderiliyor ve iniyor ki; fırtınalar ile çalkan ve büyük şeyleri çarpıştıran şiddetli rüzgârlar, onların muvâzene ve intizamlarını bozmuyor; katreleri birbirine çarpıp, birleştirip, zararlı kütleler yapmıyor. Ve bunlar gibi çok hakîmâne işlerde ve bilhassa zihayatta çalıştırılan basit ve câmid ve şuursuz müvellidülmâ ve müvellidülhumûza (hidrojen, oksijen) gibi iki basit

¹ “Rüzgârların yönlerini değiştirip durmasında, gökle yer arasında emre hazır bulutların duruşunda...” (Bakara Sûresi, 2/164).

Âlîm / Âlîm-i küllî şey: Her şeyi bilen, Hz. Allah.

Dest-i hikmet: Hikmet eli. Cenâb-ı Hak'ın her işinde hikmetli icraatı.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan.

Halkedilmek: Yaratılmak.

İsal: Ulaştırma, ileme.

Kadîr-i küllî şey: Her şeye gücü

yeten, Hz. Allah.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Kerîm: İhsanı bol, pek cömert.

Muvâzene: Denge.

Rabbânî: Her şeyin sahibine, Rabbine ait, ilâhî.

Rabb-i Zülcelâl-i ve'l-ikram:

Ululuk ve ikram sahibi Hz. Allah.

Reşha: Sızıntı.

Tasrif: İsteddiği gibi idare etme, dilediği gibi evirip çevirme.

Tasrih: Açıklama, açıkça söyleme.

Vâcibül-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

maddeden terekküp eden bu su, yüz binlerle hikmetli ve şuurlu ve muhtelif hizmetlerde ve sanatlarda istihdam ediliyor. Demek bu tecessüm etmiş ayn-ı rahmet olan yağmur, ancak bir Rahmân-ı Rahîm'in hazine-i gaybiye-i rahmetinde yapılıyor ve nüzûlüyle ¹ وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ ² âyetini maddeten tefsir ediyor.

Sonra ra'dı dinler ve berke (şimşeğe) bakar. Görür ki: Bu iki hâdis-e-i acîbe-i cevviye tamtamına ³ وَيَسْبِغُ الرِّيحُ بِالْحَمْدِ ⁴ ve ⁵ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ⁶ âyetlerini maddeten tefsir etmekle beraber, yağmurun gelmesini haber verip, muhtaçlara müjde ediyorlar.

Evet hiçten, birden, harika bir gürültü ile cevvi konuşturmak.. ve fevkalâde bir nur ve nâr ile zulmetli cevvi ışıqla doldurmak.. ve dağvâri pamuk-misal ve dolu ve kar ve su tulumbası hükmünde olan bulutları ateşlendirmek gibi hikmetli ve garâbetli vaziyetlerle baş aşağı, gâfil insanın başına tokmak gibi vuruyor: “Başını kaldır! Kendini tanıttırmak isteyen faal ve kudretli bir Zât'ın harika işlerine bak! Sen, başıboş olmadığın gibi bu hâdiseler de başıboş olamazlar. Her birisi çok hikmetli vazifeler peşinde koşturuluyorlar. Bir Müdebbir-i Hakîm tarafından istihdam olunuyorlar.” diye ihtar ediyorlar.

İşte bu meraklı yolcu, bu cevde; bulutu teshirden, rüzgârı tasriften, yağmuru tenzilden ve hâdisât-ı cevviyeyi tedbirden terekküp eden bir hakika-tin yüksek ve âşikâr şehâdetini işitir, ⁷ اَمْنْتُ بِاللّٰهِ der. **Birinci Makam'ın İkinci Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ: الْجَوُّ بِجَمْعٍ مَا فِيهِ،

¹ “O’dur ki insanlar artık ümitlerini kestikten sonra yağmur indirir, rahmetini her tarafa yayar.” (Şûrâ Sûresi, 42/28).

² “Gök gürlemesi hamd ile O’nu takdis ve tenzih eder.” (Ra’d Sûresi, 13/13).

³ “Bu bulutların şimşeginin parıltısı nerdeyse gözleri aliverecek!” (Nur Sûresi, 24/43).

⁴ Allah’a iman ettim.

Ayn-ı rahmet: Rahmetin ta kendisi.

Cevv: Hava, atmosfer.

Garâbet: Alışılmamlık, orijinallik.

Hâdisât-ı cevviye: Havada meydana gelen hâdiseler, olaylar.

Hâdis-e-i acîbe-i cevviye: Havada meydana gelen şaşırtıcı, orijinal hâdiseler.

Hazine-i gaybiye-i rahmet:

Görünmeyen rahmet hazinesi.

Müdebbir-i Hakîm: Her şeye yerli yerince hükmeden, her şeyi yerli yerince idare eden Hz. Allah.

Nâr: Ateş.

Nüzûl: İniş, inme.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında mutlak rahmet sahibi olup, başkala-

nna da merhamet ve ihsan eden Hz. Allah.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Tenzil: İndirme.

Terekküp: Birden fazla şeyin bir araya gelerek birleşmesi.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

بَشَاهِدَةٍ عَظْمَةٍ إِحَاطَةٍ حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ، وَالتَّضْرِيفِ، وَالتَّنْزِيلِ، وَالتَّدْبِيرِ الْوَاسِعَةِ الْمُكْمَلَةِ
بِالْمُشَاهَدَةِ.

fıkrası, bu yolcunun cevve dair mezkûr müşâhedâtını ifade eder. (İhtar)

Sonra, o seyahat-i fikriyeye alışan o mütefekkir misafire, **küre-i arz** lisan-ı hâliyle diyor ki: “Gökte, fezada, havada ne geziyorsun? Gel, ben sana aradığını tanıttıracağım. Gördüğüm vazifelerime bak ve sahifelerimi oku!” O da bakar, görür ki:

Arz, meczup bir mevlâ gibi iki hareketiyle günlerin, senelerin, mevsimlerin husûlüne medar olan bir daireyi, haşr-i âzamın meydanı etrafında çiziyor. Ve zîhayatın yüz bin envânını bütün erzak ve levâzımâtlarıyla içine alıp feza denizinde kemâl-i muvâzene ve nizamla gezdiren ve güneş etrafında seyahat eden muhteşem ve musahhar bir sefine-i rabbâniyedir.

Sonra *sahifelerine* bakar, görür ki: Bâblarındaki her bir sahifesi, binler âyâtıyla arzın Rabb'ini tanıttırıyor. Umumunu okumak için vakit bulamadığından, yalnız birtek sahife olan *zîhayatın bahar faslında icad ve idaresine* bakar, müşâhede eder ki: Yüz bin envân hadsiz efradlarının suretleri, basit bir maddeden gayet muntazam açılıyor.. ve gayet rahîmâne terbiye ediyor.. ve gayet mu'cizâne bir kısmının tohumlarına kanatçıklar verip, onları uçurmak suretiyle neşrettiriliyor.. ve gayet müdebbirâne idare olunuyor.. ve

İhtar: Birinci Makam'da geçen otuz üç mertebe-i tevhidi bir parça izah etmek isterdim. Fakat şimdiki vaziyetim ve hâlimin müsaadesizliği cihetiyle, yalnız gayet muhtasar burhanlarına ve meâlinin tercümesine iktifâya mecbur oldum. Risale-i Nur'un otuz, belki yüz risalelerinde bu otuz üç mertebe delilleriyle, ayrı ayrı tarzlarda, her bir risalede bir kısım mertebeler beyan edildiğinden, tafsili onlara havale edilmiş.

Âyât: Âyetler.

Bâb: Kısım, bölüm, bölüm başı.

Efrâd: Fertler, öğeler.

Envâ: Türler.

Haşr-i âzam: Kıyâmetten sonra dirilip haşir meydanında toplanma.

Husûlüne medar olmak: Meydana gelmesine sebep olmak.

İcad: Vücûda getirme, var etme.

Kemâl-i muvâzene ve nizam:

Mükemmel bir denge ve düzen.

Levâzımât: Gerekli olan her şey.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Meczup: Kendinden geçmiş, cezbe kapılmış.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Musahhar: Emre âmâde, görevli.

Müdebbirâne: Tam bir düzen ve sistemli bir şekilde.

Müşâhedât: Müşâhedeler, görerek şahit olunan bilgiler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Mütefekkir: Tefekkür eden; ge-niş, derin ve sistemli düşünen.

Sefine-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın yüce hâkimiyeti ve idaresine ayna olan, kâinat denizinde yüzen bir gemi hükmündeki dünya.

Seyahat-i fikriye: Hak yolcusunun kalb, ruh, fikir, hayal ve diğer latifeleriyle mana âleminde varlığın yaratılış hikmeti, mahiyeti ve hedefi ile ilgili gerçekleştirdiği seyahat.

Zîhayat: Canlı.

gayet müşfikâne iâşe ve it'âm ediliyor.. ve gayet rahîmâne ve rezzâkâne had-siz ve çeşit çeşit ve lezzetli ve tatlı rızıkları, hiçten ve kuru topraktan ve bir-birinin misli ve farkları pek az ve kemik gibi köklerden ve çekirdeklerden, su katrelerinden yetiştiriliyor.¹ Her bahara, bir vagon gibi hazine-i gaybdan yüz bin nevi et'ime ve levâzımât, kemâl-i intizam ile yüklenip zîhayata gönderiliyor. Ve bilhassa o erzak paketleri içinde yavrulara gönderilen süt konserveleri ve vâlidelerinin şefkatli sinelerinde asılan şekerli süt tulumbacıklarını göndermek, o kadar şefkat ve merhamet ve hikmet içinde görünüyor ki, bilbedâhe bir Rahmân-ı Rahîm'in gayet müşfikâne ve mürebbiyâne bir cilve-i rahmeti ve ihsanı olduğunu isbat eder.

Elhâsıl: Bu sahife-i hayatiye-i bahariye, haşr-i âzâmın yüz bin numûnelerini ve misallerini göstermekle **فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ** **كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**² âyetini maddeten gayet parlak tefsir ettiği gibi; bu âyet dahi, bu sahifenin manalarını mu'cizâne ifade eder. Ve arzın bütün sahifeleriyle büyüklüğü nisbetinde ve kuvvetinde **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**³ dediğini anladı.

İşte küre-i arzın yirmiden ziyade büyük sahifelerinden birtek sahifenin yirmi vechinden birtek vechinin muhtasar şehâdeti ile o yolcunun sâir vecihlerin sahifelerindeki müşâhedâtı manasında olarak ve o müşâhedâtı ifade için **Birinci Makam'ın Üçüncü Mertebesi'nde böyle denilmiştir:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: الْأَرْضُ بِجَمِيعِ مَا فِيهَا، وَمَا عَلَيْهَا، بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ، وَالتَّدْبِيرِ، وَالتَّرْبِيَةِ،

1 Bkz.: "Dünyada birbirine komşu parçalar, üzüm bağları, ekinler, bir kökten tek ve çok sürgülü hurma ağaçları vardır ki, hepsi aynı su ile sulanmaktadır. Bununla beraber tat yönünden biz onların bazısını bazısından daha üstün, daha kaliteli kılarız. Elbette bunlarda aklını kullanan kimseler için alacak nice dersler, nice ibretler vardır." (Ra'd Sûresi, 13/4).

2 "İşte bak, Allah'ın rahmetinin eserlerine, ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölümleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadirdir." (Rûm Sûresi, 30/50).

3 "O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; ...).

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Cilve-i rahmet ve ihsan: Cenab-ı Hakk'ın rahmetinin, ihsanının tecellisi, yansıması.

Et'ime: Yiyecek.

Hazine-i gayb: Görünmeyen hazine.

iâşe ve it'âm: Besleme, yedirip içirme.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Mürebbiyâne: Besleyip büyüterek.

Müşfikâne: Şefkatlice.

Rezzâkâne: Varlıkların muhtaç oldukları rızıkları tam zamanında ve yerinde vererek.

Sahife-i hayatiye-i bahariye: Canlı bahar sayfası.

Vecih: Yön, yüz.

وَالْفَتْحِيَّةِ وَتَوَزِيعِ الْبُذُورِ وَالْمُحَافَظَةِ وَالْإِدَارَةِ، وَالْإِعَاشَةِ، لِجَمِيعِ ذَوِي الْحَيَاةِ، وَالرَّحْمَنِيَّةِ وَالرَّحِيمِيَّةِ الْعَامَّةِ الشَّامِلَةِ الْمُكَمَّلَةِ بِالشَّاهِدَةِ.

Sonra o mütefekkir yolcu, her sahifeyi okudukça *saadet anahtarı olan imanı* kuvvetlenip ve *mânevî terakkiyatın* miftahı olan *mârifeti* ziyadeleşip ve *bütün kemâlâtın esası ve madeni olan iman-ı billâh hakikati* bir derece daha inkişaf edip mânevî çok zevkleri ve lezzetleri verdikçe onun merakını şiddetle tahrik ettiğinden; *semâ, cevû* ve arzın mükemmel ve kat'î derslerini dinlediği hâlde ¹ *هَلْ مِنْ مَزِيدٍ* deyip dururken, **denizlerin ve büyük nehirlerin** cezbekârâne cûş u hurûşla zikirlerini ve hazin ve leziz seslerini işitir. Lisan-ı hâl ve lisan-ı kâl ile: “Bize de bak, bizi de oku!” derler. O da bakar, görür ki:

Hayatdârâne mütemâdiyen çalkanan ve dağılmak ve dökülmek ve istilâ etmek fitratında olan denizler, arzı kuşatıp arz ile beraber gayet süratli bir surette bir senede yirmi beş bin senelik bir dairede koşturulduğu hâlde; ne dağılırlar, ne dökülürler ve ne de komşularındaki toprağa tecavüz ederler. Demek gayet kudretli ve azametli bir Zât'ın emriyle ve kuvvetiyle dururlar, gezerler, muhafaza olurlar.

Sonra *denizlerin içlerine* bakar, görür ki: Gayet güzel ve zinetli ve muntazam cevherlerinden başka, binlerce çeşit hayvanâtın iâşe ve idareleri ve tevellüdât ve vefiyâtları o kadar muntazamdır, basit bir kum ve acı bir sudan verilen erzakları ve tayinatları o kadar mükemmeldir ki, bilbedâhe bir Kadîr-i Zülcelâl'in, bir Rahîm-i Zülcemâl'in idare ve iâşesiyle olduğunu isbat eder.

Sonra o misafir; *nehirlere* bakar, görür ki: Menfaatleri ve vazifeleri ve vâridat ve sarfiyatları o kadar hakîmâne ve rahîmânedir, bilbedâhe isbat eder ki; bütün ırmaklar, pınarlar, çaylar, büyük nehirler, bir Rahmân-ı Zülcelâl-i ve'l-ikram'ın hazine-i rahmetinden çıkıyorlar ve akıyorlar. Hatta o kadar

¹ Daha yok mu?

Cezbekârâne: Kendinden geçmiş, coşkulu bir şekilde.

Cûş u hurûş: Coşup, taşma.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hayatdârâne: Canlı bir şekilde.

İman-ı billâh: Allah'ın varlığına ve birliğine inanma.

İnkişaf: Açılma, gelişme, ilerleme.

Kadîr-i Zülcelâl: Kudreti Sonsuz, Ulu Allah.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade.

Mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Miftah: Anahtar.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Rahîm-i Zülcemâl: Sonsuz merhamet sahibi güzeller güzeli Yüce

Allah.

Rahmân-ı Zülcelâl-i ve'l-ikram: Sonsuz ve sınırsız merhamet ve ikram sahibi Ulu Allah.

Tayinât: Günlük verilen yiyecekler.

Terakkiyât: İlerleyişler, yükselişler.

Tevellüdât: Doğumlar.

Vâridat ve sarfiyat: Gelirler ve giderler.

Vefiyât: Ölümler.

fevkalâde iddihar ve sarf ediliyorlar ki, “Dört nehir cennetten geliyorlar.”¹ diye rivayet edilmiş. Yani zâhiri esbabın pek fevkinde olduklarından, mânevî bir cennetin hazinesinden ve yalnız gaybî ve tükenmez bir menbain feyzinden akıyorlar demektir. Mesela Mısır'ın kumistanını bir cennete çeviren Nil-i Mübârek, cenup tarafından, Cebel-i Kamer denilen bir dağdan mütemâdiyen küçük bir deniz gibi tükenmeden akıyor. Altı aydaki sarfiyatı dağ şeklinde toplansa ve buzlansa, o dağdan daha büyük olur. Hâlbulki o dağdan ona ayrılan yer ve mahzen, altı kısmından bir kısım olmaz. Vâridatı ise o mıntıkayı hârrede pek az gelen ve susamış toprak çabuk yuttuğu için mahzene az giden yağmur, elbette o muvâzene-i vâsiayı muhafaza edemediğinden, o Nil-i Mübârek âdet-i arziye fevkinde bir “gaybî cennet”ten çıkıyor diye rivayeti, gayet mânidâr ve güzel bir hakikati ifade ediyor.

İşte, deniz ve nehirlerin denizler gibi hakikatlerinin ve şehâdetlerinin bin-den birisini gördü. Ve umumu bilicmâ, denizlerin büyüklüğü nisbetinde bir kuvvetle **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** der.. ve bu şehâdete denizler, mahlûkâtı adedince şahitler gösterir, diye anladı. Ve denizlerin, nehirlerin umum şehâdetlerini irade ederek ifade etmek manasında **Birinci Makam'ın Dördüncü Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: جَمِيعُ الْبَحَارِ وَالْأَنْهَارِ، بِجَمِيعِ مَا فِيهَا، بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّشْخِيرِ، وَالْمَحَافَظَةِ، وَالْإِدْحَارِ، وَالْإِدَارَةِ الْوَاسِعَةِ الْمُنْتَظَمَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ.

denilmiş.

Sonra **dağlar ve sahralar**, seyahat-i fikriyede bulunan o yolcuu çağırıyorlar, “Sahifelerimizi de oku!” diyorlar. O da bakar, görür ki:

¹ Seyhan, Ceyhan, Fırat ve Nil nehirlerinin cennet nehirlerinden olduğuna dair bkz.: Buhârî, *Eşribe* 12; Müslim, *İman* 264.

² “O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; ...).

Âdet-i arziye: Yeryüzünün özel-liği.

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek, oy birliğiyle.

Cenup: Güney.

Fevk: Üst.

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen.

İddihar: Biriktirip saklama, depolama.

Mıntıkâ-yı hârre: Sıcak bölge.

Muvâzene-i vâsia: Geniş bir alanı kapsayan denge.

Nil-i mübârek: Bereketli Nil nehri.

Seyahat-i fikriye: Hak yolcusunun kalb, ruh, fikir, hayal ve diğer latifeleriyle mana âleminde varlığın yaratılış hikmeti, mahiye-

ti ve hedefi ile ilgili gerçekleştirdiği seyahat.

Zâhiri esbap: Görünen, dış sebepler.

Dağların külli vazifeleri ve umumî hizmetleri o kadar azametli ve hikmetlidirler; akılları hayret içinde bırakır. Mesela dağların zeminden emr-i rabbânî ile çıkmaları ve zeminin içinde inkılâbât-ı dâhiliyeden neş'et eden heyecanını ve gazabını ve hiddetini, çıkmalarıyla teskin ederek; zemin o dağların fışkırmasıyla ve menfeziyle teneffüs edip zararlı olan sarsıntılardan ve zelzele-i muzırradan kurtulup, vazife-i devriyesinde sekenesinin istirahatlerini bozmuyor. Demek, nasıl ki sefineleri sarsıntıdan vikâye ve muvâzenelerini muhafaza için, onların direkleri üstünde kurulmuş; öyle de dağlar, zemin sefinesinde bu manada hazineli direkler olduklarını Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan,

وَالْجِبَالُ أَوْتَادٌ¹، وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ²، وَالْجِبَالُ أَرْسِيهَا³

gibi çok âyetlerle ferman ediyor.

Hem mesela dağların içinde zihayata lâzım olan her nevi menbalar, sular, madenler, maddeler, ilâçlar o kadar hakîmâne ve müdebbirâne ve kerîmâne ve ihtiyatkârâne iddihar ve ihzâr ve istif edilmiş ki; bilbedâhe, kudreti nihâyetsiz bir Kadîr'in ve hikmeti nihâyetsiz bir Hakîm'in hazineleri ve ambarları ve hizmetkârları olduklarını isbat ederler diye anlar. Ve sahra ve dağların dağ kadar vazife ve hikmetlerinden bu iki cevhere sâirlerini kıyas edip, dağların ve sahraların umum hikmetleriyle –hususan ihtiyatî iddiharlar cihetiyle– getirdikleri şehâdeti ve söyledikleri⁴ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ⁵ tevhidini, dağlar kuvvetinde ve sebatında ve sahralar genişliğinde ve büyüklüğünde görür, اَمْنْتُ بِاللَّهِ⁵ der.

İşte bu manayı ifade için **Birinci Makam'ın Beşinci Mertebesi'nde:**

1 “Dağları da arzı tutan birer destek (yapmadık mı)?” (Nebe Sûresi, 78/7).

2 “Ve oraya sağlam dağlar çıktık.” (Hicr Sûresi, 15/19; Kaf Sûresi, 50/7).

3 “Ve dağları da sabit, muhkem bir şekilde oturttu.” (Nâziât Sûresi, 79/32).

4 “O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; ...).

5 Allah'a iman ettim.

Emr-i rabbânî: Sahibinin, Rabbinin emri.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan Hz. Allah.

İddihar: Biriktirip saklama, depolama.

İhtiyatkârâne: Dikkatli, tedbiri bir şekilde.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

İnkılâbât-ı dâhiliye: İçte meydana gelen değişimler.

Kadîr: Sonsuz kudret sahibi Hz. Allah.

Kerîmâne: Çok cömertçe.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Külli: Genel, kapsamlı.

Muvâzene: Denge.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Sefine: Gemi.

Sekene: Nüfus, halk, ahali.

Teskin etmek: Sakinleştirmek, yatıştırmak.

Vazife-i devriye: Dönme, dönüş vazifesi.

Vikâye: Koruma.

Zelzele-i muzırra: Zarar veren zelzele, deprem.

Zihayat: Canlı.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ: جَمِيعُ الْجِبَالِ
وَالصَّحَارَى بِجَمِيعِ مَا فِيهَا وَمَا عَلَيْهَا، بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْإِدْخَارِ، وَالْإِدَارَةِ،
وَنَشْرِ الْبُذُورِ، وَالْمُحَافَظَةِ، وَالتَّذْيِيرِ الْإِحْتِيَاطِيَةِ الرَّبَّانِيَّةِ الْوَاسِعَةِ الْعَامَّةِ الْمُنْتَظَمَةِ الْمُكَمَّلَةِ
بِالْمُشَاهَدَةِ.

denilmiş.

Sonra o yolcu dağda ve sahrada fikriyle gezerken, **eşcâr ve nebâtât** âleminin kapısı fikrine açıldı. Onu içeriye çağırdılar: “Gel dairemizde de gez, yazılarımızı da oku!” dediler. O da girdi, gördü ki:

Gayet muhteşem ve müzeyyen bir meclis-i tehlil ve tevhid ve bir halka-ı zikir ve şükür teşkil etmişler. Bütün eşcâr ve nebâtâtın envâları; bilicmâ, beraber لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ diyorlar gibi lisan-ı hâllerinden anladı. Çünkü bütün meyvedâr ağaç ve nebâtlar, mizanlı ve fesâhatli yapraklarının dilleriyle ve süslü ve cezâletli çiçeklerinin sözleriyle ve intizamlı ve belâgatlı meyvelerinin kelimeleriyle beraber müsebbihâne şehâdet getirdiklerine ve لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ dediklerine delâlet ve şehâdet eden üç büyük, küllî hakikati gördü.

Birincisi: Pek zâhir bir surette kastî bir in'am ve ikram ve ihtiyârî bir ih-san ve imtinan manası ve hakikati her birisinde hissedildiği gibi; mecmûunda ise, güneşin zuhurundaki ziyası gibi görünüyor.

İkincisi: Tesadüfe havalesi hiçbir cihet-i imkânı olmayan kastî ve hakîmâne bir temyiz ve tefrik, ihtiyârî ve rahîmâne bir tezyin ve tasvir manası ve hakikati, o hadsiz envâ ve efradda gündüz gibi âşikâre görünüyor.. ve bir Sâni-i Hakîm'in eserleri ve nakışları olduklarını gösterir.

¹ “Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19)

Belâgat: Edebiyat. Güzel, kusur-suz ve yerinde ifade etme.
Cezâlet: Pürüzsüz, berrak ifade.
Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Efrad: Fertler, öğeler.

Envâ: Türler.

Eşcâr: Ağaçlar.

Fesâhat: Açık, düzgün, kolay anlaşılacak şekilde ifade etme.

İhtiyârî: İrâdi, belirli bir maksat ve iradeyi gösteren.

İmtinan: Nimet verme, nimet verdiğini bildirme, nimete erdirdiğini gösterme.

İn'am: Nimet verme, nimete erdirme.

Meclis-i tehlil ve tevhid: Allah'ın varlığını ve birliğinin gürül gürül ilân edildiği meclis.

Müsebbihâne: Tesbih eder tarzda.

Müzeyyen: Ziyetli, süslü.

Nebâtât: Bitkiler.

Sâni-i Hakîm: Her şeyi yerli yerince Yaradan, Hz. Allah.

Tasvir: Suret, şekil verme.

Temyiz ve tefrik: Seçip ayırt etme.

Tezyin: Ziyetleme, süsleme.

Üçüncüsü: O hadsiz masnûâtın yüz bin çeşit ve ayrı ayrı tarz ve şekilde olan suretleri; gayet muntazam, mizanlı, zînetli olarak mahdut ve mâdut ve birbirinin misli ve basit ve câmid ve birbirinin aynı veya az farklı ve karışık olan çekirdeklerden, habbeciklerden o iki yüz bin nevilerin fârikalı ve intizamlı, ayrı ayrı, muvâzeneli, hayattar, hikmetli, yanlışsız, hatasız bir vaziyette umum ef-radının suretlerinin fethi ve açılışı ise öyle bir hakikattir ki; güneşten daha parlaktır ve baharın çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları ve mevcudâtı sayısınca o hakikati isbat eden şahitler var diye, bildi. ¹ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى نِعْمَةِ الْإِيمَانِ dedi.

İşte bu mezkûr hakikatleri ve şehâdetleri ifade manasıyla **Birinci Makam'ın Altıncı Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: **إِجْمَاعُ**
جَمِيعِ أَنْوَاعِ الْأَشْجَارِ وَالنَّبَاتَاتِ الْمُسَبِّحَاتِ النَّاطِقَاتِ، بِكَلِمَاتٍ أَوْ رَاقَهَا الْمُؤَزُّونَاتِ
الْفَصِيحَاتِ، وَأَزْهَارَهَا الْمُزَيَّنَاتِ الْجَزِيَلَاتِ، وَأَنْمَارَهَا الْمُنتَزِمَاتِ الْبَلِغَاتِ، بِشَهَادَةِ
عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْإِنْعَامِ وَالْإِكْرَامِ وَالْإِحْسَانِ، بِقَصْدِ وَرَحْمَةٍ، وَحَقِيقَةِ التَّمْيِيزِ
وَالْتَرْيِيزِ وَالتَّضْوِيرِ، بِإِرَادَةِ وَحِكْمَةٍ، مَعَ قَطْعِيَّةِ دَلَالَةِ حَقِيقَةِ فَتْحِ جَمِيعِ صُورِهَا
الْمُؤَزُّونَاتِ الْمُزَيَّنَاتِ الْمُبَابِنَةِ الْمُتَوَعَّةِ الْغَيْرِ الْمَحْدُودَةِ، مِنْ تَوَاتٍ، وَحَبَّاتٍ مُتَمَائِلَةٍ
مُتَشَابِهَةٍ مَحْضُورَةٍ مَعْدُودَةٍ.

denilmiş.

Sonra *seyahat-i fikriyede bulunan o meraklı ve terakki ile zevki ve şevki artan dünya yolcusu*, bahar bahçesinden bir bahar kadar bir güldeste-i mârifet ve iman alıp gelirken; **hayvanât ve tuyûr âleminin** kapısı *hakikat-bîn olan aklına ve mârifet-âşına olan fikrine* açıldı. Yüz bin ayrı ayrı seslerle ve çeşit çeşit dillerle onu içeriye çağırdılar, “Buyurun!” dediler. O da girdi ve gördü ki:

¹ İman nimetini bahşeden Allah'a hamdolsun..

Câmid: Cansız.

Fârikalı: Ayırt edilen, farklı.

Güldeste-i mârifet ve iman:

Burcu burcu iman ve mârifet kokan gül demeti.

Habbe: Tohum, tane.

Hakikat-bîn: Doğruyu gören, doğru görüşlü.

Hayvanât: Hayvanlar.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Mahdut ve mâdut: Sınırlı ve sayılı.

Mârifet-âşına: Allah'ı sıfat, isim

ve fiilleriyle tanıyan, bilen.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Tuyûr: Kuşlar.

Bütün hayvanât ve kuşların bütün nevileri ve tâifeleri ve milletleri, bilittifak, lisan-ı kâl ve lisan-ı hâllerile ¹لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ¹ deyip, zemin yüzünü bir zikirhâne ve muazzam bir meclis-i tehlil suretine çevirmişler; her biri bizzat birer kaside-i rabbânî, birer kelime-i sübhânî ve mânidâr birer harf-i rahmânî hükmünde Sâni'lerini tavsif edip hamd ü senâ ediyorlar vaziyetinde gördü.² Güya o hayvanların ve kuşların duyguları ve kuvâları ve cihazları ve âzâları ve âletleri, manzum ve mevzun kelimelerdir ve muntazam ve mükemmel sözlerdir. Onların bunlarla Hallâk ve Rezzâk'larına şükür ve vahdâniyetine şehâdet getir-diklerine kat'î delâlet eden üç muazzam ve muhit hakikatleri müşâhede etti.

Birincisi: Hiçbir cihetle serseri tesadüfe ve kör kuvvete ve şuursuz tabia-ta havalesi mümkün olmayan hiçten, hakîmâne îcad ve sanat-perverâne ib-da' ve ihtiyâr-kârâne ve âlîmâne halk ve inşâ ve yirmi cihetle ilim ve hikmet ve iradenin cilvesini gösteren ruhlandırmak ve ihya etmek hakikatidir ki; zîruhlur adedince şahitleri bulunan bir burhan-ı bâhir olarak Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un vücûb-u vücûduna ve sıfât-ı seb'asına ve vahdetine şehâdet eder.

İkincisi: O hadsiz masnûlarda birbirinden sîmaca fârikalı, zînetli ve mik-tarca mizanlı ve suretçe intizamlı bir tarzdaki temyizden, tezyinden, tasvirden öyle azametli ve kuvvetli bir hakikat görünür ki; Kâdir-i küllî şey ve Âlim-i kül-li şey'den başka hiçbir şey, bu her cihetle binlerle harikaları ve hikmetleri gös-teren ihatalı fiile sahip olamaz ve hiçbir imkân ve ihtimal yok.

¹ "O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; ...).

² Bkz.: Nur Sûresi, 24/41.

Âlim-i küllî şey: Her şeyi bilen, Hz. Allah.
Âlîmâne: Çok iyi bilerek.
Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.
Burhan-ı bâhir: Açık, parlak delil.
Halk: Yoktan yaratma.
Hallâk: Her şeyi yaratan Hz. Allah.
Hamd ü senâ: Övme, yüceltme.
Harf-i rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, yüce rahmetini harf harf telaffuz eden eser.
İbda': Orijinal, benzersiz şey yaratma.
İcad: Vücûda getirme, var etme.
İhtiyâr-kârâne: Belirli bir tercih ve iradeyi gösterir tarzda.
İhyâ etmek: Hayat vermek,

yaşatmak, canlandırmak.
İnşâ: Değişik ve farklı unsurları bir araya getirerek yaratma.
Kâdir-i küllî şey: Her şeye gücü yeten, Hz. Allah.
Kaside-i rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ı, hâkimiyetini, idaresini gürül gürül şiir gibi anlatan eser.
Kelime-i sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuzluğunu, yüceliği-ni kelime kelime ifâde eden eser.
Kuvâ: Duyular, hisler, fiziki güçler.
Manzum: Düzenli, düzgün.
Mevzun: Ölçülü, tartılı.
Muhit: Şümüllü, kapsamlı.
Rezzâk: Bütün mahluklarının nı-zıklarını veren Hz. Allah.
Sanat-perverâne: Sanatlı olma-

sına özen gösterir bir tarzda.
Sâni': Her şeyi sanatlı, estetik öl-çülerle yaratan Hz. Allah.
Sıfât-ı seb'a: Yedi sıfat. Cenâb-ı Hakk'ın sübûtî sıfatları: Hayat, ilim, sem', basar, irade, kudret, kelâm.
Tavsif etmek: Sıfatlarını belir-temek, anlatmak.
Vahdâniyet: Allah'ın birliği.
Vahdet: Birlik.
Vücûb-u vücûd: Varlığının ken-dinden ve kesin olması.
Zât-ı Hayy-ı Kayyûm: Ezeli ve ebedi, bizzat var olan, diri olan, bütün varlıklara hayat veren ve hayatı idare eden Zât.
Zîruh: Ruh sahibi.

Üçüncüsü: Birbirinin misli ve aynı veya az farklı ve birbirine benzeyen mahsur ve mahdut yumurtalardan ve yumurtacıklardan ve nutfе denilen su katrelerinden o hadsiz hayvanların yüz binler çeşit tarzlarda ve birer mu'cize-i hikmet mahiyetinde bulunan suretlerini, gayet muntazam ve muvâzeneli ve hatasız bir heyette açmak ve fethetmek öyle parlak bir hakikattir ki; hayvanlar adedince senedler, deliller o hakikati tenvir eder.

İşte bu üç hakikatin ittifakıyla hayvanların bütün envâr, beraber öyle bir *لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ* deyip şehâdet getiriyorlar ki; güya zemin, büyük bir insan gibi büyüklüğü nisbetinde *لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ* diyerek semâvât ehline iştittiriyor mahiyetinde gördü ve tam ders aldı. **Birinci Makam'ın Yedinci Mertebesi'nde** bu mezkûr hakikatleri ifade manasıyla:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودَ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِتِّفَاقُ
جَمِيعِ أَنْوَاعِ الْحَيَوَانَاتِ وَالطَّيُورِ الْحَامِدَاتِ الشَّاهِدَاتِ بِكَلِمَاتِ حَوَاسِهَا، وَقَوَاهَا،
وَحِسِّيَّاتِهَا، وَلَطَائِفِهَا الْمَوْزُونَاتِ الْمُنتَظِمَاتِ الْفَصِيحَاتِ، وَبِكَلِمَاتِ جِهَازَاتِهَا
وَجَوَارِحِهَا وَأَعْضَائِهَا وَالْأَتِيهَا الْمُكَمَّلَةَ الْبَلِيغَاتِ، بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْإِبْجَادِ
وَالصُّنْعِ وَالْإِبْدَاعِ بِالْإِرَادَةِ، وَحَقِيقَةِ التَّمْيِيزِ وَالتَّرْتِيبِ بِالْقَضْدِ، وَحَقِيقَةِ التَّقْدِيرِ وَالتَّصْوِيرِ
بِالْحِكْمَةِ، مَعَ قَطْعِيَّةِ دَلَالَةِ حَقِيقَةِ فَتْحِ جَمِيعِ صُورِهَا الْمُنتَظِمَةِ الْمَخَالَفَةِ الْمُتَوَعِّعَةِ غَيْرِ
الْمَحْضُورَةِ مِنْ بَيَضَاتٍ وَقَطَرَاتٍ مُتَمَاثِلَةٍ مُشَابِهَةٍ مَحْضُورَةٍ مَحْدُودَةٍ.

denilmiştir.

Sonra o mütefekkir yolcu, mârifet-i ilâhiyenin hadsiz mertebelerinde ve nihâyetsiz ezvâkında ve envârında daha ileri gitmek için insanlar âlemine ve beşer dünyasına girmek isterken, başta **enbiyalar** olarak onu içeriye davet ettiler, o da girdi. En evvel geçmiş zamanın menziline baktı, gördü ki:

Enbiya: Peygamberler (a.s.).

Envâr: Nurlar.

Ezvâk: Mânevi zevkler, lezzetler.

Mahsur ve mahdut: Sınırlı, az sayıda.

Mârifet-i ilâhiye: Allah'ı sıfat,

isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek.

Kalb ve vicdan kültürü.

Masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mu'cize-i hikmet: Cenâb-ı Hakk'ın hikmetini gösteren mu'cizesi.

Mütefekkir: Tefekkür eden; geniş, derin ve sistemli düşünen.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Nev-i beşerin en nurânî ve en mükemmeli¹ olan umum peygamberler (*aleyhimüsselâm*) bilicmâ, beraber ² لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ deyip zikrediyorlar.. ve parlak ve musaddak olan hadsiz mu'cizâtlarının kuvvetiyle tevhidi iddia ediyorlar.. ve beşeri, hayvaniyet mertebesinden melekîyet derecesine çıkarmak için onları iman-ı billâha davet ile ders veriyorlar, gördü. O da o nurânî medresede diz çöküp derse oturdu, gördü ki:

Meşâhir-i insaniyenin en yüksekleri ve namdarları olan o üstadların her birisinin elinde Hâlık-ı kâinat tarafından verilmiş nişâne-i tasdik olarak mu'cizeler bulunduğundan.. her birinin ihbarı ile beşerden bir tâife-i azîme ve bir ümmet tasdik edip imana geldiklerinden.. o yüz bin ciddî ve doğru zâtların³ icmâ ve ittifakla hüküm ve tasdik ettikleri bir hakikatin ne kadar kuvvetli ve kat'i olduğunu kıyas edebildi. Ve bu kuvvette bu kadar muhbir-i sâdıkların hadsiz mu'cizeleriyle imza ve isbat ettikleri bir hakikati inkâr eden ehl-i dalâletin ne derece hadsiz bir hata, bir cinayet ettiklerini ve ne kadar hadsiz bir azaba müstahak olduklarını anladı. Ve onları tasdik edip iman getirenlerin ne kadar haklı ve hakikatli olduklarını bildi, iman kudsiyetinin büyük bir mertebesi daha ona göründü.

Evet enbiyayı (*aleyhimüsselâm*), Cenâb-ı Hak tarafından fiilen tasdik hükmünde olan hadsiz mu'cizâtlarından.. ve hakkaniyetlerini gösteren, muârizlarına gelen semâvî pek çok tokatlarından..⁴ ve hak olduklarına delâlet eden şahsî kemâlâtlarından ve hakikatli tâlimatlarından.. ve doğru olduklarına şehâdet eden kuvvet-i imanlarından ve tam ciddiyetlerinden ve fedakârlıklarından.. ve ellerinde bulunan kudsî kitap ve suhurlarından.. ve onların yolları doğru ve hak olduğuna şehâdet eden ittibâlarıyla hakikate, kemâlâta, nura

¹ Peygamberlerin, seçkin ve mükemmel kimseler olduğuna dair bkz.: En'âm Sûresi, 6/86-87; A'râf Sûresi, 7/144; Nahl Sûresi, 16/121; ...

² "O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18).

³ Bkz.: Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 5/265; İbn-i Hibbân, *Sahih* 2/77.

⁴ Bkz.: Hüd Sûresi, 11/76-95; Fil Sûresi, 105/1-5...

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek, oy birliğiyle.

Ehl-i dalalet: Doğru yoldan ayrılanlar, kâfirler.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

İhbar: Haber verme, bildirme.

İman-ı billâh: Allah'ın varlığına ve birliğine inanma.

İttibâ: Tâbi olma, uyma, bağlılık.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Kudsiyet: Mukaddeslik, yücelik.

Meşâhir-i insaniye: İnsanlığın öncülleri.

Mu'cizat: Mu'cizeler.

Muâriz: Karşı gelen, muhalif.

Muhbir-i sâdik: Doğru, yanılma-yan haberci, peygamber.

Musaddak: Tasdik edilen, kabul edilen.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Nişâne-i tasdik: Tasdik işareti. Doğru ve gerçek olduğunu gösteren işaret, âlâmet.

Suhuf: Sayfalar. Bazı Peygamberlere (a.s.) gönderilen sahifeler.

Tâife-i azîme: Büyük grup, zümre.

vasıl olan hadsiz tilmizlerinden başka, onların ve o pek ciddi muhbirlerin müsbet meselelerde icmâ ve ittifakı ve tevâtürü ve isbatta tevâfuku ve tesânüdü ve tetâbuku, öyle bir hüccettir ve öyle bir kuvvettir ki; dünyada hiçbir kuvvet, karşısına çıkamaz ve hiçbir şüphe ve tereddüdü bırakmaz. Ve imanın erkânında umum enbiyayı (*aleyhimüsselâm*) tasdik dahi dâhil olması, o tasdik büyük bir kuvvet menbaı olduğunu anladı. Onların derslerinden çok feyz-i imanî aldı.

İşte bu yolcunun mezkûr dersini ifade manasında **Birinci Makam'ın Sekizinci Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِجْمَاعُ جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ،
بِقُوَّةِ مُعْجَزَاتِهِمُ الْبَاهِرَةِ الْمُصَدِّقَةِ الْمُصَدِّقَةِ.

denilmiştir.

Sonra imanın kuvvetinden ulvî bir zevk-i hakikat alan o seyyah-ı tâlip, enbiyanın (*aleyhimüsselâm*) meclisinden gelirken, ulemâdan ilmelyakîn suretinde kat'î ve kuvvetli delillerle enbiyaların (*aleyhimüsselâm*) dâvâlarını isbat eden ve **asfiya ve siddikîn** denilen **mütebahhir müctehit muhakkikleri**, onu dershânelerine çağırdılar. O da girdi, gördü ki:

Binlerle dâhi ve yüz binlerle müdakkik ve yüksek ehl-i tahkik, kıl kadar bir şüphe bırakmayan tedkikât-ı amîkalarıyla, başta vücûb-u vücûd ve vahdet olarak müsbet mesâil-i imaniyeyi isbat ediyorlar. Evet, istidatları ve meslekleri muhtelif olduğu hâlde usûl ve erkân-ı imaniyede onların müttefikân ittifakları

Asfiya: İlim ve takvalıyla peygamberlerin gerçek vârisi olan seçkin veliler.

Erkân: Esaslar, temeller.

Feyz-i imani: İmanın bereketi, ihsanı.

Hüccet: Delil.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Mesâil-i imaniye: İmana ait meseleler.

Muhakkik / ehl-i tahkik: Delillere dayanarak gerçeği araştıran ve Allah'ın izni ölçüsünde de eşyanın iç yüzüne, hakikatine vakıf olabilen kimseler.

Muhbir: Haberci.

Müctehit: Dinin temel kaynak-

larından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli, titiz kimse.

Müsbet: İsbatlanabilen, isbata açık.

Mütebahhir: Çok bilgili, engin bilgi sahibi.

Müttefikân: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Seyyah-ı tâlip: Sürekli ilim, mârifet ve hakikatin peşinde seyahat eden Hak yolcusu.

Siddikîn: Sözü özündeki temizliği ortaya koyan, ameli imanını doğrulayan, Cenâb-ı Hakk'tan geleni tereddütsüz hemen kabul eden seçkin kişiler.

Tedkikât-ı amika: Derinlemesine yapılan araştırma ve incelemeler.

Tesânüd: Birbirini destekleme.

Tetâbuk: Birbirine mutabık, uygun olma.

Tevâfuk: Birbirine uygun, paralel olma.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Tilmiz: Öğrenci.

Usûl ve erkân-ı imaniye: İmanın temel esasları, şartları.

Vahdet: Allah'ın birliği.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

ve her birisinin kuvvetli ve yakînî burhanlarına istinadları öyle bir hüccettir ki; onların mecmûu kadar bir zekâvet ve dirâyet sahibi olmak ve burhanlarının umumu kadar bir burhan bulmak mümkün ise karşılıklarına ancak öyle çıkılabilir. Yoksa o münkirler, yalnız cehalet ve echeliyet ve inkâr ve isbat olunmayan menfî meselelerde inat ve göz kapamak suretiyle karşılıklarına çıkabilirler. Gözünü kapayan, yalnız kendine gündüzü gece yapar...

Bu seyyah, bu muhteşem ve geniş dershânedeki, bu muhterem ve mütebahhir üstadların neşrettikleri nurların zeminin yarısını bin seneden ziyade ışıklandırdığını bildi ve öyle bir kuvve-i mânevîyeyi buldu ki, bütün ehl-i inkâr toplansa onu kıl kadar şaşırtmaz ve sarsmaz.

İşte bu yolcunun dershânedeki aldığı derse bir kısa işaret olarak **Birinci Makam'ın Dokuzuncu Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِتِّفَاقُ جَمِيعِ الْأَصْفِيَاءِ
بِقُوَّةِ بَرَاهِينِهِمُ الرَّاهِرَةِ الْمُحَقَّقَةِ الْمُتَّفَقَةِ.

denilmiş.

Sonra imanın daha ziyade kuvvetlenmesinde ve inkişafında ve ilmelyakîn derecesinden aynelyakîn mertebesine terakkisindeki envârı ve ezvâkı görmeye çok müştâk olan o mütefekkir yolcu, medreseden gelirken hadsiz küçük tekkelerin ve zâviyelerin telâhukuyla tevessü eden gayet feyizli ve nurlu ve sahra genişliğinde bir tekke, bir hankâh, bir zikirhâne, bir irşadgâhta ve cadde-i kübrâ-yı Muhammedî'nin (aleyhissalâtü vesselâm) ve Mirac-ı Ahmedî'nin (aleyhissalâtü vesselâm) gölgesinde hakikate çalışan ve hakka erişen ve aynelyakîne yetişen binlerle ve milyonlarla kudsî mürşidler onu dergâha çağdırdılar. O da girdi, gördü ki:

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinen bilgi.

Cadde-i kübrâ-yı Muhammedî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) çizdiği, belirlendiği büyük, geniş yolu, sünneti.

Dirâyet: İncelikleri kavrama, kuvvetli zekâ.

Echeliyet: Kara, zır cahillik.

Hankâh: Merkezi dergâh, büyük tekke.

İrşadgâh: İrşad yuvası.

Kudsî: Tertemiz, kutlu.

Mecmû: Hepsî, tamamı.

Menfî: İspat edilememiş, kabul görmemiş.

Mirac-ı Ahmedî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) velâyeti, kuluğu ile mazhar olduğu Mi'rac Mu'cizesi.

Münkir: İnkâr eden, kâfir.

Mürşid: Rehber, doğruyu gösteren.

Tekye: Tekke, zikirhâne.

Telâhuk: Birbirine eklenme, katılma. Birikim.

Terakkî: Yükselme, merite kat etme.

Tevessü: Genişleme, yayılma.

Zâviye: Küçük tekke.

Zekâvet: Zekilik, çabuk anlama.

Yakînî burhan: Sağlam, güçlü delil.

O ehl-i keşif ve keramet müşşidler; keşfiyâtlarına ve müşâhedelerine ve kerametlerine istinaden bilicmâ, müttefikân **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** diyerek, vücûb-u vücûd ve vahdet-i rabbâniyeyi kâinata ilân ediyorlar. Güneşin zıyasındaki yedi renk ile güneşi tanımak gibi, yetmiş renk ile belki esmâ-yı hüsnâ adedince, Şems-i Ezelî'nin zıyasından tecellî eden ayrı ayrı, nurlu renkler.. ve çeşit çeşit, ziyalı levnler.. ve başka başka, hakikatlı tarikatlar.. ve muhtelif, doğru meslekler.. ve mütenevvî, haklı meşreplerde bulunan o kudsi dâhilerin ve nurânî âriflerin icmâ ve ittifakla imza ettikleri bir hakikatin ne derece zâhir ve bâhir olduğunu aynelyakîn müşâhede etti. Ve enbiyanın (*aleyhimüsselâm*) icmâ ve asfiyanın ittifakı ve evliyanın tevâfuku ve bu üç icmân birden ittifakı, güneşi gösteren gündüzün zıyasından daha parlak gördü.

İşte bu misafirin tekmeden aldığı feyze kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın Onuncu Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: **إِجْمَاعُ الْأَوْلِيَاءِ بِكَشْفِيَّاتِهِمْ، وَكَرَامَاتِهِمُ الظَّاهِرَةِ الْمُحَقَّقَةِ الْمُصَدِّقَةِ.**

denilmiş.

Sonra kemâlât-ı insaniyenin en mühimmi ve en büyüğü, belki bilcümle kemâlât-ı insaniyenin menbâ ve esası, iman-ı billâhtan ve mârifetullahtan neş'et eden muhabbetullah olduğunu bilen o dünya seyyahı, bütün kuvvetiyle ve letâifiyle imanın kuvvetinde ve mârifetin inkişafında daha ziyade terakki etmesini istemek fikriyle başını kaldırdı ve semâvâta baktı. Kendi aklına dedi ki:

Ârif: Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarının tecellilerini ruhi tecrübeleri neticesinde vicdanında sezen, ilâhî mârifete ermiş veli.

Bâhir: Âşikâr, besbelli.

Bilcümle: Bütün, hep, tamamı.

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek, oy birliğiyle.

Ehl-i keşf ve keramet: Eşyanın perde arkası -Allah'ın izni ölçüsünde- kendilerine açılıp ilhamlara ve bir takım hususi ikramlara mazhar olan veliler.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

İman-ı billâh: Allah'ın varlığına

ve birliğine inanma.

İstinaden: Dayanarak.

Kemâlât-ı insaniye: İnsanî olgunlaştırın, yücelten faziletler, erdemler, güzellişler.

Keşfiyât: Allah dostlarının ilâhî ihsan ve ilhâm ile keşfettiği sırlar, hakikatler.

Letâif: Manevi duyular.

Levn: Renk.

Mârifetullah: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Muhabbetullah: Allah sevgisi.

Müşâhede: Kalb ve ruh gözüyle görölüp, elde edilen bilgi,

mârifet.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaktanmak.

Şems-i Ezelî: Bütün ışıqların kaynağı, batmayan, kaybolmayan güneşler güneşi Hz. Allah.

Tecellî: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin eşyada görölmesi.

Vahdet-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyetindeki birliği.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Zâhir: Açık, görölür.

"Madem kâinatta en kıymettar şey hayattır ve kâinatın mevcudâtı hayata musahhardır.. ve madem zîhayatın en kıymettarı zîruhtur ve zîruhun en kıymettarı zîşuurdur.. ve madem bu kıymettarlık için küre-i zemin, zîhayatı mütemâdiyen çoğaltmak için her asır, her sene dolar, boşalır; el-bette ve her hâlde, bu muhteşem ve müzeyyen olan semâvâtın dahi kendisine münasip ahâlisi ve sekene, zîhayat ve zîruh ve zîşuurlardan vardır¹ ki; huzur-u Muhammedî'de (*aleyhissalâtü vesselâm*) sahabelere görünen Hazreti Cebrail (*aleyhisselâm*)'ın temessülü² gibi **melâikeleri** görmek ve onlarla konuşmak hâdiseleri tevâtür suretinde eskidenberi nakil ve rivayet ediliyor.³ Öyle ise keşke ben, semâvât ehli ile dahi görüşseydim; onların ne fikirde olduklarını bilseydim! Çünkü Hâlık-ı kâinat hakkında en mühim söz onlarındır." diye düşünürken, birden semâvî şöyle bir sesi işitti:

"Madem bizim ile görüşmek ve dersimizi dinlemek istersin; bil ki başta Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan olarak bütün peygamberlere vasıtamızla gelen mesâil-i imaniyeye en evvel biz iman etmişiz. Hem insanlara temessül edip görünen ve bizlerden olan ervah-ı tayyibe, bilâ-istisna ve bilittifak, bu kâinat Hâlık'ının vücûb-u vücûduna ve sıfât-ı kudsiyesine şehâdet edip birbirine muvâfık ve mutâbık olarak ihbar etmişler.

- ¹ Gökyüzünün Cenâb-ı Hakk'a karşı itaatkâr meleklerle dolu olmasıyla ilgili bkz.: Sâffât Sûresi, 37/164-166; Nahl Sûresi, 16/49-50. Ayrıca bkz.: Tirmizî, *Zühd* 9; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 5/173.
- ² Asr-ı Saadet'te, Hz. Cebrâil'in (a.s.) sahabe efendilerimize görüldüğüne dair bkz.: Buhârî, *İman* 37, *Menâkıb* 25; Müslim, *İman* 1, 10, *Fezâilü's-sahâbe* 100.
- ³ Hz. İbrahim (a.s.)¹, Hz. Lût (a.s.)², sahabeden İrbâd İbn-i Sâriye³, İmrân İbn-i Husayn⁴ ve Hz. Selman⁵ melek görenler arasındadır. Ayrıca Cenâb-ı Hak, Benî İsraîl'den 3 kişiye, onları imtihan etmek üzere bir melek göndermiştir: Buhârî, *Enbiyâ* 51; Müslim, *Zühd* 10.

¹ Bkz.: Hûd Sûresi, 11/70; Ankebût Sûresi, 29/31; Zâriyât Sûresi, 51/28.

² Bkz.: Hûd Sûresi, 11/77; Ankebût Sûresi, 29/33.

³ Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 18/245.

⁴ Bkz.: Hâkim, *Müstedrek* 3/536; Bezzâr, *Müsned* 9/19; Tahâvî, *Şerhu Meânî'l-âsâr* 4/324.

⁵ Bkz.: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 1/204; İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-safve* 1/551.

Bilâ-istisna: İstisnasız.

Bilittifak: İttifakla.

Ervah-ı tayyibe: Temiz, iyi ruhlar.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

Huzur-u Muhammedî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) huzuru, meclisi.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Küre-i zemin: Yeryüzü.

Melâike: Melekler.

Mesâil-i imaniye: İmana ait meseleler.

Musahhar: Emrine verilmiş, hizmetine âmâde kılınmış.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Müzeyyen: Zîynetli, süslü.

Sekene: Nüfus, halk, ahali.

Sıfât-ı kudsiye: Cenâb-ı Hakk'ın kutsî, mukaddes, yüce sıfatları.

Temessül etmek: Belirmek, görünmek.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Zîhayat: Canlı.

Zîruh: Ruh sahibi.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

Bu hadsiz ihbârâtın tevâfuku ve tetâbuku, güneş gibi sana bir rehberdir.” dediklerini bildi. Ve onun nur-u imanı parladı. Zeminden göklere çıktı.

İşte bu yolcunun melâikeden aldığı derse kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On Birinci Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِتِّفَاقُ الْمَلَائِكَةِ الْمُتَمَتِّلِينَ
لِإِنِّظَارِ النَّاسِ وَالْمُتَكَلِّمِينَ مَعَ خَوَاصِّ الْبَشَرِ بِإِخْبَارَاتِهِمُ الْمُتَطَابِقَةِ الْمُتَوَافِقَةِ.

denilmiştir.

Sonra pür-merak ve pür-iştiyak o misafir, âlem-i şehâdet ve cismânî ve maddî cihetinde mahsus tâîfelerin dillerinden ve lisan-ı hâllerinden ders aldığından, *âlem-i gayb ve âlem-i berzahta dahi mütâlaa ile bir seyahat ve bir taharri-i hakikat arzu ederken*, her tâife-i insaniyede bulunan ve kâinatın meyvesi olan insanın çekirdeği hükmünde bulunan ve küçüklüğü ile beraber, mânen kâinat kadar inbisat edebilen **müstakim ve münevver akılların, selim ve nurânî kalblerin** kapısı açıldı, baktı ki:

Onlar, âlem-i gayb ve âlem-i şehâdet ortasında insanî berzahlardır.. ve iki âlemin birbiriyle temasları ve muâmeleleri, insana nisbeten o noktalarda oluyor gördüğünden kendi akıl ve kalbine dedi ki: “Gelin, bu emsalinizin kapısından hakikate giden yol daha kısadır! Biz öteki yollardaki dillerden ders aldığımız gibi değil, belki iman noktasındaki ittisaflarından ve keyfiyet ve renklerinden, mütâlaamız ile istifade etmeliyiz.” dedi, mütâlaaya başladı, gördü ki:

İstidatları gayet muhtelif ve mezhepleri birbirinden uzak ve muhalif olan umum istikâmetli ve nurlu akılların, iman ve tevhiddeki ittisafkârâne

Âlem-i berzah: Ruhlar âlemiyle cismânîyet âleminin birleşik noktası.

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem, duyu organları ile kavranılanları ihtiva eden âlem.

Berzah: Ara nokta, geçit, perde.

Cismânî: Cisimden olan, maddî.

İhbârât: Getirilen haberler, bilgiler.

İnbisat: Gelişme, genişleme.

İtikad: İnanç, iman.

İttisaf: Vasıflanma, söz konusu sıfatlara, niteliklere sahip olma, bürünme.

İttisafkârâne: Söz konusu sıfatlara, niteliklere sahip olmuş bir şekilde.

Münevver: Nurlu, pırl pırl.

Müstakim: Dosdoğru, düzgün.

Mütâlaa: İnceleme, araştırma, etüt etme.

Pür-iştiyak: Aşk ve şevkle dopdolu.

Pür-merak: Çok meraklı.

Selim: Sağlam, temiz.

Taharri-i hakikat: Gerçeği araştırma.

Tâife-i insaniye: İnsan grubu, zümresi.

Tetâbuk: Birbirine mutabık, uygun olma.

Tevâfuk: Birbirine uygun, paralel olma.

ve râsihâne itikatları tevâfuk.. ve sebatkârâne ve mutmainnâne kanaat ve yakınleri tetâbuk ediyor. Demek, tebeddül etmeyen bir hakikate dayanıp bağlanmışlar.. ve kökleri metin bir hakikate girmiş, kopmuyor. Öyle ise bunların nokta-yı imaniyede ve vücûb ve tevhidde icmâları, hiç kopmaz bir zincir-i nurânîdir ve hakikate açılan ışıklı bir penceredir.

Hem gördü ki: Meslekleri birbirinden uzak ve meşrepleri birbirine mübâyin olan o umum selim ve nurânî kalblerin erkân-ı imaniyedeki müttefikâne ve itmînankârâne ve müncezibâne keşfiyât ve müşâhedâtları birbirine tevâfuk ve tevhidde birbirine mutâbık çıkıyor.

Demek, hakikate mukabil ve vâsıl ve mütemessil bu küçücük birer arş-ı mârifet-i rabbâniye ve bu câmi birer âyine-i samedâniye olan nurânî kalbler, şems-i hakikate karşı açılan pencerelerdir.. ve umumu birden güneşe aynadarlık eden bir deniz gibi, bir âyine-i âzamdır. Bunların vücûb-u vücûdda ve vahdette ittifakları ve icmâları hiç şaşırmaz ve şaşırtmaz bir rehber-i ekmel ve bir mürşid-i ekberdir. Çünkü hiçbir cihetle hiçbir imkân ve hiçbir ihtimal yok ki, hakikatten başka bir vehim ve hakikatsiz bir fikir ve asılsız bir sıfat, bu kadar müstemirrâne ve râsihâne, bu pek büyük ve keskin gözlerin umumunu birden aldatsın, galat-ı hisse uğratsın. Buna ihtimal veren bozulmuş ve çürümüş bir akla, bu kâinatı inkâr eden ahmak sofestâiler dahi razı olmazlar, reddederler diye anladı. Kendi, akıl ve kalbi, beraber ¹أَمْتُ بِاللَّهِ dediler.

¹ Allah'a iman ettim.

Arş-ı mârifet-i rabbâniye: İlâhî bilgilerin zirvesi, tahtı.
Âyine-i âzam: Pek büyük bir ayna.
Âyine-i samedâniye: Cenab-ı Hakk'ın "Samed" isminin tecellilerinin aynası.
Câmi: Şümûllü, kapsamlı.
Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.
Galat-ı his: His yanılması, yanlış hissetme.
İcmâ: İttifak, fikir birliği.
İtmînankârâne: Tam tatmin olmuş, aksine ihtimal vermeyecek bir şekilde inanarak.
Keşfiyât: Allah dostlarının ilâhî ihsan ve ilhâm ile keşfettiği sırlar, hakikatlar.
Mutâbık: Uygun.
Mutmainnâne: Aksine ihtimal vermeyecek bir imanla, bütün

duygularıyla tam tatmin olmuş şekilde inanarak.
Mübâyin: Ayrı, farklı, başka türlü.
Müncezibâne: İlâhî cezbeyle kendini kaptırmış, duygu, düşünce, hissiyat ve davranışlarında sürekli ilâhî huzur ve itminana ulaşmış bir tarzda.
Mürşid-i ekber: En büyük mürşit, yol gösterici.
Müstemirrâne: Aralıksız, sürekli bir şekilde.
Müşâhedât: Müşâhedeler, görerek şahit olunan bilgiler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.
Mütemessil: Temsil ettiği şeyi kendi şahsında gösteren.
Müttefikâne: İttifak ederek, oy birliğiyle.
Nokta-yı imaniye: İnanç noktası, açısı.

Râsihâne: Sağlam, güçlü, muhkem bir tarzda.
Rehber-i ekmel: En mükemmel rehber.
Sebatkârâne: Kararlı, sarsılmaz bir şekilde.
Sofestâi: Şüpheli, septik. Var olan her şeyin aslında olmadığını savunan felsefî akıma mensup kimse.
Şems-i hakikat: Hakikat güneşi.
Tebeddül etmek: Değişmek.
Tevhid / vahdet: Allah'ın birliği.
Vâsıl: Ulaşan, varan.
Vücûb: Cenab-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.
Vücûb-u vücûd: Cenab-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.
Yâkin: Kuvvetli, tam iman.

İşte bu yolcunun müstakim akıllardan ve münevver kalblerden istifade ettiği mârifet-i imaniyeye kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On İkinci ve On Üçüncü Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِجْمَاعُ
الْعُقُولِ الْمُسْتَقِيمَةِ الْمُنَوَّرَةِ، بِاعْتِقَادَاتِهَا الْمُتَوَافِقَةِ وَبِقِنَاعَاتِهَا، وَبِقِيَمَاتِهَا الْمُتَطَابِقَةِ، مَعَ
تَخَالُفِ الْإِسْتِعْذَاتِ وَالْمَذَاهِبِ.. وَكَذَا دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: اِتِّفَاقُ
الْقُلُوبِ السَّلِيمَةِ الثَّوَابِتَةِ، بِكَشْفِيَّاتِهَا الْمُتَطَابِقَةِ وَبِمُشَاهَدَاتِهَا الْمُتَوَافِقَةِ، مَعَ تَبَايُنِ
الْمَسَالِكِ وَالْمَشَارِبِ.

denilmiş.

Sonra âlem-i gayba yakından bakan ve akıl ve kalbde seyahat eden o yolcu, "Acaba âlem-i gayb ne diyor?" diye merakla o kapıyı da şöyle bir fikir ile çaldı. Yani, madem bu cismânî âlem-i şehâdette bu kadar zînetli ve sanatlı, hadsiz masnûlarıyla kendini tanıttırmak.. ve bu kadar tatlı ve süslü, nihâyetsiz nimetleriyle kendini sevdirmek.. ve bu kadar mu'cizeli ve maharetli, hesapsız eserleriyle gizli kemâlâtını bildirmek, kavilden ve tekellümden daha zâhir bir tarzda fiilen isteyen ve hâl diliyle bildiren bir Zât, perde-i gayb tarafında bulunduğu bilbedâhe anlaşıyor. Elbette ve her hâlde, fiilen ve hâlen olduğu gibi kavlen ve tekellümen dahi konuşur, kendini tanıttırır, sevdirebilir. Öyle ise âlem-i gayb cihetinde O'nu, O'nun tezahüratından bilmeliyiz dedi, kalbi içeriye girdi, akıl gözüyle gördü ki:

Gayet kuvvetli bir tezahüratla **vahiylarin hakikati**, âlem-i gaybın her tarafında, her zamanda hükmediyor. Kâinatın ve mahlûkâtın şehâdetlerinden çok kuvvetli bir şehâdet, vücûd ve tevhid, Allâmü'l-guyûb'dan vahiy ve ilham hakikatleriyle geliyor. Kendini ve vücûd ve vahdetini, yalnız masnûlarının şehâdetlerine bırakmıyor. Kendisi, kendine lâıyk bir kelâm-ı ezeli ile konuşuyor. Her yerde, ilim ve kudretiyle hâzır ve nâzırın kelâmı dahi hadsizdir.

Allâmü'l-guyûb: Gaybları ve gizlilikleri pek iyi bilen, Hz. Allah.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Hâzır ve nâzır olmak: Cenâb-ı Hakk'ın her zaman ve her yerde, varlıkların bütün durumlarını görüp gözetmesi.

Kavil: Söz.

Kelâm-ı ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın zamanları aşan yüce kelâmı, beyanı.

Kemâlât: Güzellikler, mükemmellikler.

Mârifet-i imaniye: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanıma, bilme. Doğru, hakiki iman bilgisi.

Masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Perde-i gayb: Gayba ait gerçeklerin, hadiselerin üzerini örten perde.

Tekellüm: Konuşma.

Tezahürat: Belirmeler, görünmeler.

Ve kelâmının manası O'nu bildirdiği gibi, tekellümü dahi O'nu, sıfâtıyla bildiriyor.

Evet, yüz bin peygamberlerin (*aleyhimüsselâm*) tevâtürleriyle.. ve ihbârât-
larının vahy-i ilâhîye mazhariyet noktasında ittifaklarıyla.. ve nev-i beşerden
ekseriyet-i mutlakanın tasdik-gerdesi ve rehberi ve muktedâsı ve vahyin se-
mereleri ve vahy-i meşhud olan kütüb-ü mukaddese ve suhuf-u semâviyenin
delâil ve mu'cizâtlarıyla hakikat-i vahyin tahakkuku ve sübutu, bedâhet dere-
cesine geldiğini bildi ve vahyin hakikati beş hakikat-i kudsiyeyi ifade ve ifâza
ediyor, diye anladı.

Birincisi: ¹ التَّزَلَّاتُ إِلَى الْإِلَهِيَّةِ إِلَى عُقُولِ الْبَشَرِ denilen, beşerin akıllarına ve fe-
himlerine göre konuşmak, bir tenezzül-ü ilâhîdir. Evet, bütün zîruh mahlûkâtını
konuşturan ve konuşmalarını bilen, elbette kendisi dahi o konuşmalara ko-
nuşmasıyla müdahale etmesi, rubûbiyetin muktezasıdır.

İkincisi: Kendini tanıttırmak için kâinatı, bu kadar hadsiz masraflarla baş-
tan başa harikalar içinde yaratan ve binler dillerle kemâlâtını söylediren, el-
bette kendi sözleriyle dahi kendini tanıttıracak.

Üçüncüsü: Mevcudâtın en müntehabı ve en muhtacı ve en nâzenini ve
en müştâkı olan hakikî insanların münâcâtlarına ve şükürlerine, fiilen muka-
bele ettiği gibi kelâmıyla da mukabele etmek, hâlikîyetin şe'nidir.

Dördüncüsü: İlim ile hayatın zarurî bir lâzımı ve ışıklı bir tezahürü olan
mükâleme sıfatı, elbette ihatalı bir ilmi ve sermedî bir hayatı taşıyan Zât'ta,
ihatalı ve sermedî bir surette bulunur.

¹ Cenâb-ı Hakk'ın konuşması, kulların anlayış seviyelerine göre dir.

Bedâhet: Açık - seçiklik, netlik.

Delâil: Deliller.

Ekseriyet-i mutlaka: Büyük ço-
ğunluk.

Fehim: Anlama, anlayış.

Hakikat-i vahiy: Vahiy gerçeği.

Hâlikîyet: Yaratıcılık, yaratıcı ol-
ma.

Ifâza: Feyz verme, bereket akıt-
ma, doldurma, kuşatma.

İhbârât: Getirilen haberler, bilgi-
ler.

Kütüb-ü mukaddese: Kutsal ki-
taplar.

Mazhariyet: Erişme, nâil olma,
şereflenme.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Muktedâ: Kendisine uyulan, tâbi
olunan, rehber kılınan.

Mukteza: Gerek, sebep.

Mükâleme: Karşılıklı konuşma.

Münâcât: Yalvarma, yakarma.

Müntehab: Seçilmiş, güzide.

Müştâk: Şevkli, arzulu.

Nâzenin: İnce, hassas.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi ku-
şatan idare ve terbiyesi.

Sermedî: Ebedî, sonsuz, bâki.

Suhuf-u semâviye: Bazı Peygam-
berlere (a.s) gönderilen sayfalar.

Sübut: Gerçekleşme, kesinlik.

Şe'n: Gerek, lâzım, gerçek.

Tasdik-gerde: Tasdik edilmiş.

Tenezzül-ü ilâhî: Cenab-ı Hakk'ın
kullarının anlayacağı seviyede ke-
lâmıyla beyanı, hitabı.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri
mümkün olmayan birçok kişinin
naklettiği kesin haber, bilgi.

Vahy-i ilâhî: İlâhî mesaj, vahiy.

Vahy-i meşhud: Şahit olunan,
şahitli vahiy.

Zîruh: Ruh sahibi.

Beşincisi: En sevimli ve muhabbetli ve endişeli ve nokta-yı istinada en muhtaç ve sahibini ve mâlikini bulmaya en müştâk, hem fakir ve âciz bulunan mahlûkâtlarına acz ve iştıyakı, fakr ve ihtiyacı ve endişe-i istikbali ve muhabbeti ve perestîşi veren bir Zât, elbette kendi vücûdunu onlara tekellümü ile iş'ar etmek, ulûhiyetin muktezasıdır.

İşte, tenezzül-ü ilâhî ve taarrûf-ü rabbânî ve mukabele-i rahmânî ve mükâleme-i sübhânî ve iş'âr-ı samedânî hakikatlerini tazammun eden umumî, semâvî vahiylerin icmâ ile Vâcibü'l-vücûd'un vücûduna ve vahdetine delâletleri, öyle bir hüccettir ki gündüzdeki güneşin şuaâtının güneşe şehâdetinden daha kuvvetlidir, diye anladı.

Sonra **ilhamlar** cihetine baktı, gördü ki: Sâdık ilhamlar, gerçi bir cihette vahye benzerler ve bir nevi mükâleme-i rabbâniyedir, fakat iki fark vardır:

Birincisi: İlhamdan çok yüksek olan vahyin, ekseri melâike vasıtasıyla.. ve ilhamın, ekseri vasıtasız olmasıdır. Mesela, nasıl ki bir padişahın iki suretle konuşması ve emirleri var.

Birisi: Haşmet-i saltanat ve hâkimiyet-i umumiye haysiyetiyle bir yâverini, bir vâliye gönderir. O hâkimiyetin ihtişamını ve emrin ehemmiyetini göstermek için bazen, vasıta ile beraber bir içtima yapar, sonra ferman tebliğ edilir.

İkincisi: Sultanlık unvanıyla ve padişahlık umumî ismiyle değil, belki kendi şahsiyle hususî bir münasebeti ve cüz'î bir muâmelesi bulunan has bir hizmetçisi ile veya bir âmî raiyetiyle ve hususî telefonuyla hususî konuşmasıdır.

Öyle de Padişah-ı Ezeli'nin, "Umum Âlemlerin Rabbi" ismiyle ve "Kâinat Hâlıkı" unvanıyla, vahiy ile ve vahyin hizmetini gören şümüllü ilhamlarıyla mükâlemesi olduğu gibi; her bir ferdin, her bir zihayatın "Rabbi ve Hâlıkı" olmak haysiyetiyle, hususî bir surette, fakat perdeler arkasında onların kabiliyetine göre bir tarz-ı mükâlemesi var.

Âmî: Halktan, sıradan biri.

Endişe-i istikbal: Gelecek endişesi.

Hâkimiyet-i umumiye: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi içine alan engin terbiye ve idaresi.

Haşmet-i saltanat: Saltanatın ihtişamı, göz kamaştırıcılığı.

İcmâ: İttifak.

İş'âr: Haber verme, bildirme.

İş'âr-ı samedânî: Cenâb-ı Hakk'ın vahiy yoluyla kullarının muhtaç

olduğu kendi varlığını bildirmesi.

Mukabele-i rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın fiili ve sözlü şükürlere, dualara rahmetiyle mukabelede bulunması.

Mükâleme-i sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın vahiy yoluyla kullarıyla konuşması.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Padişah-ı Ezeli: Saltanatının başlangıcı ve sonu olmayan, padişahlar Padişahı Hz. Allah.

Perestîş: Hayranlık, çok sevmek, ibadet etme.

Şuaât: Işıklar, ışık tayfları.

Taarrûf-ü rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığa kendini tanıtmaması.

Tarz-ı mükâleme: Konuşma tarzı.

Tazammun: İhtiva etme, içermek.

Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın ibadet edilmeye layık tek ilah olması.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vahdet: Allah'ın birliği.

İkinci Fark: Vahiy gölgesizdir, sâfidir, havassa hastır. İlham ise gölgelidir, renkler karışır, umumdur; melâike ilhamları ve insan ilhamları¹ ve hayvanât ilhamları² gibi çeşit çeşit, hem pek çok envâlarıyla denizlerin katreleri kadar kelimât-ı rabbâniyenin teksirine medar bir zemin teşkil ediyor.

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا³
 3³ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا
 3³ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا

Sonra ilhamın mahiyetine ve hikmetine ve şehâdetine baktı, gördü ki; mahiyeti ile hikmeti ve neticesi dört nurdan tereküp ediyor:

Birincisi: Teveddüd-ü ilâhî denilen, kendini mahlûkâtına fiilen sevdirdiği gibi kavlen ve huzuren ve sohbeten dahi sevdirmek, vedûdiyetin ve rahmâniyetin muktezasıdır.

İkincisi: İbadının dualarına fiilen cevap verdiği gibi kavlen dahi perdeler arkasında icabet etmesi,⁴ rahîmiyetin şe'nidir.

Üçüncüsü: Ağır beliyelere ve şiddetli hâllere düşen mahlûkâtlarının istimdatlarına ve feryatlarına ve tazarruâtlarına fiilen imdat ettiği gibi,⁵ bir nevi konuşması hükmünde olan ilhâmî kaviller ile de imdada yetişmesi, rubûbiyetin lâzımıdır.

Dördüncüsü: Çok âciz ve çok zayıf ve çok fakir ve ihtiyaçlı ve kendi Mâlik'ini ve Hâmi'sini ve Müdebbir'ini ve Hafız'ını bulmaya pek çok muhtaç ve müştâk olan zîşuur masnûlarına, vücûdunu ve huzurunu ve himâyetini

¹ Havarilere gelen ilham için bkz.: Mâide Sûresi, 5/111. Ayrıca Hz. Musa'nın (a.s.) annesine gelen ilham için bkz.: Tâhâ Sûresi, 20/38-39; Kasas Sûresi, 28/7.

² Mesela arıya gelen ilham için bkz.: Nahl Sûresi, 16/68.

³ "De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için en büyük okyanus mürekkep olsaydı (hatta onun bir mislini de takviye gönderseydik), bu deniz tükenir, Rabbimin sözleri yine de bitmezdi." (Kehf Sûresi, 18/109).

⁴ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/186; Mümin Sûresi, 40/60.

⁵ Bkz.: Neml Sûresi, 27/62; Zümer Sûresi, 39/8.

Beliye: Belâ, musibet.

Hafız: Koruyan, esirgeyen

Hâmi: Himâye eden, koruyan.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

Himâyet: Koruma, gözetme.

Huzuren: Huzuruna alarak, muhatap kabul ederek.

İbâd: Kullar.

İstimdat: Yardım isteme, medet dileme.

Kavlen: Sözlü olarak.

Kelimât-ı rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın sözleri.

Medar: Dayanak noktası, sebep.

Müdebbir: İşleri düzenleyen, idare eden.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı tecelli eden merhameti.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığı kuşatan, engin merhamet sahibi olması.

Şe'n: Gerek, lâzım, gerçek.

Tazarruât: Yakanışlar, yalvarmalar.

Teksir: Çoğalma, çok olma.

Vecih: Yön.

Vedûdiyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığı kuşatan, kusursuz, yüce şefkat sahibi olması.

Zîşuur masnû: Şuur sahibi varlık.

fiilen ihsas ettiği gibi bir nevi mükâleme-i rabbâniye hükmünde sayılan bir kısım sâdik ilhamlar¹ perdesinde ve mahsus ve bir mahlûka bakan has bir vecihte, onun kabiliyetine göre, onun kalb telefonu, kavlen dahi kendi huzurunu ve vücûdunu ihsas etmesi, *şefkat-i ulûhiyetin* ve *rahmet-i rubûbiyetin* zarurî ve vâcib bir muktezasıdır, diye anladı.

Sonra ilhamın şehâdetine baktı, gördü; nasıl ki güneşin –faraza– şuuru ve hayatı olsaydı ve o hâlde ziyasındaki yedi rengi, yedi sıfatı olsaydı o cihette ışığında bulunan şuâları ve cilveleri ile bir tarz konuşması bulunacaktı. Ve bu vaziyette misalinin ve aksinin şeffaf şeylerde bulunması.. ve her ayna ve her parlak şeyler ve cam parçaları ve kabarcıklar ve katreler, hatta şeffaf zerrelere ile her birinin kabiliyetine göre konuşması.. ve onların hâcâtına cevap vermesi.. ve bütün onların güneşin vücûduna şehâdet etmesi.. ve hiçbir iş, bir işe mâni olmaması.. ve bir konuşması, diğer konuşmaya müzahemet etmemesi, bilmüşâhede görüleceği gibi; aynen öyle de ezel ve ebedin Zülcelâl Sultanı ve bütün mevcudâtın Zülcemâl Hâlık-ı Zîşânı olan Şems-i Sermedî'nin mükâlemesi dahi, O'nun ilmi ve kudreti gibi küllî ve muhit olarak her şeyin kabiliyetine göre tecellî etmesi; hiçbir suâl, bir suâle.. bir iş, bir işe.. bir hitap, bir hitaba mâni olmaması ve karıştırmaması bilbedâhe anlaşılıyor. Ve bütün o cilveler, o konuşmalar ve ilhamlar, birer birer ve beraber, bilittifak o Şems-i Ezeli'nin huzuruna ve vücûb-u vücûduna ve vahdetine ve ehadiyetine delâlet ve şehâdet ettiklerini aynelyakîne yakın bir ilmelyakîn ile bildi.

İşte bu meraklı misafirin âlem-i gaybdan aldığı ders-i mârifetine kısa bir işaret olarak, **Birinci Makam'ın On Dördüncü ve On Beşinci Mertebelerinde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِجْمَاعُ جَمِيعِ الْوَحْيَاتِ الْحَقَّةِ الْمُتَضَمِّنَةِ لِلتَّنَزُّلاتِ الْإِلَهِيَّةِ، وَلِلْمُكَالَمَاتِ الشُّبْحَانِيَّةِ، وَلِلتَّعَرُّفَاتِ الرَّبَّانِيَّةِ، وَلِلْمُقَابَلَاتِ الرَّحْمَنِيَّةِ عِنْدَ مُنَاجَاةِ عِبَادِهِ، وَلِلإِشْعَارَاتِ

¹ Bkz.: Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 3/267; İbn-i Hibbân, *Sahih* 13/407, 408.

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Bilittifak: İttifakla.

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli

eden birliği.

ihsas: Hissettirme, gösterme.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Küllî: Genel, bütünü içine alan, kapsamlı.

Muhit: Şümûllü, kapsamlı.

Müzâhamet: Sıkışıklık, karışıklık.

Şems-i Sermedî: Bütün ışıkların

kaynağı, batmayan, kaybolmayan, güneşler güneşi Hz. Allah.

Şuâ: Işın.

Vâcib: Gerekli, kesin.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Zülcelâl Sultan: Ulu, Yüce Sultan.

Zülcemâl Hâlık-ı Zîşân: Güzeller Güzeli, Yüce Yaratıcı.

الصَّمَدَانِيَّةِ لِوُجُودِهِ لِمَحْلُوقَاتِهِ. وَكَذَا دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: **إِتِّفَاقُ الْإِنْلِهَامَاتِ الصَّادِقَةِ الْمُتَّصِمَةِ لِلتَّوَدُّدَاتِ الْإِلَهِيَّةِ، وَلِلْإِجَابَاتِ الرَّحْمَنِيَّةِ لِلدَّعَوَاتِ مَحْلُوقَاتِهِ، وَلِلْإِمْدَادَاتِ الرَّبَّانِيَّةِ لِاسْتِغَاثَاتِ عِبَادِهِ، وَلِلْإِحْسَاسَاتِ الشُّبْحَانِيَّةِ لِوُجُودِهِ لِمُضْنُوعَاتِهِ.**

denilmiştir.

Sonra o dünya seyyahı kendi aklına dedi ki: “Madem bu kâinatın mevcudâtıyla Mâlik’imi ve Hâlik’ımı arıyorum; elbette her şeyden evvel bu mevcudâtın en meşhuru.. ve a’dâsının tasdikiyle dahi en mükemme.. ve en büyük kumandanı.. ve en namdar hâkimi.. ve sözce en yükseği.. ve akılca en parlağı.. ve on dört asrı fazileti ile ve Kur’ân’ı ile ışıklandıran **Muhammed Arabî** (aleyhissalâtu vesselâm)’ı ziyaret etmek ve aradığımı O’ndan sormak için Asr-ı Saadet’e beraber gitmeliyiz.” diyerek, aklıyla beraber o asra girdi, gördü ki:

O asır, hakikaten o Zât ile (aleyhissalâtu vesselâm) bir saadet-i beşeriye asrı olmuş. Çünkü en bedevî, en ümmî bir kaumi, getirdiği nur vasıtasıyla, kısaca bir zamanda dünyaya üstad ve hâkim eylemiş.

Hem kendi aklına dedi: “Biz, en evvel bu fevkalâde Zât’ın (aleyhissalâtu vesselâm) bir derece kıymetini ve sözlerinin hakkaniyetini ve ihbârâtının doğru-luğunu bilmeliyiz. Sonra Hâlik’imizi ondan sormalıyız.” diyerek taharriye başladı. Bulduğu hadsiz kat’î delillerden burada yalnız “dokuz külliyyeti”ne birer kısa işaret edilecek:

Birincisi: Bu Zât’ta (aleyhissalâtu vesselâm) –hatta düşmanlarının tasdiki ile dahi¹– bütün güzel huyların ve hasletlerin bulunması.² ve

¹ Mesela Mukavvis¹, Huyey İbn-i Ahtab², Ebûcehil³ ve Abdullah İbn-i Sûriyâ⁴ gibi kimseler.

¹ Bkz.: Vâkidî, Kitâbü'l-meğâzi 3/964-967; Ebû Nuaym, Delâilü'n-nübüvve s.85-89; İbn-i Hacer, isâbe 6/377.

² Bkz.: İbn-i Hişâm, Siratü'n-nebeviyye 3/52; Ebû Nuaym, Delâilü'n-nübüvve s.77-78; İbn-i Kesir, Bidâye 3/212.

³ Bkz.: İbn-i Ebî Şeybe, Musannef 7/255.

⁴ Bkz.: İbn-i Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ 1/164; İbnü'l-Cevzî, Sıfatü's-safve 1/88.

² Bkz.: Ahzâb Süresi, 33/21; Kalem Süresi, 68/4; Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned 2/381; Muvatta, Hüsnü'l-huluk 8.

A'dâ: Düşman.

Bedevî: Çölde yaşayan, göçebe.

Hakkaniyet: Doğruluk, gerçeklik.

İhbârât: Getirilen haberler, bilgiler.

Mâlik: Her şeyin sahibi, Hz. Allah.

Saadet-i beşeriye: İnsanî mutluluk.

Taharri: Arama, araştırma.

Ümmî: Herhangi bir eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen.

² *وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ* 2 *ayetlerinin sarâhatiyle, bir parmağının işaretiyle kamer iki parça olması.*³ *ve bir avucu ile a'dâsının ordusuna attığı az bir toprak, umum o ordunun gözlerine girmesiyle kaçmaları.*⁴ *ve susuz kalmış kendi ordusuna, beş parmağından kevsere gibi akan suyu kifâyet derecesinde içirmesi*⁵ *gibi –nakl-i kat'î ile ve bir kısmı tevâtür ile– yüzer mu'cizâtın O'nun elinde zâhir olmasıdır. Bu mu'cizâtın üç yüzden ziyade bir kısmı, On Dokuzuncu Mektup olan Mu'cizât-ı Ahmediye (aleyhissalâtü vesselâm) nâmındaki harika ve kerametli bir risalede kat'î delilleriyle beraber beyan edildiğinden, onları ona havale ederek dedi ki:*

"Bu kadar ahlâk-ı hasene ve kemâlâtla beraber, bu kadar mu'cizât-ı bâhiresi bulunan bir Zât (aleyhissalâtü vesselâm), elbette en doğru sözlüdür. Ahlâksızların işi olan hileye, yalana, yanlış tenezzül etmesi kabil değil."

İkincisi: *Elinde bu kâinat sahibinin bir fermanı bulunması.. ve o fermanı her asırda üç yüz milyondan ziyade insanların kabul ve tasdik etmesi.. ve o ferman olan Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın, yedi vecihle harika olmasıdır. Ve bu Kur'ân'ın kırk vecihle mu'cize olduğu ve kâinat Hâlık'ının sözü bulunduğu, kuvvetli delilleriyle beraber Yirmi Beşinci Söz ve Mu'cizât-ı Kur'âniye nâmlarındaki Risale-i Nur'un bir güneşi olan meşhur bir risalede tafsilen beyan edildiğinden onu, ona havale ederek dedi:*

"Böyle ayn-ı hak ve hakikat bir fermanın tercümanı ve tebliğ edicisi bir Zât'ta (aleyhissalâtü vesselâm) fermana cinayet ve ferman sahibine hıyanet hükmünde olan yalan olamaz ve bulunamaz."

¹ "...Ay bölündü." (Kamer Sûresi, 54/1).

² "(Ey Resûlüm) Attığın vakit sen atmadın, lâkin Allah attı." (Enfâl Sûresi, 8/17).

³ Buhârî, Menâkıb 27, Menâkıbü'l-ensâr 36, Tefsîru sûre (54) 1; Müslim, Münâfikin 43-48.

⁴ Bu hâdise hem Bedir'd^{*1} hem de Huneyn'd^{*2} vuku bulmuştur.

^{*1} Bkz.: Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned 1/303, 368; İbn-i Sa'd, et-Tabakâtü'l-kubrâ 2/155; İbn-i Hibbân, Sahîh 14/430.

^{*2} Bkz.: Müslim, Cihâd 81; Dârimî, Siyer 16; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef 7/399.

⁵ Bkz.: Buhârî, Vudû 32, Menâkıb 25; Müslim, Fezâil 5-7.

Ahlâk-ı hasene: Güzel, ideal ahlâk.

Ayn-ı hak ve hakikat: Gerçeğin ta kendisi.

Kamer: Ay.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Kifâyet: Yeterlilik, yetecek kadar.

Kur'ân-ı Azîmüşşân: Şânı yüce Kur'ân-ı Kerim.

Mu'cizât-ı bâhire: Apaçık mu'cizeler.

Nakl-i kat'î: Doğruluğu kesin nakil, rivâyet.

Sarâhat: Açıklık, açık anlam.

Tevâtür: Yalanda ittîfâk etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Üçüncüsü: O Zât (aleyhissalâtü vesselâm), öyle bir şeriat ve bir İslâmiyet ve bir ubûdiyet ve bir dua ve bir davet ve bir iman ile meydana çıkmış ki; onların ne misli var ve ne de olur. Ve onlardan daha mükemmel, ne bulunmuş ve ne de bulunur. Çünkü ümmî¹ bir Zât'ta (aleyhissalâtü vesselâm) zuhur eden o şeriat, on dört asrı ve nev-i beşerin humsunu, âdilâne ve hakkaniyet üzere ve müdakkikâne hadsiz kanunlarıyla idare etmesi emsal kabul etmez.

• Hem ümmî bir Zât'ın (aleyhissalâtü vesselâm) ef'âl ve akvâl ve ahvâlinden çıkan İslâmiyet, her asırda üç yüz milyon insanın rehberi ve mercii.. ve akıllarının muallimi ve mürşidi.. ve kalblerinin münevvi ve musaffisi.. ve nefislerinin mürebbîsi ve müzekkîsi.. ve ruhlarının medar-ı inkişafı ve maden-i terakkiyatı olması cihetiyle misli olamaz ve olamamış.

• Hem dininde bulunan bütün ibadâtın bütün envârında en ileri olması.. ve herkesten ziyade takvada bulunması.. ve Allah'tan korkması.. ve fevkalâde dâimî mücahedât ve dağdağalar içinde tamtamına ubûdiyetin en ince esrarına kadar mûraat etmesi.. ve hiç kimseyi taklit etmeyerek ve tam manasıyla ve mübtediyâne, fakat en mükemmel olarak hem ibtidâ ve intihâyı birleştirerek yapması, elbette misli görülmez ve görülmemiş.

• Hem binler dua ve münâcâtlarından Cevşenü'l-Kebîr ile öyle bir mârifet-i rabbâniye ile öyle bir derecede Rabb'ini tavsif ediyor ki; o zamandan beri gelen ehl-i mârifet ve ehl-i velâyet, telâhuk-u efkâr ile beraber, ne o mertebe-i mârifete ve ne de o derece-i tavsife yetişememeleri gösteriyor ki; duada dahi O'nun misli yoktur. Risale-i Münâcât'ın başında Cevşenü'l-Kebîr'in doksan dokuz fıkrasından bir fıkrasının kısacık bir meâlinin beyan edildiği yere bakan adam, "Cevşen'in dahi misli yoktur!" diyecek.

¹ Bkz.: Ârâf Sûresi, 7/157; Ankebût Sûresi, 29/48.

Âdilâne: Âdilce, adaletli bir şekilde.

Dağdağa: Sıkıntı, gürültü.

Derece-i tavsif: Anlatım seviyesi.

Ef'âl, akvâl ve ahvâl: Fiiller, sözler ve hâller.

Ehl-i mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleri bilen kimseler.

Ehl-i velâyet: Tam bir iman ve takva ile Allah'a kul olanlar, Allah dostları.

Envâ: Türler, çeşitler.

Hums: Beşte bir.

İbadât: İbadetler.

İbtida ve intihâ: Başlangıç ve son.

Maden-i terakkiyat: Bütün terakilerin, yükselmelerin kaynağı.

Mârifet-i rabbâniye: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Medar-ı inkişaf: Gelişme, ilerleme vesilesi.

Musaffi: Saffaştır, arı-duru hâle getiren.

Mübtediyâne: İlk olarak, yeni başlar bir tarzda.

Mücahedât: Mücâhedeler, çabalar, gayretler.

Müdakkikâne: Dikkatli bir şekilde, titizlikle.

Münâcât: Yakarış, sessizce, içten içe duâ etme.

Münevvir: Aydınlatan, nurlandıran.

Mûraat etmek: Uymak, riâyet etmek.

Mürebbî: Terbiye eden, yetiştiren, eğiten.

Müzekkî: Temizleyen, kirlerden arındıran..

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Şeriat: Dinî hüküm ve kurallar.

Telâhuk-u efkâr: Fikirlerin birbirine eklenmesi, fikir birikimi.

Übûdiyet: Kulluk.

• Hem tebliğ-i risalette ve nâsi, hakka davette o derece metânet ve sebat ve cesaret göstermiş ki; büyük devletler ve büyük dinler, hatta kavim ve kabilesi ve amcası O'na şiddetli adâvet ettikleri hâlde; zerre miktar bir eser-i tereddüt, bir telâş, bir korkaklık göstermemesi.. ve tek başıyla bütün dünyaya meydan okuması ve başa da çıkarması.. ve İslâmiyet'i dünyanın başına geçirmesi isbat eder ki, tebliğ ve davette dahi misli olmamış ve olamaz.

• Hem imanda öyle fevkalâde bir kuvvet ve harika bir yakîn ve mu'cizâne bir inkişaf ve cihanı ışıktandıran bir ulvî itikat taşımış ki, o zamanın hükümrânı olan bütün efkâr ve akideleri ve hükemânın hikmetleri ve ruhânî reislerin ilimleri O'na muâriz ve muhalif ve münkir oldukları hâlde; O'nun ne yakînine, ne itikadına, ne itimadına, ne itmînânına hiçbir şüphe, hiçbir tereddüt, hiçbir zaaf, hiçbir vesvese vermemesi.. ve mâneviyâtta ve merâtib-i imaniyede terakki eden başta sahabeler ve bütün ehl-i velâyet, O'nun her vakit mertebe-i imanından feyz almaları ve O'nu en yüksek derecede bulmaları bilbedâhe gösterir ki, imanı dahi emsalsizdir.

İşte böyle emsalsiz bir şeriat ve misilsiz bir İslâmiyet ve harika bir ubûdiyet ve fevkalâde bir dua ve cihan-pesendâne bir davet ve mu'cizâne bir iman sahibinde, elbette hiçbir cihetle yalan olamaz ve aldatmaz, diye anladı ve aklı dahi tasdik etti.

Dördüncüsü: Enbiyaların (*aleyhimüsselâm*) icmâi, nasıl ki vücûd ve vahdâniyet-i ilâhiyeye gayet kuvvetli bir delildir; öyle de bu Zât'ın (*aleyhissalâtü-vesselâm*) doğruluğuna ve risaletine gayet sağlam bir şehâdetir. Çünkü enbiya (*aleyhimüsselâm*)'ın doğruluklarına ve peygamber olmalarına medar olan ne kadar kudsî sıfatlar ve mu'cizeler ve vazifeler varsa, O Zât'ta (*aleyhissalâtü-vesselâm*) en ileride olduğu tarihçe musaddaktır. Demek onlar, nasıl ki lisan-ı kâl ile Tevrat, İncil, Zebur ve suhurlarında bu Zât'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) geleceğini haber verip insanlara beşaret vermişler ki; kütüb-ü mukaddesenin o

Adâvet: Düşmanlık.

Beşaret vermek: Müjdelemek.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Cihan-pesendâne: Bütün dünyanın beğeneceği, takdir edeceği bir tarzda.

Feyz almak: Bereket, lütf almak, mânen istifade etmek.

Hükemâ: Bilginler, filozoflar.

İcmâ: Bir meselede oluşan ittifak, oy birliği.

İtmînân: Kararlılık, iç huzuru.

Kütüb-ü mukaddese: Kutsal kitaplar.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Merâtib-i imaniye: İman dereceleri.

Metanet: Kararlılık, dayanıklılık, sağlam duruş.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Muâriz: Karşı gelen, muhalif.

Musaddak: Tasdik edilmiş, kabul edilmiş.

Münkir: İnkâr eden, inanmayan.

Nâs: İnsanlar.

Suhuf: Sayfalar. Bazı peygamberlere (a.s.) gönderilen sayfeler.

Tebliğ-i risalet: Peygamberliği, Allah'ın mesajını bildirmek.

Vücûd ve vahdâniyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı ve birliği.

Yakîn: Kuvvetli, tam iman. Bir şeye aksine ihtimal vermeyecek şekilde inanma.

beşaretili işârâtından yirmiden fazla ve pek zâhir bir kısmı, On Dokuzuncu Mektup'ta güzelce beyan ve isbat edilmiş. Öyle de lisan-ı hâllerıyla, yani nübüvvetleriyle ve mu'cizeleriyle kendi mesleklerinde ve vazifelerinde en ileri ve en mükemmel olan bu Zât'ı tasdik edip dâvâsını imza ediyorlar.. ve lisan-ı kâl ve icmâ ile vahdâniyete delâlet ettikleri gibi, lisan-ı hâl ile ve ittifak ile de bu Zât'ın sâdıkiyetine şehâdet ediyorlar, diye anladı.

Beşincisi: Bu Zât'ın düsturlarıyla ve terbiyesi ve tebaiyetiyle ve arkasından gitmeleriyle hakka, hakikate, kemâlâta, kerâmâta, keşfiyâta, müşâhedâta yetişen binlerce evliya, vahdâniyete delâlet ettikleri gibi; üstadları olan bu Zât'ın, sâdıkiyetine ve risaletine icmâ ve ittifakla şehâdet ediyorlar. Ve âlem-i gaybdan verdiği haberlerin bir kısmını, nur-u velâyetle müşâhede etmeleri.. ve umumunu, nur-u iman ile ya ilmelyakîn veya aynelyakîn veya hakkalyakîn suretinde itikat ve tasdik etmeleri, üstadları olan bu Zât'ın, derece-i hakkaniyet ve sâdıkiyetini güneş gibi gösterdiğini gördü.

Altıncısı: Bu Zât'ın ümmîliğiyle beraber getirdiği hakâik-i kudsiye ve ihtirâ ettiği ulûm-u âliye ve keşfettiği mârifet-i ilâhiyenin dersiyle ve tâlimiyle, mertebe-i ilmiyede en yüksek makama yetişen milyonlar asfiya-yı müdakkikîn ve siddikîn-i muhakkikîn ve dâhi hükemâ-yı müminîn, bu Zât'ın üssü'l-esas dâvâsı olan vahdâniyeti kuvvetli burhanlarıyla bilittifak isbat ve tasdik ettikleri gibi; bu Muallim-i Ekber'in ve bu Üstad-ı Âzam'ın hakkaniyetine ve

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Asfiya-yı müdakkikîn: İncelemelerini derinlemesine ve alabildiğince hassasiyetle yapan, ilim ve takvalarıyla peygamberlere vâris olabilen kişiler.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Burhan: Delil.

Derece-i hakkaniyet: Doğruluk, haklılık derecesi.

Hakâik-i kudsiye: Mukaddes, yüce hakikatler.

Hakkalyakîn: Meselenin hakiketine, özüne ulaşarak, yaşanarak edinilen bilgi.

Hükemâ-yı müminîn: Mümin bilginler, filozoflar.

İhtirâ: Önceden var olmayan bir şey ortaya koyma, icat etme.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İşârât: İşaretler.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, yücelikler.

Kerâmât: Kerametler.

Keşfiyât: Keşifler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle, basiretle eşyanın perde ötesine nüfuz ederek vakıf olunan bilgiler.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışlarının ifade ettiği anlam.

Mârifet-i ilâhiye: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Mertebe-i ilmiye: İlim seviyesi.

Muallim-i Ekber: En büyük öğretmen.

Müşâhedât: Müşâhedeler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Müşâhede etmek: Kalb ve ruh

gözüyle görmek, şahit olmak.

Nur-u iman: İmanın insana kazandırdığı ışık, basiret.

Nur-u velâyet: Allah'a yakın olmanın insana kazandırdığı nur, basiret.

Nübüvvet: Peygamberlik.

Sâdıkiyet: Sâdık olma, doğruluk.

Siddikîn-i muhakkikîn: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yararcasına araştıran; Cenâb-ı Hak'tan geleni de tereddütsüz hemen kabul eden seçkin, Allah dostları.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Tebaiyet: Uyuma, tâbi olma.

Ulûm-u âliye: Yüksek ilimler.

Ümmîlik: Herhangi bir eğitim almamış olmak, okuma yazma bilmemek.

Üssü'l-esas: Ana esas, temel.

Üstâd-ı Âzam: En yüce üstâd, rehber.

sözlerinin hakikat olduğuna ittifak ile şehâdetleri, gündüz gibi bir hüccet-i risaleti ve sâdıkıyetidir. Mesela Risale-i Nur, yüz parçasıyla bu Zât'ın sadâka-tinin birtek burhanıdır.

Yedincisi: Âl ve ashab nâmında ve nev-i beşerin enbiyadan sonra ferâset ve dirâyet ve kemâlâtla en meşhuru ve en muhterem ve en namdârı ve en dindâr ve keskin nazarlı tâife-i azîmesi, kemâl-i merak ile ve gayet dikkat ve nihâyet ciddiyetle bu Zât'ın bütün gizli ve âşikâr hâllerini ve fikirlerini ve vaziyetlerini taharrî ve teftiş ve tedkik etmeleri neticesinde bu Zât'ın, dünyada en sâdık ve en yüksek ve en haklı ve hakikatlı olduğuna ittifak ile ve icmâ ile sarsılmaz tasdikleri ve kuvvetli imanları, güneşin ziyasına delâlet eden gündüz gibi bir delildir, diye anladı.

Sekizincisi: Bu kâinat, nasıl ki kendini îcad ve idare ve tertip eden ve tasvir ve takdir ve tedbir ile bir saray gibi, bir kitap gibi, bir sergi gibi, bir temâşâgâh gibi tasarruf eden Sâni'ine ve Kâtib'ine ve Nakkâş'ına delâlet eder. Öyle de kâinatın hilkatindeki makâsıd-ı ilâhiyeyi bilecek ve bildirecek.. ve tahavvülâtındaki rabbânî hikmetlerini talim edecek.. ve vazifedârâne harekâtındaki neticeleri ders verecek.. ve mahiyetindeki kıymetini ve içindeki mevcudâtın kemâlâtını ilân edecek.. ve o kitab-ı kebîrin manalarını ifade edecek bir yüksek dellâl, bir doğru keşşaf, bir muhakkik üstad, bir sâdık muallim istediği ve iktiza ettiği ve her hâlde bulunmasına delâlet ettiği cihetiyle; elbette bu vazifeleri herkesten ziyade yapan bu Zât'ın hakkaniyetine ve bu kâinat Hâlıkı'nın en yüksek ve sâdık bir memuru olduğuna şehâdet ettiğini bildi.

Dokuzuncusu: Madem bu sanatlı ve hikmetli masnûâtıyla kendi hünleriyle ve sanatkarlığının kemâlâtını teşhir etmek.. ve bu süslü, zinetli, nihâyetsiz

Âl: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kızı Hz. Fâtıma ve damadı Hz. Ali vasıtasıyla devam eden mübarek soyu (r.anhum).

Ashab: Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile aynı zaman ve zeminde beraber olup O'na iman etme bahtıyarlığına ermiş seçkin, talihli kimseler (r.anhum).

Delâlet: Gösterme, isbat etme.

Dellâl: Bir şeyi delilleriyle gösteren, ilan eden, tellâl.

Dirâyet: İncelikleri kavrama, kuvvetli zekâ.

Ferâset: Bir şeyi çabuk sezme yeteneği, keskin ve hızlı idrak kabiliyeti.

Hâlık: Yaradan, Yaratıcı.

Hilkat: Yaratılış.

Hüccet-i risalet ve sâdıkıyet: Peygamberliğinin ve doğruluğun delili.

Kemâl-i merak: Son derece, büyük bir merak.

Keşşaf: Keşfeden, bulup ortaya çıkaran.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap, kâinat kitabı.

Makâsıd-ı ilâhiye: İlâhî maksatlar, gâyeler.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Muhakkik: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yararcasına araştı-

ran kimse.

Nakkâş: İşleyen, nakşeden.

Rabbânî: Rabb'e ait, ilâhî.

Sâni': Sanatlı, estetik ölçülerle yapan, Yüce Yaradan.

Taharrî: Arama, araştırma.

Tahavvülât: Değişimler.

Tâife-i azîme: Büyük grup, zümre.

Takdir: Belirli bir ölçü, program, çerçeve koyma; kader tayin etme.

Tasvir: Suret, şekil verme.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Temâşâgâh: Gezinti yeri, gezilecek yer.

Vazifedârâne: Vazifeli, görevli bir şekilde.

mahlûkâtıyla kendini tanıttırmak ve sevdirmek.. ve bu lezzetli ve kıymetli hesapsız nimetleriyle kendine teşekkür ve hamdettirmek.. ve bu şefkatli ve himâyetli umumî terbiye ve iâşe ile hatta ağızların en ince zevklerini ve iş-tihâların her nev'ini tatmin edecek bir surette ihzâr edilen rabbânî it'amlar ve ziyafetler ile kendi rubûbiyetine karşı minnetdârâne ve müteşekkîrâne ve perestîşkârâne ibadet ettirmek.. ve mevsimlerin tebdili ve gece gündüzün tahvili ve ihtilâfı gibi azametli ve haşmetli tasarrufât ve icraât ve dehşetli ve hikmetli faaliyet ve hallâkiyet ile kendi ulûhiyetini izhar ederek, o ulûhiyetine karşı iman ve teslim ve inkıyad ve itaat ettirmek.. ve her vakit iyiliği ve iyileri himâye, fenalığı ve fenaları izale ve semâvî tokatlar ile zâlimleri ve yalancıları imha etmek cihetiyle, hakkaniyet ve adaletini göstermek isteyen perde arkasında birisi var...

Elbette ve her hâlde, o gaybî Zât'ın yanında en sevgili mahlûku ve en doğru abdi ve O'nun mezkûr maksatlarına tam hizmet ederek, hilkat-i kâinatın tılsımını ve muammasını hall ve keşfeden ve daima o Hâlık'ının nâmına hareket eden ve O'ndan istimdat eden ve muvaffakiyet isteyen ve O'nun tarafından imdada ve tevfiğe mazhar olan ve Muhammed Kureyşî denilen bu Zât olacak.

Hem aklına dedi: “Madem bu mezkûr dokuz hakikatler bu Zât'ın sıdkına şehâdet ederler; *elbette bu âdem, benîâdem'in medar-ı şerefi ve bu âlemin medar-ı iftiharıdır ve O'na, “fâhr-i âlem” ve “şerefi-benîâdem” denilmesi pek lâyıktır. Ve O'nun elinde bulunan ferman-ı Rahmân olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın haşmet-i saltanat-ı mâneviyesinin nısf-ı arzı istilâsı ve*

Abd: Kul.

Âdem: İnsan.

Benîâdem: İnsanoğlu.

Fâhr-i âlem: Âlemin övünç kaynağı.

Ferman-ı Rahmân: Allah'ın buyruğu.

Gaybî: Görünmeyen.

Hallâkiyet: Yaratıcılık.

Haşmet-i saltanat-ı mâneviye: Mânevi hakimiyetinin ihtişamı, yüceliği.

İhtilâf: Birbirinin ardınca gelme.

İhzâr: Hazırlama, hazır hale getirme.

İnkıyad: Boyun eğme, söz dinleme.

İstimdat: Medet dileme, yardım isteme.

İt'am: Yedirme, besleme.

İzâle: Giderme, yok etme.

İzhar etmek: Göstermek.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Medar-ı şeref: Şeref kaynağı.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Minnettârâne: Minnet duygusu ile iki büküm bir şekilde.

Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.

Müteşekkîrâne: Şükreder bir tarzda.

Nısf-ı arz: Yeryüzünün yansı.

Perestîşkârâne: Tapınır, ibadet eder bir tarzda.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Sıdk: Doğruluk, dürüstlük, samimiyet.

Şeref-i benîâdem: İnsanlığın ıftihar tablosu.

Tebdîl / tahvil: Değiştirme.

Tevfik: İlâhî yardım.

Tılsım: Şifre, sır.

Ulûhiyet: İlâh olma. Allah'ın kâinatındaki mutlak hâkimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.

şahsî kemâlâtı ve yüksek hasletleri gösteriyor ki; bu âlemde en mühim Zât budur, Hâlık'ımız hakkında en mühim söz, O'nundur.

İşte gel, bak! Bu harika Zât'ın yüzer zâhir ve bâhir kat'î mu'cizelerinin kuvvetine ve dinindeki binler âlî ve esaslı hakikatlerine istinaden; bütün dâvâlarının esası ve bütün hayatının gayesi, Vâcibü'l-vücûd'un vücûduna ve vahdetine ve sıfâtına ve esmâsına delâlet ve şehâdet.. ve o Vâcibü'l-vücûd'u isbat ve ilân ve ilâm etmektir.

Demek, bu kâinatın mânevî güneşi ve Hâlık'ımızın en parlak bir burhanı bu Habibullah denilen Zât'tır ki, O'nun şehâdetini teyid ve tasdik ve imza eden aldanmaz ve aldatmaz üç büyük icmâ var:

Birincisi: "Eğer perde-i gayb açılrsa yakînî ziyadeleşmeyecek."¹ diyen İmam Ali (*radiyallahü anhi*) ve yerde iken Arş-ı Âzam'ı ve İsrâfil'in azamet-i heykelini temâşâ eden² Gavs-ı Âzam (*kıddise sırruhî*) gibi keskin nazar ve gayb-bîn gözleri bulunan binler aktâb ve evliya-yı azîmeyi câmî ve "Âl-i Muhammed" nâmıyla şöhretşîâr-ı âlem olan cemaat-i nurâniyenin icmâ ile tasdikleridir.

İkincisi: Bedevî bir kavim ve ümmî bir muhitte hayat-ı içtimaiyeden ve efkâr-ı siyasiyeden hâlî.. ve kitapsız ve fetret asrının karanlıklarında bulunan.. ve pek az bir zamanda en medenî ve malûmatlı ve hayat-ı içtimaiyede ve siyasiyede en ileri olan milletlere ve hükûmetlere üstad ve rehber ve diplomat ve hâkim-i âdil olarak şarktan garba kadar cihan-pesendâne idare eden..

¹ Bkz.: Sübkî, *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-kübrâ* 6/61; Aliyyülkârî, *Masnû* s.149; Sindî, *Hâşiye* 8/96.

² Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (*Evrâd-ı Şâzîlî*) s.561.

Aktâb: Kutublar. En büyük velayet makamına ermiş büyük veliler.

Âl-i Muhammed: Peygamber Efendimizin (s.a.s.) mübarek soyu.

Arş-ı Âzam: Yüce arş, Cenâb-ı Hakk'ın hakimiyetinin tecelli yeri.

Azamet-i heykel: Büyük, muhteşem duruş.

Bâhir: Âşikâr, besbelli.

Bedevî: Çölde yaşayan, göçebe.

Câmî: İçine alan, kapsayan.

Cemaat-i nurâniye: Nurlu, pırl pırl topluluk.

Cihan-pesendâne: Bütün dünyanın beğeneceği, takdir edeceği bir tarzda.

Efkâr-ı siyasiye: Siyasi fikirler, cereyanlar.

Evliyâ-yı azîme: Büyük veliler.

Fetret: İki peygamber devri arasında kalan, vahyin kesildiği dönem, zaman dilimi.

Gavs-ı Âzam: "En büyük velî" anlamında Hz. Abdulkadir Geylânî'nin lâkâbı (k.s.).

Gayb-bîn: Gaybı gören, herkesin bilemediği şeyleri bilen, haber veren.

Habibullah: "Allah'ın en çok sevdiği kul" anlamında Hz. Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait bir sıfat.

Hâkim-i âdil: Adaletli hâkim.

Hâlî: Uzak, boş.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

İcmâ: İttifak.

İlâm etmek: Bildirmek.

Perde-i gayb: Gayba ait gerçeklerin, hâdiselerin üzerini örten

perde.

Sıfât ve esmâ: Sıfatlar ve isimler.

Şahsî kemâlât: Şahsî faziletler, erdemler.

Şark / garb: Doğu / batı.

Şöhretşîâr-ı âlem: Âlemce tanınan, herkesçe bilinen.

Temâşâ etmek: Bakmak, seyretmek.

Ümmî: Herhangi bir eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah (c.c.).

Vahdet: Allah'ın birliği.

Vücûd: Allah'ın varlığı.

Yakîn: Kuvvetli, tam iman.

Zâhir: Açık, görünür.

ve “*sahabe*” nâmıyla dünyada namdar olan cemaat-i meşhurenin ittifakla can ve mallarını, peder ve aşiretlerini feda ettiren bir kuvvetli imanla tasdikleridir.

Üçüncüsü: Her asırda binlerle efradı bulunan ve her fende dâhiyâne ile-ri giden ve muhtelif mesleklerde çalışan, ümmetinde yetişen *hadsiz muhak- kık ve mütebahhir ulemâsının cemaat-i uzmâsının* tevâfukla ve ilmelyakîn derecesinde tasdikleridir.

Demek bu Zât'ın vahdâniyete şehâdeti şahsî ve cüz'î değil; belki, umumî ve küllî sarsılmaz ve bütün şeytanlar toplansa, karşısına hiçbir cihetle çıkamaz bir şehâdetir, diye hükmetti.

İşte Asr-ı Saadet'te aklıyla beraber seyahat eden dünya misafiri ve ha- yat yolcusunun o medrese-i nurâniyeden aldığı derse kısa bir işaret olarak, **Birinci Makam'ın On Altıncı Mertebesi'nde** böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: فَخَرَّ الْعَالَمُ وَشَرَفَ نَوْعِ بَنِي آدَمَ بِعَظَمَةِ سُلْطَنَةِ قُرْآنِهِ، وَحِشْمَةِ وَسْعَةِ دِينِهِ، وَكَثْرَةِ كَمَالَاتِهِ، وَعُلُوِّيَّةِ أَخْلَاقِهِ، حَتَّى بَتَضَدِّيقِ أَغْدَائِهِ، وَكَذَا شَهِدَ وَبَرَّهَنَ بِقُوَّةِ مَنَاتِ مُعْجَزَاتِهِ الظَّاهِرَاتِ الْبَاهِرَاتِ الْمُصَدِّقَةِ الْمُصَدَّقَةِ، وَبِقُوَّةِ آلاَفِ حَقَائِقِ دِينِهِ السَّاطِعَةِ الْقَاطِعَةِ، بِإِجْمَاعِ آلِهِ ذَوِي الْأَنْوَارِ، وَبِاتِّفَاقِ أَصْحَابِهِ ذَوِي الْأَبْصَارِ، وَبِتَوَافُقِ مُحَقِّقِي أَمَّتِهِ ذَوِي الْبَرَاهِينِ وَالْبَصَائِرِ النَّوَّارَةِ.

denilmiştir.

Sonra bu dünyada hayatın gyesi ve hayatın hayatı iman olduğunu bilen bu yorulmaz ve tok olmaz yolcu, kendi kalbine dedi ki: “Aradığımız Zât'ın sözü ve kelâmı denilen, bu dünyada en meşhur ve en parlak ve en hâkim ve ona teslim olmayan herkese, her asırda meydan okuyan **Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan** nâmındaki kitaba müracaat edip o ne diyor, bilelim.” Fakat en evvel bu kitabın, bizim Hâlik'ımızın kitabı olduğunu isbat etmek lâzımdır, diye taharriye başladı.

Asr-ı Saadet: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile şereflenen kutlu asır.

Cemaat-i uzmâ: Pek büyük topluluk, cemaat.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Medrese-i nurâniye: Nurlu, pırl pırl medrese, okul.

Muhakkık: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yararcasına araştıran kimse.

Mütebahhir: Çok bilgili,engin bilgi sahibi.

Taharri: Arama, araştırma.

Tevâfuk: Aynı noktada birleşme, birbirine paralel olma.

Vahdâniyet: Allah'ın birliği.

Bu seyyah, bu zamanda bulunduğu münasebetiyle en evvel mânevî i'câz-ı Kur'âniye'nin lem'aları olan Risale-i Nur'a baktı ve onun yüz otuz risaleleri, âyât-ı Furkâniye'nin nükteleri ve ışıkları ve esaslı tefsirleri olduğunu gördü. Ve Risale-i Nur, bu kadar muannid ve mülhid bir asırdan her tarafa hakâik-i Kur'âniye'yi mücâhidâne neşrettiği hâlde, karşısındaki kimse çıkamadığından isbat eder ki; onun üstadı ve menbaı ve merkezi ve güneşi olan Kur'an, semâvîdir; beşer kelâmı değildir. Hatta Resâil-i Nur'un yüzer hüccetlerinden birtek hüccet-i Kur'âniye'si olan Yirmi Beşinci Söz ile On Dokuzuncu Mektup'un âhiri, Kur'an'ın kırk vecihle mu'cize olduğunu öyle isbat etmiş ki; kim görmüşse değil tenkit ve itiraz etmek, belki isbatlarına hayran olmuş, takdir ederek çok senâ etmiş. Kur'an'ın vech-i i'câzını ve hak kelâmullah olduğunu isbat etmek cihetini Risale-i Nur'a havale ederek yalnız kısa bir işaretle büyüklüğünü gösteren birkaç noktaya dikkat etti:

Birinci Nokta: Nasıl ki Kur'an, bütün mu'cizâtıyla ve hakkaniyetine delil olan bütün hakâikiyle Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)ın bir mu'cizesidir; öyle de Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm) da bütün mu'cizâtıyla ve delâil-i nübüvvetiyle ve kemâlât-ı ilmiyesiyle Kur'an'ın bir mu'cizesidir ve Kur'an'ın kelâmullah olduğuna bir hüccet-i kâtıasıdır.

İkinci Nokta: Kur'an, bu dünyada öyle nurânî ve saadetli ve hakikatî bir surette bir tebdil-i hayat-ı içtimaiye ile beraber; insanların hem nefislerinde, hem kalblerinde, hem ruhlarında, hem akıllarında, hem hayatiyetlerinde, hem hayat-ı içtimaiyelerinde, hem hayat-ı siyasiyelerinde de öyle bir inkılâp yapmış ve idâme etmiş ve idare etmiş ki; on dört asr

Âhir: Son.

Âyât-ı Furkâniye: Doğruyu, yanlışlı birbirinden tamamen ayıran Yüce Kur'an'ın âyetleri.

Delâil-i nübüvvet: Peygamberlik delilleri.

Hak kelâmullah: Allah'ın gerçek, doğru sözü.

Hakâik: Gerçekler, hakikatlar.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in hakikatleri.

Hakkaniyet: Doğruluk, gerçeklik.

Hayat-ı şahsiye: Şahsi, ferdi hayat.

Hüccet-i kâtia: Kesin delil.

Hüccet-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in delili.

i'câz-ı Kur'âniye: Kur'an-ı

Kerim'in, insanları benzerini yapmaktan âciz bırakan mu'cize üslubu.

İdâme etmek: Devam ettirmek, sürdürmek.

İnkılâp: Devrim.

Kemâlât-ı ilmiye: İlmî mükemmellik, yükseklik. İlimde ulaşılabilecek en yüksek seviyeler.

Lem'a: Parıltı.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Muannid: İnatçı.

Mücâhidâne: Allah'ın dinini yitirmekten celtmek için gayret, çaba sarf eden bir tarzda.

Mülhid: Dinsiz, inançsız.

Resâil-i Nur: Nur Risaleleri.

Semâvî: Allah tarafından gönderilen, ilâhî.

Senâ etmek: Methetmek, övmek.

Tebdil-i hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayatı değiştirme.

Vech-i i'câz: Mu'cize yönü.

müddetinde, her dakikada altı bin altı yüz altmış altı âyetleri,¹ kemâl-i ihtiramla hiç olmazsa yüz milyondan ziyade insanların dilleriyle okunuyor.. ve insanları terbiye ve nefislerini tezkiye ve kalblerini tasfiye ediyor; ruhlara inkişaf ve terakki.. ve akıllara istikâmet ve nur.. ve hayata, hayat ve saadet veriyor. Elbette böyle bir kitabın misli yoktur, harikadır, fevkalâdedir, mu'cizedir.

Üçüncü Nokta: Kur'ân, o asırdan ta şimdiye kadar öyle bir belâgat göstermiş ki:

Kâbe'nin duvarında altınla yazılan en meşhur ediplerin "Muallakât-ı Seb'a" nâmıyla şöhret-şiar kasidelerini o dereceye indirdi ki; Lebîd'in* kızı, babasının kasidesini Kâbe'den indirirken demiş: "Âyâta karşı bunun kıymeti kalmadı."

Hem bedevî bir edip: *فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ*² âyeti okunurken işittiği vakit secdeye kapanmış. Ona demişler: "Sen müslüman mı oldun?" O demiş: "Hayır, ben bu âyetin belâgatına secde ettim."³

Hem ilm-i belâgatın dâhilerinden Abdülkâhîr Cürçânî* ve Sekkâkî* ve Zemahşerî* gibi binlerle dâhi imamlar ve mütefennin edipler, icmâ ve ittifakla karar vermişler ki; "Kur'ân'ın belâgatı, tâkat-ı beşerin fevkindedir, yetiştirilmez."⁴

Hem o zamandan beri mütemâdiyen meydan-ı muârazaya davet edip, mağrur ve enâniyetli ve ediplerin ve belîğlerin damarlarına dokundurup, gururlarını kırarak bir tarzda der: "Ya birtek sûrenin mislini getiriniz veyahut

¹ Kur'ân âyetlerinin tamamı 6200 küsurdur. Fakat bazı müfessirler Kur'ân'da 6666 âyet olduğunu belirtmiş. Bunu da şu şekilde açıklamışlardır: Bin âyet emir; bin âyet nehiy; bin âyet vaad; bin âyet vâid; bin âyet haber; bin âyet kasas; beş yüz âyet helâl-haram ihtiva eden ahkâm; yüz âyet dua ve tesbih; altmış altı âyet de nâsih ve mensûhtur. (Kermî, *en-Nâsih ve'l-mensûh* 1/240; Muhammed Bedreddin, *Ebdeu'l-beyan* s.3-4).

² "Artık sana emrolunanı, başları çatlatırcasına anlat onlara!" (Hicr Sûresi, 15/94).

³ Bkz.: Suyûtî, *İtkân* 2/149; Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 14/86.

⁴ Bkz.: Bâkullânî, *İcâzü'l-Kur'ân* 1/250, 254; Kurtubî, *Câmi' li ahkâm'il-Kur'ân* 1/76; İbn-i Kesir, *Tefsiru'l-Kur'ân* 1/63; ...

Âyât: Âyetler.

Belâgat: Edebiyat. Güzel, düzgün, kusursuz ve yerinde ifade sanatı.

Belîğ: Söz, yazı veya şiir üstadi, edebiyatçı.

Fevk: Üst.

İnkişaf: İlerleme.

Kemâl-i ihtiram: Son derece,

büyük bir saygı, hürmet.

Meydan-ı muâraza: Mücadele alanı.

Muallakât-ı Seb'a: Câhiliye döneminde çok beğenilerek Kâbe'nin duvarına asılan yedi meşhur kaside.

Mütefennin: İlim ve fen sahibi, uzman.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Şöhret-şiar: Çok meşhur, pek ünlü.

Tâkat-ı beşer: İnsanın gücü, kapasitesi.

Tasfiye: Arındırma.

Terakki: Gelişme, yükselme.

Tezkiye: Temizleme.

dünyada ve âhirette helâket ve zilleti kabul ediniz!”¹ diye ilân ettiği hâlde; o asrın muannid beliğleri, birtek sûrenin mislini getirmekle kısa bir yol olan muârazayı bırakıp, uzun olan can ve mallarını tehlikeye atan muharebe yolunu ihtiyâr etmeleri isbat eder ki o kısa yolda gitmek mümkün değildir.

Hem Kur’ân’ın dostları, Kur’ân’a benzemek ve taklit etmek şevkiyle ve düşmanları dahi Kur’ân’a mukabele ve tenkit etmek şevkiyle o vakitten beri yazdıkları ve yazılan ve telâhuk-u efkâr ile terakki eden milyonlarla Arabî kitaplar ortada geziyor. Hiçbirisinin ona yetişemediğini, hatta en âdi adam dahi dinlese elbette diyecek: “Bu Kur’ân, bunlara benzemez ve onların mertebesinde değil! Ya onların altında veya umurunun fevkinde olacak!” Umurunun altında olduğunu dünyada hiçbir fert, hiçbir kâfir, hatta hiçbir ahmak diyemez. Demek mertebe-i belâgatı umurun fevkindedir.

Hatta bir adam ² سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ âyetini okudu, dedi ki: “Bu âyetin harika telâkki edilen belâgatını göremiyorum.” Ona denildi: “Sen dahi bu seyyah gibi o zamana git, orada dinle!” O da kendini Kur’ân’dan evvel orada tahayyül ederken gördü ki; mevcudât-ı âlem perişan, karanlık, câmid ve şuursuz ve vazifesiz olarak; hâlî, hadsiz, hudutsuz bir fezada; kararsız, fâni bir dünyada bulunuyorlar. Birden Kur’ân’ın lisanından bu âyeti dinlerken gördü:

Bu âyet, kâinat üstünde dünyanın yüzünde öyle bir perde açtı ve ışılandırdı ki; bu ezeli nutuk ve bu sermedî ferman, asırlar sıralarında dizilen zîşuurlara ders verip gösteriyor ki; bu kâinat, bir câmi-i kebîr hükmünde başta semâvât ve arz olarak umum mahlûkâtı hayatdârâne zikir ve tesbihte ve vazife başında cûş u hurûşla mesûdâne ve memnunâne bir vaziyette bulunduruyor, diye müşâhede etti ve bu âyetin derece-i belâgatını zevk ederek –sâir âyetleri

¹ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/23-24; Yunus Sûresi, 10/38-39.

² “Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah’ı tenzih ve tesbih eder.” (Hadid Sûresi, 57/1).

Arz: Yeryüzü.

Câmid: Cansız.

Câmi-i kebîr: Büyük câmi.

Cûş u hurûş: Coşup, taşma.

Derece-i belâgat: Edebi seviye, derece.

Ezeli Nutuk: Zaman üstü, zamanları aşan kelâm, hitap.

Hâlî: Boş, تنها, ıssız.

Hayatdârâne: Canlı bir şekilde.

Helâket: Ölime, mahvolma.

İhtiyâr etmek: Tercih etmek, seçmek.

Memnunâne: Memnunlukla, sevinerek.

Mertebe-i belâgat: Edebi seviye.

Mesûdâne: Mutlu bir şekilde.

Mevcudât-ı âlem: Kâinattaki bütün varlıklar.

Müşâhede etmek: Kalb ve ruh gözüyle görmek, şahit olmak.

Semâvât: Gökler, feza.

Sermedî ferman: Ebedî ferman, buyruk.

Tahayyül: Hayal etme, hayalde canlandırma.

Telâhuk-u efkâr: Fikirlerin birbirine eklenmesi, fikir birikimi.

Telakki: Kabul etme, benimseme.

Zillet: Küçük düşme, hor ve hakir görülme.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

buna kıyasla- Kur'ân'ın zemzeme-i belâgatı, arzın nisfini ve nev-i beşerin humsunu istilâ ederek haşmet-i saltanatı kemâl-i ihtiramla on dört asır bilâ-fâsıla idâme ettiğinin binler hikmetlerinden bir hikmetini anladı.

Dördüncü Nokta: Kur'ân, öyle hakikatli bir halâvet göstermiş ki en tatlı bir şeyden dahi usandıran çok tekrar, Kur'ân'ı tilâvet edenler için değil usandırmak, belki kalbi çürümemiş ve zevki bozulmamış adamlara tekrar-ı tilâveti halâvetini ziyadeleştirdiği eski zamandan beri herkesçe müsellem olup darb-ı mesel hükmüne geçmiştir.

Hem öyle bir tazelik ve gençlik ve şebâbet ve garâbet göstermiş ki on dört asır yaşadığı ve herkesin eline kolayca girdiği hâlde, şimdi nâzil olmuş gibi tazeliğini muhafaza ediyor. Her asır, kendine hitap ediyor gibi bir gençlikte görmüş. Her tâife-i ilmiye ondan her vakit istifade etmek için kesretle ve mebzuliyetle yanlarında bulundurdıkları ve üslûb-u ifadesine ittibâ ve iktidâ ettikleri hâlde o, üslûbundaki ve tarz-ı beyanındaki garâbetini aynen muhafaza ediyor.

Beşincisi: Kur'ân'ın bir cenâhı mâzide, bir cenâhı müstakbelde, kökü ve bir kanadı eski peygamberlerin ittifaklı hakikatleri olduğu ve bu, onları tasdik ve teyid ettiği ve onlar dahi tevâfukun lisan-ı hâliyle bunu tasdik ettikleri gibi; öyle de evliya ve asfiya gibi ondan hayat alan semereleri ve hayattar tekemmülleriyle şecere-i mübârekelerinin hayattar, feyizdâr ve hakikat-medar olduğuna delâlet eden ve ikinci kanadının himâyesi altında yetişen ve yaşıyan velâyetin bütün hak tarikatları ve İslâmiyet'in bütün hakikatli ilimleri, Kur'ân'ın ayn-ı hak ve mecma-ı hakâik ve câmiyyette misilsiz bir harika olduğuna şehâdet eder.

Asfiya: İlim ve takvalarıyla peygamberlerin gerçek vârisi olan seçkin veliler.

Ayn-ı hak: Doğrunun ta kendisi, tamamen doğru.

Bilâ-fâsıla: Aralıksız, kesintisiz.

Câmiyyet: Şümüllü, kapsamlı olma, her şeyi içine alma.

Cenâh: Kanat, taraf, yön.

Darb-ı mesel: Halk deymi, atasözü.

Feyizdâr: Feyizli, bereketli, ilâhî lütufa ermiş.

Garâbet: Aşılılmamışlık, orijinallik.

Hakikat-medar: Gerçeğin sebebi, vesilesi.

Halâvet: Tatlılık.

Haşmet-i saltanat: Saltanatın ihtişamı, göz kamaştırıcılığı.

Hayattar: Canlı, hayat sahibi.

Hums: Beşte bir.

İktidâ: Bağlanma, arkasında olma.

İttibâ: Uyma, tâbi olma.

Kesret: Çok, çokluk.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mâzi ve müstakbel: Geçmiş ve gelecek.

Mebzuliyet: Yaygınlık, bolluk.

Mecma-ı hakâik: Gerçekler, doğrular bütünü.

Müsellem: Herkesçe kabul edilen.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Nisf: Yarın, yarım.

Şebâbet: Gençlik, tâzelik.

Şecere-i mübareke: Bereketli ağaç.

Tâife-i ilmiye: İlim adamları.

Tarz-ı beyan: Anlatma, ifade tarzı.

Tekemmül: Gelişme, mükemmelleşme, olgunlaşma.

Tekrar-ı tilâvet: Tekrar tekrar okuma.

Tevâfuk: Aynı noktada birleşme, birbirine paralel olma.

Tilâvet etmek: Okumak.

Üslûb-u ifade: İfade tarzı, üslûbu.

Zemzeme-i belâgat: Edebî nağme, sedâ.

Altıncısı: Kur'ân'ın altı ciheti nurânîdir, sıdk ve hakkaniyetini gösterir, evet;

- altında hüccet ve burhan direkleri,
- üstünde sikke-i i'câz lem'aları,
- önünde ve hedefinde saadet-i dâreyn hediyeleri,
- arkasında nokta-yı istinad, vahy-i semâvî hakikatleri,
- sağında hadsiz ukûl-ü müstakîmenin delillerle tasdikleri,

• solunda selim kalblerin ve temiz vicdanların ciddî itmînanları ve samimî incizabları ve teslimleri, Kur'ân'ın fevkalâde, harika, metin ve hücum edilmez bir kal'a-yı semâviye-i arziye olduğunu isbat ettikleri gibi altı makamdan dahi onun ayn-ı hak ve sâdik olduğuna ve beşerin kelâmı olmadığına, hem yanlış olmadığına imza eden; başta, bu kâinatta daima güzelliği izhar, iyiliği ve doğruluğu himâye ve sahtekârları ve müfterileri imha ve izale etmek âdetini bir düstur-u faaliyet ittihaz eden bu kâinatın Mutasarrıf'ı, o Kur'ân'a âlemde en makbul, en yüksek, en hâkimâne bir makam-ı hürmet ve bir mertebe-i muvaffakiyet vermesiyle onu tasdik ve imza ettiği gibi, İslâmiyet'in menbaı ve Kur'ân'ın tercümanı olan Zât'ın (aleyhissalâtü vesselâm) herkesten ziyade ona itikat ve ihtiramı.. ve nüzûlü zamanında uyku gibi bir vaziyet-i nâimânede bulunması..¹ ve sâir kelâmları ona yetişmemesi ve bir derece benzememesi.. ve ümmiyetiyle beraber gitmiş ve gelecek hakikî hâdisât-ı kevnîyeyi, gaybiyâne, Kur'ân ile

¹ Mesela Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) Kevser Sûresi'nin uykuda vahyedildiğine dair bkz.: Müslim, Salât 53; Tirmizî, Tefsîrül-Kur'ân (97) 1; Nesâî, İftitâh 21.

Düstur-u faaliyet: Hareket, işleyiş prensibi.

Gaybiyâne: Gaybî olarak, görmeden, bilmeden.

Hâdisât-ı kevnîye: Kâinattaki olaylar.

Hâkimâne: Hükmeder, hükmeden, yakışır bir tarzda.

Hüccet/ burhan: Delil.

İhtiram: Hürmet etme, saygı gösterme.

İncizâb: Cezb olma, bağlanma.

İtikat: İnanma, iman etme.

İtmînan: Tam tamına emin olma, tatmin olma, iç huzuru.

İttihaz etmek: Edinmek, kabul etmek.

İzâle etmek: Yok etmek.

İzhar: Gösterme, belirtme.

Kal'a-yı semâviye-i arziye: Yeri ve göğü kuşatan muhteşem kale.

Lem'a: Parıltı.

Makam-ı hürmet: Saygı, hürmet konumu.

Mertebe-i muvaffakiyet: Başarı, üstünlük derecesi.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöneten.

Müfterî: İftira eden.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Nurânî: Nurlu, pırıl pırıl.

Nüzul: İniş, inme.

Saadet-i dâreyn: Dünya ve ahiret mutluluğu.

Selim: Sağlam, temiz.

Sıdk: Doğruluk, doğru sözlülük.

Sikke-i i'câz: İnsanları benzerini yapmaktan âciz bıraktığını, mu'cize olduğunu gösteren damga, mühür.

Ukûl-ü müstakîme: Doğru, dürrüst akıllar.

Ümmiyet: Herhangi bir eğitim almamış olmak, okuma yazma bilmemek.

Vahy-i semâvî: Gökler ötesi âlemlerden gelen ilâhî mesaj.

Vaziyet-i nâimâne: Uyur gibi bir vaziyet, uyku hâli.

tereddütsüz ve itmînan ile beyan etmesi.. ve çok dikkatli gözlerin nazarı altında hiçbir hile, hiçbir yanlış vaziyeti görülmeyen o Tercüman'ın bütün kuvvetiyle Kur'an'ın her bir hükmüne iman edip tasdik etmesi.. ve hiçbir şey O'nu sarsmaması; Kur'an'ın semâvî, hakkaniyetli ve kendi Hâlik-ı Rahîm'inin mübârek kelâmı olduğunu imza ediyor.

Hem nev-i insanın humsu, belki kısım-ı âzamı, göz önündeki o Kur'an'a müncezbâne ve dindârâne irtibatı ve hakikat-perestâne ve müştâkâne kulak vermesi.. ve çok emârelerin ve vâkiaların ve keşfiyâtın şehâdetiyle cin¹ ve melek ve ruhânîlerin² dahi, tilâveti vaktinde pervane gibi hakperestâne etrafında toplanması, Kur'an'ın kâinatça makbuliyetine ve en yüksek bir makamda bulunduğuna bir imzadır.

Hem nev-i beşerin umum tabakaları, en gabî ve âmîden tut, ta en zeki ve âlime kadar her birisi, Kur'an'ın dersinden tam hisse almaları ve en derin hakikatleri fehmetmeleri.. ve yüzlerle fen ve ulûm-u İslâmiye'nin ve bilhas- sa şeriat-ı kübrânın büyük müçtehitleri ve Usûlû'd-din ve İlmi Kelâm'ın dâhi muhakkikleri gibi her tâife, kendi ilimlerine ait bütün hâcâtını ve cevaplarını Kur'an'dan istihrac etmeleri, Kur'an'ın menba-ı hak ve maden-i hakikat olduğuna bir imzadır.

Hem edebiyatça en ileri bulunan Arap edipleri, -İslâmiyet'e girmeyenler- şimdiye kadar muârazaya pek çok muhtaç oldukları hâlde, Kur'an'ın icâzından yedi büyük vechi varken, yalnız birtak vechi olan belâgatının,

¹ Bkz.: Cin Sûresi, 72/1-2; Ahkaf Sûresi, 46/29; Hâkim, *Müstedrek* 2/495.

² Bkz.: Buhârî, *Menâkıb* 25; Müslim, *Salâtü'l-müsâfirîn* 240, *Zikir* 38; Tirmizî, *Kıraât* 10.

Âmî: Siradan biri.

Belâgat: Edebiyat. Güzel, kusursuz ve yerinde ifade etme.

Dindârâne: Dindarca.

Edip: Edebiyatçı, şair veya yazar.

Fehm etmek: Anlamak.

Gabî: Zeki olmayan, akli kıt kimse.

Hâcât: İhtiyaçlar.

Hakikat-perestâne: Hakperestçe.

Hâlik-ı Rahîm: Pek merhametli Yüce Yaratıcı.

Humus: Beşte bir.

İcâz: Kur'an-ı Kerim'in insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan mu'cize üslubu.

İstihrac etmek: Bazı emarelerden, işaretlerden o şeyin bütünü-

ne dair bilgi veya neticeyi çıkarmak.

Keşfiyât: Allah dostlarının ilâhi ihsan ve ilhâm ile keşfettiği sırlar, hakikatler.

Kısım-ı âzam: Çoğunluk, çok büyük kısım.

Maden-i hakikat: Hakikat madeni.

Memba-ı hak: Hakikat kaynağı.

Muâraza: Karşı koyma, mücadele.

Muhakkik: Sürekli hakikatin peşinde, kırk kırk yarasasına araştıran kimse.

Müçtehit: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Müncezbâne: İlâhi cezbeye kendini kaptırmış, bağlanmış bir şekilde.

Müştâkâne: Büyük bir özlemle.

Ruhânî: Vücûdu maddi olmayan, ruh sahibi varlık (melek, cin gibi).

Şeriat-ı kübrâ: Pek yüce, pek büyük İslâm Hukuku.

Ulûm-u İslâmiye: İslâmi ilimler.

Usûlû'd-din / İlmi Kelâm: Akâid İlmi. İslâm'ın inanca ait meselelerini inceleyen ilim dalı.

Vâkıa: Hâdise, olay.

tek bir sûrenin mislini getirmekten istinkâfları.. ve şimdiye kadar gelen ve muâraza ile şöhrat kazanmak isteyen meşhur belâğîlerin ve dâhî âlimlerin onun hiçbir vech-i i'câzına karşı çıkamamaları ve âcizâne sükût etmeleri, Kur'ân'ın mu'cize ve tâkat-i beşerin fevkinde olduğuna bir imzadır.

Evet bir kelâm, “Kimden gelmiş ve kime gelmiş ve niçin?” denilmesiyle kıymeti ve ulviyeti ve belâğatı tezahür etmesi noktasından Kur'ân'ın misli olamaz ve ona yetişilemez. Çünkü Kur'ân, bütün âlemlerin Rabbi ve Hâlık'ının hitabı ve konuşması.. ve hiçbir cihette taklidi ve tasannûu ihsas edecek bir emâre bulunmayan bir mükâlemesi.. ve bütün insanların belki bütün mahlûkâtın nâmına meb'us ve nev-i beşerin en meşhur ve namdar muhatabı bulunan ve o muhatabın kuvvet ve vüs'at-i imanı, koca İslâmiyet'i tereşşuh edip sahibini “Kâb-ı Kavseyn” makamına çıkararak muhatab-ı samedâniyeye mazhariyetle nüzûl eden.. ve saadet-i dâreyne dair ve hilkat-i kâinatın neticelerine ve ondaki rabbânî maksatlara ait mesâil ve o muhatabın bütün hakâik-i İslâmiye'yi taşıyan en yüksek ve en geniş olan imanını beyan ve izah eden.. ve koca kâinatın bir harita, bir saat, bir hâne gibi her tarafını gösterip, çevirip, onları yapan sanatkârı tavrıyla ifade ve tâlim eden Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın elbette mislini getirmek mümkün değildir ve derece-i i'câzına yetişilmez.

Hem Kur'ân'ı tefsir eden ve bir kısmı otuz-kırk, hatta yetmiş cilt olarak birer tefsir yazan yüksek zekâlı, müdakkik binlerle mütefennin ulemânın senedleri ve delilleriyle beyan ettikleri Kur'ân'daki hadsiz meziyetleri ve nüktele-ri ve hâsiyetleri ve sırları ve âlî manaları ve umûr-u gaybiyenin her nev'inden kesretli gaybî ihbarları izhar ve isbat etmeleri.. ve bilhassa Risale-i Nur'un

Âcizâne: Âcizlik içinde.

Belâğî: Söz, yazı veya şiir üstadı, edebiyatçı.

Derece-i i'câz: Mu'cize derecesi.

Fevk: Üst.

Gaybî ihbar: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden bahsetme, haber verme.

Hakâik-i İslâmiye: İslâmî hakikatlar.

Hâsiyet: Özellik, vasıf, hususiyet.

Hilkat-i kâinat: Kâinatın yaratılışı.

İhsas: Hissettirme, belli etme.

İstinkâf: Çekinme, kaçınma.

Kâb-ı Kavseyn: Yayın iki ucu arasındaki mesafe. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Miraç'ta Ce-

nab-ı Hakk'a yaklaştığı, mahiyeti bizce meçhul makam. İmkân ve Vücûb arası.

Kesret: Çokluk, çoğunluk.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Meb'us: Gönderilen, gönderilmiş.

Mesâil: Meseleler.

Meziyet: Ayrıncı vasıf, üstün özellik.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli ve titiz ilim adamı.

Mükâleme: Konuşma.

Mütefennin: İlim ve fen sahibi, uzman.

Rabbânî: Rabb'e ait, ilâhî.

Sükût etmek: Susmak.

Tâkat-i beşer: İnsanın gücü, kapasitesi.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Tasannû: Sunilik, yapmacıklık.

Tereşşuh: Sızma, kaynaklanma, meydana çıkma.

Tezahür etmek: Ortaya çıkmak, belirmek.

Umûr-u gaybiye: Gayba ait; görünmeyen şeyler, işler.

Vech-i i'câz: Mu'cize üslubunun özelliği, yönü.

Vüs'at-i iman: İman enginliği, genişliği.

yüz otuz kitabının her biri, Kur'ân'ın bir meziyetini, bir nüktesini kat'i burhanlarla isbat etmesi ve bilhassa Mu'cizât-ı Kur'âniye Risalesi.. şimendifer ve tayyare gibi medeniyetin harikalarından çok şeyleri Kur'ân'dan istihraç eden Yirminci Söz'ün İkinci Makamı.. ve Risale-i Nur'a ve elektriğe işaret eden âyetlerin işârâtını bildiren İşârât-ı Kur'âniye nâmındaki Birinci Şuâ.. ve huruf-u Kur'âniye'nin ne kadar muntazam, esrarlı ve manalı olduğunu gösteren Rumûzât-ı Semâniye nâmındaki sekiz küçük risale.. ve Sûre-i Feth'in âhirkî âyetinin beş vecihle ihbar-ı gaybî cihetinde mu'cizeliğini isbat eden küçük bir risale gibi Risale-i Nur'un her bir cüzü, Kur'ân'ın bir hakikatini, bir nurunu izhar etmesi, Kur'ân'ın misli olmadığına ve mu'cize ve harika olduğuna ve bu âlem-i şehâdetde âlem-i gaybın lisanı ve bir Allâmü'l-guyûb'un kelâmı bulunduğuna bir imzadır.

İşte altı noktada ve altı cihette ve altı makamda işaret edilen Kur'ân'ın mezkûr meziyetleri ve hâsiyetleri içindir ki; haşmetli hâkimiyet-i nurâniyesi ve azametli saltanat-ı kudsiyesi, asırların yüzlerini ışıklandırarak zemin yüzünü dahi bin üç yüz sene tenvir ederek kemâl-i ihtiramla devam etmesi.. hem o hâsiyetleri içindir ki Kur'ân'ın her bir harfi, hiç olmazsa on sevabı ve on hasenesi olması ve on meyve-i bâkî vermesi..¹ hatta bir kısım âyâtın ve sûrelerin her bir harfi, yüz ve bin ve daha ziyade meyve vermesi.. ve mübârek vakitlerde her harfin nuru ve sevabı ve kıymeti ondan yüzlere çıkması² gibi kudsi imtiyazları kazanmış, diye dünya seyyahı anladı ve kalbine dedi:

"İşte böyle her cihetle mu'cizâtlı bu Kur'ân, sûrelerinin icmâıyla ve âyâtının ittifakıyla ve esrâr u envârının tevâfukuyla ve semerât ve

¹ Kur'ân okurken her bir harfine on sevap verileceğine dair bkz.: Tirmizî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 16; Dârimî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 1; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef* 6/118.

² Gece namazında on ayet okuyana yüz sevap¹, günde yüz defa İhlâs sûresini okuyana bin beş yüz sevap², Kadir gecesinde ise otuz bin sevap³ verilmesi gibi..

¹ İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef* 7/202; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/6.

² Ebû Ya'lâ, *Müsned* 6/103.

³ Kadir Sûresi, 97/3.

Âlem-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem, duyu organları ile kavranılanları ihtiva eden âlem.

Allâmü'l-guyûb: Bütün bilinmezleri en iyi bilen Hz. Allah.

Âyât: Âyetler.

Esrâr u envâr: Sırlar ve nurlar.

Hâkimiyet-i nurâniye: Pırl pırl, kusursuz hâkimiyet.

Hasene: Sevap, iyilik.

Huruf-u Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim harfleri.

İcmâ: İttifak.

İşârât: İşaretler, dolaylı manalar.

Kemâl-i ihtiram: Son derece, büyük bir saygı, hürmet.

Meyve-i bâkî: Bitmeyen, tüken-

meyen meyve.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Saltanat-ı kudsiye: Mukaddes, yüce saltanat, idare.

Semerât: Meyveler, neticeler.

Şimendifer: Tren.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Tevâfuk: Aynı noktada birleşme, birbirine paralel olma.

âsârının tetâbukuyla birtek Vâcibü'l-vücûd'un vücûduna ve vahdetine ve sıfât ve esmâsına delillerle isbat suretinde öyle şehâdet etmiş ki; bütün ehl-i imanın hadsiz şehâdetleri, onun şehâdetinden tereşşuh etmişler."

İşte bu yolcunun Kur'ân'dan aldığı ders-i tevhid ve imana kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On Yedinci Mertebesi'nde** böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْوَاحِدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي
وَحْدَتِهِ: الْقُرْآنُ الْمُعْجَزُ الْبَيَانِ الْمَقْبُولُ الْمَرْغُوبُ لِأَجْنَاسِ الْمَلَكِ وَالْإِنْسِ وَالْجَانِّ،
الْمَقْرُوءُ كُلُّ آيَاتِهِ فِي كُلِّ دَقِيقَةٍ بِكَمَالِ الْإِخْتِرَامِ، بِالْأَلْسِنَةِ مِثَاتِ الْمَلَائِكَةِ مِنْ نَوْعِ الْإِنْسَانِ،
الدَّائِمِ سُلْطَنَتُهُ الْقُدْسِيَّةُ عَلَى أَفْطَارِ الْأَرْضِ وَالْأَكْوَانِ، وَعَلَى وَجْهِهِ الْأَعْصَارِ وَالزَّمَانِ،
وَالْجَارِي حَاكِمِيَّتُهُ الْمُعْتَوِيَّةُ الثَّوْرَانِيَّةُ عَلَى نِصْفِ الْأَرْضِ وَخُمْسِ الْبَشَرِ فِي أَرْبَعَةِ
عَشَرَ عَصْرًا بِكَمَالِ الْإِحْسَامِ. وَكَذَا شَهِدَ وَبَزَهَنَ بِإِجْمَاعِ سُورِهِ الْقُدْسِيَّةِ السَّمَائِيَّةِ،
وَبِاتِّفَاقِ آيَاتِهِ الثَّوْرَانِيَّةِ الْإِلَهِيَّةِ، وَبِتَوَافُقِ أَسْرَارِهِ وَأَنْوَارِهِ، وَبِطَبَاقِ حَقَائِقِهِ وَتَمَرَاتِهِ وَأَنْوَارِهِ
بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعَيْنِ.

denilmiştir.

Sonra bir fakir insana, değil fânî ve muvakkat bir tarlayı, bir hâne, belki koca kâinatı ve dünya kadar bir mülk-ü bâkîyi kazandıran.. ve bir fânî adama ebedî bir hayatın levâzımâtını bulduran.. ve ecelin darağacını bekleyen bir biçareyi, idam-ı ebedîden kurtaran.. ve saadet-i sermediyenin hazinesini açan en kıymetli sermaye-i insaniyenin iman olduğunu bilen mezkûr misafir ve hayat yolcusu, kendi nefesine dedi ki: "*Haydi, ileri! İmanın hadsiz mertebelerinden bir mertebe daha kazanmak için kâinatın heyet-i mecmûasına* müracaat edip, o da ne diyor, dinlemeliyiz; erkânından ve eczasından aldığımız dersleri tek mil ve tenvir etmeliyiz!" diye, Kur'ân'dan aldığı geniş ve ihatalı bir dürbün ile baktı, gördü:

Âsâr: Eserler, izler.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.

Levâzımât: Lâzım olan, gerekli olan her şey.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Mülk-ü bâkî: Kalıcı, dâimi mülk.

Saadet-i sermediye: Sürekli, bitmeyen mutluluk, cennet hayatı.

Sermaye-i insaniye: İnsanın sermayesi, asil serveti, ana kazancı.

Sıfât ve esmâ: Sıfatlar ve isimler.

Tekmil: Bitirme, tamamlama.

Tetâbuk: Birbirine mutabık, uygun olma.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vahdet: Allah'ın birliği.

Vücûd: Allah'ın varlığı.

Bu kâinat, o kadar mânidâr ve muntazamdır ki; mücessem bir kitab-ı sübhânî.. ve cismânî bir kur'ân-ı rabbânî.. ve müzeyyen bir saray-ı same-dânî.. ve muntazam bir şehri-i rahmânî suretinde görünüyor. O kitabın bütün sûreleri, âyetleri ve kelimâtları, hatta harfleri ve bâbları ve fasılları ve sayfaları ve satırları, umumunun her vakit mânidârâne mahv u isbatları ve hakîmâne tağyir ve tahvilleri, icmâ ile bir Alîm-i külli şey'in ve bir Kadîr-i külli şey'in ve bir Musannif'in, her şeyde her şeyi gören ve her şeyin her şeyi ile münasebetini bilen, riâyet eden bir Nakkâş-ı Zülcelâl'in ve bir Kâtib-i Zülkemâl'in vücûdunu ve mevcudiyetini bilbedâhe ifade ettikleri gibi; bütün erkân ve envâıyla ve ecza ve cüz'iyatıyla ve senekeleri ve müstemilâtıyla ve vâridat ve masârifatıyla ve onlarda maslahatkârâne tebdilleriyle ve hikmet-perverâne tecditleriyle bilittifak, hadsiz bir kudret ve nihâyetsiz bir hikmetle iş gören âlî bir Usta'nın ve misilsiz bir Sâni'in mevcudiyetini ve vahdetini bildiriyorlar. Ve kâinatın azametini münasip *iki büyük ve geniş hakikatin* şehâdetleri, kâinatın bu büyük şehâdetini isbat ediyorlar.

Birinci Hakikat: Usûlû'd-din ve İlm-i Kelâm'ın dâhi ulemâsının ve hükemâ-yı İslâmiye'nin gördükleri ve hadsiz burhanlarla isbat ettikleri *hudûs ve imkân* hakikatleridir.

Âli: Yüce.

Alîm-i külli şey: Her şeyi bilen, Hz. Allah.

Bâb: Bölüm, kısım.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Cüz'iyat: Küçük şeyler.

Envâ: Türler.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hikmet-perverâne: Her şeyin yerli yerince olması gözetilmiş bir tarzda.

Hudûs: Sonradan olma, yok iken varlık kazanma. Kâinata meydana gelen her şeyde bir oluşum, değişim ve başkalaşım var ise elbette bu varlıklar kendi başlarına bunları yapamayacağına göre ezeli ve ebedi bir kudret bunları yapıyor ve değiştiriyor demektir.

Hükemâ-yı İslâmiye: Müslüman felsefeciler.

İmkân: Bir şeyin varlığının veya yokluğunun olabirlikli açısından eşit olması. Eğer bir şey varolma

veya olmama adına kendi başına bir şey yapamıyorsa elbette onun olmasını dileyen ve yapan başka bir kudret vardır.

İsbat: Varlığını devam ettirme.

Kadîr-i külli şey: Her şeye gücü yeten, Hz. Allah.

Kâtib-i Zülkemâl: Her şeyi mükemmel, kusursuz yazan Hz. Allah.

Kitab-ı sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın icraatlarının okunacağı mükemmel, kusursuz kâinat kitabı.

Kur'ân-ı rabbânî: Varlıkların ihtiyac duyacağı her türlü icraatın Cenâb-ı Hakk'ın sınırsız ilim, irade ve kudretiyle kaydedildiği ve yerine getirildiği kâinat kitabı.

Mahv: Varlığını ortadan kaldırma.

Mânidârâne: Manalı olarak.

Maslahatkârâne: Faydalarını, menfaatlerini gözetir bir tarzda.

Musannif: Belirli bir düzene göre tertip eden, sıvıflayan.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim hâlini almış.

Müstemilât: Bir şeyin içinde bulunan, ona bağlı şeyler.

Müzeyyen: Ziyetli, süslü.

Nakkâş-ı Zülcelâl: Yüce Sanatkâr.

Sâni': Sanatlı yapan, sanatkâr.

Saray-ı samedanî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığın her türlü ihtiyacına göre donattığı mükemmel saray.

Sekene: Nüfus, halk.

Şehir-i rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, yüce rahmetinin tecellileriyle donattığı şehir.

Tağyir / tahvil: Değiştirip başka hâle sokma.

Tebdil: Değiştirme.

Tecdit: Yenileme.

Usûlû'd-din / İlm-i Kelâm: Akâid ilmi. İslâm'ın inanca ait meselelerini inceleyen ilim dalı.

Vâridat / masârifat: Gelirler ve giderler.

Onlar demişler ki: “Madem, âlemde ve her şeyde tagayyür ve tebeddül var; elbette fânidir, hâdistir, kadîm olamaz. Madem hâdistir, elbette onu ihdas eden bir Sâni var. Ve madem her şeyin zâtında vücûdu ve ademi, –bir sebep bulunmazsa– müsâvidir, elbette vâcib ve ezeli olamaz. Ve madem muhâl ve bâtıl olan devir ve teselsül ile birbirini icad etmek, mümkün olmadığı kat’î burhanlarla isbat edilmiş; elbette öyle bir Vâcibü'l-vücûd'un mevcudiyeti lâzımdır ki; nazîri, mümtenî.. misli, muhâl.. ve bütün mâadâsı, mümkün.. ve mâsivâsı, mahlûku olacak...”

Evet *hudûs hakikati*, kâinatı istilâ etmiş. Çoğunu göz görüyor, diğer kısmını akıl görüyor. Çünkü gözümüzün önünde her sene güz mevsiminde öyle bir âlem vefat eder ki; her birisinin hadsiz efradı bulunan ve her biri zîhayat bir kâinat hükmünde olan yüz bin nevi nebâtât ve küçücük hayvanât, o âlem ile beraber vefat ederler. Fakat o kadar intizam ile bir vefattır ki; haşır ve neşirlerine medar olan ve rahmet ve hikmetin mu’cizeleri, kudret ve ilmin harikaları bulunan çekirdekleri ve tohumları ve yumurtacıları baharda yerlerinde bırakıp, defter-i a’mâllerini ve gördükleri vazifelerin programlarını onların ellerine vererek, Hafız-i Zülcelâl'in himâyesi altında, hikmetine emanet eder sonra vefat ederler. Ve bahar mevsiminde haşr-i âzâmın yüz bin misâli ve numûne ve delilleri hükmünde olarak o vefat eden ağaçlar ve kökler ve bir kısım hayvancıklar, aynen ihya ve diriliyorlar. Ve bir kısmının dahi kendi yerlerinde emsalleri ve aynen onlara benzeyenleri icad ve ihya olunuyor. Ve geçen baharın mevcudâtı, işledikleri amellerin ve vazifelerin sahifelerini ilânât gibi neşredip ¹ وَإِذَا الصُّخْفُ نُشِرَتْ âyetinin bir misalini gösteriyorlar.

¹ “Hesap defterleri açıldığı zaman...” (Tekvir Sûresi, 81/10).

Bâtıl: Yanlış, gerçek dışı.

Burhan: Delil.

Defter-i a’mâl: Amel defteri. Her varlığın işlediği bütün fiillerinin kaydedildiği defter.

Hâdis: Sonradan olan.

Hafız-i Zülcelâl: Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Ulu Allah.

Haşr-i âzam: Kıyâmetten sonra dirilip haşır meydanında toplanma.

İcad: Vücûda getirme, var etme.

İhdas etmek: Meydana getirmek, yapmak, var etmek.

İhyâ: Hayat verme, diriltme.

İstilâ: Yayılma, kaplama.

Kadîm: Başlangıcı olmayan, ezeli.

Mâadâ / mâsivâ: Kendinden başka her şey.

Medar: Dayanak noktası, sebep.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Muhâl / mümtenî: İmkânsız.

Mümkîn: Olması veya olmaması kendi iktidar ve iradesinde olmayan her varlık.

Müsâvi: Eşit, denk.

Nazîr: Benzer, denk.

Nebâtât: Bitkiler.

Tagayyür / tebeddül: Başkalaşma, değişme.

Teselsül: Art arda gelme, birbirini takip etme, zincirleme.

Vâcib: Varlığı kendinden olan.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vücûd / adem: Varlık, yokluk.

Zihayat: Canlı.

Hem heyet-i mecmûa cihetinde, her güzde ve her baharda büyük bir âlem vefat eder ve taze bir âlem vücûda gelir. Ve o vefat ve hudûs, o kadar muntazam cereyan ediyor ve o vefat ve hudûsta, gayet intizam ve mizanla o kadar nevilerin vefiyâtları ve hudûsları oluyor ki; güya *dünya* öyle bir misafirhânedir ki *zîhayat kâinatlar ona misafir olurlar ve seyyah âlemler ve seyyar dünyalar ona gelirler, vazifelerini görürler, giderler.*

İşte bu dünyada böyle hayattar dünyaları ve vazifedâr kâinatları kemâl-i ilim ve hikmet ve mizanla ve muvâzene ve intizam ve nizamlı ihdas ve îcad edip, rabbânî maksatlarda ve ilâhî gayelerde ve rahmânî hizmetlerde kadîrâne istîmal ve rahîmâne istihdam eden bir Zât-ı Zülcelâl'in vücûb-u vücûdu ve hadsiz kudreti ve nihâyetsiz hikmeti, bilbedâhe güneş gibi akıllara görünüyor. Hudûs mesâilini Risale-i Nur'a ve muhakkikîn-i kelâmiyenin kitaplarına havale ile o bahsi kapıyoruz.

Amma *imkân ciheti* ise o da kâinatı istilâ ve ihata etmiş. Çünkü görüyoruz ki her şey; küllî ve cüz'î bulunsun, büyük ve küçük olsun, arştan ferşe, zerrâtan seyyârâta kadar her mevcut, mahsus bir zât ve muayyen bir suret ve mümtaz bir şahsiyet ve has sıfatlar ve hikmetli keyfiyetler ve maslahatlı cihazlar ile dünyaya gönderiliyor.

• *Hâlbuki o mahsus zâta ve o mahiyete, hadsiz imkânât içinde o hususiyeti vermek...*

• *Hem suretler adedince imkânlar ve ihtimaller içinde o nakışlı ve fârikalı ve münasip o muayyen sureti giydirmek...*

• *Hem, hemcinsinden olan eşhasın miktarınca imkânlar içinde çalkan o mevcuda, o lâyük şahsiyeti imtiyazla tahsis etmek...*

Arş: Gökyüzü.

Fârikalı: Ayırt edilen, farklı.

Ferş: Yer, yeryüzü.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı.

İmkânât: Olabilirlikler.

İmtiyaz: Benzerlerinden farklılık, belirginlik.

İstihdam: Çalıştırma, hizmet et-tirme.

İstîmal: Kullanma.

Kadîrâne: Her şeye gücü yeten, mutlak ve sınırsız bir kudretle.

Kemâl-i ilim: Mükemmel, kusursuz ilim.

Mesâil: Meseleler, konular.

Muayyen: Belirli.

Muhakkikîn-i kelâmiye: İslâm'ın inanç esaslarını kılı kırk yararcasına inceleyen, araştıran âlimler.

Mümtaz: Seçkin, ayrıcalıklı, üstün.

Rahîmâne: Sonsuz ve sınırsız bir merhamet ile.

Seyyah/seyyar: Gezgin, gezen; hareket halinde olan, sabit olmayan.

Seyyârât: Gezegenler.

Tahsis etmek: Her varlığa kendine has özellikler vermek, husu-

siyet lütfetmek.

Hâdis: Sonradan olan.

Vefiyât: Vefatlar, ölümler.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulu Zât.

Zerrât: Zerreler, atomlar veya molekül gibi maddenin en küçük parçaları.

• *Hem sıfatların nevileri ve mertebeleri sayısınca imkânlar ve ihtimaller içinde şekilsiz ve mütereddit bulunan o masnûa, o has ve muvâfık maslahatlı sıfatları yerleştirmek...*

• *Hem hadsiz yollar ve tarzlarda bulunması mümkün olması noktasında hadsiz imkânât ve ihtimalât içinde mütehayyir, sergerdân, he-defsiz o mahlûka, o hikmetli keyfiyetleri ve inâyetli cihazları takmak ve teşhiz etmek, elbette küllî ve cüz'î bütün mümkünât adedince ve her mümkünin mezkûr mahiyet ve hüviyet, heyet ve suret, sıfat ve vaziyetinin imkânâtı adedince tahsis edici, tercih edici, tayin edici, ihdas edici bir Vâcibül-vücûd'un vücûb-u vücûduna ve hadsiz kudretine ve nihâyetsiz hikmetine.. ve hiçbir şey ve hiçbir şe'n, O'ndan gizlenmediğine.. ve hiçbir şey O'na ağır gelmediğine.. ve en büyük bir şey, en küçük bir şey gibi O'na kolay geldiğine..¹ ve bir baharı bir ağaç kadar, ve bir ağacı bir çekirdek kadar sühûletle îcad edebildiğine işaretler ve delâletler ve şehâdetler, imkân hakikatinden çıkıp kâinatın bu büyük şehâdetinin bir kanadını teşkil ederler.*

Kâinatın şehâdetini, her iki kanadı ve iki hakikatiyle Risale-i Nur eczaları ve bilhassa Yirmi İkinci ve Otuz İkinci Sözler, ve Yirminci ve Otuz Üçüncü Mektuplar tamamıyla isbat ve izah ettiklerinden onlara havale ederek bu pek uzun kıssayı kısa kestik.

Kâinatın heyet-i mecmûasından gelen büyük ve küllî şehâdetin ikinci kanadını isbat eden **ikinci hakikat**:

Bu mütemâdiyen çalkanan inkılâplar ve tahavvülâtlar içinde vücûdunu ve hizmetini ve zîhayat ise hayatını muhafazaya ve vazifesini yerine getirmeye çalışan mahlûkâtta kuvvetlerinin bütün bütün haricinde bir *teavün* hakikati görünüyor. Mesela unsurları, zîhayatın imdadına.. hususan bulutları, nebâtâtın mededine.. ve nebâtâtı dahi hayvanâtın yardımına.. ve hayvanât

¹ Bu hususları ifade eden bazı âyet-i kerimeler için bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/5-6; İbrahim Sûresi, 14/38; Fâtır Sûresi, 35/17; İbrahim Sûresi, 14/20; Hac Sûresi, 22/70; Ankebût Sûresi, 29/19; ...

Delâlet: İspatlama, gösterme.

İnâyet: Cenab-ı Hakk'ın her şeyi en mükemmel bir sistem, intizam ve denge içerisinde yaratması.

İnkılâp: Dönüşüm.

Masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Muvafık: Uygun, münasip.

Mümkün: Olması veya olmaması kendi iktidar ve iradesinde olmayan her varlık.

Mütehayyir: Şaşkın.

Mütemâdiyen: Devamlı, süreklilik olarak.

Mütereddit: Bir kararda kalamayan, istikrarsız, kararsız.

Sergerdân: Sersem, şaşkın.

Sühûlet: Kolaylık.

Şe'n: İş, işleyiş.

Tahavvülât: Değişimler.

Teâvün: Yardımlaşma.

Teşhiz: Donatma, hazırlama.

Unsur: Madde, element.

Zîhayat: Canlı.

ise insanların muâvenetine.. ve memelerin kevser gibi sütleri, yavruların beslenmelerine.. ve zihayatların iktidarları haricindeki pek çok hâcetleri ve erzakları, umulmadık yerlerden onların ellerine verilmesi.. hatta zerrât-ı taamiye dahi hüceyrât-ı bedeniyesinin tamirine koşmaları gibi teshir-i rabbânî ile ve istihdam-ı rahmânî ile hakikat-i teavünün pek çok misalleri doğrudan doğruya bütün kâinatı bir saray gibi idare eden bir Rabbü'l-âlemîn'in umumî ve rahîmâne rubûbiyetini gösteriyorlar.

Evet, câmid ve şuursuz ve şefkatsiz olan ve birbirine şefkatkârâne, şurdârâne vaziyet gösteren muâvenetçiler elbette gayet Rahîm ve Hakîm bir Rabb-i Zülcelâl'in kuvvetiyle, rahmetiyle, emriyle yardıma koşturuluyorlar.

İşte kâinatta câri olan teâvün-ü umumî, seyyârâtta tâ zihayatın âzâ ve cihazât ve zerrât-ı bedeniyesine kadar kemâl-i intizamla cereyan eden muvâzene-i âmme ve muhafaza-yı şâmîle.. ve semâvâtın yaldızlı yüzünden ve zeminin zînetli yüzünden ta çiçeklerin süslü yüzlerine kadar kalem gezdiren tezyin.. ve kehkeşandan ve manzume-i şemsiyeden ta mısır ve nar gibi meyvelere kadar hükmeden tanzim.. ve güneş ve kamerden ve unsurlardan ve bulutlardan ta bal anılarına kadar memuriyet veren tavzif gibi pek büyük hakikatlerin büyüklükleri nisbetindeki şehâdetleri, kâinatın şehâdetinin ikinci kanadını isbat ve teşkil ederler. Madem Risale-i Nur bu büyük şehâdeti isbat ve izah etmiş, biz burada bu kısacık işaretle iktifâ ederiz.

İşte dünya seyyahının kâinattan aldığı ders-i imanîye kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On Sekizinci Mertebesi'nde böyle:**

Âzâ: Uzuvlar, organlar.

Câmid: Cansız.

Câri: Geçerli, yürürlükte, işler hâlede.

Ders-i imanî: İman dersi.

Hâcet: İhtiyaç.

Hakikat-i teâvün: Yardımlaşma gerçeği.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan Hz. Allah.

Hüceyrât-ı bedeniye: Beden hücrecikleri.

İktifa etmek: Yetinmek.

İstihdam-ı rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın, merhametiyle varlıklara kendi aralarında birbirlerinin işlerini gördürmesi

Kamer: Ay.

Kehkeşan: Samanyolu galaksisi.

Kemâl-i intizam: Mükemmel intizam, düzen.

Manzume-i şemsiye: Güneş sistemi.

Muâvenet: Yardım.

Muhafaza-yı şâmîle: Bütün varlıkları içine alan koruma, muhafaza.

Muvâzene-i âmme: Umumi, her şeyi içine alan bir denge.

Rabb-i Zülcelâl: Her şeyin sahibi Ulu Allah.

Rabbü'l-âlemîn: Âlemlerin sahibi, hâkimi.

Rahîm: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhamet sahibi, Hz. Allah.

Rahîmâne: Sonsuz ve sınırsız bir merhamet ile.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarzda.

Şurdârâne: Şuurluymuşçasına.

Tanzim: Düzenleme, belirli bir nizama koyma.

Tavzif: Vazife verme, görevlendirme.

Teâvün-ü umumî: Her varlığın birbirinin yardımına koşması.

Teshir-i rabbânî: Allah'ın varlıkları birbirinin emrine vermesi.

Tezyin: Bezeme, süsleme.

Zerrât-ı taamiye: Yiyecek molekülleri.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ، الْمُمْتَنِعُ نَظِيرُهُ، الْمُمْكِنُ كُلُّ مَا سِوَاهُ، الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: هَذِهِ الْكَائِنَاتُ الْكِتَابُ الْكَبِيرُ الْمُجَسَّمُ وَالْقُرْآنُ الْجِسْمَانِيُّ الْمُعْظَمُ وَالْقَضَرُ الْمَرْيُونُ الْمُنْتَظَمُ وَالْبَلَدُ الْمُخْتَسَمُ الْمُنْتَظَمُ، بِاجْمَاعِ سُورِهِ وَأَيَاتِهِ وَكَلِمَاتِهِ وَحُرُوفِهِ وَأَبْوَابِهِ وَقُضُولِهِ وَصُحُفِهِ وَسَطُورِهِ وَاتِّفَاقِ أَرْكَانِهِ وَأَنْوَاعِهِ وَأَجْزَائِهِ وَجُزْئِيَّاتِهِ وَسَكَنَتِهِ وَمُسْتَمَلَاتِهِ وَوَارِدَاتِهِ وَمَصَارِفِهِ، بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْخُذُوثِ وَالتَّغْيِيرِ وَالْإِمْكَانِ، بِاجْمَاعِ جَمِيعِ عُلَمَاءِ عِلْمِ الْكَلَامِ، وَبِشَهَادَةِ حَقِيقَةِ تَبْدِيلِ صُورَتِهِ وَمُسْتَمَلَاتِهِ بِالْحِكْمَةِ وَالْإِنْتِظَامِ وَتَجْدِيدِ حُرُوفِهِ وَكَلِمَاتِهِ بِالنِّظَامِ وَالْمِيزَانِ وَبِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّعَاوُنِ وَالتَّجَاوُبِ وَالتَّسَانُدِ وَالتَّدَاخُلِ وَالْمُوَازَنَةِ وَالْمُحَافَظَةِ فِي مَوْجُودَاتِهِ بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعِيَانِ.

denilmiştir.

Sonra, dünyaya gelen ve dünyanın yaratanını arayan ve on sekiz adet mertebelerden çıkan ve arş-ı hakikate yetişen bir mirac-ı imanî ile gâibâne mârifetten hâzırâne ve muhatabâne bir makama terakki eden meraklı ve müştâk yolcu adam, kendi ruhuna dedi ki: “Fâtîha-yı Şerife’de başından tâ ¹إِيَّاكَ kelimesine kadar gâibâne medh ü senâ ile bir huzur gelip hitabına çıkılması gibi biz dahi doğrudan doğruya –gâibâne aramayı bırakıp– aradığımızı aradığımızdan sormalıyız. Her şeyi gösteren güneşi, güneşten sormak gerektir.” Evet, her şeyi gösteren, kendini her şeyden ziyade gösterir. Öyle ise Şems’in şuââtı ile onu görmek ve tanımak gibi Hâlık’ımızın esmâ-yı hüsnâsıyla ve sıfât-ı kudsiyesiyle O’nu kabiliyetimizin nisbetinde tanıma-ya çalışabiliriz.

¹ “Yalnız Sana...” (Fâtîha Sûresi, 1/5).

Arş-ı hakikat: Hakikatin zirvesi, hakikatler hakikati.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk’ın güzel isimleri.

Gâibâne: Görmeyerek, görmeden. Gıyabî olarak.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hâzırâne: Huzura alınmışçasına.

Huzur gelmek: Huzura alınmak, huzura girmek. Yüksek bir makama çıkarılmak.

Mârifet: Allah’ı sıfat, isim ve fiillerle tanıma, bilme. Kalb ve vicdan kültürü.

Medh ü senâ: Övme ve yüceltme.

Mirac-ı imanî: İman merdiveni.

Muhatabâne: Muhatap tarzında.

Muhit: Şümûllü, kapsamlı.

Müştâk: Aşklı, şevkli.

Sıfât-ı kudsiye: Cenâb-ı Hakk’ın kutsî, mukaddes, yüce sıfatları.

Şems: Güneş.

Şuâât: Işıklar, ışık tayfları.

Terakki: Yükselme, mertebe kat etme.

Bu maksadın hadsiz yollarından iki yolu ve o iki yolun hadsiz mertebelerinden iki mertebeyi ve o iki mertebenin pek çok hakikatlerinden ve pek çok uzun tafsilatından yalnız iki hakikati icmâl ve ihtisar ile bu risalede beyan edeceğiz.

Birinci Hakikat: Bilmüşâhede gözümüzle görünen ve muhit ve dâimî ve muntazam ve dehşetli ve semâvî ve arzî olan bütün mevcudâtı çeviren ve tebdil ve tecdid eden ve kâinatı kaplayan *faaliyet-i müstevliye* hakikati görünmesi.. ve o her cihetle hikmet-medâr faaliyeti hakikatının içinde *tezahür-ü rubûbiyet* hakikatının bilbedâhe hissedilmesi.. ve o her cihetle, rahmet-feşan tezahür-ü rubûbiyet hakikatının içinde *tebârüz-ü ulûhiyet* hakikati bizzarure bilinmiş olmasıdır.

İşte bu hâkimâne ve hakimâne faaliyeti dâimeden ve perdesinin arkasında bir Fâil-i Kadîr ve Âlîm'in ef'âli, görünür gibi hissedilir.

Ve bu mürebbiyâne ve müdebbirâne ef'âl-i rabbâniyeden ve perdesinin arkasında her şeyde cilveleri bulunan esmâ-yı ilâhiye hissedilir derecesinde bedâhetle bilinir.

Ve bu celâldârâne ve cemâl-perverâne cilvelenen esmâ-yı hüsnâdan ve perdesinin arkasında sıfât-ı seb'a-yı kudsiyenin ilmelyakîn, belki aynelyakîn, belki hakkalyakîn derecesinde vücûdları ve tahakkukları anlaşılır.

Âlîm: Her şeyi en iyi bilen Hz. Allah.

Arzî: Dünyaya ait, dünyada olan.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edini-
len bilgi.

Bedâhet: Açık - seçiklik, netlik.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.

Bizzarure: İster istemez, kesin olarak.

Celâldârâne: Cenâb-ı Hakk'ın bütün bir varlığa umumi tecellileriyle yüceliğin ve azametinin yegâne sahibi olduğunu yansıtır bir tarzda.

Cemâl-perverâne: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığı ayrı ayrı tecellileriyle onlara lûtfettiği hususi güzelliği gösterir bir tarzda.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Ef'âl-i rabbâniye: İlâhi fiiller, işler.

Esmâ-yı ilâhiye: Allah'ın güzel isimleri.

Faaliyet-i dâime: Devamlı, sürrekli faaliyet.

Faaliyet-i müstevliye: Kâinatı kaplayan, her yere yayılmış faaliyet.

Fâil-i Kadîr: Dilediği her şeyi sonsuz kudreti ile yapan Hz. Allah.

Hakimâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hâkimâne: Hükmeder, hükmedene yakışır bir tarzda.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatına, özüne ulaşarak, yaşanarak edinilen bilgi.

Hikmet-medâr: Hikmet sebebi, hikmete dayanan.

icmâl / ihtisar: Özlü, kısa anlatım.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Müdebbirâne: Her şeyi ayarlayıp, düzenleyerek.

Mürebbiyâne: Yetiştirir, terbiye eder bir tarzda.

Rahmet-feşan: Rahmet saçan, rahmet yayan.

Semâvî: Semâyaya ait, gökyüzünde olan.

Sıfât-ı seb'a-yı kudsiye: Yedi mukaddes sıfat. Cenâb-ı Hakk'ın sübûtî sıfatları: Hayat, ilim, sem', basar, irade, kudret, kelâm.

Tebârüz-ü ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki her varlığı kendine itaat ve ibadet ettiren mutlak ulûhiyetinin açıkça görünmesi, belli olması.

Tebdil / tecdid: Değiştirme, yenileme.

Tezahür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesinin çok zahir olarak görünmesi.

Ve bu yedi kudsi sıfatın dahi, bütün masnûâtın şehâdetiyle, hem hayatdârâne, hem kadîrâne, hem alîmâne, hem semîâne, hem basîrâne, hem mürîdâne, hem mütekellimâne nihâyetsiz bir surette tecellîleri ile bilbedâhe ve bizzarure ve biilmelyakîn bir mevsuf-u Vâcibü'l-vücûd'un ve bir müsemmâ-yı Vâhid-i Ehad'in ve bir Fâil-i Ferd-i Samed'in mevcudiyeti güneşten daha zâhir, daha parlak bir tarzda, kalbdeki iman gözüne görünür gibi kat'i bilinir.

Çünkü güzel ve mânidâr bir kitap ve muntazam bir hâne, bedâhetle yazmak ve yapmak fiillerini.. ve güzel yazmak ve intizamlı yapmak fiilleri dahi, bedâhetle yazıcı ve dülger nâmlarını.. yazıcı ve dülger unvanları ise, bedâhetle kitâbet ve dülgerlik sanatlarını ve sıfatlarını.. ve bu sanat ve sıfatlar, bedâhetle her hâlde bir zâtı istilzam eder ki Mevsuf ve Sâni' ve Müsemmâ ve Fâil olsun. Fâilsiz bir fiil ve müsemmâsız bir isim mümkün olmadığı gibi; mevsufsuz bir sıfat, sanatkârsız bir sanat dahi mümkün değildir.

İşte bu hakikat ve kâideye binâen bu kâinat, bütün mevcudâtıyla beraber kaderin kalemiyle yazılmış, kudretin çekiciyle yapılmış mânidâr hadsiz kitaplar, mektuplar, nihâyetsiz binalar ve saraylar hükmünde —her biri binler vecihle ve beraber hadsiz vücuh ile— rabbânî ve rahmânî nihâyetsiz fiilleri ve o fiillerin menşeleri olan binbir esmâ-yı ilâhiyenin hadsiz cilveleleriyle ve o güzel isimlerin menbâ olan yedi sıfat-ı sübhâniyenin nihâyetsiz tecellîleriyle o yedi muhit ve kudsi sıfatların madeni ve mevsufu olan ezeli ve ebedî bir Zât-ı Zülcelâl'in vücûb-u vücûduna ve vahdetine hadsiz işaretler ve nihâyetsiz şehâdetler ettikleri gibi; bütün o mevcudâtta bulunan bütün hüsünler, cemâller, kıymetler, kemâller dahi ef'âl-i rabbâniyenin ve

Alîmâne: Her şeyi çok iyi bilir bir tarzda.

Basîrâne: Her şeyi çok iyi görür bir tarzda.

Biilmelyakîn: Tamamen bilgiye dayanarak.

Cemâl: Ferdî, hususî güzelliği.

Dülger: Ahşap ustası, sanatkâr.

Fâil-i Ferd-i Samed: Dilediği her şeyi tek başına hiçbir şeye ihtiyacı olmadan yapan, yaratan Hz. Allah.

Hayatdârâne: Canlı bir şekilde.

Hüsün: Genel, mutlak güzelliği.

İstilizam: Gerektirme, icap etme.

Kadîrâne: Her şeye gücü yeter bir tarzda.

Kemâl: Mükemmellik, yücelik, fa-

zilet.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Menşe: Kaynak, memba.

Mevsuf: Vasfedilen, nitelenen.

Mevsuf-u Vâcibü'l-vücûd:

"Vâcibü'l-vücûd (varlığı kendinden)" şeklinde nitelenen.

Muhit: İhata eden, kapsayan, kuşatan.

Mürîdâne: Dilediği gibi irade eder bir tarzda.

Müsemmâ: İsimlenen, adlanan, o isimle anılan.

Müsemmâ-yı Vâhid-i Ehad: "Vâhid ve Ehad (bir ve tek)" şeklinde isimlenen.

Mütekellimâne: Konuşur gibi, konuşur tarzda.

Rabbânî: Cenab-ı Hakk'ın hâkimiyet ve idaresine ait olan.

Rahmânî: Cenab-ı Hakk'ın rahmet ve şefkatine ait olan.

Sâni': Sanatçı yapan, sanatkâr.

Semîâne: Her şeyi çok iyi işitir bir tarzda.

Vahdet: Birlik.

Vecih: Yön, şekil, tarz.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Vücuh: Yönler, şekiller, tarzlar.

Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulu Zât.

esmâ-yı ilâhiyenin ve sıfât-ı samedâniyenin ve şuûnât-ı sübhâniyenin, kendilerine lâayık ve muvâfık kudsî cemâllerine ve kemâllerine.. ve hepsi birden Zât-ı Akdes'in kudsî cemâline ve kemâline bedâhetle şehâdet ederler.

İşte faaliyet hakikati içinde tezahür eden *rubûbiyet hakikati*, ilim ve hikmetle halk ve icad ve sun' ve ibda'.. nizam ve mizan ile takdir ve tasvir ve tedbir ve tedvir.. kasd ve irade ile tahvil ve tebdil ve tenzil ve tekmil.. şefkat ve rahmetle it'am ve in'am ve ikram ve ihsan gibi şuûnâtıyla ve tasarrufâtıyla kendini gösterir ve tanıttırır. *Ve tezahür-ü rubûbiyet hakikati* içinde bedâhetle hissedilen ve bulunan *ulûhiyetin tebârüz hakikati* dahi esmâ-yı hüsnânın rahîmâne ve kerîmâne cilveleriyle ve yedi sıfât-ı subûtiye olan *hayat, ilim, kudret, irade, sem', basar ve kelâm* sıfatlarının celâlli ve cemâlli tecellileriyle kendini tanıttırır, bildirir.

Evet nasıl ki *kelâm sıfatı*, vahiyler ve ilhamlar ile Zât-ı Akdes'i tanıttırır; öyle de *kudret sıfatı* dahi, mücessem kelimeleri hükmünde olan sanatlı eserleriyle o Zât-ı Akdes'i bildirir ve kâinatı baştan başa bir furkan-ı cismânî mahiyetinde gösterip, bir Kadîr-i Zülcelâl'i tavsif ve tarif eder.

Ve ilim sıfatı dahi hikmetli, intizamlı, mizanlı olan bütün masnûât miktarınca.. ve ilim ile idare ve tedbir ve tezyin ve temyiz edilen bütün mahlûkât adedince mevsufları olan birtek Zât-ı Akdes'i bildirir.

Celâl: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini ve bütün eşyadaki umumî tecellilerini ifade eden sıfatı.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini ve her bir varlığa ayrı ayrı, hususî tecellilerini ifade eden sıfatı.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Furkan-ı cismânî: Hakkı batıldan ayıran; doğruyu, yanlış gü-rül gü-rül ilân ve ifade eden mad-dî varlıklar.

Halk: Yaratma.

İbda': Örneği, benzeri olmayan bir şey var etme, yaratma.

İcad: Vücûda getirme, var etme.

İn'am: Nimet verme, nimete erdirmeye.

İt'am: Yedirme, besleme.

Kadîr-i Zülcelâl: Kudreti Sonsuz, Yüce Allah.

Kerîmâne: Çok cömertçe.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı

her şey.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim halini almış.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Sıfât-ı samedâniye: Bütün bir varlığın, tecellilerine muhtaç olduğu ilâhî sıfatlar.

Sun': Sanatlı, estetik ölçülerle yapma, yaratma.

Şuûnât-ı sübhâniye: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayandığı, insanın idrak ufkunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lâayık şefkat, muhabbet, ferah, sürür, gazap gibi mukaddes, münezzeh manalar.

Tahvil: Halini, durumunu değiştirme.

Takdir: Belirli bir ölçü, program, çerçeve koyma; kader tayin etme.

Tasvir: Suret, şekil verme.

Tavsif: Sıfatlarını belirtme, anlatma.

Tebârüz: Belli olma, görünme.

Tebdil: Yerine başkasını koyarak değiştirme

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Tedvir: Çekip çevirme, idareyi sürdürme.

Tekmil: Bitirme, tamamlama.

Temyiz: Ayırma, diğerlerinden ayrıcalıklı kılma.

Tenzil: İndirme, düşürme.

Tezahür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesinin çok zahir olarak görünmesi.

Tezyin: Ziyinetleme, süsleme.

Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki mutlak hakimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulû Zât.

Ve hayat sıfatı ise kudreti bildiren bütün eserler.. ve ilmin vücûdunu bildiren bütün intizamlı ve hikmetli ve mizanlı ve zinetli suretler, hâller.. ve sâir sıfatları bildiren bütün deliller, sıfat-ı hayatın delilleriyle beraber hayat sıfatının tahakkukuna delâlet ettikleri gibi; hayat dahi bütün o delilleriyle aynalar olan bütün zihayatları şahit göstererek, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'u bildirir. Ve kâinatı; serbeser, her vakit, taze taze ve ayrı ayrı cilveleri ve nakışları göstermek için daima değişen ve tazelenen ve hadsiz aynalardan terekküp eden bir âyine-i ekber suretine çevirir. Ve bu kıyasla görmek ve işitmek, ihtiyâr etmek ve konuşmak sıfatları dahi her biri birer kâinat kadar Zât-ı Akdes'i bildirir, tanıttırır.

Hem o sıfatlar, Zât-ı Zülcelâl'in vücûduna delâlet ettikleri gibi, hayatın vücûduna ve tahakkukuna ve o Zât'ın hayattar ve diri olduğuna dahi bedâhetle delâlet ederler. Çünkü bilmek, hayatın alâmeti.. işitmek, dirilik emâresi.. görmek, dirilere mahsus.. irade, hayat ile olabilir. İhtiyârî iktidar, zihayatlarda bulunur; tekellüm ise bilen dirilerin işidir. İşte bu noktalardan anlaşılır ki; hayat sıfatının yedi defa kâinat kadar delilleri ve kendi vücûdunu ve mevsufun vücûdunu bildiren burhanları vardır ki bütün sıfatların esas ve menba ve ism-i âzamın masdarı ve medarı olmuştur.

Risale-i Nur, bu birinci hakikati kuvvetli burhanlar ile isbat ve bir derece izah ettiğinden bu denizden bu mezkûr katre ile şimdilik iktifâ ediyoruz.

İkinci Hakikat: Sıfat-ı kelâmdan gelen tekellüm-ü ilâhîdir. قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفَذَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا¹ âyetinin sırrıyla kelâm-ı ilâhî, nihâyetsizdir. Bir zâtın vücûdunu bildiren en zâhir alâmet, konuşmasıdır. Demek bu hakikat, nihâyetsiz bir surette Mute-kellim-i Ezeli'nin mevcudiyetine ve vahdetine şehâdet eder. Bu hakikatin iki

¹ "De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için en büyük okyanus mürekkep olsaydı (hatta onun bir mislini de takviye gönderseydik), bu deniz tükenir, Rabbimin sözleri yine de bitmezdi." (Kehf Sûresi, 18/109).

Âyine-i ekber: Pek büyük bir ay-na.

Bedahet: Açık-seçiklik, netlik.

İhtiyârî: İrâdî, iradeyle, isteyerek yapılan.

İktifâ etmek: Yetinmek.

İsm-i âzam: Kendisi ile dua edildiğinde Allah'ın icabet ettiği en büyük ismi.

Kelâm-ı ilâhî: Allah'ın kelâmı, sö-zü.

Medar: Dayanak noktası, vesile.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mutekellim-i Ezeli: Kelâmı, sö-zü zamanları aşan, ezeli olan, Cenâb-ı Hak.

Serbeser: Baştan başa.

Tahakkuk: Gerçeklik, kesinlik.

Tekellüm-ü ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın konuşması, beyanı.

Terekküp: Birden fazla şeyin bir araya gelerek birleşmesi.

Vahdet: Birlik.

Vücûd: Varlık, var olma.

Zât-ı Hayy u Kayyûm: Her zaman var ve diri olup varlıkların da hayatı ve devamı kendi idaresinde olan Zât.

Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulû Zât.

Zihayat: Canlı.

kuvvetli şehâdeti, bu risalenin On Dördüncü ve On Beşinci Mertebeleri'nde beyan edilen vahiyler ve ilhamlar cihetiyle.. ve geniş bir şehâdeti dahi, Onuncu Mertebesi'nde işaret edilen kütüb-ü mukaddese-i semâviye cihetiyle.. ve çok parlak ve câmi bir diğer şehâdeti dahi, On Yedinci Mertebesi'nde Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan cihetiyle geldiğinden; bu hakikatin beyan ve şehâdetini o mertebelere havale edip o hakikati, mu'cizâne ilân eden ve şehâdetini sâir hakikatlerin şehâdetleriyle beraber ifade eden

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ¹
 âyet-i muazzamanın envârı ve esrarı, bizim bu yolcuya kâfi ve vâfi gelmiş ki daha ileri gidememiş.

İşte bu yolcunun bu makam-ı kudsîden aldığı dersin kısa bir meâline bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On Dokuzuncu Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى، وَلَهُ الصِّفَاتُ الْغُلْيَا، وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى، الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: الذَّاتُ الْوَاحِدُ الْوُجُودُ بِاجْتِمَاعِ جَمِيعِ صِفَاتِهِ الْقُدْسِيَّةِ الْمُحِيطَةِ، وَجَمِيعِ أَسْمَائِهِ الْحُسْنَى الْمُتَجَلِّيَّةِ، وَبِاتِّفَاقِ جَمِيعِ شُؤْنَاتِهِ وَأَفْعَالِهِ الْمُتَصَرِّفَةِ، بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ حَقِيقَةِ تَبَازُّزِ الْأُلُوهِيَّةِ فِي تَظَاهِرِ الرُّبُوبِيَّةِ، فِي دَوَامِ الْفَعَالِيَّةِ الْمُسْتَوَلِيَّةِ، بِفِعْلِ الْإِبْجَادِ وَالْخَلْقِ وَالصُّنْعِ وَالْإِبْدَاعِ بِإِرَادَةٍ وَقُدْرَةٍ، وَبِفِعْلِ التَّقْدِيرِ وَالتَّصْوِيرِ وَالتَّذْيِيرِ وَالتَّذْوِيرِ بِاخْتِيَارٍ وَحِكْمَةٍ، وَبِفِعْلِ التَّصْرِيفِ وَالتَّنْظِيمِ وَالْمُحَافَظَةِ وَالْإِدَارَةِ وَالْإِعَاشَةِ بِقَصْدٍ وَرَحْمَةٍ، وَبِكَمَالِ الْإِنْتِظَامِ وَالْمُوَازَنَةِ، وَبِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ أَسْرَارِ: شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

denilmiştir.

¹ "Allah'tan başka tanrı bulunmadığına şahit bizzat Allah'tır. Bütün melekler, hak ve adaletten ayrılmayan ilim adamları da bu gerçeğe, aziz ve hakim (mutlak galip, tam hüküm ve hikmet sahibi) Allah'tan başka tanrı olmadığına şahittirler." (Âl-i İmran Sûresi, 3/18).

Üçüncü Şuâ olan bu Münâcât Risalesi, Âyetü'l-Kübrâ ve beş-altı risaleler ile birlikte Kastamonu'da te'lif edilmiştir. Üstad'ın Kastamonu'daki hayatının seyrine ve meşguliyetine ve hizmetinin hangi meseleler etrafında döndüğüne parlak bir numûnedir.

Evet Said Nursî, bu risalelerdeki hakikatlerin delâletiyle, millet ve İslâmiyet için en elzem hizmet olan imanın takviyesi için çalışıyordu.

* * *

Mukaddime

Bu Sekizinci Hüccet-i İmaniye, ^(Hâşiye) vücûb-u vücûda ve vahdâniyete delâlet ettiği gibi; hem delâil-i kat'îye ile rubûbiyetin ihatasına ve kudretinin azametine delâlet eder. Hem hâkimiyetinin ihatasına ve rahmetinin şümûlüne dahi delâlet ve isbat eder. Hem kâinatın bütün eczasına hikmetinin ihatasını ve ilminin şümûlünü isbat eder.

Elhâsıl, bu Sekizinci Hüccet-i İmaniye'nin her bir mukaddimesinin sekiz neticesi var. Sekiz mukaddimelerin her birinde, sekiz neticeyi delilleriyle isbat eder ki; bu cihette bu Sekizinci Hüccet-i İmaniye'de yüksek meziyetler vardır.

Said Nursi

Hâşiye: “Sekizinci Hüccet-i İmaniye” tabiri, Asâ-yı Musa Mecmuâsı'na giren imanî risalelerin sıraları itibarıyla. Bu Münâcât Risalesi; Asâ-yı Musa, İkinci Kısım'da sekizinci sıradadır.

Hazreti Üstad'ın Talebeleri

Azamet: Büyüklük.

Delâil-i kat'îye: Kesin deliller.

Delâlet: Gösterme, ispat etme.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Hüccet-i imaniye: İmana ait delil.

İhata / şümûl: İçine alma, kapsama, kuşatma.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Münâcât: Yakarış. Sessizce, içten içe dua etme.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği. Eşyada, genel ve umumi her

şeyde O'nun birliğini gösteren tecellisi.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Münâcât

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفَلَكَ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَخْبَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَضْرِيفِ الرِّيحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَحَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ¹

Yâ İlâhî ve Yâ Rabbî!

Ben imanın gözüyle ve Kur'ân'ın tâlimiyle ve nuruyla ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın dersiyle ve ism-i Hakîm'in göstermesiyle görüyorum ki:

Semâvâtta hiçbir *deveran* ve *hareket* yoktur ki, böyle intizamıyla senin mevcûdiyetine işaret ve delâlet etmesin...²

Ve hiçbir *ecrâm-ı semâviye* yoktur ki; sükûtuyla, gürültüsüz vazife görerek, direksiz durmalarıyla,³ senin rubûbiyetine ve vahdetine şehâdeti ve işareti olmasın...

¹ “Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün sürelerinin değişmesinde, insanlara fayda sağlamak üzere denizlerde gemilerin süzülüşünde, Allah'ın gökten indirip kendisiyle ölmüş yeri canlandırdığı yağmurda ve yeryüzünde hayat verip yaydığı canlılarda, rüzgârların yönlerini değiştirip durmasında, gökle yer arasında emre hazır bulutların duruşunda, elbette aklını çalıştıran kimseler için Allah'ın varlığına ve birliğine nice deliller vardır.” (Bakara Sûresi, 2/164).

² Göklerde ve yerdeki her hareketin, Cenâb-ı Hak'ın varlığına işaret ettiğini ifade eden bazı âyetler için bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/190; En'âm Sûresi, 6/99; ...

³ Bkz.: “Allah O'dur ki gökleri, sizin de görüp durduğunuz gibi, direksiz yükseletti.” (Ra'd Sûresi, 13/2). Ayrıca bkz.: Lokman Sûresi, 31/10.

Delâlet: İspatlama, gösterme.

Deveran: Dönüp durma.

Ecrâm-ı semâviye: Gök cisimlери; gezegenler, yıldızlar.

İsm-i Hakîm: “Her şeyi yerli yerince yapan” anlamında Cenâb-

Hakk'ın “Hakîm” ismi.

Mevcûdiyet: Varlık.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Semâvât: Gökler.

Sükût: Susma, sessizlik.

Tâlim: Öğretme, bilgilendirme.

Vahdet: Birlik.

Ve hiçbir yıldız yoktur ki; mevzun hilka tiyle, muntazam vaziyetiyle ve nurânî tebessümüyle ve bütün yıldızlara mümâselet ve müşâbehet sikkesiyle senin haşmet-i ulûhiyetine ve vahdâniyetine işaret ve şehâdette bulunmasın...

Ve on iki seyyâreden hiçbir seyyâre yıldız yoktur ki; hikmetli hareketiyle ve itaatli musahhariyetiyle ve intizamlı vazifesiyle ve ehemmiyetli peykleriyle senin vücûb-u vücûduna şehâdet ve saltanat-ı ulûhiyetine işaret etmesin...

Evet, gökler sekeneleriyle, her biri tek başıyla şehâdet ettikleri gibi; heyet-i mecmûasıyla, derece-i bedâhette –Ey zemin ve gökleri yaratan Yaratıcı!– senin vücûb-u vücûduna öyle zâhir şehâdet, –Ve ey zerrâtı muntazam mürekkebâtıyla tedbirini gören ve idare eden ve bu seyyâre yıldızları manzum peykleriyle döndüren, emrine itaat ettiren– senin vahdetine ve birliğine öyle kuvvetli şehâdet ederler ki; göğün yüzünde bulunan yıldızlar sayısınca nurânî burhanlar ve parlak deliller, o şehâdeti tasdik ederler.

Hem bu sâfi, temiz, güzel gökler, fevkalâde büyük ve fevkalâde süratli ecrâmıyla muntazam bir ordu.. ve elektrik lâmbalarıyla süslenmiş bir saltanat donanması vaziyetini göstermek cihetiyle, senin rubûbiyetinin haşmetine ve her şeyi icad eden kudretinin azametine zâhir delâlet.. ve hadsiz semâvâtı ihata eden hâkimiyetinin ve her bir zihayâtı kucağına alan rahmetinin hadsiz genişliklerine kuvvetli işaret.. ve bütün mahlûkât-ı semâviyenin bütün işlerine ve keyfiyetlerine taallûk eden ve avucuna alan, tanzim eden ilminin her şeye ihatasına.. ve hikmetinin her işe şümûlüne şüphesiz şehâdet ederler. Ve o şehâdet ve delâlet o kadar zâhirdir ki; güya yıldızlar, şahit olan göklerin şehâdet kelimeleri ve tecessüm etmiş nurânî delilleridirler.

Burhan: Delil.

Derece-i bedâhet: Apaçık durum, derece.

Ecrâm: Cansız cisimler.

Haşmet-i ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetindeki ihtişam, büyüklük.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı, bir şeyin bütünü.

Hilkat: Yaratılış.

Mahlûkât-ı semâviye: Gökteki, uzaydaki varlıklar.

Mevzun: Ölçülü, tartılı.

Musahhariyet: İstifadeye, kullanıma hazır hâle getirilme.

Mümâselet: Denklik. Şekil ve özellik itibarıyla birbirine benzerlik.

Mürekkebât: Terkipler, bileşimler.

Müşâbehet: Benzerlik.

Peyk: Uydu.

Saltanat-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ettiren idaresi.

Sekene: Nüfus, halk, ahali.

Seyyâre: Gezegen.

Taallûk etmek: İlgili olmak.

Tecessüm etmek: Maddi bir varlık, bir cisim halini almak.

Tedbir: Yönetme, idare etme.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği; genel ve umumi, her şeyde O'nun birliğini gösteren tecellisi.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Zerrât: Zerreler. Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçaları.

Zihayat: Canlı.

Hem semâvât meydanında, denizinde, fezasındaki yıldızlar ise; mutî neferler, muntazam sefineler, harika tayyareler, acâib lâmbalar¹ gibi vaziyetiyle senin saltanat-ı ulûhiyetinin şâaasını gösteriyorlar. Ve o ordunun efradından bir yıldız olan güneşimizin seyyârelerinde ve zeminimizdeki vazifelerinin delâlet ve ihtarıyla güneşin sâir arkadaşları olan yıldızların bir kısmı, âhiret âlemlerine bakarlar ve vazifesiz değiller; belki bâki olan âlemlerin güneşleridirler.

Ey Vâcibü'l-vücûd! Ey Vâhid-i Ehad!

Bu harika yıldızlar, bu acîb güneşler, aylar; senin mülkünde, senin semâvâtında, senin emrinle ve kuvvetin ve kudretinle ve senin idare ve tedbirinle teshir ve tanzim ve tavzif edilmişlerdir. Bütün o ecrâm-ı ulviye, kendilerini yaratan ve döndüren ve idare eden birtak Hâlık'a tesbih ederler, tekbir ederler, lisan-ı hâl ile “Sübhânallah, Allahu Ekber” derler. Ben dahi onların bütün tesbihatıyla seni takdis ederim.

Ey şiddet-i zuhurundan gizlenmiş ve ey azamet-i kibriyâsından ihtifâ etmiş olan Kâdir-i Zülcelâl! Ey Kâdir-i Mutlak!

Kur'ân-ı Hakîm'in dersiyle ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın tâli-miyle anladım:

Nasıl ki gökler, yıldızlar senin mevcûdiyetine ve vahdetine şehâdet ederler. Öyle de **cevv-i semâ**, bulutlarıyla ve şimşekleri ve ra'dları ve rüzgârlarıyla ve yağmurlarıyla senin vücûb-u vücûduna ve vahdetine şehâdet ederler.

Evet câmid, şuursuz *bulut*; âb-ı hayat olan *yağmuru* muhtaç olan zîhayatların imdadına göndermesi, ancak senin rahmetin ve hikmetinledir; karışık tesadüf karışamaz.²

¹ Bkz.: “Biz dünya semasını kandillerle, yıldızlarla süsledik, bozulup yıkılmaktan koruduk. İşte bu, azîz ve alîm (üstün kudret sahibi, her şeyi en mükemmel tarzda bilen Allah)'ın takdirdir.” (Fussilet Sûresi, 41/12). Ayrıca bkz.: Mülk Sûresi, 67/5.

² Bkz.: “O'dur ki gökten yağmur indirir. Hem içeceğiniz su ondan oluşur, hem de hayvanlarınızı içinde otlattığınız ot ve ağaçlar!” (Nahl Sûresi, 16/10). Ayrıca bkz.: İbrahim Sûresi, 14/32.

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hak'ın eşsiz ululuğu, yüceliği.

Câmid: Cansız.

Cevv-i semâ: Hava, atmosfer.

Ecrâm-ı ulviye: Büyük gök cisimleri.

Hâlık: Hz. Yaradan.

İhtifâ: Gizlenme, saklanma.

Kâdir-i Mutlak: Mutlak, sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.

Kâdir-i Zülcelâl: Her şeye gücü yeten Yüce Allah.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışların ortaya koyduğu durum.

Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.

Ra'd: Gök gürültüsü.

Sefine: Gemi.

Sübhânallah: “Cenab-ı Hak zâtında, sıfatında ve fiillerinde bütün kusurlardan münezzehtir!”

Şiddet-i zuhur: Gözün görme sınırlarını aşan, ihata edilemeyecek bir tarzda, çok şiddetli olarak belirme, zuhur etme.

Takdis etmek: Mukaddes bilmek, Cenab-ı Hak'ın kusursuz, pâk ve her hususta noksansız olduğunu ifade etmek.

Tanzim: Düzenleme, tertipleme.

Tayyare: Uçak.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vâhid-i Ehad: Bir ve tek, Yüce Allah.

Hem elektriğin en büyüğü bulunan ve fevâid-i tenviriyesine işaret ederek ondan istifadeye teşvik eden şimşek ise, senin fezâdaki kudretini güzelce tenvir eder.

Hem yağmurun gelmesini müjdeleyen ve koca fezâyı konuşuran ve tesbihatinin gürültüsüyle gökleri çınlatan ra'dât dahi, lisan-ı kâl ile konuşarak seni takdis edip rubûbiyetine şehâdet eder.¹

Hem zîhayatların yaşamasına en lüzumlu rızkı ve istifadece en kolayı ve nefesleri vermek ve nüfusları rahatlandırmak gibi çok vazifelerle tavzif edilen rüzgârlar dahi;² cevvi, âdeta bir hikmete binâen "Levh-i Mahv ve İsbat" ve "yazar, ifade eder sonra bozar tahtası" suretine çevirmekle, senin faaliyet-i kudretine işaret ve senin vücûduna şehâdet ettiği gibi, senin merhametinle bulutlardan sağıp zîhayatlara gönderilen rahmet dahi; mevzun, muntazam katreleri kelimeleriyle senin vüs'at-i rahmetine ve geniş şefkatine şehâdet eder.

Ey Mutasarrıf-ı Fa'âl ve Ey Feyyâz-ı Mûteâl!

Senin vücûb-u vücûduna şehâdet eden bulut, berk, ra'd, rüzgâr, yağmur; birer birer şehâdet ettikleri gibi, heyet-i mecmûasıyla, keyfiyetçe birbirinden uzak, mahiyetçe birbirine muhalif olmakla beraber; birlik, beraberlik, birbiri içine girmek ve birbirinin vazifesine yardım etmek haysiyetiyle senin vahdetine ve birliğine gayet kuvvetli işaret ederler.

Hem koca fezâyı bir mahşer-i acâib yapan ve bazı günlerde birkaç defa doldurup boşaltan rubûbiyetinin haşmetine.. ve o geniş cevvi, yazar değiştiren

¹ Bkz.: "Gök gürlemesi hamd ile O'nu takdis ve tenzih eder. Melekler de duydukları saygıdan ötürü O'nu takdis ve tenzih ederler. O yıldırımlar gönderir, onlarla dilediği kimseleri çarpar." (Ra'd Sûresi, 13/13).

² Bkz.: "O'dur ki, rahmeti olan (yağmurun) önünden müjdeci olarak rüzgârlar gönderir. Nihayet bu rüzgârlar o ağır bulutları hafif bir şeymiş gibi kaldırıp yüklediklerinde, bakarsın biz onları, ekinleri ölmüş bir ülkeye sevk ederiz. Derken oraya su indiririz de orada her türlüşünden meyveler, ürünler çıkarırız. (A'râf Sûresi, 7/57). Ayrıca rüzgârın aşılama vazifesiyle ilgili bkz.: Hicr Sûresi, 15/22.

Berk: Şimşek.

Cevv: Hava, atmosfer.

Fevâid-i tenvirîye: Aydınlatmaya sağladığı faydalar.

Feyyâz-ı Mûteâl: Dâima bereket içinde bolca veren Yüce Allah.

Haysiyet: İtibar, cihet, dolayı.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

Levh-i Mahv ve İsbat: Allah'ın zaman sayfasında yazar-bozar

bir tahtası hükmünde olan eşya, varlık.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Mahşer-i acâib: Orijinal, benzersiz güzelliklerin toplandığı alan.

Mevzun: Ölçülü, tartılı.

Mutasarrıf-ı Fa'âl: Varlık üzerinde aralıksız, kesintisiz tasarruf ve faaliyetinde bulunan Zât.

Nüfus: Nefisler, canlar.

Ra'dât: Gök gürültüleri.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Tavzif: Vazifelendirme, görev verme.

Tenvir etmek: Aydınlatmak.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Vüs'at-i rahmet: Rahmetin genişliği, enginliği.

bir levha gibi ve sıkar ve onunla zemin bahçesini sulattırır bir sünger gibi tasarruf eden kudretinin azametini ve her bir şeye şümûlüne şehâdet ettikleri gibi.. umum zemine ve bütün mahlûkâta cevî perdesi altında bakan ve idare eden rahmetinin ve hâkimiyetinin hadsiz genişliklerine ve her şeye yetişmelerine delâlet eder.

Hem fezâdaki hava, o kadar hakîmâne vazifelerde istihdam.. ve bulut ve yağmur, o kadar âlîmâne faydalarda istîmal olunur ki; her şeye ihata eden bir ilim ve her şeye şâmil bir hikmet olmazsa o istîmal, o istihdam olamaz.

Ey Fa'âlün limâ yürîd!

Cevv-i fezâdaki faaliyetinle her vakit bir numûne-i haşir ve kıyamet göstermek, bir saatte yazı kışa ve kış yaza döndürmek, bir âlem getirmek, bir âlem gayba göndermek misillü şuûnâtta bulunan kudretin, dünyayı âhirete çevirecek ve âhirette şuûnât-ı sermediyeyi gösterecek işareti veriyor.

Ey Kadîr-i Zülcelâl!

Cevv-i fezâdaki hava, bulut ve yağmur, berk ve ra'd; senin mülkünde, senin emrin ve havlinle, senin kuvvet ve kudretinle musahhar ve vazifedardılar. Mahiyetçe birbirinden uzak olan bu fezâ mahlûkâtı, gayet süratli ve âni emirlere ve çabuk ve acele kumandalara itaat ettiren Âmir ve Hâkim'lerini takdis ederek rahmetini medh ü senâ ederler.

Ey arz ve semâvâtın Hâlık-ı Zülcelâl!

Senin Kur'ân-ı Hakîm'inin tâlimiyle ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesse-lâm)'ın dersiyle iman ettim ve bildim ki:

Nasıl semâvât yıldızlarıyla ve cevî-i fezâ müştemilâtıyla senin vücûb-u vücûduna ve senin birliğine ve vahdetine şehâdet ediyorlar. Öyle de **arz**, bütün mahlûkâtıyla ve ahvâliyle senin mevcûdiyetine ve vahdetine, mevcudâtı adedince şehâdetler ve işaretler ederler.

Âlîmâne: Çok iyi bilerek.

Cevv-i fezâ: Uzay boşluğu.

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Fa'âlün limâ yürîd: "İsteddiğini, dilediğince yapan."

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hâlık-ı Zülcelâl: Yüce Yaratıcı.

Havî: Kudret, güç.

İstihdam: Çalıştırma, görevlendirme, hizmet ettirme.

İstîmal: Kullanma.

Kadîr-i Zülcelâl: Her şeye gücü yeten Yüce Allah.

Medh ü senâ etmek: Övmek, yüceltmek.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Müştemilât: Bir şeyin içinde bulunan, ona bağlı şeyler.

Numûne-i haşir ve kıyamet: Kıyamet ve tekrar dirilme örneği.

Şuûnât: İlâhî işleyişler, icraatlar.

Şuûnât-ı sermediye: Devamlı, sürekli işleyişler, icraatlar.

Vazifedar: Vazifeli, görevli.

Evet, zeminde hiçbir *tahavvül* ve ağaç ve hayvanlarında her senede ur-basını değiştirmek gibi hiçbir *tebeddül* –cüz’i olsun, küllî olsun– yoktur ki intizamıyla senin vücûduna ve vahdetine işaret etmesin...

Hem hiçbir *hayvan* yoktur ki zaafiyet ve ihtiyacının derecesine göre ver-ilen rahîmâne rızıkıyla.. ve yaşamasına lüzumlu bulunan cihazâtın hakimâne verilmesiyle, senin varlığına ve birliğine şehâdeti olmasın...

Hem her baharda gözümüz önünde icad edilen *nebâtât* ve *hayvanât*tan hiçbir tanesi yoktur ki sanat-ı acıbesiyle ve latif zinetiyle ve tam temeyyüzüyle ve intizamıyla ve mevzûniyetiyle seni bildirmesin...

Ve zemin yüzünü dolduran ve nebâtât ve hayvanât denilen kudretinin ha-rikaları ve mu’cizeleri, mahdut ve maddeleri bir ve müteşâbih olan yumurta ve yumurtacıklardan ve katrelerden ve habbe ve habbeciklerden ve çekirdek-lerden yanlısız, mükemmel, süslü, alâmet-i fârikalı olarak yaratılışları Sâni-i Hakîm’lerinin vücûduna ve vahdetine ve hikmetine ve hadsiz kudretine öyle bir şehâdettir ki ziyanın güneşe şehâdetinden daha kuvvetli ve parlaktır.

Hem *hava*, *su*, *nur*, *ateş*, *toprak* gibi hiçbir unsur yoktur ki; şuursuzluk-larıyla beraber şuurkârâne, mükemmel vazifeleri görmesiyle; basit ve istilâ edici, intizamsız, her yere dağılmakla beraber, gayet muntazam ve mütenevvî meyveleri ve mahsulleri hazine-i gaybdan getirmesiyle, senin birliğine ve var-lığına şehâdeti bulunmasın...

Ey Fâtur-ı Kadîr! Ey Fettâh-ı Allâm! Ey Fa’âl-ı Hallâk!

Nasıl arz bütün sekeneyle Hâlık’ının Vâcibü'l-vücûd olduğuna şehâdet eder. Öyle de senin –*Ey Vâhid-i Ehad*, *ey Hannân-ı Mennân*, *ey Vehhâb-ı*

Alâmet-i fârika: Ayırıcı özellik.

Cüz’î: Küçük, hususî.

Fa’âl-ı Hallâk: Her şeyi yapan Yüce Yaradan.

Fâtur-ı Kadîr: Her şeye gücü ye-ten Yüce Yaratıcı.

Fettâh-ı Allâm: Varlıkları bütün özellikleriyle bilip ona göre onlara vücut ve suret veren Hz. Allah.

Habbe: Tohum, tane.

Hâlık: Hz. Yaradan, Allah.

Hannân-ı Mennân: Engin şefkât sahibi, ihsanı pek bol, Yüce Allah.

Hazine-i gayb: Görünmeyen ha-zine.

Küllî: Genel, umumi.

Mahdut: Sayılı, sınırlı.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Müteşâbih: Aralarında benzerlik olan, birbirine benzeyen.

Rahîmâne: Pek büyük bir mer-hamet ile.

Sanat-ı acibe: Benzersiz, orijinal sanat.

Sâni-i Hakîm: Dâima hikmetle, her şeyi yerli yerince Yaradan, Hz. Allah.

Sekene: Nüfus, halk, ahali.

Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.

Tahavvül: Başkalaşma, hâl değiş-tirme.

Tebeddül: Değişim.

Temeyyüz: Benzerlerinden ayrıl-ma, seçilme.

Mevzûniyet: Ölçülü, tartılı olma.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendin-den ve kesin olan Hz. Allah.

Vâhid-i Ehad: Bir ve tek, Yüce Allah.

Vehhâb-ı Rezzâk: Rızku bol ve de-vamlı karşılıksız veren Hz. Allah.

Rezzâk!– vahdetine ve ehadiyetine, yüzündeki sikkesiyle ve sekenesinin yüzlerindeki sikkeleriyle ve birlik ve beraberlik ve birbiri içine girmek ve birbirine yardım etmek ve onlara bakan rubûbiyet isimlerinin ve fiillerinin bir olmak cihetinde, bedâhet derecesinde senin vahdetine ve ehadiyetine şehâdet, belki mevcûdat adedince şehâdetler eder.

Hem nasıl *zemin*; bir ordugâh, bir meşher, bir tâlimgâh vaziyetiyle.. ve nebâtât ve hayvanât firkalarında bulunan dört yüz bin muhtelif milletlerin ayrı ayrı cihazâtları muntazaman verilmesiyle senin rubûbiyetinin haşmetine ve kudretinin her şeye yetişmesine delâlet eder. Öyle de hadsiz bütün zîhayatın ayrı ayrı rızıkları, vakti vaktine, kuru ve basit bir *topraktan*, rahîmâne, kerîmâne verilmesi.. ve hadsiz o efradın kemâl-i musahhariyetle evâmîr-i rabbâniyeye itaatleri, rahmetinin her şeye şümûlünü ve hâkimiyetinin her şeye ihtasını gösteriyor.

Hem zeminde değişmekte bulunan mahlûkât kabilelerinin sevk ve idareleri, mevt ve hayat münâvebeleri ve hayvan ve nebâtâtın idare ve tedbirleri dahi, her şeye taallûk eden bir ilimle ve her şeyde hükmeden nihâyetsiz bir hikmetle olabilmesi, senin ihata-yı ilmine ve hikmetine delâlet eder.

Hem zeminde kısa bir zamanda hadsiz vazifeler gören ve hadsiz bir zaman yaşayacak gibi istidat ve mânevî cihazat ile techiz edilen.. ve zemin mevcudâtına tasarruf eden insan için bu tâlimgâh-ı dünyada ve bu muvakkat ordugâh-ı zeminde ve bu muvakkat meşherde bu kadar ehemmiyet, bu hadsiz masraf, bu nihâyetsiz tecelliât-ı rubûbiyet, bu hadsiz hitâbât-ı sübhâniye ve bu gayetsiz ihsânât-ı ilâhiye elbette ve her hâlde, bu kısacık ve hüznülü ömre ve bu karışık kederli hayata, bu belâlı ve fâni dünyaya sığışmaz. Belki, ancak başka ve ebedî bir ömür ve bâkî bir dâr-ı saadet için olabildiği cihetinden, âlem-i bekâda bulunan ihsânât-ı uhreviyeye işaret, belki şehâdet eder.

Âlem-i bekâ: Kalıcı, ölümsüz âlem, ahiret yurdu.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Evâmîr-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın, varlıkların idaresi, yetiştirip gelişmesi ile ilgili kanunları ve icraatları.

Fırka: Topluluk, büyük birlik.

Hitâbât-ı sübhâniye: Cenâb-ı Hakk'ın hitapları.

İhata-yı ilim: Cenâb-ı Hakk'ın

ilminin sınırsızlığı, her şeyi kapsaması.

İhsânât-ı uhreviye: Âhirette bahşedilecek ilâhî ihsanlar, mükâfatlar.

Kemâl-i musahhariyet: Mükemmel bir tarzda emre âmâde olma, tam bir itaat.

Kerîmâne: Pek cömert bir tarzda.

Meşher: Sergi yeri.

Mevt: Ölüm.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Münâvebe: Sırayla, nöbetle iş görme, iş yapma.

Ordugâh-ı zemin: Kışla durumunda olan yeryüzü.

Şümûl: Kapsamlılık, genişlik.

Sikke: Mühür.

Tâlimgâh-ı dünya: Dünya eğitimi, öğretim yurdu.

Tecelliât-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın mükemmel terbiye ve idaresinin görünümeleri, yansımaları.

Techiz: Donatma, hazırlama.

Tedbir: Yönetme, idare etme.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Ey Hâlık-ı külli şey!

Zeminin bütün mahlûkâtı senin mülkünde, senin arzında, senin havl ve kuvvetinle ve senin kudretin ve iradetin ile ve ilmin ve hikmetin ile idare olunuyorlar ve musahhardırlar. Ve zemin yüzünde faaliyeti müşâhede edilen bir rubûbiyet, öyle ihata ve şümûl gösteriyor ve O'nun idaresi ve tedbiri ve terbiyesi öyle mükemmel ve öyle hassastır ve her taraftaki icraâtı öyle birlik ve beraberlik ve benzemeklik içindedir ki; tecezzî kabul etmeyen bir küll ve inkısamı imkânsız bulunan bir külli hükmünde bir tasarruf, bir rubûbiyet olduğunu bildiriyor. Hem zemin bütün sekencesiyle beraber, lisan-ı kâlden daha zâhîr hadsiz lisanlarla Hâlık'ını takdis ve tesbih ve nihâyetsiz nimetlerinin lisan-ı hâllerıyla Rezzâk-ı Zülcelâl'inin hamd ve medh ü senâsını ediyorlar...

Ey şiddet-i zuhurundan gizlenmiş ve ey azamet-i kibriyâsından istitâr etmiş olan Zât-ı Akdes!

Zeminin bütün takdisât ve tesbihatıyla seni kusurdan, aczden, şerikten takdis.. ve bütün tahmidât ve senâlarıyla sana hamd ve şükrederim.

Ey Rabbu'l-berri ve'l-bahr!

Kur'ân'ın dersiyle ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm)'ın tâlimiyle anladım ki:

Nasıl gökler ve fezâ ve zemin, senin birliğine ve varlığına şehâdet ederler. Öyle de **bahirler**, **nehirler** ve **çeşmeler** ve **ırmaklar**, senin vücûb-u vücûduna ve vahdetine bedâhet derecesinde şehâdet ederler.

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, yüceliği.
Bahir: Deniz.
Bedâhet: Açıklık, netlik.
Hâlık-ı külli şey: Her şeyi Yaratıcı, Hz. Allah.
Havl: Güç, kuvvet.
İhata: Kuşatma, içine alma.
İnkısam: Bölünme, kısımlara ayrılma.
İradet: İrade, dileme.
İstitâr: Gizlenme, saklanma.
Küll: Bütün.
Küllî: Bütünle ait, küçük parçalardan meydana gelen bütün.
Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışlarının ortaya koyduğu durum.
Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, an-

latma.
Medh ü senâ: Övme, güzel yönlerini anlatarak yüceltme.
Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.
Müşâhede: Görme, şahit olma.
Rabbu'l-berri ve'l-bahr: Karaların ve denizlerin sahibi, Rabbi.
Rezzâk-ı Zülcelâl: Yaratıklarının muhtaç oldukları rızıkları dâima yerinde ve zamanında ihsan eden Yüce Allah.
Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.
Şerik: Ortak.
Şiddet-i zuhur: Gözün görme sınırlarını aşar bir tarzda meydana çıkma, zuhur etme.
Şümûl: Kapsamlılık, genişlik.

Tahmidât: Hamdler, övgüler (Cenâb-ı Hakk'ın layık olduğu yüce ifadelerle anılması).
Takdisât: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, pâk ve noksanlardan münezzehe olduğunu bildirme, yüceltme-ler.
Tecezzî: Bölünme, parçalara ayrılma.
Tesbihat: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü noksanlardan, kusurlardan münezzehe ve yüce olduğunu ifade eden dualar.
Vücûb-u vücûd: Varlığının kesin ve kendinden olması.
Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

Evet, bu dünyamızın menba-ı acâib buhar kazanları hükmünde olan denizlerde hiçbir mevcut, hatta hiçbir katre su yoktur ki; vücûduyla, intizamıyla, menfaatıyla ve vaziyetle Hâlık'ını bildirmesin...

Ve basit bir kumda ve basit bir suda rızıkları mükemmel bir surette verilen garip mahlûklardan ve hilkatleri gayet muntazam hayvanât-ı bahriyeden, hususan bir tanesi bir milyon yumurtacıklarıyla denizleri şenlendiren balıklardan hiçbirisi yoktur ki hilkatıyla ve vazifesiyle ve idare ve iâşesiyle ve tedbir ve terbiyesiyle Yaradan'ına işaret ve Rezzâk'ına şehâdet etmesin...

Hem denizde kıymetdar, hâsiyetli, zînetli cevherlerden hiçbirisi yoktur ki güzel hilkatıyla ve cazibedar fitratıyla ve menfaatli hâsiyetiyle seni tanımasın, bildirmesin...

Evet, onlar birer birer şehâdet ettikleri gibi, heyet-i mecmûasıyla beraberlik ve birbiri içinde karışmak ve sikke-i hilkatte birlik ve îcadça gayet kolay ve efratça gayet çokluk noktalarından senin vahdetine şehâdet ettikleri gibi; arzı, toprağıyla beraber bu küre-i arzı kuşatan muhit denizlerini muallakta durdurmak.. ve dökmeden ve dağıtmadan güneşin etrafında gezdirmek ve toprağı istilâ ettirmemek.. ve basit kumundan ve suyundan, mütenevvî ve muntazam hayvanâtını ve cevherlerini halketmek.. ve erzak vesâir umûrlarını küllî ve tam bir surette idare etmek ve tedbirlerini görmek.. ve yüzünde bulunmak lâzım gelen hadsiz cenazelerinden hiçbirisi bulunmamak noktalarından, senin varlığına ve vâcibü'l-vücûd olduğuna mevcudâtı adedince işaretler ederek şehâdet eder.

Ve senin saltanat-ı rubûbiyetinin haşmetine ve her şeye muhit olan kudretinin azametine pek zâhir delâlet ettikleri gibi; göklerin fevkindeki gayet büyük ve muntazam yıldızlardan, ta denizlerin dibinde bulunan gayet küçücük ve intizamla iâşe edilen balıklara kadar her şeye yetişen ve hükmeden rahmetinin ve hâkimiyetinin hadsiz genişliklerine delâlet.. ve intizâmâtıyla ve faydalarıyla ve hikmetleriyle ve mizan ve mevzûniyetleriyle, senin her şeye muhit ilmine ve her şeye şâmil hikmetine işaret ederler.

Fevk: Üst.

Hâsiyet: Özellik, fayda.

Hayvanât-ı bahriye: Deniz hayvanları.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

Hilkat: Yaratılış.

İâşe: Besleme, geçim.

İntizâmât: Düzenlemeler, inti-

zamlı oluşlar.

İstilâ: Yayılma, kaplama.

Küre-i arz: Yerküre.

Menba-ı acâib: Harikalar kaynağı.

Mevzûniyet: Ölçülü, tartılı olma.

Muallak: Asılı, asılmış

Muhit deniz: Okyanus.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Rezzak: Bütün mahlukların rızasını bol ve devamlı veren Hz. Allah.

Saltanat-ı rubûbiyet: Allah'ın, kâinâtı kuşatan hâkimiyeti, yönetimi.

Sikke-i hilkat: Yaratılış mührü.

Şâmil: Geniş, şümüllü.

Umûr: İşler.

Ve senin bu misafirhâne-i dünyada yolcular için böyle rahmet havuzları-
nın bulunması.. ve insanın seyr u seyahatine ve gemisine ve istifadesine mu-
sahhar olması işaret eder ki; yolda yapılmış bir handa bir gece misafirlerine
bu kadar deniz hediyeleriyle ikram eden Zât, elbette makarr-ı saltanat-ı ebe-
diyesinde öyle ebedî, rahmet denizleri bulundurmış ki; bunlar, onların fânî
ve küçük numûneleridirler.

İşte denizlerin böyle gayet harika bir tarzda arzın etrafında vaziyet-i
acıbesiyle bulunması ve denizlerin mahlûkâtı dahi gayet muntazam idare ve
terbiye edilmesi, bilbedâhe gösterir ki; yalnız senin kuvvetin ve kudretin ile ve
senin irade ve tedbirin ile senin mülkünde, senin emrine musahhardırlar ve
lisan-ı hâllerile Hâlık'ını takdis edip “Allahu Ekber” derler.

Ey dağları zemin sefinesine hazineli direkler yapan Kadîr-i Zülcelâl!

Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'inin der-
siyle anladım ki:

Nasıl denizler acâibleriyle seni tanıyorlar ve tanıttırıyorlar. Öyle de **dağ-
lar** dahi, zelzele tesirâtından zeminin sükûnetine.. ve içindeki dâhilî inkılâbât
fırtınalarından sükûtuna.. ve denizlerin istilâsından kurtulmasına.. ve hava-
nın gâzât-ı muzırardan tasfiyesine.. ve suyun muhafaza ve iddiharlarına.. ve
zîhayatlara lâzım olan madenlerin hazinedarlığına ettiği hizmetleriyle ve hik-
metleriyle seni tanıyorlar ve tanıttırıyorlar.

Evet, dağlardaki taşların envâından.. ve muhtelif hastalıklara ilâç olan
maddelerin aksamından.. ve zîhayata hususan insanlara çok lâzım ve çok
mütenevvî olan madeniyâtın ecnâsından.. ve dağları, sahrâları çiçekleriyle süs-
lendiren ve meyveleriyle şenlendiren nebâtâtın esnâfından hiçbirisi yoktur ki;
tesadûfe havalesi mümkün olmayan hikmetleriyle, intizamıyla, hüsn-ü hilkatıyla,
faydalarıyla, hususan madeniyâtın tuz, limon tuzu, sulfato ve şap gibi sure-
ten birbirine benzemekle beraber, tatlarının şiddet-i muhalefetiyle ve bilhassa

Aksam: Kısımlar.

Allahu Ekber: “Allah büyüktür.”

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Ecnâs: Cinsler, türler.

Esnâf: Sınıflar, çeşitler.

Gâzât-ı muzır: Zararlı gazlar.

Hüsn-ü hilkat: Güzel yaratılış
olma.

İddihar: Biriktirip saklama, depo-
lama.

İnkılâbât: İnkılaplar, değişimler.

Kadîr-i Zülcelâl: Sınırsız kudret
sahibi Yüce Allah.

Madeniyât: Madeni şeyler.

Makarr-ı saltanat-ı ebediye:
Ebedî, dâimi saltanat karargâhı,
yeri.

Musahhar olmak: Kullanıma,
hizmet vermeye hazır olmak.

Nebâtât: Bitkiler.

Sefine: Gemi.

Sulfato: Sülfat, kinin, sıtma ilacı.

Sükûnet: Sakin olma, hareket-
sizlik.

Sükût: Susma, sessizlik, durul-
ma.

Şiddet-i muhalefet: Çok büyük
farklılık.

Tasfiye: Süzme, filtre etme.

Vaziyet-i acibe: Hayret verici, ilgi
çekici durum.

Zihayat: Canlı.

nebâtâtın basit bir topraktan çeşit çeşit envâlarıyla, ayrı ayrı çiçek ve meyvele-riyle; nihâyetsiz Kadîr, nihâyetsiz Hakîm, nihâyetsiz Rahîm ve Kerîm bir Sâni'in vücûb-u vücûduna bedâhetle şehâdet ettikleri gibi; heyet-i mecmûasındaki vahdet-i idare ve vahdet-i tedbir ve menşe ve mesken ve hilkat ve sanatça be-raberlik ve birlik ve ucuzluk ve kolaylık ve çokluk ve yapılmakta çabukluk nok-talarından, Sâni'in vahdetine ve ehadiyetine şehâdet ederler.

Hem nasıl ki, dağların yüzünde ve karnındaki masnûlar, zeminin her ta-rafında, her bir nevi aynı zamanda, aynı tarzda, yanlızsız, gayet mükemmel ve çabuk yapılmaları.. ve bir iş bir işe mâni olmadan, sâir nevilere beraber karışık iken karıştırmaksızın îcadları, senin rubûbiyetinin haşmetine ve hiçbir şey O'na ağır gelmeyen kudretinin azametinde delâlet eder. Öyle de zeminin yüzündeki bütün zihayat mahlûkların hadsiz hâcetlerini, hatta mütenevvî hastalıklarını, hatta muhtelif zevklerini ve ayrı ayrı iştihâlarını tatmin edecek bir surette dağ-ların yüzlerini ve içlerini muntazam eşcâr ve nebâtât ve madeniyâtla doldur-mak ve muhtaçlara teshir etmek cihetiyle, senin rahmetinin hadsiz genişliğine ve hâkimiyetinin nihâyetsiz vüs'atine delâlet.. ve toprak tabakâtı içinde gizli ve karanlık ve karışık bulunduğu hâlde, bilerek, görerek, şaşırmayarak, intizam-la, hâcetlere göre ihzâr edilmeleriyle senin her şeye taallûk eden ilminin iha-tasına.. ve her bir şeyi tanzim eden hikmetinin bütün eşyaya şümûlüne.. ve ilâçların ihzârâtı ve madenî maddelerin iddihârâtıyla rubûbiyetinin rahîmâne ve kerîmâne olan tedâbirinin mehâsinine ve inâyetinin ihtiyatlı letâifine pek zâhir bir surette işaret ve delâlet ederler.

Hem bu dünya hanında misafir yolcular için koca dağları levâzımâtlarına ve istikbaldeki ihtiyaçlarına muntazam ihtiyat deposu ve cihazât ambarı ve hayata lüzûmu olan çok definelerin mükemmel mahzeni olmak cihetinde

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Envâ: Türler, çeşitler.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince ya-pan, Hz. Allah.

Hilkat: Yaratılış.

İddihârât: Saklamalar, biriktir-meler, depolamalar.

İhzâr: Hazırlama, hazır hale ge-tirme.

İhzârât: Hazırlıklar, hazırlamalar.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi en mükemmel bir sistem, intizam ve denge içinde yaratması.

Kadîr: Her şeye gücü yeten, kudreti sonsuz Hz. Allah.

Kerîm: Pek cömert, yarattıkları-na, dâima, hesapsız, bol bol ve-ren, Hz. Allah.

Kerîmâne: Pek cömert bir tarzda.

Letâîf: İncelikler, güzellikler, lati-feler.

Levâzımât: Gerekli malzemeler.

Masnû: Sanatlı, estetik ölçülerle yapılan bütün varlıklar.

Mehâsin: Güzellikler.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lü-tuf ve merhamet eden, onları gö-zeten Hz. Allah.

Rahîmâne: Merhametli bir şekilde.

Sâni': Her şeyi sanatı, estetik öl-çülerle yaratan Hz. Allah.

Taallûk: İlgili, alakalı olma.

Tedâbir: Düzenlemeler, tedbir-ler.

Teshir etmek: Emri altına almak, kendine bağlamak.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Vahdet-i idare: İdare birliği.

Vahdet-i tedbir: Düzen, sistem birliği.

Vüs'at: Genişlik.

işaret, belki delâlet, belki şehâdet eder ki; bu kadar Kerîm ve misafirperver ve bu kadar Hakîm ve şefkat-perver ve bu kadar Kadîr ve rubûbiyet-perver bir Sâni'in, elbette ve her hâlde çok sevdiği o misafirleri için ebedî bir âlemde, ebedî ihsânâtının ebedî hazineleri vardır. Buradaki dağlara bedel, orada yıldızlar o vazifeyi görürler.

Ey Kâdir-i külli şey!

Dağlar ve içindeki mahlûklar senin mülkünde ve senin kuvvet ve kudretinle ve ilim ve hikmetinle musahhar ve müddehardırlar. Onları bu tarzda tavzif ve teshir eden Hâlık'ını takdis ve tesbih ederler.

Ey Hâlık-ı Rahmân ve ey Rabb-i Rahîm!

Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'inin dersiyile anladım:

Nasıl ki semâ ve fezâ ve arz ve deniz ve dağ, müstemilât ve mahlûklarıyla beraber seni tanıyorlar ve tanıttırıyorlar. Öyle de zemindeki bütün **ağaç ve nebâtât**, yaprakları ve çiçekleri ve meyveleriyle seni bedâhet derecesinde tanıttırıyorlar ve tanıyorlar. Ve umum eşcârın ve nebâtâtın cezbedârâne hareket-i zikriyede bulunan yapraklarından.. ve zînetleriyle Sâni'inin isimlerini tavsif ve tarif eden çiçeklerinden.. ve letâfet ve cilve-i merhametinden tebessüm eden meyvelerinden her birisi, tesadüfe havalesi hiçbir cihet-i imkânı olmayan harika sanat içindeki nizam.. ve nizam içindeki mizan.. ve mizan içindeki zînet.. ve zînet içindeki nakışlar.. ve nakışlar içindeki güzel ve ayrı ayrı kokular.. ve kokular içindeki meyvelerin muhtelif tatlarıyla nihâyetsiz Rahîm ve Kerîm bir Sâni'in vücûb-u vücûduna bedâhet derecesinde şehâdet ettikleri gibi; heyet-i mecmûasıyla bütün zemin yüzünde birlik ve beraberlik.. birbirine benzemeklik..

Bedâhet: Açıklık, gözle görülür olma.

Cezbedârâne: Coşkulu bir şekilde.

Cihet-i imkân: Olabilirlik yönü, olma ihtimali.

Cilve-i merhamet: Cenab-ı Hakk'ın rahmetinin tecellisi, yansıması.

Hâlık-ı Rahmân: Rahmeti sonsuz, Yüce Yaratıcı.

Hareket-i zikriye: Zikir, ibadet hareketi.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

İhsanât: İhsanlar, iyilikler, hediyeler.

Kâdir-i külli şey: Her şeye gücü yeten, Hz. Allah.

Letâfet: İncelik, güzellik, tatlılık.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Müddehar: Saklanan, depolanan.

Müstemilât: Bir şeyin içinde bulunan ona bağlı şeyler.

Rabb-i Rahîm: Engin şefkati ve sonsuz rahmetiyle kullarını gözetken Hz. Allah.

Rubûbiyet-perver: Mahlukatına bakmayı, idare ve terbiye etmeyi pek seven, Hz. Allah.

Şefkat-perver: Çok şefkatli.

Takdis etmek: Mukaddes bilmek, Cenab-ı Hakk'ın kusursuz, pâk ve her hususta noksansız olduğunu ifade etmek.

Tavsif etmek: Nitelemek, sıfatlarını bildirmek.

Tavzif: Vazifelendirme, görev verme.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

ve sikke-i hilkatte müşâbehet.. ve tedbir ve idarede münasebet.. ve onlara taallûk eden îcad fiilleri.. ve rabbânî isimlerde muvâfakat.. ve o yüz bin envân hadsiz efradlarını birbiri içinde şaşırmayarak birden idareleri gibi noktalarıyla, o Vâcibü'l-vücûd Sâni'in bilbedâhe vahdetine ve ehadiyetine dahi şehâdet ederler.

Hem nasıl ki, onlar senin vücûb-u vücûduna ve vahdetine şehâdet ediyorlar. Öyle de rûy-i zeminde dört yüz bin milletlerden teşekkül eden zihayat ordusundaki hadsiz efradın yüz binler tarzda iâşe ve idareleri; şaşırmayarak, karıştırmayarak, mükemmel yapılmasıyla senin rubûbiyetinin vahdâniyetteki haşmetine.. ve bir baharı bir çiçek kadar kolay îcad eden kudretinin azame-tine ve her şeye taallûkuna delâlet ettikleri gibi; koca zeminin her tarafında, hadsiz hayvanâtına ve insanlara, hadsiz taamların çeşit çeşit aksamını ihzâr eden rahmetinin hadsiz genişliğine.. ve o hadsiz işler ve in'amlar ve idareler ve iâşeler ve icraâtlar kemâl-i intizamla cereyanları ve her şey, hatta zerreler o emirlere ve icraâta itaat ve musahhariyetleriyle hâkimiyetinin hadsiz vüs'atine kat'î delâlet etmekle beraber; o ağaçların ve nebatların ve her bir yaprak ve çiçek ve meyve ve kök ve dal ve budak gibi her birisinin her bir şeyini, her bir işini bilerek, görerek faydalara, maslahatlara, hikmetlere göre yapılmak-la, senin ilminin her şeye ihtasına ve hikmetinin her şeye şümûlüne pek zâhir bir surette delâlet ve hadsiz parmaklarıyla işaret ederler. Ve senin gayet kemâldeki cemâl-i sanatına ve nihâyet cemâldeki kemâl-i nimetine hadsiz dilleriyle senâ ve medhederler.

Hem bu muvakkat handa ve fânî misafirhânede ve kısa bir zamanda ve az bir ömürde, eşcâr ve nebâtâtın elleriyle, bu kadar kıymettar ihsanlar ve nimetler ve bu kadar fevkalâde masraflar ve ikramlar, işaret belki şehâdet eder

Aksam: Kısımlar.

Bilbedâhe: Apaçık, âşikâr.

Cemâl-i sanat: Sanat güzelliği.

Efrad: Fertler, öğeler.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Envâ: Türler, çeşitler.

Eşcâr: Ağaçlar.

İhzâr: Hazırlama, hazır hale getirme.

In'am: Nimet verme, nimete erdirmе.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Kemâl-i nimet: Son derece mü kemmel, harika nimet.

Musahhariyet: İstifadeye, kullanıma hazır hâle getirilme.

Muvâfakat: Uygunluk.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müşâbehet: Benzerlik.

Nebâtât: Bitkiler.

Rabbânî: Cenab-ı Hakk'ın "Rabb" sıfatı ile ilgili olan.

Rûy-i zemin: Yeryüzü.

Sikke-i hilkat: Yaratılış mührü.

Şümûl: Kapsamlılık, genişlik.

Taallûk etmek: İlgili olmak.

Taam: Yemek.

Tedbir: Yönetme, idare etme.

Teşekkül etmek: Meydana gelmek, oluşmak.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği; genel ve umumi, her şeyde O'nun birliğini gösteren tecellisi.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Vüs'at: Genişlik.

ki; misafirlerine burada böyle merhametler yapan kudretli, keremkâr Zât-ı Rahîm; bütün ettiği masrafı ve ihsanı, kendini sevdirmek ve tanıttırmak neticesinin aksiyle, yani bütün mahlûkât tarafından “Bize tattırdı, fakat yedirmeden bizi idam etti.” dememek ve dedirmemek ve saltanat-ı ulûhiyetini ıskat etmemek ve nihâyesiz rahmetini inkâr etmemek ve ettirmemek ve bütün müş tâk dostlarını mahrumiyet cihetinde düşmanlara çevirmemek noktalarından, elbette ve her hâlde ebedî bir âlemden, ebedî bir memlekette, ebedî bırakacağı abdlerine, ebedî rahmet hazinelerinden, ebedî cennetlerinde, ebedî ve cennete lâıyk bir surette meyvedâr eşcâr ve çiçekli nebatlar ihzâr etmiştir. Buradakiler ise, müşterilere göstermek için numûnelerdir.¹

Hem ağaçlar ve nebatlar, umumen yaprak ve çiçek ve meyvelerinin kelimeleriyle seni takdis ve tesbih ve tahmid ettikleri gibi o kelimelerden her birisi dahi ayrıca seni takdis eder. Hususan meyvelerin bedî bir surette etleri çok muhtelif, sanatları çok acîb, çekirdekleri çok harika olarak yapılarak o yemek tablalarını ağaçların ellerine verip ve nebatların başlarına koyarak zihayat misafirlerine göndermek cihetinde lisan-ı hâl olan tesbihatları, zuhurca lisan-ı kâl derecesine çıkar. Bütün onlar senin mülkünde, senin kuvvet ve kudretinle, senin irade ve ihsânâtınla, senin rahmet ve hikmetinle musahhardılar ve senin her bir emrine mu tâdirler.

Ey şiddet-i zuhurundan gizlenmiş ve ey kibriyâ-yı azametinden tesettür etmiş olan Sâni-i Hakîm ve Hâlık-ı Rahûm!

Bütün eşcâr ve nebâtâtın, bütün yaprak ve çiçek ve meyvelerin dilleriyle ve adediyle seni kusurdan, aczden, şerikten takdis ederek hamd ü senâ ederim.

¹ Dünya nimetlerinin, cennette verilecek olan asıl lûtuf, ihsan ve ikramların birer numûnesi ve gölgesi olduğuna dair bkz.: “İman edip makbul ve güzel işler yapanları müjdele: Onlara içinden ırmaklar akan cennetler vardır. Öyle cennetler ki, ne zaman meyvelerinden kendilerine bir şey ikram edilirse: “Bu, daha önce de dünyada yediğimiz şey!” diyecekler. Oysa bu, onların aynıysa olmayıp, benzeri olarak kendilerine sunulacaktır...” (Bakara Sûresi, 2/25).

Abd: Kul.

Acîb: Harika, orijinal.

Bedî: Eşsiz, benzersiz.

Hâlık-ı Rahîm: Rahmeti sonsuz, Yüce Yarattıcı.

Iskat etmek: Düşürmek, hüküm-süz bırakmak.

Keremkâr: Hayırsever, eli açık.

Kibriyâ-yı azamet: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz, pek yüce ululuğu, büyüklüğü.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışlarının ortaya koyduğu durum.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Meyvedâr: Meyveli.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Muti: İtaat eden, söz dinleyen.

Saltanat-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ettiren idaresi.

Sâni-i Hakîm: Dâima hikmetle, her şeyi yerli yerince Yaradan, Hz. Allah.

Şerik: Ortak.

Şiddet-i zuhur: Gözün görme sınırlarını aşan, ihata edilemeyecek bir tarzda, çok şiddetli olarak belirme, zuhur etme.

Tahmid: Hamd etme, şükretme, yüceltme.

Tesbihat: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü noksanlardan, kusurlardan münezze ve yüce olduğunu ifade eden dualar.

Tesettür: Gizlenme, görünmeme.

Zât-ı Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lûtuf ve merhamet eden, onların gözetken Hz. Allah.

Ey Fâtır-ı Kadîr! Ey Müdebbir-i Hakîm! Ey Mürebbî-i Rahîm!

Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın tâlimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in dersiy-le anladım ve iman ettim ki:

Nasıl nebâtât ve eşcâr seni tanıyorlar, senin sıfât-ı kudsiyeni ve esmâ-yı hüsnânı bildiriyorlar. Öyle de zîhayatlardan ruhlu kısmı olan **insan ve hayvanât**tan hiçbirisi yoktur ki cisminde gayet muntazam saatler gibi işleyen ve işlettirilen dâhilî ve haricî âzâlarıyla.. ve bedeninde gayet ince bir nizam ve gayet hassas bir mizan ve gayet mühim faydalarla yerleştirilen âlât ve duyguları.. ve cesedinde gayet sanatlı bir yapılaş ve gayet hikmetli bir tefriş ve gayet dikkatli bir muvâzene içinde konulan cihazât-ı bedeniyesiyle, senin vücûb-u vücûduna ve sıfatlarının tahakkukuna şehâdet etmesin.

Çünkü bu kadar basîrâne nazik sanat ve şuurkârâne ince hikmet ve müdebbirâne tam muvâzeneye elbette, kör kuvvet ve şuursuz tabiat ve ser-seri tesadüf kaşımazlar ve onların işi olamaz ve mümkün değildir. Ve kendi kendine teşekkül edip öyle olması ise, yüz derece muhâl içinde muhâldir. Çünkü o hâlde, her bir zerresi, her bir şeyini ve cesedinin teşekkülünü, belki dünyada alâkadar olduğu her şeyini bilecek, görececek, yapabilecek -âdetâ ilâh gibi- ihatalı bir ilmi ve kudreti bulunacak, sonra teşkil-i ceset ona havale edilir ve "kendi kendine oluyor" denilebilir.

Ve heyet-i mecmûasındaki vahdet-i tedbir ve vahdet-i idare ve vahdet-i nev'îye ve vahdet-i cinsiye ve umumun yüzlerinde göz, kulak, ağız gibi noktalarda ittifak cihetinde müşâhede edilen sikke-i fîratta birlik.. ve her bir nev'-in efradı sîmâlarında görülen sikke-i hikmette ittihat.. ve îâşede ve îcadda beraberlik ve birbirinin içinde bulunmak gibi keyfiyetlerinden hiçbirisi yoktur ki,

Âlât: Âletler.

Âzâ: Uzuvarlar, organlar.

Basîrâne: Her şeyi çok iyi görüp, bilerek.

Cihazât-ı bedenîye: Bedendeki cihazlar, organlar.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Fâtır-ı Kadîr: Kudreti Sonsuz Yüce Yaratıcı.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

İttihat: Birlik.

Muhâl: İmkânsız.

Muvâzene: Denge.

Müdebbir-i Hakîm: Her işi büyük gaye ve hedeflere göre düzenleyen, idare eden Hz. Allah.

Müdebbirâne: Her şeyi ayarlayıp, düzenleyerek.

Mürebbî-i Rahîm: Kullanna karşı pek büyük bir şefkat ve merhamet ile, onları terbiye eden, yetiştiren Hz. Allah.

Sıfât-ı kudsiye: Cenâb-ı Hakk'ın kutsî, mukaddes, yüce sıfatları.

Sikke-i fîrat: Yaratılış, tabiat mührü.

Sikke-i hikmet: Her şeyin yerli yerince hikmetli olduğunu gösteren mühür.

Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.

Tâlim: Öğretme, bilgilendirme.

Teşkil-i ceset: Bedeni oluşturma, meydana getirme.

Vahdet-i cinsiye: Cinsten birlik.

Vahdet-i idare: İdare birliği.

Vahdet-i nev'îye: Türde, çeşitte birlik.

Vahdet-i tedbir: Düzen, sistem birliği.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Zîhayat: Canlı.

senin vahdetine kat'î şehâdette bulunmasın ve her bir ferdinde kâinata bakan bütün isimlerin cilveleri bulunmakla, vâhidîyet içinde, senin ehadiyetine işa-reti olmasın.

Hem nasıl ki, insan ile beraber hayvanâtın zeminin bütün yüzünde yayı-lan yüz bin envâr, muntazam bir ordu gibi teşhiz ve tâlimât ve itaat ve musah-hariyetle.. ve en küçükten ta en büyüğe kadar rubûbiyetin emirleri, intizam-la cereyanlarıyla o rubûbiyetinin derece-i haşmetine.. ve gayet çoklukla be-raber gayet kıymetli ve gayet mükemmel olmakla beraber gayet çabuk yapı-lmaları ve gayet sanatlı olmakla beraber gayet kolay yapılarılarıyla, kudretinin derece-i azametinde delâlet ettikleri gibi; şarktan garba, şimâlden cenûba ka-dar yayılan mikroptan ta gergedana kadar, en küçük sinekten ta en büyük kuşa kadar bütün onların rızıklarını yetiştiren rahmetinin hadsiz vüs'atine.. ve her biri emirber nefer gibi vazife-i fitriyesini yapmak ve zemin yüzü her ba-harda, güz mevsiminde terhis edilenler yerinde yeniden taht-ı silâha alınmış bir orduya ordugâh olmak cihetiyle, hâkimiyetinin nihâyetsiz genişliğine kat'î delâlet ederler.

Hem nasıl ki hayvanâtın her birisi kâinatın bir küçük nüshası ve bir misal-i musağgarı hükmünde gayet derin bir ilim ve gayet dakik bir hikmet-le, karışık eczaları karıştırmayarak ve bütün hayvanların ayrı ayrı suretlerini şaşırmayarak hatasız, sehivsiz, noksansız yapılmalarıyla ilminin her şeye ih-tasına ve hikmetinin her şeye şümûlüne adetlerince işaretler ederler. Öyle de her biri birer mu'cize-i sanat ve birer harika-yı hikmet olacak kadar sanatlı ve güzel yapılmasıyla, çok sevdiğin ve teşhirini istediğin sanat-ı rabbâniyenin kemâl-i hüsnüne ve gayet derecede güzelliğine işaret.. ve her birisi, hususan yavrular, gayet nazdar, nâzenin bir surette beslenmeleriyle ve heveslerinin ve arzularının tatmini cihetiyle senin inâyetinin gayet şirin cemâline hadsiz işaretler ederler.

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Derece-i azamet: Büyüklük de-recesi.

Derece-i haşmet: Ululuk, yüce-lilik derecesi.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Harika-yı hikmet: Her şeyi yer-li yerince planlanmış, yapılmış eş-siz, harika eser.

Kemâl-i hüsün: Güzellikteki mü-kemmellik.

Misal-i musağgar: Küçük örnek, maket.

Mu'cize-i sanat: Sanat mu'cizesi, yaradılıştaki mu'cize.

Nazdar: Nazlı.

Nâzenin: İnce, hassas.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Sanat-ı rabbâniye: İlâhi sanat.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Şark / garb: Doğu, batı.

Şimâl / cenub: Kuzey, güney.

Taht-ı silâha alınmak: Silah altı-na alınmak.

Vâhidîyet: Cenâb-ı Hakk'ın bü-tün varlıklara genel ve umumi şe-kilde tecelli eden birliği.

Vazife-i fitriye: Tabii görev.

Vüs'at: Genişlik.

Ey Rahmân-ı Rahîm! Ey Sâdıkul-va'dî'l-Emîn! Ey Mâlik-i yevmî'd-dîn!

Senin Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ının tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'inin irşadıyla anladım ki:

Madem kâinatın en müntehap neticesi hayattır.. ve hayatın en müntehap hülâsası ruhtur.. ve zîruhun en müntehap kısmı zîşuurdur.. ve zîşuurun en câmiî *insandır*.. ve bütün kâinat ise hayata musahhardır ve onun için çalışıyor.. ve zîhayatlar, zîruhlara musahhardır; onlar için dünyaya gönderiliyorlar.. ve zîruhlar, insanlara musahhardır; onlara yardım ediyorlar.. ve insanlar, fitra-ten Hâlık'ını pek ciddî severler ve Hâlık'ları onları hem sever, hem kendini onlara her vesile ile sevdirebilir.. ve insanın istidadı ve cihazât-ı mâneviyesi, başka bir bâkî âleme ve ebedî bir hayata bakıyor ve insanın kalbi ve şuuru, bütün kuvve-tille bekâ istiyor.. ve lisânı, hadsiz dualarıyla bekâ için Hâlık'ına yalvarıyor.

Elbette ve her hâlde, o çok seven ve sevilen ve mahbub ve muhib olan insanları dirilmemek üzere öldürmekle, ebedî bir muhabbet için yaratmış iken, ebedî bir adâvetle gücendirmek olamaz ve kabil değildir! Belki, başka bir ebedî âlemde mesûdâne yaşaması hikmetiyle bu dünyada çalışmak ve onu kazanmak için gönderilmiştir. Ve insana tecellî eden isimlerin, bu fânî ve kısa hayattaki cilveleriyle âlem-i bekâda onların aynası olan insanların, ebedî cilvelerine mazhar olacaklarına işaret ederler.

Evet, ebedînin sâdık dostu ebedî olacak. Ve bâkinin âyine-i zîşuuru bâkî olmak lâzım gelir. Hayvanların ruhları bâkî kalacağını ve Hüd-hüd-ü Süleymanî (*aleyhisselâm*) ve Neml'i.. ve Nâka-yı Sâlih (*aleyhisselâm*) ve Kelb-i Ashab-ı Kehf gibi bazı efrad-ı mahsûsa hem ruhu, hem cesediyle bâkî âleme gideceği ve her bir nev'in arasına istîmal için birtek cesedi bulunacağı,

Adâvet: Düşmanlık.

Âyine-i zîşuur: Şuurlu ayna, insan.

Bâkî âlem: Kalıcı, dâimî âlem.

Bekâ: Kalıcı, ölümsüz, ebedî olma.

Câmiî: Şümûllü, kapsamlı.

Cihazât-ı mâneviye: Mânevî cihazlar, donanımlar, duygular.

Efrad-ı mahsûsa: Bir türün içindeki belirli fertler.

Hâlık: Hz.Yaradan.

Hüd-hüd-ü Süleymanî: Hazret-i Süleyman'ın (a.s.) Hüd-hüd kuşu.

İstîmal: Kullanma.

Kelb-i Ashab-ı Kehf: Ashab-ı Kehf'in köpeği.

Mahbub: Sevilen.

Mâlik-i yevmî'd-dîn: Din gününün, hesap gününün tek hâkimi.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak, şerefelenmek.

Mesûdâne: Mutlu bir şekilde.

Muhîb: Seven.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Müntehap: Seçilmiş, güzide.

Nâka-yı Salih: Hz. Salih'in (a.s.) devesi.

Neml: Karınca.

Nev': Tür, cins.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında mutlak rahmet sahibi olup, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden Hz. Allah.

Sâdıkul-va'dî'l-Emîn: Verdiği söze sâdık ve güvenilir olan.

Tecellî etmek: Belirmek, görünmek.

Zîruh: Ruh sahibi.

Zîşuur: Akıllı, şuurlu.

rivayet-i sahihaden¹ anlaşılmağa beraber; hikmet ve hakikat, hem rahmet ve rubûbiyet öyle iktiza ederler...

Ey Kâdir-i Kayyûm!

Bütün zîhayat, zîruh, zîşuur, senin mülkünde, yalnız senin kuvvet ve kudretinle ve ancak senin irade ve tedbirinle ve rahmet ve hikmetinle, rubûbiyetinin emirlerine teshir ve fitrî vazifelerle tavzif edilmişler.. ve bir kısmı, insanın kuvveti ve galebesi için değil, belki fitraten insanın zaafı ve aczı için rahmet tarafından ona musahhar olmuşlar..² ve lisan-ı hâl ve lisan-ı kâl ile Sâni'lerini ve Mâbud'larını kusurdan, şerikten takdis ve nimetlerine şükür ve hamd ederek, her biri ibadet-i mahsûsasını yapıyorlar.

Ey şiddet-i zuhurundan gizlenmiş ve ey azamet-i kibriyâsından perdelenmiş olan Zât-ı Akdes!

Bütün zîruhların tesbihatıyla seni takdis etmeyi niyet edip شَيْحَانِكَ يَا مَنْ جَعَلَ مِنَ الْمَاءِ كُلِّ شَيْءٍ حَيٍّ³ diyorum.

Yâ Rabbe'l-âlemîn! Yâ İlâhe'l-evvelîne ve'l-âhîrîn! Yâ Rabbe's-semâvâtî ve'l-aradîn!

Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'in dersiyle le anladım ve iman ettim ki:

¹ Bkz.: Beğavî, Meâlimü't-tenzîl 3/154; Ebu's-Suûd, Tefsîru Ebî's-Suûd 5/212; Âlûsî, Rûhu'l-meânî 15/226.

² İnsanın, sahip olduğu canlı-cansız her varlığa kendi kudretiyle değil; bilakis Allah'ın, eşyayı insanın emrine vermesiyle mâlik bulunduğuna dair bkz.: "Ta ki onların üstüne binerken Rabbinizin nime-tini hatırlayasınız ve şöyle diyesiniz: "Bunları bizim hizmetimize veren Allah yüceler yücesidir, her türlü eksiklikten münezzehtir. O lütfetmeseydi biz buna güç yetiremezdik. Muhakkak ki biz sonunda Rabbimize döneceğiz." (Zuhur Süresi, 43/13-14).

³ Ey canlı olan her şeyi sudan yaratan Zât! Sen ne yücesin!

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, yüceliği.

Fitri: Tabîî, doğal.

İbadet-i mahsûsa: Her varlığın kendi tabiatına göre hususi şekilde ibadeti.

İktiza etmek: Gerekltirmek.

İlâhe'l-evvelîne ve'l-âhîrîn: Geçmiş ve gelecek bütün varlıkların İlâhı.

Kâdir-i Kayyûm: Varlıkların hayatı ve devamı kendi idaresinde olan Kudreti Sonsuz Hz. Allah.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışlarının ortaya koyduğu durum.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Mâbud: Kendisine ibadet edilen Zât, İlâh.

Rabbe'l-âlemîn: Âlemlerin sahibi, Hâkimi.

Rabbe's-semâvâtî ve'l-aradîn: Gökerin ve yerlerin sahibi, terbiye cisi, idarecisi.

Rivayet-i sahiha: Sahih hadis, rivayet.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Sâni': Her şeyi sanatlı, estetik ölçülerle yaratan Hz. Allah.

Şiddet-i zuhur: Gözün görme sınırlarını aşan, ihata edilemeyecek bir tarzda, çok şiddetli olarak belirme, zuhur etme.

Takdis etmek: Mukaddes bilmek, Cenab-ı Hakk'ın kusursuz, pâk ve her hususta noksanız olduğunu ifade etmek.

Tavzif: Vazife verme, görevlendirme.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

Nasıl semâ, fezâ, arz, berr ve bahr, şecer, nebat, hayvan; efrâdıyla, ecza-sıyla, zerrâtıyla seni biliyorlar, tanıyorlar ve varlığına ve birliğine şehâdet ve delâlet ve işaret ediyorlar. Öyle de kâinatın hülâsası olan zihayat ve zihayatın hülâsası olan insan ve insanın hülâsası olan **enbiya, evliya, asfiyanın hülâsası olan kalblerinin ve akıllarının müşahedât ve keşfiyât ve ilhamât ve istihracâtıyla** yüzer icmâ ve yüzer tevâtür kuvvetinde bir kat'iyetle, senin vücûb-u vücûduna ve senin vahdâniyet ve ehadiyetine şehâdet edip ih-bar ediyorlar, mu'cizât ve kerâmât ve yakînî burhanlarıyla haberlerini isbat ediyorlar.

Evet kalblerde, perde-i gaybda ihtar edici bir Zât'a bakan hiçbir hâtîrât-ı gaybiye.. ve ilham edici bir Zât'a baktıran hiçbir ilhâmât-ı sâdika.. ve hakkalyakîn suretinde sıfât-ı kudsiye ve esmâ-yı hüsnânı keşfeden hiçbir itikad-ı yakîne.. ve enbiya ve evliyada bir Vâcibü'l-vücûd'un envârını aynelyakîn ile müşâhede eden hiçbir nurânî kalb.. ve asfiya ve siddîkînde, bir Hâlık-ı küllî şey'in âyât-ı vücûbunu ve berâhîn-i vahdetini ilmelyakîn ile tasdik eden, isbat eden hiçbir münevver akıl yoktur ki; senin vücûb-u vücûduna ve sıfât-ı kudsiyene ve senin vahdetine ve ehadiyetine ve esmâ-yı hüsnâna şehâdet etmesin, delâleti bulunmasın ve işareti olmasın...

Asfiya: İlim ve takvalarıyla seçkin, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) gerçek varisi kişiler.

Âyât-ı vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığını kendinden ve kesin olduğunu gösteren ayetler, deliller.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Berâhîn-i vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini gösteren burhanlar, deliller.

Berr ve bahr: Kara ve deniz.

Efrâd: Fertler.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Envâr: Nurlar.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşarak edinilen, bizzat yaşanarak elde edilen kesin bilgi.

Hâlık-ı küllî şey: Her şeyi Yaratıcı, Hz. Allah.

Hâtîrât-ı gaybiye: Gayb âlemine ait sezgiler, beş duyu ile kavranamayan hisler, önseziler.

İcmâ: Bir meselede oluşan ittifak, genel kabul.

İlhâmât-ı sâdika: Doğru, yanlış olmayan ilhamlar.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenilerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İstihracât: Çıkarımlar. Bazı emareleri beliren şeylerden çıkarılan o şeyin bütününe dair bilgi veya neticeler.

İtikad-ı yakîne: Sağlam, güçlü inanç. Aksine ihtimal vermeyecek şekilde inanma.

Kerâmât: Kerametler. Cenâb-ı Hakk'ın salih kullarına lütfettiği hususi ikramlar, harika haller.

Keşfiyât: Keşifler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle, basiretle eşyanınperde ötesine nüfuz ederek vakıf olunan bilgiler.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Münevver: Nurlu, pırıl pırıl.

Müşâhedât: Müşâhedeler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Perde-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların, gerçeklerin, hadiselerin üzerini örten perde.

Siddîkîn: Siddıklar. Sözü özüne uyan, dosdoğru insanlar.

Sıfât-ı kudsiye: Cenâb-ı Hakk'ın kutsî, mukaddes, yüce sıfatları.

Şecer: Ağaç.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri aklın imkân ve ihtimali bulunmayan birçok kişinin naklettiği kesin bilgi.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumî şekilde tecelli eden birliği.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Yakînî burhan: Sağlam, güçlü delil.

Ve bilhassa, bütün enbiya ve evliya ve asfiya ve siddîkînin imamı ve reisi ve hülâsası olan Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın ihbarını tasdik eden hiçbir mu'cizât-ı bâhiresi ve hakkaniyetini gösteren hiçbir hakikat-i âliyesi.. ve bütün mukaddes ve hakikatli kitapların hülâsatü'l-hülâsası olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın hiçbir âyet-i tevhidiye-i kâtiası ve mesâil-i imaniyeden hiçbir mesele-i kudsiyesi yoktur ki, senin vücûb-u vücûduna ve kudsî sıfatlarına ve senin vahdetine ve ehadiyetine ve esmâ ve sîfâtına şehâdet etmesin ve delâleti olmasın ve işareti bulunmasın...

Hem nasıl ki bütün o yüz binler muhbir-i sâdıklar, mu'cizâtlarına ve kerâmâtlarına ve hüccetlerine istinad ederek, senin varlığına ve birliğine şehâdet ederler. Öyle de her şeye muhit olan Arş-ı Âzam'ın külliyat-ı umûrunu idareden, ta kalbin gayet gizli ve cüz'î hâtîrâtını ve arzularını ve dualarını bilmek ve işitmek ve idare etmeye kadar cereyan eden rubûbiyetinin derece-i haşmetini ve gözümüz önünde hadsiz muhtelif eşyayı birden îcad eden; hiçbir fiil bir fiile, bir iş bir işe mâni olmadan; en büyük bir şeyi en küçük bir sinek gibi kolayca yapan kudretinin derece-i azametini icmâ ile ittîfak ile ilân ve ihbar ve isbat ediyorlar.

Hem nasıl ki bu kâinatı, zîruha hususan insana mükemmel bir saray hükümüne getiren.. ve cenneti ve saadet-i ebediyeyi cin ve inse ihzâr eden.. ve en küçük bir zîhayatı unutmayan.. ve en âciz bir kalbin tatminine ve taltifine çalışan rahmetinin hadsiz genişliğini ve zerrâtta ta seyyârâta kadar bütün envâ-ı mahlûkâtı emirlerine itaat ettiren ve teshir ve tavzif eden hâkimiyetinin nihâyetsiz vüs'atini haber vererek, mu'cizât ve hüccetleriyle isbat ederler. Öyle de kâinatı, eczaları adedince risaleler içinde bulunan bir kitab-ı kebîr hükmüne

Arş-ı Âzam: En büyük taht, Cenâb-ı Hakk'ın yüce saltanatı, idaresi.

Âyet-i tevhidiye-i kâtia: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini kesin olarak gösteren âyet.

Derece-i azamet: Büyüklük derecesi.

Derece-i haşmet: Ululuk, yücelik derecesi.

Envâ-ı mahlûkât: Yaratılmış türlü türlü varlıklar.

Hakikat-i aliye: Yüce hakikat.

Hüccet: Delil.

Hülâsatü'l-hülâsa: Özün özü.

İcmâ: Bir meselede oluşan ittîfak, genel kabul.

İhzâr: Hazırlama, hazır hale getirme.

İstinad etmek: Dayanmak.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yaptıktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Külliyyât-ı umûr: Bütün varlığı ilgilendiren şümüllü, kapsamlı işler, icraatlar.

Mesâil-i imaniye: İmana ait meseleler.

Mesele-i kudsiye: Kutsal, mukaddes mesele.

Mu'cizât-ı bâhire: Âşikâr, apaçık mu'cizeler.

Muhit: İhata eden, kapsayan, kuşatan.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatma idare ve terbiyesi.

Seyyârât: Gezegenler.

Taltif: İltifat etme, lütufta bulunma.

Tavzif: Vazifelendirme, görev verme.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

Vüs'at: Genişlik.

Zerrât: Zerreler. Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçaları.

Zihayat: Canlı.

Ziruh: Ruh sahibi.

getiren ve Levh-i Mahfuz'un defterleri olan İmam-ı Mübîn ve Kitab-ı Mübîn'de bütün mevcudâtın bütün sergüzeştlerini kaydedip yazan.. ve umum çekirdeklerde umum ağaçlarının fihristlerini ve programlarını ve zîşuurun başlarında bütün kuvve-i hâfızalarda sahiplerinin tarihçe-i hayatlarını yanlısız, muntazaman yazdıran ilminin her şeye ihtasına.. ve her bir mevcûda çok hikmetleri takan, hatta her bir ağaçta meyveleri sayısınca neticeleri verdiren.. ve her bir zihhayatta âzâları, belki eczaları ve hüceyrâtları adedince maslahatları takip eden.. hatta insanın lisanını çok vazifelerde tavzif etmekle beraber, taamların tatları adedince zevkî olan mizancıklar ile teşhîz ettiren hikmet-i kudsiyenin her bir şeye şümûlüne.. hem bu dünyada numûneleri görülen celâlî ve cemâlî isimlerinin tecellîleri daha parlak bir surette ebedü'l-âbâdda devam edeceğine.. ve bu fânî âlemde numûneleri müşâhede edilen ihsânâtının daha şâşaalı bir surette dâr-ı saadette istimrarına ve bekâsına.. ve bu dünyada onları gören müştâkların ebedde dahi refâkatlerine ve beraber bulunmalarına bilicmâ, bilittifak şehâdet ve delâlet ve işâret ederler.

Hem yüzer mu'cizât-ı bâhiresine ve âyât-ı kâtiasına istinaden, başta Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*) ve Kur'ân-ı Hakîm'in olarak, bütün ervâh-ı neyyire ashabı olan enbiyalar ve kulûb-u nurâniye aktâbı olan evliyalar ve ukûl-ü münevvere erbabı olan asfiyalar, bütün suhuf ve kütüb-ü mukaddese-de, senin çok tekrar ile ettiğin vaadlerine ve tehditlerine istinaden.. ve senin kudret ve rahmet ve inâyet ve hikmet ve celâl ve cemâlin gibi kudsî sıfatlarına

Âyât-ı kâtia: Kesin deliller, ayetler.

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek.

Bilittifak: İttifakla.

Celâlî isimler: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini, bütün eşyadaki umumi tecellilerini ifade eden isimleri.

Cemâlî isimler: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, şefkat ve merhametini ve her bir varlığa hususi tecellilerini ifade eden isimleri.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Ebedü'l-âbâd: Tükenmez ebedî hayat.

Ervâh-ı neyyire ashabı olan enbiya: Tertemiz, pırl pırl ruhlarla sahip olan, herkesi aydınlatan peygamberler.

Hikmet-i kudsiye: Her şeyi yer-

li yerince yapan ilâhî, mukaddes hikmet.

İmam-ı Mübîn: Levh-i Mahfuz'un bir diğer adı, kader kitabı.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi en mükemmel bir sistem, intizam ve denge içinde yaratması.

İstimrar: Süreklilik, sürüp gitme.

İstinaden: Dayanarak.

Kitab-ı Mübîn: Cenâb-ı Hakk'ın kudret ve iradesinin genel düsturlarının, temel prensiplerinin yazıldığı kitap. Her şeyin varlığına ait hususiyetlerinin, şekillerinin çizildiği kitap.

Kulûb-u nurâniye aktâbı olan evliya: Aydınlık, pırl pırl kalblere sahip olan Allah dostları, veliler.

Kütüb-ü mukaddese: Kutsal kitaplar.

Levh-i Mahfuz: Olmuş ve olacak

her şeyin yazıldığı levha, Allah'ın takdir buyurduğu hükümlerin yazıldığı ana kitap (Bkz.: Burûc Süresi 85/22).

Müşâk: Arzulu, istekli.

Refâkat: Arkadaşlık, yolda eşlik etme.

Sergüzeşt: Baştan geçen mace-ra, hâdise.

Suhuf: Sayfalar. Bazı peygamberlere (a.s.) gelen sahifeler.

Taam: Yemek.

Tarihçe-i hayat: Hayat tarihçesi, ömür.

Techiz etmek: Gerekli cihazlarla donatmak.

Ukûl-ü münevvere erbabı olan asfiya: Aydınlık, pırl pırl akıllara sahip olan peygamber vârisi seçkin veliler.

Zîşuur: Akıllı, şuurlu.

ve şe'nlerine ve izzet-i celâline ve saltanat-ı rubûbiyetine itimaden.. ve keşfiyât ve müşahedât ve ilmelyakîn itikatlarıyla saadet-i ebediyeyi cin ve inse müjdeyorlar ve ehl-i dalâlet için cehennem bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar ve iman edip şehâdet ediyorlar.

Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahmân-ı Rahîm! Ey Sâdıkul'-va'dîl'-Kerîm!
Ey izzet ve azamet ve celâl sahibi Kakhâr-ı Zülcelâl!

Bu kadar sâdık dostlarını ve bu kadar vaadlerini ve bu kadar sıfât ve şuûnâtını tekzip edip, saltanat-ı rubûbiyetinin kat'î mukteziyâtını ve sevdiğin ve onlar dahi seni tasdik ve itaatle kendilerini sana sevdiren hadsiz makbul ibâdının hadsiz dualarını ve dâvâlarını reddederek, küfür ve isyan ile ve seni vaadinde tekzip etmekle senin azamet-i kibriyâna dokunan ve izzet-i celâline dokunduran ve ulûhiyetinin haysiyetine işşen ve şefkat-i rubûbiyetini müteessir eden ehl-i dalâlet ve ehl-i küfrü, haşrin inkârında tasdik etmekten yüz bin derece mukaddessin ve hadsiz derece münezzeh ve âlisin. Böyle nihâyetsiz bir zulümden, bir çirkinlikten, senin nihâyetsiz adaletini ve cemâlini ve rahmetini takdis ediyorum. ¹ اَيُّهَاتِي وَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا vücutunun bütün zerrâtı adedince söylemek istiyorum.

Belki, senin o sâdık elçilerin ve doğru dellâl-ı saltanatının hakkalyakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn suretinde senin uhrevî rahmet hazinelerine ve âlem-i bekâda ihsânâtının definelerine ve dâr-ı saadette tamamıyla zuhur eden güzel isimlerinin harika güzel cilvelerine şehâdet, işaret, beşaret ederler.. ve

¹ "Allah onların, iddialarından münezzehdir, son derece yücedir, uludur." (İsrâ Sûresi, 17/43).

Âlem-i bekâ: Kalıcı, ölümsüz âlem, ahiret yurdu.

Âlî: Yüce.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, yüceliği.

Beşaret: Müjde, muştı.

Cilve: Tecelli, edâ, yansıma

Dellâl-ı saltanat: Saltanatı ve idareyi ilan eden, duyuran.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar.

Ehl-i küfür: İnançsızlar, kâfirler.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşılarak edinilen, bizzat yaşanarak elde edilen kesin bilgi.

İbâd: Kullar.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenilecek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İzzet-i celâl: Cenâb-ı Hakk'ın "celâl" sıfatının izzeti, gereği.

Kadîr-i Hakîm: Güç ve kudretini ilâhi hikmetle kullanan Hz. Allah.

Kakhâr-ı Zülcelâl: Kahrı ve kudreti ile zalimlere hak ettiği cezayı her zaman veren Yüce Zât.

Mukteziyât: Gerekirici sebepler.

Münezzeh: Temiz, beri, uzak.

Müteessir etmek: Etkilemek, üz-mek.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında mutlak rahmet sahibi olup, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden Hz. Allah.

Sâdıkul'-va'dîl'-Kerîm: Verdiği söze sâdık ve pek cömert, pek âlicenap olan.

Saltanat-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Şefkat-i rubûbiyet: Varlıkların Rabbinin, sahibinin onlara karşı yüce, kusursuz şefkati.

Şe'n / şuûnât: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayandığı, insanın idrak ufkunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lâayık şefkat, muhabbet, ferah, sürür, gazap gibi mukaddes, münezzeh mana / manalar.

Tekzip: Yalanlama.

Ulûhiyet: Allah'ın ibadet edilme-ye layık tek ilah olması.

bütün hakikatlerin mercii ve güneşi ve hâmişî olan Hak isminin en büyük bir şuâî, bu hakikat-i ekber-i haşriye olduğunu –iman ederek– senin ibâdına ders veriyorlar.

Ey Rabbu'l-enbiya ve's-siddîkin!

Bütün onlar senin mülkünde, senin emrin ve kudretinle, senin irade ve tedbirinle, senin ilmin ve hikmetinle musahhar ve muvazzaftırlar. Takdis, tek-bir, tahmid, tehlil ile küre-i arzı bir zikirhâne-i âzam, bu kâinatı bir mescid-i ekber hükmünde göstermişler.

Yâ Rabbî ve yâ Rabbe's-semâvâtî ve'l-aradîn! Yâ Hâlıkî ve yâ Hâlık-ı küllî şey!

Gökleri yıldızlarıyla, zemini müstemilâtıyla ve bütün mahlûkâtı bütün keyfiyâtıyla teshir eden kudretinin ve iradetinin ve hikmetinin ve hâkimiyetinin ve rahmetinin hakkı için, nefsimi bana musahhar eyle ve matlubumu bana musahhar kıl!.. Kur'ân'a ve imana hizmet için insanların kalblerini Risale-i Nur'a musahhar yap!.. Ve bana ve ihvanıma iman-ı kâmil ve hüsn-ü hâtime ver!.. Hazreti Musa (aleyhisselâm)'a denizi ve Hazreti İbrahim (aleyhisselâm)'a ateşi ve Hazreti Dâvud (aleyhisselâm)'a dağı, demiri ve Hazreti Süleyman (aleyhisselâm)'a cinni ve insi ve Hazreti Muhammed (aleyhisselâm)'a şems ve kameri teshir ettiğin gibi, Risale-i Nur'a kalbleri ve akılları musahhar kıl!.. Ve beni ve Risale-i Nur Talebelerini nefis ve şeytanın şerrinden ve kabir azabından ve cehennem ateşinden muhafaza eyle ve Cennetü'l-Firdevs'te mesûd kıl! Âmin, âmin, âmin!

Cennetü'l-Firdevs: Firdevs cenneti, cennetin en yüksek tabakalarından biri.

Hakikat-i ekber-i haşriye: Öldükten sonra dirilmeyi gösteren en büyük gerçek.

Hâlık-ı küllî şey: Her şeyi Yaratıcı, Hz. Allah.

Hâlıkî: Yaradıcılık.

Hâmî: Himâye eden, koruyan.

Hüsn-ü hâtime: Güzel âkıbet, imanın hayatını tamamlama.

İhvan: Kardeşler.

İman-ı kâmil: Yüksek, mükemmel iman.

İradet: İrade.

Kamer: Ay.

Keyfiyât: Nitelikler.

Küre-i arz: Yerküre.

Merci: En sonda varılacak, dönülecek yer, kaynak.

Mescid-i ekber: Pek büyük mescit.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Muvazzaf: Vazifeli, görevli.

Müstemilât: Bir şeyin içinde bulunan ona bağlı şeyler.

Rabbe's-semâvâtî ve'l-aradîn: Göklerin ve yerlerin sahibi.

Rabbu'l-enbiya ve's-siddîkin: Bütün peygamberlerin ve onların seçkin varislerinin sahibi, Rabbi.

Şems: Güneş.

Şuâ: Işın, ışık parçası.

Tahmid: Allah'ın nimetleri karşısında "Elhamdülillah" diyerek şükür ve hamd etme.

Takdis: Cenab-ı Hakk'ın kusursuz, ve her hususta noksansız olduğunu "Sübânallah" gibi ifadelerle ikrar ve ilan etme.

Tehlil: "Lâ ilâhe illallah" diyerek Allah'ın birliğini ikrar ve ilan etmek.

Tekbir: "Allahu Ekber" diyerek Cenab-ı Hakk'ın ululuğunu ve büyüklüğünü ikrar ve ilan etme.

Teshir etmek: Emri altına almak, itaat ettirmek.

Zikirhâne-i âzam: Pek büyük zikir meclisi.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ¹
وَأَحِرُّ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ²

Kur'ân'dan ve münâcât-ı nebeviye olan Cevşenü'l-Kebîr'den aldığım bu dersimi, bir ibadet-i tefekkürîye olarak Rabb-i Rahîm'immin dergâhına arz etmekte kusur etmişsem, kusurumun affı için Kur'ân'ı ve Cevşenü'l-Kebîr'i şefaataçi ederek rahmetinden affımı niyaz ediyorum.

Said Nursî

¹ "Sübhanısın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin." (Bakara Sûresi, 2/32).

² "Duaları 'el-Hamdü lillâhi Rabbî'l-âlemîn' (Hamd âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.) diye sona erer." (Yunus Sûresi, 10/10).

Dergâh: Huzur, dîvan.

İbadet-i tefekkürîye: Tefekkür tarzında yapılan ibadet.

Münâcât-ı Nebeviye: Hz. Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait duâlar.

Rabb-i Rahîm: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhameti ile kullarını terbiye eden Hz. Allah.

Beşinci Kısım

Denizli Hayatı

Risale-i Nur'un neşriyat ve fütihat dairesi gittikçe genişliyor... İhtiyakla Nurlar'ı okuyanlar, günden güne ziyadeleşiyor. Risale-i Nur'daki harika kuvvet ve tesirâtın neticesini müşâhede eden gizli İslâmiyet düşmanları yine bir entrika çevirip Risale-i Nur'a ve müellifi Bediüzzaman'a sû-i kastla: "Bediüzzaman gizli cemiyet kuruyor, halkı hükûmet aleyhine çeviriyor, inkılâpları kökünden yıkıyor, Mustafa Kemal'e 'deccal, süfyan, din yıkıcısı' diyor, bunu hadislerle isbat ediyor." gibi bir sürü bahaneler ve plânlarla itham edilerek Kastamonu'dan Denizli Ağırceza Mahkemesi'ne, yüz yirmi altı talebesiyle beraber 1943 senesinde sevk ediliyor. ^(Hâşiye) Sonra, Risale-i Nur Külliyyatı'nda siyasî bir mevzu olup olmadığını tetkik için birkaç memurdan müteşekkil bir ehl-i vukûf teşkil edilerek, müsâdere edilen Nur Risaleleri ve mektuplar tetkike başlanınca Bediüzzaman:

"Bu vukûfsuz ehl-i vukûf, Risale-i Nur'u tetkik edemez. Ankara'da yüksek, ilmî bir ehl-i vukûf teşkil ettirilsin. Avrupa'dan filozoflar getirilsin. Eğer onlar bir suç bulurlarsa, en ağır cezaya razıyım." der.

Bunun üzerine Risale-i Nur Külliyyatı ve bütün mektuplar, Ankara'da profesörler ve yüksek âlimlerden mürekkep bir ehl-i vukûfa satır satır tetkik ettirilir. Ehl-i vukûf tarafından; *"Bediüzzaman'ın siyasî bir faaliyeti yoktur. Onun mesleğinde cemiyetçilik ve tarikatçılık mevcut değildir. Eserleri ilmî ve imanîdir, Kur'an'ın bir tefsiridir."* diye rapor veriliyor. Mahkemeye verilisindeki ithamlar, delilsiz ve isbatsız olduğu için, birtakım uydurma baha-ne ve tertiplerden ibaret olduğu anlaşılıyor.

Hâşiye: Denizli hapsinin yegâne sebebi; Risale-i Nur'un Isparta ve Kastamonu merkez olarak sâir vilayetlerde intişarı ve böylece din muhabbetinin gittikçe tezâyüd etmesi idi. Hatta Denizli hapsinden az evvel, Yedinci Şuâ olan Âyetü'l-Kübrâ risalesi İstanbul'da gizli tab' edilmişti. İman hakikatlerini harika bir surette izah ve isbat eden bu eser de din düşmanlarını telâşa düşürmüştü ve Denizli hâdisesine bir sebep gösterilmişti.

Deccal: Âhırzamanda geleceği bildirilen; insanlara, ahlâka ve tevhid düşüncesine savaş açacak, inkâr düşüncesini yayacak şahıs veya hükmî şahsiyet.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Fütihat: Açılımlar, zaferler.

İntişar: Yayılma.

Mürekkkep: Bir araya gelmiş, oluşmuş.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Neşriyat: Yayılma, yayınlanma.

Süfyan: Âhırzamanda İslâm ümmeti içinden çıkıp, insanları aldatarak dinden uzaklaştıracak olan şahıs.

Tab' edilmek: Basılmak.

Tesirât: Tesirler, etkiler.

Tetkik: İnceleme, araştırma.

Tezâyüd etmek: Artmak.

Vukûfsuz: Bir şeyi iyice, doğru şekilde bilemeyen, meseleye vâkıf olmayan.

Neticede, Bediüzzaman büyük bir müdâfaa yapıyor. Nihâyet mahkeme ittifakla 16.6.1944 tarih ve 199/136 sayılı beraat kararını veriyor. Yüz otuz parça Risale-i Nur Külliyyatı'nın hepsine serbestiyet verip, sahiplerine tamamen iade ediyor. Beraat kararını, Temyiz Birinci Ceza Dairesi, 30.12.1944 tarihli ilâmla, ittifakla tasdik edip, Risale-i Nur dâvâsının hakkaniyeti kazıyye-i muhkeme hâlini alıyor.

Bediüzzaman Said Nursî ve talebelerinden bir kısmı, hapiste dokuz ay kaldıktan sonra beraat kararı üzerine tahliye ediliyor. Fakat Said Nursî Hazretleri'ni hapishanede zehirliyorlar; ölüm tehlikesi geçiriyor. Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle kurtuluyorsa da tarihte hiçbir kimseye yapılmayan zulüm, işkence ve ihânetlere mâruz bırakılıyor. Bediüzzaman, gizli dinsiz münafıkların tahrikâtıyla girdiği bütün mahkemelerde olduğu gibi, bu idam plânıyla verildiği mahkemede de hak ve hakikati, pervâsızca ve ölümü hiçe sayarak haykırıyor.

Üstad Bediüzzaman, Denizli hapsinde “Meyve Risalesi”ni te’lif etmiştir. Bu risale, bilâhare Asâ-yı Musa mecmuasının başında neşredilmiştir. Meyve Risalesi'ni, iki Cuma gününde te’lif etmiştir. Hapishanede bulunan bütün Nur talebeleri ve diğer mahpuslar, Meyve Risalesi'ni yazmışlar, o risalenin hakikatleriyle iştigal etmişlerdir. Hapishaneye kâğıt sokulmuyordu. O eser, gizlice yazılmıştır. Hatta kibrit kutusuna yazmışlar ve bu gibi şartlar altında çalışmışlardır... (Hâşiye)

* * *

Hâşiye: “On Mesele”den ibaret olan çok ehemmiyetli Meyve Risalesi'nden numûne olmak üzere Altıncı ve Yedinci Meseleler, Denizli Hayatı'nın sonuna dercedilmiştir. Müracaat edilsin!

İhânet: Hakaret etme, aşağılama.

İlâm: Bir hüküm veya kararı bildiren belge, yazı.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

Kazıyye-i muhkeme:

Kesinleşmiş, değişmez ve değiştirilemez hâle gelen, uygulanması gerekli olan hüküm.

Meyve Risalesi: 11. Şuâ risalesi.

Tahrikât: Tahrikler, kıskırtmalar.

Müdâfaadan Bazı Kısımlar

.....

Evet biz bir cemiyetiz!.. Ve öyle bir cemiyetimiz var ki; her asırda üç yüz elli milyon dâhil mensupları var.. ve her gün beş defa namazla o mukaddes cemiyetin prensipleriyle kemâl-i hürmetle alâkalarını ve hizmetlerini gösteriyorlar.. ve **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ**¹ kudsi programıyla birbirinin yardımına dualarıyla ve mânevî kazançlarıyla koşuyorlar.

İşte biz, bu mukaddes ve muazzam cemiyetin efradındanız. Ve hususî vazifemiz de Kur'ân'ın imanî hakikatlerini tahkikî bir surette ehl-i imana bildirip onları ve kendimizi idam-ı ebedîden ve dâimî, berzahî haps-i münferitten kurtarmaktır. Sâir dünyevî ve siyasî ve entrikalı cemiyet ve komitelerle ve bizim medar-ı ithamımız olan cemiyetçilik gibi asılsız ve manasız gizli cemiyetle hiçbir münasebetimiz yoktur ve tenezzül etmeyiz.

* * *

Dünyaya karışmak arzusu bizde bulunsaydı, böyle sinek vızıltısı gibi değil; top güllesi gibi ses ve patlak verecekti. Divan-ı Harb-i Örfi'de ve Mustafa Kemal'in hiddetine karşı divan-ı riyâsette şiddetli ve dokunaklı müdâfaa eden bir adam, “on sekiz sene zarfında kimseye sezdirmeden dünya entrikalarını çeviriyor” diye onu itham eden, elbette bir garazla eder.

Bu meselede benim şahsımın veya bazı kardeşlerimin kusuruyla Risale-i Nur'a hücum edilmez! O, doğrudan doğruya Kur'ân'a bağlanmış! Ve Kur'ân dahi Arş-ı Âzam ile bağlıdır. Kimin haddi var, elini oraya uzat-sın, o kuvvetli ipleri çözsün.

¹ “Müminler birbirleriyle ancak kardeşlerdir.” (Hucurât Sûresi, 49/10).

Arş-ı Âzam: Yerde ve gökte, maddî ve mânevî bütün varlıklarla alâkalı ilâhî emir, irade ve işleyişin ilk tecellî ve zuhur mahalli sayılan, fakat mahiyetini sadece Cenâb-ı Hakk'ın bilebileceği yüce bir âlem.

Berzahi: Kabir âlemine ait.

Divan-ı Harb-i Örfi: 1909 yılında 31 Mart Vakası'ndan sonra kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi.

Divan-ı riyâset: Başkanlık divanı.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.

Kemâl-i hürmet: Mükemmel bir hürmet, çok büyük bir saygı.

Medar-ı itham: İtham edilme sebebi, töhmet sebebi.

Tahkiki: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme şeklinde.

Hem bu memlekete maddî ve mânevî bereketi ve fevkalâde hizmeti, otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin işârâtı ile ve İmam Ali (radıyallâhu anhu)'ın üç kerâmât-ı gaybiyesiyle ve Gavs-ı Âzam'ın (kuddise sirrüh) kat'î ihbarıyla tahakkuk etmiş olan Risale-i Nur, bizim âdi ve şahsî kusurlarımızla mes'ul olmaz ve olamaz ve olmamalı! Yoksa bu memlekette hem maddî, hem mânevî, telâfi edilmeyecek derecede zarar olacak. ^(Hâşiye) Bazı zındıkların şeytanetiyle Risale-i Nur'a karşı çevrilen plânlar ve hücumlar, inşallah bozulacaklar. Onun şâkirtleri başkalara kıyas edilmez, dağıtırılmaz, vazgeçirilmez, Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle mağlup edilmezler! Eğer maddî müdâfaadan Kur'ân menetmeseydi, bu milletin can damarı hükmünde, umumun teveccühünü kazanan ve her tarafta bulunan o şâkirtler, Şeyh Said ve Menemen Hâdiseleri gibi cüz'î ve neticesiz hâdiselere bulaşmazlar; Allah etmesin, eğer mecburiyet derecesinde onlara zulmedilse ve Risale-i Nur'a hücum edilse, elbette hükûmeti iğfal eden zındıklar ve münafiklar bin derece pişman olacaklar!

Elhâsıl, madem biz ehl-i dünyanın dünyalarına ilişmiyoruz, onlar da bizim âhiretimize, imanî hizmetimize ilişmesinler!..

Mevkuf
Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ²

Efendiler!

Size kat'î haber veriyorum ki; buradaki zâtların, bizimle ve Risale-i Nur'la münasebeti olmayan veya az bulunanlardan başka, istediğiniz kadar hakikî kardeşlerim ve hakikat yolunda hakikatli arkadaşlarım var.

Hâşiye: Bu istida, Kastamonu zelzelesinden yirmi gün evvel yazılmıştı. Risale-i Nur bereketiyle her vilayetten ziyâde âfâttan mahfuz kalmıştı. Şimdi âfât başladı ve dâvâmızı tasdik etti.

² O yüce Zât'ın adıyla.

Âdi: Sıradan, basit.

Âfât: Âfetler, belalar.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in âyetleri.

Gavs-ı Âzam: "En büyük veli" anlamında Hz. Abdülkadir Geylani'nin lâkâbı (k.s.).

İğfal: Kandırma, aldatma.

İnâyet: Yardım.

İstida: Dilekçe.

İşârât: İşaretler, imalar, dolaylı manalar.

Kerâmât-ı gaybiye: Geleceğe ait meselelerde mazhar olunan kerametler.

Mahfuz: Korunmuş.

Mevkuf: Tutuklu.

Şeytanet: Şeytanlık.

Teveccüh: Sevgi ve ilgi duyma, yakınlık gösterme.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

Biz Risale-i Nur'un keşfiyât-ı kat'iyesiyle iki kere iki dört eder derecesinde sarsılmaz bir kanaatle bilmışız ki; ölüm bizim için sırr-ı Kur'ân ile idam-ı ebedîden terhis tezkeresine çevrilmiş.. ve bize muhalif ve dalâlette gidenler için o kat'î ölüm, ya idâm-ı ebedîdir eğer âhirete kat'î imanı yoksa.. veya ebedî ve karanlıklı haps-i münferittir eğer âhirete inansa ve sefâhet ve dalâlette gitmiş ise...

Acaba dünyada bu meseleden daha büyük, daha ehemmiyetli bir mesele-i insaniye var mı ki; bu ona âlet olsun, sizden soruyorum?... Madem yoktur ve olamaz! Neden bizimle uğraşıyorsunuz? Biz, en ağır cezanıza karşı kendimiz, "âlem-i nura gitmek için bir terhis tezkeresini alıyoruz" diye, kemâl-i metânetle bekliyoruz.

Fakat bizi reddedip dalâlet hesabına mahkûm edenleri, -sizi bu mecliste gördüğümüz gibi- idam-ı ebedî ile ve haps-i münferitle mahkûm.. ve pek yakın bir zamanda o dehşetli cezaı çekeceklerini müşâhede derecesinde biliyoruz, belki görüyoruz; onlara insaniyet damarıyla cidden acıyoruz.

Bu kat'î ve ehemmiyetli hakikati isbat etmeye ve en mütemerritleri dahi ilzam etmeye hazırım! Değil vukûfsuz, garazkâr, mâneviyâtta behresiz ehl-i vukûfa karşı belki en büyük âlim ve feylesoflarınıza karşı gündüz gibi isbat etmezsem, her cezaya razıyım!

İşte yalnız bir numûne olarak, iki cuma gününde mahpuslar için te'lif edilen ve Risale-i Nur'un umdelerini ve hülâsa ve esaslarını beyan ederek Risale-i Nur'un bir müdâfaanâmesi hükmüne geçen Meyve Risalesi'ni ibraz ediyorum ve Ankara makamına vermek için, yeni harflerle yazdırmaya müşkülâtlar içinde gizli çalışıyoruz. İşte onu okuyunuz, tam dikkat ediniz, eğer kalbiniz (nefsinize karışmam) beni tasdik etmezse, bana şimdiki tecrid-i mutlak içinde her hakaret ve işkenceyi de yapsanız, sükût edeceğim!

Âlem-i nur: Nur âlemi. Ölüm ötesi hayat.

Behre: Nasip, kısmet.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm'a uymayan her türlü yanlış inanç.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

İbraz etmek: Göstermek, ortaya koymak.

İlzam: Cevap veremez hale getirme, susturma.

Kemâl-i metânet: Tam bir karar-

lılık, dayanıklılık.

Keşfiyât-ı kat'îye: Eşyanın perde arkasına ait gerçekler, kesin bilgiler.

Mesele-i insaniye: İnsanlık meselesi. Bütün insanları ilgilendiren mesele.

Mütemerrid: İnatçı.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beynsizlik.

Sırr-ı Kur'ân: Kur'ân hakikatinin özü.

Tecrid-i mutlak: Kimseyle görmeye, tutmeme. Hücre hapsi.

Te'lif edilmek: Yazılmak.

Umde: Temel, esas, prensip.

Vukûf: Bir şeyi iyice, doğru şekilde bilmek.

Elhâsıl, ya Risale-i Nur'u tam serbest bırakınız veyahut bu kuvvetli ve zedelenmez hakikati elinizden gelirse kırınız! Ben şimdiye kadar sizi ve dünyanızı düşünmüyordum ve düşünmeyecektim, fakat mecbur ettiniz. Belki de sizi ikaz etmek lâzım idi ki, kader-i ilâhî bizi bu yola sevketti. Biz de ¹أَمِنَ بِالْقَدَرِ أَمِنَ مِنَ الْكَدْرِ düstur-u kudsîyi kendimize rehber edip, her bir sıkıntılarınızı sabır ile karşılayacağız diye azmettik.

Mevkuf
Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ²

Zaman-ı Saadet'ten şimdiye kadar câri bir âdet-i İslâmiye'ye ittibâen Risale-i Nur'un hususî menbaları olan yüzer âyât-ı meşhûreyi, büyük bir en'âm gibi "Hizb-i Kur'ânî" yaptığımızı, "Dinde tahrifat yapıyor" diye muâheze etmişler.

Hem bir sene cezasını çektiğim ve mahrem tutulan –ve zabıtnâmede kaydedildiği gibi odun yığınları altından çıkarılan– Tesettür Risalesi, bu sene yazılmış ve neşredilmiş gibi bizi itham etmek istiyor.

Hem Ankara'da hükûmetin riyâsetinde bulunan birisine (Mustafa Kemal'e) söylediğim itirazlara ve ağır sözlere mukabele etmeyip sükût eden ve o öldükten sonra, onun yanlısını gösteren bir hakikat-i hadisîyeyi beyandaki fitrî ve lüzumlu ve mahrem tenkitlerim, medar-ı mes'uliyet yapılmış. Ölmüş ve hükûmetten alâkası kesilmiş bir şahsın hatırı nerede? Ve hükûmetin ve milletin bir hâtırası ve Cenâb-ı Hakk'ın bir tecellî-i hâkimiyeti olan adalet kanunları nerede?..

¹ "Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur." Bkz.: Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 3/187.

² O yüce Zât'ın adıyla.

Âdet-i İslâmiye: Dinî âdet, gelenek.

Âyât-ı meşhûre: Meşhur, bilinen âyetler.

Câri: Geçerli, işleyen.

Düstur-u kudsî: Kutsal düstur, prensip.

En'âm: Çok okunan âyetlerin derlendiği dua kitabı.

Hakikat-i hadisîye: Hadislerde

belirtilen gerçek, doğru.

Hizb-i Kur'ânî: Bazı âyet veya sûrelerin zikir ve dua maksadıyla okunmak için derlendiği dua kitabı.

İttibâen: Uyarak, tâbî olarak.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Muâheze: Hesaba çekme, sorgulama.

Riyâset: Yönetim, reislik.

Tecellî-i hâkimiyet: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyet ve idaresinin yansıması, tecellîsi.

Zabıtnâme: Yazılı tutanak.

Tutanak yazısı.

Zaman-ı Saadet: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile şereflenmiş kutlu asır.

Hem biz, Hükûmet-i Cumhuriye ve esaslarından en ziyade kendimize medar-ı istinad ve onun ile kendimizi müdâfaa ettiğimiz “hürriyet-i vicdan” esası, bizim aleyhimizde medar-ı mes’uliyet tutulmuş, güya biz hürriyet-i vicdan esasına muâriz gidiyoruz.

Hem bir risalede medeniyetin seyyiâtını ve kusurlarını tenkit ettiğimden hatır ve hayalime gelmeyen bir şeyi, zabıtnâmelerde isnad ediyor. Güya ben; radyo, ^(Hâşiye) tayyare ve şimendiferin kullanılmasını kabul etmiyorum diye, terakkiyât-ı hâzıra aleyhinde bulunduğumla mes’ul ediyor.

İşte bu numûnelerine kıyasen ne kadar hilâf-ı adalet bir muâmele olduğunu –inşallah– insaflı, adaletli olan Denizli müddeiumumîsi ve mahkemesi göstererek, o zabıtnâmelerin evhamlarına ehemmiyet vermeyecekler.

Hem en acîbi budur ki; başka mahkemenin müddeiumumîsi benden sordu:

– “Mahrem Beşinci Şuâ’da demişsin: ‘Ordu, dizginini o dehşetli şahsın elinden kurtaracak.’ Muradın, orduyu hükûmete karşı itaatsizliğe sevkettir.”

Ben de dedim:

– “Maksadım; o kumandan ya ölecek, ya tebdil edilecek; ordu, tahakkümünden kurtulacak demektir.”

Acaba hem gayet mahrem, sekiz senede yalnız iki defa elime geçen ve aynı zamanda kaybedilen, hem Âhırzaman’a ait bir hadisin manasını küllî bir surette beyan eden, hem aslı eskiden te’lif edilen bir risale, –hem birtek nefer görmediği hâlde– nasıl sebab-i itham olur? Maatteessüf, o insafsızların o acib ithamı iddianâmeye girmiş.

Hem en garibi şudur ki, bir yerde demiştim:

Hâşiye: Radyo gibi azîm bir nimet-i ilâhiyeye karşı azîm bir şükür olmak için, “Radyo, Kur’ân’ı okuyup bütün zemin yüzündeki insanlara dinlettirip küre-i havanın bir hâfız-ı Kur’ân olmasıdır.” demiştim.

Hilâf-ı adalet: Adalete aykırı, hukuka ters.

Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

Küllî: Genel, umumî, kapsamlı.

Maatteessüf: Maalesef, üzülecek.

Medar-ı istinad: Dayanak.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Müddeiumumî: İddia makamı, savcı.

Sebeb-i itham: Töhmetsizlik, suçlama sebebi.

Seyyiât: Kötülükler, günahlar.

Tebdil: Değiştirme.

Terakkiyât-ı hâzıra: Mevcut, modern gelişmeler.

– “Cenâb-ı Hakk'ın büyük nimetleri olan tayyare, şimendifer ve radyo-yu büyük şükür ile mukabele lâzımken, beşer etmedi. Tayyareler ile başlarına bomba yağdı. Ve radyo, öyle büyük bir nimet-i ilâhiyedir ki; ona mukabil şükür ise o radyo, milyonlar dilli bir külli hâfız-ı Kur'ân olup bütün zemin yüzündeki insanlara Kur'ân'ı dinlettirsin. ^(Hâşiye) Ve Yirminci Söz'de Kur'ân'ın medeniyet harikalarından gaybî haber verdiğini beyan ederken, bir âyetin¹ işareti olarak “Kâfirler, şimendifer ile Âlem-i İslâm'ı mağlup ederler.” demiştim. İslâm'ı, bu harikalara teşvik ettiğim hâlde bir sebep-i itham olarak, şimendifer ve tayyare ve radyo gibi terakkiyât-ı hâzıra aleyhinde diye, iddianâmenin âhîrinde beni evvelki müddeiumumînin garazlarına binâen itham eder.

Hem hiçbir münasebeti olmadığı hâlde bir adam, Risale-i Nur'un ikinci bir ismi olan “Risaletü'n-Nur” tâbirinden, “Kur'ân'ın nurundan bir risalettir, bir ilhamdır” demiş. İddianâmede başka yerin verdikleri yanlış mana ile güya “Risale-i Nur bir resûldür.” diye, benim için bir sebep-i itham tutulmuş.

Hem müdâfaâtımda yirmi yerde kat'î bir surette hüccetler ile isbat etmişiz ki:

Bütün dünyaya karşı da olsa, din ve Kur'ân ve Risale-i Nur'u âlet edemeyiz ve edilmez! Ve biz, onların bir hakikatini dünya saltanatına değiştirmeyiz ve bilfiil öyleyiz! Bu dâvânın emâreleri yirmi senede binlerdir. Madem böyledir; ben ve biz, bütün kuvvetimizle deriz:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ²

Said Nursî

Hâşiye: Üstadımızın senelerce evvel haber verdiği ve temenni ettiği bir hakikat memleketimizde de tahakkuk etmiş bulunuyor. Elhamdülillâh, şimdi radyomuzda Kur'ân okunuyor. İnşallah öyle bir zaman gelecektir ki, Kur'ân hakikatleri olan Risale-i Nur, radyolarla ders verilecek, beşeriyet büyük istifadelere nâil olacaktır.

Talebeleri

¹ “Tıpkı kahrolası Ashab-ı Uhdud'un, o tutuşturulmuş ateşle dolu hendeği hazırlayanların mel'un oldukları gibi. Hani onlar ateşin başında oturur, müminlere yaptıklarını acımasızca seyrederlerdi...” (Bürûc Sûresi, 85/4-7).

² “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

İddianâmeye Karşı İtiraznâmenin Tetimmesidir

Bu itirazda muhatabım, Denizli mahkemesi ve müddeiumumîsi değil, belki başta Isparta ve İnebolu müddeiumumîleri olarak, yanlış ve nâkis zabıtnâmeleriyle buradaki acib iddianâmeyi aleyhimize verdiren garazkâr ve vehham memurlardır.

Evvelâ, aslı ve faslı olmayan ve hatırıma gelmeyen bir siyasî cemiyet nâmını, mâsum ve siyasetle hiç alâkalı olmayan Risale-i Nur talebelerine takıp ve o daire içine giren ve iman ve âhiretinden başka hiçbir maksatları bulunmayan bîcâreleri, o cemiyetin nâşiri, ya faal bir rûknü veya mensubu veya Risale-i Nur'u okumuş veya okutmuş veya yazmış diye suçlu sayıp mahkemeye vermek, ne kadar adaletin mahiyetinden uzak olduğuna kat'î bir hüccet şudur ki:

Kur'ân aleyhinde yazılan Doktor Duzi'nin ve sâir zındıkların o muzır eserlerini okuyanlar, “hürriyet-i fikir ve hürriyet-i ilmiye” düsturuyla suçlu sayılmadığı hâlde, hakikat-i Kur'âniye'yi ve imaniyeyi, öğrenmeye gayet muhtaç ve müş tâk olanlara güneş gibi bildiren Risale-i Nur'u okumak ve yazmak bir suç sayılmış. Ve hem yüz risale içinde yanlış mana verilmemek için mahrem tuttuğumuz ve neşrine izin vermediğimiz iki-üç risalede yalnız birkaç cümlelerini bahane gösterip itham etmiş. Hâlbuki o risaleleri –biri müstesna– Eskişehir Mahkemesi tetkik etmiş, icabına bakmış ve müstesna ise, hem istidamda ve hem itiraznâmemde gayet kat'î cevap verildiği ve “Elimizde nur var, siyaset topuzu yok” diye Eskişehir Mahkemesi'nde yirmi vecihle kat'î isbat edildiği hâlde o insafsız müddeiler, üç mahrem ve neşrolunmayan risalelerin üç-dört cümlelerini bütün Risale-i Nur'a teşmil eder gibi, Risale-i Nur'u okuyan ve yazanı suçlu ve beni de hükûmetle mübâreze eder diye itham etmişler.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Garazkâr: Garazı olan, kötü maksatlı.

Hakikat-i Kur'âniye ve imaniye: Kur'an'a ve imana ait gerçekler.

Hüccet: Delil.

Hürriyet-i fikir: Düşünce özgürlüğü.

Hürriyet-i ilmiye: Öğrenim özgürlüğü.

İstida: Dilekçe.

Mübâreze: Mücadele, kavga.

Müddei: Savcı.

Nâkis: Eksik.

Nâşir: Neşreden, yayıncı.

Rûkûn: Esas, asıl.

Tedkik: Araştırma, inceleme.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek, içine aldirmek.

Tetimme: Tamamlayıcı ek.

Vecih: Yön, şekil.

Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.

Ben ve bana yakın ve benim ile görüşen dostlarımı işhad ve kasekle temin ederim ki; bu on seneden ziyadedir ki, iki reis ve bir meb'ustan ve Kastamonu valisinden başka hükûmetin erkânı, vükelâsı, kumandanları, memurları ve meb'uslarının kimler olduğunu kat'i bilmiyorum ve bilmeyi de merak etmemişim. Acaba hiç imkânı var mı ki, bir adam mübâreze ettiği adamları tanımasın ve bilmeye merak etmesin? Dost mu, düşman mı; karşısındakini tanımasına ehemmiyet vermesin!

Bu hâllerden anlaşılıyor ki; bililtizam, her hâlde beni mahkûm etmek için gayet asılsız bahaneleri icad ederler. Madem keyfiyet böyledir, ben de buranın mahkemesine değil, belki o insafsızlara derim:

Ben, sizin bana vereceğiniz en ağır cezanıza da beş para vermem! Ve hiç ehemmiyeti yok! Çünkü ben kabir kapısında, yetmiş yaşındayım. Böyle mazlum ve mâsum bir-iki sene hayatı, şehâdet mertebesiyle değiştirmek benim için büyük saadettir. Risale-i Nur'un binler hüccetleriyle kat'î imanım var ki; ölüm, bizim için bir terhis tezkeresidir. Eğer idam da olsa, bizim için bir saat zahmet, ebedî bir saadetin ve rahmetin anahatarı olur.

Fakat siz, ey zındıka hesabına adliyyeyi şaşırtan ve hükûmeti bizimle sebepsiz meşgul eden insafsızlar! Kat'î biliniz ve titreyiniz ki; siz, idam-ı ebedî ile ve ebedî haps-i münferit ile mahkûm oluyorsunuz. İntikamımız sizden pek çok ve muzaaf bir surette alınıyor, görüyoruz, hatta size acıyoruz...

Evet, bu şehri yüz defa mezaristana boşaltan ölüm hakikatının elbette hayattan ziyade bir istediği var. Ve onun idamından kurtulmak câresi, insanların her meselesinin fevkinde en büyük ve en ehemmiyetli ve en lüzumlu bir ihtiyaç-ı zarurî ve kat'îsidir. Acaba bu câreyi kendilerine bulan Risale-i Nur şâkirtlerini ve o câreyi binler hüccetler ile bulduran Risale-i Nur'u âdi bahaneler ile itham edenler, ne kadar kendileri hakikat ve adalet nazarında müttehem oluyor, divaneler de anlar...

Âdi: Sıradan, basit.

Bililtizam: Kesinlikle, taraf tutarak.

Erkân: İleri gelenler.

Fevk: Üst.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.

İhtiyac-ı zarurî ve kat'î: Şiddetli, çok büyük ihtiyaç.

İşhad: Şahit gösterme.

Kasem: Yemin.

Keyfiyet: Durum, vaziyet.

Meb'us: Milletvekili.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Müttehem: Töhmət altında kalan, suçlanan.

Vükelâ: Bakanlar.

Zındıka: Dinsizlik.

Bu insafsızları aldatan ve hiçbir münasebeti olmayan, bir siyâsî cemiyet vehmini veren üç maddedir:

Birincisi: Eskiden beri benim talebelerimin benim ile kardeş gibi şiddetli alâkadar olmaları, bir cemiyet vehmini vermiş.

İkincisi: Risale-i Nur'un bazı şâkirtlerinin, her yerde bulunan ve cumhuriyet kanunları müsaade eden ve ilişmeyen cemaat-i İslâmiye heyetleri gibi hareket etmelerinden bir cemiyet zannedilmiş. Hâlbuki o mahdud üç-dört şâkirdin niyetleri cemiyet memiyet değil, belki sırf hizmet-i imaniyede hâlis bir kardeşlik ve uhrevî tesânüddür.

Üçüncüsü: O insafsızlar, kendilerini dalâlet ve dünya-perestlikte bildiklerinden ve hükûmetin bazı kanunlarını kendilerine müsait bulduklarından, fikren diyorlar ki; “Her hâlde Said ve arkadaşları, bizlere ve hükûmetin bizim medenice nâmeşrû hevesâtımıza müsait kanunlarına muhaliftirler. Öyle ise muhalif bir cemiyet-i siyasiyedirler.”

Ben de derim:

– “Hey bedbahtlar! Dünya ebedî olsaydı ve insan, içinde dâimî kalsaydı ve insanî vazifeler, yalnız siyaset bulunsaydı; belki bu iftiranızda bir mana bulunabilirdi. Hem eğer ben siyasetle işe girseydim, yüz risalede on cümle değil, belki bin cümleyi, siyasetvârî ve mübârezekârâne bulacaktınız. Hem farz-ı muhâl olarak, eğer biz dahi sizin gibi bütün kuvvetimizle dünya maksatlarına ve keyiflerine ve siyasetlerine çalışıyoruz diye –ki şeytan da bunu inandırma-ya çalışmıyor ve kimseye kabul ettiremez– haydi, böyle de olsa madem bu yirmi senede hiçbir vukuatımız gösterilmiyor ve hükûmet ele bakar, kalbe bakamaz ve her bir hükûmette şiddetli muhalifler bulunur; elbette adliye kanunu ile bizleri mes’ul etmezsiniz! Son sözüm:

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ¹

Said Nursî

* * *

¹ “Allah bana yeter. O’ndan başka ilâh yoktur. Ben yalnız O’na dayanırım. Çünkü O, büyük Arş’ın, muazzam hükûmranlığın sahibidir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Cemaat-i İslâmiye: Müslüman topluluk.

Cemiyet-i siyasiye: Siyasî topluluk, dernek.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm’a uymayan her türlü yanlış inanç.

Dünya-perestlik: Dünyaya taparcasına düşkün olmak.

Farz-ı muhâl: Olmayacak bir şeyi olmuş gibi düşünme, varsayma.

Mübârezekârâne: Kavga eder tarzda.

Nâmeşrû hevesât: Haram olan, ahlâk dışı arzu ve istekler.

Tesânüd: Dayanışma, birbirini destekleme.

Uhrevî: Âhirete ait.

بَاسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Eskişehir Mahkemesi'nde gizli kalmış, resmen zabta geçmemiş ve müdâfaâtında dahi yazılmamış bir eski hâtırayı ve latîf bir vâkıa-yı müdâfaayı beyan ediyorum.

Orada benden sordular ki:

– “Cumhuriyet hakkında fikrin nedir?”

Ben de dedim:

– “Eskişehir Mahkeme Reisi'nden başka, daha sizler dünyaya gelmeden, benim dindar bir cumhuriyetçi olduğumu elinizdeki Tarihçe-i Hayat'ım isbat eder. Hülâsası şudur ki; o zaman –şimdiki gibi– hâli bir türbe kubbesinde inzivâda idim. Bana çorba geliyordu. Ben de tanelerini karıncalara verirdim, ekmeğimi onun suyu ile yerdim.”

İşitenler benden soruyordular. Ben de derdim:

– “Bu karınca ve arı milletleri, cumhuriyetçidirler; o cumhuriyet-perverliklerine hürmeten tanelerini karıncalara verirdim.

Sonra dediler:

– “Sen, selef-i sâlihîne muhalefet ediyorsun?”

Cevaben diyordum:

– “Hulefâ-yı Râşidîn; her biri hem halife, hem reisicumhur idi. Sıddık-ı Ekber (*radıyallâhu anhu*), Aşere-i Mübeşşere'ye ve Sahabe-i Kirâm'a elbette reisi-cumhur hükmünde idi. Fakat manasız isim ve resim değil, belki hakikat-i adaleti ve hürriyet-i şer'iyeyi taşıyan mana-yı dindar cumhuriyetin reisleri idiler.”

İşte, Ey Müddeiumumî ve Mahkeme Âzâları! Elli seneden beri bende bulunan bir fikrin aksiyle beni itham ediyorsunuz. Eğer ‘lâik cumhuriyeti’

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Aşere-i mübeşşere: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kendilerine cennetlik olduklarını müjdelediği on bahtıyar sahâbi.

Cumhuriyet-perver: Cumhuriyet yönetimini seven, cumhuriyete düşkün.

Hâli: Boş, ıssız, tenha.

Hulefâ-yı Râşidîn: Dört büyük halife: Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali (r.anhüm.).

Hürriyet-i şer'ie: İslam'ın insanlara sunduğu asıl hürriyet.

Mana-yı dindar: Tam anlamıyla dindar.

Reisicumhur: Cumhurbaşkanı, başkan.

Selef-i sâlihîn: Ehl-i Sünnet'in ilk dönem rehberleri, güvenilir, dürüst ilim sahipleri.

Sıddık-ı Ekber: Hz. Ebubekir (r.a.).

Vâkıa-yı müdâfaa: Savunma hâdisesi.

soruyorsanız, ben biliyorum ki; lâik manası, bîtaraf kalmak.. yâni hürriyet-i vicdan düsturuyla dinsizlere ve sefâhetçilere ilişmediği gibi, dindarlara ve takvâcılara da ilişmez bir hükûmet telâkki ederim. On senedir –şimdi yirmi sene oluyor ki– hayat-ı siyasiye ve içtimaiyeden çekilmişim. Hükûmet-i Cumhuriye ne hâl kesbettiğini bilmiyorum. El-iyâzü billâh, eğer dinsizlik hesabına imanına ve âhiretine çalışanları mes'ul edecek kanunları yapan ve kabul eden bir dehşetli şekle girmiş ise, bunu size bilâ-pervâ ilân ve ihtar ederim ki; bin canım olsa, imana ve âhiretime fedâ etmeye hazırım. Ne yaparsanız yapın! Benim son sözüm, ¹ *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* olarak, sizin beni idam ve ağır ceza ile zulmen mahkûm etmenize mukabil derim:

Ben, Risale-i Nur'un keşf-i kat'îsi ile idam olmuyorum. Belki terhis edilip nur âlemine ve saadet âlemine gidiyorum. Ve sizi ey dalâlet hesabına bizi ezen bedbahtlar, idam-ı ebedî ile ve dâimî haps-i münferit ile mahkûm bildiğimden ve gördüğümünden, tamamıyla intikamımı sizden alarak, kemâl-i rahat-ı kalble teslim-i ruh etmeye hazırım!

Mevkuf
Said Nursî

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Efendiler!

Çok emârelerle kat'î kanaatim gelmiş ki; hükûmet hesabına “hissiyât-ı diniyeyi âlet ederek emniyet-i dâhiliyeyi ihlâl etmek” için bize hücum edilmiyor. Belki bu yalancı perde altında, zındıka hesabına, bizim imanımız için ve imana ve emniyete hizmetimiz için bize hücum edildiğine çok hüccetlerden bir hücceti şudur ki:

Yirmi sene zarfında, Risale-i Nur'un yirmi bin nüshaları ve parçalarını yirmi bin adamlar okuyup kabul ettikleri hâlde, Risale-i Nur'un şâkirtleri

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

Bilâ-pervâ: Çekinmeden, sıkılmadan.

El-iyâzü billâh: “Allah korusun!”

Emniyet-i dâhiliye: Toplumun iç huzuru.

Hayat-ı siyasiye ve içtimaiye: Siyasi ve sosyal hayat.

Hissiyât-ı diniye: Dinî duygular.

Kemâl-i rahat-ı kalb: Tam bir gönül rahatlığı.

Kesbetmek: Kazanmak, edinmek.

Keşf-i kat'î: Eşyanın perde arkasına ait gerçek, kesin bilgi.

Mevkuf: Tutuklu.

Sefâhetçi: Haram helal demeden zevk peşinde olan, eğlence düşkünü.

Telâkki: Algılama, benimseme, kabullenme.

tarafından emniyetin ihlâlüne dair hiçbir vukuat olmamış ve hükûmet kaydetmemiş ve eski ve yeni iki mahkeme bulmamış. Hâlbuki böyle kesretli ve kuvvetli propaganda, yirmi günde vukuatlar ile kendini gösterecekti. Demek hürriyet-i vicdan prensibine zıt olarak, bütün dindar nasihatçilere şâmil, lastikli bir kanunun 163. maddesi sahte bir maskedir. Zındıklar, bazı erkân-ı hükûmeti iğfal ederek, adliye'yi şaşırtıp, bizi her hâlde ezmek istiyorlar. Madem hakikat budur, biz de bütün kuvvetimizle deriz:

Ey dinini dünyaya satan ve küfr-ü mutlaka düşen bedbahtlar! Elinizden ne gelirse yapınız. Dünyanız başınızı yesin ve yiyecek! Yüzer milyon kahraman başların feda oldukları bir kudsi hakikate, başımız dahi feda olsun! Her ceza ve idamınıza hazırız! Hapsin harici, bu vaziyette yüz derece dâhilinden daha fenadır. Bize karşı gelen böyle bir istibdâd-ı mutlak altında hiçbir hürriyet –ne hürriyet-i ilmiye, ne hürriyet-i vicdan, ne hürriyet-i diniye– olmamasından, ehl-i namus ve diyanet ve taraftar-ı hürriyet olanlara, ya ölmek veya hapse girmekten başka bir çâre kalmaz. Biz de ¹ *إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ* diyerek Rabbimize dayanıyoruz.

Mevkuf
Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ

Mahkeme Reisi Ali Rıza Beyefendi!

Hukukumu müdâfaa etmek için ehemmiyetli bir talebim ve bir ricam var. Ben yeni harfleri bilmiyorum ve eski yazım da pek nâkıstır. Hem beni başkalarla görüştürmüyorlar, âdeta tecrid-i mutlak içindeyim. Hatta iddianâme, on beş dakikadan sonra benden alındı. Hem avukat tutmak iktidarım yok. Hatta size takdim ettiğim müdâfaâtımın, çok zahmetle, bir kısmını gizli olarak

¹ “Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz.” (Bakara Sûresi, 2/156).

² O yüce Zât'ın adıyla.

Ehl-i namus ve diyanet:

Namuslu ve dindar kimseler.

Erkân-ı hükûmet: Hükûmetin ileri gelenleri, üst seviyedeki yöneticileri.

Hürriyet-i diniye: İnanç özgürlüğü.

Hürriyet-i ilmiye: Öğrenim öz-

gürlüğü.

Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

İğfal: Kandırma, aldatma.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Kesret: Çok, çokluk.

Küfr-ü mutlak: Bütünyle inkâr, tam kâfirlik.

Nâkis: Eksik.

Şâmil: Şümûllü, kapsamlı.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

ancak yeni harf ile bir suretini alabildim. Hem Risale-i Nur'un bir nevi müdâfaanâmesi ve mesleğinin hülâsası olan Meyve Risalesi'nin bir suretini müddeiumuma vermek için ve bir-iki suretini Ankara makamatına göndermek için yazdırmıştım. Birden onları elimden aldılar, daha vermediler. Hâlbuki Eskişehir adliyesi, bize bir makineyi hapse gönderdi. Biz müdâfaâtımızı onda, yeni harfle bir-iki nüsha yazdık; hem o mahkeme dahi yazdı.

İşte ehemmiyetli talebim: Ya bize bir makineyi siz veriniz veya bize müsaade ediniz, biz celbedeceğiz. Tâ ki hem müdâfaâtımı, hem Risale-i Nur'un müdâfaanâmesi hükmündeki risaleyi yeni harfle iki-üç suretini alıp, hem Adliye Vekâleti'ne, hem Heyet-i Vekile'ye, hem Meclis-i Meb'usân'a, hem Şûrâ-yı Devlet'e göndereceğiz. Çünkü iddianâmede bütün esas, Risale-i Nur'dur ve Risale-i Nur'a ait dâvâ ve itiraz, cüz'î bir hâdise ve şahsî bir mesele değil ki çok ehemmiyet verilmesin. Belki bu milleti ve memleketi ve hükûmeti ciddî alâkadar edecek ve dolayısıyla Âlem-i İslâm'ın nazar-ı dikkatini ehemmiyetli bir surette celbedecek bir küllî hâdise hükmünde ve umumî bir meseledir.

Evet Risale-i Nur'a perde altında hücum eden, ecnebî parmağıyla bu vatan-daki milletin en büyük kuvveti olan Âlem-i İslâm'ın teveccühünü ve muhabbetini ve uhuvvetini kırmak ve nefret verdirmek için siyaseti dinsizliğe âlet ederek perde altında küfr-ü mutlakı yerleştirenlerdir ki; hükûmeti iğfal ve adli-yeyi iki defadır şaşırtıp, der: "Risale-i Nur ve şâkirtleri, dini siyasete âlet eder. Emniyete zarar ihtimali var."

Hey bedbahtlar! Risale-i Nur'un gerçi siyasetle alâkası yoktur; fakat küfr-ü mutlakı kırdığı için, küfr-ü mutlakın altı olan anarşiliği ve üstü olan istibdâd-ı mutlakı esasıyla bozar, reddeder. Emniyeti, âsâyişi, hürriyeti, adaleti temin ettiğine yüzer hüccetlerden biri, bu müdâfaanâmesi hükmündeki Meyve Risalesi'dir. Bunu âlî bir heyet-i ilmiye ve içtimaiye tetkik etsinler. Eğer beni tasdik etmezlerse, ben her cezaya ve işkenceli idama razıyım!

Mevkuf
Said Nursî

* * *

Adliye Vekâleti: Adalet Bakanlığı.
Celbetmek: Getirmek.
Heyet-i ilmiye ve içtimaiye:
Sivil, tarafsız kimselerden oluşan
bilimsel heyet.

Heyet-i Vekile: Bakanlar Kurulu.
Küllî: Genel, umumî, kapsamlı.
Meclis-i Meb'usân: Millet Meclisi.
Müddeiumum: İddia makamı,
savcı.

Şûrâ-yı Devlet: Danıştay.
Teveccüh: Sevgi ve ilgi duyma,
yakınlık gösterme.
Uhuvvet: Kardeşlik.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Reis Beyefendi!

Kararnâmede üç madde esas tutulmuş:

Birisi: Cemiyettir. Ben buradaki bütün Risale-i Nur şâkirtlerini ve benimle görüşenleri veya okuyan ve yazanları aynıyla işhad ediyorum, onlardan sorunuz ki, ben hiçbirisine dememişim: “Bir cemiyet-i siyasiye veya cemiyet-i nakşiye teşkil edeceğiz.” Daima dediğim budur:

Biz imanımızı kurtarmaya çalışacağız. Umum ehl-i iman dâhil oldukları ve üç yüz milyondan ziyâde efradı bulunan bir mukaddes cemaat-i İslâmiye’den başka mâbeynimizde medar-ı bahs olmadığını ve Kur’ân’da “Hizbullah” nâmı verilen¹ ve umum ehl-i imanın uhuvveti cihetiyle kendimizi, Kur’ân’a hizmetimiz için Hizbü’l-Kur’ân, Hizbullah dairesinde bulmuşuz. Eğer kararnâmede bu mana murad ise bütün ruhumuzla, kemâl-i iftiharla itiraf ederiz. Eğer başka manalar murad ise, onlardan haberimiz yoktur!

İkinci Madde: Kararnâmenin itirafıyla, Kastamonu zâbitasının rapor ve tasdikiyle, hiç neşrolunmayacak tarzda, odun ve kömür yığınları altında ve mihli sandıklarda bulunan ve Eskişehir Mahkemesi’nin tetkikinden ve tenkidinden geçen ve bir hafif cezayı çektiren ve kat’iyen mahrem tutulan Tesettür Risalesi ve Hücûmât-ı Sitte ve Zeyli Risalesi gibi kitaplardan bazı cümlelerine yanlış mana vererek dokuz sene evvelki zamana bizi götürüp, cezasını çektığımız suç ile mes’ul etmek istiyor.

Üçüncü Madde: Kararnâmede kaç yerde “Devletin emniyetini ihlâl edebilir veya yapabilir.” gibi tâbirlerle imkânât, vukuat yerinde istîmal edilmiş. Herkes, mümkündür ki bir katl yapsın. Bu imkân ile mes’ul olabilir mi?

Mevkuf
Said Nursî

* * *

¹ Bkz.: Mâide Sûresi, 5/56; Mücadele Sûresi, 58/22.

Cemiyet-i nakşiye: Nakşibendi topluluğu.

Cemiyet-i siyasiye: Siyasî topluluk, demek.

Hizbu’l-Kur’ân: Kur’ân Cemaati. Kur’ân’a bağlı kimseler.

Hizbullah: Allah’ın dininden ya-

na olanlar.

İmkânât: Olması mümkün, fakat henüz olmamış şeyler.

İstîmal edilmek: Kullanılmak.

İşhad: Şahit gösterme.

Katl: Öldürme, cinayet.

Kemâl-i iftihar: Çok büyük bir

övünç.

Mâbeyn: Ara.

Medar-ı bahs: Söz konusu.

Mih: Çivi.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Reis Beyefendi!

Ankara makamâtına ve reisicumhura istida suretinde gönderdiğim müdâfaanâmemi ve başvekâletin de bunu ehemmiyetle kabul ettiklerini gösteren cevabî mektubunu raptten sunuyorum, takdim ederim. Makam-ı iddia-nın aleyhimizde beyan ettiği asılsız, ithamkârâne evhamın kat'î cevapları bu müdâfaâtımda vardır. Sâir yerlerin garazkârâne ve sathî zabıtnâmelerine bina edilen buranın ehl-i vukûf raporunda hilâf-ı vâki ve mantıksız çok sözler vardır ki, onlara karşı da bu itiraznâmem takdim edilmişti.

Ezcümle: Size evvelce arz ettiğim gibi, Eskişehir Mahkemesi'ne, 163. madde ile beni mahkûm etmek istedikleri zaman demiştim: Hükûmet-i Cumhuriye'nin iki yüz meb'usu içinde aynı rakam 163 meb'usun imzalarıyla Van'daki Dârülfünun'uma (medrese) 150.000 banknot tahsisat kabul etmeleri ve onun ile Hükûmet-i Cumhuriye'nin bana karşı teveccühü, “bu 163. maddeyi hakkımda hükûmden ıskat ediyor” dediğim hâlde; o ehl-i vukûf, “163 meb'us Said aleyhinde takibat yapmışlar” diye tahrif etmiş.

İşte makam-ı iddia da bu ehl-i vukûfun böyle bütün bütün asılsız ithamlarına binâen bizi mes'ul tutuyor. Hâlbuki meclisinizin kararıyla en yüksek heyet-i ilmiye ve fenniyenin tetkikine ve tahkikine havale edilen Risale-i Nur'un bütün eczalarını tetkikten sonra bilittifak, hakkımızda verdiği kararda: “Said'in ve Risale-i Nur şâkirtlerinin yazılarında, dinî mukaddesatı âlet edip devletin emniyetini ihlâl teşvik veya bir cemiyet kurmak ve hükûmete karşı bir sû-i maksadı bulunmak kasdında olduğunu gösterir bir sarâhat ve emâre olmadığını.. ve Said'in şâkirtleri, muhaberelerinde hükûmete karşı kötü bir kast beslemek, bir cemiyet kurmak veya tarikat gütmek fikriyle hareket etmedikleri anlaşılmaktadır.” diye müttefikan karar vermişler.

Başvekâlet: Başbakanlık.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.

Heyet-i ilmiye ve fenniye: Uzman, bilimsel heyet.

Hilâf-ı vâki: Olan bitene aykırı, gerçeğe uymayan.

Iskat etmek: Düşürmek, hükûmsüz kılmak.

İstida: Dilekçe.

İthamkârâne: Suçlar tarzda.

Makam-ı iddia: Savcılık, iddia makamı.

Meb'us: Milletvekili.

Muhabere: Haberleşme.

Müttefikan: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Raptten: İliştirerek, ekleyerek.

Reisicumhur: Cumhurbaşkanı.

Sarâhat: Açıklık, aşıkârlık.

Sathî: Yüzeysel.

Sû-i maksad: Kötü maksat, kö-tülük niyeti.

Tahkik: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme.

Zabıtnâme: Yazılı tutanak. Tutanak yazısı.

Hem ehl-i vukûf, “Said Nursî’nin yüzde doksan risalesi; hem samimî, hem hasbî, hem ilim ve hakikat ve din esaslarından hiçbir cihetle ayrılmamışlar. Bunlarda dini âlet etmek veya cemiyet teşkil etmeye, emniyeti ihlâl hareketinin bulunmadığı sarihdir. Şâkirtlerin birbiriyle ve Said Nursî’yle muhabere mektupları da bu nevidendirler. Beş-on mahrem ve şekvâlî ve gayr-i ilmî olan risalelerden başka bütün risaleleri her biri bir âyetin tefsiri ve bir hadis-i şerifin hakikati nâmına yazılmışlardır. Din, iman, Allah, peygamber, âhiret akîdelerini ve ibarelerini açıkça anlatmak için temsiller ile yazılmış ve ilmî görüşleri ve ihtiyarlara ve gençlere ahlâkî öğütler ve hayat tecrübesinden alınmış ibretli vak’aları ve faydalı menkıbeleri ihtiva eden mevcudun yüzde doksanını teşkil eden risalelerdir. Hükûmete ve idareye ve âsâyîşe ilişecek hiçbir ciheti yoktur.” diye müttefikân karar vermişlerdir.

İşte makam-ı iddia, bu yüksek ehl-i vukûfun raporuna bakmaya-rak eski ve müşevveş ve nâkis rapora binâen acîb tarzlarda bizi itham etmesinden hakikaten fevka’l-had müteessir bulunmaktayız. Bu insafî mahkemenin müsellem insaflarına elbette yakıştırmayız. Hatta –temsilde hatta olmasın– bir bektâşîye: “Ne için namaz kılmıyorsun?” demişler. O da: “Kur’ân’da ¹لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ var” demiş. Ona demişler: “Bunun arkasını, yani ²وَأَنْتُمْ سَكَارَى’yı da oku” denildiğinde, “Ben hâfız değilim” demiş olması kabilinden, Risale-i Nur’un bir cümlesini tutup o cümleyi tâdil ve neticeyi beyan eden âhirini almayarak aleyhimizde verilmektedir. Takdim edeceğim müdâfaanâmemde, o iddianâmeye karşı mukayese edildiğinde bunun otuz-kırk misali görülecektir. Bu numûnelerden latîf bir vâkıayı beyan ediyorum:

Eskişehir Mahkemesi’nde makam-ı iddianın nasılsa bir sehiv neticesi, Risale-i Nur’un iman derslerine “Halkları ifsat ediyor” gibi bir tâbir ve sonradan o tâbirden vazgeçtiği hâlde, Risale-i Nur şâkirtlerinden Abdurrezzâk nâmında bir zât mahkemeden bir sene sonra demiş:

“Hey bedbaht! Otuz üç âyât-ı Kur’âniye işârâtının takdirine mazhar ve İmam Ali’nin (radîyallâhu anhu) üç kerametinin ihbar-ı gaybîsiyle ve

¹ “...namaza yaklaşmayın.” (Nisâ Sûresi, 4/43).

² “...sarhoş olduğunuz hâlde...” (Nisâ Sûresi, 4/43).

Akide: İnanç.

Fevka’l-had: Haddinden fazla.

Gayr-i ilmî: İlmî niteliği olmayan.

Hasbî: Samimi, karşılık gözetmeyen.

İfsad: Bozma, karıştırma, fesat çıkarma.

İhbar-ı gaybî: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden bahsetme, haber verme.

Müsellem: Herkesçe kabul edilen.

Müşevveş: Karışık, şüpheli, temiz olmayan.

Müteessir: Üzgün, rahatsız.

Nâkis: Eksik.

Sarih: Açık, net.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Şekvâ: Şikayet.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme.

Gavs-ı Âzam'ın (kudûsî siruhî) kuvvetli bir tarzda ihbarıyla kıymet-i diniyesi tahakkuk eden.. ve bu yirmi sene zarfında idareye hiçbir zararı dokunmayan.. ve hiç kimseye hiçbir zarar vermemesi ile beraber binler vatan evlâdını tenvir ve irşad eden ve imanlarını kuvvetlendiren ve ahlâklarını düzelten Risale-i Nur'un irşadlarına 'ifsat' diyorsun. Allah'tan korkmuyorsun, dilin kurusun!" demiş.

Şimdi bu şâkirdin haklı olarak bu sözünü makam-ı iddia gördüğü hâlde, "Said, etrafına fesat saçmış" tâbirini insafınıza ve vicdanınıza havale ediyorum.

Makam-ı iddia, Risale-i Nur'un içtimâî derslerine ilişmek fikriyle "Dinin tahtı ve makamı vicdandır, hükme kanuna bağlanmaz. Eskiden bağlanmayla içtimâî keşmekeşler olmuştur." dedi.

Ben de derim ki: "Din yalnız iman değil, belki amel-i sâlih dahi dinin ikinci cüzüdür. Acaba katl, zina, sirkat, kumar, şarap gibi hayat-ı içtimaiyeyi zehirlediren pek çok büyük günahları işleyenleri onlardan men etmek için, yalnız hapis korkusu ve hükûmetin bir hafiyesinin görmesi tevehhümü kâfi gelir mi? O hâlde her hânede, belki herkesin yanında daima bir polis, bir hafiye bulunmak lâzım gelir ki, serkeş nefisler kendilerini o pisliklerden çeksinler. İşte Risale-i Nur amel-i sâlih noktasında, iman cânibinden, herkesin başında her vakit bir mânevî yasakçıyı bulundurur. Cehennem hapsini ve gazab-ı ilâhîyi hatırına getirmekle fenalıktan kolayca kurtarır."

Hem makam-ı iddia, bir risalenin güzel ve fevkalâde kerametekârâne bir tevâfukunun imza edilmesiyle "bir cemiyet efradı" diye manasız bir emâre beyan etmiş.

Acaba esnafların ve hancıların defterlerinde bulunan bu nevi imzalara cemiyet unvanı verilir mi? Eskişehir'de aynı böyle bir vehim oldu. Cevap verdiğim ve Mu'cizât-ı Ahmediye Risalesi'ni gösterdiğim zaman taaccüple karşıdılar. Eğer mâbeynimizde dünyevî bir cemiyet olsaydı, bu derece benim yüzümden zarar görenler, elbette kemâl-i nefretle benden kaçacak idiler. Demek

Amel-i sâlih: İslâm'ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü iş, fiil.

Cânib: Yön, taraf.

Gavs-ı Âzam: "En büyük veli" anlamında Hz. Abdülkadir Geylani'nin lâkâbı (k.s.).

Hafiye: Casus, ajan.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

İçtimâî: Toplumu ilgilendiren,

sosyal.

İrşad: Doğruyu gösterme, rehberlik etme.

Kemâl-i nefret: Çok büyük bir nefret.

Kerametekârâne: Kerametli bir tarzda.

Mâbeyn: Ara.

Sirkat: Hırsızlık.

Taaccüp: Hayret etme, şaşırma.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

Tevâfuk: Uygun gelme. Bazı ke-limelerin tesadüfe verilemeyecek derecede yazıda alt alta, yan yana veya karşılıklı bir şekilde birbirine orantılı, denk gelmesi.

Tevvehhüm: Sanma, zannetme.

nasıl ben ve biz, İmam Gazâlî ile irtibatımız var, kopmuyor; çünkü uhrevîdir, dünyaya bakmıyor. Aynen öyle de bu masum ve sâfi ve hâlis dindarlar, benim gibi bir bîçâreye iman derslerinin hatırı için bir kuvvetli alâka göstermişler. Ondan bu asılsız mevhum bir cemiyet-i siyasiye vehmini vermiş. Son sözüm:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

Mevkuf, haps-i münferitte

Said Nursî

* * *

بِاسْمِهِ سُبحَانَهُ²

Bu Gelen Kısım Çok Ehemmiyetlidir

Son Sözün Mühim Bir Parçası

Efendiler, Reis Bey!

Dikkat ediniz, Risale-i Nur'u ve şâkirtlerini mahkûm etmek:

• *Doğrudan doğruya küfr-ü mutlak hesabına, hakikat-i Kur'âniye ve hakâik-i imaniyeyi mahkûm etmek hükmüne geçmekle bin üç yüz seneden beri her senede üç yüz milyon onda yürümüş ve üç yüz milyar müslümanların hakikate ve saadet-i dâreyne giden cadde-i kübrâlarını kapatmaya çalışmaktır ve onların nefretlerini ve itirazlarını kendinize celbetmektir. Çünkü o caddede gelip gidenler, gelmiş geçmişlere dualar ve hasenâtlarıyla yardım ediyorlar.*

• *Hem bu mübârek vatanın başına bir kıyamet kopmaya vesile olmaktadır. Acaba mahkeme-i kübrâda, bu üç yüz milyar dâvâcılarının karşısında sizden sorulsa ki: "Doktor Duzi'nin, baştan nihâyete kadar serâpâ İslâmiyet'iniz ve vatanınız ve dininiz aleyhinde ve firenke 'Tarih-i İslâm' nâmındaki eseri ki; zındıkların kütüphanelerinizdeki eserlerine, kitaplarına ve serbest okuma-*

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

² O yüce Zât'ın adıyla.

Cadde-i kübrâ: Büyük, geniş yol. Ana cadde.

Firenke: Batı dilinden olan, Fransızca.

Hakikat-i Kur'âniye ve imaniye: Kur'an'a ve imana ait gerçekler.

Haps-i münferit: Hücre hapsi.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, tam kâfirlik.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük mahkeme, mahşer mahkemesi.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Mevkuf: Tutuklu, tutuklanmış kimse.

Saadet-i dâreyn: Dünya ve âhiret mutluluğu.

larına ve o kitapların şâkirtleri kanununuzca cemiyet şeklini almalarıyla beraber, dinsizlik veya komünistlik veya anarşistlik veya pek eski ifsat komitecilik veya menfî Turancılık gibi siyasetinize muhalif cemiyetlerine ilişmiyor-dunuz? Neden hiçbir siyasetle alâkaları olmayan ve yalnız iman ve Kur'ân cadde-i kübrâsında giden ve kendilerini ve vatandaşlarını idam-ı ebedîden ve haps-i münferitten kurtarmak için Kur'ân'ın hakikî tefsiri olan Risale-i Nur gibi gayet hak ve hakikat bir eseri okuyanlara ve hiçbir siyasî cemiyetle münasebeti olmayan o hâlis dindarların birbiriyle uhrevî dostluk ve uhuvvetlerine cemiyet nâmı verip ilişmişsiniz. Onları pek acîb bir kanunla mahkûm ettiniz ve etmek istediniz.” dedikleri zaman ne cevap vereceksiniz? Biz de sizlerden soruyoruz...

Ve sizi iğfal eden ve adliyei şaşırtan ve hükûmeti bizimle, vatana ve millete zararlı bir surette meşgul eyleyen muârzılarımız olan zındıklar ve münafıklar, istibdâd-ı mutlaka “cumhuriyet” nâmı vermekle, irtidad-ı mutlakı rejim altına almakla, sefâhet-i mutlaka “medeniyet” ismini vermekle, cebr-i keyfî-i küfrîye “kanun” ismini takmakla hem sizi iğfal, hem hükûmeti işgal, hem bizi perişan ederek, hâkimiyet-i İslâmiye'ye ve millete ve vatana ecnebî hesabına darbeler vuruyorlar.

Ey efendiler! Dört senede dört defa dehşetli zelzeleler, tam tamına dört defa Risale-i Nur şâkirtlerine şiddetli bir surette taarruz ve zulüm zamanlarına tevâfuku ve her bir zelzele dahi tam taarruz zamanında gelmesi ve hücumun durmasıyla zelzelenin durması işaretiyle, şimdiki mahkûmiyetimiz ile gelen semâvî ve arzî belalardan siz mes'ûlsünüz!

Denizli Hapishanesi'nde tecrid-i mutlak ve haps-i münferitte mevkuf

Said Nursî

* * *

Cebr-i keyfî-i küfrî: Dinsizlikten kaynaklanan, hukuk dışı, keyfî zorbalık.

Hâkimiyet-i İslâmiye: Dinin, kendine bağlı insanları kendi usul ve prensiplerine göre sevk ve idaresi.

Haps-i münferit: Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.

İğfal: Kandırma, aldatma.

İrtidad-ı mutlak: Dinden tamamen dönme, tam dinsizlik.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Menfî Turancılık: Kendi ırkını diğer ırklardan üstün gören; olumsuz, yıkıcı Türk milliyetçiliği düşüncesi.

Muârz: Karşı çıkan, muhalif.

Sefâhet-i mutlaka: Haram-helal demeden, tamamen zevk, eğlenme peşinde olma.

Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme; muvâfık olma.

Uhuvvet: Kardeşlik.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Son Sözün Bir Kısmı

Efendiler!

Şimdiki hayat-ı içtimaiyeyi bilemediğimden, makam-ı iddianın gidişatına göre, sizce musammem mahkûmiyetimize bir bahane olmak için, pek musırrâne ileri sürdüğünüz cemiyetçilik ithamına karşı pek çok kat'î cevaplarımızı Ankara ehl-i vukûfunun dahi müttefikan tasdikleriyle beraber, bu derece bu noktada ısrarınıza çok hayret ve taaccüpte bulunurken kalbime bu mana geldi:

Madem hayat-ı içtimaiyenin bir temel taşı.. ve fitrat-ı beşeriye'nin bir hâcet-i zaruriyesi.. ve aile hayatından tâ kabile ve millet ve İslâmiyet ve insaniyet hayatına kadar en lüzumlu ve kuvvetli râbita.. ve her insanın kâinatta gördüğü ve tek başına mukabele edemediği medar-ı zarar ve hayret ve insanî ve İslâmî vazifelerin ifâsına mâni, maddî ve mânevî esbâbın tehâcümâtına karşı bir nokta-yı istinad ve medar-ı teselli olan dostluk ve kardeşâne cemaat ve toplanmak ve samimâne uhrevî cemiyet ve uhuvvet.. hem siyasî cephe si olmadığı hâlde ve bilhassa hem dünya, hem din, hem âhiret saadetlerine kat'î vesile olarak iman ve Kur'ân dersinde hâlis bir dostluk ve hakikat yolunda bir arkadaşlık.. ve vatanına ve milletine zararlı şeylere karşı bir tesânüd taşıyan Risale-i Nur şâkirtlerinin pek çok takdir ve tahsine şâyân ders-i imanda toplanmalarına “cemiyet-i siyasiye” nâminı verenler, elbette ve her hâlde ya gayet fena bir surette aldanmış veya gayet gaddar bir anarşisttir ki; hem insaniyete vahşiyâne düşmanlık eder.. hem İslâmiyet'e nemrudâne adâvet eder.. hem hayat-ı içtimaiyeye anarşiliğin en bozuk ve mütereddî tavrıyla husûmet eder.. ve bu vatana ve millete ve hâkimiyet-i İslâmiye'ye ve dinî mukaddesa-

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Adâvet: Düşmanlık.

Fitrat-ı beşeriye: İnsan tabiatı.

Hâcet-i zaruriye: Şiddetli, zaruri ihtiyaç.

Husûmet: Düşmanlık.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.

Medar-ı zarar ve hayret: İnsanı şaşırtıp zarara düşüren sebep.

Musammem: Kararlaştırılmış,

kesin.

Musırrâne: Israrlı bir şekilde.

Mütereddî: Soysuz, yozlaşmış, alçak.

Müttefikan: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Nemrudâne: Nemrut gibi, zalimce.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Râbita: Bağ, bağlantı.

Şâyân: Lâyük, değer.

Taaccüp: Hayret etme, şaşırma.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Tehâcümât: Saldınlar, hücumlar.

Tesânüd: Dayanışma, birbirini destekleme.

ta karşı mürtedâne, mütemerridâne, anûdâne mücadele eder. Veya ecnebî hesabına bu milletin can damarını kesmeye ve bozmaya çalışan el-hannâs bir zındıktır ki, hükûmeti iğfal ve adliyyeyi şaşırtır; tâ o şeytanlara, firavunlara, anarşistlere karşı şimdiye kadar istîmal ettiğimiz mânevî silâhlarımızı kardeşlerimize ve vatanımıza çevirsin veya kırdırsın.

Mevkuf
Said Nursî

* * *

Efendiler!

Otuz-kırk seneden beri ecnebî hesabına ve küfür ve ilhad nâmına bu milleti ifsat ve bu vatani parçalamak fikriyle, Kur'ân hakikatine ve iman hakikatlerine her vesile ile hücum eden ve çok şekillere giren bir gizli ifsat komitesi-ne karşı, bu meselemizde kendilerine perde yaptıkları insafsız ve dikkatsiz memurlara ve bu mahkemeyi şaşırtan onların müslüman kisvesindeki propagandacılarına hitâben, fakat sizin huzurunuzda, zâhiren sizin ile birkaç söz konuşacağımıza müsaade ediniz.

.....

Fakat ikinci gün beraat kararı, o dehşetli konuşmayı geriye bıraktı.

Tecrid-i mutlakta ve haps-i münferitte mevkuf
Said Nursî

* * *

Mühim Bir Suâle Hakikatli Bir Cevaptır

Büyük memurlardan birkaç zât benden sordular ki:

– “Mustafa Kemal sana üç yüz lira maaş verip, Kürdistan'a ve vilâyât-ı şarkıyeye, Şeyh Sünûsî yerine vâiz-i umumî yapmak teklifini neden kabul etmedin? Eğer kabul etseydin ihtilâl yüzünden kesilen yüz bin adamın hayatlarını kurtarmaya sebep olurdu!” dediler.

Anûdâne: İnat ederce.
El-hannâs: Sinsi şeytan.
İlhâd: İnançsızlık, dinsizlik.
İstîmal: Kullanma.

Mürtedâne: Dinsizce.
Mütemerridâne: Kafa tutarca.
Dik kafalılıkla.
Tecrid-i mutlak: Kimseyle görüş-

türme. Hücre hapsi.
Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Ben de onlara cevaben dedim ki:

– “Yirmişer-otuzar senelik hayat-ı dünyeviyeyi o adamlar için kurtarmadığıma bedel, yüz binler vatandaşa, her birisine milyonlar sene uhrevî hayatı kazandırmaya vesile olan Risale-i Nur, o zâyatın yerine binler derece iş görmüş. Eğer o teklifi ben kabul etseydim, hiçbir şeye âlet olamayan ve tâbî olmayan ve sırr-ı ihlâsı taşıyan Risale-i Nur meydana gelmezdi. Hatta ben, hapiste muhterem kardeşlerime demiştim; eğer Ankara'ya gönderilen Risale-i Nur'un şiddetli tokatları için beni idama mahkûm eden zâtlar, Risale-i Nur'la imanlarını kurtarıp idam-ı ebedîden necat bulsalar, siz şahit olunuz, ben onları da ruh u canımla helâl ederim!”

Beraatımızdan sonra Denizli'de beni tarassutla tâciz edenlere ve büyük âmirlerine ve polis müdürüyle müfettişlere dedim:

– “Risale-i Nur'un kabil-i inkâr olmayan bir kerametidir ki; yirmi sene mazlumiyet hayatımda, yüzer risale ve mektuplarımda ve binler şâkirtlerde hiçbir cereyan, hiçbir cemiyet ile ve dâhilî ve hâricî hiçbir komite ile hiçbir vesika, hiçbir alâka, dokuz ay tedkikâtta bulunmamasıdır. Hiçbir fikrin ve tedbirin haddi midir ki, bu harika vaziyeti versin. Birtek adamın, birkaç senedeki mahrem esrarı meydana çıksa, elbette onu mes'ul ve mahcup edecek yirmi madde bulunacak. Madem hakikat budur; ya diyacaksınız ki: ‘Pek harika ve mağlup olmaz bir deha bu işi çeviriyor.’ veya diyacaksınız: ‘Gayet inâyetkârâne bir hıfz-ı ilâhîdir.’ Elbette böyle bir deha ile mübâreze etmek hatadır, millete ve vatana büyük bir zarardır. Ve böyle bir hıfz-ı ilâhî ve inâyet-i rabbâniyeye karşı gelmek, firavunâne bir temerrüttür.”

Eğer deseniz:

– “Seni serbest bıraksak ve tarassut ve nezaret etmesek, derslerinle ve gizli esrarınla hayat-ı içtimaiyemizi bulandırabilirsin.”

Ben de derim:

– “Benim derslerim, bilâ-istisna bütünü, hükûmetin ve adliyenin eline geçmiş; bir gün cezayı mücib bir madde bulunmamış. Kırk-elli bin nüsha risale, o derslerden milletin ellerinde dikkat ve merakla gezdiği hâlde, menfaatten

Hıfz-ı ilâhî: İlâhî koruma, muhafaza.

İnâyetkârâne: Gayet ihtimamla yardım eder bir tarzda.

Kabil-i inkâr olmamak: İnkâr

edilememek, inkârı mümkün olmamak.

Mücib: Gerek, gerektirici sebep.

Mübâreze: Mücadele, kavga.

Necat bulmak: Kurtulmak.

Nezaret: Gözetme, kontrol etme.

Tarassut: Gözetleme.

Temerrüt: İnat etme, direnme.

başka hiçbir zararı hiçbir kimseye olmadığı, hem eski mahkemenin, hem yeni mahkemenin mûcib-i mes'uliyet bir madde bulamamaları cihetiyle yenisi, ittifakla beraatımıza ve eskisi, dünyaca bir büyüğün hatırı için yüz otuz risale-den beş-on kelime bahane edip, yalnız kanaat-i vicdaniye ile yüz yirmi mevkuf kardeşlerimden yalnız on beş adama altışar ay ceza verebilmesi kat'î bir hüccettir ki; bana ve Risale-i Nur'a ilişmeniz, manasız bir tevehhümle çirkin bir zulümdür. Hem daha yeni dersim yok ve bir sıırım gizli kalmadı ki, neza-rette tâdilîne çalışsanız.

Ben şimdi hürriyetime çok muhtacım. Yirmi seneden beri lüzumsuz ve haksız ve faydasız tarassutlar artık yeter! Benim sabrım tükendi. İhtiyarlık vaziyetinden, şimdiye kadar yapmadığım bedduayı yapmak ihtimali var. *'Mazlumun âhı, tâ arşa kadar gider.'*¹ diye bir kuvvetli hakikattir."

Sonra o zalim, dünyaca büyük makamlarda bulunan bedbahtlar dediler:

– "Sen, yirmi senedir birtek defa takkermizi başına koymadın. Eski ve yeni mahkemelerin huzurunda başını açmadın, eski kıyafetin ile bulundun. Hâlbuki on yedi milyon, bu kıyafete girdi."

Ben de dedim:

– "On yedi milyon değil, belki yedi milyon da değil, belki rızasıyla ve kalben kabulüyle ancak yedi bin Avrupa-perest sarhoşların kıyafetlerine ruhsat-ı şer'îye ve cebr-i kanunî cihetiyle girmektense; azîmet-i şer'îye ve takva cihe-tiyle, yedi milyar zâtların kıyafetlerine girmeyi tercih ederim. Benim gibi yir-mi beş seneden beri hayat-ı içtimaiyeyi terk eden adama, 'İnad ediyor, bize muhaliftir.' denilmez.

Haydi inat dahi olsa, madem Mustafa Kemal o inadı kıramadı ve iki mah-keme kırmadı ve üç vilayetin hükûmetleri onu bozmadı. Siz neci oluyorsunuz ki; beyhude hem milletin, hem hükûmetin zararına, o inadın kırılmasına ça-balıyorsunuz!

Haydi siyasî muhalif de olsa, madem tasdikiniz ile yirmi senedir dünya ile alâkasını kesen ve mânen yirmi seneden beri ölmüş bir adam,

¹ Bkz.: Buhârî, Zekat 63; Mezâlim 9; Müslim, Hac 426; Tirmizî, Cennet 2.

Azîmet-i şer'îye: Normal şartlar altında herkesin uymakla yüküm-lü olduğu dinî hüküm ve emir.
Cebr-i kanunî: Kanunî baskı, hukukî zorlama.

Hüccet: Delil.

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen not, fikir, karar.

Mûcib-i mes'uliyet: Sorumluluğu gerektiren sebep.

Ruhsat-ı şer'îye: Dinî izin.

Tâdil: Dengeleme, yumuşatma.

Tevehhüm: Zan, vehim, kurun-tu.

yeniden dirilip faydasız, kendine çok zararlı olarak hayat-ı siyasiyeye girerek sizin ile uğraşmaz. Bu hâlde onun muhalefetinden tevehhüm etmek, divaneliktir. Divanelerle ciddî konuşmak dahi bir divanelik olmasından, sizin gibilerle konuşmayı terk ediyorum. Ne yaparsanız minnet çekmem!” dediğim, onları hem kızdırdı, hem susturdu.

Son sözüm:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ²

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

² “Allah bana yeter. O’ndan başka ilâh yoktur. Ben yalnız O’na dayanırım. Çünkü O, büyük Arş’ın, muazzam hükümrânlığın sahibidir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

İslâmiyet düşmanları, Bediüzzaman Said Nursî ve Nur talebelerini mahkemelere sevk ederken, ortalığa korkular ve tehditler yayarlar. Resmî makamlara bütün bütün uydurma malûmatlar yazdırırlar. Herkesi Bediüzzaman ve Risale-i Nur'dan uzaklaştırmak için uğraşırlar. Nur talebelerinin aralarına fesat sokarak teşânüdlerini bozmak için entrikalar çevirirler.

Bediüzzaman Said Nursî, Nur talebelerinin menfî propagandalara aldanmamaları.. ve hem de Nur talebelerinin, sevgili Üstadlarıyla görüşmek ihtiyakı şiddetli olduğundan bu ruhî ihtiyacı tatmin için sâir zamanlarda olduğu gibi, Denizli hapsinde de yazdığı mektuplardan bir kısmını buraya dercediyoruz. Hapishanelerde yazılan mektup ve eserleri, Nur talebeleri gizlice Üstadlarından getirmeyi temin ederler. Zira Hazreti Üstad, her hapishanede tecrid-i mutlak içinde bırakılmış ve başkalarıyla görüşmesi yasak edilmiştir.

* * *

Bu fıkra bir casus vâsıtasıyla resmî memurların eline geçtiği için “Lâhika”ya girmiştir

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Ramazan-ı Şerif'ten bir gün evvel, gizli zındık düşmanlarım tarafından verildiğine kuvvetli ihtimal verdiğimiz –doktorun tasdikiyle– bir zehirin hastalığıyla hararetim kırk dereceden geçmeye başlamış iken, Kastamonu'da adliye müddeiumûmîleri ve taharri komiserleri, menzilimi taharri etmeye geldiler. Ben, o dakikadan sonra, başıma gelen dehşetli taarruzu, bir hiss-i kable'l-vuku ile anlayarak ve “Şiddetli zehirli hastalığım dahi ölüme gidiyor” diye Isparta vilayetinde kıymetkar kardeşlerimin kucaklarında teslim-i ruh

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² “Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

Lâhika: Ek, ilâve; Üstad Bediüzzaman'a ve bazı Nur talebelerine ait mektupların yer aldığı kitap.

Menfî: Olumsuz.

Menzil: Kalınan yer, mesken, ev.

Müddeiumûmî: Savcı.

Taharri komiseri: Sivil polis.

Taharri: Arama, araştırma.

Tecrid-i mutlak: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürme. Hücre hapsi.

Teşânüd: Dayanışma.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

edip o mübârek toprakta defnolmamı, kalben niyaz ettim. "Hizbül-Ekberü'l-Kur'ân"ı açtım. Birden bu âyet-i kerîme;

وَاضْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ¹

karşıma çıktı, "Bana bak!" dedi. Ben de baktım, üç kuvvetli emâre ile manayı işârî bana ve bize teselli veriyor. Şimdi başımıza gelen bu musibeti bir ci-hette hiçe indirdi ve Isparta'ya mevkufen beşinci nefyimi, o kalbî duamın kabul olmasına delil eyledi.

Birinci Emâre: (Şeddeler sayılır.) Hesab-ı ebcedî ile bin üç yüz altmış iki, bu senenin Arabî aynı tarihine tevâfuk edip, manasıyla der:

"Sabreyle! Başına gelen kaza-yı rabbâniyeye teslim ol! Sen inâyet gözü altındasın, merak etme! Gecelerde tesbihat ve tahmidata devam eyle!"

Tahlil: Üç ر altı yüz; dört ن iki yüz; bir س, bir م yüz; bir ص, bir ف, bir م iki yüz on; dört ك, bir ع yüz elli; üç ح, bir و, bir ي kırk; bir ل, dokuz ب, bir د, bir و, dört ا altmış iki eder. Yekûnu bin üç yüz altmış iki ederek, bu senenin aynı tarihine ve başımıza gelen musibetin aynı dakikasına tamı tamına tevâfuku, kuvvetli bir emâredir.

Üçüncü emârenin beyanına şimdilik lüzum olmadığından yazdırılmadı.

Said Nursî

بِسْمِ سُبْحَانَهُ

Bu hâdise tesiriyle ben kendimi masum kardeşlerime rıza-yı kalb ile feda etmeye kat'î azm ü cezm ettiğim ve çâresini fikren aradığım vakitte,

¹ "Sabreyle! Başına gelen ilâhî takdire teslim ol! Sen, bizim himayemiz altındasın! Rabbini tesbihe ve O'na hamdetmeye devam et!" (Tür Süresi, 52/48).

Azm u cezm etmek: Kesin karar vermek.

Hesab-ı ebcedî: Arapça'da harflerin rakam değerlerine göre tarih veya belli sayısal tevâfuklar çıkarma hesabı.

Hizbül-Ekberü'l-Kur'ân: Üstad Hazretleri'nin, Kur'ân-ı Kerim'den Risale-i Nur'un üstadı ve kaynağı kabul ettiği bazı âyetleri zikir ve

dua maksadıyla okumak için derleyerek bir araya getirdiği dua kitabı.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın gözetmesi, yardımı.

Kaza-yı rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın takdir ettiği durumun gerçekleşmesi.

Mana-yı işârî: İşaret ve ima yoluyla anlatılan mana.

Mevkufen: Tutuklu olarak.

Nefy: Sürgün.

Rıza-yı kalb: Gönül rızası, gönüllülük.

Tahmidat: Cenâb-ı Hakk'ı hamd ve şükürlerle anma.

Celcelûtiye'yi okudum. Birden hatıra geldi ki, İmam Ali (radıyallâhu anhu) "Yâ Rab, aman ver!" diye dua etmiş. İnşallah, o duanın sırrıyla selâmete çıkarsınız.

Evet Hazreti Ali (radıyallâhu anhu), Kaside-i Celcelûtiye'de iki suretle Risale-i Nur'dan haber verdiği gibi, "Âyetü'l-Kübrâ Risalesi"ne işaretten وَبِآيَةِ الْكُبْرَى der. Bu işarette ima eder ki; Âyetü'l-Kübrâ yüzünden ehemmiyetli bir musibet Risale-i Nur talebelerine gelecek ve "Âyetü'l-Kübrâ hakkı için o fecet ve musibetten şâkirtlerine aman ver" diye niyaz eder, o risaleyi ve menbainı şefaathçi yapar. Evet, Âyetü'l-Kübrâ Risalesi'nin tab'ı bahanesiyle gelen musibet, aynen o remz-i gaybîyi tasdik etti.

Hem o kasidede Risale-i Nur'un mühim eczalarına, tertibiyle işaretlerin hâtimesinde, mukabil sayfada der:

وَتِلْكَ خُرُوفُ النُّورِ فَاجْمَعْ خَوَاصَّهَا * وَحَقِّقْ مَعَايِهَا بِهَا الْخَيْرَ تُنَمَّتْ²

Yani: "İşte Risale-i Nur'un sözleri, hurufları ki onlara işaretler eyledik. Sen onların hâssalarını topla ve manalarını tahkik eyle. Bütün hayır ve saadet, onlarla tamam olur." der. "Hurufların manalarını tahkik et." karînesiyle manayı ifade etmeyen hecâî harfler murad olmayıp, belki kelimeler manasındaki "Sözler" nâmıyla risaleler muraddır.

لَا يَغْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ³

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا⁴

¹ "Âyetü'l-Kübrâ hürmetine beni kurtar, emniyet ve huzur ver!" (Bkz.: Gümüşhânevî, Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili -Hazreti Ali'nin (r.a.) Celcelûtiye'si-) s. 516).

² Gümüşhânevî, Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili -Hazreti Ali'nin (r.a.) Celcelûtiye'si-) s. 517.

³ Hiç kimse gaybî bilemez, gaybî yalnız Allah bilir.

⁴ "Ey Rabbimiz! Unutur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme!" (Bakara Süresi, 2/286).

Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı bir kaside.

Fecet: Ansızın gelen bela, musibet.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Hâtîme: Son, son bölüm.

Hecâî: Harflerin alfabadeki müstakîl, yalın hâli.

Huruf: Harfler.

Karîne: İşaret, emare.

Remz-i gaybî: Gayba ait, bilinmeyen şeylere ait işaret, remiz.

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Geçen Leyle-i Kadrinizi ve gelen bayramınızı bütün mevcudiyetimle tebrik ve sizleri Cenâb-ı Erhamû'r-râhimîn'in birliğine ve rahmetine emanet ediyorum. ³ اَمِنْ بِالْقَدْرِ اَمِنْ مِنَ الْكَدْرِ³ sırıyla sizi teselliye muhtaç görmemekle beraber, derim ki; ⁴ اَوَاطِبِرِ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ⁴ âyetinin mana-yı işâriysiyle verdiği teselliği tamamıyla gördüm, şöyle ki:

Dünyayı unutmak, Ramazan'ımızı âsûde geçirmek düşünürken, hatıra gelmeyen ve bütün bütün tahammülün fevkinde bu dehşetli hâdise; hem benim, hem Risale-i Nur'un, hem sizin, hem Ramazan'ımız, hem uhuvvetimiz için ayn-ı inâyet olduğunu ben müşâhede ettim. Bana ait cihetinin ise çok faydalarından yalnız iki-üçünü beyan ederim.

Biri: Ramazan'da çok şiddetli bir heyecan, bir ciddiyet, bir iltica, bir niyaz ile müthiş hastalığa galebe ederek çalıştırdı.

İkincisi: Her birinize karşı bu sene de görüşmek ve yakınınızda bulunmak arzusu şiddetli idi. Yalnız birinizi görmek ve Isparta'ya gelmek için bu çektiğim zahmeti kabul ederdim.

Üçüncüsü: Hem Kastamonu'da, hem yolda, hem burada fevkalâde bir tarzda bütün elîm hâletler, birden değişiyor ve me'mulün ve arzumun hilâfına olarak bir dest-i inâyet görünüyor, ⁵ مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ⁵ dediriyor.

En ziyade beni düşündüren Risale-i Nur'u, en gâfil ve dünyaca büyük makamlarda bulunanlara da kemâl-i dikkatle okutturuyor, başka bir sahada fütuhata meydan açıyor.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44)

³ "Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur." Bkz.: Kudâi, *Müsnedü's-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 3/187.

⁴ "Sabreyle! Başına gelen ilâhî takdire teslim ol! Sen, bizim himayemiz altındasın! Rabbini tesbihe ve O'na hamdetmeye devam et!" (Tür Sûresi, 52/48).

⁵ "Allah'ın kullarını sevk ettiği ve onlar için seçtiği her şeyde hayır vardır." (Bkz.: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478).

Âsûde: Sakin, sessiz, gürültüsüz.
Ayn-ı inâyet: İlâhî yardımın ta kendisi.
Cenâb-ı Erhamû'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi
Cenâb-ı Hak.
Dest-i inâyet: Yardım eli.

Elîm hâlet: Üzücü durum.
Fütuhât: Açılımlar, gelişmeler.
Bir anda ortaya çıkan nimetler, ilâhî ihsanlar.
Galebe: Yenme, galip gelme.
Hilâf: Ters, zıt.
İltica: Sığınma.

Kemâl-i dikkat: Tam, büyük bir dikkat.
Mana-yı işâri: İmâ yoluyla anlaşılan mana.
Me'mul: Umulan, ümit edilen.
Uhuvvet: Kardeşlik.

Ve en ziyade rikkatime dokunan ve kendi elemimden başka her birinizin sıkıntısından başıma toplanan bütün elemlere ve teessüflere karşı Ramazan'da –bir saati, yüz saat hükmüne getiren o şehri mübârekte– bu musibet dahi o yüz sevabı, her bir saati on saat derecesinde ibadet yapmakla bine iblağ ettiğinden, Risale-i Nur'dan tam ders alan.. ve dünyanın fânî ve ticaretgâh olduğunu bilen.. ve her şeyi imanı ve âhireti için fedâ eden.. ve bu dersane-i Yusufiyedeki muvakkat sıkıntıların dâimî lezzetler ve faydalar vereceklerine inanan sizin gibi ihlâslı zâtlara acımak ve rikkatten ağlamak hâletini tebrik.. ve sebatınızı, gayet istihsan ve takdir etmek hâletine çevirdi. Ben de ¹ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ سِوَى الْكُفْرِ وَالضَّلَالِ dedim. Bana ait bu faydalar gibi hem uhuvvetimizin, hem Risale-i Nur'un, hem Ramazan'ımızın, hem sizin bu yüzde öyle faydaları var ki, perde açıl-sa, "Yâ Rabbenâ, şükür! Bu kaza ve kader-i ilâhî, hakkımızda bir inâyettir." dedirtecek kanaatim var.

Hâdiseye sebebiyet verenlere itab etmeyiniz. Bu musibetin geniş ve dehşetli plânı çoktan kurulmuştu, fakat mânen pek çok hafif geldi. İnşallah çabuk geçer. ² وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ olmanız.

Said Nursî

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Aziz Kardeşlerim!

Yakınıınızda bulunmakla çok bahtiyarım. Sizin hayalinizle arasına konuşurum, müteselli olurum. Biliniz ki; mümkün olsaydı, bütün

¹ "Bize uygun gördüğü her hâlimizden ötürü hamdolsun Rabbimize. Yeter ki küfür ve dalâlete düşüp de cehennemlik olmayalım." Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 128; Ebû Davud, *Edeb* 97, 98; İbn-i Mâce, *Edeb* 55, *Dua* 2; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 2/117.

² "Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur." (Bakara Sûresi, 2/216).

Dersane-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) zulüm, iftira sebebiyle haksızca senelerce zindanda kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların nefsi terbiye ve terakkiye vesile olduğu için hapsedildikleri yere verdikleri isim.

İblağ etmek: Ulaştırmak, erdirmek.
İnâyet: Yardım.
İstihsan: Beğenme, güzel bulma.
İtab: Azarlama.
Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Rikkat: Acıma duygusu. Şefkat, merhamet hissi.
Yâ Rabbenâ: "Ey Rabbimiz".

sıkıntılarınızı kemâl-i iftihar ve sevinçle çekerdim. Ben, sizin yüzünüzden Isparta'yı ve havâlisini taşıyla, toprağıyla seviyorum. Hatta diyorum ve resmen de diyeceğim: Isparta hükûmeti bana ceza verse, başka bir vilayet beni beraat ettirse, yine burayı tercih ederim.

Evet, ben üç cihetle Isparta'lıyım. Gerçi tarihçe isbat edemiyorum, fakat kanaatim var ki; İspartit nahiyesinde dünyaya gelen Said'in aslı, buradan gitmiş. Hem Isparta Vilayeti, öyle hakikî kardeşleri bana vermiş ki; değil Abdülmecid* ve Abdurrahman, belki Said'i onların her birisine maalmemnuniye feda eylerim.

Tahmin ederim, şimdi küre-i arzda Risale-i Nur şâkirtlerinden –kalben ve ruhen ve fikren– daha az sıkıntı çeken yoktur. Çünkü kalb ve ruh ve akılları iman-ı tahkikî nurlarıyla sıkıntı çekmezler. Maddî zahmetler ise, Risale-i Nur dersiyle hem geçici, hem sevaplı, hem ehemmiyetsiz, hem hizmet-i imaniyenin başka bir mecrâda inkişafına vesile olmasını bilerek şükür ve sabırla karşılıyorlar. İman-ı tahkikî dünyada dahi medar-ı saadettir diye, hâllerıyla isbat ediyorlar. Evet, “Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler.” deyip, metinâne bu fânî zahmetleri bâkî rahmetlere teb-dile çalışıyorlar.

Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn onların emsallerini çoğaltsın.. bu vatana medar-ı şeref ve saadet yapsın.. ve onları da Cennetü'l-Firdevs'te saadet-i ebediyeye mazhar eylesin, âmin...

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bayramınızı tekrar tebrikle beraber, sureten görüşemediğimize teessüf etmeyiniz. Bizler hakikaten, daima beraberiz. Ebed yolunda da inşallah bu beraberlik devam edecek. İmanî hizmetinizde kazandığınız ebedî

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Cennetü'l-Firdevs: Firdevs Cenneti. Bütün cennet mertebelerinin birlikte müşâhede edileceği cennetin en yüksek yeri, zirvesi.

İman-ı tahkikî: Sağlam, sarsılmaz iman.

Kemâl-i iftihar: Çok büyük bir övgü.

Maalmemnuniye: Memnuniyetle.

Medar-ı şeref ve saadet: Şeref ve mutluluk kaynağı.

Metinâne: Metanetle, sağlam ve kararlı durarak.

Tebdil: Değiştirme.

sevaplar ve ruhî ve kalbî faziletler ve sevinçler, şimdiki geçici ve muvakkat gamları ve sıkıntıları hiçe indirir kanaatindeyim. Şimdiye kadar, Risale-i Nur şâkırtleri gibi, çok kudsî hizmette çok az zahmet çekenler olmamış. Evet, cennet ucuz değil. İki hayatı imha eden küfr-ü mutlaktan kurtarmak, bu zamanda pek çok ehemmiyetlidir. Bir parça meşakkat olsa da, şevk ve şükür ve sabırla karşılamalı. Madem bizi çalıştıran Hâlık'ımız, Rahîm ve Hakîm'dir; başa gelen her şeyi rıza ile sevinç ile rahmetine, hikmetine itimat ile karşılamalıyız.

Said Nursî

Bu Defaki Küçük Müdâfaâtımda Demiştım

Risale-i Nur'daki şefkat, vicdan, hakikat, hak, bizi siyasetten men etmiş. Çünkü masumlar belaya düşerler, onlara zulmetmiş oluruz. Bazı zâtlar bunun izahını istediler. Ben de dedim:

Şimdiki fırtınalı asırda gaddar medeniyetten neşet eden hodgâmlık ve asabiyet-i unsuriye ve Umumî Harp'ten gelen istibdâdât-ı askeriye ve dalâletten çıkan merhametsizlik cihetinde öyle bir eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdâdât meydan almış ki; ehl-i hak, hakkını kuvvet-i maddiye ile müdâfaa etse, ya eşedd-i zulüm ile, tarafgirlik bahanesiyle çok biçâreleri yakacak; o hâlette o da azlem olacak ve mağlup kalacak. Çünkü mezkûr hissiyâtla hareket ve tararuz eden insanlar, bir-iki adamın hatasıyla yirmi-otuz adamı, âdi bahanelerle vurur, perişan eder. Eğer ehl-i hak, hak ve adalet yolunda yalnız vuranı vursa, otuz zâyıata mukabil yalnız biri kazanır, mağlup vaziyetinde kalır. Eğer mukabele-i bilmissil kaide-i zalimânesiyle o ehl-i hak dahi bir-ikinin hatasıyla yirmi-otuz biçâreleri ezse, o vakit hak nâmına dehşetli bir haksızlık ederler.

İşte Kur'ân'ın emriyle, gayet şiddetle ve nefretle siyasetten ve idareye karışmaktan kaçındığımızın hakikî hikmeti ve sebebi budur.¹ Yoksa bizde öyle

¹ Bu muhtevaya işaret eden bazı âyet-i kerîmeler için bkz.: Mâide Sûresi, 5/32; En'âm Sûresi, 6/164; Enfâl Sûresi, 8/46...

Âdi: Basit, sıradan.

Asabiyet-i unsuriye: Irkçılık.

Azlem: En büyük zâlim, daha zâlim.

Eşedd-i istibdâdât: Çok şiddetli baskılar.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan.

Hâlık: Yaradan, yaratıcı.

Hodgâmlık: Kendini beğenme, bencilik.

İstibdâdât-ı askeriye: Askerî baskılar, despotluklar.

Kaide-i zalimâne: Zalimce kural.

Küfr-ü mutlak: Bütünyle inkâr, tam kâfirlik.

Mukabele-i bilmissil: Aynıyla karşılık verme.

Neşet etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Rahîm: Pek merhametli, çok şefkatli.

bir hak kuvveti var ki, hakkımızı tam ve mükemmel müdâfaa edebildik. Hem madem her şey geçici ve fânidir ve ölüm ölmüyor ve kabir kapısı kapanmıyor ve zahmet ise rahmete kalboluyor; elbette biz, sabır ve şükürle tevekkül edip sükût ederiz. Zarar ile icbar ile sükûtumuzu bozdurmak ise; insafa, adalete, gayret-i vataniyeye ve hamiyet-i milliyeye bütün bütün zıttır, muhaliftir.

Hülâsa-yı kelâm: Ehl-i hükûmetin ve ehl-i siyasetin ve ehl-i idarenin ve inzibatın ve adliye ve zâbitanın bizimle uğraşacak hiçbir işleri yoktur. Olsa olsa, dünyada hiçbir hükûmetin müdâfaa edemediği ve akli başında hiçbir insanın hoşlanmadığı küfr-ü mutlak ve dehşetli bir tâun-u beşerî ve maddiyyûnluktan gelen zındıkanın taassubuyla, bir kısım gizli zındıklar şeytanetiyle bazı resmî memurları aldatarak evhamlandırıp, aleyhimize sevk etmek var. Biz de deriz:

Değil böyle birkaç vehhamı, belki dünyayı aleyhimize sevketseler; Kur'ân'ın kuvvetiyle, Allah'ın inâyetiyle kaçmayız. O irtidatkâr küfr-ü mutlaka ve o zındıkaya teslim-i silâh etmeyiz!..

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sizin sebat ve metânetiniz, masonların ve münafıkların bütün plânlarını akım bırakıyor.

Evet kardeşlerim, saklamaya lüzum yok. O zındıklar, Risale-i Nur'u ve şâkirtlerini tarîkata ve bilhassa Nakşî tarîkatına kıyas edip, o ehl-i tarîkatı mağlup ettikleri plânlar ile bizleri çürütmek ve dağıtmak fikriyle bu hücumu yaptılar.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Akım: Neticesiz, sonuçsuz.

Ehl-i tarikat: Hayatlarını bir tarîkatın prensipleri çerçevesinde sürdürenler.

Gayret-i vataniye: Millî konularda gösterilen hassasiyet, vatanseverlik.

Hamiyet-i milliyeye: Milli değerlere bağlılık, onları koruma gayreti.

İcbar: Baskı, zorlama.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

İrtidatkâr: İnsanları dinden çıkarmayı, dinsizleştirmeyi kendine yol edinmiş kimse.

Kalbolmak: Çevrilmek, dönmek.

Küfr-ü mutlak: Bütünyle inkâr, tam kâfirlik.

Maddiyyûnluk: Maddecilik, materalizm.

Şeytanet: Şeytanlık.

Tâun-u beşerî: Bütün insanlığı tehdit eden veba hastalığı.

Zındıka: Dinsizlik.

Evvelâ: Ürkütmek ve korkutmak ve o mesleğin sû-i istimalatını göstermek.

Ve sâniyen: O mesleğin erkânlarının ve müntesibînin kusurâtlarını teş-hir etmek.

Ve sâlisen: Maddiyyûn felsefesinin ve medeniyetinin cazibedar sefâhet ve uyutucu lezzetli zehirleriyle ifsat etmek ile mâbeynlerinde tesânüdü kırmak.. ve üstadlarını ihênnetlerle çürütmek.. ve mesleklerini fennin, felsefenin bazı düsturlarıyla nazarlarından sukut ettirmektir ki; Nakşîler'e ve ehl-i tarîkata karşı istimal ettikleri aynı silâh ile bizlere hücum ettiler, fakat aldandılar.

Çünkü Risale-i Nur'un meslek-i esası; ihlâs-ı tam.. ve terk-i enânîyet.. ve zahmetlerde rahmeti ve elemelerde bâki lezzetleri hissedip aramak.. ve fânî, ayn-ı lezzet-i sefihânede elîm elemeleri göstermek.. ve imanın bu dünyada dahi hadsiz lezzetlere medar olmasını ve hiçbir felsefenin eli yetişmediği noktaları ve hakikatleri ders vermek olduğundan, onların plânlarını inşallah tam akîm bırakacak. Ve meslek-i Risale-i Nur ise tarîkatlara kıyas edilmez diye onları susturacak.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz Kardeşlerim!

Bu eski ve yeni iki Medrese-i Yusufiye'deki şiddetli imtihanda sarılmayan ve dersinden vazgeçmeyen ve yakıcı çorbadan ağızları yan-dığı hâlde talebeliğini bırakmayan ve bu kadar tehâcûme karşı kuvve-i mâneviyesi kırılmayan zâtları ehl-i hakikat ve nesl-i âti alkışlayacakları gi-bi melâike ve ruhâniler dahi alkışlıyorlar diye kanaatim var.

Ayn-ı lezzet-i sefihâne: Haram olan bir şeyden akılsızca alınan lezzetin ta kendisi.

Erkân: İleri gelenler.

İfsat etmek: Bozmak.

İhênnet: Hor, hakir görme, küçük duruma düşürme.

İhlâs-ı tâm: Tamamen Allah rızasına kilitlenme. Her işi şahsî bir gaye veya menfaat gözetmeden tamamen Allah rızası için yapma.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Mâbeyn: Ara.

Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusufun (a.s.) zulüm, iftira, haksızlık neticesi olarak senelerce zindanda kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların hapsedildikleri yere verilen isim.

Müntesibin: Müntesipler, bağlı olanlar.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü.

Sû-i istimalat: Kötü, yanlış uygulamalar; suiistimaller.

Sukut ettirmek: Düşürmek. Değerini düşürmek.

Tehâcûm: Saldırı, hücum.

Terk-i enânîyet: Kendini beğenmemek. Benlik ve gurura vesile olan şeyleri terk etmek.

Fakat içinizde hastalıklı ve nazik ve fakirler bulunmasıyla, maddî sıkıntı ziyadedir. Ve buna karşı da her biriniz, her birisine birer tesellici.. ve ahlâkta ve sabırda birer numûne-i imtisal.. ve tesânüd ve taltifte birer şefkatli kardeş.. ve ders müzakeresinde birer zeki muhatap ve mücib.. ve güzel seciyelerin in'ikâsında birer ayna olmanız, o maddî sıkıntıları hiçe indirir diye düşünüp ruhumdan ziyade sevdiğim sizler hakkında teselli buluyorum.

Yüz yirmi yaşında bulunan, Mevlânâ Hâlid'in (*Ḳuddîse sirruhi*) cübbesini size bir gün göndereceğim. O zât onu bana giydirdiği gibi, ben de onun nâmına sizin her birinize teberrüken giydirmek için hangi vakit isterseniz göndereceğim.

Said Nursî

* * *

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Kader-i ilâhî adaleti, bizleri Denizli Medrese-i Yusufiyesi'ne sevketmesinin bir hikmeti, her yerden ziyade Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine hem mahpusları, hem ahâlisi, belki hem memurları ve adliyesi muhtaç olmalarıdır. Buna binâen, biz bir vazife-i imaniye ve uhreviye ile bu sıkıntılı imtihana girdik. Evet, yirmi-otuzdan ancak bir-ikisi tâdil-i erkân ile namazını kılan mahpuslar içinde birden Risale-i Nur şâkirtlerinden kırk-ellisi umumen bilâ-istisna mükemmel namazlarını kılmaları, lisan-ı hâl ile ve fiil diliyle öyle bir ders ve irşad-ıdır ki, bu sıkıntı ve zahmeti hiçe indirir, belki sevdirebilir. Ve şâkirtler efâlleriyle bu dersi verdikleri gibi, kalblerindeki kuvvetli tahkikî imanlarıyla dahi buradaki ehl-i imanı ehl-i dalâletin evham ve şübehâtından kurtarmalarına medar çelikten bir kale hükmüne geçeceğini rahmet ve inâyet-i ilâhiyeden ümit ediyoruz.

Buradaki ehl-i dünyanın bizi konuşmaktan ve temastan menleri zarar vermiyor. *Lisan-ı hâl, lisan-ı kâlden daha kuvvetli ve tesirli konuşuyor.*

Efâl: Fiiller, işler.

İn'ikâs: Yansıma, tesir etme.

Lisan-ı hâl: Hal dili, davranışlarının ifade ettiği anlam.

Lisan-ı kâl: Dilin, sözün ifade ettiği anlam.

Mücib: Cevap veren, icabet eden.

Numûne-i imtisal: Uyulacak, ideal örnek.

Şübehât: Şüpheler.

Tâdil-i erkân: Namaz; rükünlerini, şartlarını yerine getirerek edâ etme, gerektiği gibi kılma.

Tahkikî iman: Sağlam, sarsılmaz iman.

Taltif: İltifat etme, lütuf ve iyilikte bulunma.

Teberrüken: Bereket umarak.

Tesânüd: Dayanışma.

Vazife-i imaniye ve uhreviye: İmanın gereği yapılması gereken, neticesi ise âhirete bakan dinî vazife.

Madem hapse girmek terbiye içindir. Milleti seviyorlar ise, mahpusları Risale-i Nur şâkirtleriyle görüştürsünler; tâ bir ayda, belki bir günde bir seneden ziyade terbiye alsınlar. Hem millete ve vatana, hem kendi istikballerine ve âhiretine menfaatli birer insan olsunlar. Gençlik Rehberi bulunsa idi, çok faydası olurdu. İnşallah bir zaman girer.

Said Nursî

* * *

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bugün, büyük ve merhum kardeşim Molla Abdullah ile Hazreti Ziyaeddin hakkındaki malûmunuz muhâvereyi tahattur ettim. Sonra sizi düşündüm. Kalben dedim:

Eğer perde-i gayb açılrsa, bu sebatsız zamanda böyle sebat gösteren ve bu yakıcı, ateşli hâllerden sarsılmayan bu samimî dindarlar ve ciddî müslümanlar eğer her biri bir veli, hatta bir kutub görünse, benim nazarımda şimdi verdiğim ehemmiyeti ve alâkayı pek az ziyadeleştirecek ve eğer birer âmî ve âdi görünse, şimdi verdiğim kıymeti hiç noksan etmeyecek diye karar verdim.

Çünkü böyle pek ağır şerâit altında iman kurtarmak hizmeti, her şeyin fevkindedir. Şahsî makamlar ve hüsn-ü zanların ilâve ettikleri meziyetler, böyle dağdağalı, sarsıntılı hâllerde hüsn-ü zanlarını kırmakla muhabbetleri azalır ve meziyet sahibi dahi onların nazarlarında mevkiini muhafaza etmek için tasannûa ve tekellüfe ve sıkıntılı vakara mecburiyet hisseder. İşte hadsiz şükür olsun ki, bizler böyle soğuk tekellüflere muhtaç olmuyoruz.

Said Nursî

* * *

Kardeşlerim! Gerçi bu vaziyet, hem muvafığa ve bir kısım memurlara Risale-i Nur'a karşı bir çekinmek, bir ürkmek vermiş. Fakat bütün muhaliflerde

Âdi: Basit, sıradan.

Âmî: Avamdan, sıradan biri.

Fevk: Üst.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

Kutub: En büyük veli, hidâyet rehberi, insan-ı kâmil.

Meziyet: Ayırıcı vasıf, üstün özellik, güzel huy.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma, diyalog.

Muvafık: Benimseyen, razı olan, memnun.

Perde-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların, gerçekte-

rin, hâdiselerin üzerini örten perde.

Şerâit: Şartlar.

Tahattur etmek: Hatırlamak.

Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

Tekellûf: Gereksiz zorlamalara girme, gösteriş.

ve dindarlarda ve alâkadar memurlarda bir dikkat, bir iştîyak uyandırıyor. Merak etmeyiniz, o nurlar parlayacaklar.

Said Nursî

* * *

Aziz Kardeşlerim!

Ben tahmin ediyordum ki hakikî ve en son müdâfaanâmemiz, Denizli hapsinin meyvesi olan risalecik olacak. Çünkü evvelce bazı evham yüzünden bir seneden beri aleyhimize geniş bir tarzda çevrilen plânlar bunlardır: Tarîkatçılık, komitecilik ve dinî hissiyâtı siyasete âlet etmek ve cumhuriyet aleyhinde çalışmak ve idare ve âsâyişe ilişmek gibi asılsız bahaneler ile bize hücum ettiler.

Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki, onların plânları akîm kaldı. O kadar geniş bir sahada, yüzer talebelerde, yüzler risalede, on sekiz sene zarfındaki mektup ve kitaplarda hakikat-i imaniyeden ve Kur'âniye'den ve âhiretin tahkikinden ve saadet-i ebediyeye çalışmaktan başka bir şey bulmadılar. Plânlarını gizlemek için gayet âdi bahaneleri aramaya başladılar. Fakat hükûmetin bazı erkânını iğfal edip aleyhimize çeviren dehşetli ve gizli bir zındıka komitesi, şimdi doğrudan doğruya küfr-ü mutlak hesabına bize hücum etmek ihtimaline karşı, *güneş gibi zâhir ve şüphe bırakmaz ve dağ gibi metin, sarsılmaz olan Meyve Risalesi*, onlara karşı en kuvvetli bir müdâfaa olup onları susturacak diye bize yazdırıldı zannediyorum.

Said Nursî

* * *

Aziz Kardeşlerim!

Bu Cuma gününde mühim bir hizb okurken siz hatıra geldiniz. “Bu müsibetten kurtulmak için ne yapacağız?” lisan-ı hâl ile dediniz. Benim kalbime bu geldi:

Sıkı bir tesânüdle, el ele, omuz omuza veriniz. Çünkü birbirinden ve Risale-i Nur'dan ve benden çekinmek ve inkâr etmek ve bizi ezmek isteyen gizli kuvvete dalkavukluk etmek gibi tedbirleri yapanların zarardan başka

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Erkân: İleri gelenler.

Hakikat-i imaniye ve Kur'âniye:

İmana ve Kur'ân'a ait gerçekler.

Hizb: Zikir ve dua maksadıyla

okumak için bazı âyet ve dualardan derlenen bölüm.

İğfal: Aldatma, kandırma.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, tam kâfirlik.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Tahkik: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme.

Tesânüd: Dayanışma.

hiçbir menfaatleri yoktur. Sizi temin ederim, eğer bilseydim ki benden teberri etmekle kurtulacaksınız, beni tahkir ve ihânet ve gıybet etmeye izin verip helâl ederdim. Fakat, bizi ezmek isteyen gizli kuvvet sizi biliyor, aldanmıyor; zaafınızdan, teberrinizden cesaret alır, daha ziyade ezer. Hem mesleğimiz “**hillet** ve **uhuvvet**” olduğundan, şahsiyet ve enâniyet cihetinden bir rekabet olmaz. Benim gibi çok kusurlu ve çok zayıf bir bîcârenin noksanîyetlerine değil, belki Risale-i Nur'un kemâlâtına bakmalı.

Said Nursî

* * *

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu dünyanın hayatı pek çabuk değişmesine ve zevaline.. ve fenâ ve fânî, âkıbetsiz lezzetlerine.. ve firak ve iftirak tokatlarına karşı bir ehemmiyetli medar-ı teselli ise, samimî dostlar ile görüşmektir. Evet, bazen birtek dostunu bir-iki saat görmek için, yirmi gün yol gider ve yüz lirayı sarfeder.

*Şimdi bu acib, dostsuz zamanda samimî kırk-elli dostunu birden bir-iki ay görmek ve Allah için sohbet etmek ve hakikî bir teselli alıp vermek; elbette başımıza gelen bu meşakkatler ve zâyiat-ı maliye ona karşı pek ucuz düşer, ehemmiyeti kalmaz. Ben kendim, buradaki kardeşlerimden on sene firaktan sonra birtekini görmek için bu meşakkatî kabul ederdim. **Teşekkî, kaderi tenkî.. ve teşekkür, kadere teslimdir.***

Said Nursî

* * *

Aziz ve Sıddık Kardeşlerim!

Madem âhiret için, hayır için, ibadet ve sevap için, iman ve âhiret için Risale-i Nur ile bağlanmışsınız; elbette bu ağır şerâit altında her bir saati yirmi saat ibadet hükmünde.. ve o yirmi saat ise Kur'ân ve iman hizmetindeki mücâhede-i mâneviye haysiyetiyle yüz saat kadar kıymettar.. ve yüz saat ise

Firak ve iftirak: Ayrılık, ayrılma.
Haysiyetiyle: İtibarıyla, dolayısıyla.
Hillet: Samimi, yakın dostluk.
İhânet: Hakaret etme, aşağılama.
Kemâlât: Güzellikler, faziletler, mükemmellikler.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.
Mücâhede-i mâneviye: Mânevi cihad, mücadele.
Şerâit: Şartlar.
Teberri etmek: Uzak durmak.
Teşekkî: Şikayet etme.

Uhuvvet: Kardeşlik.
Zâyiat-ı maliye: Mâlî kayıplar, zararlar.
Zeval: Yok olma, bitme, kaybolup gitme.

böyle her biri yüz adam kadar ehemmiyetli olan hakikî mücâhid kardeşler ile görüşmek ve akd-i uhuvvet etmek, kuvvet vermek ve almak ve teselli etmek ve müteselli olmak.. ve hakikî bir teşânüdle kudî hizmete sebatkârâne devam etmek.. ve güzel seciyelerinden istifade etmek.. ve Medresetü'z-Zehra'nın şâkirtliğine liyakat kazanmak için açılan bu imtihan meclisi olan şu Medrese-i Yusufiye'de tayınını ve kaderce takdir edilen kısmetini almak ve mukadder rızkını yemek ve o yemekte sevap kazanmak için buraya gelmenize şükretmek lâzımdır. Bütün sıkıntılara karşı mezkûr faydaları düşünüp, sabır ve tahammülle mukabele etmek gerektir.

Said Nursî

* * *

Aziz, Sıddık, Sebatkâr ve Vefadâr Kardeşlerim!

Sizi müteessir etmek veya maddî bir tedbir yapmak için değil, belki *şirket-i mâneviye-i duâiyenizden daha ziyade istifadem için.. ve sizin de daha ziyade itidal-i dem ve ihtiyat ve sabır ve tahammül.. ve şiddetle teşânüdünüzü muhafaza için bir hâlimi beyan ediyorum ki:*

Burada bir günde çektiğim sıkıntı ve azabı, Eskişehir'de bir ayda çekmezdim. Dehşetli masonlar, insafsız bir masonu bana musallat eylemişler, tâ hid-detimden ve işkencelerine karşı "Artık yeter!" dememden bir bahane bulup, zalimâne tecavüzlerine bir sebep göstererek yalanlarını gizlesinler. *Ben, harika bir ihsan-ı ilâhî eseri olarak şâkirâne sabrediyorum ve etmeye de karar verdim.*¹

Madem biz kadere teslim olup, bu sıkıntıları² أَخْمَرُهَا sırıy-la ziyade sevap kazanmak cihetiyle mânevî bir nimet biliyoruz.. madem

¹ Sabır içinde şükretmek tâbiri ile ilgili bkz.: İbrahim Süresi, 14/5; Lokman Süresi, 31/31; Sebe Süresi, 34/19; Şûrâ Süresi, 42/33.

² "İşlerin en hayırlısı, zorlu olanıdır." Bkz.: Aliyyülkârî, el-Masnû' 1/57; Aclûnî, Keşfü'l-hafâ 1/175.

Akd-i uhuvvet etmek: Kardeşlik bağları kurmak.

İhsan-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın lütfu, nimeti.

İtidal-i dem: Soğukkanlı, dengeli, ölçülü olma.

Medresetü'z-Zehra: Bediüzzaman Hazretleri'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan önce açılması için teşebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Burada okuyan genç-

lere hem pozitif, modern ilimler; hem de dinî ilimler birlikte verilecek, böylece insanlar bütün yönleriyle yetişip gelişecek; kalb ve akıl bütünlüğü ile çağın problemleri gerçek anlamda çözüme kavuşacaktır. Daha sonra kaleme aldığı Risale-i Nur'u da bu manada değerlendirmektedir.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mukadder: Cenab-ı Hak tarafın-

dan takdir edilen, kadere ait şey. **Mücâhid:** Kendini Allah yoluna adanmış kimse.

Müteselli olmak: Teselli olmak.

Sebatkârâne: Kararlı, sarsılmaz bir şekilde.

Seciye: Karakter, huy, tabiat.

Şâkirâne: Şükreder bir tarzda.

Şirket-i mâneviye-i duâiye: Çok kazanç sağlayan bir şirket hükümünde, karşılıklı yapılan dualar.

geçici, dünyevî musibetlerin sonları ekseriyetle ferahlı ve hayırlı oluyor.. ve madem hakkalyakîn derecesinde yakînî bir kat'î kanaatimiz var ki: Biz öyle bir hakikate hayatımızı vakfetmişiz ki, **güneşten daha parlak.. ve cennet gibi güzel.. ve saadet-i ebediye gibi şirindir.** Elbette biz, bu sıkıntılı hâller ile müftehirâne, müteşekkirâne bir mücâhede-i mâneviye yapıyoruz diye, şekvâ etmemek lâzımdır.

Aziz Kardeşlerim! Evvel-âhir tavsiyemiz; tesânüdünüzü muhafaza.. enâniyet, benlik, rekabetten tahaffuz.. ve itidal-i dem ve ihtiyattır.

Said Nursî

* * *

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu müddeiumumun iddianâmesinden anlaşıldı ki; hükûmetin bazı erkânını iğfal edip aleyhimize sevkeden gizli zındıkların plânları akîm kalıp yalan çıktı; şimdi bahane olarak cemiyetçilik ve komitecilik isnadıyla yalanlarını setre çalışıyorlar ve bunun bir eseri olarak benimle kimseyi temas ettirmiyorlar. Güya temas eden, birden bizden olur. Hatta büyük memurlar da çok çekiniyorlar ve bana sıkıntı verdimenle kendilerini âmirlerine sevdireyorlar.

Said Nursî

* * *

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben gerçi sizinle sureten görüşmüyorum. Fakat sizin yakınınızda ve beraber bir binada bulunduğumdan çok bahtıyarım ve müteşekkirim. Ve ihtiyârım olmadan bazen lüzumlu tedbirler ihtar edilir.

Ezcümle birisi: Yanımdaki koğuşa masonlar tarafından hem yalancı, hem casus bir mahpus gönderilmiş. Tahrip kolay olmasından –hususan böyle haylaz gençlerde– o herif bana çok sıkıntı vermesi ve o gençleri ifsat etmesi ile bildim ki; sizlerin irşad ve ıslahlarınıza karşı zındıka, ifsada ve ahlâkları bozma-ya çalışıyor.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak öğrenilen bilgi.

İslah: Düzeltme, iyileştirme.

İfsat: Bozma, karıştırma, fesat çikarma.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İrşad: Doğruyu gösterme, rehberlik etme.

Müddeiumum: Savcı.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Müteşekkirâne: Şükreder bir tarzda.

Setr: Örtme, gizleme.

Tahaffuz: Korunma, sakınma.

Yakîn: Şüphesiz, kesin bilgi hâlinde.

Zındıka: Dinsizliği, din düşmanlığını meslek edinen akım, hareket.

Bu vaziyete karşı gayet ihtiyat ve mümkün olduğu kadar eski mahpuslardan gücünmemek ve gücendirmemek.. ve ikiliğe meydan vermemek.. ve itidal-i dem ve tahammül etmek.. ve mümkün olduğu derecede bizim arkadaşlar, uhuvvetlerini ve tesânüdlerini tevazu ile ve mahviyetle ve terk-i enânîyetle takviye etmek, gayet lâzım ve zarurîdir.

Dünya işleriyle meşgul olmak beni incitiyor, sizin dirâyetinize itimat edip zaruret olmadan bakamıyorum.

Said Nursî

* * *

Kardeşlerim!

Her ihtimale karşı bu sabah *ihhtar edilen bir meseleyi* beyan etmek lâzım geldi:

Bizim, Kur'ân'dan aldığımız hakikatler; güneş, gündüz gibi şek ve şüphe ve tereddüdü kaldırmadığını yirmi seneden beri “Acaba zındık feylesoflar, buna karşı ne diyecekler ve dayandıkları nedir?” diye nefsim ve şeytanım çok araştırdılar. Hiçbir köşede bir kusur bulamadıklarından sustular. Zannederim, çok hassas ve iş içinde bulunan nefis ve şeytanımı susturan bir hakikat, en mütemerritleri de susturur.

Madem biz, böyle sarsılmaz.. ve en yüksek ve en büyük ve en ehemmiyetli.. ve fiyat takdir edilmez derecede kıymettar.. ve bütün dünyası ve canı ve cananı pahasına verilse yine ucuz düşen bir hakikatin uğrunda ve yolunda çalışıyoruz; elbette bütün musibetlere ve sıkıntılara ve düşmanlara kemâl-i metânetle mukabele etmemiz gerektir.

Hem belki karşımıza aldanmış veya aldatılmış bazı hocalar ve şeyhler ve zâhirden müttakiler çıkartılır. Bunlara karşı vahdetimizi, tesânüdümüzü muhafaza edip onlar ile uğraşmamak lâzımdır, münakaşa etmemek gerektir.

Said Nursî

* * *

Dirâyet: İncelikleri kavrama, kuvvetli zekâ.

Kemâl-i metânet: Tam bir kararlılık, dayanıklılık.

Mütemerrid: İnatçı.

Müttakî: Takva sahibi, dindar.

Terk-i enânîyet: Kendini beğenmemek. Benlik ve gurura vesile olan şeyleri terk etmek.

Tesânüd: Dayanışma.

Vahdet: Birlik.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Kastamonu'da ehl-i takva bir zât, şekvâ tarzında dedi:

– “Ben sukut etmişim. Eski hâlimi ve zevkleri ve nurları kaybetmişim.”

Ben de dedim:

– “Belki terakki etmişsin ki, nefsi okşayan ve uhrevî meyvesini dünyada tattıran ve hodbinlik hissini veren zevkleri, keşifleri geri bırakıp, daha yüksek makama, mahviyet ve terk-i enâniyet ve fâni zevkleri aramamak ile uçmuşsun.” *Evet bir ehemmiyetli ihsan-ı ilâhî; ihsanını, enâniyetini bırakmaya na ihsas etmemektir.. tâ ucub ve gurura girmesin.*

Kardeşlerim! Bu hakikate binâen, bu adam gibi düşünen veya hüsn-ü zannın verdiği parlak makamları nazara alan zâtlar, sizlere bakıp içinizde mahviyet ve tevazu ve hizmetkârlık kisvesiyle görünen şâkirtleri âdi, âmî adamlar görür ve der: “Bunlar mı hakikat kahramanları ve dünyaya karşı meydan okuyan? Heyhat! Bunlar nerede, evliyalı bu zamanda âciz bırakan bu kudsi hizmet mücâhidleri nerede?” diyerek dost ise inkisar-ı hayale uğrar, muâriz ise kendi muhalefetini haklı bulur.

Said Nursî

* * *

Âdi: Basit, sıradan.

Âmî: Halktan, sıradan biri.

Hodbinlik: Bencillik.

ihsas etmek: Hissettirmek, belli etmek.

İnkisar-ı hayal: Hayal kırıklığı.

Kisve: Görünüş, kılık.

Muânz: Karşı çıkan, muhalif.

Sukut: Düşme, değer kaybetme.

Terakki: İlerleme, yükselme, mertebe kat etme.

Ucub: Kendini beğenme.

Meyve'nin Altıncı ve Yedinci Meseleleri

Bediüzzaman Hazretleri Denizli hapsinde iken, gayet mühim “Dokuz Mesele”yi ihtiva eden Meyve Risalesi’ni iki Cuma gününde te’lif etmiştir.¹ Bu eser, Risale-i Nur’un hakikatlerini hülâsaten cem eden kıymetli bir risaledir. Hapis müddetinde Nur talebeleri bu Meyve Risalesi’ni müteaddit defalar yazmak ve okumak suretiyle meşgul olmuşlar. Ve ilk önce gayet gizli olarak kibrit kutuları içine yazılıp koğuşlar arasında neşredilen Meyve Risalesi, bilâhare gayet kıymetli ve menfaatli ve hapislere tiryak gibi faydalı olduğu anlaşılmaya serbest yazılmış. Denizli Mahkemesi’ne, Temyiz Mahkemesi’ne ve Ankara makamlarına Risale-i Nur’un hakikî müdâfaası olarak gönderilmiştir.

Denizli hapsinde çok mühim tesiri olduğu ve taşıdığı kudsî hakâik-i imaniye itibarıyla bir cihette Denizli beraatına vesile olduğu için, ehemmiyetine binâen bu Meyve Risalesi’nden Altıncı ve Yedinci Meselelerinin buraya derci münasip görülmüştür.

Meyve Risalesi’nden Altıncı Mesele

Risale-i Nur’un çok yerlerinde izahı ve kat’î hadsiz hüccetleri bulunan iman-ı billâh rûknünün binler küllî burhanlarından birtek burhana kısaca bir işarettir.

Kastamonu’da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. “Bize Hâlık’ımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah’tan bahsetmiyorlar.” dediler.

Ben dedim:

– “Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemâdiyen Allah’tan bahsedip Hâlık’ı tanıttırıyorlar. Muallimleri de-
ğil, onları dinleyiniz!

¹ Hz. Üstad, Meyve Risalesi’nin 10. ve 11. Meselelerini daha sonra Emirdağ’da iken te’lif etmiştir.

Bilâhare: Daha sonra.

Cem etmek: Toplamak, bir araya getirmek.

Derc: Yerleştirme, ilâve etme.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hâlık: Yaratıcı.

Hüccet: Delil.

Hülâsaten: Özet olarak, kısaca.

İman-ı billâh rûknü: Allah’a iman esası.

Külli burhanlar: Kapsamlı deliller.

Lisan-ı mahsus: Hususî, özel dil.

Mahkeme-i Temyiz: Yargıtay.

Meyve Risalesi: 11. Şuâ risalesi.

Muallim: Öğretmen.

Müteaddit: Birçok.

Mütemâdiyen: Sürekli olarak.

• Mesela, nasıl ki mükemmel bir eczahâne ki her kavanozunda harika ve hassas mizanlarla alınmış hayattar macunlar ve tiryaklar var. Şüphesiz gayet maharetli ve kimyager ve hakîm bir eczacıyı gösterir.

Öyle de küre-i arz eczahânesinde bulunan dört yüz bin çeşit nebâtât ve hayvanât kavanozlarındaki zihayat macunlar ve tiryaklar cihetiyle, bu çarşıdaki eczahânenen ne derece ziyade mükemmel ve büyük olması nisbetinde *–okuduğunuz fenn-i tıp mikyasıyla–* küre-i arz eczahâne-i kübrâsının eczacısı olan Hakîm-i Zülcelâl'i hatta kör gözlere de gösterir, tanıttırır.

• Hem mesela, nasıl bir harika fabrika ki binler çeşit çeşit kumaşları basit bir maddeden dokuyor. Şeksiz, bir fabrikatörü ve maharetli bir makinisti tanıttırır.

Öyle de küre-i arz denilen yüz binler başlı, her başında yüz binler mükemmel fabrika bulunan bu seyyar makine-i rabbâniye, ne derece bu insan fabrikasından büyükse, mükemmelse o derecede *–okuduğunuz fenn-i makine mikyasıyla–* küre-i arzın ustasını ve sahibini bildirir ve tanıttırır.

• Hem mesela, nasıl ki gayet mükemmel bin bir çeşit erzak, etrafından celp edip içinde muntazaman istif ve ihzâr edilmiş depo ve iâşe ambarı ve dükkân; şeksiz, bir fevkalâde iâşe ve erzak mâlikini ve sahibini ve memurunu bildirir.

Öyle de bir senede yirmi dört bin senelik bir dairede muntazaman seyahat eden ve yüz binler ve ayrı ayrı erzak isteyen tâifeleri içine alan ve seyahatıyla mevsimlere uğrayıp, baharı bir büyük vagon gibi binler ayrı ayrı taamlarla doldurarak, kışta erzakı tükenen biçâre zihayatlara getiren ve küre-i arz denilen bu rahmânî iâşe ambarı ve bu sefine-i sübhâniye ve bin bir çeşit cihâzâtı ve malları ve konserve paketleri taşıyan bu depo ve dükkân-ı rabbânî, ne

Celp etmek: Çekmek.

Cihâzât: Aletler, donanımlar.

Dükkân-ı rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın yüce irade, kusursuz idare ve sınırsız kudretiyle gözettiği varlıkların ihtiyaç duyacağı her türlü maddelerle sürekli donatılan dünya.

Eczahâne-i kübrâ: En büyük eczane.

Fenn-i makine: Makine mühendisliği.

Hakîm: Yaptığı şeyi tam yerli yerinde yapan.

Hakîm-i Zülcelâl: Her şeyi hikmetle yapan, yaratan Ulu Allah.

Hayattar: Canlı.

İâşe ambarı: Gıda deposu.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Mikyas: Ölçü, ölçek.

Mizan: Ölçü.

Muntazaman: Düzenli olarak.

Nebâtât: Bitkiler.

Rahmânî iâşe ambarı: Cenâb-ı Hakk'ın engin merhameti ile ihtiyaç duyulan her türlü erzakla sürekli donatılan dünya.

Sefine-i sübhâniye: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, benzersiz icraatlarına ayna olan, kâinat denizinde yüzün bir gemi hükmündeki dünya.

Seyyar makine-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın ilim, irade ve kudreti altında hareket eden bir makine hükmündeki dünya.

Şek: Şüphe.

Taam: Yiyecek.

Tiryak: İlaç.

Zihayat: Canlı.

derece o fabrikadan büyük ve mükemmel ise –okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i îâşe mikyasıyla– o kat'iyette ve o derecede küre-i arz deposunun sahibini, mutasarrıfını, müdebbirini bildirir; tanıttırır, sevdendir.

• Hem nasıl ki dört yüz bin millet içinde bulunan ve her milletin istediği erzakı ayrı ve istimal ettiği silâhı ayrı ve giydiği elbisesi ayrı ve tâlimatı ayrı ve terhisatı ayrı olan bir ordunun mu'cizekâr bir kumandanı, tek başıyla bütün o ayrı ayrı milletlerin ayrı ayrı erzaklarını ve çeşit çeşit eslihaalarını ve elbiselerini ve cihâzâtlarını, hiçbirini unutmuyarak ve şaşırmayarak verdiği o acib ordu ve ordugâh; şüphesiz, bedâhetle o harika kumandanı gösterir, takdirkârâne sevdendir.

Aynen öyle de zemin yüzünün ordugâhında ve her baharda yeniden silâh altına alınmış bir yeni ordu-yu sübhânîde nebâtât ve hayvanât milletlerinden dört yüz bin nev'in çeşit çeşit elbise, erzak, esliha, tâlim, terhisleri gayet mükemmel ve muntazam ve hiçbirini unutmuyarak ve şaşırmayarak birtek Kumandan-ı Âzam tarafından verilen küre-i arzın bahar ordugâhı, ne derece mezkûr insan ordu ve ordugâhından büyük ve mükemmel ise –sizin okuyacağınız fenn-i askerî mikyasıyla– dikkatli ve akli başında olanlara o derece küre-i arzın Hâkim'ini ve Rabb'ini ve Müdebbir'ini ve Kumandan-ı Akdes'ini hayretler ve takdislerle bildirir ve tahmid ve tesbihle sevdendir.

• Hem nasıl ki bir harika şehirde milyonlar elektrik lâmbaları hareket ederek her yeri gezerler. Yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lâmbaları ve fabrikası; şeksiz, bedâhetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve iştiâl maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiye hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşınsınlar ile sevdendir.

Aynen öyle de bu âlem şehirde dünya sarayının damındaki yıldız lâmbaları, bir kısmı –kozmoğrafyanın dediğine bakılsa– küre-i arzdan bin defa

Acib: Hayret verici.

Bedâhet: Açıklık, gözle görülür olma.

Esliha: Silâhlar.

Fenn-i askerî: Askerlikle ilgili ilim.

Fenn-i îâşe: Gıda mühendisliği.

İstimal etmek: Kullanmak.

İштиâl: Yanma.

Kozmoğrafya: Astronomi.

Kumandan-ı Akdes: Her türlü eksiklikten uzak, bütün varlıkları

sevk ve idare eden Yüce Yaratıcı.

Kumandan-ı Âzam: En büyük komutan.

Mezkûr: Bahsi geçen.

Mu'cizekâr: Mu'cizeler yapan.

Mutasarrıf: Yönetici.

Müdebbir: Her şeyi hikmetle yöneten.

Ordu-yu sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, benzersiz icraatlarına ayna olan varlık ordusu.

Rabb: Her şeyi yaratan, terbiye eden, her şeyin sahibi Cenâb-ı Hak.

Tahmid: Hamdetme, övme.

Takdirkârâne: Değerini bilerek.

Tesbih: Allah'ın her türlü kusur ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.

Müdebbir: Her şeyi hikmetle yöneten.

büyük ve top güllesinden yetmiş defa süratli hareket ettikleri hâlde intizamını bozmuyor, birbirine çarpmıyor, sönmüyor, yanmak maddeleri tükenmiyor. Okuduğunuz kozmoğrafyanın dediğine göre küre-i arzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan ve bir misafirhâne-i rahmâniyede bir lâmba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için her gün küre-i arzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmessin. Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gazyağısız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber ve çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihâyetsez kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehir-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri ne derece o misalden daha büyük, daha mükemmeldir.¹ O derecede *–sizin okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i elektrik mikyasıyla–* bu meşher-i âzam-ı kâinatın Sultan'ını, Münevvir'ini, Müdebbir'ini, Sâni'ini, o nurânî yıldızları şahit göstererek tanıttırır; tesbihatla, takdisatla sevdirebilir, perestiş ettirir.

• Hem mesela, nasıl ki bir kitap bulunsa ki bir satırında bir kitap ince yazılmış ve her bir kelimesinde ince kalemle bir sûre-i Kur'âniye yazılmış, gayet mânidâr ve bütün meseleleri birbirini teyid eder ve kâtibini ve müellifini fevkalâde meharetli ve iktidarlı gösteren bir acîb mecmua; şeksiz, gündüz gibi kâtip ve musannifini kemâlâtıyla, hünerleriyle bildirir, tanıttırır. *مَا شَاءَ اللَّهُ*², *اللَّهُ*³ cümleleriyle takdir ettirir.

Aynen öyle de bu kâinat kitab-ı kebîri ki; birtek sayfası olan zemin yüzünde ve birtek forması olan baharda, üç yüz bin ayrı ayrı kitaplar hükmün-

¹ Bkz.: “Biz yere en yakın semayı lâmbalarla donattık...” (Mülk Sûresi, 67/5); “Gökte burçlar yaratan, onların içinde bir kandil (güneş) ve nurlu bir ay yerleştiren Allah yüceler yücesidir.” (Furkan Sûresi, 25/61). Ayrıca bkz.: “Gökte Ay'ı bir nur, güneşi ise lâmba yaptı.” (Nuh Sûresi, 71/16); “Orada (gök yüzünde) pırl pırl yanan bir lâmba koyduk.” (Nebe Sûresi, 78/13).

² Maşallah! Allah ne güzel dilemiş ve takdir etmiş!

³ Allah hayır ve bereketini artırsın.

Fenn-i elektrik: Elektrik mühendisliği.

Kâinat kitab-ı kebîri: Büyük bir kitap gibi olan kâinat.

Kemâlât: Mükemmel sıfatlar. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Mânidar: Manalı.

Mecmua: Dergi.

Meşher-i âzam-ı kâinat: Kâinat denilen en büyük sergi.

Misafirhâne-i rahmâniye:

Cenâb-ı Hakk'ın engin merhameti ile varlıkları ağırladığı dünya misafirhânesi.

Musannif: Yazar.

Müdebbir: Her şeyi hikmetle yöneten, Hz. Allah.

Müellif: Kitap yazan, yazar.

Münevvir: Aydınlatan, Hz. Allah.

Nurânî: Pırl pırl.

Perestiş: Hayranlık, çok sevmek, ibadet etmek.

Sâni': Her şeyi en güzel ve sanatlı bir şekilde yaratan Hz. Allah.

Takdisat: Takdisler; Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, pak ve her hususta noksansız olduğunu dile getirme.

Teyid etmek: Güçlendirmek.

deki üç yüz bin nebâtî ve hayvanî tâîfeleri beraber, birbiri içinde, yanlıştır, hatasız, karıştırmayarak, şaşırmayarak, mükemmel, muntazam.. ve bazen ağaç gibi bir kelimede bir kasideyi.. ve çekirdek gibi bir noktada bir kitabın tamam bir fihristesini yazan bir kalem işlediğini gözümüzle gördüğümüz bu nihâyetsiz mânidâr ve her kelimesinde çok hikmetler bulunan şu mecmua-yı kâinat ve bu mücessem kur'ân-ı ekber-i âlem, mezkûr misaldeki kitaptan ne derece büyük ve mükemmel ve mânidâr ise o derecede *–sizin okuduğunuz fenn-i hikmeti'l-eşya ve mektepte bilfiil mübâşeret ettiğiniz fenn-i kıraat ve fenn-i kitâbet, geniş mikyaslarıyla ve dürbün gözleriyle–* bu kitab-ı kâinatın nakkâşını, kâtibini hadsiz kemâlâtıyla tanıttırır. ¹ *اللَّهُ أَكْبَرُ* cümlesiyle bildirir, ² *سُبْحَانَ اللَّهِ* takdisiyle tarif eder, ³ *الْحَمْدُ لِلَّهِ* senâlarıyla sevdirebilir.

İşte bu fenlere kıyasen yüzer fûnûndan her bir fen, geniş mikyasıyla ve hususi aynasıyla ve dürbünlü gözüyle ve ibretli nazarıyla bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelâl'ini esmâsıyla bildirir; sıfâtını, kemâlâtını tanıttırır.

İşte bu muhteşem ve parlak bir burhan-ı vahdâniyet olan mezkûr hücceti ders vermek içindir ki Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan çok tekrar ile en ziyade ⁴ *رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ* ve ⁵ *حَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ* âyetleriyle Hâlık'ımızı bize tanıttırıyor” diye o mektepli gençlere dedim.

Onlar dahi tamamıyla kabul edip tasdik ederek: “Hadsiz şükür olsun Rabbimiz'e ki tam kudsî ve ayn-ı hakikat bir ders aldık. Allah senden razı olsun!” dediler.

Ben de dedim:

¹ Allah büyüktür!

² Allah bütün eksiklerden münezzehtir.

³ Bütün hamdler, övgüler Allah'adır.

⁴ “Göklerin ve yerin Rabbi” (Ra'd Sûresi, 13/16; İsrâ Sûresi, 17/102; Kehf Sûresi, 18/14; ...).

⁵ “Gökleri ve yeri yaratan...” (En'âm Sûresi, 6/1, 73; Arâf Sûresi, 7/54; Tevbe Sûresi, 9/36; ...).

Ayn-ı hakikat: Hakikatin ta kendisi.

Bilfiil: Pratikte, uygulamada.

Burhan-ı vahdâniyet: Allah'ın birliğini gösteren delil.

Esmâ: Allah'ın isimleri.

Fenn-i hikmeti'l-eşya: Varlıkların özelliklerini araştırma ilim (fizik, kimya, botanik vb.).

Fenn-i kıraat ve fenn-i kitâbet: Kompozisyon, imlâ, hikâye, anlatım vb. dersler.

Fûnun: Fenler, bilimler.

Hâlık-ı Zülcelâl: Ululuk ve azamet sahibi Yaratan.

Kaside: Bir şiir türü.

Kur'ân-ı ekber-i âlem: Büyük bir Kur'ân gibi olan kâinat.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Açıklama ve ifadesiyle mu'cize olan Kur'ân.

Mecmua-yı kâinat: Güzel eserlerden oluşan bir dergi gibi olan kâinat.

Mübâşeret etmek: Bir işi yapmak, temas etmek.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim hâlini almış.

Nakkâş: İşleyen, nakşeden.

Nebâtî ve hayvanî tâîfeler: Bitki ve hayvan türleri.

Senâ: Övme, medh.

Zihayat: Canlı.

– “İnsan, binler çeşit elemeler ile müteallim ve binler nevi lezzetler ile mütelezziz olacak bir zihayat makine.. ve gayet derece acziyle beraber hadsiz, maddî, mânevî düşmanları.. ve nihâyetsiz fakrıyla beraber hadsiz, zâhirî ve bâtinî ihtiyaçları bulunan.. ve mütemâdiyen zeval ve firak tokatlarını yiyen bir bîçâre mahlûk iken, birden iman ve ubûdiyetle böyle bir Padişah-ı Zülcelâl'e intisap edip bütün düşmanlarına karşı bir nokta-yı istinad.. ve bütün hâcâtına medar bir nokta-yı istimdat bularak, herkes mensup olduğu efendisinin şerefiyle, makamıyla iftihar ettiği gibi; o da böyle nihâyetsiz Kadîr ve Rahîm bir Padişah'a iman ile intisap etse ve ubûdiyetle hizmetine girse ve ecelin idam ilânını kendi hakkın-da terhis tezkeresine çevirse ne kadar memnun ve minnettar ve ne kadar müteşekkîrâne iftihar edebilir, kıyas ediniz.”

O mektepli gençlere dediğim gibi musibettede mahpuslara da tekrar ile derim:

– “O’nu tanıyan ve itaat eden zindanda dahi olsa bahtiyardır. O’nu unutan saraylarda da olsa zindandadır, bedbahttır!

Hatta bir bahtiyar mazlum, idam olunurken bedbaht zâlimlere demiş: ‘Ben idam olmuyorum. Belki terhis ile saadete gidiyorum. Fakat ben de sizi idam-ı ebedî ile mahkûm gördüğümünden sizden tam intikamımı alıyorum.’
 ۱ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ diyerek sürûr ile teslim-i ruh eder.”

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

* * *

¹ “Allah’tan başka ilâh yoktur.” (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

² “Sübhanısın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Bedbaht: Mutsuz.

Hâcât: İhtiyaçlar.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.

İntisap etmek: Bağlanmak.

Kadîr: Her şeye gücü yeten Hz. Allah.

Medar: Vesile, sebep.

Müteallim: Acı ve elem duyan.

Mütelezziz: Lezzet alan.

Mütemâdiyen: Sürekli olarak.

Müteşekkîrâne: Teşekkür ederek.

Nokta-yı istimdat: Yardım istenecek yer, nokta.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Padişah-ı Zülcelâl: Ululuk sahibi Padişah; Cenâb-ı Hak.

Rahîm: Merhameti ve ihsanı sonsuz Hz. Allah.

Sürûr: Sevinç.

Teslim-i ruh etmek: Ruhunu teslim etmek, ölmek.

Ubûdiyet: Kulluk.

Zâhirî - bâtinî ihtiyaçlar: İnsanın iç ve dış dünyasına ait ihtiyaçları.

Zeval ve firak: Bitip yok olma ve ayrılık.

Meyve Risalesi'nden Yedinci Mesele

Denizli Hapsi'nde Bir Cuma Gününün Meyvesidir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ¹

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَتَفِيسٍ وَاحِدَةٍ²

فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ³

Bir zaman Kastamonu'da “Hâlık'ımızı bize tanıttır!” diyen lise talebelerine sâbık Altıncı Mesele'de mektep fûnûnunun dilleriyle verdiğim dersi, Denizli Hapishanesi'nde benimle temas edebilen mahpuslar okudular. Tam bir kanaat-i imaniye aldıklarından, âhirete bir iştîyak hissedip, “Bize âhiretimizi de tam bildir; ta ki nefsimiz ve zamanın şeytanları bizi yoldan çıkarmasın, daha böyle hapislere sokmasın!” dediler. Ve Denizli Hapsi'ndeki Risale-i Nur şâkirtlerinin ve sâbıkan Altıncı Mesele'yi okuyanların arzuları ile âhiret rûknûnûn dahi bir hülâsasının beyanı lâzım geldi. Ben de Risale-i Nur'dan bir kısacık hülâsa ile derim:

Nasıl ki Altıncı Mesele'de biz Hâlık'ımızı arzdan, semâvâtta sorduk; onlar fenlerin dilleri ile güneş gibi Hâlık'ımızı bize tanıttırdılar. Aynen biz de âhiretimizi başta o bildiğimiz **Rabbimiz**'den, sonra **Peygamberimiz**'den, sonra **Kur'ân**'ımızdan, sonra sâir **peygamberler** ve **mukaddes kitaplardan**, sonra **melâikelerden**, sonra **kâinattan** soracağız.

¹ “Kıyametin oluş işi ise, başka değil, ancak göz açıp kapama yahut daha da kısa bir anda olup biter.” (Nahl Sûresi, 16/77).

² “Sizin hepinizi yaratmak da, ölümünüzün ardından (âhirette) hepinizi diriltmek de, (O'nun için) ancak bir kişiyi yaratmak ve diriltmek gibidir.” (Lokman Sûresi, 31/28).

³ “İşte bak, Allah'ın rahmetinin eserlerine, ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölümleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadirdir.” (Rûm Sûresi, 30/50).

Arz: Yeryüzü.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Kanaat-i imaniye: Bir şeye inanmak için elde edilen bilgileri ye-

terli görme.

Mektep fûnûnu: Okul dersleri.

Melâike: Melekler.

Rûkûn: Esas, asıl.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sâbıkan: Daha önce.

Semâvât: Gökyüzü.

Şâkirt: Öğrenci, talebe.

İşte birinci mertebede âhireti **Allah**'tan soruyoruz. O da bütün gönderdiği elçileriyle ve fermanlarıyla ve bütün isimleriyle ve sıfatlarıyla “*Evet âhiret vardır ve sizi oraya sevk ediyorum.*” ferman ediyor. Onuncu Söz, on iki parlak ve kat’î hakikatler ile bir kısım isimlerin âhirete dair cevaplarını isbat ve izah eylemiş. Burada, o izaha iktifâen gayet kısa bir işaret ederiz:

Evet, madem hiçbir saltanat yoktur ki o saltanata itaat edenlere mükâfâtı ve isyan edenlere mücâzâtı bulunmasın. Elbette rubûbiyet-i mutlaka mertebesinde bir saltanat-ı sermediyenin, o saltanata iman ile intisap ve taat ile fermanlarına teslim olanlara mükâfâtı.. ve o izzetli saltanatı küfür ve isyanla inkâr edenlere de mücâzâtı; o rahmet ve cemâle, o izzet ve celâle lâıyık bir tarzda olacak diye **Rabbü'l-âlemîn** ve **Sultan**, **Deyyân** isimleri cevap veriyorlar.

Hem madem güneş gibi, gündüz gibi zemin yüzünde bir umumî rahmet ve ihatalı bir şefkat ve kerem gözümüzle görüyoruz.

Mesela o rahmet, her baharda umum ağaçları ve meyveli nebâtları cennet hurileri gibi giydirip, süslendirip, ellerine her çeşit meyveleri verip, bizlere uzatıp “Haydi alınız, yiyiniz!” dediği gibi.. bir zehirli sineğin eliyle bizlere şifalı, tatlı balı yedirdiği ve elsiz bir böceğin eliyle en yumuşak ipeği bizlere giydirdiği gibi.. bir avuç kadar küçücük çekirdeklerde, tohumcuklarda binler batman taamları bizim için saklayan ve ihtiyat zahîresi olarak o küçücük depolarda yerleştiren bir rahmet, bir şefkat, elbette hiç şüphe olamaz ki bu derece nâzeninâne beslediği bu sevimli ve minnettarları ve perestîşkârları olan mümin insanları idam etmez. Belki onları daha parlak rahmetlere mazhar etmek

Batman: Yaklaşık 8 kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Celâl: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini, kahrını ve bütün eşyadaki umumi tecellilerini ifade eden bir sıfatı.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, bütün güzelliklerin yaratıcısı olduğunu ve bütün eşyadaki hususi tecellilerini ifade eden sıfatı.

Deyyân: Varlığın hukukunu ve hesabını hakkıyla bilen, veren ve görecek olan Hz. Allah.

İhata: İçine alma, kapsama, kuşatma.

İhtiyat zahîresi: Vakti gelince kullanılmak için saklanan yiyecek.

İktifâen: Yetinerek.

İntisab: Bağlanma, bağlılık.

İzzet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün yüceliklerin, şereflerin mutlak sahibi ve yaratıcısı olduğunu ifade eden sıfatı.

Mazhar etmek: Nail etmek, şereflendirmek.

Mücâzât: Karşılık verme, cezalandırma.

Nâzeninâne: Nazıkçe, hoş bir tarzda.

Perestîşkâr: Kulluk, kölelik tavrı sergileyen.

Rabbü'l-âlemîn: Âlemlerin Rabbi, sahibi.

Rubûbiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan mutlak, sınırsız terbiye ve idaresi.

Saltanat-ı sermediye: Cenâb-ı Hakk'ın ebedî saltanatı, hâkimiyeti.

Sultan: Varlığın idaresi, hâkimiyeti ve tasarrufu emrinde olan Hz. Allah.

Taam: Yemek.

Taat: İtaat, kulluk.

için hayat-ı dünyeviye vazifesinden terhis eder diye **Rahîm** ve **Kerîm** isimleri suâlimize cevap veriyorlar, ¹ الْحَيَّةُ حَقٌّ diyorlar.

Hem madem biz gözümüzle görüyoruz ki umum mahlûklarda ve zemin yüzünde öyle bir hikmet eli işliyor ve öyle bir adalet ölçüleriyle işler dönüyor ki akl-ı beşer onun fevkinde düşünemiyor.

Mesela insanın bin cihâzâtına takılan hikmetlerinden yalnız bir küçük çekirdek kadar kuvve-i hâfızasında bütün tarihçe-i hayatını ve ona temas eden hadsiz hâdisâtı o kuvvecikte yazıp, onu bir kütüphane hükmüne getirip.. ve insanın haşırde muhakemesi için neşrolacak olan defter-i a'mâlinin bir küçük senedi olarak her vakit hatırlatmak sırrı ile her insanın eline vererek dimağının cebine koyan bir ezeli hikmet.. ve bütün masnûâtta gayet hassas mizanlar ile âzâlarını yerleştiren; mikroptan gergedana, sinekten simurga kuşuna, bir çiçekli nebâttan milyarlar, trilyonlarla çiçekler açan bahar çiçeğine kadar; israfsız ölçülerle bir tenâsüb, bir muvâzene, bir intizam ve bir cemâl içinde masnûâtı bir hüsn-ü sanat yapan.. ve her zîhayatın hukuk-u hayatını kemâl-i mizanla veren; iyiliklere güzel neticeler ve fenalıklara fena neticeler verdiren.. ve Âdem (*aleyhisselâm*) zamanından beri tâğî ve zâlim kavimlere vurduğu tokatlarla kendini pek kuvvetli ihsas ettiren bir adalet-i sermediye, elbette ve hiç şüphe getirmez ki –güneş gündüzsüz olmadığı gibi– o hikmet-i ezeliye, o adalet-i sermediye âhiretsiz olmazlar.. ve ölümden en zâlimlerin ve en mazlumların bir tarzda gitmelerindeki âkibetsiz bir dehşetli haksızlığa, adaletsizliğe ve hikmetsizliğe hiçbir vecihle müsaade etmezler diye **Hakîm** ve **Hakem** ve **Adl** ve **Âdil** isimleri bizim suâlimize kat'î cevap veriyorlar.

¹ “Cennet haktr.” Bkz.: Buhârî, *Teheccüd* 1, *Enbiyâ* 47, *Deavât* 10; Müslim, *İman* 46, *Müsâfirin* 199.

Adalet-i sermediye: Ebedî, ilâhî adalet.

Âdil: Adaletle hükmeden Hz. Allah.

Adl: Her şeyi yerli yerinde, doğru ve dengeli yapan Hz. Allah.

Âkibet: Sonuç, netice.

Cihâzât: Donanımlar, duyular, organlar.

Defter-i a'mâl: Amel defteri, insanın yaptığı bütün fiillerin kaydedildiği defter.

Ezeli: Başlangıcı, öncesi olmayan, zaman üstü.

Fevk: Üst.

Hâdisat: Hadiseler, olaylar.

Hakem: Her şeyi ölçülü, sağlam, kusursuz, muhkem ve intizamlı ve mükemmel yaratan Hz. Allah.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Hikmet: İlâhî, doğru, yanılmayan bilgi.

Hukuk-u hayat: Hayatın devamı için gerekli her türlü şey.

Hüsn-ü sanat: Sanat, işleyiş güzelliği.

İhsas etmek: Hissettirmek, belli etmek.

Kemâl-i mizan: Mükemmel bir ölçü, denge.

Kuvve-i hâfıza: Hâfıza kuvveti.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Muvazene: Denge.

Neşr olmak: Gösterilmek.

Rahîm ve Kerîm: Sonsuz merhamet sahibi ve sınırsız cömert Hz. Allah.

Simurga kuşu: Ankâ kuşu, zümrüd-ü ankâ.

Tâğî: Azgın, âsi, yoldan çıkmış.

Tarihçe-i hayat: Hayat tarihçesi, ömür.

Tenâsüb: Birbirine uyma, uygunluk.

Zihayat: Canlı.

Hem madem bütün zihayat mahlûkların elleri yetişmediği ve iktidarları dairesinde olmayan bütün hâcâtlarını, bütün fitrî matlaplarını bir nevi dua bulunan istidad-ı fitrî ve ihtiyac-ı zarurî dilleriyle istedikleri vakitte, gayet rahîm ve işitici ve şefkatli bir dest-i gaybî tarafından verildiğinden.. ve ihtiyârî olan daavât-ı insaniyenin, hususan havasların ve nebîlerin dualarının on adetten altı-yedisi hilâf-ı âdet makbul olmasından kat'î anlaşılıyor ki; her dertlinin âhını, her muhtacın duasını işiten ve dinleyen bir Semî ve Mücîb perde arkasında var, bakar ki; en küçük bir zihayatın en küçük bir ihtiyacını görür ve en gizli bir âhını işitir, şefkat eder, fiilen cevap verir, memnun eder.

Elbette ve her hâlde hiçbir şüphe ihtimali kalmaz ki; mahlûkların en ehemmiyetlisi olan nev-i insanın en ehemmiyetli ve umumî ve umum kâinatı ve umum esmâ ve sıfât-ı ilâhiyeyi alâkadar eden bekâ-yı uhreviyeye ait dualarını içine alan.. ve nev-i insanın güneşleri ve yıldızları ve kumandanları olan bütün peygamberleri arkasına alıp onlara, duasına “âmin, âmin..” de-dirten.. ve ümmetinden her gün, her ferd-i müte-deyyin hiç olmazsa kaç defa O'na salavât getirmekle O'nun duasına “âmin, âmin..” diyen ve belki bütün mahlûkât o duasına iştirak ederek “Evet Yâ Rabbenâ! İsteddiğini ver, biz de O'nun istediğini istiyoruz!” diyorlar. Bütün bu reddedilmez şerâit altında bekâ-yı uhrevî ve saadet-i ebediye için Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)ın haş-rin hadsiz esbâb-ı mücibesinden yalnız tek duası, cennetin vücûduna ve baharın îcadı kadar kudretine kolay olan âhiretin îcadına kâfi bir sebeptir diye **Mücîb** ve **Semî** ve **Rahîm** isimleri bizim suâlimize cevap veriyorlar.

Hem madem gündüz, bedâhetle güneşi gösterdiği gibi; zemin yüzünde, mevsimlerin tebeddülünde küllî ölmek ve dirilmekte perde arkasında bir mu-tasarraf, gayet intizamla koca küre-i arzı bir bahçe, belki bir ağaç kolaylığında ve intizamında.. ve azametli baharı bir çiçek sühûletinde ve mizanlı zînetinde.. ve zemin sayfasında üç yüz bin haşir ve neşrin numûne ve misallerini

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Bekâ-yı uhrevîye: Âhirette hayatın sürmesi, devam etmesi.

Daavât-ı insaniye: İnsanların yaptıkları dualar.

Dest-i gaybî: Görünmeyen el.

Esbab-ı mücîbe: Bir şeyin olmasını gerektiren sebepler, gerekçeler.

Esmâ ve sıfât-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatları.

Ferd-i müte-deyyin: Dindar kimse.

Hâcât: İhtiyaçlar.

Haşir ve neşir: Öldükten sonra tekrar dirilip mahşer meydanında toplanmak.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

Hilâf-ı âdet: Normal olmayan, alışılmamış.

İhtiyârî: İrâdî, iradeyle isteyerek yapılan.

İstidad-ı fitrî: Tabii yetenek, kabiliyet.

Küllî: Bütünyle, tamamen.

Matlab: İstek, talep.

Mücîb: Dualara en güzel karşılı-

ğilya cevap veren Hz. Allah.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yönen.

Nebî: Peygamber.

Nev-i insan: İnsanlık, insanlar.

Saadet-i ebediye: Ebedî, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Semî: Her şeyi işiten Hz. Allah.

Sühûlet: Kolaylık.

Şerâit: Şartlar.

Tebeddül: Değişim.

Yâ Rabbenâ: “Ey Rabbimiz!”

gösteren üç yüz bin kitap hükmündeki nebâtât ve hayvanât tâifelerini (onda) yazar, beraber ve birbiri içinde şaşırmayarak, karışık iken karıştırmayarak; birbirine benzemekle beraber iltibassız, sehivsiz, hatasız, mükemmel, muntazam, mânidâr yazan bir kalem-i kudret, bu azameti içinde hadsiz bir rahmet, nihâyetsiz bir hikmet ile işlediği gibi; koca kâinatı, bir hânesi misillü insana musahhar¹ ve müzeyyen ve tefriş etmek.. ve o insanı halife-i zemin ederek² ve dağ ve gök ve yer tahammülünden çekindikleri emanet-i kübrâyı ona vermesi..³ ve sâir zîhayatlara bir derece zâbitlik mertebesiyle mükerrerrem etmesi.. ve hitâbât-ı sübhâniyesine ve sohbetine müşerref eylemesi⁴ ile fevkalâde bir makam verdiği.. ve bütün semâvî fermanlarda ona saadet-i ebediyeyi ve bekâ-yı uhreviyeyi kat'î vaad ve ahdettiği hâlde; elbette ve hiçbir şüphe olmaz ki bahar kadar kudretine kolay gelen dâr-ı saadeti, o mükerrerrem ve müşerref insanlar için açacak ve yapacak ve haşır ve kıyameti getirecek diye **Muhyî** ve **Mümit** ve **Hayy** ve **Kayyûm** ve **Kadir** ve **Alim** isimleri, Hâlîk'ımızdan sormamıza cevap veriyorlar.

Evet, her baharda bütün ağaçları ve otların köklerini aynen ihya.. ve nebâtî ve hayvanî üç yüz bin nevi haşrin ve neşrin numûnelerini îcad eden bir kudret, Muhammed ve Musa (*aleyhimessalâtü vesselâm*)'ların her birinin ümmetinin geçirdiği bin senelik zaman, karşı karşıya hayalen getirilip bakılsa haşrin ve neşrin bin misalini ve bin delilini iki bin baharda ^(Hâşiye) gösterdiği görülecek. Ve böyle bir kudretten haşr-i cismânîyi uzak görmek, bin derece körlük ve akılsızlıktır.

Hâşiye: Sâbık her bir bahar, kıyameti kopmuş, ölmüş ve karşısındaki bahar onun haşri hükmündedir.

¹ Bkz.: Nahl Sûresi, 16/14; Hac Sûresi, 22/65; Lokman Sûresi, 31/20; Câsiye Sûresi, 45/12.

² Bkz.: Bakara Sûresi, 2/30.

³ Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/72.

⁴ Bkz.: Rahman Sûresi, 55/1-3.

Ahdetmek: Söz vermek.

Alim: Her şeyi bilen Hz. Allah

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Emanet-i kübrâ: Sadece insana verilen irade ve benlik gibi kabilîyetler.

Halife-i zemin: Yeryüzü halifesi.

Haşr-i cismânî: Cismen, bedenî dirilme.

Hayy ve Kayyûm: Her zaman var ve diri olup varlıkların da hayatı ve devamı kendi idaresinde olan Hz. Allah.

Hitâbât-ı sübhâniye: Cenâb-ı Hakk'ın hitapları.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

Kadir: Her şeye gücü yeten, Kudreti Sonsuz, Hz. Allah.

Misillü: Gibi.

Muhyî: Hayat veren, hayatın sahibi Hz. Allah.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Mükerrerrem etmek: Asâlet vermek, yüceltmek, saygın kılmak.

Mümit: Ölümü yaratan, verdiği canı alan Hz. Allah.

Müşerref eylemek: Şerefliendirmek, şerefli kılmak.

Müzeyyen: Zîynetli, süslü.

Nebâtât ve hayvanât: Bitkiler ve hayvanlar.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Tahammül: Yükleme.

Tefriş etmek: Döşemek.

Zâbit: Subay, komutan.

Hem madem nev-i beşerin en meşhurları olan yüz yirmi dört bin **peygamberler**,¹ ittifak ile saadet-i ebediyeyi ve bekâ-yı uhrevîyi Cenâb-ı Hak'ın binler vaad ve ahidlerine istinaden ilân edip mu'cizeleriyle doğru olduklarını isbat ettikleri gibi hadsiz **ehl-i velâyet**, keşif ile ve zevk ile aynı hakikate imza basıyorlar. Elbette o hakikat güneş gibi zâhir olur, şüphe eden divane olur...

Evet, bir fende ve bir sanatta mütehasıs bir-iki zâtın o fen ve o sanata ait hükümleri ve fikirleri, onda ihtisası olmayan bin adamın—hatta başka fenlerde âlim ve ehl-i ihtisas da olsalar— muhalif fikirlerini hükümden ıskat ettikleri gibi; bir meselede, mesela Ramazan hilâlini, yevm-i şekte isbat etmek ve “süt konservelerine benzeyen ceviz-i hindî bahçesi rûy-i zeminde var” diye dâvâ etmekte iki isbat edici, bin inkâr edici ve nefyedici galebe edip dâvâyı kazanıyorlar. Çünkü isbat eden yalnız bir ceviz-i hindîyi veyahut yerini gösterse kolayca dâvâyı kazanır. Onu nefy ve inkâr eden bütün rûy-i zemini aramak, taramakla hiçbir yerde bulunmadığını göstermekle dâvâsını isbat edebildiği gibi; cenneti ve dâr-ı saadeti ihbar ve isbat eden, yalnız bir izini, sinemada gibi keşfen bir gölgesini, bir tereşşuhunu göstermekle dâvâyı kazandığı hâlde; onu nefy ve inkâr eden, bütün kâinatı ve ezelden ebede kadar zamanları görmek ve göstermekle ancak inkârını ve nefyini isbat ile dâvâyı kazanabilir. Ve bu ehemmiyetli sırdandır ki “hususî bir yere bakmayan ve imanî hakikatler gibi umum kâinata bakan nefiyler, inkârlar (zâtında muhâl olmamak şartıyla) isbat edilmez.” diye ehl-i tahkik ittifak edip bir düstur-u esasî kabul etmişler.

İşte bu kat'i hakikate binâen binler feylesofların muhalif fikirleri, böyle imanî meselelerde birtek muhbir-i sâdika karşı hiçbir şüphe, hatta vesvese vermemek lâzım iken; yüz yirmi bin isbat edici ehl-i ihtisas ve muhbir-i sâdıkın

¹ Bkz.: Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 5/265; İbn-i Hibbân, *Sahîh* 2/77; Taberânî, *Mu'cem'ül-kebir* 8/217.

Ceviz-i hindî: Hindistan cevizi.

Düstur-u esasî: Temel düstur, prensip.

Ehl-i ihtisas: Mütehasıslar, uzmanlar.

Ehl-i tahkik / ahab-ı tahkik: Gerçeği araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ulaşan kimseler.

Ehl-i velâyet: Veliler, Allah dostları.

Galebe etmek: Yenmek, galip gelmek.

Iskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İstinaden: Dayanarak.

Keşf: İlâhî ihvan ve ilham ile bazı sırları, hakikatleri keşfetme.

Muhâl: İmkansız.

Muhbir-i sâdık: Doğru, yanlış olmayan haberci.

Mütehasıs / ihtisas: Uzman, uzmanlık.

Nefy-nefy: Bir şeyin olmadığını iddia etmek, varlığını inkar etmek.

Nefyedici: Bir şeyin yokluğunu veya olmadığını iddia eden kimse.

Rûy-i zemin: Yeryüzü.

Tereşşuh: Sızıntı, belirti, işaret.

Yevm-i şek: Şaban ayının otuzuncu günü. Ramazan olup olmadığı hakkında şüphe edilen ancak hilâl görülmedikçe de oruca başlanmayan gün.

Zevk: Allah'la kalbi muamele, vefa çizgisinde cereyan ettiği sürece kalbin enginliklerinde duyulmaya başlayan, doğruyu eğriden ayırmada ilk adım sayılan, ilâhî tecellîlerin ilk esintileri olan mânevî zevkler, ihsanlar.

ve hadsiz ve nihâetsiz müsbît ve mütehasşıs ehl-i hakikat ve ashab-ı tahkin ittîfak ettikleri erkân-ı imaniyede aklı gözüne inmiş, kalbsiz, mânevîyâtta uzaklaşmış, körleşmiş birkaç feylesofun inkârlarıyla şüpheye düşmenin ne kadar ahmaklık ve divanelik olduğunu kıyas ediniz.

Hem madem gözümüzle –gündüz gibi– hem nefsimizde, hem etrafımızda bir *rahmet-i âmme* ve bir *hikmet-i şâmîle* ve bir *inâyet-i dâime* müşâhede ediyoruz.. ve dehşetli bir saltanat-ı rubûbiyet ve dikkatli bir adalet-i âliye ve izzetli icraât-ı celâliyenin âsârını ve cilvelerini görüyoruz. Hatta bir ağacın meyveleri ve çiçekleri sayısınca o ağaca hikmetler takan bir *hikmet*.. ve her bir insanın cihâzâtı ve hissiyâtı ve kuvveleri adedince ihsanları, in'amları ona bağlamış bir *rahmet*.. ve Kavm-i Nuh ve Hud ve Salih (*aleyhimüsselâm*) ve Kavm-i Âd ve Semud ve Firavun gibi âsi milletlere tokat vuran ve en küçük bir zîhayatın hakkını muhafaza eden izzetli ve inâyetli bir *adalet*.. ve

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهٖ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُم مِّنَ الْأَرْضِ
إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ¹

âyeti, azametli bir îcaz ile der:

“Nasıl ki iki kışlada yatan ve duran mutî askerler, bir kumandanın çağırmasıyla silâh başına ve vazife başına boru sesiyle gelmeleri gibi; aynen öyle de bu iki kışlanın misalinde ve emre itaatinde koca semâvât ve küre-i arz,² Sultan-ı Ezeli'nin askerlerine iki mutî kışla gibi; ne vakit Hazreti İsrâfil (*aleyhisselâm*)'ın borusuyla o kışlalarda ölüm ile yatanlar çağırılsa derhâl ceset libaslarını giyip dışarı fırlamalarını ispat edip gösteren.. her baharda arz kışlası

¹ “O'nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri de: Göğün ve yerin, kendisinin buyruğu ile kâim olmaları, belirlenen yerde sapasağlam işlerinin başında bulunmalarıdır. Sonra sizi yattığınız yerden bir çağırdı mı, birden kabirlerinizden çıkıverirsiniz!” (Rûm Sûresi, 30/25).

² Bkz.: “Cenâb-ı Hak, göğe ve yere ‘İsteyerek de olsa, istemeyerek de olsa gelin!’ buyurdu. Onlar, ‘Gönüllü olarak geldik ve emrine boyun eğdik!’ dediler.” (Fussilet Sûresi, 41/11). “Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır.” (Fetih Sûresi, 48/4, 7).

Adalet-i âliye: Yüce adalet.

Âsâr: Eserler.

Cilve: Tecelli, edâ, yansıma.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Erkân-ı imaniye: İmanın şartları, esasları.

Hikmet-i şâmîle: Bütün varlıkları içine alan ilâhî hikmet.

İcaz: Oldukça az sözle çok şeyler ifade etme.

İcraât-ı celâliye: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini ifade eden icraatları.

İn'am: Nimet verme, nimet.

İnâyet-i dâime: Yaratılıştan her zaman mükemmel bir ihtimamla denge içerisinde kesintisiz devam edip duran düzen, intizam.

İzzet: Yücelik, ululuk, üstünlük.

Kuvve: His, duyu.

Libas: Elbise, kıyafet.

Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.

Müsbît: İspatlayan, ispat eden.

Müşâhede: Görme, şahit olma.

Rahmet-i âmme: Her varlığı kuşatan ilâhî rahmet.

Saltanat-ı rubûbiyet: Allah'ın kâinâtı kuşatan hâkimiyeti, yönetimi.

Sultan-ı Ezeli: Başı ve sonu olmayan, zaman açısından başlangıcı olmayan sultan, Hz. Allah.

içindekiler, melek-i ra'dın borusuyla aynı vaziyeti göstermesiyle nihâyetsiz azameti anlaşılan bir saltanat-ı rubûbiyet, elbette ve elbette ve her hâlde ve hiç şüphe getirmez ki –Onuncu Söz'de isbatına binâen– o rahmet ve hikmet ve inâyet ve adalet ve saltanat-ı sermediyenin gayet kat'î istedikleri dâr-ı âhiret ve daire-i haşir ve neşrin açılmamasıyla o nihâyetsiz cemâl-i rahmet nihâyetsiz bir çirkin merhametsizliğe inkılâp etmesi.. ve o hadsiz kemâl-i hikmet, hadsiz kusurlu abesiyete ve faydasız israfâta dönmesi.. ve o gayet şirin inâyet, gayet acı ihânetlere değişmesi.. ve o gayet mizanlı ve hakkaniyetli adalet, gayet şiddetli zulümlere kalbolması.. ve o gayet derecede haşmetli ve kuvvetli saltanat-ı sermediye sukut etmesi ve haşrin gelmemesiyle bütün haşmeti kaybolması.. ve kemâlât-ı rubûbiyeti acz ve kusur ile lekedar olması, hiçbir cihet-i imkânı yok, hiçbir akıl ihtimal vermez; yüz muhâl, içinde birden bulunur, daire-i imkân haricinde bâtil ve mümtendir.

Çünkü nâzenin ve nazdar beslediği ve akıl ve kalb gibi cihâzâtla saadet-i ebediyeye ve âhirette bekâ-yı dâimîye iştîyak hissini verdiği hâlde; onu ebedî idam etmek, ne kadar gadirli bir merhametsizlik.. ve onun yalnız dimağına yüzer hikmetler ve faydalar taktığı hâlde; onu dirilmemek üzere bütün cihâzâtını ve binler faydaları bulunan istidâdâtını âkıbetsiz bir ölümle faydasız, neticesiz, hikmetsiz bütün bütün israf etmek ne derece hilâf-ı hikmet.. ve binler vaîd ve ahidlerini yerine getirmemek ile –hâşâ– aczini ve cehlini göstermek, ne kadar o haşmet-i saltanata ve o kemâl-i rubûbiyete zıttır, her zîşuur anlar.” Bunlara kıyasen, inâyet ve adaleti tatbik eyle...

Abesiyet: Boş ve faydasızlık.

Ahit: Yemin, söz.

Bâtil: Yanlış, gerçek dışı.

Bekâ-yı dâimî: Sürekli, ebedî var olma.

Cemâl-i rahmet: Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin, merhametinin güzelliği.

Cihet-i imkân: Olabilirlik yönü, olma ihtimali.

Daire-i haşir ve neşr: Öldükten sonra tekrar dirilip toplanma yeri.

Daire-i imkân: Yaratıklar, varlıklar âlemi, olabilirlikler alanı.

Dâr-ı âhiret: Âhiret yurdu.

Gadir: Zulüm, haksızlık.

Haşmet-i saltanat: Saltanatın ihtişamı, göz kamaştırıcılığı.

Hilâf-ı hikmet: Hikmete, eşyanın tabiatına aykırı.

İhânet: Hor, hakir görme, hafife alma.

Inâyet: Yaratılıştaki her zaman mükemmel bir ihtimalla denge içerisinde sürüp giden düzen, intizam.

İnkılâb: Dönüşme, değişme.

İsrâfât: İsraflar.

İstidâdât: İstidatlar, kabiliyetler.

Kalb olmak: Çevrilmek, dönmek.

Kemâlât-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın engin terbiye ve idaresinin mükemmel özellikleri.

Kemâl-i hikmet: Mükemmel bir hikmet.. her şeyin kusursuz bir şekilde yerli yence olması.

Kemâl-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın engin terbiye ve idaresinin mükemmelliği, kusursuzluğu.

Melek-i ra'd: Gök gürültüsü ile vazifeli melek.

Muhâl: İmkansız.

Mümteni: İmkansız.

Nazdar: Nazlı.

Nâzenin: İnce, hassas.

Saltanat-ı sermediye: Cenâb-ı Hakk'ın ebedî saltanatı, hâkimiyeti.

Sukut etmek: Ortadan kalkmak, düşmek.

Vaîd: İyiliğe sevk veya kötülüğten sakındırmak için ileride gelebilecek olumsuz neticeleri hatırlatarak uyarma.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

İşte Hâlık'ımızdan sorduğumuz âhirete dair suâlimize **Rahmân** ve **Hakîm** ve **Adl** ve **Kerîm** ve **Hâkim** isimleri mezkûr hakikatle cevap veriyorlar, şeksiz şüphesiz, güneş gibi âhireti isbat ediyorlar.

Hem madem biz gözümüzle görüyoruz, öyle ihatalı ve azametli bir *hafîziyet* hükmeder ki; zîhayat her şeyin ve her hâdisenin çok suretlerini ve gördüğü fitrî vazifesinin defterini.. ve esmâ-yı ilâhiyeye karşı lisan-ı hâl ile tesbihatına dair sahife-i a'mâlîni.. misalî levhalarda ve çekirdeklerinde ve tohum-cuklarında.. ve Levh-i Mahfûz'un numûnecikleri olan kuva-yı hâfızalarında.. ve bilhassa insanın dimağındaki pek büyük ve pek küçük kütüphanesi olan kuvve-i hâfızasında ve sâir maddî ve mânevî in'ikâs aynalarında kaydeder, yazdırır, zaptederek muhafaza altına alır. Sonra mevsimi geldikçe bütün o mânevî yazıları maddî bir tarzda da gözümüze gösterip milyonlarla misaller ve deliller ve numûneler kuvvetiyle ¹وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ¹ âyetindeki en acîb bir hakikat-i haşriyeyi, kudretin bir çiçeği olan her bahar, kendi çiçek-i ekberinde milyarlar dil ile kâinata ilân eder. Ve başta nev-i insan olarak bütün zîhayatlar ve bütün eşya, fenâya düşmek ve ademe sukut etmek ve hiçlikte mahvolmak ve başta nev-i beşer olarak zîhayatlar, idam edilmek için yaratılmamışlar. Belki bekâya terakki ile ve devam tasaffi ile ve sermedî vazifeye istida-dıyla girmek için halkolunduklarını gayet kuvvetli isbat eder.

Evet, her baharda müşâhede ediyoruz ki; güz mevsimi kıyametinde vefat eden hadsiz nebâtât, bahar haşrinde her bir ağaç, her bir kök, her bir çekirdek, her bir tohum ¹وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ¹ âyetini okuyup bir manasını, bir ferdini

¹ "Hesap defterleri açıldığı zaman..." (Tekvir Sûresi, 81/10).

Adem: Yokluk.

Âdil: Adaletle hükmeden Hz. Allah.

Bekâ: Kalıcı olma, devamlılık.

Çiçek-i ekber: Pek büyük çiçek.

Esmâ-yı ilâhiye: Allah'ın güzel isimleri.

Fenâ: Bitiş, tükeniş.

Hafîziyet: Cenâb-ı Hakk'ın, yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her şeyi hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza etmesi.

Hakikat-i haşriye: Haşre ait gerçek, haşir gerçeği.

Hâkim: Her şeye hükmeden,

hükümün yegâne sahibi Hz. Allah.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

İhatalı: Şümüllü, kapsamlı.

İn'ikâs: Yansıma, aksetme.

Kerîm: Pek cömert, yarattıklarına daima bol bol veren Hz. Allah.

Kuva-yı hâfıza: Hâfıza melekeleri.

Levh-i Mahfuz: Olmuş ve olacak her şeyin yazıldığı asıl kütük. Allah'ın takdir buyurduğu hükümlerin bulunduğu asıl levha. (Bkz.: Burûc, 85/22)

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Misali: Maddi alem ile gayb ale-

mi arasında yer alan misal alemine ait.

Nev-i insan / nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Rahmân: Merhamet ve ihsanı engin, Hz. Allah.

Sahife-i a'mâl: Her varlığın bütün fiillerinin, durumlarının, suretlerinin, seslerinin kaydedildiği sayfalar.

Sukut: Ortadan kalkma, düşme.

Tasaffi: Saf, duru hale gelme, arınıp temizlenme.

Terakki: Yükselme, mertebe kat etme.

Zihayat: Canlı.

kendi diliyle, geçmiş senelerde gördüğü vazifenin misalleriyle tefsir ederek o azametli hafziyete şehâdet eder. ¹ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ âyetindeki dört muazzam hakikatleri her şeyde gösterip hafziyeti âzamî derecede ve haşri bahar kolaylığında ve kat'iyetinde bizlere ders verir.

Evet bu dört ismin cilveleri, en cüz'îden en küllîye kadar cereyan ederler. Mesela, nasıl ki bu ağacın menşei olan bir çekirdek, ² الْأَوَّلُ ismine mazhariyetle o ağacın gayet mükemmel programını ve icadının noksatsız cihâzâtını ve teşekkülünün bütün şerâitini câmi bir kutucuktur ki hafziyetin azametini isbat eder.

³ وَالْآخِرُ ismine mazhar olan meyvesi ise, çekirdekleriyle o ağacın işlediği bütün fitrî vazifelerinin fihristesini ve amellerinin listesini ve hayat-ı sâniyesinin düsturlarını ihtiva eden bir sandukçadır ki âzamî derecede hafziyete şehâdet eder.

⁴ وَالظَّاهِرُ ismine mazhar olan o ağacın suret-i cismâniyesi ise öyle tenâsüblü ve sanatlı ve süslü bir hulle, bir libas ve ayrı ayrı nakışlar ve zînetler ve yaldızlı nişanlar ile tezyin edilmiş, güya yetmiş renkli bir huri elbisesidir ki hafziyet içinde azamet-i kudret ve kemâl-i hikmet ve cemâl-i rahmeti gözlerle gösterir.

⁵ وَالْبَاطِنُ ismine ayna olan o ağacın içindeki makinesi ise öyle muntazam ve mükemmel ve mu'cizâtı bir fabrika, bir tezgâh, bir kimyahâne ve hiçbir dalı ve meyveyi ve yaprağı gidasız bırakmayan mizanlı bir kazan-ı erzaktır ki hafziyet içinde kemâl-i kudret ve adalet ve cemâl-i rahmet ve hikmeti güneş gibi isbat eder.

1 “Evvel O'dur, Âhir O. Zâhir O'dur, Bâtın O...” (Hadîd Süresi, 57/3).

2 Kendinden başka her şeyden (mâsivâ) mukaddem bir “Evvel”

3 Her şeyin encam ve nihâyetine hâkim, varı yok yoku da var eden bir “Âhir”

4 Vücudu varlığın her satır, her kelimesinde netlerden daha net, apaçık okunan bir “Zâhir”

5 Her şeyin ötesinde, ötelere de ötesinde kâinat ve hâdiselerin biricik mercii bir “Bâtın”

Azamet-i kudret: Allah'ın kudretinin büyüklüğü.

Câmî: Şümullü, kapsamlı.

Cemâl-i rahmet: Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin, merhametinin güzelliği.

Cüz'î - küllî: Küçük - büyük.

Fitrî: Tabii, doğal.

Hayat-ı sâniye: İkinci hayat.

Hulle: Elbise, giysi.

İcad: Varlık, vücut.

Kemâl-i hikmet: Mükemmel bir hikmet.. kusursuz bir şekilde, yerli yerince oluş.

Kemâl-i kudret ve adalet: Cenâb-ı Hakk'ın mükemmel, dengeli, ölçülü kudret ve adaleti.

Libas: Elbise, kıyafet.

Mazhariyet: Erişme, nâil olma, şereflenme.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Sûret-i cismaniye: Beden, cisim şekli, görünüşü.

Şerâit: Şartlar.

Tenasüb: Birbirine uyma, uygunluk.

Teşekkül: Şekillenme, oluşma.

Tezyin etmek: Bezemek, süslemek.

Aynen öyle de küre-i arz, senevî mevsimler cihetinde bir ağaçtır. İsm-i Evvel cilvesiyle güz mevsiminde hafziyete emanet edilen bütün tohumlar ve çekirdekler, bahar çarşafını giyen zemin yüzünün milyarlar dal, budak, meyve veren ve çiçek açan ağacının teşkilâtına dair ilâhî emirlerin mecmuacıkları ve kaderden gelen düsturların listeleri ve geçen yazın işlediği vazifelerin küçücük sahife-i amelleri ve defter-i hidemâttır ki; bilbedâhe bir Hafız-i Zülcelâli ve'l-ikram'ın hadsiz kudret, adalet, hikmet, rahmet ile iş gördüğünü gösteriyor.

Ve senevî zemin ağacının âhiri ise ikinci güzde o ağacın gördüğü bütün vazifelerini ve esmâ-yı ilâhiyeye karşı ettiği bütün fitrî tesbihatlarını ve gelecek bahar haşrinde neşrolabilen bütün sahâif-i a'mâllerini, zerrecik ve küçücük kutucukların içine koyup, Hafız-i Zülcelâl'in dest-i hikmetine teslim eder.

هُوَ الْآخِرُ ismini hadsiz dillerle kâinat yüzünde okur.

Ve şu ağacın zâhiri ise haşrin üç yüz bin misallerini ve emârelerini gösteren üç yüz bin küllî ve çeşit çeşit çiçekler açıp hadsiz rahmâniyet ve rezzâkiyet ve rahîmiyet ve kerîmiyet sofralarını sererek zihayatlara ziyafetler vermekle هُوَ الظَّاهِرُ ismini meyveleri, çiçekleri, taamları sayısınca lisanlarıyla zikredip medh ü senâ eder, gündüz gibi إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ¹ hakikatini gösterir.

Bu haşmetli ağacın bâtını ise hadsiz ve hesaba gelmez muntazam makineleri ve mizanlı fabrikaları kemâl-i dikkat ve intizamla işlettiren öyle bir kazan ve tezgâhtır ki bir dirhemden bin batman taamları pişirir, açlara yetiştirir. Ve öyle bir mizan ve dikkatle işler ki zerre kadar tesadûfun karışmasına bir yer

¹ "Hesap defterleri açıldığı zaman..." (Tekvir Sûresi, 81/10).

Âhir: Son, en son.

Bâtın: İç, bir şeyin iç yüzü.

Batman: Yaklaşık 8 kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Bilbedâhe: Apaçık, besbelli.

Defter-i hidemât: Yapılan ve yapılacak işlerin, hizmetlerin kaydedildiği defter.

Dest-i hikmet: Hikmet eli. Cenâb-ı Hakk'ın her işinde hikmetli icraatı.

Dirhem: 3.25 gr.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Hafız-i Zülcelâli ve'l-ikrâm: Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel

bir intizamla koruyup muhafaza eden, kerem sahibi Ulu Allah.

Haşmet: Büyüklük, ihtişam.

Kemâl-i dikkat ve intizam: Mükemmel, kusursuz bir dikkat ve düzen.

Kerîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkları ihsan, lütuf ve keremiyle gözetiyor olması.

Küre-i arz: Yeryüzü, dünya.

Medh ü senâ etmek: Övmek, güzel yönlerini anlatarak yüceltmek.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı merhamet ediyor olması.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkları kuşatan engin merhamet sahibi olması.

Rezzâkiyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkların muhtaç oldukları rızıkları her zaman ve her yerde ihsan ediyor olması.

Sahâif-i a'mâl: Her varlığın bütün fiillerinin, durumlarının, suretlerinin, seslerinin kaydedildiği sayfalar, defterler.

Senevî: Yıllık, senelik.

Taam: Yiyecek, yemek.

Zâhir: Dış, görünen.

Zihayat: Canlı.

birakmıyor. **هُوَ الْبَاطِنُ** ismini zeminin iç yüzüyle, yüz bin dil ile tesbih eden bazı melâike gibi yüz bin tarzlarda ilân edip isbat eder.¹

Hem arz, senevî hayatı haysiyetiyle bir ağaç olduğu ve o dört isim içinde hafiziyeti ve onunla haşır kapısına bir anahtar yaptığı gibi.. aynen öyle de dehrî ve dünya hayatı cihetiyle yine meyveleri âhiret pazarına gönderilen bir muntazam ağaçtır. Ve o dört isme öyle bir mazhar, bir ayna ve âhirete giden bir yol açar ki genişliğini ihataya ve tâbire aklımız kâfi gelmiyor. Yalnız bu kadar deriz:

Nasıl ki bir saatin saniyeleri ve dakikaları ve saatleri ve günleri sayan haf-talık saatin milleri birbirine benzer, birbirini isbat eder. Saniyelerin hareketini gören, sâir çarkların hareketlerini tasdik etmeye mecbur olur. Aynen öyle de semâvât ve arzın Hâlık-ı Zülcelâl'inin bir saat-i ekberi olan bu dünyanın saniyelerini sayan günler ve dakikalarını hesap eden seneler ve saatlerini gösteren asırlar ve günlerini bildiren devirler birbirine benzer, birbirini isbat eder. Ve bu gecenin sabahı ve bu kışın baharı kat'iyetinde fânî dünyanın karanlıklı kışının bâki bir baharı ve sermedî bir sabahı geleceğini hadsiz emârelerle haber verir diye, **Hafız** ismi ile **هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ** isimleri; bizim, Hâlık'ımızdan sorduğumuz haşır meselesine mezkûr hakikatle cevap veriyorlar.

Hem madem gözümüzle görüyoruz ve aklımızla anlıyoruz ki:

- İnsan, şu kâinat ağacının en son ve en cemiyetli meyvesi..
- ve hakikat-i Muhammediye (*aleyhissalâtu vesselâm*) cihetiyle çekirdek-i aslısi..
- ve kâinat kur'anının âyet-i kübrâsi..
- ve ism-i âzamı taşıyan âyetü'l-kürsîsi..

¹ Bkz.: Taberî, *Câmî'u'l-beyan* 15/156; Ebu's-Şeyh, *Azame* 2/547, 740, 742, 747, 3/868; İbn-i Kesîr, *Tefsîr'u'l-Kur'ân* 3/62.

Âyet-i kübrâ: En büyük delil, âyet. **Âyetü'l-kürsî:** Esmâ-yı ilâhiyenin tecellilerinin en büyük ve kapsamlı mazharı ve nakşı olan insanın varlık içindeki konumuna işaret eden, "Kur'an'daki en büyük âyet" (Bakara, 2/255) rivayetinden hareket edilerek yapılan bir niteleme. **Cemiyetli:** Kapsamlı, şümüllü.

Dehrî: Zamana ait, zamanla ilgili. **Hafız:** Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı, hayatın devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Hz. Allah. **Hakikat-i Muhammediye:** Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) hakikatî. İbadetteki derinliği, rûhî yapısı, ahlâkı, karakteri gibi O'nu

(s.a.s.) ifade eden özelliklerin bütünü.

Hâlık-ı Zülcelâl: Ulu, Yüce Yaratıcı.

İsm-i âzam: Kendisi ile dua edildiğinde Allah'ın icabet ettiği en büyük ismi.

Saat-i ekber: Pek büyük bir saat.

Sermedî: Ebedî, süreklî.

- ve kâinat sarayının en mükerrer misafiri..¹
- ve o saraydaki sâir sekenelerde tasarrufa mezun en faal memuru..²
- ve kâinat şehrinin, zemin mahallesinin bahçesinde ve tarlasında vâridat ve sarfiyatına ve zer' ve ekilmesine nezarete memur..
- ve yüzer fenler ve binler sanatlarla techiz edilmiş en gürültülü ve mes'uliyetli nâzır..
- ve kâinat ülkesinin arz memleketinde Padişah-ı Ezel ve Ebed'in gayet dikkat altında bir müfettişi, bir nevi halife-i arzı..³
- ve cüz'î ve küllî harekâtı kaydedilen bir mutasarrıf..⁴
- ve semâ ve arz ve cibâlin kaldırmasından çekindikleri emanet-i kübrâyı omuzuna alan..⁵
- ve önüne iki acîb yol açılan, bir yolda zihayatın en bedbahtı ve diğerinde en bahtıyârı..⁶
- çok geniş bir ubûdiyetle mükellef bir abd-i küllî..
- ve kâinat Sultanı'nın ism-i âzamına mazhar ve bütün esmâsına en câmi bir aynası..
- ve hitâbât-ı sübhâniyesine ve konuşmalarına en anlayışlı bir muhatab-ı hâssı..
- ve kâinatın zihayatları içinde en ziyade ihtiyaçlısı.. ve hadsiz fakıryla ve aczi ile beraber hadsiz maksatları ve arzuları ve nihâyetsiz düşmanları ve onu inciten zararlı şeyleri bulunan bir bîçâre zihayâtı..

¹ Bkz.: İsrâ Sûresi, 17/70.

² Bkz.: Nahl Sûresi, 16/14; Hac Sûresi, 22/65; Lokman Sûresi, 31/20; Câsiye Sûresi, 45/12.

³ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/30.

⁴ Bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/30; Nisâ Sûresi, 4/40; Kehf Sûresi, 18/49.

⁵ Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/72.

⁶ Bkz.: Beled Sûresi, 90/10; Dehr Sûresi, 76/2-3.

Abd-i küllî: Bütün varlıkları temsil edebilecek bir kul.

Cibâl: Dağlar.

Cüz'î - küllî: Küçük - büyük.

Emanet-i kübrâ: Sadece insana verilen irade ve benlik gibi kabiyyetler.

Faal: Devamlı işleyiş halinde olan, aktif.

Halife-i arz: Yeryüzü halifesi.

Hitâbât-ı sübhâniye: Cenâb-ı

Hakk'ın hitapları.

Mazhar: Erişen, nâil olan, şereflenen.

Mezun: İzin, yetki verilen kimse.

Muhatab-ı hâs: Özel muhatap.

Mutasarrıf: Tasarruf eden, yetkili.

Mükellef: Sorumlu, yükümlü.

Mükerrer: Asil, saygın.

Nâzır: Bakan, gözetken, idare eden.

Nezaret: Bakma, gözetme, idare etme.

Pâdişâh-ı Ezel ve Ebed: Saltanatının başlangıcı ve sonu olmayan Cenâb-ı Hak.

Sekene: Bir yerde beraber yaşayanlar, nüfus.

Techiz: Gerekli cihazlarla donatma.

Ubûdiyet: Kulluk.

Vâridat-sarfiyat: Gelirler-giderler.

Zer': Ekme, dikme.

Zihayat: Canlı.

- ve istidatca en zengini..¹
- ve lezzet-i hayat cihetinde en müteallimi ve lezzetleri, dehşetli elemlele âlûde..
- ve bekâya en ziyade müştâk ve muhtaç ve en çok lâîk ve müstehak ve devamı ve saadet-i ebediyeyi hadsiz dualarla isteyen ve yalvaran.. ve bütün dünya lezzetleri ona verilse, onun bekâya karşı arzusunun tatmin etmeyen ve ona ihsanlar eden Zât'ı perestîş derecesinde seven ve sevdiren ve sevilen çok harika bir mu'cize-i kudret-i samedâniye ve bir acûbe-i hilkat..
- ve kâinatı içine alan ve ebede gitmek için yaratıldığına bütün cihâzât-ı insaniyesi şehâdet eden...

Böyle **yirmi külli hakikatler** ile Cenâb-ı Hakk'ın *Hak* ismine bağlanan.. ve en küçük zihayatın en cüz'î ihtiyacını gören ve niyazını işiten ve fiilen cevap veren Hafız-i Zülcelâl'in, *Hafız* ismiyle mütemâdiyen amelleri kaydedilen.. ve kâinatı âlâkadar edecek efâlleri o ismin kâtibîn-i kiramlarıyla yazılan..² ve her şeyden ziyade o ismin nazar-ı dikkatine mazhar bulunan bu insanlar, elbette ve elbette ve her hâlde ve hiçbir şüphe getirmeyen ki; bu yirmi hakikatin hükümyle insanlar için bir haşır ve neşir olacak.. ve Hak ismiyle evvelki hizmetlerinin mükâfatını ve kusurâtının mücâzâtını çekecek.. ve Hafız ismiyle cüz'î-külli kayıt altına alınan her amelinden muhasebe ve sorguya çekilecek.. ve dâr-ı bekâda saadet-i ebediye ziyafetgâhının ve şekâvet-i dâime hapishanesinin kapıları açılacak.. ve bu âlemde çok tâifelere kumandanlık yapan ve karışan ve bazen karıştıran bir zâbit, toprağa girip her amelinden suâl olunmak ve uyandırılmamak üzere yatıp saklanmayacaktır.

¹ Bkz.: Tîn Sûresi, 95/4.

² Bkz.: İnfîtâr Sûresi, 82/10-12.

Acûbe-i hilkat: Çok farklı, benzersiz yaratılmış varlık.

Âlûde: Karışık, iç içe.

Bekâ: Kalıcı, ölümsüz, ebedî olma.

Cihâzât-ı insâniye: İnsana ait maddî mânevî duyular, organlar.

Dâr-ı bekâ: Ebedî âhiret yurdu.

Efâl: Fiiller, işler.

Hafız-i Zülcelâl: Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Ulu Allah.

Hak: Asil, yegâne, mutlak gerçek anlamında; her şeyin kendisine nispeti olduğu sürece geçerli birer hakikat olduğunu ifade eden, Hz. Allah'ın yüce bir ismi.

Kâtibîn-i kiram: Seçkin, değerli yazıcılar, melekler.

Kusurât: Kusurlar.

Külli: Genel, kapsamlı.

Mu'cize-i kudret-i samedâniye: Her şeyin kendisine muhtaç olduğu ilâhî kudretin mu'cizesi.

Mücâzât: Cezalar.

Müşak: Şevkli, arzulu.

Müteallim: Acı, ızdırap çeken, üzüntülü.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Perestîş: Tapma, kul olma.

Şekâvet-i dâime: Dâimî mahrumluk, nasipsizlik, cehennem hayatı.

Zâbit: Komutan. Varlık karşısında komuta eder bir konumda yaratılan insan.

Yoksa, sineğin sesini işitip hakk-ı hayatını vermekle fiilen cevap verdiği hâlde; gök gürültüsü kuvvetinde bekâya ait hadsiz hukuk-u insaniyenin mezkûr yirmi hakikatler lisanları ile edilen ve arşı ve ferşi cınlatan dualarını işitmek ve o hadsiz hukuku zâyi etmek.. ve sinek kanadının intizamı şehâdetiyle sinek kanadı kadar israf etmeyen bir hikmet, bütün o hakikatlerin bağlandıkları insanî istidâdâtı ve ebede uzanan emelleri ve arzuları ve o istidat ve arzuları besleyen kâinatın pek çok râbitalarını ve hakikatlerini bütün bütün israf etmek, öyle bir haksızlıktır ve imkân haricinde ve zâlimâne bir çirkinliktir ki Hak ve Hafız ve Hakîm ve Cemîl ve Rahîm isimlerine şehâdet eden bütün mevcudât onu reddeder. “Yüz derece muhâl ve bin vecihle mümtenîdir” derler.

İşte biz Hâlık'ımızdan haşre dair sorduğumuz suâle **Hak, Hafız, Hakîm, Cemîl, Rahîm** isimleri cevap verip derler:

“Biz, hak ve hakikat olduğumuz gibi ve hem bize şehâdet eden mevcudâtın tahakkuku misillü, haşır haktır ve muhakkaktır.”

Hem madem... Daha yazacaktım, fakat güneş gibi malûm olmasından kısa kestim.

İşte, geçmiş misallerde ve mademlerdeki maddelere kıyasen Cenâb-ı Hakk'ın yüz, belki bin esmâsının kâinata bakan isimlerinin her birisi, nasıl ki mevcudâtta ayna ve cilveleriyle müsemâmâsını bedâhetle isbat eder; aynen öyle de haşri ve dâr-ı âhireti de gösterirler ve kat'iyetle isbat ederler.

Hem nasıl Hâlık'ımızdan sorduğumuz suâlimize, o Rabbimiz bütün فرمانlarıyla ve nâzil ettiği bütün kitaplarıyla ve müsemâmâ olduğu ekser isimlerle bize kudsî ve kat'î cevap veriyor; aynen öyle de **melâikeleriyle** ve onların diliyle daha başka bir tarzda dedirir:

“Sizin, zaman-ı Âdem'den beri hem ruhânilerle, hem bizimle görüşmenizin yüzer tevâtür kuvvetinde hâdiseleri var ve bizim ve ruhânilerin

Arş / ferş: Gök / yer.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Cemîl: Yarattıklarına daima iyilik ve güzeller lütfeden Hz. Allah.

Dâr-ı âhiret: Âhiret yurdu.

Esmâ: İsimler.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Hakk-ı hayat: Hayat ve hayatın devamı için gerekli her türlü şey.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hukuk-u insaniye: İnsanın varlığı ve varlığının devamı için ihtiyacı olan her türlü şey.

Muhâl: İmkansız.

Mümtenî: İmkansız.

Müsemâmâ: İsimlenen, adlanan, o isimle anılan.

Nâzil etmek: İndirmek.

Râbita: Bağ, alâka.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lütuf ve merhamet eden Hz. Allah.

Ruhânî: Vücudu maddi olmayan, ruh sahibi varlık (melek, cin gibi).

Tahakkuk: Gerçekleşme, meydana gelme.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Vecih: Yön, şekil, tarz.

vücûdlarına ve ubûdiyetlerine delâlet eden hadsiz emâre ve deliller var. Ve biz, âhiret salonlarında ve bazı dairelerinde gezdiğimizizi, birbirimize mutâbık olarak sizin kumandanlarınız ile görüştüğümüz zaman söylemişiz ve daima da söylüyoruz. Elbette bu gezdiğimiz bâki ve mükemmel salonlar ve bu salonların arkalarında tefriş ve tezyin edilmiş olan saraylar ve menziller, hiç şüphemiz yoktur ki gayet ehemmiyetli misafirleri o yerlerde iskân etmek üzere bekliyorlar. Size kat'i beyan ediyoruz.” diye suâlimize cevap veriyorlar.

Hem madem Hâlık'ımız, bize en büyük muallim ve en mükemmel üstad ve şaşırmaz ve şaşırtmaz en doğru rehber olarak **Muhammed Arabî** (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ı tayin etmiş ve en son elçi¹ olarak göndermiş. Biz dahi, ilmelyakîn mertebesinden aynelyakîn ve hakkalyakîn mertebelerine terakki ve tekemmül etmek üzere her şeyden evvel bu Üstadımız'dan, Hâlık'ımızdan sorduğumuz suâli sormaklığımız lâzım geliyor. Çünkü o Zât, Hâlık'ımız tarafından her biri birer nişâne-i tasdik olan bin mu'cizâtıyla Kur'ân'ın bir mu'cizesi olarak Kur'ân'ın hak ve kelâmullah olduğunu isbat ettiği gibi; Kur'ân dahi kırk nevi i'câz ile o Zât'ın bir mu'cizesi olup, O'nun doğru ve Resûlullah olduğunu isbat ederek ikisi beraber; biri, âlem-i şehâdet lisanı (bütün hayatında, bütün enbiya ve evliyanın tasdikleri altında) diğeri, âlem-i gayb lisanı (bütün semâvî fermanların ve kâinat hakikatlerinin tasdikleri içinde) binler âyâtıyla iddia ve isbat ettikleri hakikat-i haşriye, elbette güneş ve gündüz gibi bir kat'iyettedir.

Evet, haşir gibi en acîb ve en dehşetli ve tavr-ı aklın haricinde bir mesele, ancak ve ancak böyle harika iki üstadın dersleriyle halledilir, anlaşılır.

Eski zaman peygamberleri ümmetlerine Kur'ân gibi izahat vermediklerinin sebebi, o devirler beşerin bedeviyet ve tufûliyet devri olmasıdır. İbtidâî derslerde izah az olur.

¹ Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/40.

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem, duyu organları ile kavranılanları ihtiva eden âlem.

Âyât: Âyetler.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Bedeviyet: Göçebelik, ibtidâilik, medenî olmama.

Hakkalyakîn: Bizzat yaşanarak elde edilen bilgi.

i'câz: Benzerini yapmaktan aciz bırakma, mu'cize olma.

İbtidâî: İlk, ilkokula ait.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek elde edilen bilgi.

İskân etmek: Yerleştirmek.

İzahat: İzahlar, açıklamalar.

Kelâmullah: Allah kelâmı, sözü.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Muallim: Öğretmen.

Nev': Tür, çeşit.

Nişâne-i tasdik: Tasdik işareti. Doğru ve gerçek olduğunu gösteren işaret, alâmet.

ren işaret, alâmet.

Semâvî ferman: Allah tarafından gönderilen ilâhî buyruk. Kutsal kitaplar.

Tavr-ı akıl: Aklın sınırı.

Tefriş: Döşeme, serme.

Tekemmül: Gelişme, mükemmelleşme, olgunlaşma.

Terakki: İlerleme, yükselme.

Tezyin: Ziyetleme, süsleme.

Tufûliyet: Çocukluk, küçüklük.

Elhâsıl: Madem *Cenâb-ı Hakk'ın ekser isimleri* âhireti iktiza edip isterler; elbette o isimlere delâlet eden bütün hüccetler, bir cihette âhiretin tahakkukuna dahi delâlet ederler.

Ve madem *melâikeler* âhiretin ve âlem-i bekânın dairelerini gördüklerini haber veriyorlar; elbette, melâike ve ruhların ve ruhâniyâtın vücûd ve ubûdiyetlerine şehâdet eden deliller, dolayısıyla âhiretin vücûduna dahi delâlet ederler.

Ve madem *Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)*'ın bütün hayatında vahdâniyetten sonra en dâimî dâvâsı ve müddeâsı ve esası, âhirettir; elbette o Zât'ın nübüvvetine ve sıdkına delâlet eden bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, –bir cihette, dolayısıyla– âhiretin tahakkukuna ve geleceğine şehâdet ederler.

Ve madem *Kur'ân'ın* dörtten birisi haşir ve âhirettir ve bin âyâtıyla onun isbatına çalışır ve onu haber verir; elbette Kur'ân'ın hakkaniyetine şehâdet ve delâlet eden bütün hüccetleri ve delilleri ve burhanları, –dolayısıyla– âhiretin vücûduna ve tahakkukuna ve açılmasına dahi delâlet ve şehâdet ederler.

İşte bak, bu rûkn-ü imanî, ne kadar kuvvetli ve kat'î olduğunu gör!..

* * *

Âlem-i bekâ: Ebedî âlem, âhiret yurdu.

Ekser: Çoğu, geneli.

Hüccet / burhan: Delil.

İktizâ etmek: Gerektirmek.

Müddeâ: Çağrı, dâvet.

Nübüvvet: Peygamberlik.

Ruhâniyât: Ruh sahibi varlıklar.

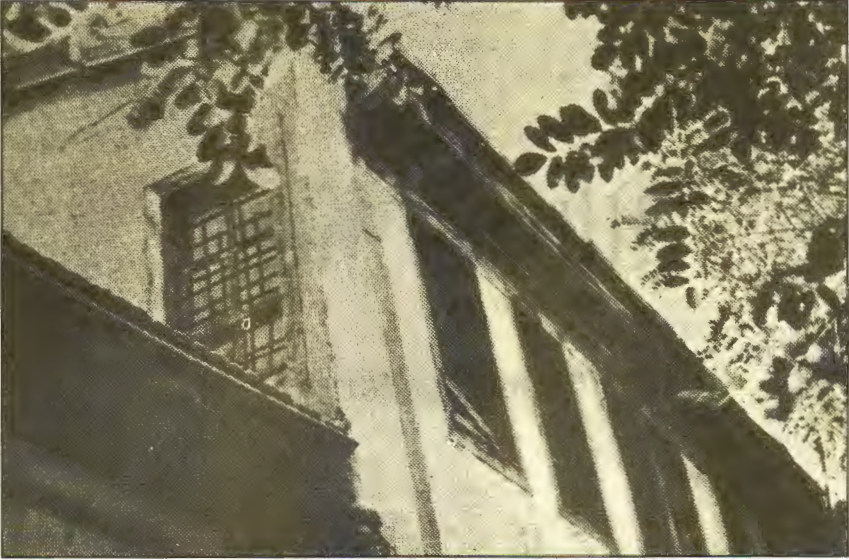
Rûkn-ü imanî: İmanın esası, temel.

Sıdk: Doğruluk, dürüstlük.

Vahdâniyet: Allah'ın birliği.

Altıncı Kısım

Emirdağ Hayatı

Bediüzzaman Said Nursi'nin Emirdağ'da kaldığı evin, çarşıdan
penceresinin görünüşü

Mukaddime

Denizli Ağırceza Mahkemesi'nin beraat kararı neticesi olarak Risale-i Nur, ekser vilayet, kasaba ve köylerde yayılmış ve Nur talebeleri kısa bir zamanda yüz binlerin fevkinde çoğalmıştır. Risaleler teksirle neşre başlanmış ve kısa bir müddet içinde, 1948 senesi başlarında (23 Ocak 1948) Üstad ve talebeleri üçüncü defa olarak tekrar hapse alınmıştır.

Evvelâ üç sene kadar Emirdağ'da ikamet edebilen Said Nursî, hapisten sonra tekrar Emirdağ'da üç-dört sene kadar kalmış ve sonra Isparta'ya yerleşmiştir. Ve şimdi doksan yaşına yaklaşan ve tebdil-i havaya çok muhtaç olan Üstad, arasıra Emirdağ'a gelip ikametgâhı olan dershane-i nuriyede kalmaktadır.

Şimdilik Emirdağ hayatının ilk kısmı –ki Afyon hapsine kadar olan safhası– zikredilecek, bilâhare Afyon hapsini müteakip tekrar Emirdağ'daki hayatı, hizmet-i nuriyesi beyan edilecektir.

Emirdağ'daki hayatı, evvelki hayatına nisbeten çok daha şâşaalıdır. Hem, musibet ve ithamlara daha ziyade hedef olmuş, daimî tarassuda, hatta imhaya maruz kalmıştır. Bununla beraber, Risale-i Nur geniş dairede yayılmış, üniversite, memurlar ve ehl-i siyaset muhitinde okunmaya başlanmıştır.

Üstad'ın Emirdağ'a nefyinden sonra aleyhinde pek insafsızca iftiralar yapıldığı ve çok geniş bir dairede yalanlarla isnadlara girildiği münasebetiyle ve Nurlar'ın harika neşri dolayısıyla bir hakikati, bu mukaddimede beyan etmek lâzım geldi. Şöyle ki:

Bizim, Said Nursî'nin ayn-ı hakikat olan ahvâl ve harekât ve hizmetinde görünen harikaları beyan etmemizden muradımız, okuyucuların nazar-ı istiğrallarını celbedip –hâşâ– Bediüzzaman'ın şahsını insanlığın alkış tufanına tutmak değil; belki onun şahsını ve hizmetini insafsızca iftira ve yalanlarla lekedat etmek isteyen ve dolayısıyla Risale-i Nur'un hizmet-i imaniyesine set çekmeye çalışanların mukabilinde Risale-i Nur'un nurlu, müessir ve

Bilâhare: Daha sonra.

Celbetmek: Çekmek, getirmek.

Fevk: Üst.

İsnad: Haksız yere suçlama, iftira.

Müessir: Tesirli, etkili.

Nazar-ı istiğrab: Hayret ve hayranlık dolu bakış.

Nefy: Sürgün, sürülme.

Tarassud: Gözetleme, gözetim.

Tebdil-i hava: Hava değişimi.

Teksir: Çoğaltma, teksir makinesiyle çoğaltma.

saadet-feşan hizmetini belirtmek için Kur'ân'ın bir şâkirdi ve Hazreti Peygamber'in bir ümmeti ve Allah'ın bir abdi olarak nâil olduğu ikramları zikrediyoruz. Din düşmanlarının bahanelerle taarruzunu ve insafsız hücumlarını red ve bir mâsumun mâsumiyetini beyan ediyoruz.

Hatta diyebiliriz ki, tarihte Bediüzzaman gibi hilâf-ı hakikat olarak düşünce ve mefkûre, hizmet ve gayesinin tam zıddında şiddetli itham ve isnadlara maruz kalmış bir kimse yok gibidir. Panzehire zehir isnad etmek gibi, bu milleti ve gelecek nesilleri anarşilikten, dinsizlikten, ahlâksızlıktan muhafaza niyet ve harekâtına, sırf imansızlıktan neşet eden bir dalâlet divaneliğiyle “vatana ihanet, gençliği irticaya sevk ve zehirlemek” ithamını yapmak, ne kadar acı ve ehl-i insafı ağlatacak elîm bir vaziyet olduğu bedihîdir.

İşte Bediüzzaman, bir değil, yüz değil, binler defa böyle hilâf-ı hakikat ithamlara dûçar olmuş bir mâsumdur. Hizmetinde böyle olduğu gibi, hususî ahvâl ve ahlâkı noktasında da ahlâk-ı hamîdenin en müstesna örneklerini yaşatmış, edep ve iffetin en şaheser numûnelerini nefsinde gösterebilmiş bir nezahet ve hüsn-ü hulk âbidesidir. Hizmetini ifâ eden, dâhilî ve hâricî hayat ve efâline âşinâ olan talebe ve hizmetkârları olan bizler, en yüksek sesimizle ilân ederiz ki:

Üstad'ın Kur'ân'dan alıp ehl-i iman ve insaniyetin istifadesine arz ettiği ulûm-u imaniyedeki üstadlığı gibi, en ince muâmelât ve ahvâlinde ve hususî hayatında da Kur'ân-ı Hakîm'in hüsn-ü hulk olarak tarif ettiği¹ ve yüksek bir velâyetin tereşşuhâtı olan âsâr ve dâimî yüksek bir huzur görünür. Her zaman için her hâline nazar-ı dikkat ve ferasetle bakan ehl-i kalb ve erbâb-ı fazilet, onun kalb-i münevverinin bir şems-i hakikat ve mârifet hâlinde şûle-feşan olduğunu ve bir derya hâlinde dâimî temevvüde bulunduğunu kemâl-i hayretle görmekte ve İslâmiyet ağacının bu son ve kâmil meyve-i münevveriyle zemin ve zamanın iftihar etmekte olduğunu duyurmaktadırlar.

¹ Bkz.: “Ve sen (ey Nebî) pek yüksek bir ahlâk üzerindesin!” (Kalem Sûresi, 68/4).

Ahlâk-ı hamîde: Övülecek, ideal ahlâk.

Âsâr: Eserler, izler.

Bedihî: Açık, âşikâr.

Dûçar olmak: Uğramak, maruz kalmak.

Efâl: Fiiller, işler.

Hilâf-ı hakikat: Gerçeğe aykırı, gerçek dışı.

Huzur: Cenâb-ı Hakk'ın emri, ira-

desi ve nazarı altında hazır olmanın devamlı farkında olma.

Hüsn-ü hulk: Güzel ahlâk.

Kalb-i münevver: Nurlu kalb.

Kâmil: Olgun, mükemmel.

Kemâl-i hayret: Son derece hayret, şaşkınlık.

Mefkûre: Hedef, gaye, ideal.

Muâmelât: Muameleler, karşılıklı ilişkiler.

Nezahet: Temiz ahlâk, incelik.

Saadet-feşan: Saadet saçan, veren.

Şems-i hakikat: Hakikat güneşi.

Şûle-feşan: Işık saçan, aydınlatan.

Temevvüc: Dalgalanma.

Ulûm-u imaniye: İman ilimleri.

Velâyet tereşşuhâtı: Allah'a yakınlığın (velâyetin) belirtileri olan ikramlar, kerametler.

Ey sû-i niyetleriyle ve kendi menfî ruhlarına kıyasla bu ahlâk, edep, iman, mârifet ve hakikat âbidesine dil uzatan ve şeytanları dahi utandıracak derecede iftiralarla bu fazilet timsâlini yok etmeye, tezvire çalışmış bedbahtlar! Bu zâta karşı savurmak istediğiniz iftiralar, saçdığınız zehirler para etmedi. Hak, nurunu yaktı ve parlattı; o nur ile âlemleri ziyadar eyledi. Siz ise zelil ve mânen insaniyetin menfurusunuz. Size yazıklar olsun! İnsan libasını taşımanız dahi sizin için elîm ve fecîdir. Buna rağmen sizin için bir necat kapısı var; o kapıyı çalsanız belki kurtulursunuz. Said Nursî ahd etmiş ve ilân etmiş ki:

“Benim idamıma çalışanlar dahi eğer Risale-i Nur’la imanlarını kurtarsalar, Risale-i Nur’a sarılsalar; kardeşlerim, siz şahit olunuz, ben onlara hakkımı helâl ediyorum.”

Evet onu mahkûm etmek isteyenlerden çoğu ve ekser aleyhinde bulunanlar, bugün ona dost olduğu gibi, tezvîr ve iftirada bulunan sizler de nedâmet etseniz, Nur derslerine kulak verseniz, ümit edilir ki o şefkat kahramanı, sizin için, affınız için dua eder, niyaz eder.

Evet Said Nursî öyle eşsiz bir kahramandır ki, bu kahramanlığını harp meydanında, mahkeme sandalyesinde müstebitlere karşı gösterdiği hâlde, gelin, siz düşmanları ve onu yok etmek için çalışanlardan Nur’a müteveccih olanların selâmet ve kurtuluşu için el açıp gözyaşlarıyla nasıl niyaz ettiğini görün ve onun yüksek bir tevazu ile, milletin her tabakasıyla nasıl kemâl-i şefkatle muâmelede bulunduğunu anlayın, insanlığın ulvî mertebesini bu zâtta seyreyleyin. Onun hakkında senâkâr sözler, takdirler, ehl-i dünyanın alkışlanması nev’inden değildir; hakikat-i kâinatın, bu ekmel insana ve insanın yüksek kıymetini, müslümanlığın hakikî tezahürünü temsil eden mânevî şahsiyetine karşı olan takdir ve tebrikine bir iştiraktır.

Evet Said Nursî’yi, temsil ve terennüm ettiği envâr-ı hakikat itibarıyla, yalnız insanlık değil, belki âlem bütün envâ ve ecnâsıyla alkışlıyor, tebrik ediyor. Evet, hizmet-i imaniyesini mâzî, müstakbel takdir ediyor...

Ekmel: En mükemmel.

Envâ / ecnâs: Türler, cinsler.

Envâr-ı hakikat: Hakikat nurları.

Libas: Elbise.

Menfî: Olumsuz, zararlı.

Menfur: Nefret edilen, iğrenilen.

Müstebit: Baskıcı, zorba.

Müteveccih: Yönelmiş.

Necat: Kurtuluş.

Nedâmet etmek: Pişman olmak.

Senâkâr: Senâ eden, öven.

Sû-i niyet: Kötü niyet.

Terennüm etmek: Güzel ve hoş bir şekilde söylemek.

Tezahür: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

Tezvîr: Yalan söyleme, ara bozma.

Zelil: Aşağı, bayağı, zillile düşmüş.

Ziyadar: Ziyalı, ıskıd, parlak.

Evet Said Nursî, Cenâb-ı Hakk'ın mâhiyet-i insaniyede dercettiği hadsiz envâ-ı kemâlâtın hepsinde en ileri ve en mükemmeldir. Bazen yüksek dağ başlarında, büyük kayalıklar arasında gezer, yalnız başına, sessiz dolaşır, bazen bağ ve bahçeleri, nebâtât ve hayvanâtı temâşâ ve tefekkür edip, sonra dönüp, şehre inip, en büyük siyasî içtimalarda, gayet belîğ ve mâkulâne hitabeler, ahlâkî, edebî nutuklar irad edebilen cevval bir ruh hâletini taşırdı. Hürriyet'ten evvel ve sonra şarktaki hayatı ve İstanbul'daki fevranlı hayatı, buna bir şahittir.

Bir yanda Şarkî Anadolu'da, aşiretler arasında seyahatle onlara ahlâkî ve imanî dersler, öğütler verirken; diğer yanda, Şam'da allâmelere, siyaset-i İslâmiye noktasında en keskin ve isabetli görüş ve teşhislerle müslümanların terakki ve kemâlâtının esaslarını tesbit edip, üç yüz elli milyon müslümanın saadetine fecr-i sâdıkını haber veriyordu. Hem, Meşrûtiyet zamanında Meclis-i Meb'usân'a hitabesi ve gazetelerdeki makaleleriyle, Kur'ân'ın kudsî kanun-u esasîsinin vaz' ve tatbikinin, millet-i İslâmiye'ye iki cihanın saadeti-ni kazandırıp hakikî kemâlât ve terakkiye medar olacağını haykırıyor ve bu efkârının Divan-ı Harb-i Örfî'de de kahramanca müdâfaasını yapıyordu.

İşte, bir nebze beyan edilen ahvâlî ve hizmetleri delâletiyile, bu harika zât, âdetâ muhtelif istidat ve ayrı ayrı zekâ ve kabiliyetlerden müteşekkil bir cemaat mâhiyetinde idi. İslâmiyet'in zuhurundan itibaren bin üç yüz yıl içinde gelip geçen ve İslâmiyet şecere-i nurâniyesinin çeşitli çiçek ve meyveleri olarak asırları tezyin eden umum ehl-i hak ve zekâvetin kemâlât ve güzelliklerine sahip olmuş, nişan ve formlarını takmış gibiydi. Sanki ulûm ve maârif-i İslâmiye bu zât vâsıtasıyla yeni baştan ihya ediliyordu.

Belîğ: Edebî, düzgün ve yerinde.

Cevval: Atak, hareketli, girişken.

Delâlet: İsbatlama, gösterme.

Dercetmek: Yerleştirmek, içine koymak.

Divan-ı Harb-i Örfî: 1909 yılında 31 Mart Vakası'ndan sonra kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi.

Efkâr: Fikirler, düşünceler.

Ehl-i hak ve zekâvet: Daima hak ve hakikat peşinde olan zeki kimseler.

Envâ-ı kemâlât: Her türlü güzellikler, faziletler.

Fecr-i sâdık: Gerçek şafak, ikinci fecir. Tan yerinin ağarmasından

güneşin doğuşuna kadar kesinti-siz devam eden aydınlık.

Fevranlı: Coşkulu, hareketli.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İctima: Toplanma, bir araya gelme.

İstidat: Kabiliyet, yetenek.

Kanun-u esasî: Temel, esas kanun, anayasa.

Kemâlât: Olgunlaşmalar, ilerlemeler.

Mâkulâne: Anlaşılabilir, akla uygun tarzda.

Meclis-i Meb'usân: Millet Meclisi.

Medar: Dayanak, sebep, vesile.

Meşrûtiyet: Padişahın yetkilerinin sınırlandığı, seçilmiş gelen bir meclise dayalı idare, yönetim şekli.

Müteşekkil: Meydana gelmiş, oluşmuş.

Nebâtât: Bitkiler.

Şark: Doğu.

Şecere-i nurâniye: Nurlu ağaç.

Terakki: Gelişme, ilerleme.

Tezyin etmek: Süslemek.

Ulûm ve maârif-i İslâmiye: İslâmî ilim ve irfan zenginliği.

Vaz': Koyma, yerleştirme.

Zuhur: Ortaya çıkma.

Büyük Peygamber'in ders ve irşadiyla hakikate ulaşan ve kemâlâtta terakki eden ve her biri cemaat-i İslâmiye'den bir tâifeyi daire-i tenvir ve irşadında yürüten kudsî üstadlar, âlim ve müctehidler, ayrı ayrı meslek ve ilimlerine bu zâtı vâris tâyin etmişler gibi, mâzinin bütün mehâsin ve meziyetlerini giyinerek asrımızda ortaya çıkan bu harika-yı zaman Said Nursî Hazretleri, böylece, Kur'ân nâmına Risale-i Nur'la giriştiği dinî hizmet ve cihad-ı mânevîsiyle, bir cemaatin, yüksek bir heyetin, belki muazzam bir ordunun yapabileceği vazifeleri, küllî hizmetleri, izn-i ilâhî ile yapmıştır. İslâmiyet nurundan ve iman kardeşliğinden gelen bir kuvvet ve râbıta ile teşkil ettiği "**Nur şâkırtleri şahs-ı mânevîsi**", ehl-i dalâletin cemaatle hücumuna mukabil çıkmış, bu suretle müminlerin nokta-yı istinadı, kızıl tehlikenin bu vatani istilâsına karşı Kur'ânî bir set ve Âlem-i İslâm'ın kahraman Türk milletine eskisi gibi muhabbet, uhuvvet ve ittifakının medarı olmuştur.

Evet Said Nursî, gayet câmî bir istidada mâlik bir zâttır. Bu istidatların hepsinde çok ileri gitmiştir. Cüz ile küllü, âfâkın en geniş dairesi ile enfûsî dairesini, mesela zerreyile Samanyolu'nu, beraberce dikkatle tetkik eder, onlardaki envâr-ı tevhidi görür, gösterir ve isbat eder. Bir yandan Âlem-i İslâm ve insaniyete uzanan küllî hizmet-i imaniye ile meşgul, bir yandan inzivâ hayatı geçirerek kalem-i kudretin mektubatı olan fîtratın antika eserlerini, sanat-ı ilâhiyenin mu'cizelerini temâşâ ve tefekkürle kitab-ı kâinatı mütâlaa eder ve böylece her gün bu müteaddit ulvî vazifeleri yaparak mârifet-i ilâhiye ve huzurun nihâyetsiz ezvâk ve envârında terakki eder.

İşte bu hâlet-i ruhiye ve ahvâl-i kudsiye, Üstad'ın hayatının her safhasında müşâhede edildiği gibi, Emirdağ'da geçirdiği hayatı da hep bu mezkûr mana ile doludur. Lâhikalarındaki mektuplarda bir derece beyan edilmişse de nâkıstır. Bu Tarihçe'de, ancak denizden bir katrecikle iktifa edilmiştir.

* * *

Âfâk: Dış dünya, dış âlem.
Câmî: Kuşatıcı, kapsamlı.
Daire-i tenvir: Aydınlatan, nur saçan daire.
Enfûsî: İç âleme ait.
Envâr-ı tevhid: Tevhid nurları.
Ezvâk: Zevkler.
İktifa etmek: Yetinmek.
Mâzi: Geçmiş.

Mehâsin: Güzellikler.
Mezkûr: Zikredilen, anlatılan.
Müctehid: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.
Mütâlaa etmek: İncelemek, tetkik etmek.
Müteaddit: Birçok, çeşitli.
Nâkis: Eksik.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.
Râbıta: Bağ, alâka.
Tâife: Zümre, grup.
Teşkil etmek: Meydana getirmek, oluşturmak.
Uhuvvet: Kardeşlik.

Said Nursî'nin Denizli Hapsinden Tahliyesi ve Emirdağ'a Nefyi

Denizli Ağırceza Mahkemesi'nin Haziran 1944 beraat kararı ile hapisten tahliye olunan Nur talebeleri memleketlerine gitmişler, Üstad ise Ankara'dan bir emir alıncaya kadar Denizli'de Şehir Otel'i'nde kalmıştır. Risale-i Nur talebelerinin hapsi ve muhakemeleri münasebetiyle, Denizli halkı Risale-i Nur'la alâkadar olmuştur. Adliyede iki-üç zât, mahkeme safahâtı esnasında Nurlar'a yakından alâkadarlık göstermişler ve Denizli'de neşrine çalışmışlardır. Bilâhare Nur dairesinde “hâkim-i âdil” unvanıyla anılan mahkeme reisi ve âzâları ve hizmetleri dokunan hamiyet-perverler, âdilâne karar ve gayretleriyle bütün ehl-i imanın sürûruna vesile olmak gibi mânevî ve ebedî, parlak bir makam kazanmışlardır.

* * *

Said Nursî, Denizli'de iki ay kaldıktan sonra, Afyon vilayetinin Emirdağ kazasında ikamete memur edilir. Emirdağ'a 1944 senesi Ağustos ayında nefyedilir. İlk önce on beş gün kadar bir otelde kalır, sonra kira ile bir eve yerleşir; ev kirasını da kendisi verir.

Emirdağ'daki hayatı şöyle hülâsa olunabilir:

Daimî tarassut altındadır. Mahkemeden beraat kazanması ve eserlerinin iade edilmesine rağmen, serbest bırakılmış değildir. Eskisinden daha ziyade kontrol ve mütemâdiyen pencere ve kapısından nezarete mâruzdur. Mektuplarında da beyan ettiği gibi, Denizli hapsinin bir aylık sıkıntısını bazen bir günde Emirdağ'da çekiyordu. Üstad'a yapılan bed muâmeleler ve takınılan tavır, Emirdağ ahâlisince yakından bilinmektedir. Denizli Mahkemesi'nin beraatı üzerine, mahkeme eliyle Nurlar'ın intişarına ve Said Nursî'nin hizmet-i imaniyesine set çekemeyen gizli dinsizlik komiteleri, bu defa başka yollardan idarî makamları evhamlandırıp aleyhe geçirerek, hatta imhasına kadar çalışıyorlardı. Bu plân kat'î idi.

Bir bekçi, kapısı önünden ayrılmazdı. Üstad ile görüşebilmek pek müşküldü. Emirdağ'da ilk defa Üstad'la yakından alâkadar olan “Çalışkanlar

Âdilâne: Âdilce, adaletli bir şekilde.

Bed: Kötü, çirkin.

Bilâhare: Daha sonra.

Hamiyet-perver: Mukaddes de-

ğerleri koruma hususunda gayretli kimse.

İntişar: Çıkma, yayılma.

Mütemâdiyen: Devamlı olarak.

Nefy: Sürgün, sürülme.

Safahât: Safhalar, devreler.

Sürûr: Sevinç.

Tarassut / nezaret: Gözetim, kontrol.

Hânedanı", kasabalarına nefyedilen bu âlim ve fâzıl ihtiyar zâta yakından dostluk göstermişler, hizmetine koşmuşlar, sırf lillâh için olan bu irtibatlarını sû-i tefsir edenlerin yalan ve tezvirâtına aldirmayarak alâkalarını gevşetmemişlerdi. Çalışkanlar'la beraber Emirdağ'da birçok sâdık müminler Nur'a talebe olmuşlar, Üstad'ın hizmet-i nuriyesine iştirak etmişler, ^(Hâşiye-1) Nur Risaleleri'ni okuyup yazmaya ve etrafa neşre başlamışlardı. Üstad'ın Emirdağ'da ikame-tinden sonra, Risale-i Nur'un dersleriyle halkın mühim bir kısmının ilim, iman, ahlâk ve fazilet bakımından terakki ettiği herkesçe malûm olduğu gibi, resmî zâtların ikrarıyla da sabittir. ^(Hâşiye-2)

Emirdağ talebeleri, Üstad'ın Emirdağ'daki hayatına dair diyorlar ki:

"Üstad, Emirdağ'da daimî tarassut altında bulunuyordu. Açık havalar-da gezmeye çıkardı. Üstad'ın, bahar ve yaz mevsimlerinde mutlaka kırlara çıkmak âdeti idi. Yalnız başına gider, birkaç saat kalır, sonra evine döner-di. Kırlara çıktığı zaman, çok defa arkasından takip ettirilirdi. Bazen bekçi-ler, bazen jandarmalar takip ederdi. Hatta bir defa arkasından kurşun atıl-rılmış, fakat isabet etmemiştir. Bir gün bir resmî memur, arkasından koşa-rak, 'Dışarı çıkmak yasak! Başına bere koyamazsın, sarık saramazsın!' diye mütehakkimâne ve mütecâvizâne ifadeler kullanmış, Üstad da geriye dön-müştür. Bu tarz muâmeleler çoktur."

Üstad'ın Emirdağ'daki hizmeti ve meşgalesi, başka yerlerde olduğu gi-bi, yalnız bir vazifeye münhasır değildi. Gerek Lâhikalar'daki mektuplar-dan, gerek ziyaretine gelen dostların ve eski ilim arkadaşları ve talebeleri-nin ihbarından ve gerekse de kendine yakından alâkadar olan talebe, kom-şu ve halkların müşâhedâtından anlaşılıyor ki; Hakk'a müteveccih, hakikatten nebeân eden müteaddit hizmetleri, vazifeleri vardı. Ve her bir günde de bu

Hâşiye-1: Bugün Emirdağ halkı, umumiyetle Nurlar'a dost ve taraftardır. Pek çok talebesi vardır. Emirdağ'da ve civar köylerde Nur dersleri okunmaktadır.

Hâşiye-2: Üstad Said Nursî, Emirdağ'ı bir dershane-i nuriye manasında kabul ettiğini söyler. Sav, Barla, Emirdağ, Eflâni gibi Nurlar'ın ekseriyetle yayılıp okunduğu kasaba ve köyleri, birer dershane-i nuriye unvanıyla yâd eder. Ve kendi Nurs köyü gibi, sağ ve ölü umum ahâlisine, mâsum çocuklar ve mübârek hanımlarına dua eder, mânevî kazancına hissedar eder.

Fâzıl: Faziletli, değerli.

İkrar: Kabul ve tasdik etme.

Lillâh: Allah için, Allah rızası için.

Müşâhedât: Müşâhedeler, göre-

rek şahit olunan izlenimler.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Mütecâvizâne: Haddini aşarak, ileri giderek.

Mütehakkimâne: Haddini aşarak, küstahça.

Nebeân etmek: Fişkırmak, kay-nağından çıkmak.

Sû-i tefsir etmek: Yanlış açıkla-mak, kötü yorumlamak.

Tezvirât: Yalan söyleyerek aldat-malar, karalamalar.

vazifelerini ifâya çalışırdı. Hakâik-i Kur'âniye nurları olan “Sözler”, “Lem'alar” gibi eserlerini te'lif, tashih ve neşirle meşgul olmakla beraber, kelimât-ı kudret olan masnûât ve mevcudâtı seyir ve temâşâyâ, kitab-ı kâinatı mütâlaaya çok müştâk idi. Zemin yüzünde yazılan, bahar sayfasında teşhir edilen rahmet ve hikmetin mu'cizeli eserlerini, eşcâr ve nebâtât ve hayvanâtta ki sanat-ı ilâhiyenin harikalarını, simalarında parıldayan tevhid sikkelerini okumaya ziyadesiyle meftun idi. Böylece, hakâik-i imaniyenin, mârifetullahın nihâyetsiz ufuklarında hakkalyakîn mertebesinde kanat açıp geziyordu.

Esasen, Kur'an'dan aldığı mesleğinin bir esası, tefekkürdür. Eserlerinde insanı daima tefekküre sevk eder ve tefekkürü ders verir. İlim ve tefekkür ile kazanılan mârifet-i ilâhiyenin, ruh için kâinat vûs'atında bir genişlik temin ettiğini ve *“Her bir şeyde Sâni-i Vâhid'e* *فَكَفَّرَ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ* *وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَهُ آيَةٌ تَذُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ* ifade eder; *“İşaretler, delil ve âyetler bulunduğunu”* ifade eder; *سَنَةِ* sırrına göre hareket ederdi.

* * *

Üstad'ın Emirdağ'da Zehirlenmesi

Bir siyasî memurun iğfali ve “İmhası için yukarıdan emir aldık.” demesine aldanan bir bekçibaşı, Üstad'ın penceresine geceleyin merdivenle çıkarak yemeğine zehir atmış; ertesi gün Üstad zehirlenerek kıvranmaya başlamıştır. Zehirin tesiri çok azîm olduğu hâlde, kendisi: *“Cevşenü'l-Kebîr gibi evrâd-ı kudsiyelerin feyziyle ölümden muhafaza olunuyorum. Fakat hastalık, ızdırıp çok şiddetlidir.”* derdi. Bir hafta kadar aç, susuz denecek bir hâlde perişan bir vaziyette inlemiş, sonra biiznillâh şifa bulup, tekrar tas-hihat gibi Risale-i Nur vazifeleriyle iştigale başlamıştı. Bu şiddetli hastalık

¹ Bkz.: Esfehânî, *Eğâni* 4/39; Kalkaşendî, *Subhu'l-a'sâ* 12/413; Übşeyhî, *Müstatraf* 1/16, 2/280.

² “Bir saat tefekkür, bir sene ibadet hükmüne geçer.” (Gazâlî, *İhyâu ulûmî'd-dîn* 4/423; Kurtubî, *el-Câmi li ahkâmî'l-Kur'an* 4/314; Aliyyülkârî, *el-Masnû'* s. 82).

Bliznillâh: Allah'ın izniyle.

Eşcâr: Ağaçlar.

Evrâd-ı kudsiye: Kudsî virdler, dualar.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'e ait hakikatler, doğrular.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikâti-ne, özüne ulaşarak, yaşayarak öğrenme.

İğfal: Aldatma, kandırma.

Kelimât-ı kudret: Kudret kelime-leri. Allah'ın icraatları.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Meftun: Düşkün, tutkun.

Müştâk: Arzulı, istekli.

Mütâlaa: İnceleme, araştırma,

tetkik etme.

Sâni-i Vâhid: Bir ve tek sanatkâr, Hz. Allah.

Sikke: Mühür.

Tashihat: Düzeltmeler.

Te'lif: Yazma, oluşturma.

Teşhir etmek: Sergilemek, göz önüne sermek.

Vûs'at: Enginlik, genişlik.

zamanlarında asla namazlarını terk etmedi. Yalnız ikinci ve üçüncü zehirlenmek zamanında tahammülü gayr-i kabil bir hastalıkta iki-üç gün farzını yatağında ancak kılabilirdi.

Ölüm tehlikesi geçirdiği günlerde, bir gece sabaha kadar yanında nöbet bekleyip gözyaşları içinde Üstad'a dikkat eden iki talebesi diyor: "Sabaha yakın, gözleri kapalı olduğu hâlde doğruldu, ellerini dergâh-ı ilâhîye açıp yavaş bir sesle, birkaç kelime ile Risale-i Nur hizmetinin inkişafına ve talebelerinin selâmetine dua etti. Sonra bayılmış vaziyette yatağa düştü."

Hizmetini, sırayla iki-üç genç talebesi ifâ ederdi. Bir müddet onlar da men edilmişse de çalışkan talebeleri, hizmetinden asla vazgeçmeyerek yükselecek bir fedakârlık gösterdiler.

Emirdağ'ın resmî büyük bir memuru, bilâhare Nur'un kahraman bir talebesi olan arkadaşına, "Gizlice Said Nursî'nin imhası için, gizli bir plân ve emir var." demiştir. İşte, Üstad'a yapılan bütün muâmeleler, böyle bir plânın neticesi olarak cereyan etmiştir. Bir-iki defaya münhasır değil, uzun seneler müddetince daimî olduğu için, yapılan zulüm, tarassut ve mânevî baskı çok elim ve acı idi.

Üstad, ilk iki sene Çarşı Câmîi'ne gider, cemaate iştirak ederdi. Ekser günler ikindi namazını câmide kılar ve yatsıya kadar orada kalır, sonra evine gelirdi. İki sene böyle devam etti. Sonra kaymakam, "insanlarla görüşüyor" diye câmiden men etti.

Emirdağ'da ikameti zamanında başta Isparta olarak çok yerlerde Nur Risaleleri el yazısıyla çoğaltılıyordu. Risaleleri okuyup müstefid olanlardan Üstad'ı görmeye gelenler pek çoktu. Fakat ziyarete gelenlerden az bir kısmı görüşebilmeye muvaffak olurdu. Daha ziyade Risale-i Nur'a kemâl-i sadâkatle ve ihlâsla hizmet etmeye kabiliyetli olanlar ve sırf lillâh için muhabbet ve uhuvvet taşıyanlar görüşebilir, Üstad'ın dersini, sohbetini dinleyebilirdi.

Üstad, muhtelif istidatta olan her ziyaretçinin derece-i fehim ve idrakine göre konuşur, nazarları Risale-i Nur'a ve hizmet-i imaniyeye çevirir, Risale-i Nur hakikatleriyle imana hizmetin bu millete maddeten ve mânen en büyük menfaatleri temin edeceğini dâvâ ve izah ederdi. Gelen ziyaretçiler, muhtelif halk tabakalarından, gençlerden, ehl-i ilimden idi. Denizli beraatından sonra memurlar arasında büyük intibah olmuş, Nur'a talebe olanlar çoğalmıştı.

* * *

Üstad, Gelenlerle Ne Konuşurdu?

Hemen umumiyetle, Risale-i Nur hizmetinin yegâne maksadı olan iman kuvvetlenmesinin, vatan ve milleti tehdit eden dinsizlik ve komünistlik tehlikesine mâni olduğunu.. şimdi en elzem vazifenin, fertlere ve cemiyete düşen hizmetin imanı kurtarmak ve kuvvetlendirmek bulunduğunu.. zamanın en büyük dâvâsının Kur'ân'a sarılmak olduğunu.. Risale-i Nur bütün kuvvetiyle bu meseleye hasr-ı nazar ettiğinden, vatan ve millet düşmanları, gizli dinsizler, bahanelerle hücumla geçip aleyhte tahriklerde bulunduklarını.. *"Fakat biz müsbet hareket etmeye mecburuz. Elimizde Nur var, siyaset topuzu yok. Yüz elimiz de olsa, ancak Nur'a kâfi gelir"* diyerek Nur'un din düşmanlarını mağlup edeceğinden, müsbet hareket etmenin atom bombası gibi tesiri bulunduğundan, Risale-i Nur'un siyasetle hiçbir alâkası bulunmadığını.. mesleğimizin en büyük esasının ihlâs olduğunu.. rıza-yı ilâhîden başka hiçbir maksat ittihaz edilemeyeceğini.. Nur'un kuvvetinin işte bu olduğunu.. ihlâsla, müsbet hareket etmekle inâyet ve rahmet-i ilâhiyenin Risale-i Nur'u himaye edeceğini... ilâ âhir, beyan ederdi.

Üstad'ın dersini ve sohbetini dinleyenleri iştah ederek diyebiliriz ki:

Üstad'ın bir dersi, bir sohbeti, çok gençler için vesile-i necat olduğu gibi, Risale-i Nur'a fedakârâne hizmet için de bir menba-ı istinad olurdu. Nur'a hizmet eden fedakâr talebelerin ekserisi, böyle bir veya birkaç defa Üstad'ın dersinde, ikazında hazır bulunmuştur. Emirdağ'da iken, Ankara'ya Nur hizmeti için gönderdiği bir talebesi, hâl-i âleme bakarak, "Bu insanlar ne zaman Nur hakikatlerini dinleyecek, kalın zulmet perdeleri nasıl yırtılacak, mânevî karanlıklar nasıl izale olacak?" diye ümitsizliğe düşer. Sonra bir gün Emirdağ'a Üstad'ın yanına döndüğü zaman, o büyük Üstad der:

"Vazifemiz hizmettir. Muvaffak olmak, insanlara kabul ettirmek, Cenâb-ı Hakk'ın vazifesidir. Biz vazifemizi yapmakla mükellefiz. Sen orada, 'Bu insanlar ne zaman Risale-i Nur'u dinleyecekler?' diye ümitsizliğe düşme, merak etme. Kat'iyen bil ki, mele-i âlânın hadsiz sakinleri,

Hasr-ı nazar etmek: Bakışını, dikkatini sadece belli bir noktaya odaklamak, yoğunlaştırmak.
İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.
İştah etmek: Şahit göstermek.
İttihaz etmek: Edinmek, kabul etmek.

İzale olmak: Ortadan kalkmak, yok olmak.
Mele-i âlâ: Yüce topluluk. Bazı meleklerin ve ruhanîlerin içinde bulunduğu gökyüzündeki yüce âlem.
Menba-ı istinad: Dayanak, güç

kaynağı.

Müsbet: Olumlu, yapıcı.

Vesile-i necat: Selâmet, kurtuluş vesilesi.

Zulmet: Karanlık.

bugün Risale-i Nur'u alkışlıyorlar. Onun için, hiç ehemmiyeti yok. Kıymet, kemiyette değil, keyfiyettir. Bazen bir hâlis ve fedakâr talebe, bine mukabildir." diyerek ye'sini giderir.

Üstad, kırlara ilk önce yaya olarak çıkardı. Sonra faytonla gezmeye başlamıştır. Ücretsiz bir gün dahi arabaya bindiği görülmemiştir. Biz kendisine ancak masrafını idare edecek derecede fiyatını söyler, "Bunun burada fiyatı budur." derdik. Mutlaka bizim söylediğimizden fazlasını bize verir ve "Fiyatını vermezsem olmaz. Nasıl mukabilini vermediğim bir lokma hediye beni hasta ediyor; bunun da ücretini vermeliyim ve vermeye mecburum." derdi. Daha ziyade bahar, yaz ve güz mevsiminde gezer, kışın da arasına kıra çıkardı.

Emirdağ'ın dört tarafı açıklıktır. Buralarda Nurlar'ın tashihine çalıştığı müteaddit dershaneleri vardır. Emirdağ'a yerleşmesinden itibaren daimî tarassut altında bulunduğundan ve kırlara çıktığı zamanda çok defa jandarma ve bekçilerle takip edilmesinden dolayı yalnız gezer, yalnız oturur, yalnız çalışırdı. Tâ 1947 senesine kadar böyle devam etti. Yalnız faytonunu idare eden bir talebesi, yolda refâkat eder, oturduğu zaman yalnız başına kalırdı.

Kırlarda ekseriyetle tashihatla meşgul oluyordu. Bir müddet el yazılarını tashihle vakit geçirirdi. Sonra Isparta ve İnebolu'daki fedakâr talebeleri, birer teksir makinesi elde ederek Nur mecmualarını çoğaltmaya başladılar. Üstad, bundan sonra tashih için kendisine gelen mecmuaları tashihe başladı. Üstad, Nurlar'ın yazılmasına, teksirine çok ehemmiyet verirdi. "*Risale-i Nur, bu asrı ve gelecek asırları tenvir edecek olan bir mu'cize-i Kur'âniye'dir.*" deyip, Nur'a ait hizmeti, zamanın en büyük meselesi olarak kabul eder, bu ehemmiyetle davranırdı.

Üstad süratli bir yazıya ve hüsn-ü hatta mâlik olmadığı için, Risale-i Nur'un makbul, bereketli ve nurlu her günkü hizmetine, o da tashihatla iştirak ederdi. Saatlerce çalışır, yorulmak nedir bilmezdi. Nur hizmetlerinin ifâsı, Üstad için mânevî bir gıda hükmünde idi. Bilhassa şiddetli hastalıklı zamanında dahi çalışması görülüyordu. Hayat-ı içtimaiyeden çekilmiş olup kimseyle görüşmez; muhabereden de men edildiğinden, insanların cemaatlerinden gelen ünsiyet ve teselliden mahrum idi. Fakat o, bu yokluk içinde tükenmez bir

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.
Hüsn-ü hat: Güzel yazma, güzel yazı.
Kemiyet: Nicelik, sayı, miktar.
Keyfiyet: Nitelik, vaziyet, mahi-

yet.

Muhabere: Haberleşme.

Teksir makinesi: Bir yazıdan süratle ve çok miktarda kopya çıkarmaya yarayan makine.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Ünsiyet: Dostluk, yakınlık.

Ye's: Ümitsizlik.

varlığa kavuşmuştu. Rahmet-i ilâhiye ona Nurlar'ı ihsan etmişti. Evlâd u iyâl, mal-mülk, hiçbir şey ve yeryüzünde taht-ı temellükünde bir karış yeri yoktu. *Yalnız bir Risale-i Nur'u vardı. Her şeyi o idi. Sevinci, medar-ı tesellisi o idi. Bütün istidatları ile Nurlar'a müteveccih idi. Fitrî vazifesini, Nurlar'ın ders ve taallümü ile insanlara neşri biliyordu.*

Üstad'ın sözlerindeki halâvet ve hitabındaki belâgat fevkalâdedir. Gezinti esnasında rastladığı insanlar arasında her sınıf halk bulunduğu gibi, bilhassa dağlarda, kırlarda, ormanlarda ziraat ve ticaretle uğraşan halktan pek çoklarıyla görüşmüş ve sohbet etmiştir. Üstad'ın geniş, küllî hizmet-i Kur'âniye'sinden sarf-ı nazar, faraza bütün meşgalesi ve hizmeti eğer sohbetine ve görüştüğü insanlara olan ders ve irşadına münhasır olsa dahi, yine emsalsiz denecek kadar büyük ve müessir bir hizmettir. Kendilerinin bu sahadaki hizmetleri çok muazzamdır. Barla'da bulunduğu müddetçe talebeliğine, kardeşliğe ve âhiret hemşireliğine kabul ettiği erkek ve kadınlar gibi, Emirdağ ve civar köylerde de pek çok âhiret hemşireleri, talebeleri ve kardeşleri vardı. Bilhassa mâsum çocuklarla alâkadarlığı pek ziyadedir.

Üstad'ın iffet ve istikametteki hudutsuzluğu, bilmüşâhede sabittir ve inkârı gayr-i kabildir. Hayatı boyunca, hanımlarla konuşmaktan, nazarıyla dahi meşgul olmaktan şiddetle içtinap etmiştir. Bir mektubundan anlaşıldığı gibi,¹ gençliğinde dahi iffet ve istikamet zirve-i müntehâsında olduğu, onu yakından tanıyan ve hayatına âşinâ olanların müşâhedeleriyle sabittir.

Bütün ahâli, Üstad'ın numûne-i imtisal iffet ve istikametini görerek, kendisine uhrevî ve mânevî alâkadarlık gösterirlerdi. Üstad, âhiret hemşireliğine kabul ettiği hanımlara ve mânevî evlât ve talebeleri addettiği mâsum çocuklara çok dua ederdi.

Kadınların şefkat kahramanı olduğunu.. bu zamanda, İslâm terbiyesi dairelerinde hareket etmenin elzem olduğunu.. yetişen mâsum evlâtlarının uhrevî hayatlarından mes'ul ve eğer dindar yetiştirebilirlerse hissedar bulundukla-

¹ Bkz.: Tarihçe-i Hayat, s. 632.

Addetmek: Saymak, kabul etmek.

Belâgat: Edebiyat. Güzel, kusursuz ve yerinde ifade etme.

Bilmüşâhede: Bizzat şahit olunarak.

Halâvet: Tatlılık.

İçtinap etmek: Sakınmak, kaçınmak.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.

Müessir: Tesirli, etkili.

Numûne-i imtisal: Örnek alınacak model, ideal.

Sarf-ı nazar: "Şöyle dursun", "bir tarafa".

Taallüm: Öğrenme.

Taht-ı temellük: Mülkü altında, kendisine ait.

Zirve-i müntehâ: En yüksek zirve.

rını.. kendisinin çok hasta ve perişan olup dua etmelerini istediğini.. ihtiyar hanımlara dua ettiğini.. genç hanımlardan da namazını kılanlara dua edip âhiret hemşiresi kabul edeceğini kısaca söylerdi. Ve zaten fazla konuşmazdı. Mübârek tâife-i nisâ, Said Nursî'nin yüksek bir ehl-i hak ve hakikat olduğunu, kalblerinin safvetiyle hissederlerdi.

Üstad'ın mâsum çocuklarla sohbet ve muhâveresi ise çok ibretli ve saadetlidir. Emirdağ ve civarı köylerinde, yanına gelen mâsumlara büyükler gibi ehemmiyet verip, kalben onlara müteveccih olurdu. *"Evlâtlarım, siz mâsumsunuz, daha günahınız yoktur. Ben çok hastayım, bana dua ediniz; sizin duanız makbuldür. Ben sizi mânevî evlâtlarım ve talebelerim olarak duama dâhil ettim."* derdi. O çocuklar, gözlerinden akan muhabbet nurlarıyla Üstad'ı selâmlarlar, Üstad, gafil büyüklerden ziyade onlara samimî ve ciddî selâm ederdi. Ve *"Bunlar istikbalin Nur talebeleridir. Bana olan bu alâka ve teveccühlerinin sebebi ise: Mâsum ruhları hiss ediyor ki, Risale-i Nur, onların imdadına gelmiş. Ben de o Nur'un bir tercümanı olmam sebebiyle, gayr-i ihtiyârî bu fedakârâne muhabbet ve alâkayı gösteriyorlar."* derdi.

Üstad, yanına gelen gençlere de daima Nur derslerini okumalarını, zamanın ahlâksızlık tehlikelerinden sakınmalarının büyük menfaat ve saadeti onlara telkin ederek, namaz kılmalarının lüzumunu ihtar ederdi. Bu tarz-daki dersinden, belki binlerce gençler intibaha gelmişlerdi.

Yine kırlarda ve yollarda rastladığı memur ve işçilere, her birisine münasip ders verir, namaz kılmalarının ehemmiyetini söyler ve o zaman dünyevî meşgalelerinin âhiret hesabına geçeceğini telkin ederdi. Bilhassa bu nevi der-si, "Din, terakkiye mânidir." diyenlerin fikirlerinin ancak birer hezeyan olduğunu gösterir. Bilakis, hem o insan için hem vatan ve millet için iman nuru-na mazhar olmak, maddî-mânevî saadet ve terakkiyi temin eder. *"Namazını kılıp istikametle hareket ettiği takdirde, dünyevî çalışma ve gayretinin âhiret hesabına geçip ebedî saadet ve nurları netice vermesi"* düşüncesi, ne kadar o vazifeyi iştiyakla severek yapmayı temin edeceği malûmdur. İşte bu hakikati bütün memurlar, sanatkârlar ve esnaf, rehber ittihaz etmeli. Ve bu ders, umuma telkin edilmelidir.

Bu zikredilen bahis, deryadan bir katre nev'inden Üstad'ın saymakla bitmeyen millete menfaattar hizmetinden bir cüzdür. İslâmiyet'e irtica, müminlere mürteci diyenlere yazıklar olsun! (Hâşiye)

* * *

Hâşiye: Dinî farzlarını yerine getirmek suretiyle dünyevî çalışmaların da bir ibadet hükmüne geçtiğine dair Üstadımız'ın yanına gelenlere verdiği derslerden birkaç numüne:

1- Üstadımız Bediüzzaman Hazretleri ile birlikte, bir gün, Eskişehir'deki Yıldız Oteli'nde bulunuyorduk. Şeker fabrikasından yanına gelen birkaç işçi ve ustabaşına kısaca dedi: "Siz farz namazlarınızı kılmanız, o zaman, fabrikadaki bütün çalışmalarınız ibadet hükmüne geçer. Çünkü milletin zarurî ihtiyacını temin eden mübârek bir hizmette bulunuyorsunuz."

2- Yine bir gün, Eğirdir yolu altında oturmuş "Rehber'i" okuyorduk. Tren yolunda çalışan birisi geldi. Ve Üstad, ona da aynı şekilde: Ferâizi eda edip, kebâirden çekilmek şartıyla; bütün çalışmalarının ibadet olduğunu, çünkü; on saatlik bir yolu bir saatte kestirmeye vesile olan tren yolunda çalıştığından müminlere, insanlara olan bu hizmetin boşa gitmeyeceğini, ebedî hayatında sevincine medar olacağını ifade etmiştir.

3- Yine bir gün, vaktiyle Eskişehir'de, tayyareciler ve subaylar ve askerlere de aynen şu dersi vermişti: "Bu tayyareler, bir gün İslâmiyet'e büyük hizmet edecekler... Farz namazlarınızı kılmanız, kılmadığınız zaman kaza etseniz asker olduğunuz için her bir saatiniz on saat ibadet; hususan hava askeri olanların bir saati, otuz saat ibadet sevabını kazandırır. Yeter ki kalbinde iman nuru bulunsun ve imanın lâzımı olan namazı ifâ etsin."

4- Hem Barla, hem Isparta, hem Emirdağ'da çobanlara derdi: "Bu hayvanlara bakmak, büyük bir ibadettir. Hatta, bazı peygamberler de çobanlık yapmışlar."¹ Yalnız siz, farz namazınızı kılınız, tâ hizmetiniz Allah için olsun."

5- Yine bir gün, Eğirdir'de, elektrik santralinin inşasında çalışan amele ve ustaya: "Bu elektriğin umum millete büyük menfaati var. O umumî menfaatten hissedar olabilmemiz için, farzınızı kılınız... O zaman bütün sa'yiniz, uhrevî bir ticaret ve ibadet hükmüne geçer." demiştir.

Bu neviden on binler misaller var.

Daimi hizmetinde bulunan talebeleri

^{*1} Başta Peygamber Efendimiz (s.a.s.) olmak üzere birçok peygamberin çobanlık yaptığını ifade eden hadis-i şerifler için bkz.: Buhârî, *İcâre* 2; Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 6/396; İbnü'l-Mübârek, *Zühd* 1/415.

Üstad'ın Emirdağ'daki İkameti Sırasında, O'nun ve Talebelerinin Yazdığı Mektuplardan Bir Kısım

Emirdağ'daki Kardeşlerime!

Benim hakkımda evham edenlere deyiniz ki:

Biz, hizmet ettiğimiz bu adamın yirmi senelik hayatının bütün mahrem ve gayr-i mahrem mektuplarını ve kitaplarını ve esrarını hükûmet şiddetli taharriyâtla elde etti. Dokuz ay hem Isparta, hem Denizli, hem Ankara adli-yeleri tetkikten sonra, birtek gün cezayı, birtek talebesine vermeyi mûcip bir madde –beş sandık kitaplarında ve evraklarında– bulunmadı ki, hem Ankara ehl-i vukûfu, hem Denizli Mahkemesi ittifakla beraatına karar verdiler.

Hem, bu zarurî işlerini ihtiyarlığına hürmeten gördüğümüz adam, mah-kemece dâvâ etmiş ve bütün hazır arkadaşlarını şahit gösterip, tasdik ettir-miş ki:

Yirmi senedir hiçbir gazeteyi ve siyasî eserleri ne okumuş, ne sormuş, ne bahsetmiş; ve on senedir, hükûmetin iki reisinden ve bir vali ve bir meb'usundan başka hiçbir erkânı ve büyük memurlarını bilmiyor ve tanımıyor ve tanımaya merak etmemiş. Ve üç senedir Harb-i Umumî'yi ne sor-muş, ne bilmiş, ne merak etmiş, ne radyo dinlemiş. Ve intişar eden yüz otuz te'lifâtından, yirmi sene zarfında yüz bin adamın dikkatle okudukları hâlde ne idareye, ne âsâyîşe, ne vatana, ne millete hiçbir zararı, hükûmet görmemiş. Beş vilayetin dikkatli zâbıtalrı ve taharri memurları ve mahkeme işiyle iştigal eden üç vilayetin ve merkez-i hükûmetin dört adliyelerinin ağır ceza mahke-meleri en ufak bir suç bulmamış ki tahliyelerine mecbur oldular.

Ehl-i vukûf: Birlikli heyeti.

Erkân: İleri gelenler.

Evham etmek: Aslı esası olma-yan kuruntulara, vehimlere ka-pılmak.

Gayr-i mahrem: Herkese hitap eden, herkese açık olan.

Harb-i Umumî: Dünya Savaşı.

İntişar etmek: Yayılmak.

Mahrem: Herkes tarafından gö-rülüp bilinmesi istenmeyen, uy-gun olmayan.

Meb'us: Milletvekili.

Merkez-i hükûmet: Başkent.

Mûcip: Gerektiren, sebep olan.

Mükerreren: Tekrar tekrar, de-vamlı.

Taharri memuru: Sivil polis.

Taharriyât: Aramalar, araştırma-lar.

Te'lifât: Kitaplar.

Tetkik: İnceleme, araştırma.

Eğer bu adamın dünya iştahı ve siyasete meyli olsaydı, hiç imkânı var mı ki bir tereşşuhâtı ve emâreleri bulunmasın? Hâlbuki mahkeme safahâtında hiçbir emâre bulamadılar ki, muannid bir müddeiumumî, mecbur olup vukuat yerinde imkânâtı istîmal ederek mükerreren iddianâmesinde “Yapabilir” demiş ve “Yapmış” dememiş. “Yapabilir” nerede, “Yapmış” nerede? Hatta mahkemede Said ona demiş: “Herkes bir katli yapabilir; bu iddianızla herkesi ve sizi mahkemeye vermek lâzım geliyor...”

Elhâsıl: Ya bu adam tam divanedir ki, bu derece dehşetli umûr-u dünyaya karşı lâkayt kalıyor; veyahut bu vatanın ve bu milletin en büyük bir sadetine ihlâsla çalışmak için, hiçbir şeye tenezzül etmez ve ehemmiyet vermez. Öyleyse bunu tâciz ve tazyik etmek, vatan ve millete ve âsâyîşe bir nevi ihânettir. Ve onun hakkında bu çeşit evham etmek, bir divaneliktir.

* * *

Kendi Kendime Bir Hasbihâldir

Bu hasbihâlî Ankara makamatına işittirmeyi, ıslahtan sonra sizin tensibinize havale ederim.

Hâkim, kendisi müddeî olsa, elbette “Kimden kime şekvâ edeyim, ben dahi şaştım.” benim gibi bîçârelere dedirtir. Evet, şimdiki vaziyetim hapisten çok ziyade sıkıntılıdır. Bir günü, bir ay haps-i münferit kadar beni sıkıyor. Bu gurbet ve ihtiyarlık ve hastalık ve yoksulluk ve zaafiyetle, kışın şiddeti içinde her şeyden men edildim. Bir çocukla bir hastalıklı adamdan başka kimse ile görüşmem. Zaten ben, tam bir haps-i münferitte yirmi seneden beri azap çekiyorum. Bu hâlden fazla bana tecrit ve tarassutlarıyla sıkıntı vermek ise, gayretullaha dokunup, bir belâya vesile olmasından korkulur. Mahkemede dediğim gibi, nasıl ki dört defa dehşetli zelzeleler, bize zulmen taarruzun aynı zamanında gelmesi gibi pek çok vukuat var... Hatta tahmin ederim ki;

Gayretullaha dokunmak:

İşlenen günahın ilâhî gazabı yansıtan bir olayla noktalanması.

Haps-i münferit: Tek kişilik hücre hapsi.

Hasbihâl: Sohbet etme, konuşma.

İslah: Düzeltme, düzenleme.

İhânet: Alay etme, küçük duruma düşürme.

İmkânât: Olması mümkün, fakat

henüz olmamış şeyler.

Muannid: İnatçı.

Müddeî: İddia makamı, savcı.

Safahât: Safhalar, devreler.

Şekvâ: Şikayet.

Tâciz etmek: Rahatsız etmek.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tazyik etmek: Sıkıştırmak, zorlamak.

Tecrit: Tek başına bırakma, kim-

seyle görüştürmeme.

Tensib: Münasip görme, uygun bulma.

Tereşşuhât: Sızıntılar, belirtiler.

Umûr-u dünya: Dünyaya ait işler.

Vukuat: Meydana gelmiş, gerçekleşmiş olaylar.

İstîmal etmek: Kullanmak.

benim hukukumu muhafaza ve beni himaye etmek için çok güvendiğim Afyon Adliyesi, Denizli Mahkemesi'ndeki Risale-i Nur hakkında müracaatıma bilakis ehemmiyet vermedi, beni me'yus etti, adliyenin yangınına bir vesile oldu ihtimali var.

Ben derim ki: Benim hakkımda vicdanlı ve insaniyetli olan bu kazanın hükûmeti, zâbıta ve adliyesiyle beraber beni tam himaye etmek, en ehemmiyetli bir vazifesidir. Çünkü yirmi senelik bütün eserlerimi ve mektuplarımı üç adliye ve merkez-i hükûmet dokuz ay tetkikten sonra beraatımıza ve tahliye-mize karar verdi. Fakat, ecnebî menfaati hesabına ve bu millet ve bu vatanın pek büyük zararına çalışan bir gizli komite, bizim beraatımızı bozmak için, her tarafta, habbeyi kubbe yaparak bir kısım memurları aleyhime evhamlandırdılar. Bir maksatları; benim sabrım tükensin, “Artık yeter!” dedirtsinler. Zaten onların şimdi benden kızıdıklarının bir sebebi, sükûtumdur, dünyaya karışmaktır. Âdetâ “Niçin karışmıyorsun? Tâ karışsın, maksadımız yerine gelsin.” diyorlar...

Aleyhime hükûmetin bir kısım memurlarını evhamlandırmakta istimal ettikleri bir-iki desiselerini beyan ediyorum.

Der'ler: “Said'in nüfuzu var. Eserleri hem tesirli, hem kesretlidir. Ona temas eden, ona dost olur. Öyleyse, onu her şeyden tecrit etmek ve ihânet etmekle ve ehemmiyet vermemekle ve herkesi ondan kaçınmakla ve dostlarını ürkütmekle nüfuzunu kırmak lâzımdır.” diye hükûmeti şaşırtır, beni de dehşetli sıkıntılara sokarlar.

Ben de derim: Ey bu millet ve vatani seven kardeşler! Evet, o münafıkların dedikleri gibi, nüfuz var. Fakat benim değil, belki Risale-i Nur'undur. Ve o kırılmaz; ona iliştikçe kuvvetleşir. Ve millet ve vatan aleyhinde hiçbir vakit istimal edilmemiş ve edilmez ve edilemez. İki adliye, on sene fâsılayla şiddetli ve hiddetli yirmi senelik evrakımı tedkikât neticesinde, bir hakikî sebep ceza-mıza bulmaması, bu dâvâyı cerh edilmez bir şahittir.

Cerh etmek: Çürütmek, reddetmek.

Desise: Hile, oyun.

Ecnebî: Yabancı, gayr-i müslim.

Fâsıla: Ara.

Gadîr: Zülüm, haksızlık.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

İhânet etmek: Hor, hakir görmek; küçük duruma düşürmek.

İstimal etmek: Kullanmak.

Kesretli: Çokça, çok sayıda.

Me'yus etmek: Ümit kırmak, ümitsizliğe sevk etmek.

Müddeâ: İddia, tez.

Tedkikât: Araştırmalar, incelemeler.

Sükût: Susma, sessiz kalma.

Evet, eserler tesirlidir. Fakat, millet ve vatanın tam menfaatine ve hiçbir zarar dokundurmadan yüz bin adama kuvvetli iman-ı tahkikî dersi vermekle, saadet ve hayat-ı ebediyelerine tam hizmette tesirlidir. Denizli hapishanesinde, kısmen ağır ceza ile mahkûm yüzler adam, yalnız “Meyve Risalesi”yle gayet uslu ve mütebedeyin suretine girmeleri, hatta iki-üç adamı öldürenler, onun dersiyile daha tahta bitini de öldürmekten çekinmeleri ve o hapishane müdürünün ikrarıyla, hapishanenin bir terbiye medresesi hükmünü alması, bu müddeâyâ reddedilmez bir senettir, bir hüccettir.

Evet, beni her şeyden tecrit etmek, işkenceli bir azap ve katmerli bir zulümdür ve bu millete gadirli bir hıyanettir. Çünkü otuz-kırk sene, hayatımı bu millet içinde geçirdiğim hâlde, temasımdan hiç zarar görmediğine ve bu din-dar millet çok muhtaç olduğu kuvve-i mâneviye ve teselli ve kuvvet-i imaniye menfaatini gördüğüne kat’î bir delili, bu kadar aleyhimde olan şiddetli propagandalara bakmayarak her tarafta Risale-i Nur’a fevkalâde teveccüh ve rağbet göstermeleri.. hatta itiraf ederim, yüz derece haddimden ziyade lâıyk olmadığım büyük iltifat etmesidir.

Ben işittim ki, benim iâşeme ve istirahatime buradaki hükûmet müracaat etmiş, kabul cevabı gelmiş. Ben bunların insaniyetine teşekkürle beraber, derim:

“En ziyade muhtaç olduğum ve hayatımda en esaslı düstur olan, hürriyetimdir. Asılsız evham yüzünden, emsalsiz bir tarzda hürriyetimin kayıtlar ve istibdatlar altına alınması, beni hayattan cidden usandırıyor. Değil hapis ve zindanı, belki kabri bu hâle tercih ederim. Fakat, hizmet-i imaniyede ziyade meşakkat ise ziyade sevaba sebep olması bana sabır ve tahammül verir. Madem bu insaniyetli zâtlar benim hakkımda zulmü istemiyorlar, en evvel benim meşrû dairedaki hürriyetime dokundurmasınlar. Ben ekmeksiz yaşarım, hürriyetsiz yaşayamam.”

Evet, on dokuz sene bu gurbette yalnız iki yüz banknot ile, şiddetli bir iktisat ve kuvvetli bir riyâzet içinde kendini idare ederek, hürriyetini ve izzet-i ilmiyesini muhafaza için kimseye izhâr-ı hâcet etmeyen ve minnet altına girmeyen ve sadaka ve zekat ve maaş ve hediyeleri kabul etmeyen bir adam, elbette iâşeden ziyade, adalet içinde hürriyete muhtaçtır.

iâşe: Geçim, beslenme.

İman-ı tahkikî: Sağlam, sarsılmaz iman.

İzhâr-ı hâcet etmek: Muhtaç durumunda olduğunu belli etmek, bildirmek.

İzzet-i ilmiye: İlmin izzeti, onuru.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, baskı.

Evet, emsalsiz bir tazyik altındayım. Bir-iki cüz'î numûnesini beyan ediyorum:

Birisi: Mahkemece, Risale-i Nur'un ilmî bir müdâfaanâmesi ve Ankara'nın yedi makamına ve Reiscumhur'a müdâfaâtımla beraber gönderilen ve ticede Ankara ehl-i vukûfunun takdiriyle beraatımıza bir sebep olan ve hapis arkadaşlarımın bana bir yâdigâr ve hatıra olmak üzere güzel yazılarıyla birkaç nüshası yazılan ve elimde bulunan ve Denizli zâbitası görüp ilişmeyen ve Afyon polishesinde bir gece ve buranın zâbitasında da açık olarak bir gece kalan "Meyve Risalesi" ile "Müdâfaanâme"yi, her gün endişeler içinde, bunları da elimden almasınlar diye saklıyordum. Belki beni taharri edecekler telâşıyla, bu gurbette tanımadığım adamlara, bunları sakla diyemediğimden çok üzülyordum.

İkincisi: Denizli Mahkemesi hiç ilişmediği ve Eskişehir Mahkemesi yalnız birtek kelimesine ilişip, birtek harfle cevabını alan "İhtiyarlar Risalesi"ni, İstanbullu bir adam, burada, bir adamdan alıp İstanbul'a götürmüştü. Her nasılsa aleyhimdeki bir dinsizin eline geçmiş. Habbeyi on kubbe yaparak vilayet zâbitasını şaşırtıp, "Kiminle görüşüyor, yanına kimler gidiyor?" diye beni sıkıya başladılar. Her ne ise... Bunlar gibi çok acı numûneler var. Fakat en manasız budur ki; beni konuşturmamak için, hizmetimde bir çocukla bir hastalıklı adamdan başka herkesi ürkütüp, benden kaçırtmalarıdır.

Ben de derim: On adamın benden çekinmeleri yerine, on binler, belki yüz binler müslüman, Risale-i Nur'un dersine hiçbir mâniye ehemmiyet vermeyerek devam ediyorlar. Hem bu memlekette, hem hariç Âlem-i İslâm'da çok kuvvetli hakikatleri ve çok kıymetli faydaları için tam bir revaçla intişar eden Risale-i Nur'un binler nüshalarından her biri, benim yerimde, benden mükemmel konuşuyor. Benim susmamla, onlar susmaz ve susturulmazlar.

Hem madem mahkemece isbat edilmiş ki, yirmi seneden beri siyasetle alâkamı kestiğim ve hiçbir emâre aksine zuhur etmediği hâlde, elbette benimle görüşenden tevehhüm etmek pek manasızdır.

* * *

İhtiyarlar Risalesi: Lem'alar kitabında yer alan 26. Lem'a.

Meyve Risalesi: Şuâlar kitabında yer alan 11. Şuâ.

Müdâfaanâme: Mahkeme müdâfaalarının yer aldığı risale. (Denizli Müdâfaaları)

Taharri: Arama, araştırma.

Zuhur etmek: Görünmek, ortaya çıkmak.

“Kendi Kendime Hasbihâl” nâmındaki parçaya lâhika olarak

Adliye Vekiliyle ve Risale-i Nur'la Alâkadar Mahkemelerin Hâkimleriyle Bir Hasbihâldir

Efendiler! Siz, niçin sebepsiz bizimle ve Risale-i Nur'la uğraşıyorsunuz? Kat'iyen size haber veriyorum ki: Ben ve Risale-i Nur, sizinle değil mübâreze, belki sizi düşünmek dahi vazifemizin haricindedir. Çünkü Risale-i Nur ve hakikî şâkirtleri, elli sene sonra gelen nesl-i âtiye gayet büyük bir hizmet ve onları büyük bir vartadan ve millet ve vatani büyük bir tehlikeden kurtarmaya çalışıyorlar. Şimdi bizimle uğraşanlar, o zaman kabirde elbette toprak oluyorlar. Farz-ı muhâl olarak, o saadet ve selâmet hizmeti bir mübâreze olsa da, kabirde toprak olmaya yüz tutanları alâkadar etmemek gerekir.

Evet, Hürriyetçiler'in ahlâk-ı içtimaiyede ve dinde ve seciye-i milliyede bir derece lâubalilik göstermeleriyle, yirmi-otuz sene sonra dince, ahlâkça, namusça şimdiki vaziyeti gösterdiği cihetinden, şimdiki vaziyette de, elli sene sonra bu dindar, namuskâr, kahraman seciyeli milletin nesl-i âtisi, seciye-i diniye ve ahlâk-ı içtimaiye cihetinde ne şekle girecek, elbette anlıyorsunuz. Bin seneden beri bu fedakâr millet, bütün ruh u canıyla Kur'ân'ın hizmetinde emsalsiz kahramanlık gösterdikleri hâlde, elli sene sonra o parlak mâzisini dehşetli lekedar, belki mahvedecek bir kısım nesl-i âtinin eline elbette Risale-i Nur gibi bir hakikati verip, o dehşetli sukuttan kurtarmak en büyük bir vazife-i milliye ve vataniye bildiğimizden, bu zamanın insanlarını değil, o zamanın insanlarını düşünüyoruz.

Evet, efendiler! Gerçi Risale-i Nur sırf âhirete bakar; gayesi rıza-yı ilâhî ve imanı kurtarmak ve şâkirtlerinin ise, kendilerini ve vatandaşlarını idam-ı ebedîden ve ebedî haps-i münferitten kurtarmaya çalışmaktır. Fakat dünyaya ait ikinci derecede gayet ehemmiyetli bir hizmettir; ve bu millet ve vatani anarşilik tehlikesinden ve nesl-i âtinin bîçâreler kısmını dalâlet-i mutlakadan kurtarmaktır. Çünkü bir müslüman başkasına benzemez. Dini terk edip İslâmiyet seciyesinden çıkan bir müslim dalâlet-i mutlakaya düşer, anarşist olur, daha idare edilmez.

Hürriyetçiler: Meşrutiyet idaresini savunan, Osmanlı'nın son dönemindeki hürriyet taraftarları.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.

Lâhika: Ek, ilâve.

Mübâreze: Mücadele etme, karışık çıkma.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Seciye-i diniye: İslâmiyet'e ait karakter, huy.

Seciye-i milliyet: Millet'e ait karakter, huy.

Sukut: Düşme, kayma.

Varta: Uçurum, tehlike.

Evet, eski terbiye-i İslâmiye'yi alanların yüzde ellisi meydanda varken ve an'anât-ı milliye ve İslâmiye'ye karşı yüzde elli lâkaytlık gösterildiği hâlde, eli sene sonra yüzde doksanı nefsi-i emmâreye tâbi olup, millet ve vatanı anarşiliğe sevk etmek ihtimalinin düşünülmesi ve o belâyâ karşı bir çâre taharrisi, yirmi sene evvel beni siyasetten ve bu asırdaki insanlarla uğraşmaktan kat'iyen menettiği gibi; Risale-i Nur'u, hem şâkirtlerini, bu zamana karşı alâkalarını kesmiş; hiç onlarla ne mübâreze, ne meşguliyet yok.

Madem hakikat budur; adliyelerin, değil beni ve onları itham etmek, belki Risale-i Nur'u ve şâkirtlerini himaye etmek en birinci vazifeleridir. Çünkü onlar bu millet ve vatanın en büyük bir hukukunu muhafaza ettiklerinden, onların karşısında, bu millet ve vatanın hakikî düşmanları Risale-i Nur'a hücum edip, adliyeyi şaşırtıp, dehşetli bir haksızlığa ve adaletsizliğe sevk ediyorlar. Küçücük iki numûnesini beyan ediyorum.

Ezcümle: Hapisteki arkadaşlarımdan, selâm-kelâmdan ibaret ve Arabî bir risalemin fiyatı olan on banknotu, buradaki bir adama gönderip; tâ Isparta'da tab' masrafını veren o nüshalar sahibine verilsin diyen mektubu yüzünden hem adliye, hem hükûmet bana sıkıntılar verip, hem vâsita olan adamı taharrî etti. Bu sinek kanadı kadar ehemmiyeti olmayan bir âdi mektubu, hem altı ay zarfında birtek âdi muhabereyi bu kadar büyük bir mesele suretine getirmek, elbette adliyenin şerefine, haysiyetine yakışmaz.

İkinci Numûne: Benim gibi garip, ihtiyar ve zayıf ve beraat etmiş bir misafire, herkesi, hatta hizmetçilerini resmen propaganda ile ondan ürkütmek, kendini perişan bir vaziyete sokmak, bu vilayetteki hükûmetin hamiyet-i milliyesine yakışmadığından, sinek kanadı kadar mevhum bir zarara dağ gibi ehemmiyet verip aleyhimde resmen propaganda yapmak, "Kiminle görüşüyor ve yanına kim gidiyor?" diye herkese bir telâş vermek, hükûmetin hikmeti ve hâkimiyeti bu acib hâlete elbette tenezzül etmemek gerektir. Her neyse.. Bu iki madde gibi, muttali olanlara hayret veren çok maddeler var...

Efendiler! Dalâlet ve fenalıklar cehaletten gelse, def etmesi kolaydır. Fakat fenden, ilimden gelen dalâletin izalesi çok müşküldür. Bu zamanda dalâlet fenden, ilimden geldiği için, ancak onları izale etmeye ve nesl-i âtiden o belâyâ düşen kısmını kurtarmaya, karşılarında dayanmaya Risale-i Nur

Âdi: Sıradan, basit.

An'anât-ı milliye ve İslâmiye: Milli ve İslâmî gelenekler, âdetler.
Ezcümle: "Onlardan biri şudur..."

Hamiyet-i milliye: Millî değerlere bağlılık, onları koruma gayreti.

İzale: Giderme, yok etme.

Muttali olmak: Haberdar olmak, öğrenmek.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Tab': Basma, baskı.

gibi her cihetle mükemmel bir eser lâzımdır. Risale-i Nur'un bu kıymette olduğuna delil şudur ki:

Yirmi seneden beri, benim şiddetli ve kesretli bulunan muârzılarım ve şiddetli tokatlarını yiyen filozofların hiçbirisi, Risale-i Nur'a karşı çıkmamış ve cerh edememiş ve çıkamaz. Ve dokuz ay, üç adliye ve merkez-i hükûmet ehl-i vukûfu, yüz kitaptan ibaret eczalarında, bizi mes'ul edecek birtek madde bulamamalarıdır. Ve binler ehl-i dikkat olan Risale-i Nur şâkirtlerine kanaat-i kat'îye veren, "İşârât-ı Kur'âniye" ve "İhbârât-ı Gaybiye-i Aleviye ve Gavsîye"nin, bu asırda Risale-i Nur'un ehemmiyetine ve makbuliyetine imza basmalarıdır.

Evet, adliyeler, hukukları muhafaza etmek ve haksızları tecavüzden durdurmak, vazifeleri olmak cihetiyle, Risale-i Nur'un yüz risalesi, yirmi sene de yüz bin adamın saadetlerine hizmet ettiği sabit olmakla beraber, on seneden beri iki mahkeme ve merkez-i hükûmet ve birkaç vilayetin zâbıtalrı ve Denizli Mahkemesi münasebetiyle dokuz ay bütün mahrem ve gayr-i mahrem evraklarımızda ve risalelerde millete ve vatana bir zararlı maddeyi ve mûcib-i ceza bir yanlış görmediğinden, elbette Risale-i Nur'un bu vatanda gayet küllî ve büyük hukuku var. Bu küllî ve çok ehemmiyetli hukuku nazara almayıp, âdi evraklar gibi müsâdere ederek, millete ve takviye-i imana muhtaç bîçârelere pek büyük bir haksızlığı nazara almamak ve âdi bir adamın cüz'î ve küçük bir hakkını ehemmiyetle nazara almak, adliyenin mâhiyetine ve adaletin hakikatine hiçbir cihetle yakışmaz diye size hatırlatıyoruz.

Doktor Duzî'nin ve sâir zındıkların eserlerine ilişmemek, Risale-i Nur'a ilişmek, gazab-ı ilâhînin celbine bir vesile olabilir diye korkuyoruz. Cenâb-ı Hak size insaf ve merhamet ve bize de sabır ve tahammül ihsan eylesin, âmin...

Gayr-i resmî, fakat tecrid-i mutlakta

Said Nursî

* * *

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Gayr-i mahrem: Herkese hitap eden, herkese açık olan.

İhbârât-ı Gaybiye-i Aleviye ve Gavsîye: Hz. Ali Efendimiz'in (r.a.) ve Abdülkadir Geylânî Hazretleri'nin (k.s.) gaybî olarak Risale-i Nur'a dâir verdikleri haberler. (Bkz.: İhbârât-ı Aleviye

için 18. ve 28. Lem'a ile 8. Şuâ risalesi; İhbârât-ı Gavsîye için 8. Lem'a risalesi)

İşârât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in bazı ayetlerinden çıkarılan Risale-i Nur'a dâir işaret ve imalar. (Bkz.: Birinci Şuâ)

Kesretli: Çokça, çok sayıda.

Mahrem: Herkes tarafından gö-

rülüp bilinmesi istenmeyen, uygun olmayan.

Mûcib-i ceza: Ceza gerektirecek durum, sebep.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Bu İstida, Üç Makamata Gönderilmiştir

(Oradaki Kardeşlerime Bir Me'haz Olmak İçin Gönderildi)

Yirmi seneden beri sabredip sükût eden bir mazlumun şekvâsını dinlemenizi istiyorum:

Hürriyetin en geniş suretini veren cumhuriyet hükûmetinde her bir hürriyetten men edilmekle beraber, düşmanlarım, benim aleyhime her cihetle serbest olarak beni eziyorlar. Hürriyet-i vicdan ve hürriyet-i fikr-i ilmiyeyi temin eden cumhuriyet hükûmeti, ya beni tam himaye edip garazkâr, evhamlı düşmanlarımı sustursun veyahut bana, düşmanlarım gibi hürriyet-i kalem verip, müdâfaâtıma yasak demesin. Çünkü resmen, perde altında her muhabereden men'im için postahanelere gizli emir verilmiş. Su ve ekmeğimi getiren birtak çocuktan başka kimseyle beni görüştürmemek için tenbihat verildiği bir zamanda, eskiden beri benim muânzlarım fırsat bulup, tam Mahkeme-i Temyiz'in beraatımızı tasdik ederek, mahkemedeki ehl-i vukûfun tahsin ettikleri kitaplarımı almayı beklerken, o düşmanlarım, hiç münasebetim olmayan bir-iki mahrem risalelerimi verdirip, sonra meslekçe benim aleyhimde bir-iki ehl-i vukûfun eline geçirip, aleyhimde fena bir rapor hazırladıklarını işittim. Daha sabır ve tahammülüm kalmadı. Ben Hükûmet-i Cumhuriye'nin bütün erkânlarına, belki dünyaya ilân ediyorum ki:

Kur'ân-ı Hakîm'in sırr-ı hakikatiyle ve i'câzının tılsımıyla, benim ve Risale-i Nur'un programımız ve mesleğimiz ve bilfiil semeresini gördüğümüz ve çalıştığımız ve gaye-i hareketimiz ve hedefimiz, ölümün idam-ı ebedisinden iman-ı tahkikî ile bîcâreleri kurtarmak ve bu mübârek milleti de her nevi anarşilikten muhafaza etmektir.

İşte Risale-i Nur, üç ehl-i vukûf heyetinin ve üç mahkemenin inceleme-sinden geçtiği hâlde, bu iki vazife-i kudsiyeden başka, kastî olarak dünyaya, idareye, âsâyîşe dokunacak ciheti olmadığına, yirmi senelik hayatım ve yüz otuz Risale-i Nur meydana, cerh edilmez bir hüccettir.

Cerh etmek: Çürütmek, reddetmek.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Erkân: İleri gelenler.

Hürriyet-i fikr-i ilmiye: Düşünce özgürlüğü, ilmi fikirleri ifade hürriyeti.

İ'câz: Mu'cizeli oluş. İnsanları benzerini yapmaktan âciz bira-

kan üslûb.

İman-ı tahkiki: Sağlam, sarsılmaz iman.

İstida: Dilekçe.

Mahkeme-i Temyiz: Yargıtay. Adliye mahkemeleri tarafından verilen karar ve hükümleri nihâi olarak inceleyen yüksek yargı makamı.

Me'haz: Kaynak.

Muânız: Karşı çıkan, muhalif.

Şekvâ: Şikayet.

Tahsin etmek: Güzel bulmak, beğenmek.

Evet, mahkemece dâvâ ettiğim ve benimle münasebettar bütün dostlarının tasdiki altında, yirmi seneden beri hiç müracaat etmeyen ve on seneden beri hükûmetin erkânlarını –birkaçı müstesna olarak– bilmeyen ve dört seneden beri Dünya Harbi'nden ve hâdisâtından hiç haber almayan ve merak etmeyen bu bîçâre mazlum Said, hiç imkânı var mı ki, ehl-i siyasetle uğraşsın ve idareye ilişsin ve âsâyişin ihlâline meyli bulunsun... Eğer zerre miktar bulunsaydı, “Karşımda kimler var, dünyada neler oluyor, bana kim yardım edecek?” diye soruşturacaktı, merak edecekti, karışacaktı, hilelerle b yüklerle hulûl edecekti.

En elîm cüz'î bir hâdisе şudur ki: “Bir tecrid-i mutlak içinde, her muhabereden kesilmiş vaziyetimden kurtulmak için hapse girmeye bir bahane bulunuz ki beni hapse alsınlar, bu azaptan kurtulayım.” diye bazı dostlarıma bir gizli mektup elden göndermiştim. Tâ benim hayatımın sermayesi ve neticesi ve gayet zînetli bir surette tezyin edilmiş Risale-i Nur'dan, Denizli'de mahkemede bulunan kitaplarıma yakın olayım ve teslim almaya çalışayım. Maatteessüf, aleyhime olan oradaki ehl-i vukûftan birtek adam beni müdâfaa ederken, o dahi mektubumu görüp, hapse girmem için aleyhime hüküm vermeye mecbur olmuş.

Beni hapislere sokan muârizlarımla bir bahaneleri de –o mahkemede ondan beraat kazandığım– “tarîkatçılık”tır. Hâlbuki, Risale-i Nur'da daima dâvâ edip demişim: “Zaman tarîkat zamanı değil, belki iman kurtarmak zamanıdır. Tarîkatsız cennete gidenler çoktur, imansız cennete giden yoktur.” diye bütün kuvvetimizle imana çalışmışız. Ben hocayım, şeyh değilim. Dünyada bir hanem yok ki, nerede tekkem olacak? Bu yirmi sene zarfında, birtek adam yok ki, çıksın desin: “Bana tarîkat dersi vermiş.” Ve mahkemeler ve zâbıtalara bulmamışlar. Yalnız eskiden yazdığım tarîkatların hakikatlerini ilmen beyan eden “Telvîhât Risalesi” var ki, bir ders-i hakikattir ve yüksek bir ders-i ilmîdir, tarîkat dersi değildir.

Hürriyet-i vicdanı esas tutan hükûmet-i cumhuriyenin, elbette bu milletin milyarlar ecdadının ruhları bağlandığı bir hakikate ve onun yolunda dünyaya meydan okudukları ve iman-ı tahkikîyi galibâne felsefeye karşı isbat eden bir eseri ve hâdimlerini himaye etmek, ehemmiyetli bir vazifesidir. Yoksa, o zayıf

Elîm: Elem veren, üzücü.

Hulûl etmek: Sızmak, içine girmek.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, ta-

mamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Telvîhât Risalesi: 29. Mektup'un 9. Kısmı.

Tezyin etmek: Zinetlemek, süslemek.

hâdimin ellerini bağlayıp, binler düşmanlarını ona saldırtmaya, hiçbir vecihle o cumhuriyetin düsturları müsaade etmez... Cumhuriyet beni dinleyecek diye şekvâmı yazdım. Evet, ¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ² derim.

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ ² ، اَلْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ ³

Aziz, Siddık Kardeşlerim!

Hem mânevî, hem maddî bir kaç cihette sorulan bir suâl mecburiyet tahtında bir cevaptır.

Suâl: Neden, ne dâhilde ne hariçte bulunan cereyanlara ve bilhassa siyasetli cemaatlara hiçbir alâka peydâ etmiyorsun? Ve Risale-i Nur ve şâkirtlerini mümkün olduğu kadar o cereyanlara temastan men ediyorsun? Hâlbuki, eğer temas etsen ve alâkadar olsan, birden binler adam Risale-i Nur dairesine girip, parlak hakikatlerini neşredebeklerdi; hem bu kadar sebepsiz sıkıntılara hedef olmayacaktın.

Cevap: Bu alâkasızlık ve içtinabın en ehemmiyetli sebebi: *Mesleğimizin esası olan "ihlâs" bizi men ediyor. Çünkü:*

Bu gaflet zamanında, hususan tarafgirâne mefkûreler sahibi, her şeyi kendi mesleğine âlet ederek, hatta dinini ve uhrevî harekâtını da o dünyevî mesleğe bir nevi âlet hükmüne getiriyor. Hâlbuki, hakâik-i imaniye ve hizmet-i nuriye-i kudsiye, kâinatta hiçbir şeye âlet olamaz. Rıza-yı ilâhîden başka bir gayesi olamaz. Hâlbuki şimdiki cereyanların tarafgirâne çarpışmaları hengâmında bu sırr-ı ihlâsı muhafaza etmek, dinini dünyaya âlet etmemek müşkülleşmiş. En iyi çâre, cereyanların kuvveti yerine, inâyet ve tevfik-i ilâhiyeye dayanmaktır.

İçtinabımızın çok sebeplerinden bir sebebi de: *Risale-i Nur'un dört esasından birisi olan "şefkat etmek, zulüm ve zarar etmemektir."* Çünkü:

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

² O yüce Zât'ın adıyla.

³ Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Hizmet-i nuriye-i kudsiye: Mukaddes Risale-i Nur hizmeti.

İçtinab: Çekinme, uzak durma.

İnâyet ve tevfik-i ilâhiye: Cenâb-ı

Hakk'ın yardımı ve muvaffak etmesi.

Mefkûre: Hedef, gâye, ideal.

Neşretmek: Yaymak.

Taht: Alt.

Tarafgirâne: Taraf tutar bir tarzda.

1 *وَلَا تَزِرْ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى* yani, “Birisinin hatasıyla, başkası veya akrabası hatakar olmaz, cezaya müstehak olmaz.” olan düstur-u irade-i ilâhiyeye karşı, bu zamanda 2 *كَانَ ظَلُومًا جَهْلًا* sırrıyla şedit bir zulümle mukabele eder. Tarafgirlik hissiyle, bir câninin hatasıyla, değil yalnız akrabasına, belki taraf-tarlarına dahi adâvet eder. Elinden gelse zulmeder. Elinde hüküm varsa, bir adamın hatasıyla bir köye bomba atar. Hâlbuki bir mâsumun hakkı, yüz cânî için feda edilmez; onların yüzünden ona zulmedilmez. Şimdiki vaziyet, yüz mâsumu birkaç cânî için zararlara sokar.

Mesela, hatalı bir adama müteallik, bîçâre ihtiyar vâlide ve pederi ve mâsum çoluk-çocukları ezmek, perişan etmek, tarafgirâne adâvet etmek, şef-katin esasına zıttır.

Müslümanlar içinde tarafgirâne cereyanlar yüzünden, böyle mâsumlar zulümden kurtulamıyorlar. Hususan ihtilâl sebebiyet veren vaziyetler, bütün bütün zulmü dağıtır, genişletir. Cihad-ı dinîde olsa, kâfirlerin çoluk-çocuklarının vaziyetleri aynıdır; ganimet olabilir, müslümanlar onları kendi mülküne dâhil edebilir. Fakat İslâm dairesinde birisi dinsiz olsa, çoluk çocuğuna hiçbir cihetle temellük edilmez, hukukuna müdahale edilmez. Çünkü o mâsumlar, İslâmiyet râbitasıyla dinsiz pederine değil, belki İslâmiyet’le ve cemaat-i İslâmiye ile bağlıdır.³ Fakat kâfirin çocukları, gerçi ehl-i necattırlar;⁴ fakat hukukta, hayatta pederlerine tâbi ve alâkadar olmasından, cihad darbesinde o mâsumlar memlûk ve esir olabilirler.

Umum kardeşlerime birer birer selâm ve kârı binler olan Ley-le-i Mirac’ınızı tebrik ederim. Merhum Hacı İbrahim’in,* Re’fet Bey* gibi müteallikâtlarına benim tarafımdan tâziye edip deyiniz ki: “O merhum, Risale-i Nur talebeleri dairesi içindedir; daima onlara olan dualara mazhardır. Biz de hususî ona dua ederiz.”

Said Nursî

* * *

1 En’âm Sûresi, 6/164; İsrâ Sûresi, 17/15; Fâtır Sûresi, 35/18; Zümer Sûresi, 39/7; Necm Sûresi, 53/38.

2 “İnsan cidden çok zâlim, çok cahildir.” (Ahzâb Sûresi, 33/72).

3 Bkz.: Kâsânî, *Bedâiu’s-sanâi* 7/139; Serahsî, *Mebûsât* 10/115-117.

4 Bkz.: Buhârî, *Tabir* 48, *Cendâiz* 93; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* 7/244; *el-Mu’cemü’l-eusat* 2/302, 3/220, 5/294. Ayrıca bkz.: Nevevî, *Şerhu Sahihî Müslim* 16/207, 208.

Düstur-u irade-i ilâhiye: İlâhî iradenin düsturu, kanunu.
Ehl-i necat: Kurtuluşa erenler.
Memlûk: Bir kimsenin mutlak an-

lamda mülkünde olan, köle.
Müteallik: Yakın olan, hısım ve akrabadan olan.
Müteallikât: Yakınlar, hısım ve

akrabalar.
Şedit: Şiddetli.
Temellük etmek: Mülk edinmek, mülküne dahil etmek.

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ²

Bir suâle mecburi cevabın tetimmesidir.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu yaz mevsimi, gaflet zamanı ve derd-i maişet meşgalesi hengâmı ve şuhûr-u selâsenin çok sevaplı ibadet vakti ve zemin yüzündeki fırtınaların silâhla değil, diplomatlıkla çarpışmaları zamanı olduğu cihetle, gayet kuvvetli bir metânet ve vazife-i nuriye-i kudsiyede bir sebat olmazsa, Risale-i Nur'un hizmeti zararına bir atâlet, bir fütur ve tevakkuf başlar.

Aziz kardeşlerim, siz kat'î biliniz ki, Risale-i Nur ve şâkirtlerinin meşgul oldukları vazife, rûy-i zemindeki bütün muazzam mesâilden daha büyüktür. Onun için, dünyevî merak-âver meselelere bakıp, vazife-i bâkiyenizde fütur getirmeyiniz. "Meyve'nin Dördüncü Meselesi"ni çok defa okuyunuz; kuvve-i mâneviyeniz kırılmasın.

Evet, ehl-i dünyanın bütün muazzam meseleleri, fâni hayatta zâlimâne olan düstur-u cidal dairesinde, gaddarâne, merhametsiz ve mukaddesât-ı diniyeyi dünyaya feda etmek cihetiyle, kader-i ilâhî, onların o cinayetleri içinde, onlara bir mânevî cehennem veriyor. *Risale-i Nur ve şâkirtlerinin çalıştıkları ve vazifedar oldukları; -fâni hayata bedel- bâki hayata perde olan ölümü.. ve hayat-ı dünyeviye'nin perestîşkârlarına gayet dehşetli ecel celadının, hayat-ı ebediyeye birer perde ve ehl-i imanın saadet-i ebediyelerine birer vesile olduğunu, iki kere iki dört eder derecesinde kat'î isbat etmektedir.* Şimdiye kadar o hakikati göstermişiz.

Elhâsıl: Ehl-i dalâlet, muvakkat hayata karşı mücadele ediyorlar. Bizler, ölüme karşı nur-u Kur'ân ile cidaldeyiz. Onların en büyük meselesi

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Atâlet: Tembellik.

Cidal: Mücadele.

Derd-i maişet: Geçim derdi.

Düstur-u cidal: Mücadele kanunu.

Fütur: Gevşeklik, bıkkınlık, usanç.

Merak-âver: Merak uyandıran, dikkat çeken.

Mesâil: Meseleler.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Perestîşkâr: Kulluk, kölelik tavrı sergileyen.

Rûy-i zemin: Yeryüzü.

Şuhûr-u selâse: Üç aylar. Receb, Şaban, Ramazan ayları.

Tetimme: Tamamlayıcı ek.

Vazife-i bâkiye: Ebedî hayata, ahiret hayatına ait vazife.

Vazife-i nuriye-i kudsiye: Risale-i Nur hizmetinin mukaddes vazifesi.

–muvakkat olduğu için– bizim meselemizin en küçüğüne –bekâya baktığı için– mukabil gelmiyor. Madem onlar divanelikleriyle bizim muazzam meselelerimize tenezzül edip karışmıyorlar; biz neden kudsî vazifemizin zararına onların küçük meselelerini merakla takip ediyoruz?

Bu âyet ¹ *إِذَا أَهْتَدَيْتُمْ* ve *لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ* usûl-ü İslâmiyet'in ehemmiyetli bir düsturu olan *بِالضَّرَرِ لَا يُنْظَرُ لَهُ*² yani;

“Başkasının dalâleti sizin hidayetinize zarar etmez; sizler, lüzumsuz onların dalâletleriyle meşgul olmayasınız.” düsturun manası: “Zarara kendi razı olanın lehinde bakılmaz; ona şefkat edip acınmaz.”

Madem bu âyet ve bu düstur, bizi, zarara bilerek razı olanlara acımdan men ediyor; biz de bütün kuvvetimiz ve merakımızla, vaktimizi kudsî vazifeye hasretmeliyiz. Onun haricindekileri mâlâyani bilip, vaktimizi zâyî etmemeliyiz. Çünkü elimizde nur var, topuz yoktur. Biz tecavüz edemeyiz. Bize tecavüz edilse, nur gösteririz. Vaziyetimiz bir nevi nurânî müdâfaadır.

Bu tetimmenin yazılmasının sebeplerinden birisi:

Risale-i Nur'un bir talebesini tecrübe ettim. Acaba bu heyecan, şimdi ki siyasete karşı ne fikirdedir diye, Boğazlar hakkında boşboğazlığı münasebetiyle bir-iki şey sordum. Baktım, alâkadarâne ve bilerek cevap verdi. Kalben, “Yazık!” dedim. “Bu vazife-i nuriyede zararı olacak.” Sonra şiddetle ikaz ettim.

³ *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسَّيَاسَةِ* bir düsturumuz vardır. Eğer insanlara acıyorsan, geçmiş düstur onlara merhamete liyakatini selbediyor. Cennet adamlar istediği gibi, cehennem de adam ister.

(Beşinci Şuâ'nın yine kısmen verdiği haberler tezahür ediyor.)

Said Nursî

* * *

¹ Mâide Sûresi, 5/105.

² Bkz.: İmam Rabbânî, *Mektubat* 2/83 (49. Mektup).

³ Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

.....

Hem bunu kat'iyen ilân ediyorum ki: Risale-i Nur, Kur'ân'ın malıdır. Benim ne haddim var ki sahip olayım, tâ ki kusurlarım ona sirayet etsin. Belki o Nur'un kusurlu bir hâdimi ve o elmas mücevherat dükkânının bir dellâliyim. Benim karmakarışık vaziyetim ona sirayet edemez, ona doku-namaz. ***Zaten Risale-i Nur'un bize verdiği ders de, hakikat-i ihlâs ve terk-i enânîyet ve daima kendini kusurlu bilmek ve hodfûrûşluk etmemektir.*** Kendimizi değil, Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsini ehl-i imana gösteriyoruz.

Bizler, kusurumuzu görene ve bize bildirene –fakat hakikat olmak şartıyla– minnettar oluyoruz, “Allah razı olsun” deriz. Boynumuzda bir akrep bulunsa, ısırmadan atılsa, nasıl memnun oluruz; kusurumuzu –fakat garaz ve inat olmamak şartıyla ve bid'alara ve dalâlete yardım etmemek kaydıyla– kabul edip minnettar oluyoruz.

* * *

Aziz Kardeşlerim!

.....

Müdâfaâtımda onlara cevaben demiştim ki:

“Onlar bana ait değil ve o kerametlere sahip olmak benim had-dim değil. Belki Kur'ân'ın mu'cize-i mâneviyesinin tereşşuhâtı ve lem'alarıdır ki; hakikî bir tefsiri olan Risale-i Nur'da kerametler şeklini alarak, şâkirtlerinin kuvve-i mânevîyelerini takviye etmek için ikrâmât-ı ilâhiye nev'indendir. İkrâmın ise izharı bir şükürdür, caizdir, hem mabuldür.”

Şimdi ehemmiyetli bir sebebe binâen cevabı bir parça izah edeceğim. Ve “Ne için izhar ediyorum.. ve ne için bu noktada bu kadar tahşidât yapıyorum.. ve ne için birkaç aydır bu mevzuda çok ileri gidiyorum.. ekser mektuplar o keramete bakıyor?” diye suâl edildi.

Bid'a: Dinde bir aslı olmayıp son-radan ortaya çıkan şey.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkar-ma, beğendirme.

İkrâmât-ı ilâhiye: İlâhî ikramlar, lütuflar.

Kuvve-i mânevîye: Mânevî güç, moral.

Lem'a: Parıltı.

Şahs-ı mânevî: Belli bir gaye için çalışan bir topluluğun mânevî şahsiyeti.

Tahşidât: Üzerinde çok çok dur-malar, sık sık aynı şeyi habırlat-malar.

Tereşşuhât: Sızıntılar, yansımalar.

İlcevap: Risale-i Nur'un hizmet-i imaniyesinde, bu zamanda binler tahribatçılara mukabil, yüz binler tamiratçı lâzım gelirken.. hem benimle lâakal yüzer kâtip ve yardımcı bulunmak ihtiyaç varken.. değil çekinmek ve temas etmemek, belki millet ve ehl-i idare takdir ile ve teşvik ile yardım ve temas etmek zarurî iken.. ve o hizmet-i imaniyeyi, -hayat-ı bâkiyeye baktığı için- hayat-ı fânîyenin meşgalelerine ve faydalarına tercih etmek, ehl-i imana vâcib iken; kendimi misal alarak derim ki:

Beni her şeyden ve temastan ve yardımcılardan men etmek ile beraber aleyhimizde olanlar bütün kuvvetleriyle arkadaşlarımin kuvve-i mâneviyelerini kırmak.. ve benden ve Risale-i Nur'dan soğutmak.. ve benim gibi ihtiyar, hasta, zayıf, garip, kimsesiz biçâreye, binler adamın göreceği vazifeyi başına yüklemek.. ve bu tecrit ve tazyiklerde maddî bir hastalık nev'inde insanlar ile temas ve ihtilattan çekilmeye mecbur olmak.. hem o derece tesirli bir tarzda halkları ürkütmek ki; en ziyade merbut görülen bazı dostları bana selâm vermemek, hatta bazı, namazı da terk etmek derecesinde ürkütmekle kuvve-i mâneviyeyi kırmak cihetleriyle ve sebepleriyle, ihtiyârım haricinde bütün o mânilere karşı Risale-i Nur şâkırtlerinin kuvve-i mâneviyelerinin takviyesine medar ikrâmât-ı ilâhiyeyi beyan ederek Risale-i Nur etrafında mânevî bir tahşidât yaptırmak.. ve Risale-i Nur kendi kendine, tek başıyla, başkalarına muhtaç olmayarak, bir ordu kadar kuvvetli olduğunu göstermek hikmetiyle bu çeşit şeyler bana yazdınmış. Yoksa, hâşâ kendimizi satmak ve beğendirmek ve temeddüh etmek ve hodfûrûşluk etmek ise Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir esası olan ihlâs sırrını bozmaktır.

İnşallah Risale-i Nur kendi kendine, hem kendini müdâfaa ettiği, hem kıymetini tam gösterdiği gibi, bizi de mânen müdâfaa edip kusurlarımızı affettirmeye vesile olacaktır.

* * *

Aziz Kardeşlerim!

Risale-i Nur'un zuhurundan kırk sene evvel, geniş bir hiss-i kable'l-vuku, acib bir tarzda, hem bende, hem bizim köyde, hem nahiyemizde tezahür ettiğini şimdi bir ihtar-ı mânevî ile kat'î kanaatim gelmiş. Şefik ve kardeşim

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

İhtilat: Karışma, beraber yaşama.
İhtiyâr: İrade etme, dileme.

Lâakal: En az, en azından.

Medar: Vesile, vâsita, sebep.

Merbut: Bağlı, irtibatlı.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

Tecrit: Tek başına bırakma, kim-

seyle görüştürmeme.

Temeddüh etmek: Kendini övmek, methetmek.

Zuhur: Belirme, ortaya çıkma.

Abdülmecid gibi eski talebelerime bu sırrı fâş etmek isterdim. Şimdi Cenâb-ı Hak sizlerde çok Abdülmecidler'i ve çok Abdurrahmanlar'ı verdiği için, size beyan ediyorum:

Ben on yaşında iken büyük bir iftihar, hatta bazen temeddüh suretinde bir hâletim vardı. İstemediğim hâlde pek büyük bir iş ve büyük bir kahramanlık tavrını takınıyordum. Kendi kendime derdim: "Senin beş para kıymetin yok. Bu temeddühkârâne –hususan cesarete– çok fazla gösterişin niçindir?" Bilmiyordum, hayret içindeydim. Bir-iki aydır o hayrete cevap verildi ki: Risale-i Nur, kable'l-vuku kendini ihsas ediyordu. Sen, âdi odun parçası gibi bir çekirdek iken, o firdevs salkımlarını bilfiil kendi malın gibi hiss-i kable'l-vuku ile hissedip hodfûrûşluk ederdin.

Bizim Nurs köyümüz ise, hem eski talebelerim, hem hemşehrilerim biliyorlar ki, bizim köyümüz, fevkalâde gösteriş ve cesarete ileri göstermek için temeddühü çok severdiler; güya büyük bir memleketi fetheder gibi kahramanâne bir tavır almak istiyorlardı. Ben hem kendime hem onlara çok hayret ederdim. Şimdi hakikî bir ihtar ile bildim ki: O mâsum Nurslu insanlar, Nurs karyesi Risale-i Nur'un nuruyla büyük bir iftihar kazanacak; o vilâyetin, nahiye'nin ismini iştîmeyen, Nurs köyünü ehemmiyetli tanıyacak diye bir hiss-i kable'l-vuku ile o nimet-i ilâhiyeye karşı teşekkürlerini temeddüh suretinde göstermişler.

Sizi eski talebelerim ve eski arkadaşlarım ve kardeşim ve biraderzâdem Abdülmecid ve Abdurrahmanlar bildiğinden, bu mahrem sırrı size açtım.

Evet ben, yirmi dört saat evvel hassasiyetimle ve âsâbımın rutubetten tesiriyle rahmet ve yağmurun gelmesini hissettiğim gibi, aynen öyle de, ben ve köyüm ve nahiye'm, kırk dört sene evvel Risale-i Nur'daki rahmet yağmurunu bir hiss-i kable'l-vuku ile hissetmişiz, demektir.

Umum kardeşlerimize ve hemşirelerimize selâm ve dua ederiz ve dualarınızı rica ederiz.

Said Nursî

* * *

Âsâb: Sinirler, damarlar.

Biraderzâde: Kardeş çocuğu, yeğen.

Firdevs: Cenneti bir piramit gibi farzederek, bütün cennet mertebelerinin birlikte müşâhede edileceği cennetin en yüksek yeri.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

İhsas etmek: Hissettirmek, duyurmak.

Kable'l-vuku: Olmadan, meydana gelmeden önce.

Karye: Köy.

Temeddühkârâne: Kendi kendini över bir tarzda, bôbürlenircesine.

Büyük bir makamda bir kumandan ve ehemmiyetli bir zâtın ehemmiyetli mektubuna mecburi bir cevaptır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ²

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bilmukabele, biz de Ramazanınızı tebrik ediyoruz. Rüyalarınız pek çok mübârektirler. İnşallah Cenâb-ı Hak sizi büyük ihsanlara mazhar eyleyecek diye bir işarettir.

Bence bu zamanda en büyük bir ihsan, bir vazife, imanını kurtarmaktır, başkaların imanına kuvvet verecek bir surette çalışmaktır. Sakın, benlik ve gurura medar şeylerden çekin! Tevazu, mahviyet ve terk-i enâniyet, bu zamanda ehl-i hakikate lâzım ve elzemdir. Çünkü bu asırda en büyük tehlike benlikten ve hodefürüşluktan ileri geldiğinden, ehl-i hak ve hakikat, mahviyetkârâne daima kusurunu görmek ve nefsinin itham etmek gerektir. Sizin gibi ağır şerâit içinde kahramancasına imanını ve ubûdiyetini muhafaza etmesi, büyük bir makamdır. Senin rüyalarının bir tâbiri de, bu noktadan seni tebşir etmektir.

Risale-i Nur eczalarında tarikat hakikatine dair "Telvîhât-ı Tis'a" nâmındaki risaleyi elde edip bakınız. Hem, zâtınız gibi metin ve imanlı ve hakikatli zâtlar Risale-i Nur dairesine giriniz. Çünkü bu asırda Risale-i Nur, bütün tehâcümâtâ karşı mağlup olmadı. En muannid düşmanlarına da serbestiyetini resmen teslim ettirdi. Hatta iki seneden beri büyük makamatlar ve adliyeler, tedkikât neticesinde, Risale-i Nur'un serbestiyetini tasdik ve mahrem ve gayr-i mahrem bütün eczalarını sahiplerine teslim karar verdiler.

Risale-i Nur'un mesleği, sâir tarikatlar, meslekler gibi mağlup olmayarak, belki galebe ederek pek çok muannidleri imana getirmesi, pek çok hâdisâtın şehâdetiyle, bu asırda bir mu'cize-i mâneviye-i Kur'âniye

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Mahviyetkârâne: Alçakgönüllülük, mütevazi bir şekilde.

Medar: Vesile, vâsıta, sebep.

Mu'cize-i mâneviye-i Kur'âniye: Kur'an'ın mânevî mu'cizesi.

Muannid: İnatçı.

Tebşir etmek: Müjde vermek, müjdelemek.

Tehâcümât: Saldırı, hücumlar.

Telvîhât-ı Tis'a: "Dokuz açıkla-

ma" manasında, 29. Mektub'un 9. kısmı.

Terk-i enâniyet: Kendini beğenmemek. Benlik ve gurura vesile olan şeyleri terk etmek.

olduğunu isbat eder. O dairenin haricinde, ekseriyetle bu memlekette ve hususî ve cüz'î ve yalnız şahsî hizmet veya mağlubâne perde altında veya bid'alara müsamaha suretinde ve te'vilât ile bir nevi tahrifat içinde hizmet-i diniye tam olamaz, diye hâdisât bize kanaat vermiş.

Madem sizde büyük bir himmet ve kuvvetli bir iman var; tam bir ihlâs ve tam bir mahviyetle, sebatkârâne Risale-i Nur'a şâkirt ol! Tâ binler, belki yüz binler şâkirtlerin şirket-i mâneviye-i uhreviyelerine hissedar ol.. tâ senin hayırların, iyiliklerin cüz'iyetten çıkıp küllileşsin, âhirette tam kârlı bir ticaret olsun.

Said Nursî

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Çok Mübârek, Çok Kıymetli, Çok Sevgili Üstadım Hazretleri!

Elhamdülillâh, bu sene Isparta'daki talebelerinizi dünyevî meşâgil daha çok gaflete sokmadı. Hizmet-i nuriyedeki gayretlerimiz ciddî bir surette devam ediyor. Her birimizin kalblerimizdeki Nur'a karşı incizap, sîmalarımızda okunuyor. Sanki bu talebelerinizin kalbleri sevinçle doludur.

Evet sevgili Üstadımız, bütün talebeleriniz hep birden diyorlar: Liyakatsizliğimiz, hiçliğimizle beraber sâfiyane istihdam edildiğimiz bu hizmet-i nuriyede bedî bir üstad hem talebe, hem kâtip, hem muhatap, hem nâsir, hem mücahid, hem halka nâsih, hem Hakk'a âbid olmak gibi cihandeğer güzelliklerin hepsini birden bize veren Hazreti Allah'a ne kadar şükretsek azdır. Ve bu yapmak istediğimiz şükürler dahi, Hâlık'ımızın fazlıyla kalbimize gelen bir ihsan olduğunu tahattur eden biz talebelerinizin kalblerini sürûr ve sevinç dolduruyor. Mâsum Nursulular'ın, Üstadımızın küçüklüğünde geçirdikleri

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44).

Âbid: İbadet eden, kul.

Bedi: Emsalsiz, benzersiz.

Bid'a: Dinde bir aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şey.

İncizap: Cezb olma, bağlanma.

İstihdam edilmek: Çalıştırılmak, görevlendirilmek.

Meşâgil: Meşguliyetler, işler.

Nâsir: Neşreden, yayan.

Sebatkârâne: Kararlı, sarsılmaz bir şekilde.

Şirket-i mâneviye-i uhreviye: Dini bir hizmete dâhil olan herkesin, bu hizmetteki diğer arkada-

larının yapmış olduğu dualara ve hayırlı işlere hissedar olup sevap kazanmasını sağlayan ahirete yönelik mânevî ortaklık.

Tahattur etmek: Hatırlamak.

Te'vilât: Te'viller, yorumlar.

hayatın¹ müteşekkîrâne bir tarzı, hâl ve etvârımızda okunuyor. Hudutsuz şükürler, nihâyetsiz senâlar olsun o Zât-ı Zülcelâl'e ki, bizleri cehl-i mutlak derelelerinden, isyan ve küfran bataklıklarından lütuf ve keremiyle çıkarıp, gözleri kamaştıran en parlak bir Nur'a talebe etmiştir.

Eğer sevgili Üstadımız “iktiran” tâbir edilen; iki nimetin beraber geldiğini daha evvelden bize izah etmeseydi,² çok minnettarlıklarımızı kalblerimize tercüman olan kalemlerimizden okuyacaklardı.

Evet, sevgili Üstadımız, biz kendimize bakıyoruz, Risale-i Nur'a muhâtap olamıyoruz. Buna rağmen ihtiyaç şiddetlendikçe, Hâlık-ı Rahîm'in merhametli tecellîlerini müşâhede ediyoruz.

Kalb-i Üstad; parlak bir ayna, bir mazhar, bir ma'kes.. lisan-ı Üstad; âlî bir mübellîğ, bir muallim, bir mürşid.. hâl-i Üstad; tecessüm etmiş en güzel bir örnek, bir numûne, bir misal oluyor. Tavâif-i beşerin ihtiyaçları yazılıyor, gösteriliyor.

İşte, yedi seneden beri ateş püsküren zâlim beşerin hâli, bugün daha çok ızdıraplı bir hâle girmiş bulunuyor. Her bir zâidrak, acaba yarın ne olacak düşüncesiyle kulaklarını radyoların ağızlarına koymuşlar, mütehayyir duruyorlar. Şarkta Japonlar'ın mağlup olmasıyla, dünyanın salâh-ı selâmete ve emn ü emâna kavuşması beklenirken, deccalâne bir hareket şimalde kendini gösterdiği görülüyor. Şu vaziyet herkesi heyecana, endişeye sevk ediyor. İstikbalin zulmetlerine gittiği zannıyla, merakla radyoları takibe koşturuyor. Lillâhilhamd, Risale-i Nur, âlî beyanatıyla ruhlarımızı teskin ediyor, hakikî dersleriyle kalblerimizi tatmin ediyor.

İşte, bugünde meydana çıkan bu dehşetli cereyanı, ancak ve ancak Hristiyanlık âleminin müslümanlıkla ittihadı, yani İncil, Kur'ân ile ittihat ederek ve Kur'ân'a tâbi olması neticesi elde edilecek semâvî bir kuvvetle mağlup

¹ Bkz.: Tarihçe-i Hayat, s. 591.

² Bu izah için bkz.: Lem'alar, On Yedinci Lem'a (13. Nota, 4. Mesele).

Cehl-i mutlak: Bütünyle cehalet. Tamamen bilgisizlik.

Deccalâne: Deccal gibi.

Hâlık-ı Rahîm: Merhamet ve ih-sanı pek çok olan Yüce Yaratıcı.

İttihad: Birleşme.

Lillâhilhamd: Allah'a şükürler olsun ki.

Ma'kes: Aksetme, yansıma yeri.

Mazhar: Bir şeyin zuhur ettiği, görüldüğü yer.

Mübellîğ: Allah'ın dinini insanlara anlatan, bildiren kimse.

Mütehayyir: Hayret içinde, şaşkın.

Müteşekkîrâne: Teşekkür eder bir tarzda.

Şimal: Kuzey.

Tavâif-i beşer: İnsan tâfeleri,

grupları.

Tecessüm etmek: Maddî bir varlık, bir cisim hâlinde belirlemek.

Teskin: Sakinleştirme, yatıştırma.

Zât-ı Zülcelâl: Sonsuz gücün ve hakimiyetin sahibi Yüce Zat.

Zâidrak: İdrak sahibi, akıllı varlık.

Zulmet: Karanlık.

edileceği iş'ar buyuruluyor ki, Hazreti İsa (*aleyhisselâm*)'ın da vürûduna intizar etmek zamanının geldiğini mana-yı işârî ile ihtar ediyor.¹

Mesmûâta göre, bugünkü Amerika, aktâr-ı âleme tedkikât için gönderdiği dört heyetten birisini, bugünkü beşeriyetin saadetini temin edecek sâlim bir din taharrisine memur etmiştir. Bu ise, müceddidliğini mahkeme lisanıyla her tarafa ilân eden Risale-i Nur, bu muzdarip, perişan beşeriyetin en büyük bir saadeti olacağına imanımız pek kuvvetlidir.

Sevgili Üstadımız başımızda, ve en âlî hakikatleri taşıyan ve Kur'ân'ın en yüksek ve mübârek tefsiri bulunan Risale-i Nur elimizde oldukça, sevinçlerimiz had ve hududa alınmaz.

İşte bu hakikatlerin her bir cüzü saha-yı faaliyete çıksa, her tarafta me-rakla, zevkle kendini okutturuyor. Buna bariz deliller pek çok var. Hususıyla, inkâr-ı haşir mefkûresini mağlup eden Onuncu Söz matbû nüshaları.. ve bilhassa gizli tab' edildiği hâlde kendini serbest okutan ve takviye-i iman-da pek yüksek harikaları taşıyan Âyetü'l-Kübrâ risaleleri.. ve inkâr-ı ulûhiyet mefkûresini zîr ü zeber eden Külliyyat-ı Nur, Hücetü'l-Bâliğa ve Meyve gibi eczaları meydanda...

İnşallah Kur'ân'ın etrafına çevrilmek istenilen imansızlığın emansız sûrunu, Risale-i Nur temelinden kaldıracak, imansızlığın emansız ateşini söndürüp, âb-ı hayat bahşeden şarâb-ı kevserini, bütün dünyaya emanlı iman vermekle içirecektir.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي²

Talebeniz Hüsrev

* * *

¹ Hz. İsa'nın (a.s.) nüzûlüyle ilgili bazı hadis-i şerifler için bkz.: Buhârî, *Büyû* 102, *Mezâlim* 31, *Enbiyâ* 49; Müslim, *İman* 242, 243.

² Bâki olan yalnız Allah'tır.

Âb-ı hayat: Hayat veren su.

Aktâr-ı âlem: Âlemin her tarafı, dört bir yanı.

Âyetü'l-Kübrâ Risaleleri: Hz. Ali Efendimiz'in (r.a.) gaybî işaretlerine binaen "Âyetü'l-Kübrâ" ismi verilen 7. Şuâ ve 29. Lem'a risaleleri.

Eman: Güven, huzur.

Hücetü'l-Bâliğa: "En mükemmel ve kesin delil" manasında Asâ-yı Musa mecmuasının ikinci kısmına verilen isim.

İnkâr-ı haşir: Öldükten sonra dirilmeyi, mahşerde toplanıp hesap vermeyi inkâr etme.

İnkâr-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki mutlak hâkimiyetini inkâr etme.

İntizar etmek: Beklemek.

İş'ar: Hissettirme, duyurma.

Mana-yı işârî: İşaret ve ima yoluyla anlatılan mana.

Mefkûre: Düşünce, fikir, ideal.

Mesmûât: Duyulan şeyler, duyumlar.

Meyve (Risalesi): 11. Şuâ risalesi.

Müceddidlik: Peygamberlik mesleğinin mânevî vârisi olarak devrin ihtiyacına göre İslâm'ı anlatma.

Şarâb-ı kevser: Kevser suyu.

Taharri: Arama, araştırma.

Vürûd: Gelme, ulaşma.

Zîr ü zeber etmek: Darmadağın, yerle bir etmek.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا²

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sizin, bayramlarınızı tekrar betekrar tebrik ediyoruz. Gayet ehemmiyetli iki meseleyi, sizlere –zekâvetinize itimaden– Risale-i Nur'da müteferrikan parçaları bulunmalarına binâen, gayet muhtasar konuşacağım.

Birincisi: Risale-i Nur'un hakikî ve hakikatli bir şâkirdi bulunan ve Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın kâtibi, bu defa yazdığı mektupta, haddimden bin derece ziyade hüsn-ü zannına istinaden, bir hakikat soruyor. Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsinin gayet ehemmiyetli ve kudsî vazifesini ve hilâfet-i nübüvvetin de gayet ulvî vazifelerinden bir vazifesini benim âdi şahsımda, üstadı noktasından bir cilvesini gördüğünden, bana o hilâfet-i mânevîyenin bir mazharı nazarıyla bakmak istiyor.³

Evvelâ: Bâki bir hakikat, fânî şahsiyetler üstüne bina edilmez. Edilse hakikate zulümdür. Her cihetle kemâlde ve devamda bulunan bir vazife, çürümeye ve çürütülmeye mâruz ve mübtelâ şahsiyetlerle bağlanmaz; bağlansa vazifeye ehemmiyetli zarardır.

Sânîyen: Risale-i Nur'un tezahürü, yalnız tercümanının fikriyle, veyahut onun ihtiyac-ı mânevî lisanıyla Kur'ân'dan gelmiş, yalnız o tercümanın istidadına bakan feyizler değil; belki o tercümanın muhatapları ve ders-i Kur'ân'da arkadaşları olan hâlis ve metin ve sâdık zâtların o feyizleri ruhen istemeleri ve kabul ve tasdik ve tatbik etmeleri gibi çok cihetlerle, o tercümanın istidadından çok ziyade o Nurlar'ın zuhuruna medar oldukları gibi, Risale-i Nur'un ve şâkirtlerinin şahs-ı mânevîsinin hakikatini onlar teşkil ediyorlar. Tercümanının da içinde bir hissesi var. Eğer ihlâssızlıkla bozmazsa, bir tekaddüm şerefi bulunabilir.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi; sonsuza kadar sürekli üzerinize olsun.

³ Bu mesele ile ilgili bkz.: Emirdağ Lâhikası-1, 207. Mektup.

Hilâfet-i nübüvvet: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) yeryüzündeki temsilciliği, vârisliği.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı

Kerim.

Medar: Vesile, vâsita, sebep.

Müteferrikan: Farklı yerlerde, kısım kısım.

Sânîyen: İkinci olarak.

Tekaddüm: Öne geçme, önde bulunma.

Tezahür: Ortaya çıkma, belirme.

Zekâvet: Zekilik, çabuk anlama.

Sâlisen: Bu zaman, cemaat zamanıdır. Ferdî şahısların dehası, ne kadar harika da olsalar, cemaatin şahs-ı mânevîsinden gelen dehasına karşı mağlup düşebilir. Onun için o mübârek kardeşimin yazdığı gibi “Âlem-i İslâm'ı bir cihette tenvir edecek ve kudsî bir dehanın Nurlar'ı olan bir vazife-i imaniye” bîcâre, zayıf, mağlup, hadsiz düşmanları ve onu ihênetle, hakaretle çürütmeye çalışan muannid hasımları bulunan bir şahsa yüklenmez. Yüklense, o kusurlu şahıs ihênet darbeleriyle düşmanları tarafından sarsılsa, o yük düşer, dağılır.

Râbian: Eski zamandan beri çok zâtlar, üstadını veya mürşidini veya muallimini veya reisini kıymet-i şahsiyelerinden çok ziyade hüsn-ü zan etmeleri, dersinden ve irşadından istifadeye vesile olması noktasında o pek fazla hüsn-ü zanlar bir derece kabul edilmiş, hilâf-ı vâkıdır diye tenkit edilmezdi. Fakat şimdi, Risale-i Nur şâkırtlerine lâıyk bir üstada muvâfık ulvî mertebe ve fazileti, bîcâre, kusurlu bu şahsımda kabul ettikleri sebebiyle gayret ve şevkleriyle çalışmaları, bu noktada haddimden ziyade hüsn-ü zanları kabul edilebilir; fakat Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsinin malı olarak elimde bulunuyor diye bilmek gerektir. Fakat, başta zındıklar ve ehl-i dalâlet ve ehl-i siyaset ve ehl-i gaflet, hatta sâfi-kalb ehl-i diyanet, şahsa fazla ehemmiyet verdikleri cihetinde haksızlar, o şahsı çürütmekle hakikatlere darbe vurmak; ve o Nurlar'a benim gibi bir bîcâreyi mâden zannederek, bütün kuvvetleriyle beni çürütüp o Nurlar'ı söndürmeye ve sâfi-kalblileri de inandırmaya çalışıyorlar. Ezcümle, İkinci Mesele'de bir hâdise bu hakikati gösteriyor.

İkinci Mesele: Bayramın ikinci gününde, teneffüs için kırlara çıktığım zaman, ehemmiyetli bir memur tarafından beş vecihle kanunsuz bir taarruza mâruz kaldım. *Cenâb-ı Hak rahmet ve keremiyle; belime, başıma yüklenen Risale-i Nur eczalarını.. ve ruhuma ve kalbime yüklenen şâkırtlerinin haysiyet ve izzet ve rahatlarını muhafaza için, fevkalâde bir tahammül ve sabır ihsan eyledi.* Yoksa, bir plân neticesinde beni hiddete getirip Risale-i Nur'un, bâhusus Âyetü'l-Kübrâ'nın fütuhatına karşı bir perde çekmek olduğu tahakkuk etti.

Bâhusus: Özellikle.

Ehl-i diyanet: Dindar kimseler.

Ezcümle: Bu cümleden olarak.

Fütuhât: Açılımlar, zaferler.

Hilâf-ı vâkıa: Gerçeğe aykırı.

İhênet: Hor, hakir görme; küçük duruma düşürme.

Muannid: İnatçı.

Râbian: Dördüncü olarak.

Sâfi-kalb: Temiz kalbli, saf.

Sâlisen: Üçüncü olarak.

Tenvir etmek: Nurlandırmak, aydınlatmak.

Vazife-i imaniye: İmana, dine hizmet görevi.

Sakın, sakın, hiç kederlenmeyiniz, merak etmeyiniz, hem telâş etmeyiniz, hem bana acımayınız. Şeksiz şüphesiz, inâyet-i ilâhiye perde altında bizi muhafaza etmekle ¹ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ âyetine mazhar etsin.

Onların o plânları da yine akîm kaldı. Fakat bu vilayette, doğrudan doğruya büyük bir makamdan kuvvet alıp şahısla uğraşanlar var. Eğer mümkün olsa, buranın havasıyla hiç imtizaç edemediğim cihetini vesile edip, münasip bir yere naklime, Denizli Mahkemesini ve Ankara Temyiz Mahkemelerini vâsıta yapıp çalışmak lâzım geliyor. Ben kendim yapamadığım için, benden bana daha ziyade alâkadar Denizli dostları teşebbüs etseler iyi olur. Hiç olmazsa oranın hapsine, bir daha bahaneyle beni alsınlar.

Said Nursî

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık, Sebatkâr, Muhlis Kardeşlerim!

Hem maddî, hem mânevî, hem nefsim, hem benimle, temas edenler gayet ehemmiyetli benden suâl ediyorlar ki:

• “Neden herkese muhalif olarak –hiç kimsenin yapmadığı gibi– sana yardım edecek çok ehemmiyetli kuvvetlere bakmıyorsun, istiğnâ gösteriyorsun? Ve herkes müştâk ve talip olduğu ve Risale-i Nur’un intişarına, fütuhatına çok hizmet edeceğine o Risale-i Nur şâkirtlerinin hasları müttefik oldukları ve senden kabul ettikleri büyük makamları kabul etmiyorsun, şiddetle çekiniyorsun?”

İlcevap: Bu zamanda ehl-i iman öyle bir hakikate muhtaçtırlar ki, kâinatta hiçbir şeye âlet ve tâbi ve basamak olamaz.. ve hiçbir garaz ve maksat onu kirletemez.. ve hiçbir şüphe ve felsefe onu mağlup edemez bir tarzda iman hakikatlerini ders versin. Umum ehl-i iman bin seneden beri terâküm etmiş dalâletlerin hücumuna karşı imanları muhafaza edilsin.

¹ “Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur.” (Bakara Sûresi, 2/216).

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

İmtizaç etmek: Karışmak, birleşmek, uyuşmak.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk’ın yardımı.

İntişar: Yayılma.

İstiğnâ: Kimseden bir şey isteme-me, tenezzül etmeme, tok gözlülük.

Muhlis: Çok hâlis, çok samimi.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Temyiz Mahkemesi: Yargıtay.

Adliye mahkemeleri tarafından verilen karar ve hükümleri nihâi olarak inceleyen yüksek yargı makamı.

Terâküm etmek: Birikmek, yığılmak.

İşte bu nokta içindir ki, dâhilî ve hâricî yardımcılara ve ehemmiyetli kuvvetlerine, Risale-i Nur ehemmiyet vermiyor, onları arayıp tâbi olmuyor.. tâ avâm-ı ehl-i imanın nazarında, hayat-ı dünyeviye'nin bazı gayelerine basamak olmasın ve doğrudan doğruya hayat-ı bâkiyeden başka hiçbir şeye âlet olmadığından, fevkalâde kuvveti ve hakikati, hücum eden şüpheleri ve tereddütleri izale eylesin.

• Amma, “Mânevî ve makbul ve zararsız ve bütün ehl-i hakikatin istedikleri nurânî makamlar ve uhrevî rütbelerden, hâlis kardeşlerimizden hüsn-ü zanla verilen ve ihlâsınıza zarar gelmediği hâlde, eğer kabul etsen, reddedilmeyecek derecede senetler, hüccetler bulunduğu hâlde; sen, değil tevazu ve mahviyetle, belki şiddet ve hiddetle ve o makamı sana veren kardeşlerinin hatırını kırmakla o rütbelerden ve makamlardan kaçıyorsun?”

Elcevap: Nasıl ki ehl-i hamiyet bir insan, dostların hayatını kurtarmak için kendini feda eder. Öyle de, ehl-i imanın hayat-ı ebediyelerini tehlikeli düşmanlardan muhafaza etmek için, lüzum olsa –hem lüzum var– kendim, değil yalnız lâyük olmadığım o makamları, belki hakikî hayat-ı ebediyenin makamlarını dahi feda etmeye, Risale-i Nur'dan aldığım ders-i şefkat cihetiyle terk ederim.

Evet her vakit, hususan bu zamanda.. ve bilhassa dalâletten gelen gaflet-i umumiye.. siyaset ve felsefenin galebesinde.. ve enâniyet ve hodfûrûşluğun heyecanlı asrında büyük makamlar her şeyi kendine tâbi ve basamak yapar. Hatta dünyevî makamlar için dahi mukaddesatını âlet yapar. Mânevî makamlar olsa, daha ziyade âlet eder. Umumun nazarında kendini muhafaza etmek ve o makamlara kendini yakıştırmak için bazı kudsi hizmetlerini ve hakikatleri basamak ve vesile yapıyor diye itham altında kalıp, neşrettiği hakikatler dahi tereddütlerle revacı zedelenir. Şahsa, makama faydası bir ise revaçsızlıkla umuma zararı bindir.

Elhâsıl: Hakikat-i ihlâs, benim için şân ve şerefe ve maddî ve mânevî rütbelere vesile olabilen şeylerden beni men ediyor. Hizmet-i nuriyeye gerçi büyük zarar olur; fakat, kemiyet keyfiyete nisbeten ehemmiyetsiz olduğundan, hâlis bir hâdim olarak, hakikat-i ihlâs ile, her şeyin fevkinde hakâik-i imaniyeyi on adama ders vermek, büyük bir kutbiyetle binler adamı irşad etmekten daha ehemmiyetli görüyorum.

Avâm-ı ehl-i iman: Sıradan müminler.

Ehl-i hamiyet: Değer verdiği meseleleri korumada gayretli, feda-

kar kimse.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

İzale: Giderme, yok etme.

Kutbiyet: Veliliğin zirvesi. Büyük velilik makamı.

Çünkü o on adam, tam o hakikati her şeyin fevkinde gördüklerinden, sebat edip, o çekirdekler hükmünde olan kalbleri, birer ağaç olabilirler. Fakat o binler adam, dünyadan ve felsefeden gelen şüpheler ve vesveselerle, o kutbun derslerini, “Hususî makamından ve hususî hissiyatından geliyor.” nazarıyla bakıp, mağlup olarak dağıtılabirler diye, hizmetkârlığı, makamlara tercih ediyorum.

Hatta bu defa bana, beş vecihle kanunsuz, bayramda, düşmanlarımla plânıyla bana ihânet eden o malûm adama şimdilik bir belâ gelmesin diye telâş ettim. Çünkü mesele şâsaalandığı için, doğrudan doğruya avâm-ı nas bana makam verip harika bir keramet sayabilirler diye, dedim: “Yâ Rabbi, bunu ıslah et veya cezasını ver. Fakat böyle kerametvârî bir surette olmasın.”

Bu münasebetle bir şeyi beyan edeceğim. Şöyle ki:

Bu defa mahkemeden bana teslim olunan talebelerin mektupları içinde, çok imzalar üstünde bulunan bir mektup gördüm; belki Lâhika'ya girmiş. Risale-i Nur'un şâkırtlerinin mâişet cihetindeki bereketine ve bazılarının tokatlarına dair. Burada, aynen Kastamonu'daki tokat yiyenler gibi şüphe kalmamış. Beş adam, aynen burada da tokat yediler.

Said Nursî

* * *

İstanbul'da komünistler aleyhindeki hâdiseyi gören Risale-i Nur talebelerinin mektubundan bir parça

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz Kardeşlerim!

لَهُ الْحَمْدُ وَالْمِنَّةُ¹—dün, Nur'un mânevî bir fütuhâtı, bütün azamet ve dehşetiyle İstanbul'da görüldü. Küfr-ü mutlakı dünyaya, hususan Âlem-i İslâm'a yerleştirmek isteyen bir cemiyet ve onların nâşir-i efkârı ve mürevvic-i âmâlî olan bir-iki gazete matbaası ve kütüphanesi darmadağın edilerek, dinsiz yaptık, komünist yaptık zannedilen gençlik ve mekteplilerin ağızıyla ve

¹ Her türlü hamd ve minnet sadece O'nadır!

Avâm-ı nas: Sıradan insanlar, genel halk kitlesi.

İhânet etmek: Hakaret etmek, aşağılamak.

Kerametvârî: Keramete benzer.

Makamat: Makamlar, yüksek dereceler.

Mürevvic-i âmâl: Emellerini, ga-

yelerini destekleyen, yaymaya çalışan.

Nâşir-i efkâr: Fikir yayın organı.

harekâtıyla ve fiilleriyle protesto edildi. “Kahrolsun komünistlik!” diye beddua edildi. Bu cemiyetin, binler lira maddî, milyonlar lira da mânevî zararı oldu.

Ey Nurcular! Şimdi maddî imkân hâsıl olmuyor diye üzülmeiniz. Nur'un fütuhâtı geniş bir sahada devam ediyor. Küllî bir muvaffakiyet hâsıl oluyor.

هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي¹

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ²

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Birkaç aydan beri aleyhime çevrilen desiseleri meydana çıktı. Hıfz-ı ilâhî ile o musibet, yirmiden bire indi.

Hâlî zamanda câmiye gidiyordum. Haberim olmadan, talebeler beni üşütmek için, mahfelde bir kulübecik yapmıştılar. Ben de dört-beş gündür kendi kendime karar verdim, daha gitmeyeceğim. O malûm zâbit adam vâsıta olup kulübeciği kaldırdılar. Bana da resmen tebliğ ettiler ki, “Daha câmiye gitmeyeceksin.” Fakat habbeyi kubbe yapıp bir heyecan verdiler. Hiçbir ehemmiyeti yok, hiç de merak etmeyiniz.

Tahminimce, her tarafta haddimden pek fazla teveccüh-ü âmmeyi kırmak için, bana böyle bazı bahanelerle ihânet ediyorlar. Eski zamanımı düşünüp güya tahammül etmeyeceğim. Hâlbuki –Risale-i Nur'un selâmet ve intişarına hâle gelmemek şartıyla– her gün bin ihânet ve tâzipler de gelse, Allah'a şükrederim. Ben ehemmiyet vermediğim gibi, buradaki talebeler de hiç sarsılmıyorlar. Çoktan beri beklediğimiz bu hâdise de inâyet-i ilâhiye ile hafif geçti.

Umum kardeşlerime birer birer selâm ve dua ediyoruz.

Said Nursî

* * *

¹ “Bu, Rabbimin bir lûtfudur...”

² O yüce Zât'ın adıyla.

Desise: Hile, oyun.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Hâli: Boş, tenha.

Hıfz-ı ilâhî: İlâhî koruma, muhafaza.

İhânet etmek: Alay etmek, küçük duruma düşürmek.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Mahfel: Camilerdeki hususî bölüm, oda.

Tâzip: Azâp etme, cezalandırma.

Teveccüh-ü âmme: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

Nur talebelerini Risale-i Nur'dan çekmek isteyenlerin desiselerini beyan edip, öylelere ne şekilde cevap verilmesi hakkında Üstad'ın hülâsalı bir mektubu

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Gayet ehemmiyetli bir meseleyi –bundan evvel size icmâlen beyan ettiğim meseleyi– tekrar size söylememe kuvvetli, mânevî bir ihtar aldım. Şöyle ki:

Perde altındaki düşmanımız münafıklar, şimdiye kadar yaptıkları gibi, adliye ve siyaset ve idareyi zâhirî dinsizliğe âlet edip, bize hücumları akîm kaldığı; ve Risale-i Nur'un fütuhâtına menfaati olan eski plânlarını bırakıp daha münafıkâne ve şeytanî da hayrette bırakacak bir plân çevirdiklerine dair buralarda emâreleri göründü.

O plânların en mühim bir esası, has, sebatkâr kardeşlerimizi soğutmak, fütur vermek, mümkünse Risale-i Nur'dan vazgeçirmektir. Bu noktada o kadar acıb yalanları ve desiseleri istimal ediyorlar ki, Isparta ve havâlisi, Gül ve Nur fabrikasının kahraman şâkirtleri gibi, çelik ve demir gibi bir sebat ve sadâkat ve metânet lâzım ki dayanabilsin.

Bazı da dost suretinde hulûl edip, korkutmak mümkünse, habbeyi kubbe edip evham veriyorlar. “Aman, aman! Said'e yavaşmayınız! Hükûmet takip ediyor.” diye zayıfları vazgeçirmeye çalışıyorlar. Hatta bazı genç talebelere, hevesâtlarını tahrik için, bazı genç kızları musallat ediyorlar. Hatta Risale-i Nur erkânlarına karşı da, benim şahsımın kusurâtını, çürüklüğünü gösterip, zâhiren dindar ehl-i bid'adan bazı şöhrətli zâtları gösterip, “Biz de müslümanız, din yalnız Said'in mesleğine mahsus değil!” deyip, bize karşı perde altında cephe alan zındıklara ve anarşilik hesabına o safdil ehl-i diyanet ve hocaları âlet edip istimal ediyorlar. İnşallah bunların bu plânları da akîm kalacak. Böyle heriflere dersiniz:

“Biz, Risale-i Nur'un şâkirtleriyiz. Said de bizim gibi bir şâkirttir. Risale-i Nur'un menbaı, mâdeni, esası da Kur'ân'dır. Yirmi senedir emsalsiz tedkikât ve takibatla beraber, kıymetini ve galebesini en muannid düşmana da

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Desise: Hile, oyun.

Ehl-i bid'a: Dinde olmayan şeyleri dine sokarak onu aslından uzaklaştırmaya çalışan kimseler.

Fütuhât: Fetihler, zaferler.

Fütur: Gevşeklik, bezginlik.

Hulûl etmek: Sızmak, içine girmek.

İcmâlen: Kısaca, özet olarak.

İstimal etmek: Kullanmak.

Muannid: İnatçı.

Safdil: Temiz kalbli, hile oyun nedir bilmediğinden çabuk aldanan.

isbat etmiştir. Onun tercümanı ve bir hizmetkârı olan Said ne hâlde olursa olsun, hatta Said de –el-iyâzü billâh– Risale-i Nur'un aleyhine dönse, bizim sadâkatımız ve alâkamızı inşallah sarsmayacak.” deyip, o kapıyı kaparsınız. Fakat mümkün olduğu kadar Risale-i Nur'la meşgul olmak, elinden gelirse yazmak, ve mübalâğalı propagandalara hiç ehemmiyet vermemek, ve eskisi gibi tam ihtiyat etmek gerektir.

Umum kardeşlerimize birer birer selâm ve dua ediyoruz.

Said Nursî

* * *

Bu vatandaki milletin en büyük kuvveti olan Âlem-i İslâm'ın teveccühünü ve hamiyetini ve uhuvvetini kırmak ve nefret verdirmek için, siyaseti dinsizliğe âlet ederek, perde altında küfr-ü mutlakı yerleştirmek isteyenler, hükûmeti iğfal ve adliye-i iki defadır şaşırtıp, der: “Risale-i Nur şâkirtleri, dini siyasete âlet eder, emniyete zarar vermek ihtimali var.”

Hâlbuki, bu memlekete maddî ve mânevî bereketi ve fevkalâde hizmeti ve umum Âlem-i İslâm'a taalluk edecek hakâiki câmî olduğu, otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin işaretiyle¹ ve İmam Ali'nin (*radıyallâhu anhu*) üç keramet-i gaybiyesiyle² ve Gavs-ı Âzam'ın kat'î ihbarıyla³ tahakkuk etmiş olan Risale-i Nur'un siyasetle alâkası yoktur. *Fakat, küfr-ü mutlakı kırdığı için, küfr-ü mutlakın altı olan anarşilik ve üstü olan istibdâd-ı mutlakı esasıyla bozar, reddeder. Emniyeti ve âsâyişi ve hürriyeti ve adaleti temin eder.*

Risale-i Nur'a, daha vatana, idareye zararı dokunmak bahanesiyle tecavüz edilmez. Daha kimseyi o bahaneyle inandıramazlar. Fakat cepheyi değiştirip, din perdesi altında bazı safdil hocaları veya bid'a taraftarları veya enâniyetli sofî-meşreplileri, bazı kurnazlıklarla Risale-i Nur'a karşı iki sene

¹ Bkz.: Şuâlar, 1. Şuâ (İşârât-ı Kur'âniye risalesi).

² Bkz.: Lem'alar, 18. ve 28. Lem'a; Şuâlar, 8. Şuâ (Keramet-i Aleviye risalesi).

³ Bkz.: Lem'alar, 8. Lem'a (Keramet-i Gavsîye risalesi).

Câmî: İçine alan, toplayan.

El-iyâzü billâh: “Allah korusun!”

Gavs-ı Âzam: “En büyük ve li” anlamında Hz. Abdülkadir Geylânî'nin lâkâbı (k.s.).

Hakâik: Hakikatler.

Hamîyet: Dinî değerleri koruma gayreti.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Keramet-i gaybiye: Gayba, istikbale ait keramet.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, ateizm.

Sofî-meşrep: Tarikata mensup, ehl-i tasavvuf olan.

Taalluk etmek: İlgili, alâkalı olmak.

Uhuvvet: Kardeşlik.

evvel İstanbul'da ve Denizli civarında olduğu gibi istimal etmeye münafıklar belki çabalayacaklar. İnşallah muvaffak olamazlar.

* * *

Risale-i Nur, bu mübârek vatanın mânevî bir halâskârı olmak cihetiyle; şimdi iki dehşetli mânevî belayı defetmek için matbuat âlemi ile tezahüre başlamak, ders vermek zamanı geldi veya gelecek gibidir, zannederim.

O dehşetli beladan birisi: Hristiyan Dini'ni mağlup eden ve anarşiliği yetiştiren, şimalde çıkan dehşetli dinsizlik cereyanının bu vatani mânevî istilâsına mukabil Risale-i Nur bir sedd-i Zülkarneyn gibi bir sedd-i Kur'ânî vazifesini görebilir.

İkincisi: Âlem-i İslâm'ın bu mübârek vatanın ahâlisine karşı pek şiddetli itiraz ve ithamlarını izale etmek için matbuat lisaniyla konuşmak lâzım gelmiş diye kalbime ihtar edildi. (Hâşiye-1)

Ben dünyanın hâlini bilmiyorum. Fakat Avrupa'da istilâkârâne hükmeden ve edyân-ı semâviyeye dayanmayan bu dehşetli cereyanın istilâsına karşı Risale-i Nur hakikatleri bir kale olduğu gibi; Âlem-i İslâm'ın ve Asya kıtasının hâl-i hazırdaki itiraz ve ithamını izale ve eskideki muhabbet ve uhuvvetini iade etmeye vesile olan bir mu'cize-i Kur'âniye'dir.

Bu vatanın, bu milletin vatanperver siyasîleri süratle Risale-i Nur'u tab' ettirerek resmî neşretmeleri lâzımdır ki, bu iki belaya karşı siper olsunlar. (Hâşiye-2)

* * *

Hâşiye-1: İşte bu hakikat, Risale-i Nur'un -bu mektubun yazılışından on sene sonra- Ankara'da matbaalarda tab' edilmesiyle tahakkuk etmiştir.

Hâşiye-2: Bu, dünya çapındaki büyük şerefe ve en muazzam İslâmî hizmete, ancak yeni hükûmet mazhar olabilmiş; ve büyük bir anlayış göstererek, Risale-i Nur'un matbaalarda 1956 senesinde basılmasına sebep olmakla, millet-i İslâmiye'nin büyük bir teveccühünü kazanmakla, kuvvetini çok fazla arttırmak muvaffakiyetini elde etmiştir.

Edyân-ı semâviye: Semâvî, ilâhî dinler.

Halâskâr: Kurtarıcı.

İstilâkârâne: Her tarafa yayılan, istila eden bir tarzda.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Matbuat: Basın-yayın.

Mu'cize-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'e ait mu'cize.

Sedd-i Zülkarneyn: Hz. Zülkarneyn'in inşa ettiği set. (Bkz.: Kehf, 18/93-98. âyetler).

Şimal: Kuzey.

Tezahür: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Birden İhtar Edildi, Kaleme Almaya Mecbur Oldum

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

Kardeşlerim!

Şimdi tam tahakkuk etti ki, resmen bana ihânet ve hakaret etmek, onunla, teveccüh-ü âmmeyi hakkımda kırmak için gizli bir tedbir kurulmuş. Benim bütün dostlarımı –perde altında– soğutmak ve ürkütmeye çalışıyorlar. Hâlbuki Sikke-i Tasdik-i Gaybî onların bütün propagandalarını zîr ü zeber ediyor.

Gerçi böyle dinsizlik hesabına bana olan hakaret, bir derece beni sıkıyor, Eski Said'den kalma bazı damarlarıma dokunuyor. Fakat Risale-i Nur'un harika fîtuhatı ve şâkirtlerinin ehl-i hakikat nazarında ve ruhânî ve melâikeler yanında hürmet ve merhametle karşılanmaları, benim şahsıma gelen ihânet ve hakaretlerin sivrisinek kanadı kadar ehemmiyeti kalmaz. O bedbaht ehl-i ihânet, dindarlık cihetiyle, ehl-i din ve ehl-i ulûm-u diniyenin hürmetini kırmak dine bir ihânet olduğu cihetinde, ruhânî ve melâikelerin ve ehl-i iman ve ehl-i hakikatin nazarında mel'un olduğu gibi, binden ancak bir-iki serserinin veya zındığın âferinini kazanırlar.

O bedbahtlar bana hakaret etmekle, güya Risale-i Nur'un nüfuzunu kırıyor; şahsımı menba zannedip beni çürütmekle, Risale-i Nur sukut edecek gibi ahmakâne bir zan ile şahsıma tecavüz oluyor.

Ben de derim: *Ey bana dinsizlik hesabına ihânet ve hakaret eden bedbahtlar! Kat'iyen size haber veriyorum, yakında –tevbe etmemek şartıyla– hiç çâre-i halâs yok ki, ecel celladıyla sen, idam-ı ebedî ile ölüm darağacı ile asılacaksın! Şerâretli ruhun dahi ebedî bir haps-i münferitte mahkûm olmakla beraber, ehl-i iman ve ruhânîlerin nefret ve lânetini kazanacak-sın. Tevbe etmemek şartıyla, benim intikamım, senden pek muzaaf bir suretle alınıyor bildiğimden, hiddet değil hatta sana acıyorum!*

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Çâre-i halâs: Kurtuluş çaresi.
Haps-i münferit: Tek kişilik hücre hapsi.
İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.
İhânet: Alay etme, küçük duruma düşürme.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.
Sukut etmek: Düşmek, değer kaybetmek.
Şerâret: Şer, kötü, fena.
Teveccüh-ü âmm: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

Zîr ü zeber etmek: Darmadağın, yerle bir etmek.

Amma Risale-i Nur'un, senin gibi sinekler kadar ehemmiyeti olmayanların perde çekmesi, zerre kadar nüfuzunu kıramaz. Yüz binler adam onunla imanlarını kurtardıkları için, ruh u canla hürmet ve perestiş ederler.

Amma şahsımın teessürü ise kat'iyen size haber veriyorum ki, bir-iki dakika asabiyetli bir teessürâtıma mukabil, birden öyle bir teselli buluyorum ki, bin derece sizlerin hakaret ve ihâneti ziyadeleşse o teselliyi kıramaz. Çünkü Risale-i Nur'un keşf-i kat'îsiyle, dinsizlik hesabına bize hücum edenler, ebedî azaplar ve haps-i münferitte ve idam-ı ebedî ile ihânetini gördükleri gibi, Risale-i Nur'la imanını kurtaran şâkirtleri, ölümle terhis tezkeresi ve saadet-i ebediye vesikasını alıp, ebedî bir hürmet ve merhamet ve ikrama mazhar olacaklarını, filozofları susturan binler hüccetlerle beyan etmişiz.

Hem bu Yeni Said, Eski Said gibi kendine hürmet ve teveccüh kazanmak ve şan u şeref bulmak, kat'iyen aleyhindedir, kabul etmez. Onun için yirmi senedir inzivâyı tercih etmiş.

Eğer âsâyiş ve idare hesabına nüfuzunu kırmak ve umumun nazarında çürütmek için yapıyorsanız, pek büyük bir hata ediyorsunuz... İki sene üç mahkeme, yirmi senelik hayatımın yüz yirmi eserinde, yüz yirmi bin Risale-i Nur şâkirtlerinden, mücib-i ihtilâl ve medar-ı mes'uliyet ve vatan ve millet aleyhinde hiçbir şey bulmadıklarına, beraatımızla ve Risale-i Nur eczalarının bütününe iade etmeleriyle gösterdiği cihetle, kat'iyen size beyan ediyorum ki, dinsizlik hesabına bizi ezen sizler, vatan ve millet, âsâyiş ve idare aleyhinde ve anarşilik lehinde ve müthiş bir ecnebî hesabına beni sıkıştırıp, bir sarsıntı çıkarıp, o cereyanın müdahalesini istiyorsunuz... Onun için, bütün ihânet ve hakaretlerinize beş para kıymet vermem; âsâyiş, idare lehinde sabır ve tahammüle karar verdim.

Elbette dünya daimî olmadığı gibi, hâdisâtı da fırtınalı, daima değişir. Birkaç saat cinayetlerle, dünyevî ve uhrevî binler zakkum ve azap neticeleri var. O zaman, faydasız yüz binler teessüf diyeceksiniz! Ben, resmî makamata ve bizimle tam alâkadar vazifedarlara yazdığım gibi, sizin gibi bedbahtlara dahi derim: Biz, Risale-i Nur'la, bu memleketin ve istikbalinin en büyük iki tehlikesini def etmeye çalışıyoruz. Ve bilfiil çok emârelerle, hatta mahkemede de kısmen isbat etmişiz.

Keşf-i kat'î: Eşyanın perde arkasına ait gerçek, kesin bilgi.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Mücib-i ihtilâl: Düzeni bozmaya yönelik, kargaşaya sebep olacak durum.

Perestiş etmek: Aşırı düşkün ol-

mak, çok sevmek.

Teessür: Üzüntü, keder.

Birinci Tehlike: Bu memlekette, hariçten kuvvetli bir surette girmeye çalışan anarşiliğe karşı set çekmek.

İkincisi: Üç yüz elli milyon müslümanların nefretlerini kardeşliğe çevirmekle, bu memleketin en büyük nokta-yı istinadını temin etmektir.

* * *

Afyon Emniyet Müdürüne Derim ki

Müdür Bey!

Dünyada, eski zamandan beri görülmemiş bu derece kanunsuz ve manasız ve maslahatsız tecavüzler bana geldiği hâlde neden aldırıyorsunuz?

Bir misali: Câmiye, hâli zamanda, cemaat hayrına sahip olmak için, bazı bir-iki adamdan başka kimseyi yanıma kabul etmediğim hâlde, resmen “Kat’iyen câmiye gitmeyeceksiniz!” deyip, bu gurbette, hastalık ve ihtiyarlık ve yoksulluk içinde bu ihênet hangi kanunladır? Hangi maslahat var? Haberim olmadan, câminin hâli bir yerinde iki-üç tahta, bir kilimle beni üşütmemek fikriyle bir zâtın yaptığı iki kişilik bir settâre yüzünden, ehemmiyetli bir mesele şeklinde, hem bana, hem umum halka manasız telâş vermek hangi kanunladır? Hangi maslahat var? Soruyorum.

Bana bu ihênetleri yapanların hiçbir bahaneleri yoktur. Yalnız teveccüh-ü âmmeyi bahane edip, “Bu menfî adama neden hürmet ediyorsunuz?”

Ben de derim: Bütün dostlarım biliyorlar ki, ben şahsıma karşı hürmeti ve teveccüh-ü âmmeyi istemiyorum, reddediyorum. Benim hakkımda başkalarının hüsn-ü zannını kabul etmediğim hâlde, hangi kanun beni mes’ul eder ki, ihtiyârım ve rızam haricinde, başkasının hüsn-ü zannıyla bana ihênet ediyor? Farz-ı muhâl olarak, bu teveccüh-ü âmme hakikat de olsa, vatana, millete faydası var, zararı olmaz.

Hem eğer bir parçasını ben de kabul etsem, bu ihtiyarlık, hastalık, yoksulluk ve soğuk bir oda içerisinde, dehşetli bir haps-i münferitte, zarurî hizmetlerimi görmek için bir-iki insanın dostluğunu kabul etmekliğimde hangi fenalık var? Hangi kanun bunu men eder? Bir-iki işçi çocuktan başkasını benimle

temas ettirmemek hangi kanunladır? O işçi çocuklar her vakit bulunmadığı için, kendim işimi göremiyorum. Bu dehşetli vaziyeti, elbette bu memlekette inzibat ve hükûmet ve idare adamları nazar-ı ehemmiyete almak borçlarıdır. Cidden alâkadar eder diye size beyan ediyorum.

Emirdağ'da bir tecrid-i mutlakta

Said Nursî

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Çok Aziz, Sıddık, Bahtiyar Kardeşlerim!

..... Kızıl Rusya'dan çıkarak kızıl ateşler, kızıl kıvılcımlar saçan ve birer birer dünya şehrinin mahallelerini saran ve oraları yakıp kavuran, bazı yerlerde de nifak ve şikak ateşleri saçarak, kardeşine “Kardeşini öldür!” diye bağırان ve en nihâyette Âlem-i Hristiyanîyet'i yakıp kavurup harman gibi savurduktan sonra Âlem-i İslâm mahallesini saran ve evimizin saçaklarına kıvılcımları sıçrayan ve çok büyük ve çok dehşetli bir belâ olan komünizm gibi azîm yangına karşı itfaiye vazifesini üzerine alan Risale-i Nur, müslümanların ve beşerin en büyük ve yegâne tahassungâhı ve en büyük melceidir...

Ey Fahr-i Âlem'in gösterdiği doğru yoldan şaşanlar! Dünyanın fânî metâlarına gururlanıp taşanlar! Ve ey dünyamıza zararı olur korkususuyla, Nur-u Kur'an'dan kaçanlar!.. Küfr-ü mutlak ateşinin bizleri sardığı bir zamanda, ancak ve ancak, en müstahkem, en kavî ve yıkılmaz ve sarsılmaz bir tahkimât olan Risale-i Nur'un nurânî siperlerine iltica etmekle ve onun daire-i kudsiyesine girmekle kurtulacaksınız... Ve idam-ı ebedî zannettiğiniz ölümü bir hayat-ı bâkiyeye tebdil edeceksiniz. Ve işte o Nur'un mübârek tercümanının ve mübârek şahs-ı mânevîsinin

أَجْرُنَا وَأَجْرُ الدِّينِ وَأَجْرُ طَلَبَةِ رَسَائِلِ التَّوَرِ وَوَالِدِيهِمْ مِنَ النَّارِ²

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Bizi ve anne babalarımızı, Risale-i Nur talebelerini ve onların anne babalarını cehennem ateşinden kurtar.

Dehâlet etmek: Sığınmak, yardım istemek, himâyesine girmek.
Fahr-i Âlem: Bütün âlemin kendisi ile iftihar ettiği Peygamber Efendimiz (s.a.s.).
Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Mutfi: Yangın söndüren.

Müstahkem: Sağlamlaştırılmış, kuvvetlendirilmiş, metin.

Şikak: Anlaşmazlık, uyuşmazlık, ihtilaf.
Tahassungâh / melce: Sığınak.

Tahkimât: Düşman saldırılarına karşı yapılan sağlam siper, yığınak.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insandan soyutlanma.

ve emsali dualarının kabulüyle ve şefaatiyle ve Risale-i Nur'u devamlı okumakla, ben, dehşetli mânevî hastalıklardan nasıl kurtulmuşsam, sizler de o mübârek daire-i kudsiyeye dehâlet ettiğinizde dünyevî ve uhrevî dertlerden, ateşlerden kurtulacak ve evlâd ve iyâlinizin bir nevi çobanı olmak hasebiyle,¹ o sevgililerinizi de kurtaracaksınız. Ve Nurlar'a çalışmakla, her birerleriniz, maddî ve mânevî felâh ve saadete nâil olacaksınız! Böyle olan milyonlarla Nur talebeleri bu hakikate şahittirler.

Ey Nurcular! Allah'ın sizlere ihsan ettiği ezeli lûtfuna karşı secde-i şükran-dan başınızı kaldırmayınız. Gecenin soğuğuna aldırmayınız. Sizlere lûtfu hiç-bir hususta esirgemeyen Rabb-i Rahîm'e, gecenin bu mübârek saatlerinde kalkarak vazife-i şükrü eda ediniz. Ve bazılarının düştüğü, istikbali düşünmek derdiyle maîşeti sarsan hâdiseler karşısında titremeyiniz, korkmayınız! Nur'un kudsî kerâmât ve imdadını müşâhede ediniz!

Dünya fânidir; binler sene yaşamak olsa, bâki olan hayat-ı uhreviyenin yanında, hiç-ender hiç mesâbesindedir. Fakat fâni olmakla beraber, bâki hayatın bâki meyvelerini verecek bir mezraasıdır.² Fırtınaların şiddeti, havanın dehşeti sizleri sarsmasın, korkutmasın. Bu mübârek mezraaya en mübârek ve nurânî ve verimli ve bereketli olan Nur tohumlarını ekiniz. Zira "Eken biçer." atalarımızdan kalma mübârek bir sözdür.

Ey Nurcular! Din düşmanlarının hücumlarından kat'iyen sarsılmayınız, fütur getirmeyiniz; çalışınız, çalışınız, çalışınız! Ve kat'iyen inanınız ki, Nur'un şefaati, Nur'un duası, Nur'un himmeti sizleri kurtaracaktır!..

Kardeşiniz
Mustafa Osman*

* * *

¹ Bkz.: "Erkek ailesinin çobanıdır. Kadın da evinin ve çocuğunun çobanıdır. Netice itibarıyla hepiniz çobansınız ve hepiniz idâre ettiklerinizden sorumlusunuz." (Buhârî, *Cuma* 11; Müslim, *İmâre* 20).

² "Dünya, âhiretin tarlasıdır." manasındaki hadis için bkz.: Gazâlî, *İhyâu ulûmî'd-dîn* 4/19; Sehâvî, *el-Makâsîdül-hasene* s. 497; Aliyyülkârî, *el-Esrârul-merfûa* s. 205.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Geçen kışta bana karşı sû-i kastların, inâyet-i ilâhiye ile ve duanız yardımıyla gelen sabır ve tahammülüm neticesinde akîm kalan plânı pek geniş bir tarzda olduğuna delil ise, bu yakında Reisicumhur Afyon'da demiş: "Bu vilayette dinî cihette bir karışıklık çıkacağını zannederdik..."

Demek, gizli komite beni sıkıştırmakla bir hâdisе çıkarmak istiyorlardı. Bir ecnebî müdahalesi hesabına ve müslümanlar ve vatandaşlar arasında, bütün bütün kanunsuz ve keyfî bir tarzda, damarıma şiddetle dokunan ihânetler ve sıkıntılarla tâzipleri, onlara dünyada tam zarardır, âhirette cehennem ve sakar; ve bize, dünyada mükemmel sevap ve zafer, ve âhirette, inşallah cennet ve âb-ı kevseri kazandırır.

Demek bu gizli plânı Heyet-i Vekile ve Reis hissetmiştiler ki, buralarda umum memurlar, hatta vali ve kaymakam, zâbita benimle görüşmekten kaçıyor, ürküyordular. Ben de hayret ederdim. Fakat, elimizde yalnız nur bulunduğunu ve siyaset topuzu bulunmadığını, zerre kadar akli bulunanlar anladılar.

Gariptir ki, en ziyade lehime çalışması lâzım olan bazı vazifedarlar, aleyhimde istîmal ve istihdam edildi. Nurcular, çok ihtiyat ve dikkat ve temkinde bulunmaları lâzımdır. Çünkü mânevî fırtınalar var; bazı dессas münafıklar her tarafa sokulur. İstibdâd-ı mutlaka dinsizcesine taraftarken, Hürriyet Fırkası'na girer, tâ onları bozsun ve esrarlarını bilsin, ifşâ etsin.

Hem Salâhaddin'in,* Asâ-yı Musa'yı Amerikalı'ya vermesi münasebetiyile deriz:

Misyonerler ve hristiyan ruhânileri, hem Nurcular, çok dikkat etmeleri elzemdir. Çünkü her hâlde şimal cereyanı, İslâm ve İsevî dininin hücumuna karşı kendini müdâfaa etmek fikriyle, İslâm ve misyonerlerin ittifaklarını

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Âb-ı kevser: Kevser suyu.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Dessas: Hilekâr, düzenbaz.

Heyet-i Vekile: Bakanlar Kurulu.

İhânet: Hor, hakir görme; küçük duruma düşürme.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

İstihdam edilmek: Çalıştırılmak, görevlendirilmek.

İstîmal edilmek: Kullanılmak.

Sakar: Cehennem. (Bkz.: Kamer, 54/48; Müddessir, 74/26, 42).

Şimal cereyanı: Kuzeyde ortaya çıkan komünizm hareketi.

Tâzip: Azap etme, cezalandırma.

bozmaya çalışacak. Tabaka-yı avâma müsaadekâr ve vücûb-u zekat ve hurmet-i ribâ ile, burjuvaları avâmın yardımına dâvet etmesi ve zulümden çekmesi cihetinde müslümanları aldatıp, onlara bir imtiyaz verip, bir kısmını kendi tarafına çekebilir.

Her neyse, bu defa sizin hatırlığınız için kaidemi bozdum, dünyaya baktım.

Said Nursî

* * *

Bu sıkıntılı zamanda nefsim sabırsızlıkla beni tâciz ederken, bu fıkra onu tam susturdu, şükrettirdi. Size de faydası olur diye leffen takdim edilen bu fıkra, başımın yanında asılı duruyor.

1- Ey nefsim! Yetmiş üç sene, yüzde doksan adamdan ziyade zevklerden hisseni almışsın. Daha hakkın kalmadı.

2- Sen, âni ve fâni zevklerin bekâsını arıyorsun. Onun için, onun zevâliyle ağlamaya başlıyorsun. Kör hissiyâtınla bu yanlışının tam tokadını yersin. Bir dakika gülmeye bedel on saat ağlıyorsun.

3- Senin başına gelen zulümler ve musibetlerin altında kaderin adaleti var. İnsanlar, senin yapmadığın bir işle sana zulmediyorlar. Fakat kader, senin gizli hatalarına binâen, o musibet eliyle seni hem terbiye, hem hatana keffâret ediyor.

4- Hem yüzer tecrübenle, ey sabırsız nefsim, kat'î kanaatin gelmiş ki, zâhirî musibetler altında ve neticesinde inâyet-i ilâhiyenin çok tatlı neticeleri var. وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ¹ çok kat'î bir hakikati ders veriyor. O dersi daima hatıra getir.

Hem, feleğin çarkını çeviren kanun-u ilâhî, senin hatırın için –o pek geniş kanun-u kaderî– değiştirilmez.

¹ “Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur.” (Bakara Sûresi, 2/216).

Burjuva: Geniş ve rahat yaşama imkanlarına sahip seçkinler sınıfı.

Hurmet-i riba: Faizin haram olması.

Leffen: Zarf veya mektup içine koyulmuş, yerleştirilmiş olarak.

Müsaadekâr: İzin veren, hoşgörülü, anlayışlı.

Tabaka-yı avâm: Halkın fakir kısmı, fakir tabakası.

Vücûb-u zekat: Zekâtın farz olması.

Zeval: Yok olma, bitme; kaybolup gitme.

5-¹ أَمَّنْ بِالْقَدَرِ أَمَّنْ مِنَ الْكَدْرِ¹ kudsî düsturunu kendine rehber et. Hevesli akılsız çocuklar gibi, muvakkat, ehemmiyetsiz lezzetlerin peşinde koşma. Düşün ki, fânî zevkler, sana mânevî elemeler, teessüfler bırakıyor. Sıkıntılar, elemeler ise, bilakis mânevî lezzetler ve uhrevî sevaplar veriyor. Sen divane olmazsan, muvakkat lezzeti yalnız şükür için arayabilirsin. Zaten lezzetler şükür için verilmiş...

Said Nursî

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Muhterem Kardeşim!

Evvelâ zâtının bir risale kadar câmî ve uzun ve müdakkikâne hararetili mektubunuzu kemâl-i merakla okudum. Peşin olarak size bunu beyan ediyorum ki, Risale-i Nur'un üstadı ve Risale-i Nur'a "Celcelûtiye Kasidesi"nde rumûzlu işârâtıyla pek çok alâkadarlık gösteren ve benim hakâik-i imaniyede hususî üstadım, İmam Ali'dir (radîyallâhu anhî).

Ve² اَيُّهُنَا فِي الْمَوَدَّةِ فِي الْقُرْبَى² âyetinin nassıyla, Âl-i Beyt'in muhabbeti, Risale-i Nur'da ve mesleğimizde bir esastır ve Vehhâbîlik damarı, hiçbir cihette Nur'un hakikî şâkirtlerinde olmamak lâzım geliyor. Fakat, madem bu zamanda zındıka ve ehl-i dalâlet ihtilâfdan istifade edip, ehl-i imanı şaşırtıp ve şeâiri bozarak Kur'ân ve iman aleyhinde kuvvetli cereyanları var; elbette bu müthiş düşmana karşı cüz'î teferruata dair medar-ı ihtilâf münakaşaların kapısını açmamak gerekir.

Hem ölmüş insanları zemmetmeye, hiç lüzum yok. Onlar dâr-ı âhirete, mahall-i cezaya gitmişler. Lüzumsuz, zararlı, onların kusurlarını beyan etmek,

¹ "Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur." Bkz.: Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 3/187.

² "De ki: Tebliğim karşısında sizden hiçbir ücret istemiyorum; (sizden istediğim, vazifem noktasında) yakınlarımı sevmenizdir." (Şûrâ Sûresi, 42/23).

Âl-i Beyt: Peygamber Efendi-miz'in (s.a.s.) kızı Hz. Fâtma ve damadı Hz. Ali (r.anhümâ.) vâsitasıyla devam eden mübarek soyu.

Câmî: Kapsamlı, şümûllü.

Mahall-i ceza: İşlenen bütün fiil-lere karşılığının verileceği yer.

Medar-ı ihtilâf: İhtilâfa, ayrılığa düşme sebebi.

Müdakkikâne: Dikkatli bir şekilde, titizlikle.

Nas: Kur'ân'ın ifadesi, metni, hük-mü.

Rumûz: Remizler, semboller.

Şeâir: Dini temsil eden semboller.

Vehhâbîlik: Necid Şeyhi lâkabıyla da anılan Muhammed bin Abdül-vehhab'ın (1703-1787) düşünceleri çevresinde oluşan dinî, siyasi hareket.

Zemmetmek: Kınamak, yermek.

emrolunan muhabbet-i Âl-i Beyt'in muktezası değildir ve lâzım da değildir diye, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, sahabeler zamanındaki fitnelerden bahis açmayı menetmişler. Çünkü Vak'a-yı Cemel'de Aşere-i Mübeşşere'den Zübeyir* (*radıyallâhu anhı*) ve Talha* (*radıyallâhu anhı*) ve Âişe-i Sıddıka* (*radıyallâhu anhâ*) bulunmasıyla Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, o harbi, "içtihat neticesi" deyip, "Hazreti Ali (*radıyallâhu anhı*) haklı, öteki taraf haksız; fakat içtihat neticesi olduğu cihetle affedilir." derler.

Hem Vehhâbîlik damarı, hem müfrit Râfızîler'in mezhepleri İslâmiyet'e zarar vermesin diye, Sıffin Harbi'ndeki bâğîlerden de bahis açmayı zararlı görüyorlar.

Haccac-ı Zâlim, Yezid ve Velid gibi heriflere İlm-i Kelâm'ın en büyük allâmesi olan Sâdeddin Teftazânî, "Yezid'e lânet caizdir." demiş; fakat "Lânet vâciptir." dememiş. "Hayırdır ve sevabı vardır." dememiş.¹ Çünkü hem Kur'ân'ı, hem Peygamber'i, hem bütün sahabelerin kudsî sohbetlerini inkâr eden hadsizdir. Şimdi onlardan meydanda gezenler çoktur.

Şer'an bir adam, hiç mel'unları hatıra getirmeyip lânet etmese, hiçbir zararı yok. Çünkü zem ve lânet ise, medih ve muhabbet gibi değil; onlar amel-i sâlihte dâhil olamaz. Eğer zararı varsa daha fena...

İşte şimdi gizli münafıklar, Vehhâbîlik damarıyla en ziyade İslâmiyet'i ve hakikat-i Kur'âniye'yi muhafazaya memur ve mükellef olan bir kısım hocaları elde edip, ehl-i hakikati Alevîlik'le itham etmekle birbiri aleyhinde istîmal ederek dehşetli bir darbeyi İslâmiyet'e vurmaya çalışanlar meydanda geziyorlar. Sen de bir parçasını mektubunda yazıyorsun. Hatta sen de biliyorsun; benim ve Risale-i Nur'un aleyhinde istîmal edilen en tesirli vâsitayı hocalardan bulmuşlar.

Şimdi Haremeyn-i Şerîfeyn'e hükmeden Vehhâbîler ve meşhur, dehşetli dâhilerden İbn-i Teymiyye ve İbn-i Kayyim el-Cevziyye'nin pek acîb ve cazibedar eserleri İstanbul'da çoktan beri hocaların eline geçmesiyle, hususan evliyalara aleyhinde ve bir derece bid'alara müsaadekâr meşreplerini

¹ Bkz.: Teftâzânî, *Şerhu'l-Akâid* s. 342; *Şerhu'l-Makâsid* 2/307.

Aşere-i Mübeşşere: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kendilerine cennetlik olduklarını müjdelediği on bahtiyar sahâbî.

Bâğî: Âsi, serkeş.

Bid'a: Dinde bir aslı olmayıp son-

radan ortaya çıkan şey.

İlm-i Kelâm: İslâm inanç esaslarını inceleyen ilim dalı.

Medih: Övme, övgü.

Müfrit: Aşırı, ölçüyü kaçıran.

Müsaadekâr: İzin veren, hoş gö-

ren.

Râfızî: Hz. Ebubekir'in ve Hz. Ömer'in (r.anhümâ) halifeliklerini kabul etmeyen aşırı bir Şii kolu.

Şer'an: Dinin belirlediği ölçülere göre.

kendilerine perde yapmak isteyen, bid'alara bulaşmış bir kısım hocalar, sizin, muhabbet-i Âl-i Beyt'ten gelen ve şimdi izharı lâzım olmayan içtihadınızı vesile ederek hem sana, hem Nur şâkirtlerine darbe vurabilirler.

Madem zemmetmemek ve tekfir etmemekte bir emr-i şer'î yok, fakat zemde ve tekfirden hükm-ü şer'î var.¹ Zem ve tekfir, eğer haksız olsa, büyük zararı var; eğer haklı ise, hiç hayır ve sevap yok. Çünkü tekfire ve zemme müstehak hadsizdirler. Fakat zemmetmemek, tekfir etmemekte hiçbir hükm-ü şer'î yok, hiç zararı da yok.

İşte bu hakikat içindir ki, ehl-i hakikat, başta Eimme-i Erbaa ve Ehl-i Beyt'in Eimme-i İsnâ Aşer olarak Ehl-i Sünnet'in mezkûr hakikate müstenid olan kanun-u kudsiyeyi kendilerine rehber edip, İslâmlar içinde o eski zaman fitnelerinden medar-ı bahis ve münakaşa etmeyi caiz görmemişler, “menfaatsiz, zararı var” demişler.

Hem o harplerde, çok ehemmiyetli sahabeler, nasılsa iki tarafta da bulunmuşlar. O fitneleri bahsetmekte o hakikî sahabelere, Talha ve Zübeyir (*radiyallâhu anhumâ*) gibi Aşere-i Mübeşşere'ye dahi tarafgirâne bir inkâr, bir itiraz kalbe gelir. Hata varsa da tevbe ihtimali kuvvetlidir.

O eski zamana gidip lüzumsuz, zararlı, şeriat emretmeden o ahvâlleri tetkik etmektense, şimdi bu zamanda bilfiil İslâmiyet'e dehşetli darbeleri vuran ve binler lânete, nefrete müstehak olanlara ehemmiyet vermemek gibi bir hâlet, mümin ve müdakkik bir zâtın vazife-i kudsiyesine muvâfık gelemes...

Hatta Sabri* ile küçücük münakaşanız, hem Risale-i Nur'a, hem hakâik-i imaniyenin intişarına ehemmiyetli bir zarar verdiğini senden saklamam. Aynı vakitte burada hissettim, müteessir ve müteellim oldum. Sonra senin gibi ehl-i tahkik bir âlimin Risale-i Nur'a oraca ehemmiyetli bir hizmete vesile olacak Sabri'nin oraya gelmesi, ikinizden büyük bir hizmet-i nuriye beklerken, bilakis üç cihetle Nur'a zarar geldiğini hissettim ve gördüm. Acaba neden bu zarar olmuş diye düşünürken iki-üç gün sonra haber aldım ki; Sabri, manasız, lüzumsuz seninle münakaşa etmiş, sen de hiddete gelmişsin. “Eyvah!” dedim.

¹ Bkz.: “Hiç kimse, bir başkasına fâsik veya kâfir demesin. Şayet itham altında bırakılan kişide bu sıfatlar yoksa, o söz onu söyleyene döner.” (Buhârî, *Edeb* 44). Ayrıca bkz.: Ebû Davud, *Cihad* 33.

Eimme-i Erbaa: Dört büyük imam; İmam Âzam, İmam Şâfiî, İmam Mâlik, İmam Ahmed İbn-i Hanbel (r. anhum).

Eimme-i İsnâ Aşer: On iki büyük imam. Efendimiz'in (s.a.s.)

mübârek soyundan gelen büyük İslâm alimleri (r. anhum).

Emr-i şer'î: Yüklülük ifade eden dinî emir.

Hükm-ü şer'î: Dinî hüküm.

Medar-ı bahis ve münakaşa:

Söz konusu ve tartışma, çekişme sebebi.

Müstenid: Dayalı, bağlı.

Müteellim: Elem duyan, üzülen.

Tekfir etmek: Bir kimseyi kâfir olarak nitelemek, kâfir saymak.

“Yâ Rab! Erzurum'dan imdadıma yetişen bu iki zâtın münakaşasını musâ-lahaya tebdil et.” diye dua ettim.

Risale-i Nur'un İhlâs Lem'aları'nda denildiği gibi, şimdi ehl-i iman, değil müslüman kardeşleriyle, belki Hristiyan'ın dindar ruhânîleriyle ittifak etmek ve medar-ı ihtilâf meseleleri nazara almamak, nizâ etmemek gerektir. Çünkü küfr-ü mutlak hücum ediyor.

Senin, hamiyet-i diniyen ve tecrübe-i ilmiyen ve Nurlar'a karşı alâkan se-bebiyle senden rica ediyorum ki, Sabri ile geçen macerayı unutmaya çalış ve onu da affet ve helâl et. Çünkü o, kendi kafasıyla konuşmamış; eskiden beri hocalardan işittiği şeyleri, lüzumsuz münakaşa ile söylemiş. Bilirsin ki, büyük bir hasene ve iyilik, çok günahlara keffâret olur.¹ Evet, o hemşehrimiz Sabri, hakikaten Nur'a ve Nur vâsıtasıyla imana öyle bir hizmet eylemiş ki, bin ha-tasını affettirir. Sizin âlicenaplığınızdan, o Nur hizmetleri hatırı için, dost bir hemşehri ve Nur hizmetinde bir arkadaş nazarıyla bakmalısınız.

Sahabelerin bir kısmı, o harplerde, adalet-i izafiye ve nisbiye ve ruhsat-ı şer'iye'yi düşünüp tâbi olarak, Hazreti Ali'nin (*radiyallâhu anhi*) takip ettiği adalet-i hakikiye ve azîmet-i şer'îye ile beraber zâhidâne, müstağniyâne, muktesidâne mesleğini terk edip, muhalif tarafa bu içtihat neticesinde girdiklerini, hat-ta İmam Ali'nin (*radiyallâhu anhi*) kardeşi Akil* ve “Habrül'Ümme” unvanı-nı alan Abdullah İbn-i Abbas* dahi bir vakit muhalif tarafında bulundukla-rından, hakikî Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat,² *مِنْ مَحَاسِنِ الشَّرِيعَةِ سَدُّ أَبْوَابِ الْفِتَنِ*,³ *طَهَّرَ اللَّهُ أَيْدِيَنَا فَطَهَّرَ أَلْسِنَتَنَا* diyerek bir düstur-u esasiye-i şer'îyeye binâen

¹ Yapılan iyiliklerin, işlenen günahlara keffâret olacağını ifade eden bazı âyet-i kerîmeler için bkz.: Âl-i İmrân Sûresi 3/195, Nisâ Sûresi 4/31, Mâide Sûresi 5/12, Ankebût Sûresi 29/7. Ayrıca bkz.: Tirmizî, *Birr* 55; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 5/153.

² Fitne kapılarını kapatmak şeriatın güzelliklerindendir.

³ “Cenâb-ı Hak ellerimizi o kanlı hâdiselere bulaştırmadı; o hâlde biz de o hâdiselerden bahsedip dilimizi bulaştırmayalım.” Şa'rânî, *el-Yevâkîf ve'l-cevâhir* s. 445; Azimâbâdî, *Avnül-ma'bûd* 12/274. Yakın ifadeler için bkz.: İbn-i Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 5/394; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 9/114.

Adalet-i hakikiye: Herkesin hukukunu gözeten gerçek adalet.

Adalet-i izafiye ve nisbiye: “Bir topluluğun selâmeti için bir ferdin rızası olmasa da şartlar gerektirdiğinde hayatı ve hakları feda edilebilir” şeklinde özetlenebilecek göreceli, nisbi adalet.

Azîmet-i şer'îye: Dinî hüküm ve emirleri bir mazeret veya ruhsat

olduğu hâlde yine de usûl ve kai-desine göre yerine getirme.

Düstur-u esasiye-i şer'îye: Dinin gerekli kıldığı temel düstur, ana prensip.

Habrül'Ümme: Ümmetin âlimi, hocası.

Hamiyet-i diniye: Dinî değerle-re sahip çıkma, koruma duygu-su, gayreti.

Muktesidâne: Aşırıktan kaçınan, kanaatkâr.

Müstağniyâne: Tenezzül etmez bir tarzda, tok gözlülükle.

Nizâ: Çekişme, kavgâ etme.

Ruhsat-ı şer'îye: Dinî hükümlerde yine dinin belirlediği mazeretlerle yükümlülük dışına çıkabilme izni.

Zâhidâne: Zâhitçe, dünyevî le-zzetlerden el etek çekerek bir tarzda.

o fitnelerin kapısını açmak, bahsetmek caiz görmüyorlar. Çünkü itiraza müstehak birkaç tane varsa, tarafgirlik damarıyla büyük sahabelere, hatta muhalif tarafında bulunan Âl-i Beyt'in bir kısmına ve Talha ve Zübeyir (*radıyallâhu anhumâ*) gibi Aşere-i Mübeşşere'den büyük zâtlara itiraza başlar, zem ve adâvet meyli uyanır diye, Ehl-i Sünnet o kapıyı kapamak taraftarıdır.

Hatta Ehl-i Sünnet'in ve İlm-i Kelâm'ın azîm imamlarından meşhur Sâdeddin Teftazânî, Yezid ve Velid hakkında tel'in ve tatlile cevaz vermesine mukabil, Seyyid Şerif Cürcanî gibi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in allâmeleri demişler:

“Gerçi Yezid ve Velid, zalim ve gaddar ve fâcirdirler; fakat sekeratta imansız gittikleri gaybîdir. Ve kat'î bir derecede bilinmediği için, o şahısların hakkında nass-ı kat'î ve delil-i kat'î bulunmadığı vakit, imanla gitmesi ihtimali ve tevbe etmek ihtimaliyle, öyle hususî şahsa lânet edilmez. Belki لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ وَالْمُنَافِقِينَ¹ gibi umumî bir unvan ile lânet caiz olabilir. Yoksa zararlı, lüzumsuzdur.” diye Sâdeddin Teftazânî'ye mukabele etmişler.²

Senin müdakkikâne ve âlimâne mektubuna karşı uzun cevap yazmadığının sebebi, hem ehemmiyetli hastalığım ve ehemmiyetli meşgalelerim içinde acele bu kadar yazabildim.

Kardeşiniz
Said Nursî

* * *

Dâhiliye Vekili ile Hasbihâlden Bir Parçadır

Hiçbir tarihte ve zemin yüzünde emsali vuku bulmayan bir zulme ve on vecihle kanunsuz bir gadre ve tazyike hedef olmuşum. Şöyle ki:

- Hem şiddetli sû-i kast eseri olarak zehirlenmeden hasta..
- hem gayet zayıf, yetmiş bir yaşında ihtiyar..
- hem kimsesiz, acınacak bir gurbette..

¹ Allah'ın lâneti zalimlerin ve münafıkların üzerine olsun.

² Bkz.: Gazâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 3/123-125; Aliyyülkârî, *Şerhu'l-Emâlî* s. 85-87; İbn-i Hacer Heytemî, *es-Savâiku'l-muhrika* 2/637, 638.

Gadîr: Zulüm, haksızlık.

Gaybî: Gayba ait, bilinmeyen.

Nass-ı kat'î: Bir hükmün yoru-

ma ihtimali olmayacak derecede kesinliği delâlet eden âyet veya hadis.

Tadlil: Bir kimsenin sapıklığına, dalâlette olduğuna hükmetme.

Tel'in: Lânetleme.

• hem palto ve fanila ve pabucunu satmakla maîşetini temin eden fakirü'l-hâl..

• hem yirmi beş sene münzevî olmasından, binden ancak tam sâdık bir adamla görüşebilen bir merdümگیرiz, mütevahhiş..

• hem yirmi sene hayatını ve eserlerini üç mahkeme ve Ankara ehl-i vukûfu inceden inceye tetkikten sonra bilittifak beraatına ve eserleri vatana, millete zararsız olarak menfaatli olmasına karar verilmiş bir mâsum..

• hem eski Harb-i Umumi'de ehemmiyetli hizmet etmiş bir evlâd-ı vatan..

• hem şimdi bu milleti, bu vatani, anarşilikten ve ecnebî ifsatlarından kurtarmak için meydandaki tesirli âsârıyla bütün kuvvetiyle çalışan bir hamiyet-perver..

• ve mahkemede yetmiş şahitle isbat edildiği gibi, yirmi beş senede bir gazeteyi okumayan, merak etmeyen ve yedi sene Harb-i Umumi'ye bakmayan, sormayan, bilmeyen ve eserlerinde kuvvetli delillerle siyasetten bütün bütün alâkasını kestiğini isbat eden ve dünyanıza karışmadığını adliyeleriniz resmen itiraf ettiği bir zararsız adam..

• hem âhiretine ve ihlâsına zarar gelmemek için şiddetle teveccüh-ü âmmeden kaçan ve kardeşlerinin onun hakkındaki hüsn-ü zanlarından ve medihlerinden çekinen, beğenmeyen bu bîçâre Said'e, başta Dâhiliye Vekili olan sen, Afyon Valisi'ni ve Emirdağ Zâbitası'nı musallat edip, her gün bir ay haps-i münferit azâbını çekirtmek ve tecrid-i mutlak içinde tek başıyla bir haps-i münferitte durmaya mecbur etmek, hangi maslahatınız iktiza eder? Hangi kanun bu dehşetli gadre müsaade eder diye, hukuk-u umumiyeyi muhafaza eden adliyenin yüksek dairesi vâsıtasıyla Dâhiliye Vekili'ne beyan ediyorum.

Zulmen bütün hukuk-u medeniyeden ve insaniyeden
ve yaşamak hakkından mahrum edilen

Said Nursî

* * *

Âsâr: Eserler.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Fakirü'l-hâl: Maddî durumu itibariyle hâlî vakti yerinde olmayan, fakir kimse.

Hamiyet-perver: Millî ve dinî değerleri savunan.

Haps-i münferit: Tek kişilik hücre hapsi.

Hukuk-u medeniye ve insaniye: Medenî ve insanî haklar, hürriyetler.

Merdümگیرiz: İnsanlarla temastan çekinen, temastan olumsuz

etkilenen.

Mütevahhiş: Çekinen, ürken.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Teveccüh-ü âmme: Halkın takdiri, beğenisi.

Eski Dâhiliye Vekili, Şimdi Parti Kâtib-i Umumîsi Hilmi Bey

Evvelâ: Yirmi sene zarfında birtek istida, Dâhiliye Vekili iken sana yazdım. Fakat yirmi senelik kaidemî bozmadım, vermedim. Hem eski Dâhiliye Vekili, hem şimdi kâtib-i umumî sıfatlarıyla seninle konuşacağım. Yirmi sene hükûmetle konuşmayan, tek bir defa hükûmet hesabına hükûmetin büyük bir rûknü ile konuşan adam, on saat kadar söylese azdır. Onun için siz benimle konuşmayı bir-iki saat müsaade ediniz.

Sâniyen: Şimdi partinin kâtib-i umumîsi itibarıyla size bir hakikati beyan etmeye kendimi mecbur biliyorum. Hakikat de şudur:

Senin kâtib-i umumî olduğun Halk Fırkası'nın, millet karşısında gayet ehemmiyetli bir vazifesi var. O da şudur:

Bin seneden beri Âlem-i İslâmiyet'i kahramanlığı ile memnun eden ve vahdet-i İslâmiye'yi muhafaza eden ve âlem-i beşeriyeti, küfr-ü mutlakdan ve dalâletten şanlı bir surette kurtulmasına büyük bir vesile olan Türk milleti ve onların Türkleşmiş din kardeşleri!

Eğer şimdi, eski zaman gibi kahramancasına Kur'ân'a ve hakâik-i imana sahip çıkmazsanız ve doğrudan doğruya hakâik-i Kur'âniye ve imaniyeyi tervice çalışmazsanız, size kat'iyen haber veriyorum ve kat'î hüccetlerle isbat ederim ki; Âlem-i İslâm'ın muhabbet ve uhuvveti yerine, dehşetli bir nefret.. ve kahraman kardeşi ve kumandanı olan Türk milletine bir adâvet.. ve şimdi Âlem-i İslâm'ı mahva çalışan küfr-ü mutlak altındaki anarşiliğe mağlup olup, Âlem-i İslâm'ın kalesi ve şanlı ordusu olan bu Türk milletinin parça parça olmasına ve şark-ı şimalîden çıkan dehşetli ejderhanın istilâ etmesine sebebiyet vereceksiniz.

Evet, hariçte iki dehşetli cereyana karşı bu kahraman millet, Kur'ân kuvvetiyle dayanabilir. Yoksa, küfr-ü mutlakı, istibdâd-ı mutlakı, sefâhet-i mutlakı ve ehl-i namusun servetini serserilere ibâha etmesini âlet ederek dehşetli bir kuvvetle gelen bir cereyanı durduracak, ancak İslâmiyet hakikatiyle

Ehl-i hamiyet: Dinî ve millî meselelerde gayretli kişiler.

Hakâik-i iman: İman hakikatleri. **İbâha etmek:** Haram olan bir şeyi kullanmaya izin vermek, serbest bırakmak.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

İstida: Dilekçe.

Kâtib-i umumî: Genel sekreter.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, ateizm.

Rûknü: Esas, temel öğe. İleri gelen.

Sâniyen: İkinci olarak.

Sefâhet-i mutlak: Haram-helal demeden, tamamen zevk, eğlen-

ce peşinde olma.

Şark-ı şimalî: Kuzeydoğu.

Tervic: Revaç verme, destekleme.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Vahdet-i İslâmiye: Müslümanların birlik ve beraberliği.

mezcolmuş, ittihat etmiş ve bütün mazideki şerefini İslâmiyet'te bulmuş olan bu milletteki din kuvveti ve iman bütünlüğüdür. Evet bu milletin hamiyet-perverleri ve milliyet-perverleri, her şeyden evvel bu mümteziç, müttehid milliyetin can damarı hükmünde olan hakâik-i Kur'âniye'yi terbiye-i medeniye yerine ikame etmek ve düstur-u hareket yapmakla o cereyanı durdurur inşaallah.

İkinci cereyan: ... Eğer siz hamiyet-perver, milliyet-perver adamlar, şimdiye kadar cereyan eden ve medeniyet hesabına mukaddesatı çiğneyen usûlleri muhafazaya çalışıp, üç-dört şahsın inkılâp nâmındaki yaptıkları icraatı esas tutarak, mevcut haseneleri ve inkılâp iyiliklerini onlara verip ve mevcut dehşetli kusurlar millete verilse, o vakit üç-dört adamın üç-dört seyyiesi üç-dört milyon seyyie olup, bu kahraman ve dindar milleti ve İslâm ordusu olan Türk milletinin geçmiş asırlardaki milyarlar şerefli merhum ordularına ve milyonlarla şehidlerine ve millette büyük bir muhalefet ve ervâhına bir mânevî azap ve şerefsizlik olmakla beraber; o üç-dört inkılâpçı adamın pek az hisseleri bulunan ve millet ve ordunun kuvvet ve himmetiyle vücûd bulan haseneleri o üç-dört adama verilse, o üç-dört milyon iyilikler, üç-dört haseneye inhisar edip küçülür, hiçe iner; daha dehşetli kusurlara keffâret olamaz.

Sâlisen: Size karşı elbette çok cihetlerde dâhilî ve hâricî muâırızlar var. Eğer bu muâırızlarınız hakâik-i imaniye nâmına çıksaydı, birden sizi mağlup ederdi. Çünkü bu milletin yüzde doksanı, bin seneden beri an'ane-i İslâmiye ile, ruh ve kalble bağlanmış. Zâhiren, muhalif-i fitratındaki emre, itaat cihetiyile serfûrû etse de, kalben bağlanmaz.

Hem bir müslüman, başka milletler gibi değil. Eğer dinini bıraksa anarşist olur, hiçbir kayıt altında kalmaz; istibdâd-ı mutlakdan, rüşvet-i mutlakadan başka hiçbir terbiye ve tedbirle idare edilmez. Bu hakikatin çok hüccetleri, çok misalleri var. Kısa kesip sizin zekâvetinize havale ediyorum.

Bu asrın Kur'an'a şiddet-i ihtiyacını hissetmekte İsveç, Norveç, Finlandiya'dan geri kalmamak size elzemdir. Belki onlara ve onlar gibilere rehber olmak vazifenizdir. Siz, şimdiye kadar gelen inkılâp kusurlarını üç-dört adamlara verip, şimdiye kadar Umumî Harp ve sâir inkılâpların icbarıyla

An'ane-i İslâmiye: İslâmî gelenek, örf.

Ervâh: Ruhlar.

Hamiyet-perver: Mukaddes değerleri koruma hususunda gayretli.

Hasene / seyyie: İyilik, kötülük.

Mezcolma: Katışma, bütünleşme.

Milliyet-perver: Milletini seven, milliyetçi.

Muâırız: Karşı gelen, muhalif.

Muhalif-i fitrat: Tabiatına aykırı, yaratılışına ters.

Mümteziç: Karışmış, kaynaşmış.

Müttehid: Bir, birleşmiş.

Sâlisen: Üçüncü olarak.

Serfûrû etmek: Baş eğmek, itaat etmek.

Terbiye-i medeniye: Avrupa terbiyesi.

Zekâvet: Zekilik, çabuk anlama.

yapılan tahribatları –hususan an'ane-i diniye hakkında– tamire çalışsanız, hem size istikbalde çok büyük bir şeref ve âhirette büyük kusurâtlarınıza keffâret olup, hem vatan ve millet hakkında menfaatli hizmet ederek “milliyet-perver, hamiyet-perver” nâmına müstehak olursunuz.

Râbian: Madem ölüm öldürülmüyor ve kabir kapısı kapanmıyor. Ve madem siz de herkes gibi kabre koşuyorsunuz. Ve madem o kat'î ölüm ehl-i dalâlet için idam-ı ebedîdir, yüz bin cemiyetçilik ve dünya-perestlik ve siyasetçilik onu tebdil edemez. Ve madem Kur'ân, o idam-ı ebedîyi, ehl-i iman için terhis tezkeresine çevirdiğini güneş gibi isbat eden Risale-i Nur elinize geçmiş ve yirmi seneden beri hiçbir filozof, hiçbir dinsiz ona karşı çıkamıyor, bilakis dikkat eden filozofları imana getiriyor. Ve bu on iki sene zarfında dört büyük mahkemeniz ve filozof ve ulemâdan mürekkep ehl-i vukûfunuz Risale-i Nur'u tahsin ve tasdik ve takdir edip, iman hakkındaki hüccetlerine itiraz edememişler. Ve bu millet ve vatana hiçbir zararı olmamakla beraber, hücum eden dehşetli cereyanlara karşı sedd-i Zülkarneyn gibi bir sedd-i Kur'ânî olduğuna Türk milletinden, hususan mektep görmüş gençlerden yüz bin şahit gösterebilirim. Elbette benim size karşı bu fikrimi tam nazara almak, ehemmiyetli bir vazifenizdir.

Siz dünyevî çok diplomatları her zaman dinliyorsunuz; bir parça da âhiret hesabına konuşan, benim gibi kabir kapısında, vatandaşların hâline ağlayan bir bîçâreyi dinlemek lâzımdır.

Bu istida, yirmi seneden beri hiç müracaat etmediğim hâlde, bir hiddet zamanında bir defa olarak beni tâzib eden Dâhiliye Vekili Hilmi'ye* hitaben yazılmış, berây-ı malûmat Afyon Emniyet Müdürü'ne gönderilmiş. Manasız, lüzumsuz dört-beş defa bana sıkıntı verdiler. “Senin yazın böyle değil; kim sana böyle yazmış?” diye resmen beni karakola çağırdılar. Ben de dedim: Böylelere müracaat edilmez; yirmi sene sükûtum haklı imiş!

Ey Emirdağ hükûmeti ve zâbitası! Bu hasbihâli bir sene evvel yazmıştım. Fakat vermedim, sakladım. Şimdi, beş cihetle kanunsuz beni hususî ikametgâhımda bir hizmetçiden men ve müdahale etmeleri gibi dünyada emsalsiz bir tarzda beni istibdâd-ı mutlak altına alıyorlar. Kanun nâmına kanunsuzluk edenleri, insafa gelmek fikriyle izhar ediyorum.

* * *

Berây-ı malûmat: Bilgi verme maksadıyla, bilgilendirmek için.
İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, ta-

mamen yok olma.
Kusurât: Kusurlar.
Mürekkap: Bir araya gelmiş,

oluşmuş.

Râbian: Dördüncü olarak.

Tâzib: Acı çekirme, eziyet etme.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Aziz, Sıddık Kardeşim ve Bu Fâni Dünyada Hamiyetli ve Ciddî Bir Arkadaşım!

Evvelâ: Bütün dostlarım ve hemşehrilerimden en ziyade zâtınız ve bazı Erzurumlu zâtların, benim bu işkenceli ve mazlumiyet hâletimde şefkatkârâne ciddî alâkadarlığınıza ve imdadıma fikren koşmanıza cidden çok minnettarım ve âhir ömrüme kadar unutmayacağım. Size bin mâşallah ve bârekâllah derim.

Sâniyen: Mesleğime ve Risale-i Nur'dan aldığım dersime bütün bütün muhalif olarak ve on seneden beri fâni dünyanın geçici, ehemmiyetsiz hâdiselerine bakmamak olan bir düstur-u hayatıma da münâfi olarak, sırf senin hatırın ve merak ettiğin ve bu defaki uzun mektubun için vaziyetime ve zâlimlerin işkencelerine ait birkaç maddeyi beyan edeceğim:

Birincisi: Otuz sene evvel Dârü'l-Hikmet'te âzâ iken, bir gün, arkadaşımızdan ve Dârü'l-Hikmet âzâsından Seyyid Sâdeddin Paşa dedi ki:

“Kat’î bir vâsıta ile haber aldım; kökü ecnebîde ve kendisi burada bulunan bir zındıka komitesi, senin bir eserini okumuş. Demişler ki: ‘Bu eser sahibi dünyada kalsa, biz mesleğimizi (yani zındıkayı, dinsizliği) bu millete kabul ettiremeyeceğiz. Bunun vücûdunu kaldırmalıyız.’ diye senin idamına hükmetmişler. Kendini muhafaza et.”

Ben de “Tevekkeltü alellah, ecel birdir, tagayyür etmez.” dedim.

İşte bu komite, otuz sene, belki kırk seneden beri hem tevessü etti, hem benimle mücadelede her bir desiseyi istîmal etti. İki defa imha için hapse ve on bir defa da beni zehirlemeye çalışmışlar. En son dehşetli plânları, sâbık Dâhiliye Vekili'ni ve Afyon'un sâbık valisini, Emirdağ'ın sâbık kaymakam vekilini aleyhime sevk etmeleriyle, resmî hükûmetin nüfuzunu bütün şiddetiyle aleyhimde istîmal etmeleridir.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Dârü'l-Hikmet: Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye. 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Desise: Hile, oyun.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Münâfi: Aykırı, ters.

Sâbık: Geçen, önceki.

Tagayyür etmek: Değişmek.

Tevekkeltü alellah: “Allah’a tevekkül ettim.” (Hûd Sûresi, 11/56).

Te vessü etmek: Genişlemek, yayılmak.

Benim gibi zayıf, ihtiyar, merdümگیرiz, fakir, garip, hizmete çok muhtaç bir biçâyeye o üç resmî memurlar, aleyhimde öyle bir propaganda yapmış ve herkesteki korku o dereceye gelmiş ki, bir memur bana selâm etse, haber aldıkları vakit değiştirdikleri için, casusluktan başka hiçbir memur bana uğramadığını ve komşularımın da bazıları korkularından hiç selâm etmediklerini gördüğüm hâlde, inâyet ve hıfz-ı ilâhî bana bir sabır ve tahammül verdi. Emsalsiz bu işkence, bu tazyik, beni onlara dehâlete mecbur etmedi.

Üçüncüsü: İki sene, iki mahkeme, ellerinde tetkik edilen bütün Risale-i Nur eczalarında kanunca bir vesile bulamayıp ^(Hâşiye) bizi ve Risale-i Nur'u beraat ettirdikten sonra, zındıka komitesi, münafık bazı memurları vesile ederek, merkez-i hükûmette resmî bir plân çevirip beni bütün bütün hilâf-ı kanun olarak bütün dostlarımdan ve talebelerimden tecrit ve sıhhat ve hayatım noktasında en fena bir yerde, beni nefyetmek nâmı altında, haps-i münferit ve tecrid-i mutlak manasında beni Emirdağ'a gönderdiler. Şimdi tahakkuk etmiş ki, iki maksatla bu muâmeleyi yapıyorlar:

Birisi; eskiden beri ihâneti kabul etmediğimden, beni o surette hiddete getirip bir mesele çıkarak mahvıma yol açmaktı.

Bundan bir şey çıkaramadıkları için, zehirlendirmek vâsıtasıyla mahvıma çalıştılar. Fakat inâyet-i ilâhiye ile, Nur şâkirtlerinin duaları tiryak gibi, panzehir gibi ve sabır ve tahammülüm tam bir ilâç gibi o plânı akîm bıraktı, o maddî ve mânevî zehrin tehlikesini geçirdi.

Gerçi hiçbir tarihte, hiçbir hükûmette bu tarzda işkenceli zulümler, kanun nâmına, hükûmet nâmına yapılmadığı hâlde, damarlarıma dokunduracak tarzda mütemâdiyen tarassutlarla herkesi ürkütmekle beni hiddete getiriyordu. Fakat birden kalbime ihtar edildi ki:

Hâşiye: Ya hiçbir cihetle hiçbir kanun, hatta onların bazı keyfî kanunları bize ve Risale-i Nur'a ilişmiyorlar; veyahut şimdiki bazı kanunlar iliştiği hâlde, koca adliyeler ve üç büyük mahkemeler, istikbalde gelecek şiddetli nefret ve lânetten çekinmek için Nur'un ve bizim mahkûmiyetimize cesaret edemeyip ittifakla umumumuzun beraatına ve bütün Risale-i Nur'un iadesine karar verdiler. Dağ gibi kuvvetli adliyeler çekindiği hâlde, muvakkat bir makamda olan gaddar şahsiyetlerin bu zulmü yapmaları, elbette semâvâtı ve arzı kızdırıyor, daha hiddetime lüzum kalmıyor.

Dehâlet: Sığınma, yardım isteme.

Haps-i münferit: Tek kişilik hücre hapsi.

Hilâf-ı kanun: Kanuna aykırı.

Merdümگیرiz: İnsanlardan sıkılan, yalnızlığı seven.

Merkez-i hükûmet: Başkent.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Nefyetmek: Sürmek, sürgüne yollamak.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

Tecrit: Ayırma, yalnız bırakma.

“Bu zalimlere hiddet değil, acımalısın! Onların her birisi, pek az bir zaman sonra, sana muvakkaten verdikleri azap yerinde bin derece fazla bâki azaplara ve maddî ve mânevî cehennemlere mâruz kalacaklar. Senin intikamın, bin defa ziyade onlardan alınır. Ve bir kısmı –aklı varsa– dünyada da kaldıkça, geberinceye kadar vicdan azabı ve idam-ı ebedî korkusuyla işken-ce çekecekler.” Ben de onlara karşı hiddeti terk ettim, onlara acıdım. Allah ıslah etsin dedim.

Hem bu azap ve işkenceler pek büyük sevap kazandırmakla beraber, Risale-i Nur şâkirtleri yerine ve onların bedeline benimle meşgul olup yalnız beni tâzib etmeleri, Nurculara büyük bir fayda ve selâmetlerine hizmet olması cihetinde de Cenâb-ı Hakk'a şükrediyorum ve müthiş sıkıntılarım içinde bir sevinç hissediyorum.

Dördüncüsü: Senin mektubunda benim istirahatimi ve eğer iktidarım olsa, benim Şam ve Hicaz tarafına gitmeme dair sizin hükûmet-i hâzıraya müracaat maddesi ise:

Evvelâ: Biz, imanı kurtarmak ve Kur'ân'a hizmet için, Mekke'de olsam da buraya gelmek lâzımdı. Çünkü en ziyade burada ihtiyaç var. Binler ruhum olsa, binler hastalıklara mübtelâ olsam ve zahmetler çeksem, yine bu milletin imanına ve saadetine hizmet için burada kalmaya –Kur'ân'dan aldığım dersle– karar verdim ve vermişiz.

Sâniyen: Bana karşı hürmet yerine hakaret görmek noktasını, mektubunuzda “Mısır'da, Amerika'da olsaydınız; tarihlerde hürmetle yâd edilecektiniz.” diye yazıyorsunuz.

Aziz, dikkatli kardeşim! Biz, insanların hürmet ve ihtiramından ve şahsımıza ait hüsn-ü zan ve ikram ve tahsinlerinden mesleğimiz itibarıyla cidden kaçıyoruz. Hususan acîb bir riyâkârlık olan şöhrat-perestlik ve cazibedar bir hodfürûşluk olan tarihlere şâsaalı geçmek ve insanlara iyi görünmek ise, Nur'un bir esası ve mesleği olan ihlâsa zıttır ve münâfidir. Onu arzulamak değil, bilakis şahsımız itibarıyla ondan ürküyoruz.

Yalnız Kur'ân'ın feyzinden gelen ve i'câz-ı mânevîsinin lemeâtı olan ve hakikatlerinin tefsiri bulunan ve tılsımlarını açan Risale-i Nur'un

Hodfürûşluk: Kendini beğendirmeye çalışma, gösteriş sevmek.
Hükûmet-i hâzıra: Şimdiki, mevcut hükûmet.

İ'câz-ı mânevî: Mânevî mu'cize.
İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.
Lemeât: Parlıtlar.

Tahsin: Beğenme, takdir etme.
Tâzib etmek: Eziyet etmek, acı vermek.

revacını ve herkesin ona ihtiyacını hissetmesini ve pek yüksek kıymetini herkes takdir etmesini ve onun pek zâhir mânevî kerâmâtını ve iman noktasında zındıkanın bütün dinsizliklerini mağlup ettiklerini ve edeceklerini bildirmek, göstermek istiyoruz ve onu rahmet-i ilâhiyeden bekliyoruz.

Şahsıma ait ehemmiyetsiz ve cüz'î bir maddeyi hâşiye olarak beyan ediyorum:

Madem Recep Bey ve Kara Kâzım seninle dost ve zannımca Eski Said'le de münasebetleri var. Onlardan iyilik istemek değil, belki bana karşı selefleri gibi manasız, lüzumsuz tazyik ve zulme meydan vermesinler.

Hakikaten buranın maddî ve mânevî havasıyla imtizaç edemiyorum. Sıkıntılarım pek fazla. İkametgâhımı hem dışarıdan, hem içeriden kilitliyorum. Her cihetle yalnızım. Ve bir cihette de komşusuz, sıkıntılı bir odada, hasta bir hâlde hayatımı geçiriyorum. Bazen bir günü, Denizli'de bir ay hapisten fazla beni sıkımsı. Bu yirmi sene dehşetli zulümle hürriyetime ve serbestiyetime ilişmek artık yeter!

Zaten iki sene mahkemelerin tedkikâtıyla ve aleyhimdeki münafıkların plânları akîm kalmasıyla kat'iyen tebeyyün etmiş ki, şahsımda ve Nurlar'da bu vatan ve millete zarar tevehhüm etmekle daha kimseyi kandıramazlar.

Ben de herkes gibi hürriyetime sahip olsam, belki tebdil-i hava için mütedil havası bulunan bu kazanın bazı köylerine gitmeme müsaadekâr bir iş'ar olsa, münasip olur.

Size ve oradaki Nur dostlarıma çok selâm ve dua ediyoruz.

الْباقِي هُوَ الْباقِي¹

Said Nursî

* * *

¹ Bâki olan yalnız Allah'tır.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

İş'ar: Hissettirme, duyurma.

Kerâmât: Kerametler, lütuflar.

Müsaadekâr: İzin veren, hoşgö-

rülü, anlayışlı.

Selef: Kendinden önce olan, önceki.

Tebdil-i hava: Hava değişimi.

Tebeyyün etmek: Belli olmak, açığa çıkmak.

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

Maddî ve mânevî bir suâl münasebetiyle hatıra gelen bir cevaptır.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Deniliyor ki: “Neden Nur şâkirtlerinin kuvvetli hüsn-ü zanları ve kat’î kanaatleri, senin şahsın hakkında Nurlar’a daha ziyade şevklerine medar olan bir makamı ve kemâlâtı şahsına kabul etmiyorsun? Yalnız Risale-i Nur’a verip, kendini çok kusurlu bir hâdim gösteriyorsun?”

Cevap: Hadsiz hamd ve şükür olsun ki, Risale-i Nur’un öyle kuvvetli ve sarsılmaz istinad noktaları ve öyle parlak ve keskin hüccetleri var ki, benim şahsımda zannedilen meziyete, istidada ihtiyacı yoktur. Başka eserler gibi müellifin kabiliyetine bakıp, makbuliyeti ve kuvveti ondan almıyor. İşte meydana, yirmi senedir kat’î hüccetlerine dayanıp, şahsımın maddî ve mânevî düşmanlarını teslim mecbur ediyor.

Eğer şahsiyetim ona ehemmiyetli bir nokta-yı istinad olsaydı, dinsiz düşmanlarım ve insafsız muânzlarım kusurlu şahsımı çürütmekle, Nurlar’a büyük darbe vurabilirdiler. Hâlbuki o düşmanlar, divaneliklerinden, yine her nevi desiselerle beni çürütmeye ve hakkımda teveccüh-ü âmmeyi kırmaya çalıştıkları hâlde, Nurlar’ın fütuhatına ve kıymetine zarar veremiyorlar. Yalnız bazı zayıf ve yeni müştâkları bulandırsa da vazgeçiremiyorlar.

Bu hakikat için, hem bu zamanda enâniyet ziyade hükmettiği için, had-dimden çok ziyade olan hüsn-ü zanları kendime almıyorum. Ve ben, kardeşlerim gibi, kendi nefsimde hüsn-ü zan etmiyorum. Hem kardeşlerimin bu bîçâre kardeşlerine verdiği makam-ı uhrevî, hakikî, dinî makam ise, Mektubat’ta İkinci Mektup’un âhirindeki kaideye göre, “Şahsıma verdikleri mânevî hediye olan kemâlâtı, eğer hâşâ ben kendimi öyle bilsem, olmamasına delildir. Kendimi öyle bilmesem, onların o hediyesini kabul etmemek lâzım geliyor.” Hem kendini makam sahibi bilmek cihetinde enâniyet müdahale edebilir.

Bir şey daha kaldı ki, dünya cihetinde hakâik-i imaniyenin neşrindeki vazifedar, makam sahibi olsa, daha iyi tesir eder denilebilir. Bunda da iki mâni var:

¹ O yüce Zât’ın adıyla.

Desise: Hile, oyun.

İstidad: Kabiliyet, yetenek.

İstinad: Dayanma, dayanak.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler,

erdemler.

Medar: Dayanak, sebep, vesile.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Müşâtâk: Şevkli, arzulu.

Teveccüh-ü âmm: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

Birisi: Faraza velâyet olsa da, bilerek, isteyerek makam yapmak tarzında, velâyetin mahiyetindeki ihlâs ve mahviyete münâfidir. Nübüvvetin vereseleri olan sahabeler gibi izhar ve dâvâ edemezler; onlara kıyas edilmez.

İkinci Mâni: Pek çok cihetlerle çürütülebilir ve fâni ve cüz'î ve muvakkat ve kusurlu bir şahıs sahip olsa, Nurlar'a ve hakâik-i imaniyenin fütuhatına zarar gelir.

Fakat bir nokta var ki, mûcib-i şükrandır: Ehl-i siyasetteki düşmanlarım, mezkûr hakikatleri bilmedikleri için, şerefli, izzetli Eski Said'i düşünüp mütemâdiyen Nurlar bedeline benim şahsıma ihânet ve tenkis etmekle meşgul oluyorlar. Bazı mutaassıp enâniyetli hocaları da şahsımın aleyhine çeviriyorlar, güyâ Nurlar'ı söndürmeye çalışıyorlar. Hâlbuki Nurlar'ı daha ziyade parlattırmaya vesile oluyorlar. Nurlar, âdi şahsımdan değil, Kur'ân güneşinin menbaından nurları alıyor.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu şâsaalı baharın çiçeklerini temâşâ etmek için arabayla bir-iki saat geziyorum. Hiç hayatımda görmediğim bir tarzda bütün çiçekli otlar, âdetin fevkinde bir tarzda büyümüş, çiçekler açmış, tebessümkârâne tesbihat edip, lisan-ı hâl ile Sâni-i Zülcelâl'lerinin sanatını takdir edip alkışlıyorlar gibi hakkalyakîn hissettiğimden, hayat-ı dünyeviyeye müştâk hissiyâtım ve gafil ve tahammülsüz nefsim bu hâlden istifade ederek, dünyadan nefret ve hastalıklı ve sıkıntılı hayattan usanmak ve berzaha gitmeye ve oradaki yüzde doksan dostlarını görmeye iştiaak cihetinde karar veren kalbime ve fânide bâkî zevk arayan nefsim itiraz geldi.

Birden hissiyâta da, damarlara da sirayet eden iman nuru o itiraza karşı gösterdi ki:

Berzah: Kabir âlemi, dünya ve âhiret arası.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşayarak öğrenme.

İhânet: Hakaret etme, aşağılama.

İzhar: Ortaya çıkarma, gösterme.

Mahviyet: Alçak gönüllülük, tevazu.

Mûcib-i şükran: Teşekkür sebebi.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Münâfi: Aykırı, zıt.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Sâni-i Zülcelâl: Her şeyi mükemmel ve harika yapan Ulu Allah.

Tenkis etmek: Eksiltmek, değerini düşürmek.

Velâyet: Velilik, Allah dostluğu.

“Madem toprak bu kadar cemâl ve rahmet ve hayat ve zînetlere maddî cihetinde mazhar olmasından hadsiz bir rahmetin perdesidir ve içine giren hiçbir şey başıboş kalmıyor. Elbette bütün bu zâhirî ve maddî zînetlerin ve güzelliklerin ve hüsün ve cemâl ve rahmet ve hayatın mânevî merkezlerinin ve bir kısım tezgâhlarının faal bir nev’i, toprak perdesinin altında ve arkasındadır. Elbette bu himayetli annemiz olan toprak altına girmek ve kucağına sığınmak ve o hakikî ve daimî ve mânevî çiçekleri seyretmek, daha ziyade sevilir ve iştiyaka lâyıktır.” diye o kör hissiyâtın ve dünya-perest nefsin itirazını tamamıyla izale ve def etti.

¹ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نُوْرِ الْإِيمَانِ مِنْ كُلِّ وَجْهِ¹ dünya-perest nefsime de dedirtti.

Said Nursî

* * *

بِاسْمِهِ شَبَّحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Seksen sene ibadetli bir ömrü bahtiyarlara kazandıran Ramazan-ı Mübârek'te, inşallah Nur'un şirket-i mânevîsi o kazanca mazhar olacak. Bayrama kadar elden geldiği kadar, Nurcular ihlâs ile birbirinin dualarına mânevî âmin demeli ki, birisi o sekseni kazansa, her biri derecesine göre hissedar olur. En zayıf ve en ağır yükü bulunan bu hasta kardeşinize elbette mânevî yardım edersiniz...

Sâniyen: Nurlar'ın erkânlarından bir-iki doktor, benim hastalığımın şiddetiyle beraber o hâlis, sâdık zâtlara hastalık noktasından müracaat etmeyip ve ilâçlarını da yemeyip çok ağır hastalıklar içinde onlarla meşveret etmeyerek ve şiddet-i ihtiyacım ve elemelerim içinde yanıma geldikleri vakit, hastalığa dair bahis açmadığımdan endişeli bir merak onlara geldiğinden, sırlı bir hakikati izhara mecbur oldum. Belki size de faydası var diye yazıyorum. Onlara dedim ki:

“Hem gizli düşmanlarım, hem nefsim, şeytanın telkiniyle zayıf bir damarımı arıyorlar ki, beni onunla yakalayıp Nurlar'a tam ihlâs ile hizmetime zarar gelsin.

¹ İman nuruyla beraber gelen her lütuftan dolayı hamdolsun Yüce Rabbimize.

İzale: Giderme, yok etme.

Meşveret: İstişare.

Şirket-i mânevî: Dinî bir hizmete

dâhil olan herkesin, bu hizmetteki

diğer arkadaşlarının yapmış oldu-

ğu dualara ve hayırlı işlere hisse-

dar olup sevap kazanmasını sağ-

layan mânevî ortaklık.

En zayıf damar ve dehşetli mâni, **hastalık** damarıdır. Hastalığa ehemmiyet verildikçe, hiss-i nefis-i cisim galebe eder; “Zarurettir, mecburiyet var.” der, ruh ve kalbi susturur, doktoru müstebit bir hâkim gibi yapar ve tavsiyelerine ve gösterdiği ilâçlara itaate mecbur ediyor. Bu ise fedakârâne, ihlâsla hizmete zarar verir.

Hem gizli düşmanlarımız da bu zayıf damarımdan istifadeye çalışmışlar ve çalışıyorlar. Nasıl ki korku ve tamah ve şan u şeref cihetinde çalışıyorlar. Çünkü insanın en zayıf damarı olan **korku** cihetinde bir halt edemediler, idamlarına beş para vermediğimizi anladılar.

Sonra insanın bir zayıf damarı **derd-i maîşet** ve **tamah** cihetinde çok so-ruşturdular. Nihâyetinde, o zayıf damardan bir şey çıkaramadılar. Sonra onlarca tahakkuk etti ki, onlar mukaddesatını feda ettikleri dünya malı, nazarımızda hiç ehemmiyeti yok ve çok vukuatlarla onlarca da tahakkuk etmiş. Hatta bu on sene zarfında yüz defadan ziyade resmen “Neyle yaşıyor?” diye mahallî hükûmetlerden sormuşlar.

Sonra en zayıf bir damar-ı insanî olan **şan u şeref** ve **rütbe** noktasında bana çok elîm bir tarzda o zayıf damarımı tutmak için, emredilmiş ihânetler, tahkirler, damara dokunduracak işkenceler yaptılar, hiçbir şeye muvaffak olmadılar. Ve kat’iyen anladılar ki, onların perestîş ettiği dünya şan u şerefini bir riyâkârlık ve zararlı bir hodfûrûşluk biliyoruz, onların fevkalâde ehemmiyet verdikleri hubb-u câh ve şan u şeref-i dünyeviyeye beş para ehemmiyet vermiyoruz, belki onları bu cihette divane biliyoruz.

Sonra bizim hizmetimiz itibarıyla bizde zayıf damar sayılan, fakat hakikat noktasında herkesin makbulü ve her şahıs onu kazanmaya müştâk olan “**mânevî makam sahibi olmak ve velâyet mertebelerinde terakki etmek**” ve o nimet-i ilâhiyeyi kendinde bilmektir ki, insanlara menfaatten başka hiçbir zararı yok. Fakat böyle benlik ve enâniyet ve menfaat-perestlik ve nefsinı kurtarmak hissi galebe çaldığı bir zamanda, elbette sırr-ı ihlâsa ve hiçbir şeye âlet olmamaya bina edilen hizmet-i imaniye, şahsî makam-ı mâneviyeyi aramak iktiza ediyor. Harekâtında onları istememek ve düşünmemek lâzımdır ki,

Derd-i maîşet: Geçim derdi.

Hiss-i nefis-i cisim: İnsanın kendi bedenine karşı duyduğu hassasiyet, alâka.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

Hubb-u câh: Makam arzusu,

düşkünlüğü.

İhânet: Hor, hakir görme, küçük duruma düşürme.

Müstebit: Despot, baskıcı, zorba.

Perestîş etmek: Aşırı düşün ol-

mak, taparcasına sevmek.

Terakki etmek: İlerlemek, yükselmek.

hakikî ihlâsın sırrı bozulmasın. İşte bunun içindir ki, herkesin aradığı keşif ve kerâmâtı ve kemâlât-ı ruhiyeyi Nur hizmetinin haricinde aramadığımı zayıf damarlarımı tutmaya çalışanlar anladılar. Bu noktada dahi mağlup oldular.”

Umum kardeşlerimize birer birer selâm ve gelecek Leyle-i Kadir, her bir Nurcu hakkında seksen üç sene ibadetle geçmiş bir ömür hükmüne geçmesini, hakikat-i Leyle-i Kadr'i şefaati ederek rahmet-i ilâhiyeden niyaz ediyoruz.

Kardeşiniz
Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Leyle-i Kadir'de kalbe gelen pek uzun ve geniş bir hakikate pek kısaca bir işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Nev-i beşer, bu son Harb-i Umumî'nin eşedd-i zulüm ve istibdadiyla.. ve merhametsiz tahribatıyla.. ve bir düşmanın yüzünden yüzer mâsumu perişan etmesiyle.. ve mağlupların dehşetli me'yusiyetleriyle.. ve galiplerin dehşetli telâş ve hâkimiyetlerini muhafaza ve büyük tahribatlarını tâmir edememelerinden gelen dehşetli vicdan azaplarıyla.. ve dünya hayatının bütün bütün fânî ve muvakkat olması ve medeniyet fantaziyelerinin aldatıcı ve uyutucu olması umuma görünmesiyle.. ve fitrat-ı beşeriyedeki yüksek istidâdâtın mahiyet-i insaniyesinin umumî bir surette dehşetli yaralanmasıyla.. ve ebed-perest hissiyât-ı bâkiye ve fitrî aşk-ı insaniyenin heyecan içinde uyanmasıyla.. ve gaflet ve dalâletin, en sert, sağır olan tabiatın Kur'ân'ın elmas kılıcı altında parçalanmasıyla.. ve gaflet ve dalâletin en boğucu, aldatıcı, en geniş perdesi olan siyasetin rûy-i zeminde pek çirkin, pek gaddarâne hakikî

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Aşk-ı insaniye: İnsanda bulunan ebediyet aşkı.

Ebed-perest: Ebediyete düşkün.

Eşedd-i istibdad: En şiddetli baskı.

Fitrat-ı beşeriye: İnsan yaratılışı, insan tabiatı.

Gaddarâne: Gaddarca, zalimce.

Hakikat-i Leyle-i Kadir: Seksen sene ibadet etmiş kadar sevap

kazanmak mümkün olan Kadir Gecesi hakikati.

Hissiyât-ı bâkiye: Ebediyet isteyen hisler, duygular.

İstidâdât: Kabiliyetler.

Kemâlât-ı ruhiye: Mânevî mü-kemmellikler, erdemler.

Kerâmât: Kerametler. Cenâb-ı Hakk'ın sâlih kullarına lütfettiği

hususî ikramlar, harika hâller.

Keşif: Allah dostlarının ilâhî ih-san ve ilham ile bazı sırları, hakikatleri keşfetmesi.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Muvakkat: Geçici.

Nev-i beşer: İnsanlık.

Rûy-i zemin: Yeryüzü.

sureti görünmesiyle.. ve elbette hiçbir şüphe yok ki, şimalde, garpta, Amerika'da emâreleri görüldüğüne binâen, nev-i beşerin mâşuk-u mecazîsi olan hayat-ı dünyeviyesi böyle çirkin ve geçici olmasından, fıtrat-ı beşerin hakikî sevdiği ve aradığı hayat-ı bâkiyeyi bütün kuvvetiyle arayacak...

Ve elbette, hiç şüphe yok ki, bin üç yüz altmış senede her asırda üç yüz elli milyon şâkirdi bulunan ve her hükmüne ve dâvâsına milyonlar ehl-i hakikat tasdikle imza basan ve her dakikada milyonlar hâfızların kalbinde kudsiyetle bulunup lisanlarıyla beşere ders veren ve hiçbir kitapta emsali bulunmayan bir tarzda beşer için hayat-ı bâkiyeyi ve saadet-i ebediyeyi müjde ve-rip bütün beşerin yaralarını tedavi eden Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın şiddetli, kuvvetli ve tekrarlı binler âyâtıyla belki sarîhen ve işaretten on binler defa dâvâ edip, haber verip, sarsılmaz kat'î delillerle, şüphe getirmez hadsiz hüccetlerle hayat-ı bâkiyeyi kat'iyetle müjde ve saadet-i ebediyeyi ders vermesi.. elbette nev-i beşer bütün bütün aklını kaybetmezse ve maddî ve mânevî bir kıyamet başlarında kopmazsa; İsveç, Norveç, Finlandiya ve İngiltere'nin Kur'ân'ı kabul çalışan meşhur hatipleri ve din-i hakkı arayan Amerika'nın çok ehemmiyetli dinî cemiyeti gibi, rûy-i zeminin kıtaları ve hükûmetleri, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ı arayacaklar ve hakikatlerini anladıktan sonra bütün ruh u canlarıyla sarılacaklar. Çünkü bu hakikat noktasında kat'iyen Kur'ân'ın misli yoktur ve olamaz ve hiçbir şey bu mu'cize-i ekberin yerini tutamaz.

Sâniyen: Madem Risale-i Nur o mu'cize-i kübrânın elinde bir elmas kılıç hükmünde hizmetini göstermiş ve en muannid düşmanları teslim mecbur etmiş. Hem kalbi, hem ruhu, hatta hissiyâtı tam tenvir edecek ve ilâçlarını verecek bir tarzda hazine-i Kur'âniye'nin dellâllığını yapan ve ondan başka me'haz ve mercii olmayan bir mu'cize-i mâneviyesi bulunan Risale-i Nur o vazifeyi yapıyor ve aleyhinde dehşetli propagandalar ve gayet muannid zındıklara tam galebe çalmış ve dalâletin en kalın ve boğucu ve geniş daire-i âfâkında ve fennin en geniş perdelerinde Asâ-yı Musa'daki Meyve'nin Altıncı Meselesi ve Birinci ve İkinci, Üçüncü ve Sekizinci Hüccetleriyle gayet parlak bir tarzda gafleti dağıtıp nur-u tevhidi göstermiş.

Âyât: Âyetler.

Daire-i âfâk: Etraf, çevre.

Din-i hak: Hak din.

Garp: Batı.

Hayat-ı bâkiye: Sonsuz hayat.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân: İfade

ve açıklamalarıyla mu'cize olan Kur'ân.

Mâşuk-u mecazî: Gerçek olmayan mecazî sevgili.

Me'haz: Kaynak.

Merci: Dönülecek yer.

Mu'cize-i ekber / kübrâ: En büyük mucize.

Muannid: İnatçı.

Sarîhen: Açıkça.

Şimal: Kuzey.

Tenvir: Nurlandırma, aydınlatma.

Elbette bizlere lâzım ve millete elzemdır ki; şimdi resmen izin verilen din tedrisatı için hususî dershaneler açılmasına ve izin verilmesine binâen, Nur şâkırtleri, mümkün olduğu kadar her yerde küçücük bir derslane-i nuriye açmak lâzımdır. Gerçi herkes kendi kendine bir derece istifade eder, fakat herkes her meselesini tam anlamaz. Hem iman hakikatlerinin izahı olduğu için, hem ilim, hem mârifetullah, hem ibadettir.

Eski medreselerde beş-on seneye mukabil, inşallah Nur medreseleri, beş-on haftada aynı neticeyi temin edecek ve yirmi senedir ediyor. Ve hem hükûmet ve millet ve vatan, hem hayat-ı dünyeviyesine ve siyasiyesine ve uhreviyesine pek çok faydası bulunan bu Kur'ân lemeâtlarına ve dellâlı bulunan Risale-i Nur'a değil ilişmek, tamamıyla terviç ve neşrine çalışmaları elzemdır ki, geçen dehşetli günahlara keffâret ve gelecek müthiş belâlara ve anarşistliğe bir set olabilsin.

Kardeşlerim! Merak etmeyiniz ve Nur'un fevkalâde perde altındaki fütuhatına kanaat ediniz. Şimdiye kadar hiçbir eserin böyle ağır şerâit altında bu derece tesirli intişarını tarih göstermiyor.

Hem tam serbestiyet verilmemesinin sebebi ve hikmeti: Nurlar'ın fevkalâde kuvvetinden korkuyorlar. Belki sarsıntı verecek diye, tam takdir ve kabul etmekle beraber, şimdilik resmen intişarından telâş ettiklerini, Diyanet Reisi büyük reisle görüşmesinde haber alınmış. Eski gibi hücum yok; belki musâlaha istiyorlar. Fakat Nurlar lehinde kuvvetli cereyanlar, inşallah o telâşı, iştıyakla resmen neşrine çevirecek.

Hem çok enâniyetliler, eserlerini terviç etmek için, Nurlar'ın meydana çıkmalarına kıskanmak damarıyla taraftar olmuyorlar.

Sâlisen: Risale-i Nur, hacılarla hariç Âlem-i İslâm'a yayılıyor; kendi kendini lâıyk ellere yetiştiriyor. Ve Şam'a el yazısı ile gönderdiğimiz Asâ-yı Musa ve Zülfikar'ı heyet-i ilmiye on beş gün tetkik etmiş, tam takdir etmelerine alâmet olarak demişler: "Biz bunu mecmualar hâlinde kısım kısım tab' edelim. Hem bunu birden tab' etmeye çok para lâzım."

Said Nursî

* * *

İntişar: Yayılma.

Lemeât: Parıltılar.

Şerâit: Şartlar.

Tedrisât: Öğretim.

Terviç: Revaç verme, ilgiyi artırma.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19.

Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

بَاسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Size hem acîb, hem elîm, hem latîf bir macera-yı hayatımı ve düşmanlarımın hem şenî, hem bin ihtimalden birtek ihtimalle hiçbir şeytan hiçbir kimseyi kandıramadığı bir iftiralarını ve Nur'a karşı istîmal edilecek hiçbir silâhları kalmadığını beyan etmeye bir münasebet geldi. Şöyle ki:

Tarih-i hayatımı bilenlere malûmdur. Elli beş sene evvel ben, yirmi yaşlarımda iken, Bitlis'te merhum vali Ömer Paşa hanesinde iki sene onun ısrarıyla ve ilme ziyade hürmetiyle kaldım. Onun altı adet kızları vardı; üçü küçük, üçü büyük. Ben, üç büyükleri iki sene beraber bir hanede kaldığımız hâlde, birbirinden tefrik edip tanıımıyordum. O derece dikkat etmiyordum ki bile-yim. Hatta bir âlim misafirim yanıma geldi, iki günde onları birbirinden fark etti, tanıdı. Herkes bendeki hâle hayret ederek bana sordular: "Neden bakıyorsun?"

Derdim: "İlmin izzetini muhafaza etmek, beni baktırmıyor."

Hem kırk sene evvel İstanbul'da Kâğıthane şenliğinin yevm-i mahsusunda, Köprü'den tâ Kâğıthane'ye kadar Haliç'in iki tarafında binler açık-saçık Rum ve Ermeni ve İstanbullu karı ve kızlar dizildikleri sırada, ben ve merhum meb'us Molla Seyyid Tâhâ ve meb'us Hacı İlyas ile beraber kayığa bindik, o kadınların yanlarından geçiyorduk. Benim hiç haberim yoktu. Hâlbuki Molla Tâhâ ve Hacı İlyas, beni tecrübeye karar verdikleri ve nöbetle beni tarassut ettiklerini bir saat seyahat sonunda itiraf edip dediler: "Senin bu hâline hayret ettik, hiç bakmadın."

Dedim: "Lüzumsuz, geçici, günahlı zevklerin âkıbeti elemeler, teessüfler olmasından istemiyorum."

Hem bütün tarih-i hayatımda hediyeleri kabul etmek ve minnet altına girip halkın sadaka ve ihsanlarını almaktan çekindiğimi, benimle arkadaşlık edenler bilirler. Nurlar'ın ve hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'nin şerefini ve selâmetini himaye etmek için, dünyanın maddî ve içtimâî ve siyasî bütün evzâkını ve merakını terk ettiğim ve idam gibi ehl-i garazın bütün tehditlerine

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Elîm: Elem veren, üzücü.

Ehl-i garaz: Düşmanca, kötü niyet besleyenler.

Ezvâk: Zevkler.

Meb'us: Milletvekili.

Şenî: Çirkin.

Tarassut etmek: Gözetlemek.

Tefrik etmek: Ayrıdetmek, fark etmek.

Yevm-i mahsus: Özel gün.

beş para ehemmiyet vermediğim, yirmi sene işkenceli esaretimdeki iki dehşetli hapislerimde ve mahkemelerimde kat'i göründü.

İşte, yetmiş beş sene devam eden bu düstur-u hayatım varken, Risale-i Nur'un fevkalâde kıymetini kırmak fikriyle, şeytanların bile hatır ve hayali-ne gelmeyen bir iftira, resmî makamını işgal eden bir adam yaptı. Ve demiş: "Gecede tablalarla baklavalara, fâhişe ve namussuzlar yanına gidiyorlar." Hâlbuki benim kapım gecede dışarıdan ve içeriden kilitli, hem sabaha kadar bir bekçi, o bedbahtın emriyle kapımı bekliyordu. Hem buradaki komşular ve bütün dostlar bilirler ki, ben, işâ namazından sonra, tâ sabaha kadar hiç kimseyi yanıma kabul etmemişim.

İşte böyle bir iftiraya bir sefih, ahmak insan, eşek olsa, sonra şeytan olsa, buna ihtimal vermez. O adam anladı, o gibi plânlardan vazgeçti, buradan başka yere cehennem olup gitti. Onun resmiyet cihetiyle beni değil, belki Nurcuları lekedare etmek için kurduğu plânıyla, bu yeni hâdiseyi vesile edip şâkirtlere leke sürmek istenildi. Fakat hıfz ve himayet ve inâyet-i ilâhiye, o plânı da harika bir tarzda akîm bıraktı.

Bu beyanla ben nefsimi tebrie etmiyorum. Belki "Kudsî hizmet-i imaniye, o nefsi bütün hevesâtından vazgeçirmiş; ve o hizmetteki mânevî zevk ona kâfi geliyor." demek istiyorum ve Nurcuların ihtiyat ve dikkate ihtiyaclarını beyan ediyorum.

Sâniyen: Makine işinde tecrübeli ve muktedir hususî kâtibi size gönderiyorum. Kendim zahmetle yazdığım, bundan sonra kısaca yazacağım, gücenmeyiniz.

Râbian: Bu dakikada Kastamonu Hüsrev'i Mehmed Feyzi'nin tebrik ve Nur fütuhâtının müjdelerini hâvî parlak, güzel mektubunu aldım. Ve o kıymetli kardeşimiz başta olarak Hilmi,* Emin, Beşkardeşler, Ulviyeler, Zehrâlar, Lütfiyeler gibi Nurcu hemşirelerimizin hem leyâlî-i aşerelerini, hem bayramlarını ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Hem Hulûsî'nin, hem Feyzi'nin mektuplarını leffen gönderiyoruz.

Said Nursî

* * *

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Hâvî: İhtiva eden, içinde bulunduran.

İşâ: Yatı.

Leffen: Sarılmış olarak, zarf veya mektup içine koyarak.

Leyâlî-i aşere: Zilhicce ayının ilk on gecesî. Kurban bayramının öncüsü olup, hadis-i şeriflerde bu zaman diliminde birçok nafile ibadetin teşviki yapılmıştır.

Sefih: Âdi, rezil.

Tebrie etmek: Temize çıkarmak.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Umum Nurcuların mübârek bayramlarını ve hacc'ül-ekberde bulunan Nur şâkırtlarıyla ve haccdaki Nur taraftarlarının bayramlarını tebrik içinde ve çok zamandan beri esaret altında kalmış ve istiklâliyetini kaybetmiş Hindistan, Arabistan gibi Âlem-i İslâm'ın büyük memleketleri birer devlet-i İslâmiye şeklinde Hind'de yüz milyon bir devlet-i İslâmiye, Cava'da elli milyondan ziyade bir devlet-i İslâmiye ve Arabistan'da dört-beş hükûmet bir cemâhir-i müttefika gibi Arap birliği ile İslâm birliğini birleştirmesindeki Âlem-i İslâm'ın bu büyük bayramının mukaddimesini tebrik ile bu bayram bize müjde veriyor.

Sâniyen: İstanbul'da, Re'fet Bey'in ve Mustafa Oruç'un* yazdıklarına göre, çok zaman İslâm ordusunu idare eden ve sonra dârülfünuna inkılâp eden Harbiye Nezareti ve Bâb-ı Seraskerî, o muazzam binanın altında

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا * وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا²

hatt-ı Kur'ân ile o mânidar Kur'ân âyeti yazılmışken, sonra da mermer taşlarla üzeri kapatılıp o nurları gizlemişlerdi. Şimdi yeniden hatt-ı Kur'âniye'ye bir numûne-i müsaade ve Risale-i Nur'un takip ettiği maksadına bir vesile ve üniversite ileride bir Nur medresesi olmasına bir işaret olduğu gibi, Denizli Nurcularından Ahmedler'in meşhûr âlim ve akılca on dokuzuncu asrın en büyüğü ve içtimâî filozofların en ilerisi Bismark'ın eserinden aldıkları bir fıkrada, o yüksek Bismark, eserinde diyor ki:

“Kur'ân'ı her cihetle tetkik ettim, her kelimesinde büyük bir hikmet gördüm. Bunun misli ve beşeriyeti idare edecek hiçbir eser yoktur ve gelemes.”

Ve Peygamber'e hitaben der:

1 O yüce Zât'ın adıyla.

2 “Biz sana, aşîkâr bir zafer ihşan ettik... Ayrıca, sana çok önemli, şerefli ve büyük bir zafer ihşan buyursun.” (Fetih Sûresi, 48/1, 3).

Cemâhir-i müttefika: İttifak etmiş, birleşmiş devletler.

Dârülfünun: Üniversite.

Hacc'ül-ekber: Büyük hac, farz olan hac ibadeti.

Harbiye Nezareti / Bâb-ı Seraskerî: Savunma Bakanlığı.

Hatt-ı Kur'ân: Kur'ân-ı Kerîm hattı, yazısı.

İçtimâî filozof: Sosyolog, toplum

bilimci.

İstiklâliyet: Bağımsızlık.

Numûne-i müsaade: İzin verildiğini gösteren numûne, işaret.

"Yâ Muhammed! Sana muasır olamadığımdan çok müteessirim. Beşeriyet senin gibi mümtaz bir kudreti bir defa görmüş, bâdema göremeyecektir. Binâenaleyh, senin huzurunda kemâl-i hürmetle eğilirim."

Bismark

diye imzasını atmış. Ve o fıkrasında tahrif ve nesh olunan kütüb-ü münzeleyi ziyade tenkis ettiği için, o cümleler yazılmamalı, ben de işaret ettim.

O zât on dokuzuncu asrın en akıllı ve en büyük bir filozofu ve siyasetin ve içtimaiyat-ı beşeriyenin en mühim bir şahsiyeti olması.. hem Âlem-i İslâm, istiklâliyetini bir derece elde etmesi.. ve ecnebî hükûmetlerin hakâik-i Kur'âniye'yi araması.. ve garp ve şimal-i garbîde Kur'an lehinde büyük bir cereyan bulunması.. hem Amerika'nın en yüksek ve meşhur filozofu olan Mister Carlyle dahi aynen Bismark gibi demiş: "Başka kitaplar, hiçbir cihette Kur'an'a yetişemez. Hakikî söz odur, onu dinlemeliyiz." diye kat'î karar vermesi.. (Hâşiye) ve Nurlar'ın da her tarafta fütuhâtı ve ileri gitmesi, büyük bir fâl-i hayırdır ki, ecnebîde çok Bismark'lar ve Mister Carlyle'lar çıkacaklar ve emâreleri de var diye Nurcular'a bir bayram hediyesi olarak takdim ediyoruz ve Bismark'ın fıkrasını leffen gönderiyoruz.

* * *

Sâniyen: Risale-i Nur'un bu kadar muârzılarına mukabil en büyük kuvveti ihlâs olduğundan ve dünyanın hiçbir şeyine âlet olmadığı gibi, tarafgirlik hissiyâtına bina edilen cereyanlara, hususan siyasete temas eden cereyanlarla alâkadar olmaz. Çünkü tarafgirlik damarı ihlâsı kırar, hakikati değiştirir. Hatta, benim otuz seneden beri siyaseti terk ettiğime sebep:

Mübârek bir âlim, takip ettiği cereyanın tarafgirlik damarıyla, sâlih ve büyük bir âlimi, onun fikrine muhalif olmasından tefsik derecesinde tahkir edip..

Hâşiye: Risale-i Nur'dan Arabî İşârât'ül-İcâz tefsiri otuz sene evvel, onun bu kıymetli hakperestâne hükmüne işaret etmiş.

Bâdema: Bundan sonra, bundan böyle, artık.

Fâl-i hayır: Hayır âlâmeti, hayra yorulan durum.

Garp: Batı.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in hakikatleri.

Hakperestâne: Hakkı ve adaleti gözetin.

İçtimaiyat-ı beşeriye: Sosyoloji,

toplum bilimi.

Kütüb-ü münzele: Allah tarafından vahiy yoluyla indirilen kutsal kitaplar.

Muasır: Aynı asırda yaşayan, çağdaş.

Nesh: Bir şeriatin hükmünü daha sonra gönderilen bir peygamberin getirdiği şeriatle değiştirme.

Şimal-i garbî: Kuzey batı.

Tahkir etmek: Hakaret etmek, basit ve değersiz görmek.

Tahrif: Bozma, aslını değiştirme.

Tarafgirlik: Taraf tutma, taraf-tarlık.

Tefsik: Bir kimseyi fâsik, günahkâr olarak niteleme, günahkâr sayma.

Tenkis etmek: Eksik görmek, eksik kabul etmek.

ve cereyanına ve kendi fikrine muvâfık meşhur ve mütecâviz bir münafığı gayet medh ü senâ etti. Ben de bütün ruhumla ürkttüm. Demek tarafgirlik hissi-ne siyasetçilik karışsa, böyle acîb hatalara sebebiyet veriyor diye *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ*¹ dedim, o zamandan beri siyaseti terk ettim.

O hâlim neticesi olarak, sizin gibi kardeşlerim bilirsiniz ki, yirmi beş sene-den beri bir gazeteyi ne okudum, ne dinledim ve ne de merak ettim. Ve on sene Harb-i Umumî'ye bakmadım, bilmedim ve merak etmedim. Ve yirmi iki sene bu işkenceli esaretimde tarafgirliğe ve siyasete temas etmemek için ve Nurlar'daki ihlâsa zarar gelmemek için, müdâfaâtımdan başka, istirahatim için hiç müracaat etmediğimi bilirsiniz.

Hem bilirsiniz ki, hapiste size yazdığım gibi, *benim idamıma hükmeden adamlar, beni işkenceli tâzib edenler, Risale-i Nur ile imanlarını kurtarsalar, şahit olunuz ki ben, onları helâl ediyorum. Ve tarafgirlik damarıyla ihlâsa zarar gelmemek için, bu iki-üç senede dâhilden ve hariçten gelen fırtınalı cereyanlara hiç temas etmedik ve kardeşlerimi de bir derece ikaz ettim.*

Bilirsiniz ki, kendim sadaka ve yardımları kabul etmediğim gibi, öyle yardımlara da vesile olamadığımdan, kendi elbisemi ve lüzumlu eşyayı satıp o parayla kendi kitaplarımı, yazan kardeşlerimden satın alıyorum. *Tâ Risale-i Nur'un ihlâsına dünya menfaatleri girmesin, bir zarar vermesin ve başka kardeşler de ibret alıp hiçbir şeye âlet edilmesin.*

Nur'un hakikî şâkirtlerine Nur kâfidir. Onlar da kanaat etmeli, başka şereflere veya maddî, mânevî menfaatlere gözünü dikmesin.

Hem münakaşa, münâzaa ve mesâil-i diniyede damarlara dokunacak tarafgirâne mübâhase etmemek lâzımdır ki, Nur aleyhinde garazkârlar çıkmassın. Hatta, bir hiss-i kable'l-vuku ile, Mustafa Oruç kardeşimizin Risale-i Nur'un mesleğine muhalif olarak birisiyle mübâhasesi.. aynı zamanda, belki aynı dakikada ona gayet hiddet ve şiddetle bir gücenmek kalbime geldi. Hatta o Nur'dan kazandığı çok ehemmiyetli makamından atmak arzusu oldu, kalben müteessir oldum. Bu benim için bir Abdurrahman idi, neden böyle şiddetli hiddet ettim? Sonra bu bayramda yanıma geldi, Cenâb-ı Hakk'a

¹ Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

Garazkâr: Garazı olan, kötü maksatlı.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

Mesâil-i diniye: Dine ait meseleler.

Mübâhase etmek: Karşılıklı konuşmak, tartışmak.

Münâzaa: Mücadele, çekişme.

Mütecâviz: Haddi aşan, çok fazla ileri giden, saldırgan.

Tarafgirâne: Taraf tutar bir tarzda.

şükür ki, çok ehemmiyetli bir ders dinledi ve o büyük hatasını da anladı ve benim burada hiddetimin aynı dakikada hatasını itiraf etti. İnşallah o keffâret oldu, tam temiz olarak kurtuldu.

Dört beş aydan beri bir zât bana, buraya bir gazete gönderiyormuş. Ben yeniden haber aldım ki, bana gönderiliyormuş. Buradaki dostlarım âdetimi bildikleri içindir ki, değil gazete, Nur'dan başka hiçbir kitabı, hiçbir mecmua-yı kabul etmediğim gibi, yeni yazıdan hiçbir harf bilmediğim için korkmuşlar, bana haber vermemişler ve göstermemişler. Şimdi bir zât, bir mektup içinde bir sayfası benimle konuşan bir gazetecinin, fakat dost ve hemşehri bir zâtın mektubunu gösterdi. Dediler ki: “Çoktan beri senin nâmına bir gazete gönderiyordu. Biz korktuk, sana söylemedik.”

Ben de dedim: “O zâta benim tarafımdan çok selâm ediniz. O dostun es-ki bildiği Said değişmiş, dünya ile alâkası kesilmiş. Hem hasta, hem hususî mektubu kardeşime de yazamadığımdan o zât gücenmesin.”

Oradaki umum dostlara, hususan Hâfız Emin ve Hâfız Fahreddin gibi kardeşlerimize selâm ve bayramlarını tekrar tebrik ediyoruz.

* * *

Hadsiz şükür olsun ki, Risale-i Nur'un, Haremeyn-i Şerîfeyn'ce makbuli-yetine bir alâmet şudur ki:

Denizli kahramanı Hâfız Mustafa,* İstanbul'dan aldığı Zülfikar ve Asâ-yı Musa ve Sirâcü'n-Nur'u –ki Hindistan ulemâsına gönderilecekti– onları alıp, yolda bazı hacılara okutup, beraber Medine-i Münevvere'de Keşmirli gayet meşhur bir âlim ve Türkçe de güzel bilen zâta teslim etmiş. O zât da çok takdir edip kat'î teminatla Hindistan ulemâsının merkezine göndereceğini ve Medine-i Münevvere'ye mahsus olan mecmualar da yettiğini ve sâir yerlere de gönderilen mecmualar selâmetle yettiğini Denizlili Hâfız Mustafa'ya beraber arkadaş olup ve yolda Nurlar'ı okuyarak giden hem genç, hem Nurcu iki Afyonlu hacı ve başka hacılar, bu müjdeli haberi bana getirdiler ve hâricte Risale-i Nur'un ehemmiyetli revacını ve makbuliyetini müjdelediler...

Said Nursî

* * *

Haremeyn-i Şerîfeyn: Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere.

Sirâcü'n-Nur: “Nur kandili, lamba-

si” anlamında Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının

oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Siz hiç merak etmeyiniz.

Bu yirmi senede yüzer tecrübeyle inâyet-i ilâhiye bizi himaye ettiği ve dehşetli zulümlerden kurtardığı gibi bu yeni, manasız, bütün bütün kanunsuz, dehşetli, gaddarâne zulümden bizi kurtaracağına kat'i kanaat etmeliyiz. Şayet bir parça sıkıntı, zahmet, zarar da görsek, binler derece o zahmetten ziyade rahmet ve ihsan-ı ilâhiyeye ve sevaba mazhar olmakla beraber, pek çok bîcâre ehl-i imanın imanlarına başka bir tarzda bir kudsî hizmet hükmüne geçeceğini, rahmet-i ilâhiyeden pek kuvvetli ümit ediyoruz.

Bu hâdisenin on vecihle kanunsuz olduğunu beyan ediyorum:

Birincisi: Üç mahkeme ve üç ehl-i vukûfun ve Ankara'nın yedi makama-tında ve adliyelerin elinde iki sene Risale-i Nur tetkikten geçtiği hâlde, ittifakla hiçbir muhalif kalmadan hem umum risalelerin beraatına, hem Said ile beraber yetmiş beş arkadaşı birlikte beraat ettirildiği ve bir gün bile ceza verilmediği hâlde, yeniden evrak-ı muzırğa gibi o risalelere el uzatmak, ne derece kanunsuzdur, zerre kadar insafı olan bilir.

İkincisi: Beraattan sonra üç buçuk sene Emirdağ'da münzevî, garip yaşayan, kapısını hem dışarıdan kilit, hem içeriden sürgüyle kapayan ve yüzde bir adamı, zarurî bir iş olmadan yanına kabul etmeyen ve yirmi seneden beri devam eden te'lifini de bırakıp daha te'lif etmeyen bir adama, dünya siyaseti için kapısının kilidini kırarak gelip, Arabî evrâdından ve başındaki levha-yı imaniyeden başka taharriciler bir şey bulamadıkları hâlde, bu eziyetin verilmesi ne derece hilâf-ı kanun olduğunu, zerre kadar insafı bulunan anlar.

Üçüncüsü: Mahkemede dediği gibi, yetmiş şahidin tasdikiyle, yedi sene Harb-i Umumi'yi bilmeyen ve merak etmeyen ve sormayan ki, şimdi on sene-dir aynı hâlde bulunan.. ve yirmi beş seneden beri hiçbir gazeteyi okumayan

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Bîcâre: Çâresiz, zavallı.

Evrâd: Virdler. Belirli zamanlarda devamlı yapılan ibadetler, okunan dua ve zikirler.

Evrak-ı muzırğa: Zararlı yayınlar, belgeler.

Hilâf-ı kanun: Kanuna, hukuka aykırı.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Levha-yı imaniye: Bazı imanî meselelerin yazılı olduğu tablo,

levha.

Münzevî: İnsanlardan uzaklaşıp, tek başına yaşayan kimse.

Taharrici: Arama yapan.

ve dinlemeyen.. ve otuz seneden beri ¹أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ¹ deyip siyasetten bütün kuvvetiyle kaçan.. ve yirmi iki sene işkenceli sıkıntılar çektiği hâlde ehl-i siyasetin nazar-ı dikkatini kendine celbetmemek ve siyasete karışmamak için bir defa istirahati için hükûmete müracaat etmeyen bir adama, dehşetli bir siyasî gibi ve siyasî entrikacısı gibi onun menziline ve inzivâgâhını basıp hasta hâlinde emsalsiz bir sıkıntı vermek, hiçbir kanuna muvâfık gelir mi? Zerre kadar vicdanı bulunan bu hâle acıyacak.

Dördüncüsü: Eskişehir Mahkemesi'nde altı ay tetkikten sonra, sebebi de cemiyetçilik, tarikatçılık olduğu ve o evham bahanesiyle büyük reisin ona şahsî garazıyla onun aleyhinde bazı adliyecileri teşvik ettiği hâlde, cemiyetçilik ve tarikatçılık ve Risale-i Nur cihetinde beraat ettirip, yalnız Risale-i Nur'un bir küçük parçası olan Tesettür Risalesi'ni bahane ederek, kanun ile değil de yalnız kanaat-i vicdaniye ile yüz şâkirt içinde beş-on şâkirde altı-şar ay ceza verdiler ki; tetkik zamanına kadar dört buçuk ay mevkuf, yani bir buçuk ay hapis kaldıkları ve on sene sonra Denizli Mahkemesi yine dokuz ay cemiyetçilik ve tarikatçılık gibi birkaç bahane ile yirmi senelik bütün mektubat ve te'lifâtlarını inceden inceye tetkikle beraber, Ankara'nın Ağırceza Mahkemesi'ne beş sandık kitapları gönderdikleri ve iki sene o kitaplar ve mektuplar Ankara ve Denizli Mahkemeleri'nde tetkikten geçtikleri hâlde, o mahkemeler ittifakla cemiyetçilik, tarikatçılık ^(Hâşiye) ve sâir bahaneler cihetinde beraat kararı verip o kitap ve mektupları aynen sahiplerine iade ve Said'i arkadaşlarıyla beraber beraat ettirdikleri hâlde, bir siyasî cemiyetçi nazarıyla ve entrikacı bir adam tarzında onu itham etmek ve adliye memurlarını onun aleyhinde tarikat noktasında sevk etmek, ne kadar kanunsuz olduğunu, insaniyeti sukut etmeyen bilir.

Hâşiye: Nurlar'ın esası ve hedefi, iman-ı tahkikî ve hakikat-i Kur'âniye'dir. Onun için üç mahkeme tarikat noktasında beraat vermişler. Hem bu yirmi senede hiçbir adam dememiş: "Said, bana tarikat vermiş." Hem bin seneden beri, bu milletin ekser ecdadının bağlandığı bir meslek, sebep-i mes'uliyet olamaz. Hem gizli münafıklar, hakikat-i İslâmiyet'e tarikat nâmını takıp, bu milletin dinine taarruz ettiklerine karşı gâlibâne mukabele edenler, tarikatla itham edilemezler. Cemiyet ise, uhuvvet-i İslâmiye cihetinde bir uhrevî kardeşliktir. Yoksa siyasî cemiyet olmadığına, üç mahkeme hüküm vermişler, o cihette beraat ettirmişler.

¹ Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

İman-ı tahkiki: Sağlam, sarsılmaz iman.

İnzivâgâh: Tek başına, yalnız yatan yer.

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle

verilen not, fikir, karar.

Mevkuf: Tutuklu.

Sebeb-i mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Sukut etmek: Ortadan kalkmak,

düşmek.

Te'lifât: Kitaplar.

Uhrevî: Âhirete yönelik.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Beşincisi: Benim ve Risale-i Nur'un mesleğinin esası ve otuz seneden beri bir düstur-u hayatım olan şefkat itibarıyla, bir mâsum'a zarar gelmemek için bana zulmeden cânilere değil ilişmek, belki beddua ile de mukabele edemiyorum. Hatta en şiddetli bir garazla bana zulmeden bazı fâsık, belki dinsiz zâlimlere hiddet ettiğim hâlde değil maddî, belki beddua ile de mukabeleden beni o şefkat men ediyor. Çünkü o zâlim gaddarın, ya peder ve vâlidesi gibi ihtiyar bîçârelere veya evlâdı gibi mâsumlara maddî zarar gelmemek için, o dört-beş mâsumların hatırına binâen o zâlim gaddara ilişmiyorum. Bazen de helâl ediyorum.

İşte bu sırr-ı şefkat içindir ki, idare ve âsâyîşe kat'iyen ilişmediğim gibi, bütün arkadaşlarıma o derece tavsiye etmişim ki, üç vilayetin insafî zâbıtalارının bir kısmı itiraf etmişler ki, "Bu Nur şâkirtleri mânevî bir zâbitadır. İdare ve âsâyîşi muhafaza ediyorlar." dedikleri ve bu hakikate binler şahit ve yirmi sene hayatıyla tasdikleri ve binler şâkirtlerin de zâbitaca hiçbir vukuat kaydetmemeleriyle teyid ettikleri hâlde, o bîçâre adamın ihtilâlcî ve insafsız bir komiteci gibi menziline basmak ve insafsız adamlar ona ihânet etmek ve menzilinde bir şey bulamamakla beraber, yüz cinayeti bulunan bir adam gibi, hatta gayet kıymetli ve antika ve Mu'cizeli Kur'an'ını ve başındaki levhalarını evrak-ı muzır gibi toplamak, acaba hangi kanun müsaade eder? Böyle âsâyîşe hüsn-ü ahlâk ile hizmet eden dindar binler zâtları, evham yüzünden idare ve âsâyîş aleyhine zorla sevk etmek, hangi maslahat icabıdır?

Altıncısı: Bundan otuz sene evvel, Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle dünyanın muvakkat şân ve şerefine ve enânîyetli hodfûrûşluğunun, şöhrat-perestliğinin ne kadar faydasız ve manasız olduğunu, hadsiz şükür olsun ki Kur'an'ın feyziyle anlamış bir adamın, o zamandan beri bütün kuvvetiyle nefsi emmâresiyle mücadele edip mahviyet etmek, benliğini bırakmak, tasannû ve riyâkârlık yapmamak için elden geldiği kadar çalıştığına, ona hizmet eden veya arkadaşlık edenler kat'î bildikleri ve şehâdet ettikleri hâlde.. ve yirmi seneden beri herkes kendi hakkında hoşlandığı ziyade hüsn-ü zan ve teveccüh-ü nas ve şahsını medh ü senâdan ve kendini mânevî makam sahibi olduğunu bilmekten, herkese muhalif olarak bütün kuvvetiyle kaçtığı.. ve hem has

Fâsık: Günahları ve haramları işlemeyi âdet edinen. Günahkâr.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

İhânet etmek: Alay etmek, küçük düşürmek.

Mahviyet: Alçak gönüllülük, tevazu.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

Teveccüh-ü nâs: İnsanların takdiri, beğenisi.

Teyid etmek: Desteklemek, pekiştirmek.

kardeşlerinin onun hakkındaki hüsn-ü zanlarını reddedip, o hâlis kardeşlerinin hatırını kırması.. ve yazdığı cevabî mektuplarında onun hakkındaki medihlerini ve ziyade hüsn-ü zanlarını kabul etmemesi.. ve kendini faziletten mahrum gösterip bütün fazileti Kur'ân'ın tefsiri olan Risale-i Nur'a ve dolayısıyla Nur şâkirtlerinin şahs-ı mânevîsine verip kendini âdi bir hizmetkâr bilmesi kat'î isbat ediyor ki; şahsını beğendirmeye çalışmadığı ve istemediği ve reddettiği hâlde, onun rızası olmadan bazı dostları uzak bir yerden onun hakkında ziyade hüsn-ü zan edip medhmetleri, bir makam vermeleri ve Kütahya havâlisinde tanımadığı bir vâizin bazı sözleriyle ve Kütahya'ya hiç mektup göndermediğim ve benim imzamı taklitte yazılan ve medar-ı mes'uliyet tevehhüm edilen bir mektupla ve kimin yazısı bilinmeyen dokunaklı bir kitap Balıkesir'de bulunmasıyla, acaba hangi kanun ile medar-ı mes'uliyet olur ki, o bîçâre hasta ve çok ihtiyar ve garibin münzevî odasına, büyük bir cinayet işlemiş gibi, kilidini kırıp taharri memurlarını sokmak, hem evrâdından ve levhalarından başka bir bahane bulamamak, acaba dünyada hiçbir kanun, hiçbir siyaset bu taarruza müsaade eder mi?

Yedincisi: Bu sırada dâhilde o kadar dâhilî, hâricî heyecanlı parti cereyanları varken ve bundan tam istifade etmek, yani mahdud birkaç arkadaşına bedel çok diplomatları kendisine taraftar kazanmak için zemin hazır iken, sırf siyasete karışmamak ve ihlâsına zarar vermemek ve hükûmetin nazarını kendine celbetmemek ve dünya ile meşgul olmamak için, bütün arkadaşlarına yazıp ki, “*Sakin cereyanlara kapılmayınız, siyasete girmeyiniz, âsâyîşe dokunmayınız!*” dediği.. ve iki cereyan, bu çekinmesinden ona zarar verdikleri, eskisi evhamından, yenisi de “Bize yardım etmiyor.” diye ona çok sıkıntı verdikleri hâlde, ehl-i dünyanın dünyalarına hiç karışmayıp kendi âhiretiyle meşgul olan.. ve memleketinde, Nurs Karyesi'nde öz kardeşine yirmi iki sene zarfında birtek mektup yazmayan ve o vilayetlerdeki dostlarına yirmi senede on mektup yazmayan bir bîçâreye, onun âhiret meşguliyetine bu kadar ilişmeye hangi kanun müsaade ediyor?

Vatana ve millete ve ahlâka çok zararlı olan dinsizlerin kitaplarının intişarına ve komünistlerin neşriyatına serbestiyet kanunuyla ilişilmediği hâlde, üç mahkeme medar-ı mes'uliyet olacak hiçbir maddeyi içinde bulmayan.. ve millet ve vatanın hayat-ı içtimaiyesini ve ahlâkını ve âsâyîşini temine yirmi seneden beri çalışan.. ve bu milletin hakikî bir nokta-yı istinadı olan

Âlem-i İslâm'ın uhuvvetini ve bu millete dostluğunu iadeye ve o dostluğun takviyesine tesirli bir surette çabalayan.. ve Diyanet Riyâseti'nin ulemâsı, tenkit niyetiyle Dâhiliye Vekili'nin emriyle üç ay tetkikten sonra, tenkit etmeyecek, tam kıymetini takdir edip "kıymettar eser" diye Diyanet Kütüphanesi'ne konulan Zülfikar ve Asâ-yı Musa gibi Nur eczalarını evrak-ı muzırza gibi top-layıp mahkeme eline vermek, acaba hiçbir kanun, hiçbir vicdan, hiçbir insaf buna müsaade eder mi?

Sekizincisi: Yirmi iki sene sıkıntılı ve sebepsiz bir nefiyden sonra tam serbestiyet verildiği hâlde, binler akraba ve ahababı bulunan doğduğu memleketine gitmeyerek gurbeti, kimsesizliği tercih ederek, tâ ki dünyaya ve hayat-ı içtimaiyeye ve siyasete temas etmesin.. ve çok sevaplı olan câmideki cemaatin hayrını bırakıp, odasında yalnız namazını kılıp oturmasını tercih eden, yani halkın hürmetinden çekinmek olan bir hâlet-i ruhiyeyi taşıyan.. ve yirmi sene hayatının şehâdetiyle ve yüz binler kıymettar Türk zâtların tasdikiyle, dindar müttakî bir Türk'ü, lâkayt çok Kürtler'e tercih eden, hatta mahkemede Hâfız Ali gibi kuvvetli imanı bulunan bir Türk kardeşini yüz Kürd'e değiştirmediğini isbat eden.. ve hürmet ve ihtiram görmemek için zaruret olmadan halklarla görüşmeyen ve câmiye gitmeyen.. ve kırk seneden beri bütün kuvvetiyle, bütün âsârıyla İslâmiyet'in uhuvvetine ve müslümanların birbirine muhabbetine çalışan.. ve Türk milleti, Kur'ân'ın bayraktarı ve senâ-yı Kur'âniye'ye mazhar olduğu için¹ o milleti çok seven ve hayatını onlar içinde geçiren bir adam hakkında, resmî lisanla ihânet için propaganda yapmak ve dostlarını ürküt-mek için "O Kürt'tür, siz Türk'sünüz; o Şâfiî'dir, siz Hanefî'siniz." deyip, herkesi ürkütüp ondan çekindirmeye çalışması ve yirmi senede ve iki mahkemede tarz-ı kıyafeti değiştirilmeye mecbur edilmeyen ve şapka yarı askerin başından kalkmasıyla beraber, münzevî bir adamın zorla başına şapka giydirmeye cebretmeyi hangi maslahat, hangi kanun buna müsaade eder?

Dokuzuncusu: Çok mühimdir, ^(Hâşiye) kuvvetlidir; fakat siyasete temas ettiği için sükût ediyorum.

Hâşiye: İslâm hükümetlerinde hristiyan ve yahudi bulunması.. ve hristiyan ve mecusi hükümetlerinde müslümanların bulunması gösteriyor ki, idare ve âsâyişe bilfiil ilişmeyen muhaliflere kanunca ilişilmez. Hem imkânât, medar-ı meş'uliyet olamaz. Yoksa "herkes, bir adamı öldürebilir" diye, herkesi bu imkânât ile mahkemeye vermek lâzım gelir.

¹ Bkz.: Mâide Süresi, 5/54.

Cebretmek: Zorlamak.

İmkânât: Olabilirlikler, mümkün olan şeyler.

Menfi: Olumsuz.

Müttakî: Takva sahibi. Dinin emir ve yasaklarına titizlikle uyan kimse.

Nefiy: Sürgün.

Senâ-yı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in övgüsü, takdiri.

Onuncusu: Bu da hiçbir kanun müsaade etmediği ve hiçbir maslahat bulunmadığı ve yalnız manasız evhamdan, bir habbeyi kubbeler yapmaktan ibaret ve hiçbir kanuna girmeyen bir taarruzdur. Bu da mesleğimizce baka-madığımız siyasete temas etmemek için sükût ediyoruz.

Böylece on vecihle kanunsuz muâmelelere karşı yalnız **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** deriz.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ²

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Nur'un ehemmiyetli mecmualarını Mekke-i Mükerreme'ye götürüp, gayet büyük bir Hintli âlim Ahmed Ali Şimşirî'ye teslim edip, hem Hintçe'ye tercüme etmeye ve Hind'e de göndermeye teminat alan Nur'un ehemmiyetli kahramanlarından, kardeşimiz Hâfız Mustafa'ya binler bârekâllah ve mâşallah ve es'adekâllah deriz. Medresetü'z-Zehra, Mekke-i Mükerreme'deki o büyük zâtla muhabere etsin.

Sâniyen: Bu defaki hâdisede, bir habbeyi, evham yüzünden çok kubbe-ler yaptıklarını öğrendik. Bir emâresi de şudur:

Dâhiliye Vekili'nin emriyle gece içinde Afyon Valisi, Emniyet Müdürü'yle buraya gelip gecede menzilimi basmak istemişler. Müddeiumumî muvâfakat etmediğinden, sabaha kadar bekleyip, en ziyade aleyhimizde bulunan iki adamı tayin edip, kilidimi kırıp füc'eten baskın vermeleri; hem aynı gün ^(Hâsiye) faytonla çıktığım vakit –burada emsali vuku bulmayan– beş tayyare pek

Hâsiye: Evet, buradaki Nur şâkirtleri nâmina tasdik ediyoruz, hâdisa aynen vuku buldu.

Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Terzi Mustafa	İsmail	Mustafa	Hizmetkârı Nuri	Hayri	Halil

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

² O yüce Zât'ın adıyla.

Es'adekâllah: Allah seni mesûd ve bahtıyar etsin!

Füc'eten: Aniden, ansızın, birdenbire.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Medresetü'z-Zehra:

Bediüzzaman Hazretleri'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan önce açılması için teşebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Daha sonra kaleme aldığı Risale-i Nur'u da bu manada değerlendirmek-

te, Isparta'yı o Medresetü'z-Zehra hükmünde kabul etmektedir.

Menzil: Kalınan yer, mesken, ev. **Muvâfakat etmek:** Uygun gör-mek, izin vermek.

Müddeiumumî: Savcı.

aşağıda uçup benim faytonumu bildikleri için etrafımda iki defa dönmeleri, ikinci gün başka bir tarafa, çok görünmeyen gizli bir dere tarafına faytonla giderken, aşağıda uçan beş tayyareyi bir şey arıyor gibi gördük, anladık ki bi-zi arıyorlar. Yine aynen evvelki gün gibi, o beş tayyare etrafımızda ve kasa-ba üstünde gezip, odamıza girdiğimiz zaman onların da gitmeleri kuvvetli bir emâredir ki, bir habbe yüz kubbe yapılmış.

Burada böyle manasız, evham yüzünden bana eziyet verilmesi ve Medresetü'z-Zehra'nın kahramanlarına buraya nisbeten bu üç senede on de-receden yalnız bir derece eziyet verilmek cihetiyle, Isparta hükûmetine ve ad-liyesine teşekkürümü ve minnettarlığımı ve onların verdiği eziyetleri de helâl ettiğimi bildirirsiniz...

* * *

Heyet-i Vekile'ye ve Milletvekilleri Riyâseti'ne Cüz'î, Fakat Ehemmiyetli Bir Mâruzatımdır

Otuz seneden beri hayat-ı siyasiyeden çekildiğim hâlde, bu sırada bir de-faya mahsus olarak, vatanî ve millî ve âsâyîşî bir meseleyi beyan ediyorum. Şöyle ki:

Çok emârelerle kat'î kanaatimiz geldi ki, anarşilik hesabına bana ve bu Emirdağ kasabasına ve dolayısıyla bu vatana bir sû-i kast var ki, bir habbe-yi kubbeler ve bir sinek kanadı kadar ehemmiyeti olmayan bir hâdiseyi dağ gibi gösterip, sükûnete muhtaç olan bu vatanda beni bahane edip, anarşilik hesabına ve bir ecnebî plânıyla bize, yani bîçâre vatandaşlarımızı idam-ı ebedîden ve şübehât-ı uhreviyeden kurtarmaya çalışan Nur şâkirtlerine, bü-tün bütün kanunsuz ve keyfî hücum edildi. Pek zâhir bir garazla, evham yü-zünden, baruta ateş atmak gibi, bu vatana ve âsâyîşe beni bahane edip sû-i kast edildi. Şöyle ki:

Üç mahkeme, yirmi senelik mektuplarımı ve kitaplarımı ve hâllerimi in-ceden inceye tetkikten sonra bize ve kitaplarıma beraat verdiği hâlde.. ve üç seneden beri te'lifâtı terk ettiğim ve haftada ancak bir mektup yazabildiğim ve mecbur olmadan her biri bir gün nöbetle zarufî hizmetimi yapan üç-dört

terzi çırağından başka kimseyi kabul etmediğim hâlde.. ve serbestiyet verildiği ve memleketime gitmediğim hâlde, hiç ömrümde görmediğim bir tarzda ve resmî bir surette beni hiddete getirip bir hâdisе çıkarmak için, tahkir ve ihênet kastıyla, kanunsuz ve garazla, beni taharri ile kapımın kilidini kırıp, Kur'ân'ımı ve Arabî levhalarımı evrak-ı muzırza gibi alıp götürmekle beraber, adliyenin mühim bir memuru, resmen buradaki memurlara âmirâne demiş ki: "Said'i iki jandarma ile teşhir suretinde çıkarıp, zorla başına şapka giydirip öylece ifadeye getirmeliydiniz. Hem ona yavaşları tutunuz." diye, ehemmiyetli bir mecliste ve ayn-ı hakikat olan ifademi okudukları vakit söylemiş. Bunda şek ve şüphe kalmadı ki, beni tahkir ve ihênet edip, hiddete getirip, âsâyışı bozmak garazı takip ediliyor.

Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki, binler haysiyet ve şerefimi bu vatanadaki bîçârelerin istirahatine ve onlardan belâların def'ine feda etmek için bana bir hâlet-i ruhiyeyi ihsan eylemiş ki, ben de onların yaptığı ve niyetinde bulundukları tahkirât ve ihênetlere karşı tahammüle karar vermişim. Bu milletin âsâyışine, hususan mâsum çocukların ve muhterem ihtiyarların ve bîçâre hastaların ve fakirlerin dünyevî istirahatlerine ve uhrevî saadetlerine binler hayatımı ve binler şerefimi feda etmeye hazırım...

İşte, sinek kanadını dağ gibi yaptıklarının bir emâresi şu ki: Benim gibi gurbette, hasta, ihtiyar, zayıf, tek başına bulunan bir adam için, on gün zarfında beş defa Afyon Valisi ve Emniyet Müdürü ve iki defa Afyon Müddeiummîsi benim için buraya gelmesi ve iki günde, her bir günde beş tayyare benim gezdiğim yerlerde beni nezaret altına alması ve beş polis hafiyesinin burada bana tarassut edenlere ilâve edilip, ahvâlimi tecessüs etmek için gönderilmesi ve postahanelere, bana ait mektupların müsâderesi için resmen emir verilmesi gösteriyor ki, Şeyh Said ve Menemen Hâdisesi'nin on misli bir hâdiseyi evhamla düşünmüşler, habbeyi kubbe söylemişler ki, böyle bir vaziyet alıyorlar. Benim eski hayatımı zannedip, ihênetle hiddete gelecek tahmin etmişler. Bilakis aldandılar. Biz, bütün kuvvetimizle anarşiliğe bir sedd-i Zülkarneyn gibi bir sedd-i Kur'ânî tesisine çalışıyoruz. Bize ilişenler, anarşilik ve belki komünistliğe zemin ihzâr ediyorlar.

Evrak-ı muzırza: Zararlı yayınlar, belgeler.

Habbeyi kubbe söylemek: Küçük, önemsiz meseleleri abartarak anlatmak.

Hafiye: Casus, ajan.

İhênet: Hakaret etme, aşağılama.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

Sedd-i Zülkarneyn: Hz. Zülkarneyn'in inşa ettiği set. (Bkz.: Kehf Sûresi, 18/93-98).

Taharri: Arama, araştırma.

Tahkirât: Hakaretler, küçük düşürmeler.

Tarassut etmek: Gözetlemek.

Tecessüs etmek: Gizlice takip etmek, gözetlemek.

Teşhir: Herkese gösterme, duyurma.

Evet, eğer eski hayatım gibi, izzet-i ilmiyeyi muhafaza etmek için hiçbir hakareti kabul etmemek olsaydı ve vazife-i hakikiyesi, sırf âhiret ve ölümün idam-ı ebedisinden müslümanları kurtarmak vazifesi olmasaydı ve bana ilişenler gibi sırf dünyaya ve menfî siyasete çalışmak olsaydı, on Menemen, on Şeyh Said Hâdisesi gibi bir hâdiseye, o anarşilik hesabına çalışanlar sebebiyet vereceklerdi.

Hem, üç mahkeme ve yirmi senede kaç vilayetin zâbıtalrı, kıyafetime kanunca ilişmedikleri ve mâzuriyetim ve inzivâma binâen, tebdil-i kıyafetime hiçbir ihtar olmadığı hâlde, böyle keyfî, kanunsuz, cebren ahâli içinde başıma şapkayı giydirmeye çalışmak, kırk seneden beri bu vatanda, hususan iman-ı tahkikî dersinde kardeşâne alâkadar olan yüz binler adam, pek büyük bir heyecan içinde zemini hiddete getirip, emsalsiz ağlamaya vesile olacaktı.

Zaten ecnebî parmağıyla, güya hakkımda teveccüh-ü âmmeyi kırmak fikriyle damarlarıma dokunacak kanunsuz muâmelelerin mezkûr maksat için yapıldığına, çok emârelerle kat'î kanaatimiz geldi. Fakat Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki, benim gibi kabir kapısında, alâkasız, dünyadan usanmış, hürmetten, teveccüh-ü âmmeden kaçmış ve şân u şeref ve hodfûrûşluk gibi riyâkârlıklara hiçbir meyli kalmamış bir vaziyette iken, bunların bana karşı kanunsuz ihênnetlerinin hiçbir ehemmiyeti kalmadı, Cenâb-ı Hakk'a havale ediyorum. Bana lüzumsuz evham yüzünden eziyet edenlerin yakında ölümle idam-ı ebediyeye giriftar olacaklarını düşünüp, hakikaten acıyorum.

Yâ Rabbî, onların imanını Risale-i Nur'la kurtar! İdam-ı ebediden, sırr-ı Kur'an'la terhis tezkeresine çevir! Ben de onlara hakkımı helâl ediyorum.

Said Nursî

* * *

Bediüzzaman Said Nursî'nin ders ve irşadıyla hakikate ulaşan ve Nur hizmetinde çok kıymetli ve yüksek hizmetleri sebkât eden kahraman ve hâlis bir talebenin, Üstad'ın mâhiyetini tarif eden ayn-ı hakikat bir ifadesidir.

Bugünde, mele-i âlânın arzda medar-ı sürûru,
Bugünde, sekene-i arzın mele-i âlâda medar-ı iftiharî,
Bugünde, Habibullah'ın medar-ı nazarı,
Bugünde, müslümanlığın sertâcî,

Bugünde, hak tarîklerin şahı,
Bugünde, hakikatlerin imamı,
Hem bugünde mahbub-u Hudâ,
Hem bugünde allâme-i asır.

Hem bugünde zulmetin nuru,
Hem bütün günlerde serdar-ı hidayet,
Hem Molla Saidü'n-Nursî,
Hem Bediüzzamanü'l-Fahrüddeverânî...

Hüsrev

* * *

Allâme-i asır: Çağın üstadı, büyük âlimi.

Bediüzzamanü'l-Fahrüddeverânî: Kendi asrının ve kendinden sonraki asırların övünç kaynağı, yegâne, eşsiz kimse; Hazreti Bediüzzaman.

Habibullah: "Allah'ın en çok sevdiği kişi" anlamında Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait bir sıfat.

Mahbub-u Hudâ: Allah'ın sevgili kulu.

Medar-ı nazar: Bakma, ilgi sebebi.

Medar-ı sürûr: Sevinç vesilesi, kaynağı.

Mele-i âlâ: Yüce topluluk. Bazı meleklerin ve ruhanîlerin içinde bulunduğu gökyüzündeki yüce âlem.

Sebkât etmek: Geçmek.

Sekene-i arz: Yeryüzü sakinleri.

Serdar-ı hidayet: Hidayet yolunun başkumandanı.

Sertâc: Baş tâci.

Tarîk: Tarîkat, yol.

Zulmet: Karanlık.

Merhum Hasan Feyzi'nin Risale-i Nur Hakkındaki Manzumesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ¹

âyetinin verâset-i Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) cihetinde, mana-yı işârî noktasında, bu asırda o “Rahmeten li'l-âlemîn”in bir aynası ve hakikat-i Kur’âniye'nin bir hakikî tefsiri olan Risale-i Nur, o küllî rahmetin bir cilvesi, bir numûnesi olmasından, hakikat-i Muhammediye'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) bir kısım evsafı, mana-yı mecâzî ile cüz’î bir vârisine verilebilir diye, bu parlak kasideye ilişmedim.

Yalnız hakikat-i Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ile aynasının farkına işaretten bazı kelimeler ilâve edildi.

Said Nursî

Huzur bulur bugün seninle âlem,
Ey bu asırda rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!
Sürûr bulur bugün seninle âdem,
Ey bir rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Bu hasta gönüller çoktan perişan,
Varsa sende eğer Lokman'dan* nişan,
Bir şifa sun, gel, ey mahbub-u zîşan,
Ey cilve-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

¹ “(Ey Resûlüm!) Biz seni bütün âlemlere bir rahmet vesilesi olman için gönderdik.” (Enbiyâ Sûresi, 21/107).

Âdem: İnsan.

Evsaf: Vasıflar, özellikler.

Hakikat-i Ahmediye: Cenâb-ı Hakk'ın “Nur” isminin bir tecelisi olarak, bütün mahlûkat içinde yarattığı ilk varlık. Efendimiz'in (s.a.s) ilm-i ilâhideki varlığı.

Hakikat-i Muhammediye: Efendimiz'in (s.a.s.) mübarek şahsında temsil etmiş olduğu peygamberlik hakikati.

Mahbub-u zîşan: Şanlı sevgili.

Mana-yı işârî: İşaret ve ima yoluyla anlatılan mana.

Manzume: Şiir. Vezinli, kâfiyeli eser.

Verâset-i Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) vazifesine mânevî vâris olma.

Gelmez mi sonu bu uzun hecenin,
Geçmez mi gamı bu yaslı gecenin?
Zâri arttı, sabrı bitti nicenin,
Ey cilve-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Fahr-i Âlem, Arş'tan bu yere indi,
Şâh-ı Velâyet gelip Düldül'e bindi,
Zülfikar'a bugün artık nur dendi,
Ey bu zamanda rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

.....

Dertlere dermansın, mahbub-u cansın,
Hem câmiül'-esmâ ve'l-Kur'ân'sın,
Hem de nur-u Hak'tan bize ihsansın,
Ey bir rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Bu âlemde madde değil, bir özsün,
Her zerreden bakan bütün bir gözsün,
Kâinatı hayran eden bütün bir yüzün,
Ey misal-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Asl-ı evvelisin balın, şekerin,
Deryasın cümle ilmin, hünerin,
Gelmedi cihana böyle eser benzerin
Ey mir'ât-ı rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

.....

Arş: Yerde ve gökte, maddî ve mânevî bütün varlıklarla alâkalı ilâhî emir, irade ve işleyişin ilk tecellî ve zuhur mahallî sayılan, fakat mahiyetini sadece Cenâb-ı Hak'ın bilebileceği yüce bir âlem.

Câmiül'-esmâ ve'l-Kur'ân: Bütün ilâhî isimlere ait manaları ve Kur'ân'ın hakikatlerini özünde toplayan.

Düldül: Mısır hükümdarı tarafından Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) hediye edilen daha sonra

Efendimiz'in Hz. Ali'ye (r.a.) verdiği katırın adı.

Fahr-i Âlem: Bütün âlemin kendisi ile iftihar ettiği Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Mahbub-u can: Canların sevgili-si, herkesçe sevilen.

Mir'ât-ı rahmet-i âlem: Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz'i (s.a.s.) gösteren bir ayna.

Şâh-ı Velâyet: Velilik silsilesinin önderi; Hz. Ali (r.a.).

Zâr: Ağlama, inleme.

Zülfikar: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Hz. Ali'ye hediye ettiği kılıç. (Bediüzzaman Hazretlerine ait, ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu, Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eserin ismi.)

Çünkü sensin bu asırda Rahmeten li'l-âlemîn'in cilvesi,
 Çünkü sensin şimdi Şefî'l-müznibîn'in vârisi.
 "Ağisnâ yâ Gıyâse'l-Mustağîsîn" bir duası,
 Ey şûle-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Şifa bulsun şimdi biraz yaramız,
 Revaç bulsun geçmez olan paramız,
 Saç nurunu, aka dönsün karamız,
 Ey ziya-yı rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Meylimiz yok yalancı bir dünyaya,
 Son verdik biz bid'alara, riyâyâ,
 Kapılmayız öyle kuru hülyaya,
 Ey bir hakikat-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Yok bizde cemiyet kurma hülyası,
 Yok başka bir yola gitme sevdası,
 Olduk ancak Nur'un dertli şeydâsı,
 Ey dertlilere rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Geçmişiz hep medihlerden, senâdan,
 Yüz çevirdik servetlerden, gınâdan,
 Nur isteriz, geçmeden bu fenâdan,
 Ey bu asırda rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Âşıkların Arş'a çıkan feryadı
 Ağlatıyor o pâk ruhlu ecdadı,
 Allah için eyle bize imdadı,
 Ey muhtaçlara rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Ağisnâ yâ Gıyâse'l-Mustağîsîn: "Ey kendisinden yardım isteyenleri yardımından mahrum bırakmayan Rabbimiz! Bize yardım eyle!"
Bid'a: Dinde bir aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şey.

Fenâ: Fânî, ölümlü dünya.
Gınâ: Zenginlik.
Şefî'l-müznibîn: Ümmetinin günahkârlarına, âhirette şefaaf edecek olan Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Şeydâ: Aşkından dolayı kendinden geçmiş, tutkun.
Şûle-i rahmet-i âlem: Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) bir ışığı, parıltısı.

Gökler saldı belâ, yer verdi belâ,
 Sarstı âfâkı bir acı vâveylâ,
 Rahmet et âleme, ey nur-u Mevlâ!
 Ey cilve-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Bir yanda sel var, bir yanda kan akar,
 Bu belâ ateşi, âlemi yakar,
 Ağlayan bu beşer hep sana bakar,
 Ey numûne-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Çevrildi ateşle bu koca dünya,
 Bir cehennem gibi kaydadı derya.
 Yetiş imdada ey Şâh-ı evliya!
 Ey bu zamanda rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

.....

Zındıkaya, küfre karşı saldırdın,
 Gönüllerden kederleri kaldırdın,
 Bizi nurun deryasına daldırdın,
 Ey bîcârelere rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Kaldıramaz sana asla kimse el,
 Bağlıyoruz bizler sana candan bel,
 Dünyalara sensin ümit ve emel,
 Ey ziya-yı rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Sen ordu kurmazsın erle, uşakla,
 Savaşmazsın öyle, topla, bıçakla,
 Nurunla şu asrı tutup kucakla,
 Ey şimdi rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Bitsin de bu korkunç tufan-ı şedid,
 Açılsın yepyeni bir devr-i mesud,
 On sekiz bin âlem eylesin hep îd,
 Ey ehl-i Kur'ân'a rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Geliyor şu karşıdan gerçi bir zulmet,
Fakat sensin bugün atâ-yı rahmet,
Boğacaksın onu nurunla elbet,
Ey bir rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Kızıl ejder yuvamıza girmesin,
Zehirli eli yakamıza ermesin,
Karşı durup nurun fırsat vermesin,
Ey seyf-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Kara duman üstümüzden dağılsın,
Kızıl alev sönüp âlem ayılsın,
Bu zaferin haşre kadar anılsın,
Ey Zülfikar-ı rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

O soydandır nice canlar yakanlar,
O soydandır evler barklar yıkanlar,
O soydandır sana kinle bakanlar,
Ey hüccet-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Mâsumların kanlarını içerler,
Ebûcehil'i, Nemrutları geçerler,
Ölümlerden ölümleri seçerler,
Ey şimdi bir rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Bir mikrop ki ciğerleri dişliyor,
Kanımızla kendisini besliyor,
Temiz yurdu telvis edip pisliyor,
Ey bir eczahane-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Gazilerin, fatihlerin konağı,
Seyyidlerin, serverlerin otağı,
Bu vatandır, şehitlerin yatağı,
Ey cilve-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Atâ-yı rahmet: İlahî rahmetten gelen lütuf ve ihsan.

Kızıl ejder: Komünizm.

Server: Reis, önder.

Seyf-i rahmet-i âlem: Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait bir kılıç.

Telvis etmek: Kirlenmek.
Zulmet: Karanlık.

O şehidin ala dönmüş kefeni,
Miskler kokar, güle benzer bedeni.
Öper melekler de nurlu na'şını,
Ey numûne-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Kur'ân diyor; "Ölmemiştir, diridir!"¹
Her birisi Hakk'ın arslan eridir,
Türbeleri yürekleri titretir,
Ey âyine-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Armağansın çünkü asil millete,
Düşmeyelim bir gün bile zillate,
Götür bizi şanlı büyük devlete,
Ey misal-i rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Eyleyeler nurun ile hep savlet,
Zaferlerle şanlar bulur bu millet,
Şarka, garba ziya salsın bu devlet,
Ey bizlere rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

Nurdan kanadın, hem sağlam kolun var,
Nurdan senin Hakk'a giden yolun var.
Kabul et, bir kemter Feyzi kulun var,
Ey bu asırda rahmet-i âlem Risaletü'n-Nur!

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Üstadım, Efendim Hazretleri!

âyetinin nurlarından, Nur'un sayesinde ala-
bildiğim bir zerreyi bu şekilde yazdım ve huzur-u irfanınıza sundum. Kabulünü
rica eder, selâmlarımızı sunar ve mübârek ellerinizi öperiz efendimiz.

Biçâre talebeniz

Hasan Feyzi* (rahmetullâhi aleyhi ebeden dâimâ)

¹ Bakara Sûresi, 2/154; Âl-i İmrân Sûresi, 3/169.

Âyine-i rahmet-i âlem: Âlemlere
rahmet olarak gönderilen
Peygamber Efendimiz'i (s.a.s.)
gösteren bir ayna.

Huzur-u irfanına sunmak:
Yüksek ilim ve irfan sahibi zâtan
huzuruna arz etmek.

Kemter: Kusurlu, değersiz.
Saviet: Hücum.
Şark / garb: Doğu / batı.

Merhum Hasan Feyzi, Nurlar'dan aldığı hakikat dersini, Nurlar'a işaret ederek güzel tanzim etmiş. Lâhika'ya girsin.

Said Nursî

Güzel oku, her zerrede coşkun birer mana var,
Dert ehline bu manada canlar sunan edâ var.
Vermek için parlaklığı, gamlı gönül evine,
Bir bak hele, her cilâdan üstün olan cilâ var.

Derin, güzel düşünceyle incelersen bunu sen,
Zayıflamış ruhlar için dağlar gibi gıda var.
Hem dilersen tükenmeyen sermaye-i serveti,
Aç gözünü, Nurlar'a bak, işte sana tufan gibi gînâ var.

“Beni tanı, yürü kulum, yürü!” diye bizlere,
Her nefeste şefkat ile Rabbimizden nida var.
Duymuş isen bu nidayı her zerrenin dilinden,
Müjde olsun, artık sana cennet denen safâ var.

Uzaklara bakma, Nurlar'a bak yürü, âlem onun aynası.
Görmez misin, her yüzünde aynı renkte ziya var.
Bir güneştir her zerrede cilve yapıp parlayan,
Bilmez misin, sende dahi o edâdan edâ var.

Eller açıp yürü bugün, kana kana Risale-i Nur'dan ışık al!
Aşka uyan, nura kanan her zerrede rehâ var,
Hüner değil dostu düşman, yârı ayyar eylemek,
Yâdı biliş yapasın ki, ancak dostta vefa var.

Hünerdir ki, yaprak atlas, toprak elmas olmalı.
Çünkü bir bak, ne yaprakta, ne toprakta bekâ var.
Kısa görüp denizleri damlalara çevirme;
Hakikatte, her damlada gizli birer derya var.

Damla iken aslın senin, dağı taşı aşarsın,
 Hem gökleri keşfedersin, sende ey Nur, böyle deha var.
 Bir noktayı cihan yap, o cihana hâkim ol,
 Zira senin bir noktanda, güneş kadar zekâ var.

Her zerrenin kâbesidir kalbi, yine kendine,
 Dikkat eyle, her birinde yine ancak hüdâ var.
 Sakın Feyzi!.. Sen gözünü Hak yüzünden ayırma,
 Hakk'ı gören gerçeklere, hakkı kadar atâ var.

Denizli kahramanı merhum

Hasan Feyzi

* * *

Mekteb-i fûnûnda ve ulûm-u İslâmiye'de gayet müdakkik ve kıdemli muallimlerden Hasan Feyzi'nin bir şiiri.

Hazretinize Buradan Ayrılırken Söylemiştim

Çekilip nur-u hidayet yine zindan olacak,
Yine firkat, yine hasret, yine hüsrân olacak!
Yine sen, yaş yerine kan akıtıp ağla gözüm,
Çünkü hicran dolu kalbim yine hicran olacak!

Yine göç var diye mecnuna haber verme sakın!
Yine matem, yine zâri, yine efgan olacak!
Açılan ol gül-ü tevhid, sararıp solsa gerek,
Kapanıp kâbe-i irfan, yine viran olacak!

Haber aldım ki yarın yâd olacakmış bize yâr,
Ne büyük yâre ki, kimler buna derman olacak!
Bu büyük derd-i elemden kime şekvâ edeyim,
İşiten nâlemi, hep ben gibi nâlân olacak!

O şifa-bahş olan envârını sen çeksen eğer,
Bana kim nur verecek, kim bana Lokman olacak!
O temiz pak nefesin, âb-ı hayatı bu çölün,
Onu dûr etme ki her fert ona reyyan olacak!

Hele ol nur-u şerifin kime değmişse eğer,
Küçücük zerre de olsa, meh-i tâbân olacak!
O lütfkâr, o keremkâr eli öptükçe benim,
Bu küçük kalb-i hazinim yine handân olacak!

Âb-ı hayat: Hayat veren su.

Dûr etmek: Uzak tutmak.

Efgan: İztırapla bağırma, feryad.

Envâr: Nurlar.

Firkat: Ayrılık.

Handân: Neş'eli, sevilgi.

Hicran: Ayrılık acısı.

Kalb-i hazin: Hüzünlü, kederli kalb.

Keremkâr: Cömert, ikram sahibi.

Lütfkâr: Lütfe eden, ihsan sahibi.

Meh-i tâbân: Etrafına nur saçan parlak ay.

Mekteb-i fûnûn: Fen ilimleri okulu.

Müdakkik: Dikkatli, inceleyici, araştırmacı.

Nâlân: İnleyen, feryad eden.

Nâle: Feryat, inilti.

Ol: "O" anlamına gelen Osmanlıca bir ifade.

Reyyan: Suyu doymuş, kanmış.

Şekvâ: Şikayet.

Şifa-bahş: Şifa veren.

Ulûm-u İslâmiye: İslâmî ilimler.

Yâd: Yabancı.

Yâre: Yara.

Zâri: Ağlama, inleme.

Bâb-ı feyzinden irak olmayı asla çekemem,
 Dahi nezrim bu ki canım sana kurban olacak!
 Nazarın erse garip başıma ey nur-u hüda,
 Bugün artık bu hakir bende de umman olacak!

Bu anâsır, yüzüne her ne kadar çekse hicab,
 Yine haksın, buna şahit yine Kur'ân olacak!
 Kâb-ı Kavseyn'den alıp dersimi bildim ki ayân,
 O güzel nur-u Bedî, mânevî sultan olacak!

Sakınıp Feyzi-i bîçâreye bahs açma bugün,
 Yeni baştan yine şeydâ, yine giryan olacak!

.....

Bîçâre talebeniz
 Hasan Feyzi

* * *

Anâsır: Unsurlar, maddeler, elementler.

Ayân: Apaçık.

Bâb-ı feyz: Feyiz kapısı.

Bende: Kul, köle.

Giryan: Ağlayan.

Hicab: Perde, örtü.

Irak: Uzak.

Kâb-ı Kavseyn: Yayın iki ucu arasındaki mesafe. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Miraç'ta Cenâb-ı Hakk'a yaklaştığı, mahiyeti bizce meçhul makam. İmkân ve vücûb arası. (Bkz.: Necm Sûresi, 53/9).

Nezr: Adak.

Nur-u Bedî: Eşi ve benzeri olmayan Cenâb-ı Hakk'ın nuru.

Nur-u hüda: Hidayete, doğru yola götüren nur.

Şeydâ: Aşkından dolayı kendinden geçmiş, divane.

Umman: Okyanus.

Yedinci Kısım

Afyon Hayatı

Bediüzzaman'ın Tevkifi

1947 senesinin son aylarında, Afyon'dan üç sivil polis memuru, güya memleket çapında gizli bir dinî cemiyetin faaliyetine âşinâ olmak için Emirdağ'a gelmişlerdi. Başta Said Nursî olarak Nur talebelerini tesbit etmeye çalışıyorlardı. Sudan bahaneler icad etmeye tevessül ettiler. Bir numûnesi şudur:

Bir sivil memur, bir kâğıda yazıyor: “Said'in hizmetçisi buradan Said'e rakı aldı.” Ve rakıcı dükkânında, sarhoş ve aklı yerinde olmayan bir adama bu kâğıdın altına imza atmasını teklif ediyor. O adam diyor:

“Tövbeler olsun, bu yalanı kim imza eder?”

Sonra o kâğıdı imzalatmaya çalışan, fakat muvaffak olamayan memur, aynı gece acib bir hâdisede işlediği hatasının tokadını yiyor. Şöyle ki:

Beraber rakı içtiği adamlarla dere kenarında gezerken, aralarında bir kavgaya cereyan eder. O bedbaht adama orada bir güzel dayak atıyorlar ve tabancasını da alıyorlar.

* * *

Üstad, faytonla kıra çıktığı zaman, dört-beş gün müddetince beş tayyare Üstad'ı takip ediyor. Üstad evine girdiği zaman, onlar da Emirdağ'dan çekiliyorlar. Üstad'ın sırf imanî, uhrevî hizmet-i Kur'âniye'sine yanlış manalar verdirerek aleyhte propaganda yapılıyor ve yukarı makamlara yanlış aksettiriliyor.

Risale-i Nur'un teksir makinesiyle intişarı ve Anadolu'da Nurlar'ın gittikçe inkişafı karşısında bu imanî hizmeti durdurmak maksadıyla harekete geçen gizli dinsiz komiteler, hükûmete evham verdirerek, aleyhte tahrikât yapıyorlar. Emirdağ, Isparta, Kastamonu, Konya, İnebolu, Safranbolu, Aydın gibi daha birçok vilayet, kasaba ve köylerdeki Nurcular'ın evlerinin aranmasına emir veriliyor. Nihâyet 1947 senesinin son ayında Üstad Said Nursî ve on beş kadar Nur talebesi Emirdağ'dan alınarak Afyon'a getirilir ve sorgularını müteakip tevkif ediliyorlar. Ve diğer vilayetlerdeki Nur talebeleri de tevkif edilerek Afyon'a celbediliyor. Böylece “Üçüncü Medrese-i Yusufiye” hayatı başlıyor.

Celbetmek: Çekmek, getirmek.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) zulüm, iftira, haksızlık neticesi olarak senelerce zindanda

kalmışından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların hapsedildikleri yere verilen isim.

Tahrikât: Tahrikler, kışkırtmalar.

Teksir makinesi: Bir yazıdan süratle ve çok miktarda kopya çıkarmaya yarayan makine.

Tevkif: Tutuklanma.

Bediüzzaman'ın Afyon Mahkemesi

Bediüzzaman, her girdiği hapisteki hapisleri irşad eder; hapisteki bazı câniler, koyun gibi bir hâl alır. Hapiste dahi tecrid-i mutlak içinde bırakıldığı hâlde, hapishane bir Nur mektebi vaziyetine girer. Bunun için, girdiği hapis-hanelere “Medrese-i Yusufiye” der. Hatta Denizli Hapishanesinde bir kısım gençler Medrese-i Yusufiye'den ayrılmak istemeyerek, “Bediüzzaman daha burada kalırsa, biz kendimizi suçlu gösterip ceza alacağız, ondan ayrılmaya-
cağız. Risale-i Nur'dan ders alacağız...” demişlerdir.

Denizli Hapsinde “Meyve Risalesi” isimli eser te'lif edildikten sonra, hapishanede tesirli bir ıslahat müşâhede ediliyor... Bu vaziyet, düşmanları da-
hi takdire sevk ediyor.

Risale-i Nur'un mahiyetini dikkat ve tefekkürle okuyarak anlayıp tahkiki bir imana sahip olan hâlis Nur talebeleri; ölümden, hapisten, zindandan ve hiçbir beşerî eza ve cefadan korkmazlar. Mukaddes Kur'ân ve iman hizmetiyle, vatan ve millet ve Âlem-i İslâm ve beşeriyetin ebedî kurtuluşuna çalışırken, dinsizlerin dûçar ettiği bir zulüm ve musibetle karşılaşarlarsa, asla fütur ve ümitsizliğe düşmezler, hapsilere iftihar ve memnuniyetle girerler. *Onların tek bir istinad noktaları vardır. O da, sırf rıza-yı ilâhî için, ihlâsla, Kur'ân ve imana hizmetleridir. –Mâsum ve mazlumların muhafızı Cenâb-ı Hak'tır.–*

Hiçbir mâniaya ehemmiyet vermeyerek, Risale-i Nur'u okumaya ve neşretmeye, kahraman Üstadları misillü ferâgatle çalışırlar. Bunun içindir ki, yirmi beş senelik müthiş bir istibdâd-ı mutlak içinde Nurlar'a çalışan Nur talebeleri, iman ve İslâmiyet hizmetinde sarsılmamışlardır. *“Zâhirde zararlı gibi görünen şeyler, hakikatte nimettir. Zahmette rahmet vardır. İman hizmeti uğrunda başımıza ne gelse hayırdır. Biz başımıza geleceği düşünmekle mükellef değiliz, hizmet-i Kur'âniye ile mükellefiz. Biz, Rabb-i Rahîmimizin daima inâyeti altındayız. Ölsek şehidiz, kalırsak Kur'ân'ın hizmetkârıyız. İslâmiyet düşmanları bizi müebbed dünya hapsine de mahkûm etseler,*

Dûçar etmek: Uğratmak, maruz bırakmak.

Ferâgat: Maddî-mânevî her türlü hakından vazgeçme, şahsî bir şey istememe.

Fütur: Gevşeklik, bıkkınlık, usanç.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

İstinad: Dayanak.

Mâniya: Manî, engel.

Tahkiki iman: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

Tecrid-i mutlak: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürme. Hücre hapsi.

bizler yine Risale-i Nur'un hizmetindeyiz.” diye iman etmişler ve fakat sadece imanla kalmamışlar, bilfiil de amel etmişlerdir, meydandadır.

Bu dindar ve vefakâr millet, Bediüzzaman'ın doğruluk ve büyüklüğünü ve kahramanlığını bilerek ona o derece itimat etmiştir ki, onun aleyhinde ne propaganda yapılırsa yapılsın, inanmıyorlar. Bediüzzaman'a yapılan zulüm ve işkenceleri iştittikçe, ona karşı kalblerinde daha ziyade bir sevgi ve bağlılık husûle gelmektedir. Ve diyorlar ki: “Bediüzzaman gibi bir din kahramanını ve öyle büyük ve mübârek bir zâtı hapslere koymak, onun eserlerinin serbest okunmasına mâni olmak, dini Anadolu'dan kaldırmaya çalışmanın ve İslâmiyet'i yıkmaya çabalamanın bir ifadesidir.” diye, komünist ve dinsizlerin yaptırdıkları işkence ve zulümlerin düşmanı kesiliyorlar. Bunun için hükûmet, her işten evvel hükûmet aleyhinde çevrilen bu plânı akim bırakmak için, Bediüzzaman'ı tamamen serbest bırakması lâzımdır. Yoksa Bediüzzaman ezildikçe halk, hükûmet aleyhtarı^(Hâşiye) olacaktır. Din, vatan ve milletin selâmeti nâmına bu hakikati ihbar etmeyi bir vecibe biliyoruz.

Evet Bediüzzaman, 1944'te Denizli Mahkemesi'nde beraat ettiği hâlde, Afyon vilayetine bağlı Emirdağ kazasında ikamete memur ediliyor. Orada, kendi âhireti ve Risale-i Nur'la meşgul olurken, 1948 senesinde, gizli din düşmanları, yapılan zulümler az geliyormuş gibi aynı nakarat ile “Gizli cemiyet kuruyor, halkı hükûmet aleyhine çeviriyor, ihtiyarladıkça artan enerjisiyle, kuvvetiyle, rejimi yıkmaya çalışıyor. Mustafa Kemal'e İslâm deccalı, Süfyan diyor.” gibi bir sürü bahanelerle, elli Risale-i Nur talebesiyle birlikte Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne sevk ediliyor ve hapse konuluyor.

Yapılan derin ve uzun tahkikat neticesinde, birtek suç delili bulunamıyor. Fakat ne olduysa oldu, ne yaptılarsa yaptılar, nihâyet mahkeme, –güya kanaat-i vicdaniye ile– Bediüzzaman'a yirmi ay ve müdakkik bir âlime on sekiz ay, yirmi iki kişiye de altışar ay hüküm veriyor. Diğerlerini de, “Bunlar

Hâşiye: Bu hakikat 1950 seçimlerinde tamamen tahakkuk etmiş; Bediüzzaman'ı yirmi beş sene bir istibdâd-ı mutlak ve eşedd-i zulüm ve müthiş işkenceler içinde bırakan din aleyhtarı eski hükûmet, büyük bir ekseriyet tarafından yıkılmış ve dinimizin üzerindeki zulüm ve istibdadı kaldırmakta olan Demokrat Parti iktidara getirilmiştir.

Akim: Neticesiz, sonuçsuz.

Deccal: Âhırzamanda geleceği bildirilen; insanlara, ahlâka ve tevhit düşüncesine savaş açacak, inkâr düşüncesini yayacak şahıs veya hükmi şahsiyet.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Kanaat-i vicdaniye: Vicdanen verilen not, fikir, karar.

Müdakkik: Dikkatli, inceleyici, araştırmacı.

Süfyan: Âhırzamanda İslâm ümmeti içinden çıkıp, insanları aldatarak dinden uzaklaştıracak olan şahıs.

Tahkikat: Araştırmalar, soruşturmalar.

Bediüzzaman'ı büyük bir müşid olarak bilmişler ve içlerindeki derunî boşluğu doldurmak için Risale-i Nur'u okumuşlar.” diye beraat veriyor. Hüküm alanları da “Bediüzzaman'ın kurduğu gizli cemiyete yardım etmişler.” diye cezalandırıyor. Hüküm derhal infaz edip hepsini tevkif ediyorlar.

Tabii, mahkûmiyet kararı hemen temyiz ediliyor. Temyiz Mahkemesi kısa bir zamanda tedkikâtını bitirerek, “Madem Bediüzzaman Said Nursî Denizli Mahkemesinde aynı suçtan beraat etmiş. Denizli Mahkemesi'nin kararı hatalı da olsa, Temyiz'in tasdikinden geçen bir dâvâ tekrar taht-ı muhakemeye alınamaz.” diye, verilen mahkûmiyet kararını esastan bozuyor. Bunun üzerine yeniden mahkeme başlıyor. Maznunlardan ne istedikleri soruluyor. O tamamen mâsum olan Nur talebeleri, Temyiz Mahkemesi'nin kararına uyulmasını istiyorlar. Afyon Mahkemesi, Temyiz'in kararına uyulup uyulmayacağını uzun uzadıya düşünüyor. Nihâyet uyulmasına karar veriyor. Sonra da noksanların ikmalî için çalışmaya başlıyor. Fakat bu çalışma bir türlü tamamlanmıyor ve mahkeme mütemâdiyen tâlik ediliyor. Bediüzzaman ve talebeleri, hüküm kat'iyet kesbetmeden verilen ceza müddetini hapisanede geçirdikten sonra tahliye edilmişlerdir. Yukarıda anlatıldığı veçhile, mahkeme, üç seneden beri uzatılmaktadır. (Hâşiye)

Milyarlar defa yazıklar olsun ki, vatana, millete ve gençliğimize ve Âlem-i İslâm'a en mukaddes iman hizmetini yapan, beşerin bütün mânevî ihtiyacını karşılayacak derecede harikulâde ve muazzam eserler veren bu dâhi ve mîsilsiz zât; mahkemelerden mahkemelere sürüklenmede, hapisanelerde çürütölmeye çalışılmaktadır.

Bediüzzaman, yirmi senede olduğu gibi, şu üç-dört senede de o kadar emsalsiz bir işkenceye maruz kalmıştır ki, tarihte hiçbir ilim adamına bu kadar cânîyâne bir sû-i kast yapılmamıştır. Denizli hapsinde bir ayda çektiği sıkıntıyı, Afyon'da bir günde çekmiştir. Kendisine, bütün bütün kanunsuz muâmeleler yapılmıştır. Hapisanede tam yirmi ay, kışın, çok soğuk olan

Hâşiye: Bu Afyon Mahkemesi, sonra iki defa beraat vermiş ve nihâyet 1956'da bütün Risale-i Nur Külliyyatı'nı ve umum mektupları bilâ-istisna Bediüzzaman'a iade etmiştir.

Bilâ-istisna: İstisnasız.

Derunî: Derinden, gönülden gelen.

İkmal: Tamamlanma.

Maznun: Zanlı, sanık.

Mütemâdiyen: Devamlı olarak.

Taht-ı muhakemeye almak: Yargılamak.

Tâlik etmek: Ertelemek.

Tedkikât: Araştırmalar, incelemeler.

Temyiz Mahkemesi: Yargıtay. Adliye mahkemeleri tarafından verilen karar ve hükümleri nihâi olarak inceleyen yüksek yargı makâmı.

gayr-i muntazam bir koğuş içinde yalnız bırakılarak, tecrid-i mutlak içinde imha olmasına intizar edilmiştir. Kışın en şiddetli günlerinde, hapishane pencerelerinin iki milim buz tuttuğu zamanlarda zehir verilmiş, ihtiyar, çok hasta hâliyle, aylarca ızdırıp çektirilmiştir. Mübârek yatağında, bir taraftan bir tarafa dönemeyecek bir hâle geldiği zamanlarda bile, hizmetine, bir talebesi olsun müsaade edilmemiştir. O korkunç şerâit altında, kendi kendine ölüp gitmesi beklenmiştir. Hastalığı o kadar şiddetlenmiştir ki, günlerce, bir şey yiyememiş ve gıdasız kalmış ve çok zayıf bir vaziyete gelmiştir.

Böyle olduğu ve çok sıkı bir tarassut ve tazyikât altında bulundurulduğu hâlde, Risale-i Nur'un te'lifinden geri kalmamış, her hapiste olduğu gibi burada da gizli olarak eser te'lif etmiştir. Mahpuslar, gizli gizli Risale-i Nur'u elle-riyle yazıp çoğaltmışlar ve hapishaneden dışarı da çıkararak neşrini temin etmişlerdir. Bediüzzaman hapiste olduğu günler dahi Risale-i Nur'un neşriyatı durmamış, perde altında yüz binlerce nüshaları eski yazı ile neşretmeye, –Nur kahramanı Hüsrev gibi– Nur talebeleri muvaffak olmuşlardır.

Hapishanede –zehirlenerek– ölüm döşeğinde iken, fırsat bulup ziyaretine varabilen bir talebesine şöyle demiştir: *“Belki hayatta kalamayacağım. Bütün mevcudiyetim vatan, millet, gençlik ve Âlem-i İslâm ve beşerin ebedî refah ve saadeti uğrunda feda olsun. Ölürsem dostlarım intikamını almasınlar!..”*

Bediüzzaman'ın hapishaneye gelmesiyle çok müstefid olan hapislerden birisi pencereden selâm verdiği zaman, “Sen Bediüzzaman'a neden selâm verdin? Neden onun penceresine bakıyorsun?” diyerek dayak atılmıştır. Çok mübârek ve çok sevgili Üstadlarının hasta ve çok elîm vaziyetinde gizlice fırsat bulup görüşmeye çalışan talebeleri, yakalandıkları zaman falakalara yatırılarak dayaktan geçirilmiştir. Fakat onlar bu mezâlimden asla yılmamışlar, imandan ve izzet-i İslâmiye'den gelen bir salâbetle, o zalimler vurdukça, onlar da her vuruluşlarında “Vur! Vur!” diye bağırmışlardır. *“Düşmanın çizmesi boğazımıza bastığı zaman onun yüzüne tükür! Ruhun kurtulsun, cesedin ezilsin!”* hakikatini matbuat lisanıyla da beyan eden Üstadları Bediüzzaman'a ittibâ etmişlerdir.

Elim: Elem veren, üzücü.

İntizar etmek: Beklemek.

İttibâ etmek: Tâbi olmak, uymak.

İzzet-i İslâmiye: Dinin şerefi, onuru.

Matbuat: Basın.

Mezâlim: Zulümler, haksızlıklar.

Müstefid olmak: İstifade etmek.

Salâbet: Sağlamlık, kararlılık.

Şerâit: Şartlar.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tazyikât: Sıkıştırılmalar, baskılar.

İşte, böyle türlü türlü işkence ve tazyikâtlarla, gerek hapishane dâhilinde, gerek haricinde hizmetini dahi yaptırmamaya çalışmışlardır. Dünyada hiçbir kimseye yapılmayan zulüm ve ihânet Bediüzzaman'a yapılmıştır. Nihâyet 20 Eylül 1949 günü ceza müddetini hapishanede tamamlayarak tahliye edilmiştir. Bütün hapishanelerde hapisler resmî mesai saatlerinde tahliye edilirken, Afyon Hapishanesi'nde de saat onda âdet iken, Bediüzzaman'ı fevkalâde bir tezahüratla karşılamaya hazırlanan halkın istikbaline mâni olmak için, şafak vakti ile sabah namazı arasında hapishaneden tahliye etmişlerdir.

* * *

Bediüzzaman Hazretleri, Afyon'da bir müddet ikamet etmiştir. Bu esna da cezasını çektiği ve Temyiz Mahkemesi mahkûmiyet kararını tamamen lehine bozduğu hâlde, üç polise, kapısı önünde geceli gündüzlü nöbet bekletirilmiştir. Hapisten çıktığına pişman etmişler ve zulüm ve tazyikât devam ettirilmiştir. İki senelik ezici ve eritici bir hapisten çıktığı hâlde, hastalığını sormak için gelenler dahi yanına bırakılmamıştır. Tarihçe-i Hayat'ında görüldüğü gibi, Rusya'da, Rus kumandanı ona serbestiyet verdiği hâlde,¹ öz vatanında ve bu mübârek ve muazzez millet-i İslâm için her şeyini feda eden Bediüzzaman'ın bayram ziyaretine gelenler dahi, resmî memurlar tarafından ziyaretten men edilmiştir. Hatta hizmetçisiyle konuşanlar görülünce, "Sen Bediüzzaman'ın hizmetçisiyle konuştun!" diye tazyikât yapılarak hüviyetleri tesbit edilmiştir.

Bütün böyle kanunsuzluklar, halkı Bediüzzaman'a bir kat daha yaklaştırmış, eserlerini arayıp bulmak hususunda âdetâ bir kamçı tesiri husûle getirmiştir. Bediüzzaman aleyhinde propaganda yapan ve yaptırınlardan ise fersahlarca uzaklaştırmıştır. Bediüzzaman'a olan teveccüh-ü âmme kırılmaya çalışıldıkça, millet ve gençlik, hususan yüksek tahsil gençliğinin hürmet ve bağlılığı artmıştır. Bediüzzaman aleyhtarlığı yapıldıkça, bu bağlar perçinleşmiştir.

Menfi propagandalardan maksat, milletin Bediüzzaman'a olan teveccühünü kırarak, şahsını çürütüp Risale-i Nur'un neşriyatını durdurmaaktır. Hâlbuki Risale-i Nur, müellifin şahsıyla bağlı değildir. Risale-i Nur, Kur'an'ın malıdır. Risale-i Nur, başka eserlere benzemez. Risale-i Nur, başlı başına hüccet ve burhan hazinesidir, yani bizatihî burhan ve hüccettir. *Risale-i Nur'u*

¹ Bkz.: Tarihçe-i Hayat, s. 344, 732-733.

okuyan, müellifin şahsına bakmaz; doğrudan doğruya eserin içindeki hakikatlere, burhan ve delillere hasr-ı nazar eder. Bu ve daha birçok hakikatlere binâendir ki, Bediüzzaman'ın aleyhinde yapılan çok dehşetli resmî propagandalar dahi akîm kalmıştır. Ve akîm kalmaya da mahkûmdur.

Evet, bu millet-i İslâmiye, vatan ve millete bu derece hadsiz istifade temin eden, Kur'ân ve iman hizmetini görülmemiş bir ferâgat-i nefisle ve fedakârlıklarla yapan bu büyük müellif ve mütefekkirin, bu derece mahkemelerde sürüklendiğine, milyarlar teessüfler yağdırıyor. Vatan ve milletin maslahatı nâmına haber veriyoruz ki, bu iş bir an evvel neticelendirilmeli ve muhakemelere son verilmelidir. Zira Bediüzzaman'ın yaptığı Kur'ânî hizmet, İslâm dünyası genişliğinde ve cihanşümûl bir çaptadır.

Bediüzzaman Said Nursî hakkında takdim ettiğimiz gayet yüksek hakikatler ve gayet âlî kıymetler, delilsiz değildir; içinde mübalâğa yoktur. Şüphe edenler, henüz hayatta olan Bediüzzaman'ı yakından tanımakla ve Risale-i Nur'u sebat ve devamla ve niyet-i hâlisâne ile okumakla farkına varacaklardır ki, biz bu Tarihçe-i Hayat'ta naklettiğimiz hakikatleri ifade ederken, söz ve ifadelerimiz çok sönük olmuştur. Hem kendilerinin, ihlâsla, bizden ziyade idrak edecekleri kanaatleri, bütün beşeriyete ilân etmek iştiyakına da sahip olacaktırlar.

Bütün dünya mahkemeleri, gizli din düşmanlarının yaptıkları ithamlara nazaran Bediüzzaman'ı mahkûm etmeye çalışsalar, o mahkemeler delile istinad ettikçe, Bediüzzaman'ı mahkûm edemezler!

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, İslâmiyet düşmanları tarafından zehirlemelerin hastalıklarıyla daimî yatak içersinde gün geçirmekte ve şöyle demektedir: "Kabir kapısını bekliyorum." Fakat biz Cenâb-ı Hak'tan bütün kudret ve kuvvetimizle dua ve niyaz ediyoruz ki, o büyük din kahramanına daha çok uzun ömürleri lütuf buyursun. Zira o gibi Kur'ân'ın fedai ve muhlis bir hâdimine, o gibi yüksek bir dâhiye, o gibi büyük bir mütefekkire, o gibi bir hakikat kahramanına, o gibi nazîrsiz bir İslâm hakîmine, bütün Âlem-i İslâm ve bütün cihan muhtaçtır.

* * *

Âlî: Yüce, yüksek.

Ferâgat-i nefis: Başkalarının rahat ve selameti için kendi menfaatlerini terketme.

Hâdim: Hizmetkâr.

Hakîm: Varlığın hakikatine vâkıf olan, hikmet sahibi âlim.

Hasr-ı nazar etmek: Bakışını,

dikkatini belirli bir noktaya odaklamak, yoğunlaştırmak.

Muhlis: Çok hâlis, çok samimi.

Nazîrsiz: Benzersiz.

Bediüzzaman'ın Emirdağ ve Afyon Hayatını kendi kalemıyla belirten On Beşinci Rica, Lem'alar'dan alınmış olup, buraya dercedilmiştir.

On Beşinci Rica (Hâsiye)

Bir zaman Emirdağ'ında ikamete memur ve tek başıma menzilde âdetâ bir haps-i münferit ve bana çok ağır gelen tarassudlar ve tahakkümler ile bana işkence vermelerinden hayattan usandım, hapisten çıktığıma teessüf ettim. Ruh u canımla Denizli hapsini arzuladım ve kabre girmeyi istedim. Ve “Hapis ve kabir, bu tarz-ı hayata müreccahtır.” diye, ya hapse veya kabre girmeye karar verirken, inâyet-i ilâhiye imdada yetişti; kalemleri teksir makinesi olan Medresetü'z-Zehra şâkırtlerinin ellerine, yeni çıkan teksir makinesini verdi. Birden Nur'un kıymettar mecmualarından her tanesi, bir kalem ile beş yüz nüsha meydana geldi. Fütuhata başlamaları, o sıkıntılı hayatı bana sevdirdi, “Hadsiz şükür olsun!” dedirtti.

Bir miktar sonra Risale-i Nur'un gizli düşmanları, fütuhât-ı nuriyeyi çekemediler. Hükûmeti aleyhimize sevk ettiler. Yine hayat bana ağır gelmeye başladı. Birden inâyet-i rabbâniye tecellî etti. En ziyâde Nurlar'a muhtaç olan alâkadar memurlar, vazifeleri itibârıyla müsâdere edilen Nur Risaleleri'ni kemâl-i merak ve dikkatle mütâlaa ettiler. Fakat Nurlar onların kalblerini kendine taraftar eyledi. Tenkit yerinde takdire başlamalarıyla, Nur dershanesi çok genişlendi; maddî zararımızdan yüz derece ziyâde menfaat verdi, sıkıntılı telâşlarımızı hiçe indirdi.

Sonra, gizli düşman münafıklar, hükûmetin nazar-ı dikkatini benim şahsıma çevirdiler. Eski siyasî hayatımı hatırlattırdılar. Hem adliyeyi, hem Maârif Dairesi'ni, hem Zâbita'yı, hem Dâhiliye Vekâleti'ni evhamlandırıdılar. Partilerin

Hâsiye: Nur'un te'lif zamanı üç sene evvel bitmiş olmasından, bu On Beşinci Rica, ileride bir Nurcu tarafından ihtiyarlar Lem'ası'nın tekmliline, te'lifine me'haz olmak üzere yazıldı.

Dâhiliye Vekâleti: İçişleri Bakanlığı.

Fütuhât-ı nuriye: Risale-i Nur'la ilgili açılımlar, gelişmeler.

Haps-i münferid: Tek kişilik hücre hapsi.

İnâyet-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, desteği.

Maârif Dairesi: Eğitim Bakanlığı.

Me'haz: Kaynak.

Medresetü'z-Zehra: Bediüzzaman Hazretleri'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan önce açılması için teşebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Daha sonraları Hz. Üstad bu üniversite hakkında “Maddî tesisine çok mâniler bulunduğundan, Medresetü'z-Zehra şimdilik Nur şâkırtlerinin heyet-i mecmûasının dairesinden ibarettir.” ifadelerini kullanmıştır.

Menzil: Kalınan yer, mesken, ev.

Müreccah: Tercih edilen, üstün.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

Te'lif: Yazma, oluşturma.

Tekmil: Tamamlama.

cereyanları ve komünistlerin perdesinde anarşistlerin tahrikâtıyla o evham genişlendi. Bizi tazyik ve tevkif ve ellerine geçen risaleleri müsâdereye başladılar. Nur şâkırtlerinin faaliyetine tevakkuf geldi. Benim şahsımı çürütmek fikriyle, bir kısım resmî memurlar, hiç kimsenin inanmayacağı isnadlarda bulundular. Pek acib iftiraları işâaya çalıştılar. Fakat kimseyi inandıramadılar.

Sonra, pek âdi bahanelerle, zemheririn en şiddetli soğuk günlerinde beni tevkif ederek, büyük ve gayet soğuk ve iki gün sobasız bir koğuşta tecrid-i mutlak içinde hapsedtiler. Ben küçük odamda günde kaç defa soba yakar ve daima mangalımda ateş varken, zaafiyet ve hastalığımдан zor dayanabilirdim. Şimdi, bu vaziyette hem soğuktan bir sıtma, hem dehşetli bir sıkıntı ve hiddet içinde çırpınırken, bir inâyet-i ilâhiye ile bir hakikat kalbimde inkişaf etti.

Mânen, “Sen hapse Medrese-i Yusufiye nâmı vermişsin; hem Denizli’de sıkıntınızdan bin derece ziyâde hem ferah, hem mânevî kâr, hem oradaki mahpusların Nurlar’dan istifâdeleri, hem büyük dairelerde Nurlar’ın fûtuhatı gibi neticeler, size şekvâ yerinde binler şükrettirdi, her bir saat hapsinizi ve sıkıntınızı, on saat ibadet hükmüne getirdi; o fânî saatleri bâkileştirdi. İnşallah bu Üçüncü Medrese-i Yusufiye’deki musibetzedelerin Nurlar’dan istifâdeleri ve teselli bulmaları, senin bu soğuk ve ağır sıkıntını hararetlendirip sevinçlere çevirecek. Ve hiddet ettiğin adamlar eğer aldanmışlarsa, bilmeyerek sana zulmediyorlar; onlar hiddete lâayık değiller. Eğer bilerek ve garazla ve dalâlet hesabına seni incitiyorlar ve işkence yapıyorlarsa, onlar pek yakın bir zamanda, ölümün idam-ı ebedîsiyle kabrin haps-i münferidine girip, dâimî sıkıntılı azap çekecekler. Sen onların zulmü yüzünden hem sevap, hem fânî saatlerini bâkileştirmeyi, hem mânevî lezzetleri, hem vazife-i ilmiye ve diniyeyi ihlâs ile yapmasını kazanıyorsun!” diye ruhuma ihtar edildi.

Ben de bütün kuvvetimle “Elhamdülillâh” dedim. İnsaniyet damarıyla o zâlimlere acidım. “Yâ Rabbi! Onları ıslah eyle!” diye dua ettim.

Bu yeni hâdisede, ifademde Dâhiliye Vekâleti’ne yazdığım gibi, on vecihle kanunsuz olduğu ve kanun nâmına kanunsuzluk eden o zâlimler, asıl suçlu onlar olması gibi, öyle bahaneleri aradılar; işitenleri güldürecek ve hakperestleri ağlattıracak iftiraları ve uydurmalarıyla ehl-i insafa gösterdiler ki;

İşâa: Bir haberi yayma, herkese duyurma.

Şekvâ: Şikayet.

Tahrikât: Tahrikler, kıskırtmalar.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

Tecrid-i mutlak: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürme. Hücre hapsi.

Tevakkuf: Durma, duraksama.

Tevkif: Tutuklama.

Zemherir: Kışın en soğuk günleri.

Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine ilişmeye, kanun ve hak cihetinde imkân bulamıyorlar, divaneliğe sapıyorlar.

Ezcümle: Bir ay bizi tecessüs eden memurlar, bir şey bahane bulamadıklarından bir pusula yazıp ki: "Said'in hizmetkârı bir dükkândan rakı almış, ona götürmüş." O pusulayı imza ettirmek için hiç kimseyi bulamayıp, sonra yabanî ve sarhoş bir adamı yakalamışlar, tehditkârâne "Gel bunu imza et!" demişler. O da demiş: "Tövbeler tövbesi olsun, bu acîb yalanı kim imza edebilir?" Onları, pusulayı yırtmaya mecbur etmiş.

İkinci bir numûne: Bilmediğim ve şimdi dahi tanımadığım bir zât, atını beni gezdirmek için vermiş. Ben de rahatsızlığım için teneffüs kasdı ile, ekser günlerde, yazda bir-iki saat gezerdim. O at ve araba sahibine elli liralık kitap vermeye söz vermiştim. Tâ, kâidem bozulmasın ve minnet altına girmeyeyim.

Acaba bu işte hiçbir zarar ihtimâli var mı? Hâlbuki "O at kimindir?" diye, elli defa bizlerden hem vali, hem adliyeciler, hem zâbita ve polisler sordular. Güyâ büyük bir hâdise-i siyasiye ve âsâyişe temas eden bir vâkiadır. Hatta bu manasız soruşların kesilmesi için iki zât, hamiyeten, biri "At benimdir" diğeri "Araba benimdir" dedikleri için ikisini de benimle beraber tevkif ettiler.

Bu numûnelere kıyâsen, çok çocuk oyuncaklarına seyirci olup gülerek ağladık ve anladık ki; Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine ilişkinler, maskara olurlar.

O numûnelerden latif bir muhâvere: Benim tevkif kâğıdımda sebep, emniyeti ihlâl suçu yazıldığından, ben daha o pusulayı görmeden müddeiumuma dedim: "Seni geçen gece giybet ettim. Emniyet müdürü hesabına beni konuşturan bir polise, 'Eğer bin müddeiumumî ve bin emniyet müdürü kadar bu memlekette emniyet-i umumiye hizmet etmemiş isem -üç defa- Allah beni kahretsin!' dedim."

Sonra bu sırada, bu soğukta, en ziyâde istirahat ve üşümemeye ve dünyayı düşünmemeye muhtaç olduğum bir hengâmda, garazı ve kasdı ihsâs eder bir tarzda, beni bu tahammülün fevkinde bu tehcir ve tecrit ve tevkif ve tazyike sevk edenlere, fevkalâde iğbirar ve kızmak geldi. Bir inâyet imdada yetişti. Mânen kalbe ihtar edildi ki:

Hamiyeten: Dinî ve millî değerleri koruma gayretiyle.

İğbirar: Gücenme, kırılma.

ihsâs etmek: Hissettirmek, belli etmek.

Latif: Hoş, güzel.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma, diyalog.

Müddeiumum: Savcı.

Pusula: Üzerine kısa bir yazı, not

yazılmış küçük kağıt.

Tecessüs etmek: Gizlice takip etmek, gözetlemek.

Tehcir: Sürgün.

Tehditkârâne: Tehdit ederek.

• İnsanların sana ettikleri ayn-ı zulümlerinde, ayn-ı adalet olan kader-i ilâhînin büyük bir hissesi var.

• Ve bu hapiste yiyecek rızkın var; o rızkın seni buraya çağırdı. Ona karşı rıza ve teslim ile mukâbele lâzım.

• Hikmet ve rahmet-i rabbâniyenin dahi büyük bir hissesi var ki, bu hapistekileri nurlandırmak ve teselli vermek ve size sevap kazandırmaktır. Bu hisseye karşı, sabır içinde binler şükretmek lâzımdır.

• Hem senin nefsinin, bilmediğin kusurlarıyla onda bir hissesi var. O hisseye karşı istiğfar ve tövbe ile, nefesine “Bu tokata müstehak oldun!” demelisin.

• Hem gizli düşmanların desiseleriyle bazı safdil ve vehham memurları iğfâl ile o zulme sevk etmek cihetiyle, onların da bir hissesi var. Ona karşı Risale-i Nur'un o münafıklara vurduğu dehşetli mânevî tokatlar, senin intikamını tamamen onlardan almış. O, onlara yeter.

• En son hisse, bilfiil vâsita olan resmî memurlardır. Bu hisseye karşı, onların Nurlar'a tenkit niyetiyle bakmalarında, ister istemez şüphesiz iman cihe-tinde istifâdelerinin hatırı için ¹ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ düsturuyla; onları affetmek, bir ulüvv-ü cenaplıktır.

Ben de bu hakikatli ihtardan kemâl-i ferah ve şükür ile, bu yeni Medrese-i Yusufiye'de durmaya, hatta aleyhimde olanlara yardım etmek için kendime mûcib-i ceza, zararsız bir suç yapmaya karar verdim.

Hem benim gibi yetmiş beş yaşında ve âlâkasız ve dünyada sevdiği dostlarından, yetmişten ancak hayatta beşi kalmış ve onun vazife-i nuriyesini gö-recek yetmiş bin nur nüshaları bâki kalıp serbest geziyorlar. Ve bir dile bel-del, binler dil ile hizmet-i imaniyeyi yapacak kardeşleri, vârisleri bulunan benim gibi bir adama kabir, bu hapisten yüz derece ziyâde hayırlıdır. Ve bu hapis dahi, hâricinde hürriyetsiz tahakkümler altındaki serbestiyetten yüz derece daha rahat, daha faydalıdır. Çünkü hâricinde, tek başıyla yüzer âlâkadar memurların tahakkümlerini çekmeye mukâbil, hapiste yüzer mahpuslarla

¹ “Kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler.” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/134).

Ayn-ı adalet: Adaletin ta kendisi.

Ayn-ı zulüm: Zulmün ta kendisi.

Desise: Hile, oyun.

iğfâl: Kandırma, aldatma.

Mûcib-i ceza: Ceza gerektirecek durum, sebep.

Safdil: Temiz kalbli, hile oyun nedir bilmediğinden çabuk alda-

nan.

Ülûvv-ü cenaplık: Âlicenaplık, yüksek karakterlilik.

beraber yalnız müdür ve başgardiyan gibi bir-iki zâtın, maslahata binâen hafif tahakkümlerini çekmeye mecbur olur. Ona mukâbil, hapiste çok dostlardan kardeşâne taltifler, teselliler görür. Hem İslâmiyet şefkati ve insaniyet fitratı, bu vaziyette ihtiyarlara merhamete gelmesi, hapis zahmetini rahmete çeviriyor diye, hapse râzı oldum.

Bu üçüncü mahkemeye geldiğim sırada zaafiyet ve ihtiyarlık ve rahatsızlıktan ayakta durmaya sıkıldığımdan, mahkeme kapısının hâricinde bir iskemlede oturdum. Birden bir hâkim geldi, hiddet etti, “Neden ayakta beklemiyor?” ihânetkârâne dedi. Ben de ihtiyarlık cihetinden, bu merhametsizliğe kızdım. Birden baktım; pek çok müslümanlar, kemâl-i şefkat ve uhuvvetle merhametkârâne bakıp etrafımızda toplanmışlar, dağıtılmıyorlar. Birden iki hakikat ihtar edildi:

Birincisi: Benim ve Nurlar'ın gizli düşmanlarımız, benim istemediğim hâlde hakkımdaki teveccüh-ü âmmeyi kırmak ile Nur'un fütuhatına set çekilir diye, bazı safdil resmî memurları kandırıp, şahsımı millet nazarında çürütmek fikriyle, ihânetkârâne böyle muâmeleye sevk etmişler. Buna karşı inâyet-i ilâhiye, Nurlar'ın iman hizmetine mukâbil, bir ikram olarak, o birtek adamın ihânetine bedel, bu yüz adama bak! Hizmetinizi takdir ile şefkatkârâne acıyarak alâkadârâne sizi istikbal ve teşyî ediyorlar. Hatta ikinci gün, ben müstantik dairesinde müddeiumumun suâllerine cevap verirken, hükûmet avlusunda mahkeme pencerelerine karşı bin kadar ahâli, kemâl-i alâka ile toplanıp lisan-ı hâl ile “Bunları sıkmayınız!” dediklerini, vaziyetleriyle ifade ediyorlar gibi göründüler. Polisler onları dağıtamıyorlardı. Kalbime ihtar edildi ki:

Bu ahâli, bu tehlikeli asırda tam bir teselli ve söndürülmez bir nur ve kuvvetli bir iman ve saadet-i bâkiyeye bir doğru müjde istiyorlar ve fitraten arıyorlar ve Nur Risaleleri'nde aradıkları bulunuyor diye işitmişler ki, benim ehemmiyetsiz şahsıma, imana bir parça hizmetkârlığım için haddimden çok ziyâde iltifat gösteriyorlar.

Alâkadârâne: Alâka göstererek, ilgilenerek.

İhânetkârâne: Hakaret eden, küçük düşürmeye çalışan bir tarzda.

İltifat: İlgi, teveccüh.

İstikbal: Karşılama.

Kemâl-i alâka: Çok büyük bir ilgi.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Merhametkârâne: Şefkatli, merhametli bir şekilde.

Müstantik: Sorguya çeken, soru hâkimi.

Saadet-i bâkiye: Ebedî mutluluk.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarzda.

Taltif: İltifat etme, lütuf ve iyilikte bulunma.

Teşyî etmek: Uğurlamak, yolcu etmek.

Teveccüh-ü âmme: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri, Afyon Mahkeme koridorunda beklerken...

İkinci Hakikat: Emniyeti ihlâl vehmiyle bize ihânet etmek ve teveccüh-ü âmmeyi kırmak kasdıyla tahkirkârâne, aldanmış mahdut adamların bed muâmelelerine mukâbil, hadsiz ehl-i hakikatin ve nesl-i âtinin takdirkârâne alkışlamaları var, diye ihtar edildi.

Evet, komünist perdesi altında anarşistliğin, emniyet-i umumiyeyi bozma-ya dehşetli çalışmasına karşı, Risale-i Nur ve şâkirtleri, iman-ı tahkikî kuvve-tiyle bu vatanın her tarafında o müthiş ifsâdı durduruyor ve kınıyor. Emniyeti ve âsâyişi temine çalışıyor ki, pek çok bir kesrette ve memleketin her tarafında bulunan Nur talebelerinden, bu yirmi senede alâkadar üç-dört mahkeme ve on vilayetin zâbitaları, emniyeti ihlâlê dâir bir vukuatlarını bulmamış ve kaydetmemiş. Ve üç vilayetin insaflı bir kısım zâbitaları demişler: *“Nur talebeleri mânevî bir zâbitadır. Âsâyişi muhafazada bize yardım ediyorlar. İman-ı tahkikî ile; Nur’u okuyan her adamın kafasında bir yasakçıyı bırakıyorlar, emniyeti temine çalışıyorlar.”*

Bunun bir numûnesi Denizli Hapishanesi'dir. Oraya Nurlar ve o mahpuslar için yazılan Meyve Risalesi girmesiyle, üç-dört ay zarfında iki yüzden ziyâde o mahpuslar öyle fevkalâde itaatli, dindarâne bir salâh-ı hâl aldılar ki; üç-dört adamı öldüren bir adam, tahta bitlerini öldürmekten çekiniyordu. Tam merhametli, zararsız, vatana nâfi bir uzuv olmaya başladı. Hatta resmî memurlar, bu hâle hayretle ve takdirle bakıyordular. Hem daha hüküm almadan bir kısım gençler dediler: *“Nurcular hapiste kalsalar, biz kendimizi mahkûm ettireceğiz ve ceza almaya çalışacağız; tâ onlardan ders alıp onlar gibi olacağız. Onların dersiyle kendimizi ıslah edeceğiz.”*

İşte bu mâhiyette bulunan Nur talebelerini, emniyeti ihlâl ile ittiham edenler, her hâlde ve gayet fenâ bir surette aldanmış veya aldatılmış veya bilerek veya bilmeyerek anarşistlik hesabına hükûmeti iğfâl edip bizleri eziyetlerle ez-meye çalışıyorlar. Biz bunlara karşı deriz:

“Madem ölüm öldürülüyor ve kabir kapanmıyor ve dünya misafirhânesinde yolcular gayet sürat ve telâşla kâfile kâfile arkasında, toprak arkasına girip kayboluyorlar; elbette pek yakında birbirimizden ayrılacağız. Siz zulmünüzün cezasını dehşetli bir surette göreceksiniz. Hiç olmazsa mazlum ehl-i iman hakkında terhis tezkeresi olan ölümün, idam-ı ebedî darağacına çıkacaksınız. Sizin dünyada tevehhüm-ü ebediyetle aldığınız fâni zevkler, bâki ve elîm elemlere dönecek.”

Bed: Kötü, çirkin.

İman-ı tahkikî: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

Mahdut: Sayılı, sınırlı.

Nâfi: Faydalı.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Salâh-ı hâl almak: Durumunu düzeltmek, sâlih bir hâl almak.

Tevehhüm-ü ebediyet: Dünyada sonsuz kalacağını zannetmek.

Tahkirkârâne: Hakaret eder bir tarzda.

Maatteessüf gizli münafık düşmanlarımız, bu dindar milletin yüzer milyon veli makamında olan şehidlerinin, kahraman gazilerinin kanıyla ve kılıcıyla kazanılan ve muhafaza edilen hakikat-i İslâmiyet'e bazen "tarikat" nâmını takip ve o güneşin tek bir şuâi olan tarikat meşrebini, o güneşin aynı gösterip, hükûmetin bazı dikkatsiz memurlarını aldatıp, hakikat-i Kur'âniye'ye ve hakâik-i imaniyeye tesirli bir surette çalışan Nur talebelerine "tarikatçı" ve "siyasî cemiyetçi" nâmını vererek aleyhimize sevk etmek istiyorlar. Biz, hem onlara, hem onları aleyhimizde dinleyenlere, Denizli Mahkeme-i Âdilesi'nde dediğimiz gibi deriz:

"Yüzer milyon başların fedâ oldukları bir kudsi hakikate, başımız dahi fedâ olsun. Dünyayı başımıza ateş yapsanız, hakikat-i Kur'âniye'ye fedâ olan başlar, zındıkaya teslim-i silâh etmeyecek ve vazife-i kudsiyesinden vazgeçmeyecekler inşallah!"

İşte, ihtiyarlığımın sergüzeştliğinden gelen ağırlara ve me'yusiyetlere, imandan ve Kur'an'dan imdada yetişen kudsi teselliler ile bu ihtiyarlığımın en sıkıntılı bir senesini, gençliğimin en ferahlı on senesine değiştirmem. Hususan hapiste farz namazını kılan ve tövbe edenin her bir saati, on saat ibadet hükümüne geçmesiyle ve hastalıkta ve mazlumiyette dahi her bir fâni gün, sevap cihetinde on gün bâki bir ömrü kazandırmasıyla, benim gibi kabir kapısında nöbetini bekleyen bir adama ne kadar medar-ı şükrandır, o mânevî ihtardan bildim. "Hadsiz şükür Rabbime!" dedim, ihtiyarlığıma sevindim ve hapsime râzı oldum.

Çünkü ömür durmuyor, çabuk gidiyor. Lezzetle, ferahla gitse, lezzetin zevali elem olmasından, hem teessüf, hem şükürsüzlükle, gafletle, bazı günahları yerinde bırakır, fâni olur gider. Eğer hapis ve zahmetli gitse, zeval-i elem bir mânevî lezzet olmasından, hem bir nevi ibadet sayıldığından, bir cihette bâki kalır ve hayırlı meyveleriyle bâki bir ömrü kazandırır. Geçmiş günahlara ve hapse sebebiyet veren hatalara keffâret olur, onları temizler.¹ Bu nokta-yı nazardan, mahpuslardan farzı kılanlar, sabır içinde şükür etmelidirler.

* * *

¹ Müminlerin maruz kaldıkları her felaketin günahlarına keffâret olacağını müjdeleyen hadis-i şerifler için bkz.: Buhârî, *Merdâ* 1; Müslim, *Birr* 45-52; Tirmizî, *Cenâiz* 1.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Medar-ı şükran: Şükür gereken durum, şükür sebebi.

Meşreb: Yol, usûl.

Sergüzeşt: Baştan geçen macera, hâdise.

Şuâ: Işın, ılık parçası.

Zeval: Yok olma, bitme.

Zeval-i elem: Çekilen acının, dulan elemin bitmesi, yok olması.

Bediüzzaman Said Nursî'nin

Afyon Mahkemesi

Afyon mahkemesini tertip ve iftiralarla açtıran gizli dinsizler, Bediüzzaman'ı idam etmek plânını çevirmişlerdir. Bu fevkalâde ehemmiyeti hâiz Büyük Müdâfaât, böyle imhacı zalim dinsizlere karşı onun, ölümü hiçe sayarak haykırdığı hakikatlerdir. Neticede, Temyiz Mahkemesi mahkûmiyet kararını nakzetti. Ve aynı mahkeme iki defa Bediüzzaman'a beraat verdi. Nihâyet bütün Risale-i Nur Külliyyatı ve beş yüze yakın mektuplar, bilâ-kayd ü şart Bediüzzaman'a iade edildi.

Büyük Müdâfaât'ından Parçalar

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

On sekiz sene sükûttan sonra mecburiyet tahtında bu istida, mahkemeye ve sureti Ankara'ya, makamata verilmişken, tekrar vermeye mecbur olduğum, iddianâmeye karşı itiraznâmemdir.

Malûm olsun ki, Kastamonu'da üç defa menzilimi taharri etmek için gelen iki müddeiumumî ve iki taharri komiserine ve üçüncüde polis müdürüne ve altı-yedi komiser ve polislere ve Isparta'da müddeiumumînin suâllerine ve Denizli ve Afyon Mahkemeleri'ne karşı dediğim ayn-ı hakikat küçük bir müdâfaanın hülâsasıdır. Şöyle ki:

Onlara dedim: “Ben on sekiz, yirmi senedir münzevî yaşıyorum. Hem Kastamonu'da sekiz senedir karakol karşısında ve sâir yerlerde dahi yirmi senedir daima tarassut ve nezaret altında kaç defa menzilimi taharri ettikleri

¹ Ancak O'ndan yardım dileriz.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi.

Bilâ-kayd ü şart: Kayıtsız şartsız.

Büyük Müdâfaât: Afyon mahkemesi müdâfaaları.

Hâiz: Sahip, elde etmiş.

İstida: Dilekçe.

Müddeiumumî: Savcı.

Münzevî: İnsanlardan uzaklaşıp, tek başına yaşayan kimse.

Nakzetmek: Alt mahkemenin kararını eksik veya hatalı bularak bozmak, geri çevirmek.

Taharri komiseri: Sivil polis.

Taharri: Arama, araştırma.

Taht: Alt.

Temyiz Mahkemesi: Yargıtay. Adliye mahkemeleri tarafından verilen karar ve hükümleri nihai olarak inceleyen yüksek yargı makamı.

hâlde, dünya ile siyasetle hiçbir tereşşuh, hiçbir emâre görülmedi. Eğer bir karışık hâlim olsaydı, oranın adliye ve zâbitası bilmedi veya bildi, aldırma-
dı ise, elbette benden ziyade onlar mes'uldürler. Eğer yoksa, bütün dünyada
kendi âhireti ile meşgul olan münzevîlere ilişilmediği hâlde, neden bana lü-
zumsuz, vatan ve millet zararına bu derece ilişiyorsunuz?"

Biz Risale-i Nur şâkirtleri, Risale-i Nur'u değil dünya cereyanlarına,
belki kâinata da âlet edemeyiz. Hem Kur'ân, bizi siyasetten şiddetle men
etmiş.¹ Evet, Risale-i Nur'un vazifesi ise, hayat-ı ebediyeyi mahveden ve
hayat-ı dünyeviyeyi de dehşetli bir zehire çeviren küfr-ü mutlaka karşı
imanî olan hakikatlerle gayet kat'î ve -en mütemerrid zındık feylesofları
dahi imana getiren- kuvvetli burhanlarla Kur'ân'a hizmet etmektir. Onun
için Risale-i Nur'u hiçbir şeye âlet edemeyiz.

Evvelâ: Kur'ân'ın elmas gibi hakikatlerini, ehl-i gaflet nazarında bir
propaganda-yı siyaset tevehhümüyle cam parçalarına indirmemek ve o
kıymetli hakikatlere ihânet etmemektir.

Sâniyen: Risale-i Nur'un esas mesleği olan şefkat, hak ve hakikat ve
vicdan, bizleri şiddetle siyasetten ve idareye ilişmekten men etmiş. Çünkü
tokada ve belâya müstehak ve küfr-ü mutlaka düşmüş bir-iki dinsize mü-
teallik, yedi-sekiz çoluk-çocuk, hasta, ihtiyar, mâsumlar bulunur. Musibet
ve belâ gelse, o bîcâreler dahi yanarlar.² Bunun için, neticenin de husûlû
meşkûk olduğu hâlde, siyaset yoluyla idare ve âsâyişin zararına hayat-ı iç-
timaiyeye karışmaktan şiddetle men edilmiştir.

Sâlisen: Bu vatanın ve bu milletin hayat-ı içtimaiyesi bu acîb zaman-
da anarşilikten kurtulmak için beş esas lâzım ve zaruridir: Hürmet, mer-
hamet, haramdan çekinmek, emniyet, serseriliği bırakıp itaat etmektir.

Risale-i Nur hayat-ı içtimaiyeye baktığı zaman, bu beş esası kuvvetli
ve kudsî bir surette tesbit ve tahkim ederek, âsâyişin temel taşını muhafa-
za ettiğine delil ise, bu yirmi sene zarfında Risale-i Nur'un yüz bin adamı

¹ Bu muhtevaya işaret eden bazı âyet-i kerîmeler için bkz.: Mâide Sûresi, 5/32; En'âm Sûresi, 6/164.

² Bkz.: Enfâl Sûresi, 8/25.

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Ehl-i gaflet: Gerçeklerden haber-
siz yaşayanlar.

Hayat-ı ebediyeye: Ebedi, sonsuz
âhiret hayatı.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Husûl: Meydana gelme, olma.

İhânet: Küçük görme, hafife al-
ma.

Küfr-ü mutlak: Bütününü inkâr,
ateizm.

Meşkûk: Şüpheli.

Müteallik: Alakalı, ilgili.

Mütemerrid: İnatçı.

Tahkim etmek: Sağlamlaştırmak,
güçlendirmek.

Tereşşuh: Sızıntı, belirti, işaret.

Tevehhüm: Zan, vehim, kuruntu.

vatan ve millete zararsız birer uzv-u nâfi hâline getirmesidir. Isparta ve Kastamonu vilayetleri buna şahittir. Demek Risale-i Nur'un -ekseriyet-i mutlaka- eczalarına işşenler, her hâlde bilerek veya bilmeyerek anarşilik hesabına, vatana ve millete ve hâkimiyet-i İslâmiye'ye hıyanet ederler.

Risale-i Nur'un yüz otuz risalelerinin bu vatana yüz otuz büyük faydasını ve hasenesini, vehham ehl-i gafletin sathî nazarlarında kusurlu tevehhüm edilen iki-üç risalenin mevhum zararları çürütemez. Onları bunlarla çürüten, gayet derecede insafsız bir zâlimdir.

Eğer dinsizliği bir nevi siyaset zannedip, bu hâdisede bazılarının dedikleri gibi dersenez: "Bu risalelerinle medeniyetimizi, keyfimizi bozuyorsun?"

Ben de derim: "Dinsiz bir millet yaşayamaz" dünyaca bir umumî düsturdur. Ve bilhassa küfr-ü mutlak olsa cehennemden daha ziyade elîm bir azabı dünyada dahi verdiğini, Risale-i Nur'dan Gençlik Rehberi, gayet kat'î bir surette isbat etmiş. O risale ise, şimdi resmen tab' edildi.

Bir müslüman, -el-iyâzü billâh- eğer irtidat etse küfr-ü mutlaka düşer; bir derece yaşatan küfr-ü meşkûkte kalmaz, ecnebî dinsizleri gibi de olmaz. Ve lezzet-i hayat noktasında, mâzi ve müstakbeli olmayan hayvandan yüz derece aşağı düşer. Çünkü geçmiş ve gelecek mevcudâtın ölümleri ve ebedî mufâratları, onun dalâleti cihetiyle, onun kalbine mütemâdiyen hadsiz fi-rakları ve elemeleri yağdırıyor. Eğer iman gelse, kalbe girse, birden o hadsiz dostlar diriliyorlar. "Biz ölmemişiz, mahvolmamışız" lisan-ı hâlleriyile diyerek, o cehennemî hâlet, cennet lezzetine çevrilir.

Madem hakikat budur, size ihtar ediyorum: Kur'ân'a dayanan Risale-i Nur ile mübâreze etmeyiniz. O mağlup olmaz, bu memlekete yazık olur. ^(Hâşiye) O başka yere gider, yine tenvir eder.

Hâşiye: Dört defa mübâreze zamanında gelen dehşetli zelzeleler, "Yazık olur" hükmünü isbat ettiler.

El-iyâzü billâh: Allah korusun!
Hâkimiyet-i İslâmiye: Dinin, kendine bağlı insanları kendi usul ve prensiplerine göre sevk ve idaresi.
Hasene: Sevap, iyilik.
İrtidat: Dinden çıkma, dininden dönme.
Küfr-ü meşkûk: İnançsızlıkta

tam emin olmama, kararsız, şüpheli kalma.
Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.
Mufârat / firak: Ayrılma, ayrılık.
Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.
Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Sathî: Yüzeysel.
Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.
Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.
Uzv-u nâfi: Faydalı üye, yararlı organ.

Hem eğer başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa, her gün biri kesilse, hakikat-i Kur'âniye'ye feda olan bu başı zındıkaya ve küfr-ü mutlaka eğimem ve bu hizmet-i imaniye ve nuriyeden vazgeçmem ve geçmem.

Elhâsıl: Hayat-ı ebediye mahveden ve hayat-ı dünyeviyeyi dehşetli bir zehire çeviren ve lezzetini imha eden küfr-ü mutlaka, otuz seneden beri köküyle kesen.. ve tabiiyyûnun dehşetli bir fikr-i küfrîlerini öldürmeye muvaffak olan.. ve bu milletin iki hayatının saadet düsturlarını harika hüccetleriyle parlak bir surette isbat eden.. ve Kur'ân'ın hakikat-i arşiyesine dayanan Risale-i Nur, böyle küçük bir risalenin bir-iki maddesiyle değil, belki bin kusuru dahi olsa, onun binler büyük haseneleri onları affettirir, diye dâvâ ediyoruz ve isbatına da hazırız.

Madem cumhuriyet prensipleri hürriyet-i vicdan kanunu ile dinsizlere işmiyor; elbette mümkün olduğu kadar dünyaya karışmayan.. ve ehl-i dünya ile mübâreze etmeyen.. ve âhiretine ve imanına ve vatanına dahi nâfi bir tarzda çalışan dindarlara da işmemek gerektir ve elzemdir. Bin seneden beri bu milletin gıda ve ilâç gibi bir hâcet-i zaruriyesi olan takvâyı ve salâhati bu mazhar-ı enbiya olan Asya'da hükmeden ehl-i siyaset yasak etmez ve edemez biliyoruz.

Yirmi seneden beri münzevî yaşayan ve yirmi sene evvelki Said'in kafa-sıyla sorduğu bu suâllerde bu zamanın tarz-ı telâkkisine uygun gelmeyen kusura bakmamak, insanîyetin muktezasıdır...

Vatan ve millet ve âsâyişin menfaati hesabına bunu da hatırlatmak bir vazife-i vataniye olması cihetiyle derim:

Böyle bize ve Risale-i Nur'a az bir münasebetle taht-ı tevkiye alınmak, gücendirmek yüzünden vatana ve âsâyişe dindarâne menfaati bulunan pek çok zâtları idare aleyhine çevirebilir, anarşiliğe meydan verir. Evet, Risale-i Nur ile imanlarını kurtaran ve millete zararsız ve tam menfaatlar

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneticiler.

Fikr-i küfrî: İnkârâ dair fikir, düşünce.

Hâcet-i zaruriye: Şiddetli, zaruri ihtiyaç.

Hakikat-i arşiyeye: Yüce hakikat. Cenâb-ı Hakk'ın kudret ve iradesinin ilk tecelli ufkı sayılan Arş-ı Âzam'dan gelen ve Arş-ı Âzam'a

bağlı bulunan yüce Kur'ân hakikatı.

Hizmet-i imaniye ve nuriye:

Risale-i Nur vâsıtasıyla imana, dine hizmet etme.

Hüccet: Delil.

Mazhar-ı enbiya: Peygamberlerin zuhur ettiği yer, coğrafya.

Nâfi: Faydalı.

Salâhat: Salih, dindar, faziletli olma.

Tabiiyyûn: Yaratmayı tabiata vererek Allah'ı inkâr eden kimseler.

Tarz-ı telâkki: Anlayış, algılama tarzı.

Vazife-i vataniye: Vatandaşlık görevi, millî görev.

Zındıka: Dinsizlik. Din düşmanlığı.

vaziyete girenler yüz binden çok ziyadedir. Hükûmet-i Cumhuriye'nin belki her büyük dairesinde ve milletin her tabakasında faydalı ve müstakimâne bir surette bulunuyorlar. Bunları gücendirmek değil, belki himâye etmek elzemdir. Şekvâmızı dinlemeyen ve bizi söyletmeyen ve bahanelerle sıkıştıran bir kısım resmî adamlar, vatan aleyhinde anarşiliğe meydan açıyorlar diye kuvvetli bir vehim hatırmıza geliyor.

Hem maslahat-ı hükûmet nâmına derim:

Madem Beşinci Şuâ'ı, hem Denizli, hem Ankara Mahkemeleri tetkik edip ilişmemişler, bize verdiler. Elbette onu yeniden resmîyete koyup dedikodulara meydan açmamak, idarece zarurîdir. Biz o risaleyi, mahkemelerin ellerine geçmeden ve onu teşhirlerinden evvel gizlediğimiz gibi, Afyon Hükûmet ve Mahkemesi dahi onu medar-ı suâl ve cevap etmemeli. Çünkü kuvvetlidir, reddedilmez. Kable'l-vuku haber vermiş, doğru çıkmış. Hem hedefi dünya değil; olsa olsa, ölmüş gitmiş bir şahsa, müteaddit manalarından bir manası muvâfık geliyor. Onun dostluğu taassubuyla o gaybî ihbarı ve manayı, resmîyete koymamayı ve bizi onunla muâheze etmekle daha ziyade teşhirine yol açmamayı, vatan ve millet ve âsâyış ve idare hesabına ihtar etmeye vicdanım beni mecbur eyledi.

* * *

Bu meselede, şahsımın veya bazı kardeşlerimin kuruşuyla Risale-i Nur'a hücum edilmez. O doğrudan doğruya Kur'ân'a bağlanmış; ve Kur'ân da Arş-ı Âzam'a bağlıdır. Kimin haddi var ki elini oraya uzatsın ve o kuvvetli ipleri çözsün!

Hem memlekete maddî ve mânevî bereketi ve fevkalâde hizmeti, otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin işârâtıyla ve İmam Ali'nin (radıyallâhu anhu) üç keramet-i gaybiyesiyle ve Gavs-ı Âzam'ın (radıyallâhu anhu) kat'î ihbarıyla tahakkuk etmiş olan Risale-i Nur, bizim âdi ve şahsî kusurlarımızla mes'ul

Âdi: Sıradan, basit.

Arş-ı Âzam: Yerde ve gökte, maddî ve mânevî bütün varlıklarla alâkalı ilâhî emir, irade ve işleyişin ilk tecellî ve zuhur mahalli sayılan, fakat mahiyetini sadece Cenâb-ı Hakk'ın bilebileceği yüce bir âlem.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in âyetleri.

Gavs-ı Âzam: "En büyük velî"

anlamında Abdülkadir Geylani Hazretleri'nin lâkâbı (k.s.).

Gaybî: Gayba ait, geleceğe ait.

İşârât: İşaretler, imalar, dolaylı manalar.

Kable'l-vuku: Olmadan, meydana gelmeden önce.

Kerâmât-ı gaybiye: Geleceğe ait meselelerde mazhar olunan kerametler.

Kuddise sirruhu: Sırrı ve bereketi yüce olsun.

Maslahat-ı hükûmet: Hükûmetin gözececeği fayda, menfaat.

Medar-ı suâl ve cevap: Sorgulama sebebi.

Muâheze: Hesaba çekme, sorgulama.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

olmaz ve olamaz ve olmamalı! Yoksa bu memlekete hem maddî, hem mânevî, telâfi edilmeyecek derecede zarar olacak.

Risale-i Nur'a karşı gizli düşmanlarımızdan bazı zındıkların şeytane-tiyle çevrilen plânlar ve hücumlar inşallah bozulacaklar. Onun şâkirtleri başkalara kıyas edilmez, dağıtırılmazlar, vazgeçirilmezler, Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle mağlup edilmezler. Eğer maddî müdâfaadan Kur'an bizi menetmeseydi, bu milletin can damarı hükmünde, umumun teveccühünü kazanan ve her tarafta bulunan o şâkirtler, Şeyh Said ve Menemen Hâdiseleri gibi cüz'î ve neticesiz hâdiselere bulaşmazlar; Allah etmesin eğer mecburiyet-i kat'îye derecesinde onlara zulmedilse, elbette gizli zındıklar ve münafıklar bin derece pişman olacaklar!

Elhâsıl: Madem biz ehl-i dünyanın dünyalarına ilişmiyoruz; onlar da bizim âhiretimize ve imanî hizmetimize bu derece ilişmesinler!

Evet biz bir cemaatiz. Hedefimiz ve programımız; evvelâ kendimizi sonra milletimizi idam-ı ebedîden ve dâimî berzahî haps-i münferitten kurtarmak ve vatandaşlarımızı anarşilikten ve serserilikten muhafaza etmek ve iki hayatımızı imhaya vesile olan zındıkaya karşı, Risale-i Nur'un çelik gibi hakikatleriyle kendimizi muhafazadır.

* * *

Ben, sizin bana vereceğiniz en ağır cezanıza da beş para vermem ve hiç ehemmiyeti yok. Çünkü ben kabir kapısında, yetmiş beş yaşındayım. Böyle mazlum ve masum bir-iki sene hayatı şehâdet mertebesiyle değiştirmek, benim için büyük saadettir. Risale-i Nur'un binler hüccetleriyle kat'î imanım var ki; ölüm, bizim için bir terhis tezkeresidir. Eğer zâhirî idam da olsa, bizim için bir saat zahmet, ebedî bir saadetin ve rahmetin anahtarı olur.

Fakat siz, ey gizli düşmanlar ve zındıka hesabına adliye-yi şaşırtan, hükûmeti bizimle sebebsiz meşgul eden insafsızlar! Kat'î biliniz ve titreyiniz ki; siz idam-ı ebedî ile ebedî mahkûm oluyorsunuz. İntikamımız, sizden pek çok muzaaf bir surette alınıyor, görüyoruz, hatta size acıyoruz...

Berzahî: Kabir âlemine ait.

Haps-i münferit: Hücre hapsi.

Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk.

Sahip olduğu her şeyi ebediyen

kaybetme.

İğfal: Kandırma, aldatma.

İnâyet: Yardım.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Şeytanet: Şeytanlık.

Teveccüh: Sevgi ve ilgi duyma, yakınlık gösterme.

Zındıka: Dinsizlik.

Evet, bu şehri yüz defa mezaristana boşaltan ölüm hakikatinin, elbette hayattan ziyade bir istediği var. Ve onun idamından kurtulmak çâresi, insanların her meselesinin fevkinde, en büyük ve en ehemmiyetli ve en lüzumlu bir ihtiyac-ı zarurisi ve kat'isidir. Acaba bu çâreyi kendine bulan Risale-i Nur Şâkirtlerini ve o çâreyi binler hüccetleriyle bulduran Risale-i Nur'u âdi bahnelerle ittiham edenler, ne kadar kendileri hakikat ve adalet nazarında müttehem oluyor; divaneler de anlar...

* * *

Bundan otuz sene evvel, Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle, dünyanın muvakkat şan u şerefine ve enâniyetli hodefürüşluğunun, şöhrat-perestliğinin ne kadar faydasız ve manasız olduğunu, hadsiz şükür olsun ki, Kur'an'ın feyziyle anlamış bir adamın o zamandan beri bütün kuvvetiyle nefs-i emmâresiyle mücadele edip mahviyet etmek, benliğini bırakmak, tasannû ve riyâkârlık yapmamak için elden geldiği kadar çalıştığına, ona hizmet eden veya arkadaşlık edenler kat'i bildikleri ve şehâdet ettikleri hâlde.. ve yirmi seneden beri herkes kendi hakkında hoşlandığı, ziyade hüsn-ü zan ve teveccüh-ü nas ve şahsını medh ü senâdan ve kendinin mânevî makam sahibi olduğunu bilmekten herkese muhalif olarak bütün kuvvetiyle kaçtığı.. ve hem has şâkirtlerinin onun hakkındaki hüsn-ü zanlarını reddedip o hâlis kardeşlerinin hatırını kırması.. ve yazdığı cevabî mektuplarında onun hakkındaki medihlerini ve ziyade hüsn-ü zanlarını kabul etmemesi.. ve kendini faziletten mahrum gösterip bütün fazileti Kur'an'ın tefsiri olan Risale-i Nur'a ve dolayısıyla Nur Şâkirtlerinin şahs-ı mânevîsine verip kendini âdi bir hizmetkâr bilmesi kat'i isbat ediyor ki; şahsını beğendirmeye çalışmadığı ve istemediği ve reddettiği hâlde, onun rızası olmadan bazı dostları, uzak bir yerden onun hakkında ziyade hüsn-ü zan edip medh etmeleri, bir makam vermeleriyle acaba hangi kanun ile medar-ı mes'uliyet olur ki; o bîçâre, hasta ve çok ihtiyar ve garibin münzevî odasına,

Fevk: Üst.

Feyz: Bereket, ihsan, lütuf.

Hodefürüşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

İhtiyac-ı zarurî ve kat'i: Şiddetli, çok büyük ihtiyaç.

İnâyet: Yardım, destek.

Mahviyet: Alçak gönüllülük, tevazu.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müttehem olmak: İtham edilmek, suçlanmak.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Riyâkârlık: İkiyüzlülük, gösteriş için yapmak.

Şahs-ı mânevî: Belli bir gaye için çalışan bir topluluğun mânevî şahsiyeti.

Şöhrat-perestlik: Şöhrat düşkünlüğü.

Tasannû: Sun'ilik, yapmacıklık.

Teveccüh-ü nâs: İnsanların takdiri, beğenisi.

büyük bir cinayet işlemiş gibi kilidini kırıp taharri memurlarını sokmak, hem evrâdından ve levhalarından başka bir bahane bulamamak, acaba dünyada hiçbir kanun, hiçbir siyaset bu taarruza müsaade eder mi?

Vatana ve millete ve ahlâka çok zararlı olan dinsizlerin kitaplarının intişarına ve komünistlerin neşriyatına serbestiyet kanunuyla ilişilmediği hâlde; üç mahkeme medar-ı mes'uliyet olacak içinde hiçbir maddeyi bulmayan.. ve millet ve vatanın hayat-ı içtimaiyesini ve ahlâkını ve âsâyişini temine yirmi seneden beri çalışan.. ve milletin hakikî bir nokta-yı istinadı olan Âlem-i İslâm'ın uhuvvetini ve bu millete dostluğunu iadeye ve o dostluğun takviyesi-ne tesirli bir surette çabalayan.. ve Diyanet Riyâseti'nin ulemâsı, tenkit niyetiyle Dâhiliye Vekili'nin emriyle üç ay tetkikten sonra, tenkit etmeyerek, tam kıymetini takdir edip “kıymettar eser” diye Diyanet Kütüphanesi'ne konulan Zülfikar ve Asâ-yı Musa gibi –kabr-i Peygamberî (*aleyhissalâtü vesselâm*) üzerinde alâmet-i makbuliyet olarak Asâ-yı Musa mecmuasını hacılar gördükleri hâlde– Nur eczalarını evrak-ı muzırğa gibi toplayıp mahkeme eline vermek; acaba hiçbir kanun, hiçbir vicdan hiçbir insaf buna müsaade eder mi?

* * *

Afyon Hükûmet ve Zâbitasına ve Mahkemesine Birkaç Nokta Mârûzâtım Var

Birincisi

Ekser enbiyanın şarkta ve Asya'da zuhurları ve ağleb-i hükemânın garpta ve Avrupa'da gelmeleri, kader-i ezeliyenin bir işaretidir ki; Asya'da din hâkimdir, felsefe ikinci derecededir. Bu remz-i kadere binâen, Asya'da hüküm süren dindar olmazsa da din lehine çalışanlara ilişmemeli, belki teşvik etmelidir.

Ağleb-i hükemâ: Filozofların çoğu, büyük kısmı.

Dâhiliye Vekili: İçişleri Bakanı.

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Evrak-ı muzırğa: Zararlı yayınlar, belgeler.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Kabr-i Peygamberî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kabri.

Kader-i ezeliye: Cenâb-ı Hakk'ın ezelden ebede her şey için belirlediği takdir.

Mârûzât: Arzedilecek şeyler.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Remz-i kader: Kaderin işareti, iması.

Şark / garp: Doğu / batı.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

İkincisi

Kur'ân-ı Hakîm, bu zemin kafasının akli ve kuvve-i müfekkiresidir. Eğer –el-iyâzü billâh!– Kur'ân, küre-i arzın başından çıksa, arz divane olacak. Akıldan boş kalan kafasını bir seyyâreye çarpması, bir kıyamet kopmasına sebep olması, akıldan uzak değildir. Evet Kur'ân, arşı fers ile bağlamış bir zincir, bir hablullahtır. Câzibe-i umumiyyeden ziyade, zemini muhafaza ediyor.

İşte bu Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın hakikî ve kuvvetli bir tefsiri olan Risale-i Nur; bu asırda, bu vatanı bu millete, yirmi seneden beri tesirini göstermiş büyük bir nimet-i ilâhiye ve sönmez bir mu'cize-i Kur'âniye'dir. Hükûmet ona ilişmek ve talebelerini ondan ürkütüp vazgeçirmek değil, belki himâye etmek ve okunmasına teşvik etmek gerektir.

Üçüncüsü

Ehl-i imandan bütün gelenler, mâziye gidenlere mağfired dualarıyla ve hasenâtlarını onların ruhlarına bağışlamalarıyla yardımlarına binâen Denizli Mahkemesi'nde demiştim:

Mahkeme-i kübrâda milyarlar ehl-i iman olan dâvâcılar tarafından Kur'ân hakikatlerine hizmet eden Nur talebelerini mahkûm ve perişan etmek isteyenlerden ve sizlerden sorulsa ki: “Serbestiyet kanunuyla dinsizlerin, komünistlerin neşriyatlarına ve anarşiliği yetiştiren cemiyetlerine müsamahakârâne bakıp ilişmediğiniz hâlde; vatani ve milleti anarşistlikten ve dinsizlik ve ahlâksızlıktan ve vatandaşlarını ölümün idam-ı ebedîsinden kurtarmaya çalışan Risale-i Nur ve talebelerini, hapisler ve tazyiklerle perişan etmek istediniz?” diye sizlerden sorulsa ne cevap vereceksiniz? Biz de sizlerden soruyoruz! Onlara demiştim. O zaman o insafı, adaletli zâtlar; bizi beraat ettirdiler, adliyenin adaletini gösterdiler.

Dördüncüsü

Ben bekliyordum ki; ya Ankara veya Afyon, beni sorguda –pek büyük meseleler için, Nurlar'ın o meselelere hizmeti cihetinde– bir meşveret

Arş / fers: Gök / yer.

Câzibe-i umumiye: Çekim kuvveti, yerçekimi.

El-iyâzü billâh: Allah korusun!

Hablullah: Allah'ın ipi. Allah'ın zinciri.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Kuvve-i müfekkire: Düşünme duyusu, akletme hissi.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük mahkeme, mahşer mahkemesi.

Mu'cize-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in mu'cizesi.

Müsamahakârâne: Hoşgörülü, toleranslı davranarak.

Neşriyat: Yayınlar.

Seyyâre: Gezegen.

daireesine alıp bir suâl ve cevap beklerdim. Evet, üç yüz elli milyon müslümanların eski kardeşliğini ve muhabbetini ve hüsn-ü zannını ve mânevî yardımlarını bu memleketteki millete kazandıracak çâreleri bulmak ki, en kuvvetli çâre ve vesilesi Risale-i Nur olduğuna bir emâresi şudur:

Bu sene Mekke-i Mükerrerme'de gayet büyük bir âlim hem Hint lisanına, hem Arap lisanına Nur'un büyük mecmualarını tercüme edip Hindistan'a ve Arabistan'a göndererek en kuvvetli nokta-yı istinadımız olan vahdet ve uhuvvet-i İslâmiye'yi temine çalıştığı gibi, Türk milletinin daima dinde ve imanda ileri olduğunu Nur Risaleleri ile gösteriyor, demişler.

Hem beklerdim ki; “vatanımızda anarşiliğe inkılâb eden komünist tehlikesine karşı Nurlar'ın hizmeti ne derecededir ve bu mübârek vatan, bu dehşetli seyelândan nasıl muhafaza edilecek?” gibi dağ misillü meselelerin sorulmasının lüzumu varken, sinek kanadı kadar ehemmiyeti olmayan ve hiçbir medar-ı mes'uliyet olmayan cüz'î ve şahsî ve garazkârların iftiralarıyla habbe, kubbeler yapılmış meseleler için bu ağır şerâit altında hiç ömrümde çekmediğim bir perişaniyetime sebebiyet verildi. Bize üç mahkemenin sorduğu ve beraat verdiği aynı meselelerden ve âdi ve şahsî bir-iki mesele için manasız suâller edildi.

Beşincisi

Risale-i Nur'la mübâreze edilmez, o mağlup olmaz. Yirmi senedir en muannid feylesofları susturuyor. İman hakikatlerini güneş gibi gösteriyor. Bu memlekette hükmeden, onun kuvvetinden istifade etmek gerektir.

Altıncısı

Benim ehemmiyetsiz şahsımın kusurlarıyla beni çürütmek ve ihânetlerle nazar-ı âmmeden düşürmek; Risale-i Nur'a zarar vermez, belki bir cihette kuvvet verir. Çünkü benim bir fâni dilime bedel Risale-i Nur'un yüz bin nüshalarının bâki dilleri susmaz, konuşur. Ve hâlis talebeleri, binler kuvvetli lisanlar ile o kudsî ve küllî vazife-i nuriyeyi şimdiye kadar olduğu gibi, inşallah kıyamete kadar devam ettirecekler.

Erkân: İleri gelenler.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İhânet: Alay, hakaret.

Külli: Genel, umumî, kapsamlı.

Muannid: İnatçı.

Muânız: Karşı çıkan, muhalif.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Nazar-ı âmme: Kamuoyu, halkın nazarı.

Seylân: Sel, âfet.

Şerâit: Şartlar.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Vahdet: Birlik.

Vazife-i nuriye: Nurlu görev.

Risale-i Nur vâsitasiyle imana, dine hizmet görevi.

Yedincisi

Sâbık mahkemelerde dâvâ ettiğim ve hüccetlerini gösterdiğimiz gibi; bizim gizli düşmanlarımız ve hükûmeti iğfal ve bir kısım erkânını evhamlandıran ve adliyeleri aleyhimize sevkeden resmî ve gayr-i resmî muârizlarımız, ya gayet fenâ bir surette aldanmış veya aldatılmış veya anarşilik hesabına gayet gaddar bir ihtilâlcidir veya İslâmiyet'e ve hakikat-i Kur'ân'a karşı mürtedâne mücadele eden bir dessas zındıktır ki; bize hücum etmek için istibdâd-ı mutlaka "cumhuriyet" nâmını vermekle, irtidad-ı mutlaka rejim altına almakla, sefâhet-i mutlaka "medeniyet" nâmını takmakla, cebr-i keyfî-i küfrîye "kanun" nâmını vermekle; hem bizi perişan, hem hükûmeti iğfal, hem adliyeyi bizimle manasız meşgul eylediler. Onları Kahrîr-ı Zülcelâl'in kahrına havale edip, kendimizi onların şerrinden muhafaza için ¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ kalesine iltica ederiz.

Sekizincisi

Geçen sene Ruslar, çoklukla hacıları hacca gönderip, onlar ile propaganda yapıp ki, "Ruslar başka milletlerden ziyade Kur'ân'a hürmetkâr" diye Âlem-i İslâm'ı din noktasında bu vatandaki dindar millet aleyhine çevirmeye çalıştığı aynı zamanda; Risale-i Nur'un büyük mecmuaları hem Mekke-i Mükerrreme'de, hem Medine-i Münevvere'de, hem Şam-ı Şerifte, hem Mısır'da, hem Halep'te âlimlerin takdirleri altında kısmen intişarlarıyla, o komünist propagandasını kırdığı gibi, Âlem-i İslâm'a gösterdi ki; *"Türk milleti ve kardeşleri, eskisi gibi dinine ve Kur'ân'ına sahiptir ve sair ehl-i İslâm'ın dindar büyük bir kardeşi ve Kur'ân hizmetinde kahraman kumandanıdır"* diye o ehemmiyetli, kudsî merkezlerde o Nur Mecmuaları bu hakikati gösterdiler. Acaba Nur'un bu kıymetli hizmet-i milliyesi, bu tarz işkencelerle mukabele görse zemini hiddete getirmez mi?

Dokuzuncusu

Denizli Müdâfaât'ında izahı ve isbatı bulunan bir meselenin kısacık bir hülâsasıdır:

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

Cebr-i keyfî-i küfrî: Dinsizlikten kaynaklanan, hukuk dışı, keyfî zorbalık.

Dessas: Hilekâr, düzenbaz.

İltica etmek: Sığınmak.

İrtidad-ı mutlak: Dinden tama-

men dönme, tam dinsizlik.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Kahrîr-ı Zülcelâl: Zâlimlere hak ettikleri cezayı her zaman veren Yüce Allah.

Mürtedâne: Dinsizce.

Sefâhet-i mutlak: Haram-helal demeden, tamamen zevk, eğlen- ce peşinde olma.

Bir dehşetli kumandan, deha ve zekâvetiyle ordunun müsbet hasenelerini kendine alıp ve kendinin menfî seyyielerini o orduya vererek, o efrad adedince haseneleri, gazilikleri bire indirdiği ve seyyiesini o ordu efradına isnad ederek onların adedince seyyieler hükmüne getirdiğinden, dehşetli bir zulüm ve hilâf-ı hakikat olmasından, ben kırk sene evvel beyan ettiğim bir hadisin o şahsa vurduğu tokada binâen, sâbık mahkemelerimizde bana hücum eden bir müddeiumumîye dedim: “Gerçi onu hadislerin ihbarıyla kırıyorum, fakat ordunun şerefini muhafaza ve büyük hatalardan vikâye ederim. Sen ise, bir tek dostun için, Kur’ân’ın bayraktarı ve Âlem-i İslâm’ın kahraman bir kumandanı olan ordunun şerefini kırıyorsun ve hasenelerini hiçe indiriyorsun” dedim. İnşallah, o müddeî insafa geldi, hatadan kurtuldu.

Onuncusu

Adliyede, adalet hakikati ve müracaat eden herkesin hukukunu bilâ- tefrik muhafazaya, sırf hak nâmına çalışmak vazifesi hükmettiğine binâendir ki; İmam Ali (*radîyallâhu anı*) hilâfeti zamanında bir yahudi ile beraber mahkemede oturup muhakeme olmuşlar.¹ Hem bir adliye reisi, bir memuru kanunca bir hırsızın elini kestiği vakit, o memurun o zâlim hırsıza hiddet ettiğini gördü, o dakikada o memuru azleyledi. Hem çok teessüf ederek dedi: “Şimdiye kadar adalet nâmına böyle hissiyâtını karıştıranlar pek çok zulmetmişler.”

Evet, “Hükm-ü kanunu icra etmekte o mahkûma acımasa da hiddet edemez; etse zâlim olur. Hatta kısas cezası da olsa, hiddetle katletse, bir nevi katil olur” diye, o hâkim-i âdil demiş.

İşte, madem mahkemede böyle hâlis ve garazsız bir hakikat hükmediyor. Üç mahkeme bizlere beraat verdiği ve bu milletin yüzde -bilseler, belki- doksanı, Nur talebelerinin zararsız olarak millete ve vatana menfaatli olduklarına pek çok emârelerle şehâdet ettikleri hâlde, burada o mâsum ve teselliye ve adaletin iltifatına çok muhtaç Nur talebelerine karşı ihânetler ve gayet

¹ Bkz.: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/139-140; Zehebî, *Mizânü'l-i'tidâl* 2/353; Suyûtî, *Târîhu'l-hulefâ* s. 184-185.

Azleylemek: İşine son vermek. Görevden almak.

Bilâ-tefrik: Ayırmadan, ayırım yapmadan.

Efrad: Fertler, şahıslar.

Hâkim-i âdil: Adaletli hâkim.

Hasene: Sevap, iyilik.

Hilâf-ı hakikat: Gerçeğe aykırılık, yanlışlık.

Hükm-ü kanun: Kanunun verdiği hüküm, karar.

Kısas cezası: Suçluya işlediği suçun aynı veya dengi olarak verilen ceza.

Menfi: Olumsuz.

Muhakeme: Hesaba çekilme, yargılanma.

Müddeî: Savcı.

Müsbet: Olumlu.

Seyyie: Günah, kötülük.

Vikâye etmek: Korumak.

soğuk hiddetli muâmeleler yapılıyor. Biz her musibete ve ihânetlere karşı sabra ve tahammüle karar verdiğimizden, sükût edip Allah'a havale ederek, "Belki bunda da bir hayır var" dedik. Fakat evham yüzünden ve garazkârların jurnalleriyle bu bîçâre mâsumlara böyle muâmeleler, belâların gelmesine bir vesile olacağından korktum, bunu yazmaya mecbur oldum. Zaten bu meselede bir kusur varsa benimdir. Bu bîçâreler, sırf imanları ve âhiretleri için bana rıza-yı ilâhî dairesinde yardım etmişler. Pek çok takdire müstehak iken, böyle muâmeleler, hatta kışı dahi hiddete getirdi.

Hem medar-ı hayrettir ki, bu defa da yine bir cemiyet vehmini tekrar ile-ri sürüyorlar. Hâlbuki üç mahkeme bu ciheti tetkik edip beraat vermekle beraber, mâbeynimizde böyle medar-ı itham olacak hiçbir cemiyet, hiçbir emâre; mahkemeler, zâbıtarlar, ehl-i vukûflar bulmamışlar. Yalnız bir muallimin talebeleri ve dârülfünun şâkirtleri ve Kur'ân dersini veren hâfızın hıfza çalışanları gibi, Risale-i Nur talebelerinde bir uhrevî kardeşlik var. Bunlara cemiyet nâmını veren ve onunla itham eden, bütün esnaf ve mekteplilere ve vâizlere siyasî cemiyet nazarıyla bakmak gerektir. Bunun için ben böyle asılsız ve manasız ithamlarla buraya hapse gelenleri müdâfaa etmeye lüzum görmüyorum.

Yalnız hem bu memleketi, hem Âlem-i İslâm'ı çok alâkadar eden ve maddî ve mânevî bu vatana ve bu millete pek çok bereket ve menfaati tahakkuk eden Risale-i Nur'u üç defa müdâfaa ettiğimiz gibi, tekrar aynı hakikatle müdâfaamı men edecek hiçbir sebep yok ve hiçbir kanun ve hiçbir siyaset yasak etmez ve edemez.

Evet biz bir cemiyetiz!.. Ve öyle bir cemiyetimiz var ki; her asırda üç yüz elli milyon dâhil mensupları var.. ve her gün beş defa namazla o mukaddes cemiyetin prensipleriyle kemâl-i hürmetle alâkalarını ve hizmetlerini gösteriyorlar.. ve إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ¹ kudsî programıyla birbirinin yardımına dualarıyla ve mânevî kazançlarıyla koşuyorlar.

İşte biz, bu mukaddes ve muazzam cemiyetin efradındanız. Ve hususî vazifemiz de Kur'ân'ın imanî hakikatlerini tahkikî bir surette ehl-i imana

¹ "Müminler birbirleriyle ancak kardeşler." (Hucurât Sûresi, 49/10).

bildirip onları ve kendimizi idam-ı ebedîden ve dâimî, berzahî haps-i münferitten kurtarmaktır. Sâir dünyevî ve siyâsî ve entrikalı cemiyet ve komitelerle ve bizim medar-ı ithamımız olan cemiyetçilik gibi asılsız ve manasız gizli cemiyetle hiçbir münasebetimiz yoktur ve tenezzül etmiyoruz.

Ve dört mahkeme, inceden inceye tetkikten sonra, o cihette bize beraat vermişler.

* * *

Evet Nur şâkirtleri biliyorlar ve mahkemelerde hüccetlerini göstermişim ki; şahsıma değil bir makam, şan u şeref ve şöhrat vermek ve uhrevî ve mânevî bir mertebe kazandırmak, belki bütün kanaat ve kuvvetimle ehl-i imana bir hizmet-i imaniye yapmak için, değil yalnız dünya hayatımı ve fâni makamatımı, belki –lüzum olsa– âhiret hayatımı ve herkesin aradığı uhrevî, bâkî mertebeleri feda etmeyi; hatta cehennemden bazı bîcâreleri kurtarmaya vesile olmak için –lüzum olsa– cenneti bırakıp cehenneme girmeyi kabul ettiğimi hakikî kardeşlerim bildiği gibi, mahkemelerde dahi bir cihette isbat ettiğim hâlde, beni bu ithamla, Nur ve iman hizmetime bir ihlâssızlık isnad etmekle ve Nurlar'ın kıymetlerini tenzil etmekle milleti onun büyük hakikatlerinden mahrum etmektir.

Acaba bu bedbahtlar, dünyayı ebedî ve herkesi kendileri gibi “dini ve imanı, dünyaya âlet ediyor” tevehhümü ile; dünyadaki ehl-i dalâlete meydan okuyan.. ve hizmet-i imaniye yolunda hem dünyevî, hem –lüzum olsa– uhrevî hayatlarını feda eden.. ve mahkemelerde dâvâ ettiği gibi, birtek hakikat-i imaniyeyi dünya saltanatıyla değiştirmeyen.. ve siyasetten ve siyâsî manasını işmam eden maddî ve mânevî mertebelerden ihlâs sırrı ile bütün kuvvetiyle kaçan.. ve yirmi sene emsalsiz işkencelere tahammül edip siyasete –meslek itibarıyla– tenezzül etmeyen.. ve kendini nefsi itibarıyla talebelerinden çok aşağı bilen ve onlardan daima himmet ve dua bekleyen.. ve kendi nefsinin çok bîcâre ve ehemmiyetsiz itikat eden bir adam hakkında, bazı hâlis kardeşleri, Risale-i Nur'dan aldıkları fevkalâde kuvve-i imaniyeye mukabil onun tercümanı olan o bîcâreye, tercümanlık münasebetiyle Nurlar'ın

Berzahî: Kabir âlemine ait.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, sapık ve kâfirler.

Hakikat-i imaniye: İmana ait bir hakikat.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.

İşmam etmek: Hissettirmek, koklatmak, duyurmak.

Kuvve-i imaniye: İmanın gücü.

Tenzil: İndirme, düşürme.

bazı faziletlerini hususî mektuplarında ona isnad etmeleri.. ve hiçbir siyaset hatırlarına gelmeyerek, âdete binâen, insanlar sevdiği âdi bir adama da “sul-tanımsın, velînimetimsin” demeleri nev'inden yüksek makam vermeleri.. ve haddinden bin derece ziyade hüsn-ü zan etmeleri.. ve eskiden beri üstad ve talebeler mâbeyninde câri ve itiraz edilmeyen makbul bir âdetle teşekkür ma-nasında pek fazla medh ü senâ etmeleri.. ve eskiden beri makbul kitapla-rın âhirlerinde mübalâğa ile medhiyeler ve takrizler yazılmasına binâen, hiç-bir cihetle suç sayılabilir mi? Gerçi mübalâğa itibarıyla hakikate bir cihette muhaliftir; fakat kimsesiz, garip ve düşmanları pek çok ve onun yardımcı-larını kaçırarak çok esbap varken, insafsız çok müterizlere karşı sırf yardım-cılarının kuvve-i mâneviyelerini takviye etmek ve kaçmaktan kurtarmak ve mübalâğalı medhedenlerin şevklerini kırmamak için, onların bir kısım me-dihlerini Nurlar'a çevirip bütün bütün reddetmediği hâlde, onun bu yaşta ve kabir kapısındaki hizmet-i imaniyesini dünya cihetine çevirmeye çalışan bazı resmî memurların ne derece haktan, kanundan, insaftan uzak düştükleri an-laşılır. Son sözüm, ¹“لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ”dur.

* * *

Afyon Mahkemesi'ne ve Ağırceza Reisi'ne Beyan Ediyorum ki

Eskiden beri fitratımda tahakkümü kaldıramadığım için dünyaya karşı alâkamı kesmiştim. Şimdi o kadar manasız, lüzumsuz tahakkümler içinde ha-yat bana gayet ağır gelmiş, yaşayamayacağım. Hapsin haricinde yüzler resmî adamların tahakkümlerini çekmeye iktidarım yok. Bu tarz hayattan bıktım. Ben sizden bütün kuvvetimle tecziyemi talep ediyorum. Şimdi kabir elime geçmiyor. Hapiste kalmak bana lâzımdır. Makam-ı iddianın asılsız isnad etti-ği suçlar, siz de bilirsiniz ki yok; beni cezalandırmaz. Fakat beni mânen ceza-landırarak, vazife-i hakikiyeye karşı büyük kusurlarım var. Eğer sormak mü-nasipse sorunuz, cevap vereyim.

¹ Her musibet karşısında deriz ki: “Biz Allah'a âdiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz.” (Bakara Sûresi, 2/156).

Cârî: Geçerli, işleyen.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Medhiye: Övgü yazısı.

Müteriz: İtiraz eden, itirazcı.

Tahakküm: Baskı, zorlama.

Takriz: Bir kitap hakkında başka-ları tarafından kaleme alınan tak-dir yazısı.

Tecziye: Cezalandırma.

Evet, büyük kusurlarımdan birtek suçum: Vatan ve millet ve din nâmına mükellef olduğum büyük bir vazifeyi, dünyaya bakmadığım için yapmadığımdan, hakikat noktasında affolunmaz bir suç olduğuna ve bilmemek bana bir özür teşkil edemediğine, şimdi bu Afyon hapsinde kanaatim geldi.

Nur şâkirtlerinin hâlis ve sırf uhrevî, Nurlar'a ve tercümanına karşı alâkalarına dünyevî ve siyasî cemiyet nâmını verip onları mes'ul etmeye çalışanların ne kadar hakikatten ve adaletten uzak düştüklerine karşı üç mahkemenin o cihette beraat vermesiyle beraber deriz ki:

Hayat-ı içtimaiye-i insaniyenin, hususan millet-i İslâmiye'nin üssü'l-esası, akrabalar içinde samimâne muhabbet.. ve kabile ve tâifeler içinde alâkadarâne irtibat.. ve İslâmiyet milliyetiyle mümin kardeşlerine karşı mânevî, muâvenetkârâne bir uhuvvet.. ve kendi cinsi ve milletine karşı fedakârâne bir alâka.. ve hayat-ı ebediyesini kurtaran Kur'ân hakikatlerine ve nâşirlerine sarsılmaz bir râbıta ve iltizam ve bağlılık gibi... hayat-ı içtimaiyeyi esasıyla temin eden bu râbitaları inkâr etmekle ve şimaldeki dehşetli anarşistlik tohumunu saçan.. ve nesil ve milliyeti mahveden.. ve herkesin çocuklarını kendine alıp karâbet ve milliyeti izale eden.. ve medeniyet-i beşeriyeyi ve hayat-ı içtimaiyeyi bütün bütün bozmaya yol açan kızıl tehlikeyi kabul etmekle ancak Nur şâkirtlerine medar-ı mes'uliyet "cemiyet" nâmını verebilir.

Onun için hakikî Nur şâkirtleri, çekinmeyerek Kur'ân hakikatlerine karşı kudsî alâkalarını ve uhrevî kardeşlerine karşı sarsılmaz irtibatlarını izhar ediyorlar. O uhuvvet sebebiyle gelen her bir cezayı memnuniyetle kabul ettiklerinden, mahkeme-i âdilenize hakikat-i hâli olduğu gibi itiraf ediyorlar. Hileyle, dalkavuklukla ve yalanlarla kendilerini müdâfaaya tenezzül etmiyorlar.

* * *

Alâkadârâne: Alâka göstererek, ilgilenerek.

Hakikat-i hâl: İşin doğrusu, aslı.

Hayat-ı içtimaiye-i insaniye: İnsanın sosyal hayatı, toplum hayatı.

İltizam: Benimseme, taraftar olma.

İslâmiyet milliyeti: İslâm Dini, inancı.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Karâbet: Akrabalık, yakınlık.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Medeniyet-i beşeriye: Medeniyet. İnsanların bir arada, medenîce yaşamaları.

Millet-i İslâmiye: İslâm Dini. Müslümanlar, ümmet.

Muâvenetkârâne: Birbirine yardım eder tarzda.

Mükellef: Sorumlu, yükümlü.

Nâşir: Neşreden, yayınlayan.

Râbıta: Bağ, ilgi, münasebet.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Üssü'l-esas: Ana esas, temel.

Afyon Mahkemesine İddianâmeye Karşı Verilen İtiraznâme Tetimmesinin Bir Zeylidir

Evvelâ

Mahkemeye beyan ediyorum ki; bu yeni iddianâme de Denizli ve Eskişehir mahkemelerimizdeki o eski iddianâmelere ve aleyhimizde sathî ehl-i vukûfların sathî tahkikatlarına bina edildiğinden, mahkemenizde dâvâ ettim ki; bu iddianâmenin yüz yanlışını isbat etmezsem, yüz sene cezaya razıyım. İşte o dâvâmı isbat ettim. Yüzden ziyade yanlışların cetvelini¹ isterseniz takdim edeceğim.

Sâniyen

Ben Denizli Mahkemesi'nde, kitap ve evraklarımız Ankara'ya gittiği sırada, aleyhimize hüküm verilecek diye telâş ve me'yusiyetle beraber, arkadaşlarıma yazdım. Ve bazı müdâfaâtımın âhîrinde bulunan o yazdığım parça şudur:

"Eğer Risale-i Nur'u tenkit fikriyle tetkik eden adliye memurları, imanlarını onunla kuvvetlendirip veya kurtarsalar, sonra beni idamla mahkûm etseler; şahit olunuz, ben hakkımı onlara helâl ediyorum. Çünkü biz hizmetkârız. Risale-i Nur'un vazifesi imanı kuvvetlendirip kurtarmaktır. Dost ve düşmanı tefrik etmeyerek hizmet-i imaniyeyi, hiçbir tafarrürlük girmeyerek yapmaya mükellefiz."

İşte Ey Heyet-i Hâkime!

Bu hakikate binâen, Risale-i Nur'un cerh edilmez kuvvetli hüccetleri, elbette mahkemede kalbleri kendine çevirmiş. Aleyhimde ne yaparsanız ben hakkımı helâl ederim, gücenmem. Bunun içindir ki eşedd-i zulüm ile bir eşedd-i istibdat tarzında şahsımı, hiç ömrümde görmediğim ihânetlerle çürütmekle damarıma dokundurulduğu hâlde tahammül ettim. Hatta beddua da etmedim.

Bize karşı bütün ithamlara ve bütün isnad edilen suçlara karşı elinizdeki Risale-i Nur'un mecmuaları, benim mukabele edilmez müdâfaanâmem ve cerh edilmez itiraznâmemdirler.

¹ Bkz.: Şuâlar, 14. Şuâ, "Hata-Savab Cetveli"

Âhîr: Son.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Eşedd-i istibdat: Çok şiddetli baskı.

İhânet: Alay, hakaret.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Sâniyen: İkinci olarak.

Sathî: Yüzeysel.

Tahkikat: Araştırmalar, soruşturmalar.

Tefrik etmek: Ayırmak.

Zeyl: Ek, ilave.

Medar-ı hayrettir ki; Mısır, Şam, Halep, Medine-i Münevvere, Mekke-i Mükerreme allâmeleri ve Diyanet Riyâseti'nin müdakkik hocaları o Nur mecmualarını tetkik edip hiç tenkit etmeyerek takdir ve tahsin ettikleri hâlde, iddianâmeyi aleyhimize toplayan zekâvetli(!) zât, Kur'ân'ı yüz kırk sûredir diye, acîb ve pek zâhir bir yanlışıyla ne derece sathî baktığı ve Risale-i Nur bu ağır şerâit içinde ve benim gurbet ve kimsesizliğim ve perişanietimde ve aleyhimde dehşetli hücumlarla beraber yüz binler ehl-i hakikate kendini tasdik ettirdiği hâlde, daha Kur'ân'ın kaç sûresi var olduğunu bilmeyen o iddiacı zât, "Risale-i Nur, Kur'ân'ın tefsirine ve hadislerin te'viline çalışmasıyla beraber, bir kısmında okuyanlara bir şey öğretme bakımından ilmi bir mâhiyet ve kıymet taşımadığı görülmektedir" diye tenkidi ne derece kanundan, hakikat-ten, adaletten ve haktan uzak olduğu anlaşıyor.

Hem size şekvâ ediyorum ki, kırk sayfalı ve yüzer yanlış bulunan ve kalblerimizi yaralayan iddianâmeyi tamamıyla bize iki saat dinlettirdiğiniz hâlde, ayn-ı hakikat bir buçuk sayfayı ona karşı ısrarımla beraber iki dakika okumaya müsaade etmediğiniz için, ona mukabil itiraznâmemi tamamıyla okumayı, adalet nâmına sizden istiyorum.

Sâlisen

Her bir hükûmette muhalifler var. Âsâyişe ilişmemek şartıyla, kanunen onlara ilişilmez. Ben ve benim gibi dünyadan küsmüş ve yalnız kabrine çalışanlar, elbette bin üç yüz elli senede, ecdadımızın mesleğinde ve Kur'ân'ımızın daire-i terbiyesinde ve her zamanda üç yüz elli milyon müminlerin takdis ettiği düsturlarının müsaade ettiği tarzda hayat-ı bâkiyesine çalışmayı terk edip, gizli düşmanlarımızın icbarıyla ve desiseleriyle, fâni ve kısacık hayat-ı dünyeviyesi için, sefihâne bir medeniyetin ahlâksızcasına, belki bir nevi bolşevizmde olduğu gibi vahşiyâne kanunlara, düsturlara taraftar olup onları meslek kabul etmeliğimiz hiç mümkün müdür? Ve dünyada hiçbir kanun ve zerre miktar insafı bulunan hiçbir insan, bunları onlara kabul ettirmeye cebretmez. Yalnız o muhaliflere deriz: Bize ilişmeyiniz, biz de ilişmemişiz.

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Allâme: Büyük âlim, üstad.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi.

Bolşevizm: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sovyet baskı rejimi.

Daire-i terbiye: Ahlâk sınırları, edep dairesi.

Desise: Hile, oyun.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhîret hayatı.

İcbar: Zorlama, mecbur etme.

Medar-ı hayret: Hayret etme sebebi, vesilesi.

Sâlisen: Üçüncü olarak.

Sefihâne: Beyinsizce, aptalca.

Şekvâ: Şikayet.

Şerâit: Şartlar.

Takdis etmek: Mukaddes saymak, kutsal kabul etmek.

Te'vil: Yorum, izah.

Vahşiyâne: Vahşice.

İşte bu hakikate binâendir ki; Ayasofya'yı puthâne ve Meşihat'ı kızların lisesi yapan bir kumandanın keyfi, kanun nâmındaki emirlerine fikren ve ilmen taraftar değiliz. Ve şahsımız itibarıyla amel etmiyoruz. Ve bu yirmi sene işkenceli esaretimde eşedd-i zulüm şahsıma edildiği hâlde siyasete karışmadık, idareye ilişmedik, âsâyişi bozmadık. Yüz binler Nur arkadaşım varken, âsâyişe dokunacak hiçbir vukuatımız kaydedilmedi. Ben şahsım itibarıyla hiç hayatımda görmediğim bu âhir ömrümde ve gurbetimde şiddetli ihânetler ve damarıma dokunduracak haksız muâmeleler sebebiyle yaşamaktan usandım. Tahakküm altındaki serbestiyetten dahi nefret ettim. Size bir istida yazdım ki; herkese muhalif olarak ben beraatımı değil, belki tecziyemi talep ediyorum ve hafif cezayı değil, sizden en ağır cezayı istiyorum. Çünkü bu emsalsiz, acıb, zulmî muâmeleden kurtulmak için, ya kabre veya hapse girmekten başka çârem yok. Kabir ise, intihar caiz olmadığından ve ecel gizli olmasından şimdilik elime geçmediğinden, beş-altı ay ^(Hâşiye) tecrid-i mutlakta bulunduğum hapse razı oldum. Fakat, bu istidayı mâsum arkadaşlarımla hatırları için şimdilik vermedim.

Râbian

Benim bu otuz sene hayatımda ve Yeni Said tâbir ettiğim zamanımda bütün Risale-i Nur'da yazdıklarım ve şahsıma temas eden hakikatlerinin tasdikiyle ve benimle ciddî görüşen ehl-i insaf zâtların ve arkadaşların şehâdetleriyle iddia ediyorum ki; ben nefis-i emmâremi elimden geldiği kadar hodfûrûşluktan, şöret-perestlikten, tefâhurdan men'e çalışmışım ve şahsıma ziyade hüsn-ü zan eden Nur talebelerinin belki yüz defa hatırlarını kırıp cerh etmişim. "Ben mal sahibi değilim. Kur'ân'ın mücevherat dükkânının bir biçâre dellâliyım" dediğimi hem yakın dostlarım, hem kardeşlerimin tasdikleriyle ve emârelerini görmeleriyle ben, değil dünyevî makamâtı ve şân u şerefi şahsıma kazandırmak, belki mânevî büyük makamât faraza bana verilse de, fakat hizmetteki ihlâsıma nefsimin hissesi karışmak ihtimaline binâen korkarak o makamâtı da hizmetime feda etmeye karar verdiğim ve fiilen de

Hâşiye: Şimdi on yedi ay oldu. Aynı hâl devam eder.

Cerhetmek: Çürütmek.

Dellâl: Gösteren, ilan eden, tellâl.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

İstida: Dilekçe.

Meşihat: Dinî işlerin yürütüldüğü yer. Şeyhülislâmlık.

Nefis-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Puthâne: Put yuvası. Putlarla dolu yer.

Râbian: Dördüncü olarak.

Şöhret-perestlik: Şöhret düşkünlüğü.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Tefâhür: İftihar etme, gurur duyma.

Zulmî: Zulüm olan.

öylece hareket ettiğim hâlde, mahkeme-i âlinizde güya en büyük bir siyasî mesele gibi, bana karşı bazı kardeşlerimin Nur'dan istifadelerine mânevî bir şükran olarak ben kabul etmediğim hâlde, pederinden çok fazla hürmet etmesini medar-ı suâl ve cevap yaptınız. Bir kısmını inkâra sevk ettiniz ve bize hayretle dinlettirdiniz. Acaba kendi razı olmadığı ve kendini lâıyk bulmadığı hâlde başkalarının onu medhettmeleriyle o biçâreye bir suç tevehhüm edilebilir mi?

Hâmisen

Kat'îyen size beyan ediyorum ki; hiçbir cemiyetçilik ve cemiyetlerle ve siyasî cereyanlarla hiçbir alâkası olmayan Nur talebelerini, cemiyetçilik ve siyasetçilikle itham etmek, doğrudan doğruya kırk seneden beri İslâmiyet ve iman aleyhinde çalışan gizli bir zındıka komitesi ve bu vatanda anarşiliği yetiştiren bir nevi bolşevizm nâmına bilerek veya bilmeyerek bizimle bir mücadeledir ki, üç mahkeme cemiyetçilik cihetinde bütün Nurcuların ve Nur Risaleleri'nin beraatlarına karar vermişler. Yalnız Eskişehir Mahkemesi, tesettür-ü nisâ hakkında bir küçük risalenin birtek meselesini, belki bu gelen cümleyi, "Mesmuâtıma göre, merkez-i hükûmette bir kundura boyacısı, çarşı içinde bir büyük adamın yarım çıplak karısına sarkıntılık edip o acib edepsizliği yapması tesettür aleyhinde olanın hayâsız yüzüne şamar vuruyor" diye eskiden yazılmış cümle sebebiyle bir sene bana ve yüz yirmi adamdan on beş arkadaşına altışar ay ceza verdiler. Demek, şimdi Risale-i Nur'u ve şâkirlerini itham etmek, o üç mahkemeyi mahkûm etmek ve itham ve ihânet etmek demektir.

Sâdisen

Risale-i Nur ile mübâreze edilmez. Onu gören bütün ulemâ-yı İslâm, Kur'an'ın gayet hakikatlı bir tefsiri, yani hakikatlerinin kuvvetli hüccetleri ve bu asırda bir mu'cize-i mâneviyesi ve şimalden gelen tehlikelere karşı bu millet ve bu vatanın bir kuvvetli seddi olduğunu tasdik ettiklerinden, mahkemeniz bunun talebelerini bundan ürkütmek değil, belki hukuk-u âmme

Hâmisen: Beşinci olarak.

Hukuk-u âmme: Kamu hukuku.

Mahkeme-i âli: Yüce mahkeme.

Medar-ı suâl ve cevap: Sorgulama ve cevaplama sebebi, vesilesi.

Merkez-i hükûmet: Başkent.

Mesmuât: Duyulan şeyler, duyumlar.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Sâdisen: Altıncı olarak.

Şimal: Kuzey.

Tesettür-ü nisâ: Kadınların dinin

belirlediği sınırlar ölçüsünde vücudunu örtüyle gizlemesi.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zanetmek, vehmetmek.

Ülemâ-yı İslâm: İslâm âlimleri.

noktasında tergîb etmek bir vazifeniz biliyoruz ve onu sizden bekliyoruz. Millete, vatana, âsâyîşe muzır dinsizlerin ve bazı siyasî zındıkların kitaplarına ve mecmualarına hürriyet-i ilmiye serbestiyetiyle ilişilmediği hâlde, mâsum ve muhtaç bir gencin imanını kurtarmak ve sû-i ahlâktan kurtulmak için Nur'a talebe olması, elbette değil bir suç, belki hükûmet ve maârif dairesinin teşvik ve takdir edeceği bir hâlettir.

Son sözüm: Cenâb-ı Hak, hâkimleri adalet-i hakikiyeye muvaffak etsin. Âmin deyip,

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹، نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ²
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ³

dir.

* * *

Son Sözüm

Heyet-i hâkimeye beyan ediyorum ki:

Hem iddianâmeden, hem uzun tecritlerimden anladım ki, bu meselede en ziyade şahsım nazara alınıyor ve şahsımı çürütmek maslahat görülmüş. Güya şahsiyetimin idareye, âsâyîşe, vatana zararı var. Ve ben de din perdesi altında dünyevî maksatlar güdüyormuşum, bir nevi siyaset peşinde koşuyormuşum.

Buna karşı, size bunu kat'iyetle beyan ediyorum:

Bu evham yüzünden, benim şahsiyetimi çürütmek suretinde Risale-i Nur'a ve bu vatana ve bu millete fedakâr ve kıymettar olan şâkirtlerini incitmeyiniz. Yoksa bu vatana ve bu millete mânevî büyük bir zarar, belki bir tehlikeye vesile olur.

Bunu da size kat'iyen beyan ediyorum:

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

² "O ne güzel mevlâ, ne güzel yardımcıdır!" (Enfâl Sûresi, 8/40).

³ "Bütün handler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır." (Fâtîha Sûresi, 1/2).

Heyet-i Hâkime: Hâkimler heyeti.

Hürriyet-i ilmiye: Bilimsel özgürlük.

Maârif dairesi: Eğitim bakanlığı.

Maslahat: Fayda, menfaat.

Sû-i ahlâk: Kötü ahlak.

Tecrit: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürmeme. Hücre

hapsi.

Tergîb etmek: Teşvik etmek, ragbet ettirmek.

Şahsıma tahkir ve ihânet ve çürütmek ve işkence, ceza gibi ne gelse, Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine benim yüzümden zarar gelmemek şartıyla, şimdiki mesleğim itibarıyla kabule karar vermişim. Bunda da âhiretim için bir sevap var. Ve nefs-i emmârenin şerrinden kurtulmama bir vesiledir diye, bir cihette ağlarken memnun oluyorum. Eğer bu biçâre mâsumlar benimle beraber bu meselede hapse girmeseydiler, mahkemenizde pek şiddetli konuşacaktım.

Siz de gördünüz ki; iddianâme-yi yazan, bin dereden su toplamak gibi, yirmi otuz senelik hayatımda, mahrem ve gayr-i mahrem bütün kitap ve mektuplarımdan, cerbezeleriyle ve kısmen yanlış mana vermesiyle, güya umum onlar bu sene yazılmış, hiç mahkemeleri görmemiş, af kanunlarına ve mürûr-u zamana uğramamış gibi, onunla benim şahsiyetimi çürütmek istiyor. Ben kendim, şahsımın çürük olduğunu yüz defa söylediğim ve aleyhimde olanlar, her vesile ile yine şahsımı çürüttükleri hâlde; ehl-i siyaseti evhamlandırarak derecede teveccüh-ü âmmeye karşı fayda vermediğinin sebebi, imanın kuvvetlenmesi için bu zamanda ve bu zeminde gayet şiddetli bir ihtiyac-ı kat'î ile ders-i dinde bazı şahıslar lâzımdır ki; hakikati hiçbir şeye feda etmesin, hiçbir şeye âlet etmesin, nefesine hiçbir hisse vermesin; tâ ki, imana dair dersinden istifade edilsin, kanaat-i kat'îye gelsin.

Evet hiçbir zaman, bu zeminde bu zaman kadar böyle bir ihtiyac-ı şedid olmamış gibidir. Çünkü tehlike hariçten şiddetle gelmiş. Şahsımın bu ihtiyaca karşı gelmediğini itiraf edip ilân ettiğim hâlde, yine şahsımın meziyetinden değil, belki şiddet-i ihtiyaçtan ve zâhiren başkalar çok görünmemesinden şahsımı o ihtiyaca bir çâre zannediyorlar. Hâlbuki ben de çoktan beri buna taaccüp ve hayretle bakıyordum. Ve hiçbir cihetle lâayık olmadığım hâlde, deşetli kusurlarımla beraber bu teveccüh-ü âmmenin hikmetini şimdi bildim. Hikmeti de şudur:

Risale-i Nur'un hakikati ve şâkirtlerinin şahs-ı mânevîsi, bu zaman ve bu zeminde o şiddetli ihtiyacın yüzünü kendine çevirmiş. Benim şahsımı –hizmet itibarıyla binden bir hissesi ancak bulunduğuş hâlde– o harika hakikatin

Cerbeze: Sözü iyi kullanıp gerekleri çarpıtma gücü. Diyaletik üslup.

Ders-i din: Dinî değerlerin, hakikatlerin anlatıldığı, öğretildiği ders, sohbet, vaaz.

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneti-

ciler.

Gayr-i mahrem: Herkese hitap eden, herkese açık olan.

İhtiyac-ı kat'î / ihtiyac-ı şedid: Zarurî, şiddetli ihtiyac.

Mahrem: Belirli kişilere ait, özel.

Mürûr-u zaman: Zaman aşımı.

Şahs-ı mânevî: Belli bir gaye için çalışan bir topluluğun mânevî şahsiyeti.

Teveccüh-ü âmma: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

ve o hâlis, muhlis şahsiyetin bir mümessili zannedip o teveccühü gösteriyorlar. Gerçi bu teveccüh, hem bana zarar, hem ağır geliyor.. hem de hak-kım olmadığı hâlde hakikat-i nuriyenin ve şahsiyet-i mâneviyesinin hesabına sükût edip o mânevî zararlar razı oluyorum. Hatta İmam Ali (*radıyallâhu anhi*) ve Gavs-ı Âzam (*kuddise sirruhi*) gibi bazı evliyanın ilham-ı ilâhî ile bu zamanımızda Kur'ân-ı Hakîm'in mu'cize-i mâneviyesinin bir aynası olan Risale-i Nur'un hakikatine ve hâlis talebelerinin şahs-ı mânevîsine işaret-i gaybiye ile haber verdikleri içinde benim ehemmiyetsiz şahsımı o hakikate hizmetim cihetiyle nazara almışlar. Ben hata etmişim ki, onların şahsıma ait bir parçacık iltifatlarını bazı yerde te'vil edip Risale-i Nur'a çevirmemişim. Bu hatamın sebebi de zaafiyetim ve yardımcılarımla ürkütecek esbâbın çoğaltılmaması ve sözlerime itimadı kazanmak için zâhiren şahsıma bir kısmını kabul etmiştim.

Size ihtar ediyorum! Fâni ve kabir kapısındaki çürük şahsımı çürütmeye ihtiyaç yok ve bu kadar ehemmiyet vermeye de lüzum yok. *Fakat Risale-i Nur'a mübâreze edemezsiniz ve etmeyiniz. Onu mağlup edemezsiniz. Mübâreze de millet ve vatana büyük zarar edersiniz. Fakat şâkirtlerini dağıtamazsınız. Çünkü hakikat-i Kur'âniye'nin muhafazası yolunda kırk-elli milyon şehid veren bu vatandaki geçmiş ecdatlarımızın ahfadlarına bu zamanda hakikat-i Kur'âniye'nin muhafazası ve Âlem-i İslâm'ın nazarında eskisi gibi dindarâne kahramanlıkları terk ettirilmeyecek. Zâhiren çekilse-ler de o hâlis şâkirtler, ruh u canıyla o hakikate bağlıdır. Ve o hakikatin bir aynası olan Risale-i Nur'u terk edip, o terk ile vatan ve millet ve âsâyışe zarar vermeyeceklerdir. Son sözüm:*

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

* * *

¹ “Buna rağmen aldırılmaz, yüz çevirirlerse, Ey Resûlüm de ki: “Allah bana yeter. O'ndan başka ilâh yoktur. Ben yalnız O'na dayanırım. Çünkü O, büyük Arş'ın, muazzam hükümrânlığın sahibidir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Ahfad: Torunlar.

Gavs-ı Âzam: “En büyük ve-
li” anlamında Hz. Abdülkadir
Geylani'nin lâkâbı.

Hakikat-i Kur'âniye: Kur'ân'a ait
gerçekler.

Hakikat-i nuriye: Risale-i Nur
hakikati.

İşaret-i gaybiye: Gayba ait, gö-
rünmeyen, bilinmeyen bir şey
için verilen işaret.

Kuddise sirruh: Sırrı ve bereketi
yüce olsun.

Mu'cize-i mâneviye: Mânevî
mu'cize.

Muhlis: Her hâli içten ve riyâsız
olan. Çok hâlis, çok samimi.

Mümessil: Temsil eden, temsilci.

Te'vil: Yorum, izah.

Zaafiyet: Zayıflık.

Bütün Vekâletlere, Diyanet Dairesine, Temyiz Riyâsetine Gönderilen Bir İstidadır

Haşirdeki mahkeme-i kübrâya bir arzuhâldir. Ve dergâh-ı ilâhîye bir şekvâdır. Ve bu zamanda Mahkeme-i Temyiz ve istikbaldeki nesl-i âti ve dârülfünunların münevver muallim ve talebeleri dahi dinlesinler. İşte bu yirmi üç senede yüzer işkenceli musibetlerden on tanesini, Âdil-i Hâkim-i Zülcelâl'in dergâh-ı adaletine müştekiyâne takdim ediyorum.

Birincisi

Ben kusurlarımla beraber bu milletin saadetine ve imanının kurtulmasına hayatımı vakfettim. Ve milyonlarla kahraman başların feda oldukları bir hakikate, yani Kur'ân hakikatine benim başım dahi feda olsun diye bütün kuvvetimle Risale-i Nur'la çalıştım. Bütün zâlimâne tâziplere karşı tevfik-i ilâhî ile dayandım. Geri çekilmedim.

Ezcümle, bu Afyon hapsimde ve mahkememde başıma gelen çok gaddarâne muâmelelerden birisi: Üç defa –ve her defasında iki saate yakın– aleyhimizde garazkârâne ve müfteriyâne ithamnâmelerini bana ve adaletten teselli bekleyen mâsum Nur talebelerine cebren dinlettirdikleri hâlde, çok rica ettim, “Beş-on dakika bana müsaade ediniz ki, hukukumuzu müdâfaa edeyim.” Bir-iki dakikadan fazla izin vermediler...

Ben yirmi ay tecrid-i mutlakta durdurulduğum hâlde, yalnız üç-dört saat bir-iki arkadaşına izin verildi. Müdâfaâtımın yazısında az bir parça yardımları oldu. Sonra onlar da men edildi. Pek gaddarâne muâmeleler içinde cezalandırdılar. Müddeînin bin dereden su toplamak nev'inden ve yanlış mana vermekle ve iftiralar ve yalan isnadlarla garazkârâne ve on beş sayfasında seksen

Âdil-i Hâkim-i Zülcelâl: Adaletle hükmeden Yüce Allah.

Cebren: Zorla.

Dârülfünun: Üniversite.

Dergâh-ı adalet: Adalet divanı.

Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca.

Gaddârâne: Gaddarca.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.

Haşir: Öldükten sonra tekrar dirilip mahşer meydanında toplanma.

İstida: Dilekçe.

İthamnâme: Suçlama yazısı.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük mahkeme, mahşer mahkemesi.

Müddeî: Savcı.

Müfteriyâne: İftira atar tarzda.

Münevver: Aydın, toplumu aydınlatan, entelektüel.

Müştekiyâne: Şikayet eder bir tarzda.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Şekvâ: Şikayet.

Tâzib: İşkence, eziyet etme.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Temyiz Riyâseti: Yargıtay Başkanlığı.

Tevfik-i ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, muvaffak etmesi.

Vekâlet: Bakanlık.

Zâlimâne: Zalimce.

bir hatasını isbat ettiğim aleyhimizdeki ithamnâmelerini dinlemeye bizi mecbur ettiler. Beni konuşturmadılar. Eğer konuştursalardı, diyecektim:

Hem dininizi inkâr, hem ecdadınızı dalâletle tahkir eden ve Peygamber'i-nizi (*aleyhissalâtu vesselâm*) ve Kur'ân'ınızın kanunlarını reddedip kabul etmeyen yahudi ve nasrani ve mecusilere, hususan şimdi bolşevizm perdesi altındaki anarşist ve mürted ve münafıklara ^(Hâşiye) hürriyet-i vicdan, hürriyet-i fikir bahanesiyle ilişmediğiniz hâlde.. ve İngiliz gibi Hristiyanlık'ta mutaassıp, cebbar bir hükûmetin daire-i mülkünde ve hâkimiyetinde, milyonlarla müslümanlar her vakit Kur'ân dersiyile İngiliz'in bütün bâtil akîdelerini ve küfrî düsturlarını reddettikleri hâlde, onlara mahkemeleriyle ilişmediği.. ve her hükûmette bulunan muhalifler alenen fikirlerinin neşrinde, o hükûmetlerin mahkemeleri ilişmediği hâlde, benim kırk senelik hayatımı ve yüz otuz kitabımı ve en mahrem risale ve mektuplarımı; hem Isparta hükûmeti, hem Denizli Mahkemesi, hem Ankara Ceza Mahkemesi, hem Diyanet Riyâseti, hem iki defa –belki üç defa– Mahkeme-i Temyiz tam tetkik ettikleri ve onların ellerinde iki-üç sene Risale-i Nur'un mahrem ve gayr-i mahrem bütün nüshaları kaldığı.. ve bir küçük cezayı icap edecek birtek maddeyi göstermedikleri.. hem bu derece zaafiyetim ve mazlumiyetim ve mağlûbiyetim ve ağır şerâitle beraber iki yüz bin hakikî ve fedakâr şâkırlara vatan ve millet ve âşâyış menfaatinde en kuvvetli

Hâşiye: Yâ Üstad! Değil yirmi milyon, üç yüz elli milyon insanların maddî ve mânevî hukukunu, Kur'ân'ın nuruyla lillâh için müdâfaa etmişsin. Lillâh için olduğuna delil; Cenâb-ı Hak seni Kur'ân'ın hizmetinde muvaffak eyledi. Musa (*aleyhissalâm*), Firavun'un zulmünden necat bulduğu gibi.. Resûl-i Ekrem de (*aleyhissalâtu vesselâm*) münafıkların lâşelerini görüp, hususan münafıkların reisini, mübârek kendi eliyle geberterek cehenneme gönderdiği gibi..^{*1} Risale-i Nur da Eskişehir'de Risale-i Münâcât, Denizli'de Meyve Risalesi ve Hücçeti, Afyon'da bu Arzuhâl ile zındıkanın küfr-ü mutlakının ve şâkırların canlarını cehenneme gönderdi. Prensiplerini, rejimlerini yırtarak dünyanın her köşesinde intişar etti. Elhamdülillâh.

*Küçük Ali**

^{*1} Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Bedir savaşından önce, bazı Kureyş müşriklerinin reislerinin öldürüleceği yerleri tek tek göstererek haber vermiştir. Bkz.: Müslim, *Cennet* 76, *Cihad* 83; Ebû Dâvûd, *Cihad* 115; İbn-i İshak, *Sîre* 3/310; İbni Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 4/33.

Bâtil akide: Yanlış, boş inanç.
Bolşevizm: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sovyet baskı rejimi.
Daire-i mülk: İdare alanı, yönetim.
Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik.
Gayr-i mahrem: Herkese hitap eden, herkese açık olan.
Küfrî: Kâfirce, inkâr kaynaklı.
Lâşe: Leş.

Lillâh: Allah için, Allah rızası için.
Mahrem: Belirli kişilere ait, özel.
Mecusi: Ateşe tapan, zerdüşť.
Meyve Risalesi ve Hücçeti: Asâyı Musa mecmuasının birinci kısmını oluşturan 11. Şuâ (Meyve) risalesi ve ikinci kısmını oluşturan Hücçetullahi'l-Bâliğa risalesi.
Mutaassıp: Tutucu.
Mürted: İrtidat eden, İslâm dinin-

den dönen.
Nasrani: Hristiyan.
Necat bulmak: Kurtulmak.
Risale-i Münâcât: "Yakanaş. Sessizce, içten içe dua etme" anlamında 3. Şuâ risalesi.
Şakî: Bedbaht, cehennemlik.
Şerâit: Şartlar.
Zındıka: Dinsizlik. Din düşmanlığı.

ve sağlam ve hakikatli bir rehber olarak kendini gösteren Risale-i Nur'un elinizdeki mecmuaları ve dört yüz sayfa müdâfaâtımız mâsumiyetimizi isbat ettikleri hâlde; hangi kanunla, hangi vicdanla, hangi maslahatla, hangi suçla bizi ağır ceza ve pek ağır ihânetler ve tecritlerle mahkûm ediyorsunuz? Elbette mahkeme-i kübrâ-yı haşirde sizden sorulacak.

İkincisi

Beni cezalandırmaya gösterdikleri bir sebep; benim tesettür,¹ irsiyet,² zikrullah,³ taaddüd-ü zevcât⁴ hakkında Kur'ân'ın gayet sarîh âyetlerine, medeniyetin itirazlarına karşı onları susturacak tefsirimdir.

On beş sene evvel Eskişehir Mahkemesi'ne ve Ankara'ya Mahkeme-i Temyiz'e ve tashihe yazdığım ve aleyhimdeki kararname yazdıkları bu gelen fıkrayı, hem haşirde mahkeme-i kübrâya bir şekvâ.. hem istikbalde münevver ehl-i mârif heyetine bir ikaz.. hem iki defa beraatımızda insaf ve adaletle feryadımızı dinleyen Mahkeme-i Temyiz'e, el-Hüccetü'z-Zehra ile beraber bir nevi lâyiha-yı temyiz.. hem beni konuşturmayan ve seksen hatasını isbat ettiğimiz garazkârâne ithamnâme ile beni iki sene ağırceza ve tecrid-i mutlak ve iki sene başka yere nefiy ve göz nezareti hapsiyle mahkûm eden heyete, aynen o fıkrayı tekrar ediyorum:

İşte, ben de adliyenin mahkemesine derim ki:

Bin üç yüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon müslümanların hayat-ı içtimaiyesinde kudsi ve hakiki bir düstur-u ilâhiyi, üç yüz elli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifaklarına istinaden.. ve bin üç yüz senede geçmiş ecdadımızın itikatlarına iktidâen tefsir eden bir adamı mahkûm eden hak-sız bir kararı, elbette rûy-i zeminde adalet varsa, o kararı red ve bu hükmü nakzedecektir diye bağırıyorum. Bu asrın sağır kulakları dahi işitsin!

¹ Bkz.: Nur Sûresi, 24/31, 60; Ahzâb Sûresi, 33/55, 59.

² Bkz.: Nisâ Sûresi, 4/11, 176.

³ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/152; Âl-i İmrân Sûresi, 3/41; A'râf Sûresi, 7/205; Enfâl Sûresi, 8/2 ...

⁴ Bkz.: Nisâ Sûresi, 4/3.

Düstur-u ilâhi: İlâhi kanun, düstur.
Ehl-i mârif: İlim, irfan sahibi kimseler. İlim adamları.
El-Hüccetü'z-Zehra: "Pırl pırl parlayan delil" anlamında 15. Şuâ'nın diğer bir adı.
Göz nezareti: Göz altında tutma, göz hapsi.

İhânet: Alay, hakaret.
İktidâen: Uyarak.
İrsiyet: Miras, mirasçılık.
İstinaden: Dayanarak.
İtikat: İnanç, iman.
Nakzetmek: Bozmak, çözmek.
Nefiy: Sürgün.

Rûy-i zemin: Yeryüzü.
Sarih: Açık, net.
Taaddüd-ü zevcât: Çok eşlilik.
Tecrid / tecrid-i mutlak: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüş-türmeme. Hücre hapsi.
Zikrullah: Allah'ı anma, zikretme.

Acaba bu zamanın bazı ilcaâtının iktizasıyla muvakkaten kabul edilen bir kısım ecnebî kanunlarını fikren ve ilmen kabul etmeyen ve siyaseti bırakan ve hayat-ı içtimaiyeden çekilen bir adamı, o âyâtın tefsirleriyle suçlu yapmakla, İslâmiyet'i inkâr ve dindar ve kahraman bir milyar ecdadımıza ihânet ve milyonlarla tefsirleri itham kıkmaz mı?

Üçüncüsü

Mahkûmiyetime gösterdikleri bir sebep, emniyeti ihlâl ve âsâyişi bozmaktır. Pek uzak bir ihtimal ve yüzde –belki binde– bir imkânla, hatta uzak imkânâtı vukuat yerinde koyup bazı mahrem risale ve hususî mektuplardan Risale-i Nur'un yüz bin kelime ve cümlelerinden kırk elli kelimesine yanlış ma-na vererek bir senet gösterip bizi itham ve cezalandırmak istiyorlar. Ben de bu otuz-kırk senelik hayatımı bilenleri ve Nur'un binler has şâkirtlerini işhad ederek derim:

İstanbul'u işgal eden İngilizler'in başkumandanı, İslâm içinde ihtilâf atıp, hatta Şeyhülislâm ve bir kısım hocaları kandırıp birbiri aleyhine sevk ederek itilâfçı, ittihatçı fırkalarını birbiriyle uğraştırmasıyla Yunan'ın galebesine ve Harekât-ı Milliye'nin mağlûbiyetine zemin hazırladığı bir sırada, İngiliz ve Yunan aleyhinde Hutuvât-ı Sitte eserimi Eşref Edib'in* gayretiyle tab' ve neşretmekle o kumandanın dehşetli plânını kıran.. ve onun idam tehdidine karşı geri çekilmeyen.. ve Ankara reisleri o hizmeti için onu çağırarak hâlde Ankara'ya kaçmayan.. ve esarete Rus'un başkumandanının idam kararına ehemmiyet vermeyen.. ve 31 Mart Hâdisesi'nde sekiz taburu bir nutukla itaate getiren.. ve Divan-ı Harb-i Örfî'de mahkemedeki paşaların “Sen de mürtecisin, şeriat istemişsin?” diye suâllerine karşı, idama beş para kıymet vermeyip, cevaben “Eğer meşrûtiyet bir fırkanın istibdadından ibaret ise bütün cin ve ins şahit olsun ki, ben mürteciyim ve şeriatın birtek meselesine ruhumu feda etmeye hazırım!” diyen.. ve o büyük zâbitleri hayretle takdire sevk edip, idamını beklerken beraatına karar verdikleri ve tahliye olup

Âyât: Âyetler.

Divan-ı Harb-i Örfî: Sıkıyönetim Mahkemesi.

Fırka: Siyasi parti.

Harekât-ı milliye: Millî hareketler. İstanbul'un İngilizler tarafından işgali ve millî mücadele yıllarında meydana gelen sivil hareketler.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1920'de İngilizlerin İstanbul'u işgali sırasında yazıp

gizlice bastırarak dağıttığı, işgale karşı millî bilinci harekete geçiren “Altı Adım” anlamındaki broşürü.

İktiza: Gerek, gerektirme.

İlcaât: Zorlamalar, mecburiyetler.

İmkânât: Olabilirlikler, mümkün olan şeyler.

İtilâfçı: Hüniyet ve İtilâf Fırkası mensubu veya taraftarı.

İttihatçı: İttihat ve Terakki Cemi-

yeti mensubu veya taraftarı.

Meşrûtiyet: Padişahın yetkilerinin sınırlandığı, seçimle gelen bir meclise dayalı idare, yönetim şekli.

Muvakkaten: Belli bir süre için, geçici olarak.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

Zâbit: Komutan, subay.

dönerken, onlara teşekkür etmeyerek “Zâlimler için yaşasın cehennem!” diye yolda bağırın.. ve Ankara’da divan-ı riyâsette –Afyon kararnâmesinin yazdığı gibi– Mustafa Kemal, hiddetle ona dedi: “Biz seni buraya çağırdık ki, bize yüksek fikirler beyan edesin. Sen geldin, namaza dair şeyler yazdın, içimi ze ihtilâf verdin.” Ona karşı, “İmandan sonra en yüksek namazdır. Namaz kılmayan hâindir. Hâinin hükmü merduttur!”¹ diye kırk elli meb’usun huzurunda söyleyen ve o dehşetli kumandan ona bir nevi tarziye verip hiddetini geri aldırın.. ve altı vilayet zâbitasıncı ve hükûmetçe âsâyişin ihlâline dair birtek maddesi kaydedilmeyen.. ve yüz binlerle Nur şâkirtlerinin hiçbir vukuatı görünmeyen.. yalnız bir küçük talebenin, haklı bir müdâfaada küçük bir vukuatından başka hiçbir şâkirdinden bir cinayet işitilmeyen.. ve hangi hapse girmişse o mahpusları ıslah eden.. ve Risale-i Nur’dan yüz binler nüsha memlekette intişar etmekle beraber, menfaatten başka hiçbir zararı olmadıklarını, yirmi üç senelik hayatının ve üç hükûmet ve mahkemelerin beraatlar vermesinin ve Nur’un kıymetini bilen yüz bin şâkirtlerinin kavlen ve fiilen tasdiklerinin şehâdetiyle isbat eden.. ve münzevî, mücerret, garip, ihtiyar, fakir ve kendini kabir kapısında gören.. ve bütün kuvvet ve kanaatiyle fâni şeyleri bırakıp, eski kusurâtına bir keffâret ve hayat-ı bâkiyesine bir medar arayan.. ve dünyanın rütbelerine hiç ehemmiyet vermeyen.. ve şiddet-i şefkatinden mâsumlara, ihtiyarlara zarar gelmemek için kendisine zulüm ve tâzib edenlere beddua etmeyen bir adam hakkında “Bu ihtiyar münzevî, âsâyişi bozar.. emniyeti ihlâl eder.. ve maksadı dünya entrikalarıdır.. ve muhabereleri dünya içindir; öyleyse suçludur!” diyenler ve onu pek ağır şerâit altında mahkûm edenler, elbette yerden göğe kadar suçludurlar, mahkeme-i kübrâda hesabını verecekler!

Acaba bir nutukla isyan eden sekiz taburu itaate getiren.. ve kırk sene evvel bir makalesiyle binler adamı kendine taraftar yapan.. ve mezkûr üç dehşetli kumandanlara karşı korkmayan ve dalkavukluk yapmayan.. ve mahkemelerde, “Başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa ve her

¹ Hainin şahitliğinin kabul edilmeyeceğini bildiren hadis-i şerif için bkz.: Tirmizî, *Şehâdât* 2; Ebû Davud, *Akdiye* 16; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 2/181, 204, 208. Ayrıca bu konunun fikhî hükmü için bkz.: Kâsânî, *Bedâi’-s-sanâi’* 1/156; Merğînânî, *el-Hidâye* 3/124; İbn-i Âbidîn, *Hâşiyeye* 7/112.

Cinayet: Suç.

Divan-ı riyâset: Başkanlık divanı, makamı.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Ahiret hayatı.

Kavlen: Sözlü olarak.

Meb’us: Milletvekili.

Medar: Dayanak, vesile, sebep.

Merdut: Fiil ve sözlerinin hukukî geçerliliği olmayan, şahitliği kabul görmeyen.

Muhabere: Haberleşme.

Mücerret: İnsanlardan uzak, tek başına kalan.

Şiddet-i şefkat: Çok büyük şefkat.

Tarziye vermek: Özür dilemek.

gün biri kesilse, zındıkaya ve dalâlete teslim-i silâh edip vatan ve millet ve İslâmiyet'e hıyanet etmem! Hakikat-i Kur'ân'a feda olan bu başımı zâlimlere eğmem!" diyen.. ve Emirdağ'da beş-on âhiret kardeşi ve üç-dört hizmetçilerden başka kimse ile alâkadar olmayan bir adam hakkında, ithamnâmede, "Bu Said, Emirdağ'da gizli çalışmış, âsâyîşe zarar vermek fikriyle orada bir kısım halkları zehirlemiş. Yirmi adam da etrafta onu medhedip hususî mektuplar yazdıkları gösteriyor ki, o adam inkılâp ve hükûmet aleyhinde gizli bir siyaset çeviriyor" diyerek emsalsiz bir adâvet ve ihênnetlerle iki sene hapse sokmak ve hapiste tecrid-i mutlakla ve mahkemede konuşturmamakla tâzib edenler, ne derece haktan ve adaletten ve insaftan uzak düştüklerini vicdanlarına havale ediyorum.

Hiç mümkün müdür ki; böyle haddinden yüz derece ziyade teveccüh-ü âmmeye mazhar.. ve bir nutukla binler adamı itaate getiren.. ve bir makaleyle binlerle insanı İttihad-ı Muhammediye Cemiyeti'ne iltihak ettiren.. ve Ayasofya Câmii'nde elli bin adama takdirle nutkunu dinlettiren bir adam, üç sene Emirdağ'da çalışsın, yalnız beş-on adamı kandırsın ve âhiret işini bırakıp siyaset entrikalarıyla uğraşsın, yakın olduğu kabrine nurlar yerine lüzumsuz zulmetler doldursun... Hiç kabil midir? Elbette şeytan dahi bunu kimseye kabul ettiremez!

Dördüncüsü

Şapka giymediğimi mahkûmiyetime ehemmiyetli bir sebep göstermeledir. Beni konuşturmadılar. Yoksa beni cezalandırmaya çalışanlara diyecektim ki:

Üç ay Kastamonu'da polisler ve komiser karakolunda misafir kaldım. Hiçbir vakit bana demediler: "Şapkayı başına koy." Ve üç mahkemede şapkayı başıma koymadığım ve başımı mahkemede açmadığım hâlde bana ilişmedikleri.. ve yirmi üç sene bazı dinsiz zâlimlerin o bahaneyle bana gayr-i resmî çok sıkıntılı ve ağır bir nevi ceza çektirdikleri.. ve çocuklar ve kadınlar ve ekseri köylüler ve dairelerde memurlar ve bere giyenler şapka giymeye mecbur olmadıkları.. ve hiçbir maddî maslahat, giymesinde bulunmadığı hâlde; benim gibi bir münzevî, bütün müctehitlerin ve umum şeyhülislâmların yasak ettikleri bir serpuşu giymediğim bahanesiyle ve uydurmalar ilâvesiyle yirmi

Adâvet: Düşmanlık.

İltihak: Katılma.

Müctehit: Dinin temel kaynak-

larından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Serpuş: Şapka.

Teveccüh-ü âmm: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

Zulmet: Karanlık.

sene cezasını çektiğim ve libasa ait manasız bir âdetle tekrar beni cezalandırmaya çalışan ve çarşıda, Ramazan'da, gündüzde rakı içip namaz kılmayanları hüriyet-i şahsiye var diye kendine kıyas edip ilişmediği hâlde; bu derece şiddet ve tekrarla ve ısrarla beni kıyafetim için suçlandırmaya çalışan, elbette ölümün idam-ı ebedisini ve kabrin dâimî haps-i münferidini gördükten sonra, mahkeme-i kübrâda ondan bu hatası sorulacak.

Beşincisi

Otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin tahsînkârâne işaretine mazhariyeti.. ve İmam Ali (keremallâhu vecheh) ve Gavs-ı Âzam (kuddise sirruhu) gibi evliyanın takdirlerini.. ve yüz bin ehl-i imanın tasdiklerini.. ve yirmi senede millete, vatana zararsız pek çok menfaatli bir mertebeyi kazandıran Risale-i Nur'u, sinek kanadı gibi bahanelerle bazı risalelerinin müsâderesine, hatta dört yüz sayfa ve yüz bin adamın imanlarını kurtaran ve kuvvetlendiren Zülfikar –Mu'cizât-ı Ahmediye– Mecmuasını, eskiden yazılmış ve mürûr-u zaman ve af kanunları görmüş iki âyetin tam haklı tefsirine dair iki sayfayı bahane ederek, o pek çok menfaatli ve kıymetli mecmuanın müsâderesine sebep oldukları gibi, şimdi de Nur'un kıymetli risalelerini, her birisinde bin kelime içinde bir-iki kelimeye yanlış mana vermekle, o bin menfaatli risalenin müsâderesine çalışıldığını, bu üçüncü iddianâmeyi işiten ve neşrettiğimiz karamâmeyi gören tasdik eder.

Biz dahi ² “إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ”¹، حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ deriz.

Altıncısı

Nur'un şâkirtlerinden bazılarının Nurlar'dan fevkalâde iman hüccetlerini ve sarsılmaz, aynelyakîn ulûm-u imaniyeyi görüp istifade ettiklerinden, bu bîçâre tercümanına bir nevi teşvik ve tebrik ve takdir ve teşekkür nev'inde ziyade hüsn-ü zanla müfritâne medhettmeleriyle beni suçlu gösterene derim:

¹ Her musibet karşısında deriz ki: “Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz.” (Bakara Sûresi, 2/156).

² “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.

Gavs-ı Âzam: “En büyük veli” anlamında Hz. Abdülkadir Geylani'nin lâkâbı.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir azabı.

Hüriyet-i şahsiye: Ferdî, kişisel özgürlük.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk.

Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.

Keremallâhu vecheh: Allah, şerefini kat kat arttırsın.

Kuddise sirruhu: Sırrı ve bereketi yüce olsun.

Libas: Giyim kuşam.

Müfritâne: İleri gider, aşırı bir tarzda.

Mürûr-u zaman: Zaman aşımı.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Tahsînkârâne: Güzel bulur, beğenir bir tarzda.

Ulûm-u imaniye: İman ilimleri.

Ben âciz, zayıf, gurbette, menfi, yarım ümmî, aleyhimde propaganda ile halkı benden ürkütmek hâleti içinde Kur'ân'ın ilâçlarından ve imanî ve kudsî hakikatlerinden dertlerime tam derman olarak kendime bulduğum zaman, bu millete ve bu vatan evlâtlarına dahi tam bir ilâç olacağına kanaat getirdiğim için, o kıymetli hakikatleri kaleme aldım. Hattım pek noksan olmasından yardımcıları pek çok muhtaç iken, inâyet-i ilâhiye bana sâdık, has, metin yardımcıları verdi.

Elbette ben onların hüsn-ü zanlarını ve samimâne medihlerini bütün bütün reddetmek ve hatırlarını tekdirle kırmak, o hazine-i Kur'âniye'den alınan Nurlar'a bir ihânet ve adâvet hükmüne geçer. Ve o elmas kalemli ve kahraman kalbli muâvinleri kaçırarak diye onların âdi, müflis şahsıma karşı medh ü senâlarını, asıl mal sahibi ve bir mânevî mu'cize-i Kur'âniye olan Risale-i Nur'a ve has şâkirtlerinin şahsiyet-i mâneviyesine çeviriyordum. “Benim had-dimden yüz derece ziyade hisse veriyorsunuz” diye bir cihette hatırlarını kır-ıyordum. Acaba hiçbir kanun, müstenkif ve razı olmayan bir adamı, başkalarının onu medhetmesiyle suçlu yapar mı ki; kanun nâmine hareket eden resmî memur beni suçlu yapıyor?

Hem neşrettiğimiz –aleyhimizde yazılan– karamâmenin elli dördüncü sayfasında, “Âhırzamanın o büyük şahsı, neslen Âl-i Beyt'ten olacak. Biz Nur şâkirtleri, ancak mânevî Âl-i Beyt'ten sayılabiliriz. Hem Nur'un mesleğinde hiçbir cihette benlik, şahsiyet ve şahsî makamları arzu etmek, şan ve şeref kazanmak olmaz. Nur'daki ihlâsı bozmamak için, uhrevî makamat dahi bana verilse, bırakmaya kendimi mecbur bilirim.” denmektedir diye karamâmede yazdıkları.. ve yine karamâmede yirmi ikinci ve üçüncü sayfasını “Kusurunu bilmek, fakr ve aczini anlamak, tezellül ile dergâh-ı ilâhiye iltica etmek ki; o şahsiyetle kendimi herkesten ziyade bîçâre, âciz, kusurlu görüyorum. O hâlde bütün halk, beni medh ü senâ etse beni inandıramazlar ki iyiyim, sahib-i kemâlim. Sizi bütün bütün kaçırmamak için üçüncü, hakikî şahsiyetimin gizli, çok fenalıklarını ve sû-i hâllerini söylemeyeceğim. Cenâb-ı Hak inâyetiyle –en ednâ bir nefer gibi– bu şahsımı esrar-ı Kur'âniye'de istihdam ediyor. Yüz bin şükür olsun. Nefis cümleden ednâ, vazife cümleden âlâ!..” fıkrasını, karamâme yazdığı hâlde, beni başka zâtların medhiyle ve Risale-i Nur manasıyla “büyük bir hidayet edici” vasfını vermekle beni suçlu yapanlar, elbette bu hatanın cezasını dehşetli çekmeye müstehak olurlar.

Ednâ: En düşük, en aşağı.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, desteği.

Menfi: Sürülmüş, sürgünde yaşayan.

Müstenkif: Çekinen, kaçınan.

Neslen: Soy olarak, soyca.

Şahib-i kemâl: Fâzilet sahibi, mükemmel insan.

Sû-i hâl: Kötü durum.

Tekdir: Azarlama.

Tezellül: Kendini aşağı, hakir gör-me.

Yedincisi

Biz ve umum Nur Risaleleri, Denizli ve Ankara Ağırcevaları'nın ve temyiz mahkemelerinin ittifakıyla beraat ettiğimiz.. ve umum risale ve mektuplarımızı bize iade ettikleri.. ve "Temyizin bozma kararında, Denizli beraatında –fara-za bir hata dahi olsa– o beraat ve hüküm, kat'iyet kesbetmiş; daha tekrar muhakeme edilmez." dedikleri hâlde; ben Emirdağ'da üç sene münzevî ve iki-üç terzi çırağı nöbetle bana hizmet ve pek nadir olarak beş-on dakika bazı dindar zâtlardan başka zaruret olmadan konuşmayan.. ve tek bir yerde Nurlar'a teşvik için haftada birtek mektuptan başka göndermeyen.. ve kendi müftü kardeşine üç senede üç mektuptan başka yazmayan.. ve yirmi-otuz seneden beri devam eden te'lifini bırakan.. yalnız bütün ehl-i Kur'ân ve imana menfaatli yirmi sayfalık iki nükteden –biri Kur'ân'daki tekrarların hikmetini, diğeri melekler hakkında bazı meseleler¹– başka hiçbir risale daha te'lif etmeyen.. yalnız mahkemelerin iade ettikleri risalelerin büyük mecmualar yapılmasına ve eski harfle tab' edilen Âyetü'l-Kübrâ'nın beş yüz nüshası mahkeme tarafından bize teslim edildiğinden ve teksir makinesi resmen yasak olmadığından, Âlem-i İslâm'ın istifadesi fikriyle kardeşlerime neşir için teksirine izin vererek onların tashihleriyle meşgul olan.. ve kat'iyen hiçbir siyasetle alâkadar olmayan.. ve memleketine gitmek için resmen izin verildiği hâlde –bütün menfilere muhalif olarak– dünyaya ve siyasete karışmamak için sıkıntılı bir gurbeti kabul edip memleketine gitmeyen bir adam hakkında, bu üçüncü ithamnâmedeki asılsız isnadlar ve yalan bahisler ve yanlış manalarla o adamı suçlu yapmaya çalışanda –şimdilik söylemeyeceğim– dehşetli iki mana hükmettiğini, bu yirmi ayda bana karşı muâmelesi isbat ediyor. Ben de derim: *Kabir ve Sakar yeter!.. Mahkeme-i kübrâya havale ediyorum!..*

Sekizincisi

Beşinci Şuâ, iki sene Denizli ve Ankara Mahkemeleri'nin ellerinde kalıp sonra bize iade ettiklerinden, Denizli Mahkemesi'nde beraatımızı netice veren müdâfaâtımla beraber Sirâcü'n-Nur ismindeki büyük mecmuanın âhırinde yazılmış. Gerçi evvelce mahrem tutuyorduk; fakat madem mahkemeler onu teşhir edip beraatla bize iade ettiler. Demek bir zararı yoktur diye teksirine izin verdim. Ve o Beşinci Şuâ'nın aslı, otuz-kırk sene evvel yazılmış müteşâbih

¹ Bkz.: Şuâlar, 11. Şuâ (Meyve Risalesi), 10. ve 11. Mesele.

Kat'iyet kesbetmek: Kesinlik kazanmak.

Muhakeme: Mahkeme edilme, yargılanma.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyac duyulan ifade.

Sakar: Cehennem.

Tab' etmek: Basmak.

Te'lif: Yazı, kitap yazma.

hadislerdir. Fakat ümmette eskiden beri intişar eden bir kısmına gerçi bazı ehl-i hadis, bir zaafiyet isnad etmişler. Fakat zâhirî manaları medar-ı itiraz olmasından, sırf ehl-i imanı şüphelerden kurtarmak için yazıldığı hâlde; bir zaman sonra onun harika te'villerinin bir kısmı gözlere görüldüğü için biz onu mahrem tuttuk, tâ yanlış mana verilmesin. Sonra, müteaddit mahkemeler onu tetkik edip teşhirine sebep olmakla beraber, bize iade ettikleri hâlde, şimdi beni tekrar onunla suçlu yapmak ne kadar adaletten, haktan, insaftan uzak olduğunu, bizi kanaat-i vicdaniye ile mahkûm edenlerin vicdanlarına ve onları dahi mahkeme-i kübrâya havale ederek, ¹حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ deriz.

Dokuzuncusu

Çok mühimdir. Fakat bizi mahkûm edenlerin, Risale-i Nur'u mütâlaalarının hatırı için, onları kızdırmamak fikriyle yazmadım.

Onuncusu

Kuvvetli ve ehemmiyetlidir. Fakat yine onları küstürmemek niyetiyle şimdilik yazmadım. (Hâşiye)

* * *

Hâşiye: Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm), mu'cize-i kübrâ-yı Mirac'ıyla cin ve inse ve melâikeye nübüvvetini gösterdiği.. ve müşrikine ve münafıklara karşı, erkân-ı imaniyenin kutbu olan Zât-ı Zülcelâl'i, cenneti ve cehennemi bizzat gözüyle müşâhede edip, Muhammed'ül-Emîn ismiyle müsemma olan Zât-ı mübârekiyle, Cenâb-ı Hakk'ın varlığını ve haşri ve mahkeme-i kübrâyı bütün cin ve inse haber verdiği gibi, Risale-i Nur da "Haşirdeki Mahkeme-i Kübrâya Bir Arzuhâl" olan bu risale ile, bu asrın imanî, itikadî olan istinad noktaları sarıldığından, şek ve şüpheyi düşen ehl-i imana ve ehl-i vukûf ve ehl-i hâkimlere, Cenâb-ı Hakk'ın varlığını ve adaletini, mahkeme-i kübrâyı ve haşri, âlem-i gaybı, âlem-i şehâdete getirip kat'iyen, aslâ şek ve şüphe olmayacak derecede.. dalâlete, küfr-ü mutlaka düşenlere cehennemi.. ve ehl-i imana da cenneti, bu dünyada gözlere göstermiştir. Bütün nev-i beşere iman-ı tahkikîyi hakkalyakîn isbat etmiştir.

Cenâb-ı Hak, Risale-i Nur müellifi Üstadımız'dan ebediyen razı olsun, âmin...

Küçük Ali

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Âlem-i şehâdet: Duyu organları ile kavranılan varlıkların ve hadiselerin âlemi.

Ehl-i hadis: Hadis âlimleri.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Erkân-ı imaniye: İman esasları.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak öğrenilen bilgi.

İstinad: Dayanak.

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen riot, fikir, karar.

Kutub: Zirve.

Medar-ı itiraz: İtiraza mesnet, dayanak.

Mu'cize-i kübrâ-yı Mirac: Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait pek büyük bir mu'cize olan Mirac hâdisesi.

Müsemma: İsimlenen, adlanan;

o isimle anılan.

Müşrikîn: Allah'a ortak koşanlar, putperestler.

Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Zaafiyet: Bir hadisin senet veya metninde sahih veya hasen hadis için aranan şartların bazıları olmaması.

Zât-ı Zülcelâl: Sonsuz gücün ve hâkimiyetin sahibi Yüce Zât.

Bediüzzaman Said Nursî'nin Afyon Hapishanesi'nde Tecrid-i Mutlakta İken Talebelerine Yazdığı Mektuplardan Bazı Kısımlar

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sizi tâziye değil, belki tebrik ediyorum:

Madem kader-i ilâhî bizi bu üçüncü Medrese-i Yusufiye'ye bir hikmet için sevketti.. ve bir kısım rızıkımızı bize burada yedirecek ve rızıkımız bizi bura-ya çağırdı.. ve madem şimdiye kadar kat'î tecrübelerle وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا سِرًّا² sırrına inâyet-i ilâhiye bizi mazhar etmiş.. ve madem Medrese-i Yusufiye'deki yeni kardeşlerimiz, herkesten ziyade Nurlar'daki teselliye muhtaçtırlar.. ve adliyeciler, memurlardan ziyade Nur kaidelerine vesâir kudsi ka-nunlarına ihtiyaçları var.. ve madem Nur nüshaları, pek kesretle hariçteki va-zifenizi görüyorlar ve fütuhatları tevakkuf etmiyor.. ve madem burada her bir fâni saat, bâki ibadet saatleri hükmüne geçer; elbette biz, bu hâdiseden –mezkûr noktalar için– kemâl-i sabır ve metânet içinde mesrurâne şükretme-miz lâzımdır.

Denizli hapsinde teselli için yazdığımız bütün o küçük mektupları³ size de aynen tekrar ederim. İnşallah o hakikatli fıkralar sizi de müteselli ederler.

Said Nursî

* * *

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur." (Bakara Sûresi, 2/216).

³ Üstad Bediüzzaman Hazretleri, Denizli hapsinde yazmış olduğu bu kısa mektupları, 13. Şuâ (Küçük Mektuplar Mecmuası) olarak Risale-i Nur Külliyyatına dahil etmiştir.

Fütuhât: Açılımlar, gelişmeler.

Kemâl-i sabır ve metânet: Tam, büyük bir sabır ve sağlam bir du-ruş, kararlılık.

Kesret: Çokluk, çoğunluk, ge-nellik.

Mesrurâne: Sevinçli, mutlu bir şekilde.

Müteselli etmek: Teselli etmek, üzüntüsünü gidermek.

Tâziye: Bela ve musibetler karşı-sında sabır tavsiye etme.

Tecrid-i mutlak: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürme-me. Hücre hapsi.

Tevakkuf etmek: Duraklamak, duraksamak.

بِسْمِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Siddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Benim şahsıma edilen eziyet ve ihânetlerden müteessir olmayınız. Çünkü Risale-i Nur'da bir kusur bulamıyorlar, onun bedeline benim ehemmiyetsiz ve çok kusurlu şahsımla uğraşıyorlar. Ben bundan memnunum. Risale-i Nur'un selâmetine ve şerefine binler şahsî elemeler, belalar, tahkirler görsem yine müftehirâne şükretmek, Nur'dan aldığım dersin muktezasıdır.. ve onun için bana bu cihette acımayınız.

Sâniyen: Pek geniş ve şiddetli ve merhametsiz bu taarruz ve hücum, şimdilik yirmiden bire indi. Binler haslar yerinde birkaç zât ve yüz binler alâkadarlar bedeline mahdud birkaç yeni kardeşleri topladılar. Demek inâyet-i ilâhiye ile pek hafif bir surete çevrilmiş.

Sâlisen: İnâyet-i rabbâniye ile iki sene aleyhimizde plân çeviren sâbık vali defoldu. Ve aleyhimizde pek ziyade evhamlandırılan Dâhiliye Vekili'nin hemşehriliği ve nesilce cedleri, ziyade dindarlık cihetiyle bu dehşetli hücumu pek çok hafifleştirdiğine kuvvetli bir ihtimal var. Onun için me'yus olmayınız ve telâş etmeyiniz.

Râbian: Pek çok tecrübelerle ve hâdiselerle kat'î kanaat verecek bir tarzda Risale-i Nur'un ağlamasıyla ya zemin titrer veya hava ağlar. Gözümüzle çok gördüğümüz ve kısmen mahkemede dahi isbat ettiğimiz gibi; tahminimce bu kış, emsalsiz bir tarzda yaz gibi –bidayette– gülmesi, Risale-i Nur'un perde altında teksir makinesiyle gülmesine ve intişarına tevâfuku.. ve her tarafta taharri ve müsâdere endişesiyle tevakkufla ağlamasına, birdenbire kış, dehşetli hiddeti ve ağlamasıyla tetâbuku, kuvvetli bir emâredir ki; hakikat-i Kur'âniye'nin bu asırda parlak bir mu'cize-i kübrâsıdır, zemin ve kâinat onun ile alâkadar...

Said Nursî

Bidayet: Baş, başlangıç.

Ced: Dede, ata.

Dâhiliye Vekili: İçişleri Bakanı.

İhânet: Alay, hakaret.

İnâyet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın yardımı, desteği.

Me'yus: Ümitsiz.

Mu'cize-i kübrâ: Pek büyük mu'cize.

Mukteza: Gerek, icap.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Sâbık: Geçen, önceki.

Taharri: Arama.

Tetâbuk: Birbirine mutâbık, uygun olma.

Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme; muvâfık olma.

Tevakkuf: Duraklama, duraksama.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Garip ve latîf iki hâlimi beyan etmek lâzım geldi.

Bir zaman meşhur bir allâmeyi, harbin müteaddit cephesinde cihada gidenler görmüşler, ona demişler. O da demiş: "Bana sevap kazandırmak ve derslerimden ehl-i imana istifade ettirmek için benim şeklimde bazı evliyalar benim yerimde işler görmüşler." Aynen bunun gibi, Denizli'de câmilerde beni gördükleri hatta resmen ihbar edilmiş ve müdür ve gardiyana aksetmiş. Bazıları telâş ederek, "Kim ona hapishane kapısını açıyor?" demişler. Hem burada dahi aynen öyle oluyor. Hâlbuki benim çok kusurlu, ehemmiyetsiz şahsiyetime pek cüz'î bir harika isnadına bedel, Risale-i Nur'un harikalarını isbat edip gösteren Sikke-i Gaybî Mecmuası yüz derece, belki bin derece ziyade Nurlar'a itimat kazandırır ve makbuliyetine imza basar. Hususan Nur'un kahraman talebeleri, hakikaten harika hâlleri ve kalemleriyle imza basıyorlar.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Risale-i Nur benim bedelime sizlerle görüşür, derse müştâk yeni kardeşlerimize güzelce ders verir. Nurlar'la ya okumak veya okutmak veya yazmak suretindeki meşguliyet; tecrübelerle kalbe ferah, ruha rahat, rızka bereket, vücuda sıhhat veriyor.

Şimdi Hüsrev gibi Nur kahramanı size ihsan edildi. İnşallah bu medrese-i Yusufiye dahi, Medresetü'z-Zehra'nın bir mübârek dershanesi olacak. Ben şimdiye kadar Hüsrev'i ehl-i dünyaya tam göstermiyordum, gizlerdim. Fakat neşredilen mecmualar, onu ehl-i siyasete tamamıyla gösterdi, gizli bir şey kalmadı. Onun için ben onun iki-üç hizmetini has kardeşlerime izhar ettim. Hem

Allâme: Büyük âlim, üstad.

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneticiler, siyasetçiler.

İzhar: Açığa çıkarma, gösterme.

Medresetü'z-Zehra: 1914'de Birinci Dünya Savaşı'ndan önce

Bediüzzaman Hazretleri'nin açılması için teşebbüse geçtiği ve Van Gölü kıyısında, Edremit'te temelini de attığı üniversite projesinin adı. Parlak, aydın anlamına gelen "Ezher Üniversitesi" ne

benzer, kardeş olarak düşünüldüğünden, aynı kökten "Zehra" sıfatı kullanılmıştır.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

ben, hem o, daha gizlemek değil, lüzum ise aynı hakikat beyan edilecek. Fakat şimdilik karşımızda hakikati dinleyecekler içinde dehşetli ve tezahür etmiş iki muannid; hem zındıka, hem komünist hesabına biri Emirdağ'da malûm olmuş; biri de burada gayet derrasâne, aleyhimizde iftiralarla memurları ürkütmeye çalışıyorlar. Onun için biz şimdilik çok ihtiyat edip telâş etmemek ve inâyet-i ilâhiyenin imdadımıza gelmesini tevekkül ile beklemek lâzımdır.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben hem Risale-i Nur'u, hem sizleri, hem kendimi, Hüsrev ve Hıfzı* ve Bartınlı Seyyid'in kıymettar müjdeleriyle hem tebrik, hem tebşir ediyorum. Evet, bu sene hacca gidenler, Mekke-i Mükerreme'de Nur'un kuvvetli mecmualarını büyük âlimlerin hem Arapça, hem Hintçe tercüme ve neşre çalışmaları gibi Medine-i Münevvere'de dahi o derece makbul olmuş ki, Ravza-yı Mutahhara'nın makber-i saadeti üstünde konulmuş. Hacı Seyyid, kendi gözüyle Asâ-yı Musa mecmuasını kabir-i Peygamberî (*aleyhissalâtu vesselâm*) üzerinde görmüş. Demek makbul-ü Nebevî olmuş ve rıza-yı Muhammedî (*aleyhissalâtu vesselâm*) dairesine girmiş. Hem niyet ettiğimiz ve buradan giden hacılara dediğimiz gibi, Nurlar bizim bedelimize o mübârek makamları ziyaret etmişler, hadsiz şükür olsun.

Nur'un kahramanlarının bu mecmuaları tashihli olarak neşretmelerinin pek çok faydalarından birisi de; beni tashih vazifesinden ve merakından kurtardığı gibi, kalemle yazılan sâir nüshalara tam bir me'haz olmak cihetinde yüzer tashihçi hükmüne geçtiler. Cenâb-ı Erhamû'r-râhimîn o mecmuaların her bir harfine mukabil onların defter-i hasenâtlarına bin hasene yazdırsın. Âmin.

Said Nursî

Cenâb-ı Erhamû'r-râhimîn:

Merhametlilerin en merhametlisi Cenâb-ı Hak.

Defter-i hasenât: Sevap, kazanç defteri.

Derrasâne: Sinsice hileler, entrikalar çevirir tarzda.

Hasene: Sevap.

Makber-i saadet: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübarek kabirleri.

Makbul-ü Nebevî: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) tarafından makbul olan, beğenilen.

Me'haz: Kaynak.

Muannid: İnatçı.

Ravza-yı Mutahhara: Peygamber

Efendimiz'in (s.a.s.) kabri ile minberinin arasında kalan cennet bahçesi.

Rıza-yı Muhammedî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) rızası, hoşnutluğu.

Tebşir: Müjde verme, müjdeleme.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim ve Hapis Arkadaşlarım!

Evvêlâ: Sureten görüşmediğimizden merak etmeyiniz. Bizler mânen her zaman görüşüyoruz. Benim ehemmiyetsiz şahsıma bedel, Nur'dan elinize geçen hangi risaleyi okusanız veya dinleseniz, benim âdi şahsım yerine Kur'an'ın bir hâdimi haysiyetiyle beni o risale içerisinde görüp sohbet edersiniz. Zâten ben de sizinle bütün dualarımda ve yazılarınızda ve alâkanızda hayalimde görüşüyorum ve bir dairede beraber bulunmamızdan her vakit görüşüyoruz gibidir.

Sâniyen: Bu yeni Medrese-i Yusufiye'deki Risale-i Nur'un yeni talebelerine deriz: Kuvvetli hüccetlerle hatta ehl-i vukûfu da teslime mecbur eden işârât-ı Kur'âniye ile Nur'un sâdık şâkirtleri iman ile kabre girecekler. Hem şirket-i mâneviye-i nuriyenin feyziyle her bir şâkirt, derecesine göre umum kardeşlerinin mânevî kazançlarına ve dualarına hissedar olur. Güya âdeta binler dil ile istiğfar eder, ibadet eder.

Bu iki fayda ve netice, bu acîb zamanda bütün zahmetleri, sıkıntıları hiçe indirir; pek çok ucuz olarak o iki kıymettar kârları sâdık müşterilerine verir.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Afyon Müdâfaanâmesi'nin hem bize, hem bu Nurlar'a, hem bu memleket, hem Âlem-i İslâm'a alâkadar ehemmiyetli hakikatleri var.

Her hâlde bunu yeni hurufla beş-on nüsha çıkarmak lâzımdır, tâ Ankara makamâtına gönderilsin. Bizi tahliye ve tecziye etseler de hiç ehemmiyeti yok. Şimdi vazifemiz; o müdâfaâttaki hakikatleri hem hükûmete, hem

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

İşârât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'e ait işaretler, imalar. (Bkz.:

Birinci Şuâ.)

Şirket-i mâneviye-i nuriye: Çok kazanç sağlayan bir şirket hükümünde olan Risale-i Nur hizmeti.

Tecziye: Cezalandırma.

adliyelere, hem millete bildirmektir. Belki de kader-i ilâhînin bizi bu dersha-neye sevketmesinin bir hikmeti de budur. Mümkün olduğu kadar çabuk ma-kine ile çıksın. Bizi bugün tahliye etseler, biz yine onu bu makamata verme-ye mecburuz. Sizi aldatıp tehir edilmesin. Artık yeter! Aynı mesele için on beş senede üç defa bu eşedd-i zulüm ve bahaneler ve emsalsiz işkencelere karşı son müdâfaamız olsun. Madem kanunen kendimizi müdâfaa etmek için sâbık mahkemelerde makineyi bize vermişler, burada o hakkımızı bizden hiçbir ka-nunla men edemezler. Eğer resmen çâre bulmadınız ise, hariçten bizim avu-kat her şeyden evvel bunun –makine ile– beş nüshasını çıkarsın, hem sıhha-tine çok dikkat edilsin.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Siddık Kardeşlerim!

Bugün benim pencerelerimi mıhlamalarının sebebi, mahpuslarla murâfaa ve selâmlaşmamaktır. Zâhirde başka bahane gösterdiler. Hiç merak etmeyiniz. Bilakis benim ehemmiyetsiz şahsım ile meşgul olup Nurlar'a ve talebeleri-ne çok sıkıntı vermediklerinden, beni cidden ve kalben onların şahsî ihânetler ve işkencelerle tâzib etmeleri, Nurlar'ın ve sizlerin bedeline olduğu ve bir de-rece Nurlar'a ilişmemeleri cihetinde memnunum ve sabır içinde şükrederim, merak etmiyorum. Siz dahi hiç müteessir olmayınız. Gizli düşmanlarımızın, memurların nazar-ı dikkatini şahsıma çevirmesinden, Nurlar'ın ve talebeleri-nin selâmet ve maslahatları noktasında bir inâyet ve bir hayır var diye kana-atım var.

Bazı kardeşlerimiz hiddet edip dokunaklı konuşmasınlar, hem ihtiyatla hareket etsinler ve telâş etmesinler, hem herkese bu meseleden bahis açma-sınlar. Çünkü safdil kardeşlerimiz ve ihtiyata daha alışmayan yeni kardeşleri-mizin sözlerinden mana çıkaran casuslar bulunur. Habbeyi kubbe yapar, ih-bar edebilir. Şimdi vaziyetimiz şaka kaldırmıyor. Bununla beraber hiç endişe

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zu-lüm.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

İhânet: Alay, hakaret.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

Mıhlamak: Çivilemek.

Murâfaa: Yüzleşme. Yüz yüze,

karşı karşıya gelme.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sıhhat: Doğruluk.

Tâzib: Acı çektirme, eziyet etme.

etmeyiniz. Biz inâyet-i ilâhiye altındayız ve bütün meşakkatlere karşı kemâl-i sabırla belki şükür ile mukabele etmeye azmetmişiz. Bir dirhem zahmet, bir batman rahmet ve sevabı netice verdiğiinden, şükretmeye mükellefiz.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

İki ehemmiyetli sebep ve bir kuvvetli ihtara binâen ben bütün vazife-i müdâfaâtı buraya gelen ve gelecek Nur erkânlarına bırakmaya kalben mecbur oldum. Hususan H, R, T, F, S. (Hâşiye)

Birinci Sebep: Ben hem sorgu dairesinde, hem çok emârelerden kat'î bildim ki; bana karşı ellerinden geldiği kadar müşkülât yapmaya ve fikren onlara galebe etmemden kaçmaya çalışıyorlar ve resmen de onlara iş'ar var. Güya ben konuşsam, mahkemeleri ilzam edecek derecede ve diplomatları susturacak bir iktidar-ı ilmî ve siyâsî göstereceğim diye benim konuşmama bahanelerle mâni oluyorlar. Hatta sorguda bir suâle karşı dedim: "Tahattur edemiyorum." O hâkim taaccüp ve hayretle dedi: "Senin gibi fevkalâde acîb zekâvet ve ilim sahibi nasıl unuttur?" Onlar Risale-i Nur'un harika yüksekliklerini ve ilmî tahkikatını benim fikrimden zannedip dehşet almışlar. Beni konuş-turmak istemiyorlar. Hem güya benim ile kim görüşse birden Nur'un fedakâr bir talebesi olur. Onun için beni görüştürmüyorlar. Hatta Diyanet Reisi dahi demiş: "Kim onunla görüşse, ona kapılır, cazibesi kuvvetlidir."

Demek şimdi işimi de sizlere bırakmaya maslahatımız iktiza ediyor. Ve yanınızdaki yeni ve eski müdâfaâtlarım benim bedelime sizin meşveretinize iştirak eder, o kâfidir...

* * *

Hâşiye: Hüsrev, Re'fet, Tahiri,* Feyzi, Sabri.

Batman: Yaklaşık 8 kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Dirhem: 3.25 gr.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

İktidar-ı ilmî ve siyâsî: İlmî ve idarî kudret, güç.

İlzam: Cevap veremez hale getirme, susturma.

İş'ar: Hissettirme, duyurma.

Kemâl-i sabır: Tam, büyük bir sabır.

Meşveret: İstişare. Fikir alış verişinde bulunma.

Mükellef: Sorumlu, yükümlü.

Müşkülât: Müşküller, zorluklar.

Taaccüp: Hayret, şaşkınlık.

Tahattur etmek: Hatırlamak.

Vazife-i müdâfaât: Savunmaları yapma görevi.

Zekâvet: Zekilik, çabuk anlama.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bugün mânevî bir ihtar ile sizin hesabınıza bir telâş, bir hüzn bana geldi. Çabuk çıkmak isteyen ve derd-i mâişet için endişe eden kardeşlerimizin hakikaten beni müteallim ve mahzun ettiği aynı dakikada, bir mübârek hâtıra ile bir hakikat ve bir müjde kalbe geldi ki:

Beş günden sonra çok mübârek ve çok sevaplı ibadet ayları olan şuhûr-u selâse gelecekler. Her hasenenin sevabı başka vakitte on¹ ise, Receb-i Şerif'te yüzden geçer.. Şaban-ı Muazzam'da üç yüzden ziyade..² ve Ramazan-ı Mübârek'te bine çıkar..³ ve cuma gecelerinde binlere.. ve Leyle-i Kadir'de otuz bine çıkar..⁴ Bu pek çok, uhrevî faydaları kazandıran ticaret-i uhreviye'nin bir kudsî pazarı.. ve ehl-i hakikat ve ibadet için mümtaz bir meşheri.. ve üç ayda seksen sene bir ömrü, ehl-i imana temin eden şuhûr-u selâseyi böyle bire on kâr veren Medrese-i Yusufiye'de geçirmek, elbette büyük bir kârdır. Ne kadar zahmet çekilse ayn-ı rahmettir.

İbadet cihetinde böyle olduğu gibi, Nur hizmeti dahi nisbeten –kemiyyet değilse de keyfiyet itibarıyla– bire beştir. Çünkü bu misafirhânede mütemâdiyen giren ve çıkanlar, Nur'un derslerinin intişarına bir vâsıtaadır. Bazen bir adamın ihlâsı, yirmi adam kadar fayda verir.

Hem Nur'un sırr-ı ihlâsı; siyasetkârâne kahramanlık damarını taşıyan, Nur'un tesellilerine pek çok muhtaç bulunan mahpus bîcâreler içinde intişarı için bir parça zahmet ve sıkıntı olsa da, ehemmiyeti yok.

Derd-i mâişet ciheti ise; zâten bu üç ay âhiret pazarı olmasından her biriniz çok şâkirtlerin bedeline, hatta bazınız bin adamın yerinde buraya

¹ Bkz.: En'âm Sûresi, 6/160.

² Bkz.: Tirmizî, *Savm* 39; İbn-i Mâce, *İkâme* 191; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 6/238.

³ Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemül-evsat* 3/255-256; Beyhakî, *Şuabül-İmân* 3/314; Deylemî, *Müsned* 3/130.

⁴ Bkz.: "Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır." (Kadir Sûresi, 97/3).

Ayn-ı rahmet: Rahmetin ta kendisi.

Derd-i mâişet: Geçim derdi.

Ehl-i hakikat ve ibadet: Hakikat ve ibadet tutkunları.

İntişar: Yayılma.

Kemiyyet - keyfiyet: Nicelik, nitelik.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) zulüm, iftira, haksızlık neticesi olarak senelerce zindanda kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların hapsedildikleri yere verilen isim.

Meşher: Sergi yeri.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli.

Siyasetkârâne: Siyaset yapar tarzda.

Şuhûr-u selâse: Üç aylar. Receb, Şaban, Ramazan ayları.

Ticaret-i uhreviye: Âhiret kazancı. Çok sevaplı iş.

girdiğinden, elbette sizin haricî işlerinize yardımları olur diye tamamıyla ferahlandım ve bayrama kadar burada bulunmak büyük bir nimettir bildim.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bazı emârelerle bildim ki; gizli düşmanlarımız, Nur'un kıymetini düşürmek fikriyle siyaset manasını hatırlatan mehdilik dâvâsını tevehhüm ile güya “Nurlar, buna bir âlettir” diye çok asılsız bahaneleri araştırıyorlar. Belki benim şahsıma karşı bu işkenceler, bu evhamlarından ileri geliyor. Ben, o gizli zalim düşmanlara ve onları aleyhimizde dinleyenlere derim:

Hâşâ sümme hâşâ!.. Hiçbir vakit böyle haddimden tecavüz edip iman hakikatlerini şahsiyetime bir makam, şan u şeref kazandırmaya âlet etmediğime bu yetmiş beş, hususan otuz senelik hayatım ve yüz otuz Nur Risaleleri ve benim ile tam arkadaşlık eden binler zâtlar şehâdet ederler.

Evet Nur şâkırtleri biliyorlar ve mahkemelerde hüccetlerini göstermişim ki; şahsıma değil bir makam, şan u şeref ve şöhrat vermek ve uhrevî ve mânevî bir mertebe kazandırmak, belki bütün kanaat ve kuvvetimle ehl-i imana bir hizmet-i imaniye yapmak için, değil yalnız dünya hayatımı ve fânî makamâtımı, belki -lüzum olsa- âhiret hayatımı ve herkesin aradığı uhrevî bâkî mertebeleri feda etmeyi; hatta cehennemden bazı bîcâreleri kurtarmaya vesile olmak için -lüzum olsa- cenneti bırakıp cehenneme girmeyi kabul ettiğimi hakikî kardeşlerim bildiği gibi, mahkemelerde dahi bir cihette isbat ettiğim hâlde, beni bu ithamla, Nur ve iman hizmetime bir ihlâssızlık isnad etmekle ve Nurlar'ın kıymetlerini tenzil etmekle milleti onun büyük hakikatlerinden mahrum etmektir.

Acaba bu bedbahtlar, dünyayı ebedî ve herkesi kendileri gibi “dini ve imanı, dünyaya âlet ediyor” tevehhümü ile; dünyadaki ehl-i dalâlete meydan okuyan.. ve hizmet-i imaniye yolunda hem dünyevî, hem -lüzum olsa- uhrevî hayatlarını feda eden.. ve mahkemelerde dâvâ ettiği gibi, birtek hakikat-i imaniyeyi dünya saltanatıyla değiştirmeyen.. ve siyasetten ve siyasî manasını ısmam eden maddî ve mânevî mertebelerden ihlâs sırrı ile bütün

kuvvetiyle kaçan.. ve yirmi sene emsalsiz işkencelere tahammül edip siyasete –meslek itibarıyla– tenezzül etmeyen.. ve kendini nefsi itibarıyla talebelerinden çok aşağı bilen ve onlardan daima himmet ve dua bekleyen.. ve kendi nefsinin çok biçâre ve ehemmiyetsiz itikat eden bir adam hakkında, bazı hâlis kardeşleri, Risale-i Nur'dan aldıkları fevkalâde kuvve-i imaniyeye mukabil onun tercümanı olan o biçâreye, tercümanlık münasebetiyle Nurlar'ın bazı faziletlerini hususî mektuplarında ona isnad etmeleri.. ve hiçbir siyaset hatırlarına gelmeyerek, âdete binâen, insanlar sevdiği âdi bir adama da “sultanımsın, velînimetimsin” demeleri nev'inden yüksek makam vermeleri.. ve haddinden bin derece ziyade hüsn-ü zan etmeleri.. ve eskiden beri üstad ve talebeler mâbeyninde câri ve itiraz edilmeyen makbul bir âdetle teşekkür manasında pek fazla medh ü senâ etmeleri.. ve eskiden beri makbul kitapların âhirlerinde mübalâğa ile medhiyeler ve takrizler yazılmasına binâen, hiçbir cihetle suç sayılabilir mi? Gerçi mübalâğa itibarıyla hakikate bir cihette muhaliftir; fakat kimsesiz, garip ve düşmanları pek çok ve onun yardımcılarını kaçıracak çok esbap varken, insafsız çok müterizlere karşı sırf yardımcılarının kuvve-i mânevîyelerini takviye etmek ve kaçmaktan kurtarmak ve mübalâğalı medhedenlerin şevklerini kırmamak için, onların bir kısım medihlerini Nurlar'a çevirip bütün bütün reddetmediği hâlde, onun bu yaşta ve kabir kapısındaki hizmet-i imaniyesini dünya cihetine çevirmeye çalışan bazı resmî memurların ne derece haktan, kanundan, insaftan uzak düştükleri anlaşılır.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evelâ: Hiç telâş ve merak etmeyiniz. Hakkımızdaki her hâdisede; hem perde altında, hem neticeler itibarıyla, hem rahmet ve inâyetin iltifatları ve tebessümleri, hem kader ve kismetin ve adalet ve şefkatin terbiyeleri var olduğu kat'î ve mükerrer tecrübelerle tahakkuk ettiğinden, biz en acı vaziyet ve

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Câri: Geçerli, işleyen.

İltifat: Teveccüh etme, yönelme.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Kuvve-i imaniye: İmanın gücü.

Kuvve-i mânevîye: Mânevî güç,

moral.

Mâbeyn: Ara.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Medhiye: Övgü yazısı.

Müteriz: İtiraz eden, itirazcı.

Takriz: Bir kitap hakkında başkaları tarafından kaleme alınan takdir yazısı.

sıkıntılara karşı, kemâl-i sabır içinde şükretmekle mükellefiz. Ve ciltleri ve derileri soyulan Cercis (*aleyhisselâm*) gibi, binler, milyonlar hakikat mücahitlerinin hakâik-i imaniyenin kudsî hizmetinin bir numûnesine mazhar olan Nur şâkırtlerinin çektikleri zahmetler, o eski zâtların zahmetlerine nisbeten binde bir olmaz. Ve ücret ve kazanç cihetinde, inşallah birdirler ve beraberdirler.

Sâniyen: On bir defa bana sû-i kast eden ve dört defa mahkemeleri aleyhimize sevk edip üç defa hapse sokan gizli düşmanlarımızın Nurlar hakkında plânları akîm kaldığından; bütün desiseleriyle, ehemmiyetsiz şahsıma karşı sıkıntı, tecrid-i mutlak ve kimse ile temas etmemek ve damarıma dokundurmakla işkenceler verdirmeye çalışıyorlar. Ben de o işkencelerin altında inâyetin iltifatını görüp tahammül ederek şükrederim. Zannedirim, her birinizden vücutça on derece zayıf ve on derece ziyade sıkıntılara karşı tahammülüm, sizin gibi kuvvetli ve âlicenap zâtların, küçücük ve geçici ve cüz'î sıkıntılarınızı nazârınızda hiçe indirir diye, daha size teselli vermeye lüzum görmüyorum.

Sâlisen: Şimdi, şahsımı çürütmeye çalıştıklarından ve sıktıklarından ve ihânet ettiklerinden dolayı sıkılmayınız. Çünkü Nurlar'a ve talebelerine ilişilmediğine bir âlâmettir ve tam aldandıklarına bir emâredir. Yani, kıymeti, hüneri şahsımda zannedip beni sıkıyorlar, çürütmek istiyorlar. Bu aldanmalarında pek büyük bir maslahat ve Nurlar'a çok faydası var. Benim tam yapamadığım vazife-i şahsiyemi ve hizmet-i nuriyemi bu suretle menfî bir tarzda bana yaptırıyorlar. İnşallah, o nisbette sevap kazandıran kusurâtıma keffâret olur.

Râbian: Gizli münafıklar, her nasılsa bazı resmî memurları aldatıp, "Said ile görüşen, dost ve Nurcu olur. Kimse temas etmesin!" diye onları evhamlandırmışlar. Hatta, heyet-i idare ve gardiyanlar dahi benden kaçıyorlar. Ben de memnun oluyorum ve bu hâle şükrediyorum. *Sizlerle sureten görüşmediğimden zararı yok. Çünkü bir hanede maddeten ve mânen ve ruhen ve kalben ve vazifeten ve fikren ve muâveneten daima beraberiz. Mânevî görüşüyoruz, yeter.*

Said Nursî

* * *

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Âlicenap: Yüksek karakterli, faziletli.

Desise: Hile, oyun.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

İhânet etmek: Hor, hakir görmek; küçük duruma düşürmek.

Menfi: Olumsuz, negatif.

Muâveneten: Birbirine destek olma, yardım etme bakımından.

Mükerrer: Tekrar eden, tekrarlanan.

Tecrid-i mutlak: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürme. Hücre hapsi.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Siddık Kardeşlerim ve Hizmet-i Kur'âniye ve İmaniyede Fedakâr ve Metin Arkadaşlarım!

Birkaç gündür sizinle kalem ile konuşmadığımdan sıkılmayınız. Şimdi iki noktayı beyan etmek kalbe geldi.

Birincisi: *لَا خَيْرَ فِي مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ* sırıyla, teslim ve tevekkülden sonra teselli hissettim. Şöyle ki:

Bizi, hususan Çalışkanlar'ı tahliye etmeyip ve tefrik etmeyerek tehir etmelerinde, inşallah maddî bir zarara mukabil, mânevî yüz menfaat ve kazanç olacak.

Mesela, Ankara'nın altı makamâtına gönderilen ilmî ve imanî ve pek kuvvetli Müdâfaât, şimdi yirmi gündür onların nazarlarındadır. Hem onun kıymettar hakikatleri, hem alâkadarların merakla nazar-ı dikkatlerini celbeden meselemizin safahâtı, o makamâtı elbette lâkayt bırakmazlar. Herhâlde, eğer o hakikatlere mağlup olmasaydılar, şimdiye kadar bize tecavüz ve şiddetli iş'ar ve emirler olacaktı. Eğer olsaydı, hakkımızda habbeyi kubbe yapanlardan tereşşuhâtı hissedilecekti. Demek hakikat galebe etmiş, olsa olsa tedâfûi bir vaziyetle bize hafif bir ilişmek olur.

Ben kendi hesabıma, o netice için, şimdiye kadar maddî zarar ve sıkıntılarımdan yüz derece fevkinde mânevî kazancım var. Sizden her bir kardeşimizi, benden ziyade hissedar biliyorum. Demek, tahliyemizin tehiri hayırlıdır.

Hem, Çalışkanlar'dan üç kardeş, pek çok Nur şâkirtlerini buraya gelmekten kurtardıkları gibi, haklarında edilen iftiralar vâsitasiyle dahi, Risale-i Nur'un bir cihette, şimdiki mahkemenin nazarından kurtulmasına bir vesile oldular. Bu iki kıymettar kazanç onların hususî tahliyeleriyle bozulacaktı. Hem, onların Nurlar'a pek ciddî alâkaları halkın nazarında sönecekti.

İkinci Nokta: *Meselemiz, Âlem-i İslâm'ı alâkadar eden pek büyük bir vazife-i Kur'âniye ve imaniyedir. Ondan dehşet alan gizli münafıklar,*

¹ "Allah'ın kullarını sevk ettiği ve onlar için seçtiği her şeyde hayır vardır." (Bkz.: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478).

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

İş'ar: Hissettirme, duyurma.

Müdâfaât: Müdâfaalar, savun-

malar. (Afyon Müdâfaanâmesi)

Safahât: Safahalar, devreler.

Tedâfûi vaziyeti: Savunma,

müdâfaa hâli.

Tefrik etmek: Ayırmak.

Tehir etmek: Ertelemek, geciktirmek.

Tereşşuhât: Sızıntılar, yansımalar.

ellerinden geldiği kadar küçültmek isterler. Ve çok ehemmiyet verdiklerinden, zâhiren ehemmiyetsiz göstermeye çalışıyorlar, hükûmeti ve adli-yeyi aldatıyorlar.

Mesela, Nurlar'a mensup feriklerden ve miralaylardan sarf-ı nazar edip, Ankara'da Nur talebesi bir nefer askerin elinde, zararsız birkaç risale bulunmasıyla, buradaki mahkeme, meseleyi uzattırmaya vesile ediyorlar. Ve benim şahsımın ehemmiyetsizliğini, ihânetler ve tazyiklerle, tecrübelerle gösterip, binler derece şahsımdan ehemmiyetli olan Nurlar'ın kuvvetli derslerini ve şâkirtlerinin sarsılmaz ve susmaz şahs-ı mânevîlerini nazara almayıp, güya ehemmiyet vermiyorlar. Hâlbuki, onun ehemmiyetinden titriyorlar ki, o kub-beleri habbe göstermek istiyorlar.

Hem tam aldanmışlar. İçimizden yalnız dört-beş kardeşimiz, ailevî ticaret cihetinde bu tehirden bir zararları olsa da inşallah pek çok mânevî kazançları, o maddî zararı hiçe indirecek bir inâyet altındayız.

Hiç merak ve telâş etmeyiniz. Vazifemiz, sabır içinde şükretmek ve mümkün oldukça Nurlar'la meşgul olmaktır ve bizden çok ziyade sıkıntı-da bulunan mahpuslara teselli vermektir.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Siddık Kardeşlerim!

Mücmel bir mânevî ihtar ile bir meseleyi kalbe geldiği gibi beyan edeceğim:

Altı makamata giden ve galebe eden Müdâfaât'ın cevabı gelmiş ve bize tecavüze çâre bulamamışlar. Yalnız bir makamın, gizli bir iş'ar ile, benim fedakâr kardeşlerimi benden soğutmak ve şiddetli alâkalarını gevşetmek plânı var. Zaten çoktan beri, beni ihânetlerle ve iftiralarla ve tecritlerle, bu kudsî ve uhrevî ve imanî alâkayı bozmaya çalıştılar, muvaffak olamadılar. Şimdi Nurcular'ı ürkütmek, zayıf bir damar bulup nazarlarını başka tarafa çevirmeye bazı bahaneleri buluyorlar.

Ferik: General.

Kubbeyi habbe göstermek: Çok büyük, önemli meseleleri küçük,

önemsiz göstermek.

Miralay: Albay.

Mücmel: Kısa, öz.

Sarf-ı nazar etmek: Bakmamak, görmezlikten gelmek.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

İnşallah, demir gibi metin Nurcular'ın kahramanâne sebatları ve tahammülleri ve mücahid-i ekber olan Nur'un hakikatleri onun elinde birer elmas kılıç bulunan şâkirtlerin şahs-ı mânevîsinin pek harika fedakârlığı, onların bu plânını da akîm bırakacak. *Evet, cennet ucuz olmadığı gibi, cehennem da hi lüzumsuz değil.* Sizlere tekrarla beyan edilmiş:

Eski zamanın kahraman mücahidlerine nisbeten en az zahmet, ağır şerâit ve bu zamanın şiddet-i ihtiyaç cihetiyle çok sevap kazanan, inşallah hâlis Nurculardır. Ve boş boşuna, bâd-ı hevâ, belki günahlı, zararlı giden birkaç sene ömrünü, böyle kudsî bir hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'ye sarf eden ve onunla ebedî bir ömrü kazanan, Nur talebeleridir.

Ben, kendi hisseme düşen bütün bu hücumlarına karşı, pek çok zaafiye-timle beraber tahammüle karar verdim. İnşallah, kuvvetli, fedakâr, genç, kahraman kardeşlerim benden geri kalmaz ve kaçmazlar ve kaçanları da geri çevirmeye, şimdiye kadar çalıştıkları gibi çalışacaklar.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Receb-i Şerif'inizi ve yarınki Leyle-i Regaib'inizi ruh u canımızla tebrik ederiz.

Sâniyen: Me'yus olmayınız, hem merak ve telâş etmeyiniz; inâyet-i rabbâniye inşallah imdadımıza yetişir. Bu üç aydan beri aleyhimizde ihzâr edilen bomba patladı. Benim sobam ve Feyziler'in su bardağı ve Hüsrev'in iki su bardağının verdikleri haber doğru çıktı. Fakat dehşetli değil, hafif oldu. İnşallah o ateş tamamen sönecek. Bütün hücumları, şahsımı çürütmek ve Nur'un fütuhatına bulantı vermektir.

Emirdağ'daki malûm münafıktan daha muzır ve gizli zındıkların elinde âlet bir adam ve bid'atkâr bir yarım hoca ile beraber bütün kuvvetleriyle bize

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Bâd-ı hevâ: Boşu boşuna.
Bid'atkâr: Dinde aslı olmayan şeyleri, dinde bir yeri varmış gibi yapan veya yayan kimse.
Fütuhât: Fetihler, zaferler.

İhzâr etmek: Hazırlamak.
İnâyet-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, desteği.
Me'yus: Ümitsiz.

Mücahid-i ekber: En büyük mücahid.
Muzır: Zararlı.
Şerâit: Şartlar.

vurmaya çalıştıkları darbe, yirmiden bire inmiş. İnşallah o bir dahi, bizi mecruh ve yaralı etmeyecek. Ve düşündükleri ve kasdettikleri, bizi birbirinden ve Nurlar'dan kaçırmak plânları dahi akîm kalacak.

Bu mübârek ayların hürmetine ve pek çok sevap kazandırmalarına itimaden, sabır ve tahammül içinde şükür ve tevekkül etmek ve *مَنْ أَمِنَ بِالْقَدَرِ أَمِنَ* *مِنَ الْكَدْرِ*¹ düsturuna teslim olmak elzemdir, vazifemizdir.

Said Nursî

* * *

Aziz, Sıddık Kardeşlerim ve Bu Dünyada Medar-ı Tesellilerim ve Hakikatin Hizmetinde Yorulmaz Arkadaşlarım!

Bu mübârek aylarda ve sevabı ziyade bu çilehânede mümkün olduğu kadar bir meşgale-i Kur'âniye ve Nuriye ile sıkıntılı vaktiniz sarf edilse, çok faydaları var. Sıkıntı hafifleştiği gibi, kıymettar.. kalb ve ruhun ferahlarına medar.. sevabı yüksek bir ibadet, o Nurlar'la iman cihetinde iştigal, hem tefekkürî bir ibadet, hem İhlâs Risalesi'nin âhırinde yazıldığı gibi, beş vecihle bir nevi ibadet sayılabilir.

Ben bugünlerde, kısmen Müdâfaât'la zihnen meşguliyetinden teessüf ederken kalbe geldi ki: “O iştigal dahi ilmîdir, hakâik-i imaniyenin neşrine ve serbestiyetine bir hizmettir ve bu cihette bir nevi ibadettir.” Ben de sıkıldıkça, yüz defa temâşâ ettiğim Nur meselelerini, yine zevkle tekrar mütâlaaya başlıyorum. Hatta, müdâfaâtları dahi Nur'un ilmî risaleleri gibi görüyorum.

Eskiden bir kardeşimiz bana demişti: “Ben otuz defa Onuncu Söz'ü okuduğum hâlde, yine tekrarla okumasına iştîyak ve ihtiyaç hissediyorum.” Ve bundan bildim ki; Kur'ân'ın mümtaz bir hâssası olan usandırmamak, Kur'ân hakikatlerinin bir mâkesi, bir aynası, bir hakikatli tefsiri olan Nur Risaleleri'ne de in'ikâs etmiş bulunuyor.

Said Nursî

* * *

¹ “Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur.” Bkz.: Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 3/187.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu dünyada hususan bu zamanda, hususan musibete düşenlere ve bilhassa Nur şâkirtlerindeki dehşetli sıkıntılara ve me'yusiyetlere karşı en tesirli çâre, birbirine teselli ve ferah vermek.. ve kuvve-i mâneviyesini takviye etmek.. ve fedakâr hakikî kardeş gibi birbirinin gam ve hüznü ve sıkıntılarına merhem sürmek.. ve tam şefkatle kederli kalbini okşamaktır.

Mâbeynimizdeki hakikî ve uhrevî uhuvvet, gücenmek ve tarafgirlik kaldırmaz. Madem ben size bütün kuvvetimle itimat edip bel bağlamışım.. ve sizin için, değil yalnız istirahatimi ve haysiyetimi ve şerefimi, belki sevinçle ruhumu da feda etmeye karar verdiğimi bilirsiniz; belki de görüyorsunuz.

Hatta kasemle temin ederim ki; sekiz gündür Nur'un iki rûknü zâhîrî birbirine nazlanmak ve teselli yerine hüznü vermek olan ehemmiyetsiz hâdisenin bu sırada benim kalbime verdiği azap cihetiyle "Eyvah, eyvah! El-amân, el-amân! Yâ Erhame'r-râhimîn medet! Bizi muhafaza eyle, bizi cin ve insî şeytanların şerrinden kurtar, kardeşlerimin kalblerini birbirine tam sadâkat ve muhabbet ve uhuvvet ve şefkatle doldur." diye hem ruhum, hem kalbim, hem aklım feryat edip ağladılar.

Ey demir gibi sarsılmaz kardeşlerim! Bana yardım ediniz. Meselemiz çok naziktir. Ben sizlere çok güveniyordum ki, bütün vazifelerimi şahs-ı mânevînize bırakmıştım. Sizin de bütün kuvvetinizle benim imdadıma koşmanız lâzım geliyor. Gerçi hâdiseler pek cüz'î ve geçici ve küçük idi. Fakat saatimizin zembereğine ve gözümüzün hadekasına gelen bir saç, bir zerrecik dahi incitir. Ve bu noktada ehemmiyetlidir ki, maddî üç patlak ve mânevî üç müşâhedeler tam tamına haber verdiler.

Said Nursî

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

El-amân, el-amân: Aman Yâ Rabbî!

Erhame'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi.

Hadeke: Gözbebeği.

İnsî şeytan: Şeytanlık yapan in-

san, şeytanlaşmış insan.

Kasem: Yemin.

Mâbeyn: Ara.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Müşâhede: Kalb ve ruh gözüyle

görme, şahit olma.

Rûkûn: Esas, temel öge. İleri gelen.

Şahs-ı mânevî: Belli bir gaye için çalışan bir topluluğun mânevî şahsiyeti.

Uhuvvet: Kardeşlik.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Leyle-i Mirac, ikinci bir Leyle-i Kadir hükmündedir. Bu gece –mümkün oldukça çalışmakla– kazanç birden bine çıkar. Şirket-i mâneviye sırrıyla inşallah her biriniz kırk bin dil ile tesbih eden bazı melekler gibi,¹ kırk bin lisan ile bu kıymettar gecede ve sevabı çok bu çilehânede ibadet ve dualar edeceksiniz. Ve hakkımızda gelen fırtınada binden bir zarar olmamasına mukabil, bu gecedeki ibadet ile şükredersiniz. Hem sizin tam ihtiyatınızı tebrik ile beraber, hakkımızda inâyet-i rabbâniye pek zâhir bir surette tecellî ettiğini tebşir ederiz.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık, Muhlis Kardeşlerim!

Bizler imkân dairesinde bütün kuvvetimizle Lem'a-yı İhlâs'ın düsturlarını ve hakikî ihlâsın sırrını mâbeynimizde ve birbirimize karşı istîmal etmek, vüçûb derecesine gelmiş. Kat'î haber aldım ki, üç aydan beri buradaki has kardeşlere birbirine karşı –meşrep veya fikir ihtilâfıyla– bir soğukluk vermek için üç adam tayin edilmiş. Hem metin Nurcuları usandırmakla sarsmak.. ve nazik ve tahammülsüzleri evhamlandırmak.. ve hizmet-i nuriyeden vazgeçirmek için sebepsiz mahkememizi uzatıyorlar.

Sakın, sakın!. Şimdiye kadar mâbeyninizdeki fedakârâne uhuvvet ve samimâne muhabbet sarsılmasın!.. Bir zerre kadar olsa bile, bize büyük zarar olur. Çünkü pek az bir sarsıntı, Denizli'de gibi hocaları yabanileştirdi. Bizler birbirimize –lüzum olsa– ruhumuzu feda etmeye,

¹ Bkz.: Taberî, Câmiu'l-beyân 15/156; Ebu's-Şeyh, el-Azame 2/547, 740, 742, 747, 3/868; İbn-i Kesir, Tefsîru'l-Kur'ân 3/62.

Çilehâne: Dervişlerin, müritlerin nefis terbiyesi için az yiyip, az uyuyup çokça nafilâ ibadet ettikleri تنها, ıssız, dar, karanlık mekân.

Hizmet-i nuriye: Risale-i Nur hizmeti.

İnâyet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın yardımı, desteği.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Leyle-i Mirac: Miraç Gecesi.

Şirket-i mâneviye: Dinî bir hizmete dâhil olan herkesin, bu hizmetteki diğer arkadaşlarının yap-

mış olduğu dualara ve hayırlı işlere hissedar olup sevap kazanmasını sağlayan mânevî ortaklık.

Tebşir etmek: Müjde vermek, müjdelemek.

Vüçûb: Gerekliklik, zarurîlik, vâciplik.

hizmet-i Kur'âniye ve imaniyemiz iktiza ettiği hâlde; sıkıntıdan veya başka şeylerden gelen titizlikle hakikî fedakârlar, birbirine karşı küsmeye değil; belki kemâl-i mahviyet ve tevazu ve teslimiyetle kusuru kendine alır; muhabbetini, samimiyetini ziyadeleştirmeye çalışır. Yoksa habbe kubbe olup tamir edilmeyecek bir zarar verebilir. Sizin ferâsetinize havale edip kısa kesiyorum.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: ²مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ sırıyla, inşallah mahkememizin tehirinde ve tahliye olan kardeşlerimizin yine mahkeme gününde burada bulunmalarında büyük hayırlar var.

Evet Risale-i Nur'un meselesi; Âlem-i İslâm'da, hususan bu memlekette küllî bir ehemmiyeti bulunduğundan böyle heyecanlı toplamalar ile ummun nazar-ı dikkatini Nur hakikatlerine celbetmek lâzımdır ki; ümidimizin ve ihtiyatımızın ve gizlememizin ve muâırzların küçültmelerinin fevkinde ve ihtiyârımızın haricinde böyle şâşaa ile Risale-i Nur, kendi derslerini dost ve düşmana âşikâren veriyor. En mahrem sırlarını en nâmahremlere çekinerek gösteriyor. Madem hakikat budur, biz küçücük sıkıntılarımızı kinin gibi bir acı ilâç bilip sabır ve şükretmeliyiz, "Yahu bu da geçer!" demeliyiz.

Sâniyen: Bu Medrese-i Yusufiye'nin nâzırına yazdım: Ben Rusya'da esir iken, en evvel bolşevizmin fırtınası hapishanelerden başladığı gibi, Fransız İhtilâl-i Kebîri dahi en evvel hapishanelerden ve tarihlerde serseri nâmıyla yâdedilen mahpuslardan çıkmasına binâen; biz Nur şâkırtları, hem Eskişehir,

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Allah'ın kullarını sevk ettiği ve onlar için seçtiği her şeyde hayır vardır." (Bkz.: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478).

Âşikâren: Açıkça.

Ferâset: Bir şeyi çabuk sezme yeteneği, keskin ve hızlı idrak kabiliyeti.

Fevk: Üst.

Fransız İhtilâl-i Kebîri: Büyük Fransız İhtilâli.

Hizmet-i Kur'âniye ve imaniye:

Kur'an-ı Kerim'e ve imana hizmet.

İhtiyâr: İrade, tercih.

Kemâl-i mahviyet ve tevazu ve teslimiyet: Son derece alçak gönüllülük, tevazu ve tam bir teslimiyet.

Mahrem: Gizli, hususi.

Muâırz: Karşı gelen, muhalif.

Nâmahrem: Yabancı.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Nâzır: Bakan, idare eden.

Şâşaa: Parlaklık, debdebe, ihtişam.

hem Denizli, hem burada mümkün oldukça mahpusların ıslahına çalıştık. Eskişehir ve Denizli'de tam faydası görüldü. Burada daha ziyade fayda olacak ki, bu nazik zaman ve zeminde Nur'un dersleriyle, geçen fırtınacık yüzden bire indi. ^(Hâşiye) Yoksa ihtilâftan ve böyle hâdiselerden istifade eden ve fırsat bekleyen haricî muzır cereyanlar, o baruta ateş atıp bir yangın çıkacaktı.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık, Sarsılmaz, Sıkıntıdan Usanıp Bizlerden Çekilmez Kardeşlerim!

Şimdi maddî, mânevî bir sıkıntıdan nefsim sizin hesabınıza beni mahzun eylerken, birden kalbe geldi ki; hem senin, hem buradaki kardeşlerin tek biriyle yakında görüşmek için bu zahmet ve meşakkatin başka surette on mislini çekseydiniz yine ucuz olurdu. Hem Nur'un takvadârâne ve riyâzetkârâne meşrebi, hem umuma ve en muhtaçlara, hatta muârizlara ders vermek mesleği, hem dairesindeki şahs-ı mânevîyi konuşturmak için eski zamanda ehl-i hakikatin senede hiç olmazsa bir-iki defa içtimaları ve sohbetleri gibi; Nur şâkırtlerinin de birkaç senede en müsait olan Medrese-i Yusufiye'de bir defa toplanmalarının lüzumu cihetinde bin sıkıntı ve meşakkat dahi olsa ehemmiyeti yoktur.

Eski hapislerimizde birkaç zayıf kardeşlerimizin usanıp daire-i nuriye-den çekilmeleri onlara pek büyük bir hasâret oldu.. ve Nurlar'a hiç zarar gelmedi. Onların yerine daha metin, daha muhlis şâkırtler meydana çıktılar. Madem dünyanın bu imtihanları geçicidir, çabuk giderler.. sevaplarını, meyvelerini bizlere verirler; biz de inâyet-i ilâhiyeye itimat edip sabır içinde şükretmeliyiz.

Said Nursî

* * *

Hâşiye: Bu fırtına ise Afyon hapsinde isyan çıktı, hiçbir Nur talebesi karışmadı.

Daire-i nuriye: Risale-i Nur dairesi.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Hasâret: Kayıp, zarar.

Islah: Düzeltme, iyileştirme.

İçtima: Toplanma, bir araya gelme.

Muhlis: Her hâli içten ve riyâsız olan. Çok hâlis, çok samimi.

Riyâzetkârâne: Yeme, içme, uyuma ve gereksiz konuşmayı azaltma.

rak, daha çok ibadet, tefekkür ve zikirle meşgul olur bir şekilde.

Takvadârâne: Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı bir şekilde.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim! Bu Medrese-i Yusufiye'de Ders Arkadaşlarım!

Bu gelen gece olan Leyle-i Berat, bütün senede bir kudsi çekirdek hükmünde ve mukadderât-ı beşeriyenin programı nev'inden olması¹ cihetiyle Leyle-i Kadr'in kudsiyetindedir. Her bir hasenenin Leyle-i Kadir'de otuz bin olduğu² gibi bu Leyle-i Berat'ta her bir amel-i sâlih ve her bir harf-i Kur'ân'ın sevabı yirmi bine çıkar. Sâir vakitte on ise, şuhûr-u selâsede yüze ve bine çıkar. Ve bu kudsi leyâli-i meşhûrede on binler, yirmi bin veya otuz binlere çıkar. Bu geceler, elli senelik bir ibadet hükmüne geçebilir. Onun için elden geldiği kadar Kur'ân'la ve istiğfar ve salavâtla meşgul olmak büyük bir kâdır.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Mübârek Ramazan-ı Şerifinizi bütün ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Cenâb-ı Hak, bu Ramazan-ı Şerifin Leyle-i Kadr'ini umumunuza bin aydan hayırlı eylesin, âmin. Ve seksen sene bir ömr-ü makbul hükmünde hakkınızda kabul eylesin, âmin...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık, Sarsılmaz, Telâş Etmez, Âhireti Bırakıp Fânî Dünyaya Dönmez Kardeşlerim!

Bir parça daha burada kalmaktan, meselemizi bir derece genişlendirmek istemelerinden mahzun olmayınız. Bilakis benim gibi memnun olunuz.

¹ Bkz.: Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmî'l-Kur'ân* 16/128; Ebu's-Suûd, *Tefsîru Ebi's-Suûd* 8/58; Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 25/113.

² Bkz.: "Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır." (Kadir Süresi, 97/3).

Amel-i sâlih: İslâm'ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü iş, fiil.

Hasene: Sevap.

Kudsiyet: Mukaddes olma, yücelik.

Leyâli-i meşhure: Meşhur geceler. Kandil geceleri.

Mukadderât-ı beşeriye: İnsan için takdir edilen kadere ait her şey, alın yazısı.

Ömr-ü makbul: Cenâb-ı Hakk'ın kabulüne mazhar olmuş ömür.

Şuhûr-u selâse: Üç aylar. Receb, Şaban, Ramazan ayları.

Zeval: Kaybolup gitme, ölüm.

Madem ömür durmuyor, zevale koşuyor. Böyle çilehânede uhrevî meyve-leriyle bâkileşiyor. Hem Nur'un ders dairesi genişliyor. Mesela ehl-i vukûfun hocaları, tam dikkatle Sirâcü'n-Nur'u okumaya mecbur oluyorlar. Hem bu sırada çıkmamızla bir-iki cihetle hizmet-i imaniyemize bir noksan gelmek ihtimali var. Ben sizlerden şahsen çok ziyade sıkıntı çektiğim hâlde çıkmak istemiyorum. Siz de mümkün olduğu kadar sabır ve tahammüle ve bu tarz-ı hayata alışmaya ve Nurlar'ı yazmak ve okumaktan teselli ve ferah bulmaya çalışınız.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ شَيْخَانَهُ¹

.....

Sâniyen: "Risale-i Nur, Kur'ân'ın çok kuvvetli, hakikî bir tefsiridir" tekrar ile dediğimizden, bazı dikkatsizler tam manasını bilemediğinden bir hakikati beyan etmeye bir ihtar aldım. O hakikat şudur:

Tefsir iki kısımdır:

- Birisi malûm tefsirlerdir ki; Kur'ân'ın ibaresini ve kelime ve cümlelerinin manalarını beyan ve izah ve isbat ederler.
- İkinci kısım tefsir ise; Kur'ân'ın imanî olan hakikatlerini kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bu kısmın pek çok ehemmiyeti var. Zâhir malûm tefsirler, bu kısmı bazen mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risale-i Nur, doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş; emsalsiz bir tarzda muannid feylesofları susturan bir mânevî tefsirdir.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ شَيْخَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ehemmiyetli bir taraftan, ehemmiyetli ve mânidar bir suâl edilmiş. Bana sordular ki; "Sizin cemiyet olmadığınız, üç mahkemenin o cihette beraat

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

vermesiyle ve yirmi seneden beri tarassut ve nezaret eden altı vilayetin o noktadan ilişmemeleriyle tahakkuk ettiği hâlde, Nurcularda öyle harika bir alâka var ki hiçbir cemiyette, hiçbir komitede yoktur. Bu müşkülü halletmenizi isteriz.” dediler.

Ben de cevaben dedim ki: Evet Nurcular, cemiyet-memiyet, hususan siyasi ve dünyevi ve menfi ve şahsi ve cemaati menfaat için teşekkül eden cemiyet ve komite değiller ve olamazlar. Fakat bu vatanın eski kahramanları kemâl-i sevinçle şehâdet mertebesini kazanmak için ruhlarını feda eden milyonlar İslâm fedailerinin ahfadları, oğulları ve kızları, o fedailik damarından irsiyet almışlar ki; bu harika alâkayı gösterip Denizli Mahkemesinde bu âciz biçâre kardeşlerine bu gelen cümleyi onlar hesabına söylettirdiler:

“Milyonlar kahraman başlar feda oldukları bir hakikate başımız dahi feda olsun!” diye onlar nâmına söylemiş, mahkemeyi hayret ve takdirle susturmuş.

Demek Nurcularda hakikî, hâlis, sırf rıza-yı ilâhî için ve müsbet ve uhrevî fedailer var ki; mason ve komünist ve ifsat ve zındıka ve ilhad ve Taşnak gibi dehşetli komiteler, o Nurculara çâre bulamayıp hükûmeti, adliyeyi aldatarak lastikli kanunlar ile onları kırmak ve dağıtmak istiyorlar. İnşallah bir halt edemezler. Belki Nur'un ve imanın fedailerini çoğaltmaya sebebiyet verecekler.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Dünkü suâle benzer, kırk sene evvel olmuş bir suâl ve cevabı size hikâye edeceğim. O eski zamanda Eski Said'in talebelerinin üstadlarıyla şiddet-i alâkaları, fedailik derecesine geldiğinden Van, Bitlis tarafında Ermeni komitesi, Taşnak fedailerini çok faaliyette bulunmasıyla Eski Said onlara karşı duruyordu, bir derece susturuyordu. Kendi talebelerine mavzer tüfekleri bulup

Ahfad: Torunlar.

Cemaati menfaat: Bir cemaa-
te veya gruba sağlanan fayda, çı-
kar.

İrsiyet almak: Soya çekmek.

Kemâl-i sevinç: Büyük bir se-
vinç.

Müşkül: Mesele, problem.

Şiddet-i alâka: Büyük ilgi, kuv-
vetli bağ.

Tahakkuk etmek: Kesinleşmek,
gerçekliği ortaya çıkmak.

Tarassut / nezaret: Gözetim,
kontrol.

Teşekkül etmek: Meydana gel-
mek, oluşmak.

Zındıka ve ilhad: Dinsizlik, inanç-
sızlık, din düşmanlığı.

medresesi bir vakit asker kışlası gibi silâhlar, kitaplarla beraber bulunduğu vakit, bir asker feriki geldi, gördü, dedi: "Bu medrese değil, kışladır." Bitlis Hâdisesi münasebetiyle evhama düştü, emretti: "Onun silâhlarını alınız!" Bizden, ellerine geçen on beş mavzerimizi aldılar. Bir-iki ay sonra Harb-i Umumî patladı. Ben tüfeklerimi geri aldım. Her ne ise...

Bu hâller münasebetiyle benden sordular ki: "Dehşetli fedaileri bulunan Ermeni komitesi sizden korkuyorlar ki; siz Van'da Erek Dağı'na çıktığınız zaman, fedailer sizden çekinip dağılıyorlar, başka yere gidiyorlar. Acaba sizde ne kuvvet var ki öyle oluyor?"

Ben de cevaben diyordum: "Madem fâni dünya hayatı, küçücük ve menfî milliyetin muvakkat menfaati ve selâmeti için bu harika fedakârlığı yapan Ermeni fedaileri karşımızda görünürler. *Elbette hayat-ı bâkiyeye ve pek büyük İslâm milliyet-i kudsiyesinin müsbet menfaatlerine çalışan ve 'ecel birdir' itikat eden talebeler, o fedailerden geri kalmazlar.* ^(Hâşiyeye) Lüzum ol-
sa o kat'î ecelini ve zâhirî birkaç sene mevhum ömrünü, milyonlar sene bir ömre ve milyarlar dindaşların selâmetine ve menfaatine tereddütsüz, müftehirâne feda ederler."

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık, Vefadâr ve Şefkatli Kardeşlerim!

İki gündür hem başımda, hem âsâbımda tesirli bir nezle ağrısı var. Böyle hâllerde bir derece dostlarla görüşmekten teselli ve ünsiyet almaya ihtiyacım içinde acib tecrit ve yalnızlık vahşeti beni sıktı. Böyle bir nevi şekvâ kalbe geldi: "Neden bu tâzib oluyor, hizmetimize faydası nedir?"

Hâşiyeye: Kardeşlerim nâmına âcizâne diyorum ki; "Lüzum olursa, inşallah çok ileri geçeceğiz. Bizler, dinde olduğu gibi kahramanlıkta da ecdadımızın vârisleri olduğumuzu göstereceğiz."

Acib: Bzersiz, şaşırtan, yadırganan.

Âsâb: Sinirler.

Ferik: General.

Harb-i Umumî: Dünya Savaşı.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhîret hayatı.

Menfî milliyet: Kendi ırkını diğer milletlerden üstün gören; zararlı, yıkıcı milliyetçilik düşüncesi.

Mevhum: Vehim ve zanna dayanan.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Şekvâ: Şikayet.

Tâzib: Acı çekirme, eziyet etme.

Tecrit: Tek başına bırakma, kimseye görüştürmeme.

Birden bu sabah kalbe ihtar edildi ki: Siz, bu şiddetli imtihana girmek.. ve inceden inceye sizi kaç defa “altın mı, bakır mı” diye mihenge vurmak.. ve her cihette sizi insafsızca tecrübe etmek.. ve “nefislerinizin hisseleri ve desiseleri var mı, yok mu” üç-dört eleklerle elenmek; hâlisâne, sırf hak ve hakikat nâmına olan hizmetinize pek çok lüzumu vardı ki, kader-i ilâhî ve inâyet-i rabbâniye müsaade ediyor.

Çünkü böyle meydan-ı imtihanda inatçı ve bahaneci insafsız muânzların karşısında teşhir edilmesinden herkes anladı ki; hiçbir hile, hiçbir enânîyet, hiçbir garaz, hiçbir dünyevî, uhrevî ve şahsî menfaat karışmayarak, tam hâlis, hak ve hakikatten geliyor. Eğer perde altında kalsaydı, çok manalar verilebilirdi. Daha avâm-ı ehl-i iman itimat etmezdi. “Belki bizi kandırırlar” der ve havas kısmı dahi vesvese ederdi. Belki “bazı ehl-i makamat gibi kendilerini satmak, itimat kazanmak için böyle yapıyorlar” diye daha tam kanaat etmezlerdi. Şimdi imtihandan sonra, en muannid vesveseli dahi teslime mecbur oluyor. Zahmetiniz bir, kârınız bindir inşallah.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ, medar-ı ibret ve hayret iki esaretimde şahsıma karşı bir muâmeleyi beyan etmek ihtar edildi, şöyle ki:

Rusya'da Kosturma'da doksan esir zâbitlerimizle beraber bir koğuştâ idik. Ben o zâbitlerimize arasına ders veriyordum. Bir gün Rus kumandanı geldi, gördü, dedi: “Bu Kürd, gönüllü alay kumandanı olup çok askerimizi kesmiş. Şimdi de burada siyasî ders veriyor. Ben yasak ediyorum, ders vermesin.” İki gün sonra geldi, dedi: “Madem dersiniz siyasî değil, belki dinîdir, ahlâkîdir; dersine devam eyle.” izin verdi.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Avâm-ı ehl-i iman: Sıradan müminler.

Desise: Hile, oyun.

Ehl-i makamat: Makam, mevki sahipleri, düşkünleri.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

İnâyet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın gözetimi, gözetmesi.

Medar-ı ibret ve hayret: İbret alıncak, hayret verici durum.

Muannid: İnatçı.

Muânz: Karşı gelen, muhalif.

İkinci esaretimde, bu hapiste iken yirmi sene derslerimi dinlemiş ve benden daha güzel ders veren bir has kardeşimin ve zarurî hizmetimi gören hizmetçilerimin benim yanıma gelmeleri, adliye memuru tarafından yasak edildi; tâ benden ders almasınlar. Hâlbuki Nur Risaleleri başka derslere hiç ihtiyaç bırakmıyor ve hiçbir dersimiz kalmamış ve hiçbir sırrımız gizli kalmamış. Her ne ise bu uzun kıssayı kısa kesmeye bir hâl sebep oldu.

* * *

Sıkıntılı Musibetlerimi Hiçe İndiren Bir Hakikatli Tesellidir

Birinci: Hakkımızda zahmet rahmete dönmesi.

İkinci: Kader adaleti içinde rıza ve teslim ferahı.

Üçüncü: İnâyet-i hâssanın Nurcular hakkında hususiyetindeki sevinç.

Dördüncü: Geçici olmasından zevalinde lezzet.

Beşinci: Ehemmiyetli sevaplar.

Altıncı: Vazife-i ilâhiyeye karışmamak.

Yedinci: En şiddetli hücumda en az meşakkat ve küçük yaralar.

Sekizinci: Sâir musibetzedelere nisbeten çok derece hafif olması.

Dokuzuncu: Nur ve iman hizmetinde şiddetli imtihandan çıkan yüksek ilânatin tesirâtındaki sürûr.

Dokuz adet mânevî sevinçler, öyle teskin edici bir merhem ve tatlı bir ilaçtır ki; tarif edilmez, ağır elemelerimizi teskin ediyor.

Said Nursî

* * *

İlânât: İlanlar, duyurular.

İnâyet-i hâssa: Cenâb-ı Hakk'ın hususî yardımı, desteği.

Sürûr: Sevinç.

Tesirât: Tesirler, etkiler.

Teskin etmek: Sakinleştirmek, yatıştırmak.

Vazife-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın kullarına birtakım emir ve tavsiyelerini yerine getirmeleri hâlinde vereceğini, yapacağını vaat ettiği şey, şeyler.

Zeval: Yok olma, bitme; kaybolup gitme.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Haccı men eden, zemzemi döktüren.. hakkımızda eşedd-i zulme müsaadekâr davranan.. ve Zülfikar ve Sirâcü'n-Nur'un müsâderesine ehemmiyet vermeyen.. ve bizi garazkârâne, kanunsuz tâzib eden memurları terfi ettirip, hânemizden çıkan mazlumâne lisan-ı hâl ile yüksek ağlamamızı ve sesimizi iştirmeyen bir müstebit kabinenin zamanında en rahat yer haptir. Yalnız mümkün olsa başka hapse naklolsak, tam selâmet olur.

Sâniyen: Onlar, nasıl zorla en mahrem risaleleri en nâmahreme okuttular; öyle de zorla ısrar edip bizi cemiyet yapmaya mecbur ediyorlar. Hâlbuki cemiyet ve komiteciliğe hiç ihtiyacımızı hissetmiyorduk. Çünkü ittihad-ı ehl-i iman cemaatindeki uhuvvet-i İslâmiye, Nurcularda pek hâlisâne, fedakârâne inkişaf ettiği gibi ve eski ecdatlarımızın kemâl-i aşkla ruhlarını feda ettikleri bir hakikate, Nur şâkirtleri o milyonlar kahraman ecdatlarından irsiyet aldıkları kuvvetli bir fedailik ile o hakikate bağlanmaları, şimdiye kadar resmî veya siyâsî, gizli ve âşikâr cemiyetler ve komiteciliğe ihtiyaç bırakmıyordu. Demek şimdi bir ihtiyaç var ki, kader-i ilâhî onları bize musallat ediyor. Onlar mevhum bir cemiyet isnadıyla zulmederler. Kader ise, “Neden tam ihlâsla, tam bir tesânüdle, tam bir hizbullah olmadınız?” diye bizi onların elleriyle tokatladı, adalet etti.

Said Nursî

* * *

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Garazkârâne: Kötü maksatlı, garazlı bir tarzda.

Hizbullah: Allah'ın dininden yana olanlar. (Bkz.: Mâide, 5/56; Mücadele, 58/22).

İrsiyet almak: Soya çekmek.

İttihad-ı ehl-i iman: Müminlerin birliği.

Kemâl-i aşk: Çok büyük bir aşk, şevk.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mahrem risale: Belirli kişilere yazılmış özel risale, kitapçık.

Mazlumâne: Zulme uğramış bir tarzda.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Müsaadekâr: İzin veren, hoş gören.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Müstebit: Despot, baskıcı.

Nâmahrem: Yabancı.

Sirâcü'n-Nur: “Nurkandili, lambası” anlamında Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

Tesânüd: Dayanışma.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

Bu defa taarruz pek geniş dairede... Reis-i Hükûmet ve hazır kabine, plânlı, dehşetli bir evham ile bir hücum etti. Benim aldığım bir habere göre ve çok emârelerle, gizli münafıkların yalan jurnalleri ve desiseleriyle bizi hilâfet komitesiyle ve Nakşî tarikatının gizli cemiyetiyle tam alâkadar, belki pişdar gösterip hükûmeti büyük bir telâşa sevk ederek, Nur'un büyük mecmualarının İstanbul'da ciltlenip Âlem-i İslâm'a intişarını ve gayet makbuliyetlerini bir delil gösterip, hükûmeti korkutup, kıskanç resmî hocaları ve vehham memurları aleyhimize insafsızca çevirdiler. Tahminlerince, herhâlde çok vesikalar, emâreler görülecek. Hem Eski Said damarıyla tahammül etmeyerek ortalığı karıştıracak diye kanaatleri varmış.

Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun, o musibeti binden bire indirdi. Bütün taharrilerde hiçbir cemiyet ve komitelerle bir alâkamızı bulamadılar. Yoktur ki, bulsunlar... Onun için savcı iftiralara, yanlış manalara, medar-ı mes'uliyet olmayan cüz'î isnadlara mecbur olmuş.

Madem hakikat budur; Nurlar ve biz, yüzde doksan dokuz derece musibetten halâs olduk. Öyle ise değil şekvâ, belki binler şükretmekle inâyet-i ilâhiyenin bu cilvesinin tamamını sabır, şükür, istirhamla beklemeliyiz.. ve Nur dersleriyle bu medresenin mütemâdiyen çıkan ve giren muhtaç ve müştâklarına teselli vererek yardım etmeliyiz.

Said Nursî

* * *

Halâs olmak: Kurtulmak.

İstirham: Cenâb-ı Hak'tan rahmet, merhamet dileme, yalvarma.

Jurnal: İhbar, ispiyon.

Müştâk: Aşklı, şevkli.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli.

Pişdar: Öncü, önder.

Reis-i Hükûmet: Başbakan.

Şekvâ: Şikayet.

Taharrî: Arama, araştırma.

Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.

Üçüncü Medrese-i Yusufiye olan Afyon Hapishanesi'nde Üstad Said Nursî, "el-Hüccetü'z-Zehra" adlı bir risale te'lif etti. Tevhid, risalet-i Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve Fatiha'nın tefsiri hakkında olan bu çok kıymetli risale, hapiste bulunan Nur talebeleri ve mahpuslar için ilmî ve imanî dersleri hâvî olmasından hapiste hayırlı ve nurlu bir meşgale oldu. Mahkeme kararından sonra, Üstad'la beraber hapiste bulunan talebelerin yazdıkları bir takrizi, aynen aşağıya dercediyoruz.

Risale-i Nur Nedir? Bediüzzaman Kimdir?

Her asır başında hadisçe geleceği tebşir edilen dinin yüksek hâdimleri,¹ emr-i dinde mübtedî değil, müttebidirler. Yani, kendilerinden ve yeniden bir şey ihdas etmezler, yeni ahkâm getirmezler. Esâsât ve ahkâm-ı diniyeye ve sünen-i Muhammediye'ye (*aleyhissalâtü vesselâm*) harfiyen ittibâ yoluyla dini takvim ve tahkim.. ve dinin hakikat ve asliyetini izhar.. ve ona karıştırılmak istenilen ebâtılı ref ve ibtal.. ve dine vâki tecavüzleri red ve imha.. ve evâmîr-i rabbâniyeyi ikâme.. ve ahkâm-ı ilâhiyenin şerâfet ve ulviyetini izhar ve ilân ederler. Ancak tavr-ı esasîyi bozmadan ve ruh-u aslîyi rencide etmeden yeni izah tarzlarıyla, zamanın fehmine uygun yeni ikna usûlleriyle ve yeni tevcihat ve tafsilat ile îfâ-yı vazife ederler.

Bu memurîn-i rabbâniye, fiiliyatlarıyla ve amelleriyle de memuriyetlerinin musaddıki olurlar. Salâbet-i imaniyelerinin ve ihlâslarının aynadarlığını bizzat îfâ ederler. Mertebe-i imanlarını fiilen izhar ederler. Ve ahlâk-

¹ Blk.: Ebû Davud, *Melâhim* 1; Taberânî, *el-Mu'cemül-evsat* 6/234; Hâkim, *Müstedrek* 4/567-568.

Ahkâm-ı diniye: Dinî hükümler.

Ebâtıl: Batıl, asılsız, boş şeyler.

El-Hüccetü'z-Zehra: "Pırl parlayan delil" anlamında 15. Şuâ'nın diğer bir adı.

Emr-i din: Dine ait herhangi bir mesele, durum.

Esâsât: Esaslar, temeller.

Evâmîr-i rabbâniye: İlâhî emirler.

Fehm: Anlayış.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Hâvî: İhtiva eden, içeren.

İbtal: Çürütme, boş olduğunu gösterme.

İfâ-yı vazife etmek: Vazifesini yerine getirmek. Görevini yapmak.

İhdas: Meydana getirme, yapma.

İkâme: Yerleştirme, oturtma.

Memurîn-i rabbâniye: İlâhî memurlar.

Musaddık: Tasdik eden, isbatlayan.

Mübtedî: Aslı dinde olmayan, dinin ruhuna aykırı bid'atları ortaya atan kimse.

Müttebî: İttibâ eden, tâbi olan.

Ref: Kaldırma.

Ruh-u aslı: Bir şeyin özü, aslı.

Salâbet-i imaniye: İnandığı değerlere bağlılıkta gösterilen kararlılık, sağlam duruş.

Sünen-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) takip edilmesini istediği uygulamaları, sünnetleri.

Şerâfet: Şerefli, şeref.

Tahkim: Sağlama, güçlendirme.

Takriz: Bir kitap hakkında başkaları tarafından kaleme alınan takdir yazısı.

Takvim: En ideal hâl, şekle getirme.

Tavr-i esasî: Genel hâl, tavır.

Tebşir: Müjde verme, müjdeleme.

Tevcihat: Yorumlamalar.

Vâki: Mevcut, meydana gelmiş.

Muhammediye'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) tam âmili ve mişvâr-ı Ahmediye'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve hilye-i nebeviyenin (*aleyhissalâtü vesselâm*) hakikî lâbisi olduklarını gösterirler. Hülâsa, amel ve ahlâk bakımından ve sünnet-i nebeviyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ittibâ ve temessük cihetinden ümmet-i Muhammed'e (*aleyhissalâtü vesselâm*) tam bir hüsn-ü misal olurlar ve numûne-i iktidâ teşkil ederler. Bunların, Kitabullah'ın tefsiri ve ahkâm-ı diniyenin izahı ve zamanın fehmine ve mertebe-i ilmine göre tarz-ı tevcihi sadedinde yazdıkları eserler; kendi tilkâ-yı nefislerinin ve karîha-yı ulviyelerinin mahsulü değildir, kendi zekâ ve irfanlarının neticesi değildir. Bunlar, doğrudan doğruya menba-ı vahiy olan Zât-ı Pâk-i Risalet'in (*aleyhissalâtü vesselâm*) mânevî ilham ve telkinatıdır. Celcelûtiye ve Mesnevî-i Şerif ve Fütûhu'l-Gayb ve emsali âsâr, hep bu nevidendir. Bu âsâr-ı kudsiyeye o zevât-ı âlişan ancak tercüman hükmündedirler. Bu zevât-ı mukaddesenin, o âsâr-ı bergüzîdenin tanziminde ve tarz-ı beyanında bir hisseleri vardır. Yani bu zevât-ı kudsiye; o mananın mazharı, mir'âtı ve ma'kesi hükmündedirler.

Risale-i Nur ve Tercümanına Gelince: Bu eser-i âlişanda şimdiye kadar emsaline rastlanmamış bir feyz-i ulvî ve bir kemâl-i nâmütenâhî mevcut olduğundan.. ve hiçbir eserin nâil olmadığı bir şekilde meş'ale-i ilâhiye ve şems-i hidayet ve neyyir-i saadet olan Hazreti Kur'an'ın füyuzâtına vâris olduğu meşhud olduğundan; onun esası, nur-u mahz-ı Kur'an olduğu.. ve evliyâullahın âsârından ziyade feyz-i envâr-ı Muhammedî'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) hâmil bulunduğunu.. ve Zât-ı Pâk-i Risalet'in ondaki hisse ve alâkası ve tasarruf-u kudsîsi

Âmil: Yapan, yerine getiren.

Âsâr-ı bergüzide: Seçkin eserler.

Âsâr-ı kudsiye: Mukaddes, yüce eserler.

Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı Süryânice bir kaside.

Feyz-i envâr-ı Muhammedî:

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) nurlarının feyzi, bereketi.

Feyz-i ulvî: Büyük, ilâhî ihsan, bereket.

Fütûhu'l-Gayb: Hz. Abdülkadir Geylânî'nin değişik meclislerde yaptığı vaaz ve nasihatlerinin derlendiği eser.

Füyuzât: İlâhî feyizler, ihsanlar, lütuflar.

Hâmil: Taşıyıcı, taşıyan.

Hilye-i nebeviye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) vasıfları, özellikleri.

Hüsn-ü misal: Güzel örnek.

Karîha-yı ulviye: Üstün pratik zeka. Büyük zihin gücü.

Kemâl-i nâmütenâhî: Bitmez, tükenmez güzellik, mükemmellik.

Lâbis: Giyinen, kuşanan.

Ma'kes: Aksetme, yansıma yeri.

Mazhar: Bir şeyin çıktığı yer, kaynak.

Menba-ı vahy: Vahiy kaynağı.

Mesnevî-i Şerif: Hz. Mevlana Cemaleddin Rûmî'nin meşhur eseri.

Meş'ale-i ilâhiye: İlâhî meşale, ışık.

Meşhud: Görünen, bilinen.

Mir'ât: Ayna.

Mişvâr-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) üslûbu; genel tavn, tarzı.

Neyyir-i saadet: Pırıl pırıl mutluluk.

Numûne-i iktidâ: Uyulacak, ideal örnek.

Nur-u mahz-ı Kur'an: Tamamen Kur'an'a ait nur.

Şems-i hidayet: Hidayet güneşi.

Tarz-ı tevcih: Yorumlama tarzı.

Temessük: Tutunma, sarılma.

Tilkâ-yı nefis: Nefsin tarafı, kendi açısı, şahsî yön.

Zât-ı Pâk-i Risalet: Peygamberlik âleminin tertemiz, pırıl pırıl sultanı Efendimiz (s.a.s.).

Zevât-ı âlişan: Şanı yüce zâtlar.

evliyâullahın âsârından ziyade olduğu.. ve onun mazharı ve tercümanı olan mânevî zâtın mazhariyeti ve kemâlâtı ise o nisbette âlî ve emsalsiz olduğu, güneş gibi âşikâr bir hakikattir.

Evet o Zât, daha hâl-i sabâvette iken ve hiç tahsil yapmadan zevâhiri kurtarmak üzere üç aylık bir tahsil müddeti içinde ulûm-u evvelîn ve âhîrîne ve ledünniyât ve hakâik-i eşyaya ve esrar-ı kâinata ve hikmet-i ilâhiyeye vâris kılınmıştır ki, şimdiye kadar böyle mazhariyet-i ulyâyâ kimse nâil olmamıştır. Bu harika-yı ilmiyenin eşi aslâ mesbuk değildir. Hiç şüphe edilemez ki; Tercüman-ı Nur, bu hâliyle baştan başa iffet-i mücesseme ve şecaat-i harika ve istiğnâ-yı mutlak teşkil eden hârikulâde metânet-i ahlâkiyesi ile bizzat bir mu'cize-i fitrattır ve tecessüm etmiş bir inâyettir ve bir mevhibe-i mutlakadır.

O Zât-ı zihavârik, daha hadd-i bülûğa ermeden bir allâme-i bâdîl hâlinde bütün cihan-ı ilme meydan okumuş.. münâzara ettiği erbab-ı ulûmu ilzam ve iskât etmiş.. her nerede olursa olsun vâki olan bütün suâllere mutlak bir isabetle ve aslâ tereddüt etmeden cevap vermiş.. on dört yaşımdan itibaren “Üstad”lık pâyesini taşımış.. ve mütemâdiyen etrafına feyz-i ilim ve nur-u hikmet saçmış.. izahlarındaki incelik ve derinlik ve beyanlarındaki ulviyet ve metânet ve tevcihlerindeki derin ferâset ve basiret ve nur-u hikmet, erbab-ı irfanı şaşırtmış.. ve hakkıyla “Bediüzzaman” unvan-ı celilini bahşettirmiştir.

Mezâyâ-yı âliye ve fezâil-i ilmiyesiyle de din-i Muhammedî'nin (*aleyhissalâtu vesselâm*) neşrinde ve isbatında bir kemâl-i tam hâlinde rû-nümâ olmuş olan

Allâme-i bâdîl: Benzeri, dengi olmayan büyük âlim.

Cihan-ı ilim: İlim dünyası.

Erbab-ı ulûm / erbab-ı irfan: İlim adamları.

Ferâset: Bir şeyi çabuk sezme yeteneği, keskin ve hızlı idrak kabiliyeti.

Feyz-i ilim: İlmî bereket, bolluk.

Fezâil-i ilmiye: İlmin kazandırdığı faziletler, erdemler.

Hadd-i bülûğ: Bülûğ, ergenlik dönemi.

Hakâik-i eşya: Varlık âlemindeki gerçekler.

Hâl-i sabâvet: Çocukluk dönemi.

Hikmet-i ilâhiye: İlâhi, doğru, yanılmayan bilgi.

İffet-i mücesseme: İffet, namus âbidesi.

İlzam / iskât: Cevap veremez hale getirme, susturma.

İnâyet: İlâhî yardım.

İstiğnâ-yı mutlak: İnsanlardan hiçbir şey istememe, tenezzül etmeme, tok gözlülük.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, mükemmellikler.

Kemâl-i tam: Tam olgunluk, mükemmel yeterlilik.

Ledünniyât: Allah tarafından insanın gönlüne atılan ilâhî bilgiler, içe doğan hakikatlar.

Mazhariyet-i ulyâ: Pek büyük nimete, şeref nâil olma.

Mesbuk: Geçmiş, daha önce olmuş.

Metânet-i ahlâkiye: Ahlâkî meselelerde gösterilen kararlı, sağlam duruş.

Mevhibe-i mutlaka: Tamamen Allah vergisi.

Mezâyâ-yı âliye: Yüce meziyetler, üstün vasıflar.

Mu'cize-i fitrat: Yaratılış mu'cizesi.

Mütemâdiyen: Aralıksız, devamlı.

Nur-u hikmet: Doğru bilginin aydınlatan nuru, ışığı.

Rû-nümâ olmak: Yüz göstermek, ortaya çıkmak.

Şecaat-i harika: Harika cesaret, yiğitlik.

Tecessüm etmek: Maddî bir varlık, bir cisim halinde belirlemek.

Tercüman-ı Nur: Risale-i Nur'un tercümanı, Hz. Bediüzzaman.

Ulûm-u evvelîn ve âhîrîn: Geçmiş milletlerin ve gelecek nesillerin tarihi, gaybî bilgileri.

Unvan-ı celîl: Yüce unvan.

Zât-ı zihavânk: Harikulade özelliklere sahip olan zât.

Zevâhiri kurtarmak: Bir şeyi elde etmek için gerekli dış sebepleri yerine getirmek.

böyle bir Zât, elbette Seyyidü'l-enbiya Hazretleri'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) en yüksek iltifatına mazhar.. ve en âlî himâye ve himmetine nâildir. Ve şüphesiz o Nebiyy-i Akdes'in (*aleyhissalâtü vesselâm*) emir ve fermanıyla yürüten.. ve tasar-rufuyla hareket eden.. ve O'nun envâr ve hakâikine vâris ve ma'kes olan bir zât-ı kerîmü's-sıfattır.

Envâr-ı Muhammediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve maârif-i Ahmediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve füyuzât-ı şem-i ilâhîyi en müşa'şa bir şekilde parlatma-sı.. ve Kur'ânî ve hadisî olan işârât-ı ri'yâziyenin kendisinde müntehî olması.. ve hitâbât-ı nebeviyeyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ifade eden âyât-ı celîlenin ri'yâzî beyanlarının kendi üzerinde toplanması delâletleriyle o Zât, hizmet-i imaniye noktasında risaletin bir mir'ât-ı mücellâsı.. ve şecere-i risaletin bir son meyve-i münevverî.. ve lisan-ı risaletin irsiyet noktasında son dehân-ı hakikati.. ve şem-i ilâhînin hizmet-i imaniye cihetinde bir son hâmil-i zîsaadeti olduğuna şüphe yoktur.

Üçüncü Medrese-i Yusufiye'nin el-Hüccetü'z-Zehra ve Zühretü'n-Nur olan tek dersini dinleyen Nur şâkırtları nâmına

Ahmed Feyzi,* Ahmed Nazif,* Salâhaddin, Zübeyir,* Ceylan,* Sungur*

Benim hissemi haddimden yüz derece ziyade vermeleriyle beraber, bu imza sahiplerinin hatırlarını kırmaya cesaret edemedim. Sükût ederek, o med-hi Risale-i Nur şâkırtlarının şahs-ı mânevîsi nâmına kabul ettim.

Said Nursî

* * *

Âyât-ı celîle: Yüce âyetler.

Dehân-ı hakikat: Gerçekleri söy-leyen ağız.

Envâr-ı Muhammediye:

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) insanlığa getirdiği bütün mânevî değerler.

Füyuzât-ı şem-i ilâhî: İlâhî me-şaleden yansıyan feyizler.

Hâmil-i zîsaadet: Mutlu taşıyıcı.

Hitâbât-ı nebeviye: Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) yönelik hitap-lar.

İrsiyet: Vâris, mirasçı olma.

İşârât-ı ri'yâziye: Harflerin sayı

değerlerinden çıkarılan birtakım işaretler.

Lisan-ı risalet: Peygamberlik di-li, lisanı.

Maârif-i Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) insanlığa ge-tirdiği bütün ilimler, mârifetler.

Meyve-i münevver: Nurlu, par-lak meyve.

Mir'ât-ı mücellâ: Pırl pırl ayna.

Müntehî olmak: Bir noktaya va-rıp son bulmak, neticelenmek.

Müşa'şa: Şâşaalı, pırl pırl.

Nebiyy-i Akdes: En yüce Peygamber, Efendimiz (s.a.s.).

Seyyidü'l-enbiya: Peygamberlerin Efendisi Hz. Muhammed (s.a.s.).

Sükût etmek: Susmak.

Şahs-ı mânevî: Belli bir gaye için çalışan bir topluluğun mânevî şahsiyeti.

Şecere-i risalet: Peygamberlik ağacı.

Şem-i ilâhî: İlâhî meşale.

Zât-ı kerîmü's-sıfat: Yüce, asil sıfatlara sahip olan zât.

Zühretü'n-Nur: "Nur'un çiçeği" veya "Nur'un yıldızı" anlamında 25 ve 26. Lem'a'lar, 3. Şuâ ve 21. Mektup'tan derlenen eserin adı.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, Afyon Mahkemesi'nin bir celsesine talebeleri ile giderken

Bediüzzaman ve talebeleri, büyük bir cürmün fâiliymiş gibi silâhlı muhafızlar arasında Afyon Hapishanesi'nden mahkemeye götürülürken

Sekizinci Kısım

Isparta Hayatı

Üstad Bediüzzaman'ın Barla'da 1950'den sonra kaldığı evin önden görünüşü.

1950'den Sonra

Üstad Said Nursî, Afyon Hapishanesi'nden 1949'da, bir Eylül sabahı tahliye edildi. İki komiser arasında faytonla, daha önce hapisten tahliye edilen talebesi Zübeyir'in kiraladığı bir eve geldi. Yanında hizmetine bakan Ziya,* Sungur gibi talebeleri de vardı.

Üstad'ın Afyon hapsinden sonraki hayatında ve hizmet-i nuriyesinde şu surette bir inkişaf görünür:

Bu tarihe kadar Üstad, evinde geceleri hiç kimseyi bulundurmazdı. Akşamdan tâ kuşluk vaktine kadar kapısı kilitli olarak kalırdı. Afyon hapsinden sonra ise, sâdik talebelerinden bazıları hususî hizmetinde kaldı. Üstad'ın odası daima ayrı idi. Ancak bir hizmet olduğu vakit yanına gelinebilirdi.

Afyon hapsinden sonra Üstad –kendi tâbirince– bir nevi Üçüncü Said (Hâşiye) olarak görünüyordu. Çünkü bundan sonra hizmet-i nuriye başka safhalarda tezahür edecekti, küllî bir inkişaf olacaktı. Üstad'ın hizmetine koşan ve Nur hizmeti için yanına gelenler, bilhassa mektepli gençlerdendi. Rahmet-i ilâhiye, Afyon hapis musibetini çok cihetlerle rahmete çevirmişti. Bir vech-i rahmet şu idi:

Hâşiye: Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

İki-üç defadır ehemmiyetli bir hâlet-i ruhiye bana ârız oluyor. Aynı otuz sene evvel İstanbul'da beni Yuşa Dağı'na çıkarıp.. İstanbul'un, Dârü'l-Hikmet'in cazibedar hayat-ı içtimaiyesini bıraktırıp.. hatta İstanbul'da bulunan Nur'un birinci şâkirdi ve kahramanı olan merhum Abdurrahman'ı dahi zarurî hizmetimi görmek için de yanıma almaya müsaade etmeyen.. ve Yeni Said mâhiyetini gösteren acib inkılâbât-ı ruhînin bir mislinin şimdi mukaddemâtı bende başlamış. Üçüncü bir Said ve bütün bütün târik-i dünya olarak zuhuru bir işaret tahmin ediyorum.

Demek Nurlar ve kahraman şâkirtleri benim vazifelerimi yapacaklar, daha bana hiç ihtiyaç kalmamış. Zâten Nur'un her bir câmi cüzü ve sarsılmayan hâlis şâkirtlerinin her birisi, benden daha mükemmel ders verir.

Said Nursî

Ârız olmak: Meydana gelmek, görülmeye başlamak.

Câmi: Çok şeyi içine alan, kapsamlı.

Dârü'l-Hikmet: Dârü'l-Hikmet'i-İslâmiye. 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine

İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

İnkılâbât-ı ruhi: İnsanın iç dünyasında, ruh âleminde meydana gelen köklü değişimler.

Mukaddemât: İlk aşamalar, öncüller.

Târik-i dünya: Geçici dünya zevklerini terkeden, kalbinde dünya sevgisine yer vermeyen kimse.

Vech-i rahmet: Rahmet yönü.

Mahkeme günlerinde muhtelif vilayet ve kazalardan gelen Nur talebeleri birbiriyle tanışarak, hem Üstad, hem Risale-i Nur, hem hizmet-i nuriye hususunda malûmat sahibi olurlar ve uhrevî ve imanî olan ve rıza-yı ilâhî uğrunda Nur'dan kopup gelen samimî bir uhuvvetle, bir kuvve-i mâneviye elde ederlerdi. Mahkeme günleri, Üstad ve talebelerinin kahramanlar kâfilesi olarak saf hâlinde mahkemeye gelişleri, müminlerin kalblerinde Allah için sonsuz bir muhabbet ve yakınlığa vesile oluyordu. Bu mahkemeler, iman ve İslâm dâvâsına hizmet için medar-ı teşvik hükmüne geçiyordu. Din düşmanlarının rağmına olarak bu musibet, Risale-i Nur hizmet-i imaniyesini deruhte edecek ve onunla gaye-i hayat edecek fedakârları, kahramanları netice verdi. Yeni ve münevver Nur talebeleri meydana çıktılar.

Hapisten tahliyeden sonra, Üstad'ın evinin kapısı önünde bir-iki polis daimî nöbet bekler ve yanına kimseyi sokmazlardı. Zaten hapis müddetince, halka dehşet verecek şekilde yalan yanlış propagandalarla, Bediüzzaman'ın imha edileceği gibi haberler etrafa yaydırılmıştı.

Üstad, Afyon'da iki ay kadar ikametten sonra Emirdağ'a geldi. Emirdağ'da birçok Risale-i Nur talebeleri vardı. Oradaki hizmet-i nuriyeyi bu talebeler ifâ ettiler.

* * *

Afyon Hapsi'nden Sonra Hizmet-i Nuriye Nasıl Cereyan Etti?

İsparta'da, teksir makinesiyle Nur mecmualarının neşrine devam ediliyordu. Üstad, yine âdeti veçhile tashihat ile meşguldü. Yalnız hapisten sonra hizmet-i nuriye birkaç kısma inkısam etmişti; yalnız teksirle ve el yazısıyla neşre münhasır olmuyordu. Bu zamanlardaki hizmet safhaları şu suretle ifade olunabilir:

1- Muhtelif vilayet, kasaba ve köylerdeki Nur talebeleri, bulundukları muhitlerinde Nurlar'ı okumak, yazmak, okutmak ve neşrine çalışmak.

2- İsparta ve İnebolu'da, teksir makinesiyle Nur Risaleleri'nin mecmualar hâlinde teksiri ve etrafa neşri.

3- Ankara ve İstanbul'da, muhtelif halk tabakaları arasında, hususan üniversite ve diğer mektep talebeleri, gençler, memurlar ve hanımlar arasında Nurlar'ın yayılması, okunması.. Risale-i Nur dâvâsına çokların yakın mânevî alâkaları.. bunlardan hâlis fedakârlar ve iman hâdimlerinin çıkması.. nur-u imanın, bu iki büyük merkezde hararetle inkişafı.

4- Kitapların iadesi ve yeniden bazı yerlerde Nurlar'a ve talebelerine ilişmek dolayısıyla resmî makamlarla münasebet.. Risale-i Nur'un, vatan ve milletin, nesl-i âtinin saadetine vesilesi cihetinin duyurulması, isbat edilmesi.. yeni Türk hükûmetinin, Kur'ân'ın bu yeni ve ekmel Nuruna takdirle bakması.. en modern neşir vâsıtasıyla hem Anadolu'ya, hem Âlem-i İslâm'a ve insaniyete duyurulmasının temini.

5- Şark vilayetlerinde Risale-i Nur'un intişarı...

İşte Said Nursî, Afyon hapsinden tahliye edilip Emirdağ'a geldiği zaman, nazarındaki hizmet safhaları bu surette idi ve merkez-i hükûmetle de hizmet itibarıyla alâkadardı. Bu zamana kadar Nur hizmeti, ancak risalelerin yazılıp çoğaltılmasına münhasırdı. Üstad, tâ Barla'dan beri daima has talebeleriyle,

Ekmel: En mükemmel.

Hâdim: Hizmetkâr

İnkısam etmek: Bölünmek, kısımlara ayrılmak.

Merkez-i hükûmet: Başkent.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Şark: Doğu.

Tashihat: Düzeltmeler.

Teksir makinesi: Bir yazıdan süratle ve çok miktarda kopya çıkarmaya yarayan makine.

Vech: Yön.

Nurlar'ın neşrine çalışanlarla görüşmüş, onları hizmetlerinden dolayı tebrik ve teşci etmişti. Bu tarihten sonra mektepliler ve memurlar Nurlar'a müteveccih oldular. Nur hizmetini hayatlarının gayesi addeden ve bu hizmetle vatan, millet ve İslâmiyet'e en büyük faydayı temin eden talebeler meydana çıkarak hizmete başladılar.

* * *

Afyon Mahkemesi'nin Risale-i Nur'u müsâdere kararını, Mahkeme-i Temyiz esastan bozdu. Bozma kararında ileri sürdüğü sebeplerden birisi:

Karamâmede suç unsuru gösterilen risalelerin, Denizli Ağırceza Mahkemesi'nde beraat eden eserlerden olup olmadığının zikredilmediği, şayet beraat edip iade edilen eserlerden ise, kararın yanlış olacağı, hem Temyiz'in tasdikinden geçip kazıyye-i muhkeme hâline gelen bir dâvânın yeniden taht-ı muhakemeye alınışının kanuna uygunsuz olduğudur.

Temyiz'in bozma kararından sonra, Afyon'da tekrar duruşma başladı. Bu şekilde mahkeme devam ederken iktidarı ele alan Demokrat Parti Hükûmeti, umumî af ilân etti. Afyon Mahkemesi de af kanununun daire-i şümûlüne girdiği için dosya ortadan kaldırıldı. (Hâşiye)

* * *

Hâşiye: Fakat mahkeme heyeti, Risale-i Nur eserlerinin beraatına karar vermedi, müsâderesine karar verdi. Bu karar 1956 tarihine kadar devam etti. Mahkeme, iki defa Nur Risaleleri'ne müsâdere kararı verdi. Temyiz Mahkemesi bu iki kararı da bozdu. Afyon Mahkemesi Temyiz'in kararına uyarak Nurlar'ın beraatına karar verdi. Bu sefer Temyiz, usûlde noksanlık yüzünden bozdu ve eserlerin Diyanet İşleri'nce tetkikini istedi. Diyanet İşleri Müşâvere Kurulu'nca bütün eserler tetkik ettirildi. Neticede, Nurlar'ın hakikatini bir derece belirten rapor verildi.

Ehl-i vukûfun mezkûr raporuna istinaden, Afyon Mahkemesi, Haziran 1956 tarihinde, ittifakla, Nurlar'ın beraatına ve serbestiyetine karar verdi. Karar kat'ileşti. Artık bu tarihten sonra, merkez-i hükûmette, Risale-i Nur mecmuaları matbaalarda tab' edilmeye başladı.

Addetmek: Saymak, kabul etmek.

Daire-i şümûl: Kapsama alanı.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

İstinaden: Dayanarak.

Kazıyye-i muhkeme:

Kesinleşmiş, değişmez ve değiştirilemez hâle gelen, uygulanması gerekli olan hüküm.

Mahkeme-i Temyiz: Yargıtay.

Adliye mahkemeleri tarafından verilen karar ve hükümleri nihai olarak inceleyen yüksek yargı makamı.

Mezkûr: Zikredilen, anlatılan.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Müteveccih: Yönelmiş, yönelik.

Tab' edilmek: Basılmak.

Taht-ı muhakemeye almak: Yargılamak.

Teşci etmek: Cesaretlendirmek, cesaret vermek.

Afyon hâdisesi başlamadan evvel Diyanet İşleri Reisi Ahmed Hamdi Akseki,* Said Nursî'den iki takım Risale-i Nur eserlerini, bir takımını Diyanet İşleri Kütüphanesi'ne koymak, bir takımını da şahsına alıkoymak için istemişti. Fakat hapis hâdisesi çıktı, gönderilemedi. Üstad, hapisten sonra Emirdağ'a geldiği vakit, evvelce hazırlanan iki takımı tashih ederek Ahmed Hamdi'ye gönderdi ve aşağıdaki mektubu kendisine yazdı.

Muhterem Ahmed Hamdi Efendi Hazretleri!

Bir hâdis-e ruhiyemi size beyan ediyorum: Çok zaman evvel zâtınız ve sizin mesleğinizdeki hocaların, zarurete binâen ruhsata tâbi ve azîmet-i şer'iyeyi bırakan fikirlerine, benim fikirlerim muvâfık gelmiyordu. Ben hem onlara, hem sana hiddet ederdim. "Neden azîmeti terk edip ruhsata tâbi oluyorlar?" diye, Risale-i Nur'u doğrudan doğruya sizlere göndermezdim. Fakat, üç-dört sene evvel, yine şiddetli, kalbime size karşı tenkitkârâne bir teessüf geldi. Birden ihtar edildi ki:

"Bu senin eski medrese arkadaşların olan başta Ahmed Hamdi gibi zâtlar, dehşetli ve şiddetli bir tahribata karşı 'ehvenü's-şer' düsturuyla, bir kısım vazife-i ilmiyeyi, mukaddesatın muhafazasına sarf edip tehlikeyi dörtten bire indirmeleri, onların mecburiyetle bazı ruhsatlarına ve kusurlarına inşallah keffâret olur." diye kalbime şiddetli ihtar edildi.

Ben dahi sizleri ve sizin gibilerini, o vakitten beri yine eski medrese kardeşlerim ve ders arkadaşlarım diye hakikî uhuvvet nazarıyla bakmaya başladım. Onun için benim bu şiddetli tesemmüm hastalığım vefatımla neticelenmesi düşüncesiyle, sizi Nurlar'a benim bedelime hakikî sahip ve hâmi ve muhafız olacağınızı düşünerek, üç sene evvel mükemmel bir takım Risale-i Nur'u size vermek niyet etmiştim. Fakat şimdi hem mükemmel değil, hem tamamı değil fakat ekseriyet-i mutlaka eczaları, Nur şâkirtlerinden gayet mühim üç zâtın on-on beş sene evvel yazdıkları bir takımını sizin için hastalığım içinde bir

Azîmet-i şer'îye: Dinî hüküm ve emirleri bir mazeret veya ruhsat olduğu hâlde yine de usul ve kaidesine göre yerine getirme.

Ehvenü's-şer düsturu: Zararı daha az olanı, kötüler içinde daha az kötü olan meseleyi uygulamak.

Hâdis-e ruhiye: Ruhî durum, ruh-hen yaşanan hâl.

Hâmi: Himâye eden, koruyan.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Ruhsat: Dinî hükümlerde yine dinin belirlediği mazeretlerle yükümlülük dışına çıkabilme izni.

Teessüf: Esef etmek, kınamak.

Tenkitkârâne: Tenkit eder bir tarzda.

Uhuvvet: Kardeşlik.

derece tashih ettim. Bu üç zâtın kaleminin benim yanımda on takım kadar kıymeti var. Senden başka bu takımı kimseye vermeyecektim. Buna mukabil onun mânevî fiyatı da üç şeydir:

Birincisi: Siz mümkün olduğu kadar Diyanet Riyâseti'nin şubelerine vermek için, mümkünse eski haruf, değilse yeni harfle ve has arkadaşlarımdan tashihe yardım için birisi başta bulunmak şartıyla, memleketteki Diyanet Riyâseti'nin şubelerine yirmi otuz tane teksir edilmektir. Çünkü haricî dinsizlik cereyanına karşı böyle eserleri neşretmek, Diyanet Riyâseti'nin vazifesidir.

İkincisi: Madem Nur Risaleleri medrese malıdır. Siz de medreselerin hem esası, hem başları, hem şâkirtlerisiniz. Onlar sizin hakikî malınızdır. Münasip görmediğiniz risaleyi şimdilik neşrini geri bırakırsınız.

Üçüncüsü: Tevâfuklu Kur'ân'ımız mümkünse fotoğraf matbaasıyla tab' edilsin ki, tevâfuktaki lem'a-yı i'câziye görünsün...

Said Nursî

* * *

Huruf: Harfler.

Lem'a-yı i'câziye: Mu'cize parl-tısı.

Tashih etmek: Düzeltmek, yan-

lışları gidermek.

Teksir etmek: Çoğaltmak.

Tevâfuklu Kur'ân: Kur'ân-ı

Kerim'deki tevâfuk mu'cizelerini

gösteren bir tarzda yazılan Mushaf.

Bediüzzaman Said Nursî'nin ve Talebelerinin 1950'den Sonra Yazdığı Mektuplardan Bazıları

Demokratlar'ın ezan-ı Muhammedî'yi Arapça olarak okunmasına müsaade etmeleri dolayısıyla yazılan bir hasbihâl.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Hem sizin, hem bu memleketin, hem Âlem-i İslâm'ın mühim bayramlarının mukaddimesi olan, bu memlekette şeâir-i İslâmiye'nin yeniden parlamasının bir müjdecisi olan ezan-ı Muhammedî'nin (*aleyfrissalâtü vesselâm*) kemâl-i ferahla on binler minarelerde okunmasını tebrik ediyoruz. Ve sek-sen küsur sene bir ibadet ömrünü kazandıran Ramazan-ı Şerif'teki ibadet ve dualarınızın makbuliyetine âmin diyerek, rahmet-i ilâhiyeden her bir gece-i Ramazan bir Leyle-i Kadir hükmünde sizlere sevap kazandırmasını niyaz ediyoruz. Bu Ramazan'da şiddetli zaafiyet ve hastalığımдан tam çalışamadığım-dan sizlerden mânevî yardım rica ediyorum.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Âlem-i İslâm Merkezlerindeki Mübârek Müslüman Kardeşlere!

Sizleri, bütün ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Eserleriyle fuhûl-ü ulemânın ve fuhûl-ü müfessirînin en yükseği olan Bediüzzaman Hazretleri'ne, kıymet-tar ve mübârek bir mücahid âlim tarafından yazılmış olan bir tebriki takdim etmiştik.

Bediüzzaman Hazretleri'nin bizlere yazdığı cevabî mektuplarında, o kıy-mettar, bînazîr Üstad Bediüzzaman Hazretleri, sizleri binlerle tebrik etmiş

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Bînazîr: Eşsiz, benzersiz.

Fuhûl-ü müfessirîn: En önde gelen tefsir âlimleri.

Fuhûl-ü ulemâ: En önde gelen âlimler.

İslâmlar: Müslümanlar.

Kemâl-i ferah: Tam bir rahatlık, huzur.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Şeâir-i İslâmiye: İslâm'ı temsil eden semboller. İslâm'a has özellikler.

ve Anadolu'da Kur'ân ve iman kahramanlarının halefleri olan Nurcularla, Arabistan'daki hakikat-i Kur'âniye'ye müteveccih İslâmlar'ı, iki kardeş olarak hizbül'l-Kur'ân'ın dairesi içinde çok saflardan iki muvâfık ve iki müterâfık saf teşkil ettiklerini müjdelemiş. Ve o mümin kardeşlerimizin Risale-i Nur'la ciddî alâkalarıyla beraber, bir kısmını Arapça'ya tercüme edip neşretmek niyetlerinizden fevkalâde memnun olduklarını ve mübârek İslâm cemaatlerinin Urfa'daki Nur şâkirtleriyle ve Nur eczalarıyla himayetkârâne alâkadar olmasını yazmaklığımızı bizlere emretmiş bulunuyorlar.

Ey aziz ve necip kavm-i Arab'ın nurânî âzâları!

Tarihin âmâkına gömülen ve mâziden istikbale atlayan ecdatlarımıza, bu millet-i İslâm'ı parçalamak için bin dört yüz seneden beri hücum eden küffar orduları, en nihâyet Birinci Harb-i Umumî'de emellerine muvaffak oldular. Türk ve Arap iki hakikî müslüman kardeşin bin senelik sarsılmayan muhabbetlerini pek çok desiselerle, yalanlarla söndürdüler.

Ehl-i İslâm'ın ve nev-i beşerin medar-ı fahri.. ve bütün mevcudâtın sebep-i hilkati.. ve bütün füyuzât-ı ilâhiyenin mazharı o âlî Peygamber'in Ravza-yı Mutahhara'sına yüzler sürmek için pek büyük bir iştiağı kalblerinde yaşattıklarına tahammül edemediler. O âlî Peygamber-i Zîşan'ın küçücük bir iltifatına mazhar olmak için, ruhlarına varıncaya kadar her şeylerini feda ettiklerini hazmedemediler. Bin dört yüz seneden beri zeminin yüzünde, zamanın sayfaları üzerinde ve şehidlerin ve gazilerin beyaz kılıç kalemleriyle, kırmızı mürekkepleriyle yazıp tarihe emanet bıraktıkları medar-ı iftiharları, muhteşem yazılarını müslümanlara unutturmak istediler. Bu azimle yürüyen o amansız düşmanlar, pek acı işkenceler altında ezdikleri Türk ve Arap bu iki kardeşi, bir daha ittihat etmemek için en müthiş muâhedelerin

Âlî: Yüce, yüksek.

Âmâk: Derinlikler.

Desise: Hile, oyun.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Füyuzât-ı ilâhiye: İlâhî feyizler, ihsanlar, lütuflar.

Halef: Arkadan gelen, birinin yerine geçen.

Himayetkârâne: Koruyup gözeterek.

Hizbül'l-Kur'ân: Kur'ân cemaati. Kur'ân'a bağlı kimseler.

İttihat etmek: Birleşmek.

Mazhar: Bir şeyin zuhur ettiği, görüldüğü yer.

Medar-ı fahr: Övünç sebebi.

Muâhede: Antlaşma.

Muvâfık: Uygun, birbiriyle uyumlu.

Müterâfık: Birbiriyle arkadaş, dost olan.

Necip: Asil, soylu.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Peygamber-i Zîşan: Şanlı Peygamber.

Ravza-yı Mutahhara: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kabri ile minberinin arasında kalan cennet bahçesi.

Sebeb-i hilkat: Yaratılış sebebi.

zincirleriyle bağladılar. Çelik zincirler altında senelerle inlettirdiler. Her türlü şenaati müslümanlığa icra ettiler.

Heyhat! İnâyet-i ilâhiyenin tekrar yâr olacağını, Risale-i Nur gibi pek büyük ve pek harika bir tefsir-i Kur'ân'la ve onun âlî müellifi Bediüzzaman'la, müslümanlığın büyük zaferini bilemediler ve göremediler. O eserler ki, vahdâniyet-i ilâhiye ile risalet-i Muhammediye'yi (*aleyhissalâtu vesselâm*) ve hakikat-i haşriye'yi o kadar kuvvetli ve hakikatli burhanlarla o kadar parlak bir surette isbat ediyor ki, şimdiye kadar hiçbir filozof, hiçbir âlim karşısına çıkıp itiraz edememiş.

Biz Türkler, seyyidleri kesretle içinde bulunan ve necip kaum-i Arap olan sizlere ve sizin ecdatlarınız olan sahabe-i güzîne, Allah nâmına, Peygamber-i Zîşan hesabına sonsuz bir sevgiyi ve nihâyetsiz bir hürmeti daima kalbimizde, ruhumuzda besliyoruz ve yaşatıyoruz. O âlî Peygamber-i Zîşan için ve O'nun âlî dini için, başta ruhumuz ve her şeyimizi fedaya hazırız.

Cenâb-ı Hakk'ın lütf u kereminden büyük bir ümit ile yalvarıp istiyoruz ki, sevgili Üstadımız Bediüzzaman Hazretleri'nin verdikleri haber-i beşaretle, Türk ve Arap iki hakikî kardeş millet, inşallah yakın bir âtide ittihat edecek. Ve o ittihat sayesinde, o müthiş düşmanların müslümanlar içine saçtıkları fesat tohumları kendi yüzlerine atılacak. Ve zincirler altında inleyen dört yüz milyon müslümanlık, yeniden hayat-ı kudsiye-i İslâmiye ile, nev-i beşerin başına geçip, sulh ve müsâlemet-i umumiye'yi temin edecek, inşallah.

Risale-i Nur'un âciz bir şakirdi

Hüsrev

* * *

Âti: Gelecek.

Burhan: Delil.

Haber-i beşaret: Müjde haberi.

Hakikat-i haşriye: Öldükten sonra dirilme ve mahşer meydanında toplanma gerçeği.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Kesret: Çokluk.

Müsâlemet-i umumiye:

Milletlerin veya toplumların karışıklı barış ve emniyet içinde yaşaması.

Sahabe-i güzîn: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile aynı zaman ve zeminde beraber olup O'na iman etme bahtıyarlığına ermiş, seçkin kimseler.

Seyyid: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübârek soyundan gelen kimses.

Şenaat: Kötülük, fenalık.

Vahdâniyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

Risale-i Nur'un vatana, millete ve İslâmiyet'e büyük hizmetini kabul ve takdir eden Başvekil Adnan Menderes'e Üstad'ın yazdığı bir mektup.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ben çok hasta olduğum ve siyasetle alâkasız bulunduğum hâlde, Adnan Menderes gibi bir İslâm kahramanı ile bir sohbet etmek isterdim. Hâl ve vaziyetim görüşmeye müsaade etmediği için, o sûrî konuşmak yerine, bu mektup benim bedelime konuşsun diye yazdım.

Gayet kısa birkaç esası, İslâmiyet'in bir kahramanı olan Adnan Menderes gibi dindarlara beyan ediyorum:

Birincisi: İslâmiyet'in pek çok kanun-u esasîsinden birisi, وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى² âyet-i kerîmesinin hakikatidir ki, “Birisinin cinayetiyle başkaları, akraba ve dostları mes’ul olamaz.” Hâlbuki, şimdiki siyaset-i hâzırada particilik taraftarlığıyla, bir câninin yüzünden pek çok mâsumların zararına rıza gösteriliyor. Bir câninin cinayeti yüzünden taraftarları veyahut akrabaları dahi şenî gıybetler ve tezyifler edilip, birtek cinayet yüz cinayete çevrildiğinden, gayet dehşetli bir kin ve adâveti damarlara dokundurup kin ve garaza ve mukabele-i bilmişle mecbur ediliyor. Bu ise, hayat-ı içtimaiyeyi tamamen zîr ü zeber eden bir zehirdir. Ve hariçteki düşmanların parmak karıştırmalarına tam bir zemin hazırlamaktır. İran ve Mısır'daki hissedilen hâdiseler ve buhranlar bu esastan ileri geldiği anlaşılıyor. Fakat onlar burası gibi değil; bize nisbeten pek hafif, yüzde bir nisbetindedir. Allah etmesin, bu hâl bizde olsa pek dehşetli olur.

Bu tehlikeye karşı çâre-i yegâne: Uhuvvet-i İslâmiye'yi ve esas İslâmiyet milliyetini o kuvvetin temel taşı yapıp, mâsumları himaye için, cânilerin cinayetlerini kendilerine münhasır bırakmak lâzımdır.

Hem, emniyetin ve âsâyişin temel taşı yine bu kanun-u esasîden geliyor. Mesela, bir hanede veya bir gemide bir mâsum ile on câni bulunsa, hakikî

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² En'âm Sûresi, 6/164; İsra Sûresi, 17/15; Fâtır Sûresi, 35/18; Zümer Sûresi, 39/7; Necm Sûresi, 53/38.

Adâvet: Düşmanlık.

Cinayet: Suç.

Kanun-u esasî: Temel, esas kanun, anayasa.

Mukabele-i bilmişil: Aynıyla kar-

şılık verme.

Siyaset-i hâzıra: Mevcut siyasi

yapı.

Sûrî: Sûreten, yüzyüze.

Şenî: Çirkin, iğrenç.

Tezyif: Değersizleştirme, hafife alma, alay etme.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Zîr ü zeber etmek: Darmadağın, yerle bir etmek.

adaletle ve emniyet ve âsâyiş düstur-u esasîsi ile, o mâsumu kurtarıp tehlikeye atmamak için, gemiye ve haneye ilişmemek lâzım; tâ ki mâsum çıkınca ya kadar...

İşte bu kanun-u esasî-i Kur'ânî hükmünce, âsâyiş ve emniyet-i dâhiliyeye ilişmek, on câni yüzünden doksan mâsumu tehlikeye atmak, gazab-ı ilâhînin celbine vesile olur. Madem Cenâb-ı Hak, bu tehlikeli zamanda bir kısım hakikî dindarların başa geçmesine yol açmış, Kur'ân-ı Hakîm'in bu kanun-u esasîsini kendilerine bir nokta-yı istinad ve onlara garazkârlık edenlere karşı siper yapmak lâzım geldiğini, zaman ihtar ediyor.

İslâmiyet'in ikinci bir kanun-u esasîsi, şu hadis-i şeriftir: **سَيِّدُ الْقَوْمِ** ¹ **حَاكِمُهُمْ** hakikatiyle, memuriyet bir hizmetkârlıktır; bir hâkimiyet ve benlik için tahakküm âleti değil... Bu zamanda terbiye-i İslâmiye'nin noksaniyeti ve ubûdiyetin zaafiyetiyle benlik, enâniyet kuvvet bulmuş. Memuriyeti hizmetkârlıktan çıkarıp bir hâkimiyet ve müstebidâne bir tahakküm ve mütekebbirâne bir mertebe tarzına getirdiğinden; –abdestsiz, kiblesiz namaz kılmak gibi– adalet, adalet olmaz, esasıyla da bozulur. Ve hukuk-u ibâd da zîr ü zeber olur. Hukuk-u ibâd, “hukukullah” hükmüne geçmiyor ki hak olabilsin. Belki nefsanî haksızlıklara vesile olur.

Şimdi, Adnan Menderes gibi “İslâmiyet'in ve dînin icaplarını yerine getireceğiz.” diye ve mezkûr iki kanun-u esasîye karşı muhalefet edip tam zıddına olarak iki dehşetli cereyan, gayet büyük rüşvetle halkları aldatmak ve ecnebîlerin müdahalesine yol açmak vaziyetinde hücum etmek ihtimali kuvvetlidir.

Birisi: Birinci kanun-u esasîye muhalif olarak, bir câni yüzünden kırk mâsumu kesmiş, bir köyü de yakmış. Bu derecede bir istibdâd-ı mutlak, her nefsin zevkine geçecek memuriyete bir hâkimiyet suretinde rüşvet vererek, dindar hürriyet-perverlere hücum ediliyor.

İkinci hücum da: İslâmiyet milliyet-i kudsiyesini bırakıp –evvelkisi gibi– bir câni yüzünden yüz mâsumun hakkını çiğneyebilen, zâhiren bir milliyetçilik

¹ “Halkın efendisi, onlara hizmet edendir.” Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 6/334; Hatîb el-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd* 10/187; Deylemî, *Müsned* 2/324; Münâvî, *Fezû'l-kadir* 4/122.

Emniyet-i dâhiliye: İç güvenlik.
Hukuk-u ibâd: Kul hakları.
Menfaati şahıslara ait olan haklar.
Hukukullah: Allah hakları.
Umumun menfaati ile ilgili haklar.

Hürriyet-perver: Özgürlükçü.
İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.
Müstebidâne: Keyfî, baskıcı bir tarzda.

Mütekebbirâne: Kibirlenerek, çalim satar bir tarzda.
Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

ve hakikatte ırkçılık damarıyla hem hürriyet-perver dindar Demokratlar'a, hem bütün bu vatandaki yüzde yetmişî sâir unsurlardan bulunanlara, hem hükûmet aleyhine, hem bîçâre Türkler aleyhine, hem Demokrat'ın takip ettiği siyaset aleyhine çalışarak ve serseri ve enâniyetli nefislere gayet zevkli bir rüşvet olarak bir "ırkçılık kardeşliği" veriyor. O zevkli kardeşliğin içinde, o zevkli faydadan bin defa daha ziyade hakikî kardeşleri düşmanlığa çevirmek gibi acib tehlikeyi, o sarhoşluğu ile hissedemiyor.

Mesela, İslâmiyet milliyetiyle 400 milyon hakikî kardeşin her gün ¹ اَعِزَّ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ dua-yı umumîsiyle mânevî yardım görmek yerine, ırkçılık 400 milyon mübârek kardeşleri, 400 serseriye ve lâubalilere yalnız dünyevî ve pek cüz'î bir menfaati için terk ettiriyor. Bu tehlike hem bu vatana, hem hükûmete, hem de dindar Demokratlar'a ve Türkler'e büyük bir tehlikedir. Ve öyle yapanlar da hakikî Türk değillerdir. Necip Türkler böyle hatadan çekinirler.

Bu iki tâife her şeyden istifadeye çalışıp dindar Demokratlar'ı devirmeye çalıştıkları ve çalıştırıldıkları, meydandaki âsâr ile tahakkuk ediyor.

Bu acib tahribata ve bu iki kuvvetli muârizlara karşı; 40 sahabe ile dünyanın 40 devletine karşı meydan-ı muârazaya çıkan ve galebe eden ve 1400 sene zarfında ve her asırda 300-400 milyon şâkirdi bulunan hakikat-i Kur'âniye'nin sarsılmaz kuvvetine dayanmak.. ve onun içindeki dünyevî ve uhrevî saadet-i ebediyenin zevklerine o cazibedar hakikatle beraber nokta-yı istinad yapmak, o mezkûr muârizlarınıza ve hem dâhil ve harîçteki düşmanlarınıza karşı en lâzım ve elzem ve zarurî bir çâre-i yegânedir.

Yoksa, o insafsız dâhilî ve hâricî düşmanlarınız sizin bir cinayetinizi binler yapıp ve eskilerin de cinayetlerini ilâve ederek başkaların başına yükledikleri gibi, size de yükleyecekler. Hem size, hem vatana, hem millete telâfi edilmeyecek bir tehlike olur.

"Cenâb-ı Hak sizleri İslâmiyet lehindeki hizmetlerinizde muvaffak ve mezkûr tehlikelerden muhafaza eylesin." diye ben ve Nurcu kardeşlerimiz, yapacağınız hizmete ve mezkûr hakikati kabul etmenize mukabil dua etmeye karar vereceğiz.

¹ Allah'ım! Erkeğiyle kadınıyla bütün müminleri başışla.

Üçüncüsü: İslâmiyet'in hayat-ı içtimaiyeye dair bir kanun-u esasîsi dahi, bu hadis-i şerifin;

الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبَيْتَانِ الْمَرْصُورِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا

hakikatidir. Yani, "Hariçteki düşmanların tecavüzlerine karşı, dâhildeki adâveti unutmak ve tam tesânüd etmektir." Hatta en bedevî tâifeler dahi bu kanun-u esasînin menfaatini anlamışlar ki, hariçte bir düşman çıktığı vakit, o tâife birbirinin babasını, kardeşini öldürdükleri hâlde, o dâhildeki düşmanlığı unutup, hariçteki düşman defoluncaya kadar tesânüd ettikleri hâlde; binler teessüflerle deriz ki:

Benlikten, hodefürûşluktan, gururdan ve gaddar siyasetten gelen dâhildeki tarafgirâne fikriyle, kendi tarafına şeytan yardım etse rahmet okutacak, muhalifine melek yardım etse lânet edecek gibi hâdisâtlar görünüyor. Hatta, bir sâlih âlim, fikr-i siyasîsine muhalif bir büyük sâlih âlimi tekfir derecesinde gıybet ettiği; ve İslâmiyet aleyhinde bir zındığı, onun fikrine uygun ve taraftar olduğu için hararetle senâ ettiğini gördüm. Ve şeytandan kaçır gibi, otuz beş seneden beri siyaseti terk ettim.

Hem şimdi birisi, hem Ramazan-ı Şerîfe, hem şeâir-i İslâmiye'ye, hem bu dindar millete büyük bir cinayeti yaptığı vakit muhaliflerinin onun o vaziyeti hoşlarına gittiği görüldü. Hâlbuki, küfre rıza küfür olduğu gibi; dalâlete, fıska, zulme rıza da fısktır, zulümdür, dalâlettir.² Bu acîb hâlin sırnını gördüm ki; kendilerini millet nazarında ettikleri cinayetlerinden mâzur göstermek da-marıyla muhaliflerini kendilerinden daha dinsiz, daha cânî görmek ve göstermek istiyorlar. İşte bu çeşit dehşetli haksızlıkların neticeleri pek tehlikeli olduğu gibi, içtimâî ahlâkı da zîr ü zeber edip bu vatan ve millete ve hâkimiyet-i İslâmiye'ye büyük bir sû-i kast hükmündedir.

¹ "Bir mümin diğer mümin için, duvarın birbirini perçinleyen tuğlası gibidir." (Buhârî, *Salât* 88; Müslim, *Birr* 65; Tirmizî, *Birr* 18).

² Bkz.: "Sakin zulmedenlere meylettirmeyin, sempati duymayın. Yoksa size ateş dokunur." (Hûd Sûresi, 11/113).

Bedevî: Medeniyetten ve şehir hayatından uzak yaşayan.

Fısk: Günahkârlık, ahlâksızlık.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

Hodefürûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

Senâ etmek: Övmek, methetmek.

Sû-i kast: Kötü maksat, kötülük teşebbüsü.

Şeâir-i İslâmiye: İslâm'ı temsil eden semboller. İslâm'a has özellikler.

Tâife: Zümre, grup.

Tarafgirâne: Taraf tutar bir tarzda.

Teessüf: Üzülmeye, eseflenmeye.

Tekfir: Bir kimseyi kâfir olarak nitelendirme, kâfir sayma.

Daha yazacaktım, fakat bu üç nokta-yı esasiyeyi şimdilik dindar hürriyet-perverlere beyan etmekle iktifa ediyorum.

Said Nursî

* * *

Adnan Menderes'e gönderilmek niyetiyle evvelce yazılan içtimâî hayatımıza ait bir hakikatin hâşiyesini takdim ediyoruz.

Hâşiy: Eskilerin lüzumsuz keyfî kanunları ve sû-i istîmalleri neticesinde, belki de tahrikleriyle zuhur eden Ticânî meselesini dindar Demokratlar'a yüklememek ve Âlem-i İslâm'ın nazarında Demokratlar'ı düşürmemenin çâre-i yegânesi kendimce böyle düşünüyorum:

Ezan-ı Muhammedî'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) neşriyle Demokratlar on derece kuvvet bulduğu gibi, Ayasofya'yı beş yüz sene devam eden vaziyet-i kudsiyesine çevirmek.. ve hâlen İslâm'da çok hüsn-ü tesir yapan ve bu vatan ahâlisine Âlem-i İslâm'ın hüsn-ü teveccühünü kazandıran, yirmi sekiz sene mahkemelerin muzır cihetini bulamadıkları ve beş mahkeme de beraatına karar verdikleri Risale-i Nur'un resmen serbestisini dindar Demokratlar ilân etmeli ve bu yaraya bir nevi merhem vurmalıdır. O vakit Âlem-i İslâm'ın teveccühünü kazandıkları gibi, başkalarının zâlimâne kabahatleri onlara yüklenmez fikrindeyim.

Dindar Demokratlar, hususan Adnan Menderes gibi zâtların hatırları için, otuz beş seneden beri terk ettiğim siyasete bir-iki saat baktım ve bunu yazdım.

Said Nursî

* * *

Ankara'daki Nur Talebelerinin Bir Mektubu

Aziz, Siddık Kardeşlerimiz!

Mektubunuzdan İslâm güneşinin bir ziyasını sezer gibi olduk. Yüzlerce seneden beri insaniyet aleyhine, İslâmiyet zararına mütecâviz fikir neşreden

Hüsn-ü tesir: Güzel, olumlu etki.

Hüsn-ü teveccüh: Takdir etme, beğenme.

İktifa etmek: Yetinmek.

Muzır: Zararlı.

Mütecâviz: Haddi aşan, saldırgan.

Sû-i istîmal: Kötüye kullanma.

Ticânî meselesi: "Ticânîler" adıyla anılan bir grubun, 1950'li yıllar-

da devletin din aleyhindeki keyfî uygulamalarını protesto etmek için yaptıkları çeşitli eylemler.

ehl-i küfrün tahriplerini tamir için ortaya atılan Risale-i Nur'un –sizlerin mektubunuzdan– gençlerin arasına yayıldığını sezdik. Ebedî hayat yolunun hakperest yolcuları, hayalî boş lâfları terk edip, Risale-i Nur'la küfür tohumlarını eriteceklerdir. Nur'un talebeleri, ehl-i kalb ve imanın hakikî kardeşleridirler. Siz kardeşlerimizin mektupları, bizlere hız veriyor ve verecek. Kur'ân'ın tefsiri olan Risale-i Nur, bize dalâlette kalmanın ve küfürle mücadele etmemenin bu zamanda büyük ahmaklık olduğunu bildiriyor. Komünistliğin, anarşistliğin, masonluğun kuvvet kazandığı bir devirde en mühim bir vazife, Nur'a hizmet etmek ve rıza-yı ilâhîyi tahsil için onu isteyene vermektir. Bu en baş ve en ehemmiyetli, en kıymetli ve mübârek vazifemizden bizi döndürmek isteyen en ağır hücumlar dahi bizlerin hızını arttıracaktır.

Risale-i Nur bize öğretiyor ve isbat ediyor ki, bu dünya bir misafirhânedir. Ebedî hayatı isteyenler, misafirhânedeki vazifelerine dikkat gösterdikleri nisbette memnun edilirler. Demek ki şimdi en esaslı vazifemiz, bataklıktan kurtulmak isteyen ehl-i dinin, karanlıktan usanmış, gıdasız kalmış kalblerin yardımına koşmak, kendimizden başlayarak Nur'un dellâllığını yapmaktır.

Bilhassa ve bilhassa şurası çok ehemmiyetli ve pek mühimdir ki; en başta ve en evvel Risale-i Nur'u dikkat ve tefekkürle devamlı olarak okumak ve o muazzam eser külliyyatındaki Kur'ân ve iman hakikatleriyle kendimizi tec-hiz etmek ve bu esas ve şartlarla, o harika eser külliyyatını bir an evvel ikmal etmektir. İşte bu nimet-i uzmâya nâil olan her genç ve herkes, bire yüz bin kuvvetinde kendine, vatan ve milletine faydalı olur; vatan, millet, gençlik ve Âlem-i İslâm çapında hizmet edebilecek bir vaziyete gelebilir. Bunun için, başta Hazreti Üstadımız Bediüzzaman ve onun hakikî ve ihlâslı talebeleri ol-maya lâayık sizlerden dua istirham ediyoruz ki; Risale-i Nur'un mecmualarını bir an evvel temin edelim, arayalım, bulalım.. dikkat, tefekkür ve ihlâsla oku-yalım.. Kur'ân ve iman hizmetinde bu vaziyette koşalım! Risale-i Nur'un bu asırdaki makbuliyetine işaret eden deliller fazlasıyla mevcut olduğuna göre, insaf sahibi her mümin kardeşimiz, onun tabîi bir yardımcısıdır.

Hem madem Risale-i Nur, bu asra has hususiyetler taşıyor.

Hem madem binlerce âlimlerin takdirleriyle karşılanıyor.

Dalâlet: Sapıklık. İslâm'a uyma-
yan her türlü yanlış inanç.
Dellâl: Gösteren, ilan eden,
tellâl.

Ehl-i kalb ve iman: İnancı gönül
insanları.
İkmal etmek: Tamamlamak, bi-
tirmek.

Nimet-i uzmâ: Çok büyük ni-
met.
Techiz etmek: Hazırlamak, do-
natmak.

Hem madem Kur'ân'ın dellâllığını yapan kahraman Üstad, eşine rastlanmayacak bir mükemmeliyetle, dürüst adımlarla, hakikî prensiplerle, bütün hayatını iman ve İslâmiyet'e vakfetmiş, dünyevî hiçbir menfaat aramadan sırf Allah rızası uğruna çalışmıştır.

Hem madem bütün kuvvetiyle Nur talebeleri de iman ve İslâmiyet'e Ehl-i Sünnet dairesinde hizmet için hayatlarını dahi çekinmeden veriyor ve süflî menfaat peşinde değildirler. Ve madem yüz binlerce Nur talebeleri bütün taz-yik ve tehditlere rağmen bu hakikati fiilen isbat etmişler.

Hem her talebe, bugün cereyan eden bâtil felsefenin akîdelerine hakikî, mantikî cevaplar vermek üzere yetişmişler ve yetişiyorlar.

Hem her ihtiyacımıza Kur'ân cevap veriyor; onda, lâzım olan her hakikat sarîh olarak vardır. Ve madem Kur'ân, en güzel şekilde ders veren Allah'ın he-diyesi, bir nuru ve rahmetidir.

Öyle ise bu hazine-i rahmeti ve menba-ı hakikati ders veren ve hakikî surette gençliğin ve avâmın anlayabileceği bir şekilde bildiren Risale-i Nur'u, dikkat ve tefekkürle ve devamlı olarak, müsait vakitlerimizi boşa gidirmeden okumak ve yazmak, en büyük bir ibadet ve zevk kaynağıdır. Hâl ve istikbalin ve biz gençlerin, çok leziz ve iştiaqla alacağı gayet nâfi ve vâfi bir ilâç ve bir tiryaktır, bir mânevî kurtarıcıdır. Bu kat'î hakikatler meydanda iken ona bütün kuvvetimizle sarılmamak, baştan aşağı Risale-i Nur'u tetkik etmemek, alâkadar olmamak ancak gaffetin eseri olabilir.

Hem kim hakikat peşinde koşuyorsa, Risale-i Nur'dan ders alması lâzımdır ve Nur yolunda giden her münevver, hakikî saadete kavuşacak ve yeryüzü-nün mahiyetini derk edecektir diye, biz Ankara Nur talebeleri dahi ittifak ediyoruz. Ebedî hayat hazinesini gösteren Kur'ân-ı Hakîm'in nuru olan Risale-i Nur, elbette bir zaman dünyayı çınlatan nurlu sesini yükseltecektir!

Akide: İnanç, inanış.

Avâm: Çok şeyi bilmeyen, çok okumamış kimseler.

Derk etmek: Anlamak, idrak etmek.

Ehl-i Sünnet: İnançlarında ve amellerinde Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ve O'nun nurlu ashabının yoluna tâbi olanlar, Sünniler.

Hâl: Yaşanmakta olan, içinde bulunulan zaman.

Menba-ı hakikat: Hakikat kaynağı.

Münevver: Nurlu, parlak.

Nâfi: Faydalı, menfaatli.

Sarih: Açık, net.

Süflî: Alçak, bayağı, pes.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, bas-kı.

Tetkik: İnceleme, araştırma.

Tiryak: Zehrin etkisini gideren ilaç, panzehir.

Vâfi: Yeterli, başka bir şeye ihtiyaç bırakmayan.

Madem İslâm âlimleri -hadis-i şerife göre- dünya ikbal ve heveslerinin peşinde koşmadıkça peygamberlerin en emin vârisleridirler.¹ Biz de Risale-i Nur'u onun tam vârisi biliyoruz. Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsi, hakikî vâris olmanın esasını yaşamış ve yaşıyor. Onun karşısına çıkan körler ve sağırılar ve hissiz gafiller küçüleceklerdir. Böyle muazzam bir olgunluğa sahip olan Risale-i Nur, elbette bütün filozofları, dünya ilim ve hak erbabını çağırarak ve her akl-ı selim ve kalb-i kerîm olan mübârek insanları talebesi yapacak; bu da inşallah uzakta değil, yakında tahakkuk edecektir!

Dünya, ekseri filozofların ve âlimlerin dediği gibi yepyeni bir oluşun eşiğindedir. Dünya, nurunu arıyor! Hakikat şâiri Mehmed Âkif,

*"O nuru gönder, İlâhî, asırlar oldu yeter!
Bunaldı milletin âfâkı, bir sabah ister!"*

diye, işte bu nura işaret ettiği, bugün bizce bir hakikattir.

Aziz kardeşlerimiz! Risale-i Nur'a lâayık olacak şekilde çalışmamız için bize de dua ediniz ki, Ankara muhiti, bizi içine alıp eritmesin. Nur, her ne kadar karanlığı gideriyorsa da, yine onu göreceğ göz, anlayacak kafa lâzım. Böyle bir muhitte, gözlerimize perde inmesin. Biz biçârelere dua ediniz. Allah hepimizi Risale-i Nur'a sarılmakla aziz din-i mübînimize hizmet edenlerden eylesin, âmin...

Bir kardeşimiz dedi ki: Bugün, sabah namazından sonra şu mısralar mülhem oldu, kardeşlerimize bildirelim.

*Dinim İslâm, kitabım Kur'ân, imanım haktır.
Bu uğurda can vermek, ebedî yaşamaktır.*

Sizleri çok seven

Ankara Üniversitesi Nur Talebeleri

* * *

¹ İslâm âlimlerinin peygamberlerin vârisleri olduğuna dair bkz.: Tirmizî, *İlim* 19; Ebû Davud, *İlim* 1; İbn-i Mâce, *Mukaddime* 17. Ayrıca onların emin vârisler olduğuna dair bkz.: Deylemî, *Müsned* 3/75.

Âfâk: Ufuklar.

Akl-ı selim: İyiye kötüyü ayırt edebilen, sağduyulu akıl.

Din-i mübîn: Gerçekleri ortaya

koyan; apaçık, pırıl pırıl din.

İkbal: Yüksek bir makama veya duruma erişme, talih, baht.

Kalb-i kerîm: An-duru, temiz kalb.

Mülhem: İlham edilmiş, içe doğmuş.

Tahfifler

Uzun Bir Ayrılıktan Sonra

Belki yirmi yedi-yirmi sekiz sene oldu Üstad'ı görmeyeli. Onu görmek, mübârek simasını doya doya seyretmek için her zaman gidip ziyaret etmek istediğim hâlde, meşguliyetten bir türlü vakit bulamadım. Fakat o kalblerde yaşadığı için, mânevî varlığı ile daima beraberdik. Bu, gönüllerdeki iştiağı bir dereceye kadar tatmin etmez miydi? Kendisini görüp kucaklaştığımız zaman, onun nurânî simasının verdiği zevk, maddî hasretin de ne kadar büyük olduğunu gösterdi.

Üstad'la tanışmamız kırk seneyi geçti. O zamanlar hemen her gün idârehaneye gelir; Âkifler, Naimler,* Feritler,* İzmirililer'le birlikte saatlerce tatlı tatlı musâhabelerde bulunurduk. Üstad, kendine mahsus şivesiyle yüksek ilmî meselelerden konuşur, onun konuşmasındaki celâdet ve şehâmet bizi de heyecanlandırırdı. Harikulâde fitrî bir zekâ, ilâhî bir mevhibe... En mu'dil meselelerde, zekâsının kudret ve azameti kendisini gösterir. Daima işleyen ve düşünen bir kafa. Nakillerle pek meşgul değil. Onun rehberi yalnız Kur'ân. Bütün feyiz ve zekâ kaynağı bu. Bütün o lem'alar, doğrudan doğruya bu kaynaktan nebeân ediyor. Bir müçtehid, bir imam kadar rey sahibi. Kalbi bir sahabî kadar imanla dolu. Ruhunda Ömer'in şehâmeti var. Yirminci asırda Devr-i Saadet'i nefsinde yaşatan bir mümin. Bütün hedefi iman ve Kur'ân.

İslâm'ın gayetü'l-gayesi olan "tevhid" ve "Allah'a iman" esası, onun ve Risale-i Nur'un en büyük umdesidir. Devr-i Saadet'te, müslümanlığın ilk kuruluş zamanlarında olsaydı, Hazreti Peygamber, Kâbe'deki putların parçalanması vazifesini ona verirdi. Şirke ve putperestliğe o derece düşmandır.

Mücâhede ile gönüllerde iman ve Kur'ân hakikatlerini yerleştirmek için geçen uzun, bir asra yakın bir ömür. Fazilet ve şehâmetle geçen bir ömür.

Celâdet: Kararlılık, güçlü ve sağlam duruş.

Gayetü'l-gaye: Gayelerin gayesi, asıl gaye.

Lem'a: Parıltı.

Mevhibe: İhsan, vergi, hediye.

Mu'dil: Karmaşık, zor, çetin.

Musâhabe: Sohbet etme, söyleşme.

Mücâhede: Gayret, mücadele, cihad.

Müçtehid: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Nebeân etmek: Fışkırmak, kaynağından çıkmak.

Rey: Görüş, kanaat.

Şehâmet: Akıl ve zeka ile birlikte olan cesaret.

Umde: Temel, esas, prensip.

Harp meydanlarında, mücahitlerin önünde, kılıç elinde, dim dik ayakta düşmana saldıran bir kahraman. Esarete, düşman kumandanına karşı koyan bir kahraman. İdam sehpasında, düşman kumandanını düşündüren, insafa getiren bir kahraman...

Millet ve memleket için canını vermekten zerre kadar çekinmeyen bir fedâî. Fitnenin, bozgunculuğun en müthiş düşmanı. Milletin menfaati için, her türlü zulme, işkenceye tahammül ediyor. Ona zulmedenlere beddua bile etmez. Onu zindanlara atanlara, ancak salâh ve iman temenni eder. Gaye uğrunda ölüm, onun için basit bir şeydir.

Kendisi bir çanak çorba, bir bardak su, bir lokma ekmekle tegaddî eder. Elbisesi pek basit ve fakîrânedir; beyaz Amerikan bezinden pamuklu bir hırka. Çamaşırını kirlenmeden değiştirir ve temizletir. Temizliğe fevkalâde itina eder. Kâğıt parayı tutmaz ve üstünde taşımaz. Mâmelek nâmına dünyada hiçbir şeyi yok. Kendi için yaşamaz, cemiyet için yaşar.

Yapısı ufak tefektir; fakat heybetlidir, haşmetlidir. Gözleri birer şems-i tâbân gibi nur saçar. Bakışları şâhânedir. Maddeten belki dünyanın en fakir adamıdır, fakat mâneviyât âleminin sultanıdır.

Seksen küsur senenin âlâmı yüzünde bir buruşuk yapamamış, yalnız saçlarını ağartmıştır. Rengi pembe beyazdır. Sakalı yoktur. Bir delikanlı kadar zindedir. Halim ve selimdir. Fakat heyecana geldiği zaman bir arslan tavrı alır, iki dizinin üstüne doğrulur, bir şâhenşâh gibi konuşur.

En sevmediği şey siyasettir. 35 senedir bir gazeteyi eline almış değildir. Dünya şuûnu ile alâkasını kesmiştir. Akşam namazından sonra ferdâsı öğleye kadar kimseyi kabul etmez, ibadetle meşgul olur. Pek az uyur. Talebelerini de siyasetten şiddetle men eder. Memleketin her tarafında 600 bini mütecâviz, belki bir milyonu bulan talebeleri, memleketin en faziletli evlâtlarıdır. Üniversitenin muhtelif fakültelerinde müsbet ilimler tahsil eden şâkirtleri pek çoktur; yüzlercedir, binlercedir. Hiçbir Nur talebesi yoktur ki, sınıfının en faziletlisi, en çalışkanı olmasın. Memleketin her tarafında bulunan bu yüz binlerce Risale-i Nur talebesinden hiçbirinin, hiçbir yerde âsâyışı muhil hiçbir

Âlâm: Elemler.

Ferdâ: Yarı, yarınkı.

Mâmelek: Sahip olunan mal varlığı.

Muhil: İhlâl eden, bozan.

Müsbet ilimler: Deney ve gözle-

me dayanan, deneylerle isbatlanabilen pozitif ilimler.

Mütecâviz: Aşkın, aşan.

Salâh: Düzeltme, iyileşme.

Şâhenşâh: Şahların şahı, padişahların en büyüğü.

Şems-i tâbân: Etrafına ışık saçan parlak güneş.

Şuûn: İşler, icraatlar.

Tegaddî etmek: Beslenmek, gıdalanmak.

hareketi, hiçbir vak'ası yoktur. Her Nur talebesi, hükûmetin, nizam ve intizamın tabîi birer muhafızıdır, âsâyışın mânevî bekçisidir.

* * *

İstanbul seyahatinden muzdarip olup olmadığını sordum:

– “Bana ıztırap veren,” dedi. “Yalnız İslâm'ın mâruz kaldığı tehlikelerdir. Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi; onun için mukâvemet kolaydı. Şimdi tehlike içeriden geliyor. Kurt, gövdenin içine girdi. Şimdi, mukâvemet güçleşti. Korkarım ki, cemiyetin bünyesi buna dayanamaz. Çünkü düşmanı sezmez. Can damarını koparan, kanını içen en büyük hasmını dost zanneder. Cemiyetin basiret gözü böyle körleşirse, iman kalesi tehlikededir. İşte benim ıztırabım, yegâne ıztırabım budur. Yoksa şahsımın mâruz kaldığı zahmet ve meşakkatleri düşünmeye bile vaktim yoktur. Keşke bunun bin misli meşakkate mâruz kalsam da iman kalesinin istikbalî selâmette olsa!”

– “Yüz binlerce imanlı talebeleriniz size âti için ümit ve teselli vermiyor mu?”

– “Evet, büsbütün ümitsiz değilim.”

Dünya, büyük bir mânevî buhran geçiriyor. Mânevî temelleri sarsılan garp cemiyeti içinde doğan bir hastalık, bir veba, bir tâun felâketi, gittikçe yeryüzüne dağılıyor. Bu müthiş sârî illete karşı İslâm cemiyeti ne gibi çârelerle karşı koyacak? Garbın çürümüş, kokmuş, tefessüh etmiş, bâtil formülleriyle mi? Yoksa İslâm cemiyetinin ter u taze iman esaslarıyla mı? Büyük kafaları gaflet içinde görüyorum. İman kalesini, küfrün çürük direkleri tutamaz. Onun için, ben yalnız iman üzerine mesaimi teksif etmiş bulunuyorum.

Risale-i Nur'u anlamıyorlar. Yahut anlamak istemiyorlar. Beni, skolastik bataklığı içinde saplanmış bir medrese hocası zann ediyorlar. Ben, bütün müsbet ilimlerle, asr-ı hâzır fen ve felsefesiyle meşgul oldum. Bu hususta en derin meseleleri hallettim. Hatta bu hususta da bazı eserler te'lif eyledim. Fakat ben öyle mantık oyunları bilmiyorum. Felsefe

Garp: Batı.
İstikbal / âti: Gelecek.

Mukâvemet: Karşı koyma, dayanma.

Sârî: Bulaşıcı.

Skolastik: Ortaçağ'daki Hristiyan âleminde, papazların dinî görüşüne ve onların baskısı altındaki fikirler göre yapılan eğitim usûlü. Tutuculuk, bağnazlık.

Tefessüh etmek: Bozulmak, kokuşmak.

Teksif etmek: Yoğunlaştırmak, bir noktada toplamak.

düzenbazlıklarına da kulak vermem. Ben, cemiyetin iç hayatını, mânevî varlığını, vicdan ve imanını terennüm ediyorum. Yalnız Kur'ân'ın tesis ettiği tevhid ve iman esası üzerinde işliyorum ki, İslâm cemiyetinin ana dişi budur. Bu sarsıldığı gün, cemiyet yoktur.

Bana, 'Sen şuna buna niçin sataştın?' diyorlar. Farkında değilim. Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evlâdım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum. Yolda biri beni kösteklemek istemiş de ayağım ona çarpmış; ne ehemmiyeti var? O müthiş yangın karşısında bu küçük hâdise bir kıymet ifade eder mi? Dar düşünceler, dar görüşler!..

Beni, nefisini kurtarmayı düşünen hodgâm bir adam mı zannediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, âhiretimi de. Seksen küsur senelik bütün hayatımda dünya zevki nâmına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hapisanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı harplerde bir câni gibi muâmele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilattan men edildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere mâruz kaldım. Zaman oldu ki, hayattan bin defa ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim intihardan beni men etmeseydi, belki bugün Said topraklar altında çürümüş gitmişti.

Benim fitratım, zillet ve hakarete tahammül etmez. İzzet ve şehâmet-i İslâmiye beni bu hâlde bulunmaktan şiddetle men eder. Böyle bir vaziyete düşünce, karşımda kim olursa olsun, isterse en zalim bir cebbar, en hunhar bir düşman kumandanı olsa, tezellül etmem. Zulmünü, hunharlığını onun suratına çarparım. Beni zindana atar, yahut idam sehpa-sına götürür; hiç ehemmiyeti yoktur. Nitekim öyle oldu. Bunların hepsini gördüm. Birkaç dakika daha o hunhar kumandanın kalbi, vicdanı zulmükârlığa dayanabilseydi, Said bugün asılmış ve mâsumlar zümresine iltihak etmiş olacaktı.

Divan-ı harp: Askerî Mahkeme.

Hodgâm: Sadece kendini düşünen,encil.

Hunhar: Kana susamış, gaddar, câni.

İhtilat: İnsanların arasına karışma, sosyal hayata katılma.

Şehâmet-i İslâmiye: İslâmiyet kaynaklı, müslümanlıktan gelen cesaret.

Terennüm etmek: Seslendirmek, güzel bir şekilde söylemek.

Tezellül etmek: Kendini alçaltmak, küçük duruma düşürmek.

İşte benim bütün hayatım böyle zahmet ve meşakkatle, felâket ve musibetle geçti. Cemiyetin imanı, saadet ve selâmeti yolunda nefsimi, dünyamı feda ettim. Helâl olsun. Onlara beddua bile etmiyorum. Çünkü bu sayede Risale-i Nur, hiç olmazsa birkaç yüz bin, yahut birkaç milyon kişinin –adedini de bilmiyorum ya, öyle diyorlar. Afyon Savcısı beş yüz bin demişti. Belki daha ziyade– imanını kurtarmaya vesile oldu. Ölmekle yalnız kendimi kurtaracaktım; fakat hayatta kalıp da zahmet ve meşakkatlere tahammül ile bu kadar imanın kurtulmasına hizmet ettim. Allah’a bin kere hamd olsun.

Sonra, ben cemiyetin iman selâmeti yolunda âhiretimi de feda ettim. Gözümde ne cennet sevdası var, ne cehennem korkusu. Cemiyetin, yirmi beş milyon Türk cemiyetinin imanı nâmına bir Said değil, bin Said feda olsun. Kur’ân’ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa, cenneti de istemem; orası da bana zindan olur. Milletimizin imanını selâmette görürsem, cehennem alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül-gülistan olur!”

Hazret coşmuştu. Bir yanardağ gibi lâvlar saçıyordu. Bir fırtına gibi gönül denizini dalgalandırıyordu. Bir şelâle gibi haşmetli zemzemelerle ruhun en derin noktalarına çarpıyordu. Çok heyecanlanmıştı. Millet kürsüsünde coşmuş bir hatip gibi devam ediyor, sözünün kesilmesini istemiyordu. Yorulduğunu hissettim. Bu heyecanlı bahsi değiştireyim dedim:

– “Mahkemede sıkıldınız mı?” diye sordum.

.....

– “Dinî tedrisata, kadınlarımızın, muhterem hemşirelerimizin, terbiye-i İslâmiye dairesinde iffet ve şereflerini muhafaza etmelerine taraftar olmanın bir suç olduğuna dair kanunlarda bir madde var mı? ‘Kalbe gelen hakikat’ gibi tâbirleri de ‘şahsî nüfuz temini’ maksadına delil göstermelerinin manasını da bu ilimle, hukukla meşgul doçentlerden sorarım.”

Üstad’la görüşmemiz çok uzamıştı. Müsaade alıp ayrıldığım zaman vakit hayli geçmişti.

1952, Eşref Edip

* * *

Said Nur ve Talebeleri

Bahtiyar bir ihtiyar var. Etrafı, sekiz yaşından seksen yaşına kadar bütün nesiller tarafından sarılmış. Yaşlar ayrı, başlar ayrı, işler ayrı... Fakat bu ayrılıkta gayrılık yok. Hepsi bir şeye inanmış; Allah'a... Âlemlerin Rabbi olan Allah'a... Onun ulu Peygamberine... Onun büyük kitabına... Kur'ân henüz yeni nâzil olmuş gibi, herkes aradığını bulmuş gibi bir hâl var onlarda. Said Nur ve talebelerini seyrederken, insan kendini âdetâ Asr-ı Saadet'te hissediyor. Yüzleri nur, içleri nur, dışları nur... Hepsi huzur içindeler. Temiz, ulvî, sonsuz bir şeye bağlanmak; her yerde hâzır, nâzır olana, Âlemlerin Yaratıcısı'na bağlanmak, o yolda yürümek, o yolun kara sevdalı olmak... Evet, ne büyük saadet!

Said Nur, üç devir yaşamış bir ihtiyar. Gün görmüş bir ihtiyar. Üç devir: Meşrûtiyet, İttihad ve Terakki, Cumhuriyet. Bu üç devir, büyük devrilişler, yıkılışlar, çökülüşlerle doludur. Yıkılmayan kalmamış. Yalnız bir adam var; o ayakta!.. Şark yaylalarından, güneşin doğduğu yerden İstanbul'a kadar gelen bir adam. İmanı, sıradağlar gibi muhkem. Bu adam, üç devrin şerirlerine karşı imanlı bağrını siper etmiş. Allah demiş, Peygamber demiş, başka bir şey dememiş. Başı Ağrı Dağı kadar dik ve mağrur. Hiçbir zâlim onu eğememiş, hiçbir âlim onu yenememiş. Kayalar gibi çetin, müthiş bir irade. Şimşekler gibi bir zekâ. İşte Said Nur!..

Divan-ı harpler, mahkemeler, ihtilâller, inkılâplar, onun için kurulan idam sehpaları, sürgünler bu müthiş adamı, bu mâneviyât adamını yolundan çevirememiş! O, bunlara imanından gelen sonsuz bir kuvvet ve cesaretle karşı koymuş. Kur'ân-ı Kerîm'de: "*İnanıyorsanız muhakkak üstünsünüz.*"¹ buyuluyor. Bu Allah kelâmı, sanki Said Nur'da tecellî etmiş.

Mahkemelerdeki müdâfaalarını okuduk. Bu müdâfaalar bir nefis müdâfaası değildir, büyük bir dâvânın müdâfaasıdır. Celâdet, cesaret, zekâ eseri, şaheseri!..

Niçin Sokrat* bu kadar büyüktür? Bir fikir uğruna hayatı hakir gördüğü için değil mi? Said Nur en az bir Sokrat'tır; fakat İslâm düşmanları tarafından bir mürteci, bir softa diye takdim olundu. Onlara göre büyük olabilmek için ecnebî olmak gerek! O, mahkemelerden mahkemelere sürüklendi.

¹ Âl-i İmrân Sûresi, 3/139.

Celâdet: Kararlılık, güçlü ve sağlam duruş.

Mağrur: Gururlu.

Muhkem: Sağlam, metin.

Mürteci: Gerici.

Softa: Yobaz, bir fikre körü körü-

ne bağlı kimse.

Şark: Doğu.

Şerir: Şerli, şirret kimse.

Mahkûmken bile hükmediyordu. O, hapishanelerden hapishanelere atıldı. Hapishaneler, zindanlar onun sayesinde medrese-i Yusufiye oldu. Said Nur zindanları nur, gönülleri nur eyledi. Nice azılı katiller, nice nizam ve ırz düşmanları, bu iman âbidesinin karşısında eridiler, sanki yeniden yaratıldılar. Hepsi halim-selim müminler hâline, hayırlı vatandaşlar hâline geldiler. Sizin hangi mektepleriniz, hangi terbiye sistemleriniz bunu yapabildi, yapabilir?

Onu diyar diyar sürdüler. Her sürgün yeri, onun öz vatanı oldu. Nereye gitse, nereye sürülse, etrafı saf, temiz müminler tarafından sarılıyordu. Kanunlar, yasaklar, polisler, jandarmalar, kalın hapishane duvarları, onu mümin kardeşlerinden bir an bile ayıramadı. Büyük mürşidin, talebeleriyle arasına yığılan bu maddî kesâfetler; din, aşk, iman sayesinde letâfetler hâline geldiler. Kör kuvvetin, ölü maddenin bu tahdit ve tehditleri, ruh âleminin ummanlarında büyük dalgalar meydana getirdi. Bu dalgalar, köy odalarından başlayarak, yer yer her tarafı sardı, üniversitelerin kapılarına kadar dayandı.

Yıllardır mukaddesatları çığnenmiş vatan çocukları, mahvedilen nesiller, imana susayanlar, onun yoluna, onun nuruna koştular. Üstad'ın Nur Risaleleri elden ele, dilden dile, ilden ile ulaştı, dolaştı. Genç-ihtiyar, cahil-münevver, sekizinden seksenine kadar herkes ondan bir şey aldı, onun nuruyla nurlandı. Her talebe bir makine, bir matbaa oldu. İman, tekniğe meydan okudu. Nur Risaleleri binlerce defa yazıldı, teksir edildi.

Gözlerinin nuru sönmüş, iç âlemlerinin ışığı sönmüş, harabeye dönmüş olan körler, bu nurdan, bu ışıktan korktular. Bu aziz adamı, dillerden hiç eksik etmedikleri "İnkılâba, lâikliğe aykırı hareket ediyor." diye, tekrar tekrar mahkemeye verdiler, tekrar tekrar hapishanelere attılar. Kaç kere zehirlemek istediler. Ona zehirler panzehir oldu, zindanlar dershane... Onun nuru, Kur'an'ın nuru, Allah'ın nuru vatan sınırlarını da aştı. Bütün Âlem-i İslâm'ı dolaştı.

Şimdi Türkiye'de, her teşekkürün, vatanını seven herkesin, önünde hürmetle durması lâzım gelen bir kuvvet vardır: Said Nur ve talebeleri. Bunların derneği yoktur, lokali yoktur, yeri yoktur, yurdu yoktur, partisi, patırdısı, nutku, alâyişi, nümâyişi yoktur. Bu, bilinmezlerin, ermişlerin, kendini büyük bir dâvâyâ vermişlerin şuurlu, imanlı, inançlı kalabalığıdır.

*Osman Yüksel Serdengeçti**

* * *

Alâyiş / nümâyiş: Gösteriş, debe-debe.

Kesâfet: Yoğunluk, katılık.

Letâfet: Şeffaflık, incelik.

Münevver: Aydın.

Tahdit: Sınırlandırma.

Teksir etmek: Çoğaltmak.

Teşekkül: Şekillenme, oluşum.

Umman: Okyanus.

Bediüzzaman'ı Zehirlediler

Bundan yedi sene önce, kanunların çiğnendiği, beşer haklarının çarmıha gerildiği, hürriyetlerin hiçe sayıldığı, şahsî arzu ve ihtirasâtın kanunlardan üstün tutulduğu bir devr-i rezilânede, Afyon vilayetinin Emirdağ kazasına seksenlik bir ihtiyar, bir din âlimi sürülüyor. Nüfus kütüğüne kaydettirilip burada ikâmete mecbur ediliyor. Tek gayesi, Kur'ân-ı Kerîm'in ahkâmını tebliğ, insanları doğruya, iyiye ve namusluluğa sevk etmek olan bir fikir adamı, nefyediliyor... Her cephesinde kan döktüğü kendi öz yurdunda, engizisyon mahkemelerinin dahi insanoğluna reva görmeyeceği zulme, işkencelere tâbi tutuluyor. Sakalına, bıyığına, kılık kıyafetine karışılıyor, jandarma dipçikleri altında ölüme mahkûm ediliyor.

Sürgün olarak gönderildiği yerde dahi rahat bırakılmıyor. Ecdadından misafir-perverliği, ihtiyarların, garip ve kimsesizlerin yardımına koşmayı miras alan her Türk gibi bu kaza halkı da ilmî eserleriyle, ef'âl ve hareketleriyle müsellem olan bu zâtın yardımına koşmayı vicdanî bir vazife telâkki ediyor.

İslâm'ın ve ilmin izzet ve vakarını şerefle muhafaza etmesini bilen ve asla dünya zevkleri için minnet kabul etmeyen bu şahsın, siyasî hiçbir parti ve teşekkülle de kat'iyen alâkası yoktur.

Türkiye'de iman ve karakter sahibi her fikir adamına yapıldığı gibi, bu kimsenin muhtelif defalar evi aranmış, mahkemelere verilmiş, bütün eserleri, mektupları en ufak teferruatına varıncaya kadar müsâdere edilerek suçsuz yere hapishanelerde süründürülmüştür.

Evet, suçsuz yere diyoruz. Çünkü vali ve kaymakamından tutunuz da, karakoldaki jandarmasına varıncaya kadar, Üstad'a eza ve cefa etmek, hapishanelerde süründürmek bir vesile-i iftihar; şefin gözüne girebilmek, terfi-i makam edebilmek gibi süflî hırslarla yanıp kavrulanlar için ise bulunmaz bir fırsat olmuştur.

Bu zulüm, bu işkencenin sebeplerini, o devrin dine karşı olan temâyülünde, vicdan hürriyetine ve İslâmiyet'e yaptığı baskıda aramak lâzımdır. Bu hâlin, o devirde hiç de acayip olan bir tarafı yoktur. Zira o devirde, memlekette

Ahkâm: Hükümler.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Engizisyon mahkemeleri: İnsanları, sırf inançlarından ötürü işkenceyle ölüme mahkûm eden Ortaçağ Avrupasındaki mahke-

meler.

İhtirasât: Şiddetli hırslar, ihtiraslar.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Müsellem: Doğruluğu herkes ta-

rafından kabul edilen.

Nefyedilmek: Sürülmek, sürgüne yollanmak.

Süflî: Alçak, bayağı, pes.

Temâyül: Eğilim.

dinsiz, materyalist, behimî hislerinin zebûnu, köle ruhlu bir nesil yetiştirilmek istenirken, bu zâtın kendi hayatını istihkar derecesinde ortaya atılıp hürriyetle, ahlâkla, imanla meşbû, hayvanî hislerin esiri olmayan bir gençlik istemesi ve bu uğurda çalışması elbette hoş görülmezdi. Millet haklarını çiğneyip, milyonların sırtından ahtapotlar gibi geçinmeyi şiar edinenler için korkulacak bir hâldir bu. Takipler, baskılar senelerce devam etti. Onunla konuşanların, mektuplaşanların, hizmetine koşanların evleri arandı, kendileri Afyon Hapishanesi'nde çürütülerek çoluk-çocukları sokaklarda sürünmeye mahkûm edildi.

Onun el yazması Kur'ân-ı Kerîm'i ile bunun tefsiri olan Risale-i Nur parçaları birer hıyanet-i vataniye evrakı imiş gibi müsâdere edilip savcılıklara devredildi.

Muhakemesine mevkufen devam edilerek yirmi ay suçsuz yere hapishane nede bırakıldı.

Öyle bir an geldi ki, bu vak'aların cereyan ettiği Afyon Hapishanesi, Allah'a inanmaktan ve onun emirlerini yerine getirmekten gayrı hiçbir suç olmayan mâsum vatandaşlarla dolup taşı. Onlara reva görülen zulüm, işkence, şeytanları bile dehşete düşürdü, ayyûka çıktı, vahşet hâlini aldı. Nasıl Kudüs-ü Şerif yahudilerin vahşetine ve peygamberlere yapılan zulümlere sahne olmuşsa, Afyon şehri de insan haklarının çiğnenip vatandaş haklarının çarım-çarım gerildiği ikinci bir şehir oldu.

14 Mayıs seçimleriyle çeyrek asrın diktatoryası zîr ü zeber edilip çatır çatır yıkılırken, millet, kendi mukadderâtına hâkim olmaktan duyduğu hudutsuz bir sevinç içerisinde bayram ediyor.

14 Mayıs'tan sonra her şeyin değişeceğini beklerken yine görüyoruz ki, vali ve kaymakamlar eski alışkanlıklarına devamdalar. Taharri memurları yine konuşan iki-üç vatandaşın peşinde ve yine Bediüzzaman'ın evi tarasut altında. Öyle ki bir jandarma çavuşu bile, elinde arama emri olmadan, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarıyla müeyyed bulunan mesken masûniyetine tecavüz ediyor. Ve bu cüretkâr, bir türlü ceza görmüyor. Yine Üstad'ın kılık

Ayyûka çıkmak: Şiddetlenmek, artmak.

Behimî: Hayvanî, hayvanca.

İstihkar: Hafife alma, önemsememe.

Masûniyet: Dokunulmazlık, korunmuşluk.

Materyalist: Maddeci. Maddeyi,

kâinatın temel prensibi kabul eden, maddî veya ruhî bütün varlıkların esasını madde olarak benimseyen.

Meşbû: Dolmuş, dolu.

Mevkufen: Tutuklu olarak.

Mukadderât: Kader, alin yazısı.

Müeyyed: Desteklenen.

Şiar: Ayırt edici özellik, âlâmet.

Taharri memuru: Sivil polis.

Tarasut: Gözetleme, gözetim.

Zebûn: Aciz kalacak kadar bağlanan, zayıf ve düşkün hâle gelen.

Zîr ü zeber: Darnadağın, yerle bir.

kıyafetiyle uğraşılıyor, Devr-i Sâbık'ta olduğu gibi, ziyaretine gelenler yine kaydedilip karakollara çağrılıyor.

Kendisini milletine hasreden seksen yaşındaki ihtiyar bir din âlimi öldürülmek isteniyor, hem de Ramazan Bayramı akşamı, iftar yemeğine zehir konulmak suretiyle!

Bu ne feci, bu ne tahammül edilmez bir hâldir! Tecrit edilmiş, daimî bir tarassut altında, kapısında bekçi; o içeride ölümle başbaşa bırakılıyor.

Heyhat! Geliniz, ey ehl-i İslâm, hep beraber ağlaşalım. Hayır, hayır! Gözyaşlarıyla, feryatla tedavisi mümkün değil bu derdin... Allah için uğraşalım.

*Nihat Yazar**

* * *

Bediüzzaman Said Nur

Büyük ve dâhi adamların beşiği olan Türkiye, şimdiye kadar ne kadar mebzul mücahidler, mücedditler ve bütün manasıyla büyük insanlar görmüş-tür. Onların idrak ettikleri hayat şartları ve gördükleri itibar, buldukları ve mazhar oldukları hürmet, kadir ve kıymetlerine asla nakîse vermemekle beraber, yürüdükleri hak yolunda, muhakkak ki kendilerine büyük kolaylıklar temin etmiştir. Bu şartların mâkûs tecellisine ve zulmün en ağırına mâruz kaldığımız şu geçmiş yirmi beş yıl, bize ağır mücadele ve mücâhedeler içinde yoğurulmuş, dâvâsının ve imanının azametinden ilham almış ve büyüklüğünü dünyanın en ücra köşelerine yaymış bir dâhi, bir nur ve fazilet timsâli hediye etmiştir.

Nuru birçok muzlim vicdanları aydınlatmış, kudreti birçok zayıf imanlı insanlara cesaret vermiş, dehası birçok nasipsiz insanların ruhuna ilham serpmiş olan bu büyük adam, hiç şüphe yoktur ki Said Nur Hazretleri'dir.

Ondan fazilet ve fedakârlık dersi alan birçok yolunu şaşırmış insanlar, kendilerini mesut ve aydınlık bir sahranın ortasında bulmuşlardır. Dehası ve celâdeti kadar imanını da kuvvetli olan bu muhterem insan, yirmi beş yıllık istibdat ve zulme gözlerini kırpmadan göğüs geren ve onun korkunç işkence adaletsizliğine imandan doğan bir cüretle karşı koyan tek şahsiyettir.

Devr-i Sâbık: Önceki dönem. Demokrat Parti iktidarı (1950) öncesi dönem.
İstibdat: Baskıcı yönetim.
Mâkûs: Ters, aksi.

Mebzul: Bol, çok sayıda.
Muzlim: Kara, karanlık.
Mücâhede: Çaba, gayret, cihad.
Müceddit: Her yüz yılda bir gelen, devrin ihtiyacına göre İslâm'ı

anlatan, peygamberlik mesleğinin mânevî vârisi olan zât.
Nakîse: Eksiklik, kusur.
Tecrit etmek: Yalnız bırakmak, kimseyle görüştürmemek.

Bütün müslüman dünyası, bu kutbun cazibesinden kendisini kurtaramamıştır. Türkiye'nin ıssız ve تنها bir köşesinde doğan bu nur, ziyasını Pakistanlar'a, Endonezyalar'a kadar yaymış ve kendisiyle beraber milletimin de şan ve şerefine hâleler eklemiştir.

Ne yazık ki, bağrımızdan fıskırmış, bize şeref kazandırmış, kararmış gönüllerimizi aydınlatmış, dalâlet yoluna sapmış insanları hak yoluna getirmiş olan bu muhteşem ve mübârek insan, bizden hürmet yerine sadece tazyik ve zulüm görmüştür.

Fakat o bundan ne yılmış, ne de yolunu değiştirmiştir. Bilakis, o daha iyi biliyor ki mücadelesiz, fedakârlıksız, ızdırapsız hiçbir dâvâ kök tutamaz.

Ne de olsa, ne kadar biz bu güneşin ışığını söndürmek istesek de onun nuru, karanlık gönüllerde birer meşale gibi yanıyor ve bizi aydınlatıyor. Bu, büyük insanın hakkı ve dâvâsının meyvesidir. Ne mutlu kendisine!

*Cevat Rifat Atilhan**

* * *

Bediüzzaman Said Nur

Güzel Türk vatanının yetiştirip bütün beşeriyete örnek insan olarak hediye ettiği büyük dâhi, büyük mürşid ve muhteşem bir insanın ismidir. Doksan yılı dolduran hayatının her günü birer nur hâlesi, birer fazilet ışığı, bir azim ve iman halkası hâlinde Türk nesillerinin ruhlarına ve dimağlarına girmiş ve bu nur, senelerle birçok karanlık ruhları aydınlatarak onları doğru, güzel ve ışıklı yollara sevk etmiştir.

İlâhî bir zekânın remzi olan büyük Üstad Said Nur Hazretleri, Allah'ın müstesna bir lütuf ve keremi olan muhteşem dehasını mümin bir azim ve celâdetle bu aziz milletin hayrı, terakkisi ve yükselişi uğruna harcamış ve onun nuru Türk hudutlarından taşarak komşu memleketlere, Pakistan ve Endonezya'ya kadar yayılmıştır.

Bu nurun ışığı ve insanlara bahşettiği ahlâk ve fazilet şûlelerinin tek bir kıymet ve takdir ölçüsünde toplanması mümkün değildir.

Celâdet: Kararlılık, güçlü ve sağlam duruş.

Hâle: Ay ve güneşin etrafında bazen görünen parlak dâire.

Kutub: Yıldız. Sahip olduğu çekim gücüyle etrafındakileri kendine çeken, cazibedar bir yıldız hükmündeki büyük veli, hidayet rehberi.

Remiz: Sembol, işaret.

Şûle: Işık, parlak.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

Terakki: İlerleme, yükselme.

Ondaki azim ve irade, ondaki yüksek kanaat ve üstün insan vasfı, hepimiz için örnek teşkil edecek kadar büyüktür.

Yalnız biz değil yalnız müslümanlar değil bütün insanlık, bu büyük insanın şahsiyetinde asâlet ve necâbetin, ahlâk ve faziletin ve bilhassa yüksek imanın bütün göz kamaştırıcı enmûzeçlerini temâşâ edebilir. Bütün Türk çocukları, vatanlarının bu kadar ilâhî bir zekâyâ, bu kadar muhteşem bir şahsiyete, bu kadar temiz bir insana beşik vazifesi gördüğüne iftihar edebilirler.

Evvelki gün onun bir muhakemesi vardı. Bu muhakemeden iki şey öğrendik:

Biri, asil ve genç Türk neslinin fazilet ve ulüvv-ü ahlâka, yüksek inanç ve iradeye olan derin saygısı ve yüksek alâkası...

Diğeri de, lükslerini, zenginliklerini, rütbe ve mevkilerini ve bugünkü fânî ve sefil varlıklarını Türk milletinin sefalet ve geriliğinde arayan; ve zehirli ilhamlarını ve direktiflerini ve kuvvetlerini milletlerarası gizli, devirici ve bozguncu Türk düşmanlarından alan bir soysuzlar ve nesepleri belirsiz insanların takındığı tavr... Binlerce münevver Türk gencinin teşkil ettiği büyük topluluktan bir miktar irkilerek zehirli, mel'un ve müfsit kalemlerini korkak ve titrek dahi olsa sinsi sinsi aleyhte kullanan ve artık modası geçmiş olan palavralarla bu kıymeti küçümsemek isteyen gürûh...

Şöyle bir mukayese yapabiliriz: Üstad-ı Âzam'la -hâşâ, mason üstadı değil- muasır olan büyük adam ve Hindistan'ın kurtuluş rehberi Mahatma Gandhi*...

Biri, İngiliz ceberutuna, İngiliz emperyalizmine ve onun korkunç istilâ ve istismarına baş kaldırmış ve yıllarca büyük dâvâsına hizmet ederek İngiltere'nin bütün haşmet ve kudretini, azîm iradesi önünde âciz ve meflûç bir hâle getirmiştir. Bizim bu tipte yetiştirdiğimiz büyük insanın mücadele ve mesai hayatı ve şekli, birincisine çok benzemekle beraber, fazla olarak ona Cenâb-ı Hak'ın bahş buyurduğu müslümanlık ve iman nuru da kendi ziyasını güneş gibi İslâm iklimlerine ve diyardan diyara aşırıp götürmüştür.

Azim: Büyük.

Ceberut: Baskı, zorlama.

Emperyalizm: Bir devletin kendi sınırları dışındaki başka halkları ve onların topraklarını sömürge hâline getirme politikası.

Enmûzeç: Numûne, örnek.

Meflûç: Felçli.

Muasır: Aynı asırda yaşayan, çağdaş.

Müfsit: İfsad eden, bozguncu.

Necâbet: Asâlet, soyluluk.

Ülûvv-ü ahlâk: Yüksek ahlâk.

Üstad-ı Âzam: En büyük üstad.

Arada sadece büyük ve şâyân-ı esef bir fark vardır: Bu fark, birincisi-ne dört yüz milyona yakın bir insan topluluğunun gösterdiği sarsılmaz inanç, hürmet ve bağlılık... Bizimkine karşı da –mahdud bile olsa– bazı asâlet fukarası soysuzların açığa vuran istihfaf ve sinsi hücumları.

Yâ Rabbi! Neden bizi böyle her kıymet ve fazileti paçavraya döndürecek kadar pespâyeleştirdin? Biliyoruz, sana karşı günahımız çok ve büyüktür. Yeter yâ İlâhî, yeter bu sukut bize!

Cevat Rifat Atilhan

Bediüzzaman Kimdir?

Bediüzzaman, mâhud ve mühlik uçurumlarla dolu olan içtimaî seyrimi-zî, mânevî değerler bakımından bir nur-u imanî ve ziya-yı irşadî ile taht-ı emniyete almaya çabalayan ve bu hususta bilmenin, kendi kendini idare etmek; bilmemenin, körü körüne idare olunmak hakikatine vücûd vereceğini halk kitleleri arasında temessül ettiren insandır.

Bediüzzaman, ahlâkî kıymetler ve millî hasletlerin, pozitif ilimlerle muvâzi olarak kat-ı mesafe edemediğini.. bu mana ve şekil muvâcehesinde yetişen çöl kadar kuru ve boş ruhlarla bulanmış gençliğin, istikbalde milletimizin rüyet ufkunda bir kara belâ olacağı hakikat-i kat'îyesini gözlere sokan ve çâre-i halâsı da gösteren kimsedir.

Bediüzzaman, şark ve garp arasındaki azîm mufârakatın, “şahsiyet” mefhumunun daralma ve genişlemesinden neşet ettiğini gören ve asrın maymun taklitçiliğine varan şahsiyetsizliği önünde “şahsiyet” mefhumunun ilâhî yüksekliğini, gönüllerin mihrak noktasında sembolleştirmeye tevessül eden âlimdir.

Çâre-i halâs: Kurtuluş çaresi.

İçtimâî: Sosyal, toplumsal.

İstihfaf: Küçümseme, hafife alma.

İstikbal: Gelecek.

Kat-ı mesafe etmek: İlerlemek, mesafe almak.

Mahdud: Sınırlı.

Mâhud: Belli, bilinen.

Mefhum: İfade, kavram.

Mihrak noktası: Odak noktası.

Mufârakat: Ayrılık.

Muvâcehe: Karşı, ön.

Muvâzi: Paralel.

Mühlik: Öldürücü, helak edici.

Pespâye: Seviyesiz, aşağılık, alçak.

Rüyet: Görme, bakış.

Sukut: Düşme, düşüş.

Şark / garp: Doğu / batı.

Şâyân-ı esef: Üzüntü verici.

Taht-ı emniyet: Emniyet ve güvence altı.

Temessül ettirmek: Aksettirmek, yansıtmak.

Tevevssül etmek: Girişmek, bir işe sarılmak.

Ziya-yı irşadî: Doğru yolu gösteren ışık.

Bediüzzaman, hür adamların, hür memleketinin ilâhî kuruluş felsefesini, akıllara ve gönüllere nakşeden din adamıdır.

Bu necip millet, Bediüzzaman gibi nefsindeki menfaat putunu deviren insanların hizmetine çok ama çok muhtaçtır.

Hukuk Fakültesi'nden

Ziya Nur*

* * *

Ehemmiyetli Bir Hakikat ve Demokratlar'la Üniversite Nurcularının Bir Hasbihâlidir

Şimdi milletin arzusuyla şeâir-i İslâmiye'nin serbestiyetine vesile olan Demokratlar, hem mevkilerini muhafaza, hem vatan ve milletini memnun etmek çâre-i yegânesi; ittihad-ı İslâm cereyanını kendine nokta-yı istinad yapmaktır. Eski zamanda İngiliz, Fransız, Amerika siyasetleri ve menfaatleri buna muâriz olmakla mani olurdular. Şimdi menfaatleri ve siyasetleri buna muâriz değil, belki muhtaçtırlar. Çünkü komünistlik, masonluk, zındıklık, dinsizlik, doğrudan doğruya anarşistliği intac ediyor. Ve bu dehşetli tahrib edicilere karşı, ancak ve ancak hakikat-i Kur'âniye etrafında ittihad-ı İslâm dayanabilir. Ve beşeri bu tehlikeden kurtarmaya vesile olduğu gibi, bu vatani istila-yı ecânipten ve bu milleti anarşilikten kurtaracak yalnız odur. Ve bu hakikate binâen Demokratlar, bütün kuvvetleriyle bu hakikate istinad edip komünist ve masonluk cereyanına karşı vaziyet almaları zarurîdir.

Bir ezan-ı Muhammedî'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) serbestiyetiyle kendi kuvvetlerinden yirmi defa ziyade kuvvet kazandılar. Milleti kendilerine ısındırdılar, minnettar ettiler. Hem manen eski İttihad-ı Muhammedî'den (*aleyhissalâtü vesselâm*) olan yüzbinler Nurcularla, eski zaman gibi farmason ve İttihatçılar'ın mason kısmına karşı ittifakları gibi şimdi de aynen İttihad-ı İslâm'dan olan Nurcular büyük bir yekûn teşkil eder. Demokratlar'a bir nokta-yı istinaddır. Fakat Demokrat'a karşı eski partinin müfrit ve mason veya komünist manasını taşıyan kısmı, iki müthiş darbeyi Demokratlar'a vurmaya hazırlanıyorlar.

Farmason: Mason, dinsiz.

İntac etmek: Netice vermek, ortaya çıkarmak.

İstila-yı ecânip: Yabancıların istilası, yayılması.

İttihad-ı İslâm: İslâm birliği, müslümanların birliği.

İttihad-ı Muhammedî: Derviş Vahdeti ve arkadaşları tarafından 1909'da İstanbul'da kurulan bir cemiyet.

İttihatçılar: İttihat ve Terakki Cemiyeti mensupları veya taraftarları.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Müfrit: Aşırı, ölçüyü kaçıran.

Necip: Asil, soylu.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Eskiden nasıl Ahrarlar iki defa başa geçtiği hâlde, az bir zamanda onları devirdiler. Onların müttefiki olan İttihad-ı Muhammedî (*aleyhissalâtü vesselâm*) ef-radının çoklarını astılar. Ve “Ahrar” denilen Demokratlar’ı, kendilerinden daha dinsiz göstermeye çalıştılar. Aynen öyle de şimdi bir kısmı dindarlık perdesine girip Demokratlar’ı din aleyhine sevk etmek veya kendileri gibi tahribata sevk etmek istedikleri kat’iyen tebeyyün ediyor. Hatta ulemânın resmî bir kısmını kendilerine alıp, Demokratlar’a karşı sevk etmek ve Demokrat’ın tarafında, onlara mukabil gelecek Nurcuları ezmek, tâ Nurcular vâsıtasıyla ulemâ, Demokrat’a iltica etmesinler. Çünkü Nurcular hangi tarafa meyletseler ulemâ dahi taraftar olur. Çünkü onlardan daha kuvvetli bir cereyan yok ki ona girsinler.

İşte madem hakikat budur, yirmibeş seneden beri ehl-i ilmi, ehl-i tarîkâtı ezen, ya kendilerine dalkavukluğa mecbur eden eski partinin müfrit ve mason ve komünist kısmı, bu noktadan istifade edip Demokratlar’ı devirmemek için Demokratlar mecburdurlar ki; hem Nurcuları, hem ulemâyı, hem milleti memnun ve minnettar etmek, hem Amerika ve mütteliklerinin yardımlarını kaybetmemek için bütün kuvvetleriyle ezan meselesi gibi şeâir-i İslâmiye’yi ihya için mümkün oldukça tamire çalışmaları lâzım ve elzemdir.

Maatteessüf bazı müfrit ve mason ve komünistler, Demokrat aleyhinde olduğu hâlde kendini Demokrat gösteriyorlar ki; Demokratlar’ı tahribata sevketsin ve din aleyhinde göstersiz, onları devirsin.

Nur talebeleri ve Nurcu üniversite gençliği nâmına
Sâdık, Sungur, Ziya

* * *

Hazreti Üstadımız’ın 1950’de mânevî ihtara binâen yazdırdığı ve Lâhika’da neşrolunan bu hasbihâlî Eşref Edip Bey, bilâhare Sebilürreşad Mecmuası’nda ve Küçük Tarihçe-i Hayat’ta aynı imzalarla neşretmiş ve Hazreti Üstadımız da tekrar onu lâhikalara dâhil etmiştir.

Demokrat Kardeşlere Tavsiye

Diktatörler ve şefler idaresinde memleketin dinini, imanını, canını, hayatını kasıp kavuran merhametsiz eski devrin farmason kullarının şu can çekişme

Ahrarlar: Hüriyetçiler, Liberaller. Osmanlı döneminde 2. Meşrûtiyet’in ilanından sonra kurulan ikinci siyasî parti.

Bilâhare: Daha sonra.

İhya: Yeniden hayata kazandırma, canlandırma, güçlendirme.

İltica etmek: Sığınmak.

Lâhika: Ek, ilâve; Üstad Bediüzzaman’a ve bazı Nur talebelerine

ait mektupların yer aldığı kitap.

Şeâir-i İslâmiye: İslâm’ı temsil eden semboller.

Tebeyyün etmek: Belli olmak, açığa çıkmak.

devrinde Demokratlar'a tevcih ettikleri silâhların en tesirlisi, onu kendilerinden daha dinsiz göstermeye çalışmalarıdır. Bir kısmı, dindarlık perdesine bürünerek, Demokratlar'ın millete vaad ettikleri din hürriyetini temin etmeyeceklerini propaganda ediyorlar. Bir kısmı da "irtıca'yı himaye ediyor" ithamıyla Demokratlar'ın din hürriyetlerine taraftarlık etmesini önlemeye, kendileri gibi Demokratlar'ı da dini, din müesseselerini tahrip etmeye, din ehline karşı şiddet göstermeye sevk ediyorlar.

Demokrat Parti'nin iktidarı ele alır almaz komünistlere karşı şiddetli davranması, diğer taraftan ezan-ı Muhammedî'nin serbestisini temin etmesi, bu sebeple halkın muhabbetini kazanarak kendi kuvvetinden yirmi defa daha bir kuvvet elde etmesi, Halkçılar'ı müthiş endişeye düşürdü.

Eski devrin din ehline ve Kur'ân ehli olan Nurcular'a karşı takip ettiği zalimâne siyasetin onları bu hâle düşürdüğünü Demokratlar idrak edecek bir seviyede oldukları için, onların pusularına düşmeyeceklerine itimadımız vardır.

Eski devrin belli başlı şiarı malûmdur. Demokratlar, bekâlarını temin etmek isterlerse, tamamıyla bu şiarı karşı bir siyaset takip etmeleri icap eder: Bir taraftan komünizme karşı şiddet, diğer taraftan dini ve din ehlini himaye... Açıkça ve mertçe bu yolda yürümek mecburiyetindedir. Bu hususta göstereceği en ufak bir zaaf, yahut en ufak bir samimiyetsizlik onu Halkçılar'ın çukuruna düşürür.

Biz Nur talebeleri, kat'iyyen siyasetle iştigal etmeyiz. Bizim yegâne emelimiz, memlekette din hürriyetinin hakikî surette temini, dine ve din ehline ve Kur'ân ehli olan Nurcular'a karşı çeyrek asırdan beri devam eden zulüm ve tazyikin tamamıyla bertaraf olmasıdır. Demokrat kardeşlere tavsiye ederiz:

Devr-i Sâbık'ın şeytânî oyunlarına, hilelerine aldanmasınlar, onların düştükleri dalâlete düşmesinler. Milletin ruhunu ve iradesini onlar gibi istihfaf etmesinler. Komünizme ve dine karşı tuttuqları doğru yolda azimle devam etsinler.

* * *

Bekâ: Kalıcı olma, devamlılık.

Devr-i Sâbık: Önceki dönem.
Demokrat Parti iktidarı (1950) öncesi dönem.

İstihfaf etmek: Küçümsemek, hafife almak.

Şiar: Ayırt edici özellik, alâmet.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

Tevcih etmek: Yöneltmek.

Bediüzzaman

Bergson “Ahlâkla Dinin İki Kaynağı” adlı son kitaplarından birisinde, bilhassa ahlâkın, bir insan cemiyetinde alçalmış vak'a derekesinden ulvî mefkûre seviyesine, ancak dindar ve temiz şahsiyetler sayesinde yükselebileceğini kaydeder.

Bu görüş, insanlık ve müslümanlık tarihinde sayısız örneklerle her zaman tahakkuk eylemiştir. Zaten psikoloji ilmine dayanan terbiye sanatı –an'anevî yollarında– bu umdeye tutunduğu ve yeni bir istikamet verilecek nesilleri bu kabil örnek insanları taklide sevk ettiği nisbette, bizden evvelki devirlerde, bizden çok mesut insanlar yetiştirmiştir.

Bediüzzaman, hangi cemiyette ve hangi devirde yaşarsa yaşasın, işte bu işaret ettiğimiz örnek insan vasıflarını muhafaza eden temiz ve müstesna şahsiyetlerden birisidir. Türk milletini mahvetmek için casus ellerle perde arkasında yetiştirilmiş ve Türk milletini yalanla, dolanla her saniye aldatmayı kendine bir geçinme sanatı edinmiş bir sürü vatan haini ve millet düşmanı mahlûklar, bu temiz şahsiyetin yıllardan beri hayatını cendereye sokmuştur. Sorarız: (Fakat kime soracağız? Bu sorgudan da ne umacağız?) Bütün tarihimizde, her fırsatta, en korkunç ve amansız düşmanlığını isbat eden Fener Patrikleri muhteşem saraylarında saltanat sürerken, bu aziz toprağın asırlardan beri tapusunu –en az bin senelik bir mülkiyet hakkıyla– etinde ve kalbinde taşıyan Bediüzzaman, bu fesat ocağının bir kapıcısı kadar da mı yaşamak hakkından mahrum kalsın?

Hangimiz, yaprakları arasında fikrî ve ruhî seyahatlere kalktığımız kitaplarımızın, ansızın mukaddes bilinen meskenimize tecavüz edilerek, odamızda baskına uğrayarak ellerimizden kapılıp gasp edilmesine tahammül edebiliriz? Böyle bir hareket –güya taklit edilen– çağdaş medenî cemiyetlerden en geri kalan İspanya'da da vuku bulamaz; hele vukûundan sonra, nâmütenâhî asla tekerrür edemez.

Biz, Bediüzzaman'ın ilim, ahlâk, fazilet ve edep sıfatlarıyla bezenen temiz ve yüksek şahsiyetine gösterilen ve hele son günlerde bütün bütün şiddetlenen kötü muâmelelerden ve bu muâmeleleri ona reva görenlerden nefret ediyoruz. Ahlâksızlık çirkefinin bir tufan hâlinde her istikamete taşıp uzanarak

An'anevî: Geleneksel.

Cendereye sokmak: Baskı altına almak, sıkıştırmak.

Dereke: Aşağı derece, aşağı seviye.

Mefkûre: Hedef, gâye, ideal.

Nâmütenâhî: Sonsuz, sınırsız.

Tekkür etmek: Tekrarlanmak.

Umde: Temel, esas.

her fazileti boğmaya koyulduğu, Türkler'in bu kadar karanlık günlerinde onun feyzini bir sır gibi kalbden kalbe, mukâvemeti imkânsız bir hamle hâlinde intikal eder görmekle teselli buluyoruz. Gecelerimiz çok karardı ve çok karan gecelerin sabahları pek yakın olur.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ¹

Cevdet Sezer*

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ²

Çok Aziz, Çok Mübârek, Çok Müşfik, Çok Sevgili Üstadımız Hazretleri!

Risale-i Nur'u, himmet ve dualarınızla, dikkat ve tefekkürle okudukça bu muazzam eser külliyyatının tılsım-ı kâinatın muammasını keşif ve halleden bir keşşaf olduğunu, hâl ve istikbalin bir mürşid-i ekberi ve bir rehber-i âzamı olduğunu yine dua ve himmetinizle idrak ediyoruz.

Evet, Üstadımız Hazretleri! Risale-i Nur'u okuyan her idrak sahibi anlıyor ki; Risale-i Nur, gerek bu asrın, gerekse önümüzdeki asrın beşeriyetini fikir karanlıklarından kurtarıp, tenvir ve irşad edecektir!

Risale-i Nur, yalnız bu vatan ve millet için değil, Âlem-i İslâm ve bütün beşeriyetin ihtiyacına cevap verecek bir külliyyat olarak te'lif edilmiştir. Bugün, tarihte hiç görülmemiş bir fecaat ve felâket içerisinde çırpınan beşeriyet için, halâskâr olarak Risale-i Nur'a sarılmaktan ve ne pahasına olursa olsun, Risale-i Nur'un nurânî ve parlak eczalarını elde edip dikkat ve tefekkürle okumaktan başka bir kurtuluş çâresi yoktur. Risale-i Nur'u okuyan herkes, bu hakikati idrak etmiş ve etmektedir.

Eğer biz muktedir olsak, bu hakikati, kâinata nâzır bir mahalle çıkıp, bütün kâinata ilân edeceğiz. Fakat mademki buna muvaffak olamıyoruz ve mademki Risale-i Nur'un cihanşümûl kıymetini bu derece Üstadımız'ın

¹ "Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara Sûresi, 2/153; Enfâl Sûresi, 8/46).

² O yüce Zât'ın adıyla.

Beşeriyet: İnsanlık.
Cihanşümûl: Dünya çapında, evrensel.
Fecaat: Kötü durum, felaket.
Hâl: Şimdiki zaman.
Halâskâr: Kurtarıcı.
Halletmek: Çözmek.

Himmet: Yardım, gayret.
Keşşaf: Keşfeden, ortaya çıkaran.
Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.
Mukâvemet: Karşı koyma, dayanma.
Mürşid-i ekber: En büyük mür-

şit, yol gösterici.
Müşfik: Şefkatli.
Nâzır: Bakan, gören.
Rehber-i âzam: En büyük rehber.
Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.
Tılsım-ı kâinat: Kâinatın şifresi, sırrı.

himmetiyle idrak etmişiz; şu hâlde o nur ve feyiz hazinesi, irfan ve kemâlât menbaı olan Risale-i Nur'u, bir dakikamızı bile boş geçirmeden, mütemâdî ve devamlı bir şekilde her gün ve her saat okuyacağız ve bu uğurda geceli-gündüzlü çalışacağız inşallah. Fakat, her an bütün işlerimizde olduğu gibi, bunda da büyük Üstadımız'ın dua ve himmetiyle muvaffak olabileceğiz.

Hem şu hakikat zâhir ve bâhirdir ki; bir kimse allâme dahi olsa Risale-i Nur'un ve müellifinin talebesidir, Risale-i Nur'u okumak zaruret ve ihtiyacındadır. Eğer gaflet ederse, kendisini aldatan enâniyetine boyun eğip Risale-i Nur Külliyyatı'nı okumazsa, büyük bir mahrumiyete dûçar olur.

Fakat biz, idrak ettiğimiz bu muazzam hakikat karşısında beşeriyetin halâşkârı ve milyarlarca insanların fevkinde olan bir memur-u rabbânîye nasıl minnettar ve medyun olduğumuzu tarif edemiyoruz! Yine dua ve himmetinizle idrak etmişiz ki; Kur'ân-ı Kerîm'in bir mu'cize-i mâneviyesi olan harika Risale-i Nur Külliyyatı'nın bir satırından ettiğimiz istifadenin, bir miktar-ı mukabilini dahi ödemeye gücümüz yetişmez! Bunun için, ancak Cenâb-ı Hakk'a şöyle yalvarmaya karar verdik:

“Yâ Rab! Bizi, ebedî haps-i münferitten kurtarıp bâki ve sermedî bir âlemin saadetine nâil edecek bir hakâik hazinesinin anahtarını, Risale-i Nur gibi nazîrsiz bir eseriyle bahşeden sevgili ve müşfik Üstadımızı, zâlimlerin ve düşmanların sû-i kastlarından muhafaza eyle! Kur'ân ve iman hizmetinde da-ima muvaffak eyle! Ona sıhhat ve afiyetler, uzun ömürler ihsan eyle!” diye dua ediyoruz.

Evete, Üstadımız Hazretleri! Risale-i Nur'u dikkat ve tefekkürle okumak nimet-i uzmâsına nâil olan biz bir kısım üniversite gençliği, bir hüsn-ü zan veya bir tahminle değil; tahkikî ve tetkikî bir surette, sarsılmaz ve sarsılmayacak olan ilmelyakîn bir kuvvet-i imaniye ile inanıyoruz ki; zemin yüzünün bu

Allâme: İlmi ileri, en üst seviyede olan âlim, üstâd.

Bâhîr: Besbelli, apaçık.

Dûçar olmak: Yakalanmak, maruz kalmak.

Enâniyet: Benlik.

Fevk: Üst.

Hakâik: Gerçekler, hakikatlar.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen

bilgi.

İrfan: Yanıltmayan, doğru bilgi, marifet.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Kuvvet-i imaniye: İman gücü.

Medyun: Borçlu.

Memur-u rabbânî: Allah'ın memuru.

Miktar-ı mukabil: Bir şeyin bedelinin karşılığı.

Müellif: Yazar.

Mütemâdî: Sürekli.

Nazîr: Benzer, denk.

Nimet-i uzmâ: Çok büyük nimet.

Sermedî: Devamlı, kalıcı.

Sû-i kast: Kötü maksat, kötülük teşebbüsü.

Tahkikî: Doğruyu ortaya koymaya, açığa çıkarmaya dayalı.

Tetkikî: Araştırmaya, inceleme-ye dayalı.

asra kadar görmediği bir vahşet ve dehşetin sebebi olan dinsizlik ve ilhadi, Bediüzzaman, ortadan kaldırmaya inâyet-i Hak ile muvaffak olacaktır!

Bizim bu kanaatimiz, safdilâne veya tahminle değildir; ilmî ve delile müstenid bir tahkik iledir. Bunun için, muâzır olan dahi bu hakikati kalben tasdik edecektir.

Dua ve şefkat buyurun, Kur'ân ve iman hizmetinde fedai olalım! Risale-i Nur'u, bir dakikamızı bile kaybetmeden okuyalım, yazalım, ihlâs-ı tâmma muvaffak olalım!

Üniversite Nur talebeleri nâmına
Abdülmuhsin*

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Çok Mübârek Üstadımız Hazretleri!

Evvelâ: Geçenlerde alınan Nur eczalarının hepsi dağıldı; Nur'un müştâkları sürûr içinde kaldılar. Nur'dan kısmeti olanlar, birer birer çıkıp ona koşuyorlar. Nur arayan sineler ²مَنْ طَلَبَ وَجَدَ وَجَدَ hakikatince buluyorlar. Bu sefer Ziya kardeşimizin getirdiği otuz dört adet Sözler kapışıldı. Asâ-yı Musalar Ankara'ya ve Anadolu'nun muhtelif yerlerine dağılıyor...

Risale-i Nur'un perde arkasındaki parlaklığını görmeyenler dahi ona taraftardır. Risale-i Nur'un Medresetü'z-Zehra'sı Anadolu çapında ve Âlem-i İslâm ölçüsünde genişleyeceğini, Risale-i Nur'daki hakikatin yüksekliğinden ve dikkat ve tefekkürle okuyan müminlerin ve ehl-i ilmin arasında vücûda gelen sarsılmaz uhuvvet ve kardeşlikten anlıyoruz. Medresetü'z-Zehra'nın bu muazzam faaliyeti, zemin yüzünde bahar mevsiminde olan ilâhî ve

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² "Kim bir şeyi talep eder ve o istikamette ciddi bir gayret gösterirse onu elde eder." Bkz.: İbnü'l-Cevzî, el-Mühîş s. 490; İbn-i Hacer, Mukaddimetü Fethu'l-bârî s. 14; Üşşeyhî, Müstatraf 2/125.

İhlâs-ı tâm: Yaptığını herhangi bir gaye, menfaat gözetmeden tamamen Allah emrettiği için yapma.
İlhadi: İnançsızlık, dinsizlik.
İnâyet-i Hak: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Medresetü'z-Zehra: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1. Dünya Savaşı'ndan önce açılması için te-

şebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Daha sonraları Hz. Üstad bu üniversite hakkında "Maddî tesisine çok mânîler bulunduğundan, Medresetü'z-Zehra şimdilik Nur şâkırtlarının heyet-i mecmûasının dairesinden ibarettir." ifadelerini kullanmıştır.

Muâzır: Karşı çıkan, muhalif.

Müstenid: Dayalı, bağlı.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Safdilâne: Safça, saflıkla, safdillikle.

Tahkik: Doğruyu araştırma, açığa çıkarma.

muazzam neşir gibi sessiz, gürültüsüz, şâşaaşiz, gösterişsiz ve mütevazı, fakat muazzam bir şekilde cereyan etmektedir. Fitraten acül olan insanoğlu,¹ âlemde hâkim olan kanun-u ilâhîyi düşünmeyerek, her meselenin istediği vakitte hal-lolunmasını istiyor; küçük dairelerdeki vazifelerini atlayıp, büyük dairelere sapıyor.

Tohumları atılmış ve sümbül vaktine gelmiş olan Risale-i Nur'un yetiştir-diği hakikî imanlı zâtlar, inşallah yakın zamanda Âlem-i İslâm'a birer numû-ne-i imtisal olup nur-u hidayeti göstereceklerdir.

Ankara Üniversitesi Nur talebeleri nâmına
Abdullah*

* * *

Ankara'da Nurlar'ı neşretmek nimet-i uzmâsına nâil olmuş büyük bir âlim ve ehl-i kalb bir zâtın Üstad'a yazdığı bir mektuptur.

Sahibü'l-İhlâs ve'n-Nur ve'l-Kemâl ve'l-İrşad, Mücahid-i Ekber Bedi-üzzaman Hazretleri!

Meydan-ı ibtilâ ve imtihana “lillâh” ve “fillâh” için atıldığınız andan bu âna kadar, hukukullah ve hukuk-u ibâdın müdâfaa ve muhafazasına leyl ü nehâr, Hak ve halk huzurunda, zâtınıza has kudret-i ilmiye ve kemâliye ve nuriye ve irşadiyelerinizle fevkalâde ağır şerâit dairesinde “lâyenkatı” denecek derece sa'y ü gayret ve himmetle çalıştığınıza, melek, felek, Arş, Kürsî, Levh, Kalem, arz, semâvât, âlem-i kevn, ins ve cin ve hariçteki ehl-i insan ve İslâm ve bu abd-i âciz, “eşhedü billâh ilâ âhiri'd-deverân” şahid-i dâimî ve ebedîyiz.

Sahibü'n-Nur olan Bediüzzaman'ımız! Zât-ı nuriyelerinizin, abd-i âciz, can u gönülden dostunuzum. Bu dostluğum, gelip geçici, zevale mahkûm dostluklardan değildir. Âlem-i manada, “bezm-i ezel-i elestü”deki fitrat-ı

¹ Bkz.: Enbiyâ Sûresi, 21/37; İsrâ Sûresi, 17/11.

Acül: Aceleci, sabırsız.

Âlem-i kevn: Varlık âlemi, kâinat.

Arş ve Kürsî: Allah'ın tahtı ve O'nun bütün varlığı kuşatan yüce hâkimiyeti.

Bezm-i ezel-i elestü: Ezeldeki Elest Meclisi. Cenâb-ı Hakk'ın ruhları yaratıp onlara “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” diye sorduğunda, ruhların “Elbette!” şeklinde cevap verdikleri zaman.

(Bkz.: A'râf Sûresi, 7/172)

Eşhedü billâh ilâ âhiri'd-deverân: Allah hakkı için sonsuza kadar şahitlik ederim ki...

Hukuk-u ibâd: Kul hakları.

Hukukullah: Allah hakları.

Kalem: İlâhî kaderi yazan kalem.

Lâyenkatı: Kesintisiz.

Levh: Allah'ın takdir buyurduğu hükümlerin bulunduğu asıl levha.

Leyl ü nehâr: Gece ve gündüz.

Lillâh ve fillâh: Allah ızası için, Allah yolunda.

Meydan-ı ibtilâ ve imtihan:

Denenme, imtihan meydanı.

Neşir: Dirilme, yayılma.

Numûne-i imtisal: Örnek alınacak model, ideal.

Sa'y: Çalışma, çaba.

Şerâit: Şartlar.

Zeval: Kaybolup gitme, yok olma.

zâtîyelerimizden müntakîl dostluk olduğu gibi, âlem-i şuhûdumuzda bir yarım asra tekarrüp buyuran etvâr ve akvâl ve harekât ve sekenâtınızdan.. ve bu müddet zarfında Devr-i İstibdat ve Meşrûtiyet ve Cumhuriyet'te birbirinden beter ibtilâ ve imtihan ve çilelerinizden.. ve tevârih-i muhtelifede âzamî ağır şerâit dairesinde divan-ı harb ve sâir muhakemelerinizden.. ve meydan-ı gazalarda harp ve darpler.. ve meydan-ı ilimde akran ve emsalinize fâik mübâhesât ve münakaşât-ı ilmiye ve intişar buyuran âsâr-ı celîle ve cemîlelerinizden.. ihlâsa makrun a'mâl-i sâliha ve efkâr-ı nuriyelerinizden.. cihad-ı asgar ve ekberlerinizin seyir ve temâşâ ve tilâvetinden aldığım ders-i ibret ve hikmetler, zât-ı ekmelinize olan kadim dostluğumu her an arttırdı, son derece tarsin ve tahkim buyurdu, aşka, vecde getirdi. Bu aşk ve şevkle Sultan Hamid zamanından beri zâtınızın ve Nur talebelerinizin hukuk-u umumiye ve hususiyelerinizin “hasbeten lillâh” müdâfaa ve muhafaza ve himayesi için, yakından uzaktan, karınca kudretince, dostluk vecibelerini mânen-maddeten ifâda kusur etmemeye âzamî çalıştım, çalışıyorum ve çalışacağım. Bu hâlîme Hak ve halk ve Nur talebelerinizin bir kısm-ı mühimmi âğâhtırlar.

İnşallah, avn-i Hak ve imdad-ı Muhammediye ile ve cihad-ı asgar ve ekberdeki fî zamâninâ bî-misal aşk-ı ihlâsiyelerinizle, kariben hak galip, bâtil mağlup olur. Âlem-i insanîyet, İslâmîyet'e inkılâp ve medenîyet-i Muhammediye bütün şâsaasıyla tulû buyurur. İns ve cin, melek ve felek hep birlikte îd-i ekber eyeriz. Hassaten, bu cihanşümûl bayramımızı doya doya ve kana kana kemâl-i sıhhat ve afiyetle seyir ve temâşâlarınızı, rahmet-i ilâhiyeden

A'mâl-i sâliha: Sâlih ameller, yararlı işler.

Âgâh: Haberdar, bilgi sahibi.

Akvâl: Sözler, ifadeler.

Âlem-i şuhûd: Görünen âlem. Beş duyu organı ile kavranılan varlıkların, hâdiselerin âlemi.

Âsâr-ı celîle ve cemîle: Pek yüksek ve güzel eserler.

Avn-i Hak: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Bî-misal: Benzersiz.

Cihad-ı asgar ve ekber: Kişinin, kendi nefsinin (büyük cihad) ve bütün insanlığın (küçük cihad) saflığa ermesi, Allah katında istenen keyfiyeti kazanması adına yaptığı mücadele.

Devr-i İstibdat: İstibdat, baskı dönemi.

Divan-ı harb: Askerî Mahkeme.

Efkâr-ı nuriye: Nurlu fikirler.

Etvâr: Tavırlar, davranışlar.

Fâik: Üstün gelen.

Fî zamâninâ: Zamanımızda, devrimizde.

Harekât ve sekenât: Hareketler ve duruşlar.

Hasbeten lillâh: Sadece Allah rızası için, karşılık beklemeden.

İd-i ekber: En büyük bayram.

İmdad-ı Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mânevî yardımı.

İntişar: Yayılma, yayınlanma.

Kadim: Geçmişten beri var olan.

Kariben: Yakında, çok zaman geçmeden.

Makrun: Ulaşmış, erişmiş.

Meydan-ı gaze: Cihad meydanı.

Mübâhesât: Karşılıklı konuşmalar, tartışmalar.

Münakaşât-ı ilmiye: İlmî münakaşalar, tartışmalar.

Müntakîl: İntikal eden, gelen.

Tarsin / tahkim: Sağlamaştırma, kuvvetlendirme.

Tekarrüp: Yaklaşma.

Tevârih-i muhtelif: Değişik tarihler, zamanlar.

Tilâvet: Okuma.

Tulû etmek: Doğmak, belirmek.

Vecd: Coşku, şevk.

Vecibe: Vazife, görev.

Zât-ı ekmel: Mükemmel, kâmil zât.

maa-âile duada berdevamız. Cenâb-ı Hak, dergâh-ı ulûhiyetinde dualarımızı Habib-i Kibriya hürmetine müstecab buyursun. Âmin, sümme âmin!..

Pek mübârek kalbî, ruhî, sırî dostum! Bilmem, abd-i âcizi hatırladınız mı? Her ihtimale karşı hatırlatayım: Yurdun her tarafında mücâhede-i millîye devam ederken zât-ı hakîmânelerine, Ankara'da mücâhede-i millîyeye birliğe devamı mutazammın, muhtelif eşhastan on sekizi mütecâviz davetnâmeler geldiği zaman, bu davetlere icabet edip etmemek hususunda, İstanbul'da ikametgâhınızda, beynimizde takarrur eden günde buluşarak istişare buyurduğunuz alay müftülerinden dost-u kadiminiz Ankaralı Osman Nuri'yim.

Son zamanlarda Millî Müdâfaa Vekâleti Müftülüğü'ne tayin olundum. 25 seneye karib burada müftülük yaptım. Üç sene evvel tekâüd oldum. Şimdi Ankara'da evimde ikamet ediyorum. Zâtınıza ve ehl-i insan ve İslâm'a leyl ü nehâr dua ile imrâr-ı hayat eyliyorum. En büyük emelim ve arzum, ölmeden evvel, dünya gözüyle zâtınızı görmek ve ziyaret etmek, “hasbeten lillâh” bir sohbetinizde bulunmaktır. Bunu can u gönülden arzu eyliyorum.

Azizlerin azizi azizim! Kemâl-i tâzimat ve tekrimatla zât-ı hakîmânelerinizi ve talebe-i nuriyelerinizi aşk ve şevkle selâmlar ve hatırlar, iki cihanda aziz olmalarını ve olmanızı Hak Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri'nden tazarru ve niyaz eyleriz. Pek mübârek ellerinizden hasret ve iştiyakla takbil eyler, dua-yı ihlâsiyelerini ve cevap-ı savaplarınızı bekler, Allah'a emanet eylerim, bizim bir tane “Sahib'ü'n-Nur ve'l-Azm ve'l-İrade ve'l-İrşad” Efendimiz Hazretleri!

الْباقِي هُوَ الْبَاقِي¹

Yâr-ı gâriniz, müntehâ-yı zirve-i hiçde biricik abd-i gubâr

Osman Nuri*

* * *

¹ Bâki olan yalnız Allah'tır.

Abd-i âciz: Âciz kul.

Abd-i gubâr: Neticede cismi toz toprak olacak olan kul.

Berdevam olmak: Devam etmek.

Beyn: Ara.

Cevab-ı savap: İsabetli, doğru cevap, karşılık.

Cihanşümûl: Dünya çapında, evrensel.

Dergâh-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın huzuru, divanı.

Dua-yı ihlâsiye: İhlâslı, samimi dua.

Habib-i Kibriya: Yüce Allah'ın en çok sevdiği kulu Peygamber

Efendimiz (s.a.s.).

İmrâr-ı hayat eylemek: Hayatını sürdürmek, yaşamaya devam etmek.

Karib: Yakın.

Kemâl-i tâzimat ve tekrimat: Sonsuz saygı ve hürmetler.

Maa-âile: Âile ile birlikte, âilecek.

Millî Müdâfaa Vekâleti: Millî Savunma Bakanlığı.

Mutazammın: İçine alan, kapsayan.

Müntehâ-yı zirve-i hiç: Hiçlik, yokluk zirvesinin en son noktası.

Müstecab: Cevap verilen, makbul.

Mütecâviz: Aşkın, aşan.

Sırri: Kalb ve ruhtan da öte yakın olan.

Sümme: Sonra, tekrar.

Takarrur etmek: Karar kılınmak, kararlaştırılmak.

Takbil etmek: Öpmek.

Tekâüd olmak: Emekli olmak.

Yâr-ı gâr: Sâdik dost.

Zât-ı hakîmâne: Her yaptığı ve söylediği hikmetli, yerli yerinde olan zât.

Üstad'ın Emirdağ'a Gidişi

Üstad Said Nursî, Afyon hapsinden tahliye edildikten sonra, yanındaki talebeleriyle beraber Emirdağ'a gitti. İki sene kadar Emirdağ'da kaldı. 1371 yılının¹ Muharrem ayında Eskişehir'e geldi ve bir buçuk ay kadar Yıldız Oteli'nde ikamet etti. Üstad'ın bu gelişi mânidar idi. 1950'ye kadar nefyedildiği mahallerden, hiçbir yere çıkmamıştı; esasen çıkmasına müsaade edilmemişti. Çok zaman, yakın bir köye dahi gidemiyordu.

Üstad, Eskişehir'de müştâk talebeleriyle görüşmüş, Risale-i Nur'un yeni ve taze meyveleri olan genç Nur talebeleriyle konuşmuş, bir derece hayat-ı içtimaiye ile alâkadar olmuştu. Orada her sınıf halktan talebeleri kesretle bulunduğu gibi, askerler içinde, bilhassa havacılaran pek çok Nur talebeleri vardı. Bunların her birisi imanlı ve yüksek ahlâk sahibi olup, şecaat-i milliye-i İslâmiye ile serfiraz, ihlâslı, kalpleri muhabbet-i nebeviye ve cihan-değer hizmet-i İslâmiye ve vataniye ile meşbû kimselerdi.

* * *

Bir müddet sonra Üstad, Eskişehir'den Isparta'ya gitti ve yetmiş gün kadar orada kaldı. Bu sırada, İstanbul'daki faal talebeleri, Gençlik Rehberi'ni tab' ettirmişler, bu yüzden Üstad aleyhine dâvâ açılmış ve Üstad, mahkeme için İstanbul'a çağırılmıştı.

Üstad, Isparta ve İstanbul'da iken, "Nur Âleminin Bir Anahtarı" ismiyle neşredilen tevhid hakkındaki bahisleri yazmış ve mektup olarak talebelerine göndermişti ki, bu bahisler çok kıymetli birer tevhid hazinesi hükmündedir.

* * *

¹ 1951 yılı.

Faal: Çok çalışan, aktif.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Kesret: Çokluk.

Mânidar: Manalı, anlamlı.

Meşbû: Dolmuş, dolu.

Muhabbet-i nebeviye:

Peygamber sevgisi.

Müştâk: Aşklı, şevkli.

Nefyedilmek: Sürülmek, sürgüne yollanmak.

Serfiraz: Üstün, seçkin.

Şecaat-i milliye-i İslâmiye: İslâmiyet milletinin izzetini muhafaza hususunda gösterilen cesaret ve

kahramanlık.

Tab' ettirmek: Bastırmak.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin son zamanlarda Eskişehir'e
teşrif ettiklerinde kaldıkları ev

İstanbul Mahkemesi

Bazı üniversiteli gençler, gençliğin iman ve ahlâkına hizmet maksadıyla “Gençlik Rehberi”ni İstanbul’da bastırdılar. Bunun üzerine, müddeiumumîlik tarafından, 163. maddeye istinaden eser, lâikliğe aykırı olarak, devletin temel nizamlarını dinî esaslara uydurmak maksadıyla yazıldığı, propaganda ve telkin mahiyetinde olduğu iddiasıyla, Üstad, İstanbul Birinci Ağırceza Mahkemesi’ne sevk olunmuştu.

22 Ocak 1952 muhakeme günü olmak itibarıyla, Bediüzzaman Said Nursî, Isparta’dan İstanbul’a gelerek mahkemede hazır bulunmuştu. Üstad’ın talebeleri genç üniversiteliler, mahkeme salonunu doldurmuşlardı. Koridorlarda büyük bir kalabalık göze çarpıyordu. Evvelâ iddianâme ve ehl-i vukûf raporu okunmuş, Üstad’ın isticvabı yapılmıştı. Ehl-i vukûf raporunda, “Müellifin bu eserde din düşüncesini yaymaya çalıştığı, gençlere rehber olacak fikirler serd eylediği, müellifin tesettür taraftarı olduğu, kadınların yarım çıplak ve açık bacakla dolaşmalarının İslâmiyet’e aykırı ve kadının fitratına zıt olduğunu beyan ettiği, kadını güzelleştiren şeyin terbiye-i İslâmiye dairesinde âdâb-ı Kur’âniye zîneti olduğunu söylediği, dinî tedrisat taraftarı olduğu, binâenaleyh devletin temel nizamlarını dinî esaslara uydurmak istediği...” uzun uzadıya izah edilmiştir.

Bediüzzaman Said Nursî’nin müdâfaasını İstanbul avukatlarından Seniyyüddin Başak,* Mihri Helâv ve Abdurrahman Şeref Lâç* deruhte etmişlerdir.

Okunan iddianâme ve rapor üzerine Üstad Said Nursî, cevaben, otuz beş senelik hayatını misal göstererek, siyasetle, dünyevî ve menfî cereyanlarla alâkadar olmadığını, kendisini meşgul eden ve nazarını çeken tek şey, hakâik-i imaniye ve hizmet-i Kur’âniye olduğunu, bütün kuvvetiyle imanı kurtarmak dâvâsında gittiğini bildirir, müteaddit mahkemelerin beraat ve iade kararlarını zikreder. Gençlik Rehberi adlı eserinin üniversiteli gençler tarafından bastırılmasının büyük bir memnuniyeti mûcip olması lâzım geldiğini, içinde bulunduğumuz asrın menfî cereyanlarına, bilhassa içtimâî bünyemizi sarsan ahlâksızlık ve imansızlık salgınına karşı, Gençlik Rehberi gibi Risale-i Nur’un

Âdâb-ı Kur’âniye: Kur’ân’ın belirlediği genel ahlâkî prensipler.

Deruhte etmek: Üstüne almak, yüklenmek.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Hakâik-i imaniye: İman hakikat-

leri.

İsticvab: Sorgulama.

İstinaden: Dayanarak.

Menfi: Olumsuz, yıkıcı.

Mûcip olmak: Gerektirmek, sebep olmak.

Müddeiumumîlik: Savcılık.

Müellif: Yazar.

Müteaddit: Çeşitli.

Serd etmek: Ortaya sürmek, izah etmek.

bütün eczalarının külliyyetle intişarının, gençliğe ve mâsum evlâtlara ve kadınlara umumen okutturulmasının, vatan-millet saadeti nokta-yı nazarından gayet elzem olduğunu belîğ bir surette ifade etmiş; mezkûr gayeler için, kendi haberi olmadan genç üniversitelilerin tab' eylediğini beyan etmiştir.

Mahkeme 19 Şubat 1952 gününe tâlik edilmiştir.

İkinci muhakeme gününde, Risale-i Nur Külliyyatı'ndan çok istifade eden birçok üniversite talebeleri ve ehl-i irfandan müteşekkil büyük bir kalabalık, mahkemeyi dinlemek üzere erkenden koridorları doldurmuşlardı. Üstad, alkışlarla üniversiteli Nur talebelerinin kolları arasında mahkeme salonuna girdi, maznun sandalyesine oturdu. Avukatlar da geldiler, yerlerini aldılar. Mahkeme salonunda müthiş bir izdiham vardı. Binlerce kişi mahkemeyi dinlemek üzere salona girmek istiyor, kalabalık, dalgalar hâlinde kapılardan taşıyordu.

Bu hâdisenin zâhirî heybet ve ihtişamının aksettirdiği mana, daha muazzam ve daha haşmetli idi. İslâmiyet nurunun mücessem bir timsâl-i müşahhası olan Said Nursî'ye, dinî kültürden mahrum olarak yetiştirilen gençlik, tâzim ederek minnettarlığını ifade ediyordu. Güya lisan-ı hâllerleriyle;

“Ey yirminci asrın zulûmâtını Kur'ân'ın nuruyla yaran, ehl-i İslâm'a nuru ve beşaretli ufuklar gösteren, insanlığı, fitratına münasip yüksek ve ebedî saadete davet eden büyük mücahid! İnsanlığa, bâhusus bu vatan evlâtlarına yaptığın büyük hizmeti, bizler şükranla karşılıyoruz. Ve istikbal dahi seni takdirle yâd edecektir. Sen mânen ölüme yüz tutan bir nesli, mâneviyât âb-ı hayatına kavuşturan bir hekim olarak çok kıymetli ve yüksek bir hizmet ifâ ettin. Yokluğa, ebedî şekâvete atılmak istenen bir milleti ve gelecek nesillerini, Kur'ân'ın nuruyla ebedî saadete ulaştırmaya ve Allah'a kavuşturmaya çalıştığını ve hayatını bu uğurda feda ettiğini biliyoruz...”

İmanlı nesiller seni takip edecektir;

Yıllarca, asırlarca peşinden gidecektir...” diyorlar.

Salondaki kalabalığın fazla olmasından, mahkemenin devamına imkân kalmamıştı. İntizamı temine tahsis edilen polisler, halkın tehâcümüne mâni

Âb-ı hayat: Hayat veren su.

Bâhusus: Özellikle.

Belîğ: Edebî, düzgün ve yerinde.

Beşaret: Müjde.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Külliyyetle: Bütünlük içinde, tamamen.

Maznun: Zanlı, sanık.

Mezkûr: Zikredilen, anlatılan.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim halini almış.

Müteşekkîl: Meydana gelmiş, oluşmuş.

Şekâvet: Bahtsızlık, mutsuzluk.

Tâlik etmek: Ertelemek.

Tâzim etmek: Saygı göstermek.

Tehâcüm: Hücum, yığılma.

Timsâl-i müşahhas: Müşahhas, somut örnek.

Zulûmât: Karanlıklar.

olamıyordu. Nihâyet mahkeme reisinin halka hitaben, “Hoca Efendiyi seviyorsanız biraz meydan veriniz ki, mahkemeye devam edebilelim” demesi üzerine, halk çekilmeye başladı. Bu suretle, mahkemenin devamına imkân hâsıl oldu.

Gençlik Rehberi'ni basan matbaacı ve sonra polisler dinlendi. Daha sonra Üstad, ehl-i vukûf raporuna karşı itiraz eyledi. İkinci namazı vakti geçmek üzere olduğundan, Üstad namaz kılmak üzere müsaade istedi. Mahkeme reisi, Üstad'ın bu ricasını kabul ederek muhakemeye nihâyet verdi.

Üstad, genç üniversitelilerin ve kendisini candan seven talebelerinin kolları arasında koridorlardan geçerken, binlerce halk tarafından alkışlanıyor, kendisi de iki eliyle sevgili talebelerini selâmlıyordu. Adliye binasının önünde üç-dört bin kişi toplanmış, Üstad'ı görmek üzere bekliyorlardı. Üstad, binlerce halkın alkış tufanı arasında merdivenlerden indi. Bu arada heyecandan ağlayanlar da vardı. Bu izdiham arasında yaya yürümek kabil olmadığı için, Nur talebeleri tarafından Üstad bir otomobile bindirilerek Sultan Ahmed Câmii'ne gidilmiş ve cemaatle namaz kılınarak ikametgâhına götürülmüştü.

* * *

Üstad 5 Mart 1952, son mahkeme günü, yine genç mekteplilerle halk tabakalarından müteşekkil binlerce kendisini sevenlerin arasında mahkeme salonuna girdi. Mahkeme salonundaki izdihamın geçen defaki gibi mahkemenin devamına mâni olacak dereceye varmaması için, müteaddit polis müfrezeleri Adliye binasının merdivenlerini ve koridorları muhafaza altına almışlar, geçitleri kapamışlardı. Bununla beraber, mahkeme salonu kapılara kadar hıncahınç dolmuştu.

Muhakeme başladı, şahit olarak Gençlik Rehberi'ni bastıran üniversite talebesi dinlendi. İfadesinde, şark ve garbın eserlerini okuduğunu, sonra Risale-i Nur eline geçtiğini, bu eserlerden aklı, fikri, ruhu ve kalbi son derece müstefid bulunduğunu, irade ve ahlâkı üzerinde mühim tesirler yaptığını, Gençlik Rehberi'nin, gençlerin iman ve ahlâkını temin ve muhafaza yolunda büyük tesiri olması dolayısıyla, bir hizmet-i vataniye yapmak emeliyle bastırdığını, suç mahiyetini hâiz bir şey görmediğini söylemiştir.

* * *

Bediüzzaman Hazretleri, 1952 yılında İstanbul'da Fatih Türbesi'nde
Cuma namazından çıktıktan sonra Fatiha okurken...

Üstad'ın Müdâfaası

Çok uzun süren mazlumâne, maceralı hayatıma dair gayet kısa mâruzatta bulunacağım. Lütfen dinlemenizi rica ederim.

(Mahkeme, Üstad'ın müdâfaasını serbest ve rahatça yapmasına meydan verdi. Üstad da geniş ve ferahlı bir müdâfaa yaptı.)

Muhterem Hâkimler!

Yirmi sekiz sene emsalsiz ihênetslere, işkencelere, tarassud ve hapislere maruz kaldım. Bütün bu iftira ve isnadların esası birkaç noktaya dayanır:

1- En birinci ithamları, beni “rejim aleyhtarı” olarak telâkki etmeleridir. Malûmdur ki her hükûmette muhalifler bulunur. Âsâyîşe, emniyete dokunmamak şartıyla, hiç kimse vicdaniyla, kalbiyle kabul ettiği bir fikirden, bir metoddan dolayı mes'ul olmaz. Bu hukukî bir müteârifedir.

Dininde çok mutaassıp ve cebbar bir hükûmet olan İngilizler'in yüz sene hâkimiyetleri altında bulunan yüz milyondan ziyade müslûmanlar, İngilizler'in küfür rejimlerini kabul etmeyip Kur'ân ile reddettikleri hâlde, İngiliz mahkemeleri, şimdiye kadar onlara o cihetten ilişmedi.

Burada ve bütün İslâm hükûmetlerinde eskiden beri yahudiler, nasraniler tâbi oldukları memleketin dinine, kudsî rejimine muhalif, zıt ve müteriz bulundukları hâlde, o hükûmetler hiçbir zaman kanunlarla onlara o cihetten ilişmediler.

Hazreti Ömer, hilâfeti zamanında, âdi bir hristiyan ile mahkemede birlikte muhakeme olundular. Hâlbuki o hristiyan, İslâm hükûmetinin mukaddes rejimlerine, dinlerine, kanunlara muhalif iken, mahkemede onun o hâli nazara alınmaması açıkça gösterir ki, adalet müessesesi hiçbir cereyana kapılmaz, hiçbir tarafgirliğe kaymaz. Bu, din ve vicdan hürriyetinin bir ana umdesidir ki, komünist olmayan şarkta, garpta, bütün dünya adalet müesseselerinde câri ve hâkimdir.

Ben de din ve vicdan hürriyetinin bu ana umdesine güvenerek, yüzlerce âyât-ı Kur'âniye'ye istinaden, medeniyetin bozuk kısmına, hürriyet

Âdi: Normal, sıradan.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerîm âyetleri.

Câri: Geçerli, işleyen.

Cebbar: Zorba, despot.

İhênet: Hakaret etme, aşağılama.

Mutaassıp: Tutucu.

Müteriz: İtiraz eden, itirazcı.

Müteârif: Herkes tarafından bilinen gerçek.

Nasrani: Hristiyan.

Tarassud: Gözetleme, gözetim.

Umde: Temel, esas, prensip.

perdesi altında yürüyen mutlak bir istibdada, lâiklik maskesi altında dine ve dindarlara karşı tatbik edilen en ağır bir baskıya muhalefet etmiş isem, kanunlar haricine mi çıkmış oldum? Yoksa, Anayasa'nın hakikî ve samimî müdâfaasını mı yapmış bulundum? Haksızlığa karşı, zulme karşı, kanunsuzluğa karşı muhalefet hiçbir hükûmette suç sayılmaz; bilakis muhalefet, meşrû ve samimî bir muvâzene-i adalet unsurudur.

2- Bana zulüm ve cefayı reva gören Devr-i Sâbık'ın yaptığı isnadların ikincisi, “emniyet ve âsâyişi ihlâl”dir. Bu vehim ve hayal ile, bu düzme isnad ile, yirmi sekiz sene bana ceza çektirdiler. Memleket memleket, mahkeme mahkeme süründürdüler. Zindandan zindana attılar. Kimse ile görüştürmediler. Tecrit ettiler, zehirlediler, türlü türlü hakaretlerde bulundular.

Biz ki, beş yüz bin fedakâr Nur talebeleri, memleketin her tarafında emniyet ve âsâyişin fahrî, mânevî muhafızlarıyız; bize böyle bir isnadda bulunmaları, günahların en büyüğüdür. Onlar bize o kadar zalimâne ihânetlerde bulundukları hâlde, biz asla hislerimize kapılmayarak, gönüllerde emniyet ve âsâyişi temin yolunda, iman ve Kur'ân'a hizmet yolunda, gafletle anarşiye sapanları düştükleri fevzâ gayyâsından kurtarmak yolunda çalışmaktan bir an hâlî kalmadık.

Muhterem Hâkimler! Şunu kat'î olarak arz ederim ki, bu delilsiz bir iddia değildir. Bizim zulüm ve menfâ sahamız olan altı vilayetin altı mahkemesi, uzun ve ince tetkikler neticesinde, emniyet ve âsâyişi ihlâl yolunda hiçbir vukuat kaydetmemiştir. Bu hareketimiz isbat eder ki, Nur mekteb-i irfanının talebeleri, kalbler üzerinde işler, emniyet ve âsâyişin bekçisini kafalara, kalblere yerleştirir. Bizim iman derslerimiz anarşiye karşıdır, bozgunculuğa karşıdır, farmasonlara ve komünistlere karşıdır. Memleketin bütün zâbıta dairelerinden sorulsun, beş yüz bin Nur irfan mektebi talebesinden birinin olsun nizam ve intizama aykırı bir vukuatı var mıdır? Yoktur. Elbette yoktur. Çünkü hepsinin kalbinde nizam ve intizamın en sağlam muhafızı olan “iman bekçisi” vardır.

Sebilürreşad'ın 116'ncı nüshasında “Hakikat Konuşuyor” başlıklı makalemde bu hakikatleri uzun uzadıya izah ettim. Bütün dünyasını, hatta icap

Devr-i Sâbık: Önceki dönem. Demokrat Parti iktidan (1950) öncesi dönem.

Fahrî: Gönüllü, karşılık beklemeden, yaptığı işi iftihar vesilesi bile rek hizmet eden.

Farmason: Mason, dinsiz.

Fevzâ: Anarşi, kargaşa.

Gayyâ: Çukur, kuyu.

Hâlî: Boş, uzak.

İstibdad: Baskıcı yönetim.

Menfâ: Sürgün yeri.

Muvâzene-i adalet: Adaletin dengesi.

Tecrit: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürmeme.

ederse hayatını, hatta âhiretini dinine feda ettiği, bütün hayatı şehâdet eden, otuz beş seneden beri siyaseti terk eden, müteaddit mahkemelerin o kadar incelemelerine rağmen bu yolda bir delil bulunamayan, sekseni aşmış, kabir kapısına gelmiş, dünya metâından hiçbir nesneye mâlik olmamış ve ehemmiyet vermemiş bir adam hakkında “Dini siyasete âlet ediyor” diyen, yerden göğe kadar, gökten yere kadar haksız ve insafsızdır.

Biz Nur mekteb-i irfanı şâkirtlerinin Kur’ân-ı Hakîm'den aldığımız hakikat dersi şudur ki:

Evde, yahut bir gemide, bir mâsum, on câni bulunsa, adalet-i Kur’âniye, o mâsumun hakkına zarar vermemek için, o haneyi, o gemiyi yakmayı men ettiği hâlde,¹ on mâsumu birtek câni yüzünden mahv için, o hâne, o gemi yakılır mı? Yakılırsa en büyük zulüm, en büyük hıyanet ve gadir olmaz mı?

Bu sebeple, âsâyişi ihlâl yolunda yüzde on câni yüzünden doksan mâsumun hayatını tehlikeye ve zarara sokmayı adalet-i ilâhiye ve hakikat-i Kur’âniye şiddetle men ettiği için, biz bütün kuvvetimizle bu ders-i Kur’ân-ıye’ye ittibâen âsâyişi muhafazaya kendimizi dinen mecbur biliriz.

İşte bizi böyle haksız isnadlarla itham eden Devr-i Sâbık’taki gizli düşmanlarımız, şüphe yok ki; ya siyaseti dinsizliğe âlet etmek istediler, yahut bile-rek, bilmeyerek bozuk ideolojileri memleketimize yerleştirmek gayretine düş-tüler. Görülüyor ki nizam ve intizamı bozan, maddî, mânevî memleketin em-niyet ve âsâyişini ihlâl eden bizler değil, asıl onlardı. *Hakikî bir müslüman, samimî bir mümin hiçbir zaman anarşiye ve bozgunculuğa taraftar olmaz. Dinin şiddetle men ettiği şey, fitne ve anarşidir.² Çünkü anarşi hiçbir hak tanımaz. İnsanlık seciyelerini ve medeniyet eserlerini, canavar hayvanlar seciyesine çevirir ki bunun Âhırzaman’da Ye’cüc ve Me’cüc komitesi oldu-ğuna Kur’ân-ı Hakîm işaret buyurmaktadır.*

İşte muhterem hâkimler, yirmi sekiz sene bana ve talebelerime böy-le eza ve cefada bulundular. Ve mahkemelerde savcılar bize hakaretlerde

¹ Bkz.: En’âm Sûresi, 6/164; Mâide Sûresi, 5/32.

² Kur’ân-ı Kerîm’de fitnenin katilden beter olduğu ifade edilerek, yeryüzünde fitne ve fesat çıkarılmaması, Allah’ın fesatçıları sevmediği tekrar tekrar dile getirilir. Bkz.: Bakara Sûresi, 2/191, 217; Arâf Sûresi, 7/56; Kasas Sûresi, 28/77. Ayrıca Peygamber Efendimiz (s.a.s.) fitne üzerinde ısrarla durmuş, fitne mevzuunda sık sık insanları uyarmıştır. Bkz.: Buhârî, *Fiten* 8, *İmân* 36; Nesâî, *Tahrîm* 28.

bulunmaktan çekinmediler. Biz, bunların hepsine tahammül ettik. İman ve Kur'ân'a hizmet yolunda devam ettik. Ve Devr-i Sâbık ricâlinin bütün o zulüm ve cefalarını affettik. Çünkü onlar müstehak oldukları âkıbete uğradılar. Biz de hak ve hürriyetimize kavuştuk. Sizler gibi âdil ve imanlı hâkimler huzurunda söz söylemek fırsatını Allah bize bahşettiğinden dolayı şükrederiz.

هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي¹

Said Nursî

* * *

Avukat Mihri Helâv'ın Müdâfaasından Parçalar

Risale-i Nur müellifi, bütün müellif ve muharrirlerin en mütevaziidir. Şöhret ve tekebbürün en büyük düşmanıdır. Bütün dünya metâına arka çevirmiştir. Ne mal, ne şöret, ne nüfuz... Bunların hiçbirisi onun pâyine ulaşmamıştır ve ulaşamaz. Gandhi bile onun kadar dünyadan elini çekememiştir. Günde elli gram ekmekle ve bir çanak çorba ile tegaddî eden bu büyük adam yaşıyorsa, ancak Kur'ân ve imana hizmet için yaşıyor. Başka hiç, hiçbir şeyin, onun nazarında kıymet ve ehemmiyeti yoktur. Böyle iken, eserinin medh ü sitâyişinde bulundu diye onu suçlandırmaya çalışmak, 163. maddenin cürüm ağına sokmaya uğraşmak, hak ve adaletle, insafla, ilimle, insanî düşünce ile, hukuk fikriyle, mantıkla, akıl ve fikirle kabil-i te'lif midir? Burası yüksek mahkemenin takdirine aittir.

Hükûmete muhalefet bahsi hakkında da birkaç söz söyleyerek mâruzatımı neticelendirmek isterim. Karşınızda kemâl-i safvet ve samimiyetle âdilâne kararlarınıza intizar eden bu asırdîde zât, ömründe hiçbir defa hilâf-ı hakikat beyanda bulunmaya tenezzül etmiş bir adam değildir. İlk celse-i muhakemede, bugünkü hükûmetten memnun olduğunu ve muvaffakiyetine dua ettiğini, onun beğenmediği ve tenkit ettiği hükûmet, eski hükûmetler olduğunu alenen söylemiştir. Filhakika, müvekkilim, bütün milletle beraber istibdada

¹ "Bu, Rabbimin bir lütfudur..."

Asırdîde: Asır görmüş, asırlık.
Celse-i muhakeme: Yargılama oturumu.
Cürüm: Suç.
Filhakika: Gerçekten, doğrusu.
Hilâf-ı hakikat: Gerçeğe aykırı.
İntizar etmek: Beklemek.

İstibdad: Baskıcı yönetim.
Kabil-i te'lif: Birleşmesi, bağdaşması mümkün.
Kemâl-i safvet: Mükemmel bir saflık, berraklık.
Medh ü sitâyiş: Methetme, övme.
Muharrir: Yazar.

Pây: Ayak.
Ricâl: Adamlar.
Tegaddî: Beslenme, gıdalanma.
Tekebbür: Kibirlenme, gururlanma.

karşı mücadele etmiş, hürriyet ve demokrasinin tesisine çalışmış ve bu hususta husûle gelen muvaffakiyetten dolayı da memnun olmuştur.

Risale-i Nur'un gayesi de içtimâî nizam ve intizamı kalblere yerleştirmektir. Siyasî ricâl, siyasî sahada nizam-ı içtimâîyi, milletin hak ve hürriyetlerini temine çalıştıkları gibi, Risale-i Nur müellifi de mânevî sahada, kalblerde bunları yerleştirmeye çalışıyor. Gayeler müşterektir. Bir mekteb-i irfan olan Risale-i Nur'un müellifi ve şâkırtleri âsâyışın, nizam ve intizamın fahrî ve mânevî bekçileridir. Mânevî sahada, kalblerde ve dimağlarda anarşinin, bozgunculuğun kalkmasına çalışmaktadırlar. Kemâl-i samimiyetle, hiçbir ivaz ve garaz olmaksızın, hiçbir karşılık beklemeksizin, yalnız Allah rızası için, millet ve memleketin menfaati için çalışmaktadırlar. Bunu yapmak bir cürüm ve cinayet değil, millet ve memlekete bir hizmettir. Muâhezeye değil, takdire lâyıktır. Beraatını istemek hakkımızdır. Karar yüksek mahkemenindir.

* * *

Avukat Seniyyüddin Başak'ın Müdâfaası

Müteakiben, müellifin diğer vekili olan avukat Seniyyüddin Başak kalkmış, kısa birkaç söz söylemiştir:

“Artık mesele aydınlanmış, hakikat güneş gibi tezahür etmiştir. Yüksek mahkeme her şeye vâkıf olmuştur. Benim buna ilâve edecek bir sözüm yoktur. Böyle kıymetli, faziletli, millet ve memleket için cansiperâne ve hiçbir ivaz ve bedel mukabili olmayarak fisebîlillâh çalışan zevâtı buralara getiren, cinayet sandalyelerine oturtan zihniyet hakkında bazı mütâlaada bulunmak isterdim; fakat onun yeri burası değildir. Bunun için ayrıca bir eser yazmak icap eder. Çünkü bu zihniyetle mücadele herkes için bir vazifedir. Yüksek mahkemenin yüksek vicdanı, beni müdâfaadan müstağni kılacak derecede itmîn bahşir. Müvekkilimin beraatını istemekle şeref duyarım.”

* * *

Cansiperâne: Canını verircesine.
Fisebîlillâh: Allah yolunda.
Husûle gelmek: Olmak, meydana gelmek.
İtmîn-bahş: İç huzuru, gönül rahatlığı bahşeden, veren.

İvaz: Karşılık, bedel.
Muâheze: Hesaba çekme, sorgulama.
Müstağni: İhtiyaç hissetmeyen, tenezzül etmeyen.
Mütâlaa: Düşünce, görüş, fikir.

Müteakiben: Arkasından, daha sonra.
Nizam-ı içtimâî: Toplumsal düzen, nizam.
Zevât: Kişiler.

Avukat Abdurrahman Şeref Lâç'ın Müdâfaası

Müteakiben, diğer mümtaz avukat arkadaşları gibi Üstad'ın müdâfaasını fahrî olarak deruhte eden imanlı ve kudretli meşhur ve mümtaz avukat Abdurrahman Şeref Lâç müdâfaaya başladı. Evvelâ bir mukaddime yaptı. Dedi ki:

– Sanık olarak huzurunuza gelen seksen yaşını mütecâviz bu mübârek zâtın suçla hiçbir münasebet ve taalluku olmadığı, tamamıyla tezahür etmiştir. Yüksek mahkemece de buna tam kanaat hâsıl olduğunu, beraatına karar verileceğini de kuvvetle ümit ederim. Ancak, aleyhimizde bir karar verilmesine binde bir ihtimal olsa da, üzerime aldığım bir mâsumun müdâfaasını ihmal etmeyi bir vazifesizlik sayarım. Yüksek Temyiz Mahkemesi'nin kanaat ve noktayı nazarını da hesaba katmak icap eder. Burada bahsedilmedi diye usûl noktasından bir eksiklikte bulunmuş olmamalıyım. Onun için müdâfaamı yapmama yüksek mahkemenin müsaadelerini rica ederim.

– Peki Abdurrahman Bey, son müdâfaanızı dinleyeceğiz. Buyurun:

– “Gençlik Rehberi” isimli eser, Kur’ân-ı Azîmüşşân'ın emir ve tefsirlerinden ibaret bulunmasına.. İslâm dininin ve bu dinin emir ve nasihatlerini ihtiva eylesine.. ve Anayasa'nın 70. maddesine göre, şahsî masûniyet, vicdan, tefekkür, söz ve neşir hak ve hürriyeti Türkler'in tabîi haklarından olduğu.. Anayasa'nın 75. maddesine göre de hiçbir kimse, mensup olduğu din ve mezhepten dolayı muâheze edilemeyeceğinden, müvekkilimin Anayasa ile kendisine bahşedilmiş bulunan bu din ve neşir hürriyetinden mahrum edilerek cezaî takibe mâruz bırakılması Anayasa hükümlerine mugâyirdir.

Yukarıda izah ettiğimiz kanunî taraflarımız farz-ı muhâl nazar-ı dikkate alınmaz, Türk Ceza Kanunu'nun antidemokratik 163. maddesine göre müvekkilimin takibi mümkün farz edilirse, isnad edilen suçun tahliline geçer ve şöyle deriz:

Bir müslüman... Ak saçlı, yaşlı bir müslüman. Saçını başını ve yaşını bütün ömrü boyunca nurla ağartmış bir müslüman. Saçı, başı, yaşı ve bütün vücudu Allah'ın nuruyla yıkanmış, tertemiz ve bembeyaz bir müslüman. Bütün

Deruhte etmek: Üstüne almak, yüklenmek.

Masûniyet: Dokunulmazlık, korunmuşluk.

Mugâyir: Zıt, muhalif, aykırı.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Mümtaz: Seçkin.

Mütecâviz: Aşkın, aşan.

Neşir: Yayma, yayınlama.

Taalluk: Bağ, alâka.

Temyiz Mahkemesi: Yargıtay.

ömrü boyunca in'âm-ı Hak olan hayatını, Türk milletinin salâh ve hakikî saadetini için vakfetmiş.. emr-i ilâhî olan ruhunu, feleğin hakikî mâliki Allah'a teslim edinceye kadar aynı yolda yürümeye azmetmiş.. bina-yı sübhânî olan bedenini, yalnız Allah yolunda yıpratmış olan büyük bir müslüman, bugün, "Demokrasi vardır" denilen bir gün, kalkıyor, yalnız "Allah" diyor, "Kitap" diyor, "Resûl" diyor ve gençliğe, "Dikkat!" diyor. Der demez arkasından savcı (dâvâyı açan savcı) yapıyor. "Gel buraya... Suç işledin!" diyor.

Ve âfâkı kapkara bir zulmet kaplamıştır.

Fakat, bakın şu asil ve necip ihtiyar müslümana! Ne kadar sakın ve ne kadar rahattır. Zira kesrette değil, vahdettedir. Gecenin zulmetinden ve gündüzün rengârenginden bîfüturdur. Belâ zindanında safâyı seyretmektedir. Cefa sofrasında vefa bulan, mazhar-ı tecellî olandır. Zira eşya hakikatlerinden haberdardır. Kesâfeti letâfete kalb etmiştir. Kanı çekilmiş, damarlarında kan yerine feyz-i Hak ve nur cereyan etmektedir ve savcı (dâvâyı açan savcı) bu müslümanı kolundan yakalamış, hapse sürüklemektedir.

Niçin? Neden? Ne yaptı bu pîr-i fânî? Nedir kabahati bu ihtiyar müslümanın? Ne mi yaptı? Bakın, savcıya (dâvâyı açana) göre neler ve neler yaptı:

"Gençlik Rehberi" adıyla bir kitap çıkardı.

A- Lâikliğe aykırı hareket etti. Allah, din, iman lâikliğe aykırı olur mu? Olur. Peki, başka?

B- Devletin içtimâî, iktisadî, siyasî ve hukukî temel nizamlarını dinî esaslara uydurmak istedi. Nasıl, niçin ve ne maksatla yaptı bunları?

C- Şahsî nüfuz temin ve tesis etmek maksadıyla.

Peki, ya siyasî menfaat kasdı var mı acaba? Hayır, bu yok. Ehl-i vukûf da bu maksadı görmemiş. Savcı da bunu diyemiyor. Peki amma, madem ki siyasî menfaat kasdı yokmuş, bu pîr-i fâninin şahsî, cüssesi, bedeni ne ki, dünyadan ne bekliyor ki nüfuz temin etmek istesin?

Âfâk: Ufuklar.
Bîfütur: Fütursuz, aldırmaz, umursamaz.
Bina-yı sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz bir şekilde yarattığı bina, yapı.
Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.
İn'âm-ı Hak: Cenâb-ı Hakk'ın

nimet vermesi, nimete erdirmesi.
Kesâfet: Yoğunluk, katılık.
Kesret: Çokluk. Kesret, sebepler âlemi.
Letâfet: Şeffaflık, incelik.
Mazhar-ı tecellî: İlâhî isimlerin tecellisine erişmiş, ayna olmuş.
Necip: Asil, soylu.

Pîr-i fânî: Çok yaşlı, ihtiyar kimse.
Safâ: Ferahlık, huzur.
Salâh: Düzeltme, iyileşme.
Vahdet: Birlik.
Zulmet: Karanlık.

Savcı, “Ben orasını bilmem” diyor. “İstiyor işte. Hem bunu böylece, birbirlikiler de söylüyorlar.”

Peki, nasıl yaptı bu işleri bu müslüman?

A- Dini, dinî hissiyâtı ve dince mukaddes tanınan şeyleri âlet etmek suretiyle.

Nedir bu mukaddes tanınan şeyler? İslâm dini, müslümanlık hisleri, Allah kelimesinin kalbdeki haşyeti, Kur’ân, tefsir... Demek savcı bunları biliyor. Bunların mukaddesat olduğuna inanıyor.

Peki amma bunları bilmek, inanmak ve sonra söylemek âlet etmek midir? Evet, dâvâyı açan savcıya göre âlet etmektir. Öyleyse savcı da bunları âlet ediyor, hem de siyasî bir kanuna âlet ediyor, hem de bir müslümanı mahkûm ettirmek için âlet ediyor. Şu hâlde o da 163. maddeye göre suç işlemiyor mu?

“Hayır!” der savcı. “Ben propaganda yapmıyorum. O, propaganda ve telkin yaptı.” Ne dedi peki? Şunları söyledi:

“... Bu zamanda, zındıka dalâleti İslâmiyet’e karşı muharebesinde nefis-i emmârenin plânıyla şeytan kumandasına verilen fırkalardan en dehşetlisi yarım çıplak hanımlardır ki, açık bacağıyla, dehşetli bıçaklarla ehl-i imana taarruz edip saldırıyorlar. Nikâh yolunu kapamaya, fuhuş yolunu genişlettirmeye çalışarak, çokların nefislerini birden esir edip, kalb ve ruhlarını kebâir ile yaralıyorlar; belki o kalblerden bir kısmını öldürüyorlar.”

Peki, yalan mı bunlar? Fuhuş teşvik ve nikâhı imha eden fâhişeler gürûhu inkâr mı ediliyor? Gizli ve âşikâr fuhuşla ve devlet eliyle mücadele yok mu? Ceza Kanunu, Fuhuşla Mücadele Nizamnâmesi ve Ahlâk Zâbitası bunlarla geceli gündüzlü mücadele etmiyor mu?

“Var, var amma, buna biz karışırız; Allah ne karışır?” diyor savcı.

Peki, böyle desin. Desin amma kanun, zâbita ve savcı, suç işlendikten sonra işleyen ve işleteni yakalıyor. Yani iş olup bittikten sonra, namus pâymal olup adam öldükten sonra... Daha evvel tedbir almaya kanunen imkân yok; fakat dinen buna imkân var: Allah korkusu ve din. Bu korku

sayesinde her türlü rezaletin önü alınabileceğini bildiriyor. İslâm dini bunu emrediyor. Tedbiri evvelden alın diyor.

Nasıl? Nasihat edin, ikaz edin, Allah'ı tanıtın, insanın kalbinde Allah korkusu, Allah sevgisi, ateş, cehennem, ebedî azap, ebedî saadet yer etsin, bilsin, anlasın, sevsin ve korksun; korksun ki fenalıklardan kaçsın, hem kendisi kurtulsun, hem de cemiyet. Savcı da, devlet de, hükûmet de, millet de rahat etsin. Bunun için Allah korkusunu ve sevgisini insanlara aşılayın.

Nasıl yapalım bu işi? Söyleyin, yazın, okutun. Peki, amma o zaman propaganda diyorlar. Ne olur? Bunlar Allah'ın emirleri, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın hikmetleri değil mi? Din, sizin en tabîî hakkınız değil mi? Kim men eder sizi bundan, (Allah yolundan)? Suç diyorlar buna. Öyle mi? Allah'ın emrini okuyun:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ
لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ أَعْمَالَهُمْ¹

Meâli: “Haberiniz olsun ki, o küfür edip halkı Allah yolundan men eyleyen ve hak kendilerine tebeyyün ettikten sonra Peygamber’e karşı gelenler, hiçbir zaman Allah’a zerrece bir zarar edecek değiller. O, onların amellerini heder edecektir.”

Peki amma dinlemezlerse? Dinleyenlere, iman edenlere tekrar edin; çünkü yaptığınız iş iyidir. İnsanlar için, cemiyet için, millet için, hükûmet için, devlet için hayırlıdır; şerden, belâdan koruyucudur. İman edenlere deyin ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ²

Meâli: “Ey bütün iman edenler! Allah’a ve Resûlüne itaat edin de amellerinizi ibtal eylemeyin!”

Buna da inanmazlarsa deyin ki: “Tehlike, vatan ve milletin için tehlike, dinde, dinin propagandasında değil, dinsizliktedir.”

Bunu Başvekilimiz de söyledi: “Sağcılığın memleket için tehlikeli olduğu görülmemiştir. Bugün din propagandasına mâni bir hâl yoktur; tedbir alma-ya da lüzum kalmamıştır.”

¹ Muhammed Sûresi, 47/32.

² Muhammed Sûresi, 47/33.

Muhterem hâkimler! Siz bilirsiniz, fakat bir kere de dâvâyı açan savcıya sorunuz, bakalım hayır diyebilecek mi? Allah'ın emirleri, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın hikmetleri gençlere anlatılmaz, bildirilmezse, propaganda suçtur diye men edilirse, ahlâksızlık, iffetsizlik, köksüzlük, fuhuş, zina, katil suçlarının önüne geçmek yalnız ceza kanunlarıyla kabil midir? Komünizm gibi bütün dünyayı tehdit eden erzel âfetin, gizli ve âşikâr, seri ve sinsi tahribatını tamamen neyle önlemek mümkündür?

Muhterem, vatansever, Allah'ına ve mukaddesatına bağlı necip Türk hâkimleri! Şu korkunç küfür propagandasına, körpe müslüman Türk çocuklarının temiz ve saf dimağlarını senelerce tahrip ederek felce uğratan korkunç din düşmanlarının akıttığı zehirlere bakın. Ne korkunç hâl ve tezatlar içindeyiz! Savcı bunu görmez, İslâm dinine ve bütün mukaddes dinlere yapılan bu korkunç taarruz ve hakareti takip etmez de, bu taarruzdan gençliğe muhafaza tedbirleri tavsiye eden mi yakalar?

Pek muhterem Türk, müslüman hâkimler! Siz Kur'ân-ı Mübîn'in, Allah'ın nurunun pırıltıları ile dolu olan ve yalnız o nur-u ilâhîyi aksettiren Risale-i Nur Gençlik Rehberi'nden dolayı müvekkilimi mahkûm edemezsiniz.

Muhterem, asil ve müslüman Türk hâkimleri! Pek iyi bilirsiniz ki, hakikî irşad âlimleri enbiyanın vârisleridir.¹ Bu mübârek zâtlar da kendilerine miras kalan vaaz u nasihati, Kur'ân-ı Mübîn'in emirlerine göre yaymakla mükelleftirler. Vazifesini yaparken hiçbir ücret ve ivazın talibi değildirler. Vazifelerini fisebilillâh yaparlar. Ancak, Allah ve Resûlünün rızasına taliptirler. Son nefeslerine kadar bu mukaddes vazifeye devam ederler. Çünkü bu vazife onlara Allah ve Resûlü'nün emanetidir. Müvekkilim, bu emaneti ehline tevdi ediyor diye nasıl takip ve tâzib edilir? Nasıl bu ihtiyar yaşında zayıf ve nahif bünyesi, inanamayacağı ağır bir teklif ile mükellef tutulur: “Gel, zindana gir!”

Bu, en korkunç bir zulüm olur. Bu zulme mâni olmak vazifesi de sizlere emanet edilmiştir.

Bütün fenalıkları, günahları, ahlâksızlığı, rezaleti, fesat ve fitneyi imha edecek nurdur.

¹ Tirmizî, *İlim* 19; Ebû Davud, *İlim* 1; İbn-i Mâce, *Mukaddime* 17; Ahmed İbn-i Hanbel, *Müsned* 5/196.

Erzel: En rezil, çok alçak.

Kur'ân-ı Mübîn: Gerçekleri apaçık gösteren Yüce Kur'ân.

Nahif: Zayıf, güçsüz.

Tâzib etmek: Ezizyet etmek, cezalandırmak.

Tevdi etmek: Emanet etmek, vermek.

Tezat: Zıtlık.

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ¹

Meâli: “Onlar Allah’ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Allah ise, muhakkak nurunu tamamlamak, tamamen parlatmak istiyor, kâfirler hoşlanmasalar da...”

Avukat
Abdurrahman Şeref Lâç

* * *

Bu müdâfaayı müteakip Üstad Said Nursî’ye başka bir diyeceği olup olmadığı mahkeme reisi tarafından sorulmuş, mûmâileyh ayağa kalkarak:

- Yalnız bir kelime söylemek için müsaadenizi rica ederim.
- Buyurunuz.
- Muhterem vekillerimin, benim şahsım hakkında söylemiş oldukları senâkâr sözlere ben lâyık değilim. Ben, Kur’ân ve iman hizmetinde çalışan âciz bir adamım. Başka bir diyeceğim yoktur.

Beraat Kararının Tebliği

Bunun üzerine mahkeme hitam bulmuş; heyet-i hâkime müşâvereden sonra ittifakla beraat kararını tebliğ etmiş ve bu karar mahkemede hazır bulunan üniversiteliler ve halk tarafından şiddetle alkışlanmıştır. Savcılık tarafından temyiz edilmediği için karar kesinleşmiştir.

* * *

¹ Tevbe Sûresi, 9/32.

Hitam bulmak: Sona ermek.
Mûmâileyh: İşaret edilen, sözü edilen kişi.

Müşâvere: İstişare. Fikir alış verişinde bulunma.
Senâkâr: Öven, övgü dolu.

Temyiz etmek: Mahkemenin verdiği karara itiraz ederek davayı bir üst mahkemeye götürmek.

Bediüzzaman'ın İstanbul'a teşrifi münasebetiyle üniversiteli bir Nur talebesinin arkadaşına yazdığı mektup

Sevgili Üstadımızın teşrifinden dolayı bizi ve İstanbul'u tebrikinize teşekkür ederim. Bu muhteşem, müstesna hâdiseden dolayı, koca şehir kaynadı; için için bayram yapıyor. Âlimi-cahili, fakiri-zengini, genci-ihiyarı mahkemelerde, otelde, her yerde onu görmeye ve dinlemeye koşuyor.

Rüyalarımız dahi neş'e ve ferahla dolu... Düşmanlarımızın ise yüzleri daha ziyade karardı. Nifaklarının hiçbir şey yapmadığını ve yapamayacağını artık biliyorlar.

Üstadımız, İstanbul'un şahsiyet devrinin yâdigârı olan her şeye yeniden can verdiler. Kardeşlerimizin gözünde, şehrin manzarası birdenbire değişti. Ayasofya, Sarayburnu'na kadar uzandı. Minarelerinde yine ezan-ı Muhammedî (*aleyhissalâtu vesselâm*) okunuyor; içinde, hâfızlar yeniden Kur'ân-ı Kerim tilâvetine başladılar. Fatih, her gün türbesinden kalkarak, fethettiği şehrin büyük ve mübârek misafirine, "Hoşgeldiniz!" diyor ve onu tebrik ediyor. Yeni Câmi'nin şerefesinden, Beyoğlu'nun en karanlık ve mülevves izbesine kadar nüfuz edecek ışık tufanını şimdiden görür gibi oluyoruz. Hepsinin, Ayasofya'nın, Fatih'in, Sultan Ahmed'in, Eyüb'un ve Süleymaniye'nin ve bütün müslüman İstanbul'un hicap perdelerini yüzlerinden atışı ve bize daha muhteşem ve daha samimî görünmeleri, bu büyük teşriften ve bu ulvî nurdan...

Üstadımız, artık bu şehrin güneşi. O giderse, ufkundaki güneş de onu takip edecek ve milyonluk şehir kararverecek. Tesellimiz, Fatih şehrinin Risale-i Nur'la aydınlanacağı ve parlayacağı ümididir.

Üstadımızın teşrifini telefonla haber verdikleri zaman, cansız vücudumdan birdenbire bir cereyan geçti. Öldürücü ve uyuşturucu değil; diriltir, canlandırır bir cereyan... Maddî ve mânevî varlığımın bir anda kuvvet bulup, muazzam bir mıknaatın beni çektiğini hissettim. Ağırceza Mahkemesi'ne vâsıl olduğum zaman, biraz evvelki tahassüslerimin bütün cemiyette hâkim olduğunu fark ettim. Mahkemenin içi ve dışı tıklım tıklım dolu idi. Kalabalığı yararak içeri girmek istedim; fakat gözüm iki üniversiteli talebenin arasındayürüyen Üstad'a ilişti. Manasıyla olduğu kadar, maddesi ve kıyafeti ile de bambaşka olan ve şu anda milyonlarca gözün onun üzerinde toplandığı

müstesna varlık, sanki hiçbir şeyle alâkadar değildi ve hiçbir hâdiseden haberi yoktu.

Mahkemenin içindeyim. Ulvî isim zikredilir edilmez, büyük adam koca bir milletin, dinin ve devrin tarihî mümessili olarak içeri girdi. Ufak bir kaynaşmayı müteakip çıt yok. Herkes, bu muhteşem ve muazzam ânın manasını ve heyecanını duymakta...

“Hastayım” demelerine rağmen, Üstadımızın yerlerinden yıldırım gibi fırlayarak itiraz ve izahları, mahkeme heyetinin hayranlıkla büyük adamı seyri... İkinci celsede daha muazzam bir kalabalık... Üstadımızın, vukûfsuz ehl-i vukûf raporuna bizzat verdikleri harikulâde cevaplar ve mahkemenin 5 Mart'a tâliki...

Titreyerek, günah ve zaafılarına bin teessüf ve tevbe ederek yaklaşır, mübârek ellerini sonsuz bir iştiaqla öptüğüm ve içimi tertemiz tutmaya çabalarak gözlerini bulmaya cesaret ettiğim o an, o gün, hâtıralarımın en büyük ve en nâdide yâdigârı olacak.

Üniversiteli diğer kardeşlerim, Üstadımızın hizmetinde bulunmakla şeref-i uzmâyâ kavuşmuşlar. O Üstadımızdan, Cenâb-ı Hak ebediyen razı olsun ve bütün talebelerine ve bilhassa benim gibi bîçâre, zavallı ve âcizlere akıl, dirâyet, azim ve ihlâs ihsan buyursun, âmin...

Evet kardeşim, bu asrın mânevî şahı olduğu, hayatı ve eserleriyle sâbit olan bir üstadın eserlerini biz muhtaçlara lütfeden Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükürlerle beraber, şu zamanın yaralarına en münasip bir ilâç, bir merhem ve zulûmâtın tehâcümüne mâruz heyet-i İslâmiye'ye en nâfi bir nur ve dalâlet vâdilerinde hayrete düşenler için en doğru bir rehber olan Risale-i Nur'u, ölünceye kadar okuyacağız, neşredeceğiz inşallah.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي¹

İstanbul Üniversitesi Nur talebelerinden

Kâmil

* * *

¹ Bâki olan yalnız Allah'tır.

Dirâyet: İncelikleri kavrama, kuvvetli zekâ.

Mümessil: Temsilci, sözcü.

Nâfi: Faydalı.

Şeref-i uzmâ: Pek büyük şeref.

Tâlik: Ertelenme.

Tehâcüm: Saldırı, hücum.

Zulûmât: Karanlıklar.

Üstad'ın Emirdağ'a Tekrar Gidişi

Üstad Bediüzzaman, İstanbul'daki muhakemesinin beraatla neticelenmesini müteakip Emirdağ'a geldi. Emirdağ'da Ramazan ayının bir gününde kira çıktığı zaman, bir başçavuş ve üç silâhlı jandarma yanına gönderilerek, gelecek fıkrada beyan edildiği gibi, kendisine şapka giymesi teklif ediliyor; bu sebeple karakola celbediliyor. Bunun üzerine Üstad bir istida yazarak Adliye ve Dâhiliye Vekâleti'ne gönderiyor. Aynı zamanda Ankara'daki bir talebesine de göndererek alâkadar meb'uslara hâdisenin duyurulmasını bildiriyor.

Ankara'daki talebeleri, bu şekvânın bir nüshasını, Samsun'da münteşir Büyük Cihad gazetesine gönderiyorlar. Yazı, Büyük Cihad'da "En Büyük İspat" başlığı altında ve bir hâşiye ilâve edilerek neşrediliyor. Sonra, Ankara ve İstanbul Üniversitesi'ndeki Nur talebeleri de iki-üç makale yazıp, Büyük Cihad gazetesine gönderiyorlar ve neşrediliyor.

Bu sıralarda Malatya Hâdisesi vukua geliyor; dindarlar aleyhinde bir sürü yalan, iftira, tevizir propagandası başlıyor. Bu tahriklere aldanan bazı şahsiyetler, dinî gazetelerden medar-ı itham noktalar bulmak için çalışıyorlar. Samsun'da da mezkûr "En Büyük İspat" başlıklı yazı ve Üniversite Nur talebelerinin makaleleri dolayısıyla, gazete neşriyat müdürü ile Ankara'dan bu yazıların bazılarını gönderen bir Nur talebesi tevkif edilerek mahkemeye veriliyor. Nurculuğun memlekette inkşafı aleyhinde gazetelerde beyanatlar, kanaatler ileri sürülüyor. 600 kadar Nur talebesinin mahkûmiyetini istihdaf eder şekilde, Türkiye'de yirmi beş yerde taharri yapıp, bir kısmında dâvâ açılıyor. Neticede, Risale-i Nur'da ve Nur talebelerinde medar-ı itham bir nokta olmayıp, suç bulunmadığı kanaatine varılıyor.

Samsun'da açılan dâvâda evvelâ mahkûmiyete karar verilmişse de, Mahkeme-i Temyiz'in Risale-i Nur eserleri ve müellifi Bediüzzaman hakkında

Dâhiliye Vekâleti: İçişleri Bakanlığı.

Hâşiye: Dipnot, açıklama.

İstida: Dilekçe.

İstihdaf etmek: Hedef, gaye edinmek.

Meb'us: Milletvekili.

Medar-ı itham: İtham edilme, suçlanma sebebi.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Münteşir: Neşrolunan, yayınlanan.

Şekvâ: Şikayet.

Taharri: Arama, araştırma.

Tevkif edilmek: Tutuklanmak.

Tevizir: Yalan söyleyerek aldatma, karalama.

serd ettiği mütâlaa ile mahkûmiyet kararını esastan bozması sebebiyle tekrar yapılan duruşmada, yazılarda suç unsuru bulunmadığı kanaatine varılarak beraat kararı verilmiştir.

“En Büyük İspat” başlıklı yazıdan dolayı Samsun'da Üstadımız aleyhine de dâvâ açılmıştı. Samsun'a mahkemeye celbi isteniyordu. Çok rahatsız ve ihtiyar olması sebebiyle kaza tabipliğinden aldığı bir raporu nazar-ı itibara alınmayarak, mutlaka mahkemede bulunması isteniyordu. Nihâyet Üstad, Samsun'da mahkemede bulunmaya karar vererek İstanbul'a kadar geldi. Fakat sıhhatinin bozukluğu ve tahammül edememesinden, yola devam edemeyip Heyet-i Sıhhiye'den bir rapor alıp mahkemeye gönderdi. Raporda, Said Nursî'nin, yapılan muayene neticesi, ne karadan, ne denizden ve ne de havadan Samsun'a gitmeye vücudu tahammül edemeyeceği yazılı idi.

Mahkemede, müddeiumumî şiddetli ısrarlarla Said Nursî'nin mutlaka mahkemede bulunmasını istemişse de mahkeme heyeti, sıhhiye raporuna istinaden, Bediüzzaman'ın İstanbul mahkemelerinden birinde istinâbe suretiyle ifadesinin alınmasına karar verdi. Nihâyet, devam eden mahkemeler neticesinde, Samsun Mahkemesi, dâvâ mevzuu yazıda mahkûmiyeti icap ettirecek bir kasıt görmediğinden, Said Nursî'nin beraatına karar verdi.

* * *

İstinâbe: Dâvânın görülmekte olduğu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir yerde bulunan ilgili kimsenin, bulunduğu yerdeki mahkeme tarafından ifadesi-

nin alınması, ya da vekilleri aracılığıyla ifadesinin alınması.

Müddeiumumî: Savcı.

Mütâlaa: Düşünce, görüş, fikir.

Serdetmek: Ortaya koymak, izah etmek.

**Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî Bu Müdâfaayı
İstanbul Mahkemesi'nde Okumuş ve Mahkemesi
Beraatla Nihâyet Bulmuştur**

Gizli düşmanlarımız, bu Ramazan-ı Şerifte, tekrar adliyyeyi benim aleyhi-me sevk ettiler. Mesele de bir gizli komünist komitesiyle alâkadardır.

Birisi, bütün bütün kanun hilâfına olarak, beni tek başımla ve yalnız olarak kırdı ve dağda otururken, üç silâhlı jandarma ile bir başçavuş yanıma gönderdiler. “Sen başına şapka giymiyorsun” diye zorla beni karakola getirdiler. Ben de adaleti hedef tutan bütün adliyelere söylüyorum ki:

Böyle beş vecihle kanunsuzluk edip, kanun nâmına beş vecihle İslâm kanunlarını kıran adam, hakikî kanunsuzluk ile itham edilmek lâzım gelirken, onların o acîb kanunsuzluğu ve bahanesiyle, iki seneden beri vicdanî azap verdiklerinden, elbette mahkeme-i kübrâ-yı haşirde bunun cezasını çekeceklerrdir.

Evet, otuz beş senedir münzevî olduğu hâlde hiç çarşı ve kasabalarda gezmeyen bir adamı, “Sen frenk serpuşunu giymiyorsun” diye itham etmeye, dünyada hangi kanun müsaade eder?

Yirmi sekiz seneden beri beş vilayet ve beş mahkeme ve beş vilayetin zâbitaları onun başına ilişmedikleri hâlde, hususan bu defa İstanbul mahkeme-i âdilesinde yüzden ziyade polislerin gözleri önünde, hem iki ayda yaya olarak her yeri gezdiği hâlde hiçbir polis ilişmediği ve hem Mahkeme-i Temyiz “Bere yasak değil” diye karar verdiği, hem bütün kadınlar ve başı açık gezenler ve bütün askerî neferler ve vazifedar memurlar giymeye mecbur olmadıklarından ve giymesinde hiçbir maslahat bulunmadığından ve benim resmî bir vazifem olmadığından –ki resmî bir libastır– “Bereyi giyenler de mes’ul olmazlar” denildiği hâlde, hususan münzevî ve insanlar arasına girmeyen ve Ramazan-ı Şerifin içinde böyle hilâf-ı kanun en çirkin bir şeyle

Acib: Benzersiz, şaşırtan, yadırganan.

Frenk serpuşu: Avrupalıların giydiği şapka.

Hilâf: Aykırı, ters.

Hilâf-ı kanun: Kanuna aykırı.

Libas: Elbise, giysi.

Mahkeme-i âdile: Adaletli mahkeme.

Mahkeme-i kübrâ-yı haşir: En büyük mahkeme olan mahşer mahkemesi.

Mahkeme-i Temyiz: Yargıtay. Adliye mahkemeleri tarafından verilen karar ve hükümleri nihai

olarak inceleyen yüksek yargı makamı.

Münzevî: İnsanlardan uzaklaşıp, tek başına yaşayan kimse.

ruhunu meşgul etmemek ve dünyayı hatırına getirmemek için has dostlarıyla dahi görüşmeyen, hatta şiddetli hasta olduğu hâlde, ruhu ve kalbi, vücuduyla meşgul olmamak için ilâçları almayan ve hekimleri çağırmayan bir adama şapka giydirmek, ecnebî papazlara benzetmek için ona teklif etmek ve adliye ile tehdit etmek, elbette zerre kadar vicdanı olan bundan nefret eder.

Mesela, ona teklif eden demiş: “Ben emir kuluyum.” Cebr-i keyfî kanunla emir olur mu ki, emir kuluyum desin? Evet, Kur’ân-ı Hakîm’de, yahudi ve nasranilere başta benzememek için ona dair âyet¹ olduğu gibi,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ²

âyeti ulû'l-emre itaati emreder. Allah ve Resûl’ün itaatine zıt olmamak şartıyla, o itaatin emir kuluyum diye hareket edebilir.

Hâlbuki bu meselede, an’ane-i İslâmiye kanunları; hastalara şefkatle incitmemek, gariplere şefkat edip incitmemek, Allah için Kur’ân ve ilm-i imanîye hizmet edenlere zahmet vermemek ve incitmemek emrettiği hâlde, hususan münzevî, dünyayı terk etmiş bir adama ecnebî papazlarının serpuşunu teklif etmek on vecihle değil, yüz vecihle kanuna muhalif ve İslâm’ın an’anevî kanunlarına karşı bir kanunsuzluktur ve keyfî bir emir hesabına o kudsî kanunları kırmaktır.

Benim gibi kabir kapısında, gayet hasta, gayet ihtiyar, garip, fakir, münzevî, sünnet-i seniyyeye muhalefet etmemek için otuz beş seneden beri dünyayı terk eden bir adama bu tarz muâmeleler kat’iyen şek ve şüphe bırakmadı ki, komünist perdesi altında, anarşilik hesabına, vatan ve millet ve İslâmiyet ve din aleyhinde müthiş bir sû-i kast eseri olduğu gibi, İslâmiyet’e ve vatana hizmete niyet eden ve müthiş haricî tahribata karşı cephe alan dindar

¹ Bkz.: “Ne Yahudiler ne de Hristiyanlar, sen onların dinlerine tâbi olmadıkça asla senden razı olmazlar. Sen de ki: ‘Allah’ın hidâyet yolu olan İslâm, doğru yolun ta kendisidir.’ Sana gelen bunca ilimden sonra onların heva ve heveslerine uyacak olursan, Allah’a karşı hiçbir koruyucu ve yardımcı bulamazsın.” (Bakara Sûresi, 2/120). Ayrıca bkz.: Mâide Sûresi, 5/51.

² “Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Resûlüne ve sizden olan ulû'l-emre de itaat edin.” (Nisâ Sûresi, 4/59).

An’ane-i İslâmiye: İslâmî gelenek, örf.

An’anevî: Örfeye dayanan, geçmişten gelen.

Cebr-i keyfî: Hukuk dışı, keyfî zorbalık.

Divan-ı Harb-i Örfî: 1909 yılında 31 Mart Vakası’ndan sonra kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi.

İlm-i imanî: İmana dâir ilimler.

Nasrani: Hristiyan.

Sünnet-i seniyye: Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) sünneti.

Ulû'l-emr: Âmir, müdür.

meb'uslar ve Demokratlar'a dahi büyük bir sû-i kastır. Dindar meb'uslar dikkat etsinler, bu dehşetli sû-i kasta karşı müdâfaada beni yalnız bırakmasınlar. (Hâşiye)

* * *

Hâşiye: Rus'un Başkumandanı kasten önünden üç defa geçtiği hâlde ayağa kalkmayan ve tenezül etmeyen ve onun idam tehdidine karşı izzet-i İslâmiye'yi muhafaza için ona başını eğmeyen..

İstanbul'u istilâ eden İngiliz Başkumandanı'na ve onun vâsıtasıyla fetva verenlere karşı, İslâmiyet şerefi için, idam tehdidine beş para ehemmiyet vermeyen ve "Tükürün zâlimlerin o hayasız yüzüne!" cümlesiyle ve matbuat lisanıyla karşılayan..

ve Mustafa Kemal'in, elli meb'us içinde hiddetine ehemmiyet vermeyip, "Namaz kılmayan haindir." diyen..

ve Divan-ı Harb-i Örfî'nin dehşetli suâllerine karşı, "Şeriatın tek bir meselesine ruhu mu feda etmeye hazırım!" deyip dalkavukluk etmeyen..

ve yirmi sekiz sene, gâvurlara benzememek için inzivâyı ihtiyâr eden bir İslâm fedaisi ve hakikat-i Kur'âniye'nin fedakâr hizmetkârına maslahatsız, kanunsuz denilse ki:

"Sen yahudi ve hristiyan papazlarına benzeyeceksin, onlar gibi başına şapka giyeceksin, bütün İslâm ulemâsının icmâına muhalefet edeceksin, yoksa ceza vereceğiz" denilse, elbette öyle her şeyini hakikat-i Kur'âniye'ye feda eden bir adam, değil dünyevî hapis veya ceza ve işkence, belki parça parça bıçakla kesilse, cehenneme de atılsa, kat'iyen; yüz ruhu da olsa, bütün tarihçe-i hayatının şehâdetiyle, feda edecek..

Acaba, bu vatan ve dinin gizli düşmanlarının bu eşedd-i zulm-ü nemrudânelerine karşı, mânevî pek çok kuvveti bulunan bu fedakârın tahammülü ve maddî kuvvetle ve menfî cihette mukabele etmemesinin hikmeti nedir?

İşte bunu, size ve umum ehl-i vicdana ilân ediyorum ki, yüzde on zındık dinsizin yüzünden doksan mâsuma zarar gelmemek için, bütün kuvvetiyle dâhildeki emniyet ve âsâyışı muhafaza etmek için, Nur dersleriyle herkesin kalbine bir yasakçı bırakmak için, Kur'an-ı Hakîm ona o dersi vermiş. Yoksa, bir günde yirmi sekiz senelik zâlim düşmanlarımdan intikamımı alabilirim! Onun içindir ki, âsâyışı mâsumların hatırı için muhafaza yolunda haysiyetini, şerefini tahkir edenlere karşı müdâfaa etmiyor ve diyor ki:

"Ben, değil dünyevî hayatı, lüzum olsa âhîret hayatımı da millet-i İslâmiye hesabına feda edeceğim."

Said Nursî

Divan-ı Harb-i Örfî: 1909 yılında 31 Mart Vakıası'ndan sonra kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi.

Eşedd-i zulm-ü nemrudâne: Çok şiddetli, nemrutça zulüm.

İcmâ: İttifak, ortak görüş.

İhtiyâr etmek: Tercih etmek, seçmek.

İzzet-i İslâmiye: İslâm'ın şerefi, onuru.

Matbuat: Basın-yayın.

Menfî: Olumsuz, yıkıcı.

Tahkir etmek: Hakaret etmek, küçük düşürmek.

Ey Mübârek, Müşfik ve Muazzez Üstadımız Hazretleri!

Bu acîb madde ve dinsizlik asrında, nazarlar kısalmış; kalbler, fenalıklar ve kötülüklerle dolmuş. Yalnız ve yalnız, Kur'ân-ı Hakîm'in bu zamandaki en hakikî ve kat'î tereşşuhâtı olan Risale-i Nur, o kısalmış nazarları, âdeta madde-
denin ruhuna nüfuz ettiriyor; o kötü kalblerin zindan gibi karanlık olan içini, nurla dolduruyor. Bunun için, bu asra "Nur Asrı" denmesi münasiptir.

Risale-i Nur, beşeriyetin bu tamiri imkân olmayan yarasını uhrevî ilâçlarla tedavi ediyor.

Risale-i Nur ve onun harika müellifi siz mübârek Üstadımız, binlerce münevver gence halâşkârlık vazifenizi yapmış ve yapmaktasınız. Bunun böyle olduğuna, imanları kurtarılan bu âcizler canlı şahitleriz. Bu dehşetli asırda, materyalizmi, maddeciliği temelinden yıkan, mason ve komünistlerin bâtil ideolojilerini bütün ilim ve idrak muvâcehesinde zîr ü zeber eden Risale-i Nur, okuyucularına –bu asrın talihli insanlarına– bu dünya ile, hatta kâinatla bile değişilmez âb-ı hayatı, ebedîlik suyunu, yani bekâ âleminin bileti olan imanı bahşediyor.

Ey aziz ve mübârek Üstadımız! Bu kadar kıymetli bir hediyeyi bizlere veren siz Üstadımıza ne kadar hürmet ve muhabbet beslesek azdır. Siz kurtarıcı Üstadımızla Risale-i Nur talebeleri arasındaki bağ, ebedî bir bağlılıktır. Bunu hiçbir kuvvet çözemaz. Hürmetle mübârek ellerinizden öper, dualarınızı beklerim.

Üniversite Nur talebeleri nâmına

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden

*Ahmed Atak**

* * *

Bekâ âlemi: Ebedî âlem, âhiret yurdu.

Halâşkârlık: Kurtarıcılık.

Materyalizm: Maddecilik. Maddeyi, kâinatın temel prensibi kabul eden, maddî veya ruhî bütün varlıkların esasını madde

olarak benimseyen görüş.

Muvâcehe: Karşı, ön.

Münevver: Nurlu, aydın.

Müşfik: Şefkatli.

Tereşşuhât: Sızıntılar, yansımalar.

Uhrevî: Âhirete ait.

Zîr ü zeber: Darmadağın, yerle bir.

Bu mektup Samsun'da münteşir Büyük Cihad gazetesinde intişar etmiştir. Müfterilerin tahrikâtıyla Samsun'da muhakeme açılmasına sebep olmuştur. Muhakeme beraatla neticelenmiştir.

Âlem-i İslâm'ın Halâskârı, Ehl-i İmanın Sertâcı, Risale-i Nur'un Tercümanı Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'ne!

Bu defa dindar Demokratlar'ın delâletiyle Afyon Mahkemesince Risale-i Nur'un serbestiyetine, bütün risale, mektup ve mecmualarının suç mevzuu teşkil etmediğinden iadelerine karar verilmesini, senelerce evvel ilân ettiğiniz “*Risale-i Nur benim değil, Kur'an'ın malıdır; Kur'an'ın feyzinden gelmiştir. Hiçbir kuvvet onu Anadolu'nun sinasinden koparıp atamayacaktır. Risale-i Nur Kur'an'a bağlıdır; Kur'an ise Arş-ı Âzam'la bağlanmıştır. Kimin haddi var ki, onu oradan söküp atsın!*” diye olan hakikatli beyanatınızın açık bir tezahürü ve bu ulvî hizmetinizin ilâhî ve Kur'anî olduğunun parlak bir delili bilerek, bu beraat kararının Âlem-i İslâm'ın ve bâhusus bu millet-i İslâmiye'nin saadetlerinin başlangıcı olması itibarıyla, başta, bütün varlığıyla bu zaferleri bekleyen ve Nur ailesine reis ve hakikatler deryasına kaptan tayin edilen ve zulmet-i küfürle tuğyan etmiş insanlığa hâdi ihsan olunan aziz, sevgili Üstadımız ve buna vesile olmakla ehl-i imanı kendilerine dost ve taraf-tar eyleyen dindar Demokratlar'ı ve âdil heyet-i hâkimeyi sonsuz minnetlerle tebrik eder ve arz ederiz ki:

Uzun senelerden beri terakki ve teâlisi için çalıştığınız ve uğrunda fedâ-yı nefis ve can eylediğiniz hakikat-i Kur'âniye'nin bugün bütün bir memleket, bir millet çapında ehl-i imanın kalblerine sürûrlar getirerek fevkalâde inkişafı, hizmetine memur kılındığınız ve bilfiil muvaffak olduğunuz kudsî dâvâ ve hizmetinizin ne kadar yüksek ve parlak olduğunu güneş gibi isbat ediyor.

Yirmi beş-otuz seneden beri bütün mânilere ve sıkıntılara rağmen bu kadar sabır ve metânetiniz ve Kur'an'dan kalb-i münevverinize gelen Risale-i

Arş-ı Âzam: Yerde ve gökte, maddî ve mânevî bütün varlıklarla alâkalı ilâhî emir, irade ve işleyişin ilk tecellî ve zuhur mahalli sayılan, fakat mahiyetini sadece Cenâb-ı Hakk'ın bilebileceği yüce bir âlem.

Bâhusus: Özellikle.

Delâlet: Yol gösterme, aracılık etme.

Hâdi: Hidayete vesile olan, doğru yola ileten.

Halâskâr: Kurtarıcı.

Heyet-i Hâkime: Hâkimler heyeti.

İntişar etmek: Çıkmak, yayılmak.

Kalb-i münevver: Nurlu kalb.

Müfteri: İftira eden, iftiracı.

Münteşir: Neşredilen, yayınlanan.

Sertâc: Baş tâcı.

Tahrikât: Tahrikler, kıskırtmalar.

Teâli: Yükselme, yücelme.

Tuğyan etmek: Azmak, taşkınlık yapmak.

Zulmet-i küfür: Küfür karanlığı.

Nur'un neşri cihetinde bu kadar hizmet ve mücâhedeleriniz, istikbalin nesillerine ve İslâm'ın kahraman mücahidlerine bir numûne-i iktidâ ve imtisal oluyor. Kur'ân güneşinin sönmeyen nurları ve ebedî lem'aları olan Nur şualarıyla cehil ve dalâlet karanlıklarını izale ederek, milyonlar kalbleri o nurla nurlandırıp ehl-i imanı kendinize minnettar ettiniz. Bu vatan ve bu millet, bu tarih ve bu toprak, sizin bu hizmetinizi, bu fedakârlığınızı hiçbir zaman unutmayacaktır. Ebediyet âlemine göç eylediğinizde dahi sizin bu hizmetiniz bir çekirdek olup, ondan fışkıran bir şecere-i âliye her tarafı kaplayacak ve o Nur ağacının etrafına toplanan büyük cemaatler ve Risale-i Nur'un yükselen ebedî şuaları, o hizmetinizi ilelebed ve daha parlak ve daha şâsaalı idâme edecekler.

Siz, Risale-i Nur'un tercümanı haysiyetiyle ve bu iman hizmetinizin İslâm ufuklarında parlaması cihetiyle, bu asrın bir hidayet serdarısınız.

Kur'ân-ı Kerîm'in on dördüncü asr-ı Muhammedî'deki (*aleyhissalâtu vesselâm*) aziz dellâlî ve o müthiş zamanın müthiş zulûmâtına karşı nur-u Kur'ân'la mukabele eden büyük fedakârı ve Risale-i Nur'u yüz binler nüshalarını yüz binler talebelerinin kalemleriyle her tarafta neşredip dinsizliğe ve küfr-ü mutlaka karşı bir sedd-i Kur'ânî tesis eden muhteşem kahraman sevgili Üstadımız!

Âlemlere rahmetler ve saadetler getiren ve insanlığa selâmet ve teselli-ler bahşeden bu mukaddes hizmetinizle ehl-i imana zuhurunu müjde verip isbat ettiğiniz.. ve emâreleri gözükmeye başlayan.. ve bütün kıtalara şâmil hâkimiyet-i İslâmiye'nin nurlu ve büyük bayramını bütün ruhumuzla tebrik eder, Cenâb-ı Hak'tan uzun ömürlerinize dualar eder, ellerinizden tâzimle öperiz.

Ankara Üniversitesi Nur talebelerinden
İsmail, Salih,* Âtîf,* Ahmed,* Ziya, Mehmed, Abdullah

* * *

Cehil: Cehalet.

Dellâl: Bir şeyi delilleriyle gösteren, ilan eden, tellâl.

İdâme etmek: Devam ettirmek, sürdürmek.

İzale: Giderme, yok etme.

Lem'a: Parıltı.

Mücâhede: Çaba, gayret, cihad.

Numûne-i iktida ve imtisal: Uyulacak, örnek alınacak ideal, model.

Sedd-i Kur'ânî: Kur'ân-ı Kerîm seddi, kalesi.

Serdar: Komutan, başkumandan.

Şâmil: İçine alan, kuşatan.

Şecere-i âliye: Yüksek ağaç.

Şuâ: Işın, ışık parçası.

Tâzim: Saygı.

Zuhur: Görünme, ortaya çıkma.

Üstad Said Nursî'nin Isparta'da İkametleri

1953 senesi yaz aylarında Üstad Emirdağ'dan Isparta'ya geldi. Isparta'da pek çok sâdık talebeleri vardı. Daha evvel gönderdiği mektuplarında Isparta'yı taşıyla, toprağıyla mübârek olarak tavsif ediyor ve Risale-i Nur'un zuhuru ve intişarıyla vücûd bulan mânevî hayatının idâmesine en kuvvetli medar Isparta olduğunu beyan buyuruyordu. Filhakika Isparta, Üstad'ın bu iltifatına lâayk olduğunu uzun senelerdeki hâdiselerin şehâdetiyle isbat etmiş ve göstermiştir. Çünkü Risale-i Nur'un birinci medresesi ve te'lif yeri olan Barla, Isparta'nın bir nahiyesidir. Risale-i Nur'un büyük mecmuaları burada te'lif edilmiştir.

Risale-i Nur'u binler kalemlerle en korkulu zamanlarda yazıp neşredenler Isparta ve köylerindeki talebelerdir. Misal olarak Sav köyünü göstermek kâfidir. Üstad Kastamonu'da bulunduğu zaman, Isparta'nın yalnız Sav köyünde bin kadar kalem senelerce Nurlar'ı yazmış, çoğaltılmasında çalışmıştır.

Her birisi birer vilayet kadar, belki daha ziyade Risale-i Nur'a alâka gösteren ve Nurlar'ın yayılmasında birer santral misillü çalışan Nur merkezleri Isparta'dadır. Gül ve Nur fabrikaları ve bunların etrafında Medrese-i Nuriye şâkirtleri, Mübârekler Heyeti, hep Isparta vilayeti dâhilindedir.

Hem her birisi, hizmet-i Kur'âniye itibarıyla birer kutup hükmünde olan Nur talebelerinin medar-ı iftihar büyük kardeşleri de yine Ispartalıdır.

Hem Isparta adliyesi ve emniyeti daima Nurlar'a insafla muâmele etmiştir. Üstad, Isparta adliyesine çok defa dua etmiş, sâir vilayetlere bu noktada da Isparta'yı hüsn-ü misal göstermiştir.

Bu ve bu gibi sebepler tahtında, Üstad, âhir ömrünü Isparta'da geçirmek, ölümünü oradaki mübârek sâdık kardeşlerinin arasında karşılamak, mezarını Isparta'da Sav'da veya Barla'da vasiyet etmek üzere Isparta'ya geldi. Kira ile bir eve yerleşti. Yanında dört-beş talebesi vardı. Bu talebeleriyle Üstad, hususî derslane-i nuriyesini vücûda getirmişti.

* * *

Filhakika: Gerçekten, doğrusu.

Gül fabrikası: Hz. Üstad'ın, Isparta merkezdeki Hüsrev abinin etrafında, Risale-i Nur hizmetinde bulunan Nur talebelerine verdiği bir unvan.

Kutup: Büyük veli, hidayet rehberi, insan-ı kâmil.

Medar-ı iftihar: Övünç sebebi,

kaynağı.

Medrese-i Nuriye: Hz. Üstad'ın, Risale-i Nur'ların elle yazılıp çoğaltılmasında ve intişarında gösterdikleri gayretlerinden dolayı, Isparta'nın Sav köyüne ve buradaki Nur talebelerine verdiği bir unvan.

Mübârekler Heyeti: Hz. Üstad'ın

Isparta'nın Atabey ilçesine bağlı Kuleönü köyünden olan Nur talebelerine verdiği bir unvan.

Nur fabrikası: Hz. Üstad'ın, Isparta'ya bağlı İslâmköyü'ndeki Hâfız Ali abinin etrafında, Risale-i Nur hizmetinde bulunan Nur talebelerine verdiği bir unvan.

Taht: Alt.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin Isparta'da kaldığı evin, bahçe kısmından görünüşü

Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin Isparta'da kaldığı evin, önden görünüşü

Isparta'daki Hayatından Muhtelif Safhalar (*)

Mahkeme Safahâtı

Afyon Mahkemesi tarafından kitaplar serbest bırakılmadan, Malatya Hâdisesi münasebetiyle bazı vilayet ve kasabalarda taharriler yapıldı, mahkemeler açıldı. Ezcümle; Mersin'de, Rize'de, Diyarbakır'da Nurlar ve Nurcular aleyhine dâvâ açıldı; neticede mahkemeler beraat verdi.

Birçok vilayetlerde yapılan taharriler ve soruşturmalarla Nurcular aleyhine umumî bir dâvâ açılması için Isparta Müddeiumumîliği harekete geçti. Sekseni mütecâviz Nur talebesi hakkında iddianâme hazırlandı ve dosya Sorgu Hâkimliği'ne tevdi edildi.

Emniyetin pek çok gizli mensupları, Nur talebeleri arasında dolaşmaya, her hareketlerini kontrole başladılar. Ankara, İstanbul, Adapazarı, Safranbolu, Karabük, Dinar, İnebolu, Van gibi yerlerde araştırmalar, sorgular yapıldı. Yapılan bütün tedkikât ve taharriler neticesi, vatan, millet aleyhinde zerre kadar bir hareket bulunmayıp, bilakis her vatandaşın göğsünü iftiharla kabartacak ilmî, imanî, vatanî hizmetler, ahlâkî gayret ve faaliyetlerle hareket ettikleri, Risale-i Nur'u okumak, okutmak ve neşrine çalışmaktan başka bir gaye ve maksatları bulunmadığı anlaşılmıştı; "Nurcularda suç bulamıyoruz, medar-ı mes'uliyet bir hareket ve faaliyetleri görülmemiştir." diye umumen kanaat getirildi. Bu soruşturmalar, Risale-i Nur'un hakkaniyetinin anlaşılmasına vesile oldu. Neticede Nurlar'ın beraatına karar verildi.

* Hazreti Üstadımız'ın son Isparta hayatının mühim bir hatırası, bir sahnesi ve bir levhası diyebileceğimiz bir ders dairesi var ki, nedense o çok muazzam ve büyük hakikat, buraya yazılmamış. O da:

Yanında hizmetinde bulunan talebelere 1954 senesinin başından başlayarak Arabî "Mesnevî-i Nuriye"yi ve Arabî "İşârâtü'l-İcâz"ı ders vermesidir. Ve o münasebetle ve muhtelif vesilelerle hayatının ayrı ayrı safhalarını beyanda bulunmasıdır.

Bu derslerden sonra Hazreti Üstad, Mesnevî-i Nuriye'yi ve İşârâtü'l-İcâz'ı tercüme etmesi için biraderleri Abdülmecid Efendi'ye göndermiştir. Hem Risale-i Nur'un yeni harf ile Ankara'da ve sonra İstanbul'da matbaalarda tab' edilmesi için neşredilecek kitaplar Isparta'da hazırlanmış, tashih edilmiş ve matbaalarda tab' esnasında hem Ankara hem İstanbul'da tab' edilen kitaplar tashih için forma forma Isparta'ya gönderilmiş ve öylece tab' edilmiş. Ve bu Nur mecmuaları tab'dan sonra Hazreti Üstad'la beraber defalarca sabah dersleri hâlinde ve öğle ve ikinci dersleri olarak okunmuştur. Bütün mecmualar bu suretle meydana gelmiştir.

Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Müddeiumumîlik: Savcılık.

Mütecâviz: Aşkın, aşan.

Tab' edilmek: Basılmak.

Taharri: Arama, araştırma.

Tevdi etmek: Teslim etmek, vermek.

Urfa ve Diyarbakır'daki faal Nur talebeleri birer medrese-i nuriye kurdular. Risale-i Nur'u her sınıf halktan, bilhassa talebelerden, gençlerden gelen cemaate okumak suretiyle ilmî derslere başladılar. Bu zamanda pek ehemmiyetli olan talebe-i ulûmun şerefini ihya ettiler. Şark havâlisinde büyük hizmet-i imaniye îfâ olundu. Bir aralık Diyarbakır'da, orada Nurlar'la imana ve Kur'ân'a hizmet eden faal bir Nur talebesi aleyhine dâvâ açıldı, beraatla neticelendi, müminlerin sürûr ve minnettarlığına vesile oldu.

Afyon'da da devam eden mahkeme neticelendi. 1956 tarihinde Risale-i Nur'u inceleyen Diyanet İşleri Müşâvere Kurulu verdiği bir raporla, Risale-i Nur'un iman ve ahlâkî tekemmülâta hizmet hususundaki vasfını ilân etti. Afyon Mahkemesi de bu rapora istinaden, Risale-i Nur eserlerinin beraatına ve serbestiyetine karar verdi, hüküm kat'ileşti.

Afyon Mahkemesi'nin beraat kararından sonra, Isparta Sorgu Hâkimliği de men-i muhakeme kararı verdi. Böylece Risale-i Nur, birçok adlî süzgeçlerden geçerek umumî ve küllî bir serbestiyet ve hüsn-ü kabule mazhar oldu.

Nurlar'ın Neşri

Anadolu'nun birçok yerlerinde Nurlar'a hizmet devam etmekle beraber, bilhassa Ankara, İstanbul, Diyarbakır, Urfa medrese-i nuriyeleri, yalnız bulundukları muhitte değil, çok geniş bir sahada hizmet-i imaniyede bulundular. Bu hizmetleri, yalnız bir kişi değil, bir merkez değil, yalnız malûm şahıslar değil, hizmet-i Kur'âniye olduğu için, pek çok vecihlerde, pek çok zâtlar tarafından îfâ edildi. İsmi bilinmeyen nice hâlis talebeler, sâdık müminler bu hizmet-i kudsiyede çalıştılar, nur-u Muhammedî'nin yayılmasına gayret ettiler.

Ankara'da, üniversiteli talebeler ve muhterem hamiyet-perver zâtlar, Risale-i Nur mecmualarını matbaalarda tab' ile her tarafa neşrine, bilhassa yeni harfle istifadeye muntazır kitlenin ellerine ulaşmasına çalıştılar. Risale-i Nur'un küllî neşriyatını gençliğin, mekteplilerin deruhte etmeleri, bu hususta büyük fedakârlık göstermeleri ise, bu millet ve vatan için büyük bir saadet oldu. Çünkü hiçbir şahsî menfaat talep etmeden ve yalnız rıza-yı ilâhî için hareket etmeleri, onların, bu asil milletin hakikî evlâtları olduğunu gösterdi.

Deruhte etmek: Üstüne almak, yüklenmek.

Faal: Çok çalışan, aktif.

Hamiyet-perver: Millî ve dinî değerleri savunan.

Men-i muhakeme: Sorgu hakimliğinin, yaptığı ilk tahkikattan sonra yargılamanın devam etmesine lüzum görmeyip mahkemeyi durdurması.

Muntazır: Bekleyen.

Talebe-i ulûm: İlim talep edenler, öğrenciler.

Tekemmülât: Gelişmeler, mukemmelleşmeler.

Vecih: Yön, tarz.

Üstad'ın Barla'ya Gidişi

Üstad, Barla'dan yirmi küsur sene evvel ayrılmış ve o zamana kadar hiç gitmemişti. Barla ile, kendi Nurs köyünden ziyade alâkadardı. Çünkü hayat-ı mâneviyesi olan Risale-i Nur burada te'lif edilmeye başlamıştı. Kur'ân-ı Hakîm'in hidayet nurlarını temsil eden Sözler ve Mektubat ve Lemeât-ı Nuriye buradan etrafa yayılmıştı. Bu itibarla Barla, Risale-i Nur dershanesi-nin ilk merkezi idi.

Barla'daki hayatı gerçi nefiy ve inzivâ içinde ve tarassut altında geçmekle acı idi; fakat Risale-i Nur hakikatlerinin te'lif yeri olduğundan, Üstad'ın en tatlı ve şirin hayatı da yine Barla hayatıdır, denilebilir. Bu defa Barla'ya nefiyle değil, hapisle değil, kendi rızasıyla ve serbest olarak gidiyordu.

Güzel bir bahar günü Barla'ya geldi. Barla'daki talebelerinin mühim bir kısmı Üstad'ı karşıladılar. Üstad, sekiz senelik ikâmetgahı olan medrese-i nurîyesine yaklaşırken kendini tutamadı, mübârek gözlerinden yaşlar boşandı. Haşmetli Çınar ağacı da âdetâ kendisini selâmlıyordu. Bir vakitler, yani Barla'da sekiz sene ikametten sonra Isparta'ya celbedilmişti. O zamanki gidişinde mübârek Çınar ağacı Üstad'ı mânen teşyî etmiş, haşmetli kanatları olan dallarının Cenâb-ı Hakk'a olan secdevârî ubûdiyetiyle Üstad'ı uğurlamıştı. Bu defa da yine uzun bir mufârakattan sonra tekrar Üstad'a kavuşmanın sürûru içinde Hâlik-ı Rahmân'a secde-i şükranı kapanıyordu.

Üstad, o mübârek Çınar ağacına sarılmış, yanındaki talebelerine ve ahâlîye kendisini yalnız bırakmalarını söylemişti. Zaten gözyaşlarını tutamıyordu. Sonra, Nur dershanesi olan odasına girdi ve iki saat kadar kaldı. Hazin ağlayışı dışarıdan işitiliyordu.

Evet, şüphesiz rahmet-i ilâhiyenin nihâyetsiz tecellilerine mazhardı. Bir zamanlar Şarkî Anadolu'dan Isparta havâlisine sürülmüştü. Isparta'dan da dağlar arasındaki Barla nahîyesine nefyedilmişti. Burada ölüp gidecekti. Eski Tarihçe-i Hayat'ının şehâdetiyle, çok kahraman ve fedakâr olan bu zât, doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakîm'in hakikatlerini benimseyen, ferdî ve millî saadeti, İslâmiyet hakikatlerine sarılmakta gören ve bunu haykıran ve delâil-i aklîye ile ilim meydanına çıkan bir kimse idi.

Delâil-i aklîye: Aklî deliller.

Hâlik-ı Rahmân: Rahmeti sonsuz, Yüce Yaratıcı.

Lemeât-ı Nuriye: Nur parıltıları,

Lem'alar.

Mufârakat: Ayrılık.

Nefiy: Sürgün.

Secdevârî: Secde eder gibi.

Şarkî Anadolu: Doğu Anadolu.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Teşyî etmek: Uğurlamak, yolcu etmek.

Üç devir geçirmiş, cebbar kumandanlara boyun eğmemiş, kudsi dâvâsından dönmemiş; yaralanmış, zehirlenmiş, ölmemiş; dağlar gibi hâdiselerin dalgalarından yılmamıştı...

Milletleri, kavimleri içine alan, zihniyet ve telâkkileri değiştiren asr-ı hâzırın cereyanları, bu zâtı Kur'ân ve iman dâvâsındaki yolundan çevirememişti. O, ruhundaki şecaat-i imaniye ile kat'i inanıyordu ki; dâvâ ettiği hakikat bir gün milletçe benimsenecek, bir Said, binler, belki yüz binler Said olacak.. insanlık câmiasında neşrettiği hakâik-i imaniyenin fûtuhatı ve inkişafı başlayacak.. ve âfâk-ı İslâm'ı saran zulmet bulutları Kur'ân'dan eline verilen bu meş'ale-i hidayetle dağıtılacak.. ölmeye yüz tutmuş zannedilen iman ruhu yeniden canlanacak, canlara can katacak, mânen ölmeye yüz tutan millet-i İslâmiye'yi ihya edecek.. âleme efendi olan İslâmiyet'in –biiznillâh– cihana efendiliğinin maddî-mânevî mübeşşiri olacaktı.

İşte, bu kudsi hakikatin hâmilî ve nâşiri olan ve hakikatte bugünkü beşeriyetin medar-ı iftihar bulunan bu aziz zât, din düşmanlarının plânıyla –vakıtle– bu beldeye gönderilmiş, Anadolu'dan tesis ettirilen rejimin aleyhinde bulunmasına, fiilî müdahalesine mûmânaat olunmuştu. Heyhat! Esasen kendisi siyasetten çekilmişti; ehl-i dünyanın dünyasına karışmıyordu. O, istikbalî nurlandıracak bir hakikatin tel'if ve neşrine çalışıyordu. Kâinatın sahibi ve hâdiselerin mutasarrıfı olan Allah, onun hâmisî, muîni ve yardımcısı idi.

İşte, otuz sene sonra tekrar Barla'ya döndüğü zaman, hizmet-i imaniye-sinde nâil olduğu büyük ikramları, inâyetleri düşünerek, müşâhede ederek mesrur oldu ve sürûrundan ağılıyordu, secde-i şükranı varıyordu.

Hâl-i hazırda Üstad Isparta'da ikamet eder. Bazen Emirdağ'a, bazen Barla'ya gider. Buraları, Risale-i Nur'un tel'if ve inkişaf merkezleri olduğu için ruhen çok alâkadardır. Hem, kendisi doksan yaşına yaklaştığı ve birçok defalar zehirlendiği için rahatsızdır. Hastalığı tarif edilmeyecek derecede ağırdır ve şiddetlidir. *Ruhen hissiyâtı kuvvetli.. ve âlem, bâhusus Âlem-i İslâm, bilhassa Risale-i Nur dairesi, vücud-u mânevîsi hükmünde olduğundan;*

Âfâk-ı İslâm: İslâm Âlemi'nin ufukları, bütün tarafları.
Asr-ı hâzır: İçinde yaşadığımız asır.
Bâhusus: Özellikle.
Biiznillâh: Allah'ın izniyle.
Fûtuhat: Fetihler, zaferler.
Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hâmil: Taşıyıcı, taşıyan, yüklenen.
İnâyet: İlâhî yardım, destek.
İstikbal: Gelecek.
Mesrur: Sevinçli, mutlu.
Muîn: Yardımcı, gözetip kollayan.
Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöneten.
Mübeşşir: Müjde veren, müjdecî.

Mûmânaat: Engellemeler, mâni olmalar.
Nâşir: Neşreden, yayan.
Şecaat-i imaniye: İmandan kaynaklanan cesaret.
Telâkkî: Algılama, benimseme, kabullenme.
Zulmet: Karanlık.

her iki vücudundaki ızdırıp şedittir. Gerçi talebelerinin duaları ve neşr-i envâr-ı imaniye o ızdırabına bir merhem ve devâ ise de, yine de pek vâsi şefkati itibarıyla zaman zaman ızdırabı şiddetlenmektedir. Bu itibarla, tebdil-i havaya çok muhtaçtır. Bir yerde fazla kalamıyor. Tebdil-i havaya çıktığı zaman hastalığı kısmen azalıyor, rahat nefes alabiliyor.

Üstad, Risale-i Nur kesretle intişar ettiğinden ve her yerde pek çok Nur talebeleri mevcut olduğundan, halklarla konuşmayı tamamıyla terk etmiştir. “Risale-i Nur, benimle sohbetten on derece ziyade faydalıdır.” deyip ziyaretçi de kabul etmemektedir. Hatta yanındaki talebeleriyle dahi zaruret hâlinde konuşmaktadır.

Artık hayatının son safhasına geldiğini söylemekte, daima içinde yaşadığı ayı çıkarabileceğinden şüphe eder bir vaziyette ecelini beklemektedir. Nurlar'ın neşriyatından memnun ve müteşekkirdir. Millet ve devletçe İslâmiyet ve saadet yolunda atılan her adımı takdir ve tasviple karşılamakta; Hak yolunda yürüyen, İslâmî şeâiri ihya edenlere dua etmektedir. Aynı zamanda, Âlem-i İslâm'ın maddeten ve mânen selâmet ve saadetini dilemekte ve bu yolda girişilen dâhil ve hariçteki gayretlerden hadsiz derecede sevinç ve memnuniyet duymaktadır.

Risale-i Nur'u, Kur'ân-ı Hakîm'in bu zamana mahsus bir mu'cizesi bilmekte.. bu vatani komünizm tehlikesinden Risale-i Nur'daki hakikat-i Kur'âniye muhafaza ettiğini beyan etmekte.. ve Âlem-i İslâm'la hakikî kardeşliğe ve uhuvvete ve ittifaka medar olacağını, dünyevî ve uhrevî saadetimizin bu hakikate yapışmamızda bulunduğunu duyurmaktadır.

Risale-i Nur'un Anadolu'dan başka diğer müslüman memleketlerde yayılmasının elzem olduğu kanaatindedir. Siyasî gayret ve faaliyetlerden evvel, Risale-i Nur'un neşrolunmasının daha menfaattar olacağını ihbar etmektedir.

* * *

Kesretle: Çokça.

Neşr-i envâr-ı imaniye: İman nurlarını neşretme, yayma.

Şeâir: Dini temsil eden semboller.

Şedit: Şiddetli.

Tasvîp: Uygun görme, onaylama.

Tebdil-i hava: Hava değişimi.

Vâsi: Geniş.

Bediüzzaman ve Risale-i Nur

Risale-i Nur Nedir ve Nasıl Bir Tefsirdir?

Kur'ân'ın hakikatlerini müsbet ilim anlayışına uygun bir tarzda izah ve isbat eden Risale-i Nur Külliyyatı, her insan için en mühim mesele olan “Ben neyim? Nereden geliyorum? Nereye gideceğim? Vazifem nedir? Bu mevcudât nereden gelip nereye gidiyorlar? Mahiyet ve hakikatleri nedir?” gibi suâllerin cevabını vâzih ve kat’î bir şekilde, çekici bir üslûp ve güzel bir ifade ile beyan edip ruh ve akılları tenvir ve tatmin ediyor.

Yirminci asrın Kur'ân felsefesi olan bu eserler, bir taraftan teknik, fen ve sanat olarak maddiyatı, diğer taraftan iman ve ahlâk olarak mâneviyâtı câmi ve hâvî olacak Türk medeniyetinin, sadece maddiyata dayanan sâir medeniyetleri geride bırakacağını da isbat ve ilân etmektedir.

Ecdadımızın, bir zamanlar kalblerinde yerleşen iman ve itikat cihetiyle zemin yüzünde yüz mislinden ziyade devletlere, milletlere karşı imanından gelen bir kahramanlıkla mukabele etmesi.. İslâmiyet ve kemâlât-ı mâneviyenin bayrağını Asya, Afrika ve yarı Avrupa’da gezdirmesi.. ve “Ölsem şehidim, öldürsem gaziyim” deyip ölümü gülerek karşılayarak, müteselsil düşman hâdisâta karşı dayanması gibi, milletçe medar-ı iftihar âlî seciyemizin bugün biz gençlerde inkişafı, vatan ve millet menfaati bakımından ve istikbalimizin selâmeti noktasından ne derece elzem olduğu malûmdur. Mutlaka her hareket ve hizmette maddî bir ücret ve şahsî menfaatler mülâhaza etmek, Türk’ün millî tarihinin şeref ve haysiyeti ile kabil-i te’lif olamaz. Bizler, ancak rıza-yı ilâhî için çalışıyoruz. Bizzat hizmetinde bulunmakla aldığımız telezzüz, kardeş ve vatandaşlarımıza, İslâmiyet’e ve insaniyete yardımda bulunabilmek mazhariyetinden gelen ebedî hayatımıza ait sürûr ve ümit, bizim bu bâbda aldığımız ve alacağımız yegâne hakikî mukabele ve ücrettir.

Âlî: Yüce, yüksek.

Bâb: Konu, husus.

Câmi: İçine alan, kuşatan.

Hâvî: İhtiva eden, içeren.

Kabil-i te’lif: Birleşmesi, bağdaşması mümkün.

Kemâlât-ı mâneviye: Mânevî mükemmellikler, faziletler.

Mazhariyet: Muvaffak olma, nail olma, şereflenme.

Medar-ı iftihar: Övünç sebebi, kaynağı.

Mülâhaza etmek: Düşünmek.

Müsbet ilim: Deney ve gözleme dayanan, deneylerle isbatlanabilen pozitif ilim.

Müteselsil: Birbiri ardınca, zincirleme devam eden.

Seciye: Karakter, tabiat.

Telezzüz: Lezzet, zevk alma.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

Vâzih: Açık.

Risale-i Nur Nasıl Bir Tefsirdir?

Tefsir iki kısımdır:

Birisi: Malûm tefsirlerdir ki, Kur'ân'ın ibaresini ve kelime ve cümlelerin manalarını beyan ve izah ve isbat ederler.

İkinci kısım tefsir ise: Kur'ân'ın imanî olan hakikatlerini kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bu kısmın çok ehemmiyeti var. Zâhir malûm tefsirler, bu kısmı bazen mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risale-i Nur, doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş; emsalsiz bir tarzda muannid filozofları da susturan bir mânevî tefsirdir.

Risale-i Nur, sübjektif nazariye ve mütâlaalardan uzak bir şekilde, her asırda milyonlarca insana rehberlik yapan mukaddes kitabımız olan Kur'ân'ın hakikatlerini, rasyonel ve objektif bir şekilde izah edip insanîyetin istifadesine arz edilen bir külliyattır.

Risale-i Nur, Kur'ân âyetlerinin nurlu bir tefsiri! Baştan başa iman ve tevhid hakikatleriyle müberhen.. her sınıf halkın anlayışına göre hazırlanmış.. müsbet ilimlerle mücehhez.. vesveseli şüphecileri ikna ediyor.. en avâmdan en havassa kadar herkese hitap edip, en muannid filozofları dahi teslim mecbur ediyor.

Risale-i Nur, nurlu bir külliyat! Yüz otuz eser.. büyüklü-küçüklü risaleler hâlinde.. asrın ihtiyaçlarına tam cevap verir.. akli ve kalbi tatmin eder.. Kur'ân-ı Kerîm'in yirminci asırdaki -lafzî değil- mânevî tefsiri...

İspat ediyor, akla gelen bütün istifhamları.. zerreden güneşe kadar iman mertebelerini.. vahdâniyet-i ilâhiyeyi.. nübüvvetin hakikatini...

İspat ediyor, arz ve semâvâtın tabakâtından, melâike ve ruh bahsinden, zamanın hakikatinden, haşir ve âhiretin vukûundan, cennet ve cehennem varlığından, ölümün mahiyet-i asliyesinden, ebedî saadet ve şekâvetin

Avâm: Çok şeyi bilmeyen, çok okumamış kimseler.

Dercedmek: İçine almak, içermek.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

Hüccet: Delil.

İstifham: Zihni işgal eden soru.

Muannid: İnatçı.

Müberhen: Gerçekliği delil ile ispatlanmış, belli, açık.

Mücehhez: Donanımlı.

Mücmel: Kısa, öz, hülâsa.

Mütâlaa: Düşünce, fikir.

Nazariye: Görüş, teori.

Objektif: Gerçeği olduğu gibi yansıtan, hissi olmayan.

Rasyonel: Gerçekçi, akla dayanan.

Sübjektif: Yalnız kişiye mahsus olan, şahsî.

Şekâvet: Bahtsızlık, mutsuzluk.

Tabakât: Katmanlar, dereceler.

Vahdâniyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

menbaina kadar, akla gelen ve gelmeyen bütün imanî meseleleri en kat'î delillerle, aklen, mantıken, ilmen isbat ediyor. Pozitif ilimlerin müşevviki.. riyâzî meselelerden daha kat'î delillerle akli ve kalbi ikna edip, merakları izale eden bir şaheser...

* * *

Az miktarda bastırılabilen, hiçbir ticarî gaye ve zihniyetle çalışılmayarak bâyilere dahi verilmeyen bu eserlerin geliri, mütebâki eserlerin tab'ına hasre-dilecektir.

Büyük bir titizlik ve hassasiyetle üzerinde durduğumuz mühim bir husus da; Risale-i Nur'un lâıyk ellere geçmesi ve onun hakikî fiyatı olarak en az yirmi beş kişinin istifade etmesinin temin edilmesidir.

Bu mânevî tefsir, "Sözler, Mektubat, Lem'alar, Şuâlar" diye dört büyük kısımdan müteşekkil olup, yekûnu yüz otuz risaledir.

Neşrinde Çalışanlar

* * *

Hasretmek: Sınırlamak, sadece ona ait kılmak.
İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Menba: Kaynak.
Müşevvik: Gayrete getiren, teşvik eden.
Mütebâki: Geriye kalan, diğer.

Riyâzî: Matematiksel. Hesap yaparak elde edilen.
Tab': Basma, baskı.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Isparta Tugay Komutanlığı Camisi'nin temel atma merasiminde, dua etmeleri ve ilk harcı koymaları için davet edildiği zaman cami mahallinde çekilen fotoğraftır

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, Isparta'daki askerî birlikler için inşa olunan câmî-i şerifin temeline ilk harcı koyarken

Konuşan Yalnız Hakikattir

Risale-i Nur'da isbat edilmiştir ki, bazen zulüm içinde adalet tecellî eder. Yani, insan bir sebeple bir haksızlığa, bir zulme mâruz kalır, başına bir felâket gelir, hapse de mahkûm olur, zindana da atılır. Bu sebep haksız olur. Bu hü-kûm bir zulüm olur. Fakat bu vâkıa, adaletin tecellisine bir vesile olur. Kader-i ilâhî başka bir sebepten dolayı cezaya, mahkûmiyete istihkak kesbetmiş olan o kimseyi bu defa bir zâlim eliyle cezaya çarptırır, felâkete düşürür. Bu, adalet-i ilâhînin bir nevi tecellisidir.

Ben şimdi düşünüyorum. Yirmi sekiz senedir vilayet vilayet, kasaba kasaba dolaştırılıyorum. Mahkemeden mahkemeye sürükleniyorum. Bana bu zâlimâne işkenceleri yapanların bana attettikleri suç nedir? Dini siyasete âlet yapmak mı? Fakat bunu niçin tahakkuk ettiremiyorlar? Çünkü hakikat-i hâlde böyle bir şey yoktur.

Bir mahkeme aylarca, senelerce suç bulup da beni mahkûm etmeye uğraşiyor. O bırakıyor, diğer bir mahkeme aynı meseleden dolayı beni tekrar muhakeme altına alıyor. Bir müddet de o uğraşiyor, beni tazyik ediyor, türlü türlü işkencelere mâruz kılıyor. O da netice elde edemiyor, bırakıyor. Bu defa bir üçüncüsü yakama yapıyor. Böylece musibetten musibete, felâketten felâkete sürüklenip gidiyorum. Yirmi sekiz sene ömrüm böyle geçti. Bana isnad ettikleri suçun aslı ve esası olmadığını nihâyet kendileri de anladılar.

Onlar bu ithamı kasten mi yaptılar, yoksa bir vehme mi kapıldılar? İster kasıt olsun, ister vehim olsun, ben böyle bir suçla münasebet ve alâkam olmadığını kemâl-i kat'iyetle yakinen ve vicdanen biliyorum. Dini siyasete âlet edecek bir adam olmadığımı bütün insaf dünyası da biliyor. Hatta beni bu suçla itham edenler de biliyorlar. O hâlde neden bana bu zulmü yapmakta ısrar edip durdular? Neden ben suçsuz ve mâsum olduğum hâlde böyle devamlı bir zulme, muannid bir işkenceye mâruz kaldım? Neden bu musibetlerden kurtulamadım? Bu ahvâl adalet-i ilâhiyeye muhalif düşmez mi?

Bir çeyrek asırdır bu suâllerin cevaplarını bulamıyordum. Bana zulüm ve işkence yaptıklarının hakikî sebebini şimdi anladım. Ben kemâl-i teessürle söylüyorum ki, benim suçum, hizmet-i Kur'âniyemi maddî ve mânevî terakkîyâtıma, kemâlâtıma âlet yapmaktı.

Şimdi bunu anlıyorum, hissediyorum, Allah'a binlerle şükrediyorum ki:

Kemâl-i kat'iyet: Son derece, tam bir kesinlik.
Kemâl-i teessür: Son derece

üzülerek.
Muannid: İnatçı.
Tazyik: Sıkıştırma, baskı altına al-

ma.
Terakkîyât: İlerleyişler, yükselişler.

Uzun seneler ihtiyârım haricinde olarak hizmet-i imaniyemi maddî ve mânevî kemâlât ve terakkiyâtıma ve azaptan ve cehennemden kurtulmama ve hatta saadet-i ebediyeme vesile yapmağlığıma, yahut herhangi bir maksada âlet yapmağlığıma mânevî gayet kuvvetli mânialar beni men ediyordu. Bu derunî hisler ve ilhamlar beni hayretler içinde bırakıyordu. Herkesin hoşlandığı mânevî makamâtı ve uhrevî saadetleri a'mâl-i sâliha ile kazanmak ve bu yola müteveccih olmak hem meşrû hakkı olduğu, hem de hiç kimseye hiçbir zararı bulunmadığı hâlde ben ruhen ve kalben men ediliyordum. Rıza-yı ilâhîden başka fitrî vazife-i ilmiyenin sevkiyle, yalnız ve yalnız imana hizmet hususu bana gösterildi.

Çünkü şimdi bu zamanda hiçbir şeye âlet ve tâbi olmayan ve her gaye-nin fevkinde olan hakâik-i imaniyeyi fitrî ubûdiyetle, bilmeyenlere ve bilmek ihtiyacında olanlara tesirli bir surette bildirmek; bu keşmekeş dünyasında iman-ı kurtaracak ve muannidlere kat'î kanaat verecek bir tarzda, yani hiçbir şeye âlet olmayacak bir tarzda, bir Kur'ân dersi vermek lâzımdır ki, küfr-ü mutlakı ve mütemerrid ve inatçı dalâleti kırsın, herkese kat'î kanaat verebilsin. Bu kanaat de bu zamanda, bu şerâit dâhilinde, dinin hiçbir şahsî, uhrevî ve dünyevî, maddî ve mânevî bir şeye âlet edilmediğini bilmekle husûle gelebilir.

Yoksa komitecilik ve cemiyetçilikten tevellüd eden dehşetli dinsizlik şahsiyet-i mâneviyesine karşı çıkan bir şahıs, en büyük mânevî bir mertebede bulunsa, yine vesveseleri bütün bütün izale edemez. Çünkü imana girmek isteyen muannidin nefsi ve enesi diyebilir ki: "O şahıs, dehasıyla, harika makamıyla bizi kandırdı." Böyle der ve içinde şüphesi kalır.

Allah'a binlerce şükürler olsun ki, yirmi sekiz senedir dini siyasete âlet ithamı altında, kader-i ilâhî, ihtiyârım haricinde, dini hiçbir şahsî şeye âlet etmemek için beşerin zâlimâne eliyle mahz-ı adalet olarak beni tokatlıyor, ikaz ediyor; "Sakin!" diyor, "İman hakikatini kendi şahsına âlet yapma; tâ ki imana muhtaç olanlar anlasınlar ki, yalnız hakikat konuşuyor. Nefsin evhamı, şeytanın desiseleri kalmasın, sussun."

İşte, Nur Risaleleri'nin büyük denizlerin büyük dalgaları gibi gönüller üzerinde husûle getirdiği heyecanın, kalblerde ve ruhlarda yaptığı tesirin sırrı

A'mâl-i sâliha: Sâlih ameller. İslâm'ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü işler, fiiller.
Derunî: Derinden, gönülden gelen.
Desise: Hile, oyun.

Fitri ubûdiyet: Tabii kulluk. Yaratılışının gereği olan kulluk.
İzale: Giderme, yok etme.
Keşmekeş: Karşıklık, düzensizlik.
Mahz-ı adalet: Tamamen adalet.

Adaletin ta kendisi.
Mütemerrid: İsrarcı, dik kafalı.
Şerâit: Şartlar.
Tevellüd: Doğma, meydana gelme.

budur, başka bir şey değildir. Risale-i Nur'un bahsettiği hakikatlerin aynını binlerce âlimler, yüz binlerce kitaplar daha belîgâne neşrettikleri hâlde yine küfr-ü mutlakı durduramıyorlar. Küfr-ü mutlakla mücadelede bu kadar ağır şerâit altında Risale-i Nur bir derece muvaffak oluyorsa, bunun sırrı işte budur.

Said yoktur. Said'in kudret ve ehliyeti de yoktur. Konuşan yalnız hakikattir, hakikat-i imaniyedir. Madem ki nur-u hakikat, imana muhtaç gönüllerde tesirini yapıyor; bir Said değil, bin Said fedâ olsun.

Yirmi sekiz sene çektiğim eza ve cefalar ve mâruz kaldığım işkenceler ve katlandığım musibetler hep helâl olsun. Bana zulmedenlere, beni kasaba kasaba dolaştıranlara, hakaret edenlere, türlü türlü ithamlarla mahkûm etmek isteyenlere, zindanlarda bana yer hazırlayanlara, hepsi-ne hakkımı helâl ettim.

Âdil kadere de derim ki:

Ben senin bu şefkatli tokatlarına müstehak idim. Yoksa herkes gibi gayet meşrû ve zararsız olan bir yol tutarak şahsımı düşünseydim, maddî-mânevî füyuzât hislerimi feda etmeseydim, iman hizmetinde bu büyük mânevî kuvveti kaybedecektim. Ben maddî ve mânevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım, her işkenceye sabrettim. Bu sayede hakikat-i imaniye her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüz binlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti. Artık bu yolda, hizmet-i imaniyede onlar devam edeceklerdir. Ve benim maddî ve mânevî her şeyden ferâgat mesleğimden ayrılmayacaklardır. Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır.

Bize işkence edenler, bilmeyerek kader-i ilâhînin sırlarına, derin tecellilerine akıl erdiremeyerek bizim dâvâmıza, hakikat-i imaniyenin inkişafına hizmet ettiler. Bizim vazifemiz onlar için yalnız hidayet temennisinden ibarettir.

Ben çok hastayım. Ne yazmaya, ne söylemeye tâkatim kalmadı. Belki de bunlar son sözlerim olur. Medresetü'z-Zehra'nın Risale-i Nur talebeleri bu vasiyetimi unutmasınlar.

Said Nursî

* * *

Beligâne: Edebî bir üslup ile.

Ferâgat: Fedakarlık. Maddî-mânevî her türlü hakkından vazgeçme, şahsî bir şey istememe.

Füyuzât: İlâhî feyizler, lütuflar.

Medresetü'z-Zehra:

Bediüzzaman Hazretleri'nin 1. Dünya Savaşı'ndan önce açılması için teşebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Daha sonraları Hz. Üstad bu üniversite hakkında

"Maddî tesisine çok mâniler bulunduğundan, Medresetü'z-Zehra şimdilik Nur şâkırtlerinin heyet-i mecmûasının dairesinden ibarettir." ifadelerini kullanmıştır.

İslâmiyet Düşmanlarının Yaptıkları Taarruz ve Hilâf-ı Hakikat Menfî Propagandalarına Mukabil Üniversite Nur Talebelerinin Bir Açıklamasıdır

Aziz, Sıddık Kardeşlerimiz!

İmtihan ve gazanız geçmiş olsun der, sizi tebrik ederiz. Risale-i Nur'un tahkikî iman dersleriyle iman mertebelerinde terakki ve teâli edip kuvvetli imanı elde eden Nur talebeleri için öyle taarruzlar, bir cihetten bir imtihandır ve kömürle elması tefrik eden bir mihenktir. Nur talebeleri için Allah'a iman, Peygambere ittibâ ve Kur'ân-ı Kerîm'le amelden dolayı hapisler bir medrese-i Yusufiye'dir. Zulüm ve işkenceler birer kamçı, birer perçindir. Kader-i ilâhî bize o hücumlarla işaret veriyor ki: "Haydi, durma, çalış!"

Kur'ân ve iman hizmeti uğrunda mahkemelerde konuşmak, Nur talebelerince bir dostu ile sohbet etmektir. Karakollara götürülüp getirilmek, çarşı pazara gidip gelmekten farksızdır. Kelepçeler, dinî cihad-ı ekberin birer altın bileziğidirler. Beşerin zulmen mahkûm etmesi ise, hakikatte Hakk'ın beraat vereceğine bir delildir. Bütün öyle işkence ve zulümler, Nur talebeleri için birer şeref madalyasıdır. Ne mutlu ki, otuz seneden beri Nur talebeleri ağa-beylerimiz, bu nimetlere mazhar olmuşlar. Maalesef bizlere ki, bizler bu şeref-lere nâil olamadık ve olamayacağız da. Zira bunları kazandıran devir kapanmak üzeredir.

Risale-i Nur, bu vatan ve millete emniyet ve âsâyişi temin eden ve kalble-re birer yasakçı bırakan imanî bir eserdir. İslâmiyet düşmanlarının tahrikâtıyla olan müteaddit mahkemelerde Risale-i Nur'a beraatlar verilmiş. Temyiz Mahkemesi ittifakla beraat kararını tasdik ederek Risale-i Nur dâvâsı kazıyye-i muhkeme hâlini almıştır. Yirmi beş mahkeme de "Risale-i Nur'da suç bulamıyoruz." diye karar vermiştir. Otuz seneden beri yüz binlerle Nur talebelerinin birtek vukuatı görülmemiştir. Bunun için, Risale-i Nur'un neşrine mâni olmaya çalışanlar, emniyet ve âsâyişin düşmanı ve vatan ve millet haini anarşistlerin hesabına bilerek veya bilmeyerek çalışanlardır.

Risale-i Nur'a ilişkin hükûmet değildir; çünkü emniyet ve zâbıta anlamış ki, Bediüzzaman ve Nur talebelerinde siyâsî bir gaye yoktur. Bunların

Cihad-ı ekber: Büyük cihad. Nefisle mücadele.

Hilâf-ı hakikat: Gerçeğe aykır.

Kazıyye-i muhkeme: Kesinleşmiş, değişmez ve değiştirilemez hâle

gelen, uygulanması gerekli olan hüküm.

Menfî: Olumsuz.

Mihenk: Ölçek, ayar taşı.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Tahkikî iman: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

Tahrikât: Tahrikler, kıskırtmalar.

Teâli: Yükselme, seviyesi artma.

Tefrik etmek: Ayırmak.

meşguliyeti, sadece iman ve İslâmiyet'tir. İşte o gizli din düşmanlarının taarruzları karşısında Nur talebeleri, Risale-i Nur'daki tahkiki iman derslerinin verdiği iman kuvvetiyle metin, salâbetli ve mağlup edilmez bir hizbü'l-Kur'ân ve fethedilmez bir kale hâlinedirler. Din düşmanları tarafından hücumlar oldukça, Nur talebelerinin Risale-i Nur'a ve Üstadlarına olan sadâkat ve sebat ve faaliyetleri ziyadeleşir, perçinleşir. Bir talebesi, Üstadımıza şöyle yazmış:

"Ey benim aziz kahraman Üstadım! Muârizlarımız arttıkça kuvvetimiz çoğalıyor. Rabb-i Rahîmimize hadsiz şükürler olsun."

Evet, o bir zamanlar ki, karanlıklı, zulümâtli ve eşedd-i zulüm ve istibdâd-ı mutlak devrinde herkes susturulmuş; fakat tek bir kimse susmamış ve susturulamamış. Bu yektâ ve nadir kimse olan Bediüzzaman'ın talebeleri de mağlup edilememişlerdir...

Nur talebeleri, evvelâ kendi imanlarını kurtarmak, bununla beraber din kardeşlerinin de imanlarını kurtarmak için Kur'ân-ı Hakîm'in yüksek ve parlak bir tefsiri olan Risale-i Nur'u okumuşlar ve okutmuşlardır. İmanlarını kurtarmaya çalıştıkları ve rıza-yı ilâhî için Kur'ân'a ve imana Risale-i Nur'la hizmet ettikleri sırada mâruz kaldıkları hücum ve taarruzlara hiç ehemmiyet vermayarak, o gizli din düşmanlarının tasallutlarını, saldırılarını kendileri için iman ve Kur'ân hesabına bir kamçı ve bir teşvikçi hükmüne geçtiğine kanaat getirmişlerdir. Otuz senelik bu nevi hâdisâtın ve bu nevi tesirâtın neticeleri, bu millet-i İslâmiye muvâcehesinde meydandadır.

İşte, Risale-i Nur'un yeni ve müştâk talebeleri olan kardeşlerimiz! Sizler de böyle bir Üstad'ın ve böyle bir eserin talebeleri olduğunuzdan, sizlerin de bu semerelere ve meyvelere mazhar olup Nurlar'a daha ziyade sarılarak, hararet ve iştiağınız daha fazla ziyadeleşmiş olarak Nurlar'ı sebat ve sadâkatle okumak derecesine nâil olacağınızdan, hem sizleri ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Hem sizlere binler selâm ve dualar edip dualarınızı bekliyoruz.

* * *

Nurlar'a olan taarruzların bir zararı olsa, yirmi faydası vardır. Elbette yirmi kazanca karşı bir zarar, hiç hükmündedir. Taarruzlar ancak ve ancak Nur'un

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Hizbü'l-Kur'ân: Kur'ân cemaati. Kur'ân'a bağlı, ona hizmet yolunda ciddi ve samimi olarak çalışan kimseler.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Muvâcehe: Karşı, ön.

Müştâk: Aşklı, şevkli.

Rabb-i Rahîm: Engin şefkati ve

sonsuz rahmetiyle kullarını gözetten Hz. Allah.

Salâbet: Sağlamlık, kararlılık.

Tasallut: Musallat olma.

Yektâ: Benzersiz, tek.

Zulümât: Karanlıklar.

neşriyat ve fütuhâtının genişlemesine, inkişafına sebeptir ve millet-i İslâmiye nazarında itimat ve emniyet kazanmasına medardır. Risale-i Nur'un Anadolu genişliğinde ve Âlem-i İslâm vüs'atinde, ve Avrupa ve Amerika çapındaki maddî ve mânevî tesirât ve fütuhâtına ve neşriyatına şahit olan İslâmiyet düşmanları, yine bazı taarruzlar yapmışlar. Aldığımız haberlere göre, bu taarruzlardan sonra, hususan şark vilayetlerinde, eskisine nazaran Nur'un fütuhâtı on gün içinde on misli fazlalaşmış. Hem böylelikle halkın nazar-ı dikkati Risale-i Nur'a ve Üstadımıza çevrilmiş, uyuyanlar uyanmış, tembeller harekete gelmiş, ihtiyatsızlar ihtiyata muvaffak olmuşlardır.

Bu acı taarruzlar gelip geçici olmakla beraber, sırf bir korku ve evham yaymak kastıyla yapılan vesileler ve desiseli manevralardır. Ahmak din düşmanları güya Nur talebelerini korkutmak sevdasıyla resmî kimseleri aldatıp tahrik ve âlet etmeye çalışıyorlar. Acaba o gafiller bilmiyorlar mı ki, bizler Nur'un talebeleriyiz!..

Dinsizlerin, masonların, komünistlerin mâhiyeti gayet derecede zayıftır. Zâhiren kuvvetli gibi görünmeleri, serseri bir çocuğun bir haneyi bir kibritle mahvetmesi gibi tahribatla iş görmelerindendir. Evet, onlar son derece zayıftırlar; çünkü bir serçe kuşu kadar iktidarı olmayan kendi varlıklarına güvenirler. Hem son derece zillet, meskenet ve aşağılık içindedirler; çünkü insanlara kul-köle olup, onlara mürâilik, riyâkârlık ve dalkavukluk ediyorlar.

Ehl-i iman ise, hususan tahkikî iman ile imanı inkişaf edenler, kavîdirler, muazzezdirler. Onların her biri bir abd-i aziz ve bir abd-i küllîdirler; çünkü onlar, bir Kadîr-i Zülcelâl'e ve bir Hakîm-i Zülkemâl'e ve bir Hâlık-ı Kâinat'a ve bir ¹ 'a ve bir ² 'e ibadet ederler, kulluk ederler... O'na intisap ederler, hem istinad ederler.

Bu gizli din düşmanları ve münafıklar çoktandır anladılar ki, Nur talebelerinin kefenleri boyunlarındadır. Onları Risale-i Nur'dan ve Üstadlarından

¹ "Göklerin ve yerin Rabbi" (Ra'd Sûresi, 13/16; İsrâ Sûresi, 17/102; Kehf Sûresi, 18/14; ...).

² "Allah her şeye kâdirdir." (Mâide Sûresi, 5/120; Hûd Sûresi, 11/4; Rûm Sûresi, 30/50; ...).

Abd-i aziz: İzzetli, aziz kul.

Abd-i küllî: Bütün varlıkları temsil edebilecek bir kul.

Desise: Hile, oyun.

Fütuhât: Fetihler, zaferler.

Hakîm-i Zülkemâl: Her şeyi yerli yerince, mükemmel yapan, yara-

tan Hz. Allah.

Hâlık-ı Kâinat: Kâinatın yaratıcısı.

İntisap etmek: Bağlanmak, men-sup olmak.

İstinad etmek: Dayanmak.

Kadîr-i Zülcelâl: Kudreti Sonsuz, Yüce Allah.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Medar: Dayanak, vesile, sebep.

Muazzez: Aziz, yüce.

Mürâilik: İkiyüzlülük.

Şark: Doğu.

Vüs'at: Genişlik.

ayırmak kabil değildir. Bunun için şeytanî plânlarını, desiselerini değiştirdiler. Bir zayıf damarlarından veya sâfiyetlerinden istifade ederiz fikriyle aldatmak yolunu tuttular. O münafıklar veya o münafıkların adamları veya adamlarına aldanmış olanlar dost suretine girerek, bazen de talebe şekline girerek derler ve dedirtirler ki: “Bu da İslâmiyet'e hizmettir; bu da onlarla mücadeledir. Şu malûmatı elde edersen, Risale-i Nur'a daha iyi hizmet edersin. Bu da büyük eserdir.” gibi birtakım kandırışlarla, sırf o Nur talebesinin Nurlar'la olan meşguliyet ve hizmetini yavaş yavaş azaltmakla ve başka şeylere nazarını çevirip, nihâyet Risale-i Nur'a çalışmaya vakit bırakmamak gibi tuzaklara düşürmeye çalışıyorlar. Veyahut da maaş, servet, mevki, şöhrat gibi şeylerle aldatmaya veya korkutmakla hizmetten vazgeçirmeye gayret ediyorlar.

Risale-i Nur, dikkatle okuyan kimseye öyle bir fikrî, ruhî, kalbî intibah ve uyanıklık veriyor ki, bütün böyle aldatmalar, bizi Risale-i Nur'a şiddetle sevk ve teşvik ve o derras münafıkların maksatlarının tam aksine olarak bir tesir ve bir netice hâsıl ediyor. Fesühbânallah! Hatta öyle Nur talebeleri meydana gelmektedir ki, asıl hâlis niyet ve kudsî gayeden sonra –bir sebep olarak da– münafıkların mezkûr plânlarının inadına, rağmına dünyayı terk edip kendini Risale-i Nur'a vakfediyor ve Üstadımızın dediği gibi diyorlar: “Zaman, İslâmiyet fedaisi olmak zamanıdır.”¹ **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي**

Bizim hizmet-i imaniyeye nazaran cam parçaları hükmündeki siyasetle alâkamız yoktur. Diyanet Riyâseti, ehl-i vukûf raporunda “Risale-i Nur kitaplarında siyaseti alâkadar eden mevzular yoktur.” demiştir. Hatta o zaman, yine Afyon Savcısı da iddianâmesinde, “Bediüzzaman ve talebelerinin faaliyeti siyasî değildir.” diye hükmetmiştir. Evet, Risale-i Nur şâkirtlerinin meşgul olduğu vazife, en muazzam olan mesâil-i dünyeviyyeden daha büyüktür. Siyasetle uğraşmaya vaktimiz yoktur. Yüz elimiz de olsa, ancak Nur'a kâfi gelir. Amerika, İngiliz kadar servetimiz de olsa, yine imanı kurtarmak dâvâsına hasredeceğiz. Hem birtakım siyasî işlerle veya bir takım bâtil cereyanlarla ve fikirlerle uğraşmaya zamanımız yoktur. Ömrümüz kısadır, vaktimiz dardır. Üstadımızın dediği gibi, “Fena şeylerle meşguliyet fena tesir eder, fena iz bırakır.” Hususan böyle bir asırda “Bâtılı iyice tasvir etmek, sâfi zihinleri idlâldir.” Evet, menfilikleri öğrenerek mücadele edeceğim gibi saf bir niyetle

¹ Allah'a hamdolsun; bu Rabbimin ihsanıdır.

başlayıp menfî şeylerle meşgul ola ola dinî bağları ve dinî salâbet ve sadâkati eski hâline nazaran gevşemiş olanlar olmuştur.

Risale-i Nur, nuru yerleştirerek zulmeti izale ediyor, yok ediyor. İyiyi öğreterek, fenayı fark ve tefrik ettiriyor ve vazgeçiriyor. Hakikati ders vermekle bâtıldan kurtarıyor ve bâtıldan mahfuz kılıyor.

Hülâsa-yı kelâm: Biz, ancak Nurlar'la meşgulüz. Biz mücevherat-ı Kur'âniye ile iştilal ediyoruz. Bizler, Kur'ân'ın kâinat vüs'atindeki elmas gibi hakikatlerine çalışıyoruz. Bizler ancak bâkîye hizmet ediyoruz. Bizler fânî şeylere emek sarf etmeyiz. Bizim Risale-i Nur'la olan hizmet-i imaniyemiz, başka şeylerle iştilalimize ihtiyaç bırakmıyor, her şeye kâfi geliyor...

Elhâsıl: Üstadımız Bediüzzaman'la ve Risale-i Nur'la mücadele eden insafsız gizli din düşmanları, acz-i mutlaka ebede kadar mağlûbiyettedirler. Bediüzzaman ve Risale-i Nur ise, ebediyen muzaffer ve muvaffaktır. Şahsı çürütmeye çalışmakla Risale-i Nur çürütülemez. Zira Risale-i Nur, bizatihî hüccet ve burhandır. Onu ve onun müellifini çürütmeye çalışanlar, çürümeye mahkûm olmuşlardır. Numûnesi, tarih muvâcehesinde meydandadır. Ve hem de çürüyeceklerdir. Risale-i Nur'daki yüksek hakikat, Risale-i Nur'u ebede kadar pâyidâr kılacaktır...

Evet, Nur talebeleri ağırceza mahkemelerinde demişler ki: “Bizi Üstadımız Bediüzzaman'dan ve Risale-i Nur'dan ve bizi bizden ayıracak hiçbir beşerî kuvvet yoktur.” Evet, o münafıkların atomları dahi bu hususta âcizdir. Farz-ı muhâl yapabilseler, hatta cesedimizi öldürseler de, ruhumuz selâmet ve saadetle ebediyete gidecektir. Hem Üstadımızın Mektubat mecmuasında dediği gibi deriz: “*Birimiz dünyada, birimiz âhirette, birimiz şarkta, birimiz garpta, birimiz şimalde, birimiz cenupta olsak, biz yine birbirimizle beraberiz.*”

Üstadımız hiçbir mânevî makam iddia etmiyor. Başkaları tarafından kendine verilen büyük ve müstesna payeleri reddediyor. Fakat onun hâl ve ahvâli, fiiliyat ve harekâtı onun kim olduğunu anlamaya ve isbata kâfidir. Evet, Bediüzzaman'ın ve Risale-i Nur'un Kur'ân, iman ve İslâmiyet hizmetine mâni olabilmek için, dünyayı elinde tutup çevirecek bir kuvvet lâzımdır.

Bâki: Dâimî, ölümsüz.

Bizatihî: Kendisi, kendi başına.

Hüccet / burhan: Delil.

izale etmek: Gidermek, yok etmek.

Pâyidâr: Kalıcı, sabit.

Şark / garp: Doğu / batı.

Şimal / cenup: Kuzey / güney.

Tefrik etmek: Ayırdetmek, fark etmek.

Zulmet: Karanlık.

Hazreti Üstadımız'ın idam plânlarıyla sevk edildiği mahkemedeki müdâfaâtlarından, "Büyük Müdâfaât" kitabından bazı cümleler:

"Risale-i Nur talebeleri başkalarına benzemez, onlarla uğraşılmaz, onlar mağlup olmazlar. Risale-i Nur, Kur'an'ın malıdır. Kur'an-ı Hakîm'den süzülmüştür. Kur'an ise arşı ferşle bağlayan bir zincir-i nurânîdir. Kimin haddi var ki buna el uzatsın? Risale-i Nur, bu Anadolu'nun sinesine yerleşmiştir; hiçbir kuvvet onu söküp atamayacaktır."

Meşhur ve harikulâde bir eser olan Âyetü'l-Kübrâ risalesinden:

"Risale-i Nur, yalnız cüz'î bir tahribatı ve bir küçük hâneyi tâmir etmiyor; belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyet'i içine alan ve dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kaleyi tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir vicdanı ıslaha çalışmıyor; belki bin seneden beri tedarik ve terâküm eden müfsit âletlerle dehşetli rahnelenen kalb-i umumîyi ve efkâr-ı âmmeyi ve umurun ve bâhusus avâm-ı müminînin istinatgâhları olan İslâmî esasların ve cereyanların ve şâairlerin kısmen kırılmasıyla bozulmaya yüz tutan vicdan-ı umumiyeyi, Kur'an'ın i'câzıyla ve geniş yaralarını, Kur'an'ın ve imanın ilâçlarıyla tedavi etmeye çalışıyor.

Elbette, böyle küllî ve dehşetli rahnelere ve yaralara hakkalyakîn derecesinde, dağlar kuvvetinde hüccetler, cihazlar ve binler tiryak hâsiyetinde mücerreb ilâçlar ve hadsiz edviyeler bulunmak gerektir. İşte bu zamanda, Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın i'câz-ı mânevîsinden çıkan Risale-i Nur o vazifeyi görmekle beraber; imanın hadsiz mertebelerinde terakkiyât ve inkişâfâta medar olmuştur ve olmaktadır!.."

Aziz Kardeşlerimiz!

Yüzlerce ulemânın susturulduğu ve dinî neşriyatın yaptırılmadığı ve Kur'an'ın hakikatlerini beyan ve tebliğ etmeye dinen muvazzaf oldukları hâlde

Arş: Semâ, gökyüzü.

Avâm-ı müminin: Sıradan müminler.

Bâhusus: Özellikle.

Büyük Müdâfaât: Afyon mahkemesi müdâfaaları.

Edviye: İlâçlar.

Efkâr-ı âmm: Kamuoyu.

Ferş: Arz, yer.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşarak, bizzat yaşanarak elde edilen kesin bilgi.

i'câz: Mu'cizeli oluş. İnsanları benzerini yapmaktan aciz bırakan üslup.

i'câz-ı mânevî: Mânen mu'cize olma, mânevî mu'cize.

İstinadgâh: Dayanak.

Kalb-i umumî / vicdan-ı umumîye: Toplum kalbi, kamu vicdanı.

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyân: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'an-ı Kerim.

Medar: Vesile, vâsıta, sebep.

Muhit: Şümüllü, kapsamlı.

Muvazzaf: Vazifeli, görevli.

Mücerreb: Denenmiş, tecrübe edilmiş.

Müfsit: İfsad eden, bozan, yıkan.

Rahnelenmek: Delinmek, gedik açılmak.

Şâair: Dini temsil eden semboller. **Terakkiyât/inkişâfât:** İlerlemeler, yükselmeler, gelişmeler.

Terâküm: Birikme, yığılma.

cehren yaptırılmadığı ve din adamlarının imha edilmesi gibi dehşetli ve tarihin görmediği bir hengâmda, Kur'ân ve iman ve İslâmiyet'i yıkmak plânlarının tatbik edildiği en müthiş bir devirde ve küfr-ü mutlakın ve dinsizliğin en azgın bir zamanında Bediüzzaman Said Nursî, Kur'ân ve iman ve İslâmiyet'in fedakâr ve pervâsız bir müdâfii ve muhafızı olarak cihad-ı diniye meydanında yegâne şahıs olarak görülmüştür. Evet Bediüzzaman, devletlere, milletlere mukabil, değil yalnız bir yerdeki firavunlara, bütün Avrupa dinsizliğine karşı tek başıyla meydan okumuş ve okuyor. Ve Kur'ân hakikatlerini eşedd-i zulüm ve istibdâd-ı mutlak içerisinde neşrediyor. *"Vazifemiz çalışmaktır. Bizi galip etmek, mağlup etmek, muvaffak etmek ve Nurlar'ı kabul ettirmek Cenâb-ı Hak'a aittir. Biz, vazife-i ilâhiyeye karışmayız."* demiş ve tarihte misline rastlanmayan zulüm ve işkenceler içerisinde çok zalimâne muâmeleler görmüş ve kapısında jandarma ve polis bekletilmek suretiyle Cuma namazına dahi gitmekten men edilmiş ve bütün bu tarihî fâciaları kapatmak ve kimseye işittirmemek için de sıkı bir takyidat altına alınmıştır.

İşte böyle ağır şartlar içerisinde Risale-i Nur'u Hazreti Üstadımız inâyet-i ilâhiye ile te'lif edip, ekserisini Kur'ân harfleriyle ve el yazısıyla neşretmiştir. Böylelikle –aynı zamanda– Kur'ân hattını da muhafaza etmiş ve yüz binlerle müslüman Türk gençleri Risale-i Nur'u okuyabilmek için mukaddes kitabımız olan Kur'ân'ın yazısını öğrenmek nimet ve şerefine nâil olmuşlardır. Üstadımız, mâlik olduğu kuvvet-i iman ve ihlâs-ı tâmm ile, hakâik-i Kur'âniye ve imaniyeyi avâm ve havas talebelerinin umumunun istifade edebileceği ve asrın anlayışına uygun yepyeni bir tarz-ı beyanla ifade ve izhar etmiştir. Böylece, Risale-i Nur gibi taptaze ve parlak ve yüksek bir tefsir-i Kur'ânîyi inâyet-i Hak'la meydana getirmiştir.

Bu hârikulâde eserlerdir ki, bu vatan ve milleti dinsizlik ve komünistlikten muhafaza etmiştir. Hem şeâir-i İslâmiye'nin cebren kaldırıldığı ceberut devrinde, dünya hatırı için kendini mecbur zannederek o kudsi şeâirden fedakârlık yapanların ve din zararına hareket edenlerin ve İslâmiyet'e muhalif fetvalara ve bid'alara mecbur edilenlerin çokluğu zamanında Bediüzzaman,

Avâm: Çok şeyi bilmeyen, çok okumamış kimseler.

Bid'a: Dinde bir aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şey.

Cebren: Zorla.

Ceberut: Baskı, zorlama.

Hakâik-i Kur'âniye ve imaniye: Kur'ân ve iman hakikatleri.

Hat: Yazı.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

İhlâs-ı tâmm: Tam, mükemmel bir ihlas.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hak'ın yardımı.

İzhar etmek: Göstermek.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, ateizm.

Müdâfi: Savunan, müdâfaa eden.

Takyidat: Kayıtlar, sınırlamalar.

Te'lif etmek: Yazmak, meydana getirmek.

ne lisan-ı hâlinde, ne lisan-ı kâlinde ve ne de fiiliyatında o kadar zulümler çektiği ve idamlarla tehdit edildiği hâlde, en küçük bir değişiklik bile yapmamıştır. Bilakis, “*Ecel birdir, tagayyür etmez. Ölüm, bu âlem-i fenâdan âlem-i bekâya ve âlem-i nura gitmek için bir terhistir.*” deyip mücadeleye atılmış; bid’aları tanıtan ve durduran ve şeâir-i İslâmiye’yi muhafaza eden ve sünnet-i seniyyeyi ihya eden eserleri perde altında otuz seneden beri neşretmiş ve muhitinde, âdeta Devr-i Saadet’in bir cilvesini yaşatmıştır. Bir sünnet-i seniyyeye muhalif hareket etmemek için, işkenceli bir inzivâyı ihtiyâr etmiştir. Otuz seneden beri milyonlara hükmeden dinsiz ve emsalsiz bir istibdâd-ı mutlak, Bediüzzaman’ı hiçbir cihetten hiçbir vakit hükmü altına alamamış, bilakis zalim müstebitler ona mağlup olmuşlardır.

Risale-i Nur, taklidî imanı tahkikî imana çevirip –imanı kuvvetlendirip– iki cihanın saadetini kazandırıp, hüsn-ü hâtimeyi netice verir. En büyük dinsiz filozofları da ilzam etmiştir.

Risale-i Nur’un bir hususiyeti de şudur ki: Diğer mütekellimîne muhalif olarak, ehl-i dalâletin menfiliklerini zikretmeden, yalnız müsbeti ders vererek, yara yapmaksızın tedavi etmesidir. Bu itibarla, bu zamanda Risale-i Nur, ve-him ve vesveseleri mahvediyor; akla gelen suâlleri, istifhamları, nefsi ilzam, kalbi ikna ederek cevaplandırıyor.

Risale-i Nur, hem akılı, hem kalbi tenvir eder, nurlandırır; hem nefsi mu-sahhar eder. Bunun içindir ki, yalnız akılla giden ehl-i mektep ve ehl-i felsefe, ve kalb yoluyla giden ehl-i tasavvuf, Risale-i Nur’a sarılıyorlar.

Ve ehl-i mektep ve felsefe anlıyorlar ki, hakikî münevverlik, akıl ve kalb nurunun mezciyle kabildir. Yalnız akılla gitmek, akılı göze indiriyor. Bu hâl ise, bir kanadı kırık olanın mahkûm olduğu sukutu netice veriyor.

İhlâslı, hâlis ehl-i tasavvuf idrak ediyor ki, demek zaman eski zaman değildir; böyle bir zamanda, hem kalble, hem akılla bizi hakikat yolunda

Âlem-i bekâ: Ebedî âlem, âhiret yurdu.

Âlem-i fenâ: Bitip tükenmeye mâruz olan fânî âlem, dünya.

Hüsn-ü hâtime: Güzel, mutlu son.

İhtiyâr etmek: Tercih etmek, seçmek.

İlzam etmek: Delil göstererek susturmak.

İstifham: Zihni işgal eden soru.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade.

Mezç: Katışma, bütünlüşme.

Musahhar etmek: Emri altına almak, sözünü dinletmek.

Münevver: Aydınlanmış, nurlu.

Müsbet: Olumlu.

Müstebit: Despot, baskıcı.

Mütekellimîn: İslâm’ın inanca ait meselelerini inceleyen Kelâm İlmî’nin âlimleri.

Sukut: Düşme, düşüş.

Tagayyür etmek: Değişmek.

Tahkiki iman: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

Taklidi: Başkalarından görerek, araştırılmadan alınan.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

götürecek ve hakikate vâsıl edecek Kur'ânî bir yol lâzımdır ki, biz "zülcenâheyn" olabilelim. (Hâşiye)

İntibaha gelmiş olan ehl-i medrese vâkıf oluyorlar ki, eski zamanda medrese usûlüyle on beş senede elde edilebilen imanî ve İslâmî netice, bu zamanda, Risale-i Nur'la on beş haftada elde edilebiliyor. Üstadımız buyuruyorlar ki: "Bir sene Risale-i Nur derslerini anlayarak ve kabul ederek okuyan kimse, bu zamanın mühim ve hakikatli bir âlimi olabilir."

Risale-i Nur, Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm) Efendimiz'in nurânî meşrebini ve sahabe-i kirâmın âlî seciyesini beyan eden bir nur ve feyiz hazinesidir. İşte bu mezkûr vaziyet, bugünkü dünyaya taptaze, nurânî bir hayat ve yepyeni bir veçhe vererek şu hakikati gösteriyor ki:

Çoktandır birbirine muâriz zannedilen ehl-i mekteple ehl-i medreseyi ve ehl-i tekkeyi, Risale-i Nur tevhid ve te'lif ediyor. Hem de muâraza hâlinde olan şarkla garbı barıştırıyor. İttihad-ı İslâm'ı meydana getirmek için çalışan ehl-i İslâm'a yegâne çârenin Risale-i Nur olduğu, mütehasıs zâtlar tarafından kabul ve tasdik edilmektedir. Hem bugünkü dünyadaki ihtilâfları halledecek olan, aklen, fikren terakki etmiş yirminci asır insanlarına hak ve hakikati anlatabilecek yepyeni bir ilmî keşfiyatı ve bir teceddüdü Amerika'da, Avrupa'da, hususan Almanya'da taharri eden cereyanlar meydana gelmiş; eğer idrak edebilirler ve görebilirlerse, işte Risale-i Nur Külliyyatı... Nitekim

Hâşiye: Yetmiş-seksen senelik bir seyr ü sülûkle kutbiyete ve gavsiyete erişen pek ender zatların bir noktaya kadar gidip "Burası müntehâdır, ilerisine gidilmez." dedikleri mertebeleri, Bediüzzaman, Kur'an'dan bulduğu bir yolla, ilimle daha ilerisine gittiğini, Arabî Mesnevî-i Nuriye mecmuasını mütâlaa eden zatlar söylüyorlar. Büyük bir şaheser olan bu Arabî eseri mütâlaa eden o müdakkik ehl-i ilim, "Bu eserdeki çok derin ve pek ince ve gayet derecede yüksek hakikatlerden ne kadar istifade edebilsek bize kârdır." diyorlar.

Âli: Yüce, yüksek.

Gavsîyet: Sıkışanlara, darda kalanlara Allah'ın izniyle -Hızır gibi- imdâd eden; velilere de mânevî seyahatlerinde karşılaştıkları var-talarda hususî yardımda bulunan büyük velilerin makamı.

İttihad-ı İslâm: İslâm birliği.

Kutbiyet: Velliliğin zirvesi. Büyük velilik makamı.

Meşreb: Yol, usûl.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Müdakkik: Dikkatli, inceleyici,

araştırmacı.

Müntehâ: Son, sınır, zirve.

Mütâlaa etmek: İncelemek, tetkik etmek.

Mütehasıs: Uzman.

Seciye: Karakter, huy.

Seyr ü sülûk: Belli bir usûl dâiresinde, kalb ve ruhun hayat çizgisinde, gönül ayağıyla Allah'a yürümek.

Taharri: Arama, araştırma.

Te'lif etmek: Uzlaştırmak, kaynaştırmak.

Teceddüd: Yenilenme.

Terakki: İlerleme, yükselme.

Tevhid: Birleştirme, bir araya getirme.

Vâsıl etmek: Ulaştırmak, erdirtmek.

Veçhe: Yüz, çehre.

Zülcenâheyn: "İki kanatlı" manasına hem ilim hem de marifette zirvelere ulaşmış olan âlim.

bu hakikatin idrak edilmeye başlandığını gösteren emâreler, bahtiyar Alman milleti içinde görülmektedir. (Hâşiye)

Eski zaman garp filozoflarının çözemedikleri ve yeni zaman filozoflarının da, “Felsefe henüz bunu halledememiştir.” dedikleri düğümler, Risale-i Nur'da, Kur'ân'ın feyziyle keşif ve halledilerek aklen ve mantıken isbat edilmiştir. Şarkın dâhi hükemâlarının kırk sayfada anlatmaya çalıştıkları müşkül-ler, Risale-i Nur'un bir sayfasında veciz bir şekilde ifade edilmiştir.

Bediüzzaman'ın 1935 senesinde idam edilmek üzere verildiği Ağırceza Mahkemesi'ndeki müdâfaâtından bir-iki cümle: “*Risale-i Nur sönmez, söndürülemez. Risale-i Nur, söndürülmek için üflendikçe parlayan bir nurdur. Risale-i Nur, tılsım-ı kâinatın muammasını keşif ve halleden bir keşşaftır.*”

Hem, haşr-i cismânî meselesinde, hükemâdan İbn-i Sina gibi meşhur bir dâhinin, “Haşir naklîdir, iman ederiz; akıl bu yolda gidemez.”¹ dediği bir hakikat, Risale-i Nur'da, hem umumun istifade edebileceği emsalsiz bir tarzda, Kur'ân'ın feyziyle aklen isbat edilmiştir.

Dalâlet-alüd Avrupa feylesoflarının ve sapkın talebelerinin bazı müteşâbih âyât-ı kerîme ve ehâdis-i şerifenin zâhirî manalarını anlamayarak yaptıkları kasıtlı itirazlara, Risale-i Nur'da aklen, mantıken cevaplar verilerek, o âyetlerin ve o hadislerin birer mu'cize oldukları isbat edilmiştir. Böylelikle de, bu zamanda fen ve felsefeden gelen dalâlet ve şüpheleri Risale-i Nur kökünden kesmiştir. Risale-i Nur bunu yaparken de müsbet bir usûl takip etmiştir.

Risale-i Nur, fevkalâde müstesna bir edebî üstünlüğe mâliktir. En meşhur eserlerle bile kabil-i kıyas olmayan ve başlı başına bir hususiyeti hâiz olan üslûbunda yüksek bir belâgat, fesâhat ve selâset ve icaz vardır. Hatta

Hâşiye: Avrupa'da hristiyanlar içinde birtek kasabada altmış beş adet sanklı genç Nur talebesinin çıkması, bunun bir numûnesidir.

¹ Bkz.: Gazâlî, *el-İktisâd fî'l-İtikâd* s. 210-213; İbn-i Haldun, *Mukaddime* 2/1254.

Âyât-ı kerîme: Kur'ân-ı Kerim'in yüce âyetleri.

Belâgat: Edebiyat. Güzel, düzgün, kusursuz ve yerinde ifade sanatı.

Dalâlet-alüd: Dalâlete, sapıklığa bulaşmış, kirlenmiş.

Ehâdis-i şerife: Hadisler. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübârek, nurlu beyanları.

Fesâhat: Açık, düzgün, kolay anlaşılacak şekilde ifade sanatı.

Haşr-i cismânî: Cismen, bedenlen dirilme.

Hükemâ: Bilginler, filozoflar.

İcaz: Oldukça az sözle çok şeyler ifade etme üslûbu.

Kabil-i kıyas: Kıyaslanması mümkün.

Keşşaf: Keşfeden, ortaya çıkaran.

Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

Nakli: Nakle dayanan, rivâyet yoluyla bilinen.

Selâset: Kolay, akıcı, yormayan ifade.

Tılsım-ı kâinat: Kainatın şifresi, sırrı.

Bediüzzaman'ın eserlerini Âlem-i İslâm'ın ısrarla arzu etmesiyle Arapça'ya tercüme ettirmek için büyük İslâm âlimlerine Asâ-yı Musa mecmuası götürüldüğü vakit, okumuşlar ve demişlerdir ki: “*Bediüzzaman'ın eserlerini ancak kendisi tercüme edebilir. Risale-i Nur'daki yüksek belâgati ve misilsiz olan fesâhat ve îcazı, tercümede muhafaza etmekten ve onun ilmîni ihata etmekten âciziz.*” Bu suretle o yüksek âlimler, Üstadımızın faziletini ve Risale-i Nur'un kemâlâtını göstermişlerdir.

Bediüzzaman eserlerinde, hemen bütün büyük müellif ve ediplerden farklı olarak, lafızdan ziyade manaya ehemmiyet vermiştir. Manayı lafza feda etmemiş; lafzı manaya feda etmiştir. Üslûpta okuyucunun bir nevi hevesini nazara almamış, hakikati ve manayı esas tutmuştur. Vücuda elbiseyi yaparken vücuttan kesmemiş, elbiseden kesmiştir. Risale-i Nur'daki aklı, kalbi, ruhu ve vicdanı celbeden ve hakikate râm eden o ilâhî cazibedendir ki; çoluğu-çocuğu, genci-ihiyarı, avâmı-havassı o Nur'a koşuyorlar ve o cazibedar Nur'un pervanesi oluyorlar. Bu hakikatin parlak bir misali olarak, geniş bir talebe kütlesi, az zamanda din düşmanlarını titreten bir hâle gelmiştir.

Risale-i Nur'un her cihetten olduğu gibi edebî cihetten de kıymet ve ehemmiyetini ifade etmek, ediplerin, hususan bizlerin bin derece haddinden uzaktır. Bu husustaki karınca kararınca olan sönük, fakat samimî ve hakikatli ifadelerimiz, Risale-i Nur'dan gördüğümüz azîm istifadeye mukabil sonsuz bir minnet ve şükranımızın ifadesinden ibarettir. Yoksa, bu mevzularda sahib-i salâhiyet ve sahib-i ihtisas, ancak ve ancak Risale-i Nur'un kendi müellifi olabilir.

Risale-i Nur, bu asrın ihtiyacına tam cevap veren yegâne tefsir-i Kur'ânî olduğu, enâniyetini Hakk'a feda eden fazilet-perver İslâm ulemâsı tarafından tasdik ve fevkalâde bir şekilde takdir ve tahsin edilmiş ve edilmektedir. Elli sene evvel Bediüzzaman Said Nursî'nin te'lifâtındaki hususiyetler ve bir bahr-i umman gibi onun ilmî dehasıdır ki, Mısır matbuatında “Bediüzzaman, Fatînü'l-Asr'dır.” diye yüksek ehl-i ilme hüküm vermiştir.

Bediüzzaman, mukabelesiz hediye kabul etmemeyi düstur-u hayat edindiği düşmanlarınca da tasdik edilerek, İslâmiyet düşmanlarının ehl-i ilme

Bahr-i umman: Çok büyük okyanus.

Cazibedar: Cazibeli, çekici.

Fatînü'l-Asr: Asrın en zekisi, en fetânetlisi.

Fazilet-perver: Fazilete, yüksek değerlere ehemmiyet veren.

Kemâlât: Faziletler, mükemmellikler.

Matbuat: Basın.

Müellif: Yazar.

Pervane: Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.

Râm etmek: Boyun eğdirmek,

emri altına almak.

Sahib-i ihtisas: Uzman, söz sahibi.

Sahib-i salâhiyet: Yetki sahibi, yetkili.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Te'lifât: Kaleme alınan eserler.

yaptığı ithamı, bu düsturıyla fiilen tekzip; ve ilmin hiçbir şeye âlet olmadığı-nı yine fiiliyatı ile isbat etmiştir. Ulemâ-yı İslâm'ın şeref ve haysiyetini ve izzet-i İslâmiye ve izzet-i diniyeyi, en zalim ve hunhar hükümdarlar karşısında bile muhafaza ve müdâfaa etmiştir. Aç kaldığı zamanlarda dahi, hayatı boyunca olan istiğnâ kaidesini bozmamış ve “İktisat ve kanaat iki büyük hazinedir;¹ bunla-rın bereketi bana kâfidir.” diyerek halklardan istiğnâ etmiş ve etmektedir.

Bediüzzaman Said Nursî'nin senelerden beri hapisten hapse, zindandan zindana atılması ve menfâdan menfâya sürülmesi.. ve kendisine daima taz-yikler ve şiddetli zulüm ve dehşetli işkenceler yapılması.. ve on yedi defa zehir verilmesi.. bir günde bir aylık azaplar çektirilmesi.. kendisinin ve Risale-i Nur Külliyyatı'nın hakkaniyet ve sıdkına birer canlı mühür ve birer parlak delildir. Mesela, Hindistan'da sormuşlar:

– “Bediüzzaman nasıl bir kimsedir?” Cevaben denilmiş ki:

– “Hasta, garip, fakir, mazlum, hediye ve sadakaları kabul etmeyen ve hâlen de çekmekte olduğu o kadar zulümlere rağmen altmış senedir dâvâsından vazgeçmeyen bir ihtiyardır.” Onlar da;

– “Öyleyse o hakikat söylüyor ve küfr-ü mutlaka, dinsizlere, zındıkla-ra boyun eğmiyor, riyâkârlık etmiyor, dalkavukluk yapmıyor ve Kur’ân ve İslâmiyet’e tesirli ve küllî bir hizmet yapıyor ki, onlar da ona zulmetmiş-ler.” demişler.

Üstadımız Bediüzzaman hakkında, takdîr-kâr ve fazilet-perver zâtların tak-dirleri bir senâdan ibaret değildir, bir vâkıadır, fiiliyat ve icraatının belki yüz-den birisini kısaca âcizâne ve noksan bir tarzda nakletmektir. Hem bu mevzu-da Risale-i Nur talebelerinin takdîr-kâr makale, mektup ve fıkraları bir medih değildir; belki Üstadımızın dinî hizmetini hedef tutan, şahsına taarruz eden vicdansız ve insafsız din düşmanlarına karşı müsbet bir müdâfaadır. (Hâşiye)

Hâşiye: İns ve cin şeytanları ve dinsizlerin bir desisesi de budur ki; bazen derler ve dedirtirler:

“Üstadınız şahsına kıymet vermiyor; siz ise onun hakkında takdîr-kâr mektuplar yazıp, Üstadınızın rızasına uygun hareket etmiyorsunuz.”

İşte onlar, Risale-i Nur ve Üstadımızı İslâmiyet düşmanlarına karşı müsbet ve nezih bir tarzda müdâfaa etmekten men etmek için safillik damarlarından istifade ile böyle bir fikir ve mugâlata ile Nur talebelerini aldatmaya, iğfal etmeye çalışırlar. ⇨

¹ Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 7/84; Beyhakî, *Zühd* 2/88.

Hunhar: Kana susamış, cânî.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İstiğnâ: Kimseden bir şey isteme-me, tenezzül etmeme, tok gözlülük.

Menfâ: Sürgün yeri.

Mugâlata: Yanıltıcı, aldatıcı ifa-de, diyalektik.

Safillik: Temiz kalbli, hile oyun ne-

dir bilmediğinden çabuk aldanan.

Senâ / medih: Övme, övgü.

Tazyik: Sıkıntı verme, baskı.

Tekzip: Yalanlama.

Böyle olduğu hâlde Üstadımız öyle zâtların ve Risale-i Nur talebelerinin hakikatli takdir ve beyanlarına karşı hiddetlenerek, çok defa da hatırlarını kı-rarak der ki:

“Zaman şahıs zamanı değil, şahs-ı mânevî zamanıdır. Risale-i Nur’da şahıs yok, şahs-ı mânevî var. Ben bir hiçim. Risale-i Nur, Kur’ân’ın malıdır, Kur’ân’dan süzülmüştür. Şeref ve hüsün Kur’ân’ındır. Şahsımla Risale-i Nur iltibas edilmiş. Meziyet, Risale-i Nur’a aittir. Risale-i Nur’un neşrinde-ki harika muvaffakiyet ise, Risale-i Nur talebelerine aittir. Yalnız şu kadar var ki, şiddetli ihtiyacıma binâen Cenâb-ı Hak, Kur’ân-ı Hakîm’den bana ilâç ve tiryakları ihsan etti; ben de kaleme aldım. Her nasılsa, bu zaman-da birinci tercümanlık vazifesi bana düşmüş. Ben de Risale-i Nur’un tale-besiyim. Bir risaleyi şimdiye kadar yüz defa okuduğum hâlde yine okuma-ya muhtaç oluyorum. Ben sizlerin ders arkadaşınızım.” der.

Bediüzzaman Said Nursî’nin cihanşümûl Kur’ân ve iman ve İslâmiyet hizmetindeki müstesna muvaffakiyet ve zaferinin ve Risale-i Nur’daki kuvvet-li tesirâtın sırrı, kendisinin ihlâs-ı etemmi kazanmış olmasıdır. Yani, yalnız ve yalnız rıza-yı ilâhîyi esas maksat edinmiştir. Bu hususta;

“Mesleğimizin esası, âzamî ihlâs ve terk-i enânîyettir. İhlâslı bir dirhem amel, ihlâssız yüz batman amele müreccahtır. İnsanların maddî-mânevî hediyelerinden hürmet ve teveccüh-ü âmmeden, şöhetten şiddetle kaç-ıyorum.” der.

Ziyaretçi kabul etmemesinin bir hikmeti de bu sır olsa gerek. Hem ihlâsa verdiği gayet fazla ehemmiyet, yüz otuz parça eserinden yalnız İhlâs Risalesi’nin başına, *“Lâakal her on beş günde bir defa okunmalıdır.”* kay-dını koymasından da anlaşılıyor. *“Büyük Mahkeme Müdâfaâtı”* kitabında, *“Risale-i Nur, değil dünyaya, kâinata da âlet edilemez; gayemiz rıza-yı ilâhîdir.”* demiştir.

Evet Üstadımız Bediüzzaman, ihlâsının iktzası olarak şahsına kıymet vermeyebilir. Bu hâl, Üstadımızdaki yüksek bir kemâlât ve âlî bir seciyenin timsâlidir. O, şahsına ne kadar kıymet vermiyorsa, bizim onda milyarlar derece fazla kıymet ve ehemmiyeti görmemiz, basiret ve insaniyetin muktezasıdır. Bir lütf-u ilâhîdir. Zira Risale-i Nur gibi parlak bir tefsir-i Kur’ân olan şaheser, onun varlığından meydana gelmiş ve fıskırmıştır. Öyle bir eserin müellifiyle yalnız bugünkü Âlem-i İslâm değil, yalnız asr-ı hâzır beşeriyeti değil, nesl-i âtideki milyarlar kimsenin hayat ve memat dâvâsı, Risale-i Nur’la âlâkadardır...

Batman: Altı okka. Yaklaşık 8

kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Cihanşümûl: Dünya çapında, evrensel.

Dirhem: 3.25 gr.lık eski bir ağır-

lık ölçü birimi.

Hüsün: Güzellik.

İhlâs-ı etem: Tastamam, en mü-kemmâl ihlâs.

İltibas etmek: Karıştırmak.

Lâakal: En az, en azından.

Müreccah: Tercih edilen, üstün.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Teveccüh-ü âmme: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

İşte bu sırr-ı ihlâstandır ki, İmam Gazâlî (*radıyallâhu anhu*) gibi en meşhur İslâm hükemâlarının eserlerini tettebbu eden muhakkik ve müdakkik bir *ehl-i ilim* diyor ki:

“Risale-i Nur’dan okuduğum bir sayfanın bana verdiği istifade, diğer eserlerin on sayfasından daha fazladır.”

Felsefî eserlerle meşgul bir muallim:

“Ben, bu kadar senedir ilmî ve felsefî eserlerle iştigal ettim. Risale-i Nur kadar beni ikna eden ve garp eserlerinden ve felsefeden aldığım yaraları tedavi eden ve bu zamanın ihtiyacına tam cevap veren bir eseri görmedim.”

Bir edebiyatçı:

“Benim aklım nursuz, kalbim mümindir. Risale-i Nur, hem aklımı, hem kalbimi tenvir ve nefsimi ilzam etti. Beni, cehennemî bir azaptan kurtardı.”

Bir doktor:

“Risale-i Nur’dan istifadeye başladığım günü, hayata gözlerimi açtığım gün olarak biliyorum.”

Bahtiyar bir üniversiteli:

“Üstadımıza ve Risale-i Nur’a ait bir mektubu, İstanbul’un bir yerinden bir yerine götürmek gibi bir hizmeti, meb’usluğa tercih ederim.”

Otuz sene evvel, ihlâslı ve faziletli ihtiyar bir ehl-i tasavvuf, Lütfü isminde bir genci göstererek: “Bu Nur talebesi benden ileridir.” demiştir ki, bunlar binler itiraflardan birer numûnedir.

Yine bu azîm sırr-ı ihlâsa binâendir ki Risale-i Nur talebeleri, iman ve İslâmiyet hizmetinde, ağır şartlar ve kayıtlar ve tahdidatlar içinde muvaffak oluyorlar ve hayatlarını Risale-i Nur’a ve Üstadlarına vakfetmişler. Risale-i Nur’u, sermaye-i ömür ve gaye-i hayat edinmişlerdir.

Risale-i Nur dâvâsı rıza-yı ilâhî dâvâsı olduğu içindir ki, hamiyet-i İslâmiye’ye mâlik mümtaz avukatlar, Risale-i Nur’un fahrî avukatı olmak ve dindar, hakperest, mücahit muharrirler, dünyayı istilâ edecek Nur’un ilânında hissedar olmak şeref ve nimetine mazhar olmuşlardır. Risale-i Nur’un neşriyat ve fütuhâtı ve tesirâtı, sessiz, büyük bir ihtişamla muhteşem bir bahar mevsiminde intişar eden mevcudât gibidir.

Fütuhat: Fetihler, zaferler.

Hamiyet-i İslâmiye: Dinî değerlere sahip çıkma, İslâm gayreti.

İntişar etmek: Yayılmak.

Meb’usluk: Milletvekilliği.

Muhakkik: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yararcasına araştırın.

Muharrir: Yazar.

Tahdidat: Sınırlamalar.

Tettebbu etmek: İncelemek.

İşte, ey Risale-i Nur gibi hadsiz hamd ü senâlara şâyeste olan bir nimet-i azîmeye nâil olan Nur kardeşlerimiz!

Böyle bir dâhi-yi âzamın, böyle bir mütefekkir-i ekberin, böyle bir müellif-i İslâm'ın, ve ulûm-u evvelîn ve'l-âhîrîne vâkıf böyle bir allâme-i asrın, böyle bir mücahid-i ekberin, böyle bir sahib-i zühd ve takvânın, hakâik-i imaniyenin varlığında âdetâ tecessüm eden böyle bir abd-i küllînin, rıza-yı ilâhîden başka hiçbir şeye iltifat etmeyen ve âzamî ihlâsın mazharı olan böyle bir tilmiz-i Kur'ân ve hâdim-i İslâm'ın..

ve “Bir ferdin imanını kurtarmak için cehenneme de atılmaya hazırım.” diyen böyle bir halâskâr-ı imanın..

ve idam için sevk edildiği Divan-ı Harb-i Örfî’de “Sen de mürtecisin.” it-hamına karşı, “Eğer meşrûtiyet bir fırkanın istibdadından ibaret ise, bütün ins ve cin şahit olsun ki ben mürteciyim. Bin ruhum da olsa, Kur’ân’ın birtek meselesine hepsini feda etmeye hazırım!” diyen ve beraatından sonra da teşekkür etmeyerek, Bayezid Meydanı’ndaki kalabalıkta: “Yaşasın zalimler için cehennem! Yaşasın zalimler için cehennem!..” diye bağırarak ilerleyen..

ve imha plânıyla verildiği mahkemelerde yirmi dört sene evvel “Ey mülhidler! Ey zındıklar! Said, elli bin nefer kuvvetinde demişsiniz. Yanlışsınız; Kur’ân’a ve imana hizmetim cihetiyle elli bin değil, elli milyon kuvvetindeyim! Titreyiniz, haddiniz varsa ilişiniz!”, “Benim ölümüm sizin başınızda bomba gibi patlayıp, başınızı dağıtacaktır. Toprağa atılan bir tohumun yüzer sümbüller vermesi gibi, bir Said yerine yüzler Said si-ze o yüksek hakikati haykıracaktır.” ve on beş sene evvel, “Saçlarım adedince başlarım bulursa, her gün biri kesilse, bu hizmet-i imaniyeden çekilmem!” ve “Dünyayı başıma ateş yapsanız, hakikat-i Kur’âniye’ye feda olan bu başı zındıkaya eğmem!” diyen..

Abd-i küllî: Bütün varlıkları temsil edebilecek bir kul.

Dâhi-yi âzam: Çok büyük dâhi.

Divan-ı Harb-i Örfî: 1909 yılında 31 Mart Vakıası’ndan sonra kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi.

Hâdim-i İslâm: İslâm hizmetkârı.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Halâskâr-ı iman: İman kurtarıcı, imanı kurtarmaya vesile.

İstibdad: Baskı, hâkimiyet.

Meşrûtiyet: Padişahın yetkilerinin sınırlandığı, seçimle gelen bir meclise dayalı idare, yönetim şekli.

Müellif-i İslâm: Tüm İslâm âlemi-ne hitab eden müslüman yazar.

Mülhid: Dinsiz, inançsız.

Mürteci: Gericî.

Mütefekkir-i ekber: Çok büyük fikir adamı, düşündür.

Şâyeste: Lâıyk, uygun, münasip.

Tecessüm etmek: Maddî bir varlık, bir cisim hâlinde belirmek.

Tilmiz-i Kur’ân: Kur’ân talebesi.

Ulûm-u evvelîn ve'l-âhîrîn: Geçmiş milletlerin ve gelecek nesillerin tarihi, gaybî bilgileri.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

ve elli sene evvel Âlem-i İslâm'ı sömüren sömürgeci cebbar ve zalim bir imparatorluğa karşı, “Tükürün o zalimlerin hayâsız yüzüne!” diye matbuat lisanıyla cevap veren ve Büyük Millet Meclisi'nde, Reis'e: “Kâinatta en yüksek hakikat imandır. İmandan sonra namazdır. Namaz kılmayan haindir; hainin hükmü merduttur.¹ Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'inde, yüz yerde edâsını emrettiği namazdan daha büyük bir hakikat olsaydı, imandan sonra onu emrederdi.” diyen..

ve yazdığı bir beyannâmeden sonra Meclis'te cemaatle namaz kılınması-
na başlanan..

ve Birinci Cihan Harbi'nde gönüllü alay kumandanı olarak esir düştüğü Rusya'da Moskof Çarlığına karşı izzet-i İslâmiye'yi muhafaza edip, kurşuna dizileceği hengâmda “Âhirete gitmek için bana bir pasaport lâzımdı.” diye ölümü istihkar eden böyle bir kahraman-ı İslâm Üstadımız Bediüzzaman'ın eserlerini okumak nimet-i uzmâsına mukabil canımızı da feda etsek, ömrümüzü de ona vakfetsek, zulümden zulme de sürüklensek, ömrümüzün nihâyetine kadar şükran secdesinden de kalkmasak, bize yine ucuzdur.

Üstadımız sık sık der ki: “Mesleğimiz müsbettir; menfî hareketten Kur'an bizi men ediyor.”

Ey seyyid-i senedimiz! Ey ruhumuzun ruhu, kalbimizin kalbi, canımızın canı, cananımız, sertâcımız, sevgili Üstadımız Efendimiz!

Madem bize menfî harekete izin vermiyorsun. Öyleyse biz de rahmet-i ilâhiyeden niyaz ederek ahdediyoruz ki; din düşmanlığı ile Üstadımıza zulmeden o gaddar, insafsız zalimlerden intikamımızı şöylece alacağız:

Risale-i Nur'u ölünceye kadar mütemâdiyen okuyacağız ve neşrinde sebat ve sadâkatle hizmet edeceğiz. Onu altın mürekkeplerle yazacağız inşaallah!..

Üniversite Nur Talebeleri

* * *

¹ Hainin şahitliğinin kabul edilmeyeceğini bildiren hadis-i şerif için bkz.: Tirmizi, Şehâdât 2; Ebû Davud, Akdiye 16; Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned 2/181, 204, 208. Ayrıca bu konunun fikhî hükmü için bkz.: Kâsânî, Bedâiu's-sanâi' 1/156; Merğînânî, el-Hidâye 3/124; İbn-i Âbidîn, Hâşiye 7/112.

Ahdetmek: Söz vermek.

İstihkar etmek: Hafife almak, önemsememek.

Menfi: Olumsuz, yıkıcı.

Merdut: Fiil ve sözlerinin hukukî

geçerliliği olmayan, şahitliği kabul görmeyen.

Müsbet: Olumlu, yapıcı.

Mütemâdiyen: Devamlı olarak.

Neşr: Yayma, yayınlama.

Nimet-i uzmâ: Çok büyük nimet.

Sertâc: Baş tâci.

Seyyid-i sened: Dayanılan, gü-
venilen efendi.

Üstad'ın Ziyaretçilere Dair Bir Mektubu

Umum dostlarıma, hususan ziyaretçilere dair bir özrümü beyan etmeye mecbur oldum:

Ekser hayatım inzivâda geçtiği gibi, otuz-kırk senedir tarassut ve taarruza mâruz kaldığımdan, zaruretsiz sohbet etmekten çekinip tevahhuş ediyorum. Hem eskiden beri maddî ve mânevî hediyeler bana ağır geliyordu. Hem şimdi ziyaretçiler, dostlar çoğalmış, hem mânevî mukabele lâzım gelmiş. Şimdi maddî bir lokma hediye beni hasta ettiği gibi, mânevî bir hediye olan ziyaret etmek, görüşmek, hususan başka yerlerden musâfaha için zahmet edip gelmek ziyareti dahi, ehemmiyetli bir hediye-i mâneviyedir. Ona mukabele edemiyorum. Hem de ucuz değil. Mânen pahalıdır. Ben kendimi o hürmete lâîyk görmüyorum. Mânen mukabele de edemiyorum. Onun için şimdilik aynen maddî hediye gibi, bir ihsan olarak, bana mânevî hediye gibi olan sohbetten –zaruret olmadan– men edildim. Bazı beni hasta eder, maddî hediye tam mukabilini vermediğim vakit beni hasta ettiği gibi. Onun için hatırıma kırılmasın, gücenmeyiniz.

Risale-i Nur'u okumak, on defa benimle görüşmekten daha kârlıdır. Zaten benimle görüşmek âhiret, iman, Kur'ân hesabıdır. Dünya ile alâkamı kestiğim için, dünya hesabına görüşmek manasızdır. Âhiret, iman, Kur'ân için ise, Risale-i Nur daha bana ihtiyaç bırakmamış. Hususan Tarihçe-i Hayat'taki mektuplar... Hatta hizmetimdeki has kardeşlerimle de zaruret olmadan görüşemiyorum. Yalnız bazı Risale-i Nur'un fütuhatına ve neşriyatına ait bazı kimseler için görüşmek istesem, o zaman görüşmek caiz olabilir. Ve bana sıkıntı vermez.

Bu noktayı bilmeyen ziyarete gelenlere haber veriyorum ki, birkaç senedir ceridelerle ilân etmişim ki, benimle görüşmek isteyenleri, hususan uzak yerden gelerek görüşmeden gidenleri hususî dualarıma dâhil ediyorum. Her sabah da dua ediyorum. Onun için de gücenmesinler.

Said Nursî

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا²

Gayet şiddetli hasta Üstadımıza mühim, resmî bir zâtın bir mektup geldi. Diyor ki:

“Tarihçe-i Hayat'ın neşrolunmaması için eski partinin mühim adamları, büyük bir tâvizle eski partinin bazı memurlarını bu hataya sevk etmişler...”

Üstadımız da dedi ki:

“Bu Tarihçe-i Hayat'ın en mühim kısmı üç defa Sebilürreşad tarafından, dört defa da otuz-kırk seneden beri hem eski harf, hem yeni harfle neşredilmiş ve içindeki müdâfaât parçaları da müteaddit mahkemelerin huzurunda okunmuş ve resmen de neşredilmiş. Yeni olarak, Medine-i Münevvere gibi harîç yerlerden bir-iki âlim zâtın, izah ve teşekkür nevinden birkaç hakikatli mektupları var. Onun için mahkemelerin resmen bunlara ilişecek hiçbir ciheti yok.

Sâniyen: Risale-i Nur, kırk-elli senede bütün ehl-i siyasetin tazyikâtı altında tek başına Âlem-i İslâm'da harika bir tarzda neşrolduğu hâlde, şimdi milyonlar nâşirleri varken, değil eski bir parti, dünya toplansa ona karşı bir set çekemez, mümkün değil. Belki bir ilânnâme hükmüne geçer. Onun için, Nur talebeleri müteessir olmasınlar...

Sâlisin: Hem eski partinin bana karşı zulümlerini helâl ettiğim, hem Kur'ân'ın bir kanun-u esasiyesi olan ³ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ yani, “Birisinin hatası ile başkası, partisi, akrabası mes'ul olmaz, olamaz” diye, hem Anadolu, hem vilâyet-i şarkıyede Risale-i Nur'la neşredildiği sebebiyle, âsâyîşe tam kuvvetli bir tarzda hizmet edilmiş. Demek bir mânevî zâbıtâ hükmünde, herkesin kalbinde bir yasakçı bırakıyor. Bu noktaya binâen, Risale-i Nur eski partinin dört-beş hatasını yüz derece ziyadeleştirmeye mânidir. Yüzde beş adamın hatasını doksan beşe de verip yirmi otuz derece ziyadeleştirmemiş. Onun için umum o partinin ekserisi, iktidar partisi kadar Risale-i Nur'a minnettar olmak lâzımdır. Çünkü bu dersi, bu kanun-u esasiye-i Kur'âniye'yi Risale-i Nur ders vermeseydi, o beş adamın hatası binler adamı da hatakâr yapardı.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

² Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi; sonsuza kadar sürekli üzerinize olsun.

³ En'âm Sûresi, 6/164; İsrâ Sûresi, 17/15; Fâtır Sûresi, 35/18; Zümer Sûresi, 39/7; Necm Sûresi, 53/38.

Râbian: Kat'iyen tahakkuk etmiş ki; Risale-i Nur hariçten hücum eden küfr-ü mutlaka karşı bu milleti ve Âlem-i İslâmiyet'i muhafaza edecek Kur'ân-ı Hakîm'in mu'cize-i mâneviyesinden bir derstir ki, dinsiz filozoflardan hiçbirisi ona karşı mukabele çâresi bulamadılar. Kat'iyen haber aldık ki: Hariçte bazı yerde bir milyon gençler “Müşâlemet-i umumiyeyi temin edecek Risale-i Nur'dur” demişler. Sulh-u umumî taraftarı Almanya ve Amerika gibi bazı ecnebîlerin de Risale-i Nur'u tercümeye başladığını haber aldık.

Hâmisen: Eğer resmî adamlar bazı yeni kanunlara yanlış manalar verip bir-iki satırına ilişmeler, benim bedelime deyiniz ki: “Bir adamın hatasıyla yirmi bin komşusu cezalandırılır mı, hapsedilir mi? Dünyada böyle hükmeden hiçbir kanun var mı?”

İşte her sayfası yirmi satır olan beş yüz sayfalık bir kitabın bir satırında bir adama şiddetli tokat vurmuşsa, evvelâ isim muayyen değil, orada mes'uliyet yok... Şayet olsa da, sansür gibi o satır silinir. O kitabı müsâdere etmek, on bin adamı hapse sokmak gibi kâinatta işitilmemiş bir kanunsuzluk, bir zulüm olduğu gibi, öteki yirmi bin satırlar şimdiye kadar yirmi bin adamın imanını kuvvetlendirdiği cihetle, yirmi bin hasene ve iyilik olduğundan, elbette o hatayı ve seyyiyeyi affettirir.

Ben şiddetli hasta olmasaydım daha konuşacaktım. Siz hizmetkârlarım tashih ve ıslah edersiniz. Hatta münasip görseniz, mânen polislerin bir vazifesini gören Risale-i Nur'un, âsâyiş hizmetinde polislere büyük bir kuvvet olan derslerine, polisler herkesten ziyade taraftar olmak lâzım gelirken, şimdi resmen taharri memuru suretinde, polislik aleyhinde olan bu hizmeti polislere vermeye ruhum razı değil. Onlara umumen hakkımı helâl ettiğimi söylersiniz.

Sâdisen: Şiddetli bir teessüfle, Leyle-i Miraç vaktinde Mirac-ı Şerif, şuhûr-u selâse hürmetine vesile beklerken, Tarihçe-i Hayat hasebiyle taharri hâdisesi şiddetli bir keder verdi. “Sadaka belâyı def eder”¹ meâlindeki hadis-i sahihin hükmüyle, Risale-i Nur Anadolu için belâları def eder bir sadaka hükmüne geçtiği, ona beraatlar ve serbestiyetler verildiği zaman belâların def

¹ Bkz.: Hatib el-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd* 8/207; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 4/236; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/30.

Hâmisen: Beşinci olarak.

Hasene: Sevap, iyilik.

Islah etmek: İyileştirmek, düzeltmek.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Müşâlemet-i umumîye: Milletlerin veya toplumların karşılıklı baş ve emniyet içinde yaşaması.

Râbian: Dördüncü olarak.

Sâdisen: Altıncı olarak.

Seyyie: Günah, kötülük.

Şuhûr-u selâse: Üç aylar. Receb, Şaban, Ramazan ayları.

Taharri memuru: Sivil polis.

Taharri: Arama.

edilmesi, ona hücum edildiği zaman belâların gelmesi yüz hâdisesi var ki, bazen zelzele ve fırtınalarla kaydedildiği gibi, bu defa da hayatımda görmediğim tahte's-sıfır on sekiz dereceye yakın bir soğuk, taarruz ve taharrinin aynı vaktinde geldi.”

Üstadımız şiddetli hastalığından fazla konuşamadı. Hasta hâlinde hizmetkârına dedi: “Merak etmemeleri için berây-ı malûmat bazı dostlara ve bazı resmî zâtlara gönderirsiniz.”

Şiddetli hasta Üstadımızın

Hizmetkârı

Evet, hizmetkârımın yazdığı doğrudur.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Muhterem Üstadımız!

Mücâhede-i mâneviyenize ve sabr-ı cemilinize mükâfaten Cenâb-ı Hak tarafından ihsan buyurulan kudsî iman dâvânızın tahakkukunu, Risale-i Nur'un serbest intişarı ile idrak etmiş bulunuyoruz. Senelerden beri devam edegelen bu kudsî dâvâ, bu ideal ve bu çetin mücadele, zaferle neticelenmiş, Hakk'ın istediği olmuş, gönlümüzün emel ve arzusu yerine gelmiş, iman küfre galebe ederek zulmet perdeleri çatır çatır yırtılarak âfâk-ı cihan, Nur'un parlak ziyası ile aydınlanmıştır.

Bu neticeye ve bu zafere ulaşmak, iman nimetinin sonsuz saadetine kavuşmak ve dolayısıyla da Hakk'a yaklaşmak bahtiyarlığını bizlere, Türk milletine ve belki bütün insanlığa bahşeden Risale-i Nur bu muazzam ve korkunç imansızlık savaşının kurtarıcı atomu olmuş, ruhlarımızı tamir, kalblerimizi takviye, gönüllerimizi fethetmiştir. Bu bakımdan minnet ve şükranlarımızı sevgili ve muazzaz Üstadımıza arz ederken, asırlık ömr-ü mübâreklerinizin

Âfâk-ı cihan: Yeryüzünün ufukları, bütün tarafları.

Berây-ı malûmat: Bilgi verme maksadıyla, bilgilendirmek için.

Muazzaz: Aziz, yüce.

Mücâhede-i mâneviye: Mânevî cihad, mücadele.

Sabr-ı cemil: Güzelce, şikayet etmeden sabretme.

Tahte's-sıfır: Sıfırın altında.

Zulmet: Karanlık.

geçirdiği hayat safhalarının her ânı mücadele, mücâhede, işkence, eziyet, zulüm, menfâ dolu korkunç bir devrin çile ve ıztıraplarıyla geçmesine rağmen, azminizin, sadâkatinizin, ferâgat ve cesaretinizin ve nihâyet o çelikten daha kuvvetli iman ve şuurunuzun, hülâsa, İslâmiyet'i anlayışta, insaniyeti kavrayışta, içte ve dışta örnek insan oluşunuzun ve bilhassa Risale-i Nur Külliyyatı'nızın insanlık âlemi üzerine bıraktığı tesir, aksettirdiği mana ile daima izinizden, yolunuzdan gidecek olan, giden, gitmeye azmeden milyonlarca Nur talebeleri size meclûb, size müteşekkirdirler.

Muhterem Üstadımız! Artık bütün yorgunluğunuza ve ihtiyarlığınıza rağmen çetin imtihanınızın muvaffakiyetle neticelenmesi sayesinde müsterih olunuz. Artık bu kudsî dâvâyı, bu iman ve Kur'ân dâvâsını devam ettirecek istikbalin genç Saidler'i yetiştirmiştir. İman nuru ve şuuruyla, onlar bu kudsî ve ulvî dâvâyı yürütecekler ve inşallah kıyamete kadar devam ettirecekler ve nesilden nesile intikal ettirecekler.

Muhterem Efendimiz! Yarın tarihin altın sayfalarında iftihar ve ihtişamla yâd edilecek olan yeni ve mufassal Tarihçe-i Hayat'ınızın Ankara'da tab' edilip hitama ermesinin sevinci içinde bayram etmekteyiz. Zira bu Tarihçe-i Hayat, ömrünüz boyunca ille-i gaye edindiğiniz imanı kurtarmak dâvânız uğrundaki mücadele ve mücâhede safhalarınızı, bin türlü mahrumiyetler içerisinde yorulmak bilmeyen bir azimle maksada vâsıl oluşunuzu ve âleme rahmet olan Risale-i Nurlar'ın te'lif, tanzim ve neşri hakkında tatminkâr malûmat vermesi bakımından büyük ehemmiyeti hâizdir. Bugün milyonlarca insanı coşturup, selâmete götüren bu Nur deryası daima kükreyecek, küfrü boğacak, zulmeti yırtacak, insanlığa hâmi ve halâşkâr olacaktır.

Size medyun-u şükranız. En derin sevgi ve muhabbetlerimizle selâm ve hürmetlerimizi arz eder, dua-yı mübâreklerinize intizaren ellerinizden öperiz, aziz, sevgili Üstadımız.

İstanbul Nur Talebeleri

* * *

Ferâgat: Fedakarlık. Maddî-mânevî her türlü haktan vazgeçme, şahsî bir şey istememe.
Halâşkâr: Kurtarıcı.
Hitam: Bitiş, son.

İlle-i gaye: Asıl sebep, asıl maksat.
İntizaren: Bekleyerek.
Meclûb: Tutkun, bağlı.
Medyun-u şükran: Şükran, teşekkür borçlu.

Menfâ: Sürgün yeri.
Mufassal: Geniş, ayrıntılı.
Te'lif: Yazma, meydana getirme.
Vâsıl olmak: Ulaşmak, erişmek.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri 1959'da İstanbul'a teşrif ettikleri zaman,
araba içinde çekilen fotoğrafı

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri 1959 yılında Ankara'ya teşrif ettikleri zaman, misafir olarak kaldıkları otelden çıkarken

Risale-i Nur müellifi Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin en son defa vasiyetnâmesi hükmünde Emirdağ Lâhikası'nın sonunda derc ve neşredilen bir beyanı ile yine Emirdağ Lâhikası'nda neşredilen en son sene kaleme aldığı "Reisicumhur'a ve Başvekil'e" diye olan bir hitabesini bu Tarihçe-i Hayat'ın sonuna ilave ediyoruz.

Nur talebeleri, Hazreti Üstad'ın bu vasiyetnâmesinde beyan ettikleri "müsbet hizmet" tarzı ile Nurlar'ı bütün cihana karşı ilan ettiler. Kur'ân-ı Hakîm'in bu zamana müteveccih "müsbet hizmet" telâkkisi ile envâr-ı imaniyeyi akıl ve kalplere yerleştirdiler.

Hazreti Üstad'ın Hizmetinde Bulunan Talebeleri

* * *

Umum Nur Talebelerine Üstad Bediüzzaman'ın Vefatından Önce Vermiş Olduğu En Son Derstir

Aziz Kardeşlerim!

• *Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir. Menfî hareket değildir. Rıza-yı ilâhîye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır, vazife-i ilâhiyeye karşımamaktır. Bizler âsâyîşi muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde her bir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz. Mesela, kendimi misal alarak derim:*

Ben eskiden beri tahakküme ve terzile karşı boyun eğmemişim. Hayatımda tahakkümü kaldırmadığım, birçok hâdiselerle sabit olmuş. Mesela, Rusya'da kumandana ayağa kalkmamak, Divan-ı Harb-i Örfî'de idam tehdidine karşı mahkemedeki paşaların suâllerine beş para ehemmiyet vermediğim gibi, dört kumandanlara karşı bu tavrım, tahakkümlere boyun eğmediğimi gösteriyor. Fakat bu otuz senedir müsbet hareket etmek, menfî hareket

Divan-ı Harb-i Örfî: 1909 yılında 31 Mart Vâkiası'ndan sonra kurulan Sıkı Yönetim Mahkemesi.
Envâr-ı imaniye: İman nurları.
Menfî: Olumsuz, yıkıcı.

Müsbet: Olumlu, yapıcı.
Müteveccih: Yönelmiş, yönelik.
Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.
Terzil: Rezil etme, küçük düşürme.

Vazife-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın, kullarına birtakım emir ve tavsiyelerini yerine getirmeleri hâlinde vereceğini, yapacağını vaat ettiği şey, şeyler.

etmemek ve vazife-i ilâhiyeye karışmamak hakikati için, bana karşı yapılan muâmelelere sabırla, rıza ile mukabele ettim. Cercis (*aleyhisselâm*) gibi ve Bedir, Uhud muharebelerinde çok cefa çekenler gibi, sabır ve rıza ile karşıladım.

Evet, mesela seksen bir hatasını mahkemede isbat ettiğim bir müddei-umumînin yanlış iddiaları ile aleyhimizdeki kararına karşı, beddua dahi etmedim. Çünkü asıl mesele bu zamanın cihad-ı mânevîsidir. Mânevî tahribatına karşı set çekmektir. Bununla dâhilî âsâyîşe bütün kuvvetimizle yardım etmektir.

Evet, mesleğimizde kuvvet var. Fakat bu kuvvet, âsâyîşi muhafaza etmek içindir. ¹ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ düsturu ile ki: “Bir câni yüzünden onun kardeşi, hanedanı, çoluk-çocuğu mes’ul olamaz.” İşte bunun içindir ki, bütün hayatımda bütün kuvvetimle âsâyîşi muhafazaya çalışmışım. Bu kuvvet dâhile karşı değil, ancak hâricî tecavüze karşı istîmal edilebilir. Mezkûr âyetin düsturuyla vazifemiz, dâhildeki âsâyîşe bütün kuvvetimizle yardım etmektir. Onun içindir ki, Âlem-i İslâm'da âsâyîşi ihlâl edici dâhilî muharebât ancak binde bir olmuştur. O da aradaki bir içtihat farkından ileri gelmiştir. Ve cihad-ı mâneviyenin en büyük şartı da vazife-i ilâhiyeye karışmamaktır ki, “Bizim vazifemiz hizmettir; netice Cenâb-ı Hakk'a aittir. Biz vazifemizi yapmakla mecbur ve mükellefiz.”

Ben de Celâleddin Harzemşah* gibi, “Benim vazifem hizmet-i imaniyedir; muvaffak etmek veya etmemek Cenâb-ı Hakk'ın vazifesidir.” deyip ihlâs ile hareket etmeyi Kur'ân'dan ders almışım.

Hâricî tecavüze karşı kuvvetle mukabele edilir. Çünkü düşmanın malı, çoluk çocuğu ganimet hükmüne geçer. Dâhilde ise öyle değildir. Dâhildeki hareket, müsbet bir şekilde mânevî tahribata karşı mânevî, ihlâs sırrıyla hareket etmektir. Hariçteki cihad başka, dâhildeki cihad başkadır.

Şimdi milyonlar hakikî talebeleri Cenâb-ı Hak bana vermiş. Biz bütün kuvvetimizle dâhilde ancak âsâyîşi muhafaza için müsbet hareket edeceğiz. Bu zamanda dâhil ve hariçteki cihad-ı mâneviyedeki fark pek azîmdir.

¹ En'âm Sûresi, 6/164; İsrâ Sûresi, 17/15; Fâtr Sûresi, 35/18; Zümer Sûresi, 39/7; Necm Sûresi, 53/38.

• *Bir mesele daha var; o da çok ehemmiyetlidir:* Hükm-ü Kur'ân'a göre, bu zamanda mimsiz medeniyetin icabâtından olarak hâcât-ı zaruriye dörtten yirmiye çıkmış. Tiryakilikle, görenekle ve itiyadla hâcât-ı gayr-i zaruriye, hâcât-ı zaruriye hükmüne geçmiş. Âhirete iman ettiği hâlde, “Zaruret var” diye ve zaruret zannıyla dünya menfaati ve maîşet derdi için dünyayı âhirete tercih ediyor.¹

Kırk sene evvel, bir başkumandan beni bir parça dünyaya alıştırmak için bazı kumandanları, hatta hocaları benim yanıma gönderdi. Onlar dediler:

“Biz şimdi mecburuz.² *إِنَّ الضَّرُورَاتِ تُبَيِّحُ الْمَحْظُورَاتِ* kaidesiyle, Avrupa'nın bazı usûllerini, medeniyetin icaplarını taklide mecburuz.” dediler.

Ben de dedim: “Çok aldanmışsınız. Zaruret sû-i ihtiyârdan gelse, kat'iyen doğru değildir; haramı helâl etmez. Sû-i ihtiyârdan gelmezse, yani zaruret haram yoluyla olmamışsa zararı yok. Mesela:

Bir adam sû-i ihtiyârıyla haram bir tarzda kendini sarhoş etse ve sarhoşlukla bir cinayet yapsa, hüküm aleyhine câri olur, mâzur sayılmaz, ceza görür. Çünkü sû-i ihtiyârıyla bu zaruret meydana gelmiştir. Fakat bir meczup çocuk cezbe hâlinde birisini vursa, mâzurdur. Ceza görmez. Çünkü ihtiyârı dâhilinde değildir.”

İşte, ben o kumandana ve hocalara dedim: “Ekmek yemek, yaşamak gibi zarurî ihtiyaçlar haricinde başka hangi zaruret var? Sû-i ihtiyârdan, gayr-i meşrû meyillerden ve haram muâmelelerden tevellüd eden hareketler, haramı helâl etmeye medar olamazlar. Sinema, tiyatro, dans gibi şeylerde tiryaki olmuşsa, mutlak zaruret olmadığı ve sû-i ihtiyârdan geldiği için, haramı helâl etmeye sebep olamaz. Kanun-u beşerî de bu noktaları nazara almış ki, ihtiyâr

¹ Bkz.: “Vay onlara ki, âhirete inanmalarına rağmen, bile bile dünyayı âhirete tercih ederler.” (İbrahim Süresi, 14/3).

² “Zarûretler, haramı helâl derecesine getirir.” (Şâtıbî, *Muvafakât* 4/145; İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-kadîr* 4/348; Aliyyü'l-kârî, *el-Masnû'* s. 121; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/35).

Câri: Geçerli, yürürlükte, işler hâlde.

Cezbe: Kendinden geçme.

Hâcât-ı gayr-i zaruriye: Zaruri olmayan ihtiyaçlar.

Hâcât-ı zaruriye: Kesin, zaruri ihtiyaçlar.

İcabât: Gerekler.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İtiyad: Bir şeyi âdet, alışkanlık hâline getirme.

Kanun-u beşerî: İnsanoğluna ait, insanların koyduğu kanun.

Maîşet: Yaşama, geçim.

Mâzur: Mâzereti olan, özü bulunan.

Meczip: Akli gitmiş olan.

Medar olmak: Sebep olmak.

Mimsiz medeniyet: Değersiz medeniyet. “Medeniyet” kelimesinin başındaki “m” ve “e” harfi (Osmanlıca'da mim harfi) olmazsa “değersizlik, alçaklık” anlamında “deniyet” kalır.

Sû-i ihtiyâr: Yanlış, kötü tercih.

Tevellüd etmek: Doğmak, meydana gelmek.

haricinde zaruret-i kat'iye ile, sû-i ihtiyârdan neşet eden hükümleri ayırmıştır. Kanun-u ilâhîde ise, daha esaslı ve muhkem bir şekilde bu esaslar tefrik edilmiş.”

Bununla beraber zamanın ilcââtıyla zaruretlar ortalıkta zannederek bazı hocaların bid'alara taraftarlığından dolayı onlara hücum etmeyiniz. Bilme-yerek “zaruret var” zannıyla hareket eden o bîcârelere vurmayınız. Onun için kuvvetimizi dâhilde sarf etmiyoruz. Bîcâre, zaruret derecesine girmiş, bize muhalif olanlardan hoca da olsa onlara ilişmeyiniz. Ben tek başımla daha evvel aleyhimdeki o kadar muâzırlara karşı dayandığım, zerre kadar fütur getirmedığım, o hizmet-i imaniyede muvaffak olduğum hâlde, şimdi milyonlar Nur talebesi olduğu hâlde, yine müsbet hareket etmekle onların bütün tahkirâtlarına, zulûmlerine tahammül ediyorum.

Biz dünyaya bakmıyoruz. Baktığımız vakit de onlara yardımcı olarak çalışıyoruz. Âsâyîşi muhafazaya müsbet bir şekilde yardım ediyoruz. İşte bu gibi hakikatler itibarıyla, bize zulûm de etseler hoş görmeliyiz.

Risale-i Nur'un neşri her tarafta kanaat-i tâmmeye verdi ki, Demokratlar di-ne taraftardır. Şimdi bir risaleye ilişmek, vatan, millet maslahatına tamamen zıttır.

Bir mahrem risale vardı ki, o mahrem risalenin neşrini men etmiştim. “Öldükten sonra neşrolunsun.” demiştim. Sonra mahkemeler alıp okudular, tetkik ettiler, sonra beraat verdiler. Mahkeme-i Temyiz o beraatı tasdik etti. Ben de bunu dâhilde âsâyîşi temin için ve yüzde doksan beş mâsumaya zarar gelmemesi için neşredenlere izin verdim. “Said, meşveretle neşredebilir.” dedim.

• *Üçüncü Mesele:* Şimdi küfr-ü mutlak, öyle cehennem-i mânevî neşri-ne çalışıyor ki, kâinatta hiçbir kâfir ona yanaşmamak lâzım geliyor. Kur'ân'ın “rahmeten li'l-âlemîn” olduğunun bir sırrı budur ki:

Nasıl müslümanlara rahmettir; âhirete iman, Allah'a iman ihtimalini vermesiyle de, bütün dinsizlere ve bütün âleme ve nev-i beşere rahmet olmasına bir nükte, bir işaretidir ki, o mânevî cehennemden dünyada da onları bir derece

Bed'a: Dinde bir aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şey.
Fütur: Bezginlik, bıkkınlık, usanç.
İlcâât: Zorlamalar, mecburiyetler.
Mahkeme-i Temyiz: Yargıtay.
Meşveret: İstişare. Fikir alış verişinde bulunma.

Muâzir: Karşı çıkan, muhalif.
Muhkem: Sağlam, metin.
Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.
Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.
Rahmeten li'l-âlemîn: Bütün bir varlığa rahmet kaynağı.

Tahkirât: Hor, hakir görmeler.
Tefrik etmek: Ayırmak.
Zaruret-i kat'iye: Kesin gereklilik, mecburiyet.

kurtarmış. Hâlbuki şimdi fen ve felsefenin dalâlet kısmı, yani Kur'an'la barışmayan, yoldan çıkmış, Kur'an'a muhalefet eden kısmı, küfr-ü mutlakı komünistler tarzında neşre başladılar. Komünistlik perdesinde anarşistliği netice verecek bir surette münafıklar, zındıklar vâsıtasıyla ve bazı müfrit dinsiz siyasetçiler vâsıtasıyla neşir ile aşılarmaya başlandığı için, şimdiki hayat, dinsiz olarak kabil değildir, yaşamaz. "Dinsiz bir millet yaşamaz." hükmü bu noktaya işaretir. Küfr-ü mutlak olduğu zaman, hakikat-i hâlde yaşamaz.

Onun için Kur'an-ı Hakîm, bu asırda bir mu'cize-i mâneviyesi olarak Risale-i Nur şâkirtlerine bu dersi vermiş ki, küfr-ü mutlaka, anarşistliğe karşı set çeksin. Hem çekmiş. Evet Çin'i, hem yarı Avrupa'yı ve Balkanlar'ı istilâ eden bu cereyana karşı bizi muhafaza eden Kur'an-ı Hakîm'in bu dersidir ki, o hücumu karşı set çekmiş, bu suretle o tehlikeye karşı çâre bulmuştur.

Demek bir müslüman mümkün değil, başka bir dine girip, ya hris-tiyan ve yahudi, hususan bolşevik gibi olmak... Çünkü bir İsevî müslüman olsa, İsa (aleyhisselâm)'ı daha ziyade sever. Bir Musevî müslüman olsa, Musa (aleyhisselâm)'ı daha ziyade sever. Fakat bir müslüman, Muhammed (aleyhisselâtu vesselâm)'ın zincirinden çıksa, dinini bıraksa, daha hiçbir dine girmez, anarşist olur; ruhunda kemâlâta medar hiçbir hâlet kalmaz. Vicdanı tefessüh eder, hayat-ı içtimaiyeye bir zehir olur.

Onun için, Cenâb-ı Hakk'a şükür, Kur'an-ı Hakîm'in işârât-ı gaybiyesi ile, kahraman Türk ve Arap milletleri içinde lisan-ı Türkî ve Arabî ile bu asrı kurtaracak bir mu'cize-i Kur'âniye'nin Risale-i Nur nâmıyla bir dersi intişara başlamış. Ve on altı sene evvel 600 bin adamın imanını kurtardığı gibi, şimdi milyonlardan geçtiği sabit olmuş.

Demek Risale-i Nur, beşeri anarşistlikten kurtarmaya bir derece vesile olduğu gibi, İslâm'ın iki kahraman kardeşi olan Türk ve Arab'ı birleştirmeye, bu Kur'an'ın kanun-u esasîlerini neşretmeye vesile olduğunu düş-manlar da tasdik ediyorlar.

Madem bu zamanda küfr-ü mutlak Kur'an'a karşı çıkıyor. Küfr-ü mutlakta cehennemden ziyade dünyada da daha büyük bir cehennem var. Çünkü ölüm madem öldürülüyor. Her gün beşerde otuz bin cenaze, ölümün

Bolşevik: Komünist, Leninist.

İşârât-ı gaybiye: Gayba, geleceğe ait işaretler.

Kanun-u esasî: Temel, ana ka-

nun, anayasa.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Mu'cize-i mâneviye: Mânevî

mu'cize.

Müfrit: Aşın, ölçüyü kaçıran.

Tefessüh: Bozulma, kokuşma.

devamına şehâdet ediyor. Bu ölüm küfr-ü mutlaka düşenlere, yahut taraftar olanlara, hem şahsın idam-ı ebedîsi ve bütün geçmiş-gelecek akrabalarının da idam-ı ebedîsi olarak düşündüğü için, cehennemden on defa daha fazla dehşetli cehennem azâbı çeker. Demek o cehennem azâbını küfr-ü mutlaka kalbinde duyuyor. Çünkü her bir insan akrabasının saadetiyle mesut, azabıyla muazzep olduğu gibi Allah'ı inkâr edenlerin itikatlarınca bütün o saadetleri mahvoluyor, yerine azaplar geliyor.

İşte bu zamanda, bu dünyada bu mânevî cehennemi insanların kalbinden izale eden tek bir çâresi var. O da Kur'ân-ı Hakîm'dir. Ve bu zamanın fehmine göre onun bir mu'cize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur eczalarıdır.

Şimdi Allah'a şükrediyoruz ki, siyasî partiler içinde bir parti, bir parça bunu hissetti ki, o eserlerin neşrine mâni olmadı. Hakâik-i imaniyenin, dünyada bir cennet-i mâneviyeyi ehl-i imana kazandırdığını isbat eden Risale-i Nur'a mümânaat etmedi, neşrine müsaadekâr davrandı, nâşirlerine de tazyikâttan vazgeçti.

Kardeşlerim! Hastalığım pek şiddetli; belki pek yakında öleceğim veyahut bütün bütün konuşmaktan –bazen men olduğum gibi– men edileceğim. Onun için benim Nur âhîret kardeşlerim, “ehvenü's-şer” deyip bazı bîçâre yanlışçılardan hatalarına hücum etmesinler. Daima müsbet hareket etsinler. Menfî hareket vazifemiz değil... Çünkü dâhilde hareket menfice olmaz. Madem siyasetçilerin bir kısmı Risale-i Nur'a zarar vermiyor, az müsaadekârdır; ehvenü's-şer olarak bakınız. Daha “âzamü's-şer”den kurtulmak için, onlara zararınız dokunmasın, onlara faydanız dokunsun.

Hem dâhildeki cihad-ı mânevî, mânevî tahribata karşı çalışmaktır ki, maddî değil, mânevî hizmetler lâzımdır. Onun için, ehl-i siyasete karışmadığımız gibi, ehl-i siyaset de bizimle meşgul olmaya hiçbir hakları yok...

Mesela, bir parti bana binler vecihle sıkıntı verdiği hâlde, hatta otuz senede hapisler de, tazyikler de olduğu hâlde, hakkımı helâl ettim. Ve azaplarına mukabil, o bîçârelerin yüzde doksan beşini tezyif ve itirazlara, zulümlere

Âzamü's-şer: Zararı en çok olan. Kötüler içinde en kötüsü.

Ecza: Cüzler, parçalar, kısımlar.

Ehvenü's-şer: Zararı daha az olan. Kötüler içinde daha az kötü.

Fehim: Anlama, anlayış.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.

İzale: Giderme, yok etme.

Muazzep: Azap, acı çeken.

Mümânaat etmek: Mani olmak, engellemek.

Müsaadekâr: İzin veren, hoşgörülü, anlayışlı.

Nâşir: Neşreden, yayan.

Tazyikât: Sıkıştırmalar, baskılar.

Tezyif: Küçük düşürme, alay etme.

mâruz kalmaktan kurtulmaya vesile oldum ki, ¹ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ âyeti hükmünce kabahat ancak yüzde beşe verildi. O aleyhimizdeki partinin şimdi hiçbir cihetle aleyhimizde şekvâya hakları yoktur.

Hatta bir mahkemede yanlış muhbirlerin ve casusların evhamlarıyla bizi, yetmiş kişiyi mahkûm etmek için sû-i fehmiyle, dikkatsizliğiyle Risale-i Nur'un bazı kısımlarına yanlış mana vererek seksen yanlışla beni mahkûm etmeye çalıştığı hâlde, mahkemelerde isbat edildiği gibi, en ziyade hücumla mâruz bir kardeşiniz, mahpus iken pencereden o müddeiumumînin üç yaşındaki çocuğunu gördü, sordu. Dediler: "Bu müddeiumumînin kızıdır." O mâsumun hatırı için o müddeîye beddua etmedi. Belki onun verdiği zahmetler, o Risale-i Nur'un, o mu'cize-i mâneviyenin intişarına, ilânına bir vesile olduğu için rahmetlere inkılâp etti.

Kardeşlerim! Belki ben öleceğim. Bu zamanın bir hastalığı daha var; o da benlik, enâniyet, hodfûrûşluk, hayatını güzelce medeniyet fantaziyesiyle geçirmek iştahı, tiryakilik gibi hastalıklardır. *Risale-i Nur'un Kur'an'dan aldığı dersin en birinci esası benlik, enâniyet, hodfûrûşluğu terk etmek lüzumudur. Tâ ihlâs-ı hakikî ile imanın kurtarılmasına hizmet edilsin.* Cenâb-ı Hakk'a şükür, o âzamî ihlâsı kazananların pek çok efradı meydana çıkmış. Benliğini, şan ve şerefini en küçük bir mesele-i imaniyeye feda eden çoktur. Hatta Nur'un bîcâre bir şâkirdinin düşmanları dost olduğu vakit onunla sohbet etmek çoğaldığı için, rahmet-i ilâhiye cihetinde sesi kesilmiş. Hem de ona takdirle bakanlar isabet-i nazar hükmüne geçip onu incitiyor. Hatta musâfaha etmek de tokat vurmak gibi sıkıntı veriyor.

"Senin bu vaziyetin nedir?" diye soruldu. "Madem milyonlar kadar arkadaşların var; neden bunların hatırlarını muhafaza etmiyorsun?"

Cevaben dedi: "Madem mesleğimiz âzamî ihlâstır; değil benlik, enâniyet, dünya saltanatı da verilse, bâkî bir mesele-i imaniyeyi o saltanata tercih etmek âzamî ihlâsın iktizasıdır. Mesela, harp içinde, avcı hattında, düşmanın top gülleleri arasında Kur'an-ı Hakîm'in tek bir âyetinin, tek bir harfinin, tek bir nüktesini tercih ederek, o güller içinde Habib kâtibine 'Defteri çıkar.' diyerek

¹ "Hiçbir günahkâr, başkasının günahını yüklenmez." (En'âm Sûresi, 6/164; İsrâ Sûresi, 17/15; Fâtır Sûresi, 35/18; Zümer Sûresi, 39/7; Necm Sûresi, 53/38).

Avcı hattı: Savaşta düşmana doğru atılarak ön safta ilerleyen asker topluluğu.
Âzamî: En üst seviyede, fevkalâde.

Hodfûrûşluk: Kendini beğendirme, gösterişi sevmek.
İsabet-i nazar: Göz değmesi, nazar.

Muhbir: Haberci.
Musâfaha etmek: Tokalaşmak.
Sû-i fehmi: Kötü, yanlış anlayış.
Şekvâ: Şikayet.

at üstünde o nükteyi yazdırmış. Demek Kur'ân'ın bir harfinin bir nüktesini düşmanın güllerine karşı terk etmemiş, ruhunun kurtulmasına tercih etmiş."

O kardeşimize sorduk: "Bu acib ihlâsı nereden ders almışsın?"

Demiş: İki noktadan...

Birisi: Âlem-i İslâmiyet'in en acib harbi olan Bedir Harbi'nde, namaz vaktinde cemaatten hissesiz kalmamak için, düşmanın hücumuyla beraber mücahidlerin yarısı silâhını bırakıp cemaat hayrına şerik olmak, iki rek'at sonra onlar da hissedar olsun diye Fahr-i Âlem (*aleyhissalâtu vesselâm*) bir hadis-i şerifiyle emretmiş olmasıdır.¹ Madem harpte bu ruhsat var. Ve madem cemaat hayrı da sünnet olduğu hâlde, o sünnete riayet etmek en büyük bir hâdise-i dünyeviyeye tercih edilmiş. Üstad-ı Mutlak'ın böyle bir işaretinden bir nükte-cik alarak, biz de ruh ve canımızla ittibâ ediyoruz.

İkincisi: Kahraman-ı İslâm İmam Ali (*radıyallâhu anhu*), Celcelûtiye'nin çok yerlerinde ve âhîrinde bir himayetçi istemiş ki, namaz içinde huzuruna gaflet gelmesin.² Düşmanları tarafından ona bir hücum manası hatırına gelmemek, sırf namazdaki huzuruna, pek çok olan düşmanları tarafından bir hücum tasavvuru ile namazdaki huzuruna mâni olunmamak için, bir muhafız ifriti dergâh-ı ilâhîden niyaz etmiş.

İşte bu biçâre, ömrü bu zamanda hodfürûşluk içinde yuvarlanan biçâre kardeşiniz de, hem Sebeb-i Hilkat-i Âlem'den, hem Kahraman-ı İslâm'dan bu iki küçük nükteyi ders aldım. Ve bu zamanda çok lâzım olan Kur'ân'ın esrarına ehemmiyet vermekle, harp içinde ruhunun muhafazasını dinlemeyerek, Kur'ân'ın bir harfinin bir nüktesini beyan etmiş.

Said Nursî

¹ Bazı savaşlarda Efendimiz'in (s.a.s.) namazları bu şekilde kıldırıldığına dâir bkz.: Buhârî, *Salâtu'l-havf* 1, *Megâzi* 31; Müslim, *Müsâfirîn* 307-311; Ebû Davud, *Salât* 12. Ayrıca bkz.: Nisâ Sûresi 4/102. İlk defa ne zaman kılındığı ihtilâflı ise de çoğunluk "korku namazı" adı verilen bu namazın Zâtü'r-rika gazvesinde kılındığını kabul eder. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Nevevî, *el-Mecmû* 4/352; Zeylâî, *Nasbu'r-râye* 2/247; Aynî, *Umdetü'l-kârî* 6/255.

² Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili-Hz. Ali'nin (r.a.) Celcelûtiye'si-) s. 517.

Acib: Benzersiz, hayret verici.

Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından te'lif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı bir kaside.

Fahr-i Âlem: Bütün âlemin ken-

disi ile iftihar ettiği Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Huzur: Cenâb-ı Hakk'ın emri, iradesi ve nazarı altında hazır olduğunun devamlı farkında olma.

İfrit: Çok kuvvetli cin.

İttibâ etmek: Tâbi olmak, uy-

mak, arkasında olmak.

Sebeb-i Hilkat-i Âlem: Kâinatın, âlemin yaratılış sebebi; Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Şerik olmak: Ortak olmak.

Üstad-ı Mutlak: Mutlak, tam rehber; Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Reisicumhur'a ve Başvekil'e

Kabir kapısında ve seksen küsur yaşında, birkaç hastalıkla hasta bulunan ve ölüme kendini yakın gören bir bîçâre garip ihtiyar der ki:

Size iki hakikati beyan ediyorum:

Evvelâ: Sizlerin Pakistan ve Irak'la gayet muvaffakiyetkârâne ittifakını, bu millete kemâl-i samimiyetle, sürûr ve ferah ile kazanmanızı bütün ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Bu ittifakınızı, inşallah 400 milyon İslâm'ın sulh-u umumiyesine ve selâmet-i âmmenin teminine kat'î bir mukaddime olarak ruhumda hissettim. Ve namaz tesbihatındaki kuvvetli bir ihtar ile bunu size yazmaya mecbur kaldım.

Otuz-kırk seneden beri dünyayı ve siyaseti terk ettiğim hâlde, şiddetli bir alâka ile bu ihtar-ı kalbînin sebebi: Elli seneden beri imanı kurtarmak için gayet kısa bir yolu bulan ve Kur'ân'ın bu zamanda bir mu'cize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur'un Arabistan ve Pakistan'da her yerden daha ziyade tesirâtı olduğu ve makbul olması, hatta aldığımız habere göre, mahkemece tesbit edilen miktarın üç misli Risale-i Nur'un talebelerinin o havâlide bulunmalarıdır. Bu sır için âhir hayatımda kabir kapısında bu netice-i azîmeyi görmek ve beyan etmeye ruhen mecbur oldum.

Sâniyen: Irkçılık fikri, Emevîler zamanında büyük bir tehlike verdiği ve Hürriyet'in başında "kulüpler" suretinde büyük zararı görülmesi ve Birinci Harb-i Umumî'de yine ırkçılığın istîmaliyle mübârek kardeş Araplar'ın mücahid Türkler'e karşı zararı görüldüğü gibi, şimdi de uhuvvet-i İslâmiye'ye karşı istîmal edilebilir ve istirahat-i umumiye düşmanları gizli dinsizler, yine o ırkçılıkla büyük zarar vermeye çalıştıklarına emâreler görünüyör.

Hâlbuki, menfi hareketle başkasının zararıyla beslenmek ırkçılığın seciye-i fıtrîsi olduğu hâlde, evvelâ başta Türk milleti dünyanın her tarafında müslüman olduğundan onların ırkçılıkları İslâmiyet'le mezcolmuş, kabil-i tefrik değil.

Havâli: Çevre, civar, yöre.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İhtar-ı kalbî: Kalbe gelen ihtar.

İstîmal: Kullanma.

Kabil-i tefrik: Ayrılması mümkün, ayrılabilir.

Menfi: Olumsuz, yıkıcı.

Mezcolmak: Karışmak, bütünleşmek.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Muvaffakiyetkârâne: Başarılı bir tarzda.

Seciye-i fıtrî: Tabiatında bulunan özellik, karakter.

Selâmet-i âmme: Umumun güveni, emniyeti.

Tesirât: Tesirler, etkiler.

Uhuvvet-i İslâmiye: Müslümanların kardeşliği.

Türk, müslüman demektir. Hatta müslüman olmayan kısmı, Türklük'ten de çıkmışlar. Türk gibi Araplar'da da Araplık ve Arap milliyeti İslâmiyet'le mezcolmuş ve olmak lâzımdır. Hakikî milliyetleri İslâmiyet'tir. O kâfidir. Irkçılık, bütün bütün bir tehlike-i azîmdir.

Sizin bu defaki Irak ve Pakistan'la pek kıymettar ittifakınız, inşallah bu tehlikeli ırkçılığın zararını def edecek ve dört-beş milyon ırkçıların yerine, 400 milyon kardeş müslümanları ve 800 milyon sulh ve müsâlemet-i umumiye-ye şiddetle muhtaç Hristiyan ve sâir dinler sahiplerinin dostluklarını bu vatan milletine kazandırmaya tam bir vesile olacağına ruhuma kanaat geldiğinden, size beyan ediyorum.

Sâlisen: Altmış beş sene evvel bir vali bana bir gazete okudu. Bir din-siz müstemlekât nâzırı Kur'ân'ı elinde tutup konferans vermiş. Demiş ki: "Bu İslâmlar'ın elinde kaldıkça, biz onlara hakikî hâkim olamayız, tahakkümümüz altında tutamayız. Ya Kur'ân'ı sukut ettirmeliyiz veyahut müslümanları ondan soğutmaliyiz."

İşte bu iki fikirle, dehşetli ifsat komitesi bu bîçâre fedakâr, mâsum, hamiyetkâr millete zarar vermeye çalışmışlar. Ben de, altmış beş sene evvel bu cereyana karşı, Kur'ân-ı Hakîm'den istimdat eyledim. Hakikate karşı kısa bir yol ve bir de pek büyük bir "Dârülfünun-u İslâmiye" tasavvuru ile, altmış beş senedir, âhiretimizi kurtarmak ve onun bir faydası olarak hayat-ı dünyeviyemizi de istibdâd-ı mutlakdan ve dalâletin helâketinden kurtarmaya ve akvâm-ı İslâmiye'nin mâbeynindeki uhuvvetini inkişaf ettirmeye iki vesileyi bulduk.

Birinci Vesilesi: Risale-i Nur'dur ki, uhuvvet-i imaniyenin inkişafına kuvvet-i iman ile hizmet ettiğine kat'î delil, emsalsiz bir mazlumiyet ve âcizlik hâletinde te'lif edilmesi ve şimdi Âlem-i İslâm'ın ekseri yerlerinde ve Avrupa ve Amerika'ya da tesirini göstermesi ve ihtilâlcilere ve dinsiz felsefeye ve otuz seneden beri dehşetli bir surette maddiyyûn ve tabîiyyûn gibi dinsizlik fikrine

Akvâm-ı İslâmiye: Müslüman kavimler, milletler.

Dârülfünun-u İslâmiye: İslâm Üniversitesi.

Hamiyetkâr: Dinî ve millî değerlere bağlılık hususunda gayretli.

Helâket: Yok etme, mahvetme.

İstibdâd-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

İstimdat etmek: Medet dilemek, yardım istemek.

Mâbeyn: Ara.

Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.

Müsâlemet-i umumiye: Milletlerin veya toplumların karşılıklı barış ve emniyet içinde yaşaması.

Müstemlekât nâzırı: Sömürgeler

bakanı.

Sukut ettirmek: Değerini düşürmek, hükümsüz bırakmak.

Tabîiyyûn: Yaratmayı tabiata vererek Allah'ı inkâr eden kimseler.

Tahakküm: Baskı, zorlama.

Uhuvvet-i imaniye: İman, din kardeşliği.

karşı galebe çalması ve hiçbir mahkeme ve ehl-i vukûf dahi onları cerh edememesidir. İnşallah bir zaman da sizin gibi uhuvvet-i İslâmiye'nin anahtarını bulan zâtlar, bu mu'cize-i Kur'âniye'nin cilvesini Âlem-i İslâm'a işittireceksiniz.

İkinci Vesilesi: Altmış beş sene evvel Câmiü'l-Ezher'e gitmek istiyordum. Âlem-i İslâm'ın medresesidir diye, ben de o mübârek medresede bir ders almaya niyet ettim. Fakat kismet olmadı. Cenâb-ı Hak rahmetiyle bir fikir ruhuma verdi ki:

Câmiü'l-Ezher, Afrika'da bir medrese-i umumiye olduğu gibi, Asya Afrika'dan ne kadar büyük ise, daha büyük bir dârülfünun, bir İslâm üniversitesi Asya'da lâzımdır. Tâ ki İslâm kavimlerini, mesela: Arabistan, Hindistan, İran, Kafkas, Türkistan, Kürdistan'daki milletleri, menfi ırkçılık ifsat etmesin. Hakikî, müsbet ve kudsi ve umumî milliyet-i hakikiye olan “İslâmiyet milliyeti” ile ¹إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ Kur'ân'ın bir kanun-u esasîsinin tam inkişafına mazhar olsun. Ve felsefe fûnûnu ile ulûm-u diniye birbiriyle barışsın ve Avrupa medeniyeti, İslâmiyet hakâikiyle tam musâlaha etsin. Ve Anadolu'daki ehl-i mektep ve ehl-i medrese birbirine yardımcı olarak ittifak etsin diye, vilâyât-ı şarkiyenin merkezinde hem Hindistan, hem Arabistan, hem İran, hem Kafkas, hem Türkistan'ın ortasında, Medresetü'z-Zehra manasında, Câmiü'l-Ezher üslûbunda bir dârülfünun, hem mektep, hem medrese olarak bir üniversite için, tam elli beş senedir Risale-i Nur'un hakâikine çalıştığım gibi ona da çalışmışım.

En evvel bunun kıymetini –Allah rahmet etsin– Sultan Reşad takdir edip yalnız binasını yapmak için 20 bin altın lira verdiği gibi, sonra ben eski Harb-i Umumi'deki esaretimden döndüğüm vakit, Ankara'da mevcut 200 meb'ustan 163 meb'usun imzası ile 150 bin lira, o zaman paranın kıymetli vaktinde, aynı o üniversite için vermeyi kabul ve imza ettiler. Mustafa Kemal de içinde idi. Demek, şimdiki para ile beş milyon liraya yakın bir tahsisat vermekle, tâ o zamanda böyle kıymetli bir üniversitenin tesisine her şeyden ziyade

¹ “Müminler birbirleriyle ancak kardeşler.” (Hucurât Sûresi, 49/10).

Cerh etmek: Çürütmek, reddetmek.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Fünûn: Fenler, bilimler.

Menfi ırkçılık: Kendi ırkını diğer

milletlerden üstün gören; zararlı, yıkıcı ırkçılık düşüncesi.

Musâlaha etmek: Barışmak, barış yapmak.

Müsbet: Olumlu, yapıcı.

Ulûm-u diniye: Dini ilimler.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

ehemmiyet verdiler. Hatta dinde çok lâkayt ve garplılaşmak ve an'anâtın tecerrüd etmek taraftarı bulunan bir kısım meb'uslar dahi onu imza ettiler. Yalnız onlardan ikisi dediler ki:

“Biz şimdi ulûm-u an'ane ve ulûm-u diniyeden ziyade garplılaşmaya ve medeniyete muhtacız.”

Ben de cevaben dedim: Siz, farz-ı muhâl olarak, hiçbir cihette ihtiyaç olmasa da, ekser enbiyanın Asya'da, şarkta zuhuru ve ekser hükemânın ve filozofların garpta gelmelerinin delâletiyle Asya'yı hakikî terakki ettirecek, fen ve felsefenin tesirâtından ziyade hiss-i dinî olduğu hâlde, bu fitrî kanunu nazara almayarak “garplılaşmak” nâmıyla an'ane-i İslâmiye'yi bıraksanız ve lâdini bir esas yapsanız dahi, dört-beş büyük milletlerin merkezinde olan vilâyât-ı şarkiyede millet, vatan selâmeti için dine, İslâmiyet'in hakâikine kat'iyen taraftar olmak, size lâzım ve elzemdir. Binler misallerinden bir küçük misal size söyleyeceğim:

Ben Van'da iken, hamiyetli Kürt bir talebeme dedim ki: “Türkler İslâmiyet'e çok hizmet etmişler. Sen onlara ne niyetle bakıyorsun?” dedim.

Dedi: “Ben müslüman bir Türk'ü, fâsık bir kardeşime tercih ediyorum. Belki babamdan ziyade ona alâkadarım. Çünkü tam imana hizmet ediyorlar.”

Bir zaman geçti, –Allah rahmet etsin– o talebem, ben esarette iken, İstanbul'da mektebe girmiş. Esaretten geldikten sonra gördüm. Bazı ırkçı muallimlerden aldığı aksülamel ile o da Kürtçülük damarıyla başka bir mesleğe girmiş. Bana dedi: “Ben şimdi gayet fâsık, hatta dinsiz de olsa bir Kürd'ü sâlih bir Türk'e tercih ediyorum.”

Sonra ben onu birkaç sohbetle kurtardım. Tam kanaati geldi ki, Türkler bu millet-i İslâmiye'nin kahraman bir ordusudur.

Ey suâl soran meb'uslar! Şarkta beş milyona yakın Kürt var. Yüz milyona yakın İranlı ve Hintliler var. Yetmiş milyon Arap var. Kırk milyon Kafkas var. Acaba birbirine komşu, kardeş ve birbirine muhtaç olan bu kardeşlere,

Aksülamel: Ters tepki, reaksiyon.

An'anât: Gelenekler, örf.

An'ane-i İslâmiye: İslâmî gelenek, örf.

Elzem: Çok gerekli, vazgeçilmez.

Farz-ı muhâl: Olmayacak bir şeyi olmuş gibi düşünme, varsayma.

Fâsık: Günahkâr.

Garplılaşmak: Batılılara, Avrupalılara benzemek.

Hükemâ: Bilginler, filozoflar.

Lâdini: Dinsiz.

Tecerrüd etmek: Sıyrılmak, uzaklaşmak.

Terakki ettirmek: Geliştirmek, ilerletmek, yükseltmek.

Ulûm-u an'ane: Geleneksel, nakle dayalı ilimler.

bu talebenin Van'daki medreseden aldığı ders-i dinî mi daha lâzım? Veyahut o milletleri karıştıracak ve ırkdaşlarından başka düşünmeyen ve uhuvvet-i İslâmiye'yi tanımayan, sırf ulûm-u felsefeyi okumak ve İslâmî ilimleri nazara almamak olan o merhum talebenin ikinci hâli mi daha iyidir? Sizden soruyorum.

İşte bu cevabımdan sonra, an'ane aleyhinde ve her cihetle garplılaştırmak fikrini taşıyanlar, kalktılar, imza ettiler. İsimlerini söylemeyeceğim. Allah kurlarını affetsin; şimdi vefat etmişler.

Râbian: Madem Reisicumhur, gayet mühim mesâil-i siyasiye içinde Şark Üniversitesi'ni en ehemmiyetli bir mesele yapıp hatta harika bir tarzda almış milyon liranın o üniversiteye sarfı için bir kanun çıkarmak derecesinde fevkalâde bir hizmetle medresenin medar-ı iftihar ve kendisine büyük bir şeref verdiren bu medrese-i İslâmiye'ye, eski hocalık hissiyâtıyla başlaması, bütün şark hocalarını minnettar etmiş. Ve şimdi orta şarkta sulh-u umumînin temel taşı ve birinci kalesi olan bu üniversiteyi yine mesâil-i azîme-yi siyasiye içinde yeniden nazara alması, elbette bu vatan, bu devlete, bu millete bu azîm, faydalı hizmeti netice verecek. Ulûm-u diniye o üniversitede esas olacak. Çünkü hariçteki kuvvet tahribatı mânevîdir, imansızlıklardır. O mânevî tahribata karşı atom bombası, ancak mânevî cihetinde mâneviyâtta kuvvet alıp o tahribatı durdurabilir.

Madem elli beş sene bu meseleye bütün hayatını sarf etmiş ve bütün dekâikiyle ve neticeleriyle tetkik etmiş bir adamın bu meselede reyini almak ve fikrini sormak lâzım gelirken, Amerika'da, Avrupa'da bu meseleye dair istişareye kendinizi mecbur bildiğinizden, elbette benim de bu meselede söz söylemeye hakkım var. Hamiyetkâr olan bütün bir millet nâmına sizden bekliyoruz.

Said Nursî

* * *

Risale-i Nur ve Hariç Memleketler

Risale-i Nur'un Hariç Memleketlerdeki Fütuhata

Kısa Bir Bakış

Risale-i Nur, yirminci asrın ilim ve fen seviyesine uygun müsbet bir metodla akla ve kalbe hitap ederek ikna ve isbat yoluyla gittiği için, yalnız Türkiye'de değil, hariç memleketlerde de hüsn-ü kabule mazhar olmuştur. Eserler, memleketimizde yeni yazı ile matbaalarda basılmadan evvel, başta Pakistan ve Irak olmak üzere diğer İslâm memleketlerinde Arapça, Urduca, İngilizce ve Hintçe tab' edilerek bütün Âlem-i İslâm'a tanıtılmış ve fevkalâde teveccühe mazhar olarak geniş bir okuyucu kitlesi bulmuştur.

Bediüzzaman, kırk-elli seneden beri, yalnız Âlem-i İslâm'da değil, bütün dünyaca tanınmış mümtaz bir şahsiyettir. Kendisi, küçük yaşından beri ilim sahasında ilzam edilmemiş olduğundan, gerek dâhilde ve gerekse hariçte nazarlar üzerine çevrilmiştir. Âlem-i İslâm'ın ilim merkezi olan Câmîü'l-Ezher, onun mertebe-i ilmini ve yüksek zekâsını Üniversite Rektörü Şeyh Bahît gibi müdakkik âlimler vâsıtasıyla idrak ederken, müsbet ilimlerdeki derin vukûfu da bütün dünyaya yayılıyordu. Mısır matbuatında "Fâtînü'l-Asr" diye tavsif edilerek hakkında makaleler neşrediliyordu.

Kendisi bundan kırk beş-elli sene önce Şam'da, içinde yüz ehl-i ilim bulunan on bin kişilik muazzam bir cemaate, Câmîü'l-Emevî'de irad ettiği mühim bir hutbede, Âlem-i İslâm'ın geri kalış sebeplerini ve nasıl ilerleyebileceğini izah ederek, Âlem-i İslâm'ın ittifakının ne kadar zarurî olduğunu beyan etmişti. Bu hutbesi bütün Âlem-i İslâm'da hayranlıkla karşılanmış ve ilim mec lislerinde ismi çok anılmaya başlanmıştır. Onun mücâhede ve mücadelelerini işiten ve eserlerini okuyan binlerce kişi ona karşı büyük bir alâka duymaya başlamışlardır.

Fâtînü'l-Asr: Asrın en zekisi, en fetânetlisi.

Fütuh: Fetihler, zaferler.

İlzam etmek: Delil göstererek susturmak.

Matbuat: Basın-yayın.

Müdakkik: Dikkatli, inceleyici, araştırmacı.

Müsbet ilimler: Deney ve gözleme dayanan, deneylerle isbatlanabilen pozitif ilimler.

Müsbet: Olumlu, yapıcı.

Tab' edilmek: Basılmak.

Tavsif edilmek: Nitelendirilmek.

Vukûf: Bir şeyi iyice, doğru şekilde bilme.

Câmiü'l-Ezher'in hamiyetli talebeleri, bir hadis-i şerifin medar-ı evham olmuş manasını Üstad Bediüzzaman'dan sormuşlar ve Üstad hasta olması dolayısıyla talebeleri, Risale-i Nur'dan o meseleye müteallik mevzuları ve Üstad tarafından daha evvel o hadis dolayısıyla gelebilecek bir suâle verilmiş kat'î bir cevabı bir araya getirerek göndermişler ve bu cevap gayet takdirle karşılanmıştı.

Pakistan Maârif Nâzır Vekili Ali Ekber Şah –şimdi Sind Üniversitesinde Rektör– Türkiye'ye geldiği zaman, Bediüzzaman'ı ziyaret etmiş ve memleketimizden ayrılırken Üstad ve eserleri hakkında gençliğe bir hitabede bulunmuş ve memleketine muvâsalatında da, beraberinde götürdüğü Nur Külliyyatı'nın, resmen üniversitede okutturulması ve Urduca'ya tercümesi için teşebbüse geçmiştir. Pakistan'da münteşir Arapça ve İngilizce gazete ve mecmualarda Üstad ve eserleri okuyuculara tanıtılmış; Türkiye'deki İslâmî inkişaf, Risale-i Nur faaliyetinin bir semeresi olarak belirtilmiş, Üstad Bediüzzaman Âlem-i İslâm'ın mânevî lideri olarak zikredilmiş ve “Hazreti Bediüzzaman Said Nursî” diye hakkında birçok makaleler yazılmıştır. Bugün Risale-i Nur, İslâm âlemince, İslâmiyet'e yöneltilen hücumları kıran bir sedd-i Kur'ânî olarak bilinmekte ve kabul edilmektedir.

Risale-i Nur, Avrupa, Amerika ve Afrika'da da hüsn-ü teveccühe mazhar olmuş; başta bahtiyar Almanya ve Finlandiya olmak üzere, birçok memleketlerde okunmaya başlanmıştır. Bu cümleden olmak üzere, Almanya'da, Berlin Teknik Üniversitesi mescidine Risale-i Nur Külliyyatı konulmuş ve Şarkiyat Üniversitesi İlahiyat Bölümü'nde Risale-i Nur hakkında konferans tertip edilmiştir. Almanya'daki İslâmî fütuhatta Risale-i Nur'un büyük rolü olmuştur.

Yunanistan'ın Gümölcine şehrinde Hâfız Ali Efendi* tarafından açılan dershanede, Risale-i Nur dersleri de okutturulmakta ve yüzlerce Risale-i Nur talebesi yetişmektedir.

Finlandiya'da İslâm Cemaati Reisi tarafından Risale-i Nur neşredilmekte ve bu sayede birçok Finli, müslüman olmaktadır.

Hamiyet: Dinî değerleri koruma gayreti.

Hüsn-ü teveccüh: Takdir etme, beğenme.

Maârif Nâzır Vekili: Millî Eğitim Bakanı Yardımcısı.

Medar-ı evham: Vehimlere, şüphelere sebep olan.

Muvâsalat: Ulaşma, varma.

Münteşir: Neşrolunan, yayınlanan.

Müteallik: Alâkalı, ilgili.

Sedd-i Kur'ânî: Kur'ân-ı Kerim seddi, kalesi.

Japonya ve Kore'de de Risale-i Nur'un birçok okuyucuları bulunmaktadır. Kore Harbi münasebetiyle Türkiye'den Kore'ye giden müteaddit Nur talebeleri tarafından bütün külliyat oraya götürülmüş; bu eserlerin bir kısmı Japon üniversitelerine ve bir kısmı da Kore kütüphanelerine hediye edilmiştir. Bu vesile ile Japonya'daki İslâm cemaati de Risale-i Nur'dan istifade etmeye başlamıştır.

Hindistan ve Endonezya'daki müslümanlar da Risale-i Nur'dan mahrum kalmamışlardır. Hacca giden bir Nur talebesi, tanıştığı bir Hintli âlime Risale-i Nur Külliyatı'nı hediye etmiş ve o âlim de eserleri Hintçe'ye tercüme edeceğini ve bunun kendisi için büyük bir vazife olduğuna inandığını söylemiştir.

Amerika'daki Washington Câmii'ne bazı risaleler hediye edilmiş ve buradaki müslümanların da bu eserlerden istifadeleri sağlanmıştır.

Irak'tan gönderilen Risale-i Nur eserleri münasebetiyle, Washington İslâm Kültür Merkezi Genel Sekreteri tarafından, eserleri gönderen Nur talebesine bir teşekkür mektubu yazılmıştır.

Mezkûr beyanatımız, Risale-i Nur'un harîç memleketlerdeki inkişafının malûmatımız çevresindeki birkaç numûnesidir.

Yakında tab' edilecek mu'cizeli Kur'ân'da, Hâfız Osman hattı aynen muhafaza edilmekle beraber, Kur'ân'ın lafzî mu'cizeleri gösterilmiştir. Bu Kur'ân'ın, Âlem-i İslâm başta olmak üzere bütün dünyaca ne büyük bir alâka ile karşılanacağı şüphesizdir.

Bütün bunlar, Risale-i Nur'un dünya çapında muazzam bir boşluğu doldurmakta olduğunun delil ve emâreleri değil midir? Bütün beşeriyet, Kur'ân'a ve dolayısıyla asrımızda onun mânevî i'câzını isbat ve beyan eden Risale-i Nur'a muhtaçtır.

İşte bu kısımda, Üstad Bediüzzaman ve Risale-i Nur hakkında harîç memleketlerde intişar eden makalelerin bir kısmını, Üstad'a ve talebelerine gelen mektuplardan bazılarını aşağıya dercediyoruz.

* * *

Hat: Yazı.

İ'câz: Mu'cize, Mu'cize olma.

İntişar etmek: Çıkmak, yayılmak.

Mu'cizeli

Kerim'deki

gösteren

Kur'ân:

tevâfuk

bir tarzda

Kur'ân-ı

mu'cizelerini

yazılan

Mushaf.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Sind Üniversitesi'nin kıymetli Dekanı Ali Ekber Şah'ın Ankara'daki bir Nur Talebesine yazdığı mektup

اَلْسَّلَامُ عَلَیْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ

Aziz, Sıddık Kardeşim!

Çok zamandan beri size mektup yazmadığım için özür dilerim. İnşallah bundan sonra sık sık yazacağım. Ve sizden de sık sık yazmanızı rica ederim. Muhabbetimde hiçbir azalma yok, belki bu muhabbet daha da artıyor.

Türkçe bilmiyorum, lâkin sizin Risale-i Nur'u görüyorum ve çok beğeniyorum.

*“Zebân-ı yâr-i men Türkî ve men Türkî nemîdânem,
Çe hûşbûde eğer bûde zebâneş der dehânem.”¹*

Bu ne kadar iyidir ki, külliyyatınızın adı da “Nur”dur ve bu, nurun dâisidir. Aramızda ruhânî râbîta var. Allah'tan, bu ruhânî taallukâtlarını çok çok pâyidâr etmesini dua ederim. Türkiye'de iken dostlarınızla da görüşmüştüm. Onların hâllerini yazın ve hürmet ve selâmlarımı tebliğ ediniz; meşkûr olurum. Hazreti Nur nasıldır? Onun hakkında yazın ve selâmlarımı ve hulûslarımı, hizmetinde olduğumuzu arz ediniz.

Sabir İhsanoğlu* ile görüştüm ve şimdilik onunla beraber oturup Türkiye'ye ait ve sizler hakkında bahsetmekteyim. Bizler biraz daha çalışacağız ve din hizmetinde olacağız, Allah yardım etsin.

Mektuba son verirken sıhhat için dua eder, Cenâb-ı Hak'tan müslümanlara emniyet vermesini yalvarırım.

Din kardeşiniz

Seyyid Ali Ekber Şah

Sind Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dekanı

Haydarabad, Batı Pakistan

* * *

¹ Yârîmin lisânı Türkçe'dir, fakat ben Türkçe bilmiyorum. Onun lisânını bilseydim ne hoş olurdu.

Pakistan İslâm Talebe Cemiyeti tarafından gönderilen mektup

Pakistan İslâm Talebe Cemiyeti Reisi'nden Üstad Bediüzzaman Hazretleri'ne gelen bir mektup

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ¹

Pakistan Talebe Cemiyeti yıllık kongresi, Pakistan'ın pâyitahtı olan Karaçi'de Hicrî 14-15-16 Rebiülâhir 1377, Milâdî 8-9-10 Aralık 1957'de toplanacağını bildirmekle şerefyâb oluruz. İslâmiyet uğruna çalışan gençleri teşci etmek gayesiyle, bu kongre münasebetiyle mesajınızı göndermenizi rica ederiz.

Belki semâhatlı Efendimiz, Pakistan'daki Müslüman Talebe Cemiyeti'nin, İslâmiyet'i şiar edindiğini biliyorlar... Ve cihandaki müşkül meseleleri doğruca halledebilecek ancak İslâm dininin olduğuna da inanmaktadır.

¹ Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Pâyitaht: Başkent.

Semâhatlı: Cömert, ihsan sahibi.

Şerefyâb: Şeref bulan, şeref kazanan.

Şiar edinmek: Benimsemek.

Teşci etmek: Cesaretlendirmek, cesaret vermek.

Bu cemiyet, Pakistan'da en kuvvetli bir cemiyet, en sağlam bir içtimâî nizam olup, on seneden beri cihanşümûl İslâmiyet fikrini ve yüksek nizamlarını, talebe önünde ve topluluklarında isbat etmeye çalışmaktadır.

Ayrıca müsaadelerinizi ve lâıyk olduğu şekilde bizim sizde olan ümitlerimizi boşa çıkarmayacağınızdan eminiz. Çok teşekkürler ederiz. Selâmlar...

Din kardeşiniz

İbsar Alim

Pakistan İslâm Talebe Cemiyeti Reisi

* * *

Risale-i Nur'un Pakistan'da neşriyatını yaparak pek çok kimselerin bu eserlerden istifadesini sağlayan Karaçi Üniversitesi Türk Tarih Bölümü Asistanı ve dört büyük gazetenin muharriri M. Sabir İhsanoğlu'nun bir mektubu

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Muhterem Din Kardeşlerimiz!

Kıymetli mektubunuzu aldım, çok çok teşekkürler.

Hazreti Üstadımız Said Nursî'nin hâl ve sıhhati nasıldır? Onu seven talebeler ve halk soruyor. Bana haber göndermenizi rica ederim.

Bu ay içerisinde Hindistan'da, İslâmiyet'in ve Türkler'in hakikî düşmanı olan siyonist ve kızıl kâfirlere karşı dört makale neşrettim. Türk-Pakistan dostluğunun esas ve tarihi hakkında da Karaçi'de bir fıkra neşrettim, size de gönderdim. "İmam" adlı aylık bir gazetede, "Rusya'da Mazlum Müslüman" başlıklı bir makale yazdım; bunu da gönderdim ve başka Urduca gazetelere de gönderdim. Maksadım, İslâmiyet'e hizmet, Türk edebiyatını tanıtmak ve Türk düşmanlarına karşı, yazmak ve çalışmaktır.

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

Burada mühim bir kitap neşretmek istiyorum, bunun için size yazıyorum. Bu hususta Halkçılar'ı tanıtıyorum ki bunlar, Türkler'e karşı çalışmışlar ve Cumhuriyet adına bütün milleti aldatıp dindarları zindanlara atmışlardı. Karaçi'de neşredilen bu makaleleri bir kitap hâlinde tab' etmek istiyorum. Bize ne kadar materyal verirseniz, hepsi burada neşrolacak.

Bu mektubumdan sonra size mühim bir mektup yazacağım ve bunda, niçin Üstad'ın İslâm dünyasının en büyük din şahsiyeti olduğu ve bunun gibi hiçbir adam ne Endonezya, ne Hind-Pak Yarımadası, ne Arap ve ne de Afrika'da çıkmadığı gösterilecek.

Ey Nurcu dostlarım! Türk-Pakistan dostluğu için çalışınız, komünistlerden âgâh olunuz. İftihar ederiz ki, Türkiye ile Pakistan, Bağdat Pakı muâhdesinde şeriktir. Yolumuz İslâmîdir; ne Arapçılık, ne İrancılık...

Geçen ay, Seyyid Ali Ekber Şah beni çağırdı. Bu zât 1950'de Üstadımızı görmüş. Bana çok iyi malûmat verdi. O, makalelerle de Üstad'ı tanıtmış ve yahudiler aleyhinde yazmıştır. Bu zât, Üstad'a selâmlar ve talebelere dualar ediyor ve diyor ki: "*Ben iki adamın tesiri altında kaldım: Biri Mevlânâ, diğeri de Said Nursî.*"

M. Sabir İhsanoğlu

* * *

M. Sabir İhsanoğlu'nun diğer bir mektubu

Bir habere göre, Menderes Hükûmeti, Âlem-i İslâm'ın ve dünyanın büyük mütefekkeri olan Hazreti Üstad Said Nursî'nin çok mühim İslâmî eserleri olan Risale-i Nur'un neşri için emir vermiş. Bu haberden, Pakistanlı din yolunda çalışan adamlar büyük bir sevinç içinde kalmıştır. Bu neşir münasebetiyle, Hazreti Said Nursî'yi, talebelerini ve Türk din kardeşlerimizi ruh u canımızla tebrik eder, milleti zulüm ve istibdat ve dinsizlikten kurtaran başta Menderes olmak üzere bütün Demokratlar'a teşekkür ederim.

Bu hareketten dolayı, Türk milleti aleyhinde yapılan haricî propagandalar kınılacak ve Âlem-i İslâm'ın Türkiye'ye olan eski muhabbeti yenisinden vücûd bulacaktır. Ben, bir Pakistanlı müslüman, Türkiye'ye hiç gitmedim, Said Nursî'yi görmedim. Lâkin İstanbul Üniversitesi Nur talebelerinin

neşrettikleri kitaplardan bazı parçaları mütâlaa ederek hakikî, ruhânî bir lezzet hissettim. Ve şimdi, bu uzak diyarda bir Nur şâkirdi oldum.

Ana dilim Urduca'da yazılmış bu gibi eserler yok. Ve Nursî gibi bir din kahramanı, Hindistan ve Pakistan'da yok. Bu bir hakikattir. Eğer bu eserler Urduca'ya tercüme edilirse, büyük İslâmî hizmetler olacağını ümit ediyoruz. Filhakika, komünizme karşı neşriyat yoluyla mücadele çok zarurîdir. Ve Demokratlar, tüzüklerinde buna yer vermiştir. İnşallah bu gibi İslâmî faaliyetlerle, Türkler'e karşı çalışan komünistler, farmasonlar ve başkaları mahvolacak ve istikbalde Türkiye eski makamına terakki edecek... Âmin!

M. Sabir İhsanoğlu

Errabadlı

Pakistan'da bir Nur şâkirdi

* * *

Karaçi Nur Talebeleri adına yazılan bir mektup

Karaçi Nur Talebeleri

Pakistan

M. Sabir İhsanoğlu, M.A. (Prev)

Department of Islamic History and Culture

University of Karachi

Islamic Republic of Pakistan

Muhterem Efendim!

Aziz ve büyük Üstadımız olan Hazreti Bediüzzaman Said Nursî'nin mühim eserlerini aldım. Başka eserlerini görmemiştim. Siz bana ilk defa olarak gönderdiniz. İmtihanım çok yakın. Mayıs'tan sonra Hazreti Üstad hakkında ve onun imanî ve Kur'ânî hizmetlerine ait makaleler yazacağım. İnşallah, sizlere burada neşrolunan nüshalardan da göndereceğim. Maddeten sizi tanımıyorsam da mânen tanırım. Kur'ân-ı Kerim'e göre bütün müslümanlar hakikî bir kardeş gibi...¹ Ben size, sizin İslâmî birader ve bâhusus Türkiyeli müslüman ve Nurcu olmanız haysiyetiyle yazıyorum. Ben bir Pakistanlıyım, Türkiyeli değilim. Ana dilim Türkçe değil, fakat Nur talebesiyim. Bediüzzaman Said

¹ Bkz.: Hucurât Sûresi, 49/10.

Nursî'yi en büyük din ve fikir adamı bilirim ve kendimi bir Nur talebesi ilân ederim. Said Nursî Hazretleri değil sizlerin, bütün İslâm gençliğinin üstadıdır. Maalesef memleketimizde Türkçe bilen yoktur; bunun için Üstad'ın hizmetlerine nâvâkıftırlar.

Pakistan'dan Risale-i Nur hakkında size malûmat veriyorum:

Üstad ve Türkiye hakkında malûmat çok azdır. İki yıldır biraz çalışıyorum... Pakistan, Buhara ve Birma gazetelerinde makaleler yazdım. Çok takdir edilip, benden, Türkler ve Risale-i Nur hakkında yazılar rica ettiler. Benim, evvelâ Üstad hakkında malûmatım yoktu. Bu meyanda Salih Özcan adlı bir gence, Türkiye'ye dair kitaplar göndermesi için yazdım, bana gönderdiler. Bunlardan birisi "Serdengeçti" idi. Bunda, Risale-i Nur hakkında bir makale gördüm. Okudum, istifade ettim ve Nur hakkında malûmat toplamaya başladım. Ben onun eserlerini okuyup yazmayı çok isterdim. O zamandan beri onun yazılarını okudum, düşündüm; o nedir? Bana malûm oldu ki: Ona karşı İslâm düşmanları dışarıda propaganda yapmışlar. Onun hakkında bugüne kadar on iki makale yazdım. Davet (Delhi), İstiklâl (Rangoon), Tasnim (Lahore), el-Münir (Layelpur), Asia (Lahore), Muslim (Dakka), İnkılâp (Karachi), Anjam ve Ceng (Karachi) ve diğer bazı gazetelerde yazmışım.

Üstad hakkında yazılan bu makaleler, diğer dillere de tercüme edilmiştir. Bugün onu, binlerce belki milyonlarca müslim ve gayrimüslim biliyor, benden, onun hakkında malûmat istiyorlar. Her gazete onun hakkında yazmak istiyor. İnşallah, üç ay sonra bu konuda bütün enerjimle çalışacağım. Düşman-ı İslâm'dan korkmuyorum. Karaçi'de Üstad'ın kitaplarını ve başka Türkçe kitapları topladım ve bir küçük kütüphane tesis ettim. Türkiye'den gelen bütün kitaplar buradadır.

Bu yıl "Türk-Pakistan Talebeler Birliği" adlı bir cemiyet kurmak niyetindeyiz. Nur dostlarımızdan rica ederim ki, Türk-Pakistan dostluğunun bağlarını müstahkem eylesinler; Urdu lisanı da okusunlar. Bu yarımadada yüz otuz milyon müslümanın millî lisanı yalnız Urduca'dır. Bizler, burada Türkçe için çalışırız. Türkçe bilen, Sibiry'a'dan Arnavutluk'a kadar altmış milyon müslüman ve Türkiye'deki yirmi beş milyon Türktür.

Nur talebesi kardeşlerime söylüyorum: Nerede olursa olsun, siyonizme karşı mücadele etsinler. Komünizmin icatçıları yalnız yahudilerdir. Bugüne

kadar bu komünistler, İdil-Ural, Kafkasya, Almanya, Kırım, Azerbaycan, Garbî Türkistan ve komşumuz Doğu Türkistan'ı istilâ ettiler. Altmış milyon kardeşimizin hukuku pâyimal oldu. Hindistan dahi bir emperyalisttir. Nehru* ve başka Hindular, İslâmiyet'in düşmanıdır. Maalesef, müslüman devletler bunu bilmiyorlar. Nehru, Keşmirli müslümanları öldürtüyor. Said Nursî'ye gidip Hintli müslümanlar hakkında söyle ki, kendi memleketinde buna karşı yazılsın.

Said Nursî Hazretleri'ne burada çok hürmet vardır. Onu severiz, onun sıhhat ve uzun hayatı için dua ederiz. İslâm dünyasında Said Nursî'nin eşi yoktur. Mısır'da bir Hasanü'l-Bennâ* vardı (şehit edilmiştir); Yutmiz'de İkbâl vardı (vefat etmiştir); hâlen bir Mevdudî* var. Başka büyük adamlar da vardır; lâkin Üstadımız gibi yoktur. Üstad, İslâm dünyasının cevheridir. Onun hakkında malûmat azdır. Onun eserleri Farsça, İngilizce ve Urduca'ya tercüme edilmemiştir. Lâkin istikbalde olacaktır. (Hâşiye)

Üstad'ın kıymetli hayatı hapisanede geçmiştir. Halkçılar ona çok mezâlîm reva gördü. Elhamdülillâh, bunların devr-i istibdadı gitmiş, Demokratlar gelmiştir. Biz Pakistanlılar, bunun için Menderes Hükûmeti'nin hâmisiiyiz. Eğer Demokratlar olmasaydı, ne Türk-Pakistan dostluğu olurdu, ne de Bağdat Paktı ve sizlerle taallukât-ı imaniye...

Kusura bakma, Üstadım Hazretleri'ne çok çok selâmlar ve hürmetlerimi söyle, Nur dostlarıma da selâm. Üstad'ın büyük ve iyi fotoğrafını gönder.

Yaşasın İslâm kardeşliği ve Türk-Pakistan dostluğu!

الْباقِي هُوَ الْبَاقِي¹

Ev adresim:
Romm No. 8
University Hostel
Mission Rd.
Karachi

Pakistanlı Nur Şâkirdi
Errabadlı
M. Sabir İhsanoğlu
30.03.1957

* * *

Hâşiye: Bu temenni tahakkuk etmiş ve kısa bir zaman sonra eserler tercümeyle başlanmıştır.

² Bâki olan yalnız Allah'tır.

Mezâlîm: Zulümler, haksızlıklar.

Emperyalist: Sömürgeci.

Taallukât-ı imaniye: İman ve

din kardeşliğinden doğan bağlar,

alâkalar.

Garbî Türkistan: Batı Türkistan.

Pâyimal olmak: Çiğnenmek,

ayaklar altında kalmak.

M. Sabir İhsanoğlu'nun, Türkiye'de İslâmî inkişaf münasebetiyle memnuniyetini izhar eden bir mektubu

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Aziz, Sıddık, Muhterem Kardeşlerimiz!

Dört adet mühim mektubunuzu, fotoğrafları ve Hazreti Üstad'ın Sözler adlı eserini aldım. O kadar memnun oldum ki, beyan edemem. Mektubunuzda okudum ki, Türkiye'de Risale-i Nur ve İslâmiyet inkişaf ediyormuş; buna çok memnun oldum. Maalesef, eski hükûmet Üstad'a karşı muâriz idi ve ona çok zulümler etti. Lâkin hakikî müslûman olan bu Menderes, İslâmiyet'i baskıdan kurtardı. Var olsun. İnşallah Türkiye, yakında eski yüksek makamını alacaktır.

Üstad ve Risale-i Nur'u neşredenler gibi mühim din adamları Türkiye'de vardır; hükûmetiniz niçin bunları İslâmî toplantıya göndermiyor? Salâhiyetli adamlar Türkiye'de çoktur. Kanaatim şudur ki, Üstad gibi âlim dünyada yoktur. Memleketimizden, Hazreti Üstad gibi bir âlim çıkmadı. Maalesef ki Kızıl Rusya ve kâfir Çin'den çok âlimler geliyorlar ve konferanslar vererek, gençleri yavaş yavaş fikren zehirlemektedirler. Eğer Türk milleti, büyük Türk âlimleri gönderirse Pakistan'da ve bütün İslâm dünyasında büyük tesirleri olacaktır.

Biz Pakistanlılar, Türkiye'yi İslâm dünyasının lideri olarak görmekteyiz.

Türkiye, İslâm dünyasının garbî kalesidir. Türkiye'siz ittifak-ı İslâm mümkün değildir. Size, Üstad'a dair makalelerimi gönderdim. Üstad'a dair makalemi ve "Şarkî Türkistan'da Çin Emperyalizmi" adlı makalemi neşrettim.

Pakistan'da ne Türkçe okulu, ne kütüphanesi, ne çalışkan adamları ve sefâretinizde de Urduca bilen adam yoktur. Onlar Pakistan'ın gençleriyle temasta değildirler; Urduca neşriyatları da yoktur. Eğer bazıları onları davet etseler, iştirak etmiyorlar. Pres Ateşeliğinizde dine dair malûmat ve kitap da yoktur.

Geçen günlerde, Lahor'da bir İslâmî müzakere oldu. Türkiye'den meşhur zâtlar gelmedi. Ankara Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olan Dr. Rehber (Pakistanlıdır) İslâmiyet'in aleyhinde konuştu. Bütün İslâmî dünya onu

¹ O yüce Zât'ın adıyla.

lânetlediler. Lâkin avâm, gazetelerde okuyup onu Türk bildiler ve çok hayret ettiler. Bu adam, dini ve Türkler'i tahkir etti. Sebilürreşad'a yazıyorum.

Hazreti Üstad'ın müstakil adresi nedir? Hazreti Üstad'a bir adet Kur'ân-ı Kerîm ve onun hakkında makaleler neşrolunan mecmuaları takdim etmek istiyorum. Hakkınızda çok makaleler yazdım. Onları toplayıp kitap şeklinde basacağım.

Her zaman Pakistan'ın mühim zâtları Hazreti Üstad'a ve sıhhatine dair malûmat sormaktadırlar. Bizler, buradaki Nur talebeleriyle, Hazreti Üstad'ı buraya davet ederiz.

الْباقِي هُوَ الْبَاقِي

Kardeşiniz

M. Sabir İhsanoğlu

* * *

Pakistan'ın en büyük mecmuası "Students' Voice"da İslâm Kongresi Reisi "Zafer Afaq Ansar"ın "İslâm'ın Büyük Rönesansı" adlı makalesinde Risale-i Nur'un muhterem ve muazzez müellifinden şöyle bahsediyor:

..... Bu hareketlerin asıl merkezini, Said Nursî'nin fazla miktarda talebesi bulunan üniversite ve kültür yerleri teşkil eder. Bu talebeler, "Risale-i Nur Talebeleri" adını alır. Bu gençler:

"Biz Kur'ân'ı kendimize düstur seçtik. Bizim gayemiz, zevki Allah'ın yolunda aramak ve İslâmiyet'i bütün dünyaya yaymaktır.

Siyonizm, komünizm, Allahsızlık gibi İslâmiyet'e zıt olan cereyanlara karşı mücadele etmektir.

İslâmiyet'i, bütün Türk gençliğinin tam manasıyla benimsemesine çalışmaktır.

Türkiye'yi, her türlü tehlikeye karşı müdâfaa etmektir.

Irkî ve kavmî ayrılıkları bertaraf ederek, İslâm birliğini meydana getirmek- tir."

Hazreti Üstad Nursî tarafından yazılan ve 130 kitap ve risaleden ibaret olan Risale-i Nur Külliyyatı bu talebeler tarafından yayılmaktadır.

* * *

Pakistan Basınında Risale-i Nur ve Üstad Said Nursî Hazretleri Hakkındaki Neşriyattan Örnekler

31 Ocak 1958 tarihli “Students' Voice (Talebelerin Sesi)” Gazetesi, Pakistan İslâm Talebe Cemiyeti tarafından 15 günde bir çıkarılan ve talebeleri (istikbalin büyüklerini) yüksek İslâmî esaslara göre hazırlamayı gaye edinmiş bir talebe cemiyetinin neşir organıdır. Bu gazetenin “Türk Gençliği Uyanıyor” başlıklı makalesinden:

Bütün İslâm memleketlerinde ittihad-ı İslâm için çalışan İslâmî teşkilâtlar tâdâd edilip, Türkiye'de de “Nur talebeleri” bu meyanda zikrediliyor. Ve en sonra ittihad-ı İslâm için çalışan ve Pakistan'ın en iyi dostları olan Nur talebelerini tanıdık:

Nur talebelerinin üstadı seksen beş yaşında büyük bir âlim olan Üstad Said Nursî'dir. Hakikat-i İslâmiye için yaptığı mücadele, kendi ana vatanında –yani Türkiye'de– otuz sene işkenceli bir hayat ve sık sık hapiste yatmasına sebep oldu ve 1952'de serbest bırakıldı. Fakat bu ihtiyarın bakışları hâlâ ateşlidir. Otuz yıllık hapis ve işkenceler onu mağlup edemedi. Bu mücadelesiyse, birbirine çok sıkı bağlı olan Nur talebeleri kitlesini meydana getirdi. Üstad Said Nursî, Risale-i Nur eserleri vâsıtasıyla Türk gençliğini, İslâm ideolojisinin en büyük düşmanları olan siyonist ve komünistlerin hilekâr tuzaklarına düşmekten kurtarmıştır.

Türkiye Başvekili Adnan Menderes Risale-i Nur Külliyyatı'nın neşrine müsaade ettiği zaman, Türkiye'nin Pakistan Elçisi sayın Selâhaddin Rıfat Erbil vâsıtası ile bu büyük adama takdir ve tebriklerimizi bildirmiştik ve bu vesileyle, Üstad Said Nursî ve Nur talebelerini de selâmlamıştik ve bu mektubumuz Türkiye'de binlerle basılarak dağıtılmıştı. Bizim programımız Türkçe'ye çevrildi. Biz de birkaç önemli Risaleleri, Urduca'ya çevirdik.

Pakistan İslâmî Talebe Cemiyeti'nin onuncu yıldönümünde, Türkiye'deki İslâmî hareketi göstermek için, Türkler'in, İslâm edebiyatı sergisi de vardı.

Meyan: Ara.

Neşriyat: Yayınlar.

Siyonist: Filistin'de bağımsız bir devlet kurmayı ve daha sonra

yayılarak ırklarının üstünlüğünü bütün dünyaya kabul ettirmeyi gaye edinen yahudilik akımı mensubu.

Tâdâd etmek: Saymak, sıralamak, tek tek söylemek.

Bu sergide İlahiyat Fakültesi, Diyanet İşleri Yayınları, bazı Türkçe'ye çevrilmiş İslâmî eserler ve on beş adet Risale-i Nur Külliyyatı'ndan eserler vardı. Nur talebelerinin faaliyeti bu sergide harita ve fotoğraflarla ve grafiklerle izah edildi.

* * *

30 Nisan 1958 tarihli Students' Voice Gazetesi "İslâm Dünyasındaki Müsbet Uyanıklık" başlıklı makalede:

Her İslâm memleketinde, İslâmiyet'in hâkimiyeti için yapılan övülme-ye lâyık şerefli mücadeleler anlatılıyor. Ve Türkiye'de yapılan mücadelelerin neticesi olarak hükûmet, din hürriyetini sıkı bağları gevşetmiştir. Mehmed Âkif, materyalist milliyetçiliği takbih eden ve halk arasında taze bir heyecan verecek olan "Safahat" isimli eseri yazdı.

Hazreti Said Nursî yılmadan, hakikat-i İslâmiye için mücadele etmektedir. Kendisi, Türkiye'de en büyük cinayet telâkki edilen Atatürk aleyhtarı olmakla itham ve aleyhinde neşriyat yapılmışsa da bu zulümler, halkı onun etrafında toplamıştır. 130 parça eserin sahibi olan Üstad, hapiste iken verilmiş olan zehirlerin tesiriyle ihtiyarlığını geçirmekte olup, bu hâl -seksen yaşını geçtiği hâlde- hakikat-i İslâmiye ve İslâmlar'ın saadeti için mücadelesine mâni olamamıştır.

* * *

İslâmlar: Müslümanlar.

Materyalist: Maddecilik. Maddeyi, kâinatın temel prensibi kabul eden, maddî veya ruhî bütün var-

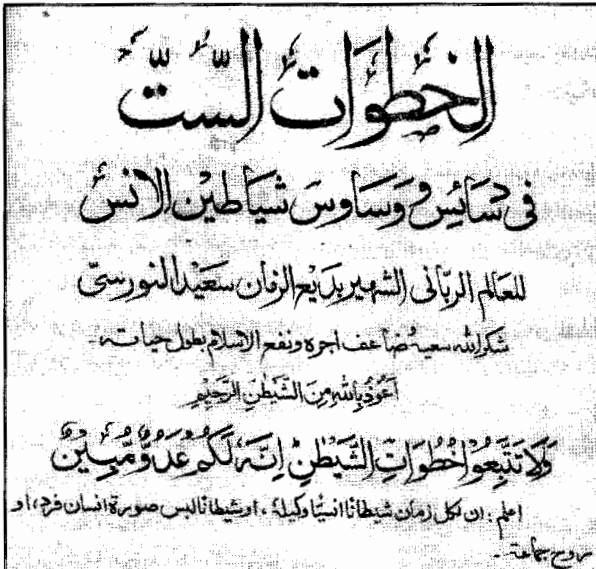
lıkların esasını madde olarak benimseyen.

Müsbet: Olumlu.

Takbih etmek: Kınamak, çirkin bulmak.

Pakistan'da, Arapça ve Urduca olarak muhtelif gazete ve mecmualarda intişar eden
"Risale-i Nur'dan İktisat Risalesi"nin es-Siddık Mecmuası'ndaki Arapça tercümesi

Pakistan'da, Arapça ve Urduca olarak muhtelif gazete ve mecmualarda intişar eden
"Risale-i Nur'dan Hutuvât-ı Sitte Risalesi"nin es-Siddık Mecmuası'ndaki Arapça tercümesi

Medine-i Münevvere'de bulunan ve Nur'un hakikatini tam anlayan ve İslâmiyet'e hizmet eden bir zâtın mektubudur

Gönüller Fâtîhi Pek Muhterem ve Mükerrerrem Üstadımız Hazretleri!

Mübârek ellerinizden öper, bütün aziz ve sadâkatlı talebelerinizle beraber sıhhat ve selâmette daim olmanızı bârigâh-ı kibriyâdan niyaz eylerim.

Müslümanlar için en büyük bir bayram diye ancak vasıflandırılabilen be-
raatinız, bütün Nurcular'ı şâd ve handân eylediği gibi, bendenizi de dünyalar
kadar memnun ve mesrur eylemiştir. Nasıl memnun etmesin ki, sizin eserleri-
nizle birlikte beraatinız demek, ruhun maddiyata, nurun zulmete, imanın küf-
re, hakkın bâtıla, tevhidin şirke ve irfanın cehle galip gelmesi demektir.

Yıllardan beri önüne sıradağlar gibi engeller, korkunç uçurumlar gibi
mâniler konulan “Nur çağlayanı”, en sonunda mu'cizevî bir şekilde bütün
setleri yıkmış, mânileri aşmış, nur ile bütün zulmetleri târumar eylemiştir.

“Mu'cizevî harikalarla doğan ilâhî tecellîlerin vasfında kalemler kırılır, fi-
kirler gürülde, ilhamlar yanar, kül olur.” derlerdi. Hakikaten bendeniz, şimdi
bu müstesna zaferin karşısında aynı aczi bütün varlığımla hissediyorum. Zira
tefekür ve ilhamıma nihâyetsiz bir ufuk açılıyor... Cihan, muhteşem bir Nur
mâbedini andırıyor... Civarımdaki her şey, her yer derin vecd ve istiğraklar-
la gaşyolunmuş bir hâlde... Her zerrede, ¹إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ¹ sırr-ı
sübhânîsi tecellî ediyor...

Binâenaleyh bilmiyorum, bu mesut hâdiseyi şanlı bir zafer, şahane bir
fetih, ilâhî bir kurtuluş, cihanşümûl bir bayram diye mi vasıflandırayım? Zira
kudsî dâvânın kazanmış olduğu bu ilâhî zafer, bütün İslâm ve insanlık dünya-
sındaki mücahitlerin azimlerine kuvvet, ruhlarına can, imanlarına hız ve he-
yecan vermiştir.

Evet, azim ve imanları, aşk ve emelleri henüz kemâle ermemiş olan
birçok müslümanlar, maalesef acıklı bir yeis içinde idiler. Böyle bir zaferin

¹ “Hiçbir şey yoktur ki, O'nu hamd ile tesbih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

Bârigâh-ı kibriyâ: Yüce, ilâhî di-
van, makam.

Bende: Kul, köle.

Mübâenaleyh: Bunun üzerine,
bundan dolayı.

Cihanşümûl: Dünya çapında, ev-
rensel.

Gaşyolmak: Kendinden geçmek.

İstiğrak: Kendinden geçme, çoş-
kunluk.

Mükerrerrem: Asil, saygın.

Sırr-ı sübhânî: Mukaddes, ilâhî sır.

Şâd ve handân etmek: Sevindir-
mek, mutlu etmek.

Vecd: İlahî aşktan kaynaklanan
mânevî coşku.

Yeis: Ümitsizlik.

Zulmet: Karanlık.

tahakkukunu, hayal ve muhâl görüyorlardı. Fakat bütün feyiz ve nurunu, insanlığı tenvir ve irşad için ilâhî bir güneş hâlinde Arş-ı Âzam'ın pürnur ufuklarından inen Kur'ân-ı Kerîm'den alan Nur neşriyatı, durgun gölleri andıran gönülleri deryalar gibi coşturmuş, kasvet ve hicran yıllarının ümit ve emellere vurduğu müthiş zincirleri kırmıştır. O nur kaynağından fışkıran, o serâpâ feyiz ve hikmetler saçan eserler; hislerin, fikirlerin ve bilhassa alevler içinde yanan ruh ve vicdanların ezeli ve ebedî ihtiyaçlarına cevap verdiği gibi, onları dalga dalga boğucu karanlıklar muhitinden, tertemiz ve pırl pırl nur ufuklarına çıkarmıştır.

Yıllarca devam eden uzun bir sükût, derin bir gaflet ve boğucu bir zulmetten sonra ilâhî bir güneş hâlinde parlayan bu kudsi zafer, nur için yol aramakta olan perişan beşeriyetin yakın bir gelecekte uyanacağını müjdelemektedir. Çünkü din ihtiyacı sırf müslümanların değil, bilumum insanların ezeli ve ebedî ihtiyacıdır.

Bugün bedbaht insanlık, din nimetinden mahrum olmanın sürekli hicran ve felâketlerini bağı yanarak çekmektedir. Bu acıklı buhranın korkunç neticesidir ki, çeyrek asır zarfında iki büyük harbe girmiş ve üçüncüsünün de kapısını çalmak çığlığını göstermektedir.

Artık bütün insanları kardeş yaparak yemyeşil cennetlerin nurlu ufuklarından esen refah ve saadet, huzur ve âsâyiş rüzgârıyla dalgalanan âlemşümûl bir bayrak altında toplayacak olan yegâne kuvvet İslâm'dır. Zira beşeriyetin bugünkü hâli, tıpkı İslâm'dan evvelki insan cemiyetlerinin acıklı hâlidir. Bunun için insanlığı o günkü ebedî felâketten kurtaran İslâm, bugün de kurtarabilir...

Evet, milyonların, milyarların kalbinde asırlardanberi kanamakta olan o derin yarayı saracak yegâne müşfik el, İslâm'dır. Her ne kadar ufuklarda zaman zaman bazı uydurma ışıklar görülüyorsa da müstakbel, bütün nur ve feyzini güneşlerden değil, bizzat Rabbü'l-âlemîn'den alan ezeli ve ebedî "Yıldız"ındır. O Yıldız, dünyalar durdukça duracak ve onu söndürmek isteyenleri yerden yere vuracaktır.

Cihan-kıymet Üstadım! Malûm-u fâzılâneleridir ki, son günlerde mukaddes dâvâyâ hizmet eden bazı tenvir ve irşad hareketleri doğmuş, fakat

Arş-ı Âzam: Yüce arş, Cenâb-ı Hakk'ın kudret ve iradesinin tecelligâhı.

Hicran: Büyük üzüntü, acı.

Kasvet: Sıkıntı, keder.

Malûm-u fâzılâne: Faziletli zâtn mâlûmu.

Muhâl: İmkânsız.

Müstakbel: Gelecek zaman.

Müşfik: Şefkatli.

Serâpâ: Baştan ayağa, tamamen.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

maalesef hiçbirisi Risale-i Nur Külliyyatı'nın gördüğü mühim işi görememiş ve ihraz ettiği ilâhî zaferi kazanamamıştır. Zira bu yol, peygamberlerin, velilerin, âriflerin, sâlihlerin ve bilhassa canını canana seve seve fedâ eden ve sayısı milyonlara sığmayan kahraman şehitlerin mukaddes yoludur. Artık bu çetin yolda yürümek isteyenler, her an karşlarına dikilecek olan müthiş mâniaları daima göz önünde tutmaları lâzımdır.

Evet, bu yolda yürüyecek olanların, sizdeki sarsılmak bilmeyen imanla, yüksek ve ilâhî irfanla ve bilhassa harikulâde ihlâs ve ferâgatle mücehhez olmaları gerektir. Çünkü bu mühim vâdide Nur dâvâsının takip ettiği tebliğ, tenvir ve irşad usûlü bambaşka hususiyetler taşımaktadır. Artık insanın his ve fikrine, ruh ve vicdanına bambaşka ufuklar açacak olan bu derin bahsi, dua buyurun da müstakil ve mufassal bir eserde aziz din ve gönüldaşlarımızı arz etmek şerefine nâil olayım... Çünkü bu nurlu bahis o kadar derin ve o derece mühimdir ki, böyle birkaç sayfalık mektup ve makalelerle asla ifade edilemez.

İman ve Kur'ân nuru ile tertemiz gönlünü fethettiğiniz gençlik, ilâhî zafarinizin en parlak delilini teşkil eden en mühim varlık ve en kıymetli cevherdir. "Nur'dan Sesler" in hemen her mısrasında, asil ve şuurlu ruhuna hitap ettiğim tertemiz gençlik, işte bu hak ve hakikatin bağıri yanık âşığı olan gençliktir.

Nurlu dâvânın kazanmış olduğu bu son zaferin verdiği vecdle dolu bir ilhamla yazdığım şu manzumeyi takdim ediyorum.¹ Kabulünü rica ve istirham eylerim.

Tekrar tekrar ellerinizden öper, kıymetli dualarınızı beklerim, pek muhterem Üstadım Hazretleri.

Mânevî evlâtlarınızdan

Ali Ulvi

* * *

¹ "Gönüller Fâtihî Büyük Üstad'a" başlıklı bu manzume, Mektubat risalesinin sonunda yer almaktadır.

Ferâgat: Fedakarlık. Maddî-mânevî her türlü hakkindan vazgeçme, şahsî bir şey istememe.
ihraz etmek: Erişmek, elde etmek.

Mânia: Manî, engel.
Manzume: Şiir. Vezinli, kâfiyeli eser.

Mufassal: Geniş, ayrıntılı.
Mücehhez: Donanımlı.

Risale-i Nur'dan Gençlik Rehberi'nin İstanbul Mahkemesi'nde beraati münasebetiyle Bağdat'tan gelen tebrik telgrafı

Sebilürreşad Mecmuası'na,

İstanbul

Büyük İslâm âlimi Bediüzzaman Hazretleri'nin beraat kararı, bizleri sonsuz bir sevinç içerisinde bıraktı. Bu sevincimize vesile olan bu âdil hükme istinaden, Türk Mahkemesi'ne ve fahrî avukatlarına teşekkürlerimizi, Üstad ve kardeşlerimize tebriklerimizi mecmuanız vâsıtasıyla bildiriniz.

Irak

*Emced Zehâvî**

* * *

Pakistan'daki Nur Talebelerinin Üstad Said Nursî'den istedikleri mesaj münasebetiyle, Irak'taki bir Nur Talebesinin gönderdiği mektup

Bundan birkaç gün evvel, Pakistan'da talebeler konferansı vardı. Hazreti Üstad'dan bir mesaj istemişlerdi ve bunun tarihî bir tesiri olacaktı. Haber aldık ki; Salih, Nur talebeleri nâmına bir mesaj göndermiş. Sizlere de yazmışlar ki, acele Hazreti Üstad'a bildirirsiniz...

Konferansta, Hazreti Üstad ve Nurlar çok medhedilmiş. Komünistler tarafından itirazlar yapılmış. Fakat reis hepsini reddetmiş. Hazreti Üstad'ın fotoğrafları teşhir edilmiş. Yakında Nur ve Nur'a ait uzun ve resimli bir yazı ile bir mecmua çıkaracaklarmış. Sonsuz selâm ve dualar.

*Ahmed Ramazan**

* * *

Bağdat'ta çıkan ed-Difâ Gazetesinin muharriri İsa Abdülkadir'in* Arabî makalesinin tercümesi

Bağdat'ta çıkan ed-Difâ gazetesi Risale-i Nur talebelerinden bahisle diyor ki:

Türkiye'deki Nur talebelerinin İhvan-ı Müslimîn cemiyeti ile alâkaları nedir, ne münasebeti var? Hem farkları nedir? Türkiye'deki Nur talebeleri,

Fahrî: Gönüllü, karşılık beklemeden.

İhvan-ı Müslimîn: 1928 yılında Mısır'da kurulan ve bazı Ortadoğu

İslâm ülkelerinde de faaliyet gösteren dinî-siyasî bir teşkilât ve hareket.

İstinaden: Dayanarak.

Muharrir: Yazar, köşe yazarı.

Teşhir etmek: Herkese göstermek, sergilemek.

Mısır'da ve bilâd-ı Arap'ta İhvan-ı Müslimîn nâmında ittihad-ı İslâm'a çalışan cemiyetler gibi müstakil cemiyet midirler? Ve onlar da onlardan mıdır? Ben de cevap veriyorum ki:

Nur talebelerinin ve İhvan-ı Müslimîn Cemiyeti'nin gerçi maksatları, hakâik-i Kur'âniye ve imaniyeye hizmet ve ittihad-ı İslâm dairesinde müslümanların saadet-i dünyeviye ve uhreviyelerine hizmet etmektir; fakat Nur talebelerinin beş-altı cihetle farkları var:

Birinci Fark: Nur talebeleri siyasetle iştigal etmez, siyasetten kaçıyorlar. Eğer siyasete mecbur olsalar, siyaseti dine âlet yapıyorlar, tâ ki siyaseti din-sizliğe âlet edenlere karşı dinin kudsiyetini gösterebilirler. Siyasî bir cemiyetleri asla mevcut değil.

İhvan-ı Müslimîn ise memleket ve vaziyet sebebiyle siyasetle, din lehinde iştigal ediyorlar ve siyasî cemiyet de teşkil ediyorlar.

İkinci Fark: Nurcular, Üstadlarıyla içtima etmiyorlar ve etmeye de mecbur değiller. Kendilerini Üstadlarıyla içtimaya mecburiyet hissetmiyorlar. Ders almak için beraber bulunmaya lüzum görmüyorlar. Belki koca bir memleket bir dersane hükmünde, Risale-i Nur kitapları onların eline geçmekle, Üstad yerine onlara bir ders verir. Her bir risale, bir Said hükmüne geçer.

Hem ellerinden geldiği kadar ücretsiz istinsah ederler. Muhtaçlara mukabelesiz (*) veriyorlar ki, okusunlar ve dinlesinler. Bu suretle büyük bir memleket büyük bir dersane hükmünde oluyor.

İhvan-ı Müslimîn ise umumî merkezlerde mürşid ve reisleriyle görüşmek ve emirler ve dersler almak için ziyaretine giderler. Ve o umumî cemiyetin şubelerinde de o büyük üstadla ve nâibleriyle ve vekilleri hükmündeki zâtlarla yine görüşürler, ders alırlar, emir alırlar.

Hem umumî merkezlerde çıkan ceride ve mecellelerin fiyatını verip, alıp, onlardan ders alıyorlar.

Üçüncü Fark: Nur talebeleri, aynen, âlî bir medresenin ve bir üniversite dârülfünununun talebeleri gibi, ilmî muhabere vâsıtasıyla ders alıyorlar.

* Yirmi beş sene müddetle el yazmasıyla Anadolu'da neşri bu şekilde olmuştur.

Bilâd-ı Arap: Arap ülkeleri, bel-
deleri.

Dârülfünun: Üniversite.

Hakâik-i Kur'âniye ve imaniye:

Kur'an ve iman hakikatleri.

İstinsah etmek: Bir nüshayı elle yazarak çoğaltmak.

İttihad-ı İslâm: İslâm birliği, müs-

lumanların birliği.

Mecelle: Kitap, dergi, mecmua.

Nâib: Vekil.

Büyük bir vilayet bir medrese hükmüne geçer. Birbirini görmedikleri, tanımadıkları ve uzak oldukları hâlde birbirine ders veriyorlar ve beraber ders okuyorlar.

Amma İhvan-ı Müslimîn ise memleketleri ve vaziyetleri iktizasıyla me-celleleri ve kitapları çıkarıyorlar, aktâr-ı âleme neşrediyorlar; onunla birbirini tanıyıp ders alıyorlar.

Dördüncü Fark: Nur talebeleri, bu zamanda ve bugünde ekser bilâd-ı İslâmiye'de intişar etmişler ve çoklukla vardılar. Bu intişarlarında ayrı ayrı hükûmetlerde bulundukları hâlde hükûmetlerden izin almaya muhtaç ol-muyorlar ki, tecemmû edip toplansınlar ve çalışsınlar. Çünkü meslekleri siya-set ve cemiyet olmadığından hükûmetlerden izin almaya kendilerini mecbur bilmiyorlar.

Amma İhvan-ı Müslimîn ise vaziyetleri itibarıyla siyasete temas etmeye ve cemiyet teşkiline ve şubeler ve merkezler açmaya muhtaç bulunduklarından, bulundukları yerlerdeki hükûmetten icazet ve ruhsat almaya muhtaçtırlar. Ve Nurcular gibi bilinmiyor değiller. Ve bu esas üzerine, kendilerine umumî mer-kezleri olan Mısır'da, Suriye'de, Lübnan'da, Filistin'de, Ürdün'de, Sudan'da, Mağrip'te ve Bağdat'ta çok şubeler açmışlar.

Beşinci Fark: Nur talebeleri içinde çok muhtelif tabakalar var. Yedi-sekiz yaşındaki, câmilerde Kur'ân okumak için elifbâyı ders almakta olan çocuklar-dan tut, tâ seksen, doksan yaşındaki ihtiyarlara varıncaya kadar kadın erkek, hem bir köylü, hamal adamdan tut, tâ büyük bir vekile kadar ve bir nefer-den büyük bir kumandana kadar târifeler Nurcularda var. Bütün Nurcuların bu çok târifelerinin umumen bütün maksatları, Kur'ân-ı Mecîd'in hidayetinden ve hakâik-i imaniye ile nurlanmaktan ibarettir. Bütün çalışmaları ilim ve ir-fan ve hakâik-i imaniyeyi neşretmektir. Bundan başka bir şeyle iştigal ettik-leri bilinmiyor. Yirmi sekiz seneden beri dehşetli mahkemeler dessor ve kıs-kanç muârizlar, bu kudsî hizmetten başka onlarda bir maksat bulamadıkları için onları mahkûm edemiyorlar ve dağıtamıyorlar. Ve Nurcular, müşterileri ve kendilerine taraftarları aramaya kendilerini mecbur bilmiyorlar. "Vazifemiz hizmettir, müşterileri aramayız. Onlar gelsinler bizi arasınlar, bulsunlar." di-yorlar. Kemiyete ehemmiyet vermiyorlar. Hakikî ihlâsı taşıyan bir adamı, yüz adama tercih ediyorlar.

Aktâr-ı âlem: Âlemin her tarafı, dört bir yanı.

Bilâd-ı İslâmiye: Müslüman ül-keler, beldeler.

Kemiyet: Miktar, sayı çokluğu.

Kur'ân-ı Mecîd: Şanlı, şerefli Kur'ân-ı Kerim.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Tecemmû etmek: Toplanmak, bir araya gelmek.

Amma İhvan-ı Müslimîn ise gerçi onlar da Nurcular gibi ulûm-u İslâmiye ve mârifet-i İslâmiye ve hakâik-i imaniyeye temessük etmek için insanları teşvik ve sevk ediyorlar; fakat vaziyet, memleket ve siyasete temas iktisasiyla, ziyadeleşmeye ve kemiyete ehemmiyet veriyorlar, taraftarları arıyorlar.

Altıncı Fark: Hakikî ihlâslı Nurcular, menfaat-i maddiyeve ehemmiyet vermedikleri gibi, bir kısmı, âzamî iktisat ve kanaatle ve fakirü'l-hâl olmalarıyla beraber, sabır ve insanlardan istiğnâ ile ve hizmet-i Kur'âniye'de hakikî bir ihlâs ve fedakârlıkla; ve çok kesretli ve şiddetli ehl-i dalâlete karşı mağlup olmamak için ve muhtaçları hakikate ve ihlâsa dâvet etmekte bir şüphe bırakmamak için ve rıza-yı ilâhîden başka o hizmet-i kudsiyeyi hiçbir şeye âlet etmemek için, bir cihette hayat-ı içtimaiye faydalarından çekiniyorlar.

Amma İhvan-ı Müslimîn ise onlar da hakikaten maksat itibarıyla aynı mahiyette oldukları hâlde, mekân ve mevzu ve bazı esbap sebebiyle, Nur talebeleri gibi dünyayı terk edemiyorlar. Âzamî fedakârlığa kendilerini mecbur bilmiyorlar.

İsa Abdülkadir

* * *

Bağdat'ta çıkan, ehemmiyetli, siyasî bir cerîde olan ed-Difâ Gazetesinin muharriri İsa Abdülkadir diyor ki:

Nur talebelerinin mürşidi olan Bediüzzaman Said Nursî hakkında ed-Difâ gazetesini okuyanlar benden soruyorlar. "Türkiye'deki Nur talebelerinden ve Üstadları olan Said Nursî'den bize malûmat ver." diyorlar. Ben de bunlar hakkında kısa bir cevap vereceğim. Çünkü Üstad'ın, Nur'un ve Nur talebelerinin Araplar'da hakkı olduğu için, Araplar onlardan ciddî bahsetsinler. Zira İslâmiyet'in madde-i esasiyesi olan Araplar, Risale-i Nur'dan ziyadesiyle fayda görmeye başlamışlar.

Bu Nur talebeleri, Risale-i Nur'la hem Türkiye'de, hem bilâd-ı Arap'ta komünistliğe karşı muhkem bir set tesis ediyorlar.

Bu yazı Demokratlar çıkmadan evvelki zamana bakar; onun için Nur talebelerinin adedi hakkında müddeiumumînin dediği gibi, yalnız beş yüz bin değil belki şimdi Türkiye'de milyonları aşmış bulunuyor. Ve her gün de ziyadeleşiyor.

İstiğnâ: Kimseden bir şey istermeme, tenezzül etmeme, tok gözlülük.

Muhkem: Sağlam, metin.
Müddeiumumî: Savcı.

Temessük etmek: Sıkıca tutunmak, sanılmak.
Ulûm-u İslâmiye: İslâmî ilimler.

Risale-i Nur ise öyle geniş bir mıkyaşla intişar ediyor ki, değil yalnız Türkiye'de ve bilâd-ı İslâmiye'de, hatta ecnebîlerde de iştiyakla istenilir oluyor. Ve Nur'un talebelerinin şevklerini hiçbir şey kıramıyor.

İşte, Nur talebeleriyle Nur Risaleleri ve onların bu büyük hizmet-i Kur'âniye'leri Demokrat Hükûmeti'nin bir büyük hasenesidir ki, mübârek Âlem-i İslâm'daki hareket-i İslâmiye bu hükûmet-i demokrasiyi takdir ve tahsinle karşılıyor. Bütün Irak ahâli-i müslimesi ki, Arap, Türk, Kürt, İran, bu İslâmî hizmeti ve kudsî mücâhedeyi kemâl-i ferahla karşılıyorlar. Ve Türkiye'deki Türk kardeşlerimiz, garbın yanlış tesirâtlarına karşı bunlarla mukâvemet gösteriyorlar kanaatindedirler.

İsa Abdülkadir

* * *

Gençlik Rehberi'nin beraatı münasebetiyle Câmîü'l-Ezher Üniversitesi
Türk Talebelerinin tebrik mektubu

Mektup: Kahire'den 13.04.1952

Muhterem Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'ne!

Kalblerdeki imanı nurlandıran ve umumî nizamın direği, âhiret yolunun hakikî pusulası olan ve ilhamını Kur'ân-ı Kerîm'den alan eserlerinizden "Gençlik Rehberi" adlı risaleniz suç teşkil ettiği iddiasıyla devam eden mahkemenizin beraat kararını ölçülmez sevinçlerimizle öğrendik. Siz mübârek Üstadımızı ve demokrat Türk adliyesinin âdil hâkimlerini candan tebrik ediyoruz.

Hayatını İslâmiyet'in sıhhati için vakfeden, Türk milletine hizmet etmeyi şeref addeden, asrımızda eşine tesadüf edilmeyen bir din mücahidi bulunan Üstadımız! Size, Âlem-i İslâm ve insanîyet müteşekkirdir. Bizler, ufak bir zerresini ifade için hürmetlerimizi, teşekkürlerimizi bildiriyor, mübârek dualarınızı talep ediyoruz. Allah sizden ve sizi sevenlerden razı olsun.

Câmîü'l-Ezher Üniversitesi Türk talebeleri nâmına
*Hacı Ali Kılınçalp**

* * *

Garb: Batı.

Hasene: İyilik.

Kemâl-i ferah: Tam bir rahatlık,

huzur.

Mıkyaş: Ölçü, ölçek.

Mukavemet etmek: Karşı koy-

mak, dayanmak.

Tahsin: Güzel bulma, beğeni.

Tesirât: Tesirler, etkiler.

İranlı bir Nur Talebesinin Üstad Bediüzzaman Hazretleri'ne bir mektubu

Türkiye Cumhuriyeti'ne tâbi Isparta'nın Barla nahiyesinde mukim pek muhterem, faziletmeâb Bediüzzaman Hazretleri'ne takdim olunur.

Pek Muhterem, Faziletmeâb, Üstad-ı Muhterem Bediüzzaman Hazretleri'ne!

Her şeyden evvel selâm ve hürmet-i mahsusumu takdim, sıhhat ve afiyette devamınızı Cenâb-ı Kadîr-i Mutlak Hazretleri'nden temenni ve niyaz eylerim. Lütfen ahvâl-i âcizânem istifsar buyurulursa, lehül-hamd ve'l-minne, vücud-u fânim, bâkî İran'da, Rizâiye vilayetine tâbi Mergivar mahallinde, Dize karyesinde imrâr-ı hayat etmekte olduğumu arz eylerim.

Bu geçen kırk yıl zarfındaki inkılâb-ı zaman dolayısıyla müstağrak olarak uzaklara düşmüş bulunmaklığım hasebiyle, sıhhat ve afiyetinizden bîhaber kalmış, daima vücud-u muhtereminizi soruşturmak, birinci emel ve arzularımdan idi. Cenâb-ı Hak Hazretleri'ne çok şükür, bugünlerde muhterem kardeşimiz Subay Tayyip İranlı vâsıtasıyla sıhhat haberlerinizi aldığımdan son derece memnun ve mütehasşis oldum. Kadîr-i Zülcelâl, din-i mübîn-i İslâm'ın hizmet ve saadeti için sizi pek çok zaman lütuf ve himayesinde masûn ve mahfuz buyursun, âmin...

Kıymettar te'lifâtınızdan “Nur'un İlk Kapısı”, “Asâ-yı Musa”, “Rehberü's-Şebâb” ve diğer kitaplarınızın birçoğu, muhterem kardeşimiz vâsıtasıyla elimе geçti ve son derece memnun oldum. İnşallah, bunlardan behreyâb oluruz. Bu ilk mektubum olmak dolayısıyla fazla tasdiden içtinapla hâtime verir,

Behreyâb olmak: Nasiplenmek, istifade etmek.

Cenâb-ı Kadîr-i Mutlak: Her şeye gücü yeten, mutlak ve sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.

Din-i mübîn-i İslâm: Gerçekleri ortaya koyan; apaçık, pırl pırl olan İslâm dini.

Faziletmeâb: Fazilet sahibi, çok faziletlî.

Hâtime vermek: Son vermek.

Hürmet-i mahsus: Hususi hürmet, saygı.

İçtinap: Sakınma, kaçınma.

İmrâr-ı hayat: Hayatını sürdürme, yaşamaya devam etme.

İnkılâb-ı zaman: Zaman içinde gerçekleşen inkılâb, değişim.

İstifsar: Bir şey hakkında bilgi isteme, sorma.

Kadîr-i Zülcelâl: Sınırsız kudret sahibi Yüce Allah.

Karye: Köy.

Lehül-hamd ve'l-minne: Bütün minnet ve hamdler Allah'adır.

Masûn / mahfuz: Korunmuş, muhafaza edilmiş.

Mukim: İkâmet eden, oturan.

Müstağrak: Boğulmuş, içinde kaybolmuş.

Mütehasşis olmak: Hislenmek, duygulanmak.

Rehberü's-Şebâb: Gençlik Rehberi.

Tâbi: Bağlı.

Tasdi: Baş ağrıtmı.

Te'lifât: Kaleme alınan eserler.

sıhhat ve afiyetinize mübeşşer, sıhhat ve vücud-u muhtereminizin devamını Hâlık-ı Mutlak'tan niyaz eylerim.

Lütufnâmenizi alacağıma ümitvar, hazretlerinden temenni ve niyaz eyleyrim efendim.

Merhum Seyyid Abdülkadirzâde, muhibbiniz
Seyyid Abdullah

* * *

Suriyeli küçük bir Nur Talebesinin Üstad Bediüzzaman Hazretleri'ne gönderdiği mektup

22 Şevval 1373

Fahrü'l-İslâm Üstad-ı Âzam Bediüzzaman Hazretleri'ne!

Kemâl-i ihtiramla hâk-i pâ-yı zât-ı âlilerinize yüzümü ve gözümü sürerek öperim. Altı yaşındayım, Ramazan-ı Şerif'in yirmi altıncı gününde Kur'ân-ı Kerim'i hatmettim. Suriye'de en küçük bir Nur talebesiyim. Arkadaşlarımdan on bir talebe daha Kur'ân-ı Kerim'i hatmettiler. Hepimiz namaz kılıyoruz. Bu mektupla fotoğrafımı Urfa Nur talebeleri vâsıtasıyla zât-ı maâl-i sıfât-ı âlilerinize gönderiyorum. Çok rica ederim, mübârek hatt-ı şerifinizle fotoğrafın arka tarafına bana bir-iki cümle dua yazınız, tekrar fotoğrafımı iade buyurmanızı rica ederim. Pederim Abdülhâdi, hâk-i pâ-yı âlilerinizden öper, dualarınızı talep eder.

Suriye Derbasiye nahiyesine tâbi Âliye köyünde
Nur talebelerinden
Hüseyin Abdülhâdi

* * *

Fahrü'l-İslâm: İslâm âleminin kendisi ile iftihar ettiği zât.
Hâk-i pâ-yı zât-ı âli: Pek muhterem zâtın ayak bastığı toprak, ayağının tozu.
Hâlık-ı Mutlak: Mutlak, tek yaratıcı Hz. Allah.

Hatt-ı şerif: Şerefli, mübârek el yazısı.
Kemâl-i ihtiram: Son derece büyük bir saygı, hürmet.
Lütufnâme: Lütfedilip gönderilen yazı, mektup.
Muhib: Seven.

Mübeşşer: İyi haberiyle sevinen, müjde alan.
Üstad-ı Âzam: En büyük üstad, rehber.
Zât-ı maâl-i sıfât-ı âli: Yüce, üstün vasıflara sahip olan kıymetli zât.

Risale-i Nur, Âlem-i İslâm'da olduğu gibi Avrupa'da da hüsn-ü kabule mazhar olmuştur. Risale-i Nur'un hüsn-ü kabule mazhariyetine numûne olarak Finlandiya'daki "Tampereen İslâmilaisen Sevrakume İmamı Habiburrahman Şâkir" in iki mektubunu dercediyoruz.

İmam Habiburrahman Shakir
(Tampereen İslâmilaisen Seurakunnan İmaami)
Adress: Tampere-Finland Vellamonkatu 21

الامام حبيب الرحمن شاكِر
امام المحلة الاسلامية في تامپري
القائم بتبليغ الدعوة الاسلامية بفنلاند

Pek Muhterem Kardeşim!

وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ¹

Hediye olarak gönderdiğiniz pek kıymetli eser, yani "el-Mesneviyyü'l-Arabî min Risaleti'n-Nur" isimli kitabı aldım. Bu münasebetle, cenâbınıza teşekkürlerimi bildiriyorum. Allah-ı Kerîm, her dileğinizi atâ eylesin diye dua ediyorum.

Benim için bu kıymetli hediyeniz çok müfid olacak ve benim tebliğ işle-
rimde daha yardım edecektir, inşallah. Size de daima ecir ve sevabı erişip du-
racağında, sadaka-yı câriye kabilinden olacağına elbette şüphe yoktur.

Kitabın müellifi Said Nursî Hazretleri'ni de bize tanıtmamızı rica ederim.
Hürmet ve selâmlarımla.

Habiburrahman Şâkir

* * *

¹ Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi sizlerin de üzerine olsun.

Atâ: Lütuf, ihsan.

Cenâb: Taraf. Hürmet maksadıyla söylenen bir saygı ifadesi, Hazret.

Müfid: Faydalı.

Sadaka-yı câriye: Sürekli hayra vesile olan, sahi-
bine vefatından sonra dahi sevap kazandıran sada-
ka.

Risale-i Nur'un Avrupa'daki intişarı ve hüsn-ü kabule mazhariyetine numûne olarak Finlandiya'daki Nur Talebesi Habiburrahman Şâkir'den gelen diğer bir mektup

Vellamonkatu 21

12.02.1958

Çok Muhterem Kardeşlerim!

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ¹

Göndermiş olduğunuz inâyetnâmenizi ve dört tane risale; “İhlâs”, “Zeylül-Hubab”, “Risale-i Nur Hakkında Müellifine Gönderilen Bir Mektup”, “Risale-i Nur Hakkında Verilen Konferans”ları aldım. Teşekkürlerimi takdim ederim efendim.

Evet, büyük Üstad Said Nursî Hazretleri, zamanımızın büyük dâhilerinden ve Allah'ın en büyük sevgili bendelerinden olduğunda asla şüphemiz yoktur. Belki, bu zâta 14. asrın müceddidlerinden deyip itikat etsek bile mübalâğa etmiş olmayacağız. Hamdler olsun Allah Hazretlerine ki, Türk milleti hazinelelerinden zuhur etmiş bu cevheri, inkılâp dolaganlarında gark olup zâyî olmasından zamanımıza kadar sakladı; asrımızı, bu zâtın vücûdu ile zînetledi. Musa Peygamberi Firavun'un eteğinde beslediği gibi,² bu zât-ı mübâreki de dinsiz zalimler meyanında cefalar içinde besledi. Geleceklerde de selâmetlikle uzun seneler yaşamasını bir Allah'tan temenni ederiz. Üstad Bediüzzaman hakkın-da bizim akidemiz budur.

Mümkün olursa, bizim tarafımızdan huzurlarına arz-ı ihlâsımızı, gâibâne muhabbetimizi bildirseniz ve özünden bizim için hayır dualarını vekâleten rica etseniz diye ricada kalıyoruz. Hürmet ve selâmlarla.

Muhlis, dinî, millî kardeşiniz

Habiburrahman Şâkir

* * *

¹ Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

² Bkz.: Kasas Sûresi, 28/9.

Akide: İnanç.

Arz-ı ihlâs: Samimiyet, gönülden sevgi arz etme.

Bende: Kul.

Dolagan: Girdap, fırtına.

Gâibâne: Görmeyerek, görmeden. Gıyabî olarak.

Gark olmak: Boğulmak.

İnâyetnâme: Yardım, destek yazısı, mektubu.

İntişar: Yayılma.

İtikat etmek: İnanmak, kabul etmek.

Meyan: Ara.

Muhlis: Samimî, sâdık dost.

Müceddid: Her yüz yılda bir gelen, devrin ihtiyacına göre İslâm'ı anlatan, peygamberlik mesleğinin mânevî vârisi olan zât.

Sorbon Üniversitesi İslâm ve Roma Mukayeseli Hukuk Kürsüsü Profesörü ve Paris İslâm Kültür Merkezi Fahrî Başkanı'nın Üstad Bediüzzaman Hazretlerine yazdığı mektup

21 Cemâziye'l-âhir 1377

İslâmbol

Allah Yolunda Mücahid Muhterem Hazreti Üstad!

Allah size uzun ömür ihsan eylesin. Göndermiş olduğunuz kıymetli hediyeniz olan kitabınızı ve selâmınızı alarak teşekkür ettim. Allah size selâmet versin. Kıymetli, yüksek eserlerinizden istifadeye muvaffak kılsın.

Eskiden beri sizin yüksek vasıflarınızı ve büyük mücâhedenizi iştirdim ve daima da iştirmektedirim. Allah, birbirinden uzak olanları kavuşturucudur. Bizleri, sevgi ve rızasını kazanmakta muvaffak kılsın. Bu fakir ve zelil kul, yüksek ve aziz olan siz Kur'ân hâdimine teşekkürlerini arz eder.

*Dr. Muhammed Hamidullah**

* * *

Washington'daki İslâm Cemiyeti'nin ve İslâm Kültür Merkezi'nin Genel Sekreteri Dr. Muhammed Habilullah'tan, Irak'taki Nur Talebesi Ahmed Ramazan'a gelen mektup

Washington İslâm Kültür Merkezi'ne hediye etmek lütfunda bulduğunuz Bediüzzaman Said Nursî'nin “Hutbetü's-Şâmiye” ve “Risale-i Nur Mizanları” adlı kitaplara mukabil hâlis teşekkürlerimin kabulünü rica ederim.

Tekrar tekrar teşekkürlerimi arz eder, iyi ve saadetli günler dilerim.

İslâm Kültür Merkezi Genel Sekreteri
el-Muhlis

Dr. Muhammed Habilullah

* * *

Yunanistan'da Risale-i Nur'un neşriyatını yapan ve yüzlerce Nur Talebesi yetiştiren bir zâtın Türkiye'deki Nurcu kardeşlerine yazdığı mektup

*Din ve İmana Hâdim (Hizmet Edici), Şirk ve Küfrü Hâdim (Yıkıcı)
Pek Aziz Kardeşlerim!*

(Abdullah, Hüsnü, Abdülkadir, Mehmed ve Süleyman Nurdaşlarıml!)*

Evvelâ: Pek samimî ve hâlisâne yazılan mektubunuzu alarak derecesiz memnun oldum. Muhlis beyanlarınız ve derunî tebrikleriniz, hep coşkun dinî aşkınızdan ve has nura müstağrak ruhunuzdan doğma olduğundan, o Nur'un elektrizasyonu ile münevver kalbleri tehyic ve temevvüce düşürmemek mümkün değildir. Onun için, selâm ve muhabbetlerinize mukabil selâm ve meveddetlerimiz bîpâyan olduğu gibi, bu râbîta ve iştîyakla da sizleri kucaklar ve İslâmî hasret ve safvetle gözlerinizden öperim.

Sâniyen: Gönderilmesine lütfettiğiniz “Hutbe-i Şâmiye”, “Şekvâ”¹ ve sâir mahkeme kararı ile mektuplar melfufâtını alarak fevka'l-had memnun oldum. Bunun cevabını vermek üzere iken, Kerkük'ten Ahmed Ramazan kardeşimizden gönderilen “Sözler” mecmuasını aldım. Onun için de bînihâye tahassüslerle meşhûn-u mesâr oldum. Ona da şimdi sizinle beraber teşekkür bâbında mektup yazıyorum. Bu memnuniyet ve teşekkürlere dahi cemaatimizin bütün efradı iştirak ederek hepinizi selâmlar ve aziz Nurdaşlarıyla kardeşlanırlar.

Gerek ben ve gerekse bütün ihvanımız Üstad Hazretleri'ne bağlılığı şöyle telâkki ediyoruz:

Âfâk ve enfûsten müstedlel âyât-ı bînihâyeyi en iyi tefsir edecek bir insan-ı kâmile her asır muhtaçtır. Asrımızda şark ve garpta fâzıl ve muktedir çok ulemâ yok değildir; fakat fâni menfaatlerden mütecerrid, sırf nur-u Bâki ile

¹ Hz. Üstad'ın “Haşirdeki mahkeme-i kübrâya bir arzuhâldir ve dergâh-ı ilâhiye bir şekvâdır (şikayettir).” diyerek çeşitli devlet makamlarına gönderdiği yazı. Bkz.: Tarihçe-i Hayat, s. 699.

Âfâk ve enfûs: Dış ve iç âlem.
Âyât-ı bînihâye: Sonsuz âyetler, deliller.
Bînihâye / bîpâyan: Sonsuz.
Derunî: Derinden, gönülden gelen.
Elektrizasyon: Elektrikleme, elektrik verme.
Fâzıl: Faziletli, değerli.
Fevka'l-had: Çok fazla, sınırsız.
İhvan: Kardeşler.

Melfufât: Ek olarak konulan ilaveler, ekler.
Meşhûn-u mesâr: Mutluluk, sevinç dolu.
Meveddet: Sevgi, muhabbet.
Münevver: Nurlu, aydın.
Müstağrak: Dalmış, içinde kaybolmuş.
Müstedlel: Delillendirilen, delil getirilerek isbat edilen.

Mütecerrid: Sıyrılmış, uzaklaşmış.
Nur-u Bâki: Ebedî, dâimî olan Cenâb-ı Hakk'ın nuru.
Râbîta: Bağ, alâka.
Safvet: Duruluk, berraklık.
Şark / garp: Doğu / batı.
Tahassüs: Hislenme, duygulanma.
Tehyic: Heyecan verme, coşturma.
Temevvüc: Dalgalanma.

mütenevvir ve mütelezziz, gavs-ı ferid makamında en ziyade bir mütemede ihtiyaç vardır. Bu evsaf-ı mebhûse ile Üstad-ı Kebîr muttasıf olduğundan zamanımızın kutbu mesâbesindedir. Ona tebaiyet, tam uyulmaya lâıyk bir muktedâbihe iktidâ manasındadır. Zamanın müceddidi, imam-ı kübrâsı fetrete uğradığına göre, böyle bir mürşid-i âzama merbûtiyet vâcip derecesine varmıştır.

İşte bu sâika, bizi ve onları, düşünmeye bile sevk etmeden Üstad-ı Kebîr'e raptediyor. Bunu yapan, onlardaki iman bağının, kendisinde mevcut bulunan nur-u aslînin, nur kaynağının merkez sıkletindeki cazibe kuvvetine incizap ve incilâbıdır. Bunlar, bu eserleri şimdi mütâlaa ve müzakere etmekle, tahsilleri az zamanda bazısının derhal husûliye münkalib olmaktadır. Yani, derhal Nur mevzuunu idrak kabiliyetiyle mütefeyyiz oluyorlar.

هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي¹ ، هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي²

Onun için, fazl ve rahmetine karşı ne kadar hamd ü senâ edilse azdır.

.....

Bu hizmette muvaffak olmak için, sizin bin bir müşkülâtla ikazkâr ve irşadkâr hareketleriniz gibi yıkılmaz ve sarsılmaz azim ve metânentler lâzımdır. İnşallah her ufukta, her kutturda böyle çalışılması İslâmiyet'in halâs-ı umumîsini mûcip ve müntic olacaktır.

Hâfız Ali

* * *

¹ Bu, Rabbimin bir lütfudur.

² "Bu, Rabbimin bir rahmetidir." (Kehf Sûresi, 18/98).

Cazibe kuvveti: Çekim gücü.

Evsaf-ı mebhûse: Bahsedilen, sözü edilen vasıflar, özellikler.

Fazl: İhsan, lütuf.

Fetret: Fâsıla, kesinti, ara.

Gavs-ı ferid: Sıkışanlara, darda kalanlara Allah'ın izniyle -Hızır gibi- maddî mânevî yardım eden ve sahip olduğu hususiyeti gereği, hiç kimseye bağlı olmaksızın doğrudan doğruya Kur'an'dan ders alıp, irşad vazifesinde bulunan büyük veli.

Halâs-ı umumî: Umumî, genel kurtuluş.

Husûlî: Hemen idrak edilen, kavranan (ilim).

İkazkâr: İkaz eden, uyaran.

İktidâ: Uyma, örnek alma.

İmam-ı kübrâ: En büyük imam, önder.

İncilâb: Celbedilme, sürüklenme.

İncizap: Cezbedilme, çekilme.

İrşadkâr: İrşad eden, doğru yolu gösteren.

Kutub: En büyük veli, hidayet rehberi, insan-ı kâmil.

Kutur: Taraf, yön, cihet.

Merbûtiyet: Bağlılık.

Mûcip: Gerek, gerektirici sebep.

Muktedâbih: Kendisine tâbi olunan, uyulan kimse.

Mütemed: İtimad edilen, güvenilen kimse.

Muttasıf: Vasıflı, söz konusu sıfatlara sahip.

Münkalib olmak: Dönüşmek.

Müntic olmak: Netice vermek, neticelendirmek.

Mürşid-i âzam: En büyük mürşit, yol gösterici, rehber.

Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Mütefeyyiz olmak: Feyiz almak, mânevî feyizlere mazhar olmak.

Mütelezziz: Lezzet alan, haz duyan.

Mütenevvir: Nurlanmış.

Raptetmek: Bağlamak.

Sâika: Sürükleyen, sevk eden, sebep.

Sıklet: Ağırlık.

Tebaiyet: Uyma, tâbi olma.

Üstad-ı Kebîr: Büyük Üstad, Bediüzzaman Said Nursî.

Risale-i Nur Türkiye'de olduğu gibi Avrupa'da ve Amerika'da da yayılmış ve bir çok okuyucu kitlesi bulmuştur.

(Türkiye'de neşrolan Risale-i Nur Külliyyatı'ndan istifade ederek Kur'ân nuru ile nurlanan
Avrupa'daki Nur Talebeleri'nden bir grup, hocalarıyla birarada)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا فَزْدُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَكَمُ يَا عَدْلُ يَا قُدُّوْسُ¹

İsm-i âzâmın hakkına ve Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın hürmetine ve Resûl-i Ekrem'in (*aleyhissalâtü vesselâm*) şerefine, bu mecmuayı bastıranları ve mübârek yardımcılarını Cennetü'l-Firdevs'te saadet-i ebediyeye mazhar eyle! Âmin...

Ve hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'de daima muvaffak eyle! Âmin...

Ve defter-i hasenâtlarına Tarihçe-i Hayat'ın her bir harfine mukabil bin hasene yazdır! Âmin...

Ve Nurlar'ın neşrinde sebat ve devam ve ihlâs ihsan eyle! Âmin...

Yâ Erhame'r-râhimîn! Umum Risale-i Nur şâkirtlerini iki cihanda mesut eyle! Âmin...

İnsî ve cinnî şeytanların şerlerinden muhafaza eyle! Âmin...

Ve bu âciz ve bîçâre Said'in kusurâtını affeyle! Âmin...

Umum Nur Şâkirtleri Nâmına

Said Nursî

¹ Yâ Allah, yâ Rahmân: Ey Zâtı itibarıyla merhametli olan! Yâ Rahim: Ey rahmetiyle mahlûkâtına merhamet eden! Yâ Ferd: Ey eşi ve benzeri olmayan! Yâ Hayy: Ey her zaman var olan, diri olan, ezeli ve ebedi hayat sahibi olan! Yâ Kayyûm: Ey kendi Zât'ı ile var olup, zeval bulmayan ve bütün varlıkları varlıkta tutup onları yöneten! Yâ Hakem: Ey hükmü geçersiz kılınmayan Hâkim! Yâ Adl: Ey tam adalet sahibi! Yâ Kuddûs: Ey her şeyi tertemiz yapan ve kendisi bütün eksiklerden uzak ve yüce Zât!

Kaynakların Tesbitinde Faydalanılan Eserler

- Abdullah Cevdet** Karlıdağ (1869-1932), *Kahriyyât*, Matbaa-yı İctihad, Kahire, 1906.
- Aclûnî**, İsmail b. Muhammed (v. 1162); *Keşfü'l-hafâ ve müzîlül-ilbâs*, 1-2, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1988.
- Ahmed İbn-i Hanbel**, Ebû Abdullah eş-Şeybânî (164-241 h.); *Müsned*, 1-8, Müessesetü Kurtuba, Mısır.
- Aliyyülkârî**, Ebu'l-Hasan Nureddin Ali b. Sultan Muhammed (v. 1014/1606); *Şerhü'l-Emâli Dav'ül-meâli şerhu Bed'l'l-Emâli*, İstanbul, Dersaadet Kitâbevi.
- _____ ; *el-Esrâru'l-merfûa fi'l-ahbâr'l-mevdûa*, [Tahkik: Muhammed b. Lutfi Sabbâğ], el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1406 h.
- _____ ; *el-Masnû fi mârifeti hadisi'l-mevdû'*, [Tahkik: Abdülfettah Ebû Gude], Mektebü'l-matbûati'l-İslâmî, Kahire, 1984.
- Âlûsî**, Ebu's-Senâ Şehabeddin Mahmud İbn-i Abdillâh (v. 1270/1854); *Rûhu'l-meânî fi tefsiri'l-Kur'ân'l-azim ve's-seb'u'l-mesânî*, 1-30, Dâru ihyâit-türâsî'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- Antere**, *Divan*, [Takdim ve Şerh: Macid Tarrad], Dâru'l-Kitabî'l-Arabî, Beyrut, 1992.
- Aynî**, Bedruddin Mahmud b. Ahmed (v. 855/1451); *Ümdetü'l-kârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, 1-25, Dâru ihyâit-turâsî'l-Arabî, Beyrut.
- Azîmâbâdî**, Şemsülhak Muhammed b. Emir Ali (v. 1329/1911); *Avnül-ma'bûd*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1415 h.
- Bâkullânî**, Ebû Bekr Muhammed b. et-Tayyib (v. 403/1013); *İcâzü'l-Kur'ân*, [Şerh ve ta'lik: Muhammed Abdülmüslim el-Hafâcî], Mektebetü ve matbaatü's-Sabîh ve evlâdihî, Mısır, 1370/1951.
- Bediüzzaman Said Nursî**, *Âsâr-ı Bediyye*, [Neşreden: Abdülkadir Badıllı], Elmas Neşriyat, İstanbul, 2004.
- Beğavî**, Ebû Muhammed Muhyissünne Hüseyin İbn-i Mesud, (v. 516/1122); *Meâlimü't-tenzil*, 1-8, Dâru Taybe, Riyad, 1993.

Beyhakî, Ebûbekir Ahmed b. el-Hüseyin (384-458 h.); *Şuabü'l-îman*, [Tahkik: Muhammed es-Saîd Besyûnî ez-Zağlûl], 1-9, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1410/1990.

_____; *Zühâ*, Müessesetü'l-kütübî's-sekâfiyye, Beyrut, 1996.

Bezzâr, Ebûbekir Ahmed b. Amr b. Abdülhâlık (v. 215-292); *Müsned*, [Tahkik: Abdulkâdir Arafât], 1-3, Müessesetü ulûmî'l-Kur'ân, Beyrut/Medine, 1409 h.

Buharî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (v. 256 h.); *Sahîhu'l-Buharî*, 1-8, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, 1979.

_____; *el-Edebü'l-müfred*, 1-8, Dâru'l-beşâirî'l-İslâmiyye, Beyrut, 1409/1989.

Buhtürî, Ebû Ubeyd el-Velid b. Ubeyd b. Yahyâ (v. 897); *Divan*, [Şerh ve Tahkik: Hasan Kamil Sîrâfî], Dâru'l-Maârif, Kahire, 1977.

Dârimî, Abdullah b. Abdirrahmân (181-255 h.); *Sünen*, 1-2, Dâru'l-kitâbî'l-Arabî, Beyrut, 1407/1987.

Deylemî, Ebû Şucâ' Şîreveyh b. Şehredâr (445-509 h.); *el-Müsnedü'l-firdevs bi me'sûrî'l-hitâb*, [Tahkik: Muhammed es-Saîd Besyûnî ez-Zağlûl], Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1986.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (202-275 h.); *Sünen*, [Tahkik: Muhammed Muhsin Abdülhamid], 1-4, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul.

Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh el-İsbehânî (v. 430 h.); *Hilyetü'l-evliyâ ve tabakâtü'l-asfiyâ*, 1-10, Dâru'l-kitâbî'l-Arabî, Beyrut, 1405 h.

_____; *Delâilü'n-nübüvve*, [Tahkik: Muhammed Ravvas Kal'acî Abdulberr Abbas], 1-2, Dâru'n-nefâis, Beyrut, 1991.

Ebû Nüvâs, Ebû Ali Hasan b. Hani b. Abdülevvel (v. 198/814), *Divan*, Dâru Sâdır, Beyrut.

Ebû Ya'lâ, Ahmed b. Ali b. el-Müsennâ (210/307 h.); *Müsned*, 1-13, Dâru'l-Me'mûn li't-türâs, Dimaşk, 1404/1984.

Ebu's-Suûd, Muhammed b. Muhyiddin el-İmad (v. 982/1574); *İrşadü'l-aklî's-selim ilâ mezâyâ'l-Kur'ânî'l-Kerim*, 1-9, Dâru ihyâ'i't-türâsî'l-Arabî, Beyrut, tsz.

Ebu's-Şeyh, Abdullah b. Muhammed b. Cafer b. Hayyan el-Esbahânî (274-369 h.); *Azame*, [Tahkik: Rızaullah İbn-i Muhammed İdris el-Mübarekfûrî], 1-5, Dâru'l-âsime, Riyad, 1408 h.

Esfehânî, Ebu'l-Ferec Ali b. Hüseyin b. Muhammed, (v. 357/967); *Eğânî*, [Tahkik: Semir Cabir] 1-24, Dâru'l-fikr, Beyrut.

- Gazâlî**, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed (450-505 h.); *İhyâu ulûmî'd-dîn*, 1-4, Dâru'l-mârifê, Beyrut.
- _____; *el-İktisâd fî'l-İtikad*, A.Ü. İlahiyât Fakültesi yayınları, Ankara, 1962.
- Geylânî**, Muhyiddin Abdülkadir b. Musa b. Abdillâh (v. 561/1166); *Fethu'r-rabbânî*, [Tahkik: Enes b. Muhammed b. Hasan Muhra], Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1419 h.
- Gümüşhânevî**, Ahmed Ziyaeddin Nakşibendî; *Mecmûatü'l-ahzâb*, 1-3, Sezgin neşriyat, İstanbul, 1311/1893.
- Hâkim**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh en-Neysâbûrî (321-405 h.); *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, 1-5, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 1411/1990.
- Hamedânî**, Ebî Firâs; *Divan*, [Şerh: Dr. Halil ed-Düveyhî], Dâru'l-Kitabî'l-Arabî, Beyrut, 1991.
- Hatîb el-Bağdâdî**, Ahmed b. Ali Ebû Bekr (393-463 h.); *Târîhu Bağdâd*, 1-14, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut.
- Heysemî**, Ali İbn-i Ebî Bekr (v. 807 h.); *Mecmeu'z-zevâid*, 1-10, Dâru'r-reyyan li't-tûras / Dâru'l-kitabî'l-Arabî, Kahire-Beyrut, 1407 h.
- İbn-i Haldun**, Abdurrahman b. Muhammed Ebû Zeyd Veliyyüddîn (v. 808/1406); *Mukaddime*, [Hazırlayan: Süleyman Uludağ], 1-2, Dergâh yayınları, İstanbul, 1983.
- İbn-i Abdilberr**, Yusuf b. Abdullâh b. Muhammed (v. 463 h.); *Temhîd*, 1-24, Vizâratü umûmî'l-evkâfî ve's-şüûnî'l-İslâmiyye, Mağrib, 1387 h.
- İbn-i Âbidîn**, Muhammed Emîn (v. 1258/1842); *Hâşiye Raddî'l-muhtâr ale'd-Dürri'l-muhtâr*, 1-8, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1984.
- İbn-i Atâullah İskenderî** (v. 709/1309), *Hikem-i Atâiyye*, [Şerh: Abdülmecid Şümrûbî], Dâru İbn-i Kesir, Beyrut, 1989.
- İbn-i Ebî Şeybe**, Abdullâh b. Muhammed (v. 235 h.); *el-Musannef fî'l-ehâdis ve'l-âsâr*, [Tahkik: Kemal Yusuf el-Hût], 1-7, Mektebetü'r-Ruşd, Riyad, 1409 h.
- İbn-i Hacer el-Heytemî**, Ebû'l-Abbas Şehabeddin Ahmed (v. 973 h.); *es-Savâiku'l-muhrika alâ ehli'r-rafz ve'd-dalâl ve'z-zendeka*, [Tahkik: Abdurrahman b. Abdullâh Türki, Kamil Muhammed Harrat], Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1997.

İbn-i Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî (773-852 h.); *Fethu'l-bârî*, 1-13, Dâru'l-mârif, Beyrut, 1379 h.

_____ ; *İsâbe*, 1-8, Dâru'l-cil, Beyrut, 1412 h.

İbn-i Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed el-Büstî (v. 354/965.); *el-İhsân fî takrîbî Sahih İbn-i Hibbân*, [Tertib: Alâüddîn Ali b. Belbânî, Tahkik ve Ta'lik: Şuayb el-Arnaut], 1-17, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1988.

İbn-i Hişâm, Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî (v. 213/828); *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, 1-4, Dâru'l-Kalem, Beyrut.

İbn-i İshak, Muhammed b. İshak b. Yesar (85-151 h.); *Sîretü İbn-i İshak*, [Tahkik: Muhammed Hamidullah], Ma'hedü'd-Dirâsât ve'l-Ebhâs li't-Ta'rib, tsz.

İbn-i Kays, Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân (208-281 h.); *Kura'd-dayf*, 1-5, Advâü's-selef, Riyad, 1997.

İbn-i Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail İbn-i Ömer İbn-i Kesîr ed-Dimaşkî (v. 774 h.); *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-azîm*, 1-4, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1401 h.

_____ ; *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 1-14, Dâru'l-meârif, Beyrut, tsz.

İbn-i Mâce, Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî (207-275 h.); *Sünen*, 1-2, Dâru'l-fikr, Beyrut.

İbn-i Receb, Ebu'l-Ferec Zeynüddin Abdurrahman İbn-i Ahmed el-Hanbelî (v. 795/1393); *Câmiu'l-ulûm ve'l-hükem fî şerhi hamsîne hadîsen min cevâmîl'kelim*, Dâru'l-mârif, Beyrut, 1408.

İbn-i Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd el-Menî (168-230 h.); *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, 1-8, Dâru Sâdir, Beyrut.

İbnü'l-Cevzî, Abdurrahman b. Ali b. Muhammed (508-597 h.); *Sıfatü's-safve*, 1-4, Dâru'l-mârif, Beyrut, 1399/1979.

_____ ; *el-Müdhiş*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1415 h.

İbnü'l-Esîr, Ebu'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdülkerim (v. 630/1233); *el-Meseli's-sâir fî edebî'l-kâtibi ve's-şâir*, 1-2, el-Mektebetü'l-asriyye, Beyrut, 1995.

İbnü'l-Hümâm, Muhammed b. Abdülvahid Sivâsî (v. 861 h.); *Fethu'l-kadîr*, 1-7, Dâru'l-Fikr, Beyrut.

İbnü'l-Mübârek, Abdullah (118-181 h.); *Zühed*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut.

İmam Rabbânî, Ahmed Fârukî Serhendî; *Mektûbât*, 1-2, Fazilet Neşriyât, İstanbul.

- Kalkaşendî**, Ahmed b. Ali (v. 821 h.); *Subhu'l-a'şâ fî sinâati'l-inşâ*, 1-8, Dâru'l-fikr, Dimaşk, 1987.
- Kannûcî**, Muhammed Sıddık Hasan Han (1248-1307 h.); *Ebcedü'l-ulûm'l-veşy'l-merkûm fî beyânî ahvâl'l-ulûm*, [Tahkik: Abdülcebbâr Zekkâr], 1-3, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 1978.
- Kâsânî**, Alâüddîn (v. 587 h.); *Bedâiu's-sanâi'*, 1-7, Dâru'l-kitâbî'l-Arabî, Beyrut, 1982.
- Kudâî**, Muhammed b. Selâme b. Cafer (v. 454 h.); *Müsnedü's-Şihâb*, 1-2, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1407/1986.
- Kurtubî**, Muhammed b. Ahmed b. Ebû Bekr b. Ferah (v. 671/1273 h.); *el-Câmi' li ahkâm'l-Kur'ân*, 1-20, Dâru's-şâ'b, Kahire, 1372 h.
- Mergînânî**, Ebu'l-Huseyn Ali b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl (511-593 h.); *el-Hidâye şerhu'l-Bidâye*, 1-4, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, Beyrut, tsz.
- Mevlânâ Celaleddin Rumî**, Muhammed b. Muhammed b. Hüseyin (v. 672 h.); *Divan-ı kebîr*, [Haz.: Abdülbaki Gölpınarlı], Remzi Kitabevi, İstanbul, 1957.
- Meydânî**, Ebu'l-Fadl Ahmed b. Muhammed (v. 518 h.); *Mecmeu'l-emsâl*, 1-2, Dâru'l-mârife, Beyrut, tsz.
- Münâvî**, Muhammed Abdürraûf b. Ali (v. 1031/1622); *Feyzu'l-kadîr şerhu Câmi'i's-sağîr*, 1-6, el-Mektebetü't-ticâriyyeti'l-kübrâ, Mısır, 1356 h.
- Müslim**, Ebu'l-Hüseyin el-Haccâc en-Neysâbü'rî (206-261 h.); *Sahîhu Müslim*, 1-5, Dâru ihyâ'i't-türâsi'l-Arabî, Beyrut.
- Necmeddin Şahiner**, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2010.
- Nesâî**, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb (215-303 h.); *Sünen*, [Tahkik: Abdülfettah Ebû Gudde], 1-8, Mektebetü'l-matbûâtî'l-İslâmiyye, Halep, 1406/1986.
- Nevevî**, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref (631-676 h.); *Şerhu Sahîhi Müslim*, 1-18, Dâru ihyâ'i't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1392.
- _____; *el-Mecmû şerhi'l-Mühezzeb*, [Tahkik: Mahmud Matrahî], 1-9, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1417/1996.
- Niyazi Mısırî**, *Divan*, Maarif kitaphanesi, İstanbul.

- Şehâvî**, Ebu'l-Hayr Şemseddin Muhammed b. Abdurrahman (v. 902/1497); *el-Makâsîdül-l-hasene*, Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1399 h.
- Serahsî**, Ebû Bekr Muhammed b. Ebî Sehl; *Mebsût*, 1-30, Dâru'l-mârifet, Beyrut, 1406 h.
- Sindî**, Ebü'l-Hasan Nureddin Muhammed b. Abdülhadi (v. 1138); *el-Hâşiye*, 1-8, [Tahkik: *Abdulfettah Ebû Gudde*], Mektebetü'l-Matbaati'l-İslâmiyye, Halep, 1406/1986.
- Suyûtî**, Abdurrahman b. Kemâl Celâleddîn (849-911 h.); *Târîhu'l-hulefâ*, [Tahkik: *Muhammed Muhyiddin Abdulhamid*], Mısır, 1371/1952.
- _____; *el-İtkân fî ulûmî'l-Kurân*, 1-2, el-Matbaatü'l-Meymeniyeye, Kahire, 1317/1899.
- Sübki**, Ebû Nasr Abdülvehhab b. Ali b. Abdilkâfi (v. 771/1370); *Tabakâtü's-Şâfiyyetü'l-kübrâ*, 1-10, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, Kahire, 1983.
- Şa'rânî**, Ebû Abdurrahman Abdülvehhab b. Ahmed b. Ali el-Mısri (v. 973/1565), *el-Yevâkîf ve'l-cevâhîr fî beyânî akaidi'l-ekabîr* (el-Kibritü'l-ahmer fî beyânî ulumi's-şeyhi'l-ekber ile birlikte), Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut.
- Şâtubî**, Ebû İshak İbrahim b. Musa b. Muhammed el-Gıratî (v. 790/1388); *el-Muvafakât fî usûli's-şerîa*, 1-4, [Tahkik: *Abdullah Derraz*], Dâru'l-mârifet, Beyrut.
- Taberânî**, Ebu'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed (v. 360 h.); *el-Mu'cemül-evsat*, [Tahkik: *Hamdi b. Abdülmecîd es-Selefî*], 1-10, Dâru'l-Harameyn, Kahire, 1415 h.
- _____; *el-Mu'cemül-kebîr*, [Tahkik: *Hamdi b. Abdülmecîd es-Selefî*], 1-20, Mektebetü'l-ulûm ve'l-hikem, Musul, 1404 h.
- Taberî**, Muhammed b. Ceñr b. Yezîd b. Hâlid (224-310 h.); *Câmiu'l-beyân fî tefsiri'l-Kur'ân*, 1-30, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1405 h.
- _____; *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk (Târîhu't-Taberî)*, 1-5, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1407 h.
- Tahâvî**, Ebû Cafer Ahmed b. Muhammed b. Selâmet el-Ezdî, (v. 321/933); *Şerhu meânî'l-âsâr*, 1-4, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1389 h.
- Tayâlisî**, Ebû Davud Süleymân b. Davud (v. 204 h.); *Müsned*, Dâru'l-mârifet, Beyrut, tsz.

- Teftâzânî**, Sa'düddin Mesud b. Ömer b. Abdillâh, (v. 792/1390); *Şerhu'l-Makâsîd*, [Tahkik: Abdurrahman Umeyre] 1-5, Âlemü'l-kütüb, Beyrut, 1989.
- _____; *Şerhu'l-akâid* (Terc.: Süleyman Uludağ), Dergâh Yayınları, İstanbul, 1982.
- Tirmizî**, Ebû İsa Muhammed b. İsa (209-279 h.); *el-Câmiu's-sahîh*, 1-5, Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut.
- Übşeyhî**, Şihâbüddin Muhammed b. Ahmed (790-850 h.); *el-Müstatraf fî külli fennin müstazraf*, [Tahkik: Müfid Muhammed Kamîha], 1-2, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1986.
- Vâkîdî**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkîd el-Eslemî, (v. 207/823); *Kitâbü'l-meğâzî*, 1-3, [Tahkik: Marsden Jones], Alemü'l-Kütüb, Beyrut, 1966.
- Zehebî**, Şemsüddin Muhammed Ahmed (v. 748/1347); *Mizanü'l-i'tidâl fî nakdî'r-ricâl*, [Tahkik: Ali Muhammed Muavvad, Âdil Ahmed Abdülmevcûd], 1-8, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1416/1995.
- Zemahşerî**, Ebu'l-Kâsım Cârullah Mahmud b. Ömer b. Muhammed (v. 538/1144); *el-Müsteksâ fî emsâli'l-Arab*, 1-2, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1407/1987.
- Zeylaî**, Abdullah b. Yusuf Ebû Muhammed (v. 762 h.); *Nasbu'r-râye*, 1-4, Dâru'l-hadîs, Mısır, 1357 h.
- Ziya Paşa** (v. 1880), *Eş'âr-ı Ziya*, [Neşreden: Hamdi Bey], Mihran Matbaası, İstanbul, 1298 h.

Sahislar

Abdullah Cevdet

1869'da Ma'mûretülazîz (Elazığ) / Arapkir'de doğdu. İlköğrenimini Hozat ve Arapkir'de yaptı. Ma'mûretülazîz Askerî Rüşdiyesi ile Kuleli Askerî Tıbbiye İdâdîsi'ni bitirdikten sonra Mekteb-i Tıbbiye'ye kaydoldu. İşte bu dönemde mektepteki materyalist eğilimlerden, pozitivist akımlardan aşırı derecede etkilendi. Pozitivist telakkilerle yazılmış çok sayıda kitabı inceledi, bazılarını tercüme edip neşriyatını yaptı. Gazete ve dergilerde bu konularla alâkalı makaleler yazdı. Sonraları Tıbbiyeli arkadaşları ile beraber siyasete ilgi duymaya başladı. Daha sonraları "İttihat ve Terakki Cemiyeti" adına dönüşecek olan İttihad-ı Osmânî Cemiyeti'nin ilk kurucuları arasında yer aldı. Diyarbakır, İstanbul, Paris ve Cenevre gibi yerlerde farklı zamanlarda önce bu cemiyeti, sonra İttihad'ı, Jön Türkleri ve düşüncelerini müdafaa eden faaliyet ve neşriyatta bulundu. Bazen de bunlarla arası açıldı. Diyarbakır'da Ziya Gökalp'i cemiyetine üye yaptı. İstanbul'da iken müfsidâne siyasî faaliyetleri zararlı görüldüğünden Trablusgarp'a sürüldü. Bu kez gizlice, bazı gazete ve dergilerde "Bir Kürd" müstearıyla yazı ve makale yazmaya devam etti. 1905'de Mısır'a geçince

bazı yazılarını Jön Türklere mensup yayınlar da eleştirmeye başladı. Bu dönemde R. Dozy'nin büyük infiallere sebep olan kitabını "Târîh-i İslâmiyet" ismiyle Türkçe'ye tercüme etti (Kahire, 1908). Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve İslâmiyet hakkında uygun-suz sözler sarfeden, hakaret ve tezyifler içeren bu kitap, Meşihat makamı kararıyla, 17 Şubat 1910'da yasaklandı ve eldeki nüshalarının Galata Köprüsü'nden denize atılmasına karar verildi. Avrupa medeniyetine müfritâne bağlılıkla kendi hayat ve düşünce tarzını şekillendiren Dr. Abdullah Cevdet, 1932'de vefat etti.

Abdullah Çavuş (Yavaşer)

Risale-i Nur'un saff-ı evveldeki talebelerinden olan Abdullah Yavaşer, 1895 yılında doğmuştur. Isparta'nın Barla nahiyesinin Yokuşbaşı mahallesindedir. Barla'da aynı mahallede ikamet eden sevgili üstadı Bediüzzaman'a komşuluk yapmıştır. Hz. Üstad'ın "bütün Ramazan'da benim idareme bakan mübarek bir hanenin sahibi ve sâdık bir arkadaşım" iltifatına mazhar olmuştur. 1943'te Denizli hapsinde Üstad'la birlikte bulunan Abdullah Çavuş, 1960 yılında vefat etmiştir. Barla'da Yukarı Mezarlık'ta medfundur.

Abdullah (Yeğin)

Hazreti Üstad'ın "Nur talebelerinin ağabeyi" diye iltifat ettiği Abdullah Yeğin Beyefendi, Kastamonu'nun Araç ilçesinde dünyaya gelmiştir. Hazreti Bediüzzaman'ın Kastamonu'da bulunduğu yıllarda (1936-1943) henüz ortaokul talebesi iken, Üstad'ın ismini duymuş, birçok kez ziyaret edip elini öpmüş ve duasını almıştır. Bir defasında talebe arkadaşlarıyla beraber yaptıkları bir ziyaret esnasında, Meyve'nin "Altıncı Meselesi"nde de bahsi geçen "Bize Hâlik'ımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyorlar." diye suâllerini Üstad'a sormuşlar, mukabilinde Üstad'ın "Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisân-ı mahsusuyla mütemâdiyen Allah'tan bahsedip Hâlik'ı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz!" diye başlayan ifadelerine muhatap olarak bu risalenin yazılmasına vesile olmuşlardır.

Kur'ân talebesi olmaktan suçlu bulunmuş, Nur talebelerinin mukadder kaderleri olan medrese-i Yusufiye'de hapis yatmıştır. "Yeni Lügat" isminde bir lügat çalışmasını ilim dünyasına kazandırmış olan Abdullah Yeğin ağabey, Üstad'ın "Abdullah! Senin hatırına risalelerin yeni harflerle tab'ına razı oldum!" teveccühüne mazhar olmuş, Nur'un kudsî dairesinde uzun ve bereketli bir ömür sürmüştür.

Hâlen de hâl, tavır ve davranışlarıyla ve yaptığı Risale dersleriyle Nur mesleğinin esaslarını yaşamaya ve yaşatmaya devam etmektedir.

Abdullah İbn-i Abbas (r.a.)

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) amcasının oğlu, tefsir ve fıkıh ilimlerinde otorite kabul edilen ve çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabidir. Hicretten üç yıl kadar önce Mekke'de dünyaya geldi. Doğduğu zaman babası tarafından Resûl-i Ekrem'e (s.a.s.) götürüldü ve duasına mazhar oldu. Allah Resûlü'nün (s.a.s.) eşlerinden olan Meymune Validemiz (r.a.), onun teyzesi olduğundan bazı geceler Allah Resûlü'nün (s.a.s.) evinde konuk edilirdi. Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) olan sevgisi, bağlılığı ve samimi hizmetleri sebebiyle O'nun takdirini kazanmış ve "Allah'ım, ona Kitab'ı öğret ve dinde mütehasıs kıl" tarzındaki duasına mazhar olmuştur. Naklettiği 1660 hadis ile çok hadis rivayet eden sahabîlerden biri olan Abdullah İbn-i Abbas, aynı zamanda hadis öğrenimine de önem vermiştir. Kur'ân-ı Kerim'in inceliklerini anlayıp yorumlaması için Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) özel olarak dua ettiği İbn-i Abbas'ın tefsir ilmindeki üstünlüğü de daha ilk devirlerden itibaren hemen herkes tarafından kabul edilmiştir. Âyetlerin nüzul sebeplerini, nasih ve mensuhunu çok iyi bildiği gibi Arap edebiyatına olan vukufu da mükemmeldi. Bu sebeple ashap devrinden itibaren "Hibrü'l-ümme" (Ümmetin âlimi), "Tercümanü'l-Kur'ân" (Kur'ân'ın tercümanı) unvanlarıyla anılagelmıştır. Nitekim Hz. Ömer (r.a.), Bedir ashabının da katıldığı ilim meclislerinde, yaşı küçük olmasına rağmen İbn-i Abbas'ı da bulundurur ve fikirlerine değer verirdi. Abdullah İbn-i Abbas, fıkıh ilmin-

de de önemli bir yere sahiptir. Devrinde Mekke'nin fıkıh otoritesi olarak kabul edilmiştir ve fetvalarının çokluğuyla meşhurdur. O, tefsir, fıkıh ve hadisten başka, Arap edebiyatı ve ensab ilmi (geneoloji) alanlarında da derin bilgiye sahipti. Aynı zamanda kudretli bir hatipti; namazlardan sonra tesirli konuşmalar yapar, dinleyiciler arasında Arapça bilmeyenler varsa, sözlerinin onlar tarafından da anlaşılması için tercüman kullanırdı.

Abdullah İbn-i Abbas, Hz. Osman (r.a.) döneminde hac emirliği, Hz. Ali (r.a.) döneminde de Basra valiliği görevlerinde bulundu. Kaynaklar, mümtaz bir kişiliğe sahip olan Abdullah İbn-i Abbas'ın siyasi ve sosyal olaylar karşısında ilmi otoritesini ve siyasi itidalini daima muhafaza ettiğini belirtmektedir. Hayatı boyunca müslümanların birlik ve beraberliğini savunan, bunun gerçekleşmesi için zaman zaman yetkilileri uyarak, gerektiğinde eleştiren ve kendisine yapılan hali felik tekliflerine iltifat etmeyen Abdullah İbn-i Abbas, 688 tarihinde yetmiş yaşlarında iken Taif'te vefat etmiş ve buraya defnedilmiştir.

Abdurrahman Nursî

Bediüzzaman Hazretleri'nin büyük kardeşi Molla Abdullah'ın oğludur. 1903'te Nurs'ta doğdu. I. Dünya savaşı sonunda Üstad Hazretleri İstanbul'a gelmişti. Bunun üzerine yeğeni Abdurrahman da İstanbul'a Üstad'ının yanına gelmiş ve Çamlıca'da bulunan bir evde onunla beraber kalmıştı. Bediüzzaman Hazretleri'nin "gayet zeki, fedakar, hem birtalebe, hem hizmetkâr, hem kâtib, hem

evlad-ı mâneviye"si olan Abdurrahman Nursî, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Birinci Millet Meclisi'nde bir süre katiplik yaptıktan sonra 25 yaşında henüz yeni evli iken vefat etmiştir. Vefatından sonra Hz. Üstad; "*benim yegane mânevî evladım ve medar-ı tesellim ve hakiki vârisim ve bir deha-i nurânî sahibi olacağı muhtemel olan biraderzadem Abdurrahman*" ifadeleriyle yeğeninin gönlündeki konumuna işaret eder. Abdurrahman Nursî Beyefendi, Hz. Üstad'a ait ilk biyografi çalışması olan "Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayatı" adlı eseri kaleme almış ve 1919'da İstanbul'da yayımlamıştır.

Abdurrahman Şeref Lâç

Hazreti Üstad'ın Afyon ve İstanbul mahkemelerinde avukatlığını yapmıştır. 1983 senesinde vefat eden A. Şeref Lâç Bey'in "İslâm'ın Âdil ve Cesur Reisi Halife Hazreti Ömer" adında bir kitabı basılmıştır.

Abdülhamid Han

Ağabeyi Beşinci Murad'ın kısa süren saltanatının ardından otuz dördüncü Osmanlı padişahı olarak tahta geçti. Daha şehzade iken zekâsı, idarî kabiliyetleri, sade, mütevazı ve iktisatlı yaşantısı, sefahten uzak durması, vakar ve ciddiyetle dikkatleri üzerine çeken 2. Abdülhamid Han, buhranlı ve çalkantılı bir dönemde padişah oldu (1876). Zira Balkanlar ve Bosna'daki isyanlar, Rusya'nın ve Avrupa'nın Doğu politikası uğrunda yaptığı plânlar, mâlî imkânsızlıklar ve aşırı borç gibi gâilelerle Devlet-i Âliye zor günler geçiriyordu. Bütün bunlara rağmen

men Abdülhamid Han, iç ve dış politika-da fevkalâde firaset ve basiretiyle müstakim ve kararlı bir yol takip etmiş, âlem-i İslâm'ın mukadderatıyla alâkalı meselelerde dünya muvazenesini gözeterek hareket etmiş, artan toprak kayıplarını önlemek amacıyla siyaset gereği mevcudu muhafazaya yönelmiş ve esbap plânında yıkılış sath-ı mâilinde bulunan Osmanlı'nın ömrünü uzatan padişah olarak kayıtlara geçmiştir. Öyle ki onun harika dış politika anlayışı için bazı Batılı aydınlar, *"Avrupa'da onun ayanında haricî siyaseti bilen diplomat yoktur."* itirafında bulunmuşlardır. Ayrıca bununla da yetinmeyen Sultan, zor şartlar altında Hicaz Demiryolu gibi dev bir projeyi hayata geçirerek, çok sayıda bina, kışla, mektep, hastane, fabrika, telgraf hattı, bakım evleri, v.b. icraatlar ve sosyal müesseseler yaparak Müslümanların ve tüm hakperest insanların sevgisine mazhar olmuştur.

1876'da İstanbul'da Tersane Konferansı'nın ilk gününde Kanun-i Esasî'nin kabul edilmesiyle, özellikle Mithat Paşa ve arkadaşları tarafından ısrarla istenen meşrûti idare (1. Meşrutiyet) de ilan edilmiş oldu. Ancak Batılı devletlerin ülkenin egemenliğine dokunan istekleri bitmek bilmiyordu. Konferans'ta teklif edilen maddelerin tümünü kabul etmek çok zordu ve neticede reddedildi. Peşinden Ruslarla yapılan 93 Harbi patlak verdi. Çok ağır mağlubiyetle biten bu savaştan sonra Ruslarla Ayastefanos, ardından Rusya'nın ülkeyi tek başına paylaşmasına razı olmayan –başta İngiltere olmak üzere– Avrupa devletleriyle de Berlin Antlaşması yapıldı. Çok

ağır kayıplar verilmesine rağmen Sultan Abdülhamid yılmadı, ümitsizliğe düşmedi. Milletin gidişatını idbardan ikbale çevirmek için iç-dış siyaseti yeniden dizayn etmeye karar verdi. Sarayda idarenin zimamını tek başına eline aldı. Problemlere çözüm bulmak yerine gü-rültülere sahne olan Meclis'i zaten daha önceden kapatmıştı. Şimdi de sıra şahsî menfaat ve ihtirasları peşinde koşmayan, milletin istikbalini düşünen rical-i devleti yakınına almaya geldi. Diğerlerini mümkün olduğu kadar çevresinden uzaklaştırdı. Güvendiği insanlardan yurt içinde ve dışında haber alma ağı kurdu. Basına sansür uyguladı. Bu şekilde saray içindeki entrikalardan ve dönen dolaplardan haberdar olurken, diğer yandan dünya siyasetini ve dengeleri gözeterek, sarayda plan ve projeler üretti, yeri gelince uygulamaya konulmak üzere direktifler verdi. Olası saldırıların ve ülkeyi daha fazla bölme planlarının önüne geçti. Bir yandan da maddî-manevî destekleriyle gece-gündüz demeden dünya Müslümanlarının imdadına koşuyordu.

Bütününüyle ülke menfaatine uygun bu hizmetlere rağmen yine de bazıları huzursuzluktan ve baskıdan şikâyet etti. Bir gayr-i memnun güruh, Rumeli'de İttihad ve Terakki'nin de etkisiyle ayaklanma çıkardı. Mecburen 2. Meşrutiyet ilan edildi (23 Temmuz 1908), edildi ama aynen ilk Meclis'in yaptığı gibi, İttihad ve Terakki idaresindeki bu ikinci Meclis de problem meydana getirmekten başka bir işe yaramadı. Yeni yeni toprak kayıpları yaşandı. Kaos ve kargaşa kara bulut gibi bütün ülkeyi kapladı. İttihad'a muhalif grupla-

rın protestoları ve daha değişik sebepler sonucu kanlı 31 Mart Vak'ası meydana geldi (13 Nisan 1909). Neticede güya kara bulutları dağıtıp sükûneti sağlama niyetiyle Selanik'ten gelen Hareket Ordusu, İstanbul'da daha şiddetli şekilde sıkıyönetim ilan etti, idam sehpaları kurdu. Keyfi olarak suçlu-suçsuz ayırt etmeden birçok cana kıyıldı.

Hareket Ordusu'na, "Müslüman kanı akmasın, milletimi birbirine kırdırtmam!" diyerek mukabele ettirmeyen şefkatli Padişah, tahttan indirilmişti artık. Fakat varlığında ve saltanatında bilinmeyen kıymeti, çok daha dehşetli günler yaşandıktan, türlü türlü belalara maruz kaldıktan sonra, yokluğunda fark edildi, ama ne çare!..

Hazreti Bediüzzaman, Şark'ın sorunlarını ve buna karşı yapılması gerekenleri Mabeyn'e bildirmek amacıyla Dersaadet'e ilk geldiği (1907) ve sonrasında Divan-ı Harp'te yargılandığı yıllarda 2. Abdülhamid Han'ı ziyaret etmek istemiş, fakat ziyaretin gerçekleşip gerçekleşmediği kesinlik kazanmamıştır. Sadece bu hususta, "memleketin içinde bulunduğu karmaşık ortam ve nâmûsait şartlar" ve/veya "Mâbeyn-i Hümayûn'da Hazreti Bediüzzaman'ı padişah'tan habersiz olarak kasden Saray'a sokmayan bir kısım insanların varlığı" gibi görüşmeyi engelleyen iki farklı sebep ileri sürülmüştür.

Devlete ait bir evrakı abdestsiz imzalamadığı, hayâsından başkaların yanında çoraplarını dahi çıkaramadığı nakledilen, namaz vakitlerinde fevkalâde hassasiyet gösteren, şefkatli ama yeri geldiğinde celâllenlen, hem devlet işlerinde hem

şahsî hayatında daima disiplinli olan Sultan Abdülhamid Han Hazretleri, 1918 senesinde dar-ı bekâyâ irtihal etmiş, dedesi 2. Mahmud'un Divanyolu'ndaki türbesine defnedilmiştir.

Abdülkadir Geylânî

1077'de Hazar Denizi'nin güneybatısındaki Gilân eyalet merkezine bağlı Neyf köyünde doğdu. Küçük yaşta babasını kaybeden Abdülkadir'in bütün gayesi tahsiline devrin en önemli ilim ve kültür merkezi olan Bağdat'ta devam etmekte. On sekiz yaşına gelince annesinden izin alarak bir kafileye katılıp Bağdat'a gitti. Orada hadis, fıkıh, edebiyat okudu. Bu arada Bağdat mutasavvıflarıyla yakın dostluklar kurup tasavvufa intisap etti. Medresede hadis, tefsir, kıraat, fıkıh ve nahiv gibi ilimleri okuttu ve vaz vermeye başladı. Ancak bir süre sonra bütün bunları bırakarak inzivaya çekildi. 1166'da vefat eden Abdülkadir Geylânî Hazretleri'nin tasavvufu, şeriata ve dinin zahiri hükümlerine titizlikle bağlı kalma esasına dayanır. O, her an Kur'ân ve hadislere uygun hareket etmeyi şart koşar. Ona göre bir zâhidin hayatında görülebilecek deruni hâller dini ölçülerin dışına taşmamalıdır. Gerek vaazlarında gerekse eserlerinde son derece sade bir üslup kullanan Abdülkadir Geylânî'nin verdiği vaazları dinlemek için yetmiş bin kişinin Bağdat'a geldiği rivayet edilir. Daha hayatta iken kendisinden birçok keramet nakledilmeye başlanmıştır. Kendi adıyla anılan Kâdiriyye tarikatı bütün İslâm Âlemi'ne yayılmıştır. En önemli eserleri olarak "Gunye", "Fütuhu'l-Gayb" ve "Fethu'r-Rabbânî" sayılabilir.

Abdülkâhir Cürcanî

Arap dil bilgini ve edebiyat nazariyat-cısı olan Cürcanî, yaşadığı devrin önemli kültür merkezlerinden biri olan Cürcan'da doğdu. Bütün hayatını Cürcan'da geçiren Abdülkâhir Cürcanî 1079 yılında burada vefat etti. Tahsilini bitirdikten sonra Cürcan'da ders vermeye başlayan Cürcanî'nin şöhreti kısa zamanda etrafa yayıldı. Ondan ders okumak isteyen ilim meraklıları Cürcan'a akın etmeye başladılar. 'Belagat şeyhi' ünvanı ile anılmayı hak eden Cürcanî'nin en önemli eserleri Esrarü'l-belağa ve Delâ'ilü'l-i'caz adlı eserleridir.

Abdûlmecid Nursî (Ünlükul)

Bediüzzaman Hazretleri'nin öz kardeşidir. 1884'te doğdu. Dinî ilimlere dair tahsilini tamamladıktan sonra Diyarbakır ve Van'da muallimlik, Nevşehir/Ürgüp'te müftülük, Konya İmam-Hatip ve Yüksek İslâm Enstitüsü'nde meslek dersleri hocalığı yapmıştır. Kardeşi Bediüzzaman Hazretleri'nin "el-Mesneviyyü'n-Nuriyye" ve "İşârâtü'l-l'câz" adlı Arapça eserlerini Türkçe'ye tercüme ederek Türkiye'deki iman hizmetinde önemli bir vazife eda etmiştir. 1967'de Konya'da vefat etmiştir.

Abdûlmuhsin (Muhsin Alev)

"Unutamadığım, asla unutamayacağım anlar Üstadımla birlikte geçen anlardı. Hele bir gün Afyon'da mahkemede, koridorda bekliyorduk. Üstadım, başını omzuma dayamıştı. İşte o günün, o anın lezzetini unutamam. Hayatımın bun-

dan daha mes'ûd bir hatırasını hatırlamıyorum." ifadelerindeki hisli ve hicranlı sözlerin sahibi Muhsin Alev Beyefendi, 1931'de Konya'da dünyaya gelmiştir. İsmi sonuna eklenen "el-Konevi" nisbesiyle de tanınır. Muhsin Bey, 1951'de İstanbul Üniversitesi'nde öğrenci olduğu yıllarda Gençlik Rehberi'ni tab' ettirdiğinden dolayı İstanbul'da Nurlar'ın aleyhine yeni bir dâvâ açılmış (1952), Bediüzzaman da mahkeme münasebetiyle İstanbul'a çağrılmıştır. Bu sıralarda, mahkeme koridorlarında, Üstad'ın kaldığı otellerde Üstad'la çok beraberlikleri olmuştur. (1952-1953 senelerinde Üstad, İstanbul'a iki kez gelmiş, her gelişinde üç-dört ay kalmış, ekseriyetle Sirkeci'deki Akşehir Palas oteli ile Fatih'deki Reşadiye otelinde ikamet etmiştir.) Muhsin Bey'in yolu daha sonraları Almanya'ya düşmüştür. Hâlen orada, Berlin'de ikamet etmektedir.

Ahmed Atak (Ahmed Remzi Hatip)

Kerküklü bir babanın ve Kayserili bir annenin çocuğu olarak 1930 senesinde Aydın'da dünyaya geldi. Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra kaymakamlık yaptı ve daha başka devlet kurumlarında bürokrat olarak çalıştı. Risale-i Nur'u Konya'da Sabri Halıcı ve Zübeyr Gündüzalp ağabeyler vasıtasıyla tanıdı. Üstad'ı ilk defa ziyaret 1947'de Emirdağ'da nasip oldu. 1952 senesinde ise Gençlik Rehberi mahkemesi münasebetiyle İstanbul'da Sirkeci/Akşehir Palas otelinde bulunan Hazreti Üstad'ın yakın hizmetinde bulundu.

Ahmed Aytimur

Risale-i Nur'un vâris ve nâşirlerinden olan Ahmed Aytimur, Risale-i Nur'u İstanbul'da tanır, daha sonra da hayatını Nurlar'ın neşredilmesine vakfeder. 1950'de Üstad'ı ziyaret eder. Üstad'ın İstanbul mahkemesine celbinin asıl sebebi olan Gençlik Rehberi'nin tab' edilmesi hâdisesinde Muhsin Alev, Ziya Arun gibi Nur talebeleri ile beraber hizmet etmiştir. 1924 Elazığ doğumlu olan Ahmed Efendi, hâlen hayatta ve Risale-i Nur'ları Envar Neşriyat adı altında neşrederek hizmetlerine devam etmektedir.

Ahmed Feyzi (Kul)

1898'de Isparta'nın Uluborlu kazasından doğdu. Nur Risalelerini 1930 senelerinden sonraki günlerde Milaslı Halil İbrahim Çöllüoğlu vasıtası ve vesilesiyle tanıdı. Bu tarihten sonra Bediüzzaman'ın yanında hizmet etmeyi, iman yolunda hizmeti en aziz bir gaye bildi. Bütün ömrü bu maksadın aşk ve heyecanı ile geçen Ahmed Feyzi beyefendi, 1948'de Bediüzzaman'la birlikte Afyon Hapishânesi'nde yattı. Bediüzzaman Hazretleri'nin, kendisini, "Risale-i Nur'un manevî avukatı, Aydın havalisinin Hasan Feyzi'si ve o civarın bir Hüsrev'i" diye tavsif ettiği Ahmed Feyzi Kul 1972'de vefat etti.

Ahmed Hamdi (Akseki)

Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı'nın üçüncü başkanı olan Ahmed Hamdi Bey, 1887'de Akseki'nin Sülles (Güzelsu) nâhiyesinde dünyaya gelmiştir. İlk dinî bilgilerini nâhiyesindeki

medreselerde aldıktan sonra, Ödemiş ve İstanbul'a gitmiş, oralarda medresedeki dinî ihtisasını tamamlamıştır. Medrese tahsili sırasında İstanbul'da Dârülfünûn'a (Üniversite'ye) kayıt yaptırmış, orayı da başarıyla bitirerek 32 yaşında dersîâm olmuştur. Bir ara halkı irşada yönelik dinî yazılar kaleme almış; bazıları kitap olarak neşredilmiştir. Özellikle Millî Mücadele'de milleti teşci' edecek vaaz ve nasihatler vermiştir. Diyanet'in ilk başkanı Rıfat Börekçi'nin isteği üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı Heyet-i Müşâvere âzâlığına tayin edilmiş, bu görevde iken Elmalılı tefsirinin ve Tecrid-i Sarih'in hazırlanmasında emeği geçmiştir. 1939'da Diyanet'in ikinci başkanı M. Şerâfeddin Yaltkaya'nın yardımcılığını yaptıktan sonra Hamdi Bey, 1947'de üçüncü başkan olmuştur. Birçok eseri neşredilen ve ileri görüşlü bir din âlimi olan Ahmed Hamdi Akseki Efendi, başkanlık görevinde iken 1951 senesinde Ankara'da vefat etmiş, Cebeci Asrı Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Hazreti Üstad'ın Hamdi Bey'le mektuplaşmaları, haberleşmeleri olmuştur. Üstad, kendisine çok hüsn-ü zan beslemiş, temsil ettiği makamın ehemmiyetine binâen ve bu makamın muktezası olarak Mu'cizâtı Kur'ân'ın tab'ına çalışacağını, Risaleleri sahipleneceğini ve neşredeceğini ümit etmiş, bu ümidinin tahakkukuna kudsî bir ücret olarak da kendisine bir takım Külliyyât hediye etmiştir. Hamdi Bey, hediyeyi memnuniyetle karşılamış, Üstad'a "İnşallah bunları kendi öz ve has kardeşlerime okumak için vereceğim ve bu suretle tedricî tedricî neşrine çalışacağım." diye haber göndermiştir.

Ahmed-i Hânî (Hânî Baba)

Ahmed Nazif (Çelebi)

Doğu Anadolu'da yaşamış, aynı zamanda şairlik yönü de olan mânevîyât büyüklerimizdendir. 1651 (h. 1061) senesinde dünyaya gelmiş olup Hakkârî'ye bağlı bir köy olan Hân'a veya köydeki mensup olduğu Hânîyan aşiretine nispetle "Hânî" nisbesiyle anılmaktadır. Hânî Baba lakabıyla da bilinen Ahmed-i Hânî Hazretleri, Şark'ta değişik yerlerde âlet ilimlerini ve ulûm-u diniyeyi tahsil ettikten sonra Cizre'ye geçmiş ve orada meşhur manzum eseri Mem u Zen'i kaleme almıştır. Ağrı/Doğu Beyazıd'a gittikten sonra hayatının büyük kısmını burada geçirmiş, devlet kademelerinde vazife yapmış ve medreselerde ders vermiştir. 1707'de (h. 1119) vefat ettiği rivayet edilen Hânî Baba'nın kabri, Doğu Beyazıd'daki İshak Paşa sarayının arkasında olup hâlen ziyaret edilmektedir. Üstad Hazretleri'nin on üç-on dört yaşlarında iken, birçok yerde yaptığı gibi, Ahmed-i Hânî Hazretleri'nin türbesinde de inzivaya çekildiği, orada geceleri evrad u ezkarla meşgul olduğu, ibadet ettiği, Tarihçe-i Hayat'ında kaydedilmiştir.

Eserlerinde genellikle dört dili (Kürtçe, Türkçe, Farsça, Arapça) birlikte kullanan Ahmed-i Hânî'nin Mem u Zen adlı manzum eserinin yanında *Nûbahârâ Bıçûkân* (Arapça-Kürtçe manzum bir sözlük), *Akidâ İmân* (Ehli-Sünnet'in görüşleri istikametinde iman esaslarının incelendiği bir eser), *Çâr-kûşe* (aşk muhtevalı rubailerden oluşan bir telif) adlı çalışmaları günümüze kadar ulaşmıştır.

Risale-i Nur'un faal bir şakirdi olan Ahmed Nazif Çelebi, Kastamonu'nun İnebolu ilçesindendir. Bediüzzaman Hazretleri 1910 yılında İstanbul'dan bir heyetle İnebolu'yu ziyaret etmişti. İşte Ahmed Nazif Çelebi, ilk defa Üstad'ı burada tanıdı. Daha sonra Hz. Üstad'ın 1936 yılında Kastamonu'ya sürgün edilmesinin ardından, 1938'de kendisini ziyaret edip Risale-i Nur'u okuyup yazmaya başladı. Oğlu Salahaddin Çelebi ile birlikte Risalelerin gerek elle yazılmasında, gerekse teksir makinasıyla çoğaltılıp diğer vilayetlere dağıtılmasında önemli hizmetler gerçekleştirdi. Mesela, yaptığı bir neşriyat neticesinde Üstad Hazretleri kendisini şöyle taltif etmişti: "*Nazif'e bin bârekâllah, bin mâşaallah! İkinci bir Hüsrev; İnebolu ikinci bir Isparta olduğunu isbat ediyor. Tarihçe-i Hayat'ın en mühim meselesi Medresetü'z-Zehra olması cihetiyle Nazif'in bu neşriyatı, Reis-i Cumhurun Medresetü'z-Zehra mânâsında ve Doğu Üniversitesi namında Şark Camiü'l-Ezher'ine ciddî çalışmasına bir vesile olduğunu zannediyoruz.*" Denizli ve Afyon hapisanelerinde Bediüzzaman Hazretleri'yle birlikte tutuklu kalan Ahmed Nazif Çelebi, 1964 yılında vefat etmiştir.

Ahmed Ramazan (Tuncer)

1927 senesinde Malatya'da dünyaya gelmiştir. Asıl adı Ramazan'dır. Üstad Hazretleri ile bir müddet ayrı kaldıktan sonra gerçekleşen bir mülâkât esnasında, Hazreti Üstad'ın, kendisini samimiyetle

ve şevkle kucaklayarak “Benim Ahmed Ramazan’ım gelmiş!..” diye iltifatından sonra artık hep “Ahmed Ramazan” ismiyle anılmıştır. Hâlen Medine-i Münevvere’de ikamet etmektedir.

1948’de askerliğini bitirdikten sonra bir mürşid-i kâmil arayışına giren Ahmed Ramazan Efendi, birkaç beldeyi dolaştıktan sonra, aradığını, o sıralar Emirdağ’da mukîm Üstad Hazretleri’nde bulur. Hazreti Bediüzzaman’ın insanın kalbine işleyen keskin ve derin nazarları altında gerçekleşen bu bereketli ve feyizli tanışmayla, Risale-i Nur’lara talebe ve hâdim olmaya azm ü cezm ü kasdeyleyler. Sonra İstanbul’da bir süre kalarak Büyük Doğu’da Nurlar’dan bazı parçaları neşretme niyetiyle Yazı İşleri Müdürü olarak görev yapar. Buradaki vazifesi esnasında Aymed Aytımur, Ziya Arun, Muhsin Alev gibi Nur talebeleri ile beraber yedi odalı bir medrese-i Nuriye’de kalır. Ve birlikte daha önceden Eskişehir ve Isparta’da neşri yapılan “Gençlik Rehberi” adlı mecmuanın bu kez İstanbul’da (1951) yeni bir baskısını gerçekleştirirler. Fakat polisin ani bir baskını sonucu kaldıkları evde bulunan Gençlik Rehberi nüshalarına el konulur ve Rehber’in bu İstanbul baskısı, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi’nce yeni bir Nur dâvâsının açılmasına sebep gösterilir. Hazreti Üstad’ın da mahkemeye celbi istenir. İşte bu sıralarda Ahmed Ağabey’in hizmet hayatında yeni bir safha daha açılır. Zira Bediüzzaman Hazretleri, Ahmed Ramazan Ağabey’e “(Büyük Doğu’daki) Vazifeni terk et! Artık bundan sonra ha-

riç memleketlerde Risale-i Nur’un neşrine çalış!..” diyerek onun yurt dışında hizmet etmesini emir buyurur. Emir büyük yerden; vazife de kudsîdir. Derhal vize işlemlerine başlanır. İlk gidilecek yer Mısır, tevdi edilen vazife de şudur: “İhvân-ı Müslimîn’e hitaben Hz. Üstad’ın yazdığı mektubun İhvân’a ulaştırılması.” Ahmed Ramazan Ağabey, emaneti alır ve yola koyulur; Halep, Şam, Beyrut’tan sonra Mısır’a ulaşır. Kahire’nin caddelerinde dolaşırken, tevâfukan İhvân’ın bânisi Hasan el-Bennâ’nın (v. 1949) damadı Said Ramazan’la karşılaşır ve yanındaki tam iki sayfalık mektubu kendisine teslim eder.

Ahmed Ramazan Ağabey’in hizmetleri bununla sınırlı kalmaz tabii ki. Mısır’da Mustafa Sabri, Zâhid el-Kevserî, Musa Cârullah gibi zâtlarla görüşür. Şam’da altı ay kadar kaldıktan sonra, Türkiye’ye Eskişehir’de otelde bulunan Üstad’ının yanına döner. Çok samimi şekilde hasret giderildikten sonra, Hazreti Üstad, Ahmed Ağabey’e Bağdat’a hicret edip orada ikamet etmesini ve Nurlar’a çalışmasını emreder. Artık ikinci hizmet mahalline tayini gerçekleşen Ahmed Ağabey, Şam’dan Irak istikametine giden büyük bir yük kamyonunun kasasında yaptığı uzun ve meşakkatli bir yolculuğun ardından Irak’a ulaşır (1951). Emced Zehâvî ve Fuâd el-Âlûsî (ki meşhur tefsir sahibi el-Âlûsî’nin kardeşinin oğlu oluyor) gibi mühim âlimler, kendisini himaye ve tekeffül edip önce Süleymaniye Mescidi’ne, sonra da Mercân Camii yanındaki medreseye (Medrese-i Mercaniyye) yerleşti-

rir. 1968 senesine kadar Bağdat'ta kalan Ahmed Ağabey'i, Cenâb-ı Hak, bu süre zarfında çok kıymetli hizmetlerde istihdam eder.

Mesela, Ahmed Ramazan Ağabey, Şeyh Emced Zehâvî ile beraber yaptığı ziyaretler ve iştirak ettiği konferanslar vesilesiyle, -Hazreti Üstad'ın kız kardeşi Hânım Hanımefendi'nin kocası Molla Said'in kardeşi olan- Molla Abdülmecid Efendi'nin kısım kısım tercüme ettiği Arapça Nur eczalarını veya teksirle çoğaltılmış bazı Türkçe/Osmanlıca Risaleleri bölgenin meşhur âlimlerine ve önemli zevâtına hediye ederek Nurlar'ı ulemâyâ tanıtmak imkânı bulur. Sonra Risale-i Nur dairesindeki haberleri ve bazı Risalelerden parçaları ihtiva eden küçük küçük Arapça broşürler, fasiküller bastırır ve dağıtır. Pakistan, Yunanistan, Finlandiya, Amerika, Çin, Endonezya gibi ülkelere, bazı İslâmî merkezler, buralarda faaliyette olan cemaat ve cemiyet liderlerine değişik zamanlarda mektup ve risaleler gönderir. Ayrıca bu cemaat/cemiyetlerin neşrettiği -Pakistan'da "es-Siddik", "Students' Voice (Talebelerin Sesi)", Yunanistan'da "Sebat", "Peygamber Binası" gibi- gazete veya mecmualarla irtibat kurarak bazı Risalelerin buralarda yayımlanmasını temin eder. Eğer bu İslâmî merkezlerden veya Arap-İslâm âleminin önemli simalarından kendisine cevabî mektuplar, haberler, tebliğ ve tebrikler gelirse, onu da, Urfa'da bulunan Abdullah Yeğin Ağabey vasıtasıyla Türkiye'deki Risale-i Nur'un erkânlarına ulaştırır. Böylece Ahmed Ramazan Efendi'ye, Anadolu iman ve

Kur'an hizmeti ile harîç memleketler arasında bir köprü ve santral vazifesi ifa etmek nasip olur.

Âişe-i Sıddîka (r.anhâ)

Hiz. Ebûbekir'in (r.a.) kızı, Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) hanımı, müminlerin annesidir. 614'te Mekke'de doğdu. Allah Resûlü (s.a.s.) ile nikahı hicretten önce Mekke'de kıyılmıştır. 622'de Medine'ye hicret etti. Hicretin 2. yılında Peygamber Efendimiz'le (s.a.s.) evlendi. Bedir ve Uhud Gazveleri, Hudeybiye Musalahası, Mekke Fethi ve Veda Haccı'nda bulundu.

Allah Resûlü (s.a.s.) vefatından önceki rahatsızlığında, diğer hanımlarının iznini alarak Hz. Âişe'nin odasına geçti ve mübarek başı onun kucağında olduğu hâlde vefat etti ve onun odasında defnedildi. Hz. Âişe ile Peygamber Efendimiz (s.a.s.) arasındaki aile bağı sevgi, anlayış ve hürmet esaslı üzerine kurulmuştur. Kendisine büyük yakınlık ve sevgi gösteren Allah Resûlü (s.a.s.) ile koşu yaptığı, onun omuzuna dayanarak Mescid-i Nebi'de mızraklarıyla savaş oynamayı oynayan Habeşliler'i seyrettiği bilinmektedir. Resûl-i Ekrem de (s.a.s.) onunla bir arada bulunmaktan, bilhassa gece seyahatlerinde kendisiyle sohbet etmekten, sorularına cevap vermekten pek memnun olurdu. Esasen Hz. Âişe zekası, anlayışı, kuvvetli hâfızası, güzel konuşması, Kur'an-ı Kerim'i ve Peygamber Efendimiz'i (s.a.s.) en iyi şekilde anlamaya çalışması gibi vasıfları sayesinde Hz. Peygamber'in yanında müstesna bir mevki kazandı.

Hız. Âişe, Hız. Ebûbekir ile Hız. Ömer'in halifeliliği sırasında herhangi bir siyasi faaliyetinde bulunmadı. O'nun her iki halife ile münasebetleri karşılıklı saygı ve anlayış içerisinde geçti. Hız. Osman'ın on iki yıl ık hilafetinin birinci yarısında ilk iki halife dönemindeki hayatını sürdürdü. Ancak, Hız. Osman'ın halifeliliğinin ikinci devresinde, onun bazı karar ve tasarruflarına muhalefet ettiği bilinmektedir. Hız. Âişe, Hız. Osman'ın evinde muhasara edildiği sırada hacetmek üzere Mekke'ye gitti. Halife'nin şehid edildiğini, yerine Hız. Ali'nin halife olduğunu Medine'ye dönerken yolda Hız. Talha ve Zübeyr'den öğrendi. Onlarla birlikte Mekke'ye döndü. Hız. Osman'ın öldürölmesine karşı çıkanlar ile bilhassa Ümeyyeoğulları'nın bazı mensupları onun etrafında toplanarak halifenin intikamını almak ve müslümanlar arasındaki ihtilaflara son vermek üzere, Medine yerine Basra'ya gitmeye onu ikna ettiler. O da etrafına toplananlarla birlikte, iddia edildiğinin aksine, Hız. Ali'ye karşı hiçbir kırgınlığı olmadığı hâlde Hız. Osman'ın katillerini cezalandırmak ve müslümanları içinde bulundukları fitneden kurtarmak için Basra'ya hareket etti. Suriye'ye Muaviye üzerine yürümek için hazırlık yapmakta olan Hız. Ali bu gelişmeleri öğrenince Medine'den Irak'a hareket etti. Hız. Âişe ile Hız. Ali arasında çeşitli mektuplaşmalar ve müzakereler olmuşsa da 656 yılında müslümanlar arasındaki ilk kanlı çarpışma engellenemedi. Bu olay, Hız. Âişe'nin savaşı devesinin üzerinde idare etmesinden dolayı "Cemel Vak'ası" diye meşhur oldu. Sonunda Hız. Âişe tarafı savaşı kaybetti.

Hız. Ali kendisine esir muamelesi yapılmasına izin vermedi. On iki bin dirhem verdikten sonra yanına kattığı Basralı kırk kadınla birlikte onu Medine'ye gönderdi. Hız. Âişe, sadece Allah'ın emrini yerine getirmek gayesiyle katılmış olmasına rağmen, Hız. Osman'ın halifeliliğinin son yıllarında başlayıp Cemel Vak'ası'yla sona eren siyasi faaliyetleri sonraları onu çok üzmüştür. Birçok müslümanın ölümüne sebep olan bu acı olayları yaşamaktan daha önce ölmeyi tercih ettiğini söylemiş, Peygamber hanımlarının evlerinde oturmalarını emreden âyeti her okuduğça başörtüsü ıslanincaya kadar ağlamıştır. Cemel Vak'ası'ndan sonra Medine'de sakin bir hayat sürmüş ve bir daha siyasete karışmamış ve Hız. Ali ile barışmıştır. 678'de 65 yaşında iken Medine'de vefat etmiş, vasiyeti üzerine Cennetü'l-Baki'e defnedilmiştir.

Allah Resûlü (s.a.s.) vefat ettiği zaman, Hız. Âişe çok genç olmasına rağmen Kur'an-ı Kerim'i ve Sünnet-i Seniyye'yi en iyi bilen, anlayan ve muhafaza eden sahabilerin başında yer alıyordu. Kuvvetli hâfızası hadis ve sünnetin daha sonraki nesillere ulaştırılmasında emsalsiz hizmetler ifâ etti. Binden fazla hadis rivayet eden ve "müksirun" diye adlandırılan yedi sahabinin dördüncüsü oldu. Fıkıh sahasında da o, ashab arasında çok sayıda fetva vermesiyle meşhur olan yedi kişiden biridir. Birçok fikhî mesele yanında usûl-ü fıkıh, hikmet-i teşrî ve bilhassa feraiz sahaslarında derin bir kültür ve anlayışa sahipti. Hız. Ömer kadınlarla ilgili fikhî meselelerde dâima Hız. Âişe'nin görüşünü alırdı. Tâbiîn devrinin birçok hukukçusu, yük-

sek seviyedeki hukuk bilgisinden faydalanmak üzere kendisiyle ilmî istişarelerde bulunmuştur. Hz. Âişe'nin en belirgin özelliklerinden biri de İslâm Dini'nin esaslarını anlatmak hususundaki faaliyetleridir. Allah Resûlü'nden (s.a.s.) sonra onun evi, kadın-erkek, büyük-küçük birçok kimsenin huzuruna gelip kendisini dinlediği, varsa sorusunu sorup cevabını aldığı bir ilim ve irfan ocağı oldu. O, yalnızca şifâhî sorulara değil aynı zamanda muhtelif şehir ve bölgelerde yaşayan müslümanların mektupla sordukları sorulara da cevaplar vermiştir. Böylece hadislerin ve bazı fikhî meselelerin yazılmasına da öncülük etmiş oldu.

Akıl (r.a)

Nisbesiyle birlikte tam adı Akıl b. Ebî Tâlib b. Abdulmuttalip b. Hişâm el-Kuraşıyyü'l-Hâşimıyyü'dür. Künyesi, Ebû Yezid'dir. Ebû Talib'in oğlu olup Hazreti Ali'den (r.a.) yirmi yaş, Hazreti Câfer'den de (r.a.) on yaş kadar büyüktür. Sorular karşısındaki hazır cevaplılığı ve Kureyşliler arasında ilm-i Neseb'e ve eyyâm-ı Arab'a dair vukûfiyetiyle tanınmıştır. Hazreti Akıl, istemeyerek de olsa müşriklerle beraber Bedir savaşına iştirak etmiş, esir düşmüş, amcası Hazreti Abbas da fidesini verip onu kurtarmıştır. Hudeybiye'den sonra müslüman olmuş, hicretin 8. senesinde Hazreti Peygamber'e (s.a.s.) hicret etmiş, Mu'te savaşında hazır bulunmuştur. Hazreti Muaviye döneminde veya Yezid'in hilâfetinin başlarında vefat etmiş olduğuna dair rivayetler vardır. Efendimiz, kendisine bir keresinde şöyle demiştir: "Ya

Ebû Yezid! Seni iki muhabbetle seviyorum: İlki, bana olan karâbetin dolayısıyla sana muhabbet duyuyorum. Bir de amcam Ebû Talib'in sana olan sevgisini bildiğimden ötürü seni seviyorum." (İsâbe 3/631; İstîâb 3/1078)

Ali Rıza Efendi

Osmanlı'nın son döneminde yaşamış önemli âlimlerimizdendir. Memleketinde ve İstanbul'da iyi bir medrese eğitimi gördükten sonra meşhur medreselerde ders okutmuş, fetvâ eminliği gibi şeyhülislâma bağlı hassas ve ehemmiyetli bir makamda hizmet vermiş, Bediüzzaman'ın da üyesi bulunduğu Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de başvekillik yapmıştır. Risale-i Nur'u incelemiş; takdir, tahsin ve hayranlıkla karşılamıştır. İşârâtü'l-İ'câz için "Bu eser, bin tefsir kuvvetindedir." demiş; Birinci Suâ, İşârât-ı Kur'âniye ve Âyetü'l-Kübrâ gibi risaleleri görünce de "Bediüzzaman, şu zamanda Din-i İslâm'a en büyük hizmet eylediğini ve eserlerinin tam doğru olduğunu ve böyle bir zamanda, mahrumiyet içinde, ferâgat-ı nefis edip, yani dünyayı terkedip böyle bir eser meydana getirmek hiç kimseye müyesser olmadığı ve her suretle şâyân-ı tebrik olduğunu ve Risale-i Nur, müceddid-i din olduğunu ve Cenâb-ı Hak, onu muvaffakun bi'l-hayr eylesin, âmin..." diyerek takdir hislerini beyan etmiştir. Üstad'a mücadelesinde, dâvâsında her zaman destek veren ve Nurlar'da daha ziyade "Eski Fetvâ Emmini" unvânıyla anılan Ali Rıza Efendi, 1861'de Muğla'da dünyaya gelmiş, 1943'te de vefat ederek âhirete geçmiştir.

Ali Suâvi

1839 İstanbul doğumlu olan Ali Suâvi, gazeteci ve fikir adamıdır. Klasik medrese tahsili ve düzenli bir eğitim almamasına rağmen şahsî gayret ve imkânlarıyla kendini yetiştirmeye çalıştı. Kâtiplik, medresede ve değişik rüşdiyelerde (lise) hocalık ve muallimlik, kısa süreliğine vaziflik yaptıktan sonra dönemin gazetelerinden Muhbir’de siyasî ve içtimaî konularda yazılar yazmaya başladı. Yeni Osmanlılar (Genç Osmanlılar) Cemiyeti’nin görüşlerine yakınlığı olan bu gazetede yazdığı bazı siyasî makaleler hükümetle arasını açtı ve tenkit içerikli yazıları sansür karamâmesinin çıkmasında etkili oldu. Kanun gereği önce gazete kapatıldı, sonra kendisi Kastamonu’ya sürgün edildi. Ziya Paşa ve Namık Kemal ile beraber gazetenin bu kez yurt dışında (Londra) tekrar neşrine gayret ettiler ve de çıkan bazı anlaşmazlıklar yüzünden muvaffak olamadılar. Sonra tek başına Paris’te “Ulûm” gazetesini çıkarmaya çalıştı. 1876’da İstanbul’a döndüğü sıralarda başta 2. Abdülhamid ile arası iyi iken daha sonra bazı olaylar yüzünden arası açıldı. Ve Ali Suâvi kendisine tevdi edilen görevlerden azledildi.

Bediüzzaman’ın, kendisi hakkında “müfrit âlimlerden” dediği, aynı zamanda Türk-İslâm birliğine inanmış biri olarak kabul edilen Ali Suâvi’nin, -tarihte 2. Abdülhamid’i tahttan indirme girişimi olarak da ma’ruf- Çırağan Vak’ası’nda hayatını kaybettiği rivayet edilir (1878).

Ali Ulvi Kurucu

Ömrünün çoğunu Medine-i Münevvere’de geçiren zamanımızın kıymetli ilim, irfan ve şiir üstadlarından biridir. 1920 yılında Konya’da doğdu; burada hafızlık yaptı ve Arapça eğitimi aldı. 1938 yılında Medine’ye yerleşti. Ezher Üniversitesi’nde yüksek tahsilini tamamladıktan sonra Medine’deki Mahmudiye ve Ârif Hikmet Kütüphâneleri’nde vazife yaptı. Büyük şairimiz Mehmet Âkif Ersoy’un üslubunu zamanımızda devam ettiren, peygamber sevgisi, hizmet aşk u şevki, nezaket ve nezafeti ile insanımız üzerinde ciddi tesir uyandıran Ali Ulvi Kurucu Hocamız, dolu dolu yaşadığı bir ömrün ardından 2002 yılında Medine’de vefat etmiş ve Cennet’ül-Bâki Mezarlığı’na defnedilmiştir.

Antere

Cahiliye döneminde şiiri Kâbe’nin duvarına asılan meşhur muallaka şairlerinden biridir. Abs kabilesine mensup olan Antere bu kabilenin hem şairi, hem de cesur, atılgan, güzel huylu, hoşsohbet, zulme boyun eğmeyen savaşçısı olarak tanınmıştır. Yiğitliğiyle meşhur Antere’nin 614’te ilerlemiş yaşına rağmen kendi kabilesi ile Tay kabilesi arasında çıkan bir savaşa katıldığı ve bu savaş sırasında öldürüldüğü rivayet edilmektedir.

Âsım Bey

(Binbaşı Ahmed Âsım Önerdem)

1877 yılında İzmit’te dünyaya geldi. Trablusgarp, Şam, Muğla Manisa’da askerî vazifeli olarak bulundu. Bediüz-

zaman Hazretleri ile Burdur'da iken tanıştı ve istikâmet şehidi olarak ruhunu teslim edeceği ana kadar vefa ve sadakata iman hizmetinde hep aziz Üstad'ının yanında oldu. 1935 yılında Risale-i Nur okuduğu için tutuklu olarak Isparta'ya götürüldü. Buradaki sorgulama esnasında *"bir su içer gibi kolayca, terhis tezkeresi telâkki ettiği ecel şerbetini içen"* Binbaşı Âsım Bey Isparta'daki Alâeddin mezarlığına defnedildi.

Âsiye (Mülazimoğlu)

Âsiye Hanımefendi, 1885 yılında Afyon'da dünyaya gelmiştir. Babası, Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî Hazretleri'ne hizmet etme bahtiyarlığına eren Küçük Âşık-lâkabıyla meşhur Mehmed Efendi'nin torunlarından Mehmed Bahaeddin Efendi'dir. Âsiye Hanım'ın Risale-i Nur'ların hanımlar arasında yayılmasında çok hizmetleri olmuştur. Ancak daha çok Üstad Hazretleri'ne teslim ettiği "mübarek emaneti" ile tanınmıştır.

Bu mübarek emanet, kendisine dedesi Küçük Âşık Mehmed Efendi tarafından intikal eden, bir önceki asrın müceddidi Hazreti Mevlânâ Hâlid'in cübbesidir. Bu emaneti yanında kemâl-i hassasiyetle korumuş ve gittiği her yere götürmüştür. Sonunda Âsiye Hanım, âilesi ile beraber Kastamonu'ya yerleşmiş, orada Üstad Hazretleri ile tanışmış ve asırlık emaneti sahibine teslim etmiştir. Hazreti Bediüzzaman bu cübbeyi *"Bu mübârek emaneti, Risale-i Nur talebelerinden ve âhîret hemşirelerimizden Âsiye namında bir muhterem hanımın eliyle aldım."*, *"Hazreti Mevlânâ Hâlid'in cüb-*

besini tam muhafaza edip bize yetiştiren Âsiye Hanım" ifadeleriyle teslim aldığını bildirmiştir.

Âtîf (Egemen)

Aslen Sinopludur. 1941 yılında, Kastamonu'da Hz. Üstad'ı ziyaret etmiştir. Yazısı inci gibi güzel ve ihlâslı bir Nur talebesi olan Hasan Âtîf Efendi, Üstad'ının *"O kardeşimiz, hakikaten hâlis ve tam sâdık. Kalemî gibi kalbi, ruhu da güzel."*, *"Aydınlı Hasan'ın hakikaten gayet müstesna bir kalemî var ve yazılarında tam bir ihlâs görünür."*, *"Mücâhidlerin üstadı ve efelerin hakikî bir nâsihi ve Risale-i Nur'un hâlis muhlis bir şâkirdi"* iltifatlarına mazhar olmuştur. 1988'de vefat etmiştir. Kabri, Ahmed Feyzi Kul ağabeyin kabri ile beraber İzmir/Selçuk ilçesine bağlı Çamlık Mezarlığı'ndadır.

Âtîf (Ural)

1933'te Kars'ta doğdu. Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğrenci iken, Nur Risaleleri'nin 1957'de yeni yazı ile tab'ında büyük emeği geçti. Hz. Üstad'ın *"Vasiyetnâmesi"*nde isimleri geçen 12 vâristen birisi idi. Risale-i Nur'ları, ağabeyi Kemâl Ural Bey vâsıtasıyla tanıdı. Halim-selim fitratlı ve çevresi tarafından çok sevilen biri olan Âtîf Ural Beyefendi, 1966 senesinde genç yaşta Hakk'ın rahmetine kavuştu.

Bahtiyar Doktor (Yusuf Kemal Durakoğlu)

Üstad Hazretleri'nin *"Bahtiyar doktor, samimî ve aziz dostum"*, *"Zeki dostum"* hitaplarına mazhar olan Yusuf

Kemal Bey 1900'de Uluborlu'da dünyaya gelmiştir. Tıp Fakültesi'ni İstanbul'da bitirip Samsun ve Eğridir'de görev yapmıştır. Isparta Hastahanesi'ne baştabip olduğu yıllarda Nur Risalelerini okumaya başlar. "Sözler'iniz benim dinî muhayyilemi cidden değiştirdi. Ve daha sevimli bir mecrâya sevketti" diyerek hissiyatını dile getiren Doktor Yusuf Kemal Beyefendi zaman zaman Üstad'ı Barla'da ziyaret edip sohbetiyle şereflenmiştir. Emekliliğine yakın İstanbul Gülhane Hastahanesi'nde baştabiplik yapmış, emekli olunca da memleketi Uluborlu'ya dönmüştür. 1969'da vefat eden Yusuf Kemal Bey'in kabri Uluborlu mezarlığındadır.

Bediüzzaman Hemedânî

Arap edebiyatında "makâme" türünün ilk örneklerini veren, nesriyle şöhrat bulmuş yazar ve şairdir. 969'da Hemedan'da doğdu. İlk tahsilini babasının yanında yaptı. Hemedan'daki âlimlerin İslâmî ilimler, dil ve edebiyat alanlarında verdikleri derslere devam ederek yirmi iki yaşında tahsilini tamamladı. Bundan sonra Rey, Nişabur, Gazne, Herat gibi önemli bazı kültür merkezlerine seyahatta bulundu. Bütün bu seyahatleri esnasında ilim ve devlet adamlarıyla görüşüp kütüphanelerinden faydalandı. Çağdaşı Seâlibî'nin, edebiyatın sırnına ve özüne son derece vakıf, sihirli, veciz ve daha önce bilinmeyen bir edebî üsluba sahip olduğunu belirttiği el-Hemedanî, 1008 tarihinde henüz kırk yaşında iken Herat'ta vefat etmiştir.

Bekir (Dikmen)

İlk Nur risalesini bastıran kişi olmanın elde eden Barlalı Nur talebelerinden biridir. 1898'de Barla'da doğmuş ve burada ticaretle meşgul olmuştur. 1954'te İstanbul'da vefat etmiştir. Edirnekapi Şehitliği'nde medfundur.

Celâleddin Harzemşah

Harzemşahlar Devleti'nin son hükümdarıdır. Asıl adı Mengübürti olup doğum tarihi bilinmemektedir. "Celâleddin" devrin geleneğine uyularak ona verilen isimdir. Babası tarafından çok sevilip takdir edilen Celâleddin Harzemşah devrin değerli hocalarından ders almıştır. O, Türk-İslâm tarihinin en cesur ve bahadır hükümdarlarından biri olarak tarihe geçmiştir. Gürcüler'e ve Moğollar'a karşı mücadelesiyle büyük bir şöhrete kavuşmuş ve İslâmiyet'i savunan bir kahraman olarak tanınmıştır. Cengiz Han'ın ordularını birçok kez mağlûp eden Celâleddin Harzemşah, Moğollarla yaptığı bir mücadele sonunda şehit düşmüş, fakat halk onun öldüğüne inanmamış, hakkında birçok efsane yayılmış ve bu durum ölümünden yıllarca sonra bile Moğolların ondan endişe duymasına sebep olmuştur.

Cemâleddin Efganî

19. yüzyıl düşünce ve aksiyon adamlarından. 1838'de doğan Efganî'nin doğum yerinin İran olduğunu öne sürenler onun Şii mezhebine yakınlığını iddia ederken, Afganistan'da dünyaya geldiğini tespit eden araştırmacılar ve M. Abduh gibi bazı talebeleri de onun -yazılarından

ve bizzat kendi ifadelerinden hareketle– Sünnî-Hanefî olduğunu söylemişlerdir. Çok hareketli ve heyecanlı sergüzeşt-i hayatı, kendisi ve düşünceleri hakkında bu farklı fikir ve görüşlerin ortaya atılmasına sebep olmuştur.

On sekiz yaşına kadar Kabil’de kalıp ilk öğrenimi ve bazı modern ilimleri burada tahsil eden Efganî, evvela Hindistan’a gitmiş, daha sonraları yenilikçi fikirlerini amelî planda tatbik etmek ve ittihad-ı İslâm eksenli faaliyetlerini tahakkuk ettirmek amacıyla Mekke, Hindistan, Aganistan, İstanbul, Mısır (Kahire, 1871-1879), Rusya, İngiltere, İran gibi memleketler arasında seyahatler düzenlemiştir. Bunlardan bazılarında devlet kademelerinde çalışmış, dersler vermiş, bazen de idare ile anlaşılamaması, fikirlerinin tepkilere sebep olması ve siyasî faaliyetlere karışması gibi sebeplerden dolayı bulunduğu ülkeden ihraç edilmiştir. Hindistan’da Müslümanları İngiliz sömürülerine karşı intibaha davet eden konuşmalar yapmıştır. 1870 yılında İstanbul’a geldiğinde devlet erkânıyla görüşmüş; Hoca Tahsin, Fuad Paşa, Saffet Paşa gibi zevâtтан itibar görmüş, değişik yerlerde konferanslar vermiştir. İstanbul Üniversitesi’nde (Dârülfünûn-u Osmânî) yaptığı konuşmaların birinde bazı yorum ve izahlarından ötürü infiallere sebep olmuş, Meşihat gibi yetkili makamlardan ve ulemâdan gelen yoğun tepkiler üzerine ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Kahire’de kaldığı sekiz sene boyunca geniş bir çevre ve M. Abduh gibi kendisinden sonra bir manada ve kısmen görüşlerini temsil eden talebeler edinmiştir.

Cemâleddin Efganî, İslâmî düşünce tarihinde, daha ziyade, bir yönüyle Batı telakkisinin tesirinde kalan modernist yaklaşımları, Müslümanların problemlerine çözüm arayan yenilikçi fikirleri, sömürgecilğe ve istibdada karşı hürriyet ve meşrûtiyeti esas alan ve ittihad-ı İslâm’ı, özellikle Şîî-Sünnî yakınlaşmasını hedefleyen hareket tarzıyla tanınmış birisidir. 1897’de İstanbul’da vefat eden Efganî’nin kabri, 1944 senesinde Afgan hükümetinin isteği üzerine İstanbul’dan Afganistan’a nakledilmiştir.

Cevat Rifat Atilhan

Milis generali Cevat Rifat Atilhan, 1892’de İstanbul Vefâ’da doğdu. 1912’de subay olarak orduda göreve başladı ve birçok cephede savaşa katıldı. İstihbarat subayı olarak görev yaptı. 1952 senesinde Hazreti Üstad’ı tanıdı ve duasını aldı. Heyecanlı, pervasız ve ateşli bir fıtrata sahip olduğundan zaman zaman gazetelerde bazı kesimlere, siyasîlere şiddetli tenkitler içeren yazılar kaleme alıyordu. Bu hususta, yani medya-basın yoluyla hiç kimsenin aleyhinde yazılar yazmaması, onların damarına dokunmaması gerektiğine, yoksa zarar geleceğine dair Hazreti Üstad’ın, –tıpkı Serdengeçti merhuma yaptığı gibi– Cevat Bey’e de dersler verdiği, tembihlerde bulunduğu hatıralarda kaydedilmiştir. Tarihçe-i Hayat’taki “Bediüzzaman Said Nur” başlıklı yazısı, ilk defa Sinan Omur’un sahibi olduğu Hür Adam gazetesinde yayımlanmış (22 Şubat 1952) ve Cevat Rifat Atilhan merhum 1967 senesinde vefat etmiştir.

Cevdet Bey (Van Valisi)

Cevdet Bey, Van eski valisi Tahir Paşa'nın oğludur. Babası gibi kendisi de Bediüzzaman'a dost ve arkadaş olmuştur. Van'ın Rus ve Ermeniler tarafından işgal edildiği günlerde Van valisi olarak görev yapmıştır.

Cevdet Sezer

Aslen Dağıstanlı bir babanın çocuğu olarak Irak'ta dünyaya geldi. İlk tahsilini burada tamamladı. İstanbul Dârülfünûnu Edebiyat Fakültesi'ni bitirdikten sonra Felsefe ve Psikoloji muallimliği yaptı. Ali Ulvi Kurucu Bey'in hatıralarında nakledildiğine göre, Cevdet Bey, fevkalâde titiz ve disiplinli, çok heyecanlı, fedâkâr, hakkı pervâsız ilân eden ve bu uğurda her çileye katlanan, ehl-i kalb bir mücahid ve İslâm kahramanıdır. Hidayetle tanıştıktan sonra söylediği şu sözler ona aittir: *"Ben, inkılap tufanı içine katılıp da perişan olanlardanım. Gafletle geçen çok yıllarım var... Allah'ım, ömrüm sana isyanla geçti, beni affet!"* Aynı zamanda Medine'ye geldikten sonra komşularının Ali Ulvi Bey'e söylediği şu sözler onun ibadet hayatına, takvasına ve nâstan müstağni oluşuna ışık tutmaktadır: *"Ali Ulvi Bey, bu hoca geceleri uyumuyor yahu! Sabaha kadar ibadet ediyor. Namaz namaz namaz... Geliriz gideriz, secdede rûkûda..."*, *"Bu hoca, acayip bir hoca, para verdim, almadı. Gece sahura kalkıyor, akşamdan kalan salatayla yoğurt yiyerek oruç tutuyor. Para verdim, almadı..."*

1947'de "Doğan Güneş" dergisini çıkardı. Kendi dergisinde ve "Volkan" gi-

bi daha başka dergilerde heyecanlı, hararetili şiirler ve yazılar kaleme aldı. Hapishâne ve tımarhânelerde eziyetlere maruz kaldı. Anadolu'da çok acılar çektikten sonra 1949 senesinde Medine-i Münevvere'ye sığınmak zorunda kalan Cevdet Sezer Bey, 1983 senesinde burada vefat etti.

Ceylan (Çalışkan)

1929 yılında Emirdağ'da dünyaya geldi. Üstad Hazretleri, 1944 yılında Emirdağ'a geldiğinde Çalışkan ailesi onun yardım ve hizmetine koşmuştu. İşte bu kahraman ailenin ferdlerinden biri olan Ceylan Çalışkan Beyefendi de kendini Üstad'a vakfetmiş, bütün hayatını iman ve Kur'an hizmetine adanmış talehlihlilerden biriydi. Üstad Hazretleri, yazdığı bir mektupta "Ceylân! Sen bah-tiyardın ki, bu acib zamanda Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir hizmeti ve onun manevî hazinesinin bir anahtarını aldın. Benim de anahtarımı aldın. Ve küçük bir Abdurrahman ve küçücük bir Hüsrev namını aldın. Bu kudsî ve ehemmiyetli vazifeye lâayık olacağını gayet kuvvetli bir sadâkat ve metanet ve ihtiyat ile isbat edersin." diye işarette bulunmuştur. İman yolunda birçok kere tevkif edilen, değişik sıkıntı ve musibetlere maruz kalan Ceylan Çalışkan Beyefendi, 1963 yılında İstanbul'da geçirmiş olduğu bir trafik kazası neticesinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

Eflâton

İlkçağ Yunan filozofudur. Atina'da doğan Eflâton, Sokrat'ın talebesidir. Eflâton'un en önemli görüşü "ideler âlemi"

görüşüdür. Ona göre duyularla algılanan bu âlem gölgelerden ibarettir. Bizzat eşyanın kendisi bir takım yansıma ve hayallerdir. Asıl âlem ise ideler âlemidir.

Elmalılı Hamdi Yazır

Hak Dini Kur'an Dili adlı tefsirin sahibi olup son dönemde neş'et etmiş mühim bir âlimimizdir. 1878 yılında Antalya'nın Elmalı ilçesinde doğdu. İlköğrenimini ve Rüştîye Mektebini Elmalı'da tamamladı. Kur'an'ı ezberlerdi, Arapça okudu ve İslâmî ilimlerde gerekli ön bilgileri öğrendi. Sonra 1895 (h.1310)'te İstanbul'a giderek zamanın âlimlerinden Kayserili Mahmud Hamdi Efendi'nin Beyazıt Camii'ndeki derslerine devam etti ve ondan icazet aldı. Bundan sonra hocası Büyük Hamdi, kendisi de Küçük Hamdi diye anılmaya başlandı; yazılarında da o imzayı kullandı. Soyadı kanunu çıkınca babasının köyü olan "Yazır" soyadını aldı ise de daha çok doğum yerine nisbetle "Elmalılı" diye meşhur oldu. Kendi gayretiyle edebiyat, felsefe, riya ziye ve musiki öğrendi. 1905 yılında girdiği ruus imtihanını kazandı ve dersiâm oldu. Bu sıfatla Beyazıt ve Şehzade camilerinde dersler verdi. 15 Eylül 1919'da ilmî rütbesi Süleymaniye Medresesi müderrisliğine yükseltildi.

Ülkeyi çağdaş ilim ve medeniyet seviyesine ulaştırmaya vesile olabileceği ümidiyle meşrutiyet idaresini hararetle savunmaya başladı ve bu görüşü temsil eden İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ilmiye şubesine üye oldu. Avrupai tarzda bir meşrutiyet yerine şeriata uygun bir

meşrutiyet modeli geliştirmek için çalışmalar yaptı. Beyazıt Medresesi'nde iki yıl süren dersiâmlik görevinden sonra 2. Meşrutiyet'in ilk meclisine Antalya mebusu olarak girdi.

Milli mücadele sırasında 1. ve 2. Damat Ferit Paşa Hükümeti'nde görev yaptığı için İstiklal Mahkemesi'nce gıyaben idama mahkûm edilmesi üzerine Fatih'teki evinden alınarak Ankara'ya götürüldü ve kırk gün tutuklu kaldı. Mahkeme sonunda muhtemelen İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye olması sebebiyle suçsuz bulunarak serbest bırakılınca İstanbul'a döndü. Bu olaylardan sonra tamamen inzivaya çekildi ve vefatına kadar yalnızca camiye gitmek için evinden çıktı. Bir geliri olmadığı için maddi sıkıntı çektiği bu dönemde "Metalib ve Mezahib" adlı tercüme eserini tamamladı. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Türkçe bir tefsir hazırlanması kararı alınınca Diyanet İşleri Başkanlığı bu işi kendisine teklif etti. Elmalılı teklifi kabul ederek tefsiri yazmaya başladı; Hak Dini Kur'an Dili adını verdiği eserini vefatından önce bitirmeye muvaffak oldu.

27 Mayıs 1942'de uzun müddet mübtela olduğu kalb yetmezliğinden Erenköy'de vefat etti ve Sahra-yı Cedid Mezarlığı'na defnedildi.

Emced Zehâvî

Iraklı köklü bir aileden gelen Emced Zehâvî, Irak'ta şeyhu'l-ulemâ olarak tanınmış mühim bir İslâm âlimidir. Kendisi İstanbul Dârülfünûnu'nun Medresetü'l-Kuzât bölümünde talebe iken Hazreti

Bediüzzaman'ı tanıma imkânı bulmuştur. Ayrıca İstanbul'daki tahsil hayatında merhum müfessirimiz Elmalılı Hamdi Yazır ile bir ara ders arkadaşlığı olmuş, Mehmed Âkif ve Ahmed Naim gibi önemli simalarla görüşmüştür. Hazreti Üstad'ın Bağdat'a hicrete gönderdiği talebesi Ahmed Ramazan Ağabey'e orada sahip çıkmış, himaye ve tekeffül edip Mercan Medresesi'ne yerleştirmiş, gittiği ziyaretlere ve katıldığı konferanslara onu da beraberinde götürmüştür. Üstad Hazretleri Gençlik Rehberi Mahkemesi'nden be-
raat edince (1952), Emced Zehâvî kendisine -Tarihçe-i Hayat'a da dercedilen- bir tebrik mektubu göndermiştir. Ali Ulvi Kurucu Bey, hatıralarında, bu büyük âlimin Hazreti Bediüzzaman'la alâkalı şu enfes tespitlerini aktarmaktadır: *"Bediüzzaman bir deha idi. Dışarıdan kendi hâlinde bir derviş gibi, öyle görünürdü; ancak kendisiyle görüşünce kıymetini anlardınız... O hepimizi geçti. Bak, bu hükümet darbesi oldu, ben kaçtım geldim. Belki hayatımı kurtarırım da dönüşte bir işe yararım, dedim... Hapse atacaklar zaten hasta bir adamım; hapse filân dayanmam... Onların, ne sualleri ne cevap verecek, ne de işkenceye dayanacak halim var... Fakat Bediüzzaman, hepimizi geçti. Faaliyetlerini takip ediyorum. Irak'ta da sevenleri var. Sirâcû'n-Nûr ve Zülfikâr diye iki eserini getirdiler, okudum. E, o yüksek fıtrattan bu hizmetler beklenirdi... Asıl hoşuma giden taraf, felâketlerden sonra ümidini kaybetmemesi, cihada devam etmesiydi. Türk miletine yaptığı bu hizmet unutulmaz..."*

Emin (Çayırılı)

Bediüzzaman'ın Kastamonu'daki ilk talebesidir. Esasında Van'daki Küresin aşireti eşrafındandır. 1926'da Kastamonu'ya sürgün edilmiştir. 1936 yılında Üstad'ın da Kastamonu'ya sürgün edilmesinden sonra kendisiyle tanışma imkanına kavuşmuştur. Üstad Hazretleri'nin sürekli takip altında bulundurulduğu, insanlarla görüşmesinin engellendiği o sıkıntılı günlerde, herhangi bir korku ve endişeye kapılmaksızın halisane ve samimi bir şekilde yaklaşık 8 yıl boyunca en yakın dairede Hz. Üstad'ın hizmetinde bulunmuştur. Kastamonu'nun merkezindeki Nasrullah Camii'nin şadırvanında bir çay ocağı kurarak çaycılık yaptığından "Çaycı Emin" lakabıyla bilinmektedir. 1943 yılında Denizli'de dokuz ay tutuklu kalmıştır. 1967'de Van'da bir trafik kazasında yanarak şehid olmuştur.

Enver Paşa

İttihat ve Terakki'nin en aktif üç paşasından biri olan Enver Paşa, 1881'de İstanbul'da doğdu. 2. Meşrutiyet'in ilanı ve meclisin yeniden açılmasını sağlamak maksadıyla dağa çıktı. Bu hareketi sonrasında Meşrutiyet'in ilan edilmesi üzerine, hem "hürriyet kahramanı" olarak ün yaptı, hem de İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelenleri arasına girdi. Meşhur Babıali Baskını'na katılarak hükümet darbesinde aktif rol oynadı. 1. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Harbiye Nâzırı idi. Osmanlı Devleti'nin Almanya saflarında 1. Dünya Savaşı'na katılmasına imza attı. Savaş sonrasında yurt dışına kaçtı ve bir daha da geri-

ye dönemedi. Maceralı hayatını yurt dışında da sürdüren Enver Paşa 1922'de Himalayalar'ın eteklerindeki Pamir yaylasında Rus müfrezeleriyle girilen çatışmada vurularak şehid oldu.

Eşref Edip (Fergân)

Osmanlı döneminde Balkanlar'ın önemli merkezlerinden biri olan Serez'de 1882'de dünyaya gelen Eşref Edip Bey, İslâmî düşünce ve mücadele adamı olarak hareketli bir hayatın mümessili olmuştur. Burada ilk eğitim-öğretimini tamamlamış, ilk dinî bilgilerini almış ve hâfızlığını itimama erdirmiştir. Sonra İstanbul'da mekteb-i hukuka kaydolmuştur. Yayın hayatına girmesiyle birlikte artık ömrü hep mecmua neşretmekle; müslümanları intibaha getiren, insanımıza mücadele ruhu kazandıran yazılar yazmakla geçmiştir. Evvelâ, 2. Meşrûtiyet'in ilanını takip eden ayda, -182. sayısından sonra adını "Sebilürreşad" olarak değiştireceği,- "Sırat-ı Müstakim" adında haftalık bir dergiyle yayın hayatına girmiş, daha sonraları değişik gazete ve mecmualarda yazılarına devam etmiştir. Bediüzzaman ve Âkif gibi birçok İslâm âlimi ve mütefekkirinin yazılarını dergisinde neşretmiştir. Özellikle Mehmed Âkif'le uzun yıllar samimî beraberliği olmuş, ondan sadece dergi için yazılar almamış, aynı zamanda derginin kurulmasında ve yayın hayatının temâdisinde bu samimî dostunun büyük desteğini görmüştür.

Üstad'la ile olan dostluğu ise Üstad'ın dergide neşredilen yazılarını münasebetiyle başlamış, Hazret-i Üstad'ın âhirete irtihâline kadar da samimâne devam et-

miştir. Hatta Üstad, Eşref Bey'e derginin 50. sene-i devriyesi dolayısıyla, 1958'de "Esse lâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtühû! Aziz, muhterem, sıddık, envâr-ı İslâmiyeyi elli seneden beri neşreden, hakâik-i İslâmiyeyi ehl-i dalâlete karşı müdâfaa eden ve elli seneden beri benim maddî-manevî bir hakikî kardeşim ve meslektaşım, Eşref Edip!" hitabıyla başlayan gayet samimî bir tebrik mektubu göndermiştir.

Eşref Edip Bey de Üstad ve Risale-i Nur'la alâkalı "Risale-i Nur Müellifi Said Nur ve Nurculuk (1952)", "Bediüzzaman Said Nur ve Nurculuk; Tenkid, Tahlil (1963)", "Risale-i Nur Muârrız Yazarlarının İsnadları Hakkında İlmi Bir Tahlil (1965)" adlarında üç kitap neşretmiştir. Ayrıca Sebilürreşad, Yeni İstiklâl, Bugün, Sabah ve İttihad gibi gazete ve dergilerde Bediüzzaman'la alâkalı makale ve araştırmaları yayımlanmıştır.

Mücadele ve hareket insanı olarak hayat süren Eşref Edip Bey, Aralık 1971'de vefat etmiş ve Edirnekapı Şehitliği'ne defnedilmiştir.

Ferit (Kâm)

Tam adı Ömer Ferit Kâm'dır. 1864'te İstanbul'da doğdu. Eğitimini tamamladıktan sonra değişik zamanlarda tercümanlık, muallimlik ve müderrislik vazifelerinde bulundu. Felsefî ve dinî konularda, Doğu-Batı'daki klâsik metinler üzerinde ciddî okuma ve araştırmalar yaptı ve "Sebilürreşad"da yayımlanmak üzere yazılar kaleme aldı. 1919'da Hazreti Üstad'ın da âzâsından olduğu Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye üye olarak tayin edildi. 1944'te vefat etti.

(Mehmed) Feyzi (Pamukçu) (Küçük Hüsrev)

1912'de Kastamonu'da doğdu. Arapça tahsili almış bulunan ve ilim ehli bir zat olarak tanınan M. Feyzi Pamukçu, 1936 yılında Üstad'ın Kastamonu'ya sürgün edilmesinden sonra Nurlarla tanıştı. Üstad'la birlikte Risaleleri baştan sona kadar okuyup Risale-i Nur düşüncesinin anlaşılıp yayılmasında önemli hizmetlerde bulundu. Ömrünü iman ve Kur'ân hizmetine adanmış Pamukçu 1990 yılında Kastamonu'da vefat etti.

Fevzi Çakmak

Osmanlı'nın son dönemi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında görev yapmış meşhur Türk asker ve devlet adamıdır. İstanbul'da doğdu. 1898'de kurmay yüzbaşı olarak orduya katıldı. Balkanlar'ın en karışık olduğu bir dönemde on dört yıl Rumeli'de kaldı. I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale muharebelerine katıldı. Çanakkale cephesinin kapanmasından sonra Doğu'da Kafkas cephesinden gelen Rus saldırılarını durdurarak Ruslar'ın İskenderun ve Basra körfezlerine inme plânlarını başarısızlığa uğrattı. Milli Mücadele'nin başlangıcında İstanbul hükümetinde aldığı vazifelerde; İstanbul, İngilizler tarafından işgal edilinceye kadar Anadolu'ya silâh, cephane, insan kaçırma faaliyetlerinde bulundu. İstanbul'un işgalinden sonra Ankara'ya geçti. Büyük Millet Meclisi tarafından Müdafaa-i Milliye vekili seçildi. Yunan ordusunu kesin yenilgiye uğratan Başkumandanlık Meydan Muharebe'sinin savaş plânları Fevzi Paşa tarafından hazırlandı. 30 Ağustos

Zaferinin kazanılmasında da rolü bulunan Fevzi Paşa'ya Mustafa Kemal'in teklifiyle Büyük Millet Meclisi tarafından marşallık rütbesi verildi. Kozan ve İstanbul olmak üzere iki defa Millet Meclisi üyeliği yaptı. 1924'te kumanda mevkiinde bulunmuş milletvekillerinin politika veya askerlikten birini seçmeleri istenince, çok sevdiği askerlik mesleğini tercih etti.

En büyük zevki kitap okumak olan Paşa geniş bir kültüre sahipti. Özellikle tarih, edebiyat ve sosyolojiye çok önem verirdi. Fransızca, İngilizce, Arapça ve Farsça yanında bazı Balkan dillerini de bilir, günlük politikadan hoşlanmazdı. Askerin de politik çekişmelerin dışında ve politikadan uzak tutulmasını savunurdu. Balkan Savaşı'nın kaybedilmesinin en büyük sebebinin ordunun siyasete bulaşmış olmasında gören Fevzi Paşa, orduyu daima politikadan uzak tutmuştur.

Galip (Muallim Ahmed Galip Keskin)

Bediüzzaman'ın Barla dönemi talebelerindendir. 1900 yılında Isparta/Yalvaç'ta doğmuştur. Mesleği öğretmenlik olmakla birlikte, aynı zamanda hattat ve şairdir. Üstad'ıyla birlikte Eskişehir Hapishânesi'nde tutuklu kalmıştır. Nur talebelerinden Hasan Feyzi Yüreğil Bey'in vefatından sonra Üstad Hazretleri kendisi için şu ifadeleri kullanmıştır: *"Bir Muallim Hasan gitti, yerine bir Muallim Hasan ve çok fedakâr diğer bir Muallim Ahmed geldi."* 1940'ta Yalvaç'taki bir çayhânede kaza kurşunuyla erken yaşta vefat etmiştir. Kabri Konya'dadır.

Hacı Ali Kılınçalp

1922'de dünyaya gelen Hacı Ali, 1946'da Hazreti Üstad'la tanışmıştır. Bir müddet Risale-i Nur'un hizmetinde bulunduktan sonra, Üstad'dan izin alarak önce Şam'a, sonra 1950'de Caimül-Ezher'de tahsil görmek için Mısır'a gitmiştir. Ezher'i bitirdikten sonra (1959) Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan vâizlik vesikası almış ve -Üstad'ın da iznini alarak- fahri vâizlik yapmıştır. Üstad'ın emriyle ilk defa Risale-i Nur Külliyyatı'nın Ezher'de üniversite kütüphânesinin raflarında arz-ı didâr etmesine hizmet etmiştir.

Hacı İbrahim

Bediüzzaman'ın ilk katiblerinden ve birinci talebelerinden olan muhterem Refet Barutçu Beyefendi'nin kayınpederidir. 1861'de Seydişehir'de dünyaya gelmiştir. 1933'de Barla'da damadı Refet Barutçu Beyefendi ile beraber Üstad'ı ziyaret etmiştir. Vefatı münasebetiyle Üstad Hazretleri'nin kendisi hakkında; *"O merhum, Risale-i Nur talebeleri dairesi içindedir; daima onlara olan dualara mazhardır. Biz de hususî ona dua ederiz."* ifadelerini kullandığı Hacı İbrahim Efendi 1945 yılında Isparta'da vefat etmiştir.

Hâfız Ali (Ergün)

Hız. Üstad'ın Barla'ya sürgün edilmesinden sonra, onun saff-ı evveldeki ilk talebelerinden biridir. 1898'de Isparta-İslamköy'de doğdu. Yaklaşık 12 sene aralıksız bir şekilde Nur hizmetinde bulundu. Risaleleri gece-gündüz durmadan bir

matbaa gibi el yazılarıyla çoğalttığından, Bediüzzaman tarafından kendisine "Nur fabrikası unvanı" verildi. O, Üstad'ının *"Yorulmaz ve usanmaz, ciddi, samimi, siddik, hakiki, gayur, zeki, fedakâr ve vefadâr kardeşi, Nur'un şehid kahramanı, haşırdeki büyük mahkemede Nur talebelerinin alemdâridir."* Üstad'ına bedel olarak ömrünü nezredip şehadet mertebesine ermiştir. 1943 yılında Üstad'la birlikte bulunduğu Denizli Hapishanesi'nde iken rahatsızlandı. Kaldırıldığı Denizli Memleket Hastahanesi'nde ebedi âleme göç etti. Bediüzzaman Hazretleri, Hâfız Ali'nin vefatından sonra şu ifadeleri kullandı: *"Gizli düşmanlar beni zehirlediler. Ve Nur'un şehid kahramanı merhum Hâfız Ali benim bedelime hastahaneye gitti ve benim yerimde berzah âlemine seyahat eyledi."*

Hâfız Ali (Reşad)

"Yunanistan'da Risale-i Nur'un neşriyatını yapan ve yüzlerce Nur Talebesi yetiştiren" Hâfız Ali Efendi, 1899 senesinde Samsun'un Çarşamba kazasına bağlı Terme nahiyesinin Emiryusuf köyünde dünyaya geldi. İstanbul'un işgali ve mütareke yıllarında Bediüzzaman'la beraberliği oldu. 1920'li yıllarda Yunanistan'ın Gümölcine şehrine yerleşti. Vefatına kadar burada kaldı ve bu süre zarfında birçok hâfız ve talebe yetiştirerek *"Rumeli bostanının çiçekleri"*ne bir nevi mânevî toprak oldu. Kendisi de aynı zamanda Nur dairesinde Risale-i Nur'lara fevkalâde vâkıf, ilmi derinliği olan faziletli bir Kur'ân talebesi olarak temayüz etti. Tarihçe-i Hayat'ın sonuna dercedilen

mektubuna, “Konferans Risalesi”nde yer alan şiirlerine bakıldığında onun engin ilmini, Risale-i Nur'lara ve müellif-i muhteremine olan vefa ve sadakatini görmek mümkündür. Gümülcine’de Peygamber Binası, Muhafazakâr ve Yol isimli mecmuaları neşretti. Peygamber Binası adlı mecmuada Risale-i Nur'lardan bahisler ve Hazreti Üstad'ın tercüme-i hâline dair kendisinin kaleme aldığı parçalar bulunmaktadır. Hazreti Bediüzzaman'ın ruhunun ufkuna yürüdüğü güne tarih düşmüş ve bunu bu derginin 3. sayısında yayımlamıştır:

Cihadından, cihanlar ona olmuştu meftun;

Hudâ razı, Nebi de Said'inden memnun..

Vefatında dedim tam şu âyet düştü tarih:

“Feinne hizbellâhi hümu'l-ğâlibûn”
(1379)

(Gümülcine: 27 Ramazan 1379 / 25 Mart 1960)

1980 yılında vefat eden Hâfız Ali Efendi, Gümülcine’ye defnedilmiştir.

Hâfız Hâlid

Risale-i Nur'un ilk talebelerinden biri olan Hâfız Hâlid Efendi 1891’de Barla’da doğdu. Meslek olarak önce ilkokul öğretmenliği yaptı. Daha sonra ilkokul öğretmenliğini bırakıp câmi imamlığı yapmaya başladı. Bediüzzaman Hazretleri'nin, kendisini, “Risale-i Nur tesvidinde çok hizmeti sebbeden temiz kalbli, ihlâslı bir hâfız, müdakkik bir hoca” diye anlattığı Hâfız Hâlid Efendi, şartların çok ağır, hizmet etmenin çok zor olduğu o çetin gün-

lerde iman dâvâsına sahip çıkmış, 1946 senesinde İstanbul’da vefat etmiştir. Kabri, Karacaahmet mezarlığındadır.

(Denizli Tüccarı, Ekmekçi) Hâfız Mustafa (Kocayaka)

1893 senesinde Burdur’un Yeşilova ilçesine bağlı Kocayaka köyünde dünyaya gelmiştir. 1927’de Denizli’ye yerleşmiş, orada ticarete başlamış, fabrikalar kurmuş, müteahhitlik ve fırıncılık yapmıştır. Bu çeşit ticarî vesilelerle hem Denizli halkı içinde çok sevilen biri olmuş, hem de şehrin önemli devlet adamları ve bürokratları yanında tesirli bir nüfûz ve imtiyaz elde etmiştir. 1943’de Denizli Mahkemesi’nce tevkif edilip hapsedilen Hz. Üstad ve talebelerinin tahliye edilmeleri için hâkimlerle temas kurmuş, neticede beraat kararının çıkmasında çok büyük gayret ve hizmetleri olmuştur. Bu gayretlerinden dolayı da Hz. Üstad, kendisine, çok defa iltifatta bulunmuş, minnettarlığını ifade etmiştir. Başka bir mektubunda Hazreti Üstad, Denizli hapsinden beraat edip bir müddet Denizli Şehir Otel’inde kaldığı sırada yine bu vefalı talebesinin hizmet ve yardımlarını gördüğünü “Ben Denizli Otel’inde iken bana mahdumuyla araya ekmek, ateş cihetinde hizmet eden ve Tahir Çavuş’la bana mektup gönderen ekmekçi Mustafa’ya da selâm ediyorum.” ifadeleriyle bildirmiştir. İnsanlar nazarındaki itibarını imana hizmet uğrunda kullanarak en iyi şekilde değerlendiren Hâfız Mustafa Efendi, 28 Şubat 1979 senesinde Rabb-i Rahim’ine yürümüş ve Denizli Asrî Mezarlığı’na defnedilmiştir.

Hâfız Osman Nuri

Aslen Burdurlu olan meşhur hattatımız Kayışzâde Hâfız Osman Nuri Efendi, genç yaşta İstanbul'a gelmiş, Kazasker İzzet Efendi'den sülûs ve nesih yazılarını öğrenip icazet almış, onun vefatından sonra da talebesi Muhsinzade Abdullah Hamdi Bey'in derslerine devam etmiştir. Yazısı pek güzel, okunaklı ve mushaf tertibi açısından ezberlenmesi kolay olduğundan yazdığı Kur'an'lar ümmet tarafından hüsn-ü kabul görmüş, her yere yayılmış ve çokça okunmuştur.

Yazdığı mushafın en önemli özelliği, okunaklı olmasının yanında âyet berkenar sayfa düzenine uygun olmasıdır. Yani, mushafın sayfa yapısının, âyetlerin bölünüp de bir kısmının sonraki veya önceki sayfada kalmadan, âyetlerin başlangıç ve sonlarının tek sayfada yer almasıyla tamamlanan sayfa düzenine muvâfık olması demektir.

1930'lu yıllarda Bediüzzaman Hazretleri de Hâfız Osman Efendi'nin yazdığı mushafta Kur'an'ın kırk çeşit i'câzından gözle görünen bir mu'cizesi olarak tarif ettiği tevâfuk mu'cizesini fark etmiş, Hâfız Osman mushafındaki sayfa düzenini koruyarak kendi Kur'an'ı üzerinde bazı düzenlemeler yapmış, tespit ettiği tevafuklara işaretler koymuş, renklendirmiş, talebelerini bu mu'cizeyi ortaya çıkarmaları için hummalı bir çalışmaya teşvik etmiştir. Birçok mümtaz talebesi bu işte çalışmış, ancak Cenâb-ı Hak tam muvaffakiyeti, Üstad'ın, kalemi kerametli talebesi Hüsrev Altınbaşak Efendi'ye nasip etmiştir. Onun yazdığı

ve Hüsrev Hattı olarak bilinen Tevâfuklu Kur'an-ı Kerim'ler de aynı Hâfız Osman Efendi'nin yazdığı Kur'an gibi özellikle Anadolu'da çok sevilmiştir.

Aslında âyet berkenar tertibi, -Hz. Üstad'ın ifadesiyle- Kur'an'ın en uzun ve tek sayfalık âyetindeki (âyet-i müdâylene) sayfa uzunluğu ile tek satırlık İhlâs Sûresi'ndeki satır genişliğine uygun olarak keşfedilmiş bir ikram-i ilâhîdir. Yani, bu düzen zaten Kur'an'da var olan bir mu'cizedir. Sebepler dünyasında keşfetmek hâfız ve ehl-i kalb bir zât olan hattatımız Osman Efendi'ye kısmet olmuştur. Buna göre denilebilir ki; Kur'an'da zaten var olan bu mu'cize, Hâfız Osman hattıyla ilk defa tecessüm etmiş, Bediüzzaman Hazretleri'nin tevâfuk çalışmalarıyla da bu asırda zirveye çıkmıştır. Böylece asırlar geçtikçe gençleşen ve her asra kendini çağın gereklerine uygun olarak ifade eden Kur'an'ın gözle görünen bu mu'cizesinin bir parıltısı asrımız Müslümanlarına hediye edilmiştir.

Çok sayıda mushaf yazan, hâdim-i Kur'an Hâfız Osman Nuri Efendi, 107. mushafını yazdığı sıralarda 11 Mart 1894 (4 Ramazan 1311) tarihinde İstanbul'da teravih namazı kıldırırken rûkûda iken Hakk'ın rahmetine kavuşmuş ve mübarek naaşı İstanbul'da Mevlânâkapı yolu üzerinde bulunan Merkezefendi Kabristanı'na defnedilmiştir.

(Müküslü) Hamza

Hazreti Üstad'ın Eski Said hayatının ehemmiyetli talebesi ve ilk kâtiplerinden olan Hamza Efendi, aslen Van'ın Müküs

(Bahçesaray) kazasındandır. Üstad'ın küçük kardeşi Abdülmecid Ünlükul'la beraber çok yakın dostluğu olmuştur. İşârâtü'l-İ'câz'ın ilk Arabî nüshasını Diyarbakır'da -Van eski valisi Tahir Paşa'nın oğlu- Van valisi Cevdet Bey'in evinde 19 Şubat 1330 tarihinde Cuma gecesi beraber temize çekmişlerdir. Tebyiz esnasında, mu'cizeler bahsine gelindiğinde mürekkep sayfaya aniden dökülmüş, tevâfuken aynı gecede Hazreti Bediüzzaman'ın Bitlis'te talebeleri ile beraber Ruslar'la savaşırken esir düşmesine işâret eden garip bir şekil almıştır. Müküslü Hamza Efendi, İşârâtü'l-İ'câz'da, bu acîb şeklin aynen alındığı sayfanın kenarına şu hâşiyeyi düşmüştür: *Ve kezâ bu nakış, başı kesilmiş bir yılının kuyruğunu müellif Bediüzzaman'a sarmış olduğuna ve müellifin yaralı olarak otuz saat ölüme muntazır su arkının içinde kaldığı yere benziyor ve o vâziyeti andırıyor.*

Hamza Efendi; 6-7 sayfalık, Hazreti Üstad'ın ilk biyografisi özelliğini taşıyan bir tarihçe kaleme almış, bu eser İşârâtü'l-İ'câz'ın esaret dönüşü neşredilen ilk basısına takdim olarak konulmuştur. Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan'ın ablası Adâlet Hanım'la evlenmiş, Medresetü'l-Vâizîn'i bitirmiş, daha sonraları Suriye'ye lise müdürü olarak gitmiş, orada 1960 senesinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

Hasan Fehmi Bey

Arnavut kökenli olup 1874 yılında dünyaya geldi. Paris'te bir müddet kaldı. İstanbul'a dönünce Mevlanzâde Rifat'ın sahibi olduğu Serbestî gazetesin-

de başmuharrir olarak çalışmaya başladı. Hasan Fehmi Bey, gazetede sıkça mevcut hükümetin (İttihad-Terakki) baskıcı ve fikir özgürlüğünü kısıtlayan idaresini eleştiren yazılar kaleme alıyordu. 2. Meşrutiyet'in yaşandığı şaibeli, buhranlı ve sıkıntılı günlerden birinde (6 Nisan 1909) Sirkeci'ye giderken faili meğhul bir suikastle öldürülmesi, İttihad-Terakki karşıtlarını iyice öfkeliendirdi. Akabinde muhalif fırkalar protestolarla faillerin bulunmasını talep ettiler. Kalabalık ve öfkeli grupların çığırtkanlıklarıyla ortam iyice gerildi. Ve neticede bu cinayet, sonrasında meydana gelen çok feci ve kanlı hâdiselerin (yani 31 Mart Vak'ası'nın) sebepleri arasında gösterildi.

Hazreti Üstad, Dîvân-ı Harb-i Örfî adlı eserinde, bizzat şahidi olduğu bu acı hâdiselerin yedi sebebini sıralarken, beşinci sebepte Hasan Fehmi Bey cinayetinin haddinden fazla büyültülmesini zikrediyor. Daha sonra da vak'anın asıl sebebi olarak şöyle diyor: *"Üssü'l-esas esbap, fırkaların taraftarâne ve garazkârâne münakaşâtı ve gazetelerin belâgat yerine mübâlağât ve yalan ve ifrat-perverâne keşmekeşleri idi."*

Hasan Fehmi Bey'in vefat günü, 1996 senesinde, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından "Basın Şehitleri Günü" olarak kabul edildi. 2005'ten sonra ise bu anma gününün adı "Öldürülen Gazeteciler Günü" olarak değiştirildi. Kabri, 2. Mahmud türbesindedir.

Hasan Feyzi (Yüreğil)

Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle "Denizli kahramanı" olan Hasan Feyzi

Yüreğil 1895 yılında dünyaya gelmiştir. Şair, edip, mutasavvıf ve muallimdir. Üstad'la bizzat görüşmesi, 1943'teki Denizli mahkemesi vesilesiyle oldu. Bu görüşmeden önce de bilhassa 30 yıllık muallimliği vesilesiyle dine hizmet etmekteydi. Bu tarihten sonra ise Üstad'a olan derin bağlılık ve fevkalade sadakatle iman ve Kur'an hizmetine devam etti. Bizzat Hz. Üstad'ının ifadesiyle "zülcenaheyn", "ehl-i kalb", "gayet yüksek bir ehl-i ilim ve hakikat", "kıdemli bir muallim alim", "yüksek bir edip" "Hafız Ali'nin ehemmiyetli bir varisi", "Denizli'nin Hüsrev'i" olarak tavsif edilen Hasan Feyzi Yüreğil, yazdığı bir şiirinde Üstad'ına bedel kendisinin vefat etmesini niyaz etmiş ve bundan kısa bir müddet sonra, 1946'da da vefat etmiştir. Nurettin Topçu da, Denizli'de tanıştığı Hasan Feyzi Yüreğil'in Bediüzzaman'ın aşk ve muhabbetinden vefat ettiğini kaydeder. Vefatından sonra Üstad Hazretlerinin kendisi için "ben, bütün ömrümde, bu derece, bir vefattan bu kadar müteessir olup ağlamamıştım" ifadelerini kullandığı Hasan Feyzi Yüreğil, Risaleler ve Üstad hakkında manzum yazı, şiir, mektup ve mersiyeler yazmış ve bunların bir kısmı Risale-i Nur'da yayımlanmıştır.

Hasanü'l-Bennâ

Tam adı Hasan Ahmed Abdurrahman el-Bennâ'dır. İhvân-ı Müslimîn hareketinin bânîsidir. 1906 tarihinde Mısır'da doğdu. İlköğrenimini babasından aldıktan sonra klasik ve modern eğitim veren medreselerde okudu. Bu arada daha lise yıllarında iken bazı hayır teşkilatlarında görev yaptı ve Şâzeliye tarikatının

Hassâfiye koluna intisap ederek mânevî yanını da derinleştirdi. Dârululûm'a kaydolup (Küçük Ezher) mezun olduktan sonra İsmailiye'de öğretmenliğe başladı. Hem öğrenciliği, hem de öğretmenliği yıllarında güzel ahlâkı, güler yüzlülüğü, içten ve samimî oluşu, tebliğde iman ve aksiyonu mezceden bir yol takip etmesi, Kur'an'a dair bilgisi, sünnete olan bağlılığı, evrad u ezkâra düşkünlüğü, gönüllere tesir eden hitabeti gibi hasletleriyle "İslâm'ın zeki bir evladı" olan Mısır'da farklı bir önder sima olarak temayüz etti. Öyle ki hâl, tavır ve metoduyla 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında, İslâmî tecdid ve ıslah hareketlerine öncülük eden seleflerinden biraz daha farklı bir çizgide olduğu görülmüyordu. O, ilmî faaliyetleri yanında, halkın arasına karışarak tebliğ ve irşada da ağırlık verdi. Camilerde, hususan kahvehanelerde yaptığı sohbetlerle insan kazanmaya çalıştı. Abdülaziz Çaviş gibi etrafındaki tanınmış kişilerle teması geçti. İnsanları kazanmadan, gönüllerine girmeden, onların tek bir gaye etrafında birleştiremeyeceğine ve başta Mısır'da, sonra diğer Müslüman memleketlerde hüküm-ferma olan sömürgeci zihniyetin başka türlü defedilemeyeceğine inanıyordu ve çevresini buna inandırıyordu. 1928'de İsmailiye'de İhvân-ı Müslimîn'in temellerini attı. Kahire'de daire daha da genişledi. Ve gittikçe çevresinde hâlelenen her kesimden insanların sayısı arttı. Hasanü'l-Bennâ, bununla yetinmedi. İslâmî daveti toplumun bütün ünitelerine yaymak, pratiğe dökmek, kalıcı kılmak istiyordu. Bu amaçla fabrikalar, sosyal ve kültürel müesseseler, kız

ve erkekler için okul ve medreseler inşa edilmesine ön-ayak olarak cemiyetin teşkilatlanmasını temine çalıştı.

Fakat daha sonraları İhvân-ı Müslimîn'e yapılan baskılar, cemiyetin faaliyet alanını daralttı. Müesseselerinin çoğuna hükümet el koydu. O sıralarda meydana gelen bazı suikastlerden İhvân sorumlu tutuldu. Hasanü'l-Bennâ ise 1949 senesinde uğradığı silahlı bir saldırı sonucu hayatını kaybetti.

Emirdağ Lâhika mektuplarında ve bazı hatıralarda Hazreti Üstad'ın, İhvan-ı Müslimîn'in faaliyetlerini, hizmetlerini takip ve tebrik ettiğine, onlara verilmek üzere Risale ve mektuplar gönderdiğine dair bir kısım bilgiler mevcuttur. Ayrıca bu cemiyet ile Nur Talebeleri'nin mesleklerinin temel farkları 5-6 maddede ed-Difâ gazetesinin muharriri İsa Abdülkadir tarafından yazılan ve Tarihçe-i Hayat'a dercedilen bir yazıda belirtilmiştir.

Hazreti Ziyaeddin

Nakşibendî Halidî meşayihinin önde gelenlerinden biri olan Abdurrahman et-Tağî'nin evladıdır. 1856 yılında dünyaya geldi. Başta pederi olmak üzere, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki meşhur âlimlerden ders aldı. Birinci Dünya Savaşı başladığında gönüllü kuvvetler teşkil ederek harbe iştirak etti. İstiklâl Harbinde de vatan müdafaası için çarpışırken bir kolunu kaybetti. Yaptıkları hizmetler dolayısıyla Sultan Reşad tarafından bir madalya ile taltif edildi. 1925 yılında vefat eden Şeyh Ziyaeddin Efendi, Muş vilâyeti civarındaki Nurşin'de babasının yanına defnedilmiştir.

Hıfzı (Bayramoğlu)

Hacı Hıfzı Bayramoğlu, Safranbolulu hâlis Nurtalebelerindendir. Memleketinde halim-selim, mübarek biri olarak tanınan ve sevilen Hacı Bayram Efendi, 1908'de doğmuştur. Hz. Üstad Kastamonu'da iken onunla tanışma şerefine ermiş, uzun zamandır aradığı kuvve-i mânevîyeyi Üstad'da ve Nurlar'da bulabilmiştir. O günden sonra muhterem refikası ve küçük iki mâsum evlâdı Hüsnü ve Yılmaz Bayramoğlu ağabeylerle beraber ailece evlerini bir dershâne-i Nuriye hâline getirmişler; Asâ-yı Musa, Küçük Sözler, Gençlik Rehberi gibi Risale-i Nur mecmualarını yazarak -Hz. Üstad'ın ifadesiyle- istikbali nurlandıracak hizmetler yapmışlardır. Bu bahtiyâr aile hakkındaki şu ifadeler de Hazreti Üstad'a ait: *Safranbolu'daki hâlis kardeşlerimizden Hıfzı'nın küçük medrese-i nuriyesi olan hanesindeki küçük ve çok çalışkan mâsumları, yedi yaşında Yılmaz ve on üç yaşında Hüsnü'nün ve onlar gibi Nur'a çalışan muhterem vâlidelerinin mübârek kalemleriyle yazdıkları tebriklerini, umum Safranbolu ve Eflâni medrese-i nuriyesi nâmına bu Ramazan'ın bir Firdevsî teberrükü hesabına kabul ettik.*

1969'da hac farızasını edâ ettikten bir sene sonra, 1970 Ramazan'ında Hakk'ın (c.c.) rahmetine dehâlet etmiştir.

Hilmi (Erkal)

Kastamonu nur talebelerinden biridir. 1891'de Kastamonu'nun Tepelice köyünde doğdu. Bediüzzaman Hazretleri'nin Kastamonu'ya sürgün edilmesiyle ken-

disini tanıdı ve yıllarca hizmetinde bulundu. Hz. Üstad Emirdağ Lahikası'nda; "Kastamonu'da, sekiz sene mübarek mahdumu ve merhum refikasıyla Risale-i Nur'a fevkalâde bir sadakatle çalışan ve kalemıyla Risale-i Nur'a çok hizmet eden ve çoklarını Nur dairesine getiren" ifadeleriyle "Risale-i Nur'un bu has şakirdi"nin iman yolundaki çalışmalarına işaret eder. 1943 Denizli hapsinde de Üstad'ının yanında olmuştur. 1960'da vefat etmiştir.

Hilmi Uran

1886'da Bodrum'da dünyaya gelmiştir. Mekteb-i İdadî'yi (orta ve lise eğitimi) ve Mekteb-i Mülkiye'yi (Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni) İzmir'de tamamladıktan sonra Menemen ve Çeşme'de 7 sene kaymakamlık vazifesinde bulunmuştur. Daha sonra da Antalya muhtasarlığı, Adana valiliği (1925) ve Adana milletvekilliği (1927), Bayındırlık ve Adalet Bakanlığı, 15 Mart 1943'deki ikinci Saraçoğlu hükûmetinde İçişleri Bakanlığı, CHP'de farklı zamanlarda müfettişlik, parti genel sekreterliği ve parti genel başkanvekilliği gibi mülkî, adlî ve siyasî dairelerde görevler yapmıştır.

Üstad Hazretleri, Hilmi Bey'e -Dâhiliye Vekili olduğu sıralarda- "*Başta Dâhiliye Vekili olan sen, Afyon Valisi'ni ve Emirdağ Zâbitası'nı musallat edip, her gün bir ay haps-i münferit azâbını çekirtmek ve tecrid-i mutlak içinde tek başıyla bir haps-i münferitte durmaya mecbur etmek, hangi maslahatınız iktiza eder?*", "*Hiçbir tarihte ve zemin yüzünde emsali vuku bulmayan bir zulme ve on vecihle kanunsuz bir gadre ve tazyike he-*

def olmuşum." diyerek kendisine yapılan kanunsuz muâmeleleri ve haksızlığı ihtârâne bildiren bir dilekçe (istidâ) yazmıştır. Ancak bu dilekçe ile tazyikler daha da artırılmış, buna karşılık Hazreti Üstad yirmi seneden beri muhâfaza ettiği kâidesinin haklılığını dile getiren şu cümleyi söylemiştir: "*Böylelere müracaat edilmez; yirmi sene sükûtum haklı imiş!*"

Hazreti Bediüzzaman Emirdağ'da ikâmete mecbur edildikten (1944 Ağustos'undan) 3 yıl sonra, Hilmi Uran, 1947'de İnönü'den sonra partinin ikinci adamı olarak CHP'de genel başkanvekilliğine yükselmiştir. Ancak daha sonraları yaşanan siyasî gelişmeler, hem CHP, hem de Hilmi Uran adına yolunda gitmemiş, istenildiği gibi olmamıştır. Zira 1950 seçimlerinde Halk Partisi kaybetmiş, Hilmi Uran da böylelikle önce siyasî hayatını noktalamış, sonra da 1957'de ölmüştür.

Hizan Şeyhi (Seyyid Sıbgatullah Arvası)

Doğu Anadolu'da dinî hayatın, özellikle kalb ve ruh hayatının ihyasında çok büyük gayretleri olan simalardan birisidir. Van'ın Bahçesaray ilçesine bağlı Arvas Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Şark'ın mânevî büyüklerinden Seyyid Muhyiddin ile başlayan dinî eğitim ve ruhî terbiyesi, Mevlânâ Halid-i Bağdadî Hazretleri'nin halifelerinden Nehrili Tâhâ-yı Hakkârî'nin huzurunda tamamlanmıştır. Talebesinin irşada ehil hale geldiğini gören şeyhi Hz. Tâhâ-yı Hakkârî, Sıbgatullah Hazretleri'ni, Nakşibendî-Halidî halifesi olarak payelendirmiş, sonra da irşad ve tebliğde bu-

lunması için Bitlis/Hizan'a göndermiştir. Hz. Sıbgatullah, bu icazet ve hilafetle Hizan'da, civar il ve ilçelerde yaptığı hizmetlerle, irşad faaliyetleriyle bölge halkı tarafından tanınmış ve "Gavs-ı Hizan" lakabıyla anılmıştır.

Hazreti Bediüzzaman, Doğu Anadolu'nun nuraniyet kazanmasında çok hizmetleri sebkât eden bu zâttan yöredeki tanınmışlığını şu şekilde ifade ediyor:

"Ben sekiz-dokuz yaşında iken, bütün nahiyesimde ve etrafında ahali Nakşî tarikâtında, ve oraca meşhur Gavs-ı Hizan namıyla bir zâttan istimdat ederken, ben akrabama ve umum ahaliye muhalif olarak 'Yâ Gavs-ı Geylânî' derdim. Çocukluk itibarıyla elimden bir ceviz gibi ehemmiyetsiz bir şey kayboldu, 'Yâ Şeyh! Sana bir Fâtîha, sen benim bu şeyimi buldur.'"

Seyyid Sıbgatullah Hazretleri, Peygamber ahlâkının yaşanması ve yaşatılması uğrunda uzun seneler hizmet verdiği ve ikamet ettiği Hizan'da 1870 senesinde ruhunu Rahmân'a teslim etmiş ve oranın bir köyü olan Gayda'ya defnedilmiştir.

Hoca Tahsin

Dârülfünûn-u Osmanî'nin (şimdiki İstanbul Üniversitesi) ilk müdürü olan Hoca Tahsin Bey, tabiat ilimlerinde ki geniş bilgisi ve derin vukufiyeti ile tanınmış bir hoca ve eğitimcidir. Aslen Arnavut olup -şimdi Yunanistan sınırları içinde olan- Yanya'da 1811 senesinde dünyaya geldi. İlk tahsilini İşkodra'da Berat müftüsü olan babasından aldıktan sonra, İstanbul'da medrese ilimlerini,

Paris'te de ulûm-u müsbeteyi tahsil etti. Dârülfünûn'a müdür olduktan sonra, C. Efganî ile beraber, üniversitenin açılışındaki konuşmada yaptıkları bazı yorumlar, ulema tarafından mahzurlu görüldü. Ve gelen yoğun tepkiler üzerine Efganî yurt dışına gönderilirken Hoca Tahsin de görevinden azledildi.

Ona ait "*Kitab-ı âlemin yaprakları, envâ-i nâ-mâdud, / Huruf ile kelimâtı dahi efrad-ı nâ-mahdud. / Yazılmış destgâh-ı Levh-i Mahfuz-u hakikatte, / Mücessem lafz-ı mânidardır âlemde her mevcud.*" (Mektubat) mısralarını Hazreti Bediüzzaman Risalelerde zikretmiş; "*Hoca Tahsin nâma'dud ve nâmahdud'dan muradı nisbîdir. Hakikî lâyetenâhilik değildir.*" (Muhakemat) diyerek mısradaki bazı kelimeleri izah etmiştir.

Okumayı ve araştırmayı çok seven, özellikle astronomi ilmine ciddi âlaka duyan Hoca Tahsin, 1881'de vefat etmiş ve Sahra-yı Cedid mezarlığına defnedilmiştir.

Hulûsi (Yahyagil)

Hazreti Üstad'ın "*Hulûsi daima birinciliği muhafaza ediyor*", "*Birinci muhatap Hulûsi'dir*" beyanlarıyla bize anlattığı "*Risale-i Nur'un birinci talebesidir.*" 1896'da Elazığ Harput'ta dünyaya geldi. Rüştiye-i Askeriye'yi Elazığ'da başladığı tahsilini Kuleli Askerî İdadî'sinde devam ettirdi. Harbiye Mektebi'ne geçmiş iken 1. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle Çanakkale, Kafkas cephelerine katıldı. Çanakkale Savaşı'nda yüzünden, göğsünden ve sol kolundan yaralandı. Kurtuluş Savaşı'nda Antep ve

Sakarya Muharebeleri'nde bulundu. 1925'te tekrar Harbiye'ye geri döndü. 1940'ta yarbay, 1944'te albaylığa terfi etti. 1950'te albay rütbesiyle emekli oldu. Hulûsi Bey'in Hz. Üstad'la ilk görüşmesi 1929'da gerçekleşir. Bu tarihten sonra artık o, Üstad'ının "aziz, sıddık, gayur, ciddi, halis, muhlis âhiret kardeşi; iman hizmetinde hamiyetli, sebatkar, metin arkadaşı, saff-ı evveldeki gayretli talebesi"dir. 31 yıl boyunca Üstad Hazretleri'yle 8 defa görüşmüş olmasına rağmen "Elhak o kardeşimiz sebat, metânet ve ihlâsta birinciliği muhafaza ediyor." ifadelerinden, "Hulûsi Bey" in Hz. Üstad'ın gözünde ve gönlündeki konumunu hep koruduğunu anlamaktayız. Sorduğu sorularla Mektubat'ın doğuşuna vesile olan "Hacı Hulûsi Ağabey" bir asra yaklaşan mübarek ve bereketli hayatıyla, bütün ömrü boyunca sürekli olarak hız kesmeden iman ve Kur'ân dâvâsına hizmetine devam etmiştir. Kabri Elazığ/Harpût'taki aile kabristanındadır.

Hüsnü (Bayramoğlu)

1935 senesinde Safranbolu'da dünyaya gelmiştir. Babası Hıfzı Bayramoğlu Bey'in Hazreti Üstad'a ve Nur'a talebe olmasıyla birlikte kendisi de ilkökul sıralarında iken önce Risaleler'le, 14 yaşına geldiğinde de Üstad'la tanışma bahtiyarlığına ermiştir. Bundan sonra da Risaleleri sadece okumakla kalmamış; aynı zamanda yazmış ve neşretmiştir. Ailesiyle birlikte Hazreti Üstad'ın dua ve teveccühlerine mazhar olmuştur. Hazreti Üstad'ın hayatının son dönemlerinde Üstad'ın şoförlüğünü yapmış, son olarak da sevgili

Üstad'ını, Isparta'dan –Üstad'ın ruhunun ufkuna yürüdüğü mekân olan– Urfa'ya arabayla götürerek bu vazifesini tamamlamıştır. Hâlen hayatta olup Karabük/Safranbolu'da ikamet etmekte ve Nur hizmetlerine devam etmektedir.

Hüsrev Efendi (Altınbaşak)

Bediüzzaman Hazretleri tarafından "Nur'un en has ve kahraman bir talebesi" olarak takdir edilen ve onun ilk talebelerinden biri olan muhterem Hüsrev Altınbaşak, 1899'da Isparta'da doğdu. Eskişehir, Denizli ve Afyon hâşimânelerinde Üstad'la beraber bulundu. Ömrünü iman hizmetlerine adadı, bilhassa Risale-i Nur'un Kur'ân hattıyla yazılıp çoğaltılmasında büyük hizmetlerde bulundu. Üstad'ının işaret ve teşvikiyle Allah lâfz-ı celilinin alt alta aynı hizada yer aldığı tevâfuklu Mushaf-ı Şerif'i yazan Nur'un bu has ve kahraman talebesi 1977 yılında vefat etmiştir.

İbn-i Sina

İslâm Meşşâi (Aristocu) okulunun en büyük sistemci filozofu, Ortaçağ tıbbının önde gelen temsilcisi olan İslâm bilgini-dir. 980'de Buhara yakınındaki Efsene köyünde doğdu. Üstün bir zekaya sahip olduğu için küçük yaşta dikkatleri üzerine topladı. Önce Kur'ân'ı ezberledi; dil, edebiyat, akâid ve fıkıh öğrenimi gördü. Dinî ilimler sahasında çok yoğun bir okuma faaliyeti sürdüren ve yüksek bir düzeye ulaştığı anlaşılan İbn-i Sina ayrıca babasından geometri, aritmetik ve felsefe konusunda ilk bilgilerini aldı. Mantık ve aritmetik üzerine çalışmalarını sürdür-

dükten sonra, astronomide de o günün şartları açısından oldukça ileri bir seviyeye ulaştı. Felsefenin bütün disiplinlerinde iyi bir donanıma sahip olduktan sonra tıp tahsiline başladı. Felsefe ve tıp alanında oldukça ün kazanan İbn-i Sina, henüz on sekiz yaşında iken Sâmânîoğulları hükümdarının saray hekimliğine getirildi. Kindî ile başlayan İslâm felsefe geleneğinin zirvesinde bulunan İbn-i Sina, felsefî sisteminde özellikle Farabî'ye çok şey borçludur. Kendisi bir bakıma Farabî'nin öğrencisi ve halefi olarak görülebilir. Bununla birlikte üstadını aşmış, tarih içerisinde onun adını ikinci derecede bırakmıştır. Ayrıca İbn-i Sina'nın, felsefî açıdan, Farabî kadar Eflatun ve Aristo sistemine bağlı olmadığı söylenebilir. Ancak İbn-i Sina, İslâm düşünce tarihinde üzerinde çokça tartışılan Farabî'nin "sudûr teorisi"ni aynen tekrar eder. İbn-i Sina 1037'de vefat etti.

(Muhammed) İkbâl

Hindistanlı müslüman düşünür ve şâir. 1877'de Keşmirsınırının yakınındaki Siyalkot şehrinde dünyaya geldi. Sufimeşrep bir zat olan babası Nur Muhammed ve annesi İmam Bibi onun dini şahsiyetinin gelişmesinde önemli ölçüde etkili olmuşlardır. Lahor'da Hükümet Koleji'nde felsefe ve hukuk ağırlıklı dersler aldı. Daha sonra Cambridge Üniversitesi'nde felsefe çalışmaları yaptı. 1907'de buradan mezun olduktan sonra Münih'e gitti ve orada felsefe sahasındaki doktorasını tamamladı. İslâm Dünyası'nın içinde bulunduğu problemlerin çözümü için fikri çalışmalarını sürdüren, müslümanların dertleriyle

le dertlenip ızdıraplarını eserlerine yansıtan Muhammed İkbâl, Türk milletinin yakın tarihteki sıkıntılarıyla da ilgilenmiş, bu ilgisini daha 1911'de Trablusgarp şehidleri için yazdığı şiiriyle terennüm etmiştir. Türkler'in gerek İslâm tarihinde ki rolleri gerekse Trablusgarp, Balkan, I. Dünya savaşı ve Milli Mücadele'deki kahramanlıkları İkbâl'in hayran olduğu ve gelecek için ümit beslediği özelliklerdir. 1934'te yakalandığı gırtlak kanserine, bunun akabinden gözlerinin iyice zayıflamasına, maddi problemler yaşamasına rağmen, gerek halkının gerekse İslâm Âlemi'nin meseleleri ve geleceğiyle ilgisini devam ettiren Muhammed İkbâl 1938'de vefat etmiştir. Kabri, Lahor'daki Mescid-i Şahi'nin minaresinin dibinde bulunmaktadır. Birçok eseri bulunan Muhammed İkbâl'in 1927'de yazmış olduğu Câvidnâme adlı eseri onun şaheseri sayılır; Farsça olan bu eser bir tür manzum dramdır.

İmam Gazâlî

Eş'arî kelamcısı, Şafîî fakihi, tasavvuf ehli, felsefeye yönelttiği eleştirilerle tanınan İslam düşünürüdür. 1058'de İran'ın Horasan bölgesindeki Tus'ta (bugünkü Meşhed) doğdu. Okuma-yazma, Kur'an ezberi, dil bilgisi, aritmetik gibi alanlarda dönemin geleneksel ilk öğrenimini babasının yakın sufi bir dostundan aldı. Nişabur'daki Nizamiye Medresesi'ne girmesi ve orada dönemin en tanınmış kelam alimi olan İmamü'l-Haremeyn el-Cüveynî'nin öğrencisi olması eğitim-öğretiminde dönüm noktası oldu. Cüveynî'nin ölümünden sonra büyük

devlet ve siyaset adamı Nizamülmülk'le görüşmesi ise hayatında yeni bir dönemin açılmasını sağladı. Nizamiye medreselerinde müderrislik makamına kadar ulaşan Gazâlî burada kelim, felsefe, Batınlık ve tasavvuf hakkında uzun süreli araştırma ve çalışmalarda bulundu. Aklı, duyuları, tecrübe ve sezgiyi bilginin başlıca kaynakları kabul etmekle beraber, aklı aşan hakikatleri ancak vahiyle öğrenilebileceğini belirten Gazâlî, filozoflara karşı verdiği mücadele ile İslam düşüncesinde önemli bir konuma sahiptir. 1111 yılında vefat etmiştir.

İmam Rabbânî

Müceddid-i Elf-i Sâni (hicrî 2. bin yılın müceddidi) unvanıyla da tanınmaktadır. 1563'te Doğu Pencap'taki Sirhind'de (Serhind) doğdu. Öğrenime babasının yanında başladı. Medresede tefsir, hadis yanında aklı ilimler tahsili de aldı. Hacca giderken Delhi'de Nakşibendiyye tarikatını Hindistan'da yayan Hâce Bâkibillah ile karşılaştı. Teklifini kabul ederek bir süre yanında kaldı, sonra ona intisap etti. Kısa bir müddet sonra da onun en önemli bir halifesi konumuna geldi. Kendi ifadesiyle Nakşibendiyye tarikatına intisap etmesi onun bütün ruhi terakkisinin temelini oluşturdu.

Yaşadığı dönem ve coğrafyada İslâm inançları hurafe ve bâtıl inançlarla karıştırılmak isteniyordu. Hint kıtasında Babürlü Ekber Şah eliyle bir devlet politikası olarak bütün dinleri birleştirme gibi bir hedef doğrultusunda İslâmî inançların tahrif ve değiştirilme tehlikesi söz konusuydu. İşte İmam Rabbânî bu bâtıl

hareketlere karşı sahil İslâm inancının yerleşmesi için büyük gayret ve çalışmalarda bulundu ve tarihe 2. bin yılın müceddidi olarak geçti. 1624'te vefat eden İmam Rabbânî'nin en önemli eseri Mektubat'tır. İmanın yakın derecesine erdirilmesi, insanın ihsan derecesine yükseltilmesi, İslâm'ın insana sevdendirilmesi vb. konularda İmam Rabbânî'nin görüşlerini yansıtan bu eser, 536 mektubun derlenmesiyle meydana gelmiştir. Birkaçı dışında bütün mektuplar Farsça yazılmış ancak gerek el yazması, gerekse matbu olarak Arapça tercümesiyle İslâm âleminde geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır.

İmam Şâfiî

İslâm dünyasının ikinci büyük mezhebi olan Şâfiî mezhebinin kurucusu. 767'de Gazze'de doğmuş olmakla birlikte, babasının vefatı dolayısıyla henüz iki yaşında iken annesi tarafından Mekke'ye getirildi. Küçük yaşta Kur'ân'ı ezberledi.

Fasih Arapça konuşan Huzeyl kabilesi arasında şiir ve edebiyat öğrendi. O dönem Mekke müftisinden ders aldı. Henüz 15 yaşında iken Mekke müftisinin yanında fetva verecek konuma geldi. Sonra Medine'ye gitti. Orada müctehit İmam Mâlik İbni Enes'ten fıkıh ve hadis dersi aldı. Sufyan b. Uyeyne, Fudayl b. İyaz, amcası Muhammed b. Şâfiî ve başkalarından hadis rivayet etti. 820'de vefat eden İmam Şâfiî, mutlak bir müctehit olup, fıkıh, hadis ve usûlde imamdı. "Er-Risale" adlı eseriyle ilk olarak fıkıh usûlü konularını ele alan Şâfiî, bu eseriyle fıkıh usûlünün de kurucusu sayılmıştır. Mısır'daki görüşlerini kapsayan

“el-Ümm” adlı eseri de en önemli eserlerinden birisi kabul edilir.

İsa Abdülkadir

Tarihçe-i Hayat'ta “Bağdat'ta çıkan ed-Difâ gazetesinin muharriiri” unvanıyla anılan İsa Abdülkadir Bey, Risale-i Nur dairesinde daha çok Risale-i Nur hareketi ile İhvân-ı Müslimîn cemiyeti arasındaki farkların belirtildiği ve ed-Difâ'da neşredilen Arabî makalesi ile tanınmaktadır. Irak'ta mukîm olarak Risale-i Nur'lara hizmet etmiştir. Risale-i Nur'ların Arapça'ya tam çevirisi yapılmadan önce bazı risaleler, Abdülmecid Nursî (Ünlükul) Ağabey ve -Hazreti Üstad'ın kız kardeşi Hânım Hanımefendi'nin kocası Molla Said'in kardeşi- Abdülmecid Efendi tarafından parça parça tercüme ediliyordu. Bu risaleler, daha sonra, birçok İslâmî merkeze, değişik beldelere gönderilerek oralarındaki gazete ve mecmualarda neşrediliyordu. İşte hatıralarda kaydedildiğine göre İsa Abdülkadir Bey, Hz. Üstad'ın eniştesinin kardeşi Abdülmecid Bey'in tercüme ettiği risaleleri tashih ve redakte ediyor, gerekli düzeltmeleri yapıyor, sonra da bunları Bağdat'ın mühim gazetelerinden ed-Difâ'da yayımlıyordu. Kendisi o zamanlar Bağdat'ta Evkâf dairesinde müfettiş olarak çalışmaktaydı. Abdülkadir Bey'in, tercüme edilen Arapça Risaleler'in tashih ve neşri vesilesiyle, farklı zamanlarda, Üstad'ın Irak/Bağdat'a hicret eden talebesi Ahmed Ramazan Ağabey'le çok yakın alâkadarlıkları, dostlukları ve beraberlikleri olmuştur. Tarihçe-i Hayat'ta iki adet mektubu neşredilmiştir.

İzmirli İsmail Hakkı

Osmanlı son dönemi ulemâsından olup, yeni ilm-i kelâm hareketinin ilk mümessili kabul edilir. 1869'da İzmir'de doğdu. İzmir'de ilk eğitimini tamamladıktan, değişik mekteplerde imamlık ve muallimlik yaptıktan sonra İstanbul'a geldi. İzmir'de başladığı medrese tahsilini burada devam ettirdi. Fâtih dersimamlarından Hafız Ahmed Şâkir Efendi'den icazet aldı. İstanbul'un çeşitli mekteplerinde muallim, müderris ve müdür olarak görev yaptı. Hazreti Bediüzzaman'ın da âzâsından olduğu Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de üye olarak bulundu. Ayrıca Hüseyin el-Ezherî'den Şâzeliye tarikatı icazetnamesi alan İsmail Hakkı Efendi, pek çok eser telif etmiş, gayet zengin kitaplığını da Süleymaniye Kütüphanesi'ne bağışlamıştır.

İzmirli merhum, oğlunu ziyaret için gittiği Ankara'da 31 Ocak 1946 tarihinde vefat etti ve Cebeci Mezarlığı'na defnedildi.

Kâzım Karabekir Paşa

1882 senesinde İstanbul'da doğdu. Aslen Karamanlıdır. İlköğrenimini Van, Harput ve Mekke'de tamamladıktan sonra Orta Öğrenimini İstanbul'da Fâtih Askerî Rüşdiyesi ile Kuleli Askerî İdâdîsi'nde gördü. 1902'de Harp Okulu'ndan 1905'te de Harp Akademisi'nden mezun oldu. 2. Meşrutiyet, 1. Dünya Harbi ve Millî mücadele yıllarında kumandan olarak görevlerde bulundu. TBMM'de Edirne ve İstanbul milletvekilliği yaptıktan sonra, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın ge-

nel başkanlığını üstlendi. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin bu ilk muhalefet partisi, 6-7 ay sonra, Şeyh Said hâdisesi ile irtibatlandırılarak kapatıldı. Kendisi de tutuklanarak İzmir İstiklâl Mahkemesi'nce sorguya çekildi. Bir ay sonra beraat etti. İsmet İnönü cumhurbaşkanı olunca onun desteğiyle CHP'den İstanbul milletvekili oldu. Böylece yeniden siyasi hayata başladı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanlığına seçildi. Bu görevini Ankara'da vefat edinceye kadar sürdürdü (23 Temmuz 1946). Çoğu hâtırat türünde olan basılmış eserleri vardır.

Küçük Ali

Nur risalelerini el ile yazılarak çoğaltılmasında büyük hizmetleri bulunan Risale-i Nur talebelerinden biridir. 1907'de dünyaya gelen Küçük Ali Beyefendi, Isparta'nın Atabey ilçesine bağlı Kuleönü köyündendir. Ağabeyi Sarıbıçak Mustafa Beyefendi de kendisi gibi Nur talebesidir. "*Güzel, sıhhatli kalemiyle*" Risale-i Nur'un yazılmasında gösterdiği cehd ve gayret dolayısıyla birçok kez Üstad Hazretleri'nin "*hem Abdurrahman, hem Lutfi, hem Hâfız Ali mânâsını taşıyan büyük ruhlu Küçük Ali*" gibi takdir ve iltifatlarına mazhar olan Küçük Ali Beyefendi 1974 yılında Kuleönü köyünde vefat etmiştir.

Küçük Âşık

Küçük Âşık veya Hacı Âşık diye bilinen zâtın asıl adı Mehmed'dir. Afyonludur. Çok küçük yaşta kendisini ilim ve iman yoluna adanmış için "Küçük Âşık"

lâkabını almıştır. Afyon'dan İstanbul'a gelerek İstanbul'da ulum-u zâhiriye tahsil etti. Kalb ve ruhunu da tatmin etmek niyetiyle Şam'da bulunan Mevlânâ Halid-i Bağdadî Hazretleri'nin huzuruna vardı. Yanında uzun süre terbiye gördü ve hizmet etti.

Hatıralarda geçtiğine göre, Küçük Âşık, anne-babasından izinsiz yola çıkmıştı. Her ne kadar bu meseleyi üstadından gizlemeye çalışsa da, şeyhi, keşfen duruma muttali oluş ve bunu bir kerametle kendisine göstermişti. Peder ve valide-leri, araya araya oğullarının izini Şam'da Hazreti Mevlânâ'nın yanında bulunca, artık memlekete dönmek vakti gelmişti. Hazreti Müceddid'in yüksek müsaadelelerinden izin istendi. Fakat Küçük Âşık'ın gönlüne bir hüznün çöktü, zira şeyhinden ayrılmak istemiyordu. Mevlânâ Halid Hazretleri, huzurdan uzak düşmek istemeyen ve "Şeyhim hasretinize dayanamam!" diyen Küçük Âşık'a cübbesini giydirmiş, "Bununla hasretini dindirsin." demiş ve kendisini peder-validesi ile beraber Anadolu'ya göndermiştir. Bu emanet cübbe yıllar sonra, Küçük Âşık'ın torunu Âsiye Hanım vesilesiyle, Hazreti Üstad'a teslim edilmiştir.

Lamartine

Fransız şâir, yazar ve devlet adamı. 1790'da Macon'da doğdu. 1832-1833'te Lübnan, Suriye, Filistin ve İstanbul'u kapsayan uzun bir yolculuğa çıktı. Doğu'ya, kutsal topraklara yaptığı yolculuklardan din anlayışı, duygu ve düşünceleri bakımından büyük bir değişim geçirerek dön-

dü. 1833'te milletvekili seçilen Lamartine, güçlü bir hatip olarak parlamentoda çok defa "şark meselesi" üzerine yaptığı konuşmalarda Batı'nın Doğu'yu, özellikle Osmanlılar'ı iyi tanıyamamış olmaksızın kaynaklanan yanlış hükümler verdiğini, böylece bütün dünyayı yanılttığını sık sık dile getirdi. Fransız romantizminin en önemli isimlerinden biri olan Lamartine, zengin imajları, güçlü ritmi, ahenkli mısraları ile 18. yüzyıl şiirine yeni bir soluk katmıştır. Türkler'le ilgili olumlu düşünceleriyle minnet duygusunun ifadesi olarak Türkiye Tarihi adlı sekiz ciltlik bir eser yazması onun Türk dostu olarak anılmasına vesile olmuştur. Son yıllarını maddi sıkıntılar içinde geçiren Lamartine, 1869'da Paris'te ölmüştür.

Lebid (560-661)

İslam'ın ilk devirlerini de idrak eden cahiliye devri Arap şairlerinden biridir. Daha pek genç yaşta iken hitabetiyle kabilesi içinde ehemmiyetli bir konum kazandı. Muallakat-ı Seb'a'da (Yedi Askı) yayınlanan kasidesi ile ün kazandı ve meşhur Arap şairlerinden birisi olarak tarihe geçti. Hicretten sonra müslüman olup Hz. Peygamber (s.a.s.)'den ilgi ve destek gördü. Kasidede olduğu kadar, hicviye ve mersiye de başarılı kabul edilen Lebid, canlı ve güçlü tasvirleriyle bilinmektedir.

Lokman (a.s.)

Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde ismi geçen, bir nebî veya velî olduğu hususunda farklı görüşler ileri sürülen şahsi-

yettir. O, hem Kur'an, hem de hadislerde, kendisine hikmet verilmiş bir zât olarak anlatılır. Tefsir, tarih vb. İslâmî kaynaklarda da Allah'ın izniyle ölüm hariç her türlü hastalığı iyi edebilen bir hekim olarak kendisinden bahsedilmektedir. Hz. Lokman'ın oğluna yaptığı tavsiyeler Kur'an-ı Kerim'de Lokman Sûresi'nin 12-19. âyetlerinde yer almaktadır.

Mahatma Gandhi

Britanya hâkimiyetinden kurtulup bağımsızlığa kavuşan Hindistan'ın (1945) ruhânî-siyasî lideri. 1869'da Porbandar'da bir Hindu Modh ailesinin oğlu olarak dünyaya geldi. Güney Afrika'da ve memleketinde öncülük ettiği şiddet içermeyen direnişleriyle, boykotlarıyla dünyaca meşhur oldu. Öyle ki Gandhi'nin doğum günü (2 Ekim) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na "Dünya Şiddete Hayır Günü" ilan edildi. 1948'de suikastle öldürülen Gandhi, bağımsızlığın yeni kazanıldığı zamanlarda Hindistan'ın bölünmesi için yapılan planlardan ve Müslümanlarla Hindular arasında bir iç savaşı çıkmasından büyük endişe duyuyordu. Kendisi Hindu ve Müslümanların birlikte yaşayabileceklerine inanıyordu. Fakat tüm çabalarına rağmen parçalanmaya engel olamadı ve 1947'de kanlı mücadeleler sonucu Pakistan ve Hindistan iki ayrı devlet olarak kurulmuş oldu. Geriye ise işgalcilerle yaptığı mücadelesi ve Pakistan'ın lideri M. A. Cinnah'a söylediği şu söz kaldı: "Cinnah! Bir bıçak al, başıma koy, beni tepeden tırnağa ikiye böl; ama Hindistan'ı bölme!"

Mehmed Âkif (Ersoy)

İstiklal Marşımızın şâiri, millî-dinî hasasiyeti, karakter ve seciyesiyle Türk milletinin gönlünde yer edinen yakın tarihimizin düşünce ve aksiyon kahramanlarından biridir. 1873'te İstanbul'da doğdu. Fatih Medresesi müderrislerinden olan babası Mehmed Tahir Efendi'den Arapça eğitimi aldı. 1893'de Mülkiye Baytar Mektebi'nden mezun oldu. 2. Meşrutiyet'in ilanından sonra Eşref Edip'le birlikte, kendisinin başyazarlığını da yaptığı, devrin ilim ve fikir hayatında önemli yeri ve tesiri olan Sırat-ı Müstakim mecmuasını yayımlamaya başladı. Bu arada İstanbul Dârülfünü'nda Osmanlı Edebiyatı müderrisliği vazifesinde bulundu. 1918'de Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiyye'nin başkâtipliğine tayin edildi. 1920'de Milli Mücadele hareketine fiilen katılma kararıyla Anadolu'ya geçti ve Burdur meb'usluğuna seçildi. Halka ve cephedeki askerlere yaptığı konuşma ve vaazlarla Milli Mücadele için önemli bir mânevî dinamik olarak tarihe geçti. Milli marş için yazmış olduğu şiir, Büyük Millet Meclis'inin 1921 tarihli oturumunda okunarak ittifakla İstiklal Marşı güftesi olarak kabul edildi. Milli Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasının ardından Büyük Millet Meclisi'nin aldığı seçim kararı üzerine yeniden teşekkül eden ikinci dönemde aday gösterilmedi. 1923'te Abbas Halim Paşa'nın daveti üzerine Mısır'a gitti. 1929-1936 yılları arasında Kahire'deki el-Câmiatü'l-Mısriyye'nin Edebiyat Fakültesi'nde Türk dili ve edebiyatı dersleri verdi. On yıldan fazla süren Mısır dönemi geçim sıkıntısının yanında vatan hasreti

ve İslâm Âlemi'nin perişan hâlinin kendisinde doğurduğu büyük ızdıraplarla geçti. Şiirleri "Safahat" adlı kitabında toplanan büyük şâirimiz Mehmed Âkif Ersoy 1936 yılında hasta olarak yurda döndü, aynı yıl Hakk'ın rahmetine kavuştu. Kabri, İstanbul Edimekapı mezarlığındadır.

Mehmed (Muhammed) Küfrevî

Üstad Hazretleri'nin "Silsile-i ilmiyyede bana en son ve en mübarek derisi veren ve haddimden çok ziyade şefkatini gösteren" diyerek bahsettiği Muhammed Küfrevî Hazretleri, Siirt'in Küfre köyünde 1775'te dünyaya geldi. Bitlis'te Nakşî tarikatının Hâlidîyye kolunun şeyhlerinden olan Muhammed Küfrevî Hazretleri "Pîr-i Küfrevî" namıyla anılmaktadır. Hasenî kolundan seyyid olan Küfrevî Hazretleri'nin tarikattaki silsilesi Seyyid Taha Hakkârî yoluyla Halid el-Bağdadî'ye ulaşır. Üstad Hazretleri, bir gece rüyasında onun "Molla Said, gel beni ziyaret et, gideceğim." dediğini görmüş, bu rüyanın sabahında şeyhin vefat haberini almıştır. 123 yaşında vefat ettiği zaman Sultan Abdülhamid Han, Bitlis'te onun için bir türbe yaptırır. Alvarlı Hâce Muhammed Lütfi Efendi, Küfrevî Hazretleri'nin halifelerindendir.

(Molla) Mehmed (Nursî)

Yedi kardeş olan kutlu Nursî ailesinin bir ferdidir. Hz. Üstad'ın küçük kardeşi Molla Mehmed, Hz. Bediüzzaman Siirt/Tillo'daki Kubbe-i Hâsiye'de iken ağabeyine su-çorba taşımıştır. Bu pek bereketli hizmetlerden sonra bir ömür sürececek olan hasret, gurbet ve hicran gün-

leri başlamış; Molla Mehmed'e, sürekli tecrit ve tevkiflerle mücadele eden ağa-beyini dünya gözüyle görmek ve şefkatli sinesine sığınmak bir daha nasip olmamıştır. Yalnız, Afyon'da bulunan Hazreti Üstad'a teberrüken gönderdiği Nurs bali ve ağabeyi ile beraber yaşadığı tatlı ve huzurlu hatıralar onun tek tesellisi olmuştur. Molla Mehmed merhum, 1950'li senelerin başlarında hastalanarak ebediyete intikal etmiştir.

Mehmed Mihri (Helav)

Hazreti Üstad'ın Van'daki Horhor medresesi talebelerinden olup İşârâtü'l-İ'câz'ın kâtiplerindendir. Aynı zamanda Hz. Üstad'ın avukatlığını yapmıştır.

Mehmed Şefik (Arvasî)

Bediüzzaman'ın ilk talebelerinden biridir. 1884'te Van'ın Bahçesaray ilçesine bağlı Arvas köyünde dünyaya geldi. Van'daki Horhor Medresesinde Bediüzzaman'a talebelik yaptı. İşârâtü'l-İ'câz adlı eserin muhatap ve kâtiplerinden biri olan Seyyid Şefik Arvasî İstanbul'a göç etmiş ve yaklaşık on yedi yıl Sultanahmet Camii'nde baş imamlık vazifesi yapmıştır. 1943'teki Denizli hap-sinde o da Üstad'ıyla birlikte dokuz ay mevkuf bulunmuştur. 1970 yılında vefat eden Seyyid Şefik Arvasi Edirnekapi Şehitliğindeki kabristana defnedilmiştir.

Mevlânâ Celâleddin Rumî

Horasan'ın Belh şehrinde doğdu. Beş yaşında iken babasıyla birlikte Belh'ten çıkıp hacca gitti. Bir müddet seyahat ettikten sonra Anadolu'ya gelip Erzincan ve

Karaman'da oturdu ve nihayet Konya'ya yerleşti. Kendisine Rumî denilmesi o vakit (Diyar-ı Rum) tabir edilen Anadolu'ya yerleşmiş olmasındandır. Konya'da yüzlerce talebesi olan ve o dönemin önde gelen âlimlerinden olan Mevlânâ, Şems Tebrizî ile tanıştıktan sonra tasavvufa yöneldi. Çeşitli eserleri içinde en meşhuru "Mesnevî" adlı eseridir.

Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî

Nakşibendiyye tarikatının Hâlidîyye kolunun kurucusudur. 1779'da Süleymaniye şehrine bağlı Karadağ kasabasında dünyaya geldi. Karadağ'da çeşitli hocalardan ders aldı. Daha sonra mantık ve kelam ilmi üzerine yoğunlaşarak bölgedeki diğer ilim merkezlerini dolaştıktan sonra Bağdat'a gitti. Süleymaniye'deki medresenin sorumluluğunu üstlenerek burada yaklaşık yedi yıl müderrislik yaptı. Bu yıllarda siyasi otoriteye uzak durmasını sağlayan zühdü ve derin ilmiyle tanındı. 1805'te hac niyetiyle çıktığı yolculuk esnasında tasavvufa ilgi duymasını sağlayacak hadiselerle karşılaştı. 1809'da Süleymaniye'yi ziyaret eden Hindistanlı bir derviş kendisine Hindistan'a giderek Delhili Nakşibendi şeyhi Abdullah Dihlevî'den el almasını tavsiye etti. Bunun üzerine Delhi'ye gidip Abdullah Dihlevî ile görüşerek kendisine intisap etti. Bir müddet sonra şeyhi tarafından halife olarak Süleymaniye'ye geri gönderildi. Süleymaniye'den sonra Bağdat'ta da irşad faaliyetinde bulunan Mevlânâ Hâlid'in etrafında çok sayıda mürid toplandı. Osmanlı topraklarında sayıları gün geçtikçe artan men-

suplarını, irşad etmeleri için birçok halife tayin etti. Daha sonra Şam'a yerleşen Mevlânâ Hâlid Hazretleri, Şam civarında yayılan bir veba salgını sonucunda 1827'de burada vefat etti. Kabri Şam yakınlarındaki Cebelükâsiyun'un civarında bulunmaktadır. Mevlânâ Hâlid'e nisbet edilen ve Nakşibendiyye'nin bir kolu olan Hâlidîyye, tarikatın geleneksel inanç ve uygulamaları yanında şeriata bağlılığı ve cehrî zikirden kaçınmaya özel bir önem vermesiyle tanınmıştır. Hâlidîyye, Mevlânâ Hâlid'in yüzlerce halifesi aracılığıyla son derece geniş bir sahaya yayıldı. Balkanlar ve Kırım'dan Güneydoğu Asya'ya kadar ulaştı. Ancak tarikatın asıl tesir sahası Osmanlı Devleti'ne bağlı Kuzey Irak, Güneydoğu Anadolu ile Kuzeybatı İran bölgeleriydi.

Mevdûdî

Tam adı Ebu'l-A'lâ el-Mevdûdî'dir. "Ebu'l-A'lâ" künyesini dedesinden, "el-Mevdûdî" nisbesini de Çiştîyye tarikatı şeyhlerinden Mevdûd-i Çiştî'den aldı. Hindistan'ın Haydarâbâd eyaletinden olup 1903 yılında doğdu. İlköğrenimini babasından gördü. Medrese eğitiminin sonra değişik gazete ve dergilerde yazılar kaleme aldı ve editörlük yaptı. Yazılarında çoğunlukla her biri birer koloni yapılan, başkalarına bağımlı hâline getirilen Müslümanların proplemlerinin çözümü adına reçeteler sunmaya çalıştı ve bu uğurda birtakım İslâmî cemiyet ve teşkilatlarda aktif rol aldı. İlim ve araştırma merkezlerinin kurulmasına ön-ayak oldu. Bâtıl itikadlara sahip Kadiyânîlik'le mücadele etti. 1941 senesinde Lahor'da

bizzat başkanı olduğu "Cemaat-i İslâmî" teşkilatını kurdu. Artık bundan sonra me-saisini kendi hizmet düşüncesini sistem-leştirmeye ayırdı. 1947'de Pakistan kuru-lunca yeni anayasanın İslâm hukukunun temel dinamikleri üzerine yazılması, idarenin İslâmî esaslarla serfiraz olması için yoğun bir çaba gösterdi. Takip ettiği me-selenin ehemmiyetini anlatmak için se-yahatler tertipledi. Yaptığı konuşmalarla ulemaya ve efkâr-ı umumiyeye tesir et-ti. Neticede bu çabalar hükûmeti rahatsız etmeye başlayınca, Mevdûdî birkaç kez tutuklandı, idamla yargılandı, fakat bun-ların -11 ay hapis yatması hariç- çoğu beraatle sonuçlandı.

İslâm'ın, özellikle Hint alt kıtasında, Kur'ân ve Sünnet kaynaklı temel dina-mikleri üzerinde çağın gereklerini de ih-mal etmeden, fertten topluma kadar uza-nan geniş bir yelpazede yeniden ihyâ ve inşası için ciddî gayret gösteren Mevdûdî, 1979 yılında vefat etti.

Urduca dilinde yazılmış çok sayıda eser telif eden Mevdûdî'nin "Tefhimül-Kur'ân" adlı tefsiri, tüm dünyada tanın-mış; Türkçe, Arapça, İngilizce gibi birçok dile çevrilmiştir.

Molla Abdullah

Üstad Hazretleri'nin "müdakkik bir âlim" olarak takdir ettiği Molla Abdullah, Üstad'ın ağabeyidir. Üstad'ın ilim tah-siline yönelmesinde ağabeyi Molla Abdullah'ın önemli bir tesiri vardır. Üstad Hazretleri 9-10 yaşlarında iken ağabeyi-nin ilim tahsili sayesinde elde ettiği güzel ahlâkını ve üstün meziyetlerini görüp hay-ran kalmış ve böylece ilim tahsil etme hu-

susunda ciddî bir şevk duymuştur. Derin bir âlim olan Molla Abdullah'ın Molla Halil Hazretleri'nin Ma'fuvvât isimli eserine yazmış olduğu bir şerhi vardır. Üstad Hazretleri'nin ağabeyi Molla Abdullah 1914 yılında Nurs köyünde vefat etmiş olup Nurs mezarlığında medfundur.

Molla Habib

Hazreti Bediüzzaman'ın ilk kâtibi ve Birinci Dünya Harbi'nde Pasinler Cephesi'nde beraber mücadele ettiği çok kıymetli talebesi Molla Habib, İşârâtü'l-İ'câz adlı Arabî tefsirin ve Ta'likat nâmındaki risale-i mantikiyenin kâtibidir. Ta'likat; harbden evvel, Molla Habib Üstad'ın ders halkasında Gelenbevi'nin "Burhan" adlı mantık kitabını okurken, Üstad'ın tahrir ettiği hâşiye ve notların Molla Habib tarafından kaleme alınmasıyla meydana gelmiş; İşârâtü'l-İ'câz ise harbde, cephe, avcı hattında, bazen at sırtında iken yazılmıştır. Gönüllü alay komutanı Bediüzzaman'ın 20 kadar talebesinin şehid düştüğü harbde, sevgili mücâhid talebesi Molla Habib de Gevaş'ta (Van'ın bir ilçesi) şehid edilmiştir. Hazreti Üstad, Nurlar'da birkaç yerde bu şehid talebesinin hizmetlerini yâd etmiştir: *"Harp içinde, avcı hattında, düşmanın top gülleleri arasında Kur'an-ı Hakîm'in tek bir âyetinin, tek bir harfinin, tek bir nüktesini tercih ederek, o gülleler içinde Habib kâtibine 'Defteri çıkar!' diyerek at üstünde o nükteyi yazdırmış."*

Muhammed Abduh

1849'da Mısır'da dünyaya gelen Muhammed Abduh, 19. yy.'da Efganî ile

başlayan ve İslâmî hayata ve düşünceye yeniden bir canlılık kazandırmayı; idarî, siyasî ve içtimâî sahalarda biraz da modern telâkkilerle ıslahatlar yapmayı hedefleyen tecdit hareketinin öncülerindendir. İlk eğitimini, Türkmen göçmenlerinden olan ailesinin yardım ve ısrarlarıyla Tanta'da aldı. Sonra Kahire'ye gitti ve eğitimine Ezher'de devam etti. Klasik medrese usûlü eğitimi kendi fitrat ve mi-zacına tam uygun bulmayan Abduh, modern ilimleri tahsil etmek için kendine yeni hocalar aramaya başladı. O sıralarda (1871 sonraları) Kahire'de bulunan ve dersler veren Cemaleddin Efganî ile tanışarak onun dostu ve talebesi oldu. Efganî'den Riyaziye, Felsefe ve Kelâm dersleri aldı. Efganî ile tanışması aynı zamanda sosyal ve siyasî meselere ilgi duymasına, bu konularda yazılar kaleme almasına sebep oldu. 1883'de Paris'te Efganî ile birlikte "el-Urvetü'l-Vüska" adlı bir mecmua neşretti. Dergi kapatıldıktan sonra M. Abduh, Efganî'nin takip ettiği çizgiden uzaklaşmaya başladı. Efganî ile birlikte yürüttüğü İttihad-ı İslâm ek-senli çalışmalarını da farklı bir zeminde sürdürdü. Zira kendisi artık İslâm'a ve Müslümanların birliğine, siyasî metot ve malzemelerle, devrimlerle ve kısa vadeli hesaplarla değil, daha uzun vadeli ancak kesin çözüm sunan usûllerle hizmet edilebileceğine kanaat getirdi. Bu amaçla eğitim, kültür ve diyalog faaliyetlerine ağırlık verdi, derslere devam etti ve telif çalışmalarını hızlandırdı. Siyasî organizasyonlardan uzak durmaya çalıştı. Tunus ve Beyrut'ta başlayan bu çalışmalarını, Mısır'a dönünce, devlet kademe-

lerinde ehl-i hükümet ve idare ile uyumlu bir şekilde yerine getirdiği vazifeleriyle devam ettirdi. 1899'da Mısır müftülüğüne getirildi. Ömrünün sonuna kadar devam ettiği bu görevi esnasında eğitim, diyanet, hukuk ve dinî neşriyat alanlarında bazı yenilikler ve düzenlemeler yaptı.

Kur'ân âyetlerine getirdiği bazı modern ve farklı yorumlarıyla eleştirilen M. Abduh'un görüşleri, M. Reşid Rıza, Mahmûd Şeltût gibi talebeleri tarafından devam ettirildi. Muhammed Abduh, 1905 senesinde İskenderiye'de vefat etti.

Muhammed Hamidullah

20. yüzyılda yetişmiş İslâm âlimlerindenidir. 1908'de Hindistan'ın Haydarâbâd şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta, medrese tahsilinden sonra lisans ve lisansüstü eğitimini de (Osmaniye Üniversitesi) burada tamamladı. Yurt dışında "Devletler Hukuku" (Almanya) ve "Hz. Peygamber ve Dört Halife Döneminde İslâm Diplomasisi" (Paris / Sorbon) alanlarında iki doktora çalışması yaptı. 1936-1946 yılları arasında Osmaniye Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde İslâm Hukuku ve Devletler Hukuku profesörü olarak görev aldı. Çalışmaları sırasında birçok İslâm merkezine ilim uğrunda şedd-i rihâl etti. Yedisekiz dil öğrendi. "Siyer" ve "uluslararası hukuk" sahalarında ilk kaynaklara ulaşarak yaptığı, belgeli araştırma ve çalışmaları tüm dünyada ses getirdi. Bunlar arasında "el-Vesâiku's-Siyasiyye" meşhur olmuştur. Ayrıca, Kur'ân'ın bir Batı dilinde (Fransızca) en çok okunan tercümesi olarak bilinen "Le Saint Coran" (Aziz

Kur'ân olarak Türkçe'ye tercüme edildi) adlı eseri ile bazı tartışmaları da beraberinde getiren "Le Prophete De l'Islam" (İslâm Peygamberi adıyla çevirisi yapıldı) ismindeki çalışması, M. Hamidullah'ın çok sayıdaki telifleri arasında tanınmış iki eseridir.

Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, alçakgönüllülüğü, nezaketi, dindarlığı, dünya nimetlerine ve paraya değer vermemesi, hatta eserlerinden telif almaması ile tanınmış ve hiç evlenmemiştir. 2002 senesinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

Mustafa Oruç (Ramazanoğlu)

1926'da Safranbolu'da doğmuştur. Başta Ahmed Fuad ağabey ve diğer Nur fedakârlarıyla beraber Kastamonu ve civarında ifâ ettikleri fevkalâde iman ve Kur'ân hizmetlerinden dolayı Üstad'ın teveccühlerine mazhar olmuşlar, Denizli kahramanı Hasan Feyzi'nin vefatıyla Hazreti Üstad'ın duyduğu acıyı, üzüntüyü izale etmişlerdir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenci iken namaz kılmaktan ve Nur talebesi olmaktan tutuklanarak önce İstanbul'da, sonra da Afyon'da hapse atılmıştır. Nurlar'da "Üniversiteli Nur Talebesi" diye anılan Mustafa Hilmi Efendi, 2009 senesinde Karabük'te Hakk'ın rahmetine kavuşmuş, Safranbolu mezarlığına defnedilmiştir.

Mustafa Osman

Mustafa Sungur Ağabey'in ifadeleri içinde "Hazreti Üstad'ın Kastamonu hayatının feyizli ve bereketli bir

sümbül-ü manevî verdiği'nin mücessem beyanları"ndan olan Mustafa Osman Efendi, Safranbolulu, mübarek, çok gayretli bir Nur talebesidir. Sungur Ağabey'in ders ve feyiz aldığı, kendisini Nur iklimiyle tanıştıran, medrese-i Nuriye'deki ilk hocalarındandır. Kastamonu hayatının diğer meyvelerinden olan Eflânîli emekli öğretmen Ahmed Fuad, berber Hacı Hıfzı Bayram (oğlu) ağabeylerle beraber yaptıkları Risale-i Nur hizmetlerinden ötürü Hz. Üstad'ın iltifatlarına mazhar olmuş, özellikle Lâhika mektuplarını teksir ederek Karabük'e, Eflânî ve İnebolu gibi civar ilçelere göndermiş, iman hizmetinden geri kalmamıştır. Hazreti Üstad, Mustafa Osman'ın gayretlerini takdir ettiği bir ifadesinde şöyle buyuruyor: "*Nurlar'a az zamanda çok hizmet eden Mustafa Osman'ın gayet tevazukârâne ve mahviyetkârâne mektubu, tam onun hâlisâne sadâkatini ve ihlâsını isbat edip on beş senelik hasarla omuz omuza geldiğini gösterir.*" 1911 senesinde Safranbolu'da doğan Mustafa Efendi, 1991'de Hakk'a yürümüştür. Kabri, Safranbolu kabristanındadır.

Mustafa Sabri Efendi

Osmanlı'nın son döneminde yetişmiş ilim ve siyaset adamıdır. 1869'da Tokat'ta doğdu. İlk tahsilinden sonra hıfzını tamamladı. Kayseri'de Hoca Emin Efendi'nin derslerine devam edip aklî ve naklî ilimlerde kısa zamanda büyük mesafe kat etti. Daha sonra İstanbul'a gidip Ahmet Âsım Efendi'den icazet aldı. Fatih Camii'nde müderris olduğunda henüz 22 yaşındaydı. 16 yıl Sultan 2. Abdülha-

mit'in huzurunda verilen huzur derslerine katıldı. 1908 yılında Tokat meb'ûsu oldu. Daha sonra Dar'ül-Hikmet-i İslâmiyye azalığına tayin edildi. 1919'da Damat Ferit Paşa kabinesinde Şeyhülislam oldu. 1922 yılında Mısır'a hicret etti ve hayatının son 32 yılını Mısır'da ilmî faaliyetler ve eser telifiyle geçirdi. 1954'de de vefat etti. En meşhur eseri "Mevkûfu'l-akl"dır.

Mustafa Sungur

Karabük/Eflânî doğumlu olan Mustafa Sungur, Kastamonu Gökçöy Enstitüsü'nü bitirip öğretmen oldu. 1948-49'da Afyon'da Bediüzzaman ile yirmi ay kadar beraber hapisanede tutuklu olarak zat etti. Üstad'ın en yakın talebelerinden biri ve hakkıyla Üstad'ın düşüncelerinin sadık temsilcisi olan Mustafa Sungur, yaklaşık on yıl bizzat Üstad'ın hizmetinde bulundu. Ömrünü Risale-i Nur hizmetine adan Mustafa Sungur, 1 Aralık 2012 tarihinde rahmet-i Rahmân'a kavuştu.

(Babanzâde Ahmed) Naim

1872 Bağdat doğumludur. Babanzâde sülalesine mensubiyetinden dolayı Babanzâde Ahmed Naim unvanıyla anılmıştır. Babası Mustafa Zihni Paşa'dır. Hariciye ve Maârif nezâretlerinde vazife yaptıktan sonra lise ve üniversitede Arapça, felsefe, mantık, ruhiyat ve ahlâk dersleri okuttu. Gayet iyi derecede Arapça, Farsça ve Fransızca bilen Ahmed Naim Efendi'nin tercüme hususunda yüksek bir kabiliyeti vardı. Özellikle başka dildeki bir terimin Türkçemizdeki kar-

şılığını bulma hususunda fevkalâde başarılı idi. İstanbul'da 13 Ağustos 1934 Pazartesi günü öğle namazının ikinci rek'atında secdede vefat etti. Millî şairimiz Mehmed Âkif, dostu ve arkadaşı olan Babanzâde merhum vefat edince şu ifadeyi kullanmıştır: "*Naim'in vefat haberi üzerime dağ gibi yıkıldı.*"

Nâmık Kemâl

"Vatan Şairi", "Hürriyet Şairi" unvanlarıyla anılan Nâmık Kemâl Bey, şair, yazar ve devlet adamıdır. 1840'da Tekirdağ'da doğdu. 1858 senesinde İstanbul'a geldiğinde edebiyat ve sanat merakı iyice arttı. Farklı meclislerde bulunarak divân şâirleriyle ve İbrahim Şinâsî gibi daha ziyade batı fikirlerinin etkisinde neş'et eden zâtlarla tanışma imkânı buldu. "Hürriyet" merkezli kendi düşünce ve hareket dünyasının ilk mimarlarından olan Şinâsî Bey'in Tasvîr-i Efkâr gazetesinde, daha sonraları İbret gazetesinde vatan ve millet ruhunu ateşleyen, hürriyeti esas alan, istibdadı ve idareyi eleştiren yazılar kaleme aldı. Ziya Paşa, Ali Suâvi ile beraber Genç Osmanlılar (Jön Türkler) hareketine mensubiyetiyle bilinen Nâmık Kemâl Bey, gazetelerde çıkan tenkit içerikli ve hürriyet yanlısı yazılarından dolayı, Kars, Gelibolu, Magosa ve Midilli gibi yerlere tayin edildi veya sürgüne gönderildi.

Ahmet Kabaklı merhumun deyimiyle Nâmık Kemâl'in harekâtında esas amacı "*Köklü bir değişime gitmeksiz devlet ve milleti yaşatmak*"; başlıca emeli de "*Osmanlı kalmak şartı ile Avrupahlaşmak*;

büyükliğümüze ve milletimize ziyan gelmeden asrileşmek"ti.

Nâmık Kemâl'in 1289 Safer (1872 Nisan) ayında gördüğü bir rüya üzerine kaleme aldığı bir makalesi vardır. Bu makalesinde rüyada gördüğü bazı temsilleri "hürriyet" ve "vatan" kavramları ile tabir ederek bu iki esasın bir millet için uğrunda canlar feda olunacak kadar ehemmiyetli olduğundan bahsetmiştir. Hazreti Bediüzzaman da Münâzarât adlı eserinde Nâmık Kemâl Bey'in bu makalesine, "*'Kemâl'in Rüya'sıyla uyandım.*" ifadesiyle atıfta bulunarak hem kendisinin hakikî hürriyet-i şer'îye taraftarı olduğuna, hem de bir kısım insanların istibdat, hürriyet ve serbestiyet-i fikir meselesinde ifrat ve tefritlere girdiklerine dikkat çekmiştir.

Osmanlıların önderliğinde bir Türk-İslâm birliğinin hayaliyle yaşayan Nâmık Kemâl Bey, 1888'de vefat etti. Kabri, Gelibolu / Bolayır'dadır.

Nehru

Jawaharlal Nehru, 1889'da Hindistan'ın Allahâbâd şehrinde dünyaya geldi. Avrupa'da (İngiltere) eğitim gördükten sonra Hindistan'da avukatlık yaptı ve Gandhi'nin yardımcısı olarak siyasî hayata başladı. Hindistan'ın bağımsız bir devlet haline gelmesindeki süreçte Gandhi ile beraber ülkenin sembol isimlerden birisi oldu. 1948'de çok kanlı mücadelelerden sonra Pakistan ve Hindistan iki ayrı bağımsız devlet olunca, Nehru, Hindistan'ın ilk başbakanı oldu ve ölümüne kadar (1964) devlet başkanlığına devam etti.

Pakistanlı Nur talebesi M. İhsan Sabiroğlu, Tarihçe-i Hayat'ta neşredilen bir mektubunda, Nehru'nun İslâmiyet düşmanlığının Müslüman devletlerce tam tanınmadığının, Keşmir'de Müslümanları öldürüp onlara çok eziyet ettiğinin Nur talebelerince bilinmesini istemiş, buna karşı da Anadolu'da Nehru'nun faaliyetleri aleyhine yazılar yazılması gerektiğini bildirmiştir.

Nihat Yazar

1925'te Osmaniye'de doğdu. İktisat Fakültesi'nde öğrenci iken "Volkan" dergisini neşretmeye başladı. Mecmuasında Hz. Bediüzzaman ve Risale-i Nur'lar hakkında yazılar yazdı. "Bediüzzaman'ı Zehirlediler" yazısı, Nur dairesinde büyük bir tesir uyandırdı. "Onu yeğenim Abdurrahmân yerine kabul ediyorum." iltifatına erenlerden birisi olan Nihat Yazar Bey, bir müddet mederese-i Yusufiye'de kaldıktan sonra Mısır'a hicret etti. Vefat tarihi ve Hz. Bediüzzaman'ı görüp-görmediği tam olarak bilinmemektedir.

Niyazi Mısri

17. yüzyıl mutasavvıf ve şairlerindendir. Malatya'da doğdu. Bağlı bulunduğu Halvetî tarikatı şeyhinin Malatya'dan ayrılması üzerine uzun sürecek bir seyahata çıktı. Önce Diyarbakır, Mardin ve Bağdat'ta kaldı. Daha sonra Mısır'a gitti, el-Ezher'de öğrenim gördü. Gördüğü bir rüya üzerine İstanbul'a, oradan Bursa ve Uşak'a geçti. Uşak'ta Halvetî tarikatı şeyhlerinden olan Ümmî Sinan'a intisab etti. Tasavvuftaki bazı sözlerinden do-

layı Rodos'a ve daha sonra Limni adasına sürgün edildi ve Limni'de vefat etti. Niyazi Mısri ölümünden sonra daha çok şiirleriyle ün yapmıştır. Edebiyatçılar onun şiir sahasında derinlikten ziyade şekil ve söyleyişte yenilik yapan usta bir şair olduğu kanaatindedir. Aruz şiirlerinde Fuzulî'nin, hece şiirlerinde ise hayranı olduğu ve methettiği Yunus Emre'nin üslup ve dünyaları hakimdir. Şiirleri "Divan" adlı eserinde neşredilmiştir.

Nuriye (Hanım)

Hız. Üstad'ın mübarek vâlidésidir. Hazreti Üstad'ın dünyaya geldiği Nurs köyüne de yakın olan Bilkan köyünde doğmuştur. Hayatı hakkındaki bilgilerin çoğu şifahîdir. Buna göre, hatıralarda, babasının ismi Çengo, dedesinin ismi de Molla Ali olarak geçmekte, bir de küçük Said'ini abdestsiz olarak emzirmedeği rivayet edilmektedir. Bediüzzaman Hazretleri'nin çocuk ruhunda çok derin izler bırakan, onu en tesirli dersleriyle terbiye eden merhume Nuriye Hanımefendi'yi Hazreti Üstad, şu ifadelerle anlatmaktadır: "*Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zâtlardan ders aldığım hâlde, kasem ediyorum ki; en esaslı ve sarsılmaz ve her vakit bana dersini tazeler gibi merhum vâlidemden aldığım telkinât ve mânevî derslerdir ki; o dersler fîtratımda, âdetâ maddî vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sâir derslerimin o çekirdekler üzerine binmediğini, aynen görüyorum. Demek bir yaşındaki fîtratıma ve rûhuma, merhum vâlidemin ders ve telkinâtını, şimdiki bu seksen yaşındaki gördüğüm büyük*

hakikatler içinde birer çekirdek-i esâsiye müşâhede ediyorum."

Osman Nuri (Tol)

Eski Alay müftülerinden (yarbay) Osman Nuri Bey 1885'de dünyaya gelmiştir. Aslen Ankaralı olup Üstad'ı İstanbul'da milli mücadele yıllarında tanımış daha sonra da Üstad'a olan muhabbet ve bağlılığı devam etmiştir. 1 Ekim 1955'te Ankara'da iken Hakk'a yürüyen Osman Nuri Bey'in kabri Cebeci kabristanında bulunmaktadır.

Osman Yüksel Serdengeçti

1917'de Antalya/Akseki'de dünyaya gelen Serdengeçti, gazeteci ve siyaset adamıdır. "Serdengeçti" adındaki dergisiyle Türk medyasında hareketli ve heyecanlı bir hava estirmiştir. Dergisinde çıkan siyasî, hiciv ve mizah içerikli yazılarından dolayı çoğu defa hapis yatmış veya hüt dergisi kapatılmıştır. Hazreti Bediüzzaman'ı ziyaret ettiğinde kendisinden çok etkilenmiştir. Bediüzzaman Hazretleri ziyaret esnasında dergisi ile alâkalı sorular sormuş, "Mecmuanda şahıslara dokunma. Onların gurur ve enaniyet damarlarına basma. Zarar gelir." tavsiyesinde bulunmuş, "Eğer benim bir oğlum olsaydı adını Serdengeçti kordum!" diyerek kendisine iltifat etmiştir. 10 Kasım 1983'te Ankara'da vefat eden Serdengeçti merhum, Cebeci Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Re'fet Bey (Barutçu)

Bediüzzaman'ın ilk kâtiplerinden ve birinci talebelerindendir. 1906'da

Arnavutluk'un İşkodra şehrinde doğdu. Yüzbaşılıktan emekli oldu. 1935'te Eskişehir, 1943'te Denizli, 1948'de Afyon hâpishânelerinde Bediüzzaman ile beraber bulundu. Üstad Hazretlerinin "aziz, sıddık, ciddi, samimi, âhiret kardeşim ve hizmet-i Kur'âniye'de çalışan bir arkadaşım" diye hitab ettiği Re'fet Barutçu, Üstad'ına sorduğu sorularla da bazı mühim risalelerin yazılmasına vesile oldu. Yüzlerce Risale-i Nur kitabı yazan, binlerce kişiye Kur'ân-ı Kerim öğreten Re'fet Barutçu ömrünün sonuna kadar iman ve Kur'ân dâvâsı yolunda bulundu. 1971'de Ankara'da vefat etti.

Rüstem-i İranî

Zaloğlu Rüstem diye de bilinen, savaşılarda gösterdiği cesaret, güçlülük ve yiğitlik özellikleriyle efsaneleştirilen üsturevî bir kahramandır. Tarihi vakia olarak, gerçekten böyle bir şahsın yaşayıp-yaşamadığı bilinmemektedir. İran edebiyatındaki mübalağa unsurunun ortaya çıkardığı ve bir topluluğun kahramanlıklarının tek bir şahısta gösterildiği bir olgu olarak kabul edilmektedir.

Sabir İhsanoğlu

Tarihçe-i Hayat'ta kaydedilen "Risale-i Nur'un Pakistan'da neşriyatını yaparak pek çok kimselerin bu eserlerden istifadesini sağlayan Karaçi Üniversitesi Türk Tarih Bölümü Asistanı ve dört büyük gazetenin muharriri" vasıflarıyla tanıdığımız M. Sabir İhsanoğlu, Pakistanlı bir Nur talebesidir. Karaçi Türkoloji kürsüsünün başkanıdır. Anadolu'daki Risale-i Nur hizmeti ile çok yakından ilgilenmiş,

bu hizmet-i imaniyenin kadr u kıymetini takdir etmiş, ehemmiyetini kavramış ve Nurlar'ın hariç memleketlerde inkişafı uğrunda gayret ve çalışmaları olmuştur. Tarihçe-i Hayat'ta neşredilen mektuplarına bakınca, onun Nur dairesine olan muhabbetini ve alâkadarlığını, âlem-i İslâm'ın hâlihazırdaki durumundan duyduğu endişelerini görmek mümkündür. Kendisi Nurlar'la tanışmasını bu mektuplardan birinde şu şekilde ifade ediyor: "Ben, bir Pakistanlı müslüman, Türkiye'ye hiç gitmedim, Said Nursî'yi görmedim. Lâkin İstanbul Üniversitesi Nur talebelerinin neşrettikleri kitaplarından bazı parçaları mütâlaa ederek hakikî, ruhânî bir lezzet hissettim. Ve şimdi, bu uzak diyarda bir Nur şâkirdi oldum." Dr. M. S. İhsanoğlu, Karaçi Üniversitesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde "Ali Şîr Nevâî" hakkında bir doktora tezi vermiştir.

Sabri (Arseven)

1893'de doğan muhterem Sabri Arseven, Bediüzzaman'ın yakın talebelerindendir. Eğridir'in Bedre köyünde imamlık yapmış, Denizli hapsinde bulunmuş, Bedre köyünden risaleleri "nur iskele memuru" olarak diğer köylere gönderme vazifesini yerine getirmiştir. Çok sâdık ve bağlı bir talebe olduğu için Bediüzzaman Hazretleri kendisine "sıddık" diye hitap etmiştir. Ayrıca "Santral Sabri, Hacı Hâfız Sabri, Hulûsi-i Sani (İkinci Hulûsi)" olarak da tavsif edilmiştir. 1954 yılında vefat eden muhterem Sabri Arseven beyefendinin cenaze namazına Üstad Hazretleri bizzat iştirak et-

miştir. Bedre Köyü mezarlığında medfundur.

Sabri (Halıcı)

Aslen Erzurum'lu olup Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ailesiyle beraber Konya'ya yerleşmiştir. Birinci Dünya ve İstiklâl Harbinde savaşmış ve gazilik rütbesi almıştır. Hz. Üstad'ın "Sabri, hakikaten Nur'a ve Nur vasıtasıyla imana öyle bir hizmet eylemiş ki, bin hatasını affettirir.", "Sabri (Halıcı), öteki Sabri gibi gayet hâlis ve samimî ve çalışkan bir Nur talebesidir." sözleriyle iltifat ettiği Sabri Halıcı, 1948'de Üstad'ıyla beraber Afyon Hapishânesi'nde yatmıştır.

Sa'd-ı Teftâzânî

1332'de Horasan'ın Teftâzân kasabasında doğdu. Meşhur kelim âlimi İcî'nin talebesi olduğu söylenir. Teftâzânî, kendi devrinde ve yaşadığı çağdaki fikir ve ilim anlayışına bihakkın vakıf bulunuyordu. En çok kelim ilminde meşhur olmakla birlikte belagat, mantık, fıkıh ve fıkıh usulünde de söz sahibidir. Kelim sahasında ise Seyyid Şerif Cürçani ile birlikte anılan ikinci büyük isimdir. Nizamiye medreselerinde onun eserleri okunmuş, medrese zihniyetinin teşekkülünde ve asırlar boyunca devam etmesinde birinci derecede rol oynamıştır. 1395'te vefat eden Sa'd-ı Teftâzânî'nin "Şerhu'l-Makâsîd" adlı kelama dair kitabı en tanınmış eserlerinden biridir.

Salâhaddin (Çelebi)

Kastamonu'nun İnebolu ilçesinden olan Salahaddin Çelebi, babası Ahmed

Nazif Çelebi gibi “*Risale-i Nur’un ehemmiyetli şakirtlerinden*” biridir. 1913’de doğdu. 1938’de babası vasıtasıyla Üstad Hazretleriyle tanıştı. Risale-i Nur’u ilk kez teksir makinasıyla çoğaltan kişilerden biri olarak tarihe geçti. Bu durumu kendisi şöyle anlatır: “İstanbul’da bir ticarethanede teksir makinası gördüm. Bu makinanın bir dakikada yüz sahife bastığını öğrenince hemen makina-yı satın alarak İnebolu’ya getirdim. İlk defa Nurlardan Yedinci Şua, “*Kâinat Seyyahının Müşahadeleri*” olan Âyetül-Kübra Risalesini teksirle çoğalttık. İlk nüshayı Üstad’a götürdüğüm zaman fevkâlade memnun oldu. Eserin sonuna hissiyatını şu cümlelerle ifade etti: “*Ya Rabbi! bir kalemle beş yüz nüsha yazan Nazif Çelebi ve mübarek yardımcı-larını Cennetü’l-Firdevste mes’ûd kıl.*” Salahaddin Çelebi, Denizli ve Afyon hapishanelerinde Üstad’ıyla birlikte bulunmuştur. Hz. Üstad’ın; “*Bu havalide, hakikaten ümidimin fevkinde, Risale-i Nur talebelerinden iki kahraman yetiştiler: babası, oğul Ahmed Nazif, Salâhaddin. Bu iki zat Risale-i Nur’un neşrinde iki yüz adam kadar çalıştıklarını görüyoruz.*” ifadeleriyle anlattığı Salahaddin Çelebi, 1977’de vefat etmiştir.

(Seyyid) Salih Özcan

1929’da Urfa’da dünyaya gelmiştir. İyi seviyede Arapça bilen Seyyid Salih, 1949 senesinde Üstad’la tanışmıştır. Risale-i Nur hizmetlerinin Anadolu dışında, İslâm âleminin değişik topraklarına ulaşmasında gayretleri olmuştur. Bu maksatla konferanslara ve eğitim faaliyetlerine iştirak

etmiştir. 1952’de bu konferanslardan birine Pakistan Milli Eğitim Bakanı Ali Ekber Şâh da katılmış, Üstad’la görüşmek istemiş, Nur talebeliğiyle bilinen Seyyid Salih de, bakanı Üstad’la görüştürmüştür. Üstad kendisini çok sıcak karşılamıştır. Üstad’dan ve bulunduğu ortamdan çok etkilenen Ali Ekber Şâh’ın Üstad hakkındaki bütün istifhamları ânında izale olmuştur. Bakan, Üstad’ı Pakistan’a kendisine yüksek dinî vazifeler vermek üzere davet ettiğinde Üstad nazikçe reddetmiş ve şu cümleyi söylemiştir: “*Kardeşim, Ali Ekber Şah! Esas hastalık Anadolu’da başladı. Ben Mekke’de de olsam buraya gelirdim. Asıl hizmet buradadır, cephe buradadır.*” Uzun seneler “Hilâl” adında bir mecmua neşreden ve –Üstad’ın ifadesiyle– gençliğin bir kahramanı olan Salih Efendi, hâlen hayatta ve hizmetlerine devam etmektedir.

Sekkâkî

1160’da dünyaya gelen Sekkakî meşhur dil ve belagat alimidir. İlk mesleği maden oyma işçiliği idi. Daha sonra kendini ilme verdi. İlim sahasındaki ilk çalışmaları başarılı olmaktan uzak idi; bu başarısızlık onun cerasetini kırdı. Ancak aralıksız düşen su damlalarının kayada nasıl bir delik oyduğu dikkatini çekince, çalışmaları na tekrar başladı. Sekkakî Hanefî fıkıhçıları arasında yer alır ancak şöhreti dil ve belagat konusundadır. “Miftah’ul-ulum” adlı eseri zamanına kadar belâgat konusunda kaleme alınmış olan en kapsamlı eser olma özelliğine sahiptir. 1299’da vefat etmiştir.

Seniyyüddin Başak

Nezaheti ve efendiliği, vakarı, uzak görüşlülüğü, ilme, özellikle İslâm Hukuku'na olan vukufu ile tanınan Dr. Seniyyüddin Başak Bey, Hazreti Üstad'ın avukatlığını yapan bahtiyarlardandır. Gençlik Rehberi Mahkemesi'nde Mihri Helâv ve Abdurrahman Şeref Lâç Beyendilerle beraber Hazreti Üstad'ı müdâfaa etmiştir. Babası âlim ve kâmil bir zât olan Seniyyüddin Bey, ilmî müzakerelerin yapıldığı bir ortamda neş'et ettikten sonra devlet kademelerinde görevler ifa etti. Dârülfünûn'un Medresetü'l-Kuzât bölümünde hoca oldu. İlim Yayma Cemiyeti'nin kurucu başkanı olarak (1951), bu cemiyetle beraber uzun yıllar vatana ve milletine hizmet etmeye çalıştı. 1963 senesinde de âhirete irtihâl etti.

Seyyid Şerif Cürcânî

Arap dili, kelâm ve fıkıh âlimi olan Seyyid Şerif Cürcânî Hazar Denizi'nin güneydoğusunda bulunan Cürcân'da doğdu. Cürcânî, yaşadığı döneme kendi damgasını vuran ve sonraki yüzyıllarda bir otorite olarak etkisini devam ettiren çok yönlü birkaç âlimden biridir. Başlıca ilgi alanı kelâm, Arap dili ve edebiyatı olmakla beraber felsefe, mantık, astronomi, matematik, mezhepler tarihi, fıkıh, hadis, tefsir, tasavvuf gibi dinî ve akli ilimlerin hepsine dair telif, şerh ve haşiye türünde eserler vermiş bir "allame"dir. Onun bilhassa Arap dili, miras hukuku ve kelâmıla ilgili eserleri medreselerde nesilden nesile intikal ederek el kitabı hâline gelmiştir.

Sokrat (Socrates)

Antik Yunan felsefesinin kurucularındandır. Yazılı bir eser bırakmadığından hayatı hakkında pek bilgi bulunmamaktadır. Felsefe'de ahlâk felsefesinin kurucularından addedilir. Sokrat'ın hayatı ve felsefe anlayışı hakkındaki bilgiler, daha çok meşhur talebesi Eflâtun (Platon) ve (Eflâtun'un talebesi) Aristoteles vasıtasıyla gelmiştir. Felsefî görüşlerinden dolayı hakkında dâvâ açılmış ve idama mahkûm edilmiştir. Eflâtun "Sokrat'ın savunması" adlı eserinde hem hocasının haksız yere idam edilmesini eleştirmiş, hem de Sokrates'in felsefe dünyasının ana temalarını ele almıştır.

Sultan Reşad (5. Mehmed)

Otuz beşinci Osmanlı padişahıdır. Sultan Abdülmecid'in oğludur. Kardeşi 2. Abdülhamid Han'ın tahttan indirilmesinden sonra 1909 senesinde tahta çıkarılmış, 1918'de vefat edinceye kadar saltanatıta kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı gibi devletin sonunu hazırlayan hâdiselerin patlak verdiği sıkıntılı bir dönemde padişah olmuştur. İttihad ve Terakki'nin devlet idaresindeki hâkim rolü, Osmanlı'nın tahta çıkan en ihtiyar padişahının ülke idaresinde söz sahibi olmasına mani olmuştur. Ancak yumuşak fıtratlı olduğundan iç siyasette herkesi idare etmeye çalışarak meydana gelebilecek muhtemel kargaşaları biraz olsun önlemiştir. Dinî ve mânevî değerlere sahip çıkan Sultan Reşad, Topkapı Sarayı'ndaki Hırka-i Saadet Dairesi'nde, Has Oda'da ve Seferli Koşu'sunda tâdilât yapılmıştır. Hz. Üstad Şam'dan döndük-

ten sonra Van'da tesis etmeyi düşündüğü Medresetü'z-Zehra Üniversitesi'ni anlatmak için İstanbul'a geldiğinde, Sultan Reşad'a Rumeli seyahatinde refakat etmiştir. Sultan, bu büyük mütefekkirin eğitim projesinin ehemmiyetini anlamış ve 19.000 altın lira yardımda bulunmuştur. Sultan Reşad, 3 Temmuz 1918'de Kadir Gecesi sabahında vefat etmiştir.

Sultan Selim

Dokuzuncu Osmanlı padişahıdır. Sultan 2. Beyazıd'ın oğludur. Daha padişah olmadan evvel Trabzon'da valiliği esnasında Gürcü ve Safeviler'e karşı verdiği başarılı mücadelelerle idarî ve siyasî kabiliyeti ortaya çıkmıştır. Ve o dönemde ferasetiyle Anadolu'nun doğusunda-ki Şii-Safevî tehlikesinin ciddiyetini anlamış ve buna kalıcı çözümler bulmak için çalışmalara başlamıştır. Önce fitrat-ı selime sahibi muhterem babasının bölgeden uzakta bulunmasından dolayı bu gizli tehlikenin tam farkına varamadığına kanaat getirmiş, sonra taht için planlar yapmış, sonunda yenicilerin de desteğini alarak padişah olmuştur. İdarenin zimamını eline alınca hemen Doğu siyasetine yönelmiş; 1514'de Çaldıran Muharebesi'yle Safevî hükümdarı Şah İsmail'i dize getirmiş, Şii'lerin Anadolu'ya sızma girişimlerinin önünü kesmiş, İpek Yolu'nun Tebriz ayağını denetim altına almıştır. Dönüşte Dulkadiroğulları Beyliği'ni Osmanlı topraklarına bağlamış, sonra atını zaman zaman huzursuzluklara sebep olan Mısır Memlûklularının üzerine mahmuzlamıştır. Mısır seferinde yapılan Mercidabık (1516) ve bir sene sonraki Ridaniye mu-

harebeleri ile Suriye, Lübnan, Filistin, Mısır ve Hicaz gibi İslâm coğrafyasının geniş ve önemli sınırları Osmanlı'ya dahil edilmiştir. Abbasî Halifesi Mutevekkil Alellah, Hilafet'i Osmanlılara devretmiş ve İslâm dünyasının himayesi Osmanlı'ya geçmiştir. Fakat yüksek tevazu sahibi Sultan Yavuz, Haremeyn'e "hami (koruyucu)" değil, "hâdim (hizmetkâr)" olmayı kendi için en büyük pâyeye kabul etmiş ve öyle anılmayı istemiştir. Artık Baharat Yolu da güven altına alınmış, hazine ağzına kadar altınla dolmuştur. Ve bölgede, hassaten sürekli düşman saldırılarına karşı tetikte olan Arap dünyasında huzur ve itminan iklimi yaşanmaya başlamıştır.

Sultan Selim, 8,5 senelik saltanatına çok uzun zamanda yapılamayacak işler sıkıştırmasına rağmen, yine de durmak bilmemiş, yeni bir sefer arefesinde iken Şirpençe adı verilen bir çibana mağlup olmuş, 21 Eylül 1520'de Rabb-i Rahîm'ine yürümüştür.

Çalışmayı, okumayı, ilmi ve ulemâyı seven, şiire merak duyan Yavuz Selim Han, hayatı boyunca sade yaşamış; gösterişten, lüksten ve debdebeden uzak durmuştur. Bütün cihanı fethetse dahi boynu, yüzü hep yerlerde olacak olan yüce bir tevazu ve ahlâkı temsil etmiştir. Devletin ve milletin bekası ve selameti söz konusu olduğunda şahsını tamamen unutmuş, sert tedbirler almış, makamın gereği olan vakarından ve ciddiyetinden asla taviz vermemiştir. Öyle ki bu özelliğiyle, ordusu ve devlet idaresi üzerinde en muktedir cihan padişahlarından biri olmuş, tüm idarecilerin gıpta ettiği bir çizgide ömrünü tamamlamıştır.

Türk-İslâm nizam ve birliğini sağlamak, Yavuz Selim Han'ın tüm seferlerinde en büyük gaye-i hayallerinden di. Hayatını tefrika ve cehaletle mücadeleye vakfeden Bediüzzaman Hazretleri de özellikle Eski Said döneminde Hazreti Yavuz'un ittihad-ı İslâm düşüncesine tâbi olmuş, Sultan'a ait *"İhtilaf u tefrika endişesi / Kûşe-i kabrimde hatta bîkarar eyler beni / İttihatken saulet-i âdâyı def'e çâremiz / İttihad etmezse millet, dâğ-dâr eyler beni."* mısralarını ilk eserlerinden birine almıştır.

Sultanü'l-Ulemâ (Bahâeddin Veled)

Mevlânâ Celâleddin Rumi'nin babasıdır. 1151'de Belh'de dünyaya gelmiştir. Orta Asya mutasavvıflarından addedilen Bahâeddin Veled'in, menâkıbnâme kitaplarında daha çok "Sultanü'l-Ulemâ" lakâbıyla iştihar ettiği kaydedilmektedir. Kesin olmamakla birlikte Necmeddin Kübrâ'nın müridlerinden olduğu rivâyet edilir. Kendisine izafe edilen "Maârif" adlı kitapta onun, eşya ve hâdiselerin hakikatlerine, tasavvuf ve zühd hayatına, şeriatın zahirine bağlılığın önemine dair görüşleri yer almaktadır. Bu eser, Tahran'da Bediüzzaman Fûrûzanfer tarafından neşredilmiştir. Bahâeddin Veled, 1231 senesinde vefat etmiştir.

(Sıddık) Süleyman (Kervancı)

Risale-i Nur'a olan bağlılığı dolayısıyla Bediüzzaman Hazretleri tarafından kendisine "sıddık" unvanı verilen, Barla'da Üstad Hazretleri'ne yardım ve hizmet

te bulunan Risale-i Nur talebesidir. 1965 yılında Ankara'da vefat etmiştir.

(Mübarek) Süleyman

Barla döneminde Bediüzzaman Hazretleri'yle tanıştı. Safveti, haram-helal noktasındaki hassasiyeti dolayısıyla Bediüzzaman Hazretleri kendisine "mübarek" unvanıyla hitap etmekteydi. Ömrünü Risale-i Nur'a hizmetle geçiren "Mübarek Süleyman" 1963'te vefat etti.

Şâh-ı Nakşibend

Nakşibendiyye tarikatının kurucusudur. 1318 senesinde Buhara yakınlarında bulunan Kasnârifân köyünde doğdu. Uzun yıllar Baba Muhammed Semması'nın müridi olan Emir Külâl'in yanında kaldı. Tarikat âdâb ve erkanını öğrendiği bu dönemde gördüğü bir rüya üzerine kendisinin doğumundan yaklaşık bir asır önce vefat etmiş olan Abdülhâlık Gucduvânî'nin ruhaniyetine intisap etti ve "üveysî" lâkabını aldı. Gucduvânî kendisine dinin emir ve yasaklarına uymasını, ruhsatlara ilgi göstermemesini, azimetlere sâdık kalmasını, Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ve ashabının yolunu tavsiye etmiştir. Bu hâdis Bahaeddin Hazretleri'nin ruhi hayatında büyük bir değişiklik yaparak cehri zikirden hafi zikre yönelmesine yol açtı.

Uzun süren çok yönlü müridlik devresini tamamladıktan sonra doğum yeri Kasnârifân'a dönerek müridlerini yetiştirmeye çalıştı. Buhara ile Bahaeddin Nakşibend arasında kurulan mânevî bağ o kadar kuvvetli olmuştur ki

Buharalılar onu “Hace-i bela-gerdân” (belayı defeden hace) diye anmışlar ve şehrin mânevî koruyucusu saymışlardır. Bahaeddin Hazretleri’nin mânevî varlığı Buhara’nın bütün Orta Asya müslümanları için bir ilim ve kudsiyet merkezi hâline gelmesinde önemli bir faktör olmuştur. Döneminin sufileri yanında müderrisler de kendisine saygı duymuş, o da devrinin âlimlerine hürmet etmiştir. 1389’de doğdu köyde vefat etmiştir.

(Şamlı Hâfız) Tevfik (Göksu)

1887’de Barla’da doğdu. Şam’da bulunduğu için Risalelerde “Şamlı Hâfız” lâkabıyla anılmaktadır. “Risale-i Nur’un tesvid ve tebyizinde çok hizmeti sebkât eden” Şamlı Hâfız Tevfik, bizat Bediüzzaman Hazretleri’nin ifadesiyle “Nur’un birinci kâtibidir.” Ömrü boyunca, güzel hattıyla Risalelerin yazılıp çoğaltılmasında önemli bir misyon eda etmiş, 1935 Eskişehir, 1943 Denizli hapislerinde yatmıştır. 1965’te vefat eden muhterem Şamlı Hâfız Tevfik’in kabri Barla mezarlığındadır.

Şeyh Abdurrahman (Abdurrahman Tâgî)

“Seyda” nâmıyla da bilinen Abdurrahman Tâgî Hazretleri, Şarkî Anadolu’da neş’et etmiş Nakşbendiyye-Hâlidîyye tarikatı şeyhlerinden ve mânevîyât önderlerindendir. Hilâfeti ve irşad iznini, Hz. Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî’nin (k.s.) huzurunda ders ve terbiye aldıktan sonra Anadolu’ya gelen Seyyid Tâhâ-yı Hakkârî’nin halifelerinden Gavs-ı Hizan

Seyyid Sıbgatullah’ın (k.s.) elinden almıştır. Bitlis’in Hizan ilçesinin Ispartit nâhiyesine bağlı “Tâğ” köyünde kurduğu medresesinde çok talebe yetiştirmiştir. Hz. Bediüzzaman 9-10 yaşlarında iken –kısa bir müddet de olsa– ilk medrese tahsilini burada almış, “O nahiye-miz olan Hizan kazasına tâbi Isparta’da (Ispartite), birden bire, meşhur Seyda nâmında Şeyh Abdurrahman Tâgî himmetiyle o kadar çok talebeler ve hocalar ve âlimler çıktılar ki, bütün Kürdistan onlarla iftihar eder bir şekil aldı.” diyerek, Hazreti Seyda’nın bölgedeki hizmet ve himmetlerine dikkat çekmiştir. 1886(7)’da irtihâl-i dâr-ı bekâ ettikten sonra Nurşin karyesine defnedilmiştir.

Şeyh Bahît

Nisbesiyle birlikte tam adı Muhammed Bahît el-Mutî’dir. 1854’de Mısır’ın Mutîa karyesinde doğmuştur. 1865’e Ezher’e girmiş, orada ciddî mânâda ulûm-u İslâmiyeyi tahsil etmiştir. 75’te mezun olmuş, Ezher’de dersler vermiştir. Özellikle fıkıh ve fıkıh usûlü sahasında zamanının otoritesi kabul edilmiştir. Yüksek makamlarda memûriyet, farklı yerlerde kadılık, en son olarak da 1914’de Mısır başmuftülüğü gibi önemli vazifelerde bulunmuştur. Çoğu fıkha dair 20’ye yakın eser kaleme alan Şeyh Bahît Efendi, 1935 senesinde vefat etmiştir.

Birdefasındabirseyahatmünâsebetiyle İstanbul’a geldiğinde, İstanbul ulemâsı, Bahît Efendi’den, bir türlü sorularıyla ilzam edemedikleri Said nâmındaki şarkın zeki ve nâdire-i fitrat delikanlısını dize getirecek ilmî bir soru rica ederler.

Bediüzzaman, Şeyhü'l-Ezher'le aralarında geçen suâl-cevap şeklindeki muhaveriyi kendi ifadeleriyle haber veriyor:

Hürriyet'in birinci senesinde İstanbul'da Câmiü'l-Ezher'in reis-i ulemâsı olan Şeyh Bahît Hazretleri (rahmetullâhi aleyhi) İstanbul'da Eski Said'e sordu: "Osmanlı hükûmetindeki Hürriyet'e ne diyorsun ve Avrupa hakkında fikrin nedir?" O vakit Eski Said cevaben demiş: "Osmanlı hükûmeti Avrupa ile hâmilelerdir; Avrupa gibi bir hükûmeti doğuracak. Avrupa da İslâmiyet'e hâmilelerdir; o da bir İslâm devleti doğuracak." O allâme zât demiş: "Ben de tasdik ediyorum." Beraberinde gelen hocalara dedi: "Ben bununla münâzara edip galebe edemem."

Şeyh Fehim

Osmanlı'nın son dönemlerinde Doğu Anadolu'da yetişmiş büyük velilerdendir. 1825 senesinde Van'ın Bahçesaray (Müküs) ilçesinin Arvas köyünde dünyaya gelmiştir. Küçük yaşta ilim tahsiline başlamış ve Kur'ân-ı Kerim'i ezberlemiştir. Gavs-ı Hizan nâmıyla meşhur Seyyid Sıbgatullah Arvasî'nin vasıtasıyla Hakkârî'nin ilçesi Nehri'ye gidip orada Hz. Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî'nin halifelerinden Seyyid Tâhâ-yı Hakkârî'ye intisap etmiştir. Şeyhinin terbiyesinden geçtikten sonra kemâle ermiş ve onun halifesi olmuştur. Sonra da mürşidi tarafından memleketine gönderilip irşadla vazifelendirilmiştir. Bu şekilde Nakşiliğin başta Van ve çevresi olmak üzere bütün Doğu Anadolu'da yayılmasına hizmet etmiştir. 1895'de vefat etmiş ve doğduğu köye defnedilmiştir.

Şeyh Sünûsî

1873'de Libya'da doğdu. Senûsiyye tarikatının kurucusu Muhammed b. Ali es-Sünûsî'nin torunudur. Amcası Muhammed b. el-Mehdi'nin vefatı üzerine hareketin başına geçmiştir. Afrika'daki Fransız, İtalyan ve İngiliz işgal kuvvetlerine karşı müridleriyle birlikte mücadele etmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Sultan Reşad'ın daveti üzerine İstanbul'a gelmiş, İstanbul ve Ankara'da müslümanların birlik ve beraberliği için çalışmalar yapmıştır. Milli Mücadele esnasında Anadolu'yu gezerek, mücadeleye destek olan Şeyh Sünûsî, Milli Mücadele'nin bitmesinin ardından Türkiye'den ayrılmış, Şam ve Filistin'e gitmiştir. 1933 yılında Mekke'de vefat etmiştir.

Şükrü Kaya

Ege adalarından İstanköy'de 1882 senesinde dünyaya gelmiştir. Belediye başkanlığı, milletvekilliği ve bakanlık hizmetlerinde bulunmuştur. Fethi Bey Hükûmeti'nde Dışişleri Bakanlığı, 4. İsmet İnönü Hükûmeti'nde İçişleri Bakanlığı yapmıştır. Dâhiliye Vekilliği'ni 1927'den 1938 senesine kadar sürdürmüştür. 1959'da da ölmüştür.

Şükrü Kaya'nın, Hazreti Bediüzzaman ve yüz yirmi kadar talebesinin -Hazreti Üstad'ın da ifade ettiği üzere- asılsız evham ve isnadlarla Isparta ve civar illerden Eskişehir mahkemesine celbedilerek tevkif edilmelerinde, değişik zamanlarda sıkıntıya maruz kalmalarında büyük etkisi ve rolü olmuştur.

Tahir Paşa

Aslen Amavut olan Tahir Paşa, 1847'de doğmuştur. 19. asrın sonu ile 20. asrın başlarında (yani Meşrutiyet senelerinde) Musul, Van ve Bitlis valiliği yapmıştır. 2. Abdülhamid Han'ın da çok sevip takdir ettiği bir devlet adamı olan Tahir Bey, sağlık problemlerinden dolayı İstanbul'a tayinini istemiş, ancak Sultan'ın ısrarları üzerine Van'da kalmaya devam etmiştir. Fakat rahatsızlığı (gıatr) ilerleyince İstanbul'a gitmeye mecbur olmuş ve sonrasında vefat etmiştir (1913). Kabri, Sahra-yı Cedid mezarlığındadır.

Üstad Hazretleri, parlak ve eşsiz dehası, zekâsı, hamiyet-i diniyesi ve fevkalâde aksiyonu gibi faktörlerle yetiştiği muhitte kısa sürede iştihar etmiş, bu şöhretiyle birçok rical-i devletin nazar-ı dikkatini celbetmiş, onlarla münasebet ve dostluklar kurmuştur. Bunlar arasında en meşhur beraberliği ise Şark'taki ilk hayatı sıralarında Van valisi Tahir Paşa ile gerçekleşmiştir. Vali olduğu zamanlarda Üstad'ın şöhretini, fazilet-i ilmiye ve şahsiyesini duyan Tahir Paşa, Hz. Üstad 25-30 yaşlarında iken Üstad'ı köşkünde misafir etmiş, ona çok iltifat ve takdirlerde bulunmuş, ulemâ meclislerinde kendisiyle dinî ve fennî konularda münazara ve münakaşalar yapmıştır. Tahir Paşa'nın ulûm-u diniye ve fenniyece çok zengin olan kütüphanesinde Üstad Hazretleri, bu sohbetlerle beraber bir yandan farklı ilim dallarına ait çok sayıda kitap mütâlaa etmiş; coğrafya, matematik, kimya, fizik, astro-fizik gibi modern müsbet ilimlere dair ciddî bilgiler edinmiştir. Ayrıca köşk-

teki gazete ve mecmualardan devrinin son siyasî, sosyal ve güncel hâdiselerini takip ederek Osmanlı'nın ve İslâm dünyasının hâlihazırdaki durumuna muttali olmuştur.

Tahir Paşa, Hazreti Üstad'ın ilk İstanbul seyahatinde (1907) kendisine yardımcı olması için ve 2. Abdülhamid'i, Bediüzzaman'ın şöhreti, ilmî fâikiyeti ve şahsî fazileti noktasında öncesinden bilgilendirmek amacıyla, Mabeyn-i Hümayûn'a arşiv kayıtlarına da giren bir mektup yazmıştır.

Tahirî (Mutlu)

İman hizmetinin *"kahraman, has, halis bir naşiri"* olan Tahirî Mutlu Beyefendi 1900'da Isparta'nın Atabey kazasında doğdu. 1930'lu yılları ortalarına doğru Üstad Hazretleri'ni, iman ve Kur'an hizmetini tanıdı. 1942'de İstanbul'da *"Âyetü'l-Kübra"* risalesini bastırды, ardından Kastamonu'ya Üstad Hazretleri'nin yanına gitti. 1943 Denizli ve 1948 Afyon'da Üstad Hazretleri ile beraber medrese-i Yusufiye'de bulundu. Denizli hapsindeki unutulmaz halisane hizmetleri dolayısıyla Hz. Üstad'ın *"sarsılmaz sadakati, yanılmaz zekaveti ve çekilmez bahâdarlığı"* vasıflarıyla anlattığı Tahirî Mutlu ağabey, iman hizmetine adanmış ömrünü 1977 Nisan'ında hitame erdirip Hakk'a yürüdü.

Tahsin Bey (Üzer)

1879'da Selanik'te doğan Tahsin Efendi, Kethüda Naci İbrahim Ağa'nın oğludur. Van, Erzurum, Şam ve İzmir Valiliği yapmıştır. Van valisi olduğu dö-

nemde Medresetü'z-Zehra'nın tesisi için Üstad Hazretleri'ne destek olmuştur. Bu vesileyle Osmanlı sultanı Mehmed Reşad'a gönderdiği çok sayıda belge mevcuttur. Tahsin Bey, Millet Meclisi kurulduktan sonra İzmir Milletvekili olarak meclise girmiş ve Üstad'ın Ankara'ya davet edilmesinde aktif rol oynamıştır.

Talha b. Ubeydullah (r.a.)

Cennetle müjdelenen on sahabiden ve ilk müslümanlardan biridir. İslâmiyet'ten önce ticaretle uğraşan Hz. Talha, ticarî maksatla gittiği Basra'da bir rahibin ağzından Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) peygamberliğine dair işaretler duymuş, geri dönüşünde Allah Resûlü'nün (s.a.s.) peygamberliğini ilan ettiğini görünce hemen huzuruna çıkıp müslüman olmuştur. Bedir Savaşı öncesi Said İbn-i Zeyd ile Kureyş kervanı hakkında bilgi toplamak için Havrâ bölgesine gitmekle görevlendirilmiş, bu sebeple Bedir'e iştirak edememiştir. Ancak İnsanlığın İftihar Tablosu (s.a.s.) bu iki sahabiye, Bedir Savaşı'ndan elde edilen sevaba ortak olduklarını müjdelemiş ve Bedir ganimetlerinden kendilerine pay vermiştir. Hz. Talha, Bedir haricinde Allah Resûlü'nün (s.a.s.) katıldığı bütün savaşlara katılmış ve kahramanca, cansiperane mücadele etmiştir. Allah yolunda yapmış olduğu fedakârlıklardan dolayı, bizzat Resûl-i Ekrem (s.a.s.) tarafından "Talhatü'l-hayr", "Talhatü'l-feyyaz" ve "Talhatü'l-cûd" olarak isimlendirilen Hz. Talha, Nebiler Sultanı'nın vefatından sonra şura meclislerinin vazgeçilmez üyesi olmuş, Hz. Osman'ın halife seçimi öncesinde de, kendisine yapı-

lan halifelik tekliflerinden feragatta bulunarak hakkını Hz. Osman'a vermiştir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) hakkında; "Yeryüzünde Allah'a karşı verdiği sözü yerine getiren birisini görmek isteyen Talha'ya baksın" buyurduğu Hz. Talha, fitne hâdiselerinde, Hz. Osman'ın kanının yerde kalmaması, iç huzurun tesisi, devlet otoritesinin sağlanması gayeleriyle sırf Allah rızası için içtihadta bulunup Cemel'de Hz. Ali'nin karşısında yer almıştır. Ancak ilerleyen safhalarda bu içtihadın hatalı olduğu anlaşılınca, Hz. Âişe (r. anhâ) ile birlikte geri çekilme temayülü göstermiştir. Fakat fitneci unsurların tahrikiyle bir müddet daha devam eden kargaşa ortamında Hz. Talha atılan bir okla şehid edilmiştir.

Ubeyd

Üstad Hazretleri'nin, ablası Dürriye Hanım'dan olan yeğeni ve muhterem amcasının bedeline şehid olan fedakâr ve kahraman talebesidir. Rus işgalcilere karşı yapılan savaşta, Bitlis kalesinin dibinde, sırtındaki yepyeni elbiseler içinde Rus kurşunları altında şehit olmuştur. Üstad Hazretleri, şehit olan yeğeni Ubeyd'i daha sonraları rüyasında görür ve bu hadiseyi şu şekilde anlatır:

"Ubeyd isminde bir yeğenim ve talebem vardı. Benim yanımda ve benim yerime şehid olduktan sonra, üç aylık mesafede esarete bulunduğum zaman, mahall-i defnini bilmediğim hâlde, bence bir rüya-yı sâdikada, tahte'l-arz bir menzil suretindeki kabrine girmişim. Onu şühedâ tabaka-yı hayatında gördüm. O, beni ölmüş biliyormuş. Benim için çok

ağladığını söyledi. Kendisini hayatta biliyor; fakat Rus'un istilâsından çekindiği için, yer altında kendine güzel bir menzil yapmış..."

Zemahşerî

Büyük bir dil ve edebiyat bilgini; kelim ve tefsir âlimidir. 1075'te Zemahşer'de doğdu. İlk eğitimi burada aldı. Daha sonra ilim tahsili için o zamanın büyük bir ilim ve medeniyet merkezi olan Buhara'ya gitti. Buhara'da fıkıh usûlü, fıkıh, hadis, tefsir, kelim, mantık, felsefe ve Arapça dersleri aldı. Kelim sahasında mütezilî görüşler taşıdığı için ciddi tenkide uğramıştır. Klasik bir eser olarak kabul edilen "el-Keşşaf", onun belâgat ilmindeki üstün mevkiine delil olup en önemli eseridir. Bu eseri açıklamak için 250 kadar hâşiye yazılmıştır. Mütezilî olmasına rağmen, 9 yüzyıldan beri Sünnî medreselerde okutulması, müslüman hoşgörüsünün bariz bir örneğidir. 1143'te Harezmi'de vefat etmiştir.

Ziya Arun

Hazreti Üstad'ın Ziya Sönmez, Ziya Dilek, Ziya Nur Aksun'dan sonra dördüncü Ziya'sı da Ziya Arun Efendi'dir. 1926 Konya/Beyşehir doğumludur. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitiren Ziya Bey, aslında ileri derecede bir zekâyâ sahip iken, bir karakol sorgusu sırasında beynine elektroşok yapılmış, beynindeki hasarın tesiriyle o günden sonra ömrünün sonuna kadar sürecek olan ruhî bir hastalığa yakalanmıştır. Fedâkâr bir Nur talebesi, 20 sene boyunca Ziya Bey'i hi-

maye etmiş, ihtiyaçlarını karşılamıştır. Hazreti Üstad'ın çok sevdiği, değer verdiği ve -hâtıralarda kaydedildiğine göre- hakkında "Ziya'yı aynen Zübeyir gibi bütün hayatını Nur'lara, iman hizmetine fedakârâne verecek bir mahiyette bilirim." dediği Ziya Bey, 1997 senesinde rahmet-i Rahmân'a kavuşmuştur.

Ziya Nur (Aksun)

Hazreti Üstad'ın dört Ziya'sından biri olan Ziya Nur Aksun Beyefendi, Tarihçe-i Hayat'ta Tahliller bölümünde "Bediüzzaman Kimdir" başlıklı yazının sahibidir. 1930 Konya doğumludur. Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Risale-i Nur hizmetini lise yıllarında iken Zübeyir Gündüzalp vesilesiyle tanımıştır. Güzel sanatlara alâka duyan, özellikle Osmanlı tarihi sahasında çok kıymetli ve hakkaniyetli eserlere imza atan Ziya Nur Aksun Beyefendi, 2010 senesinde vefat etmiştir.

Ziya Paşa (1825-1880)

Son dönem Osmanlı şâir, yazar ve siyasetçisidir. Bayezid Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra Sadâret Kalemî'ne memur olup saraya kâtip olarak alındı. 1867'de ülkede meşrutiyet yönetiminin kurulması için çalışan Genç Osmanlılar Cemiyeti üyeleri arasına katılarak Paris'e kaçtı. 1870'de İstanbul'a dönüp padişah Abdülaziz'in tahttan indirilmesinden sonra Şûrâ-yı Devlet üyeliğine seçildi. Kanun-i Esasî'yi hazırlayan komisyonda görevlendirildi. 2. Abdülhamit döneminde vezirlik rütbesiyle Suriye, Konya ve Adana valiliklerinde bulundu. Tanzimat döneminde divan şii

geleneğini başarıyla sürdüren Ziya Paşa, özellikle gözlemediği sosyal bozuklukları eleştiren şiirleriyle tanınmaktadır.

Zübeyir (Gündüzalp)

Bediüzzaman Hazretleri'nin "Zübeyir bana merhum biraderzadem Abdurrahman yerine verilmiştir. Hakiki fedâkâr Zübeyir, en lüzumlu ve hizmete şiddetli ihtiyacın zamanında buraya imda-da geldi..." ifadeleriyle anlattığı Zübeyir Gündüzalp beyefendi, 1920 yılında Konya'da dünyaya geldi. Asıl adı Ziver olup Üstad Hazretleri, Zübeyir bin Avvam Hazretleri'ne atfen ismini Zübeyir olarak değiştirmiş ve bu isimle tanınmıştır. İlköğretimini Ermenek'te yaptıktan sonra ortaokulu Silifke'de bitirdi. Bu tarihten itibaren önce Ermenek'te sonra Konya'da posta telgraf muhabere memuru olarak çalıştı. Konya'da bulunduğu sıralarda Nurlarla tanıştı ve ömrünün sonuna kadar iman hizmetini en güzel şekilde ifa etti.

1946'da Emirdağ'da Üstad'ı ziyaret edip yanında kalmak istediğini bildirdi ancak, memuriyetine devam etmesi, daha sonra yanına alınacağı cevabını aldı. 1948'de Afyon'da tutuklanarak Bediüzzaman'la birlikte altı ay hapis yattı. Bu tarihten itibaren Üstadın vefatına kadar hep yanında kaldı.

Üstad'la hapis yatarken yanlışlıkla serbest bırakıldığında bu fırsattan yararlanıp özgürlüğüne kavuşma şansına sahipti ancak, o, yapılan yanlışlığa itiraz ederek tahliyeyi engelledi, ve böylece Üstadından ayrılmadı.

İnsanların imanını kurtarmaya vesile olmak için gecesini gündüzüne katan Gündüzalp, iman aşkıyla yanıp tutuşurken hakime: "Eğer komünistler mürekkep ve kağıdı yok etmek imkanını da bulsalar, benim gibi birçok gençler ve büyükler fedai olup hakikat hazinesi olan Risale-i Nurun neşri için, mümkün olsa derimizi kağıt, kanımızı mürekkep yapacağız" ifadelerini kullanacak ölçüde bu yolun kârasevvalıydı. Üstad Hazretlerinin ahirete irtihalinden sonra meşvereti esas alarak dur-durak bilmeden, bir ömür boyu hizmetlerine devam eden Zübeyir Gündüzalp Hazretleri, 2 Nisan 1971 tarihinde İstanbul'da vefat etti.

Zübeyir İbnü'l-Avvam (r.a.)

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) halasının oğlu olan büyük sahabe Zübeyir İbnü'l-Avvam (r.a.) Cennetle müjdelenen on sahabiden ve ilk müslümanlardan biridir. Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.) "Her peygambere bir havarisi vardır, benim havarim de Zübeyr'dir" buyurduğu Hz. Zübeyir (r.a.) 15-16 yaşlarında İslâmiyet'le şereflendiğinde yeryüzündeki müslümanların sayısı henüz beş veya altı kişiden ibaretti. Mert ve cesur bir fitrata sahip olan Hz. Zübeyir (r.a.), dinden dönmesi için türlü türlü işkence ve baskılara maruz kalmış, mesela amcası tarafından hasıra sarılıp yakılmaya çalışılmış fakat o, bütün bunlar karşısında hak bildiği yolda yürümeden geri durmamıştır. Hicretten önce Mekke'de Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.) şehid edildiği haberini alınca elinde kılıç sokağa fırlamış ve bu sebeple "Allah yolunda kılıç sıyrıranların ilki" sıfatıyla anılmıştır. Bedir'de

cansiparâne ve kahramanca mücadele etmiş, Uhud Harbi'nin en çetin anlarında heybetli yapısıyla Efendimiz'e (s.a.s.) gelen hücumları püskürtmüş, Beni Kureyza seferinde kale fethedilirken üstün bir gayret ortaya koymuş, Huneyn'de yaşanan geçici bozgun ve şaşkınlıkta Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) çevresinde kalan az sayıdaki çelik iradelilerden biri olarak harikulâde kahramanlıklar göstermiştir. Tebuk'e katılmış, Yermük harbinin zaferle neticelenmesinde ciddi gayretleri görülmüş, Fustat şehrinin fethinde kumandanlık vazifesinde bulunmuştur. Fitne hâdiselerinde, sırf Allah rızası için hakkın gerçekleşmesi uğruna içtihatla bulunup Hz. Ali'nin karşısında yer almıştır. Ancak büyük bir hakperestlik örneği göstererek, savaşta Hz. Ali ile yüz yüze geldiğinde Hz. Ali; "Ya Zübeyr, hatırlar mısın birgün Medine'de ikimiz el ele tutuşmuş yürürken Efendimiz (s.a.s.) karşıdan geldi. İkimize baktıktan sonra sana dö-

nerek, 'Ya Zübeyr! Ali ile senin aranda bir şey geçecek; ama o gün sen haksız olacaksın' buyurmuştu?" diye hatırlatınca âdetâ beyninden vurulmuşa dönmüş, derhal kılıcını kınına sokmuş, Hz. Ali'ye sarılmış ve helallik dileyerek atına binip harp meydanını terk etmiştir. Fakat İbn-i Cürmüz denilen gözü dönmüş bir talihsiz onu arkadan vurup şehit etmiş, sonra da büyük bir mükâfat beklentisi içinde yaptıklarını Hz. Ali'ye bildirmiş, bunun üzerine Hz. Ali de hıçkırıkları tutamayarak bir çocuk gibi ağlamaya başlamış ve dudaklarından Peygamber Efendimiz'den (s.a.s.) işittiği şu sözler dökülmüştür: "Zübeyr'in katilini cehennemle müjdeleirim. Allah Resûlü'nün havârisini öldüren bir insanın yeri ancak cehennem olabilir."*

* Şahıslar hakkındaki bilgilerin tesbitinde aşağıdaki kaynaklardan istifade edilmiştir:

Aksun, Ziya Nur; *Osmanlı Padişahları*, Marifet Yayınları, İstanbul, 2004.

Badıllı, Abdülkadir; *Mufasssal Tarihçe-i Hayat*, 1-3, İttihad Yayınları, İstanbul, 1998.

Düzdağ, Ertuğrul; *Üstad Ali Ulvi Kurucu*, Hatıralar, 1-3, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2010.

Gülen, Salih; *Osmanlı Padişahları*, Yitik Hazine Yayınları, İstanbul, 2009.

Heyet; *Sahabe'den Günümüze Allah Dostları*, [Tercüme ve Tahkik: Said Aykut, Enver Güneş, ...], 1-10, Şûle Yayınları, İstanbul, 1995.

Kabaklı, Ahmet; *Türk Edebiyatı*, 1-5, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994.

Koçoğlu, Himmet; *Isparta Kahramanları*, Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2012.

Özcan, Ömer; *Ağabeyler Anlatıyor*, 1-4, Nesil Yayınları, İstanbul, 2008.

Özer, Ahmed; *Seyyid Salih Özcan*, Işık Yayınları, İstanbul, 2011.

Risale-i Nur Enstitüsü; *Risale-i Nur'dan Portreler*, 1-3, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2008.

Şahiner, Necmeddin; *Son Şahitler*, 1-6, Nesil Yayınları, İstanbul, 2005.

_____; *Gençlik Rehberi Nasıl Yazıldı*, Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2008.

_____; *Şahidlerin Dilinden Bedüzzaman*, Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2013.

Türkiye Diyanet Vakfı, *İslâm Ansiklopedisi*.

İndeksler

Âyet İndeksi

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Ahzâb Sûresi	33	59	310
Ahzâb Sûresi	33	72	586
Âl-i İmran Sûresi	3	18	465
Âl-i İmran Sûresi	3	64	121
Âl-i İmran Sûresi	3	103	173
Âl-i İmran Sûresi	3	134	380, 671
Âl-i İmrân Sûresi	3	139	765
Âl-i İmran Sûresi	3	173	141, 173, 212, 302, 325, 345, 505, 512, 518, 585, 643, 686, 696, 705, 708
Ankebût Sûresi	29	69	8
A'râf Sûresi	7	43	220
Asr Sûresi	103	1-3	390
Bakara Sûresi	2	32	231, 247, 490, 541
Bakara Sûresi	2	153	777
Bakara Sûresi	2	156	52, 506, 690, 705
Bakara Sûresi	2	164	414, 467
Bakara Sûresi	2	216	523, 598, 709
Bakara Sûresi	2	269	208
Bakara Sûresi	2	286	253, 339, 521
Duhâ Sûresi	93	11	332
En'âm Sûresi	6	16	586
En'âm Sûresi	6	59	376
En'âm Sûresi	6	122	352
En'âm Sûresi	6	164	752, 842, 849, 854
Enbiyâ Sûresi	21	107	648

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Enfâl Sûresi	8	17	438
Enfâl Sûresi	8	40	345, 696
Enfâl Sûresi	8	46	255, 777
Fâtır Sûresi	35	18	586, 752, 842, 849, 854
Fâtiha Sûresi	1	2	696
Fâtiha Sûresi	1	5	460
Fetih Sûresi	48	1, 3	634
Furkan Sûresi	25	72	386
Hac Sûresi	22	40, 74	68
Hac Sûresi	22	73	153
Hadîd Sûresi	57	1	448
Hadîd Sûresi	57	3	551
Hicr Sûresi	15	19	420
Hicr Sûresi	15	94	447
Hucurât Sûresi	49	10	397, 495, 688, 858
İbrahim Sûresi	14	3	362, 365, 382
İbrahim Sûresi	14	10	181
İsrâ Sûresi	17	15	586, 752, 842, 849, 854
İsrâ Sûresi	17	43	488
İsrâ Sûresi	17	44	410, 876
Kaf Sûresi	50	7	420
Kamer Sûresi	54	1	438
Kehf Sûresi	18	98	890
Kehf Sûresi	18	109	435, 464
Lokman Sûresi	31	28	154, 542
Mâide Sûresi	5	105	588
Mâide Sûresi	5	120	243

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Meryem Sûresi	19	29	62
Muhammed Sûresi	47	32	797
Muhammed Sûresi	47	33	797
Mümin Sûresi	40	44	318, 330
Müminûn Sûresi	23	97-98	231
Müzzemmil Sûresi	73	17	141
Nahl Sûresi	16	77	542
Nâziât Sûresi	79	32	420
Nebe Sûresi	78	7	420
Nebe Sûresi	78	40	62
Necm Sûresi	53	38	586, 752, 842, 849, 854
Nisâ Sûresi	4	3	310
Nisâ Sûresi	4	11	306, 310, 315
Nisâ Sûresi	4	36	261
Nisâ Sûresi	4	43	510
Nisâ Sûresi	4	59	805
Nisâ Sûresi	4	176	306, 310, 315
Nur Sûresi	24	35	203
Nur Sûresi	24	43	415
Ra'd Sûresi	13	13	415
Rûm Sûresi	30	25	548
Rûm Sûresi	30	50	417, 542
Şûrâ Sûresi	42	23	612
Şûrâ Sûresi	42	28	415
Şûrâ Sûresi	42	38	120
Tâhâ Sûresi	20	44	325
Tâhâ Sûresi	20	47	215
Talâk Sûresi	65	3	221

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Târik Sûresi	86	9	70
Tekvir Sûresi	81	10	456, 550, 552
Tevbe Sûresi	9	32	799
Tevbe Sûresi	9	129	212, 302, 503, 518, 698
Tûr Sûresi	52	48	407, 520, 522
Yunus Sûresi	10	5	259
Yunus Sûresi	10	10	490
Yunus Sûresi	10	58	236
Yunus Sûresi	10	72	13
Yusuf Sûresi	12	53	335
Zuhruf Sûresi	43	67	179
Zümer Sûresi	39	7	586, 752, 842, 849, 854
Zümer Sûresi	39	53	114

Karma İndeks

14 Mayıs seçimleri 768
27 Mayıs idaresi 1
31 Mart Hâdisesi 69, 70, 87, 99, 321, 702
75. madde 794
163. madde 300, 302, 303, 313, 314, 315,
506, 509, 785, 792, 794, 796
163 meb'us 175, 356, 509, 858
1950 seçimleri 663

A

Abbasîler 176, 187
abd-i aziz 25, 827
abd-i gubâr 782
abd-i küllî 554, 827, 839
Abdullah 780, 809, 889
Abdullah Cevdet 305
Abdullah Çavuş 333
Abdullah İbn-i Abbas 615
Abdurrahman 144, 149, 524, 636, 743
Abdurrahmanlar 393, 591
Abdurrahman Şeref Lâç 785, 794
Abdurrezzâk 510
Abdülhâdi 885
Abdülhamid Han 83
Abdülkadir 889
Abdülkadir-i Geylânî 260
Abdülkâhir Cürcânî 447
Abdülkerim 49
Abdülmecid 1, 524, 591, 812
Abdülmuhsin 779
acül 780
acz-i mutlak 208
adalet kanunları 498
adalet-i izafiye ve nisbiye 615
adaletnâme-i şeriat 90
Adapazarı 61, 812
Adâvete muhabbet 106
âdemiyet 225

âdetullah 359
Âdil 544
Âdil-i Hâkim-i Zülcelâl 699
Adl 544, 550
adliyenin yangını 577
Adnan Menderes 752, 753, 756, 873
âfâkın en geniş dairesi 565
Af Kanunu 286
Afrika 858
Afyon 668, 744, 768
Afyon hapsindeki isyan 727
Afyon müdâfaanâmesi 713
ağleb-i enbiya 298
ağleb-i hükemâ 683
Ağrı Dağı 58, 236, 765
âhiret 558
âhiretin mezraası ve bir çarşısı ve bir
fabrikası 286
âhiret pazarı 716
âhiret salonları 557
Âhîrzaman'a ait bir hadis 499
Âhîrzamanın büyük şahsı 706
Ahlâkla Dinin İki Kaynağı 776
Ahlâk Zâbitası 796
Ahmed 809
Ahmed Atak 807
Ahmed Feyzi 739
Ahmed Hamdi Akseki 747
Ahmed-i Hânî Hazretleri 40
Ahmedler 101, 634
Ahmed Nazif 739
Ahmed Ramazan 879, 888, 889
Ahrarlar 774
Âişe-i Sıddîka 613
Akademi Heyeti 317
Akademi Muhakkikleri 299
Ak Câmî 267
Âkifler 760
Akıl 615

- akîm kıyas 102
akrep 329, 589
aktâb 444
aktâbların iltifatı 353
akvâm-ı İslâmiye 857
alay zâbitleri 87
âlem-i asgar 65
âlem-i berzah 147, 211, 430
âlem-i gayb 430, 432, 557
âlem-i insaniyet 781
Âlem-i İslâm'ın büyük bayramı 634
Âlem-i İslâm'ın ecnebî esareti 107
Âlem-i İslâm'ın fecr-i sâdıkı 192, 564
Âlem-i İslâm'ın geri kalış sebepleri 861
Âlem-i İslâm'ın ittifakı 176, 861
Âlem-i İslâm'ın kahraman bir kumandanı 687
Âlem-i İslâm'ın Türk milletine eskisi gibi muhabbet, uhuvvet ve ittifakı 565, 618, 642, 683, 756, 816, 867
Âlem-i İslâm'ın kalesi ve şanlı ordusu olan bu Türk milleti 618
Âlem-i İslâm'ın medresesi 223, 858
Âlem-i İslâm'ın merkezi 127, 174
Âlem-i İslâm'ın pişdarı 190
Âlem-i İslâm'ın saadet-i müstakbelesi 157
Âlem-i İslâm'ın sahife-i mukadderâtı 368
Âlem-i İslâm'ın teveccühünü ve hamiyetini ve uhuvvetini kırmak ve nefret verdirmek 507, 603
Âlem-i İslâm'ın ve Asya kıtasının hâl-i hazırdaki itiraz ve ithamı 604
âlem-i kevn 780
âlem-i mana 261
âlem-i misal 156
âlem-i nur 497
âlem-i ruhânî 125
âlem-i şehâdet 430, 432, 557
âlem-i şuhûd 781
Alevîlik 613
Âl-i Beyt 616, 706
Âl-i Beyt'in muhabbeti 612
Ali Ekber Şah 862, 864, 867
Alîm 546
Âl-i Muhammed 444
Ali Rıza Efendi 130, 379, 406
Ali Suâvi 78
Ali Şimşirî 643
Ali Ulvi Kurucu 21, 878
Âliye 885
Allah korkusu 797
Allah sevgisi 797
Alman milleti 60, 834
Almanya 139, 143, 833, 843, 862, 870
Âl ve ashab 442
amel-i sâlih 373, 511
amelîyat-ı cerrahiye 165
amelîyat-ı şifakârâne 165
Amerika 110, 595, 623, 630, 635, 773, 774, 833, 843, 857
Amerikalı 610
Amerikan bezi 761
âmir-i hatadâr 162
âmir-i vicdanî 68
amûd-u nurânî 95
Anadolu ve Asya'nın saadet-i dünyeviyesinin fecr-i sâdıkı 61
Anadolu halkının başına gelen dalâlet ve dinsizlik cereyanı 186
Anadolu'nun bir meydan-ı harp olmamasının sebebi 391
an'anât-ı milliye ve İslâmiye 270, 581
an'ane-i İslâmiye 619, 620, 805, 859
an'ane-i müstemirre 172
anarşi 2, 80, 371, 507, 514, 580, 602, 604, 607, 619, 631, 644, 646, 674, 680, 681, 684, 685, 691, 695, 773, 790, 791, 852
anarşilikten kurtarmak için gerekli beş esas 384, 677
anâsır 153, 657
Anayasa 790, 794
Anglikan Kilisesi 167, 168
Anjam ve Ceng 869
Ankara 175, 176, 180, 181, 782
Ankara ehl-i vukûfu 514, 575, 579, 582, 617
Ankara Hükûmeti 168
Ankara Kütüphanesi 277, 292, 314
Ankara Mahkemeleri 639, 680, 707
Ankara reisleri 270, 702
Ankara Üniversitesi 759, 780, 809, 871
Antalya 304
Antere 343

- Arab'ın saadetinin fecr-i sâdıkı 107
 Arabistan 185, 634, 685, 750, 856, 856, 858, 882
 Arabistan aşâiri 105
 Arap 116, 117, 118, 750, 852, 857, 859
 Arap birliği 634
 Arapça 712, 750, 861, 862
 Arap Devletleri 107
 Arap edipleri 451
 Arap kavmi 114
 Arap lisanı 685
 Arap tâifeleri 118
 Ararat Dağı 58, 236
 arı 90, 179, 504
 Arnavutluk 869
 arslan 90, 124, 323
 Arş 780
 Arş-ı Âlâ 130
 Arş-ı Âzam 444, 680, 808
 Arş-ı Âzam'ın külliyyat-ı umûru 486
 arş-ı hakikat 460
 arş-ı mârifet-i rabbâniye 431
 Artemit 127
 Arvas 37
 arz 471
 arzın halifesi 225
 asabiyet-i unsuriye 525
 a'sârın meb'usları 156
 Asâ-yı Musa 466, 610, 630, 631, 637, 642, 683, 712, 779, 835
 âsâyışı muhafaza 287, 640, 674, 791, 806, 848, 849, 851
 asfiya 426
 asfiya-yı müdakkikîn 441
 Âsım Bey 273, 274
 Âsiye 405
askerler 79, 81, 574
 asâkir-i muvahhidîn 81
 Asker ocağı 81
 itaat-i askeriye 80, 87
 Asr-ı Saadet 437, 445
 Asr-ı Saadet mahkemesi 90
 asr-ı sâlis-i aşr 102
 astronomi 53
Asya 92, 679, 683, 858, 859
 Asya'da hükmedenler 290
 Asya kıtasının ve istikbalinin keşşafı ve miftahı 120
 Asya medeniyeti 112
 Asya'nın geri kalmasının bir sebebi 120
 Asya'nın ileri kumandanı 298
 Asya orduları 192
 Asya ve Afrika tarlası 65
 Aşere-i Mübeşşere 46, 380, 504, 613, 614, 616
 aşk-ı insaniye 629
 atâlet mevsimi 387
 Atatürk 874
 ateşpâre-i zekâ 58, 60
 Âtîf 387, 809
 atom bombası 570, 860
 avâm-ı ehl-i iman 599, 732
 avâm-ı mümininin istinatgâhları 830
 avcı hattı 129, 135, 136, 854
Avrupa 298, 328, 493, 604, 683, 833, 834, 850, 852, 857
 Avrupa bir İslâm devletine hâmilelerdir 60, 110
 Avrupa'dan gelen müthiş bir dalâlet ve zındıkâ taarruzu 51
 Avrupa dinsizliği 831
 Avrupa filozofları 230, 274, 275, 285, 308, 317, 320, 321, 375, 834
 Avrupa filozoflarının dinsiz ve mülhid şâkirtleri 313
 Avrupa filozoflarının itiraz ve tecavüzâtı 305, 310
 Avrupa kitapları 55
 Avrupa medeniyeti 2, 112, 171, 858
 Avrupa medeniyetinin kusurlu kısmı 309
 Avrupa meftunu 171
 Avrupa mülhidleri 316
 Avrupa'nın dinsiz komiteleri 310
 Avrupa'nın zunûn-u fâsidesi 73
 Avrupa-perest 517
 Avrupa'ya dilencilik 67
 Avrupa'ya karşı hakâik-i İslâmiye'yi isbat 288
 Avusturya 74, 142
 Ayasofya 60, 73, 75, 177, 321, 694, 704, 756, 800
 Ayasofya mevlidi 76

Ayastefanos 80
 âyât-ı kevniye 404
 âyât-ı teşriiye 404
 Aydın 304, 661
 âyet-i kübrâ 553
 âyet-i nur 258
 Âyetü'l-Kübrâ 379, 409, 466, 493, 521,
 597, 707
 Âyetü'l-Kübrâ risaleleri 595
 âyetü'l-kürsî 553
 âyine-i âzam 431
 âyine-i ekber 464
 âyine-i samedâniye 431
 âyine-i zîşuur 483
 azamet-i kibriyâ 469, 474, 484, 488
 âzamü's-şer 853
 Azerbaycan 870
 azîmet-i şer'iye 517, 615, 747
 Aziz-i Cebbâr 331
 azot 414
 Azrail 63

B

Bâb-ı feyz 657
 Bâb-ı Seraskerî 634
 Bâbü's-Sin 45
 Bağdat 40, 130, 328, 879, 881
 Bağdat Paktı 867, 870
 bahar 416, 456, 458, 479, 538, 539, 543,
 544, 546, 550, 568, 626
 bahar çarşafı 552
 bahar haşrı 552
 bahirler 474
 baht-ı İslâm 92
 bahtiyar heyet 130
 Bahtiyar Doktor 257
 Bakırköyü 80
 Bâki-i Sermedî 149
 balarısı 96
 balık 109, 355
 Balıkesir 641
 Balkan Harbi 127, 390
 Balkanlar 852
 balon 64, 125
 Bani Hanı 47
 bâr 342

bârigâh-ı kibriyâ 876
 Barla 186, 271, 272, 567, 742, 810, 814,
 815
 Barla dağlarındaki halvet 215
 Barla'ya nefiy sebebi 187
 Barla Yaylası 232
 Bartınlı Seyyid 712
 Bâşit başı 56, 92
 Başvekil 797, 873
 bâtın-ı kalb 369
 Batum 93
 Bayezid 37, 38, 69, 73, 76, 839
 bayrak-ı tevhid 81, 82
 bedevî Araplar 49
 bedevî göçerler 102
 bedeviyet 92, 159, 557
 Bedir 194, 849, 855
 Bediüzzaman lâkabı 53, 60, 738
 Bediüzzaman'ın ilk Türkçe mektubu 56
 Bediüzzaman'ın icad ettiği kendisine mahsus
 usûl-ü tedris 55
 Bediüzzaman dede 194
 Bediüzzaman Hemedânî 166
 Bediüzzaman'ül-Fahrüddeverânî 647
 Bedre 340, 342
 bekâ âleminin bileti 807
 bekâ billâh 10
 bekâ-yı dâimîye iştiyak 549
 bekâ-yı istiklâliyet-i İslâm 157
 bekâ-yı uhrevî 545, 546, 547
 bektaşî 510
 belâbil 213
 belâ-ender 213
 belâgat 451
 belâgat-ı mu'cizekârâne 376
 belâgatın kanunları 130
 benîâdemîn medar-ı şerefi 443
 beraat-i istihlâl 63, 100
 berâhin-i kâtiâ 66, 67, 77
 bere 567, 704, 804
 bereket 331, 332, 333
 bereketin kalkması 363
 Bergson 776
 berk 415
 Berlin Teknik Üniversitesi 862
 berriye ve bahriye gemiler 125

berzah gecesi 232
 berzahî haps-i münferit 495, 681, 689
 berzah zulûmâtı 228
 beş gurbet 211, 292
 Beşinci Şuâ 499, 588, 680, 707
 Beşkardeşler 633
 beygir hırsız 267, 322
 Beyoğlu 800
 Beytüşşebab 56, 170
 Bezm-i Elest 9, 780
 bid'akârâne 178
 bid'alar 239, 851
 Bid'atüzzaman 93
 bidayet-i Hürriyet 72
 bilâd-ı Arap 880, 882
 bililtizam 278, 294, 311, 312, 502
 Binbaşı 273
 Birinci Şuâ 265, 379, 453
 Birma 869
 Biro 49
 Bismark 110, 634, 635
 Bitlis 35, 40, 44, 50, 51, 52, 56, 93, 94,
 129, 133, 135, 136, 632, 730
 Bitlis Hâdisesi 731
 Boğazlar 148, 588
 bolşevizm 224, 693, 695, 700, 726, 852
 Bolvadin 194
 boykotaj 74
 Buhara 869
 buhar kazanları 475
 buhl 162
 bulut 412, 471
 burak-ı meşveret-i şer'îye 64
 Burdur 185, 186
 burhan-ı nur-efşân 209
 burhan-ı vahdâniyet 540
 burjuva 224, 611
 buz parçası 381, 395
 Büyük Cihad 802, 808
 Büyük Müdâfaât 676, 830, 837

C

cadde-i kübrâ-yı Muhammedî 427
 Câmi-i Emevî 106, 108, 110, 116, 117, 861
 câmiü'l-esmâ ve'l-Kur'ân 649
 Câmiü'l-Ezher 2, 223, 858, 861, 862, 883

câmiü'l-kelim 402
 Cava 634
 câzibe-i umumiye 290, 684
 Cebel-i Kamer 419
 Cebir Mukabele ilmi 56
 cebr-i keyfi-i küfrî 513, 686, 805
 cehalet 67, 74
 cehennem-i mânevî 851
 Celâleddin Harzemşah 849
 celâlî isimler 487
 celb-i nef 373
 Celcelûtiye 400, 409, 521, 612, 737, 855
 Celfa 137
 cemaat hayrı 855
 cemaatin şahs-ı mânevîsi 597
 cemaatle kılınan namazın yirmi beş sevabı
 330
 cemâhir-i müttetika 634
 Cemâhir-i Müttetika-yı Amerika 118
 Cemâleddin Efganî 49, 78
 cemâlî isimler 487
 Cemil 556
 cemiyât-ı akvâmiye 85
 cemiyet 279
 cemiyet-i nakşiye 508
 cemiyetin imanını kurtarmak 763
 Cem'u'l-Cevâmî 39, 43
 Cenâb-ı Hakk'ın ekser isimleri 558
 cennet-âsâ bir bahar 101
 Cennet Bahçesi 262
 cennet çiçeklerinin fidanlık ve mezraacığ
 olan zeminin yüzü 209
 cennet-i mâneviye 853
 cennet-i terakki 63
 cep feneri 228
 Cercis (a.s.) 719, 849
 cereyan-ı bid'akârâne 171
 cereyan-ı müstebidâne 157
 ceride-i seyyâre 105
 Cevat Rifat Atilhan 770
 Cevdet Bey 129
 Cevdet Sezer 777
 ceviz-i hindî 547
 Cevşenü'l-Kebîr 201, 439, 490, 568
 cevvi-i semâ 412, 469
 Ceylan 739

cezbe 850
 Cezire 47, 48, 49, 56
 cidal 158, 160
 cihad-ı asgar 781
 cihad-ı dinî 586
 cihad-ı ekber 65, 781, 825
 cihad-ı haricî 67
 cihad-ı mânevî 849, 853
 cihetü'l-vahdet-i ittihad 67
 cilve-i rahmet-i âlem 648, 649, 651, 652
 coğrafya muallimi 53
 cuma geceleri 716
 Cumhuriyet 46, 504, 583, 765, 781
 cumhuriyet kanunları 227, 503, 679
 cumhuriyetler devri 224
 cumhuriyet-perverlik 46, 230, 504
 cürm-ü meşhûd 343

Ç

Çalışkanlar Hânedanı 566, 720
 Çam ağacı 154, 204, 207, 232
 Çam Dağı 203, 204, 207, 232
 Çamlıca Tepesi 149
 Çanakkale 167
 Çarşı Câmîi 569
 çekirdek 551
 çekirdek-i aslî 553
 çeşmeler 474
 Çınar ağacı 201, 203, 204, 814
 çiçek-i ekber 550
 çilehâne 723, 725, 729
 Çin 852, 871
 çobanlar 392, 574, 609
 Çoravanis Köyü 128

D

dâbbetü'l-arz 123, 124
 dağcılar 211
 dağlar 419, 420, 476
 dâhildeki cihad 853
 dâhilî nefis ve şeytan 164
 daire-i esbâb-ı zâhiriye 253
 daire-i İslâm'ın merkezi 83
 daire-i tasarruf-u rubûbiyet 253
 Dakka 869

dalâlet-i fenniye 248
 damarlar 626
 dam (tuzak) 87
 dans 850
 darağacı denilen istasyon 70
 Dârülfünun-u İslâmiye 857
 Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye 144, 145, 149,
 156, 165, 168, 179, 260, 272, 276, 288,
 305, 313, 321, 332, 621, 743
 Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de aldığı maaş 276
 deccal 493, 594, 663
 def-i mefâsid 373
 def-i şer 373
 defter-i a'mâl 544
 defter-i esmâ 77
 dehân-ı hakikat 739
 deha-yı askerî 270
 Delhi 869
 Demokrat Hükûmeti 746, 883
 Demokratlar 663, 749, 754, 756, 774, 775,
 806, 808, 851, 867, 868, 870, 882
 denizler 418
 Denizli 566, 711, 725
 Denizli Ağırceza Mahkemesi 746
 Denizli dostları 598
 Denizli Hapishanesi 542, 674
 Denizli hapsi 406, 530, 668
 Denizli kahramanı 637, 655
 Denizli Mahkemesi 407, 566, 575, 579,
 582, 598, 639, 663, 664, 707
 Denizli Müdâfaası ve Lâhikası 407
 Derbasiye 885
 derd-i maişet 587, 628, 716
 derece-i melekiye 158
 dereke-i kelbiyet 159
 Dersaadet 83
 derviş kıyafeti 40
 devir 456
 Devr-i İstibdat 781
 Devr-i Sâbık 25, 769, 775, 790, 791, 792
 Deyyân 543
 didar-ı Mevlâ 19
 diktatorya 768
 Dinar 304, 812
 dini dünyadan ayırmak 285, 307

din-i fitrî 100
 din-i hak 100, 103, 630
 din-i hakk-ı fitrî 96
 din ihtiyacı 877
 dini siyasete âlet 115, 298, 301, 311, 312,
 314, 603, 822
 dinî tedrisat 785
 dinsizlik şahsiyet-i mâneviyesi 823
 din tedrisatı 631
 diplomat 444, 587, 620, 641, 715
 Divan-ı Harb-i Örfî 70, 291, 334, 495, 564,
 702, 781, 806, 839, 848
 divan-ı riâyset 173, 321, 495, 703
 Diyanet azalığı 180
 Diyanet İşleri Kütüphanesi 747
 Diyanet İşleri Müşâvere Kurulu 746
 Diyanet İşleri Müşâvere Kurulu raporu 813
 Diyanet İşleri Reisi 631, 715, 747
 Diyanet İşleri Yayınları 874
 Diyanet Kütüphanesi 642, 683
 Diyanet Riyâseti 693, 748
 Diyarbakır 58, 812, 813
 Dize 884
 Doğu Türkistan 870
 doktor 257, 628
 Doktor Duzi 501, 512, 582
 dolagan 887
 Dr. Rehber 871
 Düldül 649
 dülger 462
 dünya cenneti 147
 dünyada hayatın gayesi 445
 dünya gündüzü 232
 dünyanın ruhânî lezzeti 91
 dünyayı âhirete sevecek tercih 382
 dünya-yı deniyye 169
 dünyayı dine tercih rejimi 365
 dünyevî çalışmaların da bir ibadet hükmüne
 geçtiği 573, 574
 düstur-u cidal 587
 düstur-u esasiye-i şer'îye 615
 düstur-u irade-i ilâhiye 586
 düstur-u rahmânî 398
 düstur-u şeytanî 398
 düstur-u teâvün 160

E

ebedî haps-i münferit 497, 502, 580
 ebnâ-yı cins 119
 ebnâ-yı vatan 64
 Ebûcehil 652
 Ebû lâ-şey 105
 ecel 621
 ecel celladı 587, 605
 ecel şerbeti 273
 ecir 157
ecnebî dinsizler 678
 âdât-ı ecnebiye 60
 ecnebî elinde olan dünya siyaseti 217
 ecnebî entrikaları 296, 308
 ecnebî fününu 155
 ecnebî hesabı 513, 515, 606
 ecnebî hükûmetlerin hakâik-i Kur'âniye'yi
 araması 635
 ecnebî ifsatları 617
 ecnebî kanunları 702
 ecnebî menfaati 577
 ecnebî papazlar 805
 ecnebî parmağı 325, 507, 646
 ecnebî plânı 644
 ecnebîler 67, 82, 106, 109, 112, 113,
 118, 119, 229
 ecnebîlerin müdahalesi 610, 753
 ecnebîlerin nâşir-i efkâr gazeteciler 177
 hikmet-i ecnebiye 151
 ecrâm 92
 ecrâm-ı semâviye 209, 411, 467
 ecrâm-ı ulviye 469
 eczalı mürekkep 152
 ed-Difâ 879, 882
 edipler 75, 91
 Edremit 127
 edyân-ı sâire 99
 edyân-ı semâviye 354, 604
 Eflânî 567
 Eflatun 260
 Eğirdir 205, 304, 574
 ehadiyet 436, 482, 486
 Ehl-i Beyt 614
 ehl-i fazl ve kemâl 177, 178
 ehl-i hall ve akd 169, 319, 323

- ehl-i İslâm'ın temeddünü 100
ehl-i istiğrak 163
ehl-i keşif ve keramet mürşidler 428
ehl-i medrese 833
Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat 613, 615, 616
ehl-i tasavvuf 832, 838
ehl-i tekke 833
ehl-i vukûf 493, 785
ehl-i vukûf karan 509, 510
Ehu'l-acâib 105
ehvenü's-şer 747, 853
Eimme-i Erbaa 614
Eimme-i İsnâ Aşer 614
ejderha 181, 323
ekall-i kalil 159
ekalliyet-i müsriye 144
ekser-i hükemâ 298
elbise-i fâhire 238
elektrik-i hakâik-i İslâmiyet 93
elektrik-i muzî 105
elektrizasyon 889
el-emel 107
el-hannâs 398, 515
el-Hüccetü'z-Zehra 701, 736, 739
elif-bâ 75
Elmalılı Hamdi 144
elmas 328, 362, 363, 371, 382, 677
elmas kılıç 67, 241, 323, 352, 630, 722
elmaslar 369, 370
el-Münir 869
elvâh-ı âlem 92
emanet-i kübrâ 546, 554
Emced Zehâvi 879
Emevîler 856
Emin 367, 405, 408, 633
emperyalist 870
emperyalizm 771
emr-i kün feyekûn 152, 154
emr-i maâş 401
en'âm 498
enbiya, evliya, asfiyanın hülâsası olan kalble-ri ve akılları 485
enbiyalar 424
enbiyanın vârisleri 798
En Büyük İspat 802, 803
endişe-i istikbal 228, 434
Endonezya 770, 863, 867
engizisyon 767
Enis ismi 233
envâr-ı tevhid 565
Enver Paşa 129, 322, 344
Ercûze 400
Erek Dağı 128, 180, 731
Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi 186
erkân-ı harp reisi 227
Ermeni 133, 137, 632, 730, 731
Ermeniler cemiyeti 310
Errabad 868, 870
ervâh-ı bâkiye 147
ervâh-ı neyyire ashabı olan enbiyalar 487
ervah-ı tayyibe 429
Erzurum 37, 132, 615, 621
esbâb-ı tabiiye 153, 154
esir 157
eskimiş yuvalar 147
eski parti 774, 842
Eski Roma 159
Eski Said 98, 105, 107, 115, 129, 130, 163, 165, 166, 180, 215, 218, 222, 230, 271, 321, 325, 326, 328, 329, 343, 344, 356, 378, 605, 606, 624, 626, 730, 735, 924, 949, 951
Eski Said'in Yeni Said'e inkılâbı 164
Eski Said'i Yeni Said'e çevirme 260
Eskişehir 574, 783, 784
Eskişehir Hapishanesi 376
Eskişehir Mahkeme Reisi 46, 504
Eskişehir Mahkemesi 291, 501, 504, 508, 509, 510, 579, 639, 695, 701
esmâ-yı hüsnâ 460, 485, 556
es-Siddık Mecmuası 875
eşcâr 421
eşek 633
eşek anları 179
eşhâs-ı Âhırzaman 179
eşhedü billâh ilâ âhiri'd-deverân 780
Eşref Edip 702, 764, 774
evliyanın imalı haberleri 377
evrâd-ı kudsiye 568
evrak-ı muzırâ 638, 640, 642, 645, 683
Eyüb 800
Eyüb Sultan kabristanı 146

eyyâm-ı meşhure 374
 Eyyühe'r-rûs ve'r-rüesâ 104
 ezan-ı Muhammedî 749, 773, 774, 775,
 756
 ezvâk-ı mâneviye 369

F

fâhişe 633
 Fahrî Kaymakam 139
 fâkiheler 254
 fakir-i müstağni 25
 fakirlik 67
 fakr-ı mutlak 208
 farmason 188, 773, 774, 790, 868
 farz-ı kifâye-i cihad 157
 Fatih 73, 800
 Fatiha'nın tefsiri 736
 Fâtiha-yı Şerife 460
 Fatih Türbesi 788
 Fatînü'l-Asr 136, 835, 861
 fayton 194, 571, 643, 644, 661
 fecr-i kâzib 108
 fecr-i sâdik 38, 61, 107, 108, 192, 564
 felâket, helâket asrının adamı 156
 felek 94, 611, 780, 781, 795
felsefe 18, 53, 834
 felsefe fûnûnu 2, 858
 felsefe-i tabiiye 51, 75
 felsefenin dalâlet kısmı, yani Kur'an'la
 barışmayan kısmı 852
 felsefî maârif 257
 hikmet-i felsefe 163
 fenâ fillâh 10
 fenden, ilimden gelen dalâlet 581
 Fener Patrikleri 776
 fenn-i askerî 538
 fenn-i elektrik 539
 fenn-i harb 82
 fenn-i hikmet 96
 fenn-i hikmeti'l-eşya 540
 fenn-i iâşe 538
 fenn-i kıraat 540
 fenn-i kitâbet 540
 fenn-i makine 537
 fennî malûmat 257
 fenn-i mantık 102

Ferah Tiyatrosu 76
 ferâiz 574
 ferdiyet 381
 ferid makamı 381
 ferik 721, 731
 Feritler 760
 Fethu'r-Rabbânî 142, 148, 165, **260**
 fetret 366, 444
 Fettah Bey 46
 Fetva Emîni 130, 379, 406
 Fevzi Çakmak 186
 Feyzi 367, 405, 406, 408, 633, **653, 655,**
 722
 Feyzi-i biçâre 657
 fezâ-yı feyz 92
 fırak-ı dâlle 171, 386
 fırka-yı hâlisa 86
 fîtrî tesbihat 552
 fîtrî ubûdiyet 823
 fîtrî vazife 572, 823
 fidanlık 164
 Fihriste Risalesi 274, 306
 Filistin 881
 Finlandiya 619, 630, 862, 886, **887**
 Firavun 154, 548, 700, 887
 firenk illeti 328
 firenk mukallitleri 171
 fitne 791
 fizik 53
 forma 539, 812
 fotoğraf matbaası 748
 Fransız 773
 Fransız Büyük İhtilâli 76, 726
 frenk-meşrep 177
 frenk serpuşu 804
 fuhûl-ü müfessirîn 749
 Fuhuşla Mücadele Nizamnamesi **796**
 fûnûn-u cedide 82, 109, 174, 175
 fûnûn-u hikmet 151
 fûnûn-u İslâmiye 52
 fûnûn-u medeniye 151
 fûnûn-u müsbeste 340
 Fûtûhu'l-Gayb 737
 füyuzât-ı ilâhiye 750
 füyuzât-ı şem-i ilâhî 739

G

- gaflet zamanı 587
galâ (kıtlık) 291
galiz 378
Gandi 771, 792
Garbî Anadolu 185
Garbî Türkistan 870
Garibüzzaman 93
garp husûmeti 161
garplılaşmak 127, 168, 174, 859, 860
gavs-ı âzam 357
Gavs-ı Âzam 147, 148, 165, 296, 375, 381,
400, 444, 496, 511, 603, 680, 698, 705
gavs-ı ferid 890
Gavs-ı Geylânî 142
gavsiyet 381, 833
gavsu'l-vâsılîn 15
gaybî cennet 419
gaybûbet 258
gayr-i mümeyyiz 89
gâzât-ı muzırâ 476
gemi 752, 791
gemi-i cebbâr 209
Gençlik Rehberi 529, 678, 783, 785, 787,
794, 795, 798, 883
gergedan 482, 544
Gıyâse'l-Mustağîsîn 650
gıybet 378
gizli komite 69, 297, 322, 577, 610
gizli din düşmanları 186, 199, 265, 493,
826, 827, 829
gizli dinsizler 26, 38, 197, 266, 570, 676,
856
gizli dinsizlik komiteleri 187, 194, 566,
661
gizli ifsat komitesi 515
gizli komünist komitesi 188, 804
gizli münafıklar 115, 298, 494, 639, 668,
675, 719, 720, 735
gizli zındıka komitesi 530, 622, 695
gizli zındıklar 396, 519, 526, 681, 722
ifsat komiteleri 26, 38, 857
kökü ecnebide ve kendisi burada bulunan
zındıka komitesi 621
gönüllü alay kumandanı 135, 344, 732, 840

- Gönüllü Kürt Süvari Alayı 139
görenek 364
grip 297
gurbet 211, 212, 214, 232
gurur hastalığı 294
Gül fabrikası 602, 810
gül-mül 213
gül-ü tevhid 656
Gümülcine 862
günahlı zevklerin âkubeti 632
güreş 48
güz mevsimi 550, 552

H

- Habbe 164
Habib 854
Habibullah 444, 647
Habiburrahman Şâkir 886, 887
hablullah 684
Habrül'Ümme 615
hac 276, 686, 712, 734, 863
hâcât-ı gayr-i zaruriye 364, 850
hâcât-ı zaruriye 364, 850
Haccac-ı Zâlim 613
haccül'ekber 634
Hacı Ali Kılınçalp 883
Hacı Bayram 168
Hacı İbrahim 586
Hacı İlyas 632
hacılar 631, 637, 683
Hacı Seyyid 712
hadd-i mârufu tecavüz 401
hadeka 724
hâdisât-ı cevviye 415
hâdisât-ı kevniye 450
hâfız 510
Hâfız Ali 363, 862, 890
Hâfız Emin 379, 637
Hâfız Fahreddin 637
Hâfız Hâlid 258
hâfız-ı Kur'ân 499, 500
Hâfız Mustafa 637, 643
Hâfız Nuri 258
Hâfız Osman 863
Hafız 553, 555, 556
hafiziyet 550, 551, 552, 553

- Hahambaşı 69
 Hakem ismi 544
 hakikat-i ihlâs 132, 589, 599
 hakikat-i İslâmiyet 111
 hakikat-i İslâmiyet'e tarikat nâmını takma
 639, 675
 hakikat-i Leyle-i Kadir 388, 389, 629
 hakikat-i meşrûtiyet-i meşrûa 73
 hakikat mesleği 358
 hakikatü'l-hakâik 163
 Hakîm 544, 550, 556
 Hâkim 550
 hâkim-i âdil 566
 hâkimiyet-i İslâmiye 92, 118, 384, 513,
 514, 678, 755, 809
 Hak ismi 489, 555, 556
 Halep 686, 693
 Haliç 632
 halife-i arz 554
 halife-i şahsî 173
 halife-i zemin 546
 Halil 643
 Halil Paşa 133
 Halkçılar 775, 867, 870
 Halk Fırkası 618
 hallâkiyet-i umumiye tılsım-ı acîbi 289
 halvethâne 148
 halvet-i mergûbe 216
 hamal 74, 83
 hâmile 60, 110
 Hamza 132
 Hamzalar 101
 Haneî 276, 642
 hâne-i devvâr 209
 hankâh 427
 hapishane 578
 haramın terki 373
 harb-i iktisadî 74
 Harbiye Nezareti 81, 634
 Harekât-ı Milliye 321, 702
 Hareket Ordusu 80, 323
 Haremeyn-i Şerîfeyn 77, 613, 637
 hâricî tecavüz 849
 Hasan Fehmi Bey 87
 Hasan Feyzi 655, 656, 657
 Hasan Paşa 53
 Hasanü'l-Bennâ 870
 hasenenin on sayılması 254
 haslet-i hamrâ 103
 hastalık damarı 628
haşir 555, 557, 558
 daire-i haşir ve neşr 549
 hakikat-i haşriye 489, 550, 557
 haşir ve neşrin numûne ve misalleri 471,
 545
 Haşirdeki Mahkeme-i Kübrâya Bir Arzuh-
 âl 708
 haşmet-i saltanat-ı mâneviye 443
 haşr-i âzam 416
 haşr-i âzâmın yüz bin misâli 417, 456,
 546
 haşr-i cismânî 546, 834
 haşrin hadsiz esbâb-ı mûcibesi 545
 inkâr-ı haşir 293, 307, 595
 mahkeme-i kübrâ-yı haşir 701, 804
 hâtem-i nübüvvet 245
 hâtem-i tasdik 251
 hâtrât-ı gaybiye 485
 hâtrât-ı ilmiye 275
 hâtrât-ı imaniye 305
 hâtrât-ı kalb 155, 405
 hatme-i Nakşiye 361
 hatt-ı müstakîm 113
 havacılar 574, 783
 havâic-i gayr-i zaruriye 159
 havâic-i zaruriye 159
 havasların ve nebîlerin duaları 545
hayat 255, 257, 359, 371, 429, 483
 hayat-ı bâkiye 630
 hayat-ı dünyeviye 630
 hayat-ı dünyeviyeye müştâk hissiyat 626
 hayat-ı dünyeviyeyi ağırlaştırma 363, 364
 hayat-ı dünyeviyeyi hayat-ı bâkiyeye
 bilerek tercih 362, 364, 365
 hayatın en müntehap hülâsası 483
 hayatın gayesi 445
 hayatın geniş dairesi 364
 hayatın hayatı olan iman 445
 hayatın yazı 232
 hidemât-ı hayatiye 257
 hıfz-ı hayat 363
 hırs-ı hayat 362

- hukuk-u hayat 544
 kâinatın hülâsası olan zihayat 485
 lezzet-i hayat 555, 678
 yaşamak damarı 363
 yaşamak şerâiti 364
 zevk-i hayat 362
 hayat sıfatı 464
 hayat-ı içtimaiyemizin esası 114, 374
 hayat-ı içtimaiyenin temel taşı 514
 hayat-ı içtimaiyeyi zehirlendiren günahlar 511
 Haydarabad 864
 Hayri 643
 hayvanât 422, 472, 481, 482, 678
 hayvanât-ı bahriye 475
 hayvanların ruhları 483
 Hayy 546
 hâzırâne 258
 hâzırâne ve muhatabâne bir makam 460
 hazine-i gayp 162
 hâzin-i cennet 63
 Hazreti Ali (r.a.) 281, 305, 375, 613, 615
 Hazreti Cebrail (a.s.) 429
 Hazreti Davud (a.s.) 489
 Hazreti Gavs (k.s.) 305
 Hazreti İbrahim (a.s.) 489
 Hazreti İsa (a.s.) 366, 852
 Hazreti İsa'nın (a.s.) vürûdu 595
 Hazreti İsrâfil (a.s.) 548
Hazreti Muhammed (s.a.s.) 429, 489
 cemiyet-i Muhammedî 67
 hakikat-i Ahmediye 648
 hakikat-i Muhammediye 553, 648
 halka-yı tahmidât-ı Ahmediye 393
 hatme-i Ahmediye 361
 hatme-i muazzama-yı Muhammediye 393
 Hazreti Muhammed'in (s.a.s.) zinciri 852
 hilye-i nebeviye 737
 kabir-i Peygamberî 683, 712
 lafz-ı Resûl-i Ekrem (s.a.s.) kelimesi 240, 245
 maârif-i Ahmediye 739
 makbul-ü Nebvî 712
 Mirac-ı Ahmedî 427
 mişvâr-ı Ahmediye 737
 Muhammed Arabî (s.a.s.) 437, 557
 Muhammed Kureyşî (s.a.s.) 443
 Muhammedül-Emin (s.a.s.) 708
 münâcât-ı nebeviye 490
 nur-u Muhammedî (s.a.s.) 813
 Peygamber-i Zîşan (s.a.s.) 750, 751
 rahmeten li'l-âlemîn Zât'ın mertebe-i şefkati 354
 risalete inkılâp eden velâyet-i Ahmediye 361
 rıza-yı Muhammedî 712
 sebep-i hilkat-i kâinat 378, 855
 semâ-yı risaletin şemsi olan Resûl-i Ekrem 259
 şeriat-ı Ahmediye'nin tazammun ettiği ve emrettiği medeniyet 160
 şeriat-ı Muhammediye 374
 tarikat-ı Ahmediye 361
 tarikat-ı Muhammediye 361
 velâyet-i Ahmediye'nin (s.a.s.) bir evrâdı 361
 verâset-i Ahmediye 648
 Zât-ı Ahmediye (s.a.s.) 361, 362
 Hazreti Musa (a.s.) 489
 Hazreti Ömer (r.a.) 760, 789
 Hazreti Süleyman (a.s.) 489
 Hazreti Ziyaeddin 358, 529
 Herkül 124, 125, 126
 Heyet-i Sihhiye 803
 Hıfzı 712
 hillet 531
 hınzır 159
 Hicaz 381, 623
 hidrojen 414
 Hikem-i Atâiyye 213
 hikmet-i hükûmet 74
 hikmet-i şeriat ve İslâmiyet 260
 hilâfet-i nübüvvet 596
 hilâfet-i Osmaniye 116
 hilâfet komitesi 735
 hile 302, 326
 Hilmi 618, 620, 633
 Hindistan 94, 634, 637, 685, 771, 836, 858, 859, 863, 866, 868, 870
 Hind-Pak Yanmadası 867
 Hindular 870

Hintçe 643, 712, 861
 Hintli âlim 643
 hiss-i nefis-i cisim 628
 hissiyât-ı bâkiye 629
 Hizan 35
 Hizb-i Âzam-ı Nurî 407
 Hizb-i Kur'ânî 498
 hizbullah 508, 734
 Hizbü'l-Ekberü'l-Kur'ân 520
 hizbü'l-Kur'ân 179, 508, 750, 826
 Hizbü'n-Nuriye 203
 Hoca Mustafa 379
 Horhor 54, 101, 132
 hristiyan 642, 789, 806, 834, 852, 857
 Hristiyan'ın dindar ruhânîleri 610, 615
 hristiyanların mazlumlari 366
 Hristiyanlık 604, 608, 700
 Hristiyanlık âleminin müslümanlıkla ittihadı 594
 Hubab 164
 hubb-u câh 178, 179, 381, 628
 Hud 548
 hudûs hakikati 455, 456
 hukuk-u ibâd 172, 753, 780
 hukuk-u insaniye 556
 hukukullah 172, 753, 780
 hukuk-u medeniye 617
 Hulefâ-yı Râşidîn 46, 504
 Hulûsi 258, 633
 huri 543, 551
 hurmet-i ribâ 611
 Hurşid Paşa 69
 husûlî 890
 husûmete husûmet 66, 116
 Hût 109
 Hutbe-i Şâmiye 106, 122, 176
 hutbe-i şirin 209
 Hutuvât-ı Sitte 167, 270, 321, 344, 702, 875
 Hücetü'l-Bâliğa 595
 Hücümât-ı Sitte ve Zeyli 508
 Hüdhd-ü Süleymanî 483
 hükemâ-yı İslâmiye 455
 hükemâ-yı İsrâkıyyûn 40
 hükemâ-yı müminin 441
 Hükûmet-i İttihadiye 288, 321

Hükûmet-i Meşrûta 62
 hürriyet 64, 96, 578
 Hürriyetçiler 580
 Hürriyet Fırkası 610
 hürriyet-i mutlaka 91
 hürriyet-i şer'iye 46, 51, 61, 62, 111, 116, 120, 121, 356, 504
 hürriyet-i vicdan 499, 505, 583
 Hürriyet Meydanı 62
 hürriyet-perverler 753, 756
 Hüseyin Abdülhâdi 885
 Hüsnü 889
 Hüsrev 234, 382, 595, 647, 665, 711, 712, 722, 751

I

Irak 856, 857, 861, 863, 879, 883
 ırkçılık 85, 754, 856, 857, 859
 ırmaklar 474
 Isparta 349, 357, 370, 519, 520, 524, 571, 593, 661, 678, 745, 783, 810
 Isparta kahramanları 357, 371
 Isparta tevkifhanesi 271
 Isparta Tugay Komutanlığı Camisi 820

İ

ibadet-i tefekkürîye 387, 389, 490
 ibâha 89, 618
 İbn-i Kayyim el-Cevziyye 613
 İbn-i Sina 242, 260, 834
 İbn-i Teymiyye 613
 İbnü ammi'l-garâib 105
 İbnü'l-Hacer 39
 İbnü'z-zaman 105
 İbsar Alim 866
 i'câz-ı Ahmediye 251
 icmâ-ı ümmet hücceti 131
 içtimâî filozof 634
 İdil-Ural 870
 ifrit 855
 İhbârât-ı Gaybiye-i Aleviye ve Gavsîye 582
 İhlâs Lem'aları 615
 ihtikâr 391
 ihtilâf 74
 ihtilâf-ı efkâr 67
 İhtilaf u tefrika 78

ihtilâl 69, 112, 586, 686, 857
 ihtimal-i helâket 172
 ihtimal-i necat 172
 İhtiyarlar Risalesi 274, 292, 579, 668
 İhvan-ı Müslimîn 117, 879, 880, 881, 882
 İhyâ'u'l-Ulûm 40
 İkbâl 4, 7, 870
 iki imam 381
 İki Mekteb-i Musibetin Şehâdetnâmesi 70, 321, 334
 İkinci Harb-i Umûmî'den kurtulmanın sebebi 391
 İkinci Mektup 625
 İkinci Şuâ 265
 ikmâl-i nûsah 38, 41
 ikram-ı ilâhînin izharı 239
 iktiran 594
 iktisat 276, 331, 333, 334, 363 836
 İktisat Risalesi 274, 875
 İlâhiyat Fakültesi 874
 ilcâât-ı zaman 310, 313, 315
 ilhamlar 434, 435, 436, 485
 ilim sıfatı 463
 ilm-i belâgat 447
 ilmihal 259
 İlm-i Kelâm 38, 51, 53, 451, 455, 613, 616
 İlm-i Mantık 102, 260
 ilmin izzetini muhafaza 632
 İmam Ali (r.a.) 98, 296, 394, 400, 409, 444, 496, 510, 521, 603, 612, 680, 687, 698, 705, 855
 İmam Gazâlî 12, 40, 163, 164, 512, 838
 imam-ı kübrâ 890
 İmam-ı Mübîn 487
 İmam Rabbânî 148, 163, 164, 166
 İmam Şâfiî 383
 iman 359, 371, 807, 840
 erkân-ı imaniye 548
 erkân-ı imaniyenin kutbu 708
 erkân-ı imaniyeye dair âyetler 274
 hakâik-i imaniyeye dair mantıkî ve hakikatî burhanlar 375
 iman bekçisi 790
 imân hakikatlerinin izahı 631
 iman hizmeti 370, 848
 iman ile intisap 543

iman ile kabre girme 388, 713
 iman ilmi 275, 304
 iman nuru 626
 iman uhuvveti 279
 iman ve küfrün muvâzenesi 125
 iman ve Kur'ân cadde-i kübrâsı 513
 iman-ı billâh 418, 428, 536
 imânî hakikatleri mübeyyin âyetler 195
 iman-ı hakikî 355
 imanı kurtarmak 276, 357, 372, 529, 584, 592, 623
 imanı kurtarmak ve kuvvetlendirmek ve tahkikî yapmanın en kısa ve en kolay yolu 355, 856
 iman-ı tahkikî 394, 399, 524, 583, 584, 639, 674, 708, 832
 iman-ı tahkikî ilimleri 392
 imanın bir hâssası 121
 imanın erkân-ı azimesi 285
 imanın gözü 467
 imanın hadsiz mertebeleri 454
 imanın mâhiyeti 104
 imanlı fazilet 225, 226
 imansızlık 327, 338
 merâtib-i imaniye 440
 mirac-ı imânî 460
 müsbet mesâil-i imaniye 426
 nur-u iman 441
 râbita-yı iman 97
 rûkn-ü azîm-i iman 293, 307
 taklidî iman 832
 imha-yı hüriyet 225
 imkânât 268, 508, 576, 642
 imkân hakikati 455, 457
 imkân-ı katil 268
 imtizaçkârâne 255
 inâyât-ı rabbâniye 237, 239, 241
 inâyet gözü 520
 inâyet-i rabbâniye 240, 244, 247
 İncil 440, 594
 İnebolu 349, 501, 571, 661, 745, 812
 infîlât 83
 İngiliz 170, 229, 700, 771, 773
 İngiliz Başkumandanı 167, 702, 806
 İngiliz Başpapazı 323
 İngilizce 861, 862

- İngiliz Devleti 168
 İngilizler 344, 789
 İngilizlerin dinî suâlleri 260
 İngilizler'in ifsad siyaseti 307
 İngiliz Meclis-i Meb'usân'ı 57
 İngiliz mekteb-i idadîsi 94
 İngiliz mekteb-i mülkiyesi 94
 İngiliz Müstemlekât Nâzırı 57
 İngiltere 630
 inkâr-ı ulûhiyet 595
 inkulâb-ı azîm 172
 inkulâb-ı ruhî 165
 inkılâp 619, 869
 inkılâp softaları 102
 inkılâpvârî 171
 inkışâ 94, 160
insan 481, 483, 553
 aşk-ı insaniye 629
 cihâzât-ı insaniye 555
 damar-ı insanî 363
 fıtrat-ı beşeriye 224, 629, 630
 fıtrat-ı beşeriyenin bir hâcet-i zaruriyesi 514
 fıtrat-ı insaniye 362
 insanî berzahlar 430
 insanî istidâdât 556
 insan-ı kâmil 889
 insanın hülâsası olan enbiya, evliya, asfiya 485
 insaniyet-i kübrâ 29, 88
 kemâlât-ı insaniyenin menbâi ve esası 428
 letâif-i insaniye 362, 392
 nev-i beşerin fıtratı 225
 nev-i beşerin mâşuk-u mecazîsi 630
 nev-i insanın tenevvüü 225
 şefkat-i insaniye 354
 zihayat makine 541
 zihayatın hülâsası olan insan 485
 zihayatın sultanı 225
 zîruhun en muntehap kısmı 483
 zîşuurun en câmii 483
 insî şeytanlar 367
 inşikak-ı asâ 173
 intibâ 96
 intibah 828
 intibâh-ı beşer 158
 intibâh-ı ruhî 149, 257
 intihal 299
 intihar 694, 763
 İran 133, 752, 858, 859, 883, 884
 irsiyet 315, 323, 701
 irtica 70, 72, 268, 297, 574, 775
 irticakârâne 289
 irtidat-ı mutlak 513, 686
 irtidat 678
 İsa Abdülkadir 879, 882
 isabet-i nazar 854
 İsevî 610, 852
 İsevîler'in hakikî dini 111
İslâm Akademisi 144
 İslâm âleminin merkezi 2
 İslâm âlimleri 759
 İslâm birliği 634
 İslâm cemiyetinin ana direği 763
 İslâm dârülfünunu 127
 İslâm deccalı 663
 İslâm devletleri 91
 İslâm Dünyasındaki Müsbet Uyanıklık 874
 İslâm hükûmetleri 642
 İslâm'ın Büyük Rönesansı 872
 İslâm'ın gayetül-gayesi 760
 İslâm'ın iki bahadır oğulları 94
 İslâm'ın ittihadı 161
 İslâm'ın müstaid bir veledi 94
 İslâm'ın terakkisi 107
 İslâm'ın zeki bir mahdumu 94
 İslâmî ilimler 860
 İslâm inkişafı 161
 İslâmî saadetin fecr-i sâdıkı 38
 İslâmiyet güneşi 108
 İslâmiyet'in kahraman ordusu olan Türkler 114, 619
 İslâmiyet'in kanun-u esasîsi 752, 753, 755
 İslâmiyet'in menbâi 450
 İslâmiyet milliyeti 2, 86, 103, 105, 116, 127, 691, 731, 752, 753, 754, 858
 İslâmiyet ordularının kahramanı Türkler 281
 İslâmiyet şecere-i nurâniyesi 564

İslâm kahramanı 752
 İslâm ordusu 181, 634
 İslâm üniversitesi 2, 858
 İslâmbol 888
 İsmail 643, 809
 İsmet 324
 ism-i âzam 553, 554
 ism-i âzâmın masdarı ve medarı 464
 ism-i Evvel 552
 ism-i Hakîm'e mazhariyet 208, 401
 ism-i Hakîm'in göstermesi 467
 ism-i Nur 401
 ism-i Rahîm 208
 ism-i Vedûd 207
 İspanya 776
 İsparit 35, 524
 İsrail'in azamet-i heykeli 444
 İstanbul Boğazı 168
 İstanbul Üniversitesi 801, 802, 867
 istidad-ı fitrî 545
 istidad-ı tabîî 87
 istiğrak 10, 11, 20
 istikamet şehidi 273
 istikbal zulûmâtı ve inkılâpları 176
 istimdâd-ı nur 169
 istinâbe 803
 istirdad-ı hürriyet 90
 İsveç 619, 630
 işâ namazı 633
 işârât-ı riyâziye 739
 İşârâtü'l-İ'câz 129, 130, 133, 255, 261, 322, 635, 812
 işaret-i gaybiye 242, 247, 377, 698
 İşkâl-i mantıkiye 260
 iştirak-ı a'mâl-i uhreviye 360, 374, 394
 İtalyan harbi 390
 itidal-i dem 381, 382, 532, 533, 534
 itilâfçı 702
 ittihad-ı ehl-i iman cemaati 734
 ittihad-ı İslâm 78, 117, 118, 773, 833, 871, 873, 880
 ittihad-ı millet 63, 89
 İttihad-ı Muhammedî 61, 71, 76, 79, 704, 773, 774
 İttihad ve Terakki 85, 87, 765
 İttihatçılar 127, 170, 174, 702, 773

İzhar 38
 İzmirli İsmail Hakkı 144
 İzmirliiler 760
 İzmit 61
 izzet-i ilmiye 35

J

Jandarma Umum Kumandanı 265
 Japon başkumandanı 107
 Japonlar 594
 Japonya 863
 jeoloji 53
 Jön Türkler 61

K

Kâbe 447, 655, 760
 kâbe-i irfan 656
 kâbe-i kemâlât 78
 Kâb-ı Kavseyn 452, 657
 kabir-i kalb 70
 kadere teslim 531
 kader-i ezeli 94, 122
 kader-i ilâhî 671, 822, 823, 824
 kaderin adaleti 611
 kaderin kalemi 462
 kaderi tenkit 531
 kanun-u kaderî 611
 kadının fıtratı 785
 kadınlık hukuku 315
 Kadir 546
 Kadirî 258
 kadro harici 87
 kâfirin çocukları 586
 kâfir ve münafıkların cehennemde yanmaları 354
 Kafkas 129, 94, 858, 859
 Kafkasya 870
 Kâğıthane şenliği 632
 Kahrhâr-ı Zülcelâl 686
 Kahire 883
 Kahraman-ı İslâm 855
 kaht 383, 391
 kâinat ağacının en son ve en cemiyetli meyvesi 553
 cismânî bir kur'ân-ı rabbânî 455
 hilkat-i âlemin en büyük muamması 269

- hilkat-i kâinatın neticeleri 452
 hilkat-i kâinatın tilsimini ve muammasını
 hall ve keşf 443
 kâinat kitab-ı kebiri 404, 411, 442, 486,
 539
 kâinat kur'ânı 553
 kâinat şehir-i muhteşemi 539
 kâinatın en muazzam meselesi 269
 kâinatın en müntehep neticesi 483
 kâinatın heyet-i mecmûası 454
 kâinatın hülâsası olan zîhayat 485
 kâinatın mânevî güneşi 444
 kâinatın meyvesi olan insanın çekirdeği
 430
 kâinatın neticesi 225
 kâinattaki faaliyet-i hayret-nümânın tilsimi
 243
 kâinattaki kanun-u fitrat 224
 kitab-ı âlemin harfleri 233
 kitab-ı kâinat 208, 540, 568
 mücessem kur'ân-ı ekber-i âlem 540
 kalbin cep feneri 228
 kalbin kulağı 232
 kalb-i umumî 75, 830
 kalb telefonu 436
 Kalem 780
 Kâlû Belâ 67, 77
 Kâmil 801
 Kâmus-u Okyanus 45
 kanaat 276, 363, 836
 kanaat-i vicdaniye 266, 639, 663, 708
 kanunda inhisâr-ı kuvvet 67
 kanun-u esâsî 63, 73, 224, 752, 753, 842
 kanun-u medenî 310, 313, 315
 kanun-u müsâvât 229
 kanun-u şer'î 63
 Karabük 812
 Karaçi 865, 866, 867, 868, 869, 870
 Karadağ 390
 Karadeniz 349
 Kara Kâzım 624
 Karasso 69
 karınca 45, 46, 154, 504
 Kastamonu 519, 536, 542, 600, 661, 676,
 678, 704
 Kastamonu Hüsrev'i 633
 Kastamonu Lâhikası 350
 Kastamonu'nun tarihi yüksek kalesi 407
 Kastamonu valisi 502
 Kastamonu zelzelesi 496
 kat-ı yed haddi 87
 kâtibîn-i kiram 555
 Katran ağacı 204, 333
 Katre 164
 kavânin-i âdetullah 65
 Kavm-i Âd 548
 kavm-i Arab 750
 kavm-i Arap 751
 Kavm-i Nuh 548
 Kayyûm 546
 Kazak Kumandanı 135
 Kazaklar 137, 344
 Kazak süvarisi 129
 kaza-yı rabbâniye 520
 Kâzım Karabekir 168
 kaziyye-i felekiye 259
 kaziyye-i muhkeme 494, 746, 825
 kebâir 327, 373, 574, 796
 kebîre 373
 keçi-kurt bahanesi 277
 kedi 334
 keffâret-i yemin 89
 kehkeşan 209, 210, 459
 Kel Ali 133, 136
 kelâm sıfatı 463
 Kelb-i Ashab-ı Kehf 483
 kelime-i beyzâ 103
 kelime-i hamkâ 103
 Kel Mustafa 48
 kemmiye-i kafile-i muzır 171
 Kerâmât-ı Aleviye 304, 400
 Kerâmât-ı Gavsîye 304, 394, 400
 keramet-i i'câziye 251
 Kerîm 544, 550
 Kerkük 889
 kesr-i nefis 42
 keşfiyât 431, 485
 keşfiyât-ı mâneviye 313, 317
 keşif ve kerâmât-ı şahsiye 388
 Keşmir 637, 870
 Kırım 870
 kırk bin dil ile tesbih 388, 725

- kısas 87, 687
 kussa-yı Musa (a.s.) 353
 kıyas-ı fâsit 75
 kıyas-ı istikrâî 260
 Kızıl ejder 652
 Kızıl Rusya 608
 kızıl tehlike 565, 691
 kız kaçırıcı 267, 322
 kibrit 152, 154, 494, 536
 Kiloğrif 137
 kimya 53, 105, 551
 kisve-i ilmiye 40
 Kitab-ı Mübîn 487
 komitecilik 88
 komünistlik 195, 570, 608, 645, 663, 674, 684, 686, 730, 757, 773, 774, 775, 789, 790, 798, 805, 807, 816, 827, 852, 867, 869, 868, 870, 872, 873, 879
 komünistler aleyhindeki hâdise 600
 Konya 661
 Kore 863
 korku 628
 Kosova 127
 Kosturma 137, 141, 147, 149, 732
 kozmoğrafya 538, 539
 Köprü 632
 kör hissiyat 382, 611, 627
 kubbe-i âsuman 96
 kudsi program 397, 495, 688
 Kudüs-ü Şerif 768
 kulûb-u nurâniye aktâbı olan evliyalar 487
 Kumandan-ı Akdes 538
 kumar 511
 kundura boyacısı 695
 kura 57
Kur'an-ı Mu'cizül-Beyan 445, 630
 adalet-i Kur'âniye 791
 eczahane-i kudsiye-i Kur'âniye 107, 257, 258
 erkân-ı imaniyeye dair âyetler 274
 harf-i Kur'an 728
 hatt-ı Kur'an 634
 hazine-i Kur'âniye 630
 hikmet-i Kur'âniye 58
 huruf-u Kur'âniye 306, 453
 i'câz-ı Kur'an 58, 179, 236, 253, 248, 251, 315, 316
 i'câz-ı Kur'anî'nin on kısmı 292
 i'câz-ı nazmî 130
 ilm-i Kur'an 37
 imani hakikatleri mübeyyin âyetler 195
 işârât-ı Kur'âniye 377, 400, 453, 582, 713
 keramet-i Kur'âniye 234, 235, 239, 242, 245, 247, 255
 keşfiyat-ı kudsiye-i Kur'âniye 269
 Kur'an Arş-ı Âzam'a bağlıdır 290, 386, 495
 Kur'an bizi menetmeseydi 681
 Kur'an bizi siyasetten men etmiş 384, 677
 Kur'an etrafındaki surlar 236
 Kur'an felsefesi 817
 Kur'an hakâikinin hıfzı 52
 Kur'an hattı 196, 831
 Kur'an kılıcı 253
 Kur'an, küre-i arzı Arş'a bağlayan câzibe-i umumiye gibi bir hakikat-i cazibedardır 290
 Kur'an yıldızları 331
 Kur'an'a hizmet 623
 Kur'an'daki tekrarlar 353, 707
 Kur'an-ı Azîmüşşân'ın müfessiri 131
 Kur'an-ı Hakîm, bu zemin kafasının aklı ve kuvve-i müfekkiresidir 684
 Kur'an-ı Hakîm'deki belâgat 241, 447
 Kur'an-ı Hakîm'in i'câzının tılsımı 583
 Kur'an-ı Hakîm'in işârât-ı gaybiyesi 852
 Kur'an-ı Hakîm'in lemeât-ı i'câziyesi 237
 Kur'an-ı Hakîm'in sırr-ı hakikati 583
 Kur'an'ı hıfz 52
 Kur'an'ı kabule çalışan meşhur hatipler 630
 Kur'an-ı Kerîm'in en parlak mazhar-ı i'câzından olan temsîlât 249
 Kur'an'ın "rahmeten lil'âlemîn" olduğunun bir sırrı 851
 Kur'an'ın altı ciheti 450
 Kur'an'ın bayraktarı olan Türk milleti 279, 642, 687
 Kur'an'ın bir harfinin bir nüktesi 855

Kur'an'ın elmas kılıcı 189, 220, 629
 Kur'an'ın füyuzâtına vâris olma 737
 Kur'an'ın hakâik-i i'câzı 239
 Kur'an'ın hakikate karşı kısa bir yolu 833, 857
 Kur'an'ın hakikat-i arşiyesi 679
 Kur'an'ın her bir harfi 453
 Kur'an'ın ibaresi, kelime ve cümleleri 729
 Kur'an'ın i'câzı 830
 Kur'an'ın i'câzî lem'aları 29
 Kur'an'ın i'câz-ı mânevîsi 240, 244, 863
 Kur'an'ın i'câzından yedi büyük vechi 451
 Kur'an'ın imanî hakikatleri 495, 729
 Kur'an'ın kanun-u esasîleri 177, 564, 753, 842, 852, 858
 Kur'an'ın kırk vecihle mu'cize olduğu 438, 446, 557
 Kur'an'ın lafzî mu'cizeleri 863
 Kur'an'ın mümtaz bir hâssası 723
 Kur'an'ın nazmındaki i'câz 132
 Kur'an'ın reşehât-ı meziyâtı 238
 Kur'an'ın tercümanı 450
 Kur'an'ın zenzeme-i belâgatı 449
 makâsıd-ı Kur'âniye 353
 mu'cize-i Kur'âniye 858
 mu'cize-i mâneviye-i Kur'âniye 592
 mu'cizeli Kur'an 640, 863
 nazm-ı Kur'an 129
 nur-u mahz-ı Kur'an 737
 semâ-yı Kur'an'ın yıldızları 237
 senâ-yı Kur'âniye'ye mazhariyet 642
 sır-ı Kur'an 497
 sünûhât-ı Kur'âniye 132
 sûre-i Kur'âniye 539
 temsilât-ı Kur'âniye 244, 249
 Tevâfuklu Kur'an 748
 tılsım-ı kâinat keşşafı olan Kur'an-ı Hakîm 269
 kurbiyet-i ilâhiye 243
 kurdun keçiye bahanesi 280, 311
 Kureyş Câmii 44
 Kurûn-u ûlâ 159, 315
 Kurûn-u vustâ 106, 315
 Küşe-i kabir 78
 kutbiyet 381, 599, 833

kutb-u âzam 358, 381, 382
 kutbu'l-ârifin 15
 kutb-u rabbânî 260
 kût-u lâyetmût 145
 kutup 357, 529, 600, 770, 810, 890
 kuvve-i bâzu 341
 kuvve-i hâfıza 487, 544, 550
 kuyûd-u ihtirâziye 300, 302, 313, 314
 Küçük Ali 700, 708
 Küçük Âşık 405
 Küçük Tarihçe-i Hayat 774
 küfrân-ı nimet 238
 küfr-ü meşkûk 678
 küfr-ü mutlak 507, 525, 526, 600, 603, 618, 677, 678, 679, 851, 852, 853
 Küfrün mâhiyeti 104, 115, 125
 Kürdistan 60, 281, 515, 858
 küre-i arz 416, 537, 552
 küre-i hava 499
 Kürsî 780
 Kürt 175, 281, 283, 344, 732, 859, 883
 Kürtçülük damarı 859
 Kürtler 117, 282, 642
 küşâyış-ı fikr 40
 Kütahya 641
 kütüb-ü mukaddese 433, 440, 465, 487
 kütüb-ü münzele 635

L

lâdinî 307, 859
 lafz-ı şeriat 80
 Lâhika Mektupları 350
 Lahor 869, 871
 lâik cumhuriyet 270, 285, 504
 lâiklik 785, 790, 795
 Lamartin 14
 Lâsiyyemalar 164
 Layelpur 869
 lâyuhtî 254
 Lebid 447
 lehviyât-ı medeniye 172
 Lem'alar 164
 Lem'a-yı İhlâs'ın düsturları 725
 Lemeât 164, 176
 Lemeât-ı Nuriye 814
 letâif-i insaniye 362, 392

Levh 780
 levha-yı imaniye 638
 Levh-i Mahfuz 77, 487, 550
 Levh-i Mahv ve İsbat 413, 470
 levm-i lâim 408
 leyâli-i aşere 633
 leyâli-i meşhûre 728
 Leyle-i Berat 728
 Leyle-i Kadir 629, 716, 725, 728, 749
 Leyle-i Kadir'de kalbe gelen bir hakikat 629
 Leyle-i Kadr'in hakikati 360
 Leyle-i Mirac 725
 lezzet-i şeytaniye 327
 lisan-ı Türki ve Arabî 852
 Lokman 648, 656
 Lübnan 881
 Lütfiyeler 633
 Lütfü 838

M

maârif-i cedide 84
 maârif-i ilâhiye 258
 maârifperverlik 230
 maddecilik 807
 maddeten terakki 67, 78, 107, 111, 112
 maddiyyûn 189, 275, 526, 527, 857
 mâden-i hayat-ı içtimaiye 89
 Mağrip 881
 Mahatma Gandhi 771, 792
 mahfel 601
 mahkeme-i kübrâ 699, 708
 mahpuslar 528, 674, 675, 727
 Makamat-ı Harîriye 42
 makâsıd-ı ilâhiye 442
 makber-i saadet 712
 makinist 256, 537
 Malatya Hâdisesi 802, 812
 mana-yı dindar cumhuriyet 46, 504
 mana-yı harfî 192
 mana-yı hilâfet 172
 mana-yı meşrûtiyet 92
 mana-yı saltanat 172
 mânen ve maddeten terakki 107
 mânevî cehennem 125, 587, 851, 853
 mânevî fütuhât 364
 mânevî hastalıklarımızı tedavi 114

mânevî makam sahibi olmak 628
 mânevî tahribat 29, 849, 853, 860
 mânevî tefsir 729
 mânevî terakkiyâtın miftahı 418
 mâneviyât cihetinde terakkiyât 111
 mâni-i herkemâl 68
 Mantık 18, 51
 manzara-yı hayal 102
 manzume-i şemsiye 459
 maraz-ı ruhî 354
 Mardin 49, 50
 mârifetullah 428
 maslahat için kizb 116
 mason 195, 526, 532, 533, 730, 757, 771, 773, 774, 807, 827
 mâşuk-u mecazî 630
 matbuat âlemi 604
 matbuat nizamnâmesi 75
 materyalist milliyetçilik 874
 materyalizm 807
 mavzer 47, 48, 49, 730, 731
 mazhar-ı enbiya 679
 mazlumlara ve cumhurun cereyanı 160
 mebâdi 38, 64, 111
 Meb'usân'a Hitap 173
 Meclis-i Meb'usân 168
 meclis-i muhteşem 156
 mecmua-yı kâinat 540
 mecnun 378
 mecusi 642, 700
 meczup çocuk 850
 medenîlere galebe 67, 77
 medeniyet fantaziyeleri 629, 854
 medeniyet-i âmm 68
 medeniyet-i fuzlâ 88
 medeniyet-i habîse 158, 171
 medeniyet-i hâzıra 159, 160
 medeniyet-i kadîme 62
 medeniyet-i Kur'ân 171
 medeniyet-i Muhammediye 781
 medeniyetin aczi 315
 medeniyetin bozuk kısmı 789
 medeniyetin Kur'ân âyetine ettiği itiraz 272
 medeniyetin mehâsini 112, 158
 medeniyetin sefih kısmı 317

medeniyetin seyyiâtı 499
 medeniyetin ve sanatın hakikî üstadı 111
 medeniyet-i sefihâne 120, 171
 medine-i fâzıla-yı Eflâtuniye 88
 Medine-i Münevvere 4, 637, 686, 693, 712, 842, 876
 Medrese-i Nuriye 810, 813
 Medrese-i Yusufiye 662
 Medresetü'l-Zehra 56, 58, 101, 122, 356, 370, 643, 644, 668, 779, 858
 Medresetü'l-Zehra'nın şâkirtliğine liyakat kazanmak 532
 medrese usulü 38, 833
 mehdilik 717
 Mehdî ve şâkirtleri 364
 meh-i tâbân 656
 Mehmed 45, 809, 889
 Mehmed Âkif 144, 196, 759, 874
 Mehmed Emin Efendi 36
 Mehmed Mihrî 132
 Mehmed Şefik 132
 Mekke-i Mükerreme 382, 623, 643, 685, 686, 693, 712
 Mekteb-i fûnûn 656
 mektep fûnûnu 542
 melâike 429, 556
 melâike-i rahmet 84
 mele-i âlâ 203, 570, 647
 melek-i ra'd 549
 Memduh Bey 133, 136
 memuriyet 753
 menba-ı hayat-ı içtimaiye 84
 Menderes 871
 Menderes Hükûmeti 867, 870
 Menemen Hâdisesi 280, 322, 496, 645, 646, 681
 menfaat-i şahsiye 106, 113, 122
 menfî hareket 840, 848, 853, 856
 menfî ırkçılık 2, 858
 menfî ibadet 373
 menfî milliyet 158, 328, 731
 merdut 174, 703, 840
 merdümگیر 617, 622
 merdümگیرzâne 287
 Mergivar 884
 merhamet-i umumiye-i ilâhiye 398

Mersin 812
 mesh-i mânevî 159
 Mesnevî-i Nuriye 163, 812, 833
 Mesnevî-i Şerif 164, 737
 Meşihat 144, 167, 168, 229, 694
 meşrûta-yı meşrûa 82, 356
 Meşrûtiyet 63, 67, 70, 71, 73, 702, 765, 781, 839
 meşrûtiyet-i meşrûa 61, 84, 92, 93
 meşrûtiyetin müsemması 85
 meşveret-i şer'iye 73, 116, 120
 Metâli 51
 metâlib-i seb'a 88
 Mevâkif 51
 Mevdu'dî 870
 Mevlânâ Celâleddin 163, 164, 213, 214, 379, 867
 Mevlânâ Hâlid Hazretleri 405, 406, 528
 mevsuf-u Vâcibü'l-vücûd 462
 meydan-ı gaza 781
 meydan-ı ibtilâ 780
 meyl-i taharri 100, 109
 meylü'l-istikmal 113
 Meyve'nin Dördüncü Meselesi 587
 Meyve Risalesi 494, 497, 507, 530, 536, 578, 579, 595, 630, 662, 674, 700
 mezar-ı müteharrik bedbahtlar 102
 mezar taşları 146
 mırmır 334
 Mısır 94, 223, 419, 623, 686, 693, 752, 880, 881
 Mısır matbuâtı 835, 861
 mihenk taşı 86
 Mihri Helâv 785, 792
 mikrop 482, 544
 Milas 304
 millet-i İslâmiye 88, 186, 193, 750, 806, 815
 millet-i İslâmiye'nin kahraman bir ordusu 859
 millet-i İslâmiye'nin üssü'l-esası 691
 millet-i kudsiye 98
 Millî Kurtuluş Hareketi 167
 Millî Müdâfaa Vekâleti Müftülüğü 782
 milliyetçilik 753
 milliyet-i hakikiye-i İslâmiye 117

- milliyetimiz olan İslâmiyet 88
 mimsiz medeniyet 91, 315, 850
 mirac-ı imanî 460
 miralay 721
 Miran 46, 49, 56
 mir'ât-ı mücellâ 739
 Mir Hasan Veli Medresesi 37
 Mirkat 52
 Mirza 35, 166
 misalî levhalar 550
 misal-i musağğar 482
 misal-i rahmet-i âlem 649, 653
 misbah-ı nevvâr 209
 misk ü amber 219
 Mister Carlyle 110, 635
 misyoner 170, 610
 miting 102
 mizac-ı mutedile-i adalet 93
 mizan-ı şeriat 70
 Molla Abdullah 35, 36, 41, 42, 358, 529
 Molla Ali Suran 42
 Molla Câmi 38
 Molla Fethullah 42, 43, 53
 Molla Habib 129, 133
 Molla Mehmed 37
 Molla Mehmed Emin Efendi 35, 37
 Molla Salih 49
 Molla Tâhâ 632
 Moskof Çarlığı 840
 Muallakât-ı Seb'a 447
 muamma-yı hayret-nümâ 243
 muarrâ 92
 muasır 635
 mûcib-i ihtilâl 606
 Mu'cizât-ı Ahmediye 240, 241, 253, 438, 511, 705
 mu'cizât-ı bâhire 438, 486, 487
 Mu'cizât-ı Kur'âniye 241, 438, 453
 mu'cize-i ekber 630
 mu'cize-i kudret-i samedâniye 555
 mu'cize-i kübrâ-yı Mirac 708
 mu'cize-i mâneviye 372, 377, 589, 630, 695, 852
 mu'dil 760
 muhabbete muhabbet 66, 116
 muhabbet fedaileri 67
 muhabbet-i Âl-i Beyt 613, 614
 muhabbet-i insaniyet 110
 muhabbetullah 428
 muhakkikîn-i ulemâdan yüksek bir heyet 131
 muhalefet 790
 muhalif-i fitrat 619
 Muhammed Abduh 78
 Muhammed Hâbilullah 888
 Muhammed Hamidullah 888
 Muharrem ayı 783
 muhbir-i sâdik 364, 425, 486, 547
 Muhyî 546
 mukabele-i bilmisil 525
 mukaddemât 107
 mukaddemât-ı ihzâriye 246
 Mukaddemât-ı İsnâ Aşer 242
 mukadderât-ı beşeriyenin programı 728
 Mukadderât-ı İslâm 156
 mukaddesât-ı semâviye 367
 muktesidâne 615
 Musa (aleyhisselâm) 164, 700, 852, 887
 Musa Bey 135
 Musevî 852
 musika-yı ilâhiye 96
 mûsikinin nağmeleri 91
 Mustafa 643
 Mustafa Kemal 168, 173, 176, 179, 493, 495, 498, 515, 517, 663, 703, 806, 858
 Mustafa Oruç 634, 636
 Mustafa Osman 609
 Mustafa Paşa 46, 47, 48, 49, 56
 Mustafa Sabri Efendi 11
 Muş 133, 135
 mutasavvıf 18, 19
 mutlak müsâvât 224
 muvaffakiyetkârâne 856
 muvaffakun bi'l-hayr 379
 muzafferiyet-i kalbiye 151
 Mübârekler Heyeti 810
 mübtedî 736
 Mücâhid 7
 müceddid-i din 194, 379
 Mücib 545
 müçtehit muhakkikler 426
 Müdâfaanâme 579

müdâfaât-ı ilmiye 309, 310
 müftü'l-enam 379
 müftü 707
 mükâleme sıfatı 433
 mülhid zalimler 282, 283, 311, 312, 317
 mümevveh 159
 Mümit 546
 münâcât-ı Cevşeniye 403
 münâcât-ı meşhûre 201
 münakaşât-ı ilmiye 781
 Münâzarât 95
 münâzarât-ı nefsiye 151
 Münâzarat Risalesi'nin ruhu ve esası 356
 münhasif 84
 münkabız 51
 münkeşif 51
 müreccih 365
 mürevvic-i âmâl 600
 mürşid hakkında müfritâne muhabbet 358
 mürşidler 427
 mürteci 574, 702, 839
 mürted 700
 mürtedâne 686
 mürûr-u a'sâr 159
 müsâlemet-i umumiye 843, 857
 müsâvât 89, 98, 224, 227, 228
 müsâvât-ı hukuk 224
 müsâvât-ı mutlakâ 225, 227
 müsbet hareket 570, 848, 851, 853
 müsbet hizmet 848
 müsbet ilim 18, 762, 817, 818, 861
 müsemma-yı meşrûtiyet 73, 86, 89
 müsemma-yı Vâhid-i Ehad 462
 müstağniyâne 615
 müstakîm ve münevver akıllar 430
 Müstemlekât Nâzım 57, 275, 857
 müstemleke 113, 167
 müşâğabeli kıyas 102
 müşahedât 431, 485
 Müşâvere âzâlığı 180
 müşir 227
 mütebahhir ulemâ 445
 mütefelsif 152
 mütefennin 122
 mütekellim-i maalgayr 389
 mütekellimîn 832

müteşâbih âyât-ı kerîme 834
 müteşâbih hadis 707, 834
 mütevahhiş 91, 617
 müvellidülhumûza 414
 müvellidülmâ 414

N

Nahiv 38, 51
 Naimler 760
 Nâka-yı Sâlih 483
 Nakşibendî meşâyih 18
 Nakşiler 258, 526, 527
 Nakşî tarikatının gizli cemiyeti 735
 namaz 703, 806
 namazdaki huzur 855
 namazın kerameti 50
 namaz kılmayan 174, 840
 namaz tesbihatı 360, 393
 Nâmık Kemâl 78
 nasrani 700, 789, 805
 nazar-ı hafiy-yi gaybî 101
 nebâtât 412, 414, 421, 472, 478, 550
 Nefsî! Nefsî! 119
 nehirler 418, 474
 Nehru 870
 Neme lâzım 68, 73, 81, 113, 117
 Neml 483
 Nemrud 154, 652
 nesl-i âti 118, 194, 270, 368, 527, 580,
 581, 674, 699, 745
 nesl-i cedid 102
 neşir 555, 780
 neşr-i maârif 83
 neşve-i ümit 92
 neyyir-i hüriyet 93
 nezle 731
 Nihat Yazar 769
 nikâh 796
 Nikola Nikolaviç 137
 Nil-i Mübârek 419
 Niyazi Mısırî 142
 niyet-i hâlisânın kerameti 242
 niyet-i içtinap 373
 Nokta 164
 nokta-yı asabiye 89
 Norveç 619, 630

Nur ağacı 809
 Nur Âleminin Bir Anahtarı 783
 Nur'dan Sesler 878
 Nureddin 258
 Nur fabrikası 602, 810
 Nur fabrikasının elektriklerini yetiştiren
 makineler 241

Nuri 643
 Nur ism-i celîli 258
 Nuriye 35, 258
 Nur kahramanı 711
 Nur medresesi 631, 634
 Nur mekteb-i irfanı 790, 791, 793, 824
 Nur Postacıları 349
 Nurs 35, 258, 567, 591, 593, 641, 814
 Nurşin 36, 37, 135
 nur temsilâtı 258
 Nur tohumları 101
 nur-u Bedî 657
 nur-u hüda 657
 nur-u Mevlâ 651
 Nur'un İlk Kapısı 185
 nur-u tevhid 630
 nur-u velâyet 441
 nutfe 424
 nübüvvetin vereseleri 626
 nüfus-u İslâmiye 81, 117

O

objektif 818
 oksijen 414
 On Altıncı Mektup 247
 On Altıncı Söz 243
 On Dokuzuncu Mektup 234, 241, 245, 251,
 292, 441, 446
 on iki seyyâre 468
 Onuncu Söz 237, 242, 259, 293, 306, 307,
 543, 595, 723
 On Yedinci Lem'a 272
 ordu 499, 687
 orucun tatlı açlığı 391
 Osmanlar 101, 107
 Osmanlılar Avrupa ile hâmileler 60, 110
 Osmanlı 69, 81, 82, 139, 176
 Osmanlı hilâfeti 29

Osman Nuri 782
 Osman Yüksel Serdengeçti 766
 Otuz İkinci Söz 243, 458
 Otuzuncu Lem'a 265
 Otuzuncu Söz 234, 243, 245, 288, 378
 Otuz Üçüncü Mektup 235, 458

Ö

öğle ve ikinci dersleri 812
 öküz 109
 öküz arabası 64
 ölümüne karşı nur-u Kur'ân ile cidal 587
 ölüm hakikati 502, 682
 Ömer-i Sâni 84
 Ömerler 101
 Ömer Paşa 632

P

Padişah-ı Zülcelâl'e intisap 541
 Padişahlar padişahı 96
 Pakistan 105, 770, 856, 857, 861, 864, 866,
 868, 869, 870, 871, 872, 873, 875, 879
 Pakistan İslâm Talebe Cemiyeti 865, 873
 Pakistan Maârif Nâzır Vekili 862
 papaz 109, 805, 806
 Paris İslâm Kültür Merkezi 888
 particilik 752
 pasaport 138, 228, 840
 Pasinler 132
 pedagog 14
 pencere-i mârifet 164
 pençe-i kahr 50
 perde-i müstebidâne 94
 Petersburg 138
 Peygamberân-ı İzâm Hazerâtı 37
 peyk 468
 Pirmis 35
 posteki 45
 pozitif ilimler 772, 819
 Pres Ateşeliği 871
 psikoloji 776
 pusula 670
 puthâne 694
 putlar 760

R

ra'd 413, 415, 470
 radyo 198, 414, 499, 500
 Râfızî 175, 613
 Rahîm 121, 544, 545, 556
 rahîmiyet 435
 Rahmân 121, 550
 rahmâniyet 435
 rahmeten li'l-âlemîn 354, 648, 650, 851
 rahm-i mâder 63
 rakı 661, 670, 705
 Ramazan 523, 627, 716, 749
 Ramazan Bayramı 769
 Ramazan hilâli 547
 Ramazan'ı âsûde geçirmek 522
 Ramazan-ı sükût 63
 Rangoon 869
 rasyonel 818
 Ravza-yı Mutahhara 712, 750
 Receb-i Şerif 716
 Recep Bey 624
 Re'fet Bey 586, 634
 ref-i imtiyaz 85, 89
 Rehberü's-Şebâb 884
 Reşhalar 164
 rikkat-i cinsiye 398
 Risale-i Gavsiye 406
 Risale-i Haşir 255
 Risale-i Münâcât 439, 700
Risale-i Nur medresesi 356
 İlm-i Kelâm'da bir teceddüd yapan Risa-
 le-i Nur 53
 imanı kurtarmak ve kuvvetlendirmek ve
 tahkiki yapmanın en kısa ve en kolay
 yolu 355, 856
 Kur'ân'ın bu zamanın fehmine göre bir
 mu'cize-i mâneviyesi 164, 377, 446,
 589, 623, 698, 706, 778, 816, 830,
 843, 853, 856
 Kur'ân'ın tiryak-misal ilâçlarının nâşiri
 363
 Nur dersleri kötülöklere karşı herkesin
 kalbine bir yasaıçı bırakır 511, 674,
 806, 825, 842

On beş senede kazanılan iman-ı tahkikiyi
 on beş haftada kazandırması 38,
 355, 394, 631, 833
 otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin işârâtı 496,
 510, 603, 680, 705
 Risale-i Nur mesleği 386, 527, 531, 592,
 854, 840
 Risale-i Nur mesleğinin esası 585, 640,
 837
 Risale-i Nur Mizanları 888
 Risale-i Nur şahs-ı mânevîsinin mümessili
 197
 Risale-i Nur şâkırtlerinin kuvve-i mâne-
 viyelerinin takviyesine medar
 ikrâmât-ı ilâhiye 589, 590
 Risale-i Nur, Arş-ı Âzam'a bağlı olan
 Kur'ân-ı Azîmüşşân ile bağlanmış bir
 tefsirdir 386, 495, 679, 684, 808,
 830
 Risale-i Nur, sâir ilimler ve kitaplar gibi
 okunmamalı 392
 Risale-i Nur, tılsım-ı kâinatın muammasını
 keşif ve halleder 269, 834
 Risale-i Nur'a intisap eden zâtın en ehem-
 miyetli vazifesi 351
 Risale-i Nur'daki mânevî zevk ve cazibe-
 dar nur 392
 Risale-i Nur'la meşguliyet dört-beş vecihle
 bir nevi ibadet sayılması 351, 723
 Risale-i Nur'un ağlaması 710
 Risale-i Nur'un bir esası ve mesleği 623,
 677
 Risale-i Nur'un bir güneş i 438
 Risale-i Nur'un birinci medresesi 810
 Risale-i Nur'un dört esası 585
 Risale-i Nur'un esası ve hedefi 639
 Risale-i Nur'un gayesi 793
 Risale-i Nur'un gıda ve taam hükmündeki
 hakikatleri 392
 Risale-i Nur'un hakiki fiyatı 819
 Risale-i Nur'un hususi menbaları olan
 yüzer âyât-ı meşhûre 498
 Risale-i Nur'un kazandırdığı iki netice-i
 muhakkaka 388
 Risale-i Nur'un keşf-i kat'isi 497, 505,
 606

Risale-i Nur'un makbuliyeti 376
 Risale-i Nur'un mesleğinin hülâsası 507
 Risale-i Nur'un mizanları ve muvâzeneleri 365
 Risale-i Nur'un müdâfaanâmesi 497, 507, 536, 579
 Risale-i Nur'un programı 583
 Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsi 381, 759
 Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsinin gayet ehemmiyetli ve kudsî vazifesi 596
 Risale-i Nur'un sırr-ı ihlâsı 716
 Risale-i Nur'un siyasetle alâkası yoktur 273, 284, 369, 370, 372, 384, 507, 525, 570, 603, 635, 677,
 Risale-i Nur'un takvâdârâne ve ri'yâ-zetkârâne meşrebi 727
 Risale-i Nur'un te'lif zamanı 668
 Risale-i Nur'un umdelerini ve hülâsa ve esasları 497
 Risale-i Nur'un üstadı 612
 Risale-i Nur'un vazifesi 677, 692
 Sözler'le i'câz-ı Kur'ân'ın izharı 246
 ri'yânın esası 329
 ri'yâzet 40, 578
 ri'yâziyat 53, 56
 Rizâiye 884
 Rize 812
 Roma 159, 160, 888
 rovelver 50
 rubûbiyet hakikati 463
 rubûbiyet-i âmme 252, 253
 rubûbiyet-i hâssa 252
 ruhâniler 556
 ruhâni reisler 109, 440
 ruhbanları taklit 108
 Ruhi Bey 265
 ruhsat 747, 855
 ruhsat-ı şer'iye 362, 517, 615
 Rum 310, 632
 Rumeli 62, 65, 122
 Rumûzât-ı Semâniye 453
 Rus 107, 129, 345
 Rus Başkumandanı 137, 702, 806
 Rusça 142
 Rus Çarı 137
 Rus Kazakı 135

Rus kumandanı 138, 344, 666, 732
 Ruslar 133, 136, 137, 686
 Rus mekteb-i harbiyesi 94
 Rus polisi 93, 94
 Rusya 193, 344, 666, 726, 732, 840, 848, 871
 Rusya'daki çocuk-çocuk 366
 Rusya'da Mazlum Müslüman 866
 Rusya esareti 139, 140, 143, 215
 Rusya'nın şark-ı şimalî 141
 rûkn-ü azîm-i iman 293, 307
 Rüstem 124, 125, 126
 rüşvet 619, 753
 rûya-yı sâdika 156
 rüzgârlar 412, 470

S

saadet-i âcile-i müstemirre 157
 saadet-i âcile-i muvakkate 157
 saadet-saray-ı medeniyet 91, 97
 saat-i ekber 553
 sabah dersleri 812
 Sabir İhsanoğlu 864, 866, 867, 868, 871
 sabıyy-i müteşeyyih 97
 Sabri 352, 614, 615
 sadaka-yı câriye 886
 Sadakte 101
 sadâret 72
 Sâdeddin Teftazânî 242, 613, 616
 sade-i kehf-misal 96
 Sâdik 774
 Safahat 874
 Safranbolu 661, 812
 sahabe 445, 616, 626, 754, 760, 833
 sahabeler zamanındaki fitneler 613
 sahâif-i a'mâl 552
 Sâhibüz zaman 136
 sahife-i a'mâl 550
 sahife-i amel 552
 sahife-i hayatiye-i bahariye 417
 sahralar 419
 Said-i Kürdî 301, 311, 328
 Saidler 101
 Said Mirza Efendi 139
 Saidü'l-Meşhur 44
 sakal bırakmama 379

- sakallı çocuklar 178
 sakam-ı kalbî 354
 sakar 610, 707
 sâkitâne 101
 sako 333
 Salâhaddin 610, 739
 salâhat 679
 salât 161, 169
 salavât 545, 728
 Salih 548, 809, 869, 879
 Samanyolu 565
 samimiyetin kerameti 242
 Samsun 802, 803, 808
 sansür 314, 843
 Sarayburnu 800
 Sarf 38, 51
 sarık 567, 834
 Sarıyer 148
 satranç 369
 Sav 198, 363, 567, 810
 savlet-i âdâ 78
 savm 161
 savm-ı visal 402
 Sebilürreşad 774, 790, 842, 872, 879
 seciye-i avrâ 103
 seciye-i millîye 119
 sedd-i Kur'ânî 24, 29, 191, 374, 604, 620, 645, 809, 862
 sedd-i Zülkarneyn 374, 604, 620, 645
 sefine-i rabbâniye 198, 416
 sefine-i sübhâniye 537
 sekene-i arz 647
 Sekkâkî 447
 Selâhaddin Eyyûbî 98
 Selâhaddin Rifat Erbil 873
 Selânik 62, 69
 selâset 834
 semâvât 410, 467
 Semî 545
 Semud 548
 Seniyyüddin Başak 785, 793
 serbestî kanunları 277, 280, 305, 641
 Serdengeçti 869
 seretan 114
 sereyân-ı serîa 404
 serpuş 704, 805
 serseri tesadûf 125, 423, 481
 settâre 607
 sevâd-ı âzam 144
 Sevr 109
 Sevrakume 886
 seyf-i elmas 95
 seyf-i rahmet-i âlem 652
 seyfül-İslâm 189
 seyr ü sülûk 833
 seyyah-ı tâlip 426
 Seyyid Abdullah 885
 Seyyid Abdülkadirzâde 885
 seyyidler 652, 751
 Seyyid Nur Mehmed 53
 Seyyid Nur Muhammed 258
 Seyyid Sâdeddin Paşa 621
 Seyyid Şerif Cürcanî 616
 Seyyid Tâhâ 632
 seyyienin bir sayılmak sırrı 254
 Sıddık-ı Ekber 46, 504
 siddikîn 426
 siddikîn-i muhakkikîn 441
 sıdk 104, 114, 115
 sıfât-ı ilâhiye 545
 sıfât-ı kelâm 464
 sıfât-ı kudsiye 429, 460, 481, 485
 sıfât-ı samedâniye 463
 sıfât-ı seb'a 423, 461
 sıfât-ı subûtiye 463
 Sıffin Harbi 613
 sırat köprüsü 37
 sırr-ı ehadiyet 243
 sırr-ı hilkat-i âlem 243
 sırr-ı inâyet 248
 sırr-ı kader 242
 sırr-ı sübhânî 876
 sırr-ı temsil dürbünü 249
 sırr-ı tevâtür ve icmâ 172
 sırr-ı tevhid 152
 sırr-ı ubûdiyet 387
 sırr-ı vahdet 243
 sırrî 782
 sıtma 669
 Sibiryâ 138, 869
 Siirt 42, 43, 44, 45
 sikk-e-i i'câz lem'aları 450

Sikke-i Tasdik-i Gaybî 605, 711
 silsile-i tefekkür 203
 simotoğraf 102
 simurga kuşu 544
 Sind Üniversitesi 862, 864
 sineğin ihyası 154, 289
 sinek 152, 153
 sinema 146, 547, 850
 sinn-i bulûğ 41, 51
 Sirâcü'n-Nur 84, 637, 707, 729, 734
 sirkat 511
 sivrisinek 83, 90, 96
 Siyasal Bilgiler Fakültesi 807
 siyaseti dine âlet 115
 siyaseti dinsizliğe âlet 310, 311, 312, 507, 603, 791
 siyaset-i şer'î 87
 siyasetten men 384, 525
 siyaset topuzu 219, 272, 273, 501, 570, 610
 siyasî ders 344, 732
 siyonist 866, 873
 siyonizm 869, 872
 skolastik bataklığı 762
 soba 669, 722
 sofestâiler 431
 sofi-meşrep 381, 395, 603
 Sofya 139
 Sokrat 765
 Sorbon Üniversitesi 888
 sosyalizm 224
 sömürgeci 840
 Sözler 236, 237, 238, 239, 245, 248, 521, 814
 Sözler'deki tevâfukât 252
 Sözler'in başları 235
 Students' Voice 872, 873, 874
 su bardağı 722
 subaylar 574
 Sudan 881
 suhuf-u semâviye 433, 440, 487
 sukût-u musammem 87
 sulfato 308, 311, 476
 sulh-u umûmî 85, 112, 113, 158, 751, 843, 856, 860
 Sultan Abdülhamid 90

Sultan Ahmed 69, 787, 800
 Sultan Hamid 781
 Sultan-ı mahlû 83
 Sultan-ı mazlum 87
 Sultan-ı sâbık 84
 Sultan Reşad 122, 127, 174, 356, 858
 Sultan Selim 78
 Sultanül'-Ulemâ 379
 Sungur 739, 743, 774
 Sûre-i Feth 453
 Sûre-i Ve'l-Asr 390, 391
 Sûre-i Yâsin 404
 Suriye 881, 885
 sübjektif 818
 süfyan 493, 663
 Süheyl Paşa 76
 Süleyman 247, 333, 889
 Süleyman'ın bahçesi 234, 245, 262
 Süleymaniye 73, 800
 sünnete riayet etmek 855
 Sünûhât 156, 176, 261
 sünûhât-ı ilhâmiye 254
 sünûhât-ı kalbiye 132
 Süreyya 84
 süt konserveleri 417, 547
 süt tulumbacıkları 417
 Süyûtî 42

Ş

Şaban-ı Muazzam 716
 Şâfiî 276, 642
 Şâfiice ibadet 272
 şahenşâh 761
 Şâh-ı Geylânî 201
 Şâh-ı Nakşibend 201
 Şâh-ı Velâyet 649
 şahs-ı mânevî zamanı 837
 şahsî kemâlât 22, 444
 şahsiyât 103
 şahsiyet 772
 Şam 106, 122, 130, 223, 564, 623, 631, 686, 693, 861
 şap 476
 şapka 291, 642, 645, 646, 704, 802, 804, 806
 şarap 511

- Şark Dârülfünunu 174
 Şark Hâdisesi 304
 Şark havâlisi 813
 Şark husûmeti 161
 şarkın terakkiyâtı 174
 şark-ı şimalî 618
 Şarkî Anadolu 2, 36, 38, 58, 59, 91, 122, 167, 175, 564, 814
 Şarkî Türkistan 871
 Şarkiyat Üniversitesi İlahiyat Bölümü 862
 Şark tarafından zuhur edecek nur 239
 Şark Üniversitesi 860
 şeâiri ihya 173
 şeâir-i İslâmiye 749, 755, 773, 774
 şeâir-i İslâmiye'nin sarsılmaları 390
 şeâir-i İslâmiye'yi iltizam 169
 şeâir-i İslâmiye'yi tahrip 176
 şecaat-i imaniye ve aklîye ve fenniye 82
 şecaat-i millîye-i İslâmiye 783
 şecere-i mübâreke 201, 204
 şecere-i risaletin bir son meyve-i münevverî 739
 Şeddadlar 193
 Şefik 590
 şefkat 640, 677
 şefkat-i insaniye 354
 şefkat-i ulûhiyet 436
 şefkat kahramanı 563, 572
 şehâdet 366, 730
 şehâdetnâme 70, 94
 şehidlerin kan ve elbiseleri 132
 Şehir Otelî 566
 şehristan-ı istikbal 102
 şekâvet-i dünyeviye 127
 Şeker Ağa 56
 şeker fabrikası 574
 Şekvâ 699, 889
 şem'a 341
 şemâtet 91
 şem-i ilâhî 739
 Şemme 164
 Şems-i Ezeli 428, 436
 şems-i hakikat 259, 431, 562
 Şems-i Sermedi 436
 şems-i tâbân 761
 şerârât-ı neyyirâne 95
 Şerh-i Şemsî 41
 Şerhü'l-Mevâkif 39
 şeriat 78, 359, 371
 şeriat-ı garrâ 65, 66, 67, 160
 şeriatin âdâb ve hududu 80
 şerr-i mahz 157
 şevk-i mutlak 208
 şeydâ 650, 657
 Şeyh Abdurrahman Tâgî 36, 53
 Şeyh Abdülkadir Geylânî 46
 Şeyhan Yaylası 36
 Şeyh Bahît Efendi 60, 861
 Şeyh Emin Efendi 44, 53
 Şeyh Fehim 53
 Şeyh Fethullah Efendi 53
 Şeyh-i Geylânî 165
 Şeyh Mehmed Celâlî Hazretleri 38
 Şeyh Mehmed Emin Efendi 40
 Şeyh Mehmed Küfrevî Hazretleri 52, 53
 Şeyh Sâdık 76
 Şeyh Safvan Tepesi 93
 Şeyh Said 322, 496, 645, 646, 681
 Şeyh Seyyid Nur Muhammed Hazretleri 36
 Şeyh Sünûsî 179, 515
 Şeyhülislâm 167, 702
 şeyn-i temennâ 92
 sırınga 369
 şiddet-i şefkat ve rikkat 366
 şiddet-i zuhur 469, 474, 480, 484
 şimal cereyanı 604, 610
 şimal-i garbî 635
 şimal-i şarkî 147
 şimendifer 64, 122, 123, 124, 126, 499, 500
 şimendifer-i kanun-u şer'iye-i esasiye 63
 şimşek 413, 415, 470
 şirket-i mâneviye 199, 388, 389, 532, 593, 627, 713
 Şirvan 41, 44, 45
 şöret-i kâzibe 80, 86, 218, 280, 329, 331
 şöret-perestlik 623, 640, 682
 şuhûr-u selâse 374, 587, 716, 728
 Şûle 164
 Şûrâ-yı Devlet 507
 suûnât 488
 suûnât-ı sermediye 471

şuûnât-ı sübhâniye 463
 şübehât-ı uhreviye 644
 Şükrü Kaya 294, 295
 şükr-ü mânevî 239, 332
 şükr-ü mutlak 208

T

taaddüd-ü zevcât 701
 tabakât-ı beşer muharebesi 157
 tabaka-yı avâm 224, 250, 611
 tabaka-yı havas 224
 tabiat-ı Âlem-i İslâm 157
 Tabiat Risalesi 181, 289
 tabîiyyûn 679, 857
 tabur 81, 321, 702, 703
 tâcir 105
 tâdil-i erkân 528
 Tâgî Medresesi 36
 Tağ köyü 35
 tahallül-ü mehâsin 72
 taharri-i hakikat 77, 110, 430
 tahavvülât-ı zerrât 243, 288
 tahdis-i nimet 238
 Tahirler 101
 Tahir Paşa 53, 55, 56, 57, 59
 Tahsin Bey 168
 tahta biti 578, 674
 tahte's-sıfır 844
 Takdir-i Hudâ 341
 takvâ 373, 374, 679
 talebe-i ulûm 383, 813
 Talebelerin Sesi 873
 Talha 613, 614, 616
 tâlib-i dünya 335
 Tâlikat 260
 tamah 628
 Tampereen 886
 tanbur 96
 tarafgirâne mübâhase 636
 tarafgirlik damarı 635, 636
 Tarihçe-i Hayat 842, 845
 Tarih-i İslâm 512
 tarikat 357, 527, 592, 639, 675
 tarikatçılık 300, 584
 tarikat dersi 275
 tarikat-ı Sünûsiye 49

tarikatların hakikatleri 584
 tarikattan maksat 19
 tarik-i acz-mendî 208
 târik-i dünya 222, 275, 334, 335, 743
 Tarîk-i Nakşî 208
 tariklerin şahı 647
 tarziye 703
 tasavvuf 18, 40, 248
 Tasnim 869
 Taşnak 730
 Tatarlar 141
 tâun-u beşerî 526
 tavuk 152, 334
 tayyare 499, 500, 643, 644, 645, 661
 tayyareciler 574
 tayy-ı mekân 393
 tayy-ı zaman 124
 Tayyip İranlı 884
 teab-ı dimağî 297
 teavün hakikati 458
 tebârüz-ü ulûhiyet 461
 tebdil-i hava 561, 624, 816
 tebeddül-ü esmâ 85
 tebeddül-ü saltanat 390
 teceddüd fikri 38
 tecelliyât-ı cemâliye 126
 tecellî-yi âmme 252
 tecellî-yi hâssa 252
 tedâfûî 720
 tedenni dünyası 101, 112
 tefânî sırrı 256
 tefekkür 568
 tefekkürî ibadet 723
 tefekkür-ü âlâ-yı ilâhî 403
 tefekkür-ü imanî 30, 352
 tefsir 51, 195
 tefsir-i câmi 130
 tefsirin kısımları 729
 tekaddüm 596
 tekâsül 360
 tekâsülî tevekkül 104
 tekellûf 401
 tekfir 614, 755
 tekke 427, 428
 tekelif-i mâlâyutak 339
 tekrar-ı tilâvet 449

teksir makinesi 198, 571, 661, 668, 707,
710, 745
telâhuk-u efkâr 120, 132, 439, 448
telefon 414, 434
telgraf 72, 101, 414
tel'in 616
telkinât-ı diniye 303
telsiz telgrafın âhizeleri 241
Telvîh 242
Telvîhât Risalesi 584, 592
temeddüh 591
temellukkârâne 334
temevvüc 94
temevvüc-sâz 102
tenâsüh 159
tenâzû 158
tenezzül-ü ilâhî 433, 434
terakki dünyası 101, 112
terakkiyât-ı hâzıra 103, 499
terakkiyât-ı mâneviye 151
terbiye-i İslâmiye 581
terbiye-i medeniye 619
terhis tezkeresi 497, 502, 541, 606, 620,
646, 674
terk-i dünya 208
terk-i enâniyet 527, 534, 535, 589, 592,
837
terk-i hestî 208
terk-i kebâir 373
terk-i terk 208
terk-i ukbâ 208
Terzi Mustafa 643
tesadûf 253
tesânüd-ü adedî 255
tesânüdün kerametleri 242
tesbihat-ı salâtiye 362
teselsül 456
tesemmüm 747
tesettür 323, 701, 785
tesettür âyeti aleyhinde Avrupa'dan gelen
itiraz 272
Tesettür Risalesi 272, 498, 508, 639
tesettür-ü nisâ 695
teşekkî 531
Teşrin-i Sâni 390
tevâfukât 240, 241, 250, 251, 255

tevâfukât-ı gaybiye 241, 242
tevâfukât-ı latife 254
tevahhuş 108, 207, 232, 841
tevazu 238
teveddüd-ü ilâhî 435
tevehhüm-ü ebediyet 674
tev'em 159
tevhid-i kible 163, 166
tevhidin en derin muammasını keşf 289
tevkifhane 83
Tevrat 440
tezâhum 158
tezahür-ü rubûbiyet 411, 461, 463
tîlsm-ı kâinatın muamması 243, 288, 317,
777
tîlsm-ı müşki'l-küşâ 243
tîmarhane 70, 83, 91
Ticânî meselesi 756
Tiflis 93, 94, 137
Tillo 45, 46
tiryak-ı şâfi 105
tiryakilik 850, 854
tiyatro 75, 850
top güllesi 135, 296, 411, 495, 539
toprak 627
topuz 219, 386, 588
Tûba-yı hilkat 209
tufûliyet 557
tûl-ü emel 92
Turancılık 513
turuk-u cehriye 164
turuk-u hafiye 164
tûtî kuşları 99
tuyûr âlemi 422
tükürük 167, 168, 311
Türk 282, 642, 750, 852
Türk Ceza Kanunu 794
Türkçülük 283
Türkçülük dâvâ eden mülhid zalimler 283
Türk Gençliği Uyanıyor 873
Türk-İslâm hukuku 317
Türkistan 94, 858
Türkler 751, 754, 859
Türkler'i sevmek 281
Türklük 857

Türk milleti 118, 285, 618, 642, 686, 771,
776, 795, 856
Türk milletinin Kur'ân'ın senâsına mazhariye-
ti 279
Türk milletinin medar-ı iftiharları 283
Türk milletinin sır-ı tefevvuku 282
Türk olmayan müslümanlar 174
Türk Ordusu 116
Türk-Pakistan dostluğu 867
Türk-Pakistan Talebeler Birliği 869
tütün tabakası 136

U

Ubeyd 136
ubûdiyetin en ince esrarı 439
ucub 535
Uhud 194, 849
uhuvvet 531, 724
uhuvvet için bir düstur 255
uhuvvet-i imaniye 857
uhuvvet-i İslâmiye 116, 157, 639, 685, 734,
752, 856, 858, 860
ukde-i hayatiye 114
ukûl-ü münnevver erbabı olan asfiyalar 487
ukûl-ü müstakîme 450
ulemâü's-sû 379
ulemâ-yı İsrâkıyyûn 40
ulûm-u akliye 163
ulûm-u âliye 51, 441
ulûm-u an'ane 859
ulûm-u Arabiye'nin düsturları 130
ulûm-u diniye 2, 174, 858, 859, 860
ulûm-u felsefe 151, 860
ulûm-u imaniye 226, 268, 276
ulûm-u İslâmiye 151
ulûm-u müsbete 53
ulû'l-azmâne 404, 406
ulû'l-emr 78, 81, 86, 805
Ulviyeler 633
umumî af 746
unsuriyet 158, 160, 328
unsurlar 472
Urduca 861, 862, 866, 868, 869, 871, 873,
875
Urfa 750, 813
urvetü'l-vüskâ 116, 123

usandırmama 163, 449, 723
Usûlü'd-din 451, 455
usûl-ü İslâmiyet 588
uzlet 148, 216

Ü

Üçüncü Said 743
ümme ihtiyarlar 392, 393
Ürdün 881
üserâ kampı 137
Üstad-ı Âzam 441, 771
Üstad-ı hakikî 163
Üstad-ı Kebîr 890
üstad-ı küll 203
Üstad-ı Mutlak 855
üstü açık odacık 232
üzüm salkımları 27, 238

V

vagon 417, 537
vahdâniyet 466
vahdet 795
vahdet-i İslâmiye 618
vâhidiyet 482
vahiyyelerin hakikati 432, 435
vahy-i meşhud 433
vahy-i semâvî 450
vâiz-i umumî 179, 180, 515
vakar-ı ilmiye 229
Vak'a-yı Cemel 613
vâkıa-yı ruhaniye 156
vâkıa-yı sâdika 58, 236
Van 53, 55, 56, 57, 58, 95, 106, 129, 132,
133, 137, 304, 305, 356, 509, 730, 731,
812, 859, 860
Van Gölü 127
Van Kalesi 54, 101, 129
Varşova 138, 142
vâsita-yı cer 13
vâsita-yı ihlâs 231
Vastan 37, 129, 133
vâzi-ı kanun 302
vazife-i ilâhiye 364, 388, 733, 848
vazife-i nuriye-i kudsiye 587
vazife-i teceddüd-ü din 405
vaziyet-i muhtemele 57

vaziyet-i nâimâne 450
 veba 291, 762
 Vedûd 233
 vedûdiyyet 435
 Vehhâbîlik 612, 613
 vekilharçlık 144
velâyet 626
 ehl-i velâyet 380, 547
 velâyet-i kâmile 131
 velâyet-i kübrâ ashabları olan sahabîler 388
 velâyet-i kübrânın evrâd-ı mahsusası 361
 velâyetin bütün hak tarikatları 449
 velâyetin kerameti 242
 velâyetin teressühâtı 562
 velâyet mertebeleri 357
 velâyet mertebelerinde terakki 628
 veliyy-i kâmil 242
 zayıf veliler 369
 Velid 613, 616
 Vellamonkatı 886, 887
 verâset-i nübüvvet sırrı 388
 verem 125
 vesika 215, 216, 217, 228, 337, 341
 vîcdan-ı umumiye 830
 vilâyât-ı garbiye 322
 vilâyât-ı şarkıye 73, 74, 78, 82, 83, 91, 122, 174, 180, 324, 515
 vird-i şerif 45
 Viyana 138
 Volga Nehri 141, 142
 vuslat-ı leylâ 92
 vücûb-u zekat 611
 vücûd-u hâricî 153
 vüs'at-i rahmet-i ilâhiye 360

W

Washington 863, 888

Y

yağmur 413, 414
 yahudi 98, 642, 687, 700, 805, 806, 852, 869
 yahudiler 768, 789, 867
 yakaza 156
 yalancılık 115

yanardağ 764
 yangın 763
 yankesici 322
 Yâ Rahîm 334
 Yâr-ı gâr 782
 yarım çıplak 695, 785, 796
 yarım ümmî 196, 241, 273, 377, 706
 yaşamak ateşi 412
 Yavuz Sultan Selim 78
 yaz mevsimi 587
 Ye'cûc ve Me'cûc 374, 791
 yedi kudsi sıfat 462
 Yedinci Şuâ 493
 yedi renk 79, 88, 428, 436
 yedi sıfat-ı sübhâniye 436, 462
 yed-i şecaat 82
 yeis 113
 yemişler 254
 Yemişli ağaç 379
 yeni ay 259
 Yeni Câmî 800
 Yeniçeriler 79
 Yeni Gün Matbaası 181
 yeni harfler 306, 497, 506, 507, 637, 713, 748, 812, 813, 842
 Yeni Said 98, 130, 163, 164, 180, 215, 222, 230, 260, 270, 321, 325, 326, 328, 344, 375, 606, 694, 743
 yevm-i şek 547
 Yezid 193, 613, 616
 yılan 88, 97, 159, 179
 yılanların hücumu 385
 yıldızlar 209
 Yıldız Oteli 574, 783
 Yıldız Sarayı 204
 Yirmi Altıncı Mektup 247
 Yirmi Altıncı Söz 242
 Yirmi Beşinci Söz 241, 438, 446
 Yirmi Dokuzuncu Lem'a 203
 Yirmi Dokuzuncu Söz 243, 288, 292
 Yirmi Dördüncü Lem'a 272
 Yirmi Dördüncü Mektup 243, 289
 Yirmi İkinci Söz 389, 458
 Yirminci Mektup 243, 289, 458
 Yirminci Söz 453, 500
 Yirmi Sekizinci Mektup 247

Yirmi Sekizinci Söz 234, 245
 Yirmi Üçüncü Lem'a 289
 yörük efeleri 392
 yumurta 424
 yumurta makinesi 334
 Yunan 159, 170, 181, 702
 Yunanistan 862, 889
 Yusufkar 101
 Yuşa Dağı 743
 Yutmiz 870

Z

zaaf-ı din 171
 zaaf-ı diyanet 66
 zaaf-ı milliyet 173
 Zabtiye Nâzırı 83
 Zafer Afaq Ansar 872
 zâhidâne 615
 zaman 113
 zaman-ı sahabe 374
 zaruret 74, 850, 851
 zaruret-i mâişet 363, 383
 Zât-ı Bârî 18
 Zât-ı Hayy-ı Kayyûm 423, 464
 zât-ı maâl-i sıfât-ı âlî 885
 zât-ı zihavânk 738
 zâviye 427
 zayıf istibdat 70, 356
 zebân-ı yâr-i men 864
 zebânî 84
 Zebur 440
 zehirin hastalığı 519
 zehirlendirmek 622
 Zehralar 633
 zehr-i kâtil 328
 zekat 161, 162, 332, 391
 Zekatü'l-ömr 84

zelzele 132, 390, 407, 420, 476, 513, 678,
 844
 zem 613
 Zemahşerî 447
 zemherir 669
 zemzem 734
 Zernabad Suyu 180
 zerrât-ı bedeniye 459
 zerrât-ı hümiyât 97
 zerrât-ı taamiye 459
 Zerre 164
 zevâhiri kurtarmak 738
 zeval-i elem 675
 zındık feylesoflar 534
 zikrullah 701
 zimâm-ı ihtiyâr 83
 zina 511, 798
 zincir-i nurânî 123
 Zinnûreyn 258
 Ziya 743, 774, 779, 809
 Ziya Nur 773
 Ziya Paşa 16
 ziya-yı maârif-i İslâmiye 93
 ziya-yı şeriat-ı beyzâ 88
 zuhurat 244
 zulûmât-ı ebediye kuyusu 269
 zulûmât-ı ruhiye 151
 Zübeyir 613, 614, 616, 739, 743
 Zühre 164
 Zühretü'n-Nur 739
 zülcenâheyn 19, 833
 Zülfikar 631, 637, 642, 649, 683, 705, 734
 Zülfikar-ı rahmet-i âlem 652